COLLÈGE
D'ENGHIEN.

Digitized by the Internet Archive
in 2025

https://archive.org/details/thesaurussacroru0000revp

THESAURUS
SACRORUM RITUUM

AUCTORE REV. PATRE

D. BARTHOLOMÆO GAVANTO

CONGR. CLER. REG. S. PAULI, S. R. C. CONSULTORE &c.

CUM NOVIS OBSERVATIONIBUS, ET ADDITIONIBUS

R. P. D. CAJETANI-MARIÆ MERATI

Clerici Regularis, ejusdem Sacræ Rituum Congregationis Consultoris.

EDITIO NOVISSIMA

CETERIS OMNIBUS CORRECTIOR, ET LOCUPLETIOR;

Cui, præter quadringenta circiter alia Decreta, quæ sive ante, sive post editam a MERATO seriem usque in præsens ab eadem S. R. Congregatione emanarunt, addita sunt ex ipsomet GAVANTO

PRAXIS DIOECESANÆ SYNODI, ET VISITATIONIS EPISCOPALIS,

ET MANUALE EPISCOPORUM, brevibus notis illustrata.

TOMUS SECUNDUS

Complectens omnia GAVANTI Commentaria

IN RUBRICAS MISSALIS ROMANI.

ALMA COLLEGE
264.1
LIBRARY
G241
Alma California

VENETIIS MDCCCXXIII.

EX TYPOGRAPHIA BALLEONIANA

EDIT.

49524

THESAURUS SACRORUM RITUUM

AUCTORE REN. PATRE

D. BARTHOLOMÆO GAVANTO

CONGR. CLER. REG. S. PAULI, S. R. C. CONSULTORE &c.

CUM NOVIS OBSERVATIONIBUS, ET ADDITIONIBUS

R. P. D. CAJETANI-MARIÆ MERATI

Clerici Regularis, ejusdem Sacræ Rituum Congregationis Consultoris.

EDITIO NOVISSIMA

CETERIS OMNIBUS CORRECTIOR, ET LOCUPLETIOR.

Cui, præter quadringenta circiter alia Decreta, quæ sive ante, sive post editam a Merati seriem usque in præsens an eadem S. R. Congregatione emanarunt, addita sunt ex ipsamet Gavanto

PRAXIS DIOECESANÆ SYNODI, ET VISITATIONIS EPISCOPALIS, ET MANUALE EPISCOPORUM, brevibus notis illustrata.

TOMUS SECUNDUS

Complectens omnia Gavanti Commentaria

IN RUBRICAS MISSALIS ROMANI.

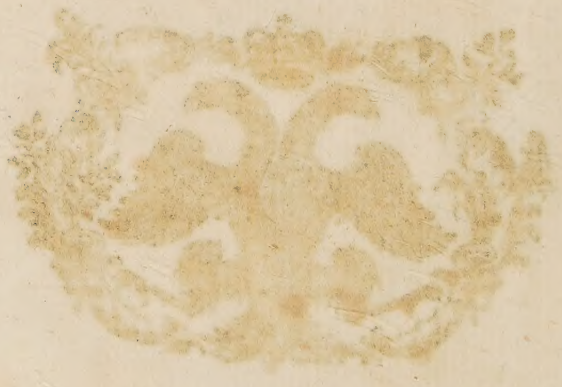

VENETIIS MDCCCXXIII.

Ex Typographia Balleoniana.

EDIT.

COMMENTARIA

IN RUBRICAS

MISSALIS ROMANI.

PARS TERTIA.

De Defectibus in Celebratione Missarum occurrentibus I.

RUBRICA.

SACERDOS celebraturus omnem adhibeat diligentiam, ne desit aliquid ex requisitis ad Sacramentum Eucharistiæ conficiendum. Potest autem defectus contingere ex parte materiæ consecrandæ, & ex parte formæ adhibendæ, & ex parte Ministri conficientis. Quidquid enim horum deficit, scilicet materia debita, forma cum intentione, & Ordo Sacerdotalis in conficiente, non conficitur Sacramentum: & his esistentibus, quibuscumque aliis deficientibus veritas adest Sacramenti. Alii vero sunt defectus, qui in Missæ celebratione occurrentes, etsi veritatem Sacramenti non impediant, possunt tamen aut cum peccato, aut cum scandalo contingere.

GAVANTUS.

Optima est divisio in defectus substantiales, & in accidentales. Substantiales in tribus contingunt, vel in materia, vel in forma, vel in intentione Ministri; quæ tria sunt necessaria ad substantiam Sacramenti. Accedit verbum cum intentione ad elementum, & fit Sacramentum. Accidentales multi esse possunt, neque ad certum numerum reduci possunt.

Collegit hos defectus in Missa ex Sacris Theologis, & in Missalem librum transtulit nescio quis, anno 1557. Venetiis impressum; Pii vero Quinti, & Clementis Octavi auctoritate recognitum opus, quis ambigat, non prodiisse tandem numeris omnibus absolutum? adjecimus nonnulla ex modernis Theologis non contemnenda.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

I. Gavantus. *Accedit verbum cum intentione ad elementum, & fit Sacramentum.*) Quæ verba fere decerpta sunt ex D. Augustino Tract. in Joannem *cap. seu num.* 80.

II. Gavant. *Collegit hos defectus in Missa, &c.*) Nonnullas perbreves Annotationes in eam, quæ habetur in Romano Missali, Rubricam de occurrentibus in Missarum celebratione defectibus, optime collegit ad commodiorem usum, districtamque adhibendam diligentiam in ejusdem Rubricæ regulis rite, ac recte servandis Petrus Matthæus de Rubeis Florentinus, quæ Florentiæ editæ sunt apud Zenobium Pignonium 1626. Fuse etiam egerunt de hac materia, nimirum de defectibus in celebratione Missæ occurrentibus S. Thom. 3. *par. q.* 74. *& seq.* Sylvius *ibidem in Comment. ad textum D. Thomæ, præsertim vero ad q.* 83. *art.* 6. *& seqq.* Nec non Paulus Maria Quarti *par.* 3. *tit.* 1. *& seqq.* Layman *in Theol. Morali lib.* 5. *tract.* 4. Card. de Lugo *de Sacram. Euchar. disp.* 4. *& seqq.* Claudius la Croix *lib.* 6. *par.* 2. *tract.* 3. *in variis qu.* Wiggers *de Sacram. qu.* 14. *& seqq.* Pasqualigus *de Sacrif. novæ legis qu.* 297. *& seqq.* & Bissus *tom.* 1. V. *Defectus.*

De defectibus materiæ. II.

RUBRICA.

1. *Defectus ex parte materiæ possunt contingere, si aliquid desit ex iis, quæ ad ipsam requiruntur. Requiritur enim, ut sit panis triticeus, & vinum de vite, & ut hujusmodi materia consecranda in actu Consecrationis* (a) *sit coram Sacerdote.*

GAVANTUS.

(a) *Sit coram Sacerdote.* Certus terminus hujus præsentiæ a solo Christo designari potest *ex Durand. in 4. distinct.* 11. *qu.* 6. *num.* 6. *& Palud. qu.* 1. *art.* 3. a nobis autem est moraliter dijudicandus, ex humano more, quo dicitur res præsens & ex usu Ecclesiæ.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

I. Rubr. & Gav. lit. a — *Sit coram Sacerdote &c.*) Materia consecranda juxta dispositionem superioris Rubricæ, & mentem omnium Doctorum, debet esse Sacrificanti moraliter præsens, ita ut consecrata non censeatur, si non sit coram Sacerdote, sed a tergo, aut post interjectum parietem, aut sub mappa, vel Corporali latens, aut magno intervallo distans, quia in his casibus non verificarentur illa pronomina demonstrativa, quæ habentur in formulis utriusque Consecrationis: *Hoc est Corpus meum; Hic est Calix, &c.* Hinc tamen non fit, ut materia consecranda præ manibus teneri debeat, nec est necesse, ut sonus verborum ad eam perveniat; neque ut actu videatur; quia Hostiæ consecratæ in Pyxide clausa super Corporali existente valide sunt consecratæ, quamvis juxta Rubricas debeat Sacerdos aperire Pyxidem, in qua Particulæ consecrandæ positæ sunt, & dum fit oblatio, & dum verba Consecrationis proferuntur. S. Thom. *in 4. dist.* 2. *q.* 8 *art.* 1. Bonac. *disp.* 4 *q.* 8 *punct.* 6. Layman *lib.* 5. *tr.* 4. *c.* 2. *sect.* 7. Wiggers *de Sacram. qu.* 74. *art.* 2. *dub.* 1.

De defectu panis. III.

RUBRICA.

1 (*b*) *Si panis non sit triticeus, vel si triticeus,* (c) *admixtus sit granis alterius generis in tanta quantitate, ut non maneat panis triticeus, vel sit alioquin corruptus, non conficitur Sacramentum.*

GAVANTUS.

(b) *Si panis non sit triticeus.* Vult esse triticeus *Conc. Florent. in Decreto Eugen.* ubi definitur necessaria materia Sacramenti; quidquid dicat *Cajet. ibi* loqui de necessitate præcepti; vide *Suar. disp.* 44. *sect.* 1. *par.* 3. *qu.* 5. tum quia figuræ veteres sub tritico datæ sunt; tum quia hic est panis communiter ad usum hominum; tum quia ita decet ob excellentiam tanti Sacramenti: ubi vero dubitatur esse triticeus, ne adhibeatur, *ex Alano lib.* 1. *de Eucharist.* c. 11. Selica, seu scala, probabilius negatur esse triticum in Lombardia, *Bonac. disp.* 4. *qu.* 2. *punct.* 1. *n.* 2.

(c) *Admixtus sit granis alterius generis, &c.* Hæc doctrina est *S. Thom.* 3. *par. qu.* 74. *art.* 3. *ad* 3.

Sed quid, si panis confectus sit ex amylo? *S. Thom. ibid.* negat, quia amylum fit ex tritico corrupto; vide fusius *Suar. disp.* 44. *sect.* 2.

Novæ Observationes, & Additiones &c.

I. Gav. lit. b — *Vult esse triticeum, &c.*) Certissimum est, panem, qui est materia consecranda in Sacrificio Eucharistico, debere esse triticeum, non solum ex necessitate præcepti, sed etiam ex necessitate Sacramenti, ita ut in alia materia facta Consecratio irrita sit; ideoque panis qui conficitur ex leguminibus, ut pisis, fabis, lentibus, & aliis similibus, non est materia idonea ad consecrandum Corpus Christi, sic etiam panis, qui conficitur ex fructibus arborum, ut ex amigdalis castaneis, glandibus, neque etiam ille, qui fit ex hordeo, oriza, milio, &c. est materia apta hujus Sacramenti, sed is solus est idoneus ad consecrandum, qui conficitur ex tritico: constat enim, Christum Dominum in pane triticeo Sacrificium celebrasse, & Sacramentum Eucharisticum instituisse. Panis autem iste triticeus debet esse coctus per modum assationis, ut in furno, aut intra calidi ferri laminas, sicut modo coquuntur Hostiæ, quæ consecrantur, aut alio simili modo; unde cruda pasta, vel etiam frixa, aut elixa in aquis non est materia apta Sacramenti: rursus pasta butyro, lacte, oleo, aqua rosacea, vel simili non elementari liquore subacta, & tosta, non est pariter materia idonea hujus Sacramenti, quia tales pastæ, non sunt vere, & proprie panis usualis, sed aliud quoddam obsonii genus, quocumque nomine illud appelletur. Wiggers *supra loco cit.* Layman *supra loc. cit. c.* 2. *asser.* 3. Bonac. *disp.* 4. *q.* 2. *punct.* 1. *n.* 3. Hostia rubea, qua epistolas solemus sigillare, admixta scilicet cinnabrio, est materia dubia, & multorum judicio invalida, quia per illam mixtionem alteratur notabiliter, & extrahitur a ratione panis usualis; quando autem materia est vere dubia, sicut est panis admixtus cum granis alterius generis in magna quantitate, ita ut dubitetur utrum possit censeri panis vere triticeus, tunc non licet ea uti, sed potius a Sacrificio est abstinendum, undecumque illud dubium oriatur sive ex permixtione eorum quibus constat, sive ex corruptione, quia panis corruptus substantialiter non est apta materia ad validam Consecrationem.

II. Gav. lit. c. — *Sed quid si panis confectus sit ex amy-*

ex amylo, etc.) Licet amylum ex tritico fiat, tamen triticum illud arte, & longa in aquis maceratione solvitur in lacteum quemdam humorem, & postea vehementi calore Solis, aut ignis exsiccatur; ita ut perdat propriam rationem farinæ triticeæ, ut ex sapore, odore, & aliis accidentibus facile colligitur, & consequenter perdit aptitudinem, ut ex illo panis triticeus conficiatur, unde talis panis ex amylo confectus non est materia apta ad consecrandum. *D. Thom.* 3. *part. quæst.* 24. *art.* 3. *ad* 4. & alii communiter.

RUBRICA.

2. *Si sit confectus de aqua rosacea, vel alterius distillationis, dubium est, an conficiatur?*

GAVANTUS.

Negat *S. Thom. art.* 7. *ad* 7. *supra:* affirmat *Cajetanus ibidem.*

RUBRICA.

3. *Si cœperit* 1. *corrumpi, sed non sit corruptus: similiter* 2. *si non sit azymus, secundum morem Ecclesiæ Latinæ, conficitur: sed* 3. *conficiens graviter peccat.*

GAVANTUS.

Prima pars propositionis. *S. Thom. sup. art.* 3. *ad* 3. Altera est *Concil. Flor. et communis.* Tertia pars est item communis *de Celebr. Miss. c. Literas.* An vero detur casus, quod possit Latinus in Ecclesia Græca consecrare in fermentato licite, vide *Suar. ubi sup. sectra* 3. in fermentato nunquam licet apud Latinos, etiamsi urgeat necessitas alicujus in periculo mortis. *Suarez, sect.* 3. *in fine, Unum vero.*

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

III. Gavant. lit. c. — *In fermentato nunquam licet apud Latinos, etc.*) Certum est de fide, utrumque panem tum azymum, tum fermentatum sufficere ad valorem Consecrationis, quia uterque est vere panis triticeus, consequenter mixtio fermenti nec per se est necessaria, neque contraria validitati Consecrationis panis. Illæsa igitur fide, & materia Sacramenti, Latini azymum, Græci fermentatum usurpant; suus igitur utrisque usus permitti debet, quod quidem anno 1439. in Concilio Flor. cui tam ipsi Græci, quam Latini subscripserunt, statutum fuit his verbis: *Definimus insuper in azymo, sive fermentato pane triticeo Corpus Christi veraciter confici; Sacerdotesque in alterutro ipsum Domini Corpus conficere debere, unumquemque scilicet juxta suæ Ecclesiæ Occidentalis, seu Orientalis consuetudinem.* Constat etiam hoc ex Conc. Trid. *sess.* 14. & ex *cap. Ad abolendum, de Hæreticis:* item ex Epist. Leonis IX. *ad Michaelem Cærularium*, in qua declarat Summus Pontifex, controversiam de pane azymo, vel fermentato fidem non spectare, sed meram disciplinam, quæ varia esse potest pro varietate locorum, & personarum, integre semper, & illæsa remenente Fide.

Ritus consecrandi in pane azymo, ut diximus, viget apud Latinos, qui quidem est magis conveniens, ut docet D. Thomas *in* 3. *part. q.* 7. *art.* 4. & omnes Doctores Latini insistentes facto Christi, qui vere consecravit in pane azymo, instituit enim, & confecit Sacramentum prima die azymorum; quod tamen negant Græci, opinantes, Christum anticipasse esum agni Paschalis una die ante tempus in lege præscriptum, & idcirco putant adhibuisse panem fermentatum. Cæterum juxta communiorem, & probabiliorem sententiam Christus non anticipavit esum agni, voluit enim etiam in esu agni legem perfecte implere, unde verisimile non est, contra legem anticipasse tempus, & esto anticipasset, probabilius est, manducasse agnum cum pane azymo juxta legis præceptum. Sed quidquid sit de diversis opinionibus, quas sectantur Latini, & Græci circa prædictum Christi factum, certum est, omnes nedum licite posse, sed etiam teneri sub præcepto suæ propriæ Ecclesiæ ritum respective servare, consequenter Græci in fermentato, & Latini tenentur consecrare in azymo sub pœna peccati mortalis, tum quia hoc expresse præcipitur a Concil. Flor. in *Literis unionis*, & a Pio V. *Const.* 12. tum quia unusquisque tenetur sub gravi obligatione suæ propriæ Ecclesiæ servare consuetudinem in re gravi: hæc autem consuetudo in utraque Ecclesia ceu gravissima nunc habetur, quamvis antiquitus non fuerit talis obligatio, sed ut alibi diximus, liber fuerit usus apud utramque Nationem sive azymi, sive fermentati.

Utrum autem Latini peregrinantes, & transeuntes per regiones, & loca Græcorum, eorumdem Ritum servare debeant, & e contra Græci transeuntes per loca Latinorum debeant horum Ritui se accommodare consecrando in azymo, est dubium, quod disceptatur a DD. Ledesma *in* 4. *par.* 1. *q.* 15. *art.* 4. *dub.* 2. sustinet, debere singulos servare Ritum loci, per quem transeunt, atque ideo, Latinos transeuntes per loca Græcorum teneri celebrare in fermentato, e contra Græcos in azymo in locis Latinorum, & peccare si aliter faciant, quia multi putant, generaliter advenas, & peregrinos obligari ad servandas leges illius loci, per quem transeunt.

Suarez vero *disp.* 44. *sect.* 3. Fagundez *in præcepta Ecclesiæ præc.* 3. *l.* 2. *c.* 2. Sylvius, Coninch, & alii, quos citat, & sequitur noster Diana *par.* 3. *tract.* 6. *res.* 99. docent, liberum cuique esse unum, vel alterum Ritum servare, & se conformate Ritibus, & consuetudinibus locorum, per quæ transeunt.

Vasquez vero *in* 3. *part. disp.* 174. *c.* 3. & Aversa *q.* 2. *sect.* 4. in ea versantur sententia, quod tam Græci, quam Latini peregrinantes semper, & ubique servare tenentur morem suæ Patriæ, & Ecclesiæ, non vero locorum, per quæ transeunt, & id colligunt ex dispositione Leonis IX. *in Epistola cit.* quia Rituum novitas, & mutatio posset

esse causa committendi defectus in Missa, quidquid sit de aliis legibus, & consuetudinibus. Quarti denique supracitatus cum distinctione procedit, dicendo, quod Sacerdos Latinus, quando peregrinando transit per loca, & regiones Græcorum, ubi sunt Templa Latini Ritus, tenetur in azymo, si eligat celebrare in prædictis Latinorum templis, & idem e contra docet de sacerdote Græco, qui peregrinatur in regionibus Latinorum, in quibus sunt templa Græcis concessa, ut possit morem patrium sequi, tunc enim tenentur singuli suum Ritum servare, nec est licitum variare; hanc sententiam tradunt etiam *Suarez*, *Coninch*, *Adversa*, *& Diana locis citatis* monentes, non licere Sacerdoti Latino in propria regione moranti consecrare in fermentato, etiamsi celebrare velit in aliqua Ecclesia Græcorum, quæ ibi existat: similiter Græcis in propria regione existentibus licitum esse celebrare in azymo, etiamsi celebrare velint in aliquo templo Latinorum ibi existente, quia non licet recedere a consuetudine universali propriæ patriæ. Ita præsertim Coninch, quamvis oppositum doceant Nugnus *in 3. part. quæst. 74. art. 4. concl.* 6. & quidem, ait Quarti, facilius excusari potest Græcus recedens a more suæ Ecclesiæ, quæ est pars, quam Latinus a more Ecclesiæ Latinæ, quæ est caput. Nihilominus Sacerdotes Græci rigorose adeo suum Ritum servant, ut non solum peregrini, sed etiam incolæ in alma Urbe, quando accedunt ad celebrandum in Romanis Basilicis, aliisque Ecclesiis, semper utantur fermentato, nunquam vero azymo; unde si Sacerdos Latinus se transferat in Græciam animo perpetuo ibi manendi, ubi non haberet proprias Ecclesias, & accederet ad celebrandum in Ecclesiis Græcorum, illi suaderem ad servandum Ritum Latinorum celebrando in azymo; quapropter sententiæ Quarti non adhæreo docenti, tunc Sacerdotem Latinum teneri celebrare juxta Ritum Ecclesiæ Græcæ, & Regionis, in qua sedem, & domicilium fixit, quia jam est factum membrum illius novæ Ecclesiæ; ob hanc enim rationem teneretur etiam servare totum Ritum Græcum in Missæ celebratione.

RUBRICA.

4. *Si celebrans ante consecrationem adverterit, Hostiam esse corruptam, aut non esse triticeam, remota illa Hostia, aliam ponat; & facta oblatione,* (d) *saltem mente concepta, prosequatur ab eo loco, ubi desivit.*

GAVANTUS.

(d) *Saltem mente concepta.* Ex quo non est necesse eam elevare ante oculos super Patenam, neque facere cum ea, vel super ea signum Crucis, ut fecit in oblatione Hostiæ: sed eam simpliciter deponat supra Corporale, si id advertit inter oblationem Calicis, & consecrationem.

RUBRICA.

5. *Si advertit post consecrationem, etiam post illius Hostiæ sumptionem, posita alia, faciat* (e) *oblationem, ut supra, et* (f) *a consecratione incipiat, scilicet ab illis verbis: Qui pridie quam pateretur, et illam priorem, si non sumpsit,* (g) *sumat post sumptionem Corporis, et Sanguinis, vel aliis sumendam tradat, vel alicubi reverentur conservet.* (h) *Si autem sumpserat, nihilominus sumat eam, quam consecravit: quia præceptum de perfectione Sacramenti majoris est ponderis, quam quod a jejunis sumatur.*

GAVANTUS.

(e) *Oblationem ut supra.* idest saltem mente conceptam.

(f) *A consecratione incipiat.* Est communis sententia.

(g) *Sumat, post sumptionem, etc.* Ad cautelam sumat, aut ob reverentiam conservat.

(h) *Si autem sumpserat.* Ratio addita communis est apud Theologos, Lege *Suarez* 3. *part. disp.* 75. *sect.* 7. *ex S. Thom. ibid. q.* 83. *art.* 7. *ad* 4.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

IV. Gav, lit. f. — *A consecratione incipiat, etc.*) Est communis sententia — Si Celebrans facta consecratione advertat, Hostiam esse corruptam, aut non esse triticeam, remota illa Hostia, & posita alia, præscribit Rubrica superior, quod faciat oblationem, saltem mente conceptam, & postea incipiat a consecratione, scilicet ab illis verbis: *Qui pridie quam pateretur, etc.*) Quam quidem sententiam communem esse adstruit Gavant. Ex quo autem Rubrica præscribit, in tali casu incipi debere ab illis verbis, *qui pridie quam pateretur*, non vero ab aliis præcedentibus, nimirum — *Quam oblationem tu Deus etc.* quibus subnectuntur illa verba deprecatoria — *Ut nobis Corpus, et Sanguis fiat dilectissimi Filii tui, etc.* Ex quo, inquam, non jubet Rubrica, reassumenda esse hæc ultima verba in his casibus; optime inferunt Auctores infra allegandi, Ecclesiam Latinam judicare, valide consecrari Eucharistiam sine illa Oratione, sive absque illis verbis deprecatoriis, quibus petitur, ut panis oblatus fiat Corpus, & vinum Sanguis Christi Domini. Neque dici potest: Oratio illa, quæ a Sacerdote pronunciata jam fuerat, moraliter perseverat; in casu siquidem proposito non aderat super aram, & multo minus super Corporale materia idonea, & apta ad validam Sacramenti consecrationem: non enim aderat, ut supponimus, Panis, seu Hostia triticea, ad quam verba illa deprecatoria, *ut Panis iste fiat Corpus Christi* tanquam forma consecrationis referri possent; atque ideo evincitur illa verba nullo modo

es-

esse formam necessariam ad Eucharisticum Sacramentum conficiendum. Auctores, qui ita ratiocinantur, sunt, si non omnes, saltem plures ex illis, qui sustinent, verba, quæ requiruntur tanquam essentialia, & necessaria ad formam consecrationis, esse illa, quæ in consecratione Eucharistiæ pronunciavit Christus Dominus, nimirum, *Hoc est Corpus meum. Hic est Sanguis meus;* vel: *Calix sanguinis mei;* non vero preces, sive quæ præcedunt apud Latinos, sive quæ sequuntur apud Græcos, aliasque Orientales Nationes, quæ quamvis vim suam habeant ad divinam opem, & Spiritus Sancti virtutem impetrandam, supra proposita dona, atque religiose sint retinenda, non tamen sunt necessaria necessitate Sacramenti, ac validæ consecrationis, sed necessitate præcepti, utpote verba in Canone contenta.

Hanc controversiam jam diu fere sopitam his diebus excitavit Antonius Augustinus Touttée recens illustrator operum S. Cyrilli Hierosolymitani in tertia ex suis eruditissimis Dissertationibus, quas præmisit suæ editioni operum prædicti S. Patris Cyrilli. Rursus hanc eamdem quæstionem novissime tractavit Petrus Le Brun *tomo* 3. *suarum explicationum pag.* 212. ubi præfati Touttée opinionem sectatus, acerrime, & fusiori calamo propugnat, formam Eucharistiæ perfici non tantum verbis Christi, sed etiam precibus ab Ecclesia institutis, ita ut ex duplici illa forma partiali, & inadæquata, verbis scilicet Christi, & precibus Ecclesiæ moraliter conjunctis, coalescat forma totalis, & essentialis Eucharistiæ. Omnem lapidem movit, nihilque omisit laudatus Le Brun, ut veri speciem suæ opinioni appingeret. Contra hunc ultimum Auctorem insurrexit P. Bougeant e Soc. Jesu qui duo opuscula in lucem emisit, & in postremo præsertim sui Adversarii opinionem validis rationum momentis, necnon SS. Patrum auctoritatibus evertit, & profligavit. Contra primum vero ex præfatis Auctoribus doctam exaravit, non minus quam eruditam, evulgavitque Dissertationem clarissimus vir Josephus Augustinus Ordinis Prædicator. Cæterum communem Latinorum sententiam tuentur Card. Bellarm. *lib.* 4. *de Euchar. c.* 14. necnon Card. Bona *lib.* 2. *de reb. Liturgic. c.* 13. & Card. Petronius *in tract. de Euchar. Sacram.* Quibus adhærent ad Lyturgiam Chrysost. *n.* 139. Sixtus Senensis *lib.* 6. *Biblioth. Sanctæ Annotatione* 3. Gaspar Juven. *diss.* 4. *de Sacram. Euchar. q.* 3. *c.* 2. Et recentissime Honoratus Tournely in suis prælectionibus Theologicis de Sacr. Euchar. *art.* 8. Græci quoque ipsi acerrime propugnant hanc Latinorum sententiam, inter quos recensentur doctissim. Card. Bessarion *lib. de Euchar.* Allatius *lib.* 3. *de perpetua utriusque Ecclesiæ consensione c.* 25. *et exerc.* 25. *ad histor. Conc. Florentini.* Petrus Arcudius *lib.* 3. *suæ concordiæ c.* 27. necnon Nicolaus Comnenus Papadopoli *in suis prænotionibus mystagogicis respons.* 5. *sect.* 5.

Apud Latinos omnes hæc sententia ita communis fuit, ut tempore Concil. Florent. cum Græci Latinis suspecti forent circa formam consecrationis Eucharistiæ, quasi verbis Christi eam non perficerent, a Summo Pontifice Eugenio IV. ea de re non semel interrogati, ita catholice satisfecerunt, ut Pontifex eos tanquam fratres *in Fide secum* conjunctos compellaverit. Ita narratur in Concil. Flor. *sess.* 25. *Porro*, inquiunt Græci, *hoc ita dissolutum est* (dubium scilicet, quod propositum ipsis fuerat) *fateri nos diximus per hæc verba transubstantiari Sacrum Panem; & fieri Corpus Christi: sed postea quemadmodum, & nisi* (Latini) *dicitis: jube hæc perferri per manus S. Angeli tui in sublime Altare tuum, ita nos quoque oramus dicentes: ut Spiritus Sanctus descendat super nos, et efficiat in nobis Panem hunc pretiosum Corpus Christi sui, et quod in Calice isto est, pretiosum Sanguinem Christi sui, transmutetque ipsa Spiritu Sancto suo, ut fiant Communicantibus in purgationem animæ, in remissionem peccatorum; non fiant in judicium, aut condemnationem nostram.* Quibus quidem verbis diserte declararunt Græci per preces, quas post Christi verba proferunt in divinis mysteriis peragendis, se non postulare, ut simpliciter Panis fiat Corpus Christi, sed ut nobis fiat, hoc est fructum ejus spiritualem percipiamus ad purgationem Animæ, & peccatorum remissionem. Paulo enim post ajunt: *De Mysteriis autem fatemur, ea consecrari per Domini voces, licet nos postea invocando dicamus: fiat Corpus, et Sanguis Christi*, ut legere est apud Labbæum, & Cossartium *tom.* 13. *edit. Parisiensis pag.* 491. & 498.

Hæc omnia confirmantur ex iis, quæ supra allegatus Card. Bessarion expressit in Concil. Flor. & quæ referuntur a clarissimo Mabillon Musæi Italici *tom.* 1. *pag.* 243. qui post relata illam Græcorum confessionem addit: *Confessio hæc non levis est momenti ad persuadendum Græcorum de Eucharistia Fidem, de qua tot, & tantæ controversiæ a Calvinistis nuper excitatæ sunt. Confessio hæc duas habet partes, nempe, Consecrationem verbis Christi Domini confici, non precibus illis, quæ post verba sacra fiunt a Græcis; atque his verbis, panem, et vinum in Christi Corpus, et Sanguinem mutari, et transubstantiari.* Ex quibus Mabillonii verbis liquet ipsum quoque accedere communi Latinorum sententiæ in hac celebri controversia, cui quidem sententiæ maximum præsidium additur ex Decreto Eugenii IV. Summi Pontificis, seu Instructione Armenorum, in qua hæc leguntur: *Forma hujus Sacramenti sunt verba Salvatoris, quibus hoc confecit Sacramentum. Sacerdos enim in persona Christi loquens, hoc conficit Sacramentum, nam ipsorum verborum virtute substantia panis in Corpus Christi, et substantia vini in Sanguinem convertuntur* — Hæc laudatus S. P. ut videre est apud Labbæum citatum *tom.* 13. *Conciliorum pag.* 347. *etc.*

Quod si interpretatio Cardinalis Bessarionis, Arcudii, & aliorum Græcorum non placeat, dicendum erit, invocationem prædictam Spiritus Sancti non respicere tempus, quo profertur, sed quod consecrationem antecedit: Ac si Sacerdos tanti mysterii,

sublimitate extra se raptus, suæque memor fragilitatis, id quod jam factum ex fide credit, quasi efficiendum consideret, ac propterea oret, fac panem hunc pretiosum Corpus Christi tui: Neque enim absurdum videtur, quod jam concessum est, ac si nondum concessum foret, iteratis precibus postulare. Interpretationem hanc pluribus exemplis illustrat doctissimus Renaudotius in Comment. ad Liturgiam Copticam S. Basilii pag. 250. In baptismalibus enim Officiis præter orationes prævias, tam ad fontis benedictionem, quam ad exorcismos, reliquasque cæremonias, dicuntur aliquæ etiam prolatis verbis: *Ego baptizo*, vel secundum Ritum Orientalem: *baptizetur servus Christi, etc.* & postulatur a Deo, ut illis, qui Baptismum suscipiunt, gratiam Spiritus Sancti concedat. Id habetur in Rituali Severi pag. 98. *tu Domine hos servos tuos, qui nunc baptizati sunt, regenerationis lavacro sanctifica in veritate tua, imple eos gratia Spiritus Sancti tui.* Neque id observatur solummodo in Ritualibus Græcis, Syris, Copticis, aliisque Orientalium, sed in Latinis etiam antiquis. Nemo tamen dubitat, quin remissio peccatorum, plenitudo gratiæ, & Spiritus Sancti in baptismo collata fuerit. Ita in Officio Chrismatis, etiam post orationem, quæ formæ rationem habet, oratur ad obtinendum Spiritum Sanctum. In Ordinatione similiter ad finem usque officii preces ad Deum fiunt, ut Ordinato, non modo gratiam Sanctitatis mysterio suo convenientis, sed potestatem auctoritatemque tribuas, quam per impositionem manuum, & verba Sacramentalia, jam consecutus est. Id etiam patet ex reliquis Sacramentorum Officiis. Non omittendæ hic videntur preces, quæ ab Ecclesia fiunt in Agenda Defunctorum, in quibus perspicuum est, Ecclesiam respicere tempus, quod obitum defuncti immediate præcedit. Nemo tamen adeo desipuit, ut crederet, ecclesiam existimare nondum factum esse judicium, cum illas fundit preces, *non intres in judicium, &c.* Aut posse defunctum ab Inferni suppliciis liberari, cum addit, ne pœnas inferni sustineat. Ratio horum est, quia orationes hujusmodi non rigide accipiendæ sunt, quasi vel dubitetur de certitudine promissionum Christi, vel de virtute verborum sacramentalium &c. Unica enim, & quasi indivisa animo concipitur tota actio, quæ celebrandorum Sacramentorum formam, orationesque complectitur, verbis tamen, & ritibus exprimi nonnisi successive potest. Qui argumentorum contra sententiam hanc a Toutée, & Le Brun allatorum solutionem videre desiderat, adeat citat. PP. Bougeant, & Orsium in dissert. ab illis editis.

Cæterum cum in pluribus Orientalium Liturgiis, prolatis Christi verbis populus immediate fateatur, se credere vere esse Corpus Christi, quod a Presbytero consecratum est, ut videri potest apud Renaudotium variis in locis; *præsertim tom.* 1. *pag.* 517. perspicuum est, Orientales non credere, invocationem Spiritus Sancti, quæ in illorum Liturgiis subsequitur, necessariam esse ad valorem Consecrationis.

RUBRICA.

6 *Quod si hoc contingat post sumptionem Sanguinis, apponi debet rursus novus panis, & vinum cum aqua, & facta prius oblatione, ut supra, Sacerdos consecret, incipiendo ab illis verbis: Qui pridie,* (i) *ac statim sumat utrumque, & prosequatur Missam: ne Sacramentum remaneat imperfectum; & ut* (l) *debitus servetur ordo, &c.*

GAVANTUS.

(i) *Ac statim sumat utrumque.* Sine elevatione, ut ostendat populo, omissis, quæ sequuntur in Canone usque ad sumptionem inclusive, ne populus, si fieri potest, cognoscat, erratum esse.

(l) *Debitus servatur ordo*, juxta *Conc. Tolet.* 7. *cap.* 1. *vel* 2. *secundum alios*, ordo vero est, ut corpus prius præexistat antequam ex eo fundatur sanguis in Calice, namque repræsentatur effusio sanguinis; ergo Hostia, in qua corpus Christi est ex vi verborum, debet consecrari prius.

Suarez tamen *loc. cit.* renet, non esse ita necessarium hunc ordinem necessitate Sacramenti, sed tantummodo necessitate præcepti; nam, consecrata Hostia, post Calicem statim repræsentatur sanguis distincte a corpore Christi, quod sufficere videtur ad integritatem Sacrificii.

RUBRICA.

7 *Si Hostia consecrata dispareat, vel casu aliquo, ut vento,* (m) *aut miraculo, vel ab aliquo animali accepta, & nequeat reperiri, tunc altera consecretur, ab eo loco incipiendo, Qui pridie, quam pateretur, facta ejus oblatione, ut supra.*

GAVANTUS.

(m) *Aut miraculo.* Miraculum est a Deo solo, qui videtur tunc acceptare sacrificium eo modo oculis nostris imperfectum; ideo non est in rigore necesse, ut alia Hostia consecretur: ita *S. Th.* 3. *par. qu.* 82. *art.* 4. *ad* 3. ubi tamen consulit, ut iterato consecretur, & hoc habet Rubrica, ut tutius, & securius in reliquis casibus hujus Rubricæ: præceptum est, non consilium, ad integritatem sacrificii. *Suarez* 3. *part. dist.* 85. *sect.* 1.

De Defectu Vini. IV.

RUBRICA.

1 *Si Vinum sit factum penitus* (n) *acetum, vel penitus putridum, vel* (o) *de uvis acerbis, seu non maturis expressum, vel ei admixtum tantum aquæ, ut vinum sit corruptum, non conficitur Sacramentum.*

GAVANTUS.

(n) *Acetum.* Non fit Sacramentum. *S. Th.* 3. *par. qu.* 74. *art.* 5. *ad* 1.

(o) *De*

(o) *De uvis acerbis, &c. Habet S. Thom. ibid. ad* 3. vinum ex aqua mixtum est apta materia, *Henriquez lib.* 8. *c.* 12. & vinum etiam congelatum. *Suar. disp.* 45. *sect.* 1.

Novæ Observationes & Additiones, ad Gavanti Commentarium,

I. Rubric. & Gavant. litera n — *Acetum non fit Sacramentum.*) Materia Sacramenti Sanguinis, sine qua confici non potest, est vinum naturale de vite, idque constat ex perpetua Ecclesiæ praxi, quæ Dominum Salvatorem in hujus Sacramenti institutione, vino naturali, nempe ex vite, usum fuisse semper docuit, & credidit. Hinc sequitur, liquores ex granis, fæcibus vini, aut cervisiæ vi ignis eliciti, aut ex piris, pomis, vel fructibus aliis, quamvis expressi; Item ex aqua, & melle decocti non esse materiam aptam, aut sufficientem consecrationis Domini Nostri Jesu Christi. Sequitur pariter, acetum, etsi ex vino factum fuerit, non esse materiam Sanguinis, quia non est vinum, sed vini corruptela. Ita pariter vinum igne distillatum vulgo Aqua vitæ, non potest valide consecrari, quia probabilius videtur non retinere formam vini, sed transmutari in mixtum nobilius. Quarti *part.* 3. *tit.* 4. *dub.* 9.

II. Rubrica, & Gavant. lit. o — *De uvis acerbis, &c.*) Liquor sive succum ex uvis immaturis expressum, non est materia apta ad hoc Sacramentum, quia nondum est vinum, sed omphacium, Italice *agresto.* Item vinum ex uvis corruptis, seu decoctis, aut siccatis, non est sufficiens materia Consecrationis Calicis propter eamdem rationem. Rursus vinum illud, seu potius liquor ex uvis secundo, aut tertio compressis, magna aquæ copia super infusa, & vocari solet *lora*, non est materia apta ad hanc consecrationem, quia tametsi aliquem præseferat saporem, & odorem vini, ob nimiam tamen aquæ copiam, & ob vini paucitatem, quæ reperitur in talibus uvis, nullo modo credibile est habere speciem vini, sed esse vel naturæ aquæ, aut alicujus tertiæ substantiæ. Vinum quoque melle, & aromatibus in magna quantitate conditum, & decoctum, non est materia sufficiens Calicis, quia cum tali permixtione, & decoctione deperditur vini substantia. Modica tamen permixtio non officeret validitati Consecrationis, sed nullo modo facienda esset propter Sacramenti reverentiam. D. Thomas 3. *part. quæst.* 74. *art.* 5. *ad* 3. Wiggers 3. *part. quæst.* 74. *art.* 5. *n.* 41. & Gerlacus Vinitor *part.* 3. *tit.* 4. *in adnotat.* §. 2. & 3. Uva denique non est materia valida Consecrationis Sanguinis, neque liquor in uvis adhuc contentus, quia non est simpliciter vinum.

III. Gavant. lit. o — *Et vinum etiam congelatum, &c.*) Utrum vinum congelatum sit materia sufficiens ad hanc Consecrationem, non conveniunt Theologi; sententiam negativam amplectuntur Alanus, Armilla, Henriquez, Ledesma, Nugnus apud Dianam *part.* 3. *tract.* 7. *resol.* 100. verum probabilior nobis videtur sententia, quam ex Suarez sequitur Gavantus *supra*, quam etiam tuetur, communemque vocat noster P. Quarti *supra part.* 3. *tit.* 4. *dub.* 8. nimirum tale vinum esse materiam validam, dummodo congelatio tanta non sit, ut speciem vini solvat. Ratio hujus sententiæ est, quia vinum congelatum retinet naturam, & proprietates vini, adeo ut species consecratæ post Consecrationem congelescant, sub iisdem remaneat procul dubio Sanguis Christi Domini, ut plane supponunt hæ Rubricæ *de defectibus tit.* 10. *n.* 11. ubi dicitur: *Involvatur Calix pannis calefactis, ut assumatur.*

Neque urget contra hanc sententiam, si dicatur, aquam congelatam non esse materiam sufficientem Baptismi; nam ablutio, quæ non potest esse, nisi aqua actu fluat, est materia essentialis, & proxima Baptismi; potatio vero actualis nullatenus pertinet ad essentiam Eucharistiæ, & revera in speciebus, ut mox diximus, post Consecrationem congelatis; remanet vera ratio Sacramenti, quamvis sic congelatæ potabiles non sunt. In praxi tamen observandum est, quod ubi contingit, vinum esse congelatum ante Consecrationem, liquefiat antequam verba Consecrationis proferantur, alias conferendum vinum ita congelatum, quamvis valida esset Consecratio, ut diximus, non esset tamen licita, & graviter peccaret, qui vinum congelatum consecrare attentaret, priusquam esset liquefactum.

RUBRICA.

2 *Si vinum cœperit* (p) *acescere, vel corrumpi, vel fuerit aliquantulum acre, vel* (q) *mustum de uvis tunc expressum, vel non fuerit* (r) *admixta aqua, vel fuerit admixta* (s) *aqua rosacea, seu alterius distillationis, conficitur Sacramentum, sed conficiens graviter peccat.*

GAVANTUS.

(p) *Acescere.* Fit Sacramentum, cum peccato tamen. *S. Thomas supra ad* 2.

(q) *Mustum de uvis tunc expressum.* Est Julii Papæ *de Consec. dist.* 1. *c. cum omne crimen*, & ex necessitate conceditur, sed abstinendum est omnino ob irreverentiam, & indecentiam, ait *Suar. loc. cit. disp.* 45. *sect.* 1.

(r) *Admixta aqua.* Misceri aqua vinum est de præcepto Ecclesiæ tantum. *Trid. sect.* 22. cum quo præcepto stat quoque præceptum Christi, qui neque voluit aquam de necessitate Saramenti. *Suarez loc. cit.*

(s) *Aqua rosacea.* Conficitur Sacramentum, quia aqua non est de necessitate Sacramenti: sed peccaret contra præceptum negativum, de non miscendo aliquid in materia Sacramentorum, præter Christi institutionem, & consuetudinem Ecclesiæ. *Sanctus Thomas quæst.* 74. *art.* 7. *ad tertium.*

Novæ

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

IV. Gavant. lit. p — *Fit Sacramentum, cum peccato tamen, &c.*) Si vinum cœperit acescere, vel fuerit aliquantulum acre, conficitur Sacramentum, sed conficiens graviter peccat. Nihilominus si urgeat necessitas celebrandi, seu non possit Sacerdos absque nota omittere Sacrum, ut inter Regulares contingit, qui secundum regulam celebrare tenentur, non est in eorum potestate aliud vinum habere, non peccant subditi eo vino utentes ad usum Sacrificii. Ita tenet laudatus Pater Quarti *loc. cit. dub.* 12. hac ratione motus, quia cum defectus sit levis, non obstans valori Sacrificii, cum certum sit tale vinum esse verum vinum, licet aliquantulum acidum, vel acre, non tenetur Sacerdos cum notabili incommodo Sacrificium illud omittere; & quamvis tali vino uti, sit contra reverentiam Sacrificii, ea tamen irreverentia non imputatur Celebranti, sed Superiori, vel Ministro, qui est causa voluntaria illius.

V. Rubric. & Gavant. littera q — *Mustum de uvis tunc expressum, &c.*) Mustum de uvis recenter expressum, adeoque valde impurum, valide quidem consecratur, quia veram substantiam vini habet, sed non decenter, ac licite: quia quamvis sit verum vinum, est tamen imperfectum, & non satis decoctum, ac defœcatum, quæ accidentalis imperfectio, ac fœcis admixtio dedecet tanti Sacramenti dignitatem, & idcirco graviter delinqueret, qui extra necessitatem in musto consecraret.

VI. Gavant. littera r — *Miscerî aqua vinum est de præcepto Ecclesiæ, &c.*) Sanctus Bernardus *epistola* 69. *ad Guidonem* innuit, sua ætate quosdam asseruisse, aquam ita necessario in Calice miscendam, ut sine illa mixtione nulla esset consecratio. Alexander Alensis vero *quarta parte quæst.* 12. scripsit, aquam necessariam esse necessitate, non quidem Sacramenti, sed præcepti divini; hunc secuti sunt Hosius *cap.* 14. Confessionis, & Alphonsus a Castro *Hæresi* 7. Verior tamen sententia est illa, quam tenet Gavantus *supra*, mixtionem scilicet aquæ cum vino necessariam esse ex præcepto Ecclesiæ tantum. Ita Concilium Tridentinum *sess.* 22. *c.* 7. his verbis: *Monet deinde Sancta Synodus, præceptum esse ab Ecclesia Sacerdotibus, ut aquam vino in Calice offerendo miscerent.* Hujusque Ritus triplicem subdit rationem. Primo, quia Christum Dominum ita observasse creditur. Creditur, inquam, pia, quadam credulitate, non fide divina: id enim revelatum fuisse non constat, ut advertit Durandus in 4. *sententia, distinct.* 9. *quæst.* 5. Secundo, quia e latere Domini aqua simul cum sanguine fluxit, quod Sacramentum hac mixtione recolitur. Tertio, quia sic Populi Fidelis cum capite Christo unio repræsentatur. Deinde Canone 9. ejusdem sessionis, quid credendum sit circa hunc Ritum mixtionis aquæ cum vino in Calice, definit his verbis: *Si quis dixerit, Ecclesiæ Romanæ Ritum, quo submissa voce pars Canonis, & verba consecrationis proferuntur, damnandum esse, aut lingua tantum vulgari Missam celebrari debere, aut aquam non miscendam esse vino in Calice offerendo, eo quod sit contra Christi institutionem, anathema sit.* Ubi Sacrosancta Synodus non attingit diversas Theologorum sententias circa exemplum Christi, & aquæ miscendæ necessitatem, sive Sacramenti, sive præcepti divini, aut Ecclesiastici, sed solum definit præcise contra Novatorum errores, & calumnias, non esse contra Christi institutionem, quod in Missa nonnulla secrete proferantur, quod alia lingua, quam vulgari Sacrificium celebretur, & quod aqua vino admisceatur. Ex quo tamen Canone non infertur: ergo de fide est, aquam vino esse miscendam; sed solummodo infertur: ergo de fide est, admixtionem aquæ cum vino in Calice non esse contra Christi institutionem.

Prædictum Ritum miscendi aquam in vino consecrando antiquissimum esse ex præscriptione Ecclesiæ, & juxta Christi institutionem, colligitur ex S. Justino, qui floruit secundo Ecclesiæ sæculo *Apol.* 2. ubi ait: *Ei qui fratribus præest, offertur panis, & poculum aquæ, & vini.* Item ex S. Irenæo, qui initio tertii sæculi sic scripsit *lib.* 4. *c.* 57. *Accipiens Dominus panem, suum Corpus esse confitebatur, & temperamentum Calicis, suum Sanguinem confirmavit.* Ex S. Cypriano pariter, qui eodem mediante sæculo vixit, *in epist.* 63. totus est, ut probet contra Aquarios, nec vinum purum, nec aquam puram, sed utrumque mixtum, esse offerendum in Missæ Sacrificio: *Dominica traditio,* inquit, *servetur, neque aliud fiat a nobis, quam quod pro nobis Dominus prior fecit, ut Calix ... mixtus vino offeratur ...* Eadem veritas eruitur pariter ex Conciliis, nam Carthaginense tertium anno 397. *cap.* 24. sic habet: *In Sacramento Corporis, & Sanguinis Domini, nihil amplius offeratur, quam ipse Christus obtulit, hoc est panis, & vinum aqua mixtum.* Trullanum quoque, seu Quinisextum anno 692. *Can.* 32. *Si quis,* inquit contra Armenos, *Episcopus, vel Presbyter, non secundum ordinem ab Apostolis traditum, facit, & aquam vino non miscens, sic immaculatum offert Sacrificium, deponatur, ut imperfecte Mysterium enuntians, & quæ tradita sunt innovans.* Concilium quoque Antissiodorense *Can.* 8. Vormatiense *Can.* 4. Triburiense *Can.* 19. vinum aqua mixtum offerri decreverunt. Dicitur etiam quod Alexander I. idem constituerit, non quod auctor hujus mixtionis fuerit, ut nonnulli perperam asseruerunt, sed quia adversus hæreticorum errores, quod ex Apostolica traditione acceperat, scripto confirmavit. Circa hoc argumentum longam scripsit epistolam ad Cæcilium Cyprianus, quam laudat Augustinus *lib.* 4. *de Doctrina Christiana cap.* 21. & hoc Domini præceptum esse affirmat, cujus transgressio gravissimum peccatum sit, & hujus ineffabilis Sacramenti mutilatio.

Prædictis Sacrorum Conciliorum sanctionibus, & SS. Patrum doctrinis confutantur Hydroparastæ, sive Aquarii, & Encratitæ, qui sola aqua utuntur in Mysteriis, itemque Armeni, qui solum vinum ad-

adhibent, quosque semper damnavit Ecclesia. Aquariorum mentionem faciunt Clemens Alexandrinus *lib.* 1. *Stromatum*, Irenæus *lib.* 5. *c.* 1. Augustinus de hæresibus *cap.* 64. Epiphanius *hæresi* 46. adversus Encraticas, Theodoretus *lib.* 1. *hæreticarum fabularum c.* 20. Armenos damnavit Concilium Trullanum supra allatum, eosque doctissime convellit noster Pater Clemens Galanus *tom.* 2. *secundæ partes conciliationis Ecclesiæ Armenæ cum Romana, tract. de nova lege; quæst.* 4. §. 3. *sect.* 2. Hi enim dum Aquariorum errorem declinant, in alium errorem lapsi sunt, solum nempe vinum offerentes: sive ut per solum vinum unam dumtaxat in Christo naturam designent, a Jacobo Syro Eutichianæ blasphemiæ propagatore seducti, ut Nicephorus indicabit *lib.* 18. *Ecclesiast. Historiæ c.* 53. sive aquam non miscentes cum vino, ut a Græcis separarentur, sicut ex quadam illorum Historia colligitur, de qua mentionem facit Card. Bona *lib.* 1. *c.* 23.

Modicum tamen aquæ vino a Sacerdote in Altari misceri debet, non, ut supra diximus, ob necessitatem Sacramenti, neque præcepti Divini, ut volunt Alensis, Castro, & alii, quos citat, & sequitur Valentia *de Euchar. disp.* 6. *quæst.* 2. *punct.* 1. & Granado *in* 3. *part. controv.* 6. *tract.* 2. *disp.* 4. *sect.* 1. sed præcepti tantum Ecclesiastici sub mortali peccato obligantis, ut tenet Quarti *part.* 2. *tit.* 7. *dub.* 3. *cum aliis*, ob rationes supra adductas, modicum, inquam, aquæ admiscendum est in vino consecrando, quia si major pars aquæ, quam vini admisceatur, si non invalida, saltem valde dubia esset Consecratio; si æqualis pars sit aquæ, & vini, erit pariter periculum, ne aqua vinum extenuet, & speciem amittat, unde semper erit etiam in hoc casu saltem valde dubia Consecratio: apponenda ergo aqua est in minima quantitate, præsertim in his partibus, ubi vina sunt debiliora, & plus est periculi corruptionis vini, quod maxime vitandum est. Aqua autem etiam in quacumque parva quantitate adhibita, sufficiens est ad præceptum præfatum Ecclesiasticum adimplendum.

Confirmantur hæc omnia ex Sacris Ecclesiæ Sanctionibus, capite enim *Perniciosus tit.* 14. *de celebr. Missarum*, Honorius III. perstringit eos, qui majorem quantitatem de aqua ponebant in Sacrificio, quam de vino, cum secundum rationabilem consuetudinem Ecclesiæ generalis plus in ipso sit de vino, quam de aqua ponendum. In Concilio pariter Triburiensi habito anno 895. *Can.* 19. statuitur, *ut duæ sint partes vini, tertia aquæ.* In Constitutionibus vero Salisburiensibus anno 1217. in Anglia, præscriptum fuit, quod *in Sacramento Dominici Sanguinis, major pars vini, & modicum aquæ ponatur.* In Synodo vero Coloniensi habita anno 1280. sancitum fuit, quod *in Calice duæ guttulæ, vel tres de aqua apponantur*, & Eugenio IV. in suo Decreto pro Armenis, anno 1438. statuit, *ut ipsi etiam Armeni universo Christiano Orbi se conforment, eorumque Sacerdotes in Calicis oblatione paululum aquæ admisceant.* Hinc Ordinarium Monachorum Bursteldensium relatum ab Edmundo Martene in *lib.* 2. *cap.* 4. §. 21. *de Antiq. Monach. Ritibus*, præscribit, ut cum parvo cochleari fiat aquæ mixtura in omni Missa; Monachi etiam Cartusienses, & Ecclesiæ fere omnes in Germania optime utuntur parvo cochleari, ut tutius immittant nonnisi parvam aquæ quantitatem in Calicem.

Vinum autem consecrandum, cui modica aqua admisceri debet, potest esse albi, vel rubei coloris, ad arbitrium Sacerdotis. In Concilio Provinciali quarto Ecclesiæ Beneventanæ habito anno 1374. *tit.* 7. *cap.* 4. sancitum fuit, quod *nullus, cum vino multum albo celebret, si posset in loco rubeum reperiri, & commode inveniri; cum magis vinum rubeum, quam album Sanguini conformetur.* Qui Canon desumptus est ex Statutis Synodalibus Ecclesiarum Carducensis, Ruthenensis, Sæculo 13. nuper 13. nuper editis ab Edmundo Martene *tom.* 4. *Thes. Anes. pag.* 706. & aliam hujus Ritus rationem assignant Statuta Synodalia Ecclesiæ Meldensis ab eodem Martene vulgata, *Vinum*, inquiunt, *potius rubeum ministretur in Calice propter similitudinem vini albi cum aqua.*

Verum in Concilio Provinciali primo Ecclesiæ Mediolanensis, quod habetur in Actis ejusdem Ecclesiæ, a S. Carolo conditis, præscribitur, quod *ornamenta, & instrumenta Altarium pro celebratione Missæ pura, ac munda sint, præsertim Corporalia, ac purificatoria, quamobrem etiam vino albo, ubi possint tantummodo ad Missæ Sacrificium Sacerdotes utantur.* Idem etiam præscribitur in aliquibus aliis Conciliis Provincialibus, & Diœcesanis. Hæc eadem dispositio repetitur in Constitutione Synodali Didaci Estolani Episcopi Majoricensis edita Anno 1659. & relata a Stephano Baluzio in suis eruditis notis ad epistolam 63. S. Cypriani, in qua Constitutione leguntur hæc præcisa verba, *Cum Sacrosanctum Altaris Sacrificium, in quo fons omnis sanctitatis, et nitoris retinetur, minus decenter peragatur, dum vinum rubrum consecratur, cum sic mundities Altaris vix conservari possit; ideo hortamur omnes hujus Diœcesis Presbyteros, ut posthac vino albo in celebratione Missarum utantur.* Hæc autem est communis praxis fere omnium Ecclesiarum, uti, nimirum, vino albo, quia sic mundities mapparum, corporalium, & purificatoriorium facilius servatur. Diligenter tamen advertere debent Sacristæ, ne præparent in urceolis vinum ita album, ut confundi possit cum aqua; contingere enim posset, sicut aliquando accidit, ut refertur in vita B. Coletæ, quæ habetur in Actis SS. apud Bollandum die 6. Martii *c.* 12. *fol.* 564. *n.* 109. quod consecretur aqua loco vini.

RUBRICA.

3 *Si Celebrans ante Consecrationem Sanguinis, quamvis post Consecrationem Corporis, advertat, aut vinum, aut aquam, aut utrumque non esse in Calice, debet statim ponere vinum cum aqua, & facta oblatione, ut supra, consecrare, incipiendo ab illis verbis: Simili modo, etc.*

GA-

GAVANTUS.

4 *Si post verba Consecrationis advertat, vinum non fuisse positum, sed aquam, deposita aqua in aliquod vas, iterum vinum cum aqua ponat in Calice, et consecret, resumendo a verbis prædictis: Simili modo, etc.*

RUBRICA.

5 *Si hoc advertat post sumptionem Corporis, vel hujusmodi aquæ, apponat aliam Hostiam iterum consecrandam, et vinum cum aqua in Calice, offerat utrumque, et consecret, et sumat, quamvis non sit jejunus. Vel si Missa celebretur in loco publico, ubi plures adsint, ad evitandum scandalum, poterit apponere vinum cum aqua, et facta oblatione, ut supra, consecrare, ac statim sumere, et prosequi cætera.*

GAVANTUS.

Prima pars Rubricæ posterioris est *S. Thom.* 3. *part. q.* 83. *art.* 6. *ad* 2. altera vero par est *Sot.* 4. *distinct.* 13. *quæst.* 2. *art.* 6. *ad* 4. cujus eadem fere sunt verba Rubricæ; item *Navarri cap.* 25. *n.* 21. & est magis practica.

(1) *Quamvis non sit jejunus.* Ita *S. Thom. loc. cit. art.* 6. *ad* 2. addit *Angelus cum Sylv.* Si Sacerdos dum in ore habet potum, priusquam deglutiat, sentiat, non esse vinum, non debet consumere, sed in Calicem emittere, & post Sanguinis sumptionem illum sumere; sed moraliter est difficillimum; & ideo sine scrupulo potest deglutire primum, & consecrare, & sumere secundum, ita *Suar. loc. cit. distinct.* 81. *sect.* 1. *ad primam confirmationem*, non peccaret tamen mortaliter, qui inopinato casu turbatus, aqua pro vino sumpta, non consecraret vinum, *Diana tract.* 14. *de celebrat. Miss. resol.* 70.

RUBRICA.

6 *Si quis percipiat ante Consecrationem, vel post Consecrationem, totum vinum esse acetum, vel alias corruptum, idem servetur quod supra, ac si deprehenderet, non esse positum vinum, vel solam aquam fuisse appositam in Calice.*

GAVANTUS.

Eadem est ratio, deficientis materiæ ad Sacrificium integrum, si tamen Sacerdos pergat in Missa, & ex ignorantia, vel inopinati casus perturbatione non observet, non per hoc mortaliter peccat, *ex Navarr. cap.* 25. *Man. n.* 91. *et Sà verb. Miss. n.* 91.

RUBRICA.

7 *Si autem Celebrans ante Consecrationem Calicis advertat, non fuisse appositam aquam, statim ponat eam, & proferat verba Consecrationis. Si id advertat post Consecrationem Calicis, nullo modo apponat, quia non est de necessitate Sacramenti.*

GAVANTUS.

Prima pars est manifesta: adde tantum, esse benedicendam aquam de more. Secunda pars est *S. Thom. loc. cit.* 6. *art. ad* 4. ne, inquit, sequatur corruptio Sacramenti pro aliqua parte, quod docuerunt *q.* 77. *art.* 8.

Novæ Observationes & Additiones, &c.

V. VII. Gavant. lit. t — In Rubric. 5. *Ne, inquit, sequatur corruptio Sacramenti, etc.*) Sanctus Thomas 3. *part. q.* 83. *art.* 6. *ad* 4. intendit convellere Græcorum morem, qui bis aquam in Calice infundunt, semel frigidam ante Consecrationem cum in prothesi sancta dona præparant, pungente Sacerdote panem Sancta Lancea, & dicente: *Unus Militum lancea latus ejus aperuit, statimque exivit sanguis, et aqua*; & Diacono infundente vinum, & aquam; deinde calidam post Consecrationem, immediate ante Communionem, petente Diacono a Sacerdote, ut aquam fervidam benedicat, illo vero benedicente his verbis: *Benedictus fervor Sanctorum tuorum, jugiter, nunc, et semper, et in Sæcula Sæculorum, Amen.* Tum Diaconus infundit aquam calidam in Calicem, dicens: *Fervor fidei plenus Spiritu Sancto. Amen.* Scriptores Græci apud Goar in notis ad Missam Chrysostomi *n.* 167. & apud Arcudium *lib.* 3. *suæ concordiæ cap.* 39. reddunt rationem hujus secundæ mixtionis aquæ, dicentes; fieri hanc mixtionem, tum quia aqua calida a latere Christi exivit, tum quia per eam fervorem Sancti Spiritus intelligi volunt. Hunc Græcorum Ritum nonnulli e nostris Theologis ignorantes, vel utramque mixtionem confundunt, ut Estius *Oratione Theologica* 16. vel putant eos aquam non apponere, ut Innocentius III. *lib.* 4. *de Sacrific. Missæ c.* 35. & Guido Carmelita in catal. hæresum, vel aquæ calidæ infusionem impugnant, ut Umbertus Sylvæ Candidæ Episcopus, in invectiva adversus Nicetam Pectoratum. Sed immerito, ut ait Cardinalis Bona *lib.* 2. *c.* 9. §. 4. hac de causa Græci vexantur, hunc enim Ritum præscribunt in suis Liturgiis SS. Patres, Basilius, & Chrysostomus, usuque perpetuo Orientalis Ecclesiæ Sacerdotes doctrina, & sanctitate conspicui comprobarunt. Ex ignoratione itaque hujus approbati Ritus, ait præfatus doctissimus Bona, procedit sententia, quæ convellit præfatam mixtionem aquæ cum vino jam consecrato; quasi exinde sequeretur corruptio Sacramenti pro aliqua sui parte, quæ ratio corruit etiam ex antiqua consuetudine, quæ olim in Ecclesiis Latinis vigebat, miscendi vinum non consecratum cum Sanguine pro Communione Populi, ut colligitur ex primo, secundo, & tertio Ordinibus Romanis, quin nullum timeretur periculum corruptionis Sacramenti.

RUBRICA.

8 *Si materia, quæ esset apponenda ratione defectus vel panis, vel vini, non posset nullo modo haberi, si id sit ante Consecrationem Corporis, ulterius procedi non debet: si post Consecrationem Corporis, aut etiam vini deprehenditur defectus alterius speciei, altera jam consecrata, tunc* (u) *si nullo modo haberi possit, procedendum erit, & Missa absolvenda, ita tamen, ut prætermittantur verba & signa, quæ pertinent ad speciem deficientem. Quod si expectando aliquamdiu haberi possit, expectandum erit, ne Sacrificium remaneat imperfectum.*

GAVANTUS.

(u) *Si nullo modo haberi possit.* Imo, si difficillimo modo haberi possit, & notabilis inde oriretur offensio populi, Missa absolvenda erit absque materia deficiente; sive Hostiæ, sive vini, quia majoris est vinculi jus naturale, evitandi scandalum proximi, quam divinum scriptum, aut positivum absolvendi Missam. *Azor. lib.* 10. *cap.* 35. *quæst.* 6.

An vero Summus Pontifex possit relaxare jus divinum effectum, ut Sacerdos ob ingentem necessitatem in solo pane sine vino sacrificet? *Azor. lib.* 10. *c.* 10. *q.* 3. *vers. secundum est*: putat probabilem affirmativam sententiam ob publicam necessitatem, & gravem. Probabiliorem negativam docet *Suarez disput.* 43. *sect.* 4.

1. Quæri potest in prædictis casibus de aqua, quæ ob brevissimum tempus ab infusione ejusdem in Calicem usque ad Calicis Consecrationem non potest converti in vinum, ut alias dicitur: an remaneat aqua mixta speciebus vini: an vero, & ipsa statim immediate transubstantietur in Sanguinem Christi; sed quidquid sit de conversione aquæ in vinum, de qua disputant Philosophi, quam tamen affirmant SS. Patres, & Theologi Scholastici, si ob angustiam temporis non fiat conversio, non putamus absurdum, quod remaneat aqua substantialiter aqua, cum non sit neque materia, neque commateria immediata Sacramenti, sed ea solum infunditur ad mysterium unionis Populi cum Christo, ut suo loco diximus. Neque ideo adoramus aquam, sed Christus sub specie vini aqua permixti: sicut neque si cadat in Calicem musca, eam dicimur adorare. Scripsere de hac re fusius Paulus Aresius Episcopus Derthonensis, pro sententia affirmativa, & in oppositam sententiam Hiacinthus Petronius Magister Sacri Palatii, nunc Episcop.

De defectibus Formæ. V.

RUBRICA.

1 *Defectus ex parte Formæ possunt contingere, si aliquid desit ex iis, quæ ad integritatem verborum in ipsa Consecratione requiruntur. Verba autem Consecrationis, quæ sunt forma hujus Sacramenti, sunt hæc: Hoc est enim Corpus meum. Et: Hic est enim Calix Sanguinis mei, novi, & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Si quis autem aliquid diminueret, vel immutaret de forma Consecrationis Corporis, & Sanguinis, & in ipsa verborum immutatione, verba idem non significarent, non conficeret Sacramentum. Si vero aliquid adderet, quod significationem non mutaret, conficeret quidem, sed gravissime peccaret.*

GAVANTUS.

Notanda est hoc loco singularis doctrina *Suar.* 3. *disp.* 85. *sect.* 1. quod si contingat defectus essentialis in forma, vel in altera, vel in utraque, nempe cum mutatione sensus verborum Consecrationis, iteranda est Consecratio, ut perficiatur Sacrificium, & si contingat id cognosci post sumptionem Corporis, vel speciei non rite consecratæ, iteranda est item talis Consecratio apposita materia, quæ non fuit consecrata, *juxta Rubr. sup. tit.* 4. *n.* 5. *& tit.* 3. *n.* 6. quia eadem est ratio ineptæ materiæ, & materiæ sine forma. Imo etiam si id contingat fieri ex malitia Ministri mutantis formam, vel non habentis intentionem, nihilominus debet post sumptionem supplere defectum, pœnitendo de priori culpa, quam commisit, reverenter supplendo, ut dictum est: quod si defectus accidat in utraque specie, & jam utramque sumpsit, non est quod suppleat, quia Sacrificium nullum fuit, sed totum fictum, & eo casu nullum est præceptum de faciendo vero Sacrificio, neque de supplendo, quod non est incœptum, neque ex parte: & obligat tunc aliud præceptum de non sacrificando fracto jejunio.

Porro *S. Thom. q.* 78. *art.* 3. vult, excepto, *enim*, omnia verba formarum prædictarum esse de essentia Sacramenti: communior autem antiquorum sententia est, ea non esse. Vide *Suar. disp.* 60. *sect.* 1.

Novæ Observationes & Additiones, ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. *Porro S. Thom.* 3. *part. q.* 78. *art.* 3. *vult excepto*, enim, *&c.*) Quamvis particula *enim* in utraque Consecrationis forma essentialis non sit, neque necessaria necessitate Sacramenti, est tamen de præcepto proferenda, ideoque si quis eam omitteret, graviter peccaret. Ita etiam in forma Consecrationis Calicis, seu vini, omnia verba, quæ exprimuntur in superiori Rubrica, sunt de integritate, & necessitate præcepti, & quamvis etiam ad essentiam Sacramenti pertinere afferat D. Thom. *loco suprac.* nihilominus alii Theologi quamplurimi censent, ad validitatem talis formæ sufficere prima illa verba: *Hic est Calix San-*

gui-

guinis mei, reliqua vero, quæ sequuntur, quamvis non spectent ad formæ Consecrationis essentiam, non licet tamen ea omittere sine gravi sacrilegio, tum quia Ecclesia vult, omnia illa verba proferri in forma Sanguinis, tum quia oportet tutissima ratione consecrare, adhibendo scilicet etiam prædicta reliqua verba eodem modo, intentionemque habendo, eo modo, & per ea verba consecrandi, quibus Christus instituit, & Ecclesia intendit: tum etiam quia Div. Thomas *supracit.* aliique multi volunt, omnia verba notata in Missali spectare ad essentiam formæ Sanguinis.

In hoc Sacrificio verba utriusque formæ Corporis, & Sanguinis, debent proferri a Sacerdote, ut induente, ac sustinente personam Christi, non vero in persona ejusdem Sacerdotis, ideoque omnia verba Canonis, incipiendo a verbis, *Qui pridie*, *&c.* usque ad *Unde memores* dicuntur a Sacerdote historice, seu recitative. Sola autem verba, quæ utrique formæ essentialia sunt, scilicet, *Hoc est enim Corpus meum*; *Hic est Calix Sanguinis mei*, *&c.* proferuntur a Sacerdote, non tantum materialiter, & recitative, sed etiam formaliter, significative, & enunciative. Cæterum aliæ quæstiones spectantes ad validitatem prædictarum formarum, videri possunt Theologos, præsertim vero Zachariam Pasqualigum *de Sacrific. Missæ tract.* 1. *quæst.* 319. *& seqq.* Quart. *part.* 3. *tit.* 5. *sect.* 1. & Suarez *loco a Gavanto supracit.*

RUBRICA.

1. *Si Celebrans non recordetur, se dixisse ea, quæ in Consecratione communiter dicuntur, non debet propterea turbari.* 2. *Si tamen certo ei constet, se omisisse aliquid eorum, quæ sunt de necessitate Sacramenti, idest formam Consecrationis, seu partem, resumat ipsam formam, & cætera prosequatur per ordinem.* 3. *Si vero valde probabiliter dubitat, se aliquid essentiale omisisse, iteret formam saltem sub tacita conditione.* 4. *Si autem non sunt de necessitate Sacramenti, non resumat, sed procedat ulterius.*

GAVANTUS.

Prima pars est *S. Thomæ supr. art.* 6. *ad* 5. Altera pars est *ejusdem ibidem*, sed cum hic dicatur, resumat ipsam formam: quid resumendum erit? Sane verba ea tantum, quæ supra *n.* 1. *hujus tituli* posita sunt, tamquam essentialia formæ, quidquid dicant *Angel. Palud. & Scotus*, ita *Suarez loc. cit.* In tertia parte Rubricæ, quæ est communis, eo modo tollitur dubium, & periculum iterandi Consecrationem super materiam consecratam. Quarta pars patet, & confirmat secundam partem hujus Rubricæ de non resumendo, nisi essentialia formæ.

Cæterum non est necesse in prolatione formæ, ut sonus verborum attingat Hostiam, vel Calicem. *Suar. disput.* 45. *sect.* 1.

Novæ Observationes & Additiones ad Gavanti Commentarium.

II. Gavant. *Sane verba ea tantum, &c.*) Optime docet hic Gavantus in prædicto casu, repetenda esse tantum verba Consecrationis in superiori Rubrica expressa. Unde non approbantur illi, qui putant, si Consecratio panis iteranda sit, incipiendum, & repetendum esse de necessitate Sacramenti ab illis verbis: *Qui pridie*, *&c.* sic Calicis ab illis verbis: *Simili modo*, *etc.* Satis enim est iterare solam formam expressam in superiori Rubrica, & in Canone Missæ contentam.

De Defectibus Ministri. VI.

RUBRICA.

1 *DEfectus ex parte Ministri possunt contingere quo ad ea, quæ in ipso requiruntur. Hæc autem sunt: In primis intentio, deinde dispositio animæ, dispositio corporis, dispositio vestimentorum, et dispositio in ministerio ipso, quoad ea, quæ in ipso possunt occurrere.*

GAVANTUS.

Divisio in has quinque species defectus ea est, ut prima tantum dici debeat essentialis, reliquæ accidentales.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

I. De defectibus Ministri, tum essentialibus, tum accidentalibus, tum proximis, tum remotis, fuse, & docte disserit Paulus Maria Quarti *part.* 3. *tit.* 6. omnino videndus ab iis, qui satisfacere volunt suæ curiositati in hac materia.

De defectu intentionis. VII.

RUBRICA.

1 *SI quis non intendit conficere, sed delusorie aliquid agere.* 2. *Item si aliquæ Hostiæ ex oblivione remaneant in Altari, vel aliqua pars vini, vel aliqua Hostia lateat, cum non intendat consecrare nisi quas videt.* 3. *Item si quis habeat coram se undecim Hostias, et intendat consecrare solum decem, non determinans quas decem intendit: in his casibus non consecrat, quia requiritur intentio.* 4. *Secus si putans quidem esse decem, tamen omnes voluit consecrare, quas coram se habebat: nam tunc omnes erunt consecratæ: atque ideo quilibet Sacerdos talem semper intentionem habere deberet, scilicet consecrandi eas omnes, quas ante se ad consecrandum positas habet.*

GAVANTUS.

Prima pars sacrilegium enormissimum continet, & si fictionis pœniteat ante sumptionem, potest re-

resumere formam; non ex vi præcepti perficiendi Sacrificium, quod nondum incœpit, sed ex vi præcepti non fingendi falsum in hoc ministerio, & consequenter non perseverandi in fictione, nec sumendi potum, & cibum per modum Sacramenti, quod non est, nec dandi aliis occasionem adorandi merum panem, & vinum; post sumptionem vero ficti Sacramenti servetur, quod diximus *supr. ex Suar. tit.* 5. *n.* 1. Altera pars nullam habet difficultatem. In tertia, *Major dist.* 11. *q.* 1. *Dur. q.* 7. *& communiter* concordant: quia non est major ratio, cur ista, vel illa sit consecrata. Quarta pars manifeste sequitur: quia materia est determinata intra terminum intentionis.

Novæ Observationes, & Additiones, ad Gavanti Commentarium.

I. *In his casibus non consecrat, quia requiritur intentio, &c.*) In superiori Rubrica quatuor adducuntur casus, in quibus non sequitur Hostiæ, & vini Consecratio, ex solo defectu intentionis in Sacerdote consecrante. Nomine intentionis intelligitur deliberata voluntas faciendi aliquid, puta Sacramentum; intentio enim communiter definitur volitio efficax finis, unde differt intentio a simplici volitione, seu complacentia finis, sive boni alicujus, quia simplex voluntas, seu complacentia respicit finem sine habitudine ad consecutionem. Intentio autem est volitio efficax tendens in finis consecutionem. In casu ergo nostro actus, quo Minister vult conficere Sacrament. dicitur intentio, quia est actus liber voluntatis tendentis in illum finem, & distinguitur ab attentione, quæ est actus intellectus considerantis id, quod agitur.

Dividitur autem intentio, quoad rem nostram pertinet, in actualem, & virtualem, in habitualem, & interpretativam. Actualis intentio est volitio actu existens faciendi Sacramentum, & offerendi Corpus, & Sanguinem Christi Domini, vel faciendi quod facit Ecclesia, vel quod Christus instituit, & per se ipsam immediate concurrens ad Sacramentum, & Sacrificium peragendum, cum prolatione formæ super materiam præsentem.

Intentio virtualis dicitur illa, quæ præcessit in se, sed virtute permanet in aliquo effectu ab ea relicto, quo excitantur potentiæ externæ ad actiones requisitas: quibus perficitur Sacramentum initio propositum, vel per impressionem in imaginativa relictam, vel per connexionem actuum sequentium cum primo, quo quis ad agendum humano modo se applicuit, nec actu contrario interrupit, v. g. incipit quis Sacerdos sacris vestibus se induere ex animo consecrandi, & offerendi Sacrificium, sicut Christus instituit, & vi illius voluntatis accingit se operi, pergendo ad Altare, &c. postea tamen mente distrahitur, & interim facit omnia necessaria ad Sacrificium, manendo tamen semper mentis suæ compos, hic dicitur habere intentionem virtualem consecrandi, & offerendi Sacrificium, etiamsi in ipso actu Consecrationis, dum profert formam, nullam habeat actualem intentionem.

Intentio habitualis dicitur illa, quæ præcessit aliquando, & omnino desivit, nec per aliquem effectum, aut virtutem relictam influit in actionem externam, quamvis actu contrario revocata non fuerit. Nam voluntas semel habita, & multo magis frequenter habita, dicitur habitualiter remanere donec revocetur; unde dicitur etiam quis ex habitu aliquid facere, quando sola frequentia actuum præteritorum ductus aliquid operatur, ex. gr. fricat quis barbam, nullo præcedente actu, quo ad eam operationem applicetur, eo modo quo etiam a dormiente, amente, & ebrio id ipsum fieri contingit.

Intentio interpretativa est dispositio voluntatis, quæ talis est, ut interpretemur aliquem consensurum, aut facturum, si res proposita in ejus mentem veniret, vel de ea moneretur; sic dicitur quod fidelis adultus, qui ex vi morbi usum rationis amisit, habeat intentionem interpretativam recipiendi Sacramentum extremæ unctionis, quamvis de eo numquam cogitaverit; quia ex ejus anteacta vita, colligimus, quod prædictum Spirituale beneficium, & Sacramentum expeteret, si rationis suæ compos esset.

Dividitur præterea intentio in absolutam, & conditionatam. Absoluta est voluntas absoluta, qua simpliciter, & sine modificatione, seu conditione aliqua vult conficere v. g. Sacrificium Missæ. Conditionata vero intentio est voluntas consecrandi v. g. Hostiam sub hac conditione, si prius non fuerit valide consecrata.

Denique, quod ad rem nostram spectat, dividitur intentio in implicitam, & explicitam. Intentio implicita procedit in administratione, seu confectione Sacramenti, secundum generalem, & confusam rationem, ut v. g. volo consecrando, nempe proferendo formam consecrationis, facere quod facit Ecclesia Catholica, seu quod Christus instituit. Explicita dicitur intentio, quæ secundum specificam rationem procedit, ut in casu nostro, volo conficere Sacramentum Corporis Christi, &c. volo offerre Sacrificium Eucharisticum Summo Deo, in recognitionem supremi sui dominii super omnes creaturas.

Ex prædictis intentionibus, intentio actualis, & explicita quamvis optima, atque adeo optanda, non est tamen necessaria ad valorem consecrationis, & hæc est communis omnium Theologorum sententia; sufficit enim in casu nostro sola intentio virtualis, & implicita, quales supra explicavimus. Intentio autem habitualis profecto non sufficit, quia est sine advertentia rationis, & potest reperiri, ut diximus, etiam in dormiente, amente, & ebrio, qui tunc non operantur humano modo. Huc advertere lubet, quod antiqui Theologi intentionem virtualem aliquando vocarunt habitualem, ut colligi potest ex iis, quæ docet D. Thom. *in* 3. *part. q.* 64. *art.* 3. nempe Sacerdotis accedentis ad baptizandum cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, docetque, perfici Sacramentum ex virtute primæ intentionis, etiamsi in ipso exercitio cogitatio

gitatio Sacerdotis ad alia rapiatur. En igitur intentionem habitualem confundi cum virtuali.

Intentio interpretativa multo minus sufficit, quam habitualis ad conficiendum quodcumque Sacramentum, quia non est intentio, sed pura dispositio ad intentionem concipiendam, & quamvis sufficiat ad recipiendum Sacramentum, ut supra innuimus, tamen non est sufficiens ad Sacramentum ministrandum, & conficiendum, quia suscipiens Sacramenta passive se habet, conferens autem active: major autem requiritur perfectio in agente, quam in patiente, & sic requiritur perfectior intentio in ministrante, quam in suscipiente Sacramentum. Et revera Christus voluit quidem, Sacramenta dispensari etiam pueris, & eis, qui non sunt sui compotes, noluit tamen dispensari a pueris, & ratione non utentibus, sed solis Ministris rationali modo agentibus. Sapientem enim decet de suis bonis ita disponere, ut etiam in auxilium amentium conferantur, & distribuantur, non tamen per ministros, seu distributores fatuos, vel non agentes rationali modo, ut optime ponderat Quarti *part.* 3. *tit.* 7. *dub.* 3. *in fine.*

Intentione conditionata uti non debet Sacerdos, nisi quando facto diligenti examine dubitat, an Hostia, vel Vinum fuerit consecratum, v. g. quando ob mentis evagationem, aut alias causas Sacerdos certus non est, se Verba consecrationis protulisse; in tali casu potest iterum sub conditione consecrari Hostia, vel Calix; verum tamen est, quod non semper est ratio dubitandi, an forma omissa fuerit, ex hoc præcise, quod Sacerdos non meminerit, se eam protulisse; quare quando Sacerdos recitat orationes Consecrationis formam consequentes non debet adhuc sub conditione consecrationis verba repetere, quamvis tunc non meminerit se ea protulisse, sed potius ut suæ consulat quieti, quærere debet a Ministro, an Hostiam, Calicem elevaverit; ut inde arguat se vere protulisse formam consecrationis, si talis elevatio secuta fuerit, Admittat vero rationem dubitandi, si non elevaverit dictam Hostiam, &c. præscindendo igitur a dicto dubio, non debet Sacerdos uti intentione conditionata, sed semper regulariter loquendo debet uti intentione absoluta in Sacramento conficiendo, & Sacrificio peragendo, & quando uti potest intentione conditionata, conditio debet esse vel de præsenti, vel de præterito, ut possit statim habere suum effectum, & transire in absolutam. Nunquam enim potest uti intentione conditionata de futuro, & maxime ea conditione, quæ humano modo cognosci non potest, nam hujusmodi intentiones conditionales de futuro suspendunt consensum, seu voluntatem consecrandi, donec impleta sit talis conditio, quod nullo modo potest fieri.

II. Gravis agitatur quæstio inter Theologos utrum ad valorem Sacramenti sufficiat intentio faciendi quidem exterius quod facit Ecclesia adhibendo materiam, & formam a Christo institutam & in Ecclesia consuetam; sed absque animo interno, & absque intentione conficiendi Sacramentum, imo animo, & intentione interna jocandi, & illudendi, modo hic animus non manifestetur exterius; controvertitur, inquam, an hæc interna intentio non conficiendi Sacramentum, mente solum concepta, & exterius non manifestata, obstet valori Sacramenti, si alias Minister exterius exhibeat serio Ritus omnes Ecclesiæ, & exequatur ea quæ facit Ecclesia. Ratio dubitandi est, quia talis Minister habet suo modo intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, idest quoad actiones externas & materiales. Hoc autem videtur sufficere ad salvandas definitiones Conciliorum circa intentionem, quæ requiritur in Ministro Sacramentorum.

Prima sententia sustinet, non vitiari Sacramentum ex defectu intentionis mere internæ Ministri nolentis conficere Sacramentum, sed ad validitatem Sacramenti sufficere solas actiones externas modo explicato. Hanc acerrime tuetur Ambrosius Catharinus asserens, stare omnino, atque valere Sacramentum, si Minister dumtaxat intendat celebrare Ritum illum externum, quem Ecclesia celebrat, illumque re ipsa libere, serio, omnique semoto joco exterius administret, materiam adhibens, formamque pronuncians in iis maxime circumstantiis, ex quibus determinatur ad agendum tamquam Ecclesiæ Minister; nihilque obesse valori Sacramenti, si intus occulta mente contrariam intentionem animo gerat; nolitque clam, atque secreto actionem illam Sacramentalem esse, qualem illam Christus instituit. Ita ille sententiam suam exposuit in Opusculo *de intentione Ministri*, quod pendente Concilio Tridentino elucubravit, & ita his præcise verbis refert, ac vindicat præfati Auctoris mentem Jacobus Hiacynthus Serry Ordinis Prædicatorum Doctor Sorbonicus, & in Academia Patavina Primarius Sacræ Theologiæ Professor, in suo Opusculo, cui Titulus: *Ambrosii Catharini Vindiciæ*, & in alio simili Opusculo inscripto: *Vindiciæ Vindiciarum &c.* Catharini sententiæ subscripserunt Alphonsus Salmeron *tom.* 13. *in Epistolas Pauli lib.* 1. *part.* 3. *disp.* 2. Vignerius, Marius Scribonus, Zacharias Pasqualigus, Vincentius Contensonius, & alii relati a Serry *cap.* 5. *n.* 3. sui primi Opusculi.

Secunda sententia communior inter Theologos docet, requiri necessario in Ministro Sacramenti intentionem internam conficiendi Sacramentum, saltem implicitam, quæ habetur in intentione faciendi, quod facit Ecclesia, & non sufficere solam, & nudam actionem externam, etiamsi serio peractam sine ulla intentione interna, & multo magis cum intentione interna directe opposita, nempe cum intentione non faciendi rem sacram, & non ministrandi Sacramentum. Hanc sententiam tuentur fere communiter Theologi, præsertim vero Suarez *Disput.* 13. *sect.* 2. Coninch. *q.* 64. *art.* 8. *n.* 58. Diana *part.* 10. *q.* 11. *Resolut.* 67. & recentissime non solum dignitate, sed etiam sapientia, & pietate eminentissimus Cardin. Gotti Ordinis Prædicatorum, *tom.* 13. *suæ Theologiæ quæst.* 7 *dub.* 4. Hæc autem secunda sententia est omnino tenenda, saltem in praxi, ut fatetur etiam ipsemet Serry

ry *cap.* 14. §. 7. & alii suæ sententiæ sectatores; cum in Sacramentis conficiendis licitum non sit sequi opinionem probabilem, relicta tutiore; Atqui hæc secunda sententia est tutior, imo sola tuta est, & secura, ergo hæc est omnino amplectenda, major propositio negari profecto non potest, cum ab Innocentio XI. an. 1679. proscripta fuerit hæc propositio: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore*: minor etiam constat, cum tutior sit sententia, quæ asserit præter externam, requiri etiam aliquam intentionem internam virtualem saltem, & implicitam; quam illa, quæ asserit etiam sine tali intentione interna, imo cum intentione etiam contraria confici Sacramentum, dummodo serio Minister exterius operetur, & appareat circumstantibus ob Ritus, quos ponit, velle Sacramentum conficere.

Probatur etiam hæc secunda sententia, ex eo quod Alexand. VIII. die 7. Septemb. 1690. damnavit hanc propositionem: *Valet Baptismus collatus a Ministro, qui omnem Ritum externum, formamque Baptismi observat, intus vero in corde suo resolvit, non intendo facere quod facit Ecclesia.* Hæc autem Pontificia condemnatio, non solum comprehendit illum, qui jocose, ac mimice ponit totum Ritum externum Baptismi sine intentione interna, sed etiam illum, qui Ritum externum serio peragit in collatione Baptismi, sed intra se habet intentionem non facendi rem sacram, non conferendi Sacramentum, non faciendi quod facit Ecclesia, sed jocose omnia peragere, licet talis intentio ab eo exterius non manifestetur; si Baptismus ita collatus cum solis Ritibus externis serio positis, sed sine ulla intentione interna, est juxta mentem præfati Pontificis omnino irritus, idem sentiendum est de omnibus aliis Sacramentis, nimirum ea esse omnino irrita, & nulla, si in Ministro non habeatur interna voluntas virtualis saltem, & implicita faciendi quod facit Ecclesia, vel quod Christus instituit. Et revera ad validitatem Sacramenti requiri talem intentionem in Ministro, faciendi nimirum quod facit Ecclesia, docuit Martinus V. an. 1418. in fine Concilii Constantiensis, Eugenius IV. an. 1439. in Concilio Florentino Decret. de unione Armenorum; & Concil. Trid. *sess. 7. de sacram. in gen. can.* 11. quæ quidem Concilia intelligenda sunt non de sola intentione materiali faciendi quod exterius facit Ecclesia, sed etiam de intentione formali, seu interna faciendi quod facit Ecclesia, seu quod Christus instituit, sive faciendi actionem illam, ut Sacramentalem, & in illa se gerendi, ut Christi, & Ecclesiæ Ministrum.

Denique aperte colligitur veritas hujus nostræ sententiæ ex superiori Rubrica, in qua statuitur *n.* 1. validam non esse consecrationem: *si quis non intendit conficere, sed delusorie aliquid agere*, quæ verba loquuntur profecto de intentione interna delusorie aliquid agendi. Rursus in eadem Rubrica *n.* 3. legitur: *Si quis habeat coram se undecim Hostias, & intendat consecrare solum decem, non determinans quas decem intendit, in his casibus non consecrat, quia requiritur intentio*; nempe requiritur intentio determinata consecrandi talem, vel talem Hostiam; quia autem in prædicto casu non est major ratio, cur illa, vel ista sit consecrata, ideo nulla intelligitur consecrata, ex solo defectu talis intentionis internæ determinate consecrandi hanc, vel illam Hostiam: quod si sufficeret ad illas consecrandas solus Ritus externus serio peractus, nempe materia consecranda præsens super Corporali, & verba Consecrationis prolata a Sacerdote vestibus sacris induto &c. hæc omnia habentur etiam in hoc Sacerdote habente hanc internam intentionem consecrandi non omnes undecim Hostias, sed solum decem ex illis, sed non determinando, quas decem velit consecrare, & exterius apparet, omnes illas undecim consecrare velle, & nihilominus certissimum est, quod ex solo defectu talis internæ intentionis, vel consecrandi omnes illas Hostias, quas habet præsentes, vel ex illis undecim consecrandi solum decem, non determinando tamen, quas decem intendat consecrare; ex solo, inquam, defectu talis internæ intentionis, & talis internæ determinationis, omnes illæ undecim Hostiæ inconsecratæ remanent, quamvis habeatur totus Ritus externus serio peractus, qui requiritur ad talium Hostiarum consecrationem; quæ omnia magis confirmantur, ex eo quod, quando ex illis undecim Hostiis, decem determinate quis vult consecrare, & unam determinate non intendit consecrare; iidem omnino Ritus externi adhibentur super illas decem, quas prædictus Sacerdos intendit determinate consecrare, ac super illam unam, quam determinate non intendit consecrare, & nihilominus, ex defectu solius intentionis internæ, super prædictam illam, hæc juxta sensum, & doctrinam Rubricæ, non censetur consecrata. Semper igitur firmum remanet, etiam ex textu litterali, & sensu prædictæ superioris Rubricæ a Summis Pontificibus editæ, & a S. R. E. approbatæ, imo ab universali Ecclesia acceptatæ, firmum, inquam, remanet, ad validam Consecrationem prædictarum Hostiarum requiri, præter Ritum externum serio peractum, etiam internam intentionem eas consecrandi.

Alia argumenta, quibus prædicta communis, probabilior, & tutissima sententia comprobatur, legi poterunt apud laudatum Eminentiss. Gott, sicut etiam solutiones difficultatum, quas contra eamdem afferunt Auctores primæ sententiæ.

RUBRICA.

2. *Si Sacerdos putans, se tenere unam Hostiam, post Consecrationem invenerit fuisse duas simul junctas, in sumptione sumat simul utramque.* 3. *Quod si deprehendat post sumptionem Corporis, & Sanguinis, aut etiam post ablutionem, reliquias aliquas relictas consecratas, eas sumat sive parvæ sint, sive magnæ, quia ad idem Sacrificium spectant.*

GAVANTUS.

In prima parte, quæ est *Auctorum paulo supra cit.* Ratio ea est, quia ambæ sunt consecratæ: cum illud, *putans*, dicat tantum privatam deceptionem, quæ non tollit intentionem debitam, quæ esse debet, & moraliter est circa hanc præsentem materiam. *Suar. disp.* 43. *sect.* 6. Secunda pars est *Soti dist.* 12. *quæst.* 1. *art.* 3. qui tamen distinguit Particulas in parvas, & magnas, atque has vult in Pyxide asservari: contra quem *Azor. lib.* 10. *c.* 30. *qu.* 1. qui cum Rubrica concordat, sublata omni distinctione; ea nimirum ratione, quia eæ omnes reliquiæ sunt Sacrificii; unde & addit, sumendas esse statim, alioquin post notabile temporis intervallum elapsum, censetur Sacrificium absolutum, & proinde Particulæ non sumerentur, ut reliquiæ, sed per se, quod facere non licet.

* *Tabiena* concedit absolute *v. Missa num.* 42. eas posse sumi, & sumendas esse, nulla habita distinctione reliquiarum, neque temporis, dummodo pertineant ad eamdem Missam.

RUBRICA.

3. *Si vero relicta sit Hostia integra consecrata, eam in tabernaculo cum aliis reponat: si hoc fieri nequit, sequenti Sacerdoti ibi celebraturo, in Altari supra Corporale decenter opertam, sumendam una cum altera, quam est consecraturus, relinquat; vel si neutrum horum fieri possit, in ipso Calice, seu Patena decenter conservet, quousque vel in tabernaculo reponatur, vel ab altero sumatur: quod si non habeat quomodo honeste conservetur, potest eam ipsemet sumere.*

GAVANTUS.

Est casus eventu difficilis: si tamen accidit, optime Rubrica docet, sequuta Sotum de Particulis magnis reservandis, ut supra.

RUBRICA.

4. *Si intentio non sit actualis in ipsa Consecratione propter evagationem mentis, sed virtualis, cum accedens ad Altare intendat facere quod facit Ecclesia, conficitur Sacramentum, etsi curare debeat Sacerdos, ut etiam actualem intentionem adhibeat.*

GAVANTUS.

Quod hic dicitur de ordinaria materia consecranda in Missa, intellige etiam, quando plures Particulæ ponantur a Celebrante supra Altare, ut consecrentur, & in actuali Consecratione non recordatur illarum Sacerdos, sed ejus tantum, quam in manibus habet, tunc enim omnes sunt consecratæ. *Angel. ib. verb. Euchar. n.* 24. *Navar. c.* 25. *n.* 91. Debent tamen esse præsentes intra aram, non extra eam, inquit *Suarez. disp.* 43. *sect.* 6. alias non æstimaret illas consecratas esse: sicut etiam existimat, id totum in Calice consecratum esse, quod per modum continui in eo continetur: guttæ vero, quæ sunt extra Calicem, aut intra, sed separatæ a toto, verisimilius putat, quod non sint consecratæ, neque intentione virtuali intentæ, & eo magis in casu, quo ponantur Particulæ non consecratæ in Pyxide, ubi aliæ sunt consecratæ, erunt item eadem consecratæ post verba Consecrationis, *juxta placitum Possevini de offic. Curat. c.* 2. *n.* 20. quod tamen prohibet fieri; certe si fiat, genuflexiones plures addendæ erunt ab Offertorio ad Communionem: neque circulus perficiendus erit, ad *Orate fratres*, propter consecratas Particulas in illa Pyxide.

Item, si Pyxis non aperitur, tempore Consecrationis, ex oblivione, fit tamen Consecratio, *ex Suar. disp.* 34. *sect.* 5.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

III. Gavant. *In Commentar. ad Rubr. n.* 4. *Guttæ vero, quæ sunt extra Calicem, aut intra, &c.*) Optime hic resolvit Gavantus adhærens sententiæ Suarez, quod si in Calicis pede, vel extra cuppam, aliquæ guttæ vini hæreant, non censentur consecratæ, nisi tamen Sacerdos expresse, sed non sine sacrilegio prædictas quoque guttas consecrare absolute intendat. Rursus non censentur pariter consecratæ guttulæ illæ vini, quæ intra Calicem sive in interiori Calicis superficie a reliquo vino separatæ hærent; nam hæc videtur esse communis, & optima Ecclesiæ intentio, consecrandi nimirum omnem liquorem consecrabilem, qui per modum unius continui in Calice continetur. Hanc sententiam tuetur etiam Ægidius Coninch *qu.* 74. *art.* 2. *dub.* 3. *n.* 43. Busembau *lib.* 6. *tract.* 3. *c.* 1. *dub.* 3. Claudius La Croix *in suis Additionibus ibidem.* Bissus *lit. S n.* 15. §. 39. ubi advertit, quod si Sacerdos post vini infusionem in Calicem, videat aliquas guttas dispersas intra eumdem Calicem, ne oriatur de iis dubium, utrum sint consecratæ, eas uniat cum toto vino; vel quod facilius, & decentius est, eas purificatorio extergat; & si non extergantur, neque uniantur cum reliquo vino, non censeantur consecratæ, cum Sacerdos habere debeat prædictam intentionem, ut dixi, consecrandi, non hujusmodi guttas separatas, sed tantum vinum illud, quod est in Calice per modum unius.

De defectibus dispositionis animæ. VIII.

RUBRICA.

1. *Si quis suspensus, excommunicatus, degradatus, irregularis, vel alias canonice impeditus celebret, conficit quidem Sacramentum, sed gravissime peccat tam propter Communionem, quam indigne sumit, quam propter executionem Ordinum, quæ sibi erat interdicta.*

GA-

GAVANTUS.

Nota, quod valor ille Missæ, qui est ex parte precum Ecclesiæ, omnino perditur, *ex S. Th. qu.* 82. *art.* 7. *ad* 3. quia Ecclesia non intendit orare nomine suo ore præcisorum ab ea per excommunicationem notoriam. Fusius *Suar. disp.* 77. *sect.* 2. quod si immineat mortis, infamiæ, aut scandali periculum, poterunt prædicti cum contritione celebrare. *Azor. lib.* 10. *c.* 31. *qu.* 6.

Novæ Observationes & Additiones ad Gavanti Commentarium.

1. Rubric. *Sed gravissime peccat, &c.*) Præfata Rubrica non solum intelligenda est de notorie excommunicato, & aliis ceusuris: vel irregularitate impedito, quod nimirum gravissime peccat, si in tali statu celebret, sed etiam de occulto irretito ejusmodi pœnis Ecclesiasticis, puta qui occulte Clericum percussit, vel aliquem occidit. Si quis tamen scienter audit Missam ejusmodi Sacerdotis occulte irretiti, graviter non peccat juxta sententiam Navatr. *cons.* 59. *tit. de sentent. excomm. tom.* 2. sicut peccaret ille qui audiret Missam Sacerdotis notorie excommunicati, &c.

RUBRICA.

2. *Si quis habens copiam Confessoris celebrat in peccato mortali, graviter peccat.*
3. *Si quis autem in casu necessitatis non habens copiam Confessoris, in peccato mortali absque contritione celebret, graviter peccat. Secus si conteratur; debet tamen cum primum poterit, confiteri.*
4. *Si in ipsa celebratione Missæ Sacerdos recordetur se esse in peccato mortali, conteratur cum proposito confitendi, & satisfaciendi.*
5. *Si recordetur se esse excommunicatum, vel suspensum, aut locum esse interdictum, similiter conteratur cum proposito petendi absolutionem. Ante Consecrationem autem in supradictis casibus, si non timetur scandalum, debet Missam inceptam deserere.*

GAVANTUS.

Supradicta fundantur in verbis S. Pauli 1. *Corinth.* 11. *Probet autem seipsum homo &c.* & in Decretis *Concil. Trid. sess.* 13. *c.* 4. *& Can.* 11. lege *Suar.* 3. *par. disp.* 63. *sect.* 3. *nam Concil. Trid.* ponit duas circumstantias, quæ debent concurrere, ut liceat celebrare sine Confessione. *Necessitate*, inquit, *urgente, & modo desit copia Confessoris.*

Necessitas urgens in his casibus erit; primo absolvendi inchoatum jam Sacrificium, ut perficiatur. Item necessitas alterius in periculo mortis existentis, pro quo communicando facienda est Missa. Item, si omittendo Missam scandalum oriretur: dico scandalum, non autem quædam admiratio populi, quæ *ex Corduba qu.* 142. *citante alios*, non sufficit. Item, quando tenetur ex officio facere sacrum, quam causam præsertim indicat Tridentinum. Necessitas igitur attendatur, non commoditas, *ex Suar. ibid. sect.* 4.

Inopia vero Confessoris dicitur esse, quando vere non adest, qui absolvere a peccato mortali possit, quo reus est, Sacerdos celebraturus, vel longius abest, quam adiri commode queat. Item, quando etiamsi adsit Confessor, timetur vere de eo, quod ob non servatum sigillum, aut aliam ob causam grave damnum sequeretur celebraturo, ita *Sylv. verbo Confessio* §. 2. tamen confiteatur alia peccata, tacito tantum eo, in quo est periculum: ita *Major* 4. *dist.* 17. *q.* 5. *& Navarr. c.* 7, *n.* 6. Sicut etiam idem facere debet, si reservatum casum habeat, neque adire potest Episcopum, neque obtinere absolutionem, porro contritionem esse necessariam omnes fatentur *ex Trid. sup. cit.* ibi: *Sibi contritus videatur.*

Quid autem agendum erit ante Consecrationem? si ante inchoatam Missam recordetur se esse in peccato, confiteatur, etiamsi oporteat exui sacris vestibus, *Sot. dist.* 9. *qu.* 1. quia sacra actio non est incœpta citra scandalum, intellige, ut etiam in sequentibus, si Missa est inchoata, & facile potest Confessor accedere ad Altare, fiat, *Bonav.* 4. *dist.* 3. *Sylvest. verb. Euchard.* 2. *qu.* 6. quia illa pars Missæ est extrinseca Sacrificio, & potest interrumpi, sicut per Concionem, oblationem populi, &c.

At *S. Thom. qu.* 83. *art.* 6. *ad* 2. dicit, tutius esse relinquere Missam, maxime in casu excommunicationis (quem sequitur Rubrica) ubi tamen indicat, non esse præceptum, sed consilium, deserere incœptam Missam, dum dicit: *Tutius esse: & Sanct. Bonaventura supra* negat, deserendam esse Missam, negatque teneri Sacerdotem discedere ab Altari, ut confiteatur. Debet autem cum primum poterit, confiteri, *ex Concil. Trid. loc. cit.*

Novæ Observationes, & Additiones &c.

11. Rubric. *Graviter peccat, &c.*) Non solum Sacerdos, sed alius quicumque, qui sibi conscius est peccati mortalis, tenetur ex præcepto Ecclesiæ præmittere Confessionem Sacramentalem, antequam ad Communionem Sacram accedat, ut patet ex Concilio Tridentino *sess.* 13. *de SS. Euchar. Sacr. cap.* 7, *et Can.* 11. ubi ait: *Ecclesiastica autem consuetud. declarat eam probationem necessariam esse ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali Confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat.* Et deinde addit: *Quod a Christianis omnibus, etiam ab ipsis Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc Sancta Synodus perpetuo servandum decrevit, modo non desit illi copia Confessoris: quod si necessitate urgente Sacerdos absque prævia Confessione celebraverit, quamprimum confiteatur.* Ex quibus verbis colligitur, Sacer-

dotem conscium sibi peccati mortalis, nunquam posse celebrare sine prævia Confessione, nisi concurrentibus duabus his circumstantiis, nempe cum urget necessitas celebrandi; & cum deest copia Confessarii; & quamvis gravis difficultas sit, quando censeatur deesse copia Confessarii, & quanta debeat esse necessitas celebrandi; Gavantus tamen supra sufficienter explicat quænam sit necessitas urgens, & quænam dici possit inopia Confessarii.

III. Gavant. *Debet autem quamprimum poterit, confiteri*, &c.) Ne Sacrificaturi habentes conscientiam peccati mortalis prætextu necessitatis, & inopiæ Confessarii, non instituta Sacra Confessione, sed elicita tantum contritione celebrent, præcipit, ut diximus supra, Tridentina Synodus, ut Sacerdos quamprimum postea confiteatur, nempe post Missam celebratam. Sed intra quod tempus confiteri oporteat, ut quis dicatur quamprimum confiteri, variæ sunt Doctorum sententiæ. Aliqui putant, quod Sacerdos statim post Missam debeat confiteri, si habeat copiam Confessarii; alii vero putant, sufficere si saltem intra triduum Confessario se præsentet, eique conscientiam suam aperiat. Videri possunt Layman *lib.* 5. *tract.* 4. *c.* 6. *n.* 7. Coninch. *qu.* 8. *art.* 5. *dub.* 2. Wiggers *qu.* 8. *art.* 5. *dub.* 5. & alii, qui agitant hanc quæstionem; certum tamen est apud omnes, Confessionem necessario requiri, antequam dictus Sacerdos, etiamsi vere contritus, iterum celebret. Et hoc purum non esse consilium, ut aliqui opinati sunt, sed præceptum, idque constat ex Propositione ab Alexandro VII. damnata *n.* 38. in qua habetur — Mandatum Tridentini factum Sacerdoti, sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali, confitendi quamprimum, est consilium, non præceptum. Ad hoc etiam facit altera Propositio ab eodem Alexandro proscripta *n.* 39. in qua damnatur, quod illa particula *quamprimum*, a Tridentino usurpata intelligi debeat, *cum Sacerdos suo tempore confitebitur.*

De Defectibus dispositionis corporis. IX.

RUBRICA.

1 *Si quis non est jejunus post mediam noctem, etiam post sumptionem solius aquæ, vel alterius potus, aut cibi, per modum etiam medicinæ: & in quantumcumque parva quantitate, non potest communicare, nec celebrare.*

GAVANTUS.

Est doctrina *S. Th.* 3. *part. quæst.* 80. *art.* 8. *ad* 4. *ex Concil. Africano cap.* 8. *Carth.* 3. *cap.* 29. & *cap.* 48. ubi asseritur, in Concilio Nicæno fuisse hanc eamdem consuetudinem, sumendi Eucharistiam ante omnem cibum, confirmatam: non, ajunt institutam: quia manat ab Apostolis. *Clemens epist.* 2. dicit se a Sancto Petro hoc accepisse, neque vero etiam, ut detur viaticum ægroto, poterit non jejunus celebrare: contra *Majorem*, *Azor. c.* 30. & *Suar. sect.* 5. lege *Suar. disp.* 68. *sect.* 3. & 4. De quavis minima quantitate cibi, aut potus expresse loquitur *Concil. Tolet.* 7. *c.* 2. imo & de papyro trajecta, & rejecta, docet idem *Suar. ibid.*

Novæ Observationes & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. *Ante omnem cibum*, &c.) Est præceptum Ecclesiæ ab Apostolis derivatum, ut quicumque velit celebrare, aut communicare, jejunus sit jejunio naturali, hoc est sine omni cibo, & potu, etiam in minima quantitate, a media nocte, usque ad Communionem, ita ut ne per modum quidem medicinæ quidquam sumi possit. Prædictum autem jejunium naturale servandum est ab initio diei naturalis, in qua celebrandum, vel communicandum est, quæ dies naturalis computatur, & incipit a media nocte, terminat vero in mediam noctem sequentem. Dubium oritur, quid agendum sit, ubi ejusmodi dies naturalis non potest distingui a media nocte, in mediam noctem, uti contingit in regionibus septemtrionalibus prope Polum, in quibus per sex menses est perpetuus dies, & per alios sex, est perpetua nox, nempe ab uno Æquinoctio ad alterum; ad quod dubium respondendum esse crediderim, quod sicut initium diei artificialis in his regionibus, in quibus non est Aurora physice, juxta Decretum editum die 18. Septembris 1634. & datum in nostro Indice *sub n.* 276. pro licita Missarum celebratione, debet attendi Aurora moraliter, & politice, quando scilicet ibi terminare solet hominum quies, & inchoari labor juxta probatam regionum consuetudinem, ita moraliter, & politice attendi debet media nox in illis, nempe desumi debet media nox a momento illo medio, inter initium cessationis laboris, & inchoationis ejusdem laboris; juxta probatam dictarum regionum consuetudinem.

Rursus quoniam dictum naturale jejunium debet incipere a puncto mediæ noctis præcedentis diem, in qua sumenda est Eucharistia, dubium aliud oritur, quæ regula sit servanda, dum ob discrepantiam horologiorum, non potest bene colligi, an transierit media nox; sunt enim varia horologia in eadem civitate, quorum unum indicat mediam noctem fuisse jam transactam, alia vero non. Sed in hoc casu respondetur, servandam esse regulam illam, quæ servari solet quando, circa resolutionem alicujus rei dubiæ, duæ extant opiniones æque probabiles, quo casu arbitrarium est, utram illarum amplecti, & propterea potest quilibet audito primo signo, seu horologio indicante mediam noctem esse transactam, solvere jejunium naturale, & die sequenti celebrare, & communicare, si postmodum alia horologia discrepent, & indicent noctis medietatem. Ita colligitur ex Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *disp.* 41. *n.* 40. & ex Quarti *part.* 3. *tit.*

tit. 9. dub. 3. ubi addit, posse sequi prædictam sententiam (dummodo non constet de alicujus horologii errore) tunc enim possumus conformari etiam ultimo horologio; quare si ex ultimo quis dignoscat, se non comedisse ante illius signum, mediam noctem indicans, poterit mane sequenti communicare. Ita etiam Diana *part.* 3. *tract.* 4. *resol.* 37. & *part.* 4. *tract.* 3. *resolut.* 19. ubi citat varios alios Doctores pro hac sententia.

RUBRICA.

2 *Si autem ante mediam noctem cibum, aut potum sumpserit, etiamsi postmodum non dormierit, nec sit digestus, non peccat: sed ob perturbationem mentis, ex qua devotio tollitur, consulitur aliquando abstinendum.*

GAVANTUS.

Hæc *S. Thom. ibidem ad* 5.

RUBRICA.

3 *Si reliquiæ cibi remanentes in ore transglutiantur, non impediunt Communionem, cum non transglutiantur per modum cibi, sed per modum salivæ. Idem dicendum, si lavando os, deglutiatur stilla aquæ præter intentionem.*

GAVANTUS.

Ita *S. Thom. ad* 4. qui vult, quantitatem vini, vel aquæ esse valde parvam, ut permisceatur salivæ inseparabiliter, unde in Rubrica, *stilla aquæ* nominatur, notat *Suar. sect.* 4. necessarium esse, ut manducatio præcesserit mediam noctem; nam si advertat Sacerdos post mediam noctem habere in ore reliquias cibi, & eas ex certa scientia deglutiat, violat jejunium naturæ necessarium ad Communionem, *ex Palud. 4. dist.* 8. *art.* 2. *n.* 21. expuantur igitur potius, quam trajiciantur.

Duo tamen non jejuno Sacerdoti conceduntur. Primum, ut possit sumere Particulas, sive a se, sive ab alio consecratas, si nequeant conservari sine majori irreverentia: quia jejunium est ad reverentiam, sine præjudicio majoris irreverentiæ, & præsertim, si timeatur incursus hostium. *Bonac. cum aliis disp.* 4. *qu.* 6. *punct.* 21 * Qui etiam addit, quod licet multo tempore se detinuerit Sacerdos in distribuenda Eucharistia, potest adhuc tamen reliquias sumere, & vasa purificare, si distribuat conjunctim cum Missa: alterum est ad supplendum Sacrificium, de quo mox dicemus *titul.* 10. *n.* 3. * Concedit *Toletus lib.* 2. *c.* 1. *n.* 2. celebrationem illi, qui omnino immemor cibi sumpti, aut potus, recordatur deinde post Consecrationem, se non esse jejunum, ac etiam ante Consecrationem, si scandalum immineat.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

II. Gavant. *Qui vult quantitatem vini, vel aquæ esse valde parvam, &c.* (Si contingat in ablutione oris, modicum aliquid aquæ commisceri salivæ: & per modum salivæ deglutiri, juxta sententiam D. Thomæ, a Gavanto allatam, & juxta mentem Rubricæ, non violatur jejunium naturale, etiamsi stilla illa aquæ in salivam non sit conversa; non enim de conversione illa potest facile constare: satis igitur est, ut non violetur jejunium naturale, quod modica illa aqua ita salivæ permixta sit, ut non possit separari, & per modum unius trajiciatur. Ita pariter, qui gustat aliquid jurulenti, sive liquidi, solum ut percipiat saporem, & expuit, non frangit jejunium naturale, etiamsi censeatur aliquid relinqui in palato, quod per modum salivæ deglutiatur. Ita Layman *lib.* 5. *tract.* 4. *c.* 6. & Gerlacus Vinitor *part.* 3. *tit.* 9. *in adnot.* §. 3.

III. Gav. *Si advertat Sacerdos post mediam noctem, &c.*) Si reliquiæ cibi præcedentis diei remanentes inter dentes, vel in gingivis, trajiciantur casu post mediam noctem, est communis sententia, quod non impediant Communionem pro sequenti die, cum per ipsas non frangatur jejunium naturale, quia non sumuntur per modum cibi, sed per modum salivæ. Vult tamen Suarez citatus a Gav. supra, necnon Paludanus, quem sequuntur pariter Vasquez, Filucius, Layman, Card. de Lugo, vult, inquam, Suarez per tales reliquias, si deglutiantur post mediam noctem ex industria, violari jejunium, & consequenter Communionem impediri, unde juxta hanc sententiam, antequam deglutiantur, debent tales reliquiæ expui. Verum cum prædictæ reliquiæ cibi, præcedenti die sumpti, non ab extrinseco recipiantur hodie, sed receptæ fuerint heri, reputantur tamquam partes hesternæ comestionis jam sumptæ, & ideo semper retinent moralem comestionem cum illa. Quapropter quamvis sensibiliter habeantur in gingivis, & ex industria deglutiantur, non constituunt novam comestionem moraliter, sed hesternam perficiunt, & complent; ideoque per ipsas ita deglutitas non violatur jejunium naturale, & consequenter non impeditur Communio. Hanc sententiam, quam probabiliorem censet, tenet Quarti *part.* 3. *tit.* 9. *sect.* 1. *difficult.* 1. citans Dianam. *par.* 3. *tract.* 4. *resol.* 37. qui ibidem citat alios Auctores.

Si quis tamen aromata, aut saccarum in ore ponit ante mediam noctem, ut paullatim emolliatur, & trajiciatur, idque duret post noctis medium, censetur violasse jejunium naturæ, unde iste impeditur a Communione. Ratio est, quia id, quod post mediam noctem trajicitur talis saccari, vel præter intentionem, vel ex industria, non est reliquia cœnæ præcedentis, sed pars ejus cibi, cujus comestio fit per continuam liquefactionem, & trajectionem, unde est comestio, quæ vere, & per se durat post mediam noctem, & consequenter violat jejunium naturale; Quarti *supra diffic.* 2. & alii communiter, quapropter si qui indormiret cum saccaro in ore, de quo dubitat, an ante mediam noctem totum deglutierit, non poterit sequenti die celebrare, aut communicare.

Si quis deglutiat sanguinem, aut aliquem alium hu-

humorem a capite in os descendentem, non frangit jejunium naturale, quia quidquid ab intrinseco provenit, nec ore ab extrinseco sumitur, vere non comeditur, & ideo non solvit jejunium naturale, neque proinde impedit per se sumptionem Eucharistiæ. Wiggers *de Sacramento Eucharist. quæst.* 80. *art.* 8. *n.* 37. Henriquez *n.* 8. *c.* 50. & Gerlacus Vinitor *sup. tit.* 9. *in adnotat.* §. 6.

Censetur pariter jejunus etiam ille, qui post mediam noctem deglutivit aliquid non comestibile, scilicet ossiculum, frustulum metalli, cretam, papyrum, ungues, vel aliquid simile. Ita tenet Quarti *supra difficult.* 3. citans pro hac sententia nonnullos auctores, quamvis contrariam teneant. Henriquez *lib.* 8. *c.* 40. Bonacina, Reginaldus, & alii allegati ab eodem Quarti *supra*, quos tamen non sequitur, sed refellit.

Item Quarti *difficult.* 4. quæstionem proponit, an sumptio tabacci Communionem impediat: & sustinet, quod si tabaccum sumatur in pulvere per nares, ut communiter fieri solet, non solvit jejunium naturale, etiamsi aliquid descendat in stomachum, quia illa sumptio non est comestio, cum non fiat per os; sicut de aqua attracta per nares, dici debet, licet aliqua pars ejus trajicitur in stomachum, ut fatentur communiter DD. Sic etiam si tabaccum sumatur in fumo, non frangitur jejunium naturæ, quia fumus non est cibus, nec potus, & trajectio ejus in stomachum fit per modum respirationis, non per modum comestionis. Major difficultas est de tabacco sumpto in folio, & retento in ore; sed etiam hoc ita sumptum, quia non retinetur in ore ad comedendum, nec ipsum folium deglutitur, jejunium naturale non violat, quamvis causare possit trajectionem alicujus humoris ex capite defluentis in stomachum, qui non violat jejunium, sicut non violat saliva. Et quamvit aliquis tabacci succus deglutiretur, quia trajicitur cum saliva, & per modum salivæ, non solvit jejunium naturale juxta communem Doctorum sententiam, ut docet Quarti *supra.* Verum si folium in os admissum trajiciatur integrum in stomachum, vel aliqua ejus particula ex industria, certum est, violare jejunium, & impedire Communionem, quod idem dicendum est, si pulvis tabacci ore sumeretur, & per actionem vitalem trajiceretur in stomachum. Ita docent Alphonsus de Leone, Marchantius, Escobar, Aversa, Pasqualigus, & alii, quos affert, & sequitur noster Diana *part.* 5. *tract.* 13. *resol.* 1. *& part.* 8. *tract.* 7. *resol.* 3. ubi late discutit hanc quæstionem.

IV. Gavant. *Duo tamen, &c.*) Præter casus adductos a Gavanto *supra*, in quibus non jejunus Sacerdos potest Eucharistiam sumere, adest etiam alius casus, in quo a quocumque non jejuno Eucharistia sumi potest, nempe necessitas ipsius sumentis, ut si quis periculose ægrotet, & sit mortis periculum, si sequens dies expectetur ad ei præbendam Communionem, ex quo tamen inferri non potest, quod liceat non jejuno Sacerdoti conficere Eucharistiam ad eam infirmo ministrandam: quamvis enim receptio viatici supponatur de jure divino, nihilominus ægrotus non tenetur ad illud recipiendum, nisi cum adest copia Eucharistiæ, non autem quando deficit ex causa alterius.

RUBRICA.

4. *Si plures Missas in una die celebret, ut in Nativitate Domini, in unaquaque Missa abluat digitos in aliquo vase mundo, & in ultima tantum percipiat purificationem.*

GAVANTUS.

Prohibemur *de celebr. Missar. in cap. ex parte*, ab Innocentio III. in priori Missa sumere Calicis ablutionem: quamvis non sumi soleat ob nutritionem, sed ob reverentiam Sacramenti; quare, si in prima Missa sumitur ablutio, imo aqua per errorem pro vino consecrata, frangitur jejunium, & alia Missa celebrari non potest.

* Nota ea verba, *in aliquo vase mundo*, non in Calice Missæ, ne vinum ablutionis sit deinde materia Consecrationis. Cæterum ipsamet ablutio digitorum, si non sumatur a Celebrante in tertia Missa, sumi debet ab alio, qui sit jejunus ob reverentiam fragmentorum, quæ fortasse ibi sunt corrupta, vel in Sacrarium fundenda erit, quod etiam nota pro ablutione digitorum, quæ fit in ordinaria Communione Populi extra Missam.

Novæ Observationes & Additiones ad Gavanti Commentarium.

V. Nonnulla alia, quæ spectant ad Ritus servandos pro tribus Missis, quæ juxta Sacros Canones celebrari possunt in Nativitate Domini, mox trademus in nostris Observationibus, & additionibus ad *tit.* 3. *part.* 4.

RUBRICA.

5. *Si præcessit pollutio nocturna, quæ causata fuerit ex præcedenti cogitatione, quæ sit peccatum mortale, vel evenerit propter nimiam crapulam, abstinendum est a Communione, & celebratione, nisi aliud Confessario videatur. Si dubium est, an in præcedenti cogitatione fuerit peccatum mortale, consulitur abstinendum, extra tamen casum necessitatis. Si autem certum est non fuisse in illa cogitatione peccatum mortale, vel nullam fuisse cogitationem, sed evenisse ex naturali causa, aut ex diabolica illusione, potest communicare, & celebrare, nisi ex illa corporis commotione tanta evenerit perturbatio mentis, ut abstinendum videatur.*

GAVANTUS.

Est *S. Thom.* 3. *part. quæst.* 80. *art.* 7. qui fere totum hausit *ex S. Gregorio in epist. ad August. Anglorum Episc.* Sed pollutio etiam voluntaria,

per

per Confessionem purgata, non impedit, nisi ob congruentiam.

De Defectibus in ministerio ipso occurrentibus X.

RUBRICA.

1 *Possunt etiam defectus occurrere in ministerio ipso, si aliquid ex requisitis ad illud desit: ut si celebretur in loco non sacro, vel non deputato ab Episcopo, vel in Altari non consecrato, vel tribus mappis non cooperto, si non adsint luminaria cerea; si non sit tempus debitum celebrandi, quod est ab Aurora usque ad meridiem, communiter: si Celebrans saltem Matutinum cum Laudibus non dixerit: si omittat aliquid ex vestibus sacerdotalibus: si vestes sacerdotales, & mappæ non sint ab Episcopo, vel ab alio hanc habente potestatem, benedictæ: si non adsit Clericus, vel alius deserviens in Missa: vel adsit, qui deservire non debet, ut mulier: si non adsit Calix cum Patena conveniens, cujus cuppa debet esse aurea, vel argentea, vel stannea, non ærea, vel vitrea: si Corporalia non sint munda, quæ debent esse ex lino, nec serico in medio ornata, & ab Episcopo, vel ab alio hanc habente potestatem benedicta, ut etiam superius dictum est: si celebret capite cooperto sine dispensatione: si non adsit Missale, licet memoriter sciret Missam, quam intendit dicere.*

GAVANTUS.

Numerantur hic quatuordecim casus graviores, in quibus ut plurimum accidit peccatum mortale, si fiat contra regulas hoc loco significatas; de quibus non egimus supra *in prima parte Rubricarum lit.* 20. *& sec. part. tit.* 1. *&* 2. nisi excuset ignorantia, vel oblivio &c. *Azor. lib.* 10. *c.* 29. *qu.* 6. & ratio est, quia Concilium Tridentinum *sess.* 22. & Pius V. initio Missalis hoc tradit, ut secundum Ritum, normam, & modum a se traditum Missam decantent omnes, ac legant. Unde non licet mutare hunc ordinem Missæ; non dico mutare Missam, & eam dicere alterius diei, quam in Missali præscribatur, ut notat *Suarez* 3. *par. disp.* 83. *sect.* 3. sed mutare omittendo aliquid, quod pertineat ad integrum Missæ Ritum: multo vero minus addere licet quidquam, quod expressius cautum est in *Trident. & prædicta Bulla Pii V.* Pro Missali adhiberi potest alius liber, si Celebrans scit optime memoriter Missam. *Diana tract.* 14. *de celebrat. Miss. resolut.* 46.

De rebus autem, an sint benedictæ, necne, non tenetur semper interrogare Sacerdos. *Azor. lib.* 10. *c.* 16. *qu.* 11. quæ vero non sunt usui amplius, comburantur, *ex Clem. epist.* 2. & *Summistis.*

RUBRICA.

2 *Si Sacerdote celebrante violetur Ecclesia ante Canonem, dimittatur Missa; si post Canonem, non dimittatur; si timeatur incursus hostium, vel alluviones, vel ruina loci, ubi celebratur, ante Consecrationem vero Sacerdos accelerare poterit sumptionem Sacramenti, omissis omnibus aliis.*

GAVANTUS.

Ratio est manifesta, quia ante Canonem nondum est incœptum Sacrificium, post Canonem vero est perficiendum, post inchoatum scilicet Canonem, qui desinit in fine seu principio Orationis Dominicæ, qua de re vide supra *part.* 2. *tit.* 10. *num.* 1. incipit autem Canon a *Te igitur.*

RUBRICA.

3 *Si Sacerdos ante Consecrationem graviter infirmetur, vel in sincopen inciderit, aut moriatur, prætermittitur Missa; si post Consecrationem Corporis tantum, ante Consecrationem Sanguinis, vel utroque consecrato id accidit, Missa* (x) *per alium Sacerdotem expleatur ab eo loco,* (y) *ubi ille desiit, & in casu necessitatis* (z) *etiam per non jejunum. Si autem non obierit, sed fuerit infirmus, adeo tamen ut possit communicare, & non adsit alia Hostia consecrata, Sacerdos, qui Missam supplet* (a) *dividat Hostiam, & unam partem præbeat infirmo, aliam ipse sumat. Si autem semiprolata forma Corporis obiit Sacerdos, quia non est facta Consecratio, non est necesse, ut Missa per alium suppleatur. Si vero obierit semiprolata forma Sanguinis, tunc alter prosequatur Missam, & super eumdem Calicem repetat integram formam, ab eo loco; Simili modo postquam cœnatum est, vel posset super alium Calicem præparatum integram formam proferre, & Hostiam primi Sacerdotis, & Sanguinem a se consecratum sumere, ac deinde Calicem relictum* (b) *semiconsecratum.*

GAVANTUS.

(x) *Per alium Sacerdotem expleatur.* Ita *Concil. Tolet.* 7. *in cap. Nihil* 7. *quæst.* 1. *& S. Thom.* 3. *part. quæst.* 83. *art.* 6. videtur indicare juris esse divini, ut tunc Sacrificium expleatur; & est probabilior sententia, quam eorum, qui id tantum concedunt, ubi adest populus. Vide *Azor. lib.* 10. *c. p.* 33. *quæst.* 1.

(y) *Ubi ille desit.* Si prior inchoaverit tantummodo formam Sanguinis, alter eamdem integram profert, *Azor. ubi sup.*, si vero nesciatur, ubi desierit, incipiatur a *Simili modo, &c.* vel si consecravit utramque speciem, incipiatur ab *Unde & memores.* Si dubitatur de Consecratione Hostiæ incipiatur a Canone. *Suarez. disp.* 85. *sect.* 1. &

sub conditione mente retenta consecret, vel aliam (quod melius est) consecret Hostiam, & priorem sumat post sumptionem Sanguinis.

(z) *Etiam per non jejunum. Ex eodem Concilio Toletano:* quia inquit, ex utraque persona unus Minister Christi componitur. Vide *Suar.* 3. *part. disput.* 66. *sect.* 6. *cum Soto* 4. *dist.* 13. *qu.* 2. *ad* 6. qui concedit *ibid.*, Sacrificium expleri posse a Sacerdote excommunicato, irregularique, si cesset scandalum; quem sequitur *Suar. loco cit.*

(a) *Dividat Hostiam.* Ita convenit, quia partem habuit ille prior in Consecratione, ergo etiam in sumptione. *Suar.* 3. *part. disp.* 85. *sect.* 2. ex causa rationabili concedit *cum Palud.* 4. *dist.* 12. *q.* 2. *art.* 5. *conc.* 2. *& Sylvest. Euch.* 2. *q.* 10. §. 7. posse dari partem Hostiæ ad communicandum laicum; quia & antiqui reservabant tertiam Hostiæ partem pro infirmis, *c. Triforme, de consecr. disp.* 2. *Sergii*, ergo & multo magis infirmo huic Sacerdoti.

(b) *Semiconsecratum.* Sumat hunc Calicem ante ablutionem: qui ideo dicitur semiconsecratus, quia de primis verbis Consecrationis Calicis, dubium est, an sufficiant pro forma; unde etiam adorandus erit sub conditione. *Sot.* 3. *dist. qu.* 2.

At dato nostro casu, quod ille obierit post sumptionem tantum Hostiæ, tunc alter sumat tantum Sanguinem, qui remansit, *Henriq. lib.* 9. *cap.* 41. & utrique sit satis.

RUBRICA.

4. *Si quis, extra hujusmodi casus necessitatis, integra Sacramenta non sumpserit, gravissime peccat.*

GAVANTUS.

Ita *Concil. Trid. sess.* 21. *c.* 1. *& clarius sess.* 22. fusius *Suarez.* 3. *part. disp.* 43. *sect.* 3. Integra vero Sacramenta sunt utraque species: non autem quæcumque consecravit Sacerdos, ut patet.

RUBRICA.

5. *Si musca, vel aranea, vel aliquid aliud ceciderit in Calicem ante Consecrationem, projiciat vinum in locum decentem, & aliud ponat in Calice, misceat parum aquæ*, (c) *offerat ut supra, & prosequatur Missam:* (d) *si post Consecrationem ceciderit musca, aut aliquid ejusmodi, & fiat nausea Sacerdoti, extrahat eam, & lavet cum vino: finita Missa comburat, & combustio, ac lotio hujusmodi in Sacrarium projiciatur. Si autem non fuerit ei nausea, nec ullum periculum timeat, sumat cum Sanguine.*

GAVANTUS.

(c) *Offerat, ut supra.* Idest mente concepta oblatione.

(d) *Si post Consecrationem, &c.* Ex *S. Thom.* 3. *part. q.* 83. *art.* 6. *ad* 3.

RUBRICA.

6. *Si aliquid venenosum ceciderit in Calicem, vel quod provocaret vomitum, vinum consecratum reponendum est in alio Calice, & aliud vinum cum aqua apponendum denuo consecrandum: & 2. finita Missa Sanguis repositus in panno lineo, vel stuppa tamdiu serventur, donec species vini fuerint desiccatæ, & tunc stuppa comburatur, & combustio in sacrarium projiciatur.*

GAVANTUS.

Prima pars est *S. Thom. qu.* 83. *art.* 6. *ad* 3. ne Calix vitæ, inquit, sit in mortem, ex quo patet, sufficere, si vinum tunc consecretur ad sumptionem, non autem ad integritatem Consecrationis, quæ vere facta fuit in utraque vera specie. Altera pars, usque ad combustionem stuppæ, est *contra Palud. dist.* 9. *qu.* 1. & *Sylv. Euchar.* 2. *qu.* 9. §. 3. *& alios*, qui sacrilegium putant, species comburere, quod verum esset, si sub illis Christus esset, sed exsiccatis speciebus, desinit ibi esse Christus.

RUBRICA.

7 *Si aliquid venenatum contigerit Hostiam consecratam, tunc alteram consecret, & sumat eo modo, quo dictum est, & illa servetur in tabernaculo loco separato, donec species corrumpantur, & corruptæ deinde mittantur in sacrarium.*

GAVANTUS.

Adde hoc loco, quod ea, quæ sunt a fulmine tacta, venenata censentur: *ex Genuen. in sua praxi Neapol. c.* 49. qui casus accidit anno 1601. in Calice a fulmine tacto post Consecrationem; *& ita fuit a DD. decisum.*

RUBRICA.

8 *Si sumendo Sanguinem, particula remanserit in Calice, digito ad labium Calicis eam adducat, & sumat ante purificationem, vel infundat vinum, & sumat.*

GAVANTUS.

Duobus ergo modis sumi potest, & primus est *Sot.* 3. *dist.* 8. alter est *Sylvestri, verbo Eucharistia* 2. *qu.* 9. *& aliorum*, & patet in Parasceve, quando Particula sumitur cum vino puro, uterque a Rubrica conceditur; at secundus magis placet.

RUBRICA.

9 *Si Hostia ante Consecrationem inveniatur fracta, nisi Populo evidenter appareat, talis Hostia consecretur: si autem scandalum*

po-

populo esse possit, alia accipiatur, & offeratur: quod si illius Hostiæ jam erat facta oblatio, eam post ablutionem sumat. Quod si ante oblationem Hostiæ appareat confracta, accipiatur altera integra, si citra scandalum, aut longam moram fieri poterit.

GAVANTUS.

Continet Rubrica opportuna remedia, quorum ratio est manifestissima.

RUBRICA.

10. *Si propter frigus, vel negligentiam Hostia consecrata dilabatur in Calicem, propterea* (e) *nihil est reiterandum, sed Sacerdos Missam prosequatur, faciendo cæremonias, & signa consueta cum residua parte Hostiæ, quæ non est madefacta Sanguine, si commode potest. Si vero tota fuerit madefacta, non extrahat eam, sed omnia dicat omittendo signa, ac sumat pariter Corpus, & Sanguinem signans se cum Calice, dicens: Corpus, & Sanguis Domini nostri, &c.*

GAVANTUS.

(e) *Nihil est reiterandum.* Docet *S. Thom. sup. art.* 6. *ad* 6. reliqua in Rub. addicta actioni consona sunt casui, ut verba respondeant.

RUBRICA.

11. *Si in hyeme Sanguis congeletur in Calice, involvatur Calix pannis calefactis: si id non perficeret, ponatur in ferventi aqua prope Altare, dummodo in Calicem non intret, donec liquefiat.*

GAVANTUS.

Si fingatur casus, non posse liquefieri, tunc poterit digitis comminui, & in particulas redigi, ut sumi possit. *Suarez disp.* 85. *sect.* 1.

RUBRICA.

12. *Si per negligentiam aliquid de Sanguine Christi ceciderit, si quidem super terram, seu super tabulam, lingua lambatur, & locus ipse radatur, quantum satis est, & abrasio comburatur, cinis vero in sacrarium recondatur. Si vero super lapidem Altaris ceciderit, sorbeat Sacerdos stillam, & locus bene abluatur, & in sacrarium projiciatur ablutio. Si super linteum Altaris, & ad aliud linteum stilla pervenerit, si usque ad tertium, linteamina ter abluantur, ubi stilla ceciderit, Calice supposito, & aqua ablutionis in sacrarium projiciatur. Quod si in ipso solum Corporali, aut si in vestibus ipsis sacerdotalibus ceciderit, debet similiter ablui, & ablutio in sacrarium projici. Si in substrato pedibus panno, vel tapeto, bene abluatur, ut supra.*

GAVANTUS.

Est Decretum Pii Papæ 1. *cap. Si per negligentiam de consecr. dist.* 2. & explicatur *a S. Thoma supra art.* 6. *ad* 7. sed adde primo, a Sacerdote tantum ea fieri debere, quæ Rubrica hæc jubet, *Suar. disp.* 85. *sect.* 1. Secundo, multa esse antiquata per hanc Rubricam ex iis, quæ Pius hac de re statuerat, cujusmodi sunt abscissio vestium, & combustio, intra Altare combustorum repositio, sumptio lotionis. Pœnæ quoque non sunt in usu, & ideo in Missali omittuntur, ut notat *Suar. ibid.* quæ erunt deinceps imponendæ arbitrio Superioris, nec ullam tenetur Sacerdos subire, nisi impositam; Deo tamen satisfaciat. Tertio, aliqua adduntur in Rub. satis similia prædictis, de quibus non meminit Pius, ut quando cadit super vestes Sacerdotis, pannum, & tapete substratum.

Quid si cadat sanguis super barbam? *Barth. ab Ang. dialog.* 5. §. 713. vult eam ablui, & comburi, sed videtur sufficere, si barba pluries lavetur, cui parcendum est magis, quam tapetibus, de quibus supra.

RUBRICA.

13. *At si contingat totum Sanguinem post consecrationem effundi, si quidem aliquid* (f) *vel parum remansit, illud sumatur, et de effuso reliquo Sanguine fiat, ut dictum est.* (g) *Si vero nihil omnino remansit, ponat iterum vinum, et aquam, et consecret ab eo loco: Simili modo postquam cœnatum est, facta prius tamen Calicis oblatione, ut supra.*

GAVANTUS.

(f) *Vel parum.* Sufficit ad integritatem Sacrificii.

(g) *Si vero nihil.* Suppleatur, ut dictum est supra *ex S. Thoma ibid. ad* 3.

RUBRICA.

14. *Si Sacerdos evomat Eucharistiam, si species integræ appareant, reverenter sumantur, nisi nausea fiat; tunc enim species consecratæ caute separentur, & in aliquo loco sacro reponantur, donec corrumpantur, & postea in sacrarium projiciantur. Quod si species non appareant, comburantur vomitus, et cineres in sacrarium mittantur.*

GAVANTUS.

Regula generalis est, si species Sacramentales integræ, vel in aliqua particula haberi possunt, reverenter servandas esse, vel sumendas, quia sub eis manet

net Christus, & similiter fiat, ut in hac Rubrica dicitur si a mure sumantur, aut ex Eucharistia vermes generentur; ea vero, quæ tales species contigerunt, vel purificanda sunt, juxta prædicta. *Suar. loc. cit. sect. 1.*

Vomitus etiam potest esse, & licite voluntarius, quando monitus est Sacerdos de speciebus a se sumptis, quod venenatæ sint, *ex Tabiena verb. Missa num.* 32. eadem ratione, quæ supra num. 6. allata fuit.

RUBRICA.

15 *Si Hostia consecrata, vel aliqua ejus particula dilabatur in terram, reverenter accipiatur, & locus, ubi cecidit, mundetur, & aliquantum abradatur, & pulvis, seu abrasio hujusmodi in sacrarium immittatur. Si ceciderit extra Corporale in mappam, seu alio quovis modo in aliquod linteum, mappa, vel linteum hujusmodi diligenter lavetur, & lotio ipsa in sacrarium effundatur.*

GAVANTUS.

Patet ob reverentiam Sacramenti hæc fieri, quod si fragmentum nequeat discerni, pluries linteum lavetur, non autem comburatur. *Henr. c.* 28. *cum Sot. dist.* 20. *qu.* 2. *art.* 8.

In casu dubio consecratæ Hostiæ, quæ reperitur apud veneficum, seu sacrilegum, aut circa Altare, ubi proxime fuit celebratum, aut quando particula Patenæ parti posteriori hæreat ita fixa (quod mihi accidit) ut subeat suspicio de consecratis in præcedenti Missa particulis, eam unam esse posse, quid erit agendum? In hisce casibus nulla solemnitas est adhibenda luminarium, & ejusmodi, sed adoranda erit sub conditione, reservanda in Tabernaculo, seu intra Corporale, & sumenda a Sacerdote ante Calicis ablutionem in proxima Missa; quod si forte sit deturpata, ut nauseam moveat, fiat, ut dictum est supra n. 7.

Quod attinet ad sacrarium, de quod sæpe in his Rubricis, rem, & vocabulum habemus apud S. Clementem epist. 2. de cons. dist. 1. cap. Altare, est autem Piscina sacra, ut loquuntur alii.

RUBRICA.

16 *Possunt etiam defectus in ministerio ipso occurrere, si Sacerdos ignoret Ritus, & cæremonias ipsas in eo servandas: de quibus omnibus in superioribus Rubricis dictum est.*

GAVANTUS.

Hoc loco distinctione est opus, nam si omittit aliquid de rubricis primi ordinis, ut *Gloria in Excelsis*, *Commemoratio de Sancto*, & ejusmodi, & recordetur in progressu Missæ, non debet repetere, nec regredi, *Silvest. Miss.* 1. *qu.* 5. §. 4. & 5. dissonum enim esset, & scandalosum potius. Diana negat, peccare moraliter eum, qui voluntarie omittit, *Gloria*, vel *Credo*, *loc. sup. cit. res.* 59. ex levitate materiæ: * commemorationem autem de Sancto debet addere inter orationes secretas, & post Communionem, licet inter Collectas eam omiserit, si opportune recordetur: inter ultimas non dicerem, si neque inter secretas dixissem, sed in Sacristia post depositas vestes supplerem omissa: si vero loquamur de Ritibus, & Cæremoniis, quæ consistunt in actione Missæ, de suo genere mortale est omittere, quia *Conc. Trid. sess.* 22. & Pius V. *in Bulla Missalis* expresse præcipiunt, observari etiam Ritus secundi ordinis; ex levitate tamen materiæ, vel inadvertentia, vel oblivione, posset esse veniale, si quid omittatur: gravius autem est, si quid committatur, addendo Rubricis, quod item est prohibitum: lege *Suarez disp.* 74. *sect.* 2.

Non tamen addit ille contra Rubricas, qui officium recitans aliud, Missam deinde celebrat more Ecclesiæ, in qua celebrat, ubi forte dicitur *Credo* vel *Gloria*, quæ non dicuntur extra eam; imo tenetur celebrare ibidem pro ratione Festi juxta Regulam, *Cum fueris Romæ*, *&c.* alioquin esset aliis admirationi, si Festo non inserviret in propria Ecclesia, pro qualitate Festi.

Intellige, quæ dicimus, de Missa pro omnibus approbata, nam Missæ certis Regularibus concessæ * tantum, puta de Sanctis Ordinis eorum, aut aliis, quæ non habentur in Missali Romano, non possunt ab aliis dici, nec etiam in ipsorummet Regularium Ecclesiis, ex Decr. S. R. C. 19. *Novemb.* 1622. * neque a Cappellanis sæcularibus propriis in Ecclesiis Monialium, quæ Rom. non utuntur Breviario, quo casu consulatur S. C. R. de cujus licentia Missam quidem Cappellani proprii recitabunt de Sancto, de quo Moniales Officium, sed cum Missali Romano, ut in propr. de Sanctis, vel de communi, eadem S. C. R. ita decrevit die 20. *Novemb.* 1628. si nulla est Missa in Missali Romano, quæ concordet cum officio Monialium, puta de nomine JESU, de spinea Corona, & similibus, eo casu Missam de circumcisione Domini, seu Missam de Cruce, vel Passione recitare poterunt: vel certe pro debita licentia adeant Sacr. eamdem Congr.

Quod si quis adderet, vel detraheret ex Cæremoniis, etiam devotionis causa, præsumens, id esse melius, tunc peccaret mortaliter: quia in Bulla Pii V. dicitur: *Ne præsumant*: ita *Anton. Mol. in instruct. Sacerdotum tract.* 3. *cap.* 11. §. *ultim.*

17 At si, inchoata Missa, veniat Episcopus, aut eo major, aut princeps, neque alia Missa celebrari possit, quid agendum? ante Consecrationem, & post Epistolam, si illi veniant, poterit repeti Missa a capite. *Navarr. de orat. notab.* 16. *num.* 55. & *Azor. lib.* 10. *cap.* 32. *quæst.* 3. Addit *Possevin. de offic. Cur. cap.* 2. *num.* 11. posse hoc idem fieri etiam ultra primam vicem, si major causa superveniat; sed meo judicio, tunc esset opus alterius judicio.

18. Quæ-

18. Quæritur adhuc, an possit interrumpi, & discontinuari Missa ob aliquam causam? Respondetur posse, ob concionem, & publicationes Edictorum, quæ fiunt a Parochis, præterea ad confessionem audiendam moribundi; custodita, si opus est, interim ab alio Eucharistia, vel ad ungendum infirmum, cui nullum aliud Sacramentum ministrari potest, *ex Navarr. de Hor. Canon. c.* 16. *n.* 69. *Henriquez lib.* 9. *cap.* 30. *n.* 4. Non autem interrumpi debet paulo ante laicorum Communionem, ut Sacerdos audiat apud Altare, etiam brevem Confessionem alicujus, quod perturbat, & merito, astantium animos. *DD. apud Bonac. disp.* 4. *qu.* 6. *punct.* 1. *n.* 20.

19. Accidit denique in Missæ Ministerio, offerri Sacerdoti particulam pro communicando laico, oblatione Hostiæ jam facta; poterit ne illa consecrari? *Bonac. de Euch. disp.* 4. *qu. ult. punct.* 2. *n.* 6. videtur negare, sed puto probabiliter posse consecrari, oblatione ejusdem mente concepta, ut sæpius in defectibus dictum est: non tamen remotius ab oblatione Hostiæ, puta, jam cœpta Præfatione: vel eo casu, si necessitas adsit, arbitrio boni viri dari laico poterit pars Hostiæ consecratæ, quæ olim reservabatur pro infirmis, ut paulo supra diximus, *n.* 3. *præsentis tituli.*

De Rubricis præceptivis, & directivis. XI.

GAVANTUS.

Reliquum est, ut in ordine ad Missam examinemus duo; alterum est circa Rubricas omnes, de quibus hactenus: quæ cum dividantur communiter a Summistis, & Theologis, in præceptivas, & directivas, nondum quis veluti digito demonstravit, quænam ex dictis sint præceptivæ, quænam directivæ, nam illæ obligant sub mortali, hæ non item, nisi ex contemptu omittantur. Alterum est circa onera Missarum, quæ subire solent Sacerdotes, de quibus Theologi multa sparsim docuere, quæ hoc loco collecta brevi compendio, lectori, spero fore, ut valde prosint. Nunc de primo. Seclusa igitur oblivione, ignorantia inculpabili, & inadvertentia, quæ culpam diminuunt, ut supra monuimus. * Omissa item ea Recentioris Auctor. distinctione in præceptivas sub mortali, & præceptivas sub veniali, diversas a Directivis: quæ distinctio nulla est, aut est quæstio de nomine, nam præceptum importat proprie in sua significatione materiam gravem, & lethalem culpam.

1. Dico primo, quando in Rubricis habetur hæc vox *gravissime*, seu *graviter peccat*, certissimum est significari peccatum mortale. Septies autem habetur, cum de defectibus Missæ agitur.

Si non in azymo conficiatur Sacramentum in Ecclesia Latina, *tit.* 3. *n.* 3.

Si vinum cœperit acescere, vel corrumpi, vel fuerit aliquantulum acre, vel mustum de uvis tunc expressum, vel sine aqua fiat Sacrificium, vel cum aqua non naturali, *tit.* 4. *n.* 2.

Si formæ adderet aliquid Celebrans, quod significationem non mutaret, *tit.* 5. *n.* 1.

Si celebret suspensus, excommunicatus, degradatus, irregularis, vel canonice impeditus, *tit.* 8. *n.* 1.

Si celebret in peccato mortali habens copiam Confessoris, *ibid. n.* 2.

Si non habens copiam Confessoris, sine contritione in peccato mortali celebret, *ibid. n.* 3.

Si integra Sacramenta extra quosdam casus non sumpserit, *tit.* 10. *n.* 4.

2. Dico secundo. Quarto materia Rubricæ pertinet ad integritatem Sacramenti, seu Sacrificii, ea ita gravis censenda est, ut omissio sit peccatum mortale: ejusmodi sunt, quæ de pane, vino, aqua, intentione, forma, sumptione utriusque speciei sunt præscripta: quæ omnia sub mortali sunt juxta Rubricas observanda.

In forma quoque illud, *enim*, additum ab Ecclesia non potest sine peccato mortali voluntarie omitti.

3. Dico tertio. Eas Rubricas esse præceptivas, in quibus concordant Doctores, esse de re gravi, & sub mortali observandas esse, videlicet.

De loco celebrandi non prohibito, de ara consecrata, de lumine, de hora celebrandi, de dispositione animæ, & corporis, jejunio scilicet a peccato mortali, & a cibo, de Ministro, de Missali libro, de Calice, Patena, Corporali, & palla, de Canone integre, & secrete recitando, de prima purificatione cum vino, de numero, munditia, integritate, & benedictione vestium sacerdotalium, eo modo, quo probavimus super suis locis.

4. Dico quarto, Rubricas aliquas esse strictioris juris in Missis Conventualibus, seu principalibus Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum: quod *cum Suarez & aliis* docet *Bonac. disp.* 4. *de Euchar. qu. ult. punct.* 7. §. 3. *n.* 3. Quia æquiparantur hæ Missæ Horis Canonicis, quæ dicuntur in Choro: immo vero sunt Horarum quasi finis, ad quem diriguntur Horæ, ut egregie probat *Francol. de temp. Horar. Canon. p.* 1. *c.* 16. *n.* 18. ejusmodi est Rubrica de concordia Missæ Conventualis cum officio: quæ expresse præcipitur in *cap. cum creatura, de celebr. Miss.* per verbum *mandamus*, Honorii III. Docent enim DD. *a Bonacina citati de lege disp.* 1. *qu.* 1. *punct.* 7. §. 4. *num.* 7. quod verbum *mandamus*, importat obligationem ad mortale. Inter Collegiatas autem adhuc esse disparitatem dico: nam Collegiatæ Regulares * (quæ tamen minus proprie Collegiatæ dicuntur, ut paulo infra probabo) tenentur ad Horas Canonicas, & Missam in Choro, ex vi Regulæ tantum, & consuetudinis interpretantis Regulam, sicuti etiam ad Officium Divinum extra Chorum consuetudo tantum obligat Regulares, ut tit. *Cajet. verbo Hora:* at sæculares Canonici tenentur ex stipendio ad leges Pontificias in Choro servandas.

Dico quinto. Prope præceptivas eas esse Rubricas, de quibus disputant DD. & tamen Pius V. & Clemens VIII. inclinat expresse in alteram partem, præcipiendo in Bulla, ut juxta formam in novo Missali traditam celebrentur Missæ: ejusmodi

di sunt de Matutino, & Laudibus ante Missam: de mappis tribus: de luminaribus cereis, quæ licet sint controversa inter Doctores, ii tamen Pontifices summi prædicta potius in suis Rubricis approbavere, tamquam tutiora.

6. Dico sexto. Dubias esse reliquas de principio auroræ, & fine meridiei: de Cruce in Altari, de pedibus calceandis, de veste talari, de pileoli usu, a quo concedatur, extra Canonem: de orationibus ad vestes, & post Missam, de Missa privata ad arbitrium sine causa, de Missa non approbata, nisi pro quibusdam Ecclesiis: de votiva, vel de Requiem, in Festo duplici, & diebus prohibitis: de orationibus additis secreto dicendis ex devotione Celebrantis, in quibus omnibus Doctoribus utrinque disputantibus, Rubricis tamen magis adhærendum esse censeo.

7. Dico septimo. Inter has dubias Rubricas illa est apud me valde certa, quod sit de re gravissima, quæ habetur *p.* 1. *tit.* 3. *n.* 1. nimirum: *In feriis Quadrag. Quatuor Temporum, Rogationum, & Vigiliarum, etiamsi Duplex, vel Semiduplex Festum, vel Octav. occurrat in Ecclesiis Cathedr. & Colleg. cantantur duæ Missæ, una de Festo post Tertiam, alia de Feria post Nonam.* Cantari ergo debent, ubi nimirum cantari quotidie Missa consuevit a Canonicis: tum quia præcepit Pius V. in virtute sanctæ obedientiæ in Bulla, ut decantetur Missa juxta normam, ritum, & modum a se præscriptum, hoc est quandoque duæ, tum quia altera earum sine commemoratione alterius dici debet *ex tit.* 7. *n.* 2. & hoc modo; altera non respondet integre Officio divino, in quo fit de Festo, & Feria simul (Missa enim Conventualis debet respondere integre Horis Canonicis) tum quia est ritus Ecclesiæ perantiquus, *teste Micrologo cap.* 48. & 58. *ut diximus:* tum quia circumstantia illa temporis (post Tertiam altera, altera post Nonam) indicat, esse notabilem ritum: quia Clementis VIII. auctoritate Missale recognitum, suis locis, octies ad minus, monet lectorem hac de re, ut oblivioni non tradatur: scilicet, ante Missam de vigilia Ascensionis; in Festo S. Marci, in vigilia Apostolorum Petri, & Pauli, in vigilia S. Laurentii, in Festo Sanctorum Cornelii, &c. SS. Januarii, &c. In vigilia S. Matthæi; & in Commemoratione omnium Fidelium Defunctorum; * tum quia S. Carolus cum suis Provincialibus Episcopis *in Concil. IV. Provinciali Romæ approbato,* in hæc verba decrevit: *Quibus diebus ex Missalis Romani Rubricarum præscripto in Ecclesiis Cathedralibus, et Collegiatis duas Missas Conventuales celebrari oportet, eæ ambæ cantantur; quod si Capitulum præstare omiserit, neglexeritve, non solum illius diei, in quo huic muneri defuerit, verum etiam alterius diei distributionibus mulctetur.* Hæc ibi.

8. Dices: sufficere (quod recentior scripsit, consuetudini nimium favens, quæ potius est abusus) fieri satis, si altera dicatur privatim, puta, quæ est de Feria, & Choro absente. Addunt alii: eo quia *tit.* 7. *n.* 2. habentur verba, *dicuntur duæ:* ergo satis est, si dicatur altera privatim: sed verbum, *dicuntur*, explicandum est, *cantantur*, ne pugnent invicem duæ Rubricæ; altera enim alteram explicat, & posterior a priore pendet: deinde non est major ratio, ex vi verbi *dicuntur*, ut altera sit privata, altera solemnis: item, quæ dicitur, Choro absente, non potest respondere Horis Canonicis, neque dici potest Conventualis. Præterea illa Horæ definitio, Tertiæ, & Nonæ, indicat, debere utramque celebrari, prout Hora Tertia, & Nona dicuntur in Choro, hoc est cum cantu, & Choro præsente. Atque hæc est Romana praxis in Patriarchalibus Romæ Ecclesiis, adeoque in iis existimatæ fuerunt hæ duæ Missæ gravissimæ, ut *Franciscus Samarinus Beneficiatus Ecclesiæ Lateranensis, & Doctor in suo Thesauro Sacerdotali,* 3. *p. tit. Missæ plures, &c.* concedat, posse has duas Missas ab eodem celebrari, si forte unus tantum Sacerdos eo die in Ecclesia Collegiata celebrare queat, quod deinde sublatum est in *Rubricis p.* 1. *tit.* 7. *num.* 2. quando scilicet quotidie plures non celebrant Sacerdotes. Denique die 2. Novembr. ait Rubrica: *Missa dicitur principalis pro Defunctis post Nonam.* Explicant omnes: cantari debet, Choro præsente: eademque est ratio de aliis Missis. Aliqui, ex præfato verbo, *dicuntur*, inferunt, quod ubi plures Sacerdotes celebrant, debent dici duæ Missæ prædictæ privatim; laudo usum, sed nego esse Rubricæ hunc sensum, quod patebit magis infra.

9. Dices adhuc: verba, *cantantur*, & *dicuntur*, non sunt interpretativa. Respondeo *in tit.* 5. *de Missis Defunctorum, num.* 1. habes *dicuntur duæ Missæ, & tit.* 15. *n.* 2. *Missa de tempore, quamvis dies sint solemnes, in quibus fit Officium cum Missa de Festo, debet cantari post Nonam.* Item in Rubricis enunciativum verbum habet vim imperativi, v. g. in *die* 2. *Novemb. in Breviario. Dicuntur Vesperæ Defunctorum, post Laudes incipit Matutinum Defunctorum.* Ecce verba enunciativa tantum, & Doctores tamen ex his verbis volunt, teneri nos sub mortali ad recitandas Vesperas, & Matutinum Defunctorum, ut *Suarez expresse docet lib.* 4. *de Hor. Canon. c.* 25. *n.* 8. *Item in cap. cum creatura, citato supra, & explicato num.* 5. mandat Honorius, cantari Missam respondentem Horis Canonicis, sub mortali: non autem responderet, si altera non cantaretur, ut dictum est *n.* 8. & Pius V. ut integre respondeat Horis Canonicis, duas præscribit, ergo tenentur Collegiatæ ad duas. Valet enim hic Regula illa: *Paria sunt non facere, & facere male contra Rubr. cap. inter Corporalia, de translatione Episcop. cap. Veniens de Presbyter. non bapt.*

10. Cui nostræ sententiæ subscripsere aliquando, cum in dubium a nonnullis revocaretur, doctissimi viri, & notissimi *Paulus Fraxinellus Ordinis Eremit. S. Augustini, Petrus Thomas Saracenus Ordinis Carmelitarum, Joann. Petrus Moneta, & Homobonus de Rois, Theologi Ordinis nostri, & primarii, qui omnes præclara multa prælo dederunt.*

11. Su-

11. Sacra Rituum Romana Congregatio *die* 16. *Maji* 1626. decrevit, non posse omitti alteram ex his duabus Missis cantandis ob celebrationem Capituli Canonicorum, & iterum hoc idem *die* 16. *Januarii* 1627. asseruit; ne duæ Missæ etiam ex necessaria negotiorum causa, & Capitulari omittantur. Si est consuetudo immemorabilis, sufficit loco Missæ Conventualis Missa lecta de die celebrata in Aurora, & Votiva cantata post Nonam, exceptis diebus, quibus *ex Rub.* 3. Missalis sunt omnino cantandæ duæ Missæ Conventuales de Festo, & de Feria. *Cong. Rit.* 13. *Martii* 1602. 28. *Januarii* 1611. *Urb.* 4. *Julii* 1615. idem, quando cantatur Missa pro Defunctis, sed tamdem eadem Sac. Cong. abrogavit omnem consuetudinem non cantandi Missam de die, ultra Votivam 18. *Julii*, & 28. *Aug.* 1628.

12. * Dices: An Regulares comprehendantur in hac Rubrica? Negat *Rodericus de q. Regular. tom.* 1. *qu.* 43. *art.* 12. quia, inquit, non veniunt Regulares nomine Ecclesiarum Collegiatarum in odiosis, quæ ratio mihi non placet: sed quia Ecclesiæ Regularium appellantur proprie Conventuales ab *Innoc. IV. in Bulla ejusdem* 7. *Bullarii*, ubi *Flavius Cherubinus in Compend. Bull. schol.* 1. notat eo titulo appellari, ad differentiam Collegiatarum, quæ propriæ Canonicorum, item in *Clem. I. de Celebr. Missæ ex Concil. Viennens.* distinguuntur Ecclesiæ Regulares a Cathedralibus, & Collegiatis, quibus postremis duntaxat imponitur onus de duabus his Missis, adde rationem allatam supra num. 4.

13. Dico ultimo, reliquas Rubricas esse directivas tantum; non tamen esse negligendas, saperet enim contemptum, si quæ earum perpetuo omitteretur, aut sæpius, & ut plurimum, * & multo magis, si timeatur scandalum, contemptum vero, seu scandalum, judicabis gravia, vel levia ex materia, & intentione Sacerdotis, unde, quod alii dicunt, quatuor cum litteris celebrandam esse Missam, A. B. C. D. his addo ego litteram quintam E. in honorem quinque vulnerum Christi.

Hoc est: Alte, Breviter, Clare, Devote, Exacte, seu Exquisite.

Alte, ut audiatur. Breviter, non ultra mediam horam, ait *Scortia lib.* 2. *cap.* 19. *vel paulo ultra.* Clare, ut omnia verba integre proferantur. Devote, ut attendatur ad ea, quæ dicuntur. Exacte, ut fiant omnia, quæ præscribuntur in Rubricis.

14. * Ut autem Rubricarum obligatio magis innotescat, præterquam quod in Bulla Pii V. pro Missali edita, omnis mutatio, additio, & detractio prohibetur. Decrevit Concil. Trid. sess. 7. Can. 13. in hæc verba: *Si quis dixerit, receptos, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ Ritus, in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a Ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesiarum Prælatum mutari posse, anathema sit.* Hæc ibi. Solemnis certe Sacramenti Eucharistiæ administratio in Missa fit, sive sit solemnis, sive privata, & Ritus, qui habentur in Missali Romano, sunt Ecclesiæ Catholicæ, recepti, & approbati, ut patet. Ex quibus non video, qua ratione doceant moderni Theologi, opinionem esse probabilem, quod sine peccato possint omitti Rubricæ, & sine causa scienter, etiam in materia levi, sed de his satis.

Novæ Observationes & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. §. *Reliquum est, &c. Omissa item distinctione in præceptivas sub mortali, & præceptivas sub veniali, &c.*) Non solum reperitur Auctor, qui distinguit Rubricas, in præceptivas sub mortali, & præceptivas sub veniali, sed etiam legitur sententia Fagundez, *in præcepta Ecclesiæ, præcept.* 1. *lib.* 3. *cap.* 1. *part.* 21. *num.* 7. qui sustinet, Rubricas Missalis communiter non obligare sub peccato mortali, immo addit *num.* 9. Rubricas Missalis non præcipere, sed consulere, & instruere, quibus verbis, ut notat Quarti *in qu. proœmial. sect.* 2. *punct.* 1. jam excludit etiam peccatum veniale in transgressionibus Rubricarum, quia consilia nullam obligationem inducunt, sed hæc sententia, ut optime ostendit idem Quarti, est procul dubio falsa, & plusquam falsa, & contra communem Doctorum sententiam — Victorianus vero Premuli *in memor. Cler.* 3. *part. cap.* 9. asserit, prædictam opinionem Fagundez se refutasse, ut damnatam; ex Bulla enim Pii V. initio Missalis apposita, & ex Concilio Tridentino *sess.* 7. *Can.* 13. *& sess.* 22. aperte constat, adesse præceptum, & non mere consilium servandi Rubricas, & Sacros Ritus ab Ecclesia præscriptos; hæc secunda sententia ex diametro opposita docet, omnes Rubricas habere vim obligandi sub peccato mortali ex genere suo, sed ratione parvitatis materiæ posse transgressionem talium Rubricarum esse tantum peccatum veniale. Ita Suarez *tom.* 3. *in* 3. *partem: disput.* 83. *sect.* 3. Molfesius *tract.* 1. *cap.* 7. *n.* 22. Aversa *de Sacrific. quæst.* 11. *sect.* 12. Coninch Puteobonellus *de Sacrificio Missæ quæst.* 5. *art.* 9. *num.* 8. *pag.* 419. *edit. Mediolanens.* 1710. *ejusdem Congregationis cum Gavanto*, Lezana, Bonacina, & alii, quorum sententia, ait Quarti, si recte intelligatur de Ritibus adhibendis in ipsa Missæ recitatione, est absolute vera.

Tertia sententia media, distinguit, cum Gavanto supra Rubricas, in præceptivas, & directivas, docetque Rubricas præceptivas obligare sub peccato mortali ad servandos Ritus in eis præscriptos. Rubricas vero directivas nullam imponere obligationem, sed esse consilia, & instructiones. Ita Gavantus *supr.* Marchinus *de Sacram. Ordinis tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 6. Tamburinus *in Opusc. de Sacrif. Missæ l.* 2. *c.* 5. §. 1. Premulus *loco supræc. p.* 3. *c.* 1. Auctores, qui adhærent huic sententiæ, censent præceptum contentum in Bulla Pii V.

ser-

servandi Rubricas, non extendi indifferenter ad omnia, quæ in Rubricis continentur, cum plura sint minutissima, nec materia apta præcepti. Hinc Card. de Lugo *Disp.* 20. *de Euch. sect.* 2. *n.* 7. ait, *certum est, non omnia, quæ in Rubricis Missalis exiguntur, afferre obligationem gravem, et sect.* 4. *num.* 105. docet cum aliis, nonnulla esse materiam instructionis, & directionis, non vero præcepti, quapropter communiter Rubricæ sunt præceptivæ, sed multæ etiam sunt directivæ.

Noster tamen Quarti supra *in quæstionibus proœmialibus sect.* 2. *punct.* 2. sustinet, omnes Rubricas, seu Regulas Missalis præscribentes Ritus servandos a Sacerdote in ipso actu celebrationis Missæ, esse præceptivas, & in materia gravi obligare sub mortali: solumque ratione parvitatis materiæ, vel inadvertentiæ earum transgressionem, esse culpam venialem, & hanc astruit esse mentem DD. qui secundam ex allatis sententiis tuentur, & præter Auctores ibi allegatos, addit etiam Henrich *lib.* 9. *c.* 26. *n.* 3. Nugnum 3. *p. q.* 83. *art.* 4. *dub.* 2. Reginaldum *l.* 33. *n.* 210. Pevrinum *in formul. lit. M. c.* 1. *n.* 1. probatque hanc sententiam, ex eo quod præceptum contentum in Bulla Pii V. expresse loquitur de Ritibus servandis in ipso actu legendi, vel decantandi Missam, absque ulla exceptione; ergo extenditur ad omnia verba, & actiones, ex quibus Missa componitur, unde sequitur, Sacerdotem sub peccato mortali ex genere suo nihil omittere posse eorum, quæ recitanda præscribuntur in Missa, ita ut cujuslibet partis omissio sit peccatum, vel mortale, si materia gravis sit, & notabilis, vel veniale, si materia sit levis, & modica, & ita etiam docet noster Diana *p.* 5. *tract.* 5. *resol.* 63. ubi alios citat Auctores, quos ipse sequitur. Nihil pariter est addendum precibus, quæ in Missali præscribuntur, quia etiam id expresse cavetur præcepto Pii V. in Bulla sæpius citata. Idem omnino dicendum est de Ritibus, & Cæremoniis, quæ in actione consistunt, nempe teneri Sacerdotes sub peccato mortali ex genere suo, nihil eorum omittere, & nihil eis addere ob eamdem rationem. Monet autem cit. Quarti, non esse hanc obbligationem accipiendam in rigore metaphysico, cum simus in moralibus, sed morali, & humano modo, ita ut satis sit, eam diligentiam adhibere, quam timorati Sacerdotes, & sui muneris studiosi adhibere solent.

Idem Quarti tenet, Rubricas continentes ea, quæ recitari, vel fieri debent a Sacerdote, ante Missæ celebrationem, vel immediate post Missam, esse non præceptivas, sed directivas secundum se, & sub consilio: quare nisi aliunde constet de præcepto, tales Rubricæ non imponunt obligationem, in quo sensu fatetur se adhærere tertiæ sententiæ supra relatæ. Docet præterea regulas Missalis de Ritibus servandis, non ab ipso Sacerdote, sed a Ministris, & ab aliis circumstantibus, & Choro assistentibus, communiter esse directivas, quia præceptum sæpius replicatum Pii V. ad illas minime extenditur, unde non obligant ad culpam, nisi aliunde, vel ex consuetudine, vel ex vi juris naturalis vitandi scandali ea obligatio nascatur. Turrinus tamen *p.* 1. *sect.* 1. *c.* 1. refragatur prædictæ Quarti sententiæ, quoad hanc ultimam partem, & contendit, prædictum præceptum Pii V. æque obligare Sacerdotem, & Sacros Ministros, cum & ille, & isti requirantur ad celebrandam Missam juxta præscriptum prædicti S. Pii V. & aliorum Pontificum, qui Sacras Rubricas condiderunt, & approbarunt.

II. Gav. n. 1. *Quando in Rubricis habetur hæc vox gravissime, etc.*) Quærit Gavantus quænam ex Rubricis sint præceptivæ, & quænam directivæ tantum, & statuit, tunc Rubricas censendas esse præceptivas, quando habetur hæc vox, *gravissime, seu graviter peccare eum*, qui tales regulas transgreditur, sic etiam num. 2. docet, Rubricas esse præceptivas, quando earumdem materia pertinet ad integritatem Sacramenti, seu Sacrificii. Quarti tamen *sup. sect.* 2. §. *Prima regula*, adstruit, hanc Gavanti regulam esse valde diminutam, ex eo quod Rubricæ, quibus præscribuntur ea, quæ legenda sunt in Missa, ex. gr. Epistola, Evangelium, aliæ Orationes, & partes notabiles Canonis, non exprimunt, omittentem peccare mortaliter, nec spectant ad integritatem Sacrificii, & similiter Ritus, qui in actione consistunt, ut oblatio Hostiæ, & Calicis post Offertorium, & tamen revocari non potest in dubium, tales Ritus, alios quidem in verbis, alios vero in actione consistentes, esse præceptivos, eorumdem transgressores peccare mortaliter: hinc infert, prædictam regulam a Gavanto traditam, esse insufficientem, quam ipsemet Gavantus videtur destruere *sup. n.* 14. *in fine*, ubi docet indefinite, Rubricas esse præceptivas, neque oppositum esse probabile. Quaproptet sententia Suarez, Quarti, Puteobonelli, & aliorum supra, aliis sententiis est præferenda.

III. Præter Rubricas Missalis, quæ considerantur tamquam regula proxima, & immediata S. R. Missæ, tum Privatæ, tum Solemnis, adsunt etiam S. R. C. Decreta, quæ censeri debent pariter tamquam regula proxima eorumdem Rituum, quia hæc S. C. facultatem habet interpretandi, & declarandi quæcumque dubia, quæ insurgunt circa Ritus Ecclesiasticos, ut colligi potest ex Const. 74. Sixti V. quæ incipit: *Immensa bonitas etc.* & revera ad prædictam Congregationem confluunt omnes Ecclesiæ, & Ordines Regularium, ex toto Orbe pro negotiis Rituum, & ejus resolutiones, atque Decreta habentur tamquam Pontificis oracula. Oritur autem quæstio utrum prædicta Decreta S. R. C. debeant reputari tamquam regulæ præceptivæ, vel solum tamquam regulæ directivæ; sed antequam hoc dubium resolvatur, prænotare debemus, quod non omnes memoratæ S. C. declarationes sunt, aut dici debent Decreta rigorose sumpta, etiamsi de illis authentice constet. Hæ igitur resolutiones dumtaxat Decreta rigorosa censenda sunt, quæ a dicta Congregatione emanant in forma rigorosa Decreti, vel saltem in

fine

fine habent aliquam Decreti clausulam. Ita Decretum rigorosum, & præceptivum certe censeri debet illud editum die 11. Januarii 1681. in quo sequentia ad Rubricas Breviarii leguntur — *Sacra Rituum Congregatio ad Relationem Emin. & Reverend. D. Cardinalis Columnæ, instantibus Cæremoniarum Magistris Basilicæ Principis Apostolorum, declaravit, & decrevit, occurrente Festo Purificationis B. M. V. in Dominicis Septuagesimæ, vel similibus aliis privilegiatis, itaut illius Officium, ex hoc contingat transferri, non esse ob id protrahendam etiam recitationem Antiph.* Alma Redemptoris &c. *sed die secunda Februarii post Completorium, illa dimissa, juxta dispositionem Rubricæ, & ejusdem laudabilem observantiam in Basilica Vaticana, sumendam esse Antiph.* Ave Regina Cælorum &c. *sublatoque quolibet alio asserto deformi quarumcumque Ecclesiarum usu, sive consuetudine, ita ab omnibus, qui Breviario Romano utuntur, pariformiter servari mandavit. Hæc die* 11. *Januarii* 1681.

Pro Em. Domino Cardin. Fachinetto Præfecto.

N. Cardinalis Ludovisius.

Loco ✠ Sigilli.

Bernardinus Casalius S. R. C. Secr.

Rursus ejusdem generis est aliud Decretum editum die 24. Januarii 1682. de non transferendis Officiis Sanctorum ad libitum, in quo sequentia verba leguntur. — *Cum alias Sacrorum Rituum Congregatio decreverit, Officia Sanctorum ad libitum non esse transferenda, quando dies eorum festivitatum sunt impediti die Dominico, aut aliquo alio die Festorum mobilium, quæsitum fuit declarari, quæ regula servanda sit, quando occurrunt eodem die cum Officiis Sanctorum Kalendarii proprii, vel translatis, vel demum semel per hebdomadam, vel per mensem recitari concessis. Et Sacra eadem Congregatio respondit, prædicta Officia Sanctorum ad libitum, etiam duplicia, occurrentia in diebus Dominicis, Octavis, & Natalitiis Sanctorum alicujus Religionis, vel Diœcesis, ex vi Kalendarii proprii a Sede Apostolica approbati, quamvis sub Ritu semiduplici de præcepto celebrandis, non esse transferenda, sed omitti debere. Si autem occurrant eodem die, in quo alias aliquod Festum translatum poni deberet, tunc liberum fore declaravit eadem Officia ad libitum recitare, et Officium translatum ulterius ad aliam diem non impeditam transferre. Prout etiam omisso Officio, quod semel per hebdomadam, aut per mensem ex Apostolico Indulto recitari concessum est, Officium ad libitum eodem die occurrens recitari posse decrevit. Et ita ab omnibus, qui ad horas Canonicas tenentur, servari mandavit. Die* 24. *Januarii* 1682.

Cæsar Cardinalis Fachinettus.

Loco ✠ Sigilli.

Bernardinus Casalius S. R. C. Secr.

Præfatæ duæ Sac. Congr. resolutiones, & aliæ iis similes habent conditiones profecto requisitas ad rigorosum Decretum; hujusmodi autem resolutiones, & declarationes vere obligant in utroque foro, sin alias authentice de ipsis constet; aliasque habeant conditiones requisitas a Theologis, & Canonistis, ad vim obligandi inducendam.

Si vero declarationes S. R. C. sunt solum responsiones, seu resolutiones dubiorum eidem propositorum ab aliquo Ecclesiastico, vel ab aliquibus Cæremoniarum Magistris, sive ab aliquo Regularium Ordine, vel ab aliquibus Episcopis, ut frequenter contingit, & tales responsiones ab ipsa Congregatione emanent, nulla adjecta clausula rigorosi Decreti, aliquid prohibentis, vel præcipientis, tunc juxta nonnullorum opinionem prædictæ declarationes censentur regulæ tantum directivæ, non vero præceptivæ Sac. Rituum observandorum; reputantur siquidem tamquam sapientissimorum virorum responsa, quæ oppositæ sententiæ probabilitatem non tollunt.

Verum quando adsunt hujusmodi resolutiones, & habentur Auctores contrarium firmantes, in tali conflictu debent præferri S. C. decisiones aliis quibuscumque Doctoribus contrarium asserentibus, ut pluribus relatis tradit Ursaya hujus almæ Urbis celebris Advocatus, *Discept. Eccles. tom.* 1. *part.* 1. *discept.* 1. *sub num.* 7.

Hujus secundi generis Decretorum, seu Declarationum exempla plurima habemus in nostro Indice Decretorum, in quibus non continetur clausula rigorosa Decreti habentis vim legis præceptivæ, sed solum continentur simplices Sac. Cong. responsiones, seu declarationes ad dubia sibi proposita, quæ nihilominus, uti dixi, debent debito respectu ab omnibus servari, si de eis authentice constet, & præferri cuicumque contrariæ opinioni, ab aliis DD. assertæ. Vel de hujusmodi Sacr. Congr. Decretis, seu declarationibus sentiendum est cum Tridentino *part.* 1. *sect.* 1. *c.* 2. §. *Quæres secundo*, inducere eamdem obligationem, quam induxit Rubrica, vel materia, cujus est Decretum, vel interpretatio; & ratio est, ut dicit ipse, tum quia sunt accessoria illi Rubricæ, & habent eamdem naturam, tum quia, qui declarat, nihil novi inducere dicitur, *l. hæredes palam, ff. si quis post testament.* Ergo habent eamdem vim obligandi (infert Turrinus) nisi nova obligatio addatur. Idem Turrinus §. *Quæres primo*, quæstionem movet, utrum interpretationes, & declarationes Sac. Congr. sequi debeant Viri Ecclesiastici, non tantum in eo peculiari casu, pro quo feruntur, verum etiam in aliis similibus? & resolvit affirmative, quia prædictæ responsiones maximam habent auctoritatem, & in omnibus similibus casibus vim habent interpretationis generalis, ibique præbet exemplum, v. gr. S. C. declaravit signum, quod fit cum Patena post Orationem Dominicam, debere esse signum Crucis, ut habetur in Decreto dato in nostro Indice *sub n.* 205. Ex hac declaratione, ait Turrinus, in-

inferri potest, quod quotiescumque Rubrica dixerit, *signat* vel *signat se*, semper de signo Crucis, talem Rubricam intelligendam esse, quod est in multis locis, verb. gr. post oblationem Calicis, quando Sacerdos dicit: *Veni sanctificator, etc.* ait Rubrica: *signa manu dextera*; idem legitur initio Canonis, & Consecratione Calicis, ubi Rubrica dicit: *dextera signat super eum, etc.*

Cæterum quando hujusmodi declarationes referuntur ab aliquo Auctore, non censentur sufficienter propositæ, neque habentur pro canonice publicatis, sed tunc semiplenam tantum habent fidem, nec major eis adhibenda fides est, quam illis Doctoribus, qui eas referunt, ut de iis, quæ a Gratiano referuntur in suo Decreto, docet Bonacina *de leg. disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 3. *in fine.* Igitur ut præfatæ declarationes, & resolutiones S. R. C. obligandi vim habeant, & plenam fidem mereantur, & contrariæ opinionis probabilitatem destruant, debent esse sufficienter propositæ, & publicatæ, quia sicuti lex nullam vim habet, nisi publicetur, ut est communis omnium DD. sententia, ita etiam legis interpretatio, cum sit ejusdem naturæ cum lege, nullam habet vim obligandi, tamquam legis decisiva declaratio, nisi sit sufficienter proposita, & publicata.

IV. Gav. n. 4. — *Rubricas aliquas esse juris strictioris in Missis Convent. etc.*) Docet Gavantus, Rubricas præscribentes Missas Conventuales in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis esse strictioris juris, adeoque præceptivas, & quidem sub gravi, & *n.* 7. confirmat hanc sententiam, quia addit — in Feriis Quadrag. Quatuor Temp. &c. etiamsi Duplex, vel Semiduplex Festum, &c. duas esse cantandas Missas in Colleg. & Cathedr. unam de Festo post Tertiam, alteram de Feria post Nonam, quando igitur omittitur Missa Convent. in prædictis Ecclesiis, & rursus quando omittitur Missa Vigiliæ, vel Feriæ, in illis diebus, in quibus cantanda præscribitur post Missam Conventualem alicujus Festi occurrentis, omnes illi peccant, qui sunt in causa, ut non celebrentur tales Missæ, quia quando omissio est peccaminosa, qui est causa omissionis, est causa peccati, ut pluribus relatis tenet, & probat Pasqualigus *de Sacrif. novæ legis tom.* 1. *qu.* 894. *sub n.* 3. *et* 4. *qu.* 898. *sub n.* 1. *et seqq.* Solum Missa Solemnis de die omitti potest in casu, de quo Cæremoniale Episcoporum loquitur *l.* 2. *c.* 33. *n.* 31. ubi habetur, quod si Episcopus voluerit ex sua particulari devotione in Festo SS. Corporis Christi celebrare, & SS. Sacramentum pro Processione facienda conficere, poterit summo mane Missam planam sine cantu legere, omissa pro hac die Missa Solemni, &c. propter Processionem, ad celeriorem actus expeditionem, & ad evitandum calorem.

Quoniam vero cum Gavanto sermonem habemus hic de Missis Conventualibus, congruum, & valde perutile nobis videtur exhibere hoc loco omnia Decreta a S. R. C. edita, quæ pertinent ad præfatas Missas Conventuales.

1. Si Processio Litaniarum majorum terminetur ad Ecclesiam Sancti Marci, cantetur ibi Missa de S. Marco, non vero de Rogationibus. S. R. C. 23. Maji 1603. *in Hispalens.* & in nostro Indice datur *sub num.* 18.

2. Si Ecclesiæ Dedicatio occurrat in Festo Nativitatis Beatæ Mariæ Virginis, fiat de ea (nempe de Dedicatione) Missæ duæ cantentur, & infra Octavam fiat de digniori. S. R. C. 26. Octobris 1604.

Hoc Decretum refertur a Gavanto in Thesauro Sacrorum Rituum *tom.* 2. *sect.* 8. *cap.* 5. *sub n.* 8. & refertur pariter a nobis in Indice Decretorum spectantium ad Breviarii Rubricas, in calce ejusdem *tomi* 2. hujus Thesauri collecto. Refert etiam Fajoli hoc Decretum in suo Kalendario perpetuo rationali, in Adnotationibus ad Mensem Septembris *lit. D. n.* 1. *pag.* 247.

In prædicto casu Decreti allegati patet ratio, ob quam Festum Dedicationis præferri debet Festo Nativitatis B. M. V. nam Festa, quæ sunt classis superioris, sicut est Dedicatio Ecclesiæ, quæ est primæ classis, præferri debent semper aliis, quæ sunt inferioris, sicut est Nativitas B. M. V. quæ celebratur sub Ritu secundæ classis, in pari autem classe pro Festi prolatione attenditur dignitas personæ, cujus Festum celebratur, de qua re fusius discurremus in Commentariis ad Rubricas Breviarii Romani. Quod autem in prædicto eventu occurrentiæ Dedicationis Ecclesiæ cum Festo Nativitatis Beatæ Mariæ Virginis cantari debeant duæ Missæ, hoc statutum consonat Rubricæ Generali VI. de Translat. Fest. in qua habetur, quod in Ecclesiis, ubi titulus est Ecclesiæ, vel concursus Populi ad celebrandum Festum, quod transferri debet, possunt cantari duæ Missæ, una de die, alia de Festo, &c.

3. Missæ Conv. infra Oct. Corporis Christi, possunt cantari sine Diacono, & Subdiacono, excepto die Festo, Dom. ac die Oct. Sacr. Rit. Congr. 15. Mart. 1608. *in Alexandr.* & datur in nostro Indice *sub num.* 80.

4. Missa Conventualis de Festo, seu de Feria currenti, omnino cantanda est, non obstante quacumque contraria consuetudine. S. R. C. 28. Jan. 1612. *in Oscen.* & in nostro Indice *sub num.* 120.

5. Missa Conventualis pertinet ad Canonem, & Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ, non autem ad Vicarium, qui debet tantum curam Animarum Parochianorum habere. S. R. C. 7. Julii 1612. *in Ulisbonens.* & in nostro Indice *sub num.* 127.

6. Missæ Votivæ non possunt suffragari pro Missa Conventuali, quæ non potest omitti, etiam si cantetur Missa Votiva. S. R. C. 16. Maji 1626 *in Burgens.* & in nostro Indice *sub num.* 198.

7. Non potest omitti altera ex duabus Missis cantandis de Festo, & de Feria, S. R. C. 16. Maji 1626. & 28. Augusti 1628. *in Burgens. et Tarantina*, & in nostro Indice *sub num.* 199.

8. Missa Conventualis de Feria in Cathedralibus, & Collegiatis, omnino est dicenda ultra Mis-

Missam Festi, & abusus sunt reformandi. S. R. C. 16. Januarii 1627. *in Januen.* & datur in nostro Indice *sub num.* 203.

9. Ob Missam Votivam, seu pro Defunctis, non est omittenda Missa Conventualis, neque potest introduci consuetudo in contrarium. S. R. C. 16. Januarii 1627. & datur in nostro Indice *sub n.* 204.

Hoc Decretum refertur etiam a Gav. *sup. p.* 1. *tit.* 4. *sub n.* 3. *lit. q*, & iterum in Manuali Episcoporum v. Missa Conventualis *sub n.* 5. Item a Pasqualigo de Sacrif. novæ legis *tom.* 2. *qu.* 892. *sub n.* 1. & Clericato de Sacrif. Missæ *sub n.* 16.

Advertendum tamen est, quod hoc Decretum intelligendum est, salva semper Rubrica de Votivis assignatis singulis diebus in fine Missalis, de quibus nos quoque sermonem habuimus præfata *part.* 1. *tit.* 4. hujus Thesauri in nostris Observationibus, & Additionibus *ibid.*

10. Potest Episcopus cogere Canonicos, ut a Cappellanis in Quadragesima cantare faciant Missam cum Diacono, & Subdiacono. S. R. C. 17. Julii 1627. *in Nicien.* & datur in nostro Indice *sub num.* 212.

11. Consuetudo contraria induci non potest, non cantandi Missam Conventualem de die. S. R. C. 16. Januarii 1627. & in nostro Indice datur *sub num.* 204.

12. Missa Conventualis non potest celebrari pro Anniversario, sed cantandæ sunt duæ Missæ. In die vero Depositionis dicenda est Missa pro Defunctis, non obstante contraria consuetudine. S. R. C. 12. Julii 1628. *in Januen.* & datur in nostro Indice *sub num.* 233.

13. Missæ duæ non debent cantari die ejusdem Sancti in Ecclesia, in qua celebratur Festivitas dicti Sancti. S. R. C. 3. Augusti 1652. *in Mediolan.* & datur in nostro Indice *sub num.* 307.

Crederem tamen, quod in aliquo casu possit cantari duplex Missa ejusdem Sancti, seu Solemnitatis, præsertim quando celebrantur exequiæ alicujus Defuncti, cujus cadaver est præsens in Ecclesia eo die, quo non potest cantari Missa Defunctorum, etiamsi cadaver sit præsens: in tali, inquam, casu crederem, posse celebrari, seu cantari duplicem Missam solemnem ejus Festivitatis, primam solitam Conventualem, quæ applicatur pro Benefactoribus, secundam vero pro Defuncto, de quo fiunt exequiæ præsente ejus cadavere.

14. Qui habent privilegium celebrandi Octavas in Quadragesima, in diebus infra Octavam occurrentibus, debent dicere Missam Conventualem de Feria currenti, cum commemoratione Octavæ, quamvis recitaverint Officium de die infra Octavam. Ita S. R. C. 24. Januarii 1682. ad tertium dubium, & datur in nostro Indice *sub numer.* 460.

Hoc Decretum est omnino conforme iis, quæ præscribit generalis Rubrica III. Missalis *de Feria & Vigilia n.* 2. ubi post Gavanti Commentarium nonnulla etiam nos addidimus, & observavimus, spectantia ad hoc Decretum, unde ne eadem hic repetantur, iterum legi possunt, quæ ibi tradita sunt de Missis dicendis, & cantandis in Vigiliis infra aliquam Octavam occurrentibus.

Adverte tamen, quod in die Octava Missa principalis non est de Feria; nam Rubrica Missalis loquitur de diebus infra Octavam, non vero de die Octavæ, in qua in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis, & Regularibus, ubi adest consuetudo, cantari debent duæ Missæ Conventuales, prima de Octava post Tertiam, & secunda de Feria illa Quadragesimali post Nonam, in qua secunda Missa nulla fit commemoratio Octavæ, sicuti in prima non fit commemoratio Feriæ, & in hac secunda Missa Præfatio debet esse de Quadragesima, etiam si Octavam haberet propriam juxta ea, quæ diximus in nostris Observationibus, & Additionibus ad Titulum XII. primæ Partis, & sic etiam docet Guyetus in *Hertologia lib.* 4. *cap.* 3. *quæst.* 1. At in illa Missa Conventuali Feriæ, quæ deberet dici in diebus infra Octavam, cum in hac debeat fieri commemoratio Octavæ (quia nulla debet cantari Missa Conventualis de Octava) si talis Octava præfationem haberet propriam, hæc deberet dici, non vero Præfatio de tempore, inhærendo iis, quæ a nobis tradita sunt dicto Titulo XII. primæ Partis; nimirum ob eamdem rationem, ob quam die 14. Decembris si in ea occurrat Feria Temporum, debet cantari unica Missa Conventualis de tali Feria, sed cum commemoratione Octavæ Conceptionis, ejusdemque Præfatione. Jo: Baptista Pittonus contrariam tenet sententiam *in sua collectione Decisionum ad Sacros Ritus spectantium pag.* 302. & citat pro se Guyetum, sed Auctor iste non loquitur, nisi de Missa illa Conventuali Feriæ, in qua nulla fit commemoratio Octavæ, & quæ dicitur post aliam Conventualem prædictæ Octavæ, non vero de illa Missa Conventuali Feriæ, quæ sola cantatur, & in qua fit commemoratio Octavæ, cum dicatur non in die Octavæ, sed in una ex diebus infra Octavam, de qua Missa nunc loquimur, adeoque bene ponderari debet discrimen, quod intervenit inter hanc Missam, & aliam secundam Conventualem Feriæ, quæ cantatur in die alicujus Octavæ.

15. Sacerdos, qui celebrat Missam Conventualem, in qua Chorus tenetur cantare symbolum, non potest illam prosequi, eo tempore, quo a choro cantatur symbolum prædictum. S. R. C. 17. Decembris 1695. & datum in nostro Indice *sub num.* 510.

16. In Ecclesia Cathedrali, quæ habet privilegium recitandi Officium S. Crucis qualibet Feria VI. non impedita, non potest cantari unica Missa Feriæ cum commemoratione Sanctæ Crucis quando in dicta Feria VI. occurrit Feria, quæ habet Missam propriam. Sac. Rit. Congreg. 5. Julii 1698. *in Collen. ad vigesimum primum dubium*, & in nostro Indice *sub num.* 533.

17. In Dominicis Adventus, & Quadragesimæ, in quibus fit de duplici primæ classis, non sunt can-

cantandæ duæ Missæ. Sacra Rituum Cong. 5. Julii 1698. *in Collen. ad 14. dubium*, & datur in nostro Indice *sub n.* 528.

Hæc resolutio non supponit recitationem Officii duplicis primæ classis in Dominica prima utriusque temporis, neque in Dominica Passionis, neque in Dominica Palmarum, quæ cum sint pariter primæ classis, excludunt aliud duplex primæ classis. Est igitur intelligenda resolutio præfata de aliis Dominicis Adventus, & Quadragesimæ, in quibus potest fieri Officium duplex primæ classis, in quo casu esset cantanda una Missa Conventualis de Festo, non vero alia de Dominica, quia Dominica non reputatur Feria, cum in ea recitetur Officium novem Lectionum. Si enim reputaretur Feria, tunc essent cantandæ duæ Missæ in Cathedralibus, & Collegiatis, ut fit in omnibus Feriis Quadragesimæ, Quatuor Temporum, Rogationum, & Vigiliarum, nempe prima de Festo post Tertiam, alia de Feria post Nonam, ut tradit etiam Gavantus *sup. tit. 7.* primæ Partis *num.* 2. & in comprobationem sui asserti, quod Dominica non venit nomine Feriæ, adducit Decretum S. R. C. datum in Indice Tom. II. hujus Thesauri, in quo agitur de Rubricis Breviarii.

Rursus in sequelam hujus resolutionis optime advertunt Monachi Cassinenses in suo Kalendario anni 1734. die 21. Martii, in qua occurrit Dominica secunda Quadragesimæ cum Festo Sancti Benedicti Monachorum Occidentalium Patriarchæ, quod ipsi celebrant sub Ritu duplici primæ classis cum Octava, ex privilegio Clementis Papæ X. optime, inquam, advertunt, quod in prædicta Dominica non debet ab ipsis cantari, nisi unica Missa de Festo, non vero etiam alia de dicta Dominica. Quare autem omitti debeat Missa Conventualis de Dominica in tali casu, & non esset omittenda Missa de Feria, quando Dominica est nobilior; optimam assignat rationem Gavantus in suo Commentario ad supradictam Rubricam Generalem Tit. VII. primæ Partis, & ex eo Bissus *tit. F num.* 18. §. 8.

18. Si in Feria III. Rogationum occurrat Festum simplex, in Cathedralibus, & collegiatis non sunt cantandæ duæ Missæ. S. R. C. 5. Julii 1698. & datur in nostro Indice *sub n.* 521.

19. In Missa Conventuali dierum solemnium, quæ absque cantu, & ministris celebratur, non est facienda thurificatio. S. R. C. 22. Januarii 1701. & datur in nostro Indice *sub n.* 556.

20. Missa, quæ a quibusdam Regularibus post horas Canonicas dicitur sine cantu, potest dici Conventualis S. R. C. 14. Februarii 1705. & in nostro Indice datur *sub n.* 592.

21. In Missa Conventuali, quæ non cantatur solemniter in Festis secundæ classis, debet fieri commemoratio de Festo simplici, quando de eo in Officio facta est commemoratio ad Laudes; aliter tamen dicendum est, si talis Missa reputetur tamquam solemnis, S. R. C. 14. Februarii 1705. & datur in nostro Indice *sub n.* 592.

Apud Scarfantonum ad Ceccoperium *par. 2. l. 3. in Animadvers. ad tit. 4. sub n. 14. pag.* 34. juxta impressionem Lucanam de anno 1723. legitur sequens Decretum, quod tamen in Regestis S. Congreg. reperiri non potui, saltem sub iis terminis; verum ex his, quæ affert Scarfantonus ibidem, videtur de hoc Decreto non esse dubitandum.

22. Missa Conventualis cantanda est post Tertiam, non autem absolutis omnibus Horis Canonicis, non obstante contraria consuetudine. Ita resolvit S.R.C. 18. Junii 18. Junii 1589. *In Chatacen.*

Cum talis resolutio sit consona sacris Rubricis, & consuetudini omnium Ecclesiarum, est profecto servanda, etiamsi de ipsa authentice non constet, utrum vere a S. R. C. edita fuerit.

Verissimum est, quod Missa Conventualis, & solemnis in Festis duplicibus, & semiduplicibus, in Dominicis, & infra Octavas, dicta a Choro hora Tertia, celebratur. In Festis vero simplicibus, & Feriis per Annum, dicta Hora Sexta; sed in Adventu, Quadragesima, Quatuor Temp. etiam infra Octavam Pentecostes, & Vigiliis, quæ jejunantur, quamvis sit dies solemnis, Missa de tempore debet cantari post Nonam.

In Missis Feriarum Quadragesimæ, Quatuor Temp. Rogat. & Vigil. etiamsi dupl. & semidupl. Festum, vel Octava occurrat, in Eccles. Cathedr. & Colleg. cantantur duæ Missæ, una de Festo post Tertiam, alia de Feria post Nonam, sed in Feriis Rogat. & in Vigil. in quibus habentur Missæ propriæ, cantantur duæ Missæ, una de Festo, alia de Feria Rogat. & Vigil. absque ulla utrorum commemoratione; in Missa enim de Festo omittitur commemoratio illius Feriæ, seu Vigiliæ, & e contrario in Missa Conventuali Vigiliæ nulla fit Festi currentis commemoratio. In Festis tamen majoribus primæ classis nihil fit de Vigilia occurrente, ut videre est in Rubr. Gener. 3. de Feria, & Vigilia.

In Manuali Episcoporum Gavanti, in Additionibus v. *Missa Conventualis* subnectuntur etiam sequentia Decreta.

23. Planetis plicatis in Missa uti possunt Regulares in Ecclesiis propriis insignioribus. S. C. *apud Alcozer in suo Cæremoniali.*

24. Si ob Terræ frigiditatem Populus veniat tarde pro solemni Missa, tardius etiam recitetur Hora Tertia, potius quam decantetur post Tertiam. *Eadem apud eumdem, ibidem.*

25. Celebrans, & Ministri sedere possunt, dum cantatur Ep. & Grad. *Eadem apud eumdem, ibid.*

Verum, cum de his tribus Decretis non constet, utrum vere sint edita a S. R. C. idcirco non merentur nisi eam fidem, quæ adhiberi potest Auctoribus, qui ea referunt.

26. Constat quidem ex Decreto authentico, emanato 31. Julii 1665. quod tam Celebrans quam Assistentes in Vesperis, & Missa sedere debent in scamno, & non in sede coriacea. Quod Decretum exhibetur in nostro Indice *n.* 428. Decretorum.

Alia ex dicto Manuali Episcoporum ibidem refe-

run-

runtur Decreta sub Titulo Missæ Conventualis, quæ tamen spectant ad Ritus cujuscumque Missæ Solemnis, præsertim vero ad thurificationem, quæ Decreta nos jam collegimus, & dedimus suo loco, in quo de talibus Ritibus sermonem habuimus, & ideo hic ea prætermittimus.

Alia Decreta pertinentia ad Missam Conventualem lubet hic tradere, quæ ab aliis Congregationibus, nempe Episcoporum, vel Concilii Tridentini edita fuerunt, quia juvare possunt ad varia dubia resolvenda circa prædictas Missas Conventuales.

27. Missa Conventualis in Festis dicenda est tempore æstivo hora decima quarta, tempore vero hyemali hora decima septima. Ita resolvit S. C. Episcop. die 27. Julii 1602. in *Castellaneta* 75. §. 11.

28. In Feriis autem potest dici paulo citius, modo non valde diluculo; eadem Sacr. Congreg. 20. Februarii 1701. *Altiff.* 86. §. 2. & *Castellaneta* 17. *Septembris Anno* 1702.

29. Conventualis Missa cantari debet quotidie in Collegiatis, quarum Clerus est numerosus, & redditus non tenues. Ita Congr. Episcoporum die 14. Januarii 1603.

Hæc tria Decreta leguntur apud Nicolium v. Missa *sub n.* 6. & eadem refert pariter Clericat. de Sacrif. Missæ initio operis; Venetiis editi anno 1727.

30. Canonici Cathedralium, & Collegiatarum accipiunt fructus suorum Canonicatuum sub onere inserviendi Ecclesiæ in celebratione Divinorum Officiorum; quæ celebratio non importat solum horas canonicas, sed etiam Missam Conventualem, tanquam præcipuam partem, & proinde ad applicationem ejusdem Missæ Conventualis tenentur pro illis, ex quorum dispositionibus distributiones, & emolumenta percipiunt. Ita resolvit Sac. Congreg. Concilii sub die 17. Martii 1714. *In Squillacen.* & etiam sub die 9. Junii ejusdem anni 1714.

Hæc Decreta reperiuntur apud Ursayam *Discept. Eccl. tom.* 2. *part.* 1. *discept.* 32.

Verum Pignatellus *Consult.* 91. *tom.* 4. proposito sibi dubio, utrum in Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata, in quibus paucus est numerus Canonicorum, & Presbyterorum, tolerari possit consuetudo cantandi Missam Conventualem Festis diebus dumtaxat? Resolvit, seu melius censet, esse tolerandam talem consuetudinem, ea ratione motus, quia ad inducendam obligationem Missæ Conventualis non sufficit, quod Ecclesia sit Cathedralis, vel Collegiata, sed insuper requiritur, quod habeat sufficientem numerum ministrorum. Consentit etiam huic opinioni Scarfantonus ad Ceccoperium *part.* 2. *lib.* 3. *titul.* 4. *in animadvers. n.* 5. & uterque convenit etiam pro eadem Missa Conventuali canenda, quod requirantur saltem undecim Personæ: nimirum Celebrans, Diaconus, & Subdiaconus, duo Ceroferarii, Thuriferarius, & Acolythus, & pro Choro saltem quatuor, quia Missa debet esse cum cantu. Advertit tamen Pignatellus, quod unus, & idem Cleric. posset obire munus Thuriferarii, & Acolythi. Et ego etiam adderem, quod in defectu antedicti numeri posset cani Missa, sed sine Ministris sacris, & sine Ceroferariis, prout talis consuetudo introducta est in multis Ecclesiis etiam Cathedralibus, canendi eo modo in diebus ferialibus Missam semisolemnem, seu mediam, ut vocant inter solemnem, & planam, de cujus Ritibus nos fuse locuti sumus *sup.* in Observ. & Addit. ad Titulos secundæ Partis.

Rursus prædicti Auctores adstruunt, quod etiam ratione exiguitatis reddituum permitti potest, quod Missa Conventualis cantetur tantummodo diebus Festis, ut recedendo a decisis die 22. Maji 1706. resolvit S. R. C. *in Camarinen.* ut videbimus etiam infra *tit. seq.*

IV. Gavant. eodem num. 4. *Nam Collegiatæ Regulares, &c.*) Cum in Cathedralibus, & Collegiatis Ecclesiis certum sit, debere quotidie cantari Missam Conventualem, ut colligitur *ex cap. cum creatura de Celebrat. Missarum*, & ex aliis superius a nobis dictis; nunc in dubium vertitur, utrum etiam Regularium Ecclesiæ censeri debeant Ecclesiæ Collegiatæ, in quibus occurrente Vigilia cum Festo duplici, vel semiduplici celebrari, & cantari debeant duæ Missæ.

Gavantus supra tenet, quod Ecclesiæ Regularium minus proprie Collegiatæ dicantur; ita etiam opinantur nonnulli, quos suppresso nomine allegat Solarius *in Cærem. PP. Minorum part.* 1. *Proœmiali n.* 10. cum quibus ipse quoque sentit, Ecclesias Regularium non esse Collegiatas; ex quo sequitur, non teneri ad multa, ad quæ ex Rubricis, & Decretis S. C. tenentur Collegiatæ Canonici, qui habent stipendia pro Divinis Officiis celebrandis.

E contra vero Scarfantonus ad Ceccoperium *l.* 1. *tit.* 5. *in Animadv. n.* 11. asseverat, omnem Ecclesiam Regularem de jure dici posse Collegiatam. Hinc sustinent nonnulli, nimirum Donatus *in sua Praxi resol. rerum Regularium tom.* 3. *tract.* 7. *quæst.* 102. nec non Rotarius *in sua Theologia Regularium tom.* 3. *lib.* 1. *c.* 2. *n.* 4. & alii apud eosdem, sustinent, inquam, Prælatos Regulares singulis diebus in suis Ecclesiis curare debere, ut Missa Conventualis celebretur, dummodo adsit sufficiens numerus Religiosorum. Sed cum tres saltem requirantur ad faciendum Collegium, sibi sit minor Sacerdotum numerus, etiam juxta eosdem non urget hoc præceptum.

Oppositam vero omnino sententiam tuetur Diana 3. *part.* 2. *tract. de dubiis Regul. resolut.* 8. ea ratione ductus, quia ut plurimum constitutiones Regularium non obligant sub mortali, neque ergo hæc consuetudo cantandi Missam Conventualem; quæ accessoria est constitutionibus aliquorum Regularium; minus etiam de hac obligatione cantandi, seu celebrandi Missam Conventualem sentiunt alii cit. a Rotario *supra*, ultra quos addi potest Castaldus, qui *lib.* 2. *sect.* 2. *c.* 3. *n.* 20. asserit, quod utique Ecclesiæ Regularium censendæ sunt Collegiatæ, quia satis se explicat Rubrica, appellando Collegiatas illas Ecclesias, in quibus plures Sacerdotes quotidie celebrant. Verum, ait ipse, quæ dicuntur a Rubrica de hora, & cantu

tu Missæ Conventualis, relate ad Ecclesias Regulares, standum esse consuetudini, ac possibilitati locorum, & ideo occurrente Vigilia cum Festo, ubi quotidie non cantatur Missa, ait ipse, neque duæ cantari debent; & ubi diebus Festis Missa de Sancto cantari consuevit, non necessario altera de Vigilia cantabitur, sed si dicatur private, satisfit Rubricæ.

Ubi tamen utraque cantari commode poterit, prout in Cathedralibus, ac majoribus Ecclesiis consuevit, laudabiliter in suo rigore servabitur Rubrica, & quoad horam, & quoad locum; de Sancto quidem post Tertiam, de Vigilia vero post Nonam, & quidem in Altari majori, ubi regulariter celebrari debent Missæ Conventuales. Quod si opportunitas temporis, ac loci commoditas aliquando aliud forte requirat, non improbatur (quod etiam in Urbe observarunt sacrorum Rituum periti) si in aliquo sacello private Missa de Vigilia, seu Feria celebretur, nullo tamen modo omittatur. Hæc ex Castaldo *sup.*

Quoad applicationem vero prædictæ Missæ Conventualis relate ad Regulares, optime advertit Rotarius *supra*, quod licet Bonacina, & Fraxinellus cit. a Pellizzario *tract.* 5. *c.* 11. *n.* 45. sustineant, Missam Conventualem celebrari debere, & applicari pro Benefactoribus; nihilominus ubi non est talis consuetudo, neque aliunde contracta sit hæc onerosa obligatio, secundum se Regulares Missam Conventualem libere applicare posset, & ita tenet ibid. Pellizzarius ex Diana *part.* 5. *tr.* 13. *resol.* 51. Peyrino, Corduba, Trimarchio, Nigro, Leone ab eodem cit. Et revera, ait Rotarius, rigorosa obligatio quotidiana, & perpetua non sine gravi fundamento admitti debet; atqui neque ex ulla lege divina, aut humana expresse hæc obligatio habetur, neque ex alia implicita conventione cum Benefactoribus, qui si Manuales eleemosynas panis, vini, &c. faciunt Religiosis, censentur eas libere facere; & quando pinguem aliquam, & extraordinariam eleemosynam elargiuntur, explicare solent onus, quod intendunt imponere, ubi ergo nullum fuerit onus expressum, censentur libere elargiri eleemosynas pro solo merito acquirendo, & pro participatione communium precum, quæ a Religiosis pro Benefactoribus fiunt, nec ulterius exigunt satisfieri per applicationem Missarum.

Alia doctrina, & alia Decreta spectantia ad obligationem applicandi dictam Missam Conventualem relata ad Canonicos Sæculares, tradentur in nostris Observationibus, & Addition. in Tit. seq.

VI. Gavant. eodem num. 4. *Sicut etiam ad Officium Divinum extra Chorum &c.*) Adstruit noster Auctor *sup.* Regulares obligari tantum ex consuetudine ad recitandum Officium Divinum extra chorum, sed advertendum est, quod si loquatur Gavant. de Regularibus Sacris Ordinibus non initiatis, sed professione ad chorum deputatis, dubium est, quo jure obligentur extra chorum ad recitandum Divinum Officium, laborant enim in hoc DD. quia difficile est radicem hujus obligationis invenire, quia ut per se patet, non tenetur ratione ipsius Religionis in genere, ut bene probat Bonartius *de Horis Canonicis lib.* 2. *cap.* 3. neque ratione professionis, aut votorum, quia in votis substantialibus hoc debitum persolvendi horas canonicas non exprimitur. Rursus non tenentur prædicti Religiosi ad horarias preces aliquo jure Pontificio, quia nullus pro hac obligatione Canon profertur: quapropter dicendum est cum communiori sententia Doctorum, eos teneri consuetudine vim Legis habente ad recitandas horas canonicas extra chorum: ita expresse Sotus *l.* 10. *de justitia, qu.* 5. *art.* 3. Licet autem de ea consuetudine dubitet Cajetanus, & Fumus, qui ei adhæsit 3. *Hora n.* 4. videtur tamen postea Cajetanus eam agnoscere, dum ait, de professis Clericis standum esse consuetudini. Hanc sententiam tenet etiam Bonartius *sup. n.* 4. certius tamen est, & commune apud omnes DD. Clericos omnes, sive Regulares, sive etiam Sæculares sacris Ordinibus initiatos, Presbyteros nempe, Diaconos, & Hypodiaconos stricte teneri hac Lege recitandi Divinum Officium, & solum superest dubium, an obligentur Lege humana scripta, an solum consuetudine vim Legis habente? Bonartius *cit. lib.* 2. *c.* 2. sustinet, Diaconum, & Hypodiaconum nullo jure scripto, sed solum consuetudine vim præcepti habente teneri ad recitandum horas canonicas, & idem censet etiam, aliquibus contradicentibus, de Presbytero nullum habente beneficium, videlicet etiam illum obligare ad pensum horarum canonicarum persolvendum consuetudine moribus recepta, & vim Legis habente, nullo autem jure scripto, quia nusquam extat. Licet in quibusdam Canonibus obligatio ipsius, undecumque proveniat, supponatur.

VII. Gav. num. 5. *Ejusmodi sunt de Matutino, & Laudibus ante Missam, &c.*) Inter Rubricas prope præceptivas, Gavantus recenset illam, quæ præscribit in Sacerdote recitationem Matutini, & Laudum ante Missam. De hac eadem obligatione fuse locutus est præfatus Gav. in suo Commentario ad Tit. I. secundæ Partis, ubi adhæret sententiæ rigorosæ de prædicta recitatione Matutini, & Laudum ante Missam. Verum, ut optime ponderat Pius Cassetta, ejusdem Congregationis cum Gavanto *in suo Speculo Eccles.* 1. *part. dist.* 3. §. 10. ne sit æquivocatio in verbis hujus quæstionis, debent secerni certa ab incertis. Apud omnes igitur certum est, esse gravem obligationem facere sacrum solemne post Matutinas preces in choro decantatas; immo juxta aliquos etiam post Tertiam, quia hæc est inveterata consuetudo omnium Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum. Sed redeundo ad Missam Privatam pro certo habetur communiter inter DD. quod, urgente aliqua legitima causa, licitum est celebrare ante Matutinum verb. gr. Si in Ecclesiam ingrederetur Princeps, Prælatus, &c. causa audiendi Sacrum; vel si Celebrans valde mane aggressurus es-

esset iter, vel habiturus aliquam concionem, tunc citra ullam noxam, etiam venialem, posset Sacrum peragere ante recitationem Matutini.

Denique conveniunt DD. communiter in hoc, quod nulla interveniente rationabili causa, est saltem culpa venialis celebrare ante Matutinum. Utrum autem Matutinum sit recitandum à Celebrante ante Sacrum sub mortali, hoc vere est in quæstione, & decisioni affirmativæ adhæret, ut dixi, Gavantus in suis supradictis Commentariis ad Tit. I. secundæ Partis. In hoc vero loco talem Rubricam præscribentem recitationem Matutini ante Missam, non vocat absolute præceptivam; sed prope præceptivam, unde videtur temperare suam primam sententiam; utraque opinio DD. quos affert Gavantus, ubi sequitur rigorosam sententiam propter eorumdem auctoritatem, est vere probabilis; affirmativa tamen est nimis rigida, negativa autem mitior, & magis recepta: sed sententia media, quæ asserit esse tantum culpam venialem, non recitato Matutino nulla urgente causa Sacrificium peragere, est probabilior, & communior, ut mox innui, & huic libenter adhæreo. Hanc etiam tenet Scarfantonus ad Ceccoperium *part.* 1. *lib.* 3. *tit.* 2. *n.* 25. ubi plures affert Auctores.

VIII. Gavant. num. 11. *Si est consuetudo immemorabilis, &c.*) Hæc, & sequentia verba, quæ habentur in Gavanto sub hoc numero, usque ad num. 12. non reperiuntur neque in prima, neque in secunda editione hujus thesauri a Gavanto editi, quamvis in secunda editione ultra trecentas notas ipsemet addiderit. Me igitur latet, a quo prædicta verba inserta fuerint. Adverto etiam, quod primum ex allatis ibi decretis, nempe *si est consuetudo immemorabilis, &c.* in Regestis Sac. Congregationis profecto non reperitur. Neque pariter repetitur illud aliud Decretum, quod refertur sub data 28. *Augusti* 1628. nempe *S. Congr. abrogavit omnem consuetudinem, &c.* sed reperitur tale Decretum saltem verbis æquivalentibus sub alia data, ut constat ex Decretis datis in nostro Indice, & supra pariter a nobis collectis.

Superest tamen advertere, quod Missa Defunctorum, & Missæ Votivæ, aliquando sufficiunt pro Missa Conventuali, nimirum juxta id, quod præscribitur in Rubricis generalibus, *Rubr. IV. de Missis Votivis n.* 3. ubi habetur, quod *aliis diebus infra hebdomadam, quando Officium fit de Feria, & non est resumenda Missa Dominicæ precedentis, quæ fuerit impedita (exceptis Feriis Adventus, Quadragesimæ, Quatuor Temporum, Rogationum, & Vigliarum) dici potest aliqua ex Missis Votivis, etiam in principali Missa, quæ vocatur Conventualis, secundum ordinem dierum in fine Missalis assignatarum, & Commemoratione Feriæ, de qua fit Officium.*

De aliis obligationibus Sacerdotum circa Missam. XII.

GAVANTUS.

1. Alterum erat circa onera Sacerdotum in ordine ad Missam, quæ ad capita quinque revocari possunt, vel ratione *Loci*, vel ratione *Temporis*, vel ratione *Ritus*, vel ratione *Officii*, seu *Beneficii*, vel ratione *Stipendii*: & hoc eodem ordine procedendum erit in hoc titulo.

2. Ratione *Loci* tenetur Sacerdos sacrum facere in certo Altari, non impeditus legitime, si Testator, aut alius locum celebrandæ Missæ præscripserit: alias peccat mortaliter: quia non implet voluntatem testatoris, quam neque hæredes mutare possunt, non tamen tenetur ad restitutionem, sialibi pro eo celebret, citat *Doct. Bonac. de Euchar. disput.* 5. *quæst. ult. punct.* 7. §. 4. *n.* 2. *ad finem*, & ratio patet, quia violat privatam legem Testatoris.

3. Potest autem Episcopus aliquando ex justa causa, si nequeat in eo Altari, concedere, ut alibi celebret. *Idem ibidem.*

4. Qui tenetur celebrare in Altari privilegiato pro Defunctis, & alibi celebrat cum numismate, v. gr. S. Caroli, quo anima liberari potest a Purgatorio, videtur satisfacere: quod innuit *Alphons. de Leon. de off. & pot. Conf. temp. Jubilæi part.* 3. *n.* 29. quem sequitur *Franxinell. de oblig. Sacerdot. sect. 4. conclus.* 5. §. 9. *n.* 1. *in* 6. *edit.* qui tamen num. 3. limitat nisi ille (ait) qui petit Missam, eam velit celebrari in hoc, vel illo Altari privilegiato, tunc enim alibi non debet celebrari.

5. Qui tenetur alicubi celebrare, absque applicatione Sacrificii, ad divinum cultum tantum, ita debet ibi celebrare, ut nullo modo accipiat stipendium ab alio, ut illi applicet sacrificium sibi liberum, quod expresse vetuit Sac. Congr. Trid. *in declaratione Decreti de celebr. Missar. sub SS. D. N. Urbani VII. emanati*, de quo infra, *in responsione ad quartum dubium.* Quod etiam notent Canonici, & Curati, qui tenentur celebrare Missam Conventualem, seu Parochialem in propriis Ecclesiis ratione Canonicatus, seu Rectoriæ, quia ad eam tenentur ratione beneficii, secus, quando ex mera consuetudine, seu statuto canonicali ad majorem Ecclesiæ decorem Missas privatas in propria Ecclesia Collegiata, seu Parochiali celebrant non ratione beneficii, neque Cappellæ, neque legati, neque salarii: qui soli quatuor Tituli in prædicta responsione prohibentur: & de Parochis, quod iis diebus, quibus tenentur Missam celebrare, non possent manualem eleemosynam recipere, decrevit *Sac. Congr. Concil. Trident. die* 1. *Septemb.* 1629. quid si teneantur ter in hebdomada celebrare, ex Decreto Synodali, ut in Provincia Mediol. *ex Conc. Prov. I.* Possunt hi recipere, quia Sac. Congr. Conc. loquitur de Festis, in quibus de jure communi tenentur celebrare, & annuos ideo redditus percipiunt; eadem Sacr. Congr. Concil. 13. Julii 1630. declaravit adhuc, quod

quod quando in fundatione beneficii, seu Cappellæ, expresse cautum est (nota verbum *expresse*) non teneri Celebrantem ad applicationem Sacrificii; eo casu poterit Celebrans accipere novum stipendium, & unica Missa satisfacere obligationi beneficii, seu Cappellæ, & item danti novum stipendium. Hæc ille. Parique ratione Cappellani Monialium, & alii, qui incongruo præsertim stipendio subeunt onus titulo mercedis, quotidianæ Missæ, ea conditione expressa, quod non teneantur ad applicationem Sacrificii, poterunt accipere nova stipendia a Monialibus particularibus, aut aliis pro applicatione Sacrificii.

6. Ratione *Temporis:* quia vel nunquam, vel sæpius, vel tardius, vel citius, vel ratius celebrat, quam debetur, nam, qui *nunquam* celebrat, graviter peccat: & in anno saltem ter, aut quater quilibet celebrare tenetur, *ex Trid. sess.* 23. *de ref. cap.* 14. Parochi sæpius, ut audiant populi Missam, lege *Bonac. quæst. ult. punct.* 7. *n.* 1.

7. Qui *sæpius* in die celebrat, peccat, excipe sequentes casus: alii vero a Doctoribus allati non sunt amplius in usu. Primo in die Nativitatis, secundo in casu supplendi Sacrificii, de quo supra *tit.* 10. *n.* 3. Tertio; quando Sacerdos præest duabus Ecclesiis, in quibus uterque populus solet audire Missam: & non habet Vicarium, qui suppleat in altero loco. *Suar. disput.* 80 *sect.* 3. *cum aliis.* Quarto, quando pauci sunt Sacerdotes, & multi sunt Catholici in locis Infidelium, & Hæreticorum. *Navarr. et alii apud Scortiam lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 2. in his enim casibus postremis licet bis, & ter celebrare, si opus est *ex Suar.* omissa ablutione Calicis, ut in Nativ. Domini.

8. Contingit *Tardius* celebrare cum peccato mortali, quando notabiliter differtur Sacrificium, puta, ad impetrandum aliquid a Deo, & Missa dicitur elapso necessitatis tempore, quo casu tenetur etiam ad restitutionem. *Petr. Navarr. lib.* 2. *de restit. c.* 2. *n.* 366.

9. Et item, quando ita multæ Missæ acceptantur pro Defunctis celebrandæ, ut longissimo tempore sit opus, cui malo provisum est nuperrime *cum Decr. de celebr. Miss. a Sac. Cong. Conc. Trid. edito* 21. *Junii* 1625. in quo prohibetur singulis, ne eleemosynas manuales quotidianas pro Missis accipiant, nisi oneribus antea impositis ita satisfecerint, ut nova suscipere valeant.

10. Qua tamen in re eadem Congregatio declaravit, primo posse nova Missarum onera suscipi, etiamsi oneribus jam susceptis non satisfecerint, dummodo infra modicum tempus possint omnibus satisfacere, in *declar. cit. ad decimum.*

11. Si tamen tribuens eleemosynam pro novis oneribus sciat impedimentum, & consentiat, eo casu poterunt nova suscipi post alia quamprimum persolvenda, *ibid. ad undecimum.*

12. Comprehenduntur etiam in hoc Decreto privati quique Sacerdotes, *ib. ad decimumquintum.*

13. Transgressores hujus specialis Decreti non tenentur tamen ad pœnas appositas in prædicto Decreto, quæ relationem tantum habent ad onera perpetua, de quibus in eodem Decreto agitur, & nos paulo infra, *ibid. ad duodecimum.*

14. Cessantque omnia privilegia, quibus indulgetur, ut certarum Missarum celebratione, vel anniversariorum, vel quibusdam collectis, plurium Missarum oneribus in futurum suscipiendis satisfiat; ita ut si tempore hujus Decreti superfuerunt multæ Missæ celebrandæ, hæ celebrari distincte debeant, ut *in declar. cit. ad sextum.*

15. Qui vero obligatur ad celebrandum in Festis de præcepto de voluntate testatoris, non potest differre Missam in sequentem Feriam; quia Feria non est Festum; neque intelligendus est testator de Festis duplicibus, vel semiduplicibus, quando simpliciter dicit, *in Festis*, sed de Festis de præcepto, aut consuetudine pro servitio populi, ut censuit *Congreg. Pœnitentiariæ Mediolan. re bene agitata, teste Bonac. loco cit. n.* 6.

16. *Citius* quoque celebrando peccatur, anticipata scilicet applicatione Sacrificii, nempe incerta, pro eo, qui postea elemosinam dederit, cum suspensione effectus Sacrificii, quæ anticipata applicatio prohibita fuit a Paulo V. velut avaritiæ fomes, *die* 5. *Novembris* 1605. *ut scribit Fraxinell. sect.* 3. *prænot* 5. §. 5. *n.* 4. *et* 5. *edit.* 6. potest tamen Cappellanus prævenire tempus celebrationis & anticipate celebrare Missas antecedente hebdomada, quas ex obligatione celebraturus erit sequenti pro certa intentione. DD. *citati a Barbos. de potest. Episc. part.* 2. *allegat.* 24. *n.* 14.

17. *Rarius* denique celebrando peccatur, quando quotidiano quis obligatur Sacrificio, per se, vel per alium faciendo; & uno die per hebdomadam omittit celebrare, neque celebrari per alium curat, secus, si uni tantum impositum est quotidianum onus, ut per se ipsum impleat, nam hoc intelligi debet, salva honestate, & decentia, ratione cujus vacare potest a Missa celebranda semel in hebdomada, hoc est potest semel non celebrare, fuse *Bonac. loc. cit.* §. 2. *n.* 16. non autem potest semel pro alio applicare Sacrificium; quæ duo sunt valde diversa, ut patet.

18. Qui vero impeditus infirmitate non facit quotidianam Missam, ad quam tenetur, excusatur: neque tenetur ad supplementum, nisi ultra Mensem ægrotet, & item si reliquo anni tempore diligens ille fuit in suo munere obeundo: & nisi in fundatione beneficii aliud expresse statuatur, quæ singula omnia sunt rationi consona, ex *Bonac. ibi punct.* 8. *n.* 16. *cum aliis citatis, Petr. Navarr. de re rest. lib.* 2. *c.* 2. *n.* 210. *et Nald. v. Missa n.* 11. docent non teneri per alium satisfacere, qui ægrotat per duos menses. *Diana tract. de celebr. Miss. resol.* 27. per quindecim dies. *Barb. de potest. Episc. alleg.* 24. *n.* 32, per octo, vel decem dies.

19. Ratione *Ritus*, accidunt peccata in oneribus Missarum, quando promisit Sacerdos Missam Votivam, vel de Requiem, & dicit aliam de Officio currenti: quia virtus fidelitatis pariter, & multo ma-

magis si cum juramento per instrumentum promisisset: *Fraxinellus in opere edito sub hoc titulo: An Sacerdos teneatur dicere Miss. pro Defunctis, vel ejus vice possit dicere de Sancto, vel Feriis occurrentibus*, edidit Bonon. me urgente 1625.

20. Cæterum *ibidem*, citatis quam plurimis Doctoribus classicis, docet ille idem, posse loco Missæ de Requiem dici Missam de Sancto, vel de Feria currente: quando majori devotione afficimur in Missa de Sancto, vel de Feria privilegiata, unde oritur major valor accidentalis Missæ ex opere operantis, quo compensari potest etiam cum lucro Missa de Requiem brevior, & quæ in multis minuit potius devotionem, nam alioquin ex opere operato idem est valor in omnibus Missis.

21. Si vero non afficitur Sacerdos majori devotione in Missa de Sancto, vel de Feria: tunc dicere debet de Requiem, excepto Festo Duplicis, & aliis diebus, in quibus prohibetur Missa de Requiem ab Ecclesiasticis Rubricis, ut supra *part. 1. tit. 5. n. 2.*

22. Sensus etiam Ecclesiæ est, ut Missa concordet cum Officio, quoad ejus fieri potest: cui censui fideles omnes conformari debent; ex quo sequi videtur, non esse verba petentis Missam votivam, seu de Requiem, ita amare intelligenda, ut eo modo rigorose celebrare teneatur Sacerdos, sed civili modo & morali, cum causa rationabili, ait Ecclesia *in Rubr. tit. 15. n. 3.* lex etiam Ecclesiæ prævalere debet super laicorum legem privatam, & sæpe irrationabilem.

23. Monet idem Auctor sapienter Sacerdotes, ut promittant, se dicturos Missas eo modo, quo magis prodesse possunt juxta majorem sui dispositionem, & devotionem.

24. Populus etiam, qui simul offert cum Sacerdote, potest affici majori devotione audiendo Missam de Sancto, quam de Requiem, & consequenter prodesse magis eisdem iis, pro quibus Missa celebratur, & hæc *Fraxinell. probat. fusius ib.*

25. *Azorius lib. 10. c. 32. qu. 5.* docet fere prædicta de Missis Votivis, quarum vice potest dici Missa cum Officio concordans, cum intentione secreta, quam haberet Sacerdos in Votiva.

26. Nec erit necesse dicere in prædictis casibus Collectam de Votiva, seu de Requiem, maxime si per Ecclesiasticos Ritus non liceret, applicatio namque Sacrificii non fit in Collectis, sed potius in *Memento*, seu, ut Theologi loquuntur, in Oblatione, quæ tacite fit in ipsa Consecratione.

27. Ratione *Officii*, seu *Beneficii*, quod erat quartum caput, contingit in oneribus Missarum peccari, nam Episcopi, & Parochi tenentur aliquando applicare Sacrificium pro suis ovibus, *ex Conc. Trid. sess. 23. cap. 1. initio*, arbitrio boni viri, nempe in præcipuis solemn. Domini, & Dominicis diebus, aut saltem semel in hebdomada, *ex Bonac. qu. ult. punct. 7. in fine*, qua ratione conciliari possunt Doctores, qui negant, cum Concilio Trid. affirmante *sess. 23.* est enim Populorum curator Episcopus, seu Parochus, & ab iisdem sustentantur.

28. Regularis etiam graviter peccat applicando Sacrificium contra rationabilem voluntatem sui prælati, vel Sacristæ ab eodem deputati. *Fraxin. sect. 7. §. 7.* ubi addit, posse Prælatos irritare intentionem subditorum in Missæ celebratione, si secus applicent, ita ut Deus acceptet Sacrificium, & valeat illi, cui a Prælato per Ministrum infidelem applicatur, & licet *Suar.* doceat, pendere effectus Sacrificii ab intentione Celebrantis, etiam injusta, eum tamen explicat *Fraxinell.* loqui de Sacerdote Sæculari libero, non de Regulari, cujus voluntas a Prælato pendet, alias onera Monasteriorum subjacerent periculo, & dubitationi, an persolverentur.

29. Quilibet etiam Sacerdos, ex probabiliori sententia, non potest applicare portionem Sacrificii, quam diximus supra *cum de Canone*, esse propriam Sacerdotis, accepto ob eam stipendio tanquam pro integra Missa, quia cum sit saltem dubia hæc doctrina, posset lædi justitia in hoc casu, & proximum, qui stipendium pro Missa dedit, suo fructu defraudari; si vero fiat hæc applicatio Sacrificii ex mera charitate, est satis probabilis opinio, & nullum damnum inde sequi potest proximo, pro quo celebratur.

30. Convenit adhuc ratione *Officii*, ut ille, qui supplet inchoatum ab alio Sacrificium, conformet se cum primo Sacerdote in applicatione ejusdem Sacrificii: quia accessorium sequitur naturam principalis, & quia (cum supplementum supponat, alteram saltem speciem consecratam esse) probabile est, jam factam esse Deo oblationem pro eo, pro quo primum Sacerdos cœpit Missam facere, *Cord. lib. 1. qu. 3. in princ. opin. 5. post. conc. 4. §. 2. & Vasq. dis. 231. n. 40. & 41.*

31. Demum ratione *Stipendii* multis modis peccatur, qui enim accipit plura stipendia, juxta taxata, scilicet vel lege, vel consuetudine, a pluribus, petentibus singulis unam Missam pro se. distincte, & unam facit Missam pro iis omnibus, peccat ex communi sententia. *Frax. sect. 4. conc. 1. fusius.*

32. Qui ab uno accipit plura stipendia pro pluribus Missis, & unam tantum celebrat, eodem modo, quo supra, peccat, *ex eodem ibidem.*

33. Qui procurat stipendium justo pinguius pro una Missa (nisi celebrandum sit in loco distanti, vel incommodo) peccat, *ex Bonac. & aliis, quos cit. qu. ult. punct. 8. n. 13.* & tenetur invite danti restituere, *ibid. n. 11.* neque sufficit titulus paupertatis, quia facta est ordinatio in Sacerdotem titulo beneficii, seu patrimonii sufficientis ad victum, *ibid. num. 14.*

34. Qui stipendium justo pinguius accipit pro Missa, quam deinde minori stipendio, quam sit justum, facit ab alio celebrari, peccat: neque item, si det illi stipendium justum, facit ab alio celebrari, peccat: neque item, si det illi stipendium justum, retinens sibi quod est ultra justum, tutus est in conscientia, nisi sit Dominus, & non

merus dispensator, aut curator Missarum celebrandarum. *Fraxinell. sect. 3. prænot. 5. §. 4. n. 1. & Congr. Pœnit. Mediol. apud Bonac. loc. cit. n. 18.*

35. Sed eam limitationem, nisi sit Dominus, &c. sustulit Sac. Conc. Trid. Congr. in Decreto supra citato, in quo absolute prohibetur Sacerdoti, qui Missam accepit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eamdem Missam alteri, parte ejusdem eleemosynæ sibi retenta, celebrandam committat, & intelligi debet etiamsi detur illi stipendium justum; quia paulo infra in eodem Decreto jubentur dici Missæ pro eleemosyna tenui, & pingui æqualiter: *omne*, inquit, *damnabile lucrum ab Ecclesia removere volens*, ecce causam Decreti, & *Fraxinell. in 6. edit. loc. cit. n. 7.* conformat se Decreto.

36. Imo eadem Sac. Cong. declaravit, etiam eleemosynam majorem solita dari tribuendam esse integram absolute Sacerdoti celebranti, nec ullam illius partem ab aliquo retineri posse, *in cit. declarat. ad nonum, & in responsione ad septimum*, permittendum non esse, ait, ut Ecclesiæ, ac loca pia, seu illorum administratores, ex eleemosynis Missarum celebrandarum ullam utcumque minimam portionem retineant, ratione expensarum, quas subeunt in celebratione Missarum, nisi cum Ecclesiæ, & loca ipsa alios non habent redditus, quos in usum earumdem expensarum erogare licite possint; & tunc, quam portionem retinebunt, nullatenus debere excedere valorem expensarum, quæ pro ipsomet tantum Missæ Sacrificio sunt necessario subeundæ, & nihilominus eo etiam casu curandum esse, ut ex pecuniis, quæ supersunt, expensis ut supra deductis, absolute tot Missæ celebrentur, quot præscriptæ fuerint ab offerentibus eleemosynas. Hæc ibi. Eadem tamen Sac. Cong. 7. *Septemb.* 1630. referente *Barbosa de jure Eccles. lib. 2. c. 5. n. 39.* decrevit, quod, qui habuerit obligationem unius Missæ in hebdomada cum stipendio legato, & confirmato de octo in octo annos potest demandare alteri celebrationem prædictæ Missæ cum eleemosyna consueta, juxta morem regionis, retenta sibi reliqua parte dicti stipendii.

37. Qui vero acceptis duobus stipendiis justis pro duabus Missis, unam celebrat, applicando uni Sacrificium, ut propitiatorium, alteri, ut impetratorium, peccat tamen: quia uterque totum Missæ fructum prætendit. *Suar. cum aliis apud Bonac. qu. ult. punct. 8. n. 15.* & Sac. Congr. Conc. Trid. *in Decreto citato*, damnat hanc distinctionem.

38. Qui a pluribus stipendia minora justo recipit, ut ex iis constituto stipendio justo, unam Missam celebret, peccat: tum quia promittens cuique Missam, tenetur dare illi totam: tum quia *in Decr. cit. Sac. Congr.* tot Missæ dici debent, quot sunt eleemosynæ datæ, etiam incongruæ, & exiguæ sive ab uno, sive a pluribus dentur, quod præcipitur ibi sub obtestatione divini judicii, sub peccato mortali, & cum obligatione restitutionis, revocatis quibuscumque privilegiis.

39. Rector beneficii, qui potest per alium celebrare Missam, tenetur tribuere Sacerdoti celebranti pro se congruam eleemosynam, secundum morem Civitatis, vel Provinciæ, nisi in fundatione ipsius beneficii aliud fuerit cautum, *eadem Congr. in cit. declar. ad octavum.*

40. Ubi nullum statutum est dispendium a testatore, vel alio, pro certo numero Missarum, eo casu statuere debet Ordinarius, non autem hæres, aut alius, & juxta morem Civitatis, *ibid. in respons. ad secundum, & quintum.*

41. Caveat autem unusquisque ab onere perpetuo Missarum suscipiendo sine licentia Episcopi sui, vel Generalis Vicarii, seu Generalis, aut Provincialis, si Regularis est, danda in scriptis, & gratis: alioquin Sæcularis ab ingressu Ecclesiæ erit eo ipso interdictus. Regularis autem pœnam privationis officii, & perpetuæ inhabilitatis ad officia, vocisque activæ, ac passivæ, absque alia declaratione incurret: *Eadem Congregatio in citato Decreto.*

42. Ad hæc, ut ibidem dicitur, amoveantur capsulæ ab Ecclesiis cum inscriptionibus: *Eleemosynæ pro Missis*, ne fideles hac ratione frustrentur: neque exponantur in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum pro eorumdem Missis solitæ apponi, *ut in cit. declarat. ad decimumtertium*, nulla tamen pœna est in hoc casu imposita, *ex responsione ad duodecimum*, quæ in Decreto videbatur apponi.

43. Neque acceptorum multorum onerum reductio, moderatio, & commutatio ab alio nunc fieri potest, nisi a Sede Apostolica: & aliter factæ sunt nullæ, *ut in cit. Decreto Sacr. Congr. Conc. Trid.* Verumtamen, si in ipsa beneficii erectione cautum fuerit expresse, ut liceat Episcopo injunctum onus reducere, ac moderari; declaravit *eadem Sacr. Congr.* licere adhuc Episcopo id præstare, *in respons. ad primum dubium.* Quare neque in Synodis Diœcesanis, neque in Capitulis Generalibus fieri possunt amplius reductiones Missarum olim concessæ a Concilio Tridentino.

44. Et ne ullo unquam tempore hæc in oblivionem, seu desuetudinem abeant, Superiores locales cujusque Monasterii, Conventus, ac Domus Regularis curare, atque efficere tenentur sub pœna privationis officii, vocisque activæ, & passivæ ipso facto incurrenda, ut in perpetuum sexto quoque Mense, idest, Feria secunda post primam Dominicam Adventus, & Feria sexta post Octavam Corporis Christi prædictæ ordinationes in publica mensa perlegantur, quam pœnam subiere jam nonnulli, apud eamdem Sacram Congregationem Conc. Trid. ab eorum subditis accusati.

Et hic esto finis Tertiæ Partis Rubr. Missalis.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

I. Gav. num. 5. *Ita debet tibi celebrare, ut nullo modo accipiat stipendium ab alio, &c.*) Lege infra aliquam moderationem circa hanc sententiam, quæ

quæ tamen moderatio, & additio, cum non reperiatur in prima, & secunda editione Gavanti, ignoramus, utrum ipsi, vel alteri, qui eam inserere potuit, tribuenda sit.

II. Gavant. ibid. *Quod etiam notant Canonici, & Curati, qui tenentur celebrare Missam Conventualem, &c.*) Canonici tam Cathedralium, quam Collegiatarum, præsertim insignium, tenentur quotidie Missam Conventualem applicare pro Benefactoribus; quia talis Missa est pars Divini Officii, & non possunt stipendium aliquod aliunde pro tali Sacrificio percipere, consuetudine quacumque in contrarium minime refragante, ut sæpe declaravit, & decrevit S. C. Concilii, & primo quidem in una *Elnen.* cum quæreretur: an Canonico celebranti Missam Conventualem ultra distributiones illius diei, debeantur eleemosynæ, quæ a Christi-fidelibus erogantur pro Missis celebrandis? Sacr. Concilii Congreg. 5. Martii 1646. respondit — Canonicos, & Beneficiatos pro Missa Conventuali, non posse aliam eleemosynam recipere, vel Sacrificium alteri applicare — Idem constat ex aliis ejusdem S. C. decisionibus, nimirum in una *Tusculana* 16. Novembris, deinde 24. Maji 1661. *in Cesænaten.* 24. Maji 1661. *in Alexandrina* 26. Aprilis 1663. in una *Civitatis Castellanæ* 4. Martii 1690. *in Hidruntina* 1. Martii 1692. *in Feretrana* 13. Septembris 1794. *in Lanceanen.* 13. Novrembris 1674. *in Catacen.* 29. Novembris 1698. *in Camerinen.* 2. Julii 1704. & 6. Julii 1705. *in Ripana* 2. Julii 1707. & in *Fulginaten.* 24. Januarii 1620. 17. Decembris 1718. & 24. Januarii 1720. & in *epistol. Episcop. Volateran.* 14. Martii 1722. §. 3. confirmat etiam Pittonus *de Canonicis n.* 1058. Monacellus *tom.* 1. *titul.* 2. *formul.* 4. *n.* 27. *& in Appendice ad dictum tom.* 1. *p.* 501. *num.* 12. *& tom.* 4. *in supplem. ad tom.* 1. *pag.* 344. *editionis Romanæ;* idem Crispin. Visit. Pastor. *part.* 2. §. 20. *num.* 36. & 37. ubi exhibetur etiam Decretum S. C. in terminis Canonicatuum, quorum præbendæ sunt adeo tenues, ut aliqui decem, aliqui triginta, aliqui quadraginta scuta annuatim non excedant: atque in casu ubi cura Animarum residet in habitu tantum pene capitulum, & ea exercetur per unum aut plures Sacerdotes, sive Vicarios perpetuos, sive amovibiles, hæc obligatio applicandi Sacrificium diebus festivis pro Populo spectat ad ipsos, quia cum hæc sit obligatio omnium Parochorum, ut videbimus infra, eorum amovibilitas non tollit, quin habeant vere curam Animarum, quapropter eo tempore, quo tale munus exercent, obligantur profecto ad dictam applicationem Sacrificii, & hæc est praxis hujus almæ urbis, ubi a S. C. Visitationis Apostolicæ est specialiter provisum, ut dicta applicatio fiat ab illis, qui actu curam exercent. Et ut certo constare possit, quod talis applicatio fideliter adimpleatur, eadem Congregatio præscripsit, ut in libris Missarum talis Missa adnotetur, tamquam applicata pro populo, & quotannis de ea rationem reddi mandat. Monacellus *tom.* 2. *tit.* 16. *formul.* 2. *numer.* 20. & Aloysius Gherardi Episcopus Cortonensis *in sua dissertatione*, quæ habetur in calce Compendii Defectuum, qui accidunt Sacerdoti in Missæ celebratione.

Contingit aliquando, quod in Cathedralibus, seu Collegiatis Ecclesiis cura actualis Animarum annexa sit, & a Canonicis per hebdomadam, seu per turnum exerceatur, in quo casu Capitulum tenetur ad utramque Missam applicandam, nempe Conventualem pro Benefactoribus, & Parochialem pro populo, de qua infra aliqua dicemus. Quando vero cura est annexa alicui Dignitati, vel Canonicus, seu Dignitas, cui dicta cura est annexa, si celebrat Missam Conventualem, applicare eam debet pro Benefactoribus; Missa vero Parochialis pro populo erit celebranda per alium, sed sumptibus dicti Canonici curam Animarum habentis; vel Missa Parochialis transferri poterit in diem ferialem, applicando nempe Missam illius diei pro populo, nullam sumendo eleemosynam manualem pro tali Missa, nec aliis obligationibus Ecclesiæ Cathedralis, seu Collegiatæ ejusdem Missæ celebratione satisfacere tunc poterit, & hoc eruitur ex decisionibus Sacr. Congregationis Concilii *in Forosempronien.* 7. Augusti 1683. *in Feretrana* 25. Septembris 1694. *in Camerinen.* 28. Junii 1704. & in alia *Camerinen.* 6. ejusdem 1705. & in eadem 22. Maji 1706. & *in. Viterbien.* 31. Martii 1718. in qua Congregatione propositis dubiis.

Primo. An Parochi Cathedralium, & Collegiatarum, qui sunt primæ dignitates, vel membra earumdem, excusentur ab applicatione Sacrificii diebus Dominicis, & Festis per Missam Conventualem, quæ in Choro quotidie canitur, aut ultra prædictam Conventualem Parochi supradicti teneantur celebrare & applicare suprascriptis diebus pro Parochianis?

Secundo. An quando per turnum ad supradictos Parochos spectat Missam Conventualem cantare diebus Dominicis, & festis, teneantur iidem celebrare facere pro Parochianis aliam Missam propriis sumptibus? S. C. Concilii respondit:

Ad primum dubium, *negative quoad primam Partem; affirmative quoad secundam Partem.*

Ad secundum dubium, eadem Sacr. Congregatio respondit *affirmative.*

Hoc Decretum reperitur apud Scarfantonum *loc. supracitat. lib.* 3. *in animad. ad tit.* 1. *n.* 13. & apud Gherardum *dissert. cit. in fine.*

Ita pariter declavit, & decrevit eadem Sacr. Congregatio Concilii *in Sutrina: Missæ Parochialis* 12. Januarii 1709. *in Tusculana Missæ Conventualis* 13. Aprilis 1709. *in Balneoregien. Missæ Parochialis* 19. Augusti 1713. ad 6. & *in Amalphitana: Onerum Missarum* 13. Aprilis 1715.

Ratio autem, cur unica Missa Conventuali non possit satisfieri Parochiali, ea est, quia ut consideranti patebit, duplex illa obligatio habet duplicem respectum, Parochialem nempe, & Conventualem. Parochialis igitur Missa est applicanda pro Parochianis; Conventualis vero pro Benefacto-

ctoribus, ut liquet ex Decretis allegatis, ideoque Canonicus, & Parochus simul, qui canit Missam Conventualem diebus festivis, pro qua distributiones percipit, non potest unica Missa Conventuali duplici prædictæ obligationi satisfacere, sed debet supplere vel per alium pro Missa Parochiali, vel per se, applicando suam Missam die feriali sequenti pro suis Parochianis, ut supra diximus.

Ad nonnullas alias dirimendas quæstiones, & resolvenda dubia, quæ insurgere possunt circa obligationem, & applicationem supradictæ Missæ Conventualis, lubet dare hic Decretum per extensum, a Sac. Conc. Congregatione editum, & supra a nobis allegatum *in Forosempronien.* 7. Augusti 1683. quod est sequentis tenoris, & refertur a Scarfantono in suis animadversionibus ad Ceccoperium *part.* 2. *lib.* 3. *tit.* 4. *num.* 11.

FOROSEMPRONIEN.

Celebrationis Missarum.

Archidiaconus Cathedralis supplicat declarari. Primo. An illis diebus, quibus juxta tabellam Missa Conventualis non habet onus certæ, & particularis applicationis, Canonicus, vel Capitularis, qui juraturni illam celebrat, possit pro illius celebratione, vel applicatione eleemosynam manualem recipere, vel omisso stipendio, satisfacere aliis oneribus sibi inhærentibus ratione alicujus Beneficii, vel Capellaniæ? Secundo. An præfatis diebus, quibus juxta tabellam Missa Conventualis non habet onus certæ, & particularis applicationis, & ulterius occurrit casus celebrandi aliam Missam cantatam ratione Officii, Anniversarii, vel ex alia causa hujusmodi, possit dumtaxat cantari Missa hæc extraordinaria, & oneri Missæ Conventualis satisfieri, mediante celebratione Missæ planæ; Et quatenus negative. *Tertio. An in casibus, et ad effectus, de quibus supra, suffragetur consuetudo immemorabilis? Quarto. An suffragetur tenuitas præbendarum, et distributionum Capitularium? Die, etc. Et S. C. respondit in omnibus* negative, *idemque declaravit, atque confirmavit* in Lavellen. in 22. *Martii* 1689. *non obstante quacumque consuetudine in contrarium, et non attenta tenuitate redituum.*

Quod in Ecclesiis Cathedralibus, et Collegiatis Missa Conventualis applicari debeat quotidie pro Benefactoribus, non obstante tenuitate reddituum, et contraria consuetudine, etiam immemorabili, iterum declaravit eadem Sacr. Congr. in Camerinen. 28. *Junii* 1704. *et postea in alia* Camerinen. *pro Collegiata S. Mariæ de Terra S. Genesii: verum eadem Sacr. Congr. Concilii iterum* in Camerinen. *die* 22. *Maji* 1706. *in responsione ad secundum dubium, resolvit, quod: Quandoque ratione exiguitatis reddituum Canonicalium, permitti potest in Ecclesia Collegiata, ut Missa Conventualis celebretur tantummodo diebus Festis, ita recedendo a decisis, die* 6. *Junii* 1705. *respondit S. C. in Camerinen. Missæ Conventualis ad secundum dubium* 23. *Maji* 1706. & datur, ut dixi, copia hujus Decreti apud Scarfantonum ad Ceccoperium *part.* 2. *tit.* 4.

III. Gavant. ibidem. *Et Curati, qui tenentur celebrare Missam Conventualem, sive Parochialem, etc.*) Sicut Canonici, ut diximus, tenentur Missam Conventualem celebrare quotidie pro Benefactoribus, ratione Canonicatus, &c. ita Parochi, seu Curati ratione Rectoriæ tenentur applicare pro Populo omnibus diebus festivis de præcepto Sacrosanctum Missæ Sacrificium; idque probatur auctoritate Concilii Tridentini *sess.* 23. *cap.* 1. *de Reform.* ubi ait: *Cum præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus cura Animarum commissa est, oves suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre, verbique divini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum operum exemplo pascere, &c.* Eadem autem *sess.* 23. *de Reform. cap.* 14. idem Concilium hæc habet: *Curet Episcopus, ut ii* (nempe simplices Sacerdotes) *saltem diebus Dominicis & Festis solemnibus, si autem curam habuerint Animarum tam frequenter, ut suo muneri satisfaciant, Missam celebrent, etc.* Ex quibus evincitur, munus Parochi non solum esse celebrare, verum etiam aliquando Sacrificium offerre pro ovibus illius curæ commissis, & hæc est sententia fere communis inter Canonistas, & Theologos, hancque præsertim propugnat Fagnanus, *in cap. Fraternitatem n.* 92. *et seqq. de sepulturis*, Barbos. *de officio, et potestate Episcopi, allegat.* 14. *n.* 23. *de Parochis c.* 11. *n.* 10. *Ad Concilium Tridentinum sess.* 23. *de Reform. c.* 1. *n.* 4. *& de jure universali Ecclesiæ lib.* 1. *c.* 4. Clericat. *de benef. discord.* 29. *n.* 1. *& seqq.* Crispinu. *visit. pastor. part.* 3. §. 9. *n.* 11. Leurenius *in suo foro Ecclesiast. lib.* 3. *tit.* 41. *de celebr. Missarum quæst.* 976. *per totum.* Reiffenstuel *eodem titulo n.* 22. Navarrus *in Manuali cap.* 25. *n.* 114. Suarez *in* 3. *par. tom.* 3. *disput.* 86. *sect.* 1. *prope finem.* Sotus *de just. & jure lib.* 1. *quæst.* 3. *art.* 1. *& lib.* 4. *dist.* 13. *quæst.* 2. *art.* 2. Bonac. *de Sacram. disp. quæst. ult. punct.* 7. *num.* 4. *in fine.* Pasqualigus *de Sacrif. novæ legis quæst.* 851. *num.* 7. & recentissime Zegherus Bernardus Van Espen Juris Eccles. univ. *p.* 2. *tit.* 5. *c.* 2. *n.* 16.

Dissident tamen allegati Auctores circa quantitatem dierum, quibus per hebdomadas singulas tenentur Parochi Missam celebrare, eamque pro suo populo applicare; sed omnes conveniunt in hoc, quod iisdem Parochis inest hæc obligatio, pro qua adimplenda, offerre, & applicare debent Sacrificium suum Dominicis saltem diebus, aliisque Festis de præcepto, quæ quidem communis sententia proculdubio tenenda est, & contraria, a paucis propugnata, omni caret probabilitate, quia præfata prima sententia plurimis Sac. C. Concilii Decretis remanet fulcita, & confirmata. Habentur autem talia Decreta *in una Civitatis Castellanæ* 26. Augusti 1628. & 8. Augusti 1648. *in Hidruntina* 13. Februarii 1639. *in Vercellen.* 21. Martii 1643. *in Romana* 17. Julii 1649. *in Meliten.* 7. Junii 1692. *in Cremonen.* 20. Decembris 1692. *in Nonantulana*

na 31. Augusti 1698. *in Pistorien.* 14. Februarii 1699. *in Theanen.* 5. Junii 1700. *in Pampelonen.* 18 Novemb. 1702. & 31. Martii 1704. *in Camerinem.* 28. Junii 1704. *in Viterbien.* 21. Martii 1708. *in Forosempronien.* 8. Februarii 1716. ubi constanter firmatur, quod Parochus sive habeat congruam, sive non, in Festis tamen de præcepto, ac diebus Dominicis, teneatur omnino pro ovibus suæ curæ commissis Missam applicare, quia Parochus, non ratione substentationis, sed ratione officii tenetur Sacrificium pro Populo offerre, & excusatio tenuitatis congruæ Parochorum nunquam a S. C. admissa fuit.

Præfata autem S. C. Decreta maximæ profecto sunt auctoritatis, ita ut destruant omnem probabilitatem contrariæ sententiæ, & tamquam decisivæ declarationes, & interpretationes Sacri Tridentini Concilii sunt observandæ, adeoque vim legis habent, & ut leges recipiendæ sunt, utpote latæ ex commissione Summorum Pontificum, & a Personis, vigore Constitutionum Apostolicarum habentibus a Summis Pontificibus plenam facultatem interpretandi præfati Concilii mentem; & ideo prædictæ definitivæ declarationes, ac decisiones sunt sanctiones, quæ obligant in utroque foro, ut fuse, & docte ostendunt; Fagnan. *in c. Quoniam de Constit. a n.* 6. *ad* 21. *tom.* 1. Garzias *de Benefic. dict. discord.* 29. *n.* 27. 34. 58. Monacell. *tom.* 3. *par.* 3. *tit.* 2. *in adnot. ad formul.* 8. *n.* 9. & 11. Idque probari etiam potest ex iis, quæ supra diximus agentes de Decretis, & declationibus S. R. C. quando sunt decisivæ interpretationes Sacrarum Rubricarum.

Præfatis DD. & allegatarum Decisionum auctoritatibus, maximum præsidium accedit ex Decreto memoratæ Sacr. Congregationis Concilii ab Innocentio XII. confirmato per Apostolicum suum Diploma, datum sub die 24 Aprilis 1699. cujus copiam hic per extensum exhibemus.

INNOCENTIUS XII.

Ad futuram rei memoriam.

Nuper a Congregatione Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum emanavit super quodam dubio, pro parte Venerabilis Fratris Moderni Episcopi Pistoriensis, & Pratensis Congregationi hujusmodi præposito, decretum tenoris, qui sequitur, videlicet: Pistorien. & Praten. Cum Parochi Ecclesiarum Pistoriensium, & Pratensium inter varias opiniones Doctorum involuti negligant in dies celebrationem, & respective applicationem Sacrificii pro populo juxta dispositionem Sacrorum Canonum, & Concilii Tridentini; Episcopus ad consulendum nedum propriæ, verum etiam dictorum Parochorum conscientiæ, supplicat declarari: an dicti Parochi teneantur omnibus diebus Festis applicare Sacrificium pro populo, sive habeant congruam, sive non? die 14. *Februarii* 1699 *S. C. Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum censuit, dandas esse resolutiones alias hac de re editas, et signanter in nullis Nonantulana Eminentissimo Abbati* 30 *Augusti* 1698. *tenoris, ut infra. Cum præcepto divino iis, quibus Animarum cura commissa est, mandatum sit pro ovibus suis Sacrificium offerre, sæpe alias Sacra Congregatio Concilii censuit, Parochos teneri pro Parochianis Sacrificium applicare, et præcipue in dubio applicationis Sacrificii proposito, et respective resoluto sub die* 10. *Maji* 1692. *his præcisis verbis concepto. An Parochus Missam celebrare teneatur, et Sacrificium applicare pro Parochianis in diebus Dominicis, et Festis, sive habeat congruam, sive non? Sacra, etc. juxta alias declarationes censuit teneri, nec posse eisdem diebus aliam eleemosynam recipere, ac proinde idem nunc respondendum esse censuerunt Eminentissimi Patres, quoad Parochos Nonantulanæ Diœcesis; addentes insuper quod Eminentia vestra pro suo pastorali zelo detrectantes Parochos compellere non gravetur.*

J. Card. Sacripantes Præfectus.

Loco ✠ Sigilli.

Cum autem, sicut dilectus Episcopus nobis subinde exponi fecit, Decretum ejusmodi, quo firmius subsistat, et servetur exactius, Apostolicæ confirmationis nostræ patrocinio communiri plurimum desideret. Non specialem ipsi Episcopo gratiam facere volentes, eumque a quibuscumque excommunicationis, suspensionis, et interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, et pœnis a jure, vel ab homine, quamvis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequens harum serie absolventes, et absolutum fore censentes, supplicationibus ejus nomine nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, Decretum præinsertum auctoritate Apostolica tenore præsentium, approbamus, et confirmamus, illique inviolabilis Apostolicæ firmitatis robur adjicimus, salva tamen semper in præmissis auctoritate memoratæ Congregationis Cardinalium, Decernentes easdem præsentes litteras firmas, validas, et efficaces, existere, et fore, suosque plenarios, et integros effectus sortiri, et obtinere, ac illis, ad quos spectat, et pro tempore quandocumque spectabit, in omnibus, et per omnia plenissime suffragari, et ab eis respective inviolabiliter observari; sicque in præmissis per quoscumque Judices ordinarios, et delegatos etiam causarum Palatii Auditores judicari, et definiri debere, ac irritum, et inane, si secus fiat, his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Constitutionibus, et ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem, sub Annulo Piscatoris die 24. *Aprilis* 1699. *Pontificatus nostri Anno Octavo.*

J. F. Card. Albanus.

Liquido igitur constat certitudo primæ sententiæ tot decretis Sacræ Congregationis, & S. Sedis auc-

to-

ctoritate comprobatæ, unde in dubium verti non potest Parochorum obligatio applicandi Dominicis, ac Festis diebus Missæ Sacrificium pro ovibus suæ curæ concreditis.

Eamdem obligationem subeunt etiam illi, qui regunt Ecclesias tamquam Vicarii perpetui, ut declaravit Sacra Concilii Congregatio. *In Camerinen. Missæ Conventualis* 6. *Junii* 1705. ad primum dubium, ut refert Scarfanton. *Tom. cit. lib.* 3. tit. 3. *in adnot. ad Ceccoper. n.* 6. Eamdem pariter obligationem contrahunt etiam Parochi Regulares, necnon Curati amovibiles, nam obligatio offerendi Missam Parochialem pro populis diebus Festis pertinet ad eosdem ratione talis officii, idque comprobatur etiam auctorirate S. C. Visitationis Apostolicæ, ut ostendit Monacellus *tom.* 2. *tit.* 16. *formal.* 2. *n.* 20. & hæc est praxis hujus Romanæ Urbis Ecclesiarum, ubi omnes Vicarii perpetui Basilicarum, aliarumque Ecclesiarum Parochialium, etiamsi amovibiles sint, sive Sæculares, sive Regulares, Sacrificium pro ovibus suis singulis diebus Festis offerunt, & de hac applicatione singulis annis docere tenentur prædictam Congregationem Visitationis Apostolicæ, ut supra etiam adnotavimus.

Quoniam vero hæc obligatio oritur ex præcepto divino, ut colligitur ex Concilio Tridentino, & a Sacra Congregatione Concilii declaratum est, hinc contra talem legem, & contra prædicti Concilii expressam declarationem, nullius ponderis esse potest quæcumque contraria consuetudo, etiamsi longæva, quæ potius corruptela appellari debet, ut firmat late Fagnanus *in cap. Quod a Prædecessore: num.* 61. *de Schismate, et in cap. Cum Ecclesiæ de Simonia*, necnon *in cap. Cum causam n.* 4. *de Electione, etc.*

Addo his omnibus auctoritateem nostri P. Antonii Naldi, qui in Summa V. *Parochus n.* 19. extendit hanc obligationem Parochorum etiam ad Prælatos Regulares, Episcopos, & etiam ad ipsum Summum Pontificem. Ait enim præfatus Auctor: *Revera non magis debet de jure divino obligari Parochus in hoc pro suis ovibus, quam Prælatus Regularis pro suis Subditis, Episcopus pro sua Diœcesi, atque etiam Summus Pontifex pro universali Ecclesia, in quibus proportionaliter esset dicendum, quod de Parocho.* Hanc eadem tenet Suarez *in tertiam Partem D. Thomæ tom.* 3. *disp.* 86. *sect.* 1. *et tom.* 4. *de Religione tract.* 8. *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 7. ubi ait: *Hæc autem jura generaliter loquuntur de omnibus Dignitatibus Ecclesiasticis habentibus curam Animarum annexam, sub quibus sine dubio comprehenduntur etiam Prælationes Regulares, magnam enim sine dubio habent curam Animarum ordinariam, et ex officio vere Prælationes, et dignitates Ecclesiasticæ sunt.* Ita etiam tenet Pasqualigus *de Sacrif. novæ legis q.* 847. *n.* 8. *et q.* 851. *n.* 9. Tamburinus *de Jure Abbatum t.* 2. *disp.* 3. *q.* 5. *n.* 5. Thomas Hurthadus *Resol.* 4. *n.* 46. & recentissime Bernardus Van-Espen *Juris Eccles. univers. etc. t.* 1. *p.* 1. *t.* 31. *cit.* 10. *n.* 11. & Rotarius *in sua Theologia Regularium, etc.*

Ad Episcopos quod attinet, extendunt suam obligationem applicandi Missam pro ovibus suis, non solum diebus Festis, quin immo singulis diebus, dum quotidie celebrant, ut refert laudatus Gherardi *in cit. sua Dissert.* ubi tamen subdit, quod Collegium Salmanticensium in suo Cursu Theologico morali *tom.* 1. *tract.* 5. *c.* 5. *de Sacram.* aliique Theologi, quos ipse congerit, mitius loquuntur circa obligationem quotidianam relate ad Episcopos, licet habeant redditus pinguiores, & licet sint Parochi Parochorum.

IV. Gav. eodem num. 5. *Et de Parochis, quod in diebus, &c.*) Hæc, & alia sequentia verba, usque ad num. 6. non leguntur neque in prima, neque in secunda editione Gavanti, quapropter incertum est, a quo sint adjecta in hac additione. Legitur, quod S. Concilii Congregatio 15. Junii 1630. declaravit, quod quando in fundatione Beneficii, seu Capellæ expresse cautum est, non teneri Celebrantem ad applicationem Sacrificii, eo casu poterit Celebrans accipere novum stipendium, & unica Missa satisfacere tum obligationi beneficii, seu Capellæ, tum danti novum stipendium. Hoc liquet etiam ex alia decisione ejusdem Sacr. Congr. edita die 13. Februarii 1638. *In Nucerina*, in qua declaratur, quod sex Capellani amovibiles ad nutum Abbatis S. Benedicti, a quo quolibet mense accipiebant aliquam portionem frumenti citra obligationem applicandi Sacrificium, possent de consensu ejusdem Abbatis applicare Sacrificium pro iis, a quibus ipsi recipiebant stipendium.

E contra vero *in una Elnen.* de qua etiam supra sermonem fecimus cum quæreretur, an Canonico Celebranti Missam Conventualem; ultra distributiones illius diei, debeantur eleemosynæ, quæ a Christifidelibus erogantur? Eadem Sacra Congregatio Concilii die 5. Martii 1646. respondit: *Canonicos, & Beneficiatos, non posse pro Missa Conventuali aliam eleemosynam recipere, vel Sacrificium alteri applicare, & hanc decisionem refert Pignatellus tom.* 3. *Cons.* 64. *n.* 20.

Iterum eadem Sac. Congregatio *in Alexandrina* die 27. Aprilis 1653. & 7. Februarii 1664. ad petitionem Sac. Cong. Episc. declaravit, Canonicos non obstante contraria consuetudine, & quamvis in fundatione non habeant onus celebrandi, & applicandi Sacrificium, non posse diebus, quibus per Turnum juxta Tabellam Ecclesiæ Missas celebrant, applicare Sacrificium pro sibi elargientibus eleemosynas; hanc pariter decisionem refert laudatus Pignatellus *in eadem Consult.* 61. *n.* 18.

Id ipsum decrevit S. Congr. Episc. *in eadem Alexandrina* die 9. Maji 1653. ut videre est apud Pignatellum ibidem; in una vero *Civitatis Castellanæ* sub die 9. Julii 1694. censuit: *Canonicos Ecclesiæ Cathedralis Civitatis Castellanæ Anniversariæ celebrationi non satisfacere celebratione Missæ Conventualis. In Missa vero, quam iidem Canonici celebrant in Aurora; sic non habent onus illam celebrandi ratione Canonicatus, Legati, Cappellaniæ,*

&

& Salarii, posse manualem eleemosynam recipere, et pro ea Sacrificium Missæ applicare.

V. Gav. num. 16. *Citius quoque celebrando peccatur, anticipata scilicet celebratione Sacrificii, etc.*) Fit quæstio inter Theologos, an Sacrificium posset anticipate applicari pro eo, qui primus daturus est stipendium? Sententiam affirmativam tuentur Bonacina *disput. 4. de Sacram. quæst. ult. punct. 7. §. 5. n. 3.* Reginaldus *lib. 23. num. 237.* & alii, quos allegant Pasqualigus *de Sacrif. novæ legis quæst. 168. num. 1.* & Diana Coordinatus *tom. 2. tract. 1. resol. 49.* Negativam tamen sententiam amplectuntur triginta DD. quos congruit laudatus Pasqualigus *d. q. 168. n. 2.* inter quos recenseri etiam debet Gavantus *supra.* Neque ab hac opinione recedendum est, quia opinio damnata fuit a S. Congregatione Concilii Tridentini jussu Clementis Papæ VIII. sub quo a S. C. id consultum fuit, & decisum, quamvis postea declaratio emanaverit sub Paulo V. die 15. Novembris 1605. & hinc nonnulli eidem Pontifici tribuunt talem declarationem, ut notat Pasqualigus *d. q. 168. n. 3.* & Marchinus *de Ordine tract. 3. part. 2. cap. 31. n. 9.* qui per extensum exhibet Decretum ipsum, quapropter ab hac anticipata applicatione Sacrificii pro persona incerta, quæ primo dabit stipendium, est prorsus abstinendum.

VI. Gavant. eodem num. 16. *Potest tamen Cappellanus prævenire tempus, etc.*) Hæc alia sententia de Cappellano, quod possit prævenire tempus celebrationis, & anticipate celebrare Missas, ut satisfaciat oneribus suæ Cappellaniæ, ab ejusdem Institutore impositis, est fere communis inter DD. unde tuto potest unusquisque adhærere opinioni Gavanti supra expositæ.

VII. Gavant. n. 38. *Revocatis quibuscumque privilegiis, etc.*) Ad magis comprobanda nonnulla, quæ afferuntur supra a Gavanto, lubet hic adnectere sequentes propositiones ab Alexandro VII. damnatas die 4. Septembris 1665.

8. Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet Celebranti correspondentem, idque post Decretum Urbani VIII.

9. Post Decretum Urbani, potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta.

10. Non est contra justitiam pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, & Sacrificium unum offerre; neque etiam est contra fidelitatem, etiamsi promittam promissione, etiam juramento firmata, dandi stipendia, quod pro nullo alio offeram.

Deinde ultra Decreta a Sac. Congreg. Concilii Tridentini edita, & auctoritate fel. rec. Urbani Papæ VIII. confirmata, legenda est etiam Constitutio Innocentii XII. edita sub die 23. Novembris 1697. quæ incipit — *Nuper*, & quæ pariter nonnulla continet spectantia ad hanc materiam celebrationis Missarum.

COMMENTARIA

IN RUBRICAS

MISSALIS ROMANI.

PARS QUARTA.

Rubricæ Missalis propriæ.

Missale dividitur in partes quinque, Proprium de Tempore, Proprium de Sanctis, Commune Sanctorum; Missas pro Defunctis, et Benedictiones varias in fine ejusdem. Proprias unaquæque Pars habet Rubricas a generalibus distinctas; et earum hoc loco tum originem, quoad ejus fieri potest, tum alias causas investigabimus. Canon autem est centrum totius Missalis, in medio idcirco positus (de quo jam diximus) cum ordine Missæ omnibus Missis communi.

In hac igitur quarta Parte prædicta omnia ad Titulos novemdecim revocabimus, dilaturi nonnulla (Missali, et Breviario in Sanctorum Festis communia) in aliud volumen Commentariorum in Rubricas Breviarii, quæ videntur esse ejus loci magè propria.

De Rubricis Missarum de Adventu I.

GAVANTUS.

1. Omissis iis, quæ in generalibus Rubricis sunt explicata, quæ hic in Missali, & in sequentibus ideo repetuntur, ut in memoriam Sacerdotis loco proprio revocentur: diximus primo, inscribi Dominicas de Adventu, quia totus Ordo Ecclesiasticus juxta contemplationem Adventus Domini hoc tempore dispositus est. *Rupert. lib.* 3. *c.* 1.

2. Tres Adventus Domini meditamur. Primum quando venit, ut homo fieret. Secundum, quando venturus est in fine vitæ cujusque nostrum. Tertium, quando in fine mundi. *Honor. in Gemma. lib.* 3. *cap.* 1.

3. A Sancto Petro institutum fuit hoc tempus per tres hebdomadas integras, & quartam non integram. *Durand. lib.* 3. *cap.* 2. ut sicut per quatuor elementa ruimus per mala opera, ita surgamus ad bona, *Amalar. lib.* 3. *c.* 40.

4. Partim lætitiæ est, & *Alleluja*, dicitur: partim mœroris est, & tacetur Hymnus Angelicus, neque adhibentur Dalmaticæ, *Radulph. proposit.* 16. quia spem generat primus Adventus, secundus timorem incutit; *Durand. loco cit.*

5. Dicuntur Orationes duæ, de B.V., & contra persecutores Ecclesiæ, vel pro Papa; ratione allata *in Rub. gen. in casu simili* 1. *part. tit.* 9. *n.* 3. 5. *et* 6.

6. Missa infrà hebdomadam non habet *Alleluja*, ut in Dominicis ob allatam causam propriam in 1. *part.* tit. 14.

7. Officia Missarum Adventus (excepta Dominica quarta, quæ dicitur vacans a S. Gregorio) habentur *in lib. Sacr. Antiph.* S. Greg. solaque Oratio Domin. 1. est Ambrosiana, ex *Pamelio in Liturg.*

Novæ Observationes, & Additiones, ad Gavanti Commentarium.

I. Gavantus numero 1. *Diximus primo inscribi Dominicas de Adventu, etc.*) Quamvis ex more Ecclesiæ nomine Adventus intelligatur tempus designatum ante Festum Nativitatis Domini, nimirum tres hebdomadæ integræ, & quarta non integra, ut explicat *Durandus lib.* 3. *capit.* 2. quæ præcedunt prædictum Natalis Festum, nihilominus olim vox Adventus pro ipsa Natalis die accipiebatur, quæ Adventus Domini appellari solebat, & quidem Missale Mozarabicum, & Lanfrancus in suis statutis, ubi agitur de Dominicis ante Natale, eas Dominicas ante Adventum vocant; ita enim Hymni Natalis apud Sanctum Ambrosium inscribuntur, *De Adventu Domini*, ad indicandum hujus festi diem: idem Durandus *lib.* 6. *Ration.* hoc tempus, præparationem Adventus vocat, sive præparationem ad Adventum, nimirum ad Festum Nativitatis Domini. Alii hoc tempus Quadragesimam ante Natale Domini appellarunt, ut videre est in Sacramentario Ratholdi Abbatis Corbejensis; quia revera antiquitus totum tempus Adventus quadraginta diebus constabat; incipiebat enim perendie a S. Martini Festo, quæ res occasionem dedit hilaritati, cujus adhuc in omnibus fere regionibus aliquod vestigium apparet, eodem ferme modo, ac Feria III. ante Cinerum diem, quia illa postrema erat, qua carnes liceret comedere, & quia sequenti die jejunium incipiebat; hinc est, quod sex Dominicæ ante Natale Domini in Missali Mozarabico, Gallicano, & Ambrosiano, ordine tamen retrogrado numerabantur, itaut sexta esset, quæ proxime succedebat Festo S. Martini. Non tamen hic Ritus sex hebdomadarum Adventus apud omnes Regiones obtinuit; aliquæ enim Ecclesiæ duas tantum hebdomadas observabant, ut patet ex Missali Gothico a Thomasino edito; aliquæ vero quinque hebdomadas, ut liquet ex Codice valde antiquo Breviarii Mozarabici, cujus exemplar extat in Bibliotheca Ecclesiæ Cathedralis Veronensis, quamvis in Missali Moza-

Mozarabico facile antiquiori, sex ut dixi sunt Adventus hebdomadæ. Romana Ecclesia statim ac hunc Ritum accepit, quinque hebdomadas tempori Adventus destinavit, ut ex Codice Gelasiano, & Gregoriano, necnon ex Amalario *lib. 3. de officiis cap. 4o.* colligere est; talis etiam erat praxis Ecclesiæ Rhemensis, ut liquet ex ejus Sacramentario ab annis circiter 900. scripto, idem numerus quinque Dominicarum Adventus apparet in Codice Gellonensi, & Colbertino *n.* 1348. ejusdem ætatis, & in Colbertino alio *n.* 1364. cujus character annos 800. repræsentat in Pontificali Egberti Eboracensis Episcopi, & quibusdam aliis. In Codicibus vero Rotardi, & Ratoldi, & apud Pamelium quatuor dumtaxat hebdomadæ, & Dominicæ Adventus recensentur, converso numerandi ordine, itaut ea, quæ remotior est a Dominicæ Nativitatis Festo, prima Adventus Dominica, seu hebdomada appelletur, quæ vero tali Festo est proximior, dicatur quarta; postremus hic mos numerandi hebdomadas Adventus apud omnes Ecclesias tandem obtinuit, & adhuc perseverat. Radulphus Tungrensis *proposit.* 16. testatur, Romanos olim exordium Adventus a Dominica post Festum S. Catharinæ Virginis duxisse. *Adventus Domini apud Romanos incipit Dominica prima post crastinum Catharinæ* — Quod etiam de jejunio tunc servari solito intelligendum est; nam paulo post subjungit: *Apud Romanos etiam in Adventu Domini jejunium agitur.* Sed ex hac Radulphi assertione infert Hugo Menardus *in Notis, et observationibus ad Sacramentarium Gregorianum* pag. 217. prædictum Adventus spatium non adeo antiquum esse apud Romanos, cum Festum S. Catharinæ non reperiatur in antiquis Sacramentariis, ut nec hodiernum, quod constat tribus hebdomadibus integris, & aliquot diebus postremæ hebdomadæ; quodque proinde frustra quidam putat ita fuisse institutum a S. Petro. Huic enim secundæ adversantur profecto antiquiora Sacramentaria supracitata, in quibus Adventus Domini est quinque Dominicarum. Alia super hanc materiam videri possunt apud Martene *cap. 10. de antiq. Eccles. discipl.*

II. Gavant. num. 3. *A Sancto Petro, etc.*) Noster Auctor Durando adhærens, ipsum S. Petrum Adventus institutorem fuisse contendit, immo & spatii quatuor hebdomadarum, sed hæc opinio, ut mox diximus, validis momentis convellitur, & revera nullo solido innititur fundamento; quamvis enim facile probari possit, omni ævo dies quosdam fuisse destinatos præparationi ad Natale Domini, nihilominus certi hujus temporis, quod Adventum dicimus, quodque ex certo Dominicarum numero constat, vestigium nullum apparet, & reapse, si Mabillonio credimus *lib. 2. de Liturgia Gallicana*, nulla ante sæculum sextum Homilia, sive Cæsarii, sive aliorum Doctorum legitur de Adventu Domini, tamquam de singulari quadam instituta celebritate, sed si qua occurrit, exhortatio est ad Christi Nativitatem cum pietate præveniendam; vereor tamen, ne eruditissimi viri observatio refelli possit ex quadam homilia, quæ licet inter opera S. Ambrosii reperiatur, probabiliter tamen S. Cæsario adscribenda est, in ea enim aperta mentio fit Adventus Domini tanquam celebritatis ab antiquioribus Patribus institutæ: *Hoc tempus*, inquit, *non immerito Domini Adventus nominatur, nec sine causa SS. PP. Adventum Domini celebrare cœperunt, et sermonem de iis diebus ad Populum habuerunt, ut re unusquisque Fidelis præpararet, et emundaret, quo digne Dei, ac Domini sui nativitatem celebrare valeret.* Quisquis sit hujus sermonis auctor, satis ostendit tempus istud ante suam ætatem institutum fuisse, atque Adventus diebus conciones haberi solitas, quæ consuetudo adhuc religiose servatur. Illustriora tamen Adventus vestigia habemus in monumentis Gallicanis sæculi V. & fortasse a vero alienum non est, quod Gallis suam originem debeat, ut censet Baillet *in vitis Sanctorum tom. 4. pag.* 259. & Grancoles *Commentar. histor. in Crev. Rom. lib. 2. cap. 4.* cujus assumpti fundamenta apud ipsos auctores videre quisquis facile potest; hunc tamen ritum ab Ecclesia Romana sero receptum fuisse non videtur dubitandum; licet enim Adventus Dominici mentio habeatur tam in Sacramentario Gelasiano a Thomasio vulgato, quam in Codicibus Gregorianis hucusque editis, in genuino tamen Gelasii Codice, sub nomine Magni Leonis nuper edito a Josepho Blanchinio, penitus prætermittitur; ita etiam de iisdem altum habetur silentium in Codice Gregoriano, quem contulit Cardinalis Thomasius, & ex quo recensuit Additiones factas Gregoriano Codici a Pamelio edito. Prædictum Codicem Pamelii a Thomasio sic collatum cum genuino Gregoriano Codice, qui pertinebat ad Serenissimam Svecorum Reginam, penes me habeo; unde facile conjici potest ex hucusque dictis, Ecclesiam Romanam ante sæculum VII. hanc Adventus disciplinam minime recepisse.

Orientalis vero Ecclesia prædictam jejunii consuetudinem in Adventu quoque observare, manifestum est ex Gregorio Codino *lib. de Offic. Palatii Costantinopolitani*, ubi agens de cæremoniis mensæ Imperatoriæ in Natali Domini hæc scribit: *Et facta oratione ad mensam, quia præterita Quadragesima, principium temporis quo eduntur carnes, advenit, accepit panem, missum*: nimirum ferculum, quod etiam latine *missum* appellatur, quia nempe mittitur in mensam. Ad distinctionem prædictæ Quadragesimæ ab eodem Codino infra, Quadragesima Paschalis appellatur, *Sancta, et magna Quadragesima*, opinor tamen cum Grancolasio, Græcos habere quidem adventum quadraginta diebus constantem, velut altera Quadragesima, sed quæ tantum in sola abstinentia a carnibus posita sit, & ideo hæc non vocatur magna Quadrages. quia ad summum in hac septem tantum diebus tenentur ante Natale Græci jejunare. Fatendum tamen est Græcos in hoc observando jejunio uniformes non fuisse: nonnulli etenim, ut scribit Anastasius Sinaita apud Cotelerium *tom. 3.* Monumentorum Ecclesiæ Græcæ: *Diebus dumtaxat octodecim abstinent carne, et caseo, et ovis; quidam vero carne so-*

sola, quia reliqua comedunt excepto uno die; alii autem pari modo abstinent diebus duodecim tantum, alii sex, alii quatuor. Prædictus tamen Anastasius refutat eos, qui asserunt, Græcos in observando hoc jejunio fuisse prædicto modo remissiores, ut legere est apud ipsum, vel apud Martene ejus verba referentem *cap.* 10. *de Antiq. Eccles. discip. n.* 7.

Prætereundum non est, Ecclesiam Occidentalem duplicem nunc Christi Adventum celebrare his diebus, primum jam secutum, quando formam servi accipiens idem Dei Filius, in similitudinem hominum factus, habitu inventus ut homo, hoc suo Adventu consecravit universum Mundum, quem visibili carne indutus ingressus est, ut Homines Divino Patri pretiosissimo Sanguine suo reconciliaret, eosdemque omnes a peccati servitute redimeret. Secundus, quem Ecclesia commemorat, Christi Adventus est in extremo Judicio ad hoc futurus, cum jam idem Filius Dei non hominum a se redemptorum, sed sui Divini Patris causam acturus, in sua veri hominis forma gloriosa apparebit, in qua Deo similior sit, cujus formæ exhibitione simul & bonis securitatem, & malis terrorem afferat, ut docte ponderat Estius *in* 4. *sententiar. dist.* 48. §. 8. Ex duplicis hujus Adventus Christi Domini commemoratione colligit doctissimus Cardinalis Lambertinus in sua Instructione XI. Pastorali, Ecclesiam idcirco aliis lætitiæ, aliis mœstitiæ signis integrum hoc tempus celebrare, ut nos quoque cum Gavanto mox explicabimus.

III. Gavant. n. 4. *Partim lætitiæ est, & dicitur Alleluja etc.*) Optime adstruit Gavantus hoc tempus partim esse luctus, partim vero lætitiæ. Hinc Icones, & Altaria ex more quarundam Ecclesiarum partim velantur, partim vero detecta relinquuntur hoc tempore. Ita pariter eadem de causa *Alleluja* in quibusdam Officiis de tempore omittitur, in quibusdam vero additur. Omittitur siquidem post *Graduale* in Missis, quæ dicuntur in Feriis de Adventu: additur vero *Graduali* Missæ Dominicalis, & multis Antiphonis, quæ eodem tempore dicuntur. Non dicitur Hymnus Angelicus in Missis de ipso Adventu, dicitur tamen in Missis festivis hoc tempore occurrentibus. Propterea toto tempore Adventus, quando Officium de eo fit, adhibetur in Missis color violaceus, etiam in illis Dominicis, quæ infra Octavam alicujus Festi occurrunt; adeoque omnia Altaria, etiam Tabernaculum SS. Sacramenti in diebus debent ex præscripto S. R. C. esse parata colore violaceo, teste Bauldry *par.* 4. *c.* 1. *n.* 1. & 2. & Castaldo in Cæremoniali nostræ Congregationis *lib.* 3. *c.* 3. qui addit, quod super Altare, & inter candelabra vascula cum flosculis, ac similia ornamenta solemnia, Dominicis, & Feriis Adventus adhiberi minime debent, excepta tamen tertia Dominica, quæ lætiorem ornatum requirit, & Festis Sanctorum, quibus occurrentibus, etiam in Adventu, Altaria sunt ornanda.

IV. Eodem num. 4. *Neque adhibentur Dalmaticæ*, &c.) Toto tempore Adventus Diaconus, & Subdiaconus non utuntur Dalmatica, & Tunicella in quibuscumque Ecclesiis in Missis de Adventu, sed Planetis plicatis ante pectus, & iis quidem in maioribus Ecclesiis tantum, scilicet, Cathedralibus, Collegiatis, & Ecclesiis Regularium insignioribus, ut colligitur ex Missali, & ex Decreto Congreg. Rit. dato in nostro Indice *sub n.* 247. Excipitur tamen Dominica tertia, quæ appellatur *Gaudete*, in qua prædicti Sacri Ministri utuntur Dalmaticis, sicuti & in Feriis hebdomadæ sequentis, quia in iis dicitur Missa de eadem Dominica. Planetæ autem plicatæ Ministrorum sunt ejusdem formæ, & coloris, ac illa Celebrantis, sed tamen sic plicatæ, ut pars anterior replicetur interius usque ad medium, vel revolutæ etiam ante pectus, & tantum aciculis, aut quibusdam vittis, sive ligaculis firmantur, ne pars eorum anterior decidat. Finita autem Missa, possunt eædem aciculæ auferri, vel brevia ligacula, sive cordulæ in suis extremitatibus insutæ possunt relinqui, & sic prædictæ Casulæ, etiam Sacerdotibus aliis pro celebratione Missarum inservire, ut post Bauldryum *part.* 4. *c.* 1. observavit Gerlacus Vinitor *in Compendio Sacrorum Rituum part.* 6. *tit.* 1. *n.* 3. qui etiam ibidem n. 4. declarat ordinem, ac tempus deponendi, ac resumendi ejusmodi Planetas plicatas, uti & Stolam latiorem sumendi, & deponendi a Subdiacono, & Diacono respective; dicendo quod Subdiaconus cantaturus jam Epistolam, paulo ante quam accipiat librum, Planetam plicatam deponit in alio loco congruo, & convenienti ad id deputato, puta super credentiam, adjuvante eum aliquo Acolytho in cornu Epistolæ. Cantata vero Epistola, stola indutus Alba cum manipulo, & osculata manu Celebrantis, post Epistolam cantatam, priusquam deferat Missale ad cornu Evangelii, resumet suam Casulam plicatam. Diaconus similiter deponet Planetam eodem loco priusquam librum Evangeliorum deferat ad Altare, & loco Planetæ ponet super Stolam communem aliud genus Stolæ latioris, sed brevioris, & violaceæ, quam ligabit cordulis, seu ligaculis sub brachio dextero, juvante eum Acolytho; sicque ministrabit Celebranti usque ad factam Communionem; & hac peracta, postquam detulit Missale ad cornu Epistolæ, perget ad credentiam, seu locum assignatum, ubi deposita latiori Stola, resumet suam Planetam plicatam, nec eam deponet amplius nisi in Sacristia.

In minoribus autem Ecclesiis, in quibus Ministri Sacri uti non debent Planetis plicatis, ministrabunt in albis; & Diaconus quidem suam solitam Stolam tantum, & manipulum, Subdiaconus vero manipulum solum adhibebit. Sed prædicta Dominica tertia Adventus etiam in iis Ecclesiis utentur Dalmatica, & Tunicella, & quoties Missa ejusdem Dominicæ resumetur per illam hebdomadam, adeoque hujusmodi indumentis uti non possunt in Missis Quatuor Temporum, sed in his ministrabunt in albis, ut supra innuimus.

Cæterum supradictis Planetis plicatis Diaconus, &

& Subdiaconus uti debent in majoribus Ecclesiis non solum Dominicis, & feriis Adventus, sed etiam Dominicis, & feriis Quadragesimæ, necnon diebus jejuniorum, item in Benedictione Candelarum, & earum Processione, quæ fit in die Purificationis B. M. V. & in Benedictione Cinerum, ac in Benedictione Palmarum, & earum Processione. Rursus in Sabbato Sancto Ministri Sacri utuntur Planeta plicata, sed ante Missam tantum, sicut etiam in Vigilia Pentecostes; nam ad Benedictionem Cerei Diaconus utitur Dalmatica alba.

A supradicta regula excipiendæ sunt Vigiliæ Sanctorum, licet in his observetur jejunium, nam Vigiliæ sunt principium Festi. Excipitur etiam, ut diximus, Dominica tertia Adventus, quæ dicitur *Gaudete*, *&c.* excipitur pariter Dominica quarta Quadragesimæ, quæ dicitur *Lætare*, sed non excipiuntur Feriæ intra eamdem hebdomadam, quia Rubrica Generalis Missalis XIX. has Ferias non excipit, sicut excipit Ferias tertiæ hebdomadæ Adventus, cujus discriminis ratio est, quia in Feriis hujus tertiæ hebdomadæ resumitur, & cantatur eadem Missa de tertia Dominica, quæ dicitur *Gaudete*, in Feriis vero quartæ hebdomadæ Quadragesimæ non dicitur eadem Missa *Lætare*, quæ dici solet in prædicta quarta Dominica. Denique excipiuntur a prædicta regula Vigilia Nativit. Domini, ac Feriæ Quatuor Temporum Pentecostes ob solemnitatem Spiritus S. ut statutum est in Concil. *Selingestandiensi c.* 2. in quibus omnibus diebus Diaconus, & Subdiaconus utuntur Dalmatica, & Tunicella. Excipitur etiam Feria quinta in Cœna Domini, in qua adhibetur color albus, Planetæ autem plicatæ non sunt in usu, nisi in colore violaceo, & nigro. Si quæras rationem, quare in diebus Dominicis, & jejuniorum suprapositis prohibetur usus Dalmaticæ, & Tunicellæ? eam reddit Honorius *in Gemma Animæ l.* 3. *c.* 45. ubi ait: Dalmatica significat lætitiam, quæ dictis diebus non convenit.

Ab expensi Ritus praxi sermonem vertendo ad ejusdem originem, nimirum tum Planetarum plicatarum, tum Stolæ latioris; sciendum est, quod antiquitus Planeta, seu Casula erat vestis communis tam Presbytero, quam aliis Ministris, ea omnes utebantur in sacris functionibus, cumque Casulæ totum ambirent, & involverent hominem a collo usque ad pedes, unicam in medio aperturam habentes, per quam caput immittebatur: hinc necessarium erat, ut Sacerdos ea super brachia revolveret, & complicaret, alias libere operari, & manibus uti non potuisset; ob eamdem rationem prædictæ Casulæ magno pariter erant impedimento Ministris, præsertim Diacono, cujus præcipuæ partes sunt Presbytero inservire in Missæ Sacrificio; hinc factum est, ut Planetæ Ministrorum a parte anteriori complicarentur, ut expeditiores essent ad ministrandum. Cessavit deinde usus Planetarum pro Ministris, qui loco Casularum adhibuerunt Dalmaticas; nihilominus etiam post introductum usum Dalmaticæ, & Tunicellæ pro Diacono, & Subdiacono in Dominicis, & Feriis Adventus, & Quadragesimæ, aliisque diebus jejuniorum Planetarum usus præfatis Ministris conceditur etiam nunc, quæ quidem Planetæ adhuc complicantur a parte anteriori, quamvis non amplius videatur necessaria talis complicatio ob declarationem, & scissionem Planetarum a lateribus apud Latinos introductam. Sed quia non sine aliqua difficultate, & notabili temporis spatio Ministrorum Planetæ complicari poterant, congruum existimarunt tam Diaconus, quam Subdiaconus Planetas exuere, primus quando legere debebat Epistolam, alter vero, ut cantaret Evangelium; sed ne sine habitu Diaconus hoc munus obiret, & deinde Sacerdoti ministraret, quoddam indumenti genus, quod nunc Stolam latiorem appellant, induere cœpit. Hanc esse hujus Stolæ latioris originem, quidem recentem, & locum Planetæ tenere, unusquisque facile concedet, cum animadvertit antiquitus Diaconum, cum legeret Evangelium, suam Planetam ad modum stolæ plicasse, id autem manifeste colligimus ex Ordine Romano XIV. inter evulgatos a Mabillonio, in quo *n.* 54. statuitur, ut Diaconus *quando pergere debet ad legendum Evangelium, deponat Planetam, & Acolythi decenter eam complicent, & imponant super sinistrum humerum ejus, ac sub dextero brachio ligent eam, ut melius poterunt, ita quod ab humero sinistro descendat ad latus dexterum, sicut Diaconalis Stola descendit, & hoc modo Diaconus Planetam teneat dum legit Evangelium, & usquequo dicatur ultima Oratio post Communionem.* Hæc etiam præscribuntur in Ordine XV. ab eodem Mabillonio vulgato; ex quibus manifestum fit, Diaconum non adhibuisse in principio Missæ Planetam plicatam, sed tunc tantum plicari solitam fuisse, & super humerum sinistrum revolvi, cum lecturus erat Evangelium, ac propterea Stolam, quam latiorem appellamus, Planetæ sic plicatæ locum occupasse. Cæterum hujus Stolæ latioris usus recentissimus est, nec enim sæculo XIV. & XV. quibus scripti sunt Ordines isti Romani, in usu erat apud Romanam Ecclesiam: imo sæculo ipso XVI. nondum hanc Stolam receperat Cappella Pontificia; Marcellus enim Corcyrensis *l.* 2. *Sacrarum Cæremoniarum cap.* 1. testatur, Planetam plicatam imponi solitam Diacono, cum lecturus est Evangelium. Ubi primum incœperit usus hujusmodi Stolæ, ignoratur, & de hac re nullus omnino auctor, quem legerim, sermonem facit. Solus Cardinalis Bona *l.* 1. *c.* 24. *n.* 8. *in fin.* breviter innuit usum hujus Stolæ latioris esse recentioris ævi. Nolim tamen hoc ornamenti genus Stolam rigorose appellari, nam cum propriam Stolam Diaconus non exuat, si hoc etiam indumentum veram Stolam esse concedimus, refragamur profecto Canonibus Concilii Toletani IV. quibus cautum est, ne Episcopus, Presbyter, ac multo minus Diaconus duplici utantur Stola. Porro Subdiaconus lecturus Epistolam exuit ipse quoque Planetam, nullum aliud indumentum substituendo, quia antiquitus Lectores, ac Subdiaconi in suis ministeriis obeundis sola Alba uti poterant. Deinde apud Albinum Flaccum *de Divin. Offic. c.* Quid signi-

gnificent vestimenta, lego hæc: *Diaconus, qui non est indutus Dalmatica, Casula circumictus legit, ut expedite possit ministrare*, & idem lego apud Amalarium *lib. 2. de Eccles. Offic. cap 21. de Dalmatica*; sed de Subdiacono nihil præscribitur.

Ex iis quæ diximus, liquet usum Stolæ latioris supra Stolam ordinariam a Diaconibus nunc adhibitæ recentem profecto esse, sed usus Planetarum plicatarum antiquiorem redolere ætatem; de his enim mentionem facit Rupertus *lib. 3. cap. 2.* qui floruit Sæculo XII. ubi ait: *Ex tunc etiam, scilicet a Dominica prima Adventus ad Sacram Domini Natalis noctem Diaconus, et Subdiaconus imminuti procedunt. Nam nec Diaconus Dalmaticam, nec Subdiaconus induit Tunicam.* Sed hæc consuetudo haud videtur primum fuisse universalis, idque innuit Amalarius *lib. 3. cap. 40.* his verbis: *Vidi prisco tempore* Gloria in excelsis Deo *prætermitti in diebus Adventus Domini, et in aliquibus locis Dalmaticas.* Micrologus vero, seu Micrologi auctor, qui Sæculo XI. vixit *c. 30.* hæc habet: *Quidam infra Adventum Dom. Casulis pro Dalmaticis utuntur; quidam more solito vestiuntur, eo quod Missam ad Tertiam, & Alleluja, sicut tota æstate dicunt.* Ruperto tamen suffragatur communis usus Ecclesiarum Cathedralium, & Collegiatarum. Quod autem Casulas pro Dalmaticis & Tunicas Diaconis, & Subdiaconis concedi dicit: *Iis sane non sic utuntur*, inquit Rupertus idem, *ut in ipsis legant, vel ministrent, sed lecturi, aut ministraturi illas exuunt manifeste profitentes, illam suam non esse vestem, nec propter suum ordinem sibi debitam, sed propter Dominicæ, vel alicujus Festi reverentiam, sic accipere accommodatam, ut inopem, atque indecentem consolentur expoliationem.* Et hic quidem est universalis usus Ecclesiæ, sed Diaconus in cantando Evangelio, & ministrando Celebranti, Planetam quidem plicatam exuit, sed vel eamdem super humerum sinistrum revolvit, vel loco illius, ut mox diximus, Stolam latiorem, & Stola sua solita breviorem (quam ad modum Fasciæ crispatæ nonnulli describunt, præsertim Claudius de Vert *t. 2. p. 340* cujus uterque limbus sub latere dextero vitta serica ligatur) induit, & hæc sint satis de origine usus tum Planetarum plicatarum, tum Stolæ latioris.

V. Dominica prima Adventus, est Dominica major primæ classis, & ex illis ita privilegiatis, ut quodcumque Festum in illis occurrens, illi cedere, ac transferri debeat in diem aliam non impeditam, imo si etiam alicubi Titulus, aut Festum Patroni, v. gr. Sancti Andreæ Apostoli in hanc Dominicam incidat, & quidem non sine ingenti ad celebrandum tale Festum, populi concursu: non ideo tamen in tali Ecclesia cantari possunt duæ Missæ, una de Dominica sine *Gloria in excelsis* in paramentis violaceis, & paramentis plicatis post Tertiam; altera de Festo dicti Sancti Andreæ in paramentis coloris rubri cum *Gloria*, & *Credo* post Sextam, ut asserit noster Castaldus *lib. 3. sect. 1. cap. 2. n. 4.* Constat enim ex recentiori Missalis Rubrica de Translatione Festorum *tit. 6.* quod in tali casu unica tantum Missa de Dominica prima Adventus cantari potest, & de quacumque etiam primæ classis in illam incidente Solemnitate omittitur Missa; quæ Rubr. dispositio circa 1. Dominicam Adventus facta fuit in novissima recognitione Rubricarum, post quam Castald. edidit suam praxim Cæremon. & ideo tenebat præfatam suam sententiam, quam modo amplecti non possumus.

Si Vigilia Sancti Andreæ venerit in Adventu, Missa erit de Vigilia, de qua tamen nulla fit in Laudibus commemoratio; quod si occurrat aliquod Festum 9. Lectionum, duplex, vel semiduplex in dicta Vigilia, in Missa de Sancto secunda Oratio erit de Adventu, tertia de Vigilia, quamvis alioquin Missa Vigiliæ præferatur Missæ Adventus; in fine vero dicetur Evangelium Sancti Joannis, atque idem fiet in Vigilia Sancti Thomæ, nisi tamen occurrat in Quatuor Temporibus, nam tunc dicetur Missa de Quatuor Temporibus cum commemoratione Vigiliæ, sed sine Evangelio ejusdem in fine. Si vero in dicta Vigilia Sancti Andreæ occurrat Festum aliquod primæ classis, puta Patroni, seu Titularis Ecclesiæ, vide infra quid agendum.

In Sabbatis hujus temporis non impeditis Officio, aut Festo 9. Lectionum, licet Officium non fiat de S. Maria in Sabbato, dicitur tamen Missa principalis de ea (scilicet *Votiva de S. Maria ab Adventu usque ad Nativitatem Dom.*; quæ incipit *Rorate*) in paramentis albis, cum commemoratione de Adventu, & cum tertia Oratione de Spiritu Sancto, aut de Festo simplici, si tale occurrat. Si vero in prædictis Sabbatis occurrant *Quatuor Tempora, vel Vigilia aliqua*, tunc Missa principalis erit de Sabbato Quatuor Temporum, vel de Vigilia. Cæterum in prædicta Missa S. Mariæ in Sabbato hujus temporis dicitur *Gloria sine Credo*, Oratio secunda, & tertia, ut supra; Præfatio de S. Maria, *et Te in veneratione*, & in fine *Ite Missa est*; & Evangelium S. Joannis. Quamvis autem in prædictis Sabbatis, in quibus Officium, & Missa discordant, color Paramentorum Sacerdotalium debeat esse conformis *Missæ Votivæ* de S. Maria, atque adeo albus, color tamen Altaris, nempe *Antipendii*, *&c.* sequitur Officium, atque adeo est violaceus, excepta Missa solemni, in qua est albus. Ita etiam sentit Gavantus *supra part. 1. tit. 8. in fine.*

Diximus supra Missam principalem, seu Conventualem debere esse de S. Maria, nam ad Missas privatas quod attinet, ut vocat Halen. *part. 1. tit. 64. pag. mihi 299.* resumi debet (per se loquendo) etiam in Sabbatis Adventus, in quæ nec Festum 9. Lectionum, nec Feria Quatuor Temporum, nec Vigilia aliqua incidit, Missa Dominicæ præcedentis sine *Gloria*, & *Credo*, ac sine *Alleluja*, & ℣. sequenti post Graduale: & in ea secunda Oratio erit *Deus, qui de Beatæ Mariæ Virginis*: tertia vero *Ecclesiæ*, vel pro *Papa*, nisi facienda sit commemoratio simplicis; tunc enim secunda

Ora-

Oratio est de simplici; tertia *Deus, qui de B. Mariæ Virginis*, Præfatio communis, in fine *Benedicamus*, & *Evangelium S. Joannis*, &c.

Dictum est, quod *per se loquendo* resumi debet Missa de Dominica, &c. quia licet Rubricæ non præscribant, ut Missæ etiam privatæ in hujusmodi Sabbatis dicantur de B. M. V. sed tantum loquantur de Missa principali, ut patet ex Tit. IV. primæ Partis Rubric. 2. non tamen prohibent eas Missas privatas de eadem B. M. V. Immo etiam convenienter dicuntur de ipsa in eo casu, *cum Missæ Votivæ privatæ* dici possint quocumque die non occurrit Officium duplex, aut Dominica, aut talis Feria, in qua etiam de Festo duplici facere Missam est prohibitum, de quibus egimus supra.

Si qui in Feriis Adventus Sacrificium celebret de Festo aliquo simplici, v. gr. de S. Sabba Abbate, vel de S. Melchiade Papa, & Martyre, vel etiam de Sancto, cujus Festum eo die occurrit, præsertim si ad ejus Altare sacrum fiat, licet tale Festum non sit in Kalendario notatum, debet in eo sacro dicere *Gloria in excelsis*, atque eadem est ratio in Feriis Quadragesimæ, Quatuor Temporum, & Vigiliarum: & in istis quidem Feriis dicetur Evangelium earum in fine Missæ, quia ista Missa non est Votiva.

Toto Adventus tempore in Missa semper fit commemoratio de Feria, quocumque Festo adveniente, non tamen dicitur ultimum Evangelium de Dominica infra hebdomadam in fine; dixi quocumque Festo adveniente, etiam primæ classis, quia istæ sunt Fer. major. Si quæ Vigilia occurrat in hujusmodi Feriis, quando in iis occurrit Festum primæ classis, tunc quamvis fieri debeat commemoratio Feriæ, omitti tamen debet commemoratio Vigiliæ, ut statuunt Rubricæ, quæ habentur Tit. III. primæ Partis *n.* 2. in fine, & in Tit. VII. *n.* 2. in fine, & hoc etiam deducitur ex his, quæ tradit Castaldus *lib.* 2. *sect.* 6. *n.* 18. & ex iis, quæ tradit Bauldry *part.* 4. *c.* 1. *n.* 11. dicens, quod si in Vigilia S. Andreæ occurrat Festum Patroni, ut Tolosæ Festum S. Saturnini, non dicitur Missa de Vigilia, nec fit commemoratio. Halden. tamen *part.* 3. *titul.* 6. §. 15. *pag.* 200. advertit, quod in prædicta Rubrica generali tertia, in qua dicitur, quod si Vigilia occurrat in die alicujus Festi ex majoribus primæ classis, in Missa non fit commemoratio de eo, neque in Officio; advertit, inquam, quod ibi est sermo de Vigilia minori, unde excipit ab hac regula Vigiliam Epiphaniæ, de qua, quocumque Festo occurrente, debet fieri commemoratio in Vesperis, Laudibus & Missa. Idem pariter docet ibidem infra *pag.* 209. *in fine* asserendo, quod de Vigilia minore, quæ jejunatur, si in eam incidat Festum primæ classis, tunc de hujusmodi Vigilia nihil omnino faciendum est tam in Officio, quam in Missa ejusmodi Festi primæ classis.

Dominica secunda Adventus, nec non tertia, & quarta sunt secundæ classis, quapropter si Festum primæ classis, puta Patroni, aut Titularis in eas incidat, fit de tali Festo cum commemoratione Dominicæ, tam in Officio, quam in Missa; ac illius Evangelium legetur in fine Missæ. Verum si in quarta Dominica occurrat Vigilia Nativitatis Domini, tunc de prædicto Festo primæ classis nihil fit, sed transfertur in primam diem non impeditam. In hebdomadibus sequentibus ad dictas Dominicas Officium, & Missæ ordinantur respective ad normam Dominicæ, & hebdomadæ primæ Adventus.

Dominica tertia Adventus dicta *Dominica Gaudete* ab Introitu suæ Missæ, cum sua hebdomada habet aliquid diversi ab aliis Dominicis, & quo ad Officium, & quo ad Missam, & hebdomadis Adventus. Circa ea, quæ ad Officium spectant, sermonem habebimus in secundo Tomo hujus Thesauri, in quo tractabimus cum nostro auctore de Rubricis ad Breviarium spectantibus; ad Missam vero, quod attinet præfatæ Dominicæ tertiæ, jam diximus supra, quod Diaconus, & Subdiaconus in tali Dominica, & infra hebdomadam sequentem, quando tamen repetitur Missa Dominicæ, utuntur Dalmatica, ac Tunicella; item quod Altare aliquantulum solemnius parari debet, & inter candelabra apponenda sunt vascula cum floribus, sive etiam, ubi habentur, Sanctorum Imagines, vel Reliquiæ. Castald. *lib.* 3. *sect.* 1. *n.* 3. Denique in eadem Dominica pulsantur Organa in signum lætitiæ. Olim hæc Dominica adeo celebris habebatur, ut in Palatio Apostolico ipsemet Pontifex Missam solemniter celebrare consueverit præcedentibus Vesperis Papalibus, prout in solemnioribus, sicut ait Marcellus Corcyrensis in Cærimoniali Romano *lib.* 2. *c.* 6. & ex eo Castald. *supra cit.*

Post hanc Dominicam, & infra suam hebdomadam sequentem, occurrunt Quatuor Tempora in Hyeme, de quibus in Titulo sequenti.

De Quatuor Temporibus Adventus II.

GAVANTUS.

1. A Callisto statutum est, celebrari Quatuor Tempora per annum, quæ tantum ter antea celebrantur. *Mich. c.* 28. sed ante ab Apostolis tradita fuisse, *S. Leo docet serm.* 9. *de jejun.* 10. *mensis*; quare Callistus Decreto tantum firmavit usum, & quatuor distinxit; cum ea, quæ in Vere habentur conincidant cum Quadrag. *dist.* 76. *jejun.* ut sicuti quatuor sunt anni partes, ita in eisdem fiat per jejunium purgatio, Hyeme, Vere, Æstate, Autumno; & sicut tres menses quæque anni pars habet, ita tres dies jejunii sint ad ratam trium mensium. *Ordo Romanus*, & *Berno de quibusdam ad Missam spect. cap.* 7. & bene Feria 4. in qua factum est Concilium contra Christum. *Idem ibid.* vel quia traditus eo die fuit Christus, *Rub. lib.* 3. *cap.* 5. Feria vero 6. quia crucifixus: Sabbato deinde propter tristitiam Apostolorum mortuo Christo, *ex Innoc. in Decretal.* Sed antea docuerat hæc *S. Clemens lib.* 5. *Constit. c.* 14. & 16. ubi Sabbatum memorat etiam ob Christi sepulturam.

2. Missa feriæ quartæ duas habet lectiones ante Evangelium. *Ord. Rom.* ut admoneantur ordinandi, quod teneant notitiam legis, & Prophet. quæ notitia in quarta ætate mundi maxime vigebat, *Alcuin.* item habet Orationes duas, quarum altera dicitur sine salutatione cum genuflexione, hoc est sine *Dominus vobiscum*, cum *Flectamus genua;* quia totus est Sacerdos in Deum orando pro Ordinandis, & examinandis, eo namque die fiebat examen Ordinandorum, *ex Durand. lib.* 6. *cap.* 8. Altera Oratio salutationem habet, non genuflexionem, ut in aliis Missis. *Microl. c.* 28. hoc est, dicitur, *Dominus vobiscum*, non autem *Flectamus genua.*

3. In feria sexta unica est lectio, *Ord. Roman.* quia lex, & Prophetæ in Evangelio uniuntur, quando in 6. ætate prædicatur, *Alcuinus.*

4. In Sabbato vero septem sunt lectiones cum Evangel. ratione septem Ordinum, qui eo die conferuntur *ex Durand. loc. cit. c.* 10. sed proprie sunt sex in *Ordine Romano;* quia sicut in Feria quarta duæ, ita tres in Feria 6. & quatuor in Sabbato legendæ erant; sed, relicta una Feriæ sextæ, translatæ sunt aliæ duæ in Sabbatum, in quo ideo sex leguntur: *Rup. l.* 3. *c.* 8. quarum ultima semper est de tribus pueris in fornace, quia per fornacem illæsi transire debent Ordinandi, inquit *Alcuin.* cui lectioni additur in fine Hymnus trium Puerorum ex *Walafr. c.* 22. Orationes autem Sabbato, sine salutatione cum genuflexione dicuntur, excepta ultima de camino ignis, *Ordine Roman.* ad indicandum, quod tres pueri noluerunt adorare statuam Regis, *ex Alcuino.*

5. His in communi de Quatuor Temporibus prælibatis, jejunium Hyemale fit in 3. Hebdomada Adventus, secundum Rom. Eccles. *Microl. cap.* 27. & dicitur ejusdem auctor Leo I. 76. *dist. hujus*, atque in hoc Sabbato tantum ordinationes habitæ sunt a S. Petro usque ad Simplicium Papam, qui deinde in Februario ordinavit: ut nimirum cum Christo nascente ordinandi ab Ecclesia gignerentur, *Amalar. lib.* 2. *c.* 1. tum in Sabbato tantum, quia a Deo est sanctificatum *ex Aug. ad Januar. citat. ab Alcuino in hanc causam*, tum nonnisi cum jejunio, & orationibus multis in Missa ex *Act. Apost.* 13. ubi segregati sunt Paulus, & Barnabas ministrantibus illis (hoc est, Missam facientibus, ut ex Græco patet) & jejunantibus, *jejunantes*, inquit Lucas, *& orantes, imponentesque eis manus*, idest consecrantes, *dimiserunt illos, ut Leo I. explicat, scribens ad Dioscor. Alexandr. Episcopum.* Gelasius autem dicitur primus, qui extendit ordinationes ad alia tempora in eorum Sabbatis. *Microl. cap.* 24.

6. Dominica post Sabbatum Ordinationis dicebatur Vacans *ex Microl. c.* 24. quia putabatur ejusdem Officii cum Sabbato, & inde Evangelium hujus Dominicæ quartæ est idem, ac præcedentis Sabbati; quod in temporibus etiam, quæ accidunt in Vere prima hebdomada Quadragesimæ, observabis. Sabbato enim, & Dominica sequenti legitur ibidem Evangelium Transfigurationis Domini: in aliis autem Quatuor Temporibus Dominicæ sequentes alia ratione se habent: nam in Pentecoste variatur Evangelium propter Octavam illius: in Autumno item ob instabilitatem Quatuor Temporum, quæ non habent certam hebdomadam, ut suo loco videbimus.

7. Introitus, Graduale, & Communio Dominicæ 4. Adventus sumpta sunt de Feria quarta præcedenti, ne scilicet Officium Dominicæ proprium contingat eo anno omitti, quo Vigilia Nativitatis Domini in Dominica quarta occurrit, inde Vacans Dominica, idest, sine Officio proprio fuit olim appellata.

Novæ Observationes & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. *A Callisto statutum est celebrari Quatuor Tempora*, *&c.*) Callisto Romano Pontifici, qui anno 217. in Throno Apostolico collocatus fuit, refert Gavantus Decretum, quo statuitur, ut Quatuor Temporum jejunium ubique servandum sit. Verum cum Eminentiss. Baronius anno 865. Epistolarum Decretalium, quæ sub nomine Isidori (quicumque ille fuerit) circumferuntur, & quæ Siricium Papam præcesserunt, falsitatem agnoscat, & aperte fateatur; & quoniam (ut alibi diximus) ab aliis eruditis fere omnibus præfatæ epistolæ tamquam supposititiæ rejiciantur, utpote quæ sub finem septimi sæculi pia fraude confictæ, ut ait Card. Bona *lib.* 1. *Rerum Liturg. c.* 3. & ex sententiis veterum canonum, Legum, etiam civilium, & Sanctorum PP. qui quarto, & quinto sæculo floruerunt, magna ex parte contextæ fuerint, hinc certa fides ejusmodi epistolis non est adhibenda, quapropter tuto non possumus cum Gavanto tribuere Callisto præfatum Decretum institutionis Quatuor Temporum; & revera S. Leo, qui de memoratis Quatuor Temporum jejuniis disserit *serm.* 8. 9. & 11. numquam prodit talium jejuniorum institutorem, quem profecto non omisisset, si Callistus fuisset illius Decreti auctor.

II. Gav. eodem num. 1. *Sed antea ab Apostolis traditum fuisse*, *Sanctus Leo docet*, *&c.*) Hic Gavantus adhæret S. Leonis sententiæ, qui præsertim Sermone I. V. & VIII. ut infra videbimus, jejunia ista ab Apostolica institutione emanare adstruit; & hinc concludit, Callistum Decreto suo (de quo satis supra) tantum firmasse talem usum, & Quatuor jejuniorum Tempora distinxisse. Etiam S. Isidorus Hispalensis *in lib. de Offic. c.* 37. & 38. nec non Rabanus *lib.* 2. *Institut. c.* 18. aliique opinati sunt, jejunia ista Apostolicæ Institutionis esse, atque post eos prædictarum ante Siricium Decretalium consarcinator asserit, in allegato Decreto, ab Apostolica traditione acceptum esse Quatuor Temporum jejunium.

In eadem pariter versatur sententia eruditissimus Thomassinus in suo Tractatu historico, & dogmatico de jejunio Gallice elucubrato *cap.* 21. *n.* 7. quam sententiam ego quoque lubenter amplec-

tor

ctor innixus testimoniis, & auctoritati S. Leonis Magni, qui sermone primo de jejunio decimi Mensis ait: *Tria sunt, quæ maxime ad Religiosas pertinent actiones, oratio scilicet, jejunium, & eleemosyna, quibus exercendis omne quidem tempus acceptum, sed illud est studiosius observandum, quod Apostolicis accipimus traditionibus consecratum; sicut etiam decimus hic mensis morem refert veteris instituti, ut tria illa, de quibus locutus sum, diligentius exequamur.* Sermone vero quinto hæc tradit: *huic autem operi cum omnia opportuna sint tempora, hoc nunc præcipue aptum est, atque conveniens, in quo SS. PP. nostri divinitus inspirati decimi mensis sanxere jejunium.* Et tandem sermone octavo vocat jejunia hæc Ecclesiastica utens his verbis: *Hujus observantiæ utilitas in Ecclesiasticis præcipue est constituta jejuniis, quæ ea doctrina S. Spiritu ita per totius anni circulum distributa sunt, ut lex abstinentiæ omnibus sit adscripta temporibus. Siquidem jejunium Vernum in Quadragesima, Æstivum in Pentecoste, Autumnale in mense septimo, Hyemale autem in hoc, qui est decimus, celebramus.* Acquiescere igitur non possum assertionibus Grancolasii, qui Comment. Histor. in Breviarium Romanum *lib. 2. cap. 9.* (ex quo Tertullianus, Eusebius, Hieronymus, & Augustinus, qui de jejunio pluribus in locis sermonem habuerunt, ne verbum quidem de Quatuor Temporum jejuniis fecerint) infert nullum Quatuor Temporum vestigium in tota antiquitate extare. Verum magno detinetur errore vir alioquin doctus, cum ex silentio præfatorum PP. deducere nemo possit, jejunia Quatuor Temporum antiquis illis Ecclesiæ Temporibus incognita fuisse. Ad confutandam siquidem hanc Grancolasii illationem satis superque sunt supra a nobis adducta testimonia sapientissimi Leonis Magni, qui decimo tantum a S. Augustini obitu anno Romanam suscepit regendam Ecclesiam. Prædictus Pontifex hujusmodi jejunia, ut liquet, ex supra allegatis, & ex aliis suis sermonibus pluries ad instituta veterum PP. & ad Apostolicam traditionem refert, quod profecto non docuisset maximus ille Pontifex, si nullum hujus rei vestigium temporibus S. Hieronymi, & Augustini, quorum ipse synchronus fuit, extitisset. Igitur præfato Grancolasio assentiri nequaquam possumus, nec silentium PP. apertissimæ Leonis Magni auctoritati præponere, quamquam immerito Augustini silentium nobis opponat; etenim hic S. Doctor *epist. 86.* quæ est *ad Casulanum*, postquam dixerat peculiarem esse Romanæ Ecclesiæ morem Feria quarta, sexta, & Sabbato per annum jejunandi — *Christianus, quia quarta, et sexta Feria, et ipso Sabbato jejunare consuevit, quod frequenter Romana plebs facit.* Quod *quartæ*, sextæque Feriæ jejunium arbitrarium fuisse toto temporis anno putat Thomassinus *loc. cit. n. 15.* subdit idem S. Doctor: *Videat qua afficis contumelia ipsam Romanam Ecclesiam, ubi his hebdomadibus, in quibus quarta, & sexta, & Sabbato jejunatur, tribus tantum diebus continuis, Dominico scilicet, & deinde secunda, & tertia prandetur.* Quibus verbis Sancti Augustini indicantur profecto jejunia Quatuor Temporum: nam quænam erunt aliæ hebdomadæ, in quibus quarta, & sexta Feria, nec non sabbato jejunari debebat a tota Romana Ecclesia, nisi hebdomadæ illæ per Quatuor Anni Tempora solitæ jejunio celebrari? Præfata Augustini verba, ut notat Thomassinus *loc. cit. n. 2.* omnem removent difficultatem, quæ ex illis verbis S. Leonis, ad calcem omnium sermonum de isto jejunio appositis, suboriebatur; nimirum: *Igitur* (hæc sunt verba Leonis) *Feria quarta, et Feria sexta jejunamus, Sabbato autem Vigilias apud S. Petrum faciemus*, quæ Leonis verba aliqui ita acceperunt, ut opinarentur in Sabbatis Quatuor Temporum Romæ jejunium servatum non fuisse, ita ut aliam Feriarum illarum observantiam, aliam Sabbati fuisse, intellexerint, cum huic solas Vigilias deputet, illius vero jejunandi necessitatem assignat S. Leo.

Verum ea profecto non fuit Leonis mens; sed hoc potius intendit, & indicare voluit, ut in Sabbato ultra jejunium, Vigiliæ superadderentur. Sicut enim necesse erat ut aliarum Feriarum jejunium in illis hebdomadibus indiceretur Christianæ plebi, cui non erat aliis hebdomadibus præceptum, sed tantum arbitrarium, ita omnino fuisset supervacaneum de jejunio Sabbati mentionem facere, cum jam peculiari lege a consuetudine ad Sabbaticum jejunium per omnes anni hebdomadas, ut supra diximus, Romani adstringerentur.

Opponi fortasse posset formula, qua utitur Sanctus Gelasius in suo Sacramentario pagina 113. — *Hortamur Sanctam Fidem vestram, ut quarta, sexta, vel septima Feria jejunemus:* ex quibus jejunium Sabbati Quatuor Temporum videtur uniuscujusque arbitrio fuisse relictum — Affirmare tamen necessario debemus particulam *vel* hoc loco vim conjunctionis habere. Etenim in Ordine Romano ab Hytorpio vulgato, quamvis pag. 22. adhibeatur etiam particula *vel*, ut in Sacramentario Gelasiano; nihilominus pag. 60. trium Feriarum jejunium distincte præcipitur per particulam *et* — Jejunium faciant quarta, & sexta Feria, & in Sabbato — ex quo palam fit Ly *vel* copulative esse sumendum, neque hujus rei desunt exempla tam apud Ecclesiasticos, quam apud Profanos Scriptores. Insignis est Sancti Maximi locus homil. 1. de Epiphania, quæ legitur 5. die infra Octavam Epiphaniæ in Hierolex. verbo *vel*, a Dominico Macrio relatus — *Ferunt hodie Christum Dominum nostrum vel stella duce a Regibus adoratum vel invitatum ad Nuptias, vel suscepto a Joanne baptismate etc.* ubi *vel* stat loco *et*, nam in die Epiphaniæ de illis tribus miraculis copulative Ecclesia mentionem facit. Egregie ista adfirmantur ex Epistola S. Leonis ad Dioscorum pag. 436. edit. recentioris Parisiensis, ubi loquens de Ordinationibus die Dominico celebrandis, Sabbati jejunium expresse commemorat. *Ejusdem observantiæ* erit, si mane, ipso Dominico die continuato Sabbati jejunio *celebretur* ordinato. Ge-

Iasii etiam Epistola nona perspicue nos docet, Sabbatum Quatuor Temporum fuisse jejunio consecratum. Quapropter dubitare nullus potest, quin magno in errore versentur contrariæ opinionis auctores.

Prædicta Romana consuetudo jejunandi Quatuor Temporibus, etiam in Hispania servabatur; D. enim Isidorus *lib.* 1. *de Divinis Officiis c.* 36. mentionem facit de jejunio Quadragesimæ, *cap.* 37. de jejunio Pentecostes, *cap.* 38. de jejunio septimi mensis, & *cap.* 39. de jejunio Kalendarum Novembris, ex quibus liquet, quod Isidorus aliter ac Roma consueverat, collocat hoc postremum jejunium, & præter quatuor illa jam descripta, aliud etiam assignat jejunium *cap.* 4. quod est Kalendarium Januar. qua die jejunium ab Ecclesia mandatum erat, ut obex poneretur insanis, atque inhonestis ludis, jocisque, qui Kalendis Januariis fieri antiquitus solebant. Hinc aliquod inter Ecclesias discrimen fuit circa Quatuor Temporum jejunia, neque Romanus mos firmiter per totum Occidentem stabilitus fuit, nisi Papæ Victoris II. tempore an. 1054. vel Gregor. VII. an. 1703. ut fatetur etiam Thomassinus *part.* 2. *c.* 18. *n.* 8. vel etiam sub Urbano in Synodo Claromontana habita an. 1095. post prædictos Pontifices in omnibus Ecclesiis Occidentalibus firmata fuit praxis talium jejuniorum.

Prædicta quatuor jejunia octavo sæculo in Gallia pariter observata reperiuntur, & sæculo IX. in Concilio Moguntino celebrato an. 813. *Can.* 34. & in Capitularibus Caroli Magni *lib. c.* 86. accepta fuere an. 769. *Constituimus*, ait Concilium Moguntinum *ut Quatuor Anni Tempora ab omnibus cum jejunio observentur, ut est in mense Martii hebdom.* 1. *in mense Jun. hebdom.* 2. *in mense Septembris hebdom.* 3. *& in mense Decembris hebdomada, quæ fuerit plena ante Vigiliam Nativitatis Domini, sicut est in Romana Ecclesia traditum.* In prædictis vero Capitularibus editis a Baluz. *tom.* 1. *pag.* 192. hæc leguntur: *Ut jejunium Quatuor Temporum & ipsi Sacerdotes observent, & plebi denuntient observandum:* pag. vero 954. *Doceant Presbyteri Populum quatuor legitima Temporum jejunia observare, hoc est mense Martio, Julio, Septembrio, & Decembrio, quando Sacri Ordines juxta statuta Canonum distribuuntur.*

Ex his Conciliorum sanctionibus, Grancolas, aliique Scriptores collegerunt, hanc disciplinam sæculo tantum octavo in Gallias invectam fuisse. Verum Natalis Alexander Dissertat. quarta in Historiam Ecclesiasticam sæculi secundi Artic. 4. ex ipso Leone erudite demonstrat, Quatuor Temporum jejunia sæculo V. ab universa saltem Occidentali Ecclesia fuisse religiose observata. Nos unum hic Leonis textum afferemus ad hujus veritatis comprobationem, ex sermone quarto de jejunio septimi mensis desumptum: *Quamvis*, inquit Pontifex, *unicuique nostrum liberum sit voluntariis castigationibus proprium corpus afficere, & nunc moderatius, nunc vero districtius repugnantes Spiritui carnales concupiscentias edomare: quibusdam tamen diebus ab omnibus oportet pariter celebrari generale jejunium & tunc est efficacior, sacratiorque devotio, quando in operibus pietatis totius Ecclesiæ unus animus, & unus est sensus.* Quapropter dicendum prædictis Conciliorum Decretis statutam quidem fuisse uniformitatem temporis in observantia hujusmodi jejuniorum cum Ecclesia Romana, non autem ipsa jejunia, quæ jam antiquitus etiam in Galliis observabantur.

Ad Ecclesiam vero Mediolanensem quod attinet, Grancolas, *loco supracit.* asserit, quod ante S. Carolum præfata Quatuor Temporum jejunia nusquam servata fuerint, & quod idem S. Antistes primus omnium ea servari curaverit in sua Provincia. Verum ex Decreto sui quarti Concilii Provincialis, quod est *jejunii Quatuor Temporum*, colligi quidem potest in Ecclesia Mediolanensi S. Carolum instaurasse collapsam jam disciplinam prædictorum jejuniorum, non vero ab initio instituisse. *Sacra Quatuor jejuniorum Tempora* (hæc sunt præcisa verba Decreti) *ex S. Spiritus doctrina salutariter instituta, sicut olim, & frequenti Fidelium conventu, & solemni celebritate, & religioso Supplicationum officio celebrantur, &c. ita ad illorum cultum Pastorali cura eruditis Fidelium mentibus, in usum antiquæ pietatis revocandæ sunt. Quare in omni Provinciæ nostræ Ecclesia, &c. ... solemnibus his Feriis, quarta scilicet, sesta, & Sabbato pro antiqua devotionis consuetudine frequentiores Missæ sacro, divinisque Officiis in Moguntino Concilio I. cautum est, intersint: Orationes, Jejunia, Eleemosynas, ceteraque pietatis opera præstent.*

III. Gavant. eodem num. 1. *Cum ea, quæ Vere habentur, coincidant in Quadragesima*, &c.) Romæ etiam per longum tempus tria tantum tempora numerabantur; ex eo quod jejunium mensis Martii cum Quadragesima confunderetur. Hinc in Sacramentar. Gelasiano, seu lib. 1. Sacramentorum Romanæ Ecclesiæ a Cardinal. Thomasino edito num. 82. pag. 113. habetur denuntiatio jejuniorum quarti, septimi, & decimi mensis, & in eodem Sacramentario nulla fit mentio jejunii primi mensis, non alia profecto ratione, nisi quia hoc confundebatur cum jejunio Quadragesimali. Rursus Concilium pariter Cloveshoviense secundum celebratum an. 447. *Can.* 18. recenset solummodo jejunium trium Temporum dicendo: *Octavo decimo statutum est mandato, ut jejuniorum Tempora, idest quarti, septimi, & decimi mensis nullus negligere præsumat.* Denique Atto Vercellensis Episcopus, qui decimo sæculo floruit, trium Temporum morem, qui in Italia adhuc vigebat, in alium Quatuor Temporum, qui ubique fere alibi exprimebatur, mutavit. Decretum igitur illud Callisti a Gavanto allegatum semper magis dubium mihi est, utrum sit vere authenticum, cum in eo expresse statutum reperiatur, jejunium per Quatuor Tempora fieri debere, de qua distinctione Quatuor Temporum nulla fit mentio, ne in Sacramentario quidem Gelasiano, cum in eo solum habeatur sermo de jejuniis quarti, septimi, & decimi mensis, non vero primi mensis ob orationem supra allegatam.

De

De præfatis Quatuor Temporibus & de jejuniis in eis servandis erudite disserit citatus Thomassinus *in suo tract. Historico de jejunio part.* 1. *c.* 21. *& part.* 2. *c.* 18. Ita pariter de prædictis jejuniis eruditas instituit Dissertationes Baillet, & denique memoratas Grancolas *loc. cit.* & recentissime edidit Tractatum de pertinentibus ad celebrationem jejunii Ecclesiastici Quatuor Anni Temporum religiosissimus Vir Eusebius de SS. Sacramento Ordinis Discalceatorum SS. Trinitatis Redemptionis Captivorum, referendo etiam omnia ea quæ tradita sunt a Baillet, & Durando spectantia ad dictam materiam.

IV. Gavant. num. 2. *Missa Feriæ IV. &c.*) Præter ea, quæ tradit Gavantus supra pertinentia ad Missam, quæ celebratur in Feria IV. & aliis Quatuor Temporum, advertere etiam occurrit, quod si in dictas Ferias Quatuor Temporum incidat Festum duplex, vel semiduplex, aut dies Octava alicujus Festi v. gr. Conceptionis B. M. V. tunc Missa dicitur de Festo, aut de Octava cum commemoratione de Feria, uti & de Vigilia, ac Festo simplici, si una incidat in Feriam aliquam dictorum Quatuor Temporum, nec non legetur ultimum Evangelium de eadem Feria quatuor Temporum; in Ecclesiis autem Cathedralibus, & Collegiatis cantantur duæ Missæ Conventuales in ejusmodi casu, una scilicet de Festo, aut de Octava post Tertiam, sine commemoratione de Feria currente; altera vero de feria currente Quatuor Temporum post Nonam sine commemoratione de Festo, & in fine utriusque dicitur Evangelium Sancti Joannis; in priore fit commemoratio de Festo simplici, si quod occurrat, non autem de Vigilia, si quæ pariter occurrat; in posteriore vero fit commemoratio de Vigilia, non item de Festo simplici si idem incidat: si quæ autem tertio loco in utraque Missa Conventuali dicenda Oratio esset, tunc sit ea, quæ item secundo, & tertio loco ponitur, si nec Vigilia, nec Festum simplex simul occurrat, ut jam diximus suo loco.

Si vero non ipsa dies Octava alicujus Festi, sed tantum dies aliqua infra Octavam incidat in Feriam aliquam Quatuor Temporum (uti an. 1729. dies septima infra Octavam Conceptionis B. M. V. nempe 14. Decembris incidit in Feriam quartam Quatuor Temporum in Hyeme) tunc quamvis Officium dicatur de die infra Octavam, Missa tamen, non solum Conventualis, sed etiam Missæ planæ, non exclusis Missis Votivis, & Defunctorum, debent dici de Feria IV. Temporum, ut alibi diximus, præsertim in Tit. de Feria, & Vigilia in prima Parte hujus Thesauri; in quo casu color Altaris extra Missam principalem concordat cum Officio; color vero paramentorum Celebrantis concordat cum ipsa Missa, ut supra etiam innuimus: dicitur, inquam, in dicto casu Missa de Feria sine *Gloria*, & *Credo* cum commemoratione de Octava, ac tertia Oratio de Spiritu Sancto, non autem *Deus qui de Beatæ*, *&c.* ut male contra Rubricam generalem nonam Missalis *n.* 9. & contra Directorium Romanum nonnemo posuit. Præfatio autem in tali occurrentia non dicitur communis, ut supra *part.* 1. *tit.* 12. *lit. C* tradit noster Gav., quem secutus est Pittonus a nobis alibi allegatus, nec non Halden *part.* 1. *tit.* 66. *de Dominica, & Hebdomada tertia Adventus pag. mihi* 307. sed debet dici Præfatio de Conceptione B. M. V. ut fuse demonstravimus in nostris Observationibus, & Additionibus ad dictum Tit. XII. *n.* 7. & ut docet etiam prædictum Directorium Romanum ad dictum an. 1719. Rursus in dicta occurrentia, ut *loco cit.* diximus in Tit. *de Feria & Vigilia*, & alibi etiam agentes de Missa Conventuali: in Collegiatis, & Cathedralibus, non debent cantari duæ Missæ Conventuales, una de Octava, altera de Feria, sed unica tantum, & ea de dicta Feria cum commemoratione Octavæ.

Hæc omnia confirmantur per decretum recentissime emanatum, dum hæc folia prælo subjicerentur, quod Decr. datur in nostro Indice *ibid. n.* 687.

V. Gavant. eodem num. 2. *Habet duas Lectiones*, *&c.*) In prædictis Feriis Quatuor Temporum, uti & in aliis, in quibus dicendæ sunt plures Orationes cum prophetiis, dicto *Kyrie eleison* in medio Altaris, revertitur statim Celebrans ad cornu Epistolæ non vertendo se ad populum, nec dicendo *Dominus vobiscum*; sed ibi stans ante librum, extensis, & mox junctis manibus ante pectus, caputque Cruci inclinans, dicit: *Oremus*, *&c.* & (nisi currat tempus Paschale, ut in Quatuor Temporibus Pentecostes) subnectit *Flectamus genua*, & illico genuflectit unico genu, & statim sine mora surgens, Ministro respondente: *Levate;* manibus extensis dicit ante primam Prophetiam, seu Lectionem, illam solummodo Orationem, quæ cum Officio illius Feriæ concordat, cæteras vero Orationes Missæ illi Feriæ convenientes, dicit ante Epistolam, hoc est ultimam Lectionem ejus Missæ, ut videre est in Missali suo loco.

VI. Gavant. num. 3. *In Feria IV. &c.*) Si in Feria VI. vel in Sabbato ante Dominicam quartam Adventus occurrat Festum Sancti Thomæ Apostoli, tunc Officium, & Missa fiunt de Festo; de Feria vero Quatuor Temporum fit commemoratio in Laudibus, ac Missis privatis, & in quibus dicetur ultimum Evangelium de eadem Feria Quatuor Temporum. In Missa vero solemni nulla fit commemoratio dictæ Feriæ, quia de ea post Nonam cantatur alia Missa absque ulla Festi S. Thomæ commemoratione.

VI. Gav. num. 6. *In Sabbato vero ratione septem Orationum &c.*) Primis Ecclesiæ sæculis, quibus non opus erat multiplicandi sacros Ministros, ut hodie urget necessitas, non solum alibi, sed etiam Romæ unica celebrabatur ordinatio per annum, & hæc quidem mense Decembri ob Natalis Festum, ideoque ad anni finem, ut in proximo essent ad Ecclesiam sub proxime sequentis anni initium deserviendam; & hinc toties in fine historiæ Pontificum hæc clausula subjicitur: fecit ordinationes mense Decembri, &c. Urgente deinde, ut dixi, necessitate multiplicandi Ministros sacros,

eorum ordinatio pariter per annum multiplicabatur, & nulli tempori fixa erat, sed prout Ecclesiæ necessitas ferebat, quocumque tempore, ut Græci vel hodie faciunt, ordinatio celebrabatur. Nonnisi circa quintum Ecclesiæ sæculum Dominicis tantum diebus ordinationes fieri cœperunt, cujus rei clarum extat testimonium in Epistola S. Leonis Magni, in qua Dioscorum Alexandrinum hortatur ad hunc Ecclesiæ Romanæ morem servandum, circa tempus ordinationum, nimirum tantum nocte, quæ est inter Sabbatum, & Dominicam, jubendo præterea, ut, qui ordinationem celebrabunt, jejuni sint, atque jejunium Sabbati usque ad Dominicam producant, & nonnisi post absolutam ordinationem cibum sumant. Cæremonia circa noctis medium peragebatur, & ad lucem usque perdurabat, sive usque ad Dominicæ auroram, postea hæc cæremonia ad Sabbati vesperam retracta fuit; cum enim a jejunis præstari deberet, hinc occasio sumpta est decimo, vel undecimo sæculo præveniendi ante dictam ordinationem ob difficultatem servandi tanto tempore jejunium. Ex prædictis factum est etiam, quod istæ Dominicæ appellabantur vacantes, quia nempe proprias Missas non habebant, Missasque de ordinatione, quæ Dominica die summo mane fiebat pro ejusdem Dominicæ Missa reputabatur; unde ad nos derivavit consuetudo Quatuor Temporibus Decembris, & Quadragesimæ idem Evangelium Sabbato, & Dominica ad Missam dicendi. Ob eamdem etiam rationem in veteribus Sacramentariis ante nonum sæculum, atque antequam ordinatio huic Sabbato adnecteretur, habetur Epistola, & Evangelium, quæ Romæ dicebantur Dominica ante Natale. Hic mos tandem penitus obsolevit, ordinationes enim neque Dominica, neque vespere Sabbati, sed mane Sabbati in Quatuor Temporibus, necnon in Sabbato ante Dominicam medianam, quibus Gelasius Papa, ut patet ex sua Epistola 9. seu constitutione, quæ reperitur in Codice Thuanio cap. 6. Cæremoniam ordinationis affixit: *Ordinationes Presbyterorum, Diaconorumque, nisi certis temporibus, & diebus exercere non audeant, idest quarti mensis jejunio, septimi, & decimi, sed etiam Quadragesimalis jejunii, ac medianæ Quadragesimæ die Sabbati jejunio.*

VII. Cum hodie vigeat consuetudo conferendi majores ordines etiam in die Sabbati Sancti, quæri potest, qua primum ætate invecta sit in Ecclesiam hujusmodi disciplina? Multi enim tam Theologi, quam Canonistæ sibi, & aliis persuaserunt, hujus Ritus originem antiquissimam esse, & vel Leonem Magnum auctorem, aut certe restauratorem habuisse. Nusquam in hanc opinionem viri docti descendissent, si attentius considerassent ecclesiastica monumenta, quæ de temporibus ordinationum accuratam mentionem fecerunt; numquam enim ante Alexandrum III. quidquam invenissent, quod sententiæ suæ patrocinium afferret. Et ut a sæculo Sancti Leonis incipiam, Gelasius paulo ante citatus in Epistola ad Episcopos per Lucaniam constitutos definit, quibus temporibus ordinationes fieri debeant; de Sabbato autem Sancto penitus tacet — *Ordinationes Presbyterorum, et Diaconorum*, inquit, *nisi certis temporibus, et diebus exerceri non debent, id est, quarti mensis jejunio, septimi, & decimi, sed etiam Quadragesimalis initii, & mediana hebdomadæ die Sabbati jejunio circa vesperam noverint celebrandam.* Sane haudquaquam video, qua ratione Canonistæ in his verbis *die Sabbati* inveniant Sabbatum Sanctum, cum certo certius sit, Gelasium id unum definire, ut ordinationes fiant tantum in Sabbato Quatuor Temporum, & in Sabbato hebdomadæ medianæ, & non in aliis diebus — Gemina his habet Gregorius II. in Epistola ad Clerum, & Populum Turingiæ — *Ordinationes vero Presbyterorum, sive Diaconorum, nonnisi quarti, septimi, & decimi mensis jejuniis, sed & in ingressu Quadragesimali, atque medio vespere Sabbati noverit celebrandas.* Nulla etiam hic Paschalis Sabbati mentio, sicuti etiam nihil de eo Sabbato decernitur in Synodo Romana sub Zacharia anno 743. & Lemovicensi sub Benedicto IV. anno 1034 in quibus ordinationum tempora definiuntur. Denique Urbanus secundus in Concilio Claramontano anno 1095. statuit, ne fiant ordinationes nisi Quatuor Temporibus, & Sabbato medianæ Quadragesimæ, & tunc protrahatur jejunium usque ad vesperas, & si fieri potest usque ad crastinum, ut magis appareat, in die Dominico ordines fieri — Ubi Sabbatum Sanctum omnino siletur, his auctoritatibus addi possunt tum Romani, tum aliarum Ecclesiarum Ordines a Morino, Mabillonio, & Martene vulgati, qui licet tempora, & ritus ordinationum exacte describant, de Sabbato Sancto tacent. Fidem autem omnem superare videtur, quod hujusmodi Ritus tot Pontifices, atque Concilia latere potuerit, si jam a Leonis I ætate viguisset. Certum ergo videtur, ante sæculum duodecimum inauditam fuisse consuetudinem conferendi ordines sacros in die Sabbati Sancti — primum hujus moris vestigium apparet in Rescripto Alexandri III. ad Episcopum Herfordiensem, quod ita se habet — *De eo autem, quod quæsivisti, an liceat extra jejunia Quatuor Temporum aliquos in Ostiarios, Lectores, Exorcistas, vel Acolythos, aut etiam Subdiaconos promovere, taliter respondemus, quod licitum est Episcopis, Dominicis, & aliis Festivis diebus unum, aut duos ad minores ordines promovere: sed ad Subdiaconatum nisi in Quatuor Temporibus, aut Sabbato Sancto, vel Sabbato ante Dominicam de Passione, nulli Episcoporum, præterquam Romano Pontifici, licet aliquos ordinare.* Nec est, quod quisquam objiciat Alexandrum III. in hac Epistola nihil de novo statuere, sed tantum explicare, quid antiquitus in Ecclesia observaretur; nam si antiquitus ordines collati fuissent in Sabbato Sancto, & hujusmodi Ritus in communem Ecclesiæ disciplinam transisset ante ævum Alexandri III. id profecto non ignorasset Episcopus Herfordiensis; ignoravit tamen; postula-

bat

bat enim a Pontifice, num liceret extra Quatuor Tempora ordines ministrare? Quocirca statuendum nobis videtur, consuetudinem ordines conferendi in Sabbato Sancto originem habuisse inter Urbani II. & Alexandri III. tempora, nisi malimus asserere, ipsum Alexandrum III. hujus moris institutorem fuisse.

Duo nobis opponere posse videntur, qui in adversa opinione versantur, primo Leonis Magni auctoritatem in Epistola ad Dioscorum, in qua hæc ait — Quod ergo a Patribus nostris propensiori cura novimus esse servatum, a nobis hoc volumus custodiri, ut non passim diebus omnibus Sacerdotalis, vel Levitica ordinatio celebretur: sed post diem Sabbati ejus noctis, quæ in prima Sabbati lucescit, exordia deligantur, in quibus his, qui consecrandi sunt, jejunis, & a jejunantibus sacra Benedictio conferatur. Quod ejusdem observantiæ erit, si mane ipso Dominico die, continuato jejunio celebretur, a quo tempore præcedentis noctis initia non recedunt, & quam ad diem Resurrectionis, sicut etiam in Pascha Domini declaratur, pertinere non dubium est, &c.

Hunc locum de ordinatione in Sabbato Sancto peragenda non modo Scholastici, Canonistæ, verum etiam veteres S. Leonis operum editores intellexerunt, unde epistolæ ad Dioscorum titulum hunc apposuerunt, vel appositum confirmarunt — *De ordinatione Presbyteri, aut Diaconi, ut Sabbato Sancto celebretur, id est, die Dominico.* Præposteram esse hanc loci Leonini intelligentiam magnis argumentis demonstravit novissimus editor Operum S. Leonis, ac prorsus evicit, Pontificem magnum de quolibet anni Sabbato, & qualibet Dominica locutum fuisse — Primo enim, momenta, quæ Leo adducit ad probandam consuetudinem, quam Dioscoro præscribit; non tantum pro Paschali, sed pro quacumque Dominica faciunt, mundi videlicet exordium, missio Apostolorum, & Spiritus Sancti in illos descensus, quæ omnia non die Paschatis, sed die tantum Dominico contigerunt. Scripturæ etiam testimonia, & Apostolorum exemplum, quæ ex actibus Apostolicis afferuntur a Leone, non soli Dominicæ Paschali, sed omnibus æque conveniunt; non enim Apostoli manus Paulo, & Barnabæ in solemnitate Paschali imposuisse leguntur — Secundo si de Sabbato & Dominica Paschali in hac Epistola sermo instituretur, frustra Leo adduceret in exemplum ipsum Paschatis diem, ut probet eam noctem, quæ sequitur proxime diem Sabbati, ad diem Dominicam pertinere — id tamen fecit Leo *sicut etiam in Pascha Domini declaratur*, in quo videlicet mox Sabbato Sancto succedens festivitati Paschali deputatur in Officio Ecclesiæ, quod nunc apud nos die Sabbati summo mane celebratur; per illa vero tempora nonnisi post noctis subsequentia initia agebatur — Tertio cum Leo affirmet, in nocte tantum Sabbati licet ordinationes fieri, nisi de quocumque Sabb. ejus verba capiantur, licebit tantum ex mente Leonis ordinationes facere in Sabbato Sancto, quod quam absurdum sit, nemo non videt. Constat enim ex monumentis Ecclesiasticis post Leonem, & ante ipsum plurimos tum Episcopos, tum Presbyteros extra diem Paschatis consecratos fuisse. Certe Leo Dominicam diem ordinationibus destinatam vocat Resurrectionis diem, quod multis errandi occasionem præbuisse videtur, sed perquam familiare est antiquis Scriptoribus quamlibet anni Dominicam eo titulo insignire — Et ne a Leone discedamus, ipse in Epistola ad Turibulum *cap. 4.* testatur, Priscillianistas jejunasse die Dominica, qui est dies Resurrectionis Christi: videri etiam potest in hanc rem Amalarius *l. 2. de Eccl. Offic. c. 2.*

Hoc unum ergo decrevit Leo, ut ordinationes Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum non qualibet anni die, sed Dominica tantum fierent, sive in nocte, quæ Dominicam præcedit.

Alterum, quod nostræ opinioni adversari videtur, est quoddam fragmentum Epistolæ ad Episcopum Potentinum, quod sub nomine Pelagii refertur a Gratiano *dist.* 76. In eo vero Pontifex ad urbem invitat quemdam Diaconum Ecclesiæ Grumentinæ ad Episcopatum Ecclesiæ Clusitanæ electum, ut eum in Sabbato Sancto post Baptismum ordinare possit — Ita vero habet fragmentum Epistolæ. Dilectionis tuæ scripta suscepimus, quibus significas Latinum Ecclesiæ Grumentinæ Diaconum ad Episcopatum Marcellionensis Ecclesiæ, sive Clusitanæ ab omnibus fuisse electum; quod jam ante hoc tempus retulisti, & jussimus, ut veniret, credentes eos de persona ejusdem ab Episcopo suo Dimissorias accepisse; quod si modo fecerunt, facito eum velociter ab Urbem Romam occurrere, ut si Deus jusserit, in Sabbato magno post horam Baptismi ordinetur. Quod si ante memoratum diem non occurrerit, cogetur usque ad quarti mensis jejunia sustinere.

Quam parum huic Epistolæ fidant ipsimet Canonistæ, planum faciunt Hallier, & Gonzalez, qui nequaquam eam in suæ sententiæ patrocinium adducunt, ubi de ordinatione in Sabbato Sancto facienda sermonem instituunt, unde probabile admodum est ipsis visam fuisse supposititiam — Et sane Epistola illa recta fronte pugnat cum veteri, recentique Ecclesiæ disciplina, qua semper licitum fuit quacumque Dominica consecrare electos ad Episcopatum, quin necessarium foret expectare Quatuor Tempora, quemadmodum hæc Epistola aperte definit. Suppositiitiam itaque Epistolam putamus, quæ Ecclesiasticæ disciplinæ, ut Pontificum, ac Conciliorum auctoritate munitæ, contraria est, & denuo concludimus morem conferendi ordines in Sabbato Sancto inauditum fuisse ante sæculum Ecclesiæ XII.

IX. Gav. n. 6. *Dominica post Sabbatum ordinationum &c.*) Dominica IV. Adventus, quæ est post tempora Hyemalia (nisi in eam incidat *Vigilia Nativitatis Christi* aut alicubi *Festum S. Thomæ*, ubi is tamquam Patronus Loci, aut propriæ Ecclesiæ est duplex primæ classis) sicut Officium, ita & Missa dicuntur Ritu semiduplici secundæ classis de dicta Dominica, ut in Missali describitur cum *Credo* si-

sine *Gloria*, quia tamen etiam post hanc Dominicam quartam Adventus aliquando occurrit una, vel altera, aut etiam plures, quandoque Feriæ, in qua vel in quibus, quando Officium fit feriale, Missa quoque prædictæ Dominicæ dicitur in talibus Feriis sine *Gloria*, & *Credo*, omisso quoque post Graduale *Alleluja*, ac ℣. sequenti cum iisdem tamen Orationibus, excepta feria 2. in qua secunda Oratio est *Fidelium*, tertia autem *Deus qui de B. M. V. &c.*

Si in Feriam II. aut aliam Feriam hujus hebdomadæ incidat Vigilia S. Thomæ, tunc nihil fit de Vigilia in Officio, ne commemoratio quidem, sed totum dicitur de feria currente, sine commemoratione, ac ultima lectione de Vigilia, ut supra innuimus. Missa tamen tunc dicitur (etiam principalis) de Vigilia; de Feria autem Adventus fit tantum commemoratio, nec legitur de ista ultimum Missæ Evangelium: de reliquo dicitur illa sine *Gloria*, & *Credo*, *&c.* Ad Orationes quod attinet, si prædicta Vigilia S. Thomæ incidat in Feriam II. hujus hebdomadæ, secunda Oratio erit *Fidelium*, tertia autem de Feria Adventus ex Dominica quarta præcedente: si vero incidat in aliam Feriam, tunc secunda Oratio erit de Feria Adventus, tertia autem *Deus, qui de B. M. V. &c.*

Si in Feriam II. aut aliam hujus hebdomadæ incidat ipsum Festum S. Thomæ, tunc sicut Officium, ita & Missa (etiam Conventualis in Ecclesiis Cathedralibus, ac collegiatis) fiunt de Festo cum commemoratione de currenti Feria illa Adventus tam in Officio, quam in Missa sumendo pro commemoratione Feriæ Adventus, Orationem ex Dominica præcedente.

De Natali Domini, & Festis sequentibus. III.

GAVANTUS.

1. Vigilia Nativitatis habetur *in Ordine Romano*, non habet *Alleluja*, nisi in Dominica, ob memoriam Resurrectionis, *Gemma lib. 4. cap. 103.* quod si fiat commemoratio Dominicæ, non tamen ejus Evangelium legitur in fine, quia in præcedenti Sabbato fuit lectum, ut dicitur *part. 1. Rubr. tit. 13. num. 2.*

* Si Vigilia Nativitatis Domini venerit in Dominica, Missa cantanda erit post Horam Tertiam, & post aspersionem aquæ benedictæ, quia eo die non jejunatur, & licet aliud videatur præscribi in *Rubr. gener. part. 1. tit. 15. n. 2.* ibi *quamvis dies sint solemnes*, de iis tamen intelligitur, in quibus & jejunatur, & duæ cantantur Missæ de Festo & de Feria, quæ huic Dominicæ non conveniunt. Dicitur *Credo* in hac Vigilia, si venerit in Dominica: quod alias docuimus, ratione Dominicæ.

2. Natalis Domini, de quo *Clem. l. 5. c. 13. Const.* ita dictus est *in Ordine Rom.* quia in eo natus est Christ. *Isid. l. 1. de div. Offic. c. 25.* habet certum diem, non mobilem, ut Pascha, quia *ex August.* nosse oportet, diem Natalem Domini non in Sacramento celebrari, ut Pascha, sed tantum ad memoriam, quod natus sit: in Pascha alia sunt mysteria Azymorum, feriæ sextæ, Sabbati, &c. Ita *Alcuinus Flaccus.* Natus autem est die Dominico, *ex Synod. 6. cap. 8.*

3. Tres Missæ celebrantur *ex Docreto Thelesph.* duas autem tribuit eidem *Rup. l. 3. c. 17.* ob duas generationes Christi ex Patre, & ex Matre: sed forte *Rup.* loquitur eo sensu, quod ille decrevit eas celebrari de nocte, ante Horam Tertiam, significat autem, quod Christus natus est in salutem eorum, qui ante legem, qui sub lege, & qui in Evangelio extitere: *Gemma lib. 3. tit. 3. c. 104.*

4. Ante Laudes prima Missa est dicenda. *Microl. c. 34.* qui & ideo addit, quod omittebatur tuuc, *Ite Missa est*, ne discederet populus. *Te Deum*, dicitur ante Missam, *Gemm. lib. 4. c. 117.* contra quosdam apud *Dur. l. 6. c. 13.* De Præfatione, & Communicantes, diximus supra *1. part. tit. 2. n. 2. & 5.* De ultimo item Evangelio tertiæ Missæ, *ibid. tit. 13. n. 2.* Jubetur autem omitti purificationem in prima, & secunda Missa, *ex Innoc. III. cap. ex par. de celeb. Miss.* Vide *sup. 3. p. de defectibus t. 9. n. 6.* & adde, neque purificatorio tergendum esse Calicem, nisi in fine tertiæ Missæ; * neque omittendas esse eas preces, quæ in purificatione Calicis, & digitorum ablutione recitari solent: Mento quoque, ut in vase, non in Calice, fiat purificatio digitorum, ex dictis *tit. 9. num. 4.*

Verum in prima Missa solemni, hausto diligentius sanguine de Calice, Subdiaconus illum deferet sine Purificatorio ad credentiam de more: ubi supposita saltem palla decenter servabitur usque ad secundam Missam; vel certe relinquet cum Corporali extenso super Altare prope Tabellam secret. ne impediat incensationem Altaris faciendam in Laudibus: & hoc postremum mihi magis placet.

5. *Francol. de temp. Hor. Canon. c. 40. n. 2.* monet celebraturum primam Missam in nocte, ut sit ille jejunus per horas circiter sex ex quadam congruentia; quod si celebraturus sit ante mediam noctem, ex privilegio, vel legitima consuetudine, vere non dispensatur in jejunio necessario ad Missam: ideo a pridiana media nocte jejunet, neque in Missa Vigiliæ sumat Purificationem, & eo casu si in prima Missa noctis sumeret purificationem, immo & cibum ante mediam noctem, posset celebrare secundam, & tertiam Missam Nativitatis Domini. Favet communis doctrina Theologorum.

6. Cæterum probabilem sententiam, & securam putat *Suar. 3. p. disp. 80. sect. 4.* posse in nocte hac celebrari tres Missas privatas simul post mediam noctem, quia nullo jure prohibetur: nec abnuo, si causa adsit majoris numeri Sacerdotum, minorisque numeri Altarium, & ejusmodi; si minus omnes celebrare commode possunt, oppositum docet *Francol. 1. p. c. 39. n. 20.* ubi multos citat Doctores, quorum est communior sententia, lege

Do-

Bonac. disp. 4. qu. ult. punct. 9. n. 5. ubi etiam docet *punct. 11. n. 10.* non teneri Parochum ad tres Missas celebrandas, nisi adsit scandalum, certe qui unam tantum facit, vel primam, vel tertiam facere debet, & tertiam potius, cujus Orat. cum Offic. concordant.

7. In Festo S. Stephani, quo ille obiit, *ex Bar. in Martyr.* contra *Durand. l. 7. c. 21.* legitur Evangelium de Abele Protomartyre totius mundi, *Gemma l. 3. c. 107.* & quia dicitur, *lapidas eos, & relinquetur vobis domus deserta, &c.* quod in ore Stephani fuit causa martyrii *Act. 6.* meminit *Clemens in Constitut.* hujus, & sequentium Festorum cum Natali Domini, *lib. 8. cap. 39. & Roman. Ordo:* in quibus habuere sermones antiquissimi Patres.

8. Festum S. Joannis, ut filii Virginis sequentis ventrem, quæ his diebus genuit Christum: vel quia de Pathmo hac die rediit: vel quia Ecclesia ejus nomine dedicata fuit *Gem. lib. 3. cap. 13.* cum obierit ille, *ex S. Hieron. in Brev. & die 24. Junii*, ait *Gemma auctor ibidem.* Præfatio dicitur de Nativitate, quia majoris est dignitatis: & ita habetur in antiquioribus Missalibus.

9. Festum Innoc. antiquius est Origene, qui de eodem *hom. 3. in Matth.* non admittit cantica lætitiæ, quia descenderunt in Limbum *Microl. c. 36.* In Dominica vero, & Octava dicuntur ob causas allatas supra *part. 1. tit. 10. & tit. 18.*

10. Officia Missarum, a Vigilia Nativitatis usque ad Dominicam infra Octavam ejusdem inclusive, habentur in *Ant. & Sacrament. Greg.* Orationes tamen secundæ, & tertiæ Missæ Nativitatis sunt Ambrosianæ, *ex Pamelio.*

11. Dominicæ infra octavam Nativitatis reperitur vestigium apud *Microlog. cap. 37.* etiamsi dies ipsa non sit Dominica, & citat Introitum, *Dum medium silentium.* Oratio prima Dominicæ hujus est Ambrosiana *ex Pamelio.*

12. Octavæ Nativitatis, & Circumcisionis meminit *Maximus Thaurin. in homil. & Ordo Roman.* Oratio *Deus, qui salutis æternæ*, est apud *Microl. cap. 39. Pamelius* docet Missæ Officium, licet legatur in *Antiph. S. Gregor.* esse tamen eo posterius. Aliqui faciunt auctorem Festi Circumcisionis Ivonem, qui de eo sermonem habuit.

13. Octavarum etiam S. Stephani, & S. Joannis, *Amal. lib. 4. cap. 37.* scribit Officia.

14. Vigilia Epiph. habetur *in Ord. Rom.* in qua non jejunatur ex *Conc. Turon. n. 2. c. 13.* ob Nativitatem Domini Evangelium legitur anticipate, quod accedit postridie Epiph. ex *Martyr. 7. Jan.* * Si venerit in Dominica, dicitur *Credo* ratione Dominicæ.

15. Epiphania, seu Theophania, idest, Apparitio Christi *ex Ord. Rom.* continet Miracula, Stellæ Magorum, Baptismi Christi, aquæ in vinum mutatæ, & quinque millium satiatorum *ibid.* meminit *S. Clemens l. 3. Const. c. 15.* Post Evangelium publicatur Pascha, ex *Concil. Aurelian. IV. Can. 1.* ut proxime determinetur Dominica Septuagesimæ, quæ est prima dies ex mobilibus. Epiphania Magorum anno primo Christi contigit Feria sexta, & offic. Missæ habentur *in Antiph. & Sacram. Greg.*

16. Dominicæ infra Octavam cum Introitu, *In excelso throno* meminit *Amal. lib. 4. cap. 33.* quæ, si contingat, ut in Rubricis Breviarii, in Sabbato præcedenti celebrari, duas tantum in Missa Orationes admittit, more Dominicarum infra Octavas, quod idem fit in Dominica infra Octavam Nativitatis, in qua fiunt tantum commemorationes de Octava. Offic. Missæ habetur in *Antiph. & Sacramentario S. Gregorii*, sed Oratio est Ambrosiana *ex Pamelio.*

17. In Octava celebrari Baptismum Christi in Missa, docuit *Amalar. cap. 34.* Baptizatus autem fuit feria 6. *ex Ciaconio in vita Christi*, sed *Dur. lib. 6. cap. 28.* Feria 3. baptizatum probatur. Orationes habentur *in Sacramentario Gregoriano.*

18. De Festis duplicibus, & aliis, quid agendum sit infra Octavam Epiphaniæ, pendet a Rubrica Breviarii, ubi nos etiam reddemus causam desumptam ex Officio, non ex Missa.

Novæ Observationes & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gav. n. 1. *Veg. Nativ. habetur, &c.*) Hæc Vigilia celebratur cum jejunio, quod remotioribus antiquitatis testimoniis comprobari potest. D. enim Augustinus prædictum jejunium tamquam universale totius Ecclesiæ proponit, & inter crimina, propter quæ Presbyterum quemdam suæ Diœcesis depositione dignum judicavit, illud recenset, quod in Vigilia Natalis Domini non jejunasset: *Confessus est die jejunii Natalis Domini, quo etiam Ecclesia Cippitana sicut cæteræ, jejunabat, prandisse & cœnasse ... ego ... removendum ab Officio Psesbyteri arbitratus sum.* Ita S. Pater *epist. 65.* ad Xantippum Numidiæ Primatem. Nonnulla alia spectantia ad jejunium hujus Vigiliæ tradit Grancolas *lib. 2. c. 13. in comment. ad Breviarium Romanum.*

De Ritu celebrandi Officium hujus diei, & legendi ad Primam Martyrologium cum majori, quam alias solemnitate, sermonem habebimus cum nostro Auctore *in tom. 2. hujus sui thesauri sect. 6. c. 4.*

Ad Missam vero hujus Vigiliæ, quod attinet, hæc eo magis peculiaris censeri debet, quod in nulla ex tribus Festis Nativitatis Missis minime comprehenditur, estque ab Officio, & Missa noctis Natalis sejuncta: atque in omnibus Sacramentariis etiam Gelasii statutum est, eam ad Nonam celebrandam esse: *In Vigiliis Nativitatis Domini ad Nonam*, veluti minorum jejuniorum diebus. Lanfrancus *statut. c. 1. sect. 2.* præscribit, ut Missa hæc solemniter post Sextam celebretur Diacono Dalmaticam, Subdiacono Tunicam, Cantoribus cappam gestantibus. Graduale vero in albis cantatur, atque propterea lumina, & incensum ad Altare adhibeantur, & majores Campanæ pulsentur. In quibusdam Ecclesiis generalis absolutio ante Missam dabatur, quemadmodum fieri contingit Feria 5. Majoris hebdomadæ in Cathedralibus, cum pœnitentes reconciliantur. In aliis vero Ecclesiis plures Prophetiæ, & quinque aliquando legebantur,

uti

uti fit Sabbato Quatuor Temporum, vel Sabbato Sancto, & Vigilia Pentecostes ante Fontium Benedictionem. In Ecclesia Mediolanensi adhuc perseverat consuetudo legendi in hac Missa quatuor Lectiones ex veteri Testamento: & canendi totidem Graduales, quos Psalmellos vocant, & Collectas ante Epistolam, & Evangelium, atque prior ex istis quatuor primis Lectionibus, est illa ex Genesi *cap.* 15. qua Messias Abrahamo promissus est; altera ex libro Judicum *cap.* 13. Mane scilicet Oratio, tertia ex libro 1. Regum *cap.* 1. quarta ex Isaia *cap.* 7. *Adjecit Dominus loqui ad Achaz.* Prædictæ autem Lectiones per extensum habentur in Missali Ambrosiano, impresso Mediolani Typis Vincentii Sabbii anno 1594.

In nostris autem Ecclesiis, & hisce temporibus, Missa (si Vigilia Nativitatis Domini veniat extra Dominicam) dicitur hac die, uti describitur in Missali, & uti notatur in proprio de tempore, sine *Gloria*, & *Credo*, & tunc omittitur post Graduale *Alleluja* cum sequenti ℣. Dicitur quoque tunc nonnisi unica Oratio. Præfatio communis; in fine *Benedicamus Domino*, & Evangelium Sancti Joannis: color violaceus. Missa Conventualis vero hujus diei cantari debet, ut innui, post Nonam. Duplex quodcumque etiam Patroni, & Titularis Ecclesiæ, vel Dedicationis ejusdem in hac Vigilia occurrens, transferendum est juxta Rubricam Generalem decimam Breviarii num. 1. Prohibentur quoque hodie Missæ Votivæ privatæ etiam de *Requiem*, quantumvis præsens sit corpus, juxta Decretum die 28. Augusti 1627. datum in nostro Indice *sub num.* 217.

Cantata Nona terminatur tempus Adventus, & cessat ℣. *Angelus Domini*, cum collecta: *Gratiam tuam quæsumus, &c.* & illa alia: *Deus, qui de B. M. V. etc.* respective in Officio, & Missa substituitur.

Noster Castaldus *in praxi Cæremoniarum lib.* 3. *sect.* 1. *cap.* 5. accurate describit, quæ in Palatio Apostolico, tum alibi observanda, ac præparanda sunt hac die, omnesque ejus cæremonias, præsertim vero in decantanda Prima, & cæteris Horis minoribus.

II. Gavant.* *Si Vigilia Nativitatis Domini venerit in Dominica, etc.*) Si hæc Vigilia venerit in Dominicam quartam Adventus, Missa dicitur de Vigilia, & quidem eadem, quæ alias, nempe *Hodie scietis, etc.* at cum Commemoratione *Dominicæ quartæ Adventus*; ob quam tunc in tali Missa Vigiliæ dicitur quoque *Credo*, uti diserte tradit Gavantus supra, cui adstipulantur omnes Directores in suis Kalendariis, non dicitur tamen *Gloria in Excelsis etc.* Post Graduale dicitur *Alleluja* cum ℣. seq. sed non dicitur tertia Oratio: dicitur Præfatio communis, & in fine *Benedicamus Domino*, ac Evangelium S. Joannis, &c. non vero de Dominica occurrente, quia, ut ait Gavantus supra, lectum jam fuit Sabbato præcedente, nec hodie fuit lectum ad Matutinum, ut addit Bauldry. Dominicæ commemorationem, ex quo hac die occurrit Vigilia Nativitatis, diserte præscribit Rubrica Missalis, unde satis mirari non possumus doctissimum Grancolas *cit. loc. cap.* 13. affirmare potuisse, nullam in eo casu Dominicæ debere fieri commemorationem, quod profecto inconsiderate scriptum est.

III. Gav.* *Missa cantanda erit post Tertiam, etc.*) Missa Solemnis, seu Conventualis in prædicto casu, ut optime notat Gavantus, cantanda erit post Tertiam, & post aspersionem aquæ benedictæ, & Ministri ad prædictam Missam Solemnem, in casu quo Vigilia Nativitatis Domini occurrat in Dominica, utentur Dalmatica, & Tunicella, ut tradit Castaldus *loc. cit. num.* 2. & post eum Bauldry *part.* 4. *cap.* 2. Missa siquidem non est de Dominica, sed de Vigilia Nativitatis, in qua non adhibentur Planetæ plicatæ, ut supra nos quoque innuimus.

IV. Gav. num. 2. *Habet certum diem non mobilem, &c.*) Cur Christi Natalis dies immobilis, certusque sit non vero Paschæ, &c. tradit Augustinus *epist.* 55. *alias* 119. *cap.* 1. *et* 2. ubi ait: *Diem Natalem Domini non in Sacramento celebrari, sed tantum in memoriam revocari, quod natus sit, atper hoc nihil opus erat nisi revolutum Anni diem, quo ipsa res acta est, Festa devotione signari. Sacramentum est autem in aliqua celebratione, cum rei gesta commemoratio ita fit, ut aliquid etiam significari intelligatur, eoque modo agimus Pascha, ut non solum in memoriam, quod gestum est, revocemur, idest, quod mortuus est Christus, et resurrexit, sed etiam cætera, qua circa ea adtestantur ad Sacramenti significationem, non omittamus*; hæc autem innuuntur supra Gavanto.

Cæterum, quamvis inter majores Ecclesiæ solemnitates primum ante cæteras locum sibi vindicet Natalis Domini, si Pascha, & Pentecosten excipias, difficile tamen est affirmare, quo præcipue tempore Festum istud tam solemne institutum fuerit. S. Augustinus de Festis agens *epist.* 54. *alias* 118. *cap.* 1. recenset ea Festa, quæ ætate sua per universum Orbem servabantur, & quæ ab Apostolis instituta credebantur, & inter ea nominat Passionem, Resurrectionem, Ascensionemque Domini, necnon Descensum Spiritus Sancti, quæ sunt Mysteria, quorum Apostoli testes fuerunt, nihil vero habet de hoc Festo Natalis Domini hoc loco; non quia ea tempestate non coleretur ab omnibus, sed fortasse, quia cæteris aliis solemnitatibus quo ad vetustatem cedebat, vel quia non ab omnibus Ecclesiis eodem die peragebatur; nam de tali Festivitate idem S. Pater mentionem facit, ut mox vidimus in alia supracitata epistola.

Sed quo præcise tempore Festum Natalis Christi celebrari cœperit, iterum dico, incertum omnino est. Clementis Alexandrini ætate, ideoque sæculo secundo labente, vel nondum colebatur tale Festum, vel saltem peculiari diei affixum non fuisse, saltem in Ægypto, ubi vivebat, & in Provinciis vicinis, deducit eruditissimus Franciscus Fagius in Vita S. Julii Pontificis circa medium

Sæ-

Sæculi IV. Certum tamen est, priscis Ecclesiæ temporibus, & post Clementem Alexandrinum Festum Epiphaniæ idem fuisse, ac Festum Natalis Christi, & Epiphaniam non solum Adventum Magorum, quibus sese conspiciendum præbuit, sed etiam Christi Natalem, & Christi Baptismum signasse, ut demonstrat Dionysius Gothofredus ex SS. PP. *in Commentario legis v. Theodosii junioris de spectaculis* anno 425. datæ. Festum autem Epiphaniæ celebrabatur tam in Oriente, quam in Occidente die VII. Januarii. De Occidente testatur Ammianus Marcellinus Scriptor Gentilis *l.* 21. *cap.* 2. De Oriente vero testatur Epiphanius *lib.* 5. & Cassianus *Collat. lib.* 10. *cap.* 2.

Ex D. autem Joanne Chrysostomo *in serm.* 35. *de Christi Nativitate*, qui extat *tom.* 5. *ejus operum pag. mihi* 466. diserte colligitur, ante decem annos jam idem Festum Natalis Domini seorsim ab Epiphania, die XXV. Decembris celebrari cœptum fuisse. Prædictum sermonem pronunciavit S. Jo: Chrysostomus quando nondum erat Episcopus, sed tantum Presbyter Antiochenæ Ecclesiæ, ut ostendit Combefisius in notis ad Joannis Nicæni epistolam de die Natali, sed sive Orationem dixerit Antiochiæ, sive Constantinopoli, vix decennium præteriisse docet, ex quo Natalis Domini dies Festus cognosceretur: *Et quidem*, inquit, *nondum decimus annus est ex quo hic ipse dies manifeste nobis innotuit.* Pergit deinde narrare ex Ecclesia Occidentis, in qua Natalitii diei antiqua traditio erat, in Orientem ita ejus celebritatem rediisse, ut non omnibus statim arrideret, Dominum Mense Decembri natum esse: *Hic dies cum ab exordio iis qui in Occidente habitant cognitus fuerit, nunc ad nos demum non ante multos annos transmissus.* Subnectit postea inter Doctos dissensionem fuisse circa hanc rem; aliis eam tamquam rem novam improbantibus, aliis vero tamquam antiquitati etiam Orientalium consonam, sed jam diu antiquatam accipiendam, & restituendam contendentibus. Non me latet Cretserum *ad cap.* 8. *Codini* negare hunc sermonem esse S. Chrysostomi, verum eidem validis rationum momentis eum adjudicant Casaubonus *Exerc.* 2. *in Baronium*, & Combefisius *loc. supracit.* Videri potest Zaccagnius *in præfat. tom.* 1. *ad Collectanea Monumentorum veterum Ecclesiæ Græcæ, ac Latinæ n.* 33. ubi existimat, verba S. Chrysostomi mox relata intelligenda esse de Antiocheni Patriarchatus Ecclesiis, in quibus Ægyptiorum more una, eademque die Epiphaniæ, & Nativitatis Festum antiquitus agebatur. Hinc etiam optime inferri potest, quod Ecclesia Antiochena prima fuerit inter Orientales, quæ duo Festa ista distinxerit, & Natalis Festum die XXV. Decembris celebrare cœperit, qui mos etiam Constantinopoli invectus fuit, ut infra patebit, operam dante eodem Sancto Joanne Chrysostomo, præsertim Sermone primo in Pentecosten, quem ibidem habuit, & qui *tom.* 5. ejus operum extat *sub num.* 33. in quo ait, Festum Nativitatis Domini a longo tempore, atque ex valde antiqua traditione in Occidentali XXV. Decembris celebratum esse.

Talem autem variationem circa Festi Natalis celebritatem in Oriente contigisse opinor, quia, ut Joannes Archiepiscopus Nicænus *in epist. de die Natali*, quæ extat *tom.* 2. Actuarii Bibliothecæ PP. *pag.* 311. & quam Combefisius ex Græco transtulit, & adnotationibus illustravit, narrat, quod Cyrillus Jerosolymitanus Episcopus ad Julium Pontificem litteras dedit, quibus monebat impossibile esse, ut in Epiphaniæ solemnitate triplicis solemnitatis memoria in sacris, ac inter se distantibus locis perageretur, inter quas celebritates, cum Natalis Domini esset ex Jacobi fratris Domini sive traditione, sive permissione, accidit ut Romæ optime re discussa, & diligenti supputatione adhibita, Natalis Domini verum diem XXV. Decemb. incidere constaret: *Inque hunc modum*, inquit, *Julius Romanus Patriarcha Menses Hebræorum, atque Romanorum composuit, a quo tempore cœpit Romana Ecclesia lætis gaudiis celebrare Natalem Salvatoris diem* 25. *Decembris, tradiditque celebrandam universis Ecclesiis.* Hinc addit, D. Basilium in suis moralibus signasse Salvatoris Natalem diem XXV. Decembris, & Gregorio Nazianzeno in mandatis dedisse in Synodo Constantinopolitana, promulgari, ac celebrari XXV. Decembris, quamquam quidam non assenserint. Tandem sub Arcadio, & Honorio, dum hic Bizantium aliquando accederet, cooperante S. Joanne Chrysostomo, & ex Cypro accersito S. Epiphanio, definitum quoque in Oriente esse, ut eadem die XXV. Decembris Natalis Domini celebraretur, quibus assensum & reliqui deinceps Patriarchæ dederint. Verum prædicta institutio de divisione utriusque præfatæ celebritatis ab omnibus Orientalibus profecto tunc recepta non fuit, nam Abulpharagus in Historia Dinastiarum pag. 94. mentionem facit Epistolæ anno 551. a Justiniano Imperatore ad Episcopos scriptæ, in qua hæc habentur: *anno* 25. *Imperii sui ad omnes ubique Episcopos scripsit, ut Festum Natalis celebrarent* 25. *Canuni* (Decembris scilicet nostri) *& Epiphaniam sexto Canuni posterioris* (videlicet Mense Januarii) *dicloque ejus paruerunt, exceptis Armenis, illi siquidem morem priorem retinuerunt, quo utrumque Festum eadem die celebrant;* Armeni tamen (ut notat Franciscus Pagius ad calcem Vitæ S. Julii Papæ) qui Justiniani Imperatoris Decreto parere renuerunt, jam inde tempore Gregorii Illuminatoris circa Constantini Magni tempora Fidem Christianam receperant, sed anno 556. se ab Ecclesia abstraxerant, & Hæresim Eutychianam profitebantur.

Superius autem dicta omnia, ut adnotat mox citat. Franciscus Pagius in eadem Vita S. Julii Romani Pontificis, consona sunt cum iis, quæ habet Gregorius Nyssenus Episcopus initio Orationis funebris in S. Basilium fratrem; ex iis enim quæ ibidem asserit, deducitur discretio Festivitatis Epiphaniæ a Festo Natalis Domini, etiam in Cappadocia, eumdemque morem de celebratione Natalis & Epipha-

phaniæ in Ecclesia sua obtinuisse asseruit D. Gregorius Nazianzenus in Oratione 39. quæ est in Epiphaniam, in qua Nativitatis Domini & Magorum adorationis Festivitatem ab Epiphaniæ Festo diversam fuisse diserte affirmat.

Ex supra adnotatis infertur, Julio Papæ adscribi non posse hujus solemnitatis institutionem, cum eo antiquior fuerit, sed tantum dicto Pontifici tribui posse, quod in Ecclesia Occidentali, & etiam Orientali talis Festivitas die XXV. Decembris incœperit celebrari, ut Florentinius in notis ad Martyrologium Hieronymianum diffuse ostendit *Exercit.* 2. Romana autem Ecclesia certius Natalem JESU Christi diem rescire potuit, eaque de re cæteras Ecclesias docere, ex eo quod Natalis Domini dies ineunte censu ab Augusto per Quirinum in Judæa instituto evenerit, actaque ista, magna cura Romæ servata fuerint: atque hinc est, cur Romæ, qui fuerit Natalis JESU Christi dies, melius quam alibi resciri potuerit, atque cur primum ibi Festum istud fuerit celebratum, quæ, & alia nonnulla innuuntur pariter a S. Jo: Chrysostomo *serm.* 35. *supracit.*

Lubet subnectere id, quod tradit Pagius *loc. cit.* nimirum quod quamvis Combefisius laudatus scribat, Jo: Episcopi Nicæni Epistolam de die Natali novam esse, & fabulis plenam, quidquid tamen de hac re sit, nihilominus, quæ ex ea superius relata sunt, fabulis profecto non sunt accensenda, cum reperiantur confirmata auctoritatibus SS. PP. Gregorii Nysseni, & Nazianzeni, necnon S. Chrysostomi. Alia, quæ spectant ad originem, & institutionem hujus Festi, videri possunt apud Thomassinum de Festis *lib. 2. cap.* 6. Baillet *tom.* 3. *in hunc diem.* Grancolas Commentario Historico in Breviarium Romanum *lib.* 2. *c.* 14. Franciscum Pagium, & Florentinium *loc. supracit.* & Tillemontium *num.* 1.

V. Gav. n. 3. *Tres Missæ celebrantur ex Decreto, &c.*) S. Thelesphoro, qui anno 126. Thronum Apostolicum conscendit, tribuitur institutio Missæ, quæ in nocte Nativitatis Domini ubique celebratur, ejusque Decretum refert Gratianus *in cap. Nocte sancta de Consecr. dist.* 1. Verum Epistola Decretalis Thelesphori, ex qua Gratianus Canonem excerpsit, supposititia profecto est, cum sit ex numero illarum, quæ a Pseudo Isidoro consarcinatæ fuerunt, de quibus superius jam disseruimus; præterea talem Epistolam suppositiam esse evincitur, etiam ex eo quod privilegium, & pernoctatio, & ipsa Festivitas multis annis post Thelesphorum stata die coli cœperunt, nimirum sub Julio I. ut supra ostendimus. Deinde Epistola illa, quæ dicitur scripta ad omnes Episcopos, incipit cum verbis Damasi Papæ: *Epistolam ad Illyricos: Credimus S. Fidem vestram in Apostolorum eruditione laudatam.* Denique habet plura alia testimonia ex Damasi Epistolis, item ex Psalmis 25. 36. & 51. versionis S. Hieronymi. Trium autem Missarum usum in hac die a Romana Ecclesia ortum duxisse testatur D. Gregorius, qui ait, se abbreviare sermonem suum in hoc Festo propter hasce tres Missas, quæ multum temporis insumebant. *Quia hodie ter Missarum solemnia celebraturi sumus.* Ad primam Missam, quæ nocte celebrabatur, sermo habitus videtur, fortasse etiam in aliis Missis habebatur concio. Sunt qui opinantur, forsitan duas Missas plerumque celebratas fuisse in cunctis solemnioribus Festis, primam nocturno tempore post Matutinum, secundam vero diurno post Tertiam. Tertiam vero Missam hac die Romæ extra ordinem ob id tantummodo celebratam esse, quod in Urbe haberetur Ecclesia S. Anastasiæ, cujus Festum in eumdem diem Natalis incidit, & ne intermittereatur Stationes ordinariæ in solemnitatibus in Ecclesia D. Petri, præsertim in hac solemnitate ibant ad unam celebrandam Missam in Ecclesia S. Anastasiæ inter nocturnam, & diurnam Missam circa tempus auroræ. Hanc esse trium istarum Missarum originem censent nonnulli, inter quos recentissime Grancolas *loc. suprac. c.* 14. *de Natalis festo;* qui insuper refert ibidem usum iterandi Sacrificium in solemnioribus Festis, & adstruit, quod duæ in Gallia Missæ in Natali, æque ac in omnibus aliis solemnitatibus, celebrarentur, probari ex Gregorio Turon. *de Gloria Martyrum c.* 52. quarum una erat nocturna, altera vero diurna. Consuetudinem autem Romanam tres Missas celebrandi in Festo Natalis, in Galliam, & cæteras Regiones adstruit invectam esse, quo tempore Carolus Magnus Ordinem Romanum recipi jussit, ac tandem migravit ad Presbyteros etiam, qui Missas privatas celebrant. Trium Missarum privatarum mos hac die habetur apud Petrum Ven. Abbatem Cluniacensem, qui eas celebrari præcipit in Sacello infirmorum pro infirmis *Statut.* 72.

In Ordinibus Romanis adnotatum reperitur, quod Papa tres prædictas Missas celebraret ad tres diversas Stationes, primam ad S. Mariam Majorem, secundam ad S. Anastasiam, tertiam ad S. Petrum. In Ordine Romani Canonici Benedicti, Papa in hac die tribus Missis oneratur: *tres Missæ per Papam dicuntur, sive debent dici.* Alibi plerumque a diversis Sacerdotibus celebrabantur, ab Episcopo una tantum, nimirum tertia, scilicet diurna, quæ cæteris solemnior est. Joannes Abricensis præscribit, ut prima Missa, nempe nocturna ab Ecclesiæ Thesaurario, secunda, nempe summo mane, a Cantore, tertia vero ab Episcopo dicatur. In pluribus Ecclesiis secunda Missa, ne ad Altare quidem majus dicebatur, idque observatur, ad tradita per Grancolas supra, in Ecclesia Rhemensi, Turonensi, Viennensi, Longionensi, & aliis.

VI. Gav. n. 4. *Ante Laudes prima Missa est dicenda, &c.*) Cantato solemniter Matutino, ut dicemus *in tom.* 2. *hujus Thesauri sect.* 6. *c.* 5. antequam cantentur Laudes, celebrari debet prima ex dictis tribus Missis solemnibus, cujus hora in Sacramentar. Sancti Gregorii per Pamelium edito, præcise signatur, quod sit media nox: *Media nocte Statio ad S. M. Majorem;* ita etiam signata est apud Rupertum, Durandum, aliosque

Au-

Auctores hora mediæ noctis, unde nomen retinuit, mediæque noctis Missa appellata est. Non debet autem inchoari sicut Romæ fit, nisi dato mediæ noctis signo, & nisi æquum mediæ noctis tempus advenerit. In hac prima Missa ab antiquo tempore cantatur *Gloria in excelsis* solemniter; & interim omnes campanæ tam majores, quam minores pulsari debent in signum lætitiæ. In libro inscripto: *Speculum Ecclesiæ* (cujus auctor quidam Thuronensis asseritur a Grancolas *l. 2. sui Comment. Historici in Brev. Rom. c. 14.* sed talis liber reperitur inter opera Hugonis Victorini *tom. 3.* pro certo affirmatur incœptum fuisse cani *Gloria in excelsis* pro Missa diei Natalis, & Romæ dictum fuisse Græce ad primam Missam, & ad secundam Latine, & a die Natalis invaluisse morem dicendi prædictum Hymnum in Missis solemnibus.

Ad Symbolum, si Celebrans sit ad Altare (quod certe convenit, & velit sedere post ℣. *Et incarnatus est*) descendit de Altari ad infimum gradum illius eo tempore, quo in Choro cantantur ea verba; *Descendit de Cælis*, vel paulo ante, ita ut possit reperiri genuflexus, & quidem utroque genu ibidem, dum dicitur ℣. *Et incarnatus est*, *&c.* quo dicto, vadit ad scamnum, ubi sedere possit. Si vero nolit sedere, satis erit, ut descendat ad secundum gradum, & ibi genuflectat, & deinde redeat iterum ad medium Altaris. Si vero reperiatur sedens ante prædictum ℣. in hac Missa, & duabus aliis solemnibus, ut etiam alibi diximus, semper genuflectere debet super infimo gradu in cornu Epistolæ, facie ad cornu Evangelii conversa, & quando canitur: *Et Homo factus est*, caput inclinat, id quod facere debet etiam quando flectit genua, ut mox diximus, vel super infimo, vel in secundo gradu Altaris. Secus est de Missis privatis, in his enim ad verba: *Incarnatus est*, etiam hac die Celebrans non flectit utroque genu, sed uno tantum, more alias consueto, ut sic sit expeditior ad surgendum. Gavantus *part. 1. t. 17.* Halden. *part. 2. tit. 12. §. Ex Decreto Telesphori.*

Quoniam hoc loco mentio facta est de scamno, in quo sedere potest, si velit Celebrans cum suis Ministris, dum cantantur in Choro Hymnus Angelicus, & Symbolum, lubet afferre sequentia Decreta, quæ in superioribus Titulis primæ Partis exhibere non potuimus, quia nondum ad nostram notitiam pervenerant, & idcirco alterum eorum in Appendice Decretorum collocavimus.

Tam Celebrans, quam Assistentes in Festivitatibus Sanctorum Titularium in Vesperis, & Missa solemni sedere debent in Scamno, & non in sede coriacea. S. R. C. die 31. Julii 1665. *in Reginatens. in Calabria sub num. 428.*

Celebrans in Missa solemni quando sedere debet, procedit ad præparatam sedem aperto capite, & ita regreditur ad Altare, &c. S. R. C. die 21. Martii 1676. *in Collen.*

VII. Gav. eodem *n. 4. Verum in prima Missa solemni hausto diligentius Sanguine etc.*) Celebrans in prima Missa totum diligentius sumet Sanguinem post unum, alterumve haustum, paratum inclinando Calice super Patenam, & fere usque ad labium Calicis deducendo remanentes guttas, eas deinde sumendo. Curabit quoque, ut nihil maneat hærens extremitati labii Calicis, ubi sumpsit, unde labio superiori oris totum exacte absumere studeat, tum Patena Calicem, & palla Patenam tegens, ac super Corporale relinquens, dicat: *Quod ore sumpsimus, etc.* Deinde ministrante Diacono, vel Subdiacono ampullas, & infundente vinum, prout suo loco diximus, postea aquam, abluit digitos, quibus SS. Sacramentum tetigit, talisque ablutio fit non in Calice (saltem Celebrantis) sed in alio vase vitreo, vel argenteo, mundo tamen, ad hoc in Altari præparato, & a Sacrista collocato, & interim dicit: *Corpus tuum Domine*, *&c.* abstersisque purificatorio digitis, prædictum vas palla coopertum poni debet in posteriori parte Altaris prope Corporale, juxta quod collocari poterit & purificatorium. Ulterius advertat Sacerdos, quod non solum in prima, sed etiam in secunda Missa, quæ celebrantur in hoc Festo Nativitatis Domini, non debet fieri purificatio Calicis, ut statuit S. R. C. 16. Septembris 1702. in una Regni Portugalliæ, quod Decretum extat in nostro Indice *sub n.* 563. & hæc debent servari tam in Missis Solemnibus, quam in Privatis.

VIII. Gav. n. 4. *Subdiaconus illum defert, etc.*) Subdiaconus post lotionem manuum Celebrantis, non extergat purificatorio Calicem, sed illum ad credentiam sine purificatorio, indeque alius Sacris initiatus eumdem Calicem in Sacristiam deferat; ubi supposito Corporali in loco aliquo decenti, & clauso servabitur usque ad secundam Missam solemniter (seu privatam) celebrandum, in cujus initio, ut alias e Sacristia deferri, & super prædicta credentia collocari poterit, siccata jam ut creditur quacumque vini consecrati specie, sed tamen quia moraliter certum est, non posse sic assumi Sacrum Sanguinem, quin aliquæ remaneant species, seu guttulæ, quæ post aliquam moram ad fundum conveniunt, ut omnis cautela adhibeatur, & reverentia prædicto Calici præstetur, adhuc eidem Corporale, seu palla supponi debet, decenterque tractari, & a Ministro Sacro semper deferri. Idem servetur in secunda Missa, & hæc est praxis Urbis communior, & congruentior.

Post *Ite Missa est*, convenit, ut Fideles non discedant, sed assistant Laudibus mox dicendis. Bauldry *part. 4. cap. 2. num. 25. & 26.*

Finita Missa, Celebrans cum Ministris Sacris descendit, & juxta morem cujuscumque Ecclesiæ, vel ad cornu Epistolæ, vel in Choro, si retro Altare collocatus sit, depositis Planeta, & Manipulo, accipit Pluviale album, adjutus ab iisdem Ministris, pergitque ad locum consuetum, ubi incipit absolute, non præmissa Oratione Dominica: *Deus in adjutorium*, *&c.* & prosequitur Laudes de more, ut fusius explicabimus cum Gavanto *tom. 2. sect. 4. cap. 2. num. 4.*

IX.

IX. Secunda Solemnis Missa hujus diei inscribitur: *secunda Missa in Aurora*, nec dici debet, nisi sub lucis ortum, post Primam in Choro cantatam, quæ ita tempestive est decantanda, ut Missa hæc secunda solemnis competenti tempore, hoc est in ipsa Aurora, quëat decantari. In Statutis Carthusianorum legitur, quod Auroræ ortus expectandus esset, ideoque dicenda erit ante Primam, non vero postquam dictum est: *Jam lucis orto sidere;* in hac secunda Missa habetur commemoratio S. Anastasiæ, quæ tantum propria erat Urbis Romæ, & ad cæteras omnes Ecclesias non transiit, nisi postquam Missale Romanum in omnibus invectum est. Amalarius *lib.* 1. scribit, quod ævo suo pariter Romæ tantum, & in Ecclesia illius Sanctæ, ubi asservabantur Reliquiæ, dicebantur duæ Orationes in secunda Missa, sed extra Ecclesiam propriam nulla fiebat illius Sanctæ commemoratio. Rupertus Abbas Tuitiens *de Divin. Offic. lib.* 3. *cap.* 21. ubi agit de hac secunda Missa, ait: *Utraque Missa Statio ad S. Mariam esse debuit, sed causa intercurrit, ut ad S. Anastasiam ageretur: videlicet passio ejus, quæ Romanorum nobilissimâ Matronarum... circumposito igne, cremata ipso die Natalis Domini nata est, etc.* quibus quidem verbis innuit rationem, cur fiat in hac secunda Missa præfata commemoratio, nimirum quia habebatur Statio in Ecclesia eidem S. Anastasiæ sacra. Sed disertius reddit rationem Micrologus *cap.* 4. *de numero Orationum in Missa*, talis commemorationis, quæ Romæ tantum fiebat, dicendo: *In Nativitate Domini ad Missam in mane Romani Oratione de S. Anastasia adjiciunt, quia Stationem in Ecclesia ejusdem Martyris ad eamdem Missam agunt, et nos quoque in illa adjectione incitamur, licet non eamdem adjectionis occasionem habere videamur.* Extant Missalia MSS. ut refert Grancolas *loco cit.* in quibus secunda hæc Missa tota est de S. Anastasia, cum commemoratione Nativitatis, quod scilicet cursu temporis statutum sit in hujus Sanctæ Ecclesiæ Missam propriam in ejus honorem celebrari. Præfatio est de Communi Virginum, quamvis Sancta non sit Virgo, fueritque Vidua, quando martyrium subiit. Codex Ratol. in Missalibus tamen excusis non reperitur talis Missa propria, sed loco illius in omnibus legitur Missa de Nativitate Domini, cum commemoratione solum prædictæ Sanctæ, de qua commemoratione sermonem etiam habuimus in Parte I. hujus Thesauri in Titulo de commemorationibus.

In prædicta secunda Missa hujus diei, tam solemni, quam privata, ad Offertorium, velo de Calice deposito, hic parumper versus cornu Epistolæ collocetur, sed non extra Corporale, ob rationem supra datam, sicque accepta Patena Hostiam Sacerdos offerat, quæ super illam reperitur. Facta oblatione, caveat Diaconus in Missa solemni, & Sacerdos in Missa privata, ne purificatorio extergat Calicem, sed eum intra Corporale relinquens, leviter elevet, ac proinde vinum eidem caute imponat, ne guttæ aliquæ ab labiis ipsius Calicis resiliant, quem deinde, nullatenus ab intus abstersum, more solito offert. Ad consecrationem porro hanc habere poterit intentionem, quod scilicet velit consecrare totum, & solum illud, quod consecrabile reperitur in Calice. Quod etiam pro prima, & tertia Missa servare debet. Pro sumptione autem Sanguinis, & ablutione digitorum observentur ea, quæ supra dicta sunt de prima Missa, hoc insuper addito, quod præstet per eamdem viam sumere in secunda, & tertia Missa, per quam sumptio facta est in prima.

X. Tertia Missa omnium solemnissime, in ipsa die Nativitatis Domini post Tertiam in Choro decantatam, celebrari debet. In hac tertia Missa prædicta omnia observentur usque ad sumptionem Sacramenti inclusive, qua peracta sumat Sacerdos purificationem ordinariam, deinde ablutionem digitorum e vase argenteo, vel vitreo immittat in Calicem, & sumat, ac deinde faciat solitam in Calice digitorum ablutionem, & postquam extersit Calicem, etiam vas, in quo fuit ablutio, purificatorio extergat. Omnes prædictæ tres Missæ dicuntur cum *Gloria*, & *Credo*, nec non cum *Præfatione*, *et Communicantes prop. de Nativ.* per totam Octavam. In prima Missa hujus Festi in Canone infra actionem dicitur: *communicantes*, & *noctem sacratissimam celebrantes*, *&c.* etiamsi de die celebretur; deinceps vero tam die, quam per Octavam, esto forsan de nocte celebretur, dicitur: *Et diem sacratissimum*, *&c.*

XI. Huc usque de tribus Missis solemnibus hujus diei sermonem habuimus: progredimur nunc ad aliqua adnotanda, quæ pertinent ad Missas Privatas, quæ si successive dicantur, nempe tres, una post aliam, finita prima, & ita pariter secunda Missa, Minister se confert pro more ad sinistram plani partem, ac in ea genuflectit juxta solitum, ut respondeat Celebranti, ipse vero Celebrans ablutis (ut supra diximus de Missa solemni) post Communionem digitis, ponit Hostiam super Patenam pro subsecuturo alio sacro, non extergendo Calicem, quem tamen adaptat, ut initio Missæ illum velo cooperiens, velatumque ponat super Corporale extensum; dixi debere ponere Hostiam super Patenam, unde Sacrista præparare debet in credentiis Altarium non solum aliquod Vas mundum vacuum pro ablutione digitorum Celebrantis in eo facienda, de qua supra, sed etiam super easdem Altaris credentias præparare duo alia vasa, unum pro vino, alterum pro aqua, ex quibus Minister possit in ampullas vinum, & aquam pro Missis privatis infundere, denique ad quodlibet Altare hostiariam cum Hostis, quæ usui talis Altaris sint satis, eo quod inconveniens esse videatur pro singulis Missis ad Sacristiam recurrere, nisi forte alio modo utrique dictæ inconvenientiæ consulatur.

Redeundo nunc ad Celebrantem, finito ultimo Evangelio S. Joannis post primam, & secundam Missam, statim se recipit ad medium Altaris, & facta reverentia Cruci, accedit ad aperiendum librum,

brum, si non antea reliquerit apertum, eoque aperto, redit ad medium Altaris, ubi rursus, ut antea, facit Cruci reverentiam, eaque facta, descendit in planum, & ibi secundam, aut tertiam Missam incipit, circa quas præter superius dicta nihil aliud hic venit observandum. Dubium tamen aliquod discutiendum sese offert, cum enim fieri non possit, ut totus e Calice sanguis sumatur, sed aliquæ remaneant semper species consecratæ Calici adhærentes ut supra innuimus, quæ post aliquantulam moram ad fundum conveniunt: hinc dubium, inquam, oritur, utrum Celebrans debeat genuflectere, quando transit ante Calicem continentem dictas stillas. Proponit hanc quæstionem Franciscus Magius in *suo libro de div. Offic. et Clero disquis.* 31. *pag. mihi* 298. & fatetur se observasse, sicut revera est, hic genuflexionem omitti fere ab omnibus, ipse vero omittendi causam non videt. Halden tamen *loco suprac.* opinatur, in prædicto casu Celebrantem non debere genuflectere, sequens sententiam Gerlaci Vinitoris, quem prædicto loco citat, quam sententiam pariter tradit Bauldry *part.* 4. *cap.* 2. *n.* 5. & hæc quidem est praxis Urbis communior. Non me latet, hoc dubium propositum fuisse S. C. die 20. Julii 1686. in *Angelopolitana* ad nonum dubium, nimirum, utrum in tribus Missis Natalis Domini post sumptionem Sanguinis, eundo, & redeundo in medium Altaris sit facienda genuflexio, & vertendo se Celebrans ad *Dominus vobiscum*, vel ad dandam benedictionem, num debeat renes vertere ad Altare, cum (ut creditur) species Vini non sint exsiccatæ in Calice? & Sac. Congr. respondit: *Serventur Rubr. Missalis de Ritibus servandis in celeb. Missæ*; & datur hoc Decretum in nostro Indice *sub n.* 487. Similiter resolutum fuit per aliud Decretum, quod datur in nostro Indice *sub n.* 537. cum autem Rubricæ non præscribant genuflexionem faciendam in hoc casu, sicut præscribunt faciendam esse genuflexionem Feria 5. in Cœna Domini, quando Sacerdos transit ante Sacramentum in Calice reservatum, & velo coopertum, hinc crederem in nostro prædicto casu, cum Rubricæ nihil præscribant, inhærendo Decretis Sacræ Congregationis, non esse faciendam genuflexionem.

XII. Gavant. n. 5. *Ut sit ille jejunus per horas circiter sex.*) Optime monet Gavantus ex Francolino celebraturum primam Missam in sacra nocte, debere antecedenter esse jejunum per horas circiter sex, non quidem de necessitate præcepti, sed ex quadam congruentia tantum, cum absolute loquendo in nocte Nativitatis celebrare possit Sacerdos, qui paulo ante medium noctis comedit. Illi autem, qui ex privilegio celebraturi sunt ante mediam noctem, observent omnia ea, quoad jejunium servandum ante, & post Missam illam, quæ tradit Gavant. supra. Resumendo tamen sermonem de prima Missa celebrata post mediam noctem, cum C. *ex parte*, *de Celebr. Missa* ab Innocentio III. graviter prohibeatur in Missa priori, quando plures dicuntur; sumere Calicis ablutionem, & hoc ob reverentiam Sacramenti, nimirum ut aliæ duæ Missæ sequentes a jejuno Sacerdote celebrentur; hinc fit, quod si in prima Missa sumatur etiam inadvertenter ablutio, aut per errorem aqua pro vino fuerit consecrata, & sumpta, quia frangitur jejunium naturale, alia Missa post hanc per se loquendo celebrari non potest; id docet etiam noster Gavantus *sup. part.* 3. *tit.* 9. ad numerum IV. ejus Rubricæ.

XIII. Gavant. n. 6. *Posse in hac nocte celebrari tres Missas privatas simul post mediam noctem, &c.*) Insinuat Gavantus sententiam, quam Franciscus Suarez probabilem, ac securam judicat, & quæ docet, posse in nocte hac celebrari tres Missas privatas simul post mediam noctem, eo quod nullo jure id prohibeatur, cui quidem sententiæ non abnuit Gavantus, si causa adsit majoris numeri Sacerdotum, minorisque numeri Altarium, & ejusmodi si minus omnes commode celebrare possint. Eamdem sententiam plurimi Doctores tradunt, quos refert Diana *part.* 2. *tract.* 14. *resol.* 35. *et part.* 10. *tract.* 12. *resolut.* 57. docentes, posse quemvis Sacerdotem tres Missas celebrare ante Auroram in sacra nocte Nativitatis Domini, imo Gerlacus Vinitor *tract.* 6. *part.* 2. *n.* 18. non dubitat ita scribere post Bauldry *part.* 4. *c.* 2. *num.* 32. *communi omnium sententia qualibet hora post mediam noctem possunt celebrari tres Missæ supradictæ* (Nempe de Nativitate Domini) *privatim: hoc enim singulariter hac nocte tam gloriosa, Nativitate Christi illuminata, Sacerdotibus fidelibus consessum est*, ob rationem a Bauldry *loc. cit.* additam. Verum Gavantus supra, oppositam Francolini, & aliorum sententiam appellat communiorem: unde mirari est, prædictos Bauldry, & Vinitorem recessisse ab hac sententia, quæ communior a Gavanto appellabatur, quæ quidem sententia ob iterata S. C. Decreta omnino certa reddita est; unde piaculum est ab ea recedere.

Prædicta autem Decreta dictæ Congregationis, in quibus prohibetur in Nocte Nativitatis Domini post primam Missam decantatam, & ante Auroram successive celebrare alias duas Missas, & in eis Sacram Communionem exhibere Fidelibus, rursus, & quod Sacerdotes non possint celebrare tres Missas in eadem nocte, emanarunt a S. R. C. 20. Aprilis 1643. *in Pisaur.* & 7. Decemb. 1641. Trium Missarum denique 22. Novembr. 1681. *in Lucana*, & dantur in nostro Indice *sub n.* 282. & 458. &c. Et cum abusus iterum tam in Urbe, quam extra irreperent contra alia Decreta, iterum exacta observantia dd. Decretorum a S. C. Visit. Apost. 7. Decemb. 1702. inculcata fuit, & edicto Eminentissimi Card. Vicarii 18. Decemb. ejusdem Anni 1702. Iterum stricte præscripta fuit in Urbe de mandato Clementis XI. observantia talium Decretorum, cujus exemplar habetur in Bullario ejusdem Clem. XI. *part.* 2. *const.* 5. quæ incipit italice: *Essendosi introdotta, etc.* & modo reperitur etiam in Bullario Romano editionis Luxenburgensis

tom. 8. *part.* 2. *constit.* 5. *pag.* 245. cui dispositioni inhærendo singulis annis in pervigilio Nativ. Domini ab Eminentis. Card. Vicario transmittuntur Schedæ ad omnes Urbis Ecclesias, prohibentes cuicumque Sacerdoti celebrationem Missæ ante Auroram.

XIV. Gav. eodem num. 6. *Non teneri Parochum ad tres Missas celebrandas, &c.*) Neque Parochum, neque Cappellanum teneri in hac die ad tres Missas celebrandas, tenent cum Gav. *supra*, Bonacina *Disp.* 4. *quæst. ult. part.* 11. *n.* 10. Gobat *tract.* 3. *n.* 186. modo tamen absit scandalum, eo quod dicere tres Missas eo die, sit privilegii, non præcepti. Recte tamen cum Gobat monet Sporer, Parochum debere observare morem suo loco receptum. Ita etiam nullum extat Ecclesiæ præceptum plures, quam unam eodem die Nativitatis audiendi Missam.

Hoc loco adnotare occurrit, quod quamvis Parochus, qui plurium Ecclesiarum Rector est, possit secundum Gobat *tr.* 3. *n.* 188 probabiliter in hac die Natalis Domini in unaquaque ex illis Ecclesiis celebrare tres Missas, nihilominus satius est, quod talis Parochus unam tantum Missam in singulis Ecclesiis, quibus præest, celebret, si tres habeat Ecclesias regendas. Si vero duas habeat Ecclesias, unam Missam dicere valeat in una, & duas in altera, ita ut trium Missarum numerum numquam excedat, & hoc ex eo deducitur, quia facere plura sacra, quam regulariter sit permissum, nisi in casu urgentis necessitatis, non licet; nulla autem in tali casu est necessitas, quod in unaquaque Ecclesia Parochus tres Missas celebret, cum una, ut mox diximus, sufficiat; ergo, &c. *tom.* 2. *lit. P.* Biss. *num.* 38. §. 1.

Est etiam notandum, quod Sacerdos, dum private celebrat tres Missas in hac die, potest eas celebrare simul successive, idest unam immediate post aliam, vel etiam pro libitu interpolate, spatium aliquod temporis interponendo inter primam, & secundam, inter secundam, & tertiam, dummodo tamen non celebret primam ante Auroram, nec post meridiem, Bauldry *sup. num.* 34. Quando autem celebrat tres Missas hoc secundo modo, debet ipse Celebrans Calicem, in quo celebravit, post Communionem relinquere super Corporale, quod non plicat de more; & absoluta Missa in Sacristiam prædictum Calicem deferre, & ibi collocare super Corporale, per pallam aliquam, in aliquo loco honesto; qui si Calix non fuerit omnino dissiccatus, ut ordinarie loquendo hoc evenit, eodem ad sequentem Missam debet uti prædictus Sacerdos, vel alius, eum deferendo ad Altare, & tunc ante vini, & aquæ infusionem pro consecratione facienda talis Calix non est abstergendus.

Quod si nulla in Ecclesia sit Sacristia, & Celebrans spatium temporis interponere velit inter celebrationem secundæ, & tertiæ Missæ, ut mox dictum est, in tali casu si cogatur relinquere Calicem super Altare, semper eidem Calici supponendum est Corporale, & honeste ac decenter tractari debet, tam ibi, quam alibi. Bauld. *sup. n.* 35. & Biss. *tom.* 2. *lit. T. n.* 75.

XV. Gav. eodem n. 6. *Qui unam tantum facit, primam, vel tertiam facere debet, & potius tertiam, &c.*) Quænam dicenda sit Missa a Sacerdote, qui ex rationabili causa nonnisi unam in hoc Festo resolvit celebrare? Respondet Gav. in dicto casu vel primam, vel tertiam celebrari debere, & potius tertiam, quam primam; utpote quæ maxime est de die, habetque orationem diei propriam, ac cum ipso officio Divino convenientem. Alii autem apud La Croix *tom.* 6. *lib.* 6. *par.* 2. *n.* 327. censent, dicendam esse illam Missam ex tribus hujus Festi propriis, quæ tempori, quo celebratur, est accommodata; adeoque si Sacerdos præfatus celebret in nocte, debet accipere primam Missam, si in Aurora, secundam, in pleno autem die tertiam. Quamcumque autem legat, debet in ea, inquit citatus Auctor, facere commemorationem de S. Anastasia; verum hanc crediderim non esse faciendam, nisi celebretur in Aurora, & legatur secunda Missa. Rursus advertit idem Auctor, & quidem optime, licitum non esse Sacerdoti celebranti duas tantum Missas, loco tertiæ Sacram Communionem sumere, quia datur tantum potestas, seu privilegium triplicandi in hoc Festo Sacrificium: quo significatur Christum natum esse in salutem eorum, qui *ante legem*, qui *sub lege*, & qui *in Evangelio*, seu *post legem extitere*, ut notat Honorius Augustodunensis Auctor Gemmæ Animæ citatus a Gav. *sup. num.* 3.

Pro coronide nostrarum novarum Additionum, & observationum super hoc Festo, nihil aliud advertendum superest, nisi quod infra octavam hujus Festi Nativitatis Domini, non possunt dici Missæ Votivæ, neque Defunctorum, juxta recentissimum S.R.C. Decretum editum 25. Septemb. 1706 & datum in nostro Indic. *sub n.* 603. & 628. in quo præterea additur, quod in Missis Votivis solemnibus pro re gravi, infra eamdem octavam celebrandis, dicenda est Præfatio juxta Rubricam Generalem *tit.* 12. *n.* 4. de qua re sermonem pariter habuimus *in par.* 1. *sub tit. de Missis Votivis* §. 10. *de Præfationibus, et reliquis Missæ Votivæ partibus*, ubi resolvimus cum Jo. Baptista Pittono *in Collect. decis. ad Sacros Ritus pag.* 427. contra Pisart; quod in Missis Votivis solemnibus propriam Præfationem habentibus, & infra eamdem octavam occurrentibus, debeat dici Præfatio propria earumdem Missarum; quæ tamen non excludunt, imo admittunt *Communicantes* de Nativit.

XVI. Gav. num. 7. *In Festo S. Stephani, quo ille obiit. &c.*) De hoc Festo S. Stephani pererudite tractant Baillet *tom.* 3. *in hanc diem.* Thomassinus *de dierum Festorum celebratione lib.* 2. *c.* 9. Baronius *in Notis Martyrologii ad hunc diem*, & Grancolas *in suo Comment. Historico in Breviarium Roman. lib.* 2. *cap.* 17. qui optime notat, & eruit ex aliis Scriptoribus, S. Stephanum fuisse primum a Sanctis, cui Festum in Ecclesia consecratum fuit,

quo-

quoniam hic cultus incœpit a Martyribus, inter quos hic primum locum sibi vindicat; & paulo post Ascensionem Domini Martyrii palmam est assecutus. Sed quoniam ignorabatur præcisa dies mortis ejus etiam Hierosolymæ ubi martyrium subiit, prius in Ecclesiis Orientalibus, & deinde in Occidentalibus ejus Festum celebrari cœpit post diem Natal. J. C. Quoniam vero, ut supra diximus, Festum Nativ. J. C. celebrabatur in aliquibus Orientis Ecclesiis sexta die Januarii, una cum Festo Epiphaniæ, septima die ejusdem mensis occurrebat apud easdem Ecclesias celebritas S. Stephani Protomartyris, quod quidem Festum postea die 26. Dec. celebratum est, quando nimirum Nativ. J. C. dies 25. Dec. assignata fuit in Oriente, ad Ecclesiæ Occidentalis exemplum, ut supra innuimus; & hæc dies 26. Dec. remansit, quia etiam dies hæc erat illa, qua Reliquiæ ejus inventæ die 19. Dec. a Caphagarmal, ubi inventæ fuerant, Jerosolymam translatæ fuerunt solemniter in Ecclesiam Sion, quæ antiquior erat in prædicta Urbe. Caphagarmal autem erat locus, ubi Gamaliel Corpus S. Stephani sepeliri jusserat, ibique jacuerat usque ad ann. 415. Narratio Reliquiarum S. Stephani, a Presbytero Luciano conscripta, signat expresse diem 26. Dec. qua Hierosolymam fuere translatæ, non vero 3. Augusti, qua die celebratur Romæ Festum earumdem Reliquiarum inventionis, sed forsan, ut ait Grancolas, translatio aliquarum Reliquiarum S. Stephani ea die facta Romæ, inventionis nomine insignita est. Utrum autem S. Stephani cultus in Occidente ante suarum Reliquiarum translationem invaluerit, inter ignorata reponit laudatus Grancolas, cum nulla in scriptis PP. reperiatur mentio, nisi forte apud S. August. *serm.* 322. qui antiquissimam in Anconæ Urbe Ecclesiam memorat S. Stephani titulo dedicatam, quæ ipso Apostolorum tempore ædificata credebatur, occasione unius ex illis lapidibus, quibus S. Protomartyr obrutus fuit, & quem Fidelis quidam, qui ad ejus martyrium aderat, Anconam detulit juxta publicam illius urbis traditionem. Allegantur etiam alii sermones D. Augustini, e quibus cultus S. Stephano tributus eruitur, sed de sermonibus ejusmodi D. August. attributis, legantur ea, quæ tradit Thomassinus *loc. suprac. num.* 5. qui tamen *n.* 10. non inficiatur cultum D. Stephano præstitum a Palestina in Africam primum migrasse, & deinde in reliquas Occidentis provincias, cum Stephani Lipsanis penetrasse, & idcirco tot Sacras Stephani Ædes constructas fuisse.

XVII. Gav. num. 8. *Festum S. Joannis, &c.*) S. Joannem Evangelistam colit Ecclesia, ait Thomassinus *loc. cit. num.* 11. eo fortasse die, quo mortem oppetiit, eum vita functum fuisse & quidem Ephesi, ubi Ecclesiam administraverat, & Asiam omnem Minorem, dubitandi locus non relinquitur. De tali obitu Polycrates Ephesinus Episcopus certiorem fecit Victorem Romanum Pontificem literis ad ipsum datis, ut tradit Eusebius *lib.* 3. *cap.* 25. necnon Tertullianus, qui *lib. de Anima* ait: *Obiit & Joannes, quem in Adventu Domini remansurum frustra spes erat.* Mentionem pariter facit Chrysost. *homil.* 26. *in ep. ad Hebræos* Sepulcri, & Reliquiarum S. Joannis. Hieronym. quoque *lib. de Script. Eccles.* adstruit, præfatum Apostolum Ephesi occubuisse, & in tumulum prope civitatem illatum fuisse. Plura Oecumenicæ Synodi Ephesinæ loco hæc confirmant, & cultum illi tributum asseverant. Non ergo audiendi sunt, qui Joannem vel nondum obiisse, vel statim post mortem resurrexisse contendunt.

Solum igitur superest dubium super tempore, & præciso die, quo Joannes e vivis excessit. Græci ejus obitum colunt die 26. Septemb. & historia Passionis ejusdem S. Joannis relata a Florentinio, quam nihili facit Tillemontius, asserit, ipsum obiisse in Dom. Paschæ, ut colligit idem Tillemontius, quamquam Florentinius per Dom. Resurrectionis, quæ in illa historia legitur, non velit intelligi ipsum Paschæ diem, sed aliquam ex cæteris Dominicis; dies enim Dom. ab antiquis Scriptoribus dies Resurrectionis appellari consueverat. Vereor tamen ne Florentini observatio locum habeat in historia illa, nam quamvis Dom. quælibet dici possit Resurrectionis dies, nescio tamen, an usquam ab antiquis dicta fuerit *Dom. ipsa Resurrectionis*, quemadmodum in historia prædicta appellatur Dom. qua Joannes e vivis excessit; dicitur enim: *Dom. Resurrectionis meæ veniens ad me.* In Fastis Comneni Joannes celebritas octavo Maji die assignatur; Ecclesia tamdem Ephesina solemnitatem S. Joannis celebrasse videtur postremis Junii diebus, duæ enim leguntur in Conc. Ephesino panegyricæ orationes, quarum titulus refert, dictas fuisse in die Festo S. Joannis. Porro Synodus Ephesina desinente Junio mense celebrata est; ex hoc autem nonnulli inferunt, tunc temporis Festum S. Joannis Evangelistæ una cum Festo Sancti Joannis Baptistæ die 24. Junii fuisse celebratum, quod tamen mera est conjectura, quæ rejici potius, quam probari meretur. Venio nunc ad Ecclesiam Latinam, quæ cum S. Joannis solemnitatem suis Fastis adscripsit, eam diei vigesimæ septimæ Decemb. alligavit, notatur enim ea in Martyrologiis S. Hieronymi, ac Bedæ, Adonis, & Usuardi (quamquam in antiquissimis codicibus MSS. non Natalis Sancti Joannis, sed ejus assumptio memoretur, quod eorum opinioni favere potest, qui Joannem resurrexisse contendunt.) In Kalendario etiam Frontonis, & vetustiori Romano a Martene edito *tom.* 4. *Anecdot.* & in Regula Chrodogandi Metensis Episcopi anno 783. Festum S. Joannis eidem diei assignatur. Ecclesia etiam Græca olim hujusmodi Festum celebrasse videtur post Natalem Domini cum Ecclesia Latina, siquidem Greg. Nyssenus in oratione funebri S. Basilii asserit, in Ecclesia sua post Festum Natalis Festa SS. Stephani, Petri, Jacobi, Joannis, & Pauli, & Basilii celebrata fuisse. Isti sex dies festi Natalem Domini subsequebantur, & idcirco hæc hebdomada feriata erat. Ad imitationem igitur Orientalium

lium Latini quoque Festo Natalis tot alia Sanctorum Festa addidere. Quod ait Greg. Nyssenus Festum S. Jacobi celebratum fuisse post Natalem Domini, id pariter observatum legimus apud quasdam Occidentis Ecclesias, præsertim Gallicanas, in quarum veteri Sacramentario tam a Thomasio, quam a Mabillonio evulgato, ambo Fratres Joannes, ac Jacobus uno, eodemque die coluntur, nempe 27. Decemb. illud porro observatione dignum existimo, quod in Officio Missæ, quæ in prædicto Sacramentario legitur, uterque frater tamquam Martyr celebratur, certissimum tamen est, Joannem siccam mortem obiisse. Circa autem Festum S. Jacobi fratris Joannis, puto ab auctore illius Sacramentarii erratum esse, cum illud Festo S. Joannis adjunxit: in vetustissimis enim MSS. codicibus non fit mentio Natalis S. Jacobi fratris Joannis Evangelistæ, sed ordinationis S. Jacobi fratris Domini. Martyrologium Florentinii, omnium quotquot edita sunt vetustissimum hæc habet — Sexto Kalendas Januarias assumptio S. Joannis Evangelistæ apud Ephesum, & ordinatio S. Jacobi Apostoli fratris Domini, qui ab Apostolis primus ex Judæis Hierosolymis est Episc. ordinatus. In Martyrologio Corbejensi apud Dacherium in Spicileg. habetur: *Ordinatio Episcopatus S. Jacobi Apost. fratris Domini.* Consonat vetustissimum Antuerpiense, quod iisdem verbis memorat ordinationem S. Jacobi. Ex quibus manifestissimum est, non bene conjuncta fuisse Festa amborum fratrum Joannis, & Jacobi in Sacramentario Gallicano, cum alterius Jacobi non quidem Natale, sed ordinatio, seu Cathedra, qua primum Hierosolymorum Episc. constitutus est, antiquitus celebraretur. Fortasse etiam de Jacobo fratre Domini intelligendum est, quod adstruit Nyssenus in oratione laudata. In Kalendario vetustissimo Bucheriano Sæculi IV. quod denuo typis edidit Theodoricus Ruinart ad calcem actorum Sanctorum Martyrum, nondum fit mentio S. Joannis. Habetur tamen in Carthaginensi paululum recentiori a Mabillonio, & eodem Ruinarto edito, nisi quod manifestissimo scribæ errore legatur *S. Joannis Baptistæ*, cum legi debeat *Evangelistæ*; Joannis enim Baptistæ Festum in eodem Kalendario octavo Kal. Julii reperitur. Ex his omnibus quamquam probabiliter affirmare possimus, S. Joannem Evangelistam obiisse in aliquo ex his diebus, quibus tum ab Ecclesia Græca, tum Latina coli consuevit, nil tamen certi statui posse credimus. Propterea nil mirum, si doctissimus Card. Baronius quamvis plura de Joannis obitu, & de cultu ejus Reliquiis præstito habeat in notis ad Martyrol. Romanum, nullum tamen verbum de die ejus obitus faciat.

Cæterum in Missa hujus Festi juxta regulas communes deberet dici Præfatio propria Apostolorum; verum ob rationes a Gav. adductas, & præsertim quia ita reperitur in antiquioribus Missalibus, *dicitur Præfatio de Nativit. Domini.*

XVIII. Gav. n. 9. *Festum Innocentium antiquius est Origene, &c.*) Gav. asserit antiquissimum esse Festum SS. Innocentium, idque eruit ex quibusdam Homiliis Origeni tributis, præsertim vero ex tertia, ubi loquitur de martyrio Innoc. eorumque Festo, tamquam antiquissimo, cum in Homilia illa legatur: *Bene SS. PP. eorum memoriam celebrari mandaverunt sempiternam.* Verum prædictas Homilias omnibus legentibus, non solum patet eas non esse Origenis, sed non posse esse, nisi fœtus auctoris alicujus Latini; scatent enim vaniloquiis, antithetis, verborum lusibus, synonimis & allusionibus, quæ omnia aperte indicant Latinam linguam, qua ab initio compositæ fuere, ut tenet Grancolas *loc. cit. cap.* 20. necnon Thomassinus tamquam suppositicias reputans tales Homilias *loc. suprac. n.* 14. Minus quoque probari potest, Infantes istos non solum habuisse Festum, sed etiam octavam tempore Sancti Augustini, ex quo in catalogo suorum Sermonum per Possidium allato aliqui legantur hoc titulo inscripti: *De Octavis Infantium Tractatus duo.* Nomine enim Infantium ibi non alii veniunt, nisi recens regenerati per Baptismum, de quibus dicitur; *quasi modo geniti Infantes, &c.* qui vestem candidam per octo dies deferebant, & die octavo, nempe Dominica post Pascha talem vestem deponebant, & ideo præfata Dom. ob dimissionem talium indumentorum candidorum, *Dom. in Albis* usque modo appellatur. Octava igitur illa non erat nisi octava Paschatis, in qua vestes illæ albæ a novis Baptizatis (in Paschatis pervigilio ob signum lætitiæ deferri incœptæ) dimittebantur: rursus nullus profecto prolatus fuit sermo a S. Aug. super Festo SS. Martyrum Innocentium; qui ejusdem Sancti Doct. nomine circumferuntur sermones de tali Festo, sunt procul dubio suppositicii. Sanctus quippe Aug. nullum verbum fecit de prædictis Infantibus, nisi in Instructione ad Catechumenos *lib.* 3. & quod de iisdem dixit, nullam habet relationem ad Festum SS. Innocentium, sed occasione expositionis in Evangelium Sancti Matthæi, eorum tantum martyrium commemorat; Festum nullo modo indicat.

In Kalendario Carthaginensi alias memorato de Innocentium Festo sermo brevis habetur his præcisis verbis: *V. Kal. Jan. Sanctorum Infantium, quos Herodes occidit:* ex quo inferri potest, hoc Festum non secus, ac illud S. Stephani prius in Africa celebratum fuisse, unde Romam, & deinde in Galliam transierit. Habentur enim quatuor Festa Nat. in Regula Chrodogangi supra memorati *cap.* 74. *in solemnitatibus præcipuis, idest Natalis .... In Sanctorum Festivitatibus, idest S. Stephani, S. Joann. Evang. & in Festivitate Infantium.* Nonnullas & quidem validas subnectit rationes Grancolas *loc. cit.* quibus suadere conatur, hoc Festum in Africa incœpisse, sicut Festum Sancti Stephani, & duo hæc Festa celebrari consuevisse post Natale. Præsertim vero quia apud S. Fulgentium, qui circa ann. 530. mortuus est, reperitur post sermonem Nativ. J. C. sermo S. Stephani primi Martyris, & deinde sermo de Epiphania, seu de morte Innocentium, & adoratione Magorum; sicut

etiam

etiam quia Prudentius panxit Hymnum de Innocentibus post Hymnum de Epiphania, perinde ac si cœpta esset fieri commemoratio de his Infantibus in Officio Epiphaniæ, a qua postea separati, ac Festo Nativitatis J. C. conjuncti fuerint. Hæc Grancolas; sed cum Prudentius, qui floruit Anno 390. præfatum Hymnum composuerit in honorem SS. Innocentium, conjici potest ab illo usque tempore Ecclesiam prædictis Martyribus cultum præstitisse, & si non peculiare Festum, memoriam saltem aliquam in Festis diebus de iisdem Infantibus pro Christo occisis exhibuisse.

XIX. Gav. dicto n. 9. *Non admittit cantica lætitiæ, quia descenderunt in Limbum, &c.* Hic Gavantus prædictam rationem ex Micrologio assignat, cur hoc Festum non admittat cantica lætitiæ, ejusque Officium lugubre sit. Sed *tom. 2. hujus Thesauri sect. 6. c. 5. n. 3.* meliorem affert rationem, quam etiam assignat Durandus *in Rational. Div. Offic. lib. 7. cap. 41. n. 11.* & ante eum Amalarius *lib. 1. de Div. Offic. c. 41.* nimirum, quia compositor hujus Officii conjungi nos vult animis devotarum mulierum, quæ in morte innocentium doluerunt, & planxerunt. Laudatus Amalarius *eod. lib. 4. de Div. Offic.* apud Grancolas *cit. cap. 20.* adstruit Officium Innocentium ab origine sua nihil habuisse lugubre; sed hoc postea invectum fuisse in aliquibus tantum sæcularium Ecclesiis; in Monasteriis vero semper dictum fuisse *Gloria in excelsis* ad Missam, & *Te Deum* ad Matutinum. Uldaricus Abbas in consuetudinibus Cluniacensibus docet apud prædictos suos Monachos servatum fuisse antiquum usum Monasteriorum, de quo loquitur Amalar. *In Natali Innocentium, quod aliæ Ecclesiæ non cantant Gloria in excelsis, nec Alleluja, hoc minime curatur a nobis*; sed utut sit de præfatorum Monachorum Ritu in præsentiarum hoc certum est, quod juxta Rubricas Missalis Romani, & apud universam Ecclesiam, in Festo SS. Innocentium, quamvis in Missa dicatur *Credo*, (ratione octavæ Nativitatis Domini, & S. Joannis Apostoli) attamen non dicitur *Gloria in excelsis*, nisi venerit in Dominica, aut nisi SS. Innocentes Martyres sint Titulus, seu Patroni Ecclesiæ (non autem præcise alicujus Altaris etiam majoris) cum enim ibi sint duplex primæ classis, tunc etiam juxta nostrum Gavantum *tom. 2. hujus Thesauri sect. 6. c. 6. n. 7.* & Bauldry *part. 4. c. 2. n. 37.* necnon Halden. *part. 2. tit. 12. n. 28.* tunc, inquam, in Officio hujus Festi, sicut dicitur *Te Deum*, ita in Missa dici debet non tantum *Credo*, sed etiam *Gloria in Excelsis*, item Graduale cum *Alleluja* ante, & post Vers. omisso Tractu, ac denique *Ite Missa est* in fine Missæ, & tam ad *Officium*, quam ad *Missam* adhiberi *color rubeus*; perinde ac fit in Ecclesia universali; quando hoc Festum venerit in Dominica; quia (ut bene ratiocinatur noster Gavantus supra) si hæc omnia signa lætitiæ conceduntur ratione *Dominicæ*, in qua non est dolendum, debent pariter concedi in Festo Titularis, seu Patroni Ecclesiæ, in quo etiam non est dolendum, & si SS. Joanni Baptistæ, ac Laurentio conceditur *Credo*, tam quando celebratur eorum Festum in propria Ecclesia, quam quando idem Festum incidit *in Dominicam*, recte exinde arguitur, æqualia esse quoad prædicta, celebrari aliquod Festum in Dominica, & celebrari in propria Ecclesia, quapropter in utroque casu æqualiter sunt celebranda. An autem simili modo liceat ordinare Missam hujus Festi, necnon Officium, quando hoc non quidem est Titulare Ecclesiæ, sed in ea asservantur insignes SS. Innocentium Reliquiæ; laudatus Halden, qui proponit *cit. loc.* hoc dubium, assertive resolvere non audet; verum subnectit, quod sicut teste Gav. *loc. suprac.* tit. solius Altaris SS. Innoc. etiam *majoris*, non est ratio sufficiens ad difformandum se in modo dicendi Missam, & Officium de hoc Festo, & ad recedendum a Ritu Ecclesiæ universalis; ita etiam particularis Ecclesiæ alicujus dictarum Reliquiarum cultus, etiamsi solemnis, & publicus sufficere non videtur ad difformandum se in modo celebrandi Missam hujus Festi ab Ecclesia universali. Bauldry tamen *part. 4. cap. 2. n. 38.* censet, quod si in Ecclesia aliqua fuerit aliquod Corpus eorumdem Innocentium, vel insignis Reliquia, possit celebrari Missa, & recitari Officium eorumdem cum canticis, & signis lætitiæ eodem modo, quo fit quando tale Festum occurrit in Dominica.

In die autem octava hujus Festi, ubicumque, aut quocumque die celebretur, in Officio dicitur pariter *Te Deum*, ut suo loco etiam adnotavimus, & in Missa *Gloria in excelsis*, itemque *Graduale*, cum *Alleluja*, & Vers. sequente, necnon in fine Missæ *Ite Missa est*, & adhibetur tam ad Officium, quam ad Missam color rubeus, ut præscribitur in Rubricis. Ratio autem hujus Ritus est, ut notat Gavantus *supra n. 3.* & in Præfatione ad Octavarium Romanum, quia dies octava beatitudinem cœlestis patriæ significat, a qua omnis abest luctus, ac lacrymæ. Non dicitur tamen *Credo* in die hujus octavæ, nisi hæc venerit in Dominica.

XX. Gav. n. 11. *Dominicæ infra Octavam, &c.*) Hæc Dominica appellatur: *Dominica vacat prima post Nativitatem Domini.* In aliquibus ordinibus Romanis dicitur prima Dominica post Nativitatem. Hæc Dominica a Micrologo *c. 27.* a Gavanto *supracit.* vocatur Officium *Dum medium silentium, etc.* quia hæc est Antiphona *a cap. 18. Sapientiæ* desumpta, qua incipitur Introitus Missæ hujus diei, & per quam nos docet Ecclesia, quod sicut mediæ noctis tempore Deus populum suum ab Ægypti captivitate liberaverat; ita etiam media nocte Verbum suum Incarnatum Mundo apparuit, ut a peccati servitute eum liberaret.

Advertere debemus, quod si post Festum Sancti Thomæ Cantuariensis occurrat Sabbatum, ipsa die Sabbati dicitur Missa de octava Nativitatis, cujus Introitus incipit: *Puer natus, &c.* cum commemorationibus ibi positis, ut dicitur in Rubrica posita post Festum prædictum S. Thomæ.

XXI. Gav. n. 12. *Octavæ Nativitatis, & Circumcisionis, etc.*) Ordinarium Nannetense relatum ab Edmundo Martene *in tract. de ant. Eccles. disc. c. 13. n. 15.* ait: *Quidam dicunt, quod in die Circumcisionis tria Festa concurrunt, B. M. V. Circumcisionis, et Octavæ Domini, quia si Christus circumcisus non fuisset, nihilominus fieret Octava. Et alii dicunt, quod duo Festa tantum concurrunt B. M.V. et Circumcisionis; unde in multis Ecclesiis dicitur prima Missa de B.M.V,* Vultum tuum, &c. *alia vero de Circumcisione*: Puer natus &c. *et Evangelium Lucæ legitur*; Postquam impleti sunt. Hæc præfatum Ordinarium; & quidem in plerisque antiquis Missalibus duæ Missæ reperiuntur, ut adnotat idem Martene *cit. loc.* In antiquioribus Sacramentorum libris, alia etiam legitur Missa *ad prohibendum ab Idolis* inscripta, ut in codice Gellonensi, in Rhemensi, Regio, Gallicano, *n.* 3865. præsertim vero in Sacramentario Gelasiano, & aliis quibusdam, quæ Missa potissimum instituta erat ad reprimendas Paganorum hac die superstitiones, quas fuse describit S. Augustinus, seu alius *serm.* 129. in Appendice novæ editionis, quasque etiam refert Martene *loc. supræc.* Postea vero ex duabus Missis una tantum facta est sub titulo circumcisionis. *Ordo Missæ in Circumcisione Domini*, in qua duplex habetur Benedictio, una ante Communionem, altera post. Quale autem Officium Romæ olim fieret hac die, utrum de Octava Nativitatis, vel de Circumcisione, vel de Virgine, difficile dictu esse ait Grancolas *Comment. Histor. in Breviarium Romanum lib. 2. cap. 24.* In Sacramentario Gelasiano, sicut etiam in Gregoriano Missa hujus diei inscribitur: *In Octava Domini, in Octavis Domini.* Durandus vero *lib. 6. cap. 15. n. 13.* ait, quod cum Ecclesia non faciat Festum de Passione Domini, videtur quod in Circumcisione, in qua incipit Passio Domini, tunc etenim primum Sanguinem suum fudit, non sit faciendum festum, sed potius lamentum, sicut & in Passione; adeoque dicitur, quod festum non sit de Circumcisione, sed de Octava Natalis Domini.

In Hispania quartum Concil. Toletan. habitum anno 633. præscribit abstinentiam hac die servandam, & cantari vetat *Alleluja* in Officiis Ecclesiæ, sed nequaquam loquitur de Officio Circumcisionis; ita pariter D. Isidorus *lib. 2. de Divin. Offic. c. 40.* ait, Ecclesiam Kalendis Januarii instituisse jejunium propter errorem Ethnicorum; sed de Festo, & Officio Circumcisionis ne verbum quidem facit. E contra vero in Gallia Festum hoc Circumcisionis nomine vocatur, & Concil. Turonense secundum *Can.* 17. habitum anno 567. præcipit ea die jejunari, sicut aliæ Ecclesiæ hoc præscribebant ad profanas consuetudines Ethnicorum, quæ Kalendæ Januar vocabantur, expiandas, ut superius innuimus, & Missam Circumcisionis præscribit; ita etiam in Capitularibus Caroli Magni *lib. 6. cap.* 186. appellatur hæc dies Circumcisio: *In Circumcisione Domini Kalendis Januarii.* Ordo pariter Cluniacensis de Circumcisione tantum loquitur. In antiquis Martyrologiis Galliæ appellatur Circumcisio Jesu Christi secundum carnem, & quidem, ut bene ponderat Grancolas *loc. cit.* Octava Natalis celebrari non potest absque celebritate Festi Circumcisionis, quoniam octava die Jesus Christus circumcisus fuit. Et quamvis in suprac. Sacramentariis Gelasiano, & Gregoriano intituletur Missa hujus diei *in octavis Domini*, ut supra etiam innuimus, nihilominus in Præfationibus utriusque Sacramentarii mentio fit non solum Octavæ Nativitatis, sed etiam Circumcisionis, & Puerperii B. M. V. *Cujus hodie Circumsionis diem, & Nativitatis octavum celebrantes tua Domine mirabilia veneramur, quia quæ peperit, & Mater, & Virgo est;* hæc habentur in Præfatione codicis Gregoriani, similiter etiam recensentur in codice Helasiano; in Missali vero Gothico, Missa hujus diei, quæ unica est, inscribitur: *Ordo Missæ in Circumcis. D. N. J. C.* sed in præsenti Missali Romano recognito omnia prædicta tria Festa in unum conflata videntur in Ordine Missæ; nam Oratio est *de S. Maria*, Evangelium vero *de Circumcisione*, reliqua *de Octava* Nativitatis, & Missa inscribitur: *in Circumcisione Domini, & Octav. Nativ.* Si hoc Festum Circumcisionis incidat in Dominicam, anno illo Dominica vacat, idest nihil eo anno, die illo fit de Dominica, nec in Missa, nec in Officio; reliqua serventur prout disponunt Rubricæ Missalis in tali die. Prædicta innuisse sufficiant pro sacra eruditione hujus Festivitatis, & qui plura scire desiderat, adire poterit citatos Auctores, nimirum Martene, Grancolas, necnon Baillet, Thomassin. *l. 2. c. 8.*

XXII. Gav. n. 4. *Vigilia Epiphaniæ etc.*) Nonnulla spectantia ad sacram eruditionem hujus Vigiliæ tradit Grancolas *Comment. Hist. in Breviar. Romanum c. 29.* Quoad praxim servandam in Ritibus hujus Vigiliæ multa etiam congerit noster Gavant. *tom. 2. sect. 6. c. 6. n. 1.* unde nihil aliud superest observandum hoc loco, nisi hanc Vigiliam ita esse privilegiatam, ut si in illa occurrat alicubi Festum etiam primæ classis, de ea debeat fieri commemoratio ad Laudes in Missa cum ultimo de eadem Vigilia Evangelio. Ita Halden. *part. 2. t. 1. §. Hæc est Vigilia*, & Guyetus *l. 4. c. 6. q. 5* ubi addit hanc Vigiliam ita esse privilegiatam, ut æquiparetur Dominicis, & ideo in Festo primæ classis in eam occurrente, faciendam esse de ea commemorationem, quæ in aliis Vigiliis omittitur in prædicto casu, ut alibi diximus. An vero in hoc casu cantandæ sint duæ Missæ in Ecclesiis Cathedralibus, & collegiatis, si vera esset ratio Francolini apud Gavantum *1. part. tit. 7. de Commemor. n. 2.* duas Missas nunquam esse cantandas post Horam, non deberet cantari nisi unica Missa, quia utraque harum Missarum in prædicto casu cantanda esset post Tertiam; sed cum ratio illa parum valeat apud Guyetum *citat. l. 4. cap. 2. quæst. 5* hinc existimat Rubricæ de Vigiliis futurum conformius, si duæ Missæ Conventuales in dicto casu cantentur in prædictis Ecclesiis, ni-

nimirum una de Festo primæ classis, altera de Vigilia Epiphaniæ; neque obstat, ait ipse, quod in hac Vigilia non sit jejunium; Vigilia enim Ascensionis perinde sine jejunio est, & tamen duas, imo aliquando tres in ea dicendas esse Missas Conventuales declarat propria Rubrica. Ulterius idem auctor *l.* 4. *c.* 5. *q.* 5. subnectit, quod si vera Dominica est Vigilia ista Epiphaniæ, ut infra ipse probat, talem Vigiliam reputari tanquam diem Dominicam, tunc dicendam esse nihilominus ejus Missam adstruit, & quidem post Primam, si incommodum videtur duas Missas nulla mediante hora cantare. Si hæc Vigilia incidat infra aliquam Octavam concessam aliquibus ex speciali privilegio, quia de jure communi hoc accidere non potest, cum novo jure Urbani VIII. interdictæ sint omnes Octavæ a die 17. Decembris usque ad Epiphaniam; si, inquam, incidat infra aliquam Octavam, tunc quidem non duæ Missæ, sed unica Conventualis, & hæc de Vigilia dicenda erit cum commemoratione illius Octavæ, & *Credo* etiam extra Dominicam, si talis Octava illud habeat, non enim hæc est Vigilia simplex, seu ferialis, ut sunt aliæ Vigiliæ communes, sed festiva, & Dominicalis, ideoque capax symboli, aliunde debiti; Missæ pariter privatæ deberent dici de Vigilia in prædicto casu cum commemor. Octavæ; cæterum in hac Vigilia prohibentur Missæ Votivæ, & Defunctorum, ut liquet ex Decreto edito die 27. Aprilis 1697. & dato in nostro Indice *sub n.* 514. & alio emanato die 16. Junii 1708. dato in nostro Indice *sub n.* 607. & denique ex alio edito die 10. Decembris 1718. dato in nostro Indice *sub n.* 635.

XXIII. Gav. n. 15. *Epiphania*, seu *Theophania*, *&c.*) Jam superius diximus Festum hoc primitus, in Oriente præsertim, fuisse unitum cum Festo Nativitatis Jesu Christi, & deinde sejunctum ad imitationem Ecclesiæ Occidentalis. Hoc Festum appellatur Epiphania, nimirum manifestatio, seu apparitio, sive quia hoc die celebratur etiam Christi Baptismus, & divina manifestatio suæ Gloriæ, illis verbis sui Æterni Patris facta: *Hic est Filius meus dilectus*, *&c.*) sive quia in hac die adoratus fuit a Magis, & Gentibus manifestatus est. Appellatur etiam hoc Festum Theophania ab aliquibus, quæ vox Dei præsentiam significat, propterea quod Pater divinus præsentiam suam in Filii Baptismo manifestaverat. Tria objecta in hoc festum coaluere, nimirum Christi Baptismus, miraculum in Nuptiis ab eo factum, quo aqua in vinum conversa est, & adoratio Magorum: unde S. Maximus Taurinensis *hom.* 6. de Epiphania agit de tribus hisce Festis in unum conflatis, sed nequaquam dici potest quodnam eorum in 6. Januarii diem inciderit. S. Isidorus Hispal. *Offic. lib.* 10. *c.* 6. id ipsum advertit dicendo: *Tribus causis hæc dies Epiphaniæ dicitur, quia Christus in Baptismo .... & quod eo de sideris ortu magis est proditus, sive quod primo signo per aquam vinum factum ....* Hæc omnia patent etiam ex Hymno Prudentii, quem ad divina Officia adhibet Ecclesia, & ex S. Paulino *carm.* 9. de S. Felice. Quidam autem opinati sunt, ab Ecclesia triplicem hanc Gloriam manifestationis J. C. fuisse conjunctam, & die 6. Januarii celebratam, ut oblivione deleret triplicem Imperatoris Augusti triumphum, quem Rome 6. Januarii Ethnici celebrabant; posteaquam per hunc Imperatorem pax toto Orbe Terrarum conciliata est, clausumque Jani templum. Quapropter, ut populus a profana illa celebritate revocaretur, triplicem memoratum Christi triumphum, aut manifestationem Ecclesiam in unum idemque Festum conflasse, & eidem diei 6. Januarii affixisse nonnulli arbitrati sunt, ut refert Orosius *lib.* 6. *c.* 18. Festum hoc antiquissimum tum in Oriente, tum in Occidente, & est unum ex illis, quæ ab Ecclesia Latina vocantur *Sacratissima*, *Sacrosancta* in Canone Missæ, propterea quod circa ea totus Divini Officii Ordo versatur. Ritus, qui spectant ad recitationem Officii hujus diei, examinabimus *in tom. 2. hujus Thesauri*, ubi agemus cum Gavanto de eadem solemnitate. Ea vero quæ spectant ad sacram eruditionem Missæ hujus diei, & alias cæremonias, quæ antiquitus in hac die exercebantur in Ecclesia Orientali, necnon in Ambrosiana, & in aliis Occidentalibus, fuse describuntur a Grancolas *loc. cit. c.* 30. necnon ab Edmundo Martene *cap.* 14. sicut etiam a Thomassino *de dierum Festorum celebritate*, *lib.* 2. *cap.* 6.

Infra Octavam hujus Festivitatis non possunt dici Missæ Votivæ privatæ, neque Defunctorum, ut patet ex supra allegato Decreto dato in nostro Indice *sub n.* 217. edito mense Augusti 1627. unde infra Octavam, etiam præsente corpore, ut bene Halden. *cit. loc.* dictæ Missæ privatæ Defunctorum celebrari non possunt. Quod si ex gravi causa diebus infra hanc Octavam dicatur Missa Votiva solemnis, eaque habeat Præfationem propriam, debet hæc in ea dici, ut supra adnotavimus in Missis Votivis solemnibus, quæ celebrari possunt infra Octavam Nativitatis. Si autem prædicta Missa Votiva solemnis non habet Præfationem propriam, tunc dicenda est *Præfatio Epiphaniæ*, ut & hujus *Communicantes*, sive non habeat Præfationem propriam. Si autem Votiva illa solemnis sit Missa de Requiem, quæ præsertim coram corpore dici potest, tunc *Præfatio*, & *Communicantes* erit commune, nam in Missis quibuscumque Defunctorum hæc nunquam variantur, quocumque tempore legantur.

Infra Oct. Epiphaniæ dicitur eadem Missa, quæ in Festo, & post Orationem diei dicuntur Orationes: *Deus qui salutis æternæ*, *&c.* & *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, nisi occurrat Festum simplex; tunc enim tertia est: *Deus*, *qui salutis*, *&c.*

De diebus infra Oct. Epiphaniæ occurrentibus, agit etiam Grancolas *l. c. c.* 31. ubi varia congerit, quæ spectant ad sacram eruditionem, præsertim Officii, Antiphonarum, Lectionum, &c. quæ olim dicebantur, & hodie adhuc dicuntur in prædictis diebus, & in Octava ejusdem Festi Epiphaniæ.

De Festis autem duplicibus, & aliis, quid agendum sit infra dictam Octavam Epiphaniæ, pendet, ut ait Gav. num. 18. a Rubrica Breviarii, ubi cum ipso nos quoque de prædictis Festis, & aliis sermonem habebimus.

De Dominicis post Epiphaniam usque ad Septuagesimam. IV.

GAVANTUS.

1. In Rubricis Breviarii proprius locus est quærendus: Cur sex tantum Dominicæ intercurrant ab Epiphania usque ad Septuagesimam? Missa enim sequitur Officium; & ideo de Missa tantum, quæ hoc loco notatu digna sunt, indicemus.

2. Post Epiphaniam variatur Introitus cum suis accessoriis, Graduali, Offertorio, Communione, in primis tantum tribus Dominicis: & hoc triplex Officium (ita loquuntur antiqui) Dominicalis Missæ significat tres Annos prædicationis Christi, *Gemma lib. 3. c. 110.* ut recte post Octavam Epiphaniæ, in qua Baptismus Christi celebratus fuit, repræsententur. Officium Missæ harum trium Dominicarum habetur *in Antiphon. & Sacramentario Gregoriano.*

3. Hinc est, quod secundæ Dominicæ Missa dicitur semper ante Septuagesimam, saltem in Sabbato, vel alio die præcedenti, ut congruo tempore legatur Evangelium de aqua in vinum mutata, quod est initium miraculorum Christi, sicut in tertia quoque Dominica legitur Evangelium de leproso, qui *ex S. Hieron.* fuit primo curatus a Christo. *Durand. lib. 6. c. 19.* notat in Oratione Dominicæ 2. fieri mentionem de pace, *& pacem tuam nostris concede temporibus*, quia in eadem Dominica S. Gregorius conciliavit pacem in Urbe, & Orbe; est tamen Oratio Ambrosiana, *ex Pamelio*, translata in hunc locum a S. Gregorio.

4. In ultimis vero tribus Dominicis 4. 5. & 6. post Epiphaniam, Introitus, & accessoria sunt eadem, quæ habentur in tertia Dominica, ut *in Antiphon. Gregoriano;* & ratio est, quia sæpius transferuntur post Pentecosten, quo loco mutuo sumunt Introitum, & accessoria, scilicet Graduale, Offertorium, & Communionem a Dominica 23. post Pentecosten, ut cum ea ejusdem fere rationis tunc esse videamur: quia ergo sunt Dominicæ vagæ, non habent ideo certum Introitum, nec proprium Officium, exceptis Orationibus, Epistolis, & Evangeliis. Orationes autem Dominicæ tertiæ, & quartæ sunt Ambrosianæ, *ex Pamel.*

5. Dominica sexta post Epiphaniam desiderata fuit usque ad Pium V. sed Oratio tamen habetur *in Sacramentario Gregoriano.*

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

I. Gavant. num. 1. *Cur sex tantum Dominicæ intercurrant, &c.*) Dominicæ post Epiphaniam, usque ad Septuagesimam possunt esse, vel ad summum sex, vel ad minimum una; quò enim propior Epiphaniæ, vel ab ea remotior est Septuagesima (quæ quidem major, aut minor distantia a Paschatis mobili Festo dependet) eo plures, vel pauciores sunt Dominicæ infra hoc tempus; & hinc positum est in Brev. Rom. Officium sex Dominicarum post Epiphaniam, & in Missali describuntur sex Missæ dicendæ in sex Dominicis, quæ ad summum occurrere possunt post Epiphaniam. Quod si alicui, vel aliquibus illarum post Epiphaniam celebrandis locus ordinarius non sit; tunc vel celebrantur Sabbato Septuagesimam præcedente, vel transferuntur post Dominicam 23. post Pentecosten, ut patet ex Rubrica Missalis, quæ habetur post Missam, quæ dicitur in Octava Epiphaniæ.

Ab Octava Epiphaniæ usque ad Purificationem, nisi fuerit duplex, post Orationem diei, in Missa dicuntur istæ Orationes: *Deus, qui salutis æternæ, &c.* nisi ratione *Mensis*, aut Feriæ II. dicendum sit *Fidelium, &c.* (tunc enim hoc dicitur secundo, seu penultimo loco, tertio autem *Deus, qui salutis, &c.*) tertia *Ecclesiæ tuæ, &c.* vel *Deus omnium Fidelium, &c.* tertia *Ecclesiæ tuæ, &c.* vel *Deus omnium Fidelium, &c.* pro Papa: post Purificationem vero Oratio secunda est *A cunctis*, tertia ad libitum, nisi rursus ratione mensis, aut Feriæ 2. dicenda sit loco secundo Oratio *Fidelium*, & tertio *A cunctis.* Denique eadem secunda Oratio *A cunctis*, & tertia ad libitum in Missa dicetur pariter post diem 2. Februarii in casu, quo occurrat transferri Festum, seu potius Officium Purificationis B. M. V. ut liquet ex Decreto emanato die 14. Februarii 1705. dato in nostro Indice *sub n.* 588.

II. Gav. num. 3. *Secundæ Dominicæ Missa dicitur semper, &c.*) Si Dominica Septuagesimæ fuerit Dominica 2. post Epiphaniam; tunc in præcedenti Sabbato, si non fuerit impeditum Festo semiduplici, dicitur Missa de Dominica secunda post Epiphaniam cum supradictis Orationibus. Si vero Festum simplex in eo occurrat, de eo facienda est commemoratio in Missa Dominicæ; si vero Sabbatum illud fuerit impeditum Festo aliquo semiduplici, tunc prima die post Octavam Epiphaniæ, in qua non fit Festum duplex, dicitur Missa de secunda Dominica, & Festum semiduplex in eo occurrens transfertur in primam diem similiter non impeditam. Ita colligitur ex Rubrica Missalis, quæ habetur ante Dominicam secundam post Epiphan.

Nunc vero in recenti Decreto edito a S. R. C. die 29. Novembris 1721. ita habetur — Officium proprium SS. Nominis JESU, quod alias plerisque Christianis Orbis Provinciis, & Regnis, variisque particularibus Ecclesiis, & Ordinibus Regularibus fuerat concessum, imposterum ab omnibus Christifidelibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus utriusque sexus, qui ad Horas Canonicas tenentur, sub Ritu duplici secundæ classis, Domin. 2. post Epiphaniam recitari, & Missam respective celebrari debere indusit S. R. C. die 29. Novembris 1721. annuente Innocentio XIII. sub die 20. Decembris

bris ejusdem anni — Ex vi igitur prædicti Decreti in prædicta Dominica secunda post Epiphaniam, celebranda est Missa de SS. Nomine JESU cum commemoratione præfatæ Dominicæ, & Evangelio in fine. Quando autem prædicta Dominica secunda post Epiphaniam non habuerit propriam sedem Dominicalem, ob Dominicam Septuagesimæ occurrentem die 18. vel 19. vel etiam 20. Januarii (in quibus casibus agendum est de prædicta Dominica secunda, ut superius exposuimus) tunc enim prævaleat Dominica prædicta Septuagesimæ, sicut prævalet occurrente in ea Festo Purificationis B. V. M. Officium SS. Nominis JESU erit transferendum ad primam diem non impeditam, & sic etiam Missa correspondens dicto Officio. In prædicta Missa SS. Nominis JESU, quamvis in pluribus Missalibus impressa servetur sequentia, quæ incipit: *Laudа Sion Salvatoris JESU nomen, & amoris*, hæc tamen non est dicenda nisi a Fratribus Minoribus S. Francisci, tum quia in concessione antea facta Societatis Jesu anno 1701. 1. Octobris, dicitur expresse: *Exclusa tamen sequentia;* tum quia post hanc universalem concessionem, Missa Romæ impressa non continet dictam sequentiam. Rursus dicta sequentia omitti pariter debet a Capellanis, seu Confessariis non Franciscanis in Ecclesiis Monialium Ordinis S. Francisci, nam præfati Capellani possunt quidem in dictis Sanctimonialium Ecclesiis dicere Missam de Festo, de quo ipsæ Moniales recitant Officium, ut alibi diximus, & liquet præsertim ex Decreto edito die 20. Novembris 1717. & dato in nostro Indice *sub n.* 634. Sed prout talis Missa descripta jacet in Missali Romano, in quo non habetur dicta sequentia.

III. Gavant. num. 5. *Dominica VI. post Epiphaniam desiderata fuit, &c.*) De Dominica VI. post Epiphaniam, nullum habebatur Officium, nec Missa, quia raro accidit, ut sex occurrant Dominicæ ab Epiphania usque ad Septuagesimam, & si quando accidisset in VI. Dominica repetebatur Officium & Missa quintæ Dominicæ. Pius autem V. ut notat Gavantus supra, interseri jussit Officium proprium, necnon Missam pro VI. Dominica.

De Dominicis a Septuagesima usque ad Feriam IV. Cinerum. V.

GAVANTUS.

1. Quadragesime Ritus antiquior est, quam præcedentium Dominicarum, nam ab Apostolis tradita est, *ex Ignatio epist.* 8. & a Sancto Petro Romæ instituta fuit, *ex Radulph. propos.* 16. & ideo a Quadragesima ordimur in hoc titulo, a qua reliquæ Dominicæ pendent.

2. Quinquagesima tribuitur Telesphoro, *ab eodem Radul. ibid. dist. 4. cap. statuimus*, cui etiam Quadragesimam tribuit *Rupert. lib. 4. cap.* 9. forte ille Decreto firmavit, ut ait *Baron. ann.* 136. & 154. Sexagesima, & Septuagesima erant in usu tempore Gelasii I. *ex Azor. lib.* 10. *cap.* 16.

3. Quadragesima semper contigua Paschati fuit, non Epiphan. quo die baptizatus Christus secessit in desertum ad jejunium quadraginta dierum. Unde *Tertull. adv. Psychicos cap.* 13. nominat jejunium Paschatis, quod nos Quadragesimale, ut notat *Baronius anno* 57. *num.* 194. Tres autem causas affert *Honorius in Gemma lib. 3. cap.* 45. ut proxima passione Christi compatiamur eidem; ut item in verno tempore libido facilius concitata reprimatur, & ut sicuti Hebræi statim ac post quadraginta annos in terram promissionis intraverunt, & de captivitate Babylonis reversi sunt, celebraverunt Pascha; ita & nos, peracto labore Quadragesimali, cum Christo Pascha celebremus, addit quartam *Durand. lib.* 6. *cap.* 28. ut lactucis agrestibus jejunii Quadragesimalis comedamus Agnum Pasch. idest Eucharistiam in Pasch. Quinta fuit *S. Isidor. lib. 2. cap.* 36. ad significandum, vitam nostram laboriosam egere Christi passione pro tolerantiæ exemplo, & ope; ideo conjunctim utrumque celebrandum est.

4. A numero dierum, vel a numero hebdomadarum sumitur apud auctores Sacrorum Rituum ratio harum Dominicarum. A numero dierum, *Ord. Rom.* Septuagesimam definit, quasi cursum septuaginta dierum usque ad Sabbatum in Albis, cujus Missa incipit, *Eduxit Dominus populum*, ut recolamus, inquit *Alcuin.* septuaginta annos captivitatis Babylonicæ, & nostræ, quæ in septennio hujus vitæ transigitur, & finitur in Sabbato, idest, requie, unde infra Octavam Paschæ unum *Alleluja* cum Graduali usque ad prædictum Sabbatum (Graduale namque diximus lamentum significare) adhuc cantatur ante Evangelium, *Gemma lib. 3. cap.* 38.

5. Sexagesima continet dies sexaginta usque ad Feriam 4. Pasch. cujus Missa incipit, *Venite benedicti*, *Ordo Romanus*, ut per sex quasi dies, quibus Deus operatus est in creatione mundi, & nos operemur bonum, ait *Alcuin.* juxta decem præcepta legis, usquequo nobis dicatur: Venite benedicti, & præsertim nos monet *Honor. in Gemma c.* 59. ut operemur sex opera misericordiæ; de quibus *Matth.* 25. simul cum Decalogo; sex enim decies componunt sexaginta.

6. Quinquagesima constat diebus quinquaginta, usque ad diem Paschæ. *Ord. Rom.* ut per quinque sensus, Decalogo observato Jubilæum remissionis consequamur in Paschate. Quinquagenarius enim numerus Jubilæi est. Hæc *Alcuin.*

7. Quadragesima currit usque ad cœnam Domini, & Pascha mysticum per quadraginta dies; *Ord. Rom.* ut virtus Decalogi per quatuor Evangelia impleatur, *Alcuin.*

8. Alii, & melius, a numero dierum jejunii sumunt harum Dominicarum rationem: nam Quadragesima habet quadraginta duos dies abstinentiæ a carnibus, &c. usque ad Pascha, quasi per quadraginta duas generationes veniamus ad Christum, cum Matthæo *cap.* 1. ut ait *Hieron. cit. a Durand. l. 6. c.* 32. quod si velis adnumerare tantum veri

&

& proprii jejunii dies, demptis Dominicis, erunt triginta sex, hoc est, decima anni pars, constat enim annus diebus 365. *Alcuin.* Eosdem autem triginta sex dies ante Pascha ut jejunarent alii, demptis non modo Dominicis ob Resurrectionem Domini, sed etiam Feriis quintis (quæ Decreto Melchiadis *Epist. ad Episcop. Hispal. cap.* 3. *& habetur de Consecr. dist.* 3. *jejunium*, ob cœnam Domini, & Ascensionem Feria 5. celebratas, exceptæ fuerant a jejunio) indixerunt jejunii caput a Quinquagesima, eosdem etiam ut jejunarent alii; demptis præterea Sabbatis, *ex Constant.* 6. *can.* 55. in signum futuræ nostræ quietis, anticipaverunt jejunium a Sexagesima.

9. Additi ergo sunt post S. Gregorium quatuor dies jejunii, ut ait *Baron. anno* 57. a Feria 4. Cinerum ad Dominicam, nimirum tempore Caroli Magni, & Stephani Papæ, quo editus dicitur Ordo Romanus plenior, quam antea, quod opinatur *Carolus Novarien. Episc. in Commentis suis Canon.* ut non modo decima anni solveretur Deo: sed ut jejunium quadraginta dierum Christi integre imitaremur, quod secuti alii, qui in cœna Domini, & Sabbato Sancto non jejunabant, a Quinquagesima cœpere jejunium. Alii idem observare volentes (demptis ut diximus, Dominicis, & Feriis 5.) a Sexagesima jejunio initium dederunt. Alii denique (sublatis a jejunio etiam Sabbatis, ut supra) Septuagesima jejunium sunt exorsi. Hæc fere omnia *ex epistola Caroli Magni ad Alcuin.* nimirum: ut quadragenarius jejunii numerus a Christo, Moyse, & Elia comprobatus consummationem nostram apte significet, quæ consistit, tum in denarii perfectione nobis promissi, tum in laboribus hujus mundi a quatuor ventis delineati, & in corporis nostri ex quatuor elementis compositi, per anni quatuor varia tempora, exercitatione. *S. Isidor. l.* 12. *cap.* 36.

10. *Gratianus de cons. dist.* 5. *Quadrages.* facit auctorem S. Gregorium additionis 4. dierum a Feria 4. Cinerum usque ad Dominicam; qui conciliari fortasse posset cum *Baronio* negante supra; quod nimirum Sanctus Gregorius nondum addiderat quatuor hos dies, quando Homiliam habuit ad populum, ex qua *Baronius* negat, ab eodem additos eos fuisse: deinde vero, antequam obierit, eos addidit ille, ut essent quadraginta jejunii dies, quod affirmat *Gratianus*, & indicant *Micr. c.* 49. *& Pamelius*, qui volunt, Officia quatuor dierum additorum esse Gregoriana, & vere habentur *in Antiph. & Sacramentario S. Gregorii*, nisi & hæc a posterioribus addita fuisse dicamus.

11. Sed jam Quadragesima nostra constat diebus quadraginta sex; quid ergo habet mysterii? *Honor. in Gemma lib.* 3. *cap.* 41. docet, quadraginta sex annis ædificatum fuisse templum, Jo. 2. idest, Corpus Christi, *ibidem*, & hoc modo explicat; nam duodecim annorum erat Beata Virgo, quando Christum peperit; vixit autem Christus annis 34. & mortuus resurrexit; ergo Corpus Christi, cujus mater fundamentum fuit, ædificatum fuit quadraginta sex annis, dirutum fuit in morte, & reædificatum in Resurrectione; nos quoque, ait ille, ædificemus nosmetipsos templum Domino quadraginta sex diebus jejunii Quadragesimalis; *ibidem* docet nomen *Adam*, constare litteris Græcis, quæ faciunt numerum, more Græcorum quadraginta sex; quod *Augustini est tractat. in Joann. lib.* 10. reformemus itaque his diebus quadraginta sex veterem hominem in bonis. Hæc ille argute.

12. Maxime vero omnium mihi placet *Ruper. Abbas lib.* 4. *cap.* 2. qui has Dominicas ordinat ratione hebdomadarum usque ad quartam Dominicam Quadragesimæ, quæ dicitur *Lætare*, & est Paradisi propria quædam imago; Septuagesima, inquit ille, dicenda est, quia per septem hebdomadas ad illam, *Lætare*, pervenitur; Sexagesima, quia per sex; Quinquagesima, quia per quinque; Quadragesima, quia per quatuor; hoc est per septem ætates mundi ad cœlestem gloriam, per sex ætates ad gratiam Redemptionis nostræ: fusius ille. Dominica vero, *Lætare*, est lætitiæ: unde eo die convivium legitur a Christo celebratum. In 6. quod est imago Paradisi, semel & iterum dicitur, *Lætatus sum in his, &c.* ad Missam adhibentur Dalmaticæ, quæ sunt lætitiæ 1. *p. t.* 19. *n.* 6. & præterea (quod tamen ad communem Missam non spectat) in argumentum lætitiæ, Papa eo die defert in manibus auream Rosam, de qua lege *Durand. lib.* 6. *cap.* 43.

13. Omittuntur a Septuagesima cantica lætitiæ, *Gloria in Excelsis*, *& Alleluja*, dicitur *Tractus*, idest, luctus, ut docuimus *in Rubric. general.* 1. *p. locis suis* causa mœstitiæ, *ex Ord. Roman.* Officia vero trium harum Dominicarum habentur *in Antiphonario*, *& Sacramentario Gregoriano:* quod si Septuagesima venerit ante Purificationem, secunda, & tertia Oratio non mutantur; ita ut secunda sit de Beata Virgine, cujus partus adhuc celebratur. Idemque fiat in Sexagesima, & Quinquagesima.

14. In Feriis autem omittitur *Tractus*, quia luctus solemnis est in concursu populi tantum faciendus, ut mox dicemus.

15. In collecta Sexagesimæ occurrunt duo præter regulas ordinarias. Alterum est, quod dicitur collecta de S. Paulo sine collecta de S. Petro, qui in Festis eorum, & commemoratione per annum nunquam dividuntur, ut patet. Alterum est, quod licet in prima collecta fiat mentio de Sancto Paulo, tamen in oratione, *A cunctis*, adhuc fiat de eodem commemoratio, contra illud, quod habetur supra de Missa Votiva Apostolorum, quæ excludit Orationem *A cunctis.* Sed nota novum titulum Stationis, quæ, ut in Missali dicitur in Sexagesima, est ad S. Paulum: & item nota, quod nominat Ecclesia Sanctum Paulum occultiori nomine *Doctoris Gentium.* Titulus autem Stationis non est festum, neque commemoratio, neque quid votivum: at regula illa, *de eodem bis non fit in eodem Officio:* valet in Festis commemorationibus, & votivis; non in titulo Stationis, & occulto præsertim nomine, vel tacito, v. g. Apostoli cognomine in nostro casu; quæ sicut in Officio non excludunt commemorationem communem, ita neque

que in Missa Orationem *A cunctis;* quæ, ut alias diximus, correspondent suffragiis communibus Officii Divini. Simile quid habemus in Feria 5. Dominicæ tertiæ Quadragesimæ, in cujus collecta nominantur quidem SS. Cosmas, & Damianus (tacito fortasse hac de causa cognomine *Martyrum*, quia de iisdem ibi fit mentio titulo tantum Stationis) sed inde neque in Officio, neque in N. Orationis, *A cunctis*, in propria eorum Ecclesia, omitti ideo debet consueta commemoratio eorumdem tamquam Martyrum inter suffragia communia, & tamquam Titularium Ecclesiæ propriæ.

Novæ Observationes & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. num. 1. *Quadragesimæ Ritus antiquior est..... nam ab Apostolis tradita est, etc.*) Non desunt, qui institutionem jejunii Quadragesimalis Telesphoro Summo Pontifici adscribunt apud Eusebium in Chronico ad annum Christi 136. ubi ita legitur: *Quadragesimale jejunium a Telesphoro per hoc tempus institutum, ac præceptum quidam scribunt.* Verum hæc verba in MSS. Codicibus desiderari, ideoque Chronico Eusebii inserta esse jam animadverterunt Arnaldus Pontacus, & Josephus Scaliger in Notis ad illud Chronic. Rabanus quidem Maurus *lib. 2. de institut. Cleric. cap.* 34. & Rupertus Tuitiensis Abbas *lib. 4. de divinis Officiis cap.* 9. idem scribunt ac Eusebius, sed dicendum cum Francisco Pagio in historia Telesphori Papæ, Rabanum, & Rupertum facile deceptos fuisse, sive testimonio libri Pontificalis Anastasio Biblioth. tributi, sive interpolati jam Eusebii Chronici, & præstantiores esse auctores illos, quos referunt Thomassinus *in Tract. de jejunio cap. 4. 5. & 6.* & Natalis Alexander *sæculo II. dissert. 4. art. 3.* quorum auctoritate probatur, Quadragesimale, seu antepaschale jejunium ex Apostolica traditione acceptum, & derivatum fuisse, præsertim vero auctoritate Divi Hieronymi *epist.* 54. ad Marcellam, ubi ait: *Nos unam Quadragesimam secundum traditionem Apostolicam jejunamus, &c.* & Sancti Leonis *serm.* 43. *de Quadragesima* 6. *cap.* 2. in quo hæc leguntur: *Apostolica institutio quadraginta dierum jejuniis impleatur non ciborum tantummodo parcitate, sed privatione maxime vitiorum, &c.* Aliæ antiquorum PP. nec non Conciliorum auctoritates, & alia spectantia ad hoc Quadragesimale jejunium legi poterunt apud mox laudatos Auctores, necnon apud Baillet *tom. 4. pag.* 36. *& seqq. editionis Parisiensis anno* 1716. Grancolas *Comment. histor. in Breviarium Romanum cap.* 37. & recentissime apud Card. Lambertinum *in sua instruct. seu notificatione* 15. in qua inter alia optime notat hunc Ritum ab Hæreticis impetitum, fuisse a quatuor sapientissimis S. Romanæ Ecclesiæ Cardin. validissime propugnatum, nimirum Baronio *ad annum Christi* 57. *num.* 140. Bellarmino *tom. 4. suarum controvers. lib. 2.* Cozza *in suo tract. Dogmat. & Morali de jejunio*, & Gotti in suo commendatissimo opere contra Jacobum Picenium *tom. 2. par. 1. art. 6. §. 4. & seqq.*

II. Gav. *Quinquagesima tribuitur Telesphoro, &c.*) insistendo Gavanti vestigiis hunc ordinem tenemus in his nostris Additionibus, & Observationibus, procedendo nimirum a Ritibus, & jejunio Quadragesimali ad Dominicam Quinquagesimæ, de qua dicimus, quod non solum Radulphus tribuit Quinquagesimam Telesphoro, sed etiam Petrus Blesensis *serm.* 13. qui pariter Quadragesimæ institutionem eidem Pontifici adjudicavit; quæ quidem falsa opinio ab ante Siricianis decretalibus, de quibus supra sermonem habuimus in pluribus locis, originem trahit; deinde *cit. serm.* 13. Petri Blesensis dubitatur a nonnullis utrum sit genuinus, vel supposititicius, ut notat etiam Card. Lambertinus *in sua notificat.* 14. Prædictum autem Quinquagesimæ nomen plusquam quadringentis annis post Telesphorum invectum fuisse censet Grancolas *l. cit. c.* 35. & plusquam centum post S. Ambrosium, ideoque non admittit tamquam verum, & genuinum *serm.* 19. qui sub ejus nomine circumfertur, & qui *de Quinquagesima* inscribitur. Concilium Aurelianense I. anno 511. *Can.* 24. Quinquagesimam vetuit: hoc est jejunare una hebdomada ante Quadragesimam: *Ut ante Paschæ solemnitatem, non Quinquagesima, sed Quadragesima teneatur;* idque prohibuit, ut Ritus uniformis ab omnibus servaretur. Quartum vero Concilium Aurelianense anno 541. *Can.* 2. tamquam novum quiddam, & insuetum considerans Quadragesimam anticipare duabus hebdomadis, ut supplerentur sex Dominicæ, in quibus jejunare non licet, & sex Sabbata, quibus multi jejunare nolebant ad exemplum Orientalium, jejunari jussit Sabbatis Quadragesimæ, & idcirco non solum Quinquagesimam, sed etiam Sexagesimam vetuit — *Hoc etiam decernimus observandum, ut Quadragesima ab omnibus Ecclesiis æqualiter teneatur, neque Quinquagesimam, aut Sexagesimam ante Pascha quilibet Sarcedos audeat indicere, sed neque per Sabbatum quisque solvat Quadragesimæ jejunium.* Hujusmodi autem constitutiones Populis tantum, & Laicis inservierunt: vetustissima enim est apud Clerum abstinentiæ inchoatio in Quinquagesima, ut legitur in vita Sancti Uldarici Augustani Episcopi circa decimum sæculum, in qua legitur, quod Clerici carnes manducare desinerent a Dominica ante Quadragesimam: *Mos est Clericorum Dominica ante Quadragesimam carnes manducare, et deinceps usque ad Pascha devitare.* Petrus Blesensis *cit. serm.* 13. de Quadragesima ait: *Jejunium Quadragesimale, Regulares Cœnobitæ incipiunt a Septuagesima: Græci a Sexagesima, Clerici vero nostri Auctore Telesphoro Papa a Quinquagesima, universus exercitus Christianæ militiæ juvenes, et virgines, senes cum junioribus ab hac Quadragesima.* Concilium Claromontanum anno 1095. sub Urbano II. ita statuit: *Nemo Clericorum a Quinquagesima carnes comedat.* Concilium Andegavense anno 1270. suspensionem minatur Presbyteris, qui jejunium Quadragesimale non inciperent Feria 2. Quin-

Quinquagesimæ, & Concilium Salisburgense anno 1281. ad id Religiosos omnes adstringit, & quidem multi Religiosorum Ordines, inter quos etiam nostra Clericorum Regularium Congregatio, hoc observat institutum jejunandi nimirum 2. & 3. Feria ante Cineres, & ita præscribitur in nostris constitutionibus *lib.* 2. *c.* 5. Porro his duobus diebus jejunio Quadragesimali adjectis id mysterium observare erit, ait noster Antonius Caracciolus in Synopsi veterum Religiosorum Rituum 2. *part. c.* 3. *n.* 6. quod Beatus Ambrosius memorat, videlicet, sicut post 42. mansiones ad Terram promissionis a Judæis perventum est, ita nos 42. dierum jejuniis Beatam Resurrectionis regionem Christi resurgentis meritis consequamur. Non desinam advertere, quod in Liturgia Mozarabica hæc Dominica Quinquagesimæ appellatur *Dominica ad carnes tollendas*, & in historia Matthæi Paris, vocatur *Carnisprivium*; ob insinuatam rationem, quia nimirum ab hac Dominica incipiebat abstinentia a carnibus, & Antepaschale jejunium.

De Quinquagesima fuse disserit Amalarius *lib.* 1. *de Ecclesiast. Officiis c.* 3. Baillet *tom.* 4. *pag.* 15. Grancolas supracit. *c.* 35. Et Card. Lambertinus *in sua eruditissima Instructione Pastorali* XIV.

III. Gav. n. 4. *A numero dierum Ordo Romanus Septuagesimam definit, &c.*) Dominica 3. quæ præcedit Quadragesimam, hoc est primam Dominicam Quadragesimæ, vocatur Septuagesima. Etenim sicut ab Ecclesia illa Dominica semper appellata fuit Quadragesima, idest quadraginta dierum spatium, ita juxta eandem dicendi formulam retrogrado gradu appellata est Quinquagesima, prima illarum trium Dominicarum, quæ præcedunt Quadragesimam, secunda vero appellatur Sexagesima, & tertia Septuagesima: hoc nomen sortitæ sunt præfatæ Dominicæ ob rationes, quas insinuat Gavantus *supra*, & quas etiam tradit Pisart. *in direct. Canon. c.* 5. necnon Halden. *p.* 1. *t.* 40. §. 1. præsertim vero Durandus *in Rationali lib.* 6. *c.* 24. Baillet *loc. suprac.* §. 2. *n.* 4. *pag.* 4. *editionis Parisiensis* 1716.

Græci primi fuerunt, qui a Septuagesima Quadragesimæ exordium duxerunt, quia non jejunabant Feria 5. neque Sabbato, neque Dominica, ideoque ut tres prædictos dies restituerent, anticipabant Quadragesimam tribus hebdomadis, ut refert Ratramnus *lib.* 4. contra Græcos *c.* 4. *Tribus enim ablatis de septem, Dominica videlicet, Sabbato, et quinta Sabbati, supersunt quatuor dies per singulas hebdomadas jejunari.* Ad imitationem facile Græcorum, ut opinatur Grancolas *supracit. c.* 33. invecta est Romæ Septuagesima, saltem in officio, & Missa, & idcirco tribus hebdomadis anticipatus est Quadragesimæ Ritus, sublatis quibusdam lætitiæ signis in Officio publico, eo tempore, quod in Oriente jejunio Quadragesimali consecratum erat, ne scilicet Romani Græcis laxiores viderentur; qui Ritus cum Roma in Galliam transisset Caroli Magni ævo, quæsitum fuit, qua auctoritate talis Ritus firmari posset. Extat epistola Alcuini ad Carolum Magnum scripta, qua Princeps ille consulitur, de Quinquagesimæ, & Sexagesimæ origine, & quia supposititicæ Decretales a Pseudo Isidoro compilatæ, & interpolatæ, pervagari cœperant, Telesphoro Papæ attribuebatur Decretum de Quinquagesima, ut Sabbati jejunia supplerent, & Papæ Melchiadi Decretum de Sabbatis non jejunandi; dicebaturque primus Quinquagesimam, secundus Sexagesimam instituisse. Ita porro Carolus Magnus Alcuino respondit. Cum tales supposititicæ Epistolæ Decretales sub Carolo Magno in Galliam invectæ fuissent, nil mirum si Princeps ille deceptus fuerit. Sed Ratramnus videtur non ignorasse talium Decretorum falsitatem, cum ea silentio præterierit. Concludimus igitur, quod ex anticipatione jejuniorum Quadragesimalium, tres istæ hebdomadæ, nempe Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ sunt introductæ.

Duo Septuagesimæ termini sunt: dies 18. Januarii, Festum Cathedræ Sancti Petri Romæ, quando Pascha incidit in diem 22. aut 23. Martii, & dies 22. Februar. quo colitur Cathedra S. Petri Antiochiæ quando Pascha tardius occurrit, videlicet 25. Aprilis ut contigit anno 1734. quo hæc scribebam.

IV. Gavant. n. 13. *Omittuntur a Septuagesima Cantica lætitiæ etc.*) In præfatis tribus Dominicis, quæ præcedunt Quadragesimam, dicitur Missa propria cum *Credo*, sine *Gloria in Excelsis*, & *Alleluja*: in eadem Missa si Dominica Septuagesimæ (idem est de Dominica Sexagesimæ ac Quinquagesimæ venerit ante Festum Purificationis, vel in ipsa die Purificationis, Oratio secunda est *Deus, qui salutis æternæ etc.*) correspondens autem huic secreta, juxta Rubricas Missalis; tunc non est *Mentibus nostris, &c.* utpote quæ incidens cum Oratione currentis Dominicæ: sed (*Tua Domine, etc.*) ex Missa Votiva de Sancta Maria post Purificationem: tertia Oratio erit *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, ut notatur in Dominica secunda post Epiphaniam. Si vero venerit hæc Dominica post Festum Purificationis, Oratio erit *A cunctis*; tertia ad libitum. In iisdem Dominicis (uti & in Festis) post Graduale (omisso in Festis *Alleluja*, ac ℣. seq.) dicitur Tractus ut ibi, non item in Feriis, in quibus resumitur Missa præcedentis Dominicæ; nam in iis tantum dicitur Graduale omisso Tractu. Præfatio Communis a Septuagesima, usque ad Feriam 4. Cinerum in Missa Dominicali, ac Feriali, & in fine *Benedicamus*; quod si in hac, aut alia Dominica privilegiata occurrat dies Octava alicujus Festi (v. g. Patroni, aut Dedicationis Ecclesiæ) fit de tali Octava tantum commemoratio in Missa, sicut & in Officio, non tamen dicitur in Missa tunc talis Dominicæ tertia Oratio. Cum enim in Dominicis infra Octavam dicantur tantum duæ Orationes (nisi forte facienda sit commemoratio Festi simplicis occurrentis) a fortiori non nisi duæ erunt dicendæ Orationes in casu, quo dies ipsamet Octava occurrat in Dominica, utpote nobilior tam die infra Octavam, quam etiam Dominica infra Octavam, uti discurrit Bauldry *part.* 3. *c.* 7.

in

in tit. de Orat. sectando doctrinam nostri Gavanti in eodem Titulo *de Orat. &c.*

Cæterum de prædictis Dominicis Septuagesimæ, & Sexagesimæ erudite tractant iidem, quos allegavimus supra de Quinquagesima, nec non Durandus *in Ration. lib. 6. cap. 24.* & Martene *in tract. de antiqua Ecclesiæ disciplina cap. 16.* Alios earumdem Dominicarum Ritus nos cum Gavanto trademus in secundo Tomo hujus sui Thesauri, in quo commentatur Rubricas Breviarii Romani.

De Feria quarta Cinerum usque ad Dominicam de Passione. VI.

GAVANTUS.

1. Feria quarta Cinerum, seu dies Cinerum, ut *Maximus Taurin. ait in homil.* non est caput Quadragesimæ, & ideo adhuc Vesperæ non cantantur mane, sed initium pœnitentiæ est; unde & Cineres capiti imponuntur benedicti, *ex Ordine Romano*, ut recordemur originis, & finis nostri, *ex Rupert. lib. 4. c. 10.* Porro in hac ipsa Feria 4. cœpit Christus jejunare, qui Feria 3. baptizatus est, ut recte probat *Durand. lib. 6. c. 28.* & die 16. Februarii Feria 2. jejunium perfecit, ut docet *Tornellus noster, tom. 2. Annal. sacrorum anno 4081. n. 7.* cum sine dubio illud incœperit die septima Januarii post baptismum, qui accidit die 6. Januarii.

Rubricæ Cinerum sunt.

RUBRICA.

2. *Ante Missam benedicuntur Cineres facti de ramis Olivarum, sive aliarum arborum præcedenti anno benedictis, hoc modo:* (b) *Finita Nona, Sacerdos indutus pluviali violaceo, vel* (c) *sine Casula Ministris* (d) *similiter indutis* (e) *procedit ad benedicendum Cineres in vase aliquo,* (f) *super Altari posito, & primo cantatur a Choro Antiphona, Exaudi, &c.*

GAVANTUS.

(a) *Facti de ramis Olivarum.* Ut sicut Cineres ad humiliationem distribuuntur, ita & per humilitatem spem habeamus futuræ gloriæ, quam designavit processio Palmarum. Cineres itaque sunt reliquiæ gloriæ Christi, & quasi semen gloriæ nostræ, debent autem esse aridi, non in modum luti, ut declaravit S. R. C. 23. *Maji* 1603.

(b) *Finita Nona.* Quia Missa in diebus jejuniorum cantanda est post Nonam *in p. 1. Rubr. tit. 15. n. 2.* præparantur Thuribulum, Navicula, & vas aquæ in angulo Altaris. *Cærem. Episc. lib. 2. cap. 19.*

(c) *Sine Casula.* Ut habetur *1. par. tit. 19. n. 4.* assumit autem Pluviale, ut *ibid. n. 5.*

(d) *Similiter indutis.* Et quidem sine Dalmaticis; in Ecclesiis autem præcipuis cum Planetis plicatis; in aliis minoribus Alba amicti ministrent, *uti pare. 1. lit. 19. n. 6. & 7.* sine Manipulis, *Cærem. Episc. lib. 2. c. 17.*

(e) *Procedit ad benedicendum.* De Sacristia ad Altare, Acolythique tantum præcedunt cum candelabris accensis. Ministri pares Celebranti procedunt, quia Pluviale habet, *ex Cærem. Episcop. lib. 1. c. 15. in fine.*

(f) *Super Altari.* Hoc est, in cornu epistolæ, *Cærem. Episc. lib. 2. c. 19.* ita ut sit Vas inter Missale, & cornu; Celebrans osculato Altari in medio, accedit ad librum, ubi stans inter utrumque Ministrum, *Cærem. Pap. lib. 2. sect. 1. c. 29. & 41.* quia Pluviale habet, legitur Antiphona, *Exaudi, &c.* quæ cum sequentibus habetur *in Antiphonario Gregoriano.*

Novæ Observationes & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. n. 1. *Feria IV. seu dies Cinerum non est caput Quadragesimæ, &c.*) Supra innuimus Concilium Aurelianense anno 541. ut Quadragesima ab omnibus servaretur, vetuisse Quinquagesimæ, aut Sexagesimæ Antepaschale jejunium, & ejusmodi constitutiones populis, & Laicis inserviisse, quia Clerici adhuc ex peculiari disciplina inchoabant jejunium Antepaschale a Dominica Quinquagesimæ; nunc vero iterum dicimus, quod antiquitus vigebat usus non inchoandi præscriptum Quadragesimale jejunium, nisi Feria 2. post primam Dominicam Quadragesimæ; unde verissimum est, quod Feria 4. quam diem Cinerum appellamus, non erat caput Quadragesimæ, & revera tres aliæ Feriæ sequentes titulo carent Quadragesimæ, sed inscribebantur *Feria VI. Sabbato infra Quinquagesimam,* & prædicta Feria 4. inscripta fuit hoc titulo: *Feria IV. in capite jejunii* in Sacramentario Gregoriano. Ideo autem institutum fuit post aliqua sæcula initium jejunii antepaschalis in hac Feria, quia plerique vexabantur scrupulo non jejunandi quadraginta dies, sicut fecit Christus Dominus, & idcirco isti quatuor alii dies ante prædictam Dominicam adjecti sunt ad complendum Quadragesimale jejunium, cum in Dominicis Quadragesima non servaretur. Præfati tamen quatuor dies non erant præscripti in Hispania tempore S. Isidori Hispalensis, neque tempore quarti Concilii Toletani, imo neque Romæ tempore S. Gregorii, qui Homil. 16. in Evangelia expresse dicit, quod non jejunabatur nisi 36. dierum spatio, propterea quod e quadraginta duorum dierum numero sex Dominicæ subtrahendæ erant. *A præsenti enim die* (hæc sunt præcisa verba S. Pontificis) *usque ad Paschalis solemnitatis gaudia sex hebdomadæ veniunt, quarum videlicet dies quadraginta duo sunt: Ex quibus dum sex dies Dominicis abstinentiæ subtrahuntur, non plus in abstinentia, quam triginta & sex dies remanent, dum vero per trecentos, & sexaginta quinque dies annus dicitur; nos autem per triginta & sex dies affligimur, quasi anni nostri decimas Deo damus*; unde probabile est, ut censet eruditis-

tissimus Menardus *in notis, & observ. in librum Sacram. S. Gregorii pag.* 55. necnon Grancolas *supracit. cap.* 36. Missam, quæ reperitur in tali Sacramentario, & quæ inscribitur: *Feria IV. cap. jejunii*, adjectam esse post obitum S. Gregorii, cum illius tempore, quatuor illos ante primam Dominicam Quadragesimæ dies nulla jejunii lex invaluerit. Reperitur etiam in Codice Gelasiano a Card. Thomasio evulgato, de quo jam mentionem pluries fecimus, reperitur, inquam, in dicta Feria IV. post Dominicam Quinquagesimæ Missa sic inscripta: *In jejunio prima Statio: Feria IV.* Oratio autem prædictæ Missæ sic incipit: *Inchoata jejunia quæsumus Domine benigno favore prosequere, &c.* Quamvis autem Gelasius D. Gregorium præcesserit, & quamvis dictus Codex Sacramentariorum Gelasio attribuatur, non inde tamen inferendum est, quod ante Div. Gregorium fuerit instituta hæc Missa, & quatuor illorum dierum ante Quadragesimam institutum jejunium; nam sicuti in Codice Gregoriano, ita etiam in hoc Gelasiano, de quo loquimur, adjectam fuisse talem Missam censendum est, quamvis enim iste Codex Gelasio attribuatur, tamen ejus autographum, ad cujus exemplar Typis traditus fuit, cura prædicti Ven. Card. Thomasii, qui & idcirco nunc Thomasianus appellatur, non est exaratum nisi paulo ante annum septingentesimum, ut opinatur doctissimus Morinus *l. 7. de Pœnitentia c. 1. n.* 15. adeoque post Sanctum Gregorium, ut idem Morinus fatetur, & cum eo Thomasius. Itaque mirum non esse debet, si huic Codici aliqua reperiantur inserta, quæ ævum Gregorianum subsecuta sunt; & revera in sua eruditissima Præfatione mox laudatus Card. Thomasius ait se libenter admittere, huic Codici nonnulla esse apposita sequenti sæculo, quæ Conditores Codicum Sacramentariorum a se supra nominatos, nimirum Leonem, Gelasium non sapiunt. Igitur valido innixi fundamento adstruere possumus, prædictam Missam in Feria IV. post Quinquagesimam Codici pariter Gelasiano adjectam fuisse.

Ex hucusque dictis liquet, Micrologum hallucinatum fuisse, cum capite 46. asseverat ante S. Gregorium additos fuisse quatuor jejunii dies, qui Quadragesimam præcedunt. Æneas Episcopus Parisiensis in suo libro contra Græcos *quæst.* 3. affirmat S. Gregorium triginta sex tantum dies, sive sex hebdomadas computasse. Rursus etiam ex regula Magistri, quæ habetur *part. 2. Codicis Regularum Monasticarum* evulgati a celeberrimo viro Luca Holstenio *cap.* 28. colligitur aperte quatuor hosce dies septimo sæculo nondum fuisse adjectos. Verum in prædicta regula eodem capite præscribitur, ut quod Dominicæ Quadragesimæ, de quadraginta jejuniis Monachi subtrahunt, quarta (nempe Feria) sexta, & Sabbato a Sexagesima in jejuniis, usque ad Vesperam continuatis, restituant, ut ita quadraginta in numero jejunia compleantur. Nicolaus I. in epist. ad Bulgaros, his non præscribit, nisi anni decimas pro jejunio Quadragesimæ, nimirum triginta sex dies, fortasse quia nondum in omnibus Ecclesiis Occidentalibus accepta erat additio quatuor prædictorum dierum, vel quia populis recenter conversis eam non proponere Pontifex satius judicabit. In Ecclesia Mediolanensi usque ad tempora Sancti Caroli non incipiebantur abstinentia, & jejunium, nisi Feria II. post Dominicam primam Quadragesimæ, quæ dies erat lætitiæ, & majorum Bacchanalium. Et liquido apparet ex ejus vita exarata, ejusque Conciliis quantopere sudaverit in supprimendis prædictis Bacchanalium solatiis, quæ ætate sua nondum desierant in prædicta Dominica, iisque abstinentiam curavit substituere, non immutatis tamen quatuor diebus dictam Dominicam primam Quadragesimæ præcedentibus. *Edicimus præterea* (en Decretum Sancti Caroli, quod legitur in Actis Eccles. Mediol. pag. 12.) *ut in Provincia nostra proxima quarta Feria post Quinquagesimam omnes quadragesimali observantiæ initium faciant. Præter civitatem Mediolanensem, easque Diœcesis partes, ubi ex Divi Ambrosii instituto Divina Officia celebrantur.* Aliud vero Decretum: Quod in Quadragesimæ diebus, prima Dominica etiam in Ecclesia Mediolanensi numerari debeat, ac proinde a cibis, qui Quadragesimali tempore lege jejunii vetiti sunt, eo die esse abstinendum, sicut aliis Dominicis Quadragesimæ, habetur in quinta Synodo Diœcesana, & inter Acta dictæ Ecclesiæ pag. 382. Verum quamvis nunc in Ecclesia Mediolanensi prædicti quatuor dies primam Dominicam Quadragesimæ præcedentes, non sint obnoxii legi jejunii Quadragesimalis, & quamvis olim omnes hoc modo quadraginta completis diebus, exemplo Christi, Moysis, & Eliæ non jejunarent, tamen dicebantur quadraginta dies, & Quadragesimam jejunare, ut notat Socrates *lib. 5. Historiæ Eccles. cap.* 21.

Cæterum non unam fuisse olim jejunii Quadragesimalis observandi rationem, sive apud Catholicos, sive apud Hæreticos, sive apud Græcos, sive apud Latinos, liquet ex citato Socrate eodem loco, nec non ex Sozomeno *lib. 7. Histor. Eccles. cap.* 10. Idem etiam palam est ex S. Leone Papa *serm.* 4. in Quadragesima, & fusius ex Auctore *dissert.* 6. de jejunio, seu *Notarum* ad eumdem Sermonem quartum de Quadragesima. Item ex Cassiano *collat.* 21. *cap.* 25. 27. ex S. Dorotheo doctrina 15. ex Baillet. *tom. 4. de Institut. Quadragesimæ num. 4. pag.* 38. *& seqq. supradictæ editionis*, & denique ex Thomassino *in tract. de jejuniis part. 2. c. 1. & 2.* in quibus ex professo agit de additione prædictorum quatuor dierum ad jejunium Quadragesimale ante primam Quadragesimæ Dominicam.

Pro Ritu solemni Benedictionis Cinerum.

II. Rubr. n. 2. *Ante Missam benedicuntur Cineres, &c.*) Antequam disseramus de præsenti Ritu benedicendi Cineres hac Feria IV. in capite jejunii, operæ pretium duco aliqua tradere circa originem, & antiquitatem ejusdem cæremoniæ, & Ritus. Regino (editus a Baluzio *p.* 135.) Auctor IX. sæ-

sæculi a nonnullis antiquis Conciliis desumpsit publicæ pœnitentiæ, & sacri Cineris Ritum. Aderant pœnitentes præ foribus sacrarum ædium cilicio, & sacco induti, nudis pedibus, & omnia præseferentes demissionis argumenta; aderat quoque Episcopus, & Presbyteri, quibus pœnitentium flagitia, ac mores perspecti erant, debitasque pœnas eis imponebant, deinde aspergebant eos aqua lustrali, & sacro Cinere, aliaque præstabantur, ut videre est apud eundem Auctorem, & apud Thomassinum, qui ejusdem verba refert *l. 2. de Festorum celebratione c. 13. n. 13.* similia legi possunt apud Martene *de antiqua Ecclesiæ disciplina c. 17.* ubi variarum Ecclesiarum ordines collegit, quibus omnes IV. hujus Feriæ Ritus exhibentur. Eadem pariter colliguntur ex S. Isidoro Hispalensi *lib. 2. de Offic. cap. 16.* & ex Grancolas *lib. 2. cap. 43. sui Commentarii in Breviarium Romanum*, ex quorum Auctorum placitis, & traditis duo palam fiunt, primum sacros Cineres, quibus hac die omnes aspergi solemus, ad solos publicos pœnitentes olim pertinuisse, sed succedentibus temporibus aliquos pietate insignes voluisse participes esse harum publicarum humiliationum, & Cinere sacro etiam conspergi cum publicis pœnitentibus, quod postea tam multi imitati sunt, ut in communem jam transierit consuetudinem sæculis XII. & XIII. Secundum, quod ex prædictis Auctoribus deducitur, est, olim prædictis cæremoniis, & Ritibus consectata fuisse jejuniorum primordia ineunte Quadragesima, adeoque post primam Dominicam Quadragesimæ. Ex quo autem hac Feria IV. post Quinquagesimam incœpit jejunium, & appellari cœpit Feria IV. in capite jejunii, eidem Feriæ annexæ fuerunt etiam cæremoniæ illæ sacræ, quæ pro publicis pœnitentibus Ecclesiæ reconciliandis, ineunte Quadragesima, exercebantur.

Postquam cessavit in Ecclesia disciplina publicæ pœnitentiæ, nulla alia remansit in Ecclesia saltem Occidentali reliquia ejusdem pœnitentiæ, nisi hæc sacrorum Cinerum aspersio, & jejunii Quadragesimalis observantia.

Transitum igitur faciendo nunc ab antiquo ad recentem Ritum aspergendi Cineres super hominum capita; dicimus, quod antequam incipiant recitari Horæ Canonicæ, per Sacristam, vel per aliquem Acolythum, hora competenti parari debet Altare majus simpliciter cum sex candelabris de more, & sine aliis ornamentis, quæ solemnitatem sapiunt. Color autem antipendii, sicut & omnium paramentorum debet esse violaceus. Item super Altare præparabitur Missale in cornu Epistolæ super Pulvinio violaceo, aut Legili, inter dictum Missale vero, & cornu Epistolæ collocabitur Vas argenteum, seu ex alia decenti materia confectum cum cineribus de combustis ramis palmarum, sive aliarum arborum præcedenti anno in Dominica Palmarum benedictis. Dictum autem Vas debet esse coopertum, vel operculo simili, vel Velo violaceo usque ad Benedictionem Cinerum. Ex Bisso *lit. F. num. 41. §. 1.* & Castaldo *lib. 3. sect. 4. cap. 2. num. 4.* A prædicto Altari tamen non est amovendum SS. Sacramentum (si adesset) pro hac functione; esto Sacerdos ipsi Altari terga vertere debeat in Cinerum distributione. Bauldry *part. 4. cap. 4. art. 1. num. 4.* & Bissus *lit. B. n. 86. §. 2.* contra Castaldum *loco supracitato cap. 3. num. 3.*

In Abaco vero, seu Credentia Altaris majoris præter consueta, præparari debet Vas aquæ benedictæ cum Aspersorio, Pelvis cum medulla panis, & Vas aquæ, ac Manutergium pro lotione, & extersione manuum Celebrantis post Cinerum distributionem. Præterea Thuribulum cum Navicula, & thure. Quia autem post Cinerum Benedictionem, & distributionem debet cantari Missa Conventualis, super eamdem Credentiam possunt etiam præparari Calix cum Velo, & Bursa coloris violacei & pelvicula cum ampullis vini, & aquæ, & mappula ad manus tergendas, Velum humerale, & Stola latior, quæ inservire debet Diacono, & quæcumque alia solent adhiberi in Missa solemni.

Denique in Sacristia debent præparari tria, vel quatuor Superpellicea pro Clericis juxta morem Ecclesiarum. Deinde Pluviale violaceum pro Celebrante, item Planetæ plicatæ pro Ministris Sacris, & duæ Stolæ pro Celebrante, & Diacono cum aliis consuetis paramentis pro Missa solemni; Thuriferarius item parabit ignem in loco congruo juxta morem.

III. Gavant. lit. a — *Debent autem esse aridi, &c.*) Cineres, qui debent præparari a Sacrista, ut diximus, debent esse aridi, non in modum luti, ut declaravit Sacra Congregatio in Decreto allato a Gavanto supra, & dato in nostro Indice *sub n. 17.*

IV. Gavant. lit. b. — *Finita Nona, &c.*) Incœpta Hora Nona in Choro Celebrans præcedentibus Ministris, & Clericis ex more perget ad Sacristiam, ubi sumet paramenta supra dicta cum iisdem, & accensis sex cereis in Altari per aliquem Acolythum, finitaque Hora Nona in Choro, ut præscribunt Rubricæ Missalis *in proprio de tempore*, numquam vero post Tertiam, ut declaravit S. R. C. in Decreto edito die 22 Januarii 1701. & dato in nostro Indice *sub n. 550.* Celebrans Stola, & Pluviali cum Alba (vel Alba, & Stola tantum in Minoribus Ecclesiis) paratus, & Ministri cum Planetis plicatis in majoribus Ecclesiis, sed sine Manipulis; vel in Ecclesis minoribus, ut supra, in Albis cum Stola a Diacono, sine Manipulis procedunt, &c.

V. Gav. lit. e — *De Sacristia ad Altare &c.*) Parati ut supra Sacerdos, Ministri, & Clerici è Sacristia discedentes more solito procedunt ad Altare majus, præcedentibus Thuriferario sine thuribulo, & navicula, sed manibus junctis, habente ad sinistram alium Acolythum ministraturum Vas aquæ benedictæ (secundum numerum Clericorum, alioquin sufficit unus ex Ceroferariis ad ministrandum postea Vas prædictum) etiam manibus junctis, deinde sequuntur Ceroferarii cum candelis accensis, quos sequitur Cæremoniarius; denique Ministri Sacri hinc inde a lateribus Celebrantis

tis manu proximiori (altera infra pectus admota) fimbrias anteriores Pluvialis Celebrantis elevantes, unusquisque a parte sua, & ii tres tecto capite procedunt, Celebrans vero manus junctas tenet ante pectus. Si tamen Celebrans non habet Pluviale, tunc Ministri Sacri procedunt ad Altare unus post alium manibus junctis ante pectus, & capite tecto. Bauld. *part. 4. cap. 5. art. 5. n. 4.* Bissus *lit. B. n. 84. §. 2.*

VI. Gav. lit. f. — *Celebrans osculato Altari in medio.*) Cum ad Altare pervenerint, illud reverenter salutant cum debitis reverentiis nudo capite, deinde Clero fit ab iisdem solita reverentia, ut fit in Missa solemni, postea ascendunt ad Altare, quod Celebrans osculatur in medio, Ministris Sacris unico genu flectentibus, Ceroferarii interim deponunt candelabra super credentiam, & apud illam stant.

VII. Rubric. & Gavant. lit. f. — *Accedit ad librum.*) Mox Celebrans, & Ministri Sacri ad librum positum in cornu Epistolæ accedunt, ubi ipse Celebrans stat inter utrumque Ministrum, ut docet Gavantus *supra* ita tamen, ut prædicti Sacri Ministri aliquantisper ab Altari distent. Biss. *lit. B. n. 86. §. 3.* & Celebrans legit submissa voce, & manibus junctis Antiphonam: *Exaudi Domine*, quæ interim in Choro cantatur ad modum Introitus Missæ. Bauldry *part. 4. c. 4. art. 1. num. 5.* & Bissus *sup.*

RUBRICA.

5. *Deinde Sacerdos in Cornu Epistolæ non vertens se ad Populum, dicit, &c.*

GAVANTUS.

Adde manibus junctis, & dum benedicit manu dextera Cineres, Diaconus elevat a dextris fimbram anteriorem Pluvialis, & ideo stare debet illi a dextris, non post eum, ut diximus..

Novæ Observationes, & Additiones, pro eodem Ritu Solemni Benedictionis Cinerum.

VIII. Rubr. *Non vertens se ad Populum, &c.*) Cantata in Choro supradicta Antiphona, Sacerdos adhuc stans in Cornu Epistolæ, non vertens se ad populum dicit manibus junctis: *Dominus vobiscum*, & Choro ad omnia respondente, subdit statim, manibus item junctis, quatuor Orationes sequentes, prout in Missali describuntur (junctæ enim manus, debent teneri ad Orationes in omnibus Benedictionibus ex Missali) & etiam *Oremus* dicit manibus junctis, caput Cruci inclinando de more. Nicolaus de Bralion *part. 3. cap. 5. n. 4.* in Choro autem hoc tempore omnes stant facie ad Altare versa. Bauldry, & Bissus *supr.*

Dum Celebrans dextera format signum Crucis super Cineres, sinistram ponit super Altare, & Diaconus a dexteris Celebrantis elevat anteriorem fimbriam Pluvialis, ne eum impediat. Gavant. *supra* Bauld. & Castald. *cit. n. 6.*

RUBRICA.

4. *Postea Celebrans*, (g) *imposito incenso in Thuribulo, ter* (h) *aspergit Cineres aqua benedicta, dicendo Antiphonam*, (i) *Asperges sine cantu, & sine Psalmo*, & (l) *ter adolet incenso, deinde* (m) *dignior Sacerdos ex Clero accedens ad Altare imponit Cinerem Celebranti* (n) *non genu flexo. Si vero non adsit alius Sacerdos*, (o) *ipsemet Celebrans genibus flexis coram Altari, sibi ipsi Cineres imponit in capite, nihil dicens, & cantatur statim a Choro Antiphona.*

GAVANTUS.

(g) *Imposito incenso in Thuribulo.* De more, & cum benedictione ministrantibus Diacono, & Thuriferario.

(h) *Aspergit.* In medio, a dextris, & a sinistris Cinerum, delato Vase aquæ ab altero ex Acolythis, & aspergillo sine osculis dato Diacono, qui deinde cum osculis tradit Celebranti.

(i) *Asperges.* Totum versum dicit, & nihil præterea.

(l) *Ter adolet.* Eodem modo, quo aspersit.

(m) *Dignior Sacerdos.* In suo habitu, sine Stola cum habitu chorali: *Cærem. Episc. cit.* stans imponit Cinerem dicens: *Memento homo quia pulvis es, &c. Ord. Roman.* At, si Cinis est, cur dicitur pulvis? *Cen.* 18. Dicebat Abraham, *cum sim pulvis, & cinis*, cinis enim mixtus pulvere inutilis est, *ex Chrysost. homil.* 23. *Epistol.* 2. *ad Corinth.* divisim vero utilia sunt.

(n) *Non genu flexo.* Stanti quidem, facie versa ad populum, sed capite inclinato, imponit autem in formam Crucis. *Cærem. Pap. lib. 2. c. 31.*

(o) *Ipsemet Celebrans.* Non debet Diaconus imponere Sacerdoti Cineres. Convenit autem, ut genibus flexis coram Altari sibi ipsi eo casu imponat, quasi a Christo illo recipiat, cui flectitur omne genu, & ad exemplum humilitatis.

Novæ Observationes & Additiones, pro Ritu solemni Benedictionis Cinerum.

IX. Rubric. & Gavant. lit. g. *Imposito Incenso in Thuribulo de more, &c.*) Dum Celebrans legit Orationes prædictas in Tono Feriali, Thuriferarius parat thuribulum cum igne tempestive, & alius Acolythus Vas aquæ benedictæ, firmantque se ambo prope Diaconum. Tum finitis Orationibus Sacerdos ibidem ponit incensum in Thuribulo, more solito illud benedicens per illa verba: *Ab illo benedicaris, etc.* ministrante Thuriferario thuribulum, & Diacono Naviculam, ut mos est. Bissus *lit. B. n. 86. §. 5.* Bauldry *part. 4. c. 4. art. 1. n. 6.* quo facto Thuriferarius aliquantulum recedit (Naviculam ve-

vero super Credentiam reponit solo thuribulo retento) ut cedat locum Acolytho habenti Vas aquæ benedictæ.

V. Rubr. & Gav. lit. h. — *Aspergit in medio, &c.*) Dictus Acolythus tenens Vas aquæ benedictæ accedit ad Diaconum, eique sine osculis porrigit aspersorium, quod postea Diaconus cum osculis aspersorii, & manus, porrigit Celebranti, ut notat Gavant. *supra*, qui eo accepto dicens remissiori voce ℣. *Asperges me etc.* sine cantu, & sine Psalmo, ter aspergit Cineres, in medio scilicet, a dexteris, idest in parte suæ sinistræ oppositæ, & a sinistris.

XI. Rubr. & Gavant. lit. l — *Ter adolet eodem modo, &c.*) Deinde reddito aspersorio Diacono, ab eodem accipit thuribulum cum osculis (porrectum ipsi Diacono a Thuriferario sine osculis) & ter incensat Cineres eodem modo, quo aspersit, nihil tamen dicens; incensatis Cineribus reddit thuribulum Diacono, & hic Thuriferario, qui thuribulum, dempto tamen prius igne, reponit super Credentiam, sicut etiam alius Acolythus debet reponere Vas aquæ benedictæ super eamdem Credentiam, vel in alio loco congruo. Bissus *supra* §. 5. & Bauld. supra *n.* 7.

XII. Rubr. & Gav. lit. m — *In suo habitu Chorali dignior Sacerdos etc.*) Celebrans postquam incensatis Cineribus reddiderit Diacono thuribulum, se recipit ad medium Altaris, ibque nudo capite (ex Decreto S. R. C. 18. Julii 1626. in nostro Indice *sub n.* 200. in quo præscribitur, quod Cineres, Candelæ, & Palmæ distribuantur a Celebrante detecto capite) stat conversus ad Populum, medius inter Diaconum a dexteris tenentem Vas Cinerum, & Subdiaconum a sinistris, omnes aliquantulum ab ejusdem Altaris fronte distantes; interim Cæremoniarius accedit ad digniorem Sacerdotem de choro, & facta ei reverentia, cum suo habitu chorali, sed sine Stola, ut notat Gav. *sup.* & ut declaravit S. R. C. per Decr. editum die 14. Februarii 1705. & datum in nostro Indice *sub n.* 490. eum ducit ad Altare, quo cum pervenerit ille dignior de choro habens præfatum Cæremoniarium a sinistris, vel alium Ministrum præcedentem, accedit, facta choro debita inclinatione, ad Altare cum genuflexione si non sit Canonicus, & si sit Tabernaculum SS. Sacramenti, semper etiam a Canonicis facienda est genuflexio.

XIII. Gav. lit. n. *Stanti quidem, &c.* Et postea facta Celebranti profunda reverentia ascendit ad proximiorem gradum suppedaneo Altaris, ubi stans imponit cineres super caput Celebrantis, stantis quidem, & non genuflexi, sed capite inclinato, & manibus junctis; Bissus *sup. lit. B. n.* 86. §. 6. & Bauld. *part.* 4. *art.* 2. *n.* 2.

In ponendo Cineres format Sacerdos dignior de Clero super caput ipsius Celebrantis signum Crucis, dicendo interim: *Memento homo quia pulvis es, & in pulverem reverteris.*

XIV. Rubr. lit. o — *Ipsemet Celebrans etc.*) Si non adsit alius Sacerdos præter Celebrantem, tunc ipsemet Celebrans genuflexus utroque genu super suppedaneum Altaris facie ad illud versa, sibi ipsi imponit Cineres in capite, nihil dicendo, sed solum formando signum Crucis super suum caput, quasi Cineres a Christo immediate accipiat. Diaconus autem etiamsi esset Sacerdos, non deberet Cineres Celebranti imponere, cum in eo officio sit Minister Celebrantis, & consequenter illo inferior. Bissus *sup.* §. 8. *Bauld. sup. n.* 3. Corsett. *tract.* 1. *part.* 2. *t.* 3. *n.* 8.

Huc spectat exhibere sequens Decretum: Cineres Episcopo ministrare Feria 4. Cinerum, non ad primam dignitatem, sed ad Canonicum eo die Celebrantem pertinet. S. R. C. 28. Maji 1616. & datur in nostro Indice *sub n.* 155.

Sic etiam habetur in Cærem. Episc. *lib.* 2. *c.* 18. *n.* 8. Tunc autem sedet Episcopus officium faciens sine Mitra, & sine Bireto, & Canonicus celebraturus Missam solus accedit ad eum, facta Altari, & Episcopo reverentia, & imponit cineres in caput ipsius sedentis, dicens: *Memento homo, &c.* quo facto Episcopus accipit Mitram, & extensa super ejus gremio mappa munda per duos Acolythos, imponit Cineres idem Canonico celebranti, ante se inclinato dicens, *Memento homo &c.*

Hoc loco etiam adnotandum occurrit, quod Sacra Episcoporum, & Regularium Congreg. in una Lucana, ut habetur apud Nicolium *in Flosculis V. Mitra sub n.* 2. declaravit, quod Candelæ, Cineres, & Palmæ distribuuntur stando cum Mitra in capite ab eo, qui habet privilegium eam gestandi, & huc sub die 18. Februarii 1650.

Romæ vero in Capella Pontificia cum Papæ a Magno Pœnitentiario distribuuntur Cineres, nullum profertur verbum, ut advertitur ex Ordine Romano Petri Amelii Galti Urbani V. Sacristiæ an. 1378. quamvis olim etiam, dum Pontifici imponebantur Cineres, dicerentur communia verba: *Memento homo, &c.*

RUBRICA.

5. (p) *Sacerdos vero, dum cantatur Antiphona, & Responsorium, primo imponit Cineres digniori Sacerdoti, a quo ipse accipit: deinde Ministris paratis, genibus flexis coram Altari dicens.*

GAVANTUS.

(p) *Sacerdos.* Stans aperto capite, & Diacono tenente a dextris ejus Vas Cinerum. *Cærem. Episc. ubi sup.* Aperto, inquam, capite distribuit Cineres, candelas, & ramos, ex Decreto S. R. C. 18. Julii 1626.

Novæ Observationes, & Additiones, pro eodem Ritu Solemni Distributionis Cinerum.

XV. Rub. lit. p. — *Dum cantatur Antiphona, &c.*) Dum incipitur distributio cinerum, in cho-

ro cantatur Antiphona: *Immutemur habitu etc.* & alia, quæ chorus prosequitur, & si sit magnus populi concursus, repetitur usque ad finem distributionis. Videant autem cantores, ne desint Clerici, qui continuo cantent, ideo post reditum priorum, ii cantent, alii procedant ad cineres capiendos, vel si sint pauci, unus post alium procedat. Biss. *sup.* §. 9. Bauld. *sup. n.* 9.

XVI. Rubr. & Gav. eadem lit. p — *Sacerdos stans aperto capite etc.*) Postquam Celebrans a digniori cineres acceperit, stans in medio suppedanei aperto capite (ut statuit S. C. 18. Julii 1626. & habetur in nostro Indice *sub n.* 200.) & habens Diaconum a dexteris tenentem Vas Cinerum, prius imponit Cineres Sacerdoti digniori, a quo ipse Cineres accepit, genuflexo supra suppedaneum Altaris. Bauld. *cit. loc. art.* 2. *n.* 4. & Cæremoniale Monasticum *lib.* 4. *c.* 5. §. 3. & id colligitur etiam ex Decreto edito die 14. Februarii 1705. & dato in nostro Indice *sub num.* 590. in quo declaratur, quod dignior e Clero, a quo Celebrans in diebus Purificationis, Cinerum, & Palmarum accepit candelam, Cineres, &c. debet accedere sine Stola, recipere genuflexus, sicut alii, candelam, Cineres, &c. & osculando manum Celebrantis porrigentis candelam, Palmam, &c. neque huic Decreto refragatur aliud simile Decretum prius editum die 30. Augusti 1664. & datum in nostro Indice *sub n.* 421. in quo e contra declaratum fuit, quod dignior Sacerdos, ad quem spectat Candelam, Cineres, & Palmam Sacerdoti Celebranti in die Purificationis, in Feria 4. Cinerum, & in Dominica Palmarum ministrare, debeat ab eodemmet Celebrante supradicta accipere stans, non vero flexis genibus. Non, inquam, hoc Decretum adversatur alteri supra exposito, nam hoc Decretum ultimo loco datum, est conforme dispositioni, quæ habetur in Cæremoniali Episc. *lib.* 2. *c.* 19. *n.* 5. ibi enim legitur, quod eidem digniori, stanti capite inclinato Celebrans Cineres imponit. Dicendum est igitur, quod hoc secundum Decretum loquitur de Sacerdotibus in dignitate constitutis, ut multi solent esse in Cathedralibus, ad quorum unum spectat ministrare Cineres Celebranti, & ideo ab eodem Celebrante accipit Cineres stans, non vero genuflexus. Primum vero ex supradictis Decretis loquitur de aliis Sacerdotibus, non in dignitate constitutis, qui recipere debent prædictos Cineres, non stantes, sed genuflexi, & revera tale Decretum est resolutio, & responsio data PP. Capuccinis proponentibus tale dubium.

Resumendo sermonem de Sacerdote digniori, qui primus omnium accipit Cineres a Celebrante, debet, inquam, eos recipere genuflexus super suppedaneum Altaris, manibus junctis, capite inclinato, quod & alii observabunt in accipiendis Cineribus. Immediate post præfatum digniorem Sacerdotem accedunt Ministri Sacri, facta prius Altari genuflexione, & Celebranti reverentia, genuflexi super Altaris suppedaneum ambo simul accipiunt a Celebrante Cineres. Diaconus autem non osculatur Celebrantis manum, sicut nec præfatus Sacerdos in hac functione, quia id commode fieri non potest. Aliter autem discurrendum est in distributione Palmarum, & Candelarum, ut liquet ex primo Decr. superius dato. Diaconus vero in hac functione accepturus Cineres, tradit Vas cinerum Cæremon. vel alteri; juxta Rituale tamen Monast. Reformationis Monachorum S. Bernardi *lib.* 3. *c.* 5. *n.* 3. illud deponit super Altare, & acceptis Cineribus illud recipit denuo, & tunc iterum se locat ad Celebrantis dexteram, & Subdiaconus similiter ad sinistram, ubi erat prius. Biss. *sup.* §. 10. Bauld. *sup. n.* 4. Corset. *sup. n.* 9. Castald. *lib.* 3. *sect.* 4. *c.* 3. *n.* 8. Gerlacus Vinitor *part.* 6. *t.* 4. *n.* 9. Turrinus *part.* 3. *sect.* 1. *c.* 2. §. *stans.*

Hæc autem dicta sint de illis Ecclesiis, quæ non sunt Cathedrales, nam si in prædictis Ecclesiis Cathedralibus aliqua dignitas, vel Canonicus aliquis celebret, & Beneficiati seu Mansionarii ministrent, tunc post digniorem de clero prius excipiunt Cineres Canonici omnes, quamvis non sint parati, & quidem stantes, non vero genuflexi, & post eos succedunt supralaudati ministri sacri Beneficiati, ut supra, licet sint parati Cærem. Episc. *lib.* 2. *c.* 19. §. 5. Bauld. *part.* 1. *c.* 9. *n.* 18. Attamen Diaconus, & Subdiaconus semper quantum fieri potest debent esse ejusdem ordinis cum Celebrante, & non inferioris, contraria consuetudine non obstante, juxta Decretum editum die 8. & 22. Martii 1631. a S. R. C. & datum in nostro Indice *sub n.* 255. in quo statuitur, quod dignitate, vel Canonico solemniter celebrante, Canonici pariter pro Diacono, & Subdiacono, & non alii inferiores inservire debent, non obstante contraria consuetudine &c. — Igitur si prædicti sacri Ministri fuerint Canonici, tunc post præfatum digniorem de Clero stantes capite tamen inclinato, ante omnes alios, sacros Cineres recipiunt.

RUBRICA.

6. *Postea* (q) *veniunt alii: primo Clerus per ordinem*, (r) *Populus, & genibus flexis ante Altare singulatim recipiunt Cineres a Sacerdote; ut dictum est de Ministris. Completa Cinerum impositione Sacerdos dicit, Dominus vobiscum.*

GAVANTUS.

(q) *Veniunt alii.* Cum debitis reverentiis Altari, & Celebranti, ante & post, & manibus junctis.

(r) *Populus.* Extra gradus Altaris ad cancellos populus congruentius recipit Cineres: fœminis etiam non supra velum, sed supra capillos dantur Cineres, si fieri potest commode; ne benedictus Cinis supra velum deperdatur.

In fine distributionis ante Orationem *Concede*, tergat digitos Celebrans in angulo Altaris, *Cær. Episc. loc. cit.* cum aqua, & mica panis. Deinde dicitur Missa, in qua hæc sunt propria.

7. Gra-

7. Graduale dicitur cum Tractu, *Domine non secundum peccata nostra, &c.* non *ex Ord. Rom.* sed ex nostra devotione inquit *Microl. c.* 50. quod repetitur in Feriis secundis, quartis, & sextis. *Idem ibid.* cur non in aliis Feriis? quia in prædictis tantum erat populi concursus ad luctum solemnem quem significat *Tractus*, & est *in Antiph. Gregor.* * eadem ratione, qua in iisdem Festis dicuntur Officium Defunctorum, Psalmi Graduales, & Pœnitentiales: quia nimirum lætitia Dominicæ minui debet statim in feria 2. tum in 4. venditus fuit Christus, & in sexta fuit Cruci affixus. Præfatio Quadragesimalis ex Pelagii Decreto quotidie dicitur *Microlog. loc. cit.* etiam in Dominicis *Gemma lib. 4. c.* 117. quamvis non jejunemus, contra quosdam, quos confutat *Durand. loc. cit.*

8. Duplex Oratio in fine Missæ additur cum humiliatione: *Humiliate capita, etc. Amalar. lib. 2. c.* 37. Vide supra 2. *part. Rub. tit.* 11. *num.* 2. sed non in Dominicis, in quibus communio fiebat populi, cujus loco successit in Feriis Oratio illa duplex: unde & in iisdem humiliatio est omittenda. *Microl. c.* 51. Orationes autem Missæ sunt eædem, quæ *in Sacram. Greg.*

9. Feriæ 5. festivæ habitæ sunt a S. Silvestro successore S. Melchiadis; & ideo non habuere officia a S. Gregorio I. Gregorius deinde dictus Junior, idest II. & Officia propria, & Missas (quæ addita sunt Antiphonario, & Sacramentario Greg.) iisdem distribuit *Walafr. c.* 20. imo *ex Baronio an.* 371. jejunium iisdem instituit in Ecclesiis iis, in quibus adhuc non agebatur, & ideo Evangelia fere omnia, quintis Feriis assignata, communia sunt aliis diebus extra Quadragesimam.

10. In Sabbato Cinerum idem est Officium Missæ, quod in præcedenti Feria 6. quia posterius est S. Gregorio, *ex Microl. c.* 49. cum Oratione tamen diversa *in Sacrament. S. Greg.*

11. * In Dominica prima Quadragesimæ nihil occurrit notandum, nisi quod ea contingit aliquando die 16. Februarii, ut *in Tabula IX. Calendarii nostrii perpetui*, & ea ipsa dies *ex Augustino Torniello in Annal.* qua Christus tentatus fuit, ut in Evangelio Dominicæ.

12. Feriæ Quatuor temporum ex decreto Greg. VII. tamquam a majoribus eo tempore institutæ, habent Officia *in Sacrament. S. Greg. & Lectionar. S. Hieron.* de quarum Ritibus vide, quæ diximus supra de Adventus Quatuor Temporibus, ubi cur Evangelium 3. Domin. Quadragesimæ sit idem, ac Sabbati præcedentis, indicavimus.

13. Dominica secunda habet Missæ offic. non Gregorianum, *ex Microl. c.* 24. *et* 29. *et ex Pamel.* * Dicta est vacans, hoc est, sine Officio proprio, nam Introitus, Graduale, Offertorium, & Communio sumpta sunt de Feria 4. præcedenti. Reliquarum Feriarum, & Dominicarum sequentium Officia partim *in Antiph.* partim *in Sacrament. Greg.* habentur, paucis Orationibus mutatis in aptiores.

14. In Feria 5. Domin. 3. habetur collecta de SS. Cosma, & Damiano, de qua vide supra *tit. præced. num.* 15.

16. Feriæ 4. Dominicæ 4. variatur Missa, cui datæ sunt duæ lectiones, ut in Feria Quatuor Temporum putant aliqui, ad indicium futurarum in Sabbato ordinationum: sed hac die fiebat scrutinium baptizandorum in Paschate, & inter septem scrutinia hoc erat maximum. *Ordo Rom.* quod scrutinium non est in usu hodie, sed tamen Missa est eadem, in qua Cathecumenis dicitur in Introitu: *Effundam super vos aquam mundam*, & idem repetitur in prima Epistola, tum dicitur *Lavamini* in secunda: & in Evangelio cœcus natus nondum lotus Cathecumenum repræsentat: *ex Aug. in homil. illius Feriæ*, a qua Feria usque ad Parasceven jejunabant quindecim diebus, demptis Dominicis, *ex Rup. lib. 4. c.* 18. Causas autem scrutinii in hac Feria 4. vide apud *Honor. in Gemma lib. 3. cap.* 54.

16. In reliquis diebus nihil novi occurrit declarandum usque ad Dominicam de Passione, exceptis Ordinationibus, quæ in Sabbato, *Sitientes*, ita dicto, quia Introitus Missæ incipit a verbo, *Sitientes*, concessæ sunt ex decreto Gelasii I. *distinct. 75. ordinationis Presbyterorum*, de quibus eadem est ratio cum aliis Sabbatis Quatuor Temporum, ut supra nos diximus.

Novæ Observationes, & Additiones, pro Ritu Solemni Distributionis Cinerum.

XVII. Rubric. & Gav. lit. q — *Veniunt alii cum debitis reverentiis &c.*) Postea accedunt alii de Clero ad Altare (sed primo majores, deinde inferiores bini simul, vel unus post alium pro numero Clericorum, ne deficiant in choro, qui cantent) ubi facta debita reverentia tam ipsi Altari, quam Celebranti, genuflexi super suppedaneum, manibus junctis, & capite inclinato Cineres a Celebrante accipiunt, manus tamen Celebrantis non osculando, quia commode fieri non potest. Verum si sint Canonici Ecclesiæ Cathedralis, non genuflexi, sed stantes, capite tamen inclinato a Celebrante Cineres accipiunt. Cærem Episc. *lib. 2. cap.* 19. §. 5. ut nos supra innuimus; Canonici vero Collegiatarum genuflexi Cineres accipient, nisi immemorabilis consuetudo obest, ut docet Bauldry ex S. R. C. *part. 5. lib. 2. c. 9. art. 2. n.* 20. necnon Turrinus *part. 2. c. 2. §. Cum Episcopus.* Ita etiam genuflectere non debet superior Ecclesiæ, quando ab alio accipiat Cineres, si ipsemet functionem tunc non faciat, quod id dicendum est de Candelis, & de Palmis; quilibet vero postquam accepit Cineres, redit ad Chorum, idest ad locum suum, facta prius Altari, & Celebranti debita reverentia. Bissus *sup.* §. 11. Datis Cineribus Clero ad Altare, ibi etiam dantur Magistratui, Principibus, & Nobilioribus genuflexis, manibus junctis, ut supra, qui sæculates Principes hac die cedere solent locum, sicut etiam Feria VI. in Parasceve, omnibus de Clero, & præsertim canonicis paratis, etiamsi essent maximi, & valde

potentes, idque quia in acceptione Cinerum ostendere debent humilitatem actus; Magistratus vero, Officialesque omnino capiant Cineres post omnes de Clero. Cæremoniale Episcoporum *supra* §. 11. Bissus *supra* §. 12.

Huc spectat Decretum editum a S. R. C. die 23. Maji 1603. & datur in nostro Indice *sub n.* 21. in quo declaratum fuit — Quod assistentiæ ratio non habetur in receptione Cinerum, & Palmarum, sed quilibet debet accedere secundum prærogativam sui Ordinis.

Pertinet etiam subsequens aliud Decretum ad supradictam materiam a S.R. C. editum die 15. Martii 1608. & datur in nostro Indice *sub n.* 85. in quo habetur — Quod in accipiendis Cineribus, Candelis, Palmis, &c. attendatur consuetudo in Vicario, & Canonicis, & item in thurificatione, & aliis, nisi Canonici sint parati.

Vide etiam aliud Decretum datum in nostro Indice *sub n.* 489. in quo agitur de præcedentia Vicarii Generalis.

XVIII. Rubr. & Gav. *Populus extra gradus Altaris, &c.*) Quia non convenit ut communiter laici Cineres accipiant ad Altare; idcirco distributis Cineribus Clero, Principibus, &c. Celebrans descendit ad cancellos; ubi laicis utriusque sexus genuflexis (& advertat ne mulieribus imponat Cineres super velum, sed omnino super capillos, ut notat Gav. hoc loco. Bauld. *part. 4. c. 4. art. 2. n.* 7. Bissus *sup.* §. 13.) imponit Cineres super caput singulis verba supradicta repetens semper in masculino genere, licet fœminis distribuat; interim Diacono tenente Vas Cinerum, & in hac Cinerum distributione Diaconus a parte sua manu sinistra; Subdiaconus vero manu dextera, sinistra infra pectus posita, elevant fimbrias anteriores Pluvialis, ne Celebrantem impediant. Bissus *sup.* Gerlacus Vinitor *sup. n.* 11.

XIX. Gav. ead. lit. r — *In fine distributionis, &c.*) Completa totaliter Cinerum distributione Celebrans procedit ad latus Epistolæ per planum, & ibi lavat manus private in angulo Altaris Cærem. Episc. *lib. 2. c.* 19. §. 6. Bauld. *sup. n.* 9. Vinitor *sup. n.* 12. *Bissus sup.* §. 14. vel prope credentiam in plano; Bissus *supra*, cum aqua, & mica panis (si tamen distributio Cinerum terminatur ad Altare, quamvis non deceat, tunc Sacerdos manus lavat, stans non in plano, sed super suppedaneum in cornu Epistolæ: Bissus *supra*) fundente aquam aliquo Acolytho, & Ministris Sacris ministrantibus manutergium. Lotis manibus, & extersis Celebrans ascendit per laterales gradus ad cornu Epistolæ super suppedaneum, ibique stans versus Altare manibus junctis medius inter Ministros Sacros cantat in tono feriali *Dominus vobiscum*, & Orationem *Concede nobis Domine*, ut in Missali.

Superest nunc, ut hoc loco exhibeantur sequentia Decreta, quæ ultra alia superius tradita, spectant pariter ad hanc functionem Benedictionis, & distributionis Cinerum.

Benedictiones Palmarum, Candelarum, Cinerum, & alias similes functiones facere, quas faceret Episcopus præsens, eo absente, vel impedito, ad primam dignitatem, non vero ad Canonicum hebdomadarium pertinet. S. Rom. Cong. 21 Martii 1609. & in nostro Indice *sub n.* 96.

Refertur etiam hoc Decretum ab Ursaya *Discept. Ecclesiast. tom. 4. part. 2. discept. 2.* pro Capitulo Cathedralis Clemensis, cum Præposito ejusdem Ecclesiæ *sub n.* 76. *pag. mihi* 190.

Cineres Episcopo ministrare Feria IV. Cinerum, non ad primam dignitatem, sed ad Canonicum ea die Celebrantem pertinet. Sacra Rom. Congreg. 28. Maji 1616. & in nostro Indice *sub num.* 155.

Missarum solemnium celebratio, delatio Sanctiss. Sacramenti in Processione in ejus Festivitate, Candelarum, Cinerum, & Palmarum Benedictiones, & functiones similes, quas Episcopus præsens in sua Cathedrali facere debet juxta formam libri Cæremonialis Episcoporum, absente, vel impedito Episcopo, ad primam dignitatem, & deficiente prima, ad secundam, & sic successive pertinet. S. R. C. 25. Junii 1611. *in Civitaten. seu S. Severi*, & in nostro Indice datur *sub n.* 116.

Absente Episcopo, Benedictiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, & Fontis fiant per Celebrantem. S. R. C. 12. Junii 1627. & datur in nostro Indice *sub n.* 209.

Absente Episcopo spectat ad primam dignitatem distributio Cinerum, Palmarum, &c. 3. Decembris 1627. & in nostro Indice *sub n.* 449.

Quod quidem Decretum conciliatur cum antecedente, quia supponitur, quod prima dignitas celebret loco Episcopi.

Benedictiones, & distributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum, non sunt de juribus mere Parochialibus. S. R. C. 10. Decembris 1703. & in nostro Indice *sub n.* 565.

Denique lubet etiam addere Decr. editum a S. Cong. Episcoporum, & Regularium die 3. Julii 1615. *in Firmana*, & habetur apud Nicolium in Flosculis *v. Benedictio*, in quo Decr. sic statuitur.

In Ecclesiis Regularium, in quibus exerceri consuevit cura Animarum, Benedictio Cinerum, eorumque distributio, pertinet ad Regulares, non ad Parochum.

XX. Gav. ead. lit. r — *Deinde dicitur Missa, etc.*) Terminata supradicta Oratione, Sacerdos descendit in planum Altaris, ubi deposito Pluviali, capit in plano ad cornu Epistolæ ante Altare, non in medio (quod tantum Episcopis conceditur) Manipulum, & Planetam violaceam, sicut & Ministri Sacri suos Manipulos sumunt; deinde cum debitis reverentiis Choro, si ante ipsum transeunt, accedunt ad medium ante infimum Altaris gradum, ibique facta debita reverentia Altari Celebrans incipit Missam more solito. Quando vero Ministri sacri debeant deponere, & resumere Planetas plicatas, vide ea, quæ tradit Gav. noster *supra*

par-

part. 1. *tit.* 19. *Rubr.* 6. & ea, quæ tradita sunt a nobis in nostris Additionibus, & Observationibus *ad tit.* 1. *hujus quartæ partis de Rubricis Missarum de Adventu n.* 4.

Sacerdos autem, qui celebrare debet hanc Missam, debet esse ille idem, qui benedixit Cineres, & hoc eruitur ex Decr. edito die 12. Junii 1627. a S. R. C. & dato in nostro Indice *sub n.* 209. de quo Decreto mox mentionem fecimus. Ab aliis nempe a Fagioli in Kalendario perpetuo Rationali, in adnotationibus ad Februar. *lit. A sub n.* 6. allegatur Decretum editum a S. R. C. sub die 26. Februarii 1628. & a Pittono aliud pariter simile Decretum editum die 12. Aprilis 1640. in quibus declaratur, quod ille idem, qui benedixit Candelas in Festo Purificationis B. M. V. vel Cineres in Feria IV. post Dominicam Quinquagesimæ, aut Ramos in Dominica Palmarum, debet etiam cantare Missam sequentem. Sed non obstante omni diligentia, quam adhibui, in Regestis S. R. C. reperire non potui hæc duo Decreta, nihilominus ex a nobis allegato primo Decreto sub die 21. Junii 1627. & ex Bauldry *part.* 4. *c.* 4. *art.* 2. *n.* 10. diserte colligitur, ad eumdem Sacerdotem spectare Missam solemnem celebrare, qui Cineres benedixit. Si autem ex aliqua rationabili causa Sacerdos, qui benedixit Cineres, non celebret Missam, tunc finita Cinerum distributione, lotis, extersisque manibus, finitaque ultima Oratione Sacerdos cum cæteris Ministris ad Sacristiam recedit, facta Altari debita reverentia respective, & Choro, & alius Sacerdos cum suis Ministris de Sacristia accedit ad Altare pro Missa celebranda more solito, in qua Missa ad Confessionem, ad Orationes omnes in Choro genuflectunt ante Epistolam, & etiam Acolythi idem facere debent ad Altare, qui in his Choro se conformare debent. Bauld. *sup. n.* 11. Bissus *tom.* 2. *lit. M n.* 249. §. 2.

Dum Celebrans private legit vers. *Adjuva nos*, *&c.* genuflectere debet unico tantum genu ad prima verba, ut commodius possit legere vers. in libro, & statim surgere. Sed dum cantatur iste vers. a Choro, genuflectunt omnes, exceptis duobus Cantoribus, & antequam inchoetur, Celebrans, & Ministri Sacri descendunt ad secundum gradum Altaris, ut dum cantatur: *Adjuva nos Deus* a Choro, statim genuflectant in suppedaneo Altaris utroque genu, quod est omnino servandum, & ideo debet Celebrans se expedire a legendo Evangelio submissa voce, quod supponimus potuisse legere ante initium ℣℣. præsertim si cantatur a Choro Graduale, vel alii ℣℣. Tractum antecedentes ita lente, ut præfatus Celebrans, dum cantatur, commode legat Evangelium, ne intra Tractum, & ultimum ℣. *Adjuva nos* silentium interponatur, ad quod Cantores omnino advertere debent. Bauldry *sup. n.* 13. Bissus *lit. G n.* 29. Vinitor *sup. n.* 15.

Præfatio Missæ hujus diei est propria Quadragesimæ, *qui corporali jejunio*, *&c.* quæ quotidie dicitur etiam diebus Festis, atque in Missis Votivis, quæ propriam non habent Præfationem, ab hac die inclusive usque ad Domin. Passionis exclusive. Ad *Sanctus*, omnes genuflectunt, usque ad *Pax Domini &c.* exclusive. Bissus *lit. C num.* 25. §. 9. Castaldus, Bauldry, & alii Rubricistæ communiter.

Recitatis consuetis orationibus post Communionem, & dicto a Celebrante more alias usitato *Oremus;* Diaconus adhuc stans in cornu Epistolæ post Celebrantem vertit se ad populum per latus suum dexterum, nulla facta prius genuflexione, quia non est in medio Altaris, & ita ad populum conversus, cantat manibus junctis: *Humiliate capita vestra Deo:* quo dicto, omnibus genuflexis manentibus, & capite inclinato, præter Celebrantem, per eamdem viam vertit se ad Altare, & ibi stat a tergo Celebrantis inclinatus ad Orationem manibus junctis. Bissus *tom.* 1. *lit. D n.* 123. §. 46. Si autem non sit Diaconus assistens in hac Missa, ipse Sacerdos Celebrans persistens in eodem loco ante librum, id ipsum junctis manibus dicit, caput inclinans Cruci, ac postea extensis manibus eadem voce subjungit Orationem super populum in fine Missæ adnotatam, qui modus dicendi Orationem super populum servatur etiam deinceps in omni, ac sola Missa feriali de tempore quadragesimali, usque ad Feriam 4. majoris hebdomadæ inclusive, non autem in Missis Festivis, ac Votivis, etiam illis, quæ dicuntur in colore violaceo.

Huc usque locuti sumus in suppositione, quod post Benedictionem Cinerum cantetur Missa cum Ministris sacris; si vero dicatur Missa tantum privata in eo casu, dicta Oratione *Concede*, *&c.* Celebrans, & Ministri sacri descendunt in planum, ubi deposito Pluviali, si eo utatur, capit in eodem plano ad cornu Epistolæ, & non in medio, Manipulum, & Planetam, & hinc pergit ad medium ante infimum gradum Altaris, ibique facta debita reverentia incipit Missam de more: Ministri vero Sacri factis debitis reverentiis respective discedunt, ac redeunt ad Sacristiam, ubi paramenta deponunt, Bauldry *sup. n.* 16. & Bissus *tom.* 2. *lit. M n.* 249. §. 5.

Si vero non adsint Ministri Sacri, tunc Celebrans solus cum uno, aut pluribus Acolythis ministrantibus Thuribulum, Naviculam, & Aquam benedictam benedicit Cineres, ut infra, & unus ex illis a dexteris elevat partem anteriorem Pluvialis, eo utatur, manu sinistra, dum Cineres distribuit. Bauldry *sup. art.* 3. *n.* 1.

Quod si Cinerum benedictio fiat sine Clericis, & non sint in choro, qui cantent, tunc Antiphona *Immutemur habitu*, *&c. cum seqq.* dicitur a Celebrante, antequam Cineres distribuat, & finita distributione lavat manus, ac eas fricat cum medulla panis, ministrante Acolytho, vel Acolythis, si plures sint, vel si nullus adsit Acolythus, Ministro Missæ privatæ; deinde dicit Orationem *Concede &c.* in cornu Epistolæ, & deposito Pluviali, si eo utatur, sumit Manipulum, & Planetam, & Missam celebrat de more. Bauldry *sup. n.* 1. & 2.

Quia demum aliquando in aliquibus locis popu-

lus expectare non potest post Horam Nonam ad accipiendos cineres; ideo possunt summo mane ab aliquo Sacerdote aliqui cineres benedici, qui deinde suis in vasibus per Altare distribuuntur, ut pro temporis opportunitate populo satisfieri possit; hæc autem privata benedictio fiet eo modo, quo supra diximus, demptis iis, quæ ad majorem solemnitatem spectant, & in fine Sacerdos lavat manus non in pelvicula consueta, quantum fieri potest, sed in aliquo vase ad id præparato, & manuum lotiones, & cineres, qui non erunt amplius usui, in sacrarium immittuntur, Bissus *tom. 1. lit. B n.* 86. §. 17. Bauldry *supr. art. 3. n. 2. & 3.*

Subnectere lubet aliqua Decreta, quæ pertinent ad Ritus servandos in Missæ celebratione hujus Feriæ quartæ Cinerum — Qui habent privilegium celebrandi Octavas in Quadragesima, non ideo debent facere commemorationem de Octava in Feria 4. Cinerum, neque in Officio, neque in Missa. Ita S. R. C. 24. Januarii 1682. & dabitur hoc Decretum in Indice Decretorum spectantium ad Rubricas Breviarii.

In feria 4. Cinerum non potest cantari ad Altare, ubi exponitur SS. Sacramentum, Missa Votiva de Sacramento, sed debet cantari Missa de dicta Feria cum Oratione SS. Sacramenti sub unica conclusione. Ita Clemens XI. in sua constitutione, seu instructione pro expositione Sanctiss. Sacramenti sub die 20. Januarii 1705. quæ instructio datur per extensum in his nostris Additionibus, & Observationibus *part. 2. tit. 14. pag.* 280.

In hac Feria 4. Cinerum non possunt dici Missæ Votivæ, neque Missæ Defunctorum, ut liquet ex Rubricis, & ex Decreto S. R. C. edito die 28. Augusti 1627. & dato in nostro Indice *sub n.* 217.

Quinimo hæc dies juxta Breviarii, & Missalis Rubricas, tali privilegio gaudet, ut quodlibet Festum etiam ex majoribus occurrens transferri debeat in primam sequentem diem non impeditam, ita ut hac die omnino de ipsa Feria celebretur.

Rursus si in Feriis Quadragesimæ occurrat Festum duplex, vel semiduplex, fit de eo cum commemoratione Feriæ, & præterea dicitur tertia Oratio in Missa, prout describitur in Missali cum Evangelio Feriæ in fine. In Ecclesiis autem Cathedralibus, & Collegiatis dicuntur duæ Missæ Conventuales; prima de Sancto, cujus celebratur Officium post Tertiam, cum paramentis coloris tali Officio convenientis absque commemoratione Feriæ, & cum Evangelio S. Joannis in fine; altera Missa Conventualis post Nonam de Feria absque commemoratione Sancti cum Orationibus assignatis.

XVI. Gav. num. 9. *Feria V. &c.*) Si in Feriam V. post Cineres incidat Festum SS. quadraginta Martyrum, seu dies decimus mensis Martii, tunc Oratio secreta pro feria currente accipienda est ex Feria 6. subsequente, quia Secreta Festi, & Feriæ currentis, tunc coincidunt; ut optime adnotavit noster Gav. *sup. part. 1. tit. 7. n. 7. lit. Q.* & Bauldry *part. 4. c. 5. n. 2.*

XXII. Gav. n. 11. *Dominica prima Quadragesimæ, &c.*) Hæc prima Dominica Quadragesimæ celebris semper fuit; in ipsa namque ex antiqua PP. traditione olim inchoabatur quadragesimalis observatio, & Ritus, ut supra innuimus, prout etiam adhuc in Ecclesia Mediolanensi juxta Ambrosianos Ritus servatur, & in Romana Ecclesia ab hac die, a Vesperis videlicet Sabbati præcedentis, incipit Officium proprium temporis quadragesimalis, unde in omnibus Feriis, quibus jejunatur, usque ad Sabbatum Sanctum inclusive, Vesperæ celebrantur ante comestionem, etiam in diebus Festis, non vero in Dominicis, quia in eis non jejunatur. Hæc prima Dominica juxta Rubricas Missalis, & Breviarii Romani est primæ classis, unde quodcumque Festum in ea occurrens etiam Patroni, vel Titularis, seu Dedicationis propriæ Ecclesiæ, transfertur in primam sequentem diem non impeditam.

Altare floribus non ornetur, neque apponantur Imagines, seu Reliquiæ inter candelabra. Ministri sacri non utantur Dalmatica, ac Tunicella, sed Planetis plicatis in Ecclesiis majoribus, sicut etiam in omnibus aliis Dominicis, & Feriis Quadragesimæ, excepta Dominica 4. prout dicemus, & prout alibi diximus agentes de usu talium Planetarum.

XXIII. Gav. num. 12. *Feria Quatuor Temporum, &c.*) In hac prima hebdomada juxta ea, quæ diximus supra, agentes de Quatuor Temporibus, una cum jejunio quadragesimali, celebratur etiam solemne jejunium Quatuor Temporum primi mensis in Vere; & quidem juxta ea, quæ tradit Gavantus supra, ex Decreto S. Gregorii VII. prout etiam scripsit Micrologus, *in libro de ecclesiast. Observ. c. 24. & cap. 25.* necnon celeberrimus vir Ludovicus Antonius Muratori *in dissert. de jejuniis Quatuor Temporum, quæ habetur tom. 2. suorum Anecdotorum*, recolantur tamen ea, quæ diximus supra in tertia Adventus hebdomada de talibus jejuniis Quatuor Temporum, ne iterum repetamus eadem, quæ ibi exarata sunt; nam & ex a nobis ibi traditis constabit Gregorium VII. non ab initio instituisse, sed potius confirmasse jejunia Quatuor Temporum.

XXIV. Gav. num. 13. *Dominica secunda habet, &c.*) Dominica Quadragesimæ est secundæ Classis, sicut pariter Dominica tertia, & quarta, & ideo juxta Rubricas, Officium duplex in eis occurrens, etiam secundæ classis transfertur, & tantum fit de Patrono Titulari, vel Dedicatione Ecclesiæ, sed sine Octava, ut melius videbimus in secundo Tomo, in quo tractabimus de Rubricis Breviarii Romani.

XXV. Gav. n. 13. *Dominicæ quartæ &c.*) Dominica 4. Quadragesimæ pulsantur Organa, & in Missa solemni Ministri sacri utuntur Dalmatica, & Tunicella coloris violacei; Altare vero paratur festivius, quam in aliis Dominicis, nam adhiberi possunt flores, Imagines, aut Reliquiæ, quæ non possunt adhiberi in aliis Dominicis. Bauldry *supra num. 4.* Vinitor *part. 6. tit. 4. n. 2.* Hæc Dominica dicitur *Lætare* ab introitu Missæ:

no-

nominata etiam fuit Dominica *Panis*, quia legitur Evangelium multiplicationis Panis, significaturque in ea populi Christiani liberatio a tyrannica idolorum servitute. Durandus *lib.* 5. *c.* 53. Unde in signum læti diei, Cardinales induuntur vestibus rosaceis, & Summus Pontifex, eundo, ac redeundo a Cappella, in signum lætitiæ fert Rosam auream in manu ab eo benedictam, quam deinde alicui magno Principi mittere solet. Ver enim denuntiat, quod post Hyemis turbines succedens mundum lætificat. Antiquitus hæc cæremonia fieri solebat in Ecclesia S. Crucis in Jerusalem, ut colligitur ex sermone Innocenti III. hac die habito. Solebant enim Romani Pontifices hac die tractatum ad populum habere, & hinc Pius II. sermonem pariter hac Dominica habuit, & Rosam ab eo benedictam, ad suam Senensem Patriam misit. Sixtus vero IV. in signum sui gentilitii stemmatis anno 1471. quercus aureæ ramum Cathedrali Savonæ ejus patriæ dono misit. Quæ solemnitas quamvis non constet, a quo Pontifice primo fuerit instituta, est tamen antiqua, & ante Leonis IX. tempora, qui Romanam Cathedram moderabatur anno 1050. de qua Cencius Camerarius ait: quod hic Pontifex pensionem annuam pro expensa hujus Rosæ super redditus Monasterii Sanctæ Crucis Lotaringiæ imposuerat. Alexander III. Venetiis anno 1177. cæremoniam hanc celebravit in Ecclesia Sancti Marci, ut testatur Petrus Blesensis *sect.* 15. qui eodem sæculo scribebat. Baron. anno 1117. *num.* 18. & idem ex Card. Bessarione ibidem, & Benedicto Ziani Venetiarum Duci dono dedit in signum gratiæ Sedis Apostolicæ: Flav. Blondus *decad.* 2. *lib.* 6. Clemens Papa VI. Ludovico Regi Neapolis miserat; Odoricus Raynal. ad ann. 1348. *n.* 11. Macrius *Hierolexicon V. Dominica Lætare pag. mihi* 218. De eadem Rosa aurea, quæ continet Muscum, & Balsamum, mentionem faciunt Ordines Romani 11. 13. 14. & 15. evulgati a Mabillonio, necnon Innocentius Papa III. *sermone in Dominica Lætare, seu de Rosa.* Reginald. Card. Polus *de Ense, & Rosa aurea ad Philippum Regem, et Mariam Angliæ Reginam;* Angelus Rocca *in opusculo*, in quo quærit, cur auream Rosam quarta jejunii quadragesimalis Dominica a Summo Pontifice benedici soleat, & cur hæc solemnitas in Basilica Sanctæ Crucis in Jerusalem fieri solebat. Gulielmus Durandus *in Ration. lib.* 6. *cap.* 53. Joannes Baptista Casalius *de veteribus sacris Christianorum Ritibus cap.* 81. Noster Paulus Maria Quarti *de Benedictionibus in Particulari sect.* 2. Claudius Dufresne *in suo Glossario*; Carolus Cartari in suo libro Italice exarato, & Romæ impresso ann. 1681. cui titulus. *La Rosa d' Oro Pontificia, Racconto Istorico*; quibus omnibus addi possunt Edmundus Martene *de antiqua Ecclesiæ disciplina c.* 19. Franciscus Pagi *in Vita Urbani II. n.* 57. Denique Theophylus Raynaudus *in tract. qui continetur in tom.* 10. *suorum Operum.*

XXVI. Gav. eodem n. 13. *Hac die* (nempe Feria 4. Dominicæ 4.) *fiebat scrutinium Baptizandorum, &c.*) De hoc scrutinio Baptizandorum fuse disseruimus in nostris Additionibus, & Observationibus præliminaribus, agentes ex professo de Missa scrutinii, unde legi poterunt ea, quæ ibidem a nobis tradita sunt.

De Dominica de Passione, & Hebdomada majori VII.

GAVANTUS.

1. In primis Vesperis Dominicæ de Passione velantur Cruces, & Imagines, *ex Cærem. Episc. lib.* 2. *c.* 20. hoc est ante Vesperas: velum autem non debet habere secum aliam Imaginem; & illud Velum, quo teguntur Cruces, sit potius violaceum, quam nigrum (album nequaquam) nisi aliud statuatur infra: quo Ritu significatur, jam Christum non in palam ambulasse apud Judæos hoc tempore, & abscondisse se, ut in Evangelio Dominicæ dicitur.

2. *Rupert. lib.* 5. *c.* 1. probat verisimiliter in Vesperis Sabbati ante Dominicam de Passione coactum fuisse Concilium adversus JESUM; ideoque mœstitia major convenit ecclesiasticis Officiis: & hinc in Introitu tacetur *Gloria Patri*, apud quosdam, inquit ille; sed *Ordo Rom.* expresse omittit, ut & nos humilitati studentes omittamus excelsa nostra, ait *Alcuin.*

3. Omittitur etiam *Judica me Deus*, ita *Gemma lib.* 4. *c.* 117. & quia Officia hujus Dominicæ sunt media inter dies Quadragesimæ sequentes de Passione, ideo forte dicta est *ab Ord. Rom.* Dominica mediana, uti etiam a Gelasiano *dist. tit. præc. n.* 15. *citat.*

4. De duabus Orationibus, non tribus, & de Præfatione de Cruce diximus *in* 1. *part. Rubric. tit.* 9. *et* 12. testatur autem *Microl. c.* 50. Præfationem de Cruce non dici solitam ante Palmas, qui mos duravit usque ad Pium V. a quo statuta est Præfatio de Cruce ab ipsa Dominica de Passione.

5. In Sabbato ante Palmas Offic. non est Gregorianum, *ex Amalar. lib.* 1. *c.* 9. tamen congruum legitur Evangelium, in quo habetur, quod in crastinum turbæ obviavere Christo: ergo quæ narrantur initio, contigerunt hac die. Officium, Missæ, hoc est Introitus, Graduale, Offertorium, & Communio sunt de Feria 6. præcedenti, quia olim Sabbatum vacans dicebatur, in quo Papa eleemosynas dabat.

6. Dominica Palmarum, dicta est *in Ord. Romano* Palmarum, sive Florum, sive Ramorum, Hosanna, Pascha petitum, sive competentium, idest simul petentium Symbolum ante Baptismum, *ex Alcuino*, & Capitolavium, quia in hac die lavabantur capita ungendorum in Sabbato Sancto, *ex Isidor. lib.* 1. *c.* 27. item Hebdomada Major, *apud Chrysost. homil.* 30. *in cap.* 10. *Gen.* quo nomine eam vocat etiam *Clem. lib.* 8. *const.* 39. vel quia in ea maxima parsimonia, vel quia in ea Offi-

cium majus celebratur, *Ord. Rom.* addit *Microl. c.* 52. Majorem dici, ob Sanctiss. Dominicæ Passionis Sacramentum. *Idem Chrysost.* appellat magnam, quia magna, inquit, & ineffabilia bona in ea contigerunt. Item appellatur, Indulgentiæ, ob pœnitentes absolvendos publice, *Honor. in Gemma lib.* 3. *c.* 72. Item Pœnosam, & Sanctam, ob Christi passionem, & impios justificatos, *Durand. lib.* 6. *c.* 67. Authentica *in Officio Ambrosiano:* & dicitur etiam ultima *a S. Ambros. epist.* 33. quia ultima est Quadragesimæ.

In Benedictione Ramorum Rubricas attende Missalis, quibus addemus alias minutiores de more.

RUBRICA.

7. *Completa Tertia, & facta aspersione aquæ more solito, Sacerdos indutus Pluviali violaceo, vel sine Casula, cum* (a) *Ministris similiter indutis,* (b) *procedit ad benedicendum ramos Palmarum, & Olivarum sive aliarum arborum,* (c) *in medio ante Altare, vel ad cornu Epistolæ positos, & primo cantatur a Choro Antiphona.*

GAVANTUS

Benedictionis Palmarum mentio est anno 877. *apud Baronium sub Joann. VIII.*

Aspersio aquæ, de qua Rubrica, fit a Sacerdote statim ac venerit ante Altare: Acolythi ante aspersionem aquæ deponant candelabra super Credentia.

(a) *Ministris similiter indutis.* Hoc est, simili colore, sed sine dalmaticis cum Casulis plicatis, vel in albis juxta supradicta *tit.* 19. *n.* 6. *et* 7. *part.* 1. manipulos autem in hoc casu Ministri portant, quia cantaturi sunt Epistolam, & Evangelium.

(b) *Procedit ad Benedicendum.* De Sacristia jam venit Celebrans præcedentibus Acolythis cum candelabro, ut ante Missam, sine Thuriferario, & cum Ministris, capite cooperto, hinc inde a latere Celebrantis, ut in simili casu *Cær. Episc. lib.* 1. *c.* 15. *et lib.* 2. *c.* 30. *et* 31. quia Pluviale habet, quare verbum *procedit*, hoc loco non significat motum localem a Sacristia, sed quod finita aspersione, prosequitur Benedictionem Palmarum, ascendendo ad Altare, quod osculatur in medio, & deinde in cornu Epistolæ cantando, ut in Missali.

(c) *In medio ante Altare.* Ita *Ordo Romanus*, sed est commodius, quod ad cornu Epistolæ ponantur Palmæ, & Rami.

Novæ Observationes, & Additiones, pro Ritu servando in Dominica de Passione, & Feriis sequentibus.

I. Gav. n. 1. *In primis Vesperis Dominicæ de Passione, &c.*) Sabbato præcedente Dominicam Passionis ante Vesperas primas de eadem Dominica, etiamsi sint de Sancto, teguntur, juxta Cæremoniale Episc. *lib.* 2. *cap.* 20. Cruces, & Imagines Salvatoris per Ecclesiam velis violacei coloris, in quibus non appareat ulla figura, seu Imago, ne insignia quidem Passionis; nullæque ponendæ sunt super Altare Imagines Sanctorum. Verum non solum Cruces, & Imagines Salvatoris in dictis primis Vesperis de Dominica Passionis, sed etiam Icones Altarium, & omnes Imagines Sanctorum, quæ reperiuntur in Ecclesia tegi debent, ut declaravit S. R. C. 4. Augusti 1663. & datur tale Decretum in nostro Indice *sub n.* 404. Prædictæ autem Cruces ita velatæ manere debent usque ad Fer. 6. in Parasceve. Utrum autem Feria 5. in Cœna Domini Crux Altaris, in quo celebratur, tegi debeat velo albo in Missa, & ad mandatum, est quæstio, quæ a nobis resolvetur infra. Feria, inquam 6. in Parasceve, non solum detegitur Crux adoranda, ab Officiatore, sed etiam detegi debent, post talem functionem, aliæ Cruces, quæ sunt in Ecclesia, non item Imagines Altarium, & Icones Sanctorum, quæ omnes tectæ manent usque ad finem Litaniarum Sabbati Sancti.

Cæremoniale Monasticum *lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 9. vult, quod in Festis, quæ recurrente Passionis tempore celebrantur, ab Altari illius Sancti, de quo festivitas agitur, sit removendum velum, & detegenda Imago. Verum, cum in Decreto edito a S. R. C. die 16. Novembris 1649. & dato in nostro Indice *sub n.* 300. habeatur, quod Sabbato Passionis debeant velari Imagines, & Cruces, etiamsi occurrat eo die festum S. Titularis, vel Patroni Ecclesiæ. Rursus quoniam ex alio Decreto eadem die, & eodem anno edito, & dato in nostro Indice *sub n.* 301. habetur, quod dictæ Imagines, & Cruces detegi non debent etiamsi in hebdomada Passionis occurrat Festum S. Titularis, aut Dedicationis Ecclesiæ, hinc liquet, prædictam dispositionem Cæremonialis Monastici nullo modo servandam esse. Semper enim toto Passionis tempore Imagines, & Cruces quocumque recurrente Festo, velatæ esse debent, & quidem, ut dixi, velo violaceo, non enim mutandum est Velum juxta colorem Festorum occurrentium, ut optime docet Guyetus *lib.* 3. *cap.* 18. *quæst.* 25. & hæc est praxis omnium Ecclesiarum, cum talis color violaceus velo, quo teguntur Cruces, & Imagines significet Christum, qui abscondit se, & exivit de Templo, ut legitur in Evangelio Dominicæ de Passione, & revera antiquitus in Capella Papali, ut legitur in Cæremoniali Romano Marcelli Corcyrensis *lib.* 2. *c.* 38. in quo sermo habetur de quinta Dominica Quadragesimæ, legitur, cum in fine Evangelii dicitur: *Jesus autem abscondit se, et exivit de Templo:* Clerici Capellæ super Altare velum paratum cordulis in rotulis supra in altum confixis, euntibus sursum trahunt, ut eo Imagines omnes ibidem depictæ cooperiantur.

II. Gavant. num. 3. *Omittitur etiam Judica me Deus, etc.*) In Missa hujus Dominicæ, & cæteris deinceps Missis de tempore, usque ad Sabbatum Sanctum exclusive, post *Introibo*, non dicitur Psalm. *Judica me Deus*, nec *Gloria Patri* ad Introitum,

tum, nec ad finem Psalmi, *Lavabo.* Id ipsum etiam hac, & sequenti Dominica omittitur ad *Asperges, et* post Psalmum *Miserere,* ut habetur in Rubrica Missalis de aspersione aquæ benedictæ. Dixi in Missa de tempore omittendum esse Psalmum *Judica me Deus*, cum *Gloria*, *&c.* nam si Feriis sequentibus ad hanc Dominicam occurrat Festum duplex, aut semiduplex, fit de eo Officium, & Missa, ut in Rubricis Breviarii, & Missalis præscribitur, & in tali Missa, sicut & in Missis Votivis hujus hebdomadæ (etiam ea, quæ dicitur de Passione, aut de Cruce) dicitur Psalmus *Judica*, ita *Gloria Patri* ad Introitum, & ad Psalmum *Lavabo, etc.* prout alibi declaravimus, nempe in Additionibus, & observationibus nostris ad Tit. VIII. primæ Partis, ubi agitur de Introitu Missæ.

III. Gav. eod. n. 3. *Dicta est ab Ordine Romano Dominica mediana.*) Hæc Dominica, ut optime notat Gavantus supra, vocatur ab Ordine Romano *mediana.* Nomine Dominicæ medianæ aliqui intellexerunt Dominicam quartam Quadragesimæ, quia hæc est media respectu quadragesimalis tractus. Glossa tamen in canone *principalis dist.* 63. asserit eam esse, quæ dicitur ad *sitientes;* idem affirmat ad canonem *in Parochia* 16. *qu.* 1. quæ opinio Gloss. confirmatur ex Epistola I. Gelasii Papæ *cap.* 13. & auctoritate Ordinis Romani a Gavanto allegati, ubi lectiones Prophetæ Jeremiæ, quæ disponuntur in Dominica mediana sunt illæ, quæ reperiuntur in Dominica Passionis in primo Nocturno. Idem etiam colligitur ex Ivone Carnotensi *epist.* 64. in qua habetur: *Apostolica Institutio, et Paterni Canones habent ut non fiat Levitica, vel Sacerdotalis Ordinatio, nisi jejunio quarti mensis, septimi, et decimi, aut initio Quadragesimæ, vel Sabbato medianæ.* Fuit autem hæc Dominica sic appellata, ut aliqui opinantur, quia in ejusmodi Lectionibus fit mentio Lunæ quartædecimæ, & quintædecimæ, quæ cum sint medietates periodi Lunaris, idcirco hæc Dominica mediana dicitur. Hæc ex Macrio *V. Dominica mediana*, ubi subnectit Theophylum Raynaudum absque fundamento cogitasse hanc Dominicam medianam esse quartam Quadragesimæ, & ideo Rosam, de qua supra sermonem habuimus, & de cujus Benedictione ipse egit, *medianam* perperam vocavit, dum supra adductæ auctoritates omnes Dominicam medianam, hanc Dominicam esse demonstrant. Est autem hæc Dominica Passionis Dominica major primæ classis, idest privilegiata contra quodcumque Festum etiam primæ classis. In Ecclesiis tamen, ubi hodie est titulus Ecclesiæ, vel concursus populi ad celebrandum Festum, quod transferri debet (v. gr. S. Josephi, aut Annunciationis B. M. V.) possunt juxta Rubricam generalem sextam Missalis, hac Dominica cantari duæ Missæ, una de die, altera de Festo post horam utique congruentem, de qua *Rubrica generalis* 15. *Missalis n.* 2. & Gavant. *sup. p.* 1. *tit.* 6. & 15. dicturque in Missa de Festo Psalmus *Judica, Gloria, Credo, etc. et Tractus.* Item Præfatio de eodem Festo si propriam habeat, sine ulla commemoratione. Admittit quoque hæc Dominica commemorationem Festi simplicis.

IV. Gav. n. 4. — *De duabus Orationibus & non tribus, &c.*) In Missa hujus Dominicæ duæ Orationes tantum sunt dicendæ; nimirum oratio propria hujus diei, & altera vel contra *Persecutores Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, ita ut tertia oratio non dicatur. Hæc eadem Rubrica servari debet ab hac die inclusive in Missis ferialibus, & de tempore usque ad Feriam V. in Cœna Domini exclusive. Gravis tamen usque modo agitata fuit quæstio, utrum occurrente Festo simplici in hac Dominica, vel in prædictis Feriis subsequentibus, in Missa de tempore debeat dici tertia oratio, nimirum secunda de Festo simplici in tali Feria occurrenti, & tertia *Ecclesiæ*, vel alia *Deus omnium Fidelium*, pro Papa. De hac re alibi sermonem fecimus, nimirum in nostris Observationibus *ad Tit. IX. part. I. n. VI. & seq.* ubi tamen hujus dubii resolutionem suspendimus, & remisimus lectorem ad præsentem locum; expectabamus enim, dum hoc opus Typi mandaretur, aliquod S. R. C. Decretum hujus celebris controversiæ penitus decisivum. Et quidem voti nostri compotes facti sumus, die enim 15. Septemb. anni 1736. postquam hæc folia typographo consignata erant, S. C. humillime supplicatum fuit pro definitiva declaratione — An in Missis ferialibus a Dominica Passionis usque ad Feriam V. in Cœna Domini occurrente Festo simplici, dicenda sit tertia oratio *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, & an eadem tertia oratio recitanda quoque sit infra octavas Paschatis, & Pentecostes? Referente autem Eminentiss. ac Reverendiss. D. Card. de Gentilibus, eadem S. R. C. inhærendo resolutionibus *alias* in simili dubio editis, & signanter *in una Rubricarum*, die 22. Novembris 1659. necnon *in Cæsaraugustana*, 13. Septembris 1692. & denique *in Pistoriens. 4.* Maji 1709. respondit: nihil esse innovandum, nimirum non esse dicendam tertiam orationem.

Ejusmodi igitur iteratis S. C. Decretis, & quæstione diligenter discussa emanatis, remanet omnino firmum, & inconcussum, quod recurrente Festo simplici in prædictis diebus præter orationem diei, & aliam de simplici non sit dicenda tertia oratio in Missis de Tempore. Antequam emanaret nullum ex memoratis Decretis tenebat hanc sententiam noster Gavantus, & ita intelligebat Rubricarum dispositiones circa prædictas duas orationes tantum dicendas. Siquidem in sequenti *Tit. XI. num.* 2. ubi sermonem habet de octava Paschatis, ait — infra quam si fiat commemoratio de simplici, non tamen dicitur tertia oratio. — & *num.* 25. ubi sermonem habet de octava Pentecostes, concludit — quod si fiat de simplici commemoratio, non tamen dicitur tertia oratio in Missa — & hæc verba Gavanti cum reperiantur in prioribus editionibus sui Thesauri, ipsi profecto tribuenda sunt, quod non ita certo affirmare possumus de aliis verbis, quæ ad *Tit. IX. I. Partis* sui Thesauri ad Rubricam

cam *num.* 8. leguntur, nempe — si in prædictis occurrat commemoratio de Sancto, non dicitur tertia oratio ad sensum Rubricæ — quæ verba in prima, & secunda editione sui operis revera non leguntur, & ideo dubitandi locus est, utrum ipse, vel alius ea addiderit in posterioribus editionibus.

Gavanti sententiam omnes complexi sunt, præsertim Bauld. *p. 4. c. 12. n.* 6. Bissus *tit. P n.* 52. §. 3. Turrinus *p. 2. sect.* 2. Corsett. *p. 2. c. 4. n.* 3. & alii communiter, inter quos recensentur PP. Benedictini Congregationis S. Mauri, qui in suo Cæremoniali Monastico *lib. 3. c.* 13. *n.* 20. ita loquuntur — Si tempore Passionis dicatur Missa Votiva, tres orationes dicuntur, sicut fit in semiduplicibus: at si eodem Passionis tempore, infra octavam Paschæ, & Pentecostes fiat commemoratio de Festo simplici, ea fiet secundo loco, & non dicetur alia oratio assignata, scilicet *Ecclesiæ*, vel *pro Papa.* — Animadvertere debemus, prælaudatos Monachos edidisse Cæremoniale Lutetiæ Parisiorum anno 1680. scilicet postquam Carolus Guyetus suam evulgaverat sententiam, ingentique conatu eam propugnaverat contra Gavantum *lib. 4. c.* 18. *qu.* 18. quapropter ob rationes ab eodem auctore adductas nihil permoti fuerunt, neque suaderi potuerunt ad recedendum a Gavanti sententia, quam licet ipse nullo argumento comprobaverit, tamen ceu certissimam habuerunt prædicti Monachi S. Mauri ea ducti ratione, quam ipsimet innuunt *cit. loc. n.* 18. nimirum, quia orationes communes, seu quæ de tempore appellantur, secundo loco, & tertio positæ non debent omitti, nisi ratione alicujus octavæ, vel alicujus Festi occurrentis debeat fieri commemoratio aliqua: tunc enim si occurrant duo, vel plures commemorationes faciendæ, omittitur utraque illarum de tempore; si tantum una occurrat commemoratio facienda, omittitur tunc tertia oratio, quæ est secunda de tempore, & tertio loco dicitur illa, quæ est prima de tempore, & quæ secundo loco dicenda erat. Sit exemplum quando in Missa præscribuntur tres orationes dicendæ, una de Officio, seu de die, aliæ vero duæ de tempore, secunda *Acunctis*, & tertia eligenda ad libitum Sacerdotis; tunc si occurrant duo Festa simplicia, omittitur utraque oratio de tempore, & substituitur commemoratio utriusque Festi simplicis. Exemplum habes hoc an. 1736. die 21. Octobris, in quam incidit Dominica 21. post Pentecosten. Hac enim die occurrit Festum simplex S. Hilarionis, & SS. Ursulæ, ac sociarum Virg. & Mart. quorum duæ commemorationes eripuerunt locum orationum duarum de tempore.

Firmata igitur hac regula, quod orationes, quæ correspondent commemorationibus factis in Officio post Laudes, substituantur in Missa Collectis, seu orationibus pro tempore assignatis, & quæ de tempore appellantur, debet pariter firmari hæc alia regula, quod sicut duæ commemorationes de duobus simplicibus Festis occurrentibus in eadem die, substituuntur in Missa duabus orationibus de tempore, quando duæ assignantur dicendæ, post orationem diei, ita unica commemoratio de simplici facienda, substituitur unicæ orationi de tempore, quando unica tantum est assignata in Missa dicenda. Ex quo igitur in memoratis Feriis a Dominica Passionis usque ad Feriam V. in Cœna Domini, & infra octavas Paschæ, & Pentecostes, unica assignatur oratio de tempore dicenda, nempe vel *Ecclesiæ*, vel *pro Papa* post orationem diei, hinc fit quod si occurrat Festum simplex in prædictis diebus, omittenda sit oratio illa unica de tempore assignata, & loco illius dici debeat oratio de dicto Festo, quæ correspondet commemorationi ejusdem simplicis factæ in Officio.

Ex hucusque dictis sequitur, quod particula tantum, quæ habetur in Rubrica Feriæ 4. post Pascha, in qua legitur — Ab hac die usque ad Sabbatum in Albis inclusive post orationem diei dicitur una ex sequentibus orationibus tantum, nisi facienda sit commemoratio Festi simplicis — Sequitur, inquam, quod illa particula *tantum* adversatur numero ternario orationum, ita ut occurrente Festo nulla simplici ex illis orationibus dicatur, quæ sunt communes, seu de tempore, sed loco unius ex illis recitari debeat oratio de simplici occurrente. Neque officit, quod eædem particulæ *tantum*, & *nisi* habeantur etiam in Rubrica *sub n.* 10. *p.* 1. *tit.* 9. in qua dicitur: *Et die Octava dicitur una tantum Oratio, nisi facienda sit aliqua commemoratio;* quin aliqua ex dictis particulis adversetur numero binario orationum, nam in hac Rubrica agitur de orationibus, quæ ambæ sunt Officii, & diei, adeoque de orationibus, quæ in Missa numquam omittuntur, nisi in aliquo casu particulari habeatur exceptio in Rubricis, sicut contingit in Dominica Palmarum, & in Vigilia Pentecostes, in quibus si occurrat Festum simplex, declaratur in Rubricis, quod de eo quamvis fieri debeat commemoratio in Officio, non tamen debet pariter ejusdem fieri commemoratio in Missa. Ex quo igitur in præfata Rubrica de Octava præscribatur unica tantum oratio, nempe diei, & subdatur, *nisi facienda sit aliqua commemoratio*, nimirum nisi sit addenda alia oratio Officii, ideo illa particula *tantum* ibi adjecta non adversatur numero binario orationum, nullus enim sanæ mentis intelligere potest, quod commemoratio facienda substitui debeat orationi illius diei, seu octavæ, itaut loco istius, debeat dici oratio commemorationis. At particula *tantum*, quæ habetur in Rubrica Feria 4. post Pascha versatur, non circa orationem Officii, & diei, sed circa orationem de tempore, cujus indoles est, ut omittatur in concursu alterius orationis de Officio, sicut supra clarissime explicavimus.

Rursus neque dici potest, quod illa particula *tantum* adversari nequeat numero ternario orationum, quia si is esset sensus Rubricæ, servandus æque foret non solum in occurrentia Festi simplicis, sed insuper in occurrentia Festi semiduplicis, quo incidente dicitur oratio secunda de Feria, & Tertia *Ecclesiæ*, vel *pro Papa.* Nihil, in-

inquam, urget hæc difficultas contra ea, quæ diximus, quia in Rubricis, ut supra exposuimus, est specialis dispositio de Missa Feriali hujus temporis, in qua excluditur tertia oratio, sed in Missa Festi semiduplicis diversa est dispositio Rubricæ, in dicta enim Missa positive, & expresse præscribuntur tres orationes dicendæ: prima de Sancto, secunda de feria, tertia communis, seu de tempore, nempe *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*. Non debemus autem audacter insurgere contra Rubricarum auctorem, & dicere, quare sic ordinasti, nimirum duas tantum orationes in Missa Feriæ, & tres in Missa Festi semiduplicis, quod est nobilius Feria?

In Missa de duplici dicenda aliquando in Feriis hujus hebdomadæ, oratio secunda est de Feria currenti, cui addenda est commemoratio de Festo simplici, si quod occurrat. At vero in Missa de Festo semiduplici, secunda oratio est de Feria, tertia *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, nisi facienda sit commemoratio de Festo simplici occurrente; tunc enim erit de illo (omissa oratione *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*) in Missis privatis.

Dixi in Missis privatis, nam ubi infra hebdomadam Passionis in ejusmodi Festo semiduplici cantandæ erunt duæ Missæ Conventuales (uti in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis) una de Festo, altera de Feria, in Missa de Festo semiduplici, secunda oratio erit *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*; aut si occurrat Festum simplex, secunda oratio esset de Festo simplici. In Missa vero de Feria oratio secunda erit *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, non autem de simplici, etiamsi tale simul occurrat, & tunc non dicetur tertia oratio, tam in Missa Conventuali de Festo, quam in Missa Conventuali de Feria juxta sententiam P. Halden, de qua mentionem fecimus in nostris Observationibus ad Tit. IX. Partis I. *num.* 6. Non desunt tamen, qui in Missa Conventuali de Festo semiduplici præter orationem de Festo simplici occurrente dicant etiam tertiam orationem *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*.

Advertere tamen est cum Halden in suis addendis, & corrigendis *pag. mihi* 20. quod hoc tempore Passionis, nec non infra octavam Paschæ, & Pentecostes, & omnibus illis diebus, quibus ex præscripto Missalis dicuntur tantum duæ orationes; *Oratio supranumeraria* a superiore indicta (seu una, seu plures) superaddita est duabus illis aliis a Missali pro Feria currente præscriptis, & post utramque a Missali præscriptam: hoc autem est etiam conforme Decreto a S. R. C. emanato die 17. Augusti 1709. *n.* 747. quod reperitur in nostra Appendice. Adnotare etiam debemus, quod juxta Decretum emanatum die 11. Julii 1643. & datum in nostro Indice *sub n.* 286. quod si in Fer. 2. post hanc Dominicam dicitur Officium Defunctorum, non ideo tamen debeat dici Missa Defunctorum, neque oratio Fidelium in Missa occurrente. Vide etiam Decretum editum die decima Januarii 1693. in una Galliarum, & datum in nostro Indice *sub n.* 506. in quo confirmantur aliqua jam a Rubricis præscripta, & a nobis superius tradita, præsertim circa Missas Conventuales alicujus Festi in hac hebdomada occurrentis, & Feriæ pariter occurrentis, necnon circa orationem de Festo simplici.

V. Gav. eodem n. 4. *De Præfatione, de Cruce, &c.*) Præfatio Missæ dicitur de Cruce in hodierna die, ac reliquis quoque deinceps Missis, usque ad Feriam 5. in Cœna Domini inclusive, etiam in Festis, ac Missis Votivis, nisi propriam habeant, aut nisi dicatur *Missa de Requiem*, in hac enim semper dicitur *Præfatio Communis, & Communicantes Commune* quocumque tempore pariter dicitur, &c.

VI. Gav. n. 6. *Dominica Palmarum, &c.*) Hæc Dominica, ut optime notat Gavantus, varia sortita est nomina, quorum fusiores explicationes videri possunt apud Grancolas *lib. 2. Comment. Historici in Breviarium Romanum c.* 53. & apud Edmundum Martene *de disciplin. Eccles. cap.* 20.

Antiquitas Ritus Benedictionis Palmarum.

VII. Gav. eodem num. 6. *In Benedictione Ramorum, &c.*) Benedictionis Palmarum, seu Olivarum, quæ fieri præscribitur in hac Dominica, nulla apparet mentio, ait Martene *cap.* 20. *de antiq. Eccles. disciplina* apud auctores ante sæculum octavum, aut nonum, nullum apparet illius vestigium in pervetustis Missalibus Francorum, & Gothorum a Thomasio vulgatis, nullum in antiqua Liturgia Gallicana ex MS. Bobiensi a Mabillonio erута, & edita *tom.* 1. *Musæi Italici*, nullum in Ordine Gelasiano, nullum in S. Gregorii Sacramentorum libro Menardi notis illustrato, aliisque nonnullis ante annos nongentos exaratis, &c. Hæc Martene *cit. loc.* qui subdit, se nullum Amalario antiquiorem, qui prædictæ Benedictionis mentionem fecerit, auctorem vidisse. Verum fallitur sapientissimus vir, etenim in Sacramentario S. Gregorii Magni a clarissimo Menandro edito, hujus Benedictionis mentionem fieri apertissime liquet in oratione, quæ Communionem præcedit, in qua Deo dicitur quemadmodum Fideles se illi offerebant eo die cum frondibus Palmarum, & Ramorum, velle eos post mortem recipere a Palmis victoriæ præcinctos, & bonorum operum fructibus exornatos, &c. quapropter mirari subit eruditissimum Martene affirmare potuisse nullum Solemnitatis Palmarum, & Ramorum vestigium extare in Sacramentario Gregoriano a Menardo vulgato, dubitat tamen doctissimus Grancolas, an prædicta oratio Sacramentario Gregoriano fuerit adjecta, sed vana omnino est hæc dubitatio, etenim in Codice membranaceo Sacramentarii Gregoriani, qui reperiebatur in Bibliotheca Reginæ Svetiæ supra octingentos annos exarato, hæc leguntur a doctissimo nostro Thomasio observata — Die Dominico in Palmis ad S. Joannem in Lateranis Benedictio in Palmis: *Deus cujus Filium, &c.* — Observavit hæc Thomasius in Notis MSS. ad Sacramen-

mentarium Pamelli, quas penes me habeo, ex quo manifestum est in antiquissimo omnium Codice Gregoriano Benedictionem Palmarum extare, ac proinde jam Gregorii ævo hujusmodi cæremoniam in Ecclesiæ Romanæ disciplinam transiisse. Et sane uno tantum post Gregorium sæculo hic Ritus in Anglia vigebat teste Aldhelmo Orientialium Saxonum Episcopo *lib. de Laudibus Virginis cap.* 15. En Aldhelmi testimonium — Aut frustra vocabuli privilegium participavit cum Advocato, & Redemptore nostro, de quo lactentes Evangelici consona vocis harmonia psallentes concorditer cecinerunt; *Benedictus, qui venit in nomine Domini*, cujus rei regulam nostra quoque mediocritas (authenticam Veterum auctoritatum subnixi) in sacrosancta Palmarum Solemnitate, binis classibus canora voce concrepans, & geminis concentibus Hosanna postulans, cum jucunda jubilationis melodia concelebrant. In quo testimonio illud sedulo animadvertendum, scriptorem hunc affirmare, quod hujusmodi cæremonia erat authentica veterum authoritate subnixa, & revera Grancolas *Comment. Hist. in Brev. Rom. c.* 53. ubi agit de hac cæremonia, censet eam Roma fuisse in Angliam invectam; itaque necessario fatendum est, Anglos hanc disciplinam ex Augustino ipsorum Apostolo, illuc a Gregorio Pontifice misso accepisse, nisi Adhelmo mendacii notam velimus inurere, qui recentem Ritum nobis tamquam veterem venditaret. Quod si rem altius repetere placet, eumdem Ritum etiam Gregorio antiquiorem in Ecclesia Occidentali fortasse inveniemus. Nam in Sacramentario Gelasii (quidquid Martene dixerit nullam in eo reperiri mentionem, nullumque vestigium præfatæ Benedictionis) Dominica 6. Quadragesimæ habet hunc titulum — Domin. in Palmas de Passione Domini — Quo titulo sane docemur jam tunc in Romanam Ecclesiam Palmarum Ritum invectum fuisse; Adrianus Baillet *tom.* 4. in historiam hujus diei, putat, id etiam Gelasiano Codici fuisse adjectum, sed ab ea opinione sicut etiam a sua Grancolas, & Martene profecto recessissent, si antequam eam amplecterentur pro oculis habuissent vetustissimum Kalendarium Ecclesiæ Romanæ (quod ipsemet Martene postea evulgavit tom. 4. Thesauri Anecdoct. quodque ipse eruditissimus vir labente quarto, vel ineunte sæculo V. scriptum existimavit, in quo quidem Kalendario leguntur — Dominica in Palmas ad S. Joann. in Lateranis — Nulli itaque dubium esse debet, quin hic Ritus antiquissimus sit in Ecclesia Romana. At inquiunt adversarii, cur igitur nulla hujus cæremoniæ mentio apud Isidorum, nulla in Gallicana Liturgia a Mabillonio edita, ex Codice Bobiensi, nulla in Missali Francorum, atque Gothorum a Thomasio vulgato, nulla in Pontificali Egberti Eboricensis Episcopi? Nimirum, quia non omnes Ritus, quos suscipiebat Ecclesia Romana, non omnes, inquam in Gallia, & Hispania vigebant, quod viri illi peritissimi profecto non ignorant; quamvis ergo hæc Cæremonia apud Gallos ante Carolum Magnum in usu non fuisset, ex hoc tamen non licet inferre in Ecclesia Romana, & in aliis Occidentis Ecclesiis non fuisse receptum, posset id exemplis quamplurimis demonstrari, nisi res lippis, & tonsoribus nota esset. Præterire denique non debeo, quod in Codice Ratoldi extat Benedictio Palmarum.

Antiquum quoque fuisse in Oriente Palmarum, seu Ramorum Festum, quinimo antiquius quam in Occidente, deducitur ex vita S. Euthimii a Cyrillo Scythopolitano scripta, in qua legitur, quod solitarii, qui in desertum secedebant post Epiphaniam, ut ad Festum Paschatis se pararent, ad Monasterium suum revertebantur ad Festum Palmarum celebrandum, quod erat in capite hebdomadæ, qua Dominicæ Passionis Mysteria celebrantur, & a Clero procul dubio, ut bene ponderat Grancolas supra *loc. cit.* Monachi isti didicerant hoc Festum celebrare V. sæculo in Oriente. Meminit pariter solemnitatis Palmarum S. Cyrillus Jerosolymitanus *in Catechesi* 10. ut refert Menardus, *in notis, & Observ. in librum Sacramentorum S. Gregorii Papæ p.* 56. *& in p. seq.* alia congerit pertinentia ad antiquitatem hujus solemnitatis, Verum ex ultima auctoritate S. Cyrilii Baillet *tom.* 4. *suprac.* agens de historia Festi Ramorum *pag.* 194. §. 2. minime vult inferri solemnitatem, de qua loquimur, sicut etiam ex sermonibus, qui S. Epiphanio, & S. Jo. Chrysostomo tribuuntur, in quibus Solemnitas ista de Palæstina in Cyprum, & Syriam transiisse dicitur, nihil certi deduci posse adstruit, quia sermones prædictos auctoribus multo recentioribus adjudicandos esse opinatur, cui sententiæ accedit etiam Grancolas *loc. cit.*

Praxis Ritus solemnis Benedictionis Palmarum. De his, quæ præparanda sunt pro tali Ritu.

VIII. Rub. n. 7. *Completa Tertia, &c.*) Altare hac die parce paretur, non cum Floribus, vel Imaginibus solemnitatem indicantibus, sed intra Candelabra interponi poterunt Rami Palmarum, sive Olivarum, auro, vel argento decenter ornati. Pallium Altaris debet esse coloris violacei. In loco apto ad cornu Epistolæ prope Credentiam collocetur Crux processionalis velo violaceo recta, & vitta violacea pro liganda Palma in summitate Crucis. Si ad Altare sit Sacramentum in Tabernaculo, non debet pro facienda hac functione amoveri. Bauldry *part.* 4. *art.* 1. *n.* 5. Bissus *lit. B, num.* 225. §. 4.

Super Credentiam ponatur Thuribulum cum Navicula, & præter alia requisita pro Solemni, vas aquæ benedictæ cum Aspersorio, & Bacile cum Manutergio, necnon vas aliud, se urceus aquæ pro lotione, & extersione manuum Celebrantis, faciendis post Palmarum distributionem. Item paretur alia Credentia in cornu Epistolæ prope Altare, versus cornu posterius, linteo pulchro undequaque contecta, super quam ponantur Palmæ, & Rami Olivarum, seu illis deficientibus aliarum ar-

arborum, in quibus Ramis inserantur, si fieri potest, Cruces ex Palma. Palmæ, sive Olivarum Rami pro Celebrante, Canonicis, & Ministris Sacris sint aliis pulchriores, item pro Magistratu, sive Nobilioribus convenit Ramos prædictos decenter ornari pro consuetudine loci, & personarum qualitate, & omnes supradicti Rami tegantur super Credentiam Mappa, vel alio Velo decenti, usque dum fiat eorum Benedictio. Bauldry *supra num.* 2. Bissus *supra* §. 5.

Paretur etiam in aliquo loco remoto Vas cum carbonibus ardentibus, & forcipe ad eos ponendos in Thuribulo. Parentur quoque Missalia, tam pro Celebrante, quam pro Ministris sacris, & Ritualia pro processione, item ponatur super Credentiam ordinariam Stola latior coloris violacei pro Diacono, si Ministri sacri utantur Planetis plicatis; nam si iis non utantur, sed ministrent in albis, neque Diaconus utitur Stola latiori, cum hæc adhibeatur loco Planetæ plicatæ.

Parentur etiam tria legilia, super quæ Passio cantatur, sicut & tria Missalia, aut tres Codices, in quibus Passio diligenter notata sit. Præterea in Sacristia, vel alio loco ab Altari remoto præparari debent pro Cantoribus Passionis tres Amictus, tria Cingula, tres Stolæ, & totidem Manipuli, quibus indui debent tres Ministri, qui Passionem debent cantare. Bissus *supra* §. 7. & Bauldry *supra.* Ad Manipulos vero quod attinet pro Cantoribus Passionis, usus illorum non præscribitur a nostro Castaldo *in Praxi Cærem. l.* 3. *sect.* 4. *cap.* 5. ubi nullam facit mentionem de prædictis Manipulis. Verum, cum in Cæremoniali Episcop. *lib.* 2. *cap.* 21. *n.* 4. expressa fiat de eisdem mentio pro illis, qui Passionem sunt cantaturi; hinc de illorum usu non videtur dubitandum.

Deputentur præterea per Cæremoniarium duo, aut quatuor Cantores, qui in reversione processionis decantent in Ecclesia ℣. *Gloria, Laus, &c.* Item per eumdem Cæremoniarium deputentur, & in tabula describantur ii omnes, qui hac die ministrare debent, qui sunt Diaconi, Cantores Passionis, & alii Ministri, & quid illis agendum sit, præscribatur, Bauldry *supra num.* 6.

Pro initio Ritus Benedictionis Palmarum.

IX. Rub. eodem num. 7. *Aspersiones aquæ more solito, &c.* sed sine *Gloria Patri.*) Acolythus ponit Vas ejusdem aquæ cum Aspersorio super Credentiam prope Ramos, & dicta a Celebrante solita oratione *Exaudi*, statim ponatur Missale super Altare in cornu Epistolæ a Cæremoniario, vel ab alio, nisi antea positum fuerit, itemque discooperiantur Palmæ, sive Rami.

X. Rub. eodem n. 7. *Secerdos indutus Pluviali violaceo, etc.*) Dum prædicta peraguntur a Cæremoniario, vel ab alio, Celebrans indutus Pluviali violaceo, ascendit ad Altare medius inter sacros Ministros Planetis plicatis indutos, hinc inde Pluviale elevantes, & cum ad suppedaneum pervenerit, Altare in medio osculatur, deinde & ipsi Ministri cætera præstent, prout diximus in Feria 4. Cinerum.

XI. Rub. eodem n. 7. *Vel sine Casula, etc.*) Ex defectu Pluvialis, aliquando Celebrans peragit hanc functionem indutus Stola tantum violacea super Albam sine Casula, & sine Manipulo, etiam quando deficiente Diacono ipse deberet cantare Evangelium Benedictionis Palmarum, ut docet Bissus *lit. num.* 220. Quamvis vero nonnulli opinati fuerint, quod etiam Manipulum induere debeat ob Evangelium, quod (deficiente Diacono) ipsemet Celebrans cantare deberet in Benedictione Palmarum, nihilominus, stante illa regula universali, quæ habetur in Rubrica generali *part.* 1. *tit.* 19. *num.* 4. Nimirum: *Ubi Pluviale haberi non potest in Benedictionibus, quæ fiunt in Altari, Celebrans stat sine Planeta cum Alba et Stola*: Nequaquam Manipulus adhibendus est, testante etiam Gavanto *ibidem*, quod nullus est extra Missam usus Manipuli Sacerdotalis; in hujusmodi autem Palmarum Benedictione Sacerdos est extra Missam juxta eumdem Gavantum *supra hoc tit.* 7. *num.* 8. Præterea si Sacerdos in hujusmodi Benedictione Pluviali uteretur, procul dubio deberet (deficiente Diacono) cantare ipse Evangelium supradictum, & per consequens sine Manipulo, qui ex Rubrica generali *supracit.* & Gavanto *ibidem* cum Pluviali stare non potest; ergo nec quando sola præscribitur in defectu Pluvialis, Manipulus assumi debet ob idem Evangelium canendum.

XII. Gavant. litt. a — *Et deinde cornu Epistolæ, etc.*) Postquam Celebrans osculatus fuerit Altare in medio, accedit ad cornu Epistolæ, ubi stans medius inter Ministros sacros (ita tamen, ut prædicti sacri Ministri aliquantisper distent ab Altari) legit, non se signans, Antiphonam *Hosanna filio David*, ut in Missali, quam interim Cantores inchoant, & Chorus prosequitur. Bissus *lit. B num.* 87. §. 4. Bauldry *part.* 4. *cap.* 6. *part.* 2. *num.* 2.

RUBRICA.

3. *Deinde Sacerdos stans in cornu Epistolæ non vertens se ad populum, dicit in tono Orationis Missæ Ferialis, Dominus vobiscum.*

GAVANTUS.

Non deducit manus, sed junctas eas tenet, etiam ad *Oremus*, & ad Orationes: quia sunt extra Missam, & Ministri pares sint Celebranti, & hinc inde, ut quando erit opus, commodius Diaconus elevet fimbriam Pluvialis a dextris.

Novæ Observationes & Additiones pro eodem Ritu Solemni Benedictionis Palmarum.

XIII. Rub. n. 8. *Deinde Sacerdos stans in cornu Epistolæ, etc.*) Cantata a Choro prædicta Antiphona, Ce-

Celebrans stans adhuc in cornu Epistolæ inter Ministros sacros, non conversus ad populum, sed versus Altare manibus junctis, etiam ad *Oremus*, & ad Orationes, ut diximus agentes de Benedictione Cinerum, quia sumus extra Missam, cantat *Dominus vobiscum*, *etc.* & Orationem in Trono Feriali. Bauldry *supra num.* 4.

RUBRICA.

9. *Postea Subdiaconus in loco solito cantat sequentem lectionem in cornu Epistolæ, & in fine osculatur manum Sacerdotis.*

GAVANTUS.

Eadem prorsus facit, quæ pro Epistola Missæ, in cujus fine non tamen defert librum Celebrantis ad cornu Evangelii, quod legit Celebrans, si velit, in cornu Epistolæ, & resumit, si ea utitur, Planetam plicatam Subdiaconus.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

XIV. Rub. n. 9. *Postea Subdiaconus*, *&c.*) Dum Celebrans cantat orationem, Subdiaconus vadit ad Credentiam, ubi deposita Planeta plicata, si ea utatur, sumit ambabus manibus Missale, & comitatus a Cæremoniario, vel ab alio, facta de more debita reverentia Altari, & Choro, accedit prout de more ad locum solitum pro cantanda Epistola, ibique in tono consueto Epistolæ cantat lectionem *de libro Exodi*, ut in Missali, quam interim Celebrans legit submissa voce, si velit, assistente sibi Diacono, ut in Missa Solemni ad Introitum, qui in fine lectionis respondet, *Deo gratias*. Subdiaconus autem, cantata Epistola, seu lectione, accedit cum socio a sinistris suis ad medium Altaris, ubi genuflectit cum eo in infimo gradu, unico genu, & mox surgens pergit in cornu Epistolæ ad Celebrantem, ubi super altiorem gradum de more solito genuflectens, manum Celebrantis osculatur, & reddito Missali clauso Cæremoniario, & factis iterum debitis reverentiis Altari, & Choro, ad Credentiam accedit, ubi Planetam resumit, si ea utitur. Deinde redit ad Celebrantem, ibique eidem assistit, non tamen defert Missale Celebranti ad cornu Evangelii, quia Celebrans legit illud in cornu Epistolæ (præmissis *Graduali*, *Munda cor meum*, *& Jube Domine benedicere*, *etc.* ibidem, & non in medio Altaris, profunde inclinatus de more versus Crucem.) Liberum tamen est Celebranti recitare tam Epistolam, quam ea, quæ sequuntur, usque ad Evangelium inclusive. Bauldry *supra n.* 5. Bissus *supra*, & Gavantus *in Cæremoniali suæ Congregationis Cler. Reg. S. Pauli lib. 2. cap.* 2.

RUBRICA.

10. *Interim dum cantatur* ℟. *Diaconus ponit librum Evangelii super Altare, et Sacerdos, ministrante Diacono Naviculam, ponit incensum in Thuribulo: deinde dicit, Munda cor meum, accipit librum de Altari, petit benedictionem a Sacerdote, postea Subdiacono librum tenente medio inter duos Acolythos tenentes candelabra accensa, signat librum, incensat, et cantat Evangelium, ut infra more consueto, quo finito, Subdiaconus defert librum osculandum Sacerdoti, qui & incensatur a Diacono.*

GAVANTUS.

Non discedit Celebrans a cornu Epistolæ: omnia fiunt etiam a Thuriferario, prout ad Evangelium Missæ diximus 2. *p. tit.* 6. *n.* 5. hic adde tamen, quod si Diaconus Casula plicata utitur, incensato Celebrante, priorem resumit, eo modo, quo diximus.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

XV. Rub. n. 10. *Interim*, *dum cantatur* ℟. *etc.*) Vel quando opus est, Diaconus deposita prius Planeta plicata (si ea utatur) & sumpta Stola latiori loco Planetæ, vel deficiente hac latiori Stola, convoluta eadem Planeta super humerum sinistrum ad modum Stolæ, defert de more librum Evangeliorum, sive Missale ante pectus super medium Altaris, interim Thuriferarius tempestive accedit ad cornu Epistolæ cum Thuribulo, & Navicula, ibique Celebrans, Diacono ministrante, ac stante a dextris ejus, ponit Thus in Thuribulo de more cum Benedictione, ut ad Evangelium, quo facto Diaconus genuflexus in medio Altaris super suppedaneum, ut mos est, & inclinatus versus prædictum Altare, manibus junctis dicit: *Munda cor meum etc.* Deinde stante semper Celebrante a cornu Epistolæ, omnia peraguntur a Diacono, Thuriferario, & aliis, sicut in Missa Solemni, dum cantatur Evangelium, quo terminato, & incensato Celebrante, Diaconus iterum Planetam plicatam resumit, si ea utatur, alioquin stat in albis cum Stola, & Manipulo, deinde ad Altare accedit, ut infra. Bissus *supra* §. 6. Bauldry *supra n.* 6. Vinitor *part.* 6. *tit.* 6. *num.* 10.

Si autem Celebrans perageret hanc Benedictionem sine Ministris sacris, ipsemet stans in cornu Epistolæ, post lectam ab aliquo Clero lectionem, & post cantatum in Choro Graduale, seu Responsorium; adhibito incenso, ipsemet, inquam, Sacerdos cantare debet Evangelium Benedictionis in cornu Epistolæ, juxta Decr. S. R. C. editum die 27. Aprilis 1697. & datum in nostro Indice *sub n.* 512. Idque antea etiam docuerant Biss. *lit. B*, *n.* 87. §. 20. Bauldry *part. 4. cap.* 6. *art. 4. num.* 2.

RUBRICA.

Post hæc benedicuntur Rami, Sacerdos stans in eodem cornu Epistolæ dicit in Tono Orationis Ferialis, Dominus vobiscum.

GA-

GAVANTUS.

Eodem modo cantat Præfationem manibus junctis, assistentibus hinc inde Ministris, cum quibus dicit: *Sanctus, etc.* cum autem manu benedicturus est Ramos, Diaconus elevat a dextris fimbriam pluvialis anteriorem; Celebrans vero, dum dextra signum Crucis facit, ponit sinistram super Altare: *Rubr. gener. p. 2. tit. 3. n. 5. & tit. 7. n. 5.* In Orationibus nihil est detrahendum, neque mutandum, licet benedicantur Rami arborum, non Palmæ, nec Olivarum Rami: quia ii Rami arborum succedunt Palmarum loco, & a populo eo die vocantur Palmæ, neque Romæ, ubi solum Olivæ benedicuntur, non aliæ inferiores arbores, tacentur hæc verba in quarta oratione: *Cæterarumque arborum*, neque est mendacium, sicuti non est mendacium dicere in Parasceve: *Ecce lignum Crucis:* adhibita tunc Cruce argentea.

22. Circa finem quintæ orationis, Acolythorum alter accipit de Credentia Vas aquæ benedictæ cum aspersorio, & una cum Thuriferario accedit ad Celebrantem prope Diaconum.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

XVI. Rub. n. 11. *Post hæc benedicuntur Rami etc.*) His omnibus peractis Celebrans manibus junctis benedicit prædictos Ramos, stans in corno Epistolæ aliquantulum ad Ramos conversus (Ministris sacris hinc inde stantibus junctis manibus) dicit *Dominus vobiscum* in tono feriali, deinde orationem: *Auge fidem, etc.* præmisso *Oremus*, qua finita prosequitur Celebrans Præfationem, ut in Missali manibus tamen junctis, assistentibus hinc inde Ministris sacris, ut supra, qui in fine se inclinant, & cum Celebrante dicunt *Sanctus, etc.* (quod etiam cantatur a Choro in tono feriali) & ad *Benedictus qui venit*, erecti de more se signant. Bauldry *supra art. 2. num. 8.* Vinitor *supra num. 12.* Cum Celebrans Ramos dextera benedicit, signo Crucis ad illam notam ✠ sinistra super Altare posita, Diaconus elevat fimbriam sui Pluvialis; interim qui sunt in Choro, stant versus Altare detecto capite, & inclinant se cum nomen JESU profertur. Bauldry *supra*, Vinitor *supra num. 14.* Bissus *supra §. 7.*

RUBRICA.

13. *Celebrans ponit Incensum in Thuribulum, deinde ter* (d) *aspergit Ramos aqua benedicta, dicendo Antiphonam* (e) *Asperges me, sine Cantu, sine Psalmo, & ter*, (f) *adolet Incenso.*

GAVANTUS.

(d) *Aspergit Ramos. Ordo Rom.* accepto nimirum aspersorio de manu Diaconi cum solitis osculis, & reverentiis, aspergit autem ter, idest in medio, a dextris Ramorum, & a sinistris eorum.

(e) *Asperges me.* Submissa voce versum illum tantum.

(f) *Adolet Incenso. Ordo Romanus*; eo modo scilicet, quo aspersit, nihil dicens: Diaconus autem in aspersione, & incensatione elevat fimbriam pluvialis; rursus Celebrans in cornu Epistolæ, ut prius, addit quæ sequuntur in Missali.

Benedictio hæc brevior est, quam sit *in Ordine Romano*, sufficiens tamen, demptis Orationibus, quæ multo plures habentur ibi.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

XVI. Rub. n. 13. *Celebrans ponit Incensum, etc.*) Expletis Orationibus Sacerdos imposito cum Benedictione, prout de more, Incenso in Thuribulum, ter aspergit Ramos aqua benedicta, eo modo, quo describit Gavantus *supra*, dicens interim submissa voce: *Asperges me, etc.* & postea ter adolet incenso nihil dicens. Ministrandum est autem in hac Benedictione non solum Aspersorium Sacerdotis a Diacono, sed etiam Thuribulum cum solitis osculis, ac reverentiis. Postremo dicitur Oratio: *Deus, qui Fidelium, etc.* & sic completa erit Benedictio Ramorum.

RUBRICA.

14. *Completa Benedictione*, (g) *dignior ex Clero accedit ad Altare, et dat Ramum benedictum Celebranti qui non genuflectit, nec osculatur manum dantis. Postea Celebrans stans ante Altare versus ad populum, distribuit Ramos, primum digniori, a quo ipse accepit, deinde Diacono, et Subdiacono paratis, et aliis Clericis singulatim per ordinem, ultimo laicis: omnibus genuflectentibus, et Ramum, ac manum Celebrantis osculantibus*, (h) *exceptis Prælatis, si adsint.*

GAVANTUS.

(g) *Dignior ex Clero.* Dignior, qui dat Ramum Celebranti, stans in suo habitu, sine Stola, eidem stanti dabit, & cum osculo Rami ab utroque facto, non manus, deponit autem Celebrans Ramum suum in manu Acolythi: & dum aliis aperto capite, ut diximus, stans distribuit, Diaconus a sinistris ejus ministret eidem Ramos, eos tantum osculando, deposito interim suo Ramo super Altare. Alter Acolythus ministrabit Ramos Diacono sine osculis.

(h) *Exceptis Prælatis.* Canonici quoque non osculantur manum Celebrantis Canonici, *ex Carem. lib. 2. cap. 17.*

Si populus est multus, poterit alius Sacerdos mitti, qui distribuat laicis: sed *Ordo Romanus* a Celebrante distribui jubet.

Novæ Observationes & Additiones ad Gavanti Commentarium.

XVIII. Rub. n. 14. *Completa Benedictione Palmarum, etc.*) Celebrans accedit ad medium Altaris, ibique stat in medio Diaconi a sinistris, qui ei Palmas, seu Ramos distribuendos porrigere debet, & Subdiaconi a dextris, nudo capite. Bissus *supra* §. 10. & Vinitor *supra n.* 17. Thurifer arius vero depositis Thuribulo, & Navicula, aut Sacrista stans ad latus Epistolæ offert Diacono præfatas Palmas sine osculis, & hic porrigit Celebranti cum osculo tantum Ramorum, non vero manus, similiter alius Acolythus deponit Vas aquæ benedictæ. Bauldry *supra num.* 12.

XIX. Rubric. & Gav. lit. g — *Dignior ex Clero, etc.*) Interim Cæremoniarius, vel alius vadit ad Chorum, ubi cum debitis inclinationibus invitat Sacerdotem digniorem ex Clero, qui ipso Cæremoniario comite cum solo habitu chorali, sed sine Stola, ut diximus supra in Feria 4. Cinerum, vadit ad Altare, quo perventus facit cum Cæremoniario ante infimum gradum Altaris genuflexionem unico genu (si tamen sit Ecclesiæ Cathedralis Canonicus, profundam tantum reverentiam facit) semper vero genuflectunt omnes etiam Canonici, ut sæpius diximus, si in Tabernaculo asservatur SS. Sacramentum, deinde facta profunda reverentia etiam Celebranti, præfatus dignior de Clero ascendit usque ad gradum Altaris proximiorem suppedaneo, & ibi accepta de manu Diaconi stantis a sinistris Celebrantis Palma pulchriori, quam osculatur, non vero manum Celebrantis, eamque porrigit eidem Celebranti, quam ipse quoque osculatur, & postea alicui Ministro custodiendam tradit, ut liberè alias aliis distribuere possit. Tum Diaconus accipit aliam Palmam a Thuriferario, seu ab alio Acolytho (qui neque Palmam, neque Diaconi manum osculatur) quam porrigit cum osculo Palmæ tantum Celebranti, qui eam dat eidem digniori de Clero, a quo ipse suam accepit, genuflexo super Altaris suppedaneum (ut etiam omnes alii facere debent in accipienda Palma a Celebrante) qui dignior Palmam osculatur, non manum Celebrantis, tum surgit, descendit in planum (advertens, ne directe terga vertat Celebranti (ubi iterum ad Altare convertitur, & eidem, ac Celebranti, & deinde Choro simul cum Cæremoniario debitam facit reverentiam, ut supra, postea eodem Cæremoniario comite, pergit ad suum stallum Biss. *sup.* §. 11.

Advertendum tamen est, quod si supradictus dignior de Clero sit superior Ecclesiæ, qui ob rationabilem aliquam causam, non benedicat Palmas, quando a Celebrante Palmam accipit, neque genuflectit, neque Celebrantis manum osculatur, sicut etiam faciunt Canonici Cathedralis Ecclesiæ, Bauldry *num.* 13. Bissus *supra* §. 11.

Præterea advertere etiam est, quod incipiente Ramorum distributione, statim, & non prius Cantores in Choro intonant Antiphonas: *Pueri Hebræorum, etc.* quas repetunt quousque sit finita Ramorum distributio, & nunquam cessare debent, & ut semper sint in Choro aliqui, qui cantent, serventur ea, quæ diximus in Benedictione Cinerum.

Post digniorem de Clero, Ministri sacri parati genuflectunt super suppedaneum, idest Diaconus a dexteri, & Subdiaconus a sinistris, & ita Palmas accipiunt a Celebrante, eidem a Cæremoniario, vel alio porrectas. Ministri vero prædicti eam accipiendo osculantur, & deinde Celebrantis manum (si tamen sunt ejusdem Ordinis cum Celebrante, manum prædictam non osculantur, neque genuflectunt) postea surgunt, & Altari, ac Celebranti facta debita reverentia, ad locum suum redeunt, nempe Diaconus a sinistris, & Subdiaconus a dexteris Celebrantis se recipit, prædictusque Diaconus interim ministrat Celebranti Ramos, aliis distribuendos, eos tantum osculando, deposito prius suo Ramo super Altare. Alter Acolythus ministrabit Ramos prædictos Diacono sine osculis, ut notat Gavantus *supra*, & prædicti sacri Ministri suas Palmas tradere etiam possunt Acolythis, qui eas teneant in manu vel super Credentiam deponant. Bissus *supra* §. 13. Post sacros Ministros accedunt alii de Clero, primo digniores, deinde alii, omnes tamen cum debitis reverentiis, antea, & post, ut supra dictum est.

Si qui tamen Prælati extranei adsint distributioni Palmarum, quando Celebrans acceperit Palmam a digniore Chori, ut supra, ipsi Prælati ante eumdem Chori digniorem recipient in Altari Palmas, tantummodo inclinati, non genuflexi, nec manum Celebrantis, sed Palmas tantum osculabuntur, quas etiam Celebrans porrigendo osculari præstat; quod si ad Altare non ascendant, aliquis Sacerdos designatus illis deferat cum debitis reverentiis. Ex Cærem. Monast. *lib. 4. c. 4.* §. 10.

Tum Celebrans adhuc stans in medio Altaris, ut supra, prosequitur distributionem Palmarum, seu Ramorum Magistratui, & Nobilioribus, qui omnes venientes ad Altare, facta prius eidem Altari genuflexione unico genu, salutato hinc inde Choro, (assurgentibus tunc omnibus de Clero, etiam Canonicis, quia non sunt parati) & facta debita reverentia Celebranti, genuflectunt super suppedaneum ejusdem Altaris, ibique genuflexi recipiunt Palmas, quas prius osculantur, deinde manum Celebrantis (quod etiam servare debent cæteri de populo, qui ad cancellos accipiunt Ramos, seu Palmas. Mulieres tamen, tantummodo osculantur Palmas, non vero manum Celebrantis. Bissus *litt. B num.* 87. §. 14.) quibus deinde acceptis descendunt a Choro, factis prius, ut supra, debitis reverentiis.

XX. Rub. & Gav. lit. n — *Exceptis Prælatis, etc.*) Prælati, si qui sunt, qui accipiant Palmam a Celebrante, ut mox diximus, non genuflectunt, neque illius manum osculantur, sicut etiam Canonici Palmam tantum, & non manum osculantur, neque genuflectunt, sed tantum stant inclinati. Notandum tamen est, quod si in Ecclesiis Cathe-

dra-

dralibus Diaconus, & Subdiaconus, qui ministrant in Missa, quæ celebratur ab aliqua dignitate, vel a Canonico aliquo, non sint Canonici, sed Beneficiati, aut Mansionarii, tunc prædicti Sac. Ministri recipiunt Palmas, non post digniorem de Clero, sed post omnes Canonicos Cathedralis, etiamsi non sint parati, & genuflectunt, & osculantur Palmam, & manum Celebrantis ut supra. Si vero prædicti sacri Ministri fuerint Canonici, tunc post supradictum digniorem de Clero stantes, capite tamen inclinato, Palmas recipiunt, quod idem dicendum est de candelis; quamvis semper quantum fieri potest, Ministri sacri, debent esse ejusdem ordinis, & non inferioris cum Celebrante, non obstante quacumque contraria consuetudine.

Quod si Episcopus (supponimus, quod ipse non faciat hanc Benedictionem) non accedat ad Altare pro accipienda Palma, tunc per aliquem Sacerdotem, cotta tantum indutum, ei Palma defertur, & ipse Sacerdos osculatur Palmam; simul & manum Episcopi, qui Episcopus osculatur tantum Palmam, non vero manum offerentis, & idem dicendum est de candelis, Bauldry *sup. n.* 13. Bissus *sup.* §. 18.

XXI. Rubr. eodem n. 14. *Ultimo Laicis, etc.*) Facta distributione Choro, & magistratui ad Altare, Celebrans medius inter sacros Ministros descendit ad cancellos (factis prius debitis reverentiis Choro) ubi easdem Palmas allatas a Ministris populo utriusque sexus distribuit, & si populus sit multus, poterit, ut notat Gav. *supra* alius Sacerdos mitti cotta, & Stola tantum coloris violacei indutus, qui distribuat Laicis prædictos Ramos, cum osculis, ut supra.

Recolantur Decreta S. R. C. quæ attulimus supra agentes de Benedictione cinerum, quia in his multa traduntur, quæ spectant pariter ad hanc solemnitatem Benedictionis, & distributionis Palmarum.

Repetimus tamen illud, in quo declaratum fuit, quod Benedictiones, & distributiones candelarum, & cinerum, & palmarum, non sunt de juribus mere Parochialibus, & hoc Decretum datur in nostro Indice *sub n.* 565. Quare hujusmodi functiones licite in Ecclesiis Regularibus fiunt, sicut etiam in aliis Ecclesiis, & a Parochis nullatenus non impeditis.

RUBRICA.

25. *Postea fit* (i) *Processio. Et primo Celebrans* (l) *imponit incensum in Thuribulu, & Diaconus vertens se ad Populum dicit: Procedamus in pace. Et Chorus respondet: In nomine Christi, Amen. Præcedit Thuriferarius* (m) *cum Thuribulo fumigante, deinde* (n) *Subdiaconus paratus deferens Crucem, medius inter duos Acolythos cum candelabris accensis, sequitur Clerus per ordinem,* (o) *ultimo Celebrans cum Diacono a sinistris, omnes cum Ramis in manibus: & cantantur sequentes Antiphonæ, vel omnes, vel aliquæ quousque durat Processio.*

GAVANTUS.

(i) *Processio.* Tradit *Ord. Rom.*

(l) *Imponit incensum.* Ministrante Diacono, & Thuriferario cum Benedictione de more.

(m) *Cum Thuribulo fumigante.* Ut quasi sternat viam Cruci sequenti cum odore incensi; vel quasi Christus trahat post se sequentes in odorem unguentorum suorum.

(n) *Subdiaconus paratus.* Eo modo, quo supra, & ille idem, qui supra, non alius defert Crucem inter Acolythos, cujus usum in processione antiquissimum docet *Baron. anno* 398. ut *par. 1. diximus tit. 19. n. 3.* & prædicti quatuor deponunt alicubi Ramos suos, ut commodius gestant alia.

(o) *Ultimo Celebrans.* Cooperto capite, & cum Ramis in manibus suis, tam Celebrans, quam Diaconus.

Novæ Observationes, & Additiones, &c. Pro Ritu Processionis hujus diei.

XXII. Rubr. & Gav. lit. l *Imponit incensum ministrante Diacono, etc.*) Circa finem distributionis Palmarum, curet Magister cæremoniarium, ut omnia pro processione bene disponantur; Thuriferarius Thuribulum cum prunis accensis præparet, &c.

Celebrans vero completa distributione Palmarum, seu Olivarum, si eas distribuerit ad cancellos, antequam ascendat ad Altare, debet pergere ad cornu Epistolæ per planum, ut ibi lavet manus cum medulla panis, ac tergat. Tum ascendet ad librum per gradus Epistolæ, non tamen genuflectet, sed tantum mediocriter inclinabit. Si tamen non ad cancellos Palmas, seu Olivas distribuerit, idem Celebrans stans in cornu Epistolæ ibi manus lavabit, quibus lotis, ante librum, junctis manibus dicet *Dominus vobiscum*, & Orationem; deinde Oratione finita redibit idem ad medium Altaris, ubi stans more solito, imponet, ac benedicet incensum, ministrante Naviculam Diacono & Thuriferario Thuribulum; interim aliquis Acolythus infiget, seu vitta violacea ligabit in summitate Crucis processionalis velo violaceo tectæ ramusculum ex Palmis, seu Olivis benedictis. Polaccus *in Aphorismis* 9. *dubio* §. 8. *pag. mihi* 165. Quo facto Diaconus suo Manipulo deposito accipiet ab aliquo Acolytho Palmam Celebrantis, quam eidem præbebit cum osculis ipsius Palmæ, & manus illius. Tum suam accipiet ab eodem Acolytho porrigente, quam tenebit ipse Diaconus sinistra; Celebrans vero suam dextera. Mox Diaconus facta genuflexione Altari, convertit se ad populum per latus suum dexterum, stansque in suo gradu post Celebrantem, dicet: *Procedamus in pace*, cui respondet Chorus: *In Nomine Christi, Amen,* & continuo Diaconus convertit se ad Altare, nulla facta genuflexione.

ne. Interim Subdiaconus Benedictionis, & Missæ descendit, & genuflectit super infimum gradum Altaris, & statim accipit Crucem processionalem, accipientibus similiter sua candelabra Ceroferariis, ac medius inter eos, ut moris est, accedit ad medium plani Presbyterii, vel ad cancellos, seu ad aditum Chori, præeunte Thuriferario cum Navicula, & Thuribulo fumigante, qui pone illos expectat ibidem, donec procedendum sit. Cærem. Monast. *supra* §. 4. & Nicolaus de Bralion *part.* 3. *cap.* 5. *n.* 13.

XXIII. Rubr. eod. n. 5. — *Precedamus in pace, &c.*) Dicto a Diacono *Procedamus in pace, &c.* & responso a Choro: *In nomine Christi, &c.* Celebrans tunc, & non prius facta debita reverentia Altari descendit in planum, ubi a Diacono accipit Biretum, sicut etiam ipse Diaconus accipit suum a Cæremoniario, vel ab alio Ministro, & statim ordinatur Processio, hoc modo: Præcedit omnium primus, ut mox innuimus, Thuriferarius, sequitur postea Subdiaconus (medius inter duos Ceroferarios) cum Cruce habente Crucifixi effigiem, quæ Thuriferarium præcedentem respiciet; postea sequuntur Clerici primo juniores, deinde alii ordinatim; procedunt autem bini simul, & si numerus sit impar, senior, vel superior procedat medius inter duos; Palmas vero sic deferunt, ut qui est a dextris, eam deferat dextera, & ille qui est a sinistris Palmam deferat sinistra manu.

XXIV. Rubr. & Gavant. lit. o — *Ultimo Celebrans, &c.*) Ultimus omnium erit Celebrans capite tecto habens Diaconum a sinistris, qui tamen non elevat fimbriam Pluvialis Celebrantis, & procedit capite tecto habentes ambo suum Ramum. Bissus *tom.* 2. *lit. P n.* 225. §. 2.

Et si adsint Prælati, immediate post Celebrantem procedunt, deinde Nobiles, & reliqui de populo, & ubi est consuetudo, ut sodales Congregationis ad processionem accedant, ante Clericos, & bini pariter, ac palmas in manibus gestantes suo ordine procedere debent. Castaldus *lib.* 3. *sect.* 4. *n.* 4.

XXV. Rubr. eodem num. 15. *Et cantantur seqq. Antiphonæ, vel omnes, &c.*) In hac processione cantantur a Cantoribus Antiphonæ: *Cum appropinquasset Dominus, &c.*) & aliæ in Missali descriptæ, quas prosequitur Chorus, quæ quidem dicuntur durante tota processione, & si processio sit brevis, aliquæ omittuntur; si vero sit longior, aliquæ repetuntur: ita ut cantus illarum duret quamdiu processio durat. Bauldry *part.* 4. *c.* 6. *art.* 3. *n.* 2. & Bissus *supra* §. 3. Juxta Cæremoniale Episc. *lib.* 2. *c.* 16. §. 15. deberent Cantores procedere ante Thuriferarium, sed hoc intelligendum videtur, si sint aliqui Cantores Musici, & Laici, nam si sint Clerici, convenientius videtur, & est usus communior, ut procedant immediate post Crucem. Nicolaus de Bralion *supra n.* 14.

Notandum est, quod processio regulariter incipienda est a latere Evangelii, nisi aliud suadeat loci situs, vel consuetudo legitime introducta. Ita Bissus *lit. P n.* 221. §. 1. *&* *n.* 225. §. 4. juxta mentem nostri Gavanti; Quarti tamen *tractat. de process. sect.* 1. *punct.* 6. *n.* 11. & Castaldus *lib.* 20. *sect.* 10. *c.* 1. *n.* 12. censent, processionem inchoandam esse a latere Epistolæ, & terminandam ad latus Evangelii.

Advertere etiam debemus in hac, & aliis hujusmodi processionibus, quæ sine Sacramento fiunt; quod dum inceditur per Ecclesiam, si forte accidat, ut in aliquo Altari fiat elevatio Sacratissimæ Hostiæ, aut Calicis, non est pulsanda campanula: si tamen pulsetur, & advertatur elevatio, tunc a transeuntibus ante illud Altare omnino genuflectendum erit utroque genu, usque ad depositionem Sacramenti; ita Sac. Rit. Congr. 1. Martii 1671. & datur in nostro Indice *sub num.* 457.

Hæc Processio Palmarum exire debet extra Ecclesiam, ut possint cantari ℣℣. ut infra.

RUBRICA.

16. *In reversione Processionis duo, vel quatuor Cantores intrant in Ecclesiam, & clauso ostio stantes versa facie ad Processionem incipiunt* ℣. (p) *Gloria, Laus: & decantant duos primos versus.* (q) *Sacerdos vero cum aliis extra Ecclesiam repetit eosdem. Deinde, qui sunt intus, cantant alios versus sequentes, vel omnes, vel partem, prout videbitur: & qui sunt extra, ad quoslibet duos versus respondent, Gloria, Laus, sicut a principio. Postea Subdiaconus hastili Crucis* (r) *percutit portam, qua statim aperta, Processio intrat Ecclesiam cantando* ℟.

GAVANTUS.

(p) *Gloria, Laus.* Duodecim tantum versus habet *Ordo Romanus*, & Auctor eorum dicitur fuisse Aurelianensis Episcopus, de carcere idcirco liberatus *Durand. lib.* 6. *cap.* 68. Quam historiam describit etiam *Baron. anno* 835. *ex probatis Auctoribus.*

(q) *Sacerdos cum aliis.* Sacerdos cooperto capite, Subdiaconus prope portam in medio, versa tunc Imagine Crucifixi ad Sacerdotem.

(r) *Percutit portam.* Semel in ima parte portæ, & cum ima parte hastilis, *ex Cærem. Pap. lib.* 2. *c.* 36. *& Rituali Romano Pauli V.* tum ad Altare deponit Crucem prope Credentiam, si Missa sequatur Solemnis.

RUBRICA.

17. ℟. *Ingrediente Domino, &c. Habet Ordo Romanus.*

Novæ Observationes, & Additiones, &c. Pro eodem Ritu Processionis hujus diei.

XXVI. Rubr. n. 16. *In reversione Processionis, duo vel quatuor, &c.*) Dum fit processio extra Ecclesiam duo aut quatuor Cantores deputati, tempestive intrant in Ecclesiam, cujus fores claudantur, ibique expectant processionem, & cum advenerit ad prædictas fores Subdiaconus deferens Crucem, versus ad eas, medius inter Ceroferarios, assistente Cæremoniario, sistit se; Chorus vero stat in duas partes divisus, vel per gyrum circumstat (aut commodiori modo, quo fieri potest) medium habens Celebrantem (stante Diacono a sinistris ejus) directe respicientem Crucem, habentem Imaginem Crucifixi, tunc ad ipsum Celebrantem conversam, ut notat Gavant. *sup. lit.* q, & Bauld. *sup. n.* 3. nec non Bissus *lit. P. n.* 225. §. 5. quamvis non desint, qui volunt, Subdiaconum debere tenere Crucem eodem modo, quo proceditur in processione, præsertim cum sit percussurus portam Ecclesia hasta ejusdem Crucis, in quo actu eodem modo procul dubio illam tenere debet. Nicolaus de Bralion *sup. cap. 7. n.* 9.

XXVII. Rubr. eodem num. 16. *Et decantant duos primos ℣℣. &c.*) Tum illi duo, vel quatuor qui sunt in Ecclesia, incipiunt vers. *Gloria, Laus, etc.* quem integre prosequuntur cum alio seq. Celebrans vero interim tecto capite, & alii, qui existunt extra Ecclesiam, nudo quidem capite (videtur tamen, quod ibi stare possint omnes, & non solus Celebrans cooperto capite; hæc enim, quæ ibi fiunt, pertinent ad processionem, in qua tota extra Ecclesiam cooperto capite omnes procedere possunt. Nicolaus de Bralion *sup. n.* 7.) repetunt eosdem ℣℣. etiam integre, ut in Missali, deinde Cantores, qui sunt intra Ecclesiam, cantant alios duos ℣℣. *Cœtus in Ecclesiis, etc.* quibus terminatis, iterum, qui sunt extra Ecclesiam repetunt *Gloria, Laus, et Honor, etc.* & ita successive; ut in Missali, seu Rituali. Hos ℣℣. debere omnes omnino cantari, tenet Bauldry *sup. n.* 5. & ait, se id colligere ex Missali recognito; ego tamen in Missali recognito lego, quod ii ℣℣. cantentur omnes, vel partim, prout videbitur (intellige anteriores) quod idem habetur in Rit. Rom.

XXVIII. Rubr. & Gav. lit. r — *Percutit portam etc.*) Cantatis prædictis ℣℣. sive illorum parte, subdiaconus ima parte hastilis Crucis, non tamen amota Cruce ab hastili, percutit semel tantum, ita ut fragor audiri possit ab his, qui sunt intra imam partem portæ Ecclesiæ, quæ statim ab iis, qui sunt intra, aperitur, & processio ordine supra tradito ingreditur Ecclesiam, mox dicti Cantores incipiunt ℟. *Ingrediente Domino, &c.* ex Rituali Pauli V. & Chorus illud prosequitur, in cujus fine non dicitur *Gloria Patri, &c.* ut habetur in Missali. Bauld. *sup. n.* 5. & Bissus *sup.* §. 6.

XXIX. Gav. lit. s — *Tum ad Altare deponit Crucem, &c.*) Cum autem processio ad Altare pervenerit; Subdiaconus Crucem in loco congruo deponit prope Credentiam, quæ statim ab aliquo Acolytho in Sacristiam defertur. Ceroferarii vero deponunt sua candelabra super eamdem Credentiam. Bauld. *sup. n.* 6. Bissus *sup.* §. 8. Celebrans vero medius inter Diaconum, & Subdiaconum accedit ante infimum gradum Altaris, ibique deponit suam Palmam (sicuti, & Diaconus, eam Cæremoniario; vel aliqui Acolytho tradendo) & facta debita reverentia Altari, & Choro, retrahit se ad cornu Epistolæ, ubi deposito Pluviali, capit Manipulum, & Planetam violaceam, sicut etiam sacri Ministri suos Manipulos capiunt. Tum Celebrans cum præfatis Ministris sacris, accedit iterum ad medium Altaris, ante infimum ipsius gradum. Cæremoniale Episcoporum. *lib. 2. cap.* 17. §. 7.

RUBRICA.

18. *Deinde celebratur Missa, & Rami tenentur in manibus, dum cantatur Passio, & Evangelium tantum.*

GAVANTUS.

Ad totam Missam tenebantur Rami *in Ordine Romano*; sed ad Passionem omnino, ut dum ignominia Crucis narratur, ejusdem victoria per Ramos ostendatur. Celebrans autem, dum legit in cornu Epistolæ Passionem, Palmam teneat sinistra manu, *Cærem. Marcel. lib. 2. c.* 31. Idem & Ministri faciant. Missa habetur *in Antiph. et Sacramentario Gregoriano*, unicaque dicitur Oratio, quæ ex Sancto Ambrosio accepta est, *ex Pamelio* de Feria 6. in Parasceve Ambros.

19. In Missa legitur Passio a S. Matthæo scripta, nam Alexander Papa instituit, Passionem legi hoc tempore a quatuor Evangelistis scriptam, eodemque ordine, quo ipsi scripserunt, *Durand. cap.* 68. refert *S. Aug. serm.* 144. *de tempore*, uno tantum die Passionem legi solitam fuisse, & secundum Matthæum, & cum ille voluisset, eam legi juxta quatuor Evangelistas, factum quidem est, sed cum Auditorum ob novitatem perturbatione.

Notæ illæ ✠ C. S. non sunt antiquæ, auctorem habent incertum, & puto, eas significare Christum, Chronistam, Synagogam. Alii, Christum, Cantorem, Succentorem, nam Diaconi dicuntur hodie Cantores Passionis *in Cæremoniali.** Vox autem *Succentor* non est nova, aut recens in Ecclesia Latina; quam ego legi inter Dignitates Cathedralis Aversanæ in instrumento celebrato cum Fratribus Minoribus ann. 1234. quod habetur *apud Lucam Waddingum in Regesto Pontificio ad Calcem Annalium Minorum ann.* 1235. *Bulla* 27. Ad cantandum vero Passionem eadem observanda fere sunt, quæ infra dicemus *in Parasceve n.* 3. sed Stolæ Cantorum erunt violaceæ, vide ibi; dilatio enim hæc fit in gratiam nostri Ordini, qui hodiernam non cantat Missam.

20. Non petitur Benedictio, quia auctor Bene-

dictionis extinctus legitur, eademque de causa neque luminaria deferuntur, neque Thus adhibetur, *ex Ordine Romano*: quia fervor devotionis in Apostolis tepuerat. Nec dicitur, *Dominus vobiscum* in detestationem male salutantis Judæ, neque Gloria Christo datur, qui in passione est. *Durand. ibid.* de omissione *Gloria tibi Domine* scribit *Microl. etiam c.* 62. omnis autem Solemnitas in tanta mœstitia tollitur; & in fine tantum more solito, tamquam ad Evangelium Missæ petitur Benedictio, incensatur liber, & osculandus datur Celebranti in initio postremæ partis, cum ejusdem incensatione *Durand. ibid.* in fine quoque respondetur *Laus tibi Christe.* * Quæ item (excepta Libri incensatione, & Celebrantis) servanda erunt in Missis priv.

21. Ad legendam autem Passionem in Missa privata non extinguuntur luminaria in Altari, ut ex professo probat *Paulus Comitol. in respons. Moral. lib.* 1. *quæst.* 49.

22. In fine Missæ legitur Evangelium varie, ut dicitur *part.* 1. *Rubr. tit.* 13. *n.* 2. nimirum in Missis privatis Evangelium Palmarum, in solemni solitum S. Joannis.

23. Mystice in hac Benedictione, Processione, & Missa, recole decimam fuisse Lunam hac die, in qua ducebantur agni in domos, immolandi in Paschate *Exod.* 27. & ecce Christus Agnus Dei portatur ad victimam: *Jerem.* 11. *ex Amalar. l.* 11. *cap.* 10. unde partim lætitiæ symbolum ob palmas victoriæ, partim mœroris est hæc dies, quia includitur in Jerusalem, ut agnus ad occisionem: porta Ecclesiæ clausa, & hastili Crucis aperta designat Jerusalem cœlestem per Christi passionem nobis reseratam, unde dicitur ℟. *Ingrediente Domino in sanctam civitatem*, reliqua per se patent ex Historia Evangelica, & Benedictione Ramorum, idest ex verbis Benedictionis.

24. Sed quid agendum, si processio extra Ecclesiam exire nequeat? Fiat circum Ecclesiam, & quod ante portam præstandum erit, fiat in vestibulo ante ingressum Cappellæ majoris.

25. Quid item, si Cantores desint ad cantandam passionem? eo casu Diaconus solus Missæ cantet totam, & ea finita, redeat ad Altare, ac reliqua faciat pro parte postrema, ut supra dictum est, & dicemus Fer. 6.

26. In Feria 4. sequenti * ad Introitum non genuflectitur, duæ lectiones leguntur *ex Ordine Romano*, vel propter ordinationes futuras in Sabbato Sancto, *Durand. c.* 70. vel quia in prima lectione de morte animæ, in altera de morte corporis agitur. Christus autem mortuus est pro Redemptione utriusque. *Amal. lib.* 1. *c.* 11. vel quia ea die venditus est Christus: unde quasi sit Fer. 4. temporum, habet jejunii duplicem rationem; & inde sumptum est, quod in jejunio, post sextam Feriam, Fer. 4. primum locum obtinet. *Durand. loco nunc cit.* Tractus post secundam lectionem dicitur, ut in Parasceve, qui ut alias diximus, luctum significat. *Rupert. lib.* 5. *cap.* 13.

27. Habes *in Antiphonario*, & *Sacramentario S. Gregorii* Missarum Officia præcedentis tridui, quæ infra annum repeti non debent. *Diana tract.* 6. *reform.* 102.

Novæ Observationes, & Additiones, &c. Pro Ritu Missæ solemnis hujus diei.

XXX. Rubr. n. 18. *Deinde celebratur Missa, &c.*) Missa Solemnis (quantum fieri potest) vel Privata, secundum exigentiam celebratur ab eodem, qui Ramos benedixit, ut alias diximus de Fer. 4. Cinerum, vel ab alio, si aliter fieri non posset, servatis iis, quæ diximus in supradicta Feria, & in Missis Solemnibus tempore Passionis.

Cum Subdiaconus in Epist. pronuntiabit illa verba: *Ut in nomine Jesu omne genuflectatur, etc.* omnes genuflectere debent usque ad terram, & permanebunt genuflexi usque ad verba illa, *& infernorum* inclusive. Cæremoniale Episc. *lib.* 2. *c.* 21. §. 13. Celebrans vero genuflectit cum Diacono a sinistris ejus super suppedaneum Altaris ante medium ipsius. Bauld. *sup. art.* 3. *n.* 7. Bissus *lit. M n.* 250. Vinitor *hic n.* 29. Limita tamen, nisi Celebrans esset impeditus ad alia dicenda, puta *Graduale*, vel *Tractum*, Biss. & Bauld. *sup.* quia tunc ibidem cum Diacono deberet genuflectere, & non in medio. Subdiaconus, cantata Epist. manum Celebrantis osculatur, librum vero Acolyto tradit, resumptaque Planeta plicata, Celebranti una cum Diacono assistit. Castaldus *l.* 3. *sect.* 5. *c.* 5. *n.* 3.

Finita Epistola, debent parari per Acolythos tria legilia nuda, & ea collocari in recta linea, tendente ab Ortu ad Occasum in plano, ubi solet Evangelium decantari; super eadem legilia postea poni debent Libri, seu Codices pro Passione decantanda, si sit consuetudo locorum, alias debent parari. Circa initium Tractus (qui semper ex integro cantatur) tres, qui sunt cantaturi Passionem, pergunt ad Sacristiam, & parant se habitu Diaconali, scilicet unusquisque induit se Amictu, Alba, Manipulo, & Stola communi Diaconali, ab humero sinistro pendente, coloris violacei, & circa finem Tractus procedunt a Sacristia ad Presbyterium sequenti ordine. Cærem. Episcoporum *l.* 2. *cap.* 21. §. 14.

Antecedit aliquis Cæremoniarius, & eis deficientibus, Thuriferarius sine Thuribulo, tum ille, qui agit Evangelistam, solus; deinde sequitur, qui Turbarum personam agit, ultimus qui refert personam Christi, omnesque incedunt nudo capite, manibus junctis ante pectus, si Codices continentes Passionem positi sint super legilia, sin minus deferunt ipsi unusquisque suum Missale, seu Codicem Passionis ante pectus ambabus manibus, sequentibus tribus Clericis diversis a Clericis Officii, indutis superpelliceo sine candelabris & sine incenso, sed manibus junctis; Cæremoniale Episcop. *sup.* §. 15. Christianus *sect.* 1. *c.* 9. *num.* 2. & Gavantus *infra Titul. IX. Rubric.* 3. *liter.* g.

Cum pervenerint ad Altare, præfati tres Diaconi ge-

genuflectunt super infimum gradum, ita ut, qui personam Christi agit, sit in medio, qui Evangelistæ a dextris, & qui Turbarum a sinistris; at tres Clerici genuflectunt in plano cum Cæremoniario pausantes aliquantulum, sed nihil dicentes, tum surgunt, non petita, nec habita Benedictione, sed facta iterum debita Altari reverentia, & Celebranti inclinatione, accedunt ad legilia, & ibi stant in recta linea facie versa ad eam partem, quæ pro Aquilone figuratur, sed hoc ordine: qui Evangelistam agit, medium locum tenebit; qui Christum, dexteram; & qui Turbas, sinistram Evangelistæ occupare debet. Gavant. *infra Tit. IX. in Rubr.* 5. Bauldry *sup. n.* 9. & Hyppolytus a Portu *part.* 2. *c.* 2. *art.* 1. *Rubr.* 4. *in adnot. n.* 1. & hæc pariter erat sententia Ven. Card. Thomasii, quamvis Castaldus noster *sup. n.* 4. Bissus, Herlacus Vinitor, Christianus, Lohner, & alii doceant, quod qui gerit personam Christi, medium locum tenere debeat, qui Evangelistæ a dextris, & alter a sinistris; & opponentibus, alium esse usum in Cappella Pontificia, respondet Bissus, ideo in Cappella Summi Pontificis medium locum teneri ab Evangelista, quia omnes tres unico tantum utuntur libro, & cum Evangelista plura, quam alii, cantet, commodius medium occupat locum, & facilius commodare potest librum modo huic, modo alteri Cantori. Sed hæc Bissi responsio minime suffragatur suæ sententiæ, nam in sacrosancta Basilica Lateranensi, quamvis tres dicti Cantores utantur singuli suo Missali, seu Codice, nihilominus qui gerit personam Evangelistæ, medium locum tenet, qui vero personam Christi agit, stat a dextris ipsius Evangelistæ, & prope Altare; imo decipitur Bissus circa Ritum Cappellæ Papalis, nam etiam in hac ex tribus Cantoribus unusquisque canit Passionem in suo Missali; quapropter attentis auctoritatibus, & praxi talium Ecclesiarum, prima sententia est potius amplectenda, quam secunda.

Tres autem Acolythi stant facie ad Cantores conversa, terga Aquiloni vertentes, quorum qui est medius (si uno tantum utantur libro) teneat ipsum librum, quem inter se mutuant æquali spatio, dum Passio cantatur, prout Cæremoniarius admonet, & cum tempus est, id nutu aliquo significat. Castaldus *supra*, & Bauldry *supra*.

Non tamen earum Ecclesiarum consuetudo improbatur, in quibus singuli Diaconi cantantes in tribus legilibus, ut supra, Passionem, suum habebunt Librum, seu Codicem, ut supra dictum est, quibus & duo Acolythi, tantum superpelliceis induti assistent post lectorilia, vel a lateribus eorumdem, prout loci ratio postulaverit; vel si tres adhibeantur Clerici, juxta praxim aliquarum Ecclesiarum, apponent unusquisque manus ad legilia, quasi librum tenentes, nunquam tamen præfati Clerici, sive duo, sive tres, assistunt retro post Diaconos cantantes Passionem; solum vero assistunt retro post dictos Diaconos, quando ipsi cantant Passionem in Pulpito, seu ambone: Castaldus *sup. n.* 5. Si Diaconi Passionis habent legilia, ut supra innuimus, ante se pro sustinendis libris, Nicolaus de Bralion *supra* existimat, non esse necessariam dictorum trium Acolythorum assistentiam (quam tamen vult supralaudatus Castaldus, ut ipse colligit ex nostra consuetudine Clericorum Regularium, vulgo Theatinorum, saltem duorum Acolythorum, ut ad Evangelium) cum in aliquibus Ecclesiis prima pars Passionis, quam cantant Diaconi ipsius, non cantetur in situ Evangelii, sed tantum ultima pars, quæ cantatur a Diacono Missæ, ad quam partem procul dubio duo Acolythi assistere debent: ut infra dicemus, quæ quidem Nicolai de Bralion opinio nonnullis arridet. Si desint Cantores, Gav. *infra Tit. IX. Rubr.* 5. *lit.* g ait, quod solus Diaconus cantare debet totam Passionem, &c. Non approbando distinctionem, seu distributionem Passionis inter Celebrantes, Diaconum, & Subdiaconum, ita ut Celebrans vicem Christi gerat, & Subdiaconus Turbarum. Sed pace præclarissimi nostri Auctoris ego potius improbarem, quod Diaconus solus cantet totam Passionem, non enim hic sacer Minister potest variis modulationibus nunc Christi, nunc Evangelistæ, modo Turbarum personam induere, cum nimis improbus esset hic labor, & non ad pietatem, sed potius ad risum moveret populum. In defectu igitur Cantorum approbarem potius Celebrantem personam Christi induere, Diaconum Evangelistæ, & Subdiaconum Turbarum, quæ quidem modo est praxis multarum Ecclesiarum sufficientiam Cantorum non habentium.

XXXI. Gavant. n. 9. — *In Missa legitur Passio, &c.*) Dispositis omnibus, ut supra, & finito cantu in Choro (ex praxi tamen Urbis) non est necesse ut omnes ℣℣. Tractus cantentur in Choro, sed pauci sufficiunt, si ita congruum videatur, præsertim ob angustiam temporis, vel paucitatem Cantorum, quamvis tamen convenientius sit, ut omnes cantentur. Bauldry *sup. n.* 12.) Ille, qui Evangelistam agit, incipit absolute, non præmisso *Dominus vobiscum*, nec librum signans, nec se ipsum: *Passio Domini nostri Jesu Christi, &c.* & tunc omnes surgunt detecto capite, Palmasque in manibus tenent usque ad finem Passionis, exceptis Cantoribus, & Acolythis; Celebrans quoque Palmam tenet sinistra manu; ex Cæremoniali Rom. *lib.* 2. *c.* 41. a Marcello Corcyrensi edito, & submissa voce Passionem legit, stans in cornu Epistolæ, juxta Decretum emanatum die 4. Aug. 1665. & datum in nostro Indice *sub n.* 403. paululum conversus ad Cantores Passionis, Ministris sacris stantibus apud eum, ut Introitu Missæ, Palma etiam ipsis sinistra manu tenentibus; Diaconus vero folia Missalis vertit quando opus est. Bauldry *sup. n.* 13. Nicolaus de Bralion *suprac.* observat hic, quod forte Celebrans, & Ministri sacri tenere debent Palmas manu sinistra, ut volunt suprac. DD. ut sint hi tres uniformes, cum Diaconus vertere debeat folia Missalis, quando opus est, manu dextera, ideoque saltem post lectam Passionem

a Celebrante existimat omnes tenere debere Palmas manu dextera, sinistra pectori admota.

In hac privata lectione Passionis dubium est, an ad ea verba: *Emisit spiritum*, Celebrans genuflectere debeat? negativam sententiam docent Gavantus *tit.* 9. *scq. Rubr.* 5. lit. h. Bauldry *supra n.* 13. Vinitor *part.* 6. *tit.* 9. *n.* 32. Claudius Arnaudus *part.* 4. *tit.* 9. *n.* 4. Bissus *lit. n.* 150. §. 3. & horum ratio est, quia Celebrans Passionem non legit in cornu Evangelii; affirmativam vero sententiam tuentur Castaldus *lib.* 3. *sect.* 5. *num.* 6. & Nicolaus de Bralion *sup. n.* 13. regulare enim est, ait Bralion, ut genuflexiones, quæ fiunt ad aliqua in Missa, fiant a Celebrante, & a Ministris sacris (nisi in aliis sint occupati) dum ipse Celebrans privatim legit; & iterum quando fiunt ab omnibus in Choro. Nec refert quod ajunt DD. contrariæ opinionis, nempe quod ideo non debeat genuflectere Celebrans, quia Passionem non legit in cornu Evangelii; quid enim hoc interest? Nonne & in dicto cornu Epistolæ genuflectere potest? Validior esset objectio, ait supracitatus Bralion, si dicerent ex observatione hujus Ritus periculum oriri alicujus perturbationis in Choro, dum cantatur Passio, cum facile aliqui Ritus ignari, exemplo Celebrantis volent etiam ipsi genuflectere, sed prudentis, ac vigilantis Cæremoniarii erit huic inconvenienti obviam ire. Ita supracit. Bralion.

Lecta demum Passione (scilicet usque ad eam partem, quæ cantanda est a Diacono in tono Evangelii) ipse Celebrans cum Ministris se vertit ad Cantores cum Palma in manu, & stat ut solet ad Missam, dum cantatur Evangelium. Diaconus stat ad ejus sinistram, & Subdiaconus ad sinistram Diaconi, omnes cum Palmis in manibus; ita Cæremoniale Romanum *supra*, sed addo cum Bralion, quod omnes tunc debent tenere Palmas in dextera, sinistra pectori admota, ut supra innuimus, &c. Dum ptofertur Nomen JESUS inclinant se versus Crucem Altaris tam Celebrans, quam Ministri, & reliqui de Clero. Observandum est hic, quod aliqui Rubricistæ videntur maximas pati angustias, discutientes nimirum, an Celebrans lecta in cornu Epistolæ prima, ac majori parte Passionis, statim debeat partem secundam legere, quæ Evangelii locum tenet, & pro qua prius dicendum est: *Munda cor meum*, *&c.* & *Jube Domine*, *&c.* an vero cum Ministris transire dum cantatur Passio (quod certe adstantibus, admirationis, & distractionis occasionem præbere posset) ad cornu Evangelii ad illam legendam: an denique illud facere debeat statim post factam pausam a Cantoribus? Miratur Bralion, hanc DD. anxietatem, & pro dubii solutione nullum prædictorum faciendum censet. Quid enim causæ est, ait ipse, cum Cæremoniale Episcoporum nihil in contrarium aperte dicat, quominus post cantatam a Cantoribus totam Passionem, usque ad partem illam ultimam, quæ locum tenet Evangelii, in cornu Evangelii illam legat Celebrans, ministrante Subdiacono, dum Diaconus Missæ pro illa cantanda, deponit Planetam plicatam, accipit latiorem Stolam, defert librum, seu Missale ad Altare, & dicit: *Munda cor meum*, *&c.* & dum etiam tria legilia, quæ inservierunt pro Cantoribus Passionis, amoventur? Hæc enim omnia non debent fieri immediate post pausam, ut fiunt a multis cum indecenti præcipitatione, sed secundum Cæremoniale, cantata omnino Passione, imo prædicta fieri debent cum tali mora, & gravitate, ut interim juxta Cæremoniale Episc. *l.* 10. *c.* 21. §. 16. omnes de Choro sedere possint. Nec ulla ideo fit interruptio Officii, quamvis a Choro nihil cantetur; sufficit enim quod Celebrans, & Ministri ad Altare suum munus exequantur. Ita præfatus Nicolaus de Bralion *supra*, *num.* 45.

Cum cantantur verba illa: *Jesus autem exclamans voce magna emisit spiritum*, omnes genuflectere debent utroque genu (Cantores quidem versus Librum; verum quilibet in suo loco, facie tamen versus Crucem Altaris conversa: Castald. *sup. n.* 8.) & ideo antequam prædicta verba cantentur, Celebrans, & Ministri sacri accedunt ad medium altaris, descendentes usque ad secundum gradum, & genuflectunt super suppedaneum utroque genu, nec prius Evangelista surgant, qui Evangelista non genuflectit nisi prolatis a se omnibus dictis verbis. Biss. *lit. P.* §. 4. *&* 5. *n.* 255. sicque genuflexi pausant aliquantulum saltem per spatium unius *Pater noster*. Notandum tamen est ex Gav. *inf. tit.* 9. Bauldry, & Bisso *sup.* quod signum surgendi non est dandum strepitu manuum, vel alio modo a Celebrante, sed inservire pro signo surgendi ipsum surgere Evangelistæ. Omnibus igitur erectis sequuntur Cantores ea quæ remanent de Passione, & Celebrans cum Ministris sacris redeunt ad locum suum, in quo erant prius, sicut etiam reliqui omnes surgunt, & Cantores prosequuntur Passionem (usque ad illam partem, quæ cantari debet a Diacono Missæ in cornu Evangelii) qua cantata, factis debitis reverentiis Altari, Celebranti, & Choro redeunt ad Sacristiam eo ordine quo venerunt, comite Cæremoniario, qui statim redit ad Altare, & illi Diaconi, qui Passionem cantarunt, depositis paramentis redeunt ad Chorum. Bauld. *sup.* Prædicta vero legilia statim amoventur per Sacristam, vel alios.

Celebrans vero procedit ad medium Altaris de more, ibique dicit: *Munda cor meum*, *&c.* & Subdiaconus interim transfert librum ad cornu Evangelii, ubi accedens Celebrans legit, non signans nec librum, nec seipsum, reliquam partem Passionis, quæ habetur loco Evangel. assistente sibi Subdiacono, qui etiam respondet *Laus tibi Christe*, ut in aliis Missis.

Interim Diaconus Missæ, deposita Planeta plicata, accipit Stolam latiorem, deponit librum in medio Altaris, ante quod genuflexus dicit *Munda cor meum*, & cum Celebrans redierit ad medium Altaris, imponitur incensum in Thuribulo de more, deinde petit ab eo Benedictionem more solito, & accepto libro vadit ad planum Chori, ubi legit Evan-

ge-

gelium, comitantibus Acolythis (sine luminaribus tamen) ut in aliis Missis; quo finito Subdiaconus defert librum osculandum Celebranti, & deinde Diaconus ipsum incensat, deinde Missa prosequitur, ut moris est.

Ad elevationem Chorus resumit Ramos Palmarum, seu Olivarum, qua finita iterum Rami deponuntur. Prædicta etiam aliis diebus, in quibus cantatur Passio, sunt observanda, præterquam in Parasceve, in qua ante id, quod ultimo legitur in Tono, ac loco Evangelii, dicitur quidem *Munda cor meum &c.*, ut aliis diebus, non tamen petitur Benedictio, nec ministratur Incensum: nec denique Celebrans in fine osculatur librum. In Missis privatis non extinguuntur lumina in Altari, dum legitur Passio, & tam in iisdem, quam in Missa Solemni hodie dicitur *Credo* (sine Gloria, &c.) ac Præfatio de S. Cruce, & in Missis privatis, imo & Missa Solemni (ubi non benedicuntur Rami) ultimum Evangelium: *Cum appropinquasset Jesus, &c.* ex Benedictione Palmarum: at vero in fine Missæ Solemnis, ubi Rami benedicuntur, dicitur Evangelium S. Joannis.

Huc spectat Decretum editum a S. R. C. die 7. Julii 1612. & datum in nostro Indice *sub n.* 130. in quo statuitur, quod ubi adest consuetudo, etiam Canonici cantare debeant Passionem, &c.

Hodie ex Decreto Eugenii IV. incipit tempus Communionis Paschalis, & durat usque ad Dom. in Albis inclusive, ubi alia non est legitima locorum consuetudo, qua de re nonnulla erudita, ac admodum practica videri possunt apud P. Georgium Gobat in *Alphabeto Communionis, seu Tr. 4. a num.* 32.

Infra hanc quoque, & sequentem hebdomadam, non possunt dici Missæ Votivæ privatæ, etiam de *Requiem*, etiam præsente corpore; rursus hac die non potest celebrari Missa Votiva Solemnis de Festo currente, etiam in Festo celebri, v. g. *de Annuntiatione B. M. V.* sicut etiam in tota hac majori hebdomada, idemque etiam est de Dominica Resurrectionis, & Feria 2. 3. eam subsequente, in quibus pariter nec ullum aliud Festum, aut Missa de eo Votiva Solemnis in gratiam populi, magno numero concurrentis celebrari potest, uti constat ex nova Rubrica generali Missalis *tit.* 6. *n.* 1. posset tamen cantari hujusmodi Missa altera de tali Festo in aliis Feriis, infra octavam Paschæ. *Rubr. cit.* & Arnaldus *tract.* 1. *part.* 4. *tit.* 15. *num.* 4.

De eadem Dominica, & de iisdem Ritibus servandis in Minoribus Ecclesiis. §. I.

Ut Ritus, & sacræ Cæremoniæ in minoribus Ecclesiis, in quibus pauci admodum Clerici, & forte unicus tantum Sacerdos reperitur, possint exacte, ac uniformiter exerceri, ex Decreto particulari Congregationis a SS. D. N. Benedict. Papa XIII. indictæ, sub die 4. Dec. anni 1724. impressum fuit opusculum inscriptum: *Memoriale Rituum pro aliquibus præstantioribus sacris functionibus persolvendis in minoribus Ecclesiis Parochialibus. Romæ* 1725. *Typis Reverendæ Cameræ Apostolicæ:* ex quo quidem libello, aliqua nos quoque seligemus, quæ inservire poterunt pro Praxi Cæremoniarum & S. Rituum in præfatis Ecclesiis minoribus.

De præparandis pro sacris Actionibus hujus Dominicæ. §. II.

Paretur Calix pro Missa cum ornamentis coloris violacei, ita Manipulus, & Planeta coloris violacei, & ponantur hæc super Credentia Altaris Majoris; item Thuribulum, & Navicula cum Thure, Pelvis, & Urceus, necnon Manutergium pro lotione, & extersione manuum; denique pelvicula cum ampullis vini, & Mappula ad tergendas manus in Missa.

In Altari vero ponatur pallium violaceum, & Missale in cornu Epistolæ super pulvino violaceo vel legili, Rami Palmarum loco florum inter candelabra.

Prope cornu Epistolæ in plano paretur mensa cooperta mantili albo, & super eam Palmæ benedicendæ. Crux processionalis tecta velo violaceo, & vitta violacea pro liganda Palma in summitate Crucis.

In Sacristia parari debent tria superpellicea pro tribus Clericis, deinde Amictus, Alba, Cingulus, Stola, & Pluviale violacei coloris pro Celebrante.

Denique foculus cum igne, & forcipe, & Vas aquæ benedictæ cum Aspersorio.

Pro Benedictione Palmarum. §. III.

Omnibus suo loco dispositis festivo campanarum sonitu hora congrua convocabitur populus, & Celebrans in Sacristia adjuvantibus secundo, & tertio Clerico, dum primus accendit candelas super Altare, induit se Amictu, Alba, Cingulo, Stola, & Pluviali, & in defectu Pluvialis induitur sola Alba cum Stola sine Manipulo, ut innuimus supra contra Bauldry sententiam, etiamsi dicturus sit Evangelium. Idem Celebrans præcedente primo Clerico, deferente Vas cum aqua benedicta, medius inter secundum, & tertium Clericum tecto capite procedit ad Altare, & genuflectit in ejus infimo gradu pro aspersione aquæ benedictæ; fit aspersio more solito, postquam primus Clericus reponit Missale super legili, seu cussino in cornu Epistolæ, & interim Celebrans medius inter alios duos Clericos ascendit ad Altare, ac illud osculatur in medio, deinde in cornu Epistolæ discoopertis per aliquem Clericum Ramis dicit *Hosanna*, & Orationem manibus junctis, ut in Missali, & alius Clericus, si fieri potest, cantat lectionem in cornu Epistolæ, sin minus legit eamdem Epistolam ipse Celebrans, qua dicta, qui sunt in Choro, etiamsi laici sint, vel idem Sacerdos cum prædictis Clericis, dicit Responsorium: *Colleg. &c.* eoque finito Celebr. sine incenso in eodem cornu Epistolæ cantat Evangelium,

præmisso tamen: *Munda cor meum; & Jube Domine, &c.* Finito Evangelio osculatur textum in fine, & deinde dicit *Dominus vobiscum*, Orationem, & Præfationem tenens semper manus junctas, tam ad hæc, quam ad subsequentes Orationes. Clerici dicunt *Sanctus, Sanctus, &c.* deinde Celebrans præmisso *Dominus vobiscum* subjungit quinque alias Orationes.

Interim primus Clericus ponit ignem in Thuribulo, & accipit Naviculam. Dum dicitur quinta Oratio, tertius Clericus facta genuflexione Altari, accipit e credentia Vas aquæ benedictæ, & una cum Thuriferario accedit ad Celebrantem, qui ministrante secundo Clerico imponit incensum in Thuribulo, cum Benedictione, & osculis. Deinde ter aspergit Ramos dicens submissa voce: *Asperges me, &c.* sine Psalmo, demum eosdem thurificat, & denique dicit sextam Orationem; primus vero Clericus deponit Thuribulum, & tertius vadit ad sinistram Celebrantis.

Pro Palmarum Distributione. §. IV.

Prædictis omnibus ita peractis, primus Clericus accipit e credentia Palmas pro Celebrante, & Clericis, easque collocat super Altare. Celebrans vero, facta reverentia Cruci, genuflectit in medio Altaris, & ita genuflexus accipit ex Altari Palmam pro se ipso, quam osculatur, & postea tradit primo Clerico servandam. Si tamen adsit aliquis Sacerdos, hic dabit Palmam Celebranti stanti facie ad populum conversa, cum osculo Palmæ tantum, & Celebrans similiter Palmam tantum osculabitur; post hæc Celebrans accedit ad cornu Epistolæ, & cum suis Clericis recitat Antiphonam: *Pueri Hebræorum, &c.* Deinde facta inclinatione Cruci vertit se ad populum, & distribuit Palmas, primo Presbyteris si adsint, deinde Clericis, Magistratibus, & Nobilioribus, &c. qui omnes osculantur prius Ramum, deinde manum Celebrantis. Post hæc Celebrans descendit ab Altari, & accedit ad cancellos versus cornu Epistolæ, ibique offerente Palmas a sinistris primo Clerico, incipit easdem distribuere, primo viris, deinde fœminis. Completa distributione, Celebrans, & dicti Clerici peragunt omnia ea, quæ diximus in distributione solemni: nimirum Celebrans lavat manus, ut supra, dicit Orationem in cornu Epistolæ, &c. Qua completa primus Clericus porrigit Celebranti, & aliis duobus Clericis Palmas, &c.

Pro Processione facienda. §. V.

Celebrans tenens Palmam in manibus vertit se ad populum, & dicit in medio Altaris: *Procedamus in pace;* & Clerici respondent: *In nomine Christi, Amen:* tum Celebrans incipit: *Cum appropinquasset, &c.* & incipit processio, in qua præcedit Clericus cum Cruce, & sequitur Celebrans inter suos Clericos recitans alternatim cum eis alta voce Antiphonas, quæ habentur in Missali, seu Rituali. Et ita progreditur processio per Ecclesiam, & exit extra portam. In fine vero duo Clerici, & alii, si qui sunt, ingrediuntur in Ecclesiam, ubi cantant alta voce: *Gloria, Laus, & Honor*, & alios, ut supra, quibus Celebrans, & alii respondent extra Ecclesiam respective, ut supra in processione solemni. Quibus omnibus finitis, Clericus Crucem deferens ima parte hastilis ipsius, percutit portam Ecclesiæ; qua aperta incipit Responsorium: *Ingrediente Domino, &c.* & terminatur processio, & Responsorium ante Altare majus, quo cum pervenerit Sacerdos in plano a latere Epistolæ, deponit Pluviale, & accipit Manipulum, & Planetam, & deinde dicit Missam, deferente primo Clerico Calicem ad Altare, & expandente Corporale in medio ejus. Dum celebratur Missa, Clerici poterunt tenere Palmam in manibus; quando legitur Passio, & in fine Missæ dicitur Evangelium S. Joannis: *In principio, &c.*

Si sint aliqui laici Cantores, vel sodales alicujus piæ Confraternitatis, poterunt decantare ea, quæ sunt in Missali, vel Rituali pro processione, & Missa secundum laudabilem consuetudinem a majoribus approbatam, nempe ab Ordinariis locorum.

Feria 2. 3. & 4. infra hanc majorem hebdomadam, Missa dicitur eo proportionaliter modo, quo infra hebdomada Passionis. Feria 3. dicitur in Missa (ad normam præcedentis Dominicæ) *Passio secundum Marcum*, & in fine Evangelium S. Joannis. Feria 4. in Missa ad verba illa Introitus: *In nomine JESU &c.* non genuflectitur a Celebrante. In eadem Missa habentur duæ Epistolæ, ac post Tractum posterioris legitur: *Passio Domini nostri Jesu Christi secundum Lucam.* Reliqua, ut heri.

De Feria V. in Cœna Domini. VIII.

G A V A N T U S.

1. De hac Feria *Ord. Rom.* Missa vero festivum habet Officium, ob institutionem Sacramenti Sacramentorum; sed, ut ait *Rupert. lib.* 15. *cap.* 14. sicut in Feria 5. Mundi ex aquis ortum genus partim reliquit gurgiti Deus, hoc est pisces creavit; & partim levavit in aera, hoc est aves; ita in hac Feria quinta deprimimur in tristitiam, levamur in gaudium. Crux, quæ in Altari est, velo tegatur albo.

2. Missæ Officium habetur *in Antiphonario, & Sacrament. S. Gregorii*, cujus collecta huc translata est ex Missali Ambrosiano, ait *Pamelius in Liturgicon tom.* 1. Dicitur *Gloria in Excelsis*, ex Bonifacii Decreto, *Durand. lib.* 6. *cap.* 75. & ab Episcopis, *de cons. dist.* 1. *Porro qui est Canon Nicolai Papæ.* Campanæ deinde silent, ut excelsa nostra, & turrium nostrarum taceant in humilitate Christi, *Alcuin.* & quia tunc Apostoli prædicatores per castella non circuibant, & tacebant, *Rupert. loc. cit. cap.* 29. & ut silentium indicamus populo. *Idem.* Dicitur *Pax vobis* ab Episcopo, *in Sacrament. Gregor.* Evangelium quadrat, quia eo die Christus la-

lavat pedes: & in Epistola sufficienter agitur de Eucharistia.

5. De Symbolo diximus *in Rubr. gener. part.* II. *t.* II. Communicantes, Hanc igitur oblationem, Qui pridie, quæ sunt propria hujus Missæ, habentur *in Ord. Rom.*

4. *Pax non datur, ex eod. Ord. Rom.* in detestationem osculi Judæ, *Alcuin.* In tertio, *Agnus Dei*, dicitur, *dona nobis pacem*, contra Editionem Venetam in Officiis parvis Hebdomadæ majoris, in quibus antiquo Ritu notatur, quod habet *Durand. lib.* 4. *c.* 52. tertio dici, *Miserere nobis*, nam Missale vult dici de more, quamvis pax non detur.

5. Reservetur Hostia cum particulis in sequentem diem pro Sacerdote, & Infirmis, ex Decreto Innocentii I. *Durand. c.* 75. & habetur hæc reservatio *in Sacram. Greg.* nihil de sanguine, tum quia periculum est, ne effundatur, *Hugo Victorin. de Spec. Miss. observat. lit.* 3. *cap.* 20. tum quia significatur in Calice finis legis antiquæ, & cum bibisset Christus in Cruce dixit *Consummatum est*, idest, Testamentum vetus, *Durand. loc. cit.*

RUBRICA.

6. *Hodie Sacerdos consecrat duas Hostias, quarum unam sumit, alteram reservat pro die sequenti, in quo non conficitur Sacramentum: reservat etiam aliquas particulas consecratas, si opus fuerit, pro infirmis, sanguinem vero totum sumit, & ante ablutionem digitorum ponit Hostiam reservatam in alio Calice, quem Diaconus* (a) *Palla, & Patena cooperit, & desuper* (b) *velum expandit, & in medio Altaris collocat, deinde* (c) *fit Communio, & completur Missa. Sacerdos autem* (d) *genuflectit, quandocumque accedit, vel recedit a medio Altaris, vel transit ante Sacramentum in Calice reservatum; cum dicere debet, Dominus vobiscum, non vertit se ad populum in medio Altaris, ne terga vertat Sacramento, sed a latere Evangelii in fine,* (e) *& dat Benedictionem.*

GAVANTUS.

Calicem alterum de Credentia ad Altare hoc item loco deferat Subdiaconus sine Velo longo, sed cum Velo tantum Calicis ejusdem parvo, Patena, & Palla.

(a) *Palla, et Patena cooperit.* Palla prius, quæ, ut diximus alias, significat lapidem ad ostium monumenti. Patena deinde ad tutelam Pallæ, quasi sigillum indicat Pharisæorum, de quo *Matt.* 27. *signantes lapidem cum custodibus*, cum enim Sabbato Sancto anticipetur Missa, quæ de nocte dicebatur, congruit etiam accelerari repræsentationem Sepulcri Christi, ut innuit *Durand. loc. cit.* a Feria 5. post Missam, quamquam improprie Sepulcrum Domini hoc appellatur.

(b) *Velum expandit.* Velum album ad cautelam, & ornatum apponitur.

(c) *Fit Communio.* Omnis populus communicat in ordine suo, ita legitur *in Sacramentario Gregoriano.* De qua Communione vide supra *part.* 2. *tit.* 10. *n.* 9. *pag.* 257.

7. An Cleri quoque, & Sacerdotum? Sane *Francolinus* 1. *part. de temp. Hor. Canon. cap.* 30. *ex Ordine Romano, et Alcuino* contendit, non licere hodie Sacerdotibus celebrare privatas Missas, ob receptam consuetudinem faciendi unum Sacrum Solemne, in quo exemplo Apostolorum, omnes Presbyteri communicent: cui subscribit *Azor. lib.* 10. *cap.* 24. *quæst.* 5. quidquid contra sentiant *Sotus, & Navarrus*, extatque Canon Soteri de hac Communione generali *de cons. dist.* 2. *in Cœna*, concedit *Suar.* 3. *part. disp.* 8. *sect.* 2. Missas plures, secluso scandalo, & in loco secreto sine concursu; Sacra vero Rituum Congregatio 27. Septembris 1608. Communionem Cleri jubet in hac Missa, in memoriam, quod Christus communicavit Apostolos; & hoc est servandum. Communicent autem Presbyteri cum Stola de collo Sacerdotes, & Levitæ, extra Chorum populus, *ex Concilio Toletano* 4. *cap.* 17. si tamen Stola omittatur, non est peccatum mortale. *DD. apud Bonacinam, disput.* 4. *quæst.* 6. *punct.* 2. *num.* 2.

(d) *Genuflectit quandocumque accedit, etc.* Ob reverentiam Sacramenti, licet in Calice lateat, & sub Velo, quod in simili casu alias observa.

(e) *Ibidem dat Benedictionem*, hoc est in latere Evangelii, neque perficit circulum, sed revertitur ad medium, ne terga vertat Sacramento, nam crastina die ob eamdem causam idem habes aperte in Rubrica, ad *Orate fratres*, eadem observent Ministri; & ad ea, quæ majoris sunt reverentiæ his diebus erga Christum a Judæis derisum, diligentius advertant.

RUBRICA.

8. *Legitur Evangelium Sancti Joannis, in cujus initio Sacerdos non signat Altare, sed seipsum tantum.*

GAVANTUS.

In Altari non fit signum; quia ibi immediate adest auctor Benedictionum. Si legit Evangelium in libro, potest signare librum: ad ea, *Et Verbum caro factum est*, genuflectat Celebrans cum Ministris paulo versus Sacramentum.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

Pro Feria V. in Coena Domini.

De præparandis pro Missa Solemni, Processione, Communione, & denudatione Altarium.

1. Gavant. n. 1. *Crux quæ in Altari est, Velo te-*

tegatur albo, etc.) Altare majus hac die parari debet solemniter pretiosioribus paramentis albis, sed supra pallium pretiosum albi coloris ponatur aliud leve antipendium violacei coloris facile amovibile statim postquam recitatæ fuerint in Choro horæ minores, dictumque pallium album tali modo pariter ponatur, ut post vesperas faciliter possit Altare denudari. Cætera vero Altaria minora remanere possunt cum suis paramentis violaceis, a quibus tamen aciculæ removeri poterunt, ut facilius suo tempore denudentur prædictæ Altaria. Bissus *lit. A n.* 294. Noster tamen Castaldus *lib. 3. sect. 6. cap. 2. n. 1.* & Rituale PP. Capuccinorum *lib. 3. cap. 15.* præscribunt Altaria etiam minora hac die ornari debere paramentis albi coloris. Crux quoque Altaris majoris, juxta mentem Gavanti supra, nec non Bauldry *part. 4. cap. 9. art. 1. num. 1.* & Bissi *loc. cit.* immo, & Cruces omnes reliquorum Altarium ex Castaldo citato Velis albis cooperiendæ sunt. Super tale Velum album ponendum esse Velum violaceum facile amovendum, finita tamen hora Nona, & non prius, præscribit Memoriale Rituum *ad usum Ecclesiæ Beneventanæ majoris hebdomadæ Tit. V. in Cœna Domini, de præparandis ad Altare majus n. 2.* Pisart tamen in opusculo, cui titulus *Cæremoniæ Ecclesiæ certis quibusdam diebus observandæ, etc.* In expositione litterali Rubricæ *Feriæ V. in Cœna Domini n. 3. p. 58.* asserit S. R. C. die 16. Novembris 1649. declarasse Velum in Cruce Altaris violaceum semper manere debere pro ratione temporis Passionis, nec removendum nisi Feria 6. Parasceves juxta specialem ibidem Cæremoniam.

Decretum allagatum a laudato Pisart ita extensum reperitur in Regesto S. C. — quæsitum fuit a S. R. C. declarari, quo velo cooperienda sit Crux in Altari ad functionem lotionis pedum in Feria V. majoris hebdomadæ, & Crux processionis, cum Sacerdos indutus sit violaceo, & Diaconus colore albo, & actus ipse lotionis, sive mandati præcipiatur in Rubricis fieri cum floribus, & signis lætitiæ, & videatur participare de festivitate Missæ celebratæ in mane cum Cruce velata albo colore, & ex alia parte sit actus humilitatis? S. C. autem sub dicta die 16. Novembris 1649. respondit: *Colorem non esse mutandum*, & hoc Decretum datur in nostro Indice *n.* 302. — Quæ quidem responsio a Rubricistis diversimode intellecta fuit, ita ut aliqui intellexerint, velum Crucis in prædictis tribus functionibus semper debere esse album; alii vero e contra (inter quos est laudatus Pisart) intellexerint semper dictum velum debere esse violaceum, & nunquam mutari debere de violaceo in album toto Passionis tempore, nec removendum, nisi Feria 6. Parasceves, cui interpretationi, & sententiæ ego firmiter adhæreo; contraria enim interpretatio, & sententia profecto non est amplectenda; falsum quippe omnino est omnes prædictas tres Cruces debere tegi Velo albo, nam Cæremoniale Episc. *lib. 2. cap. 23. n. 10.* ubi sermonem habet de Cruce processionali, aperte adstruit debere esse velatam Velo violaceo. Et si Crux processionis, quæ fit mane post Missam, debet esse hoc Velo tecta, licet omnia paramenta sint alba, etiam Crux processionis, quæ in aliquibus Ecclesiis fit ad mandatum lotionis pedum, profecto Velo ejusdem coloris debet esse tecta. Sententia igitur prima, quæ interpretando prædictum Decretum sustinet omnes tres Cruces debere esse tectas Velo albo, non subsistit, cum certissimum sit juxta Cæremoniale Episc. contra quod nullum editur Decretum, quod Crux processionis debeat cooperiri Velo violaceo. Hinc fit, ut potius sit adhærendum secundæ sententiæ interpretanti tale Decretum, ut color nunquam mutari debeat, & ita Velum Crucis Altaris de mane post horas non debet mutari de violaceo in album, & consequenter Crux, quæ adhibetur ad mandatum, debet pariter tegi Velo violaceo. Huic nostræ sententiæ majus robur accedit ex eo, quod ut optime adnotat Guyet *lib. 4. cap. 18. quæst. 23. in fine*, Vela omnia, quibus cooperiuntur Cruces, & Imagines tempore Passionis, coloris debent esse violacei, nec mutari opus est juxta colorem Festorum occurrentium, & revera occurrente Festo Annunciationis tempore Passionis, etiam in Ecclesia, cujus Annunciatio B. M. V. est titulus, Crux, quæ est in Altari, semper remanet contecta Velo violaceo, non vero albo correspondente colori paramentorum illius diei, unde idem est dicendum de Feria V. in Cœna Domini, nimirum quamvis Altare ad Missam debeat parari antipendio albi coloris, & cætera tum Sacerdotis, tum Ministrorum paramenta, debeant esse coloris albi, non idcirco Crux debet Velo albo cooperiri; alias etiam Crux processionis deberet esse pariter Velo albo contecta, ut præscribit Castaldus; sed cum hoc sit contra dispositionem Cæremonialis Episcoporum, nullo modo servari debet; semper igitur firmum remanet, quod Velum Crucis Altaris nunquam est mutandum de violaceo in album, sed semper remanere debet coloris violacei, ob rationem etiam, quam adduximus in nostris Observationibus, & Additionibus ad Dominicam de Passione n. 1. nimirum quia talis color suboscurus significat Christum, qui se abscondit, & exivit de templo, & est talis, qualem requirit Passionis tempus; sed si hunc colorem requirit Passionis tempus pro Cruce processionis, cur eumdem non requirit pro Cruce Altaris? Disparitas sane numquam assignabitur, quamvis Bissus *lit. C num.* 592. dicat quod ea, quæ respiciunt Missam, vel apparatum Altaris, debeant esse coloris albi, Crux autem processionalis, cum neque spectat ad Missam, nempe ad Altaris ornatum, ideo debet tegi velo violaceo. Verum loquendo pariter de Cruce, quæ est super Altare, ut supra ostendimus validis rationibus, etiamsi spectet ad Altaris ornatum, debet tamen esse tecta Velo violaceo, quia hoc Velum non debet correspondere colori paramentorum Altaris, & Sacerdotalium, sicut non correspondet Velum Crucis processionalis colori ejusdem processionis, quæ fit hac die. Accedit huic nostræ sententiæ etiam Nico-

laus

laus de Bralion *p.* 3. *c.* 9. *n.* 3. ubi ait, Ritualistas, qui scripserunt, Velum, quo Crux, quæ hac die est in Altari, cooperitur, esse debere album, nullam habere rationem, ob quam id fieri debeat; si enim id fieri deberet, ut Velum colore cum paramentis conveniret, mutatio etiam coloris ejusdem Veli facienda esset omnibus Festis, quæ tempore Passionis occurrunt; de quo tamen nihil in Cæremoniali dicitur; si vero ob mysterium SS. Sacramenti hac die institutum, ergo Crux processionalis etiam Velo albo obtegenda erit, quam tamen Gavantus vult Velo violaceo cooperiri. Hæc laudatus Bralion.

Unica posset huic nostræ sententiæ obesse difficultas, nimirum praxis Capellæ Pontificiæ, in qua Crux Altaris ad Missam Solemnem hujus diei vere tegitur Velo albo; sed hoc nihil officit, quia in tali sacello alii pariter toto anno exercentur Ritus peculiares, qui proponi possunt aliis Ecclesiis, ut eos imitentur, a quibus referendis brevitati, & obsequio studens abstineo.

II. Credentia pariter parari debet hac die cum omnibus requisitis pro celebratione Missæ Solemnis; præterea in gratiam hujus Feriæ 5. poni debent super Patenam Hostiæ duæ magnæ, ambæ a Celebrante consecrandæ, quarum una pro sequenti Feria VI. servari debet, prout innuitur in supradicta Rubrica *n.* 6. pro qua secunda Hostia præparari etiam debet super Credentiam alius Calix amplus, & aliis pretiosior cum Palla, & Patena, & suo Velo albo ex pulchrioribus. Item vitta serica albi coloris pro ligando suo tempore, seu firmando dicto velo Calicis, in quo reponi debet Hostia servanda; item Velum album oblongum pulcherrimum præter illud Subdiaconi si fieri potest pro tegendis humeris Celebrantis in processione, cum aliquot aciculis, seu vittis sericis, quibus illud firmetur, ne decidat in processione: præterea ponatur super Credentiam alius Calix, seu Pyxis, ut magis convenit cum multis particulis consecrandis pro Communione generali.

Item parentur Mappulæ ad extergendum os communicantium, & alius Calix pro purificatione Sacerdotum communicandorum, & Vas unum, seu plura pro purificatione aliorum post sumptam Communionem. Præparetur etiam linteum magnum, seu plura apponenda ante communicandos. Bissus *lit. C num.* 554. Bauldry *part.* 4. *cap.* 9. *art.* 1. *num.* 5. & 6.

In Sacristia paretur aliud Thuribulum cum Navicula præter illud, quod inservire debet pro Missa, quia in processione duo Thuribula adhibentur, quia duo Acolythi incensare continuo debent Sacramentum in processione, ut præscribit Rubrica sequens *n.* 9.

III. Item parentur in Sacristia paramenta albi coloris pro Celebrante, & Ministris ad Missam Solemnem, nimirum Casula pro Sacerdote, Dalmatica, & Tunicella pro sacris Ministris respective. Rursus paretur alia Tunicella, sed sine Manipulo albi coloris, nec non Cingulum, Amictus, Alba pro alio Subdiacono, qui Crucem in processione deferre debet. In Ecclesiis Cathedralibus, quando celebrat Episcopus propriæ Diœcesis, parari debent etiam, si commode fieri potest, sex, vel octo Pluviales albi coloris pro illis Beneficiatis, vel Mansionariis, qui deputati sunt ad deferendas hastas Baldachini in processione, ex Cæremonial. Episc. *lib.* 2. *cap.* 23. §. 10.

In Presbyterio de cornu Epistolæ extra cancellos, vel intra, si fieri potest, præparetur Baldachinum album perpulchrum deferendum in processione super SS. Sacramentum; item ad cornu Epistolæ ponatur Crux processionalis tecta Velo violaceo, & non albo, ut diximus ex Cæremoniali Episc. *lib.* 2. *c.* 23. *n.* 10. & ex Gavanto infra *in Rubric.* 9. *lit. I* Et hæc est praxis universalis almæ Urbis. Præparentur etiam in Choro plures Stolæ albæ, si fieri potest; sin vero rubeæ pro Sacerdotibus communicaturis; item præparentur etiam aliquæ Stolæ Diaconales albæ in casu, quo inter communicandos adsint aliqui Diaconatus ordine insigniti; plura funalia, faces, & candelæ gestandæ a Clericis, & Presbyteris accensæ in processione juxta eorum numerum. Item Thuriferarius parat ignem ponendum in Thuribulis; debet etiam adesse instrumentum ligneum, seu crotalum adhibendum loco campanarum. Denique parentur duæ Stolæ violaceæ, altera pro Celebrante, altera pro Diacono adhibendæ in denudatione Altarium.

De Sacris Ritibus servandis in Missa hujus diei usque ad Processionem.

IV. Prædictis omnibus dispositis hora congruenti dicuntur Horæ Minores demissa voce sine cantu; & dum cantatur Nona debent Celebrans, & Ministri juxta morem in Sacristia indui suis paramentis, & Ceroferarii accendere sex candelas Altaris, sicut etiam in Sacristia sua candelabra, quæ candelæ omnes ceræ albæ esse debent, quantum neri potest. Bauldry *supr. art.* 2. *n.* 1. & Bissus *lit. F n.* 42. §. 2.

Finita Nona, amovendum est pallium violaceum, remanente pallio albo pretioso, Crux tamen, ut diximus supra, debet semper remanere cooperta velo violaceo; deinde exeunt ex Sacristia, & pergunt ad Cappellam omnes, ut moris est, ad celebrandam Missam Solemnem, quæ hodie cantanda est a Superiore Loci, quantum fieri potest: Bauldry *supra art.* 2. *num.* 2.

Ad Confessionem omittitur Psalmus *Judica me Deus;* item ℣. *Gloria Patri*, tam ad introitum, quam ad finem Psalmi *Lavabo*, ut præscribit Rubrica Missalis ante Dominicam Passionis.

Dicitur in hac Missa Hymnus *Gloria in excelsis*, ut præscribit Rubrica hujus diei post Introitum; & tunc pulsantur campanæ omnes minores, majores, & organa ubi sunt, sed postquam Celebrans cantaverit vocem illam, *Deo*, ne irruat sonus in Celebrantem intonantem talem Hymnum; præterea Chorus incipit prosequi Hymnum eumdem,

dem, postquam in Ecclesia terminaverit sonitus, & Campanarum, & Organorum, Hippolytus a Portu *part.* 3. *c.* 1. *art.* 2. *in adnot. n.* 2. quamvis Horatius Christiani *in Praxi Pontificali Fer. V. in Cœna Domini sect.* 3. *c.* 4. *n.* 30. & Bissus *supra* §. 5. necnon Halden. *part.* 1. *tit.* 20. §. 1. *de Fer. V. in Cœna Domini* asserant, quod ad prædictum Hymnum *Gloria in excelsis* pulsantur omnes Ecclesiæ campanæ, & organa ab initio prædicti Hymni, usquedum totus a Musicis, vel a Choro fuerit decantatus, & postea organa silent, & campanæ non pulsantur usque ad Sabbatum Sanctum, ut suo loco dicetur, & interim hoc triduo, & ad Divina Officia, & quando opus est loco campanarum deserviet instrumentum ligneum, Crotalum dictum. Bissus *supra*, & quamvis Tonellius *lib.* 3. *c.* 2. §. 1. *n.* 6. Hippolytus a Portu *supra n.* 3. Memoriale Rituum majoris hebdomadæ §. 3. *n.* 6. necnon Bauldry velint, quod supradictum instrumentum ligneum non debeat pulsari ad elevationem SS. Sacramenti (neque etiam hodie ad *Sanctus*) in Missa hujus Feriæ V. neque ad elevationem Hostiæ Fer. VI. in Parasceve, nihilominus Clericat. de Sacrificio Missæ *dec.* 43. *n.* 6. tenet pulsandum esse prædictum Crotalum tam hodie ad *Sanctus*, & ad elevationem SS. Sacramenti, quam dum elevatur Sacratissima Hostia Fer. VI. seq. in Parasceve, quia facile hominum mentes vagantur, & ad fragorem lignei instrumenti colliguntur; inservit enim pulsatio talis crepitaculi lignei ad excitandam circumstantium attentionem ad Divina Mysteria statim peragenda. Bissus *Lit. S n.* 20. §. 49. & ut ad Elevationem Sanctissimæ Hostiæ majori cum obsequio, eam mirentur, & venerentur, ut ait Clericat. supra; primæ nihilominus sententiæ est potius adhærendum, quia totus populus supponitur attentus in adoratione Sanctissimi Sacramenti. Praxis similis servatur in Missis, quæ celebrantur in Ecclesiis, ubi est publica Oratio quadraginta horarum, ut patet ex Instructione Clementina *num.* 10.

Graduale hujus diei ita lente cantatur, ut Celebrans dum cantatur, commode Evangelium legere possit, benedicere Incensum, & Diaconum, ne nimis festinanter absoluto Graduali, silentium inter Graduale, & Evangelium interponatur, ad quod Cantores omnino advertere habent. Bauldry *part.* 4. *c.* 9. *art.* 3. *n.* 3. Bissus *lit. F. n.* 42. §. 6. Vinitor *part.* 6. *tit.* 8. *n.* 6.

V. Dicto *Sanctus*, vel incœpto Canone, quatuor, sex, aut ad summum octo Ministri Cottis induti afferunt totidem funalia ceræ albæ accensa, & factis debitis reverentiis collocant se genuflexi hinc inde a lateribus Subdiaconi tenentis Patenam, vel si magis congruit, ad latera Altaris. Cærem. Episc. *lib.* 2. *cap.* 8. §. 69. ibique remanent genuflexi donec fiet processio, & dum Communionem sunt accepturi, alios sibi substituunt, qui sustineant dicta funalia, & deinde post Communionem eadem recipiunt. Bauldry *supra n.* 6. Bissus *supra* §. 9. Vinitor *supra n.* 8.

Ministri Sacri dicto *Agnus Dei*, quia non datur pax, statim mutant loca; Diaconus enim accedit ad librum cum debitis genuflexionibus in accessu, & recessu; Subdiaconus vero cum genuflexionibus solitis ad dexteram Celebrantis pro cooperiendo, & discooperiendo Calice quando opus est. Sumpto pretioso Sanguine a Celebrante, diligentius Subdiaconus Palla cooperit Calicem (quia purificatio, & digitorum ablutio est facienda a Celebrante post Communionem generalem) eumque collocat versus cornu Evangelii super Corporale. Bauldry *supra n.* 7. Bissus *supra* §. 10. & 11. Vinitor *sup. n.* 9. & non extra ipsum propter species vini consecrati adhuc in ejus fundo relictas. Baul. *part.* 3. *c.* 11. *art.* 10. *n.* 1. Interim Diaconus facta genuflexione unico genu Sacramento in accessu, & recessu; Bissus *lit. B. n.* 123. §. 32. accedit ad dexteram Celebrantis. Bauld. *part.* 4. *c.* 9. *art.* 2. *n.* 8. & *cit.* Bissus *lit. F n.* 42. §. 11.

Non est necesse, quidquid multi scripserint, Subdiaconum, cum tempus est, ex Credentia portare ad Altare Calicem, in quo reservanda est Hostia pro die sequenti, imo id est expresse contra Cærem. Episc. *lib.* 2. *c.* 23. §. 5. ubi dicitur, quod Cæremoniarius, vel alius Cappellanus portet ex Abaco ad Altare supradictum Calicem magnum vacuum. Ita pariter Nicolaus de Bralion *part.* 3. *c.* 9. *de Feria V. in Cœna Domini n.* 5. Memoriale Rituum majoris hebdomadæ *c.* 2. §. 5. *n.* 3.

VI. Rubric. n. 6. — *Quem Diaconus Palla, & Patena cooperit, etc.*) — Delato autem præfato Calice, depositoque super Altare ab eo, qui supra; Diaconus eum accipit, discooperit, & ab eo Pallam, & Patenam aufert, quo facto Celebrans cum Diacono genuflectit unico genu, sicut & Subdiaconus, ac statim surgunt, & tunc Celebrans alteram Hostiam consecratam reponit reverenter dextera manu in Calice, ut *supra* delato, quem Diaconus sustinet ante Celebrantem, postea eum collocat super Altare in medio Corporalis; Memoriale Rituum *supra n.* 4. & 5. Advertat autem hic Celebrans, quod ita immittat supradictam Hostiam in Calicem, ut facile, & commode sequenti die illam ex eodem Calice extrahere possit, sine ullo tamen manuum contactu, ut suo loco fusius dicemus. Bauldry *sup. n.* 8. Bissus *supra* §. 11. Tum iterum genuflectit cum Ministris sacris, & statim cum iisdem surgit, & Diaconus accedens omnino in medium, facit genuflexionem, Castaldus *lib.* 3. *sect.* 6. *cap.* 3. *n.* 5. & prius Palla, deinde ad tutelam Pallæ, Calicem prædictum Patena cooperit. Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *c.* 23. §. 5. Patena, inquam, sed inversa, Bauldry *supra n.* 8. & desuper velum parvum album sericum expandit: Rubrica, & Gavant. *supra lit.* b ex Cæremoniali Episc. *supra.* Et in Calicem undequaque coopertum in medio prope Secretarum Tabellam collocat, seu propius ad Crucem Altaris, tali modo ut relinquatur in medio locus ponendi commode Pyxidem cum Particulis consecratis ante eumdem Calicem super Corporale pro Commu-

munione generali facienda, quæ posita ut *supra*, eam discooperit cum genuflexione ante, & post, dum hæc fiunt a Diacono. Celebrans, & Subdiaconus tunc genuflectunt in cornu Evangelii, & interea a Choro cantatur *Communio*. Bauldry, & Bissus *supra*.

VII. Rubr. & Gavant. lit. c — *Fit Communio*, &c.) Cum hac die non solum populus, sed etiam Sacerdotes, sive Dignitates, sive Canonici, ut clarius videbimus infra, cum non possint celebrare, debent Communionem accipere de manu Celebrantis, juxta morem universalis Ecclesiæ, in memoriam quod Christus Dominus hac die manu propria Apostolos communicavit, ut docet Gavantus *supra num.* 7. & juxta Decretum S. R. C. 27. Septembris 1608. & datum in nostro Indice *sub num.* 91. ideo cantato *Agnus Dei*, communicandi vocati per Cæremoniarium accedunt ad Altare, primo quidem Sacerdotes cum Stolis albis super Cottam a collo pendentibus, cum debitis genuflexionibus, & genuflexi ibi manent donec tempus erit sumendi Communionem, ut colligitur ex Cæremoniali Episcop. *l.* 2. *c.* 29. §. 3. Diaconus vero aperta Pyxide, ut supra, & genuflexione facta descendit in planum per gradus laterales ad cornu Epistolæ, ibique profunde inclinatus versus Celebrantem, manibus junctis dicit alta voce *Confiteor*, &c. vel cantando in tono, & notis consuetis, ut in fine Cæremonialis Episcop. quod quidem cantari debet semper in majoribus Ecclesiis, præsertim in Communionibus Generalibus, ut revera est hodie; Bauldry *supra*. Halden *num.* 1. *tit.* 20. §. 1. *de Feria V. in Cœna Domini*.

Aperta Pyxide, & cantata a Choro Communione, Celebrans post factam in medio genuflexionem cum Subdiacono, retrahet se aliquantulum ad cornu Epistolæ, ibique Subdiacono stante post ipsum; ex Cæremoniali Episcop. *l.* 2. *c.* 29. §. interim, & non prius Diaconus cantabit Confessionem, ut *supra*.

Finita Confessione Celebrans adhuc stans in cornu Evangelii, dat de more communicaturis absolutionem, dicens voce intelligibili: *Misereatur vestri*, &c. faciens supra populum signum Crucis, ut mos est. Cæremoniale Episc. *supra*, cui Diaconus adhuc inclinatus respondet *Amen*.

Diaconus facta genuflexione post datam absolutionem accedit ad partem Epistolæ, ubi genuflexus super suppedaneum Altaris expectat Communionem, & Subdiaconus qui stabat post Celebrantem in cornu Evangelii, facta ibidem genuflexione descendit ad secundum gradum, & statim genuflectit super suppedaneum a sinistris Diaconi, ibique sacram Communionem expectat. Interim cum debitis reverentiis accedunt duo Acolythi Cottis induti cum mantili albo, quod genuflexi sustinent ante communicandos, hinc inde ambabus manibus, per quatuor angulos, quousque completa fuerit sacra Communio. Qui autem Communionem sunt sumpturi, convenienter singuli accedere debent cum debitis reverentiis, & communione sumpta, per sinistrum latus Celebrantis discedant; ibique in cornu Epistolæ purificationem accipiant de manu Sacristæ, vel Acolythi ministrantis Calicem cum vino, & mappula ad tergendum appensa, Cærem. Episc. *supra* §. 3.

Celebrans vero data absolutione Communicaturis se convertit ad medium Altaris versus Sacramentum, ibique genuflectit unico genu, deinde accipit Pyxidem, & conversus ad communicandos dicit: *Ecce Agnus Dei*, &c.

Primo loco communicat Diaconum, & Subdiaconum paratos, deinde Sacerdotes cum Stolis, ut supra, & alios secundum ordinem Dignitatis Magistratus, & Nobiles etiam ad Altare si sit consuetudo. Deinde alios laicos utriusque sexus ad id paratos eo modo, quo notavimus in Missa Solemni. Bauldry *supr. n.* 10. Diaconus, & Subdiaconus sumpta Communione, & facta genuflexione purificant sese si volunt, & statim redeunt ad latera Celebrantis; Diaconus quidem a dexteris, Subdiaconus a sinistris; Bauldry *supra n.* 11. Hippolytus a Portu *supra Rubr.* 6. *in adnot. n.* 10. §. *Dum descendit*. Alter Minister præbet purificationem cum manutergio laicis sumentibus Communionem ad cancellos.

Expleta Communione, & posita Pyxide in Tabernaculo, Celebrans porrigit Calicem (delatis prius ampullis ad Altare ab Acolytho, qui eas Subdiacono ministrabit) pro accipienda purificatione, & cætera, ut diximus alibi in Missa Solemni. Celebrans sumpta purificatione, Calicem ponit extra Corporale in cornu Epistolæ, postea unico genu Sacramento genuflectit, tum accedit ad idem cornu Epistolæ, ubi accipit Calicem, & abluit; & deinde extergit (non extra gradus Altaris, sed in loco solito) digitos, & posito subinde Calice prope Corporale, accedit ad medium Altaris, ubi iterum unico genu genuflectit absque capitis inclinatione, ac mox ablutionem sumit, qua sumpta Subdiaconus Calicem extergit, illumque de more accommodat, & ad Credentiam cum debitis genuflexionibus defert: Bissus *lit. M. n.* 222. §. 10. Bauldry *part.* 3. *cap.* 17. *n.* 13.

Celebrans igitur sumpta ablutione iterum genuflectens redit ad librum, ubi dicit *Communionem*, qua dicta ad medium Altaris redit, genuflectit, tum osculatur Altare, deinde vertit se ad populum versus cornu Evangelii, renibus ad illud versis, ne directe terga vertat Sacramento, & dicit *Dominus vobiscum*, & reversus ad medium Altaris, iterum genuflectit unico tamen genu, sine capitis inclinatione, & vadit ad cornu Epistolæ, ubi cantat Orationem de more, qua cantata redit iterum ad medium Altaris, genuflectit ut supra, surgit, osculatur Altare, convertit se ad populum, ut dictum est supra (Ministri vero genuflectunt semper prout Celebrans) & dicit *Dominus vobiscum*, &c. Bauldry, & Bissus *supra*.

Diaconus vero facta genuflexione, ut *supra*, vertit se quidem versus populum, sed aliquantulum versus cornu Evangelii sicut Celebrans, ne Sacramento terga vertat (Subdiaconus autem de suo loco non se movet) ibique stans, dicto *Dominus*

vo-

vobiscum a Celebrante, cantat *Ite Missa est;* deinde Celebrans, & Diaconus iterum se vertunt ad Altare, & facta de more genuflexione, cætera omnia peragunt, ut in Missa Solemni celebrata coram SS. Sacramento, unde videantur ibi dicta.

VIII. Rubr. *Legitur Evangelium S. Joannis, &c.*) Celebrans lecturus Evangelium S. Joannis, non signat Altare in principio Evangelii, sed tantum librum, aut tabellam dicti Evangelii si ibi sit; in defectu vero dictæ Tabellæ, vel Libri signat solum se ipsum, Bauldry *supra n.* 13. Interim autem accenduntur Candelæ gestandæ in processione, & si Chorus sit retro Altare, qui in Choro sunt, ut debito ordine ante Altare conveniant, se disponant; denique Sacerdos ad illa verba: *Et Verbum Caro, &c.* genuflectit aliquantulum versus Sacramentum, Gavantus *supra part. 2. tit. 14. n.* 15. & Bissus *lit. M n.* 222. §. 11.

Hodie præter Missam Solemnem concessam in his Ecclesiis tantum, in quibus asservatur SS. Sacramentum (ut patet ex Decreto edito die 14. Junii 1659. & dato in nostro Indice *sub n.* 536.) quam etiam S. R. C. 10. Decembris 1703. annuente Sanctissimo D. N. Clemente Papa XI. die 12. Januarii 1704. declaravit non esse de juribus mere Parochialibus; & datur in nostro Indice *sub n.* 567. Præter, inquam, dictam Missam Solemnem, omnes aliæ privatæ Missæ prohibentur hac die in quocumque loco, non solum ex antiquo quodam Decreto S. R. C. quod affert Persicus *de Offic. Sacerd. lib. 1. dub. 6. n.* 40. sed etiam ex Decreto recentissime edito a Clemente Papa XI. die 15. Martii 1712. & dato in nostro Indice *sub n.* 620. & ex aliis Decretis infra citandis, eadem dispositio clare colligitur, scilicet ne hac die, præter unicam Missam Solemnem conventualem, dicantur aliæ Missæ; nam si hodie occurrerit Festum S. Josephi, vel Annunciationis B. M. V. (vel aliquo alio occurrente Festo de præcepto in aliqua Diœcesi, ut optime advertit Halden *par. 1. tit. 20. §. 1. de Fer. V. in Cœna Domini*) tunc non solum servandum erit præceptum vacandi ab operibus servilibus, sed etiam audiendi Missam, quare præscribitur, quod ab Ordinariis locorum accurate provideatur, ut aliquæ Missæ Privatæ ante Missam Solemnem celebrentur, ut possint Fideles adimplere præceptum audiendi Missam in dictis diebus Festis; id autem liquet ex Decreto edito a S. R. C. 13. Septembris 1692. & in nostro Indice *sub n.* 501. & ex alio pariter Decreto edito 12. Septembris 1716. annuente SS. D. N. Clemente Papa XI. 27. Septembris ejusdem anni, & dato in nostro Indice *sub n.* 632. Cum, inquam, in prædictis Decretis præscribatur, quod si Festum S. Josephi, vel Festum Annunciationis B. M. V. occurrat in Feria V. majoris hebdomadæ, debeat ab Ordinariis locorum provideri, ut aliquæ dicantur Missæ private ante celebrationem solitæ Missæ Conventualis celebrandæ, ut facilius adimpleri possit præceptum a Fidelibus audiendi Sacrum; aperte colligitur, quod nullo occurrente Festo de præcepto hac die non debeat celebrari ulla Missa privata, sed sola Missa Conventualis in quocumque loco. Immo post hanc Missam Solemnem Conventualem, ne in dictis quidem diebus Festis potest hodie celebrari aliqua alia Missa sine gravi culpa, ut tenent Barbosa, Gobat, Castropalaus, & alii apud Bissum *lit. F num.* 44. §. 1.

RUBRICA.

9 *Hodie* (f) *paretur locus aptus in aliqua Cappella Ecclesiæ, vel Altari, & decenter quoad fieri potest, ornetur* (g) *cum velis, & luminibus, ubi Calix cum Hostia, ut supra, reservata, reponatur. Finita autem Missa accenduntur intorticia, et* (h) *fit processio more solito, alio tamen* (i) *Subdiacono parato Crucem ferente.* (l) *Celebrans indutus Pluviali albo stans ante Altare,* (m) *imponit Incensum in duobus Thuribulis absque benedictione, deinde in medio genuflexus, cum altero* (n) *incensat ter Sacramentum: et* (o) *accepto Calice cum Sacramento de manu Diaconi stantis, & cooperto extremitatibus Veli, quo ejus humeri teguntur; procedit medius inter eumdem Diaconum a dextris, & Subdiaconum a sinistris* (p) *sub Baldachino, duobus Acolythis* (q) *Sacramentum continue incensantibus usque ad locum præparatum, ubi pro crastino servandum est. Interea dum fit Processio,* (r) *cantatur Hymnus, Pange lingua gloriosi Corporis &c. Cum autem ventum fuerit ad locum paratum, Diaconus genuflexus Sacerdote stante accipit Calicem cum Sacramento, & ponit* (s) *illum primo super Altare, ubi a Sacerdote genuflexo incensatur, ut supra, deinde* (t) *reponit in capsula.*

GAVANTUS.

(f) *Paretur locus.* Omnino debet esse distinctus ab Altari, in quo fuit celebratum.

(g) *Cum Velis.* Vela sunt cortinæ, ex *Gloss. de Consecrat. d. 1. c. Altaris.* Immo *ex Ambros. ad Marcellinum*, ut explicat *Baron. anno* 112. sunt Cortinæ Regiæ. Plura *idem Baron. anno* 329. non igitur adhibeantur panni nigri, tum quia in horto sepultus fuit Christus, tum quia crastina die super Calicem adhuc erit Velum album, cum reportabitur ad Altare Majus; tum quia vivit vere Christus, etiam in repræsentatione mortis ejusdem; exemplum habes in Sacello Pontificio Romano, ubi omnia splendent in hoc casu reservandæ Hostiæ abusive a vulgo sepulcrum Christi appellatur, ut supra diximus.

(h) *Fit Processio more solito.* Ante Pium V. de hac nulla mentio est in Missalibus; fit autem de more, Acolythis nimirum cum Candelabris Crucem comitantibus * non tamen extra Ecclesiam ex

De-

Decreto Sac. Congr. super negotiis Episcoporum, tam in hac, quam in sequenti Feria, die 6. Aug. 1591.

(i) *Subdiacono parato.* Idest, cum Tunicella alba, sine Manipulo: Crux etiam sit adhuc velata, contra quosdam, qui oppositum scripserunt gratis; * & melius Romæ velo tegitur violaceo, quam albo, prout requirit Passionis tempus, quod autem a Subdiacono Crux deferatur, diximus supra *part. 2. tit. 13. n. 4.* Hic autem cum suis Acolythis stabit, genuflexis aliis in loco, ubi reponitur Sacramentum.

(l) *Celebrans indutus Pluviali.* Ut illud induat, retrahat se extra cornu Epistolæ, ob præsentiam Sacramenti, ibique omnes deponant Manipulos.

(m) *Imponit Incensum absque Benedictione.* Vide supra, quæ diximus in elevatione Hostiæ ad Missam *part. 2. tit. 87. n. 8. & in Cærem. Episc. lib. 1. c. 23. & lib. 2. c. 33. habetur.*

(n) *Incensat ter Sacramentum.* Adde facta ante, & post profunda capitis simul cum Ministris inclinatione, caveat Diaconus ab osculis coram Sacramento, *Cærem. Episc. lib. 1. c. 23.*

(o) *Accepto Calice.* Ita ut Celebrans sinistra nodum teneat, & dexteram superponat Calici, quam Diaconus tegit extremitatibus veli pendentis ab humeris.

(p) *Sub Baldachino.* Vocatur Mappula *ab Innocent. III. lib. 2. c. Myst. Mis. c. 7.* & in distributione hastarum ejusdem, nobilioribus dantur eæ, quæ sunt in facie Celebrantis, posteriores minus nobilibus. *Cærem. Pap. lib. 2. cap. 14. & Cærem. Episc. lib. 1. cap. 14.* * nobilioribus item inter hastas pares dentur eæ quæ sunt a dextris Celebrantis, dum procedit; convenit tamen, ut hodie, & sequenti die ab Ecclesiasticis cum Pluvialibus deferantur hastæ: quod si derint Pluvialia, non ideo induant Stolas, Cottis tantum induti, *ex Cerem. Episc. lib. 2. c. 25. & 26.*

(q) *Sacramentum continue incensantibus* Duobus modis fieri potest, primo, si Acolythi alternatim incensant, ductis Thuribulis, ut fit in incensatione personarum. Secundo, si hinc inde ante procedant moventes manibus dextris Thuribula de iisdem pendentia, & fumantia, ait *Rituale Romanum de Processione SS. Sacramenti*, quasi sternendo viam Sacramento cum odore Incensi, qui modus videtur magis usitatus, & majorem reverentiam connotat erga Sacramentum; quod numquam nisi a genuflexis Sacerdotibus, incensari solet.

(r) *Cantatur Hymnus: Pange.* Celebrans numquam cum aliis in processione Sacramenti cantat, sed secreto dicit, quia processio non fit extra Ecclesiam, convenit, ut Clerus ad primos duos versus, *Tantum ergo Sacramentum, &c.* genuflectat conversus ad Sacramentum; Ministri tamen non genuflectant; extra Ecclesiam vero minime, & ubi multus est Clerus, posset alioqui, & male interrumpi processio.

(l) *Illum primo super Altare.* Adde: & deinde genuflexione facta descendit, & rursus imponi curat Incensum sine Benedictione a Celebrante stante, ut prius, amoto velo per Subdiaconum ab humeris Celebrantis; quia non est daturus in fine Benedictionem.

Dum incensatur Sacramentum, cantatur, *O salutaris Hostia*, vel *Tantum ergo Sacramentum*, ut *in Cærem. Episc. lib. 2. c. 23.*

(t) *Reponit in Capsula.* Facta iterum genuflexione, ante, & post. Clavem autem dabit illi, ad quem spectat; non enim videndus est Calix a populo, & multo minus Hostia patere populo debet, neque dari debet Clavis laico, quantumvis nobili ex Decreto S. R. C. 30 Januarii 1610. sed ei potius, qui sequenti die est celebraturus.

Novæ Observationes, & Additiones, &c. Pro Processione hujus diei.

IX. Rubr. & Gavant. lit. f — *Paretur locus &c.*) Ex Decreto S. C. super negotiis Episcoporum, & Regularium, allegato supra a Gavanto, supradictus locus debet esse intra Ecclesiam. Potest autem ornari etiam floribus, sive aliis rebus ad splendorem ducentibus, additis multis luminibus, sive ex cera alba, sive etiam ex oleo juxta qualitatem, & dispositionem apparatus; & notandum, quod in hoc loco non debet poni Sacramentum expositum, ut fieri solet in oratione quadraginta Horarum, vel in Festo Corporis Christi, sed debet poni in Capsula (cum Corporali in fundo ejus extenso) clave obserata, collocanda in eminenti loco, ad quem ascendetur per gradus; quæ Capsula sit etiam pulchra, elaborata tam intus, quam extra; convenit etiam, ut supra eam sit Baldachinum album, nisi talis esset apparatus variis undique picturis ornatus, ut Baldachinum videatur superfluum. Bissus *lit. L n. 131.*

Præterea collocari debent in eodem Altari sex Candelabra cum totidem Cereis ceræ albæ, non tamen Reliquiæ Sanctorum, neque Imagines. Halden *supra*, Bauldry *part. 2. c. 9. art. 1. n. 2.* & Hippolytus a Portu *supra art. 3. Rubr. 8. in Adnot. n. 2.* Poni tamen possunt circum Angelorum simulacra candelas manibus tenentia. Bauldry *supra n. 4.* a Portu *supra.*

X. Rubr. & Gav. lit. h — *Fit processio more solito, &c.*) Finita Missa Celebrans medius inter suos Ministros accedit ad medium Altaris, ibique genuflectunt ad oram ipsius, unico tamen genu, ut commodius surgere possint; tum unus post alium præcedente Subdiacono, Bauldry *par. 3. cap. 11. art. 5. n. 3.* per gradus laterales cornu Epistolæ descendunt in planum Presbyterii, & ibidem Celebrans de positis Planeta, & Manipulo) sicut & Ministri sacri suos Manipulos deponunt) accipit Pluviale album pretiosum adjuvantibus Cæremoniario, & Acolytho, ut docet Bralion *part. 3. cap. 1. n. 15.* vel Ministris sacris, juxta Ecclesiarum consuetudinem, & hæc est Praxis Romanarum Ecclesiarum, nec non sententia Bissi *lit. P n. 226. §. 2.* Interim Sacrista, vel aliquis Acolythus vadit ad locum, in quo Sacramentum reponi debet, ibique

que candelas accendit, & explicat Corporale in medio Altaris, si super illud reponi debeat Calix cum SS. Sacramento, ut infra dicetur, parat scabellum, super quod ascendet Diaconus, si opus est, ut in Capsula SS. Sacramentum reponat, & diligenter observet, utrum ibidem recte omnia disposita sint. Interim in Choro distribuantur etiam ab aliquo Ministro candelæ ceræ albæ, & faces pro processione, quæ etiam accenduntur, ut supra innuimus, Bauldry *part. 4. c. 9. art. 3. n. 1. 2. & 3.* Bissus *supra lit. P n. 226. §. 2.*

Celebrans vero sumpto Pluviali incedens per planum manibus junctis, & nudo capite medius inter sacros Ministros, tenentes hinc inde de more fimbrias anteriores Pluvialis, ad medium Altaris accedit, ubi genuflectit utroque genu in plana terra cum præfatis Ministris sacris, & etiam caput profunde inclinat cum iisdem, tum surgunt omnes, & ad inferiorem gradum Altaris genuflectunt, ut colligi potest ex Cæremoniali Episcop. ubi genuflexi parumper orant. Nicolaus de Bralion *part. 3. cap. 17. n. 1.*

Interim duo Thuriferarii cum suis Thuribulis cum igne, & Naviculis accedunt cum debitis genuflexionibus ad dexteram Diaconi, ita ut primus sit ei proximior. Bauldry *supra n. 4.* Bissus *supra.*

Celebrans surgit cum Ministris sacris (sed omissa omni genuflexione, quia non discedunt a loco, in quo sunt) & stans imponit incensum, ministrante Diacono Naviculam, in Thuribulo primi Thuriferarii, non solum absque Benedictione, sed etiam sine osculis; tum ipse Thuriferarius paululum recedit, locum cedens secundo Thuriferario, in cujus Thuribulo pariter Celebrans Thus imponit ex priori Navicula, quam ideo Diaconus apud se retinet, quo facto hic secundus Thuriferarius, facta genuflexione, accedit cum Thuribulo ad cornu Epistolæ, ibique genuflexus in plano manet usque ad initium processionis inclusive. Primus vero Thuriferarius iterum facta genuflexione, accedit ad Diaconum, cui, post Naviculam suam receptam, porrigit Thuribulum, & parum recedit, advertens (sicut omnes alii advertere debent) ut non vertant terga SS. Sacramento, quantum fieri potest. Bauldry *supra n. 8.* Bissus *supra §. 2.* Vinitor *par. 6. tit. 8. n. 17.*

Posito incenso in duobus Thuribulis, Sacerdos, & Ministri sacri genuflectunt, & statim Diaconus eidem Celebranti genuflexo Thuribulum a primo Acolytho acceptum tradit sine osculis. Bauldry *supra n. 9.* Bissus *supra*, & Vinitor *supra n. 18.*

Tum Celebrans incensat Sacramentum super Altare positum suo velo coopertum, elevantibus interim Ministris sacris fimbrias anteriores sui Pluvialis, & se inclinantibus cum Celebrante ante, & post dictam incensationem, quo facto reddit Celebrans Thuribulum Diacono, & hic primo Thuriferario, qui, eo accepto, facta genuflexione, pergit ad cornu Evangelii, & ibi manet genuflexus e regione alterius Thuriferarii. Hi autem duo, acceptis Thuribulis, incensare non debent Sacramentum, nisi durante Processione. Bauldry *supra n. 9. et 10.* Bissus *supra §. 3.* Vinitor *supra n. 19.*

Dum hæc peraguntur, paulum retro dictos Ministros debent constitui qui delaturi sunt hastas Baldachini, qui quidem ibidem manebunt genibus flexis, donec omnes de Choro, præmissa SS. Sacramento genuflexione, egrediantur ad Processionem, & tunc surgentes, facta postea ibidem genuflexione, pergent ad Baldachinum, & illud ante medium viæ in exitu cancellorum, sive Presbyterii pro situ loci constituent, ubi manebunt genuflexi tenentes ejusdem hastas, donec sub Baldachinum ingrediatur Celebrans; & ita disponentur, ut digniores ferant hastas anteriores, & ex illis digniori debetur ea, quæ est a dexteris celebrantis, sive ante, sive retro, utpote dignior, juxta dispositiones Cæremonialis Papæ, & Cæremonialis Episcoporum allegatas a Gavanto *supra lit. p* — Interim etiam Subdiaconus, qui defert Crucem, facta cum eis genuflexione accipiet Crucem, & medius inter duos Ceroferarios perget ad planum ante medium Presbyterii paulo remotius ab Altari & Baldachino, ubi stans cum Ceroferariis expectabit, donec inchoetur Processio.

Dum etiam prædicta omnia peraguntur, Magister Cæremoniarum imponit super humeros Celebrantis velum oblongum perpulcrum, quod firmabitur aciculis, vel vittis sericis, ne per viam decidat, ut supra innuimus, deinde Celebrans cum Ministris sacr. ad secundum gradum Altaris ascendit, & statim Diaconus progreditur ad suppedaneum Altaris, ubi genuflectit unico genu absque capitis inclinatione, & mox surgit (interim Celebrans cum Subdiacono genuflectit in suppedaneo) & ad cautelam firmat velum Calicis vitta serica albi coloris. Deinde cum debitis reverentiis accipit dextera nodum, sinistra pedem Calicis. *Memoriale Rituum majoris hebdomadæ c. 2. §. 9. n. 5.* Tum præfatus Diaconus per latus suum sinistrum, seu per eam partem, quæ respicit cornu Evangelii, se convertit ad Celebrantem, cui Celebranti genuflexo ipse Diaconus stans supradictum Calicem reverenter tradit, Bissus *supra §. 3.* Bauldry *supra n. 11.* qui Celebrans illum accipit sinistra per nodum, submittens eam velo, & dexteram ponit super Calicem, super quem Diaconus extendit extremitates ambas veli humeralis, & mox Celebrante surgente, Diaconus genuflectit, & Sacramentum adorat. *Memoriale Rituum supra num. 6.*

Celebrans vero tenens prædictum Calicem ambabus manibus, ut supra, ascendit in planum suppedanei, & vertit renes Altari; interim Ministri sacri cum debita genuflexione, hoc est unico genu, mutant loca, ita ut Diaconus incedat in Processione a dexteris, & Subdiaconus a sinistris Celebrantis hinc inde, & ambo sic assistentes, fimbrias anteriores Pluvialis elevantes, & cum opus est brachia ejus sublevantes, & tunc, & non prius incipitur per Cantores adhuc genuflexos: *Pange lingua, &c.* Memoriale Rituum *supra n. 7. & 8.* Horatius Christiani *sect. 3. c. 8. n. 8. & 9.* Bauldry *supra*

pra n. 12. *et* 13. Bissus *sup.* §. 3. Turrinus *par.* 3. *sect.* 2. *c.* 1. §. *Facta brevi oratione.*

Advertere lubet hoc loco, quod Cæremoniarius, vel aliquis alius, dum Celebrans descendit gestans SS. Sacramentum, & quandocumque opus erit, elevet extremitatem anteriorem vestis ejusdem Celebrantis: Bauld. *sup. n.* 14.

Congruum etiam esset, dum Celebrans descendit per gradus Altaris, adhibere umbellam sericam, & albi coloris (ut dicemus in Processione, quæ fit in Festo SS. Corporis Christi) quæ ferri deberet ab aliquo supra caput Celebrantis, eam elevando in subsidium Baldachini per totum spatium, quod interest ab Altari, ad Baldachinum, ne SS. Sacramentum absque honoris tegmine, ne per breve quidem spatium deseratur. Baruffaldus *in Commemorat. ad Rituale Rom. de proc. SS. Corporis Christi tit.* 80. §. 3. *n.* 37.

Notandum præterea, quod supradicti Ecclesiastici, Episcopo celebrante, parati cum Pluvialibus albi coloris, sed sine Stolis, ipso vero non celebrante cum Cottis tantum, quando Celebrans incipit descendere, debent sumere hastas Baldachini sibi ab Acolythis porrectas. Regulariter autem Baldachini hastæ solent in medio Presbyterio elevari, si tamen commode fieri potest: Baruffaldus *sup. n.* 17. Bissus *supra.* Duo vero supradicti Thuriferarii eodem tempore hinc inde ante Baldachinum se constituunt, ut graviter, & modeste semper in eo situ procedant, facile adinvicem versa, ne terga vertant Sacramento. Bauldry *sup. n.* 17. Bissus *supra* §. 4.

Intonatis duobus primis versiculis prædicti Hymni, surgent omnes, & per viam longiorem intra Ecclesiam procedant ad locum præparatum, seu ad Sacellum, ubi reponendus est Calix cum Sanctissima Hostia. Procedent, inquam, ordine sequenti.

XI. Rubr. & Gav. lit. i — *Subdiacono parato crucem ferente etc.*) Primo procedunt Laici, si qui sunt cum facibus accensis. Bauldry *sup.* Bissus *sup.* §. 4. tum Subdiaconus cum Cruce medius inter duos Ceroferarios, qui nunquam genuflectunt, nec etiam SS. Sacramento; Castaldus *lib.* 3. *sect.* 6. *c.* 4. *n.* 5. Corsettus *tract.* 1. *part.* 1. *c.* 16. *n.* 12. Caramuel *apud Tonellium lib.* 2. *n.* 3. Bissus *lit. C n.* 559. *lit. F n.* 42. §. 14. *et* 17. *lit. C n.* 20. *et* 21. *lit. P n.* 226. §. 2. cum Gav. *supra*; vertentes se erga Ecclesiam, incipiunt procedere lente, & graviter, post quos sequuntur alii de Clero bini, & bini cum candelis accensis, ut supra, præmissa genuflexione utroque genu SS. Sacramento, præcedentibus inferioribus; gestant autem Candelas dextera manu, vel sinistra respective, prout diximus agendo de Processione quadraginta Horarum *part.* 2. *tit.* 14. *n.* 4. post Seniores de dicto Clero, octo Cappellani, vel Acolythi cum funalibus eodem modo accensis ibunt hinc inde ante Baldachinum, quatuor pro qualibet parte, & post eos duo Thuriferarii gestantes respective manu sinistra Naviculam, & manu dextera Thuribulum, vel e contra, & incensantes continue Sacramentum, non eo modo, quo ad elevationem in Missa, & Benedictionem ejusdem Sacramenti fieri solet, quippe qui inter ambulandum esset valde incommodus, sed Thuribulum e manu dextera pendens ab eo, qui est a sinistris Celebrantis, ab eo vero, qui est a latere dextero, e manu sinistra graviter, & modeste alternatim movente, tractibus tamen longioribus erga Sacramentum productis, ut ne dum ei viam sternere, sed ipsum quoque incensare vere dici possint. Gav. *sup. lit.* q, Bissus, *lit. P n.* 226. §. 4. *et lit. F n.* 43. *contra Quart. de Process. sect.* 3. *punct.* 3. *quæst.* 5. sed juxta communiorem praxim, præsertim Basilicarum Urbis.

XII. Rubr. & Gav. lit. p — *Sub Baldachino etc.*) Post hos omnes ibit Celebrans medius inter Diaconum, & Subdiaconum sub Baldachino tenens elevatum Calicem fere ob oculos, quos defixos modeste semper habebit in eum, & voce submissa recitabit cum Ministris sacris devote præfatum Hymnum *Pange lingua, etc.* & alios, ac etiam Psalmos, si opus sit; deferentibus vero hastas Baldachini eisdem, qui supra cum Pluvialibus albis, prout diximus supra, quibus deficientibus non debent adhiberi Stolæ, sed sufficient Cottæ, ut notat Gavantus *supra.* Verum juxta praxim Ecclesiæ Lateranensis, & aliarum Basilicarum Urbis deferunt tales hastas octo seniores, & digniores de Choro, non quidem Pluvialibus, sed solo suo habitu chorali induti.

Prælati, si qui aderint, incedent post Celebrantem, primo quidem digniores, deinde minus digni: Castaldus *supra c.* 4. *n.* 4. Advertant autem posteriores procedentes de Clero, ut non nimis elongentur a Celebrante, ne SS. Sacramentum sine lumine deferatur, ad quod attendere omnino debet Cæremoniarius, sicut ad alia omnia, & ideo neque candelam, neque locum specialem habere debet, ut omnibus provideat, & præsertim ut Clerus modeste procedat; quare nunc huc, nunc illuc pergere debet ad omnia dirigenda. Bauldry *sup. num.* 10. Bissus *sup.* §. 5.

XIII. Rubr. & Gav. lit. t — *Cantatur Hymnus Pange, etc.*) Interea vero dum fit Processio, cantatur, ut innuimus supra, Hymnus *Pange lingua, etc.* interponendo pausam aliquam inter versus, longioris, vel brevioris viæ ratione attenta. Bissus *lit. P n.* 226. §. 3. inchoantibus unamquamque stropham duobus Cantoribus, & toto Choro cætera prosequente. Cum dicentur hi duo versiculi: *Tantum ergo Sacramentum veneremur cernui*, decet ut omnes (præter Subdiaconum Crucem ferentem, & Ceroferarios, qui stantes se tunc convertere debent ad SS. Sacramentum) intra Ecclesiam tunc genuflectant versus SS. Sacramentum, si commode possint; Celebrans vero cum Ministris, & hi qui ferunt Baldachinum, sistent interim immoti. Finitis prædictis versibus, omnes surgent, & facta simul genuflexione convertentes faciem ad Crucem, cœptum iter peragent. Gav. *supra*, & Cærem. Monast. *lib.* 4. *c.* 8. §. 8. Verum melius erit, si una, vel altera stropha repetatur ante prædictos

ctos versiculos, ut deferentes candelas, & faces, non habeant opus genuflectere in via, & illi versiculi dicantur, cum omnes ante Altare, in quo reponi debet SS. Sacramentum, fuerint genuflexi. Bissus *lit. P n.* 226. §. 3. *& lit. F n.* 42. §. 15. itemque *lit. T n.* 10.

XIV. & Gav. lit. f — *Illum primo super Altare, &c.*) Cum ad Sacellum pervenerint, Subdiaconus, & Ceroferarii sistunt se e regione prædicti Sacelli aliquantulum recedentes e medio, ita ut aditus pateat procedentibus, & nullum impedimentum afferant Celebranti, & aliis, tum Clerus dividatur in duas partes hinc inde, ut Thurifer arius, Ministri sacri, & Celebrans sub Baldachino commode transire possint per medium illorum; juvenes remaneant prope Crucem, seniores vero ex ordine procedant ultra, ita ut proximiores sint Sacello, sive Altari, & omnes hinc inde stabunt facie adinvicem conversa usque ad adventum Sacramenti, & tunc omnes ante illud genuflectunt utroque genu, & sic manent genuflexi versus Sacellum, donec inde recedant. Gerlacus Vinitor *sup. n.* 23. Memoriale Rituum *sup. n.* 10. *&* 11. Castaldus *lib.* 3. *sect.* 6. *c.* 4. *n.* 5.

Si vero in hac Processione sint Laici, seu Confratres, & multus sit Clerus, tunc omnes procedentes in simplicem gyrum se disponunt; primum gyrum faciunt prædicti Laici, seu Confratres, secundum Clerici, & Beneficiati, seu Mansionarii, tertium anteriorem Canonici, ita tamen ut semper juniores singulorum gyrorum maneant prope Crucem hinc inde, seniores vero, sive digniores sint Capellæ, seu Sacello proximiores; Memoriale Rituum *sup. n.* 11.

Celebrans cum Sacramento statim ut ingressus fuerit Sacellum, sive Capellam, Acolythi resumunt hastas Baldachini, illud asportantes ad locum suum, vel ad portam Capellæ, & supradicti Hastiferi parati locum suum petunt, & ibi manent genuflexi ut alii. Memoriale Rituum *sup. n.* 13. Subdiaconus vero, seu Cruciferarius, & Ceroferarii postquam omnes transierint, statim collocant se e regione Sacelli, in medio gyri illum claudentes, & omnes præter supradictum Cruciferarium, & Ceroferarios, manent ut supra, genuflexi, conversa facie ad Sacramentum. Memoriale Ritum *sup. n.* 14.

Postquam igitur Celebrans ingressus fuerit Capellam, seu Sacellum, Thuriferarii cessant a thurificatione, post quam etiam aliquantulum se retrahunt, ut Celebranti, & Ministris locum cedant. Bauld. *sup. n.* 22. Bissus *lit. F n.* 42. §. 14.

XV. Gav. ead. lit. f — *Dum incensatur Sacramentum, &c.*) Interim Cantores in cantu pio, & devoto cantant: *O salutaris Hostia, &c.* vel *Tantum ergo Sacramentum, &c.* donec Sacramentum fuerit per Celebrantem incensatum, & per Diaconum repositum, ut colligitur ex Cærem. Episc. *lib.* 2. *c.* 23. §. 13. ex Gav. *supra.*

Celebrans, & Ministri Sacri ascendunt ante supremum gradum Altaris, scilicet ante suppedaneum; Memoriale Rituum *sup. n.* 15. & Diaconus statim super suppedaneum, ubi genuflectit, quasi vertens renes ad cornu Epistolæ; Bauldry *sup. n.* 22. & Celebrans stans porrigit Calicem cum Sacramento Diacono, ut *supra* genuflexo, remotis prius per eumdem Diaconum veli humeralis extremitatibus; Memoriale Rituum *supra;* quem Calicem prædictus Diaconus reverenter accipit, deinde surgit, & conversus ad Celebrantem paululum expectat, donec Celebrans genuflexus adoraverit SS. Sacramentum, quod semper facit in casu simili, deinde ponit Diaconus devote Calicem super Corporale in medio Altaris extensum, cavens ne terga vertat Celebranti genuflexo. Rubr. Missalis *supra.* Claudius Arnaudus *in Feria V. in Cœna Domini.* Turrinus *part.* 3. *sect.* 2. *cap.* 1. §. *Descendit.* Corsettus *tract.* 2. *part.* 2. *cap.* 6. *n.* 16. Vinitor *sup. n.* 24.

XVI. Rubr. & Gav. lit. t — *Reponit in capsula, &c.*) His tamen non obstantibus, Cærem. Episc. auctoritate Benedicti XIII. recens recognitum *lib.* 2. *cap.* 23. §. 13. præscribit, quod Diaconus accepto Calice, *ut supra*, ipsum reponat non super Altari, sed in loco præparato, idest ut explicat Memoriale Rituum *supra n.* 17. in oculo, sive capsula præparata super Altari, non tamen illam tunc claudens, nisi facta incensatione Sacramenti, idem etiam docet Horatius Christiani *sect.* 5. *cap.* 8. *n.* 16.

Ex supradicta igitur Rituum variatione sciendum est, quod quando Missale, & Cæremoniale aperte differunt in præscribendo aliquo Ritu, ut in locis supracit. non ideo ita sibi contradicere credendum est, ut unum prohibeat, quod alterum præscribit, sed potius utroque modo talem Ritum observari posse. Missale igitur præscribit, quod Diaconus ponat Calicem super Corporale in medio Altaris; Cæremoniale vero, quod deponat super Altari in loco præparato, idest in capsula (quæ tamen claudi non debet, nisi facta incensatione) quodcumque horum fiat, rite ac legitime fiat, Nicolaus de Bralion in Appendice 3. *c.* 1. *n.* 5. quamvis tamen Ritus a Missali præscriptus relinqui possit Ecclesiis Parochialibus; alius vero Ritus a Cæremoniali præscriptus Ecclesiis Cathedralibus, ob particularem, & præcipuam quamdam rationem (pro quibus præsertim est Cærem. Episc.) relinqui potest, ut a simili tradit Nicolaus de Bralion *part.* 3. *c.* 14. *n.* 8.

Diaconus itaque, deposito in medio Altaris, vel in capsula ut supra SS. Sacramento; tum facta genuflexione surgit, & accedit ad dexteram Celebrantis, ubi manet genuflexus sicut Celebrans cum Subdiacono, qui genuflectere debuit, statim ac Diacono Celebrans Sacramentum dederit in inferiori Altaris gradu. Gradus autem iste inferior Altaris, in quo genuflectere debet Celebrans, & iterum in incensatione, & post eam denuo in eodem genuflectet, diversimode a Rubricistis intelligitur. Alii enim volunt, quod sit gradus primus, alii quod sit infimus, ut advertit Sarnellius *Epist. Eccles.*

tom. 8. *epist.* 26. Praxis tamen Urbis omnium Rituum magistra est, ut ad infimum gradum descendat; ibique etiam suo tempore genuflexus incensationem faciat; Baruffaldus *de Processione in Festo SS. Corporis Christi tit.* 8. *n.* 64. & 65.

Dum genuflexus est Celebrans, per Ministros sacros, vel per Ceremoniarium, ut ait Horatius Christiani *sect.* 3. *c.* 8. *n.* 17. amovetur ex ejus humeris velum oblongum, quod Diaconus, vel Cæremoniarius tradit alicui Ministro non occupato, qui illud ponit in aliquo loco congruo. Bauldry *sup. n.* 12. Bissus *lit. F n.* 42. §. 15. Vinitor *sup. n.* 24. Postea surgit Celebrans (sicut, & Ministri sacri surgunt, ut statuit in sua speciali instructione Clemens XI. de ordine servando in Oratione quadraginta Horarum, quam supra per extensum dedimus) ibique paulo retrocedens, Cærem. Episc. *lib.* 2. *c.* 23. §. 15. stans imponit incensum in uno ex Thuribulis sine benedictione, ministerio Diaconi sine osculis; tum Celebrans cum Ministris sacris genuflectit iterum super infimum gradum, & sumpto Thuribulo ter incensat Sacramentum suo velo tectum, Ministris elevantibus partes anteriores Pluvialis, & profunde inclinantibus cum Celebrante ante, & post, Bauldry *sup. n.* 23. Bissus *sup. n.* 15. Vinitor *sup. n.* 25.

Finita incensatione, Celebrans tradit Thuribulum Diacono, & hic Thuriferario, qui Diaconus postea ascendit ad Altare, genuflectit, & statim surgit, tum accipit Calicem cum Sacramento, & reponit super Corporale in Capsula ut supra; (si tamen locus esset ita paratus, ut commode a Diacono non posset poni Sacramentum in sua Capsula, tunc alius Sacerdos cum Cotta, & Stola poterit id præstare) deinde genuflectit, & Capsulam claudit, & obserat clavi, quam dabit illi, ad quem spectat, nempe Sacristæ, vel Cæremoniario. Bauld. *sup. n.* 24. Bissus *sup.* §. 16. Turrinus *part.* 3. *sect.* 3. *c.* 1. §. *Diaconus*, & *alii*.

Si vero prædictus Calix fuerit statim depositus in Capsula præparata super Altari, tunc Diaconus, facta, *ut sup.* genuflexione SS. Sacramento, surgit, & clausa Capsula, clavi obserat, *ut sup.* adnotatum est.

Clauso Sacramento in Capsula, & Diacono ad dexteram Celebrantis regresso, omnes genuflexi (exceptis Cruciferario, & Ceroferariis) aliquantulum orant. Bauld. *sup. n.* 25. Bissus *sup.* §. 17. Turrinus *sup.* §. *Clauso ostiolo.* Interim colliguntur cerei, asportantur, & extinguuntur. Memoriale *supra n.* 19.

Facta oratione surgunt Celebrans, & omnes alii; iterum genuflectunt, & surgunt, postea redeunt in Sacristiam, præcedentibus Thuriferariis, quos sequitur Subdiaconus deferens Crucem, medius inter Ceroferarios habentes candelabra cum candelis accensis. Bauld. *sup. n.* 26. Corsettus *tract.* 1. *part.* 2. *c.* 6. *n.* 17. Deinde Celebrans medius inter sacros Ministros elevantes fimbrias anteriores Pluvialis, ibique facta profunda inclinatione nudo capite Imagini, vel Cruci, de more suas vestes deponunt. Bauldry *supra num.* 27. Bissus *supra n.* 17.

Cæteri de Clero accedunt ad Chorum, & ibi dicunt Vesperas demissa, sed intelligibili voce, & sine cantu, quo tempore ad altare duæ candelæ ardere debent. Bissus *lit. H n.* 24. §. 6. vel potius sex sicut in Missa, Bauldry *supra n.* 28. Celebrans autem, & Ministri sacri, depositis vestibus, seu paramentis albis, & sumptis a Celebrante, & Diacono Stolis violaceis, si sit opus, vadunt etiam ipsi ad Chorum pro dicendis Vesperis; quod si numerus Clericorum sit copiosior, possunt remanere in Sacristia, ibique, vel alibi Vesperas ex se dicere submissa voce. Bissus *lit. F n.* 42. §. 18. Bauld. *sup. n.* 27.

Interim ex Altari majori transferuntur in Sacristiam Sanctorum Reliquiæ, si quæ super eodem fuissent depositæ inter candelabra, per duos Capellanos cum Stolis, & cum duobus Acolythis lumina gestantibus. Memoriale Rituum *sup. n.* 2. *pag. mihi* 137. Rursus eodem tempore omnia, quæ erant super Altare, & super Credentiam, Clerici reportant in Sacristiam, & aciculas de Mappis Altarium removent, nisi id prius factum fuerit, ut supra dictum est, ut facilius, & promptius dicta Altaria denudari possint. Bauldry *supra num.* 31.

Dum dicuntur in Choro Vesperæ, aliquis Sacerdos Cotta, & Stola alba paratus, & aliquis Clericus cum velo humerali vadunt ad Altare, ubi adhuc est Pyxis cum Particulis consecratis, inservientibus duobus, vel quatuor Acolythis, quod est decentius cum luminibus, & prædicto Clerico pro velo humerali imponendo super humeros Sacerdotis cum debitis genuflexionibus, Pyxidem accipit, quam ponit non quidem in eadem Capsula, in qua paulo ante fuit repositus Calix, quem Celebrans detulit in Processione, ut vult Gav. *infra n.* 20. cum hic nullius ferme Ecclesiæ sit usus, sed poni debet dicta Pyxis in aliquo alio decenti loco, nimirum vel in aliqua Capella ab Ecclesia segregata, vel in aliquo Tabernaculo existente in Sacrario, quæ quidem consuetudo hodie est fere communis omnium Ecclesiarum. Dum Sacerdos deferet prædictam Pyxidem, supradicti duo, vel quatuor Acolythi cum Cottis, & facibus ardentibus præcedant, &c. Asportata dicta Pyxide, lampades, & cerei, si qui sunt per Ecclesiam accensi, extinguuntur, solum illis relictis accensis, qui sunt in Altari, ubi est SS. Sacramentum. Bissus *sup.* §. 19. & duobus saltem candelabris ad Altare majus, usque dum cantantur Vesperæ.

His omnibus peractis, solet etiam e vasis Ecclesiæ removeri Aqua benedicta, nihilominus quia super hac communi praxi nulla habetur Rubrica, nullum Decretum; idcirco aliqui insurgunt contra hanc consuetudinem, dicentes, hac die, & sequenti Feria VI. in Parasceve non esse tollendam ex fontibus Ecclesiarum Aquam benedictam, sed adhuc in eis asservari debere prædictis diebus, sicut in more est omni alio tempore. Qui hanc opinionem

dendunt, moventur ex Decr. Alexandri Papæ I. quod habetur *in Canone Aquam de cons. dist.* 3. & clarius in Lectione nona, quæ de eodem S. Pontifice legitur die 3. Maji, in Festo Inventionis S. Crucis, ubi legitur: *idem decrevit, Aqua benedicta sale admixto perpetuo in Ecclesia asservaretur.* Ex quo inferunt adhærentes huic sententiæ: ergo nunquam deesse debet Aqua benedicta in Ecclesia. Addunt idipsum confirmari ex Rubricis Ritualis Romani præscribentibus aspersionem Aquæ benedictæ infirmis, quibus administratur SS. Viaticum, & Sacramentum Extremæ unctionis, necnon Cadaveribus Defunctorum, quæ etiam in his diebus Aqua benedicta revera in Ecclesiis asperguntur; unde non debet supponi, vasa Ecclesiæ non continere prædictam Aquam; denique adducunt in favorem suæ sententiæ Rubricas Missalis Rom. in die Sabbati Sancti; quibus præscribitur, quod; *dicta Nona, Sacerdos, etc. astantibus sibi Ministris cum Cruce, et Aqua benedicta:* & infra subnectitur: *deinde prædicta grana incensi, et ignem ter aspergit Aqua benedicta*, ex quibus infertur, quod Rubrica supponit, existere in Ecclesia Aquam benedictam. Non enim dicit, quod fiat Aquæ benedictio, sicut dicit, quod fiat benedictio novi ignis, & quinque granorum incensi. Et supponit eadem Rubrica, non deesse in Ecclesia Aquam benedictam nedum in die illo Sabbati, sed nec etiam in aliis duobus diebus præcedentibus.

Si dicatur, quod pro antedictis functionibus, nimirum pro Sacramentorum administratione, pro Defunctorum Exequiis, & pro Benedictione quinque granorum Incensi, & novi Ignis servari debet illis diebus Aqua benedicta in aliquo vase, & in aliquo loco remoto: respondent Auctores hujusce sententiæ, quod idipsum est contra Ecclesiæ institutum, quæ vult, ut Aqua benedicta perpetuo sit Fidelibus exposita in vasis prope fores Ecclesiarum, ut Fideles Ecclesiam ingredientes statim aspergi possint, & a levioribus noxis mundari; præterea hoc ipsum foret novum Ritum in Ecclesiam inducere, quod sine auctoritate Ecclesiæ fieri non potest; hæc, & alia præfati Auctores, inter quos recensetur Enioannes *in allegationibus de Aqua benedicta*, quem refert per extensum P. Torrecilla *variar. consult. moral. tom.* 3. *consult.* 17. Michael de Paulo *in ord. rec. Div. Offic. an.* 1685. *die* 19. *Aprilis*, Antonius de Castelleras *pariter in ord. rec. Div. Offic. anno* 1690. *die* 23. *Januarii*, qui libelli fuerunt ordinati pro aliquibus Hispaniæ Diœcesibus, & eorum auctores citat idem Enioannes *in dicta allegat. n.* 1. & 2. item auctor Cæremon. FF. Ordinis SS. Trinitatis Redemptionis Captivorum *part.* 1. *c.* 3. §. 2. *n.* 2. *et part.* 3. *c.* 1. §. 5. *n.* 9. Bartholomæus de Ollalla Sacr. Cæremoniarum Magister in Regia Cappella Caroli II. Hispaniarum Regis *in Cæremoniali Romano pro Missa solemni num.* 651. Hanc sententiam tenebat etiam Illustriss. Dominus Josephus Gasc Archiepiscopus Panormitanus, die enim 18. Martii 1728. sequens publicari jussit Edictum: *di più vogliamo, che nelli fonti soliti stare nell' ingresso delle Chiese* (nelli detti giorni di Giovedì, e Venerdì Santo) *vi si ponga l' acqua benedetta, conforme si costuma in ogni tempo.* Contrariam tamen sententiam tuetur supra citatus P. Torrecilla *in dicta consult. per totum*, ubi contra Ecclesiarum Hispaniæ usum nostram, nempe communem Italiæ consuetudinem approbat, ac nedum ut licitam, sed etiam ut obligatoriam defendere conatur, sed levibus momentis, ut asserit. Auctor Ordinis Divini Officii ad usum PP. Capuccinorum pro anno 1737. in calce sui Directorii, Panormi editi, ex quo hæc colligere potui.

RUBRICA.

10. *Et Sacerdos cum Ministris denudet Altaria, legendo Antiphonam, Diviserunt, &c. cum toto Psalmo.*

GAVANTUS.

Ordo Romanus. Altaria, inquit Rubrica, non Altare majus tantum. An Altaria denudanda erunt, dum dicuntur Vesperæ? Ex hac Rubrica videtur affirmandum. *Alcuin.* post Vesperas vult denudari, quia Vespere, ait, nudatus fuit Christus suis discipulis. Idem habet *Cærem. Episcop. lib.* 2. *cap.* 25. communior usus Ecclesiarum Urbis cum Cæremoniali prædicto explicat Rubricam.

11. Hæc Altarium nuditas significat, Christum amisisse speciem, & decorem *Ruper. lib.* 5. *c.* 35. & vestimenta illius fuisse divisa inter milites, ut ex Antiphona patet, & *idem Rupert.* colligit nudatum Christum quasi gloria Deitatis, *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Contemplatur *Durand. cap.* 76. *loc. cit.*

12. Procedit autem Celebrans cum Diacono in albis, Stolis tantum violaceis, cum Subdiacono in albis tantum, sine Manipulis, & Clerus cantare potest Psalmum totum. Amovendæ vero sunt mappæ tantum cum palliis, & aliis ornamentis, relicta Cruce velata cum Candelabris in Altaribus, neque Psalm. ideo est repetendus, si multa sint Altaria. * Conopæum Tabernaculi majoris, in quo asservatur ordinarie Sacramentum, adhuc placet esse coloris violacei, ut diximus *part.* 1. *tit.* 20. §. *Tabernaculum*, quia Regia viventis Christi est, ad modicum tempus absentis; quod si adhibeatur coloris nigri ob sequentem Feriam 6. ea erit ratio, quia vacuum est Tabernaculum; & conformis erit color paramentis Celebranti: standum ergo erit consuetudini locorum; & Romæ in Ecclesia S. Petri amovetur conopæum, quod etiam magis placet, nisi sint velandæ statuæ seu imagines prædicti Tabernaculi.

13. Hoc triduo transeuntes ante Crucem, quæ est in Altari majori, reverentiam illi faciant cum genuflexione; excepto Celebrante parato (nisi illud infra notetur) quia fulget Crucis mysterium; & de die Parasceve hoc decrevisse S. R. C. testatur Castaldus *in sua Praxi Cæremoniarum.*

Novæ Observationes, & Additiones, &c. Pro Altarium denudatione.

XVII. Gavant. num. 12. *Procedit autem Celebrans, &c.*) Dum dicuntur Vesperæ, ut innuimus supra; Celebrans se parat in Sacristia Stola tantum violacea super albam in modum Crucis ante pectus, & Diaconus Stola violacea Diaconali super sinistrum humerum, & Subdiaconus sola alba, & ita omnes sine Manipulis; Vesperis peractis, ut habet Cæremon. Episc. *lib. 2. c. 13. §. 13.* procedunt ad denudationem Altaris majoris, Thuriferario sine Thuribulo, & Ceroferariis sine Candelabris præcedentibus; manibus junctis, & nudo capite, deinde Cæremoniarius etiam sine Bireto, & manibus junctis procedit; tum Subdiaconus, & post eum Diaconus, & ultimo Celebrans, & hi tres unus post alium tecto capite, & manibus junctis, Turrinus *par. 3. sect. 1. c. 2. §. Ubi Celebrans & part. 3. sect. 2. c. 1. §. Vesperis peractis* contra Bauldry *part. 4. c. 9. art. 4. n. 1.* qui vult, quod Celebrans sit in medio Diaconi a dexteris, & Subdiaconi a sinistris, sed verius unus post alium procedere debet, ut ipsemet Bauldry notat *part. 4. cap. 3. art. 2. n. 4.* Ratio autem est, quia in tantum medium habent Celebrantem aliquando, in quantum habet Pluviale, cujus fimbrias anteriores sustinere debent, ut docet Cæremoniale Episcopor. *lib. 1. cap. 15. §. 14.* Quando vero Celebrans non habet Pluviale, tunc Diaconus immediate præcedit ante Celebrantem, & Subdiaconus ante Diaconum manibus junctis, Cæremoniale *supra §. 13.* si Chorus sit retro Altare majus; Castaldus *lib. 3. sect. 6. cap. 4. n. 11.* vult quod ad denudationem Altaris bini quilibet de Choro suo ordine accedant intra Presbyterium, ubi per gyrum Chorum ordinantes, quorum ultimus omnium sit Celebrans paratus.

Cum autem ad Altare majus pervenerint, omnes genuflectunt unico genu, excepto solo Celebrante (immo si Ministri sacri sint Canonici, neque ipsi genuflectunt) qui tantum ei profunde se inclinant. Bauldry *sup. art. 3. n. 2.* Deinde cum Ministris sacris ascendit ad Altare, ubi incipiens denudationem simul incipit mediocri voce, ita ut audiatur a Choro, & sine cantu, Antiphonam: *Diviserunt sibi, &c.* quam omnes de Choro eadem voce prosequuntur: Castaldi *lib. 3. sect. 6. c. 3. §. 11.* Nicolaus de Bralion. *part. 3. c. 9. n. 11.* Turrinus *sup. &c.* Horatius Christiani *supra num. 7.* & Memoriale Rituum *supra num. 2.* contra Bauldry *part. 4. c. 9. art. 4. num. 3.* Bissus *lit. A num. 259. §. 2.* & Gerlacum Vinitorem *part. 6. tit. 9.* de Denudatione Altaris *tit. 3.* qui volunt, quod prædicta Antiphona non duplicetur, sed ea incœpta, statim in Choro dicatur Psalmus. Dicta igitur a Choro tota Antiphona statim omnes prosequuntur Psalmum, *Deus, Deus meus respice in me, &c.* quem alternatim eadem voce dicunt, & dum recitatur prædictus Psalmus, omnes in Choro stant, & hæc est Praxis Sacrosanctæ Basilicæ Lateranensis. Recitato, & terminato dicto Psalmo, repetitur Antiphona.

Celebrans postquam Antiphonam incœperit, illam eodem tempore quo Chorus, cum Ministris suis prosequitur paulo humiliori voce, ac etiam cum ipsis alternatim dicit totum Psalmum, & in fine repetit, & simul ipsi Ministri cum eo, Antiphonam integram, Nicolaus de Bralion *sup. n. 13.* Interim denudans Altare cum Ministris sacris amovet primo Tobaleam superiorem, mox alias: Horatius Christiani *supra n. 9.* Tum pallium, & alia ornamenta, relicta tamen Cruce tecta velo violaceo cum Candelabris super Altare; auferuntur etiam cortinæ, tentoria, credentia, & alia si adsint, Bauldry *sup. art. 6. n. 2.* ita etiam quæ sunt tapetia in Choro. Postea accedunt eodem ordine, quo supra ad denudanda alia Altaria. Bissus *lit. A n. 293. §. 2.*

Si vero ante perfectam denudationem Altarium esset finitus in Choro prædictus Psalmus, non ideo repetitur, sed tamen curent in Choro, ut illum magis morose, vel celerius dicant pro numero Altarium denudandorum, ut si fieri possit, dicatur Psalmus quousque Altaria omnia sint denudata: Bissus *sup. §. 3.* Bauldry *sup.* Vinitor *sup. §. 3.* Halden *part. 1. tit. 20. §. 1.*

Ubi vero copiosus est Altarium numerus, eodem tempore, quo Celebrans denudat Altare majus, alii Sacerdotes Cotta, & Stola violacea induti, vel alii Ministri inferiores poterunt illa denudare recitando dictum Psalmum; Nicolaus de Bralion *sup. n. 14.*

Acolythi omnia in Sacristiam asportabunt, alii Cereos extinguent, alii vascula cum floribus amovebunt, alii pallium, alii linteamina e Credentia deferent, alii tapetum: alii Ciborium conopæo violaceo, potius quam nigro cooperient, ut docet etiam Gavantus *supra* cujus ostiolum apertum relinquet. Tandem denudatis Altaribus, omnia Acolythi amovebunt, nihil in his relinquentes, nisi, ut supra dictum est, Candelabra, & Crucem in medio coopertam. Horatius Christiani *sup. n. 9.* Memoriale Rituum *sup. §. 13. n. 1. a n. 1.* Quin collocetur, ut aliqui faciunt in medio Altaris majoris Crux grandioris magnitudinis, diversa ab ea, quæ erat inter Candelabra, velo violaceo, vel nigro cooperta, & die sequenti a Celebrante detegenda. Crux enim quæ inter Candelabra reperitur, amoveri non debet, nisi die sequenti a Diacono, ut illam porrigat Celebranti, ut ea detegat cum ea solemnitate, quæ a Rubricis præscribitur, & quæ a nobis declarabitur infra. Hoc liquet ex Cærem. Episc. impresso sub Innocentio X. ut videbimus infra, ubi in tabula delineata apparet Crux detegenda, & est eadem, quæ inter Candelabra solet collocari, non vero alia diversa, & quæ, terminata ejusdem Crucis adoratione, iterum super suo pede inter Altaris Candelabra reponitur Feria VI. sequenti.

Completa Altaris majoris denudatione, totoque Psalmo supradicto, & repetita ejusdem Antiphona, omni-

omnibus datur signum cum crotalo, ut fit in Salutatione Angelica loco signi meridiani, & interim omnes genuflexi orant. Facta brevi Oratione, omnes surgunt, & adorant unico genu Crucem, quæ ex nunc per hoc triduum usque ad Nonam Sabbati Sancti inclusive hac genuflexione colitur ab omnibus transeuntibus ante illam. Gavantus *supra*, & Memoriale Rituum *supra n.* 6. deinde pergunt omnes in Sacristiam debito servato ordine, sive ad faciendum mandatum, si mane fiat. Bauldry *sup. n.* 5. Horatius Christiani *sup. n.* 12. nec non Gav. infra.

Prædictæ denudationis Altarium mentionem faciunt Isidorus *de Offic. Eccl. lib.* 1. *c.* 28. Alcuin. *de divin. Offic. c. de Cœna Dom.* Amalarius *lib. de Eccles. Offic. lib.* 1. *c. de sexta varietate Cœnæ Domini.* Rabanus Maurus *de Inst. Cleric. lib.* 2. *c.* 36. *de Cœna Domin.* Rupertus Abbas *de divin. Offic. lib.* 5. *c.* 31. Joannes Belet *in Rationali divin. Offic. c.* 104. Durand. *lib.* 6. *c.* 76.

Altarium denudationem sequitur in aliquibus Ecclesiis vetustissimis, Ritus lotionis eorumdem Altarium; cujus meminerunt laudati Scriptores, & ex recentioribus de ea fuse disserunt Martene *de antiq. Eccles. discipl. c.* 62. §. 7. Bellote *Observ. ad Ritus Eccles. Laudunensis pag.* 806. *et seqq.* & omnium fusissime, atque erudite Christophorus Batellus Basilicæ Vaticanæ Beneficiatus, edita de hac re Dissertatione sub hoc titulo — Ritus annuæ ablutionis Altaris major. Sacros. Basilicæ Vaticanæ in die Cœnæ Domini.

Adnotare huc spectat denudationem Altarium antiquiorem esse eorundem lotione, siquidem neque antiquus Ordo Romanus, neque Gelasii, & Gregorii Sacramentaria, qui denudationis Altarium aperte meminerunt, de lotione eorum ullum verbum habent, quæ observavit laudatus Martene *loc. cit.*

Advertendum etiam superest, quod Sacramento in Tabernaculo incluso, & in Sacello asservato his diebus est genuflectendum utroque genu; Cruci vero, quæ est in Altari majori, ut supra innuimus, omnes, etiam Canonici, genuflectere debent unico genu, præsertim vero Feria VI. sequenti: ita Nicolaus de Bralion *in appendice* 3. *c.* 3. *n.* 3. in observationibus circa diversas functiones *n.* 3. & Horatius Christiani *sect.* 2. *c.* 11. *n.* 15. nec non Gerv. *in Ordinibus divini Officii Mon. Falisci.*

RUBRICA.

14. *Post denudationem Altarium, hora competenti facto signo* (u) *cum tabula, conveniunt Clerici* (x) *ad faciendum mandatum. Prælatus, seu Superior, super Amictu, & Alba induitur Stola, & Pluviali violaceis, &* (y) *in loco ad id deputato, ministrante Diacono* (*qui paratus cum Subdiacono,* (z) *ut in Missa, paramentis albis, ei assistit*) *imponit incensum in Thuribulo: deinde Diaconus* (a) *librum Evangeliorum ante pectus tenens, genuflexus* (b) *ante Superiorem petit Benedictionem: qua accepta, adstantibus duobus Acolythis cum Candelabris accensis, & Subdiacono librum tenente, signat librum, & incensat, & cantat, ut moris est, Evangelium: Ante diem Festum Paschæ, ut in Missa, quo finito, Subdiaconus portat librum apertum osculandum Superiori, & Diaconus eum de more incensat. Postea Superior exuitur Pluviali, & per Diaconum, & Subdiaconum præcingitur linteo, & sic præcinctus, assistentibus sibi iisdem Diacono, & Subdiacono, accedit ad lotionem pedum: & per ordinem dispositis iis, qui lavandi sunt, Clericis pelvim, & aquam ministrantibus, Subdiacono singulorum pedem dexterum tenente, genuflectens singulis, illorum pedem lavat,* (c) *extergit, & osculatur, Diacono* (d) *præbente linteum ad abstergendum.*

GAVANTUS.

(u) *Cum Tabula.* Sonitus lignei fit mentio *in Parasc. Ord. Rom.* sed hac die adhiberi docent *Alcuin. et alii.* Humilitatis est indicium *Amalar. lib.* 4. *c.* 21. Terrorem significat Judæorum incussum Apostolis *Gemma lib.* 3. *c.* 88. & lignum Crucis, quo convocantur omnes, adumbrat *Rupert. lib.* 5. *c.* 29. minus etiam sonat lignum, quam æs; quia mulieres in Passione magis loquebantur de Christo, quam Apostoli, *Durand. c.* 76.

(x) *Ad faciendum Mandatum.* Dicitur *Mandatum*, quia mandavit Christus lotionem pedum, & quia Antiphonæ incipiunt ab hac — *Mandatum novum*, &c.

(y) *In loco ad id deputato.* Congruum esset, ut ibi Altare esset cum pallio albo ad significandam munditiam, cujus gratia lavandi sunt pedes, cum Cruce, & Candelabris; poterit etiam parari Credentia a latere sinistro, super quam collocabuntur Missale, linteum Sacerdotis, vasa ad abluendas in fine manus ejusdem, & alia ejusmodi cum floribus, & herbis. Scamna necessaria cum tapetibus habeantur pro lavandis; & tapetia sint ita ampla, ut Celebrans super iisdem genuflexus lavare queat, neque Albam fœdat.

(z) *Ut in Missa.* Hoc est, cum manipulis (licet eo careat Celebrans) ob Evangelium cantandum a ministris, si fiat processio a Sacristia ad locum destinatum, Subdiaconus ferat Crucem inter Acolythos medius more solito, quam deponit prope Altare in cornu Evangelii.

(a) *Librum Evangeliorum, &c.* Imposito prius de more incenso cum Benedictione in Thuribulo a Celebrante. Hoc eodem loco Evangelium restitutum est a Pio V. *in* 2. *edit. Missalis ab eodem reformati, ante Clementem VIII. juxta Ord. Rom. antiquum.*

(b) *Ante Superiorem.* Adde, stantem in cornu Epistolæ. Finita incensatione Celebrantis deponuntur Manipuli a Ministris, ut ei liberius inserviant.

(c) *Ex-*

(c) *Extergit, & osculatur.* Nullo facto super pedem signo Crucis manu Celebrantis.

(d) *Præbente linteum.* Stabit ideo Diaconus a dextris, colligit linteum ipsum, quo Celebrans est præcinctus, & extendet, quando opus est, ut tergat: non autem Diaconus infundat aquam pedibus, quod aliqui scripserunt nimis aperte contra Rubricam.

RUBRICA.

15. *Et interim hæc subscripta cantantur.*

GAVANTUS.

In cantandis Psalmis Mandati, unus tantum versus cantatur, *Durand. lib. 6. c. 75.* quod etiam dicitur in Rubrica Missalis.

RUBRICA.

16. *Post lotionem Superior, vel qui aliis abluit pedes, lavat manus, & abstergit alio linteo, deinde rediens ad locum, ubi prius fuerat, accipit Pluviale,* & (e) *stans capite detecto* (f) *dicit, &c.*

GAVANTUS.

(e) *Stans capite detecto.* In medio scilicet ante Altare.

(f) *Dicit.* Manibus junctis, ut alias notavimus, tenentibus librum Diacono, & Subdiacono. Orationes cum versibus additæ sunt a Pio V. *ex Ord. Rom.*

17. Finitis omnibus, vel exuitur ibidem Superior, vel redit in Sacristiam ordine, quo venerat.

18. De hoc mandato cum Evangelio Missæ hujus diei meminit *Ord. Rom.* Ablutio vero pedum habetur *apud August. epist. 119. & Cyprian. serm. de hac re.* Fitque ad humilitatem Christi imitandam, & ad munditiam animæ designandam *Rupert. lib. 5. c. 20.* Unde & antiquitus reconciliabantur Deo hac die Pœnitentes; S. Gregorium firmasse Decreto lotionem hanc, scribit *Alph. Villegas in Flor. Sanctorum.*

19. De Oleis Sacris nihil Missale, neque nos loquimur, ad Pontificale spectat, interea lege *Dur. lib. 6. cap. 74.*

20. Hora commodiore, post Vesperas, deferantur Particulæ supra reservatæ pro infirmis, cum luminibus, superpelliceo, & Stola alba adhibitis, ad locum, ubi servata fuit Hostia consecrata: nisi aliud exigat laudabilior consuetudo: & ostiolum Tabernaculi, in quo ordinarie asservari solent, manet apertum, ne populus ibi adoret, quod non adest amplius.

Novæ Observationes, & Additiones, &c. Pro Ritibus servandis in faciendo Mandato.

XVIII. Rubr. & Gav. lit. y — *In loco ad id deputato, &c.*) Locus proprius ad faciendum Mandatum, seu pedum lotionem, debet esse aliqua aula Sacristiæ vicina, in qua pro tali functione debent parari omnia ea, quæ scribit Gav. *sup.* Observandum tamen est, quod Crux tum Altaris, tum processionis, si quæ fiat, juxta nostram sententiam superius expositam, debet esse non albo, sed violaceo Velo contecta. Scamnum, super quo sedere debent ii, quibus lavandi sunt pedes (& qui numero tresdecim esse debent, si fieri possit) debet esse oblongum, panno viridi, vel alterius coloris coopertum, non tamen rubei. Rursus ante prædictum pannum sterni debet tapes oblongus, vel plures, & cussinus amplior, ne Celebrans lavans pedes genuflexus, sacras vestes maculet.

Ad sinistrum latus dicti scamni, seu in parte Epistolæ, paretur Credentia cum omnibus iis, quæ describit Gav. *sup.* item tresdecim Mappulæ in una lance, vel cista honeste posita ad extergendos pedes tresdecim lavandorum. Ex Cæremoniali Episc. *lib. 2. cap. 24.* & Bauldry *supra de Feria V. in Cœna Domini art. 5. §. 3.* vel iis deficientibus, paretur linteum satis amplum ad prædictorum pedes extergendos, si illud, quo Celebrans erit præcinctus, non erit sufficiens. Item paretur pelvicula cum mica panis, ac Manutergium, & Vas, seu Buccale cum aqua ad lotionem, & extersionem manuum Celebrantis, & Ministrorum post lotionem pedum faciendis.

Prope prædictum scamnum, vel alio loco commodiori, congruum est, ut parentur tria Vasa, unum aqua calida plenum, & herbis odoriferis, alterum aqua frigida ad temperandam calidam, si opus sit, & tertium, in quod aqua pelvium effundatur post cujusvis pedis lotionem, si necesse sit, nisi forte effundenda sit in aliquo loco ad id deputato. Præterea parari debent ad minus duæ pelves, aqua, & herbis implendæ, in quibus effunditur prædicta aqua calida pro facienda ipsa lotione pedum. Item urceus ad prædictam aquam infundendam.

Præterea parari etiam debet unum Legile nudum, vel duo, aut tria in plano cum Missali, seu Rituali, ubi sunt Antiphonæ, Psalmi, & ℣. decantandi, dum fiet pedum lotio: ex Castaldo *sup. c. 5.* & ex Bauld. *sup. §. 3.* & *seqq.*

In Sacristia autem parari debent Amictus, Albæ, Cingula, Stola, & Pluviale violacei coloris pro Celebrante, necnon Stola cum Dalmatica coloris albi pro Diacono, sicut & Tunicella pro Subdiacono, cum duobus Manipulis coloris pariter albi. Deinde Thuribulum cum Navicula, & Vas cum prunis ardentibus.

Prædictis omnibus commode, & tempestive paratis, ita ut nihil desit, hora solita, quæ solet esse tertia post meridiem, dato signo tabulæ, seu crotali, conveniunt omnes in Sacristiam, ubi Celebrans,

brans, & Ministri induuntur prædictis paramentis, & interim admonentur illi quorum lavandi sunt pedes, ut pergant ad suum scamnum. Rursus interim accenduntur candelæ, quæ sunt super Altare, ubi faciendum est mandatum, tum Ceroferarii sumunt sua candelabra, accensis prius eorum candelis, & collocant se retro post Celebrantem. Deinde ministrantibus Diacono, & Thuriferario de more stantibus a dexteris Celebrantis, ipse Celebrans imponit, & benedicit thus in Thuribulo stans ante Crucem, vel Imaginem Sacristiæ, tum facta prædictæ Cruci, vel Imagini debita reverentia, procedunt ad locum paratum (si in Sacristia non sit faciendum mandatum) hoc ordine: Præcedit Thuriferarius cum Navicula, tum Ceroferarii cum candelabris, deinde Cæremoniarius, & Clerus, & tandem Celebrans medius inter Diaconum, & Subdiaconum, junctis manibus, & tecto capite, exceptis tribus primis, & Cæremoniario.

XIX. Gav. lit. z — *Si fiat Processio a Sacristia, &c.*) In hac Processione, quæ fit a Sacristia ad locum ubi faciendum est mandatum, controvertunt Auctores, utrum sit ferenda Crux a Subdiacono medio inter Ceroferarios (Negativam sententiam tenet Bissus *lit. C n.* 593. eo quia nec in Missali, nec in Cærem. Episc. nec apud alium Auctorem excepto (ait ipse) uno Bauldry *part. 4. c. 9. art. 5. n. 9.* ulla mentio fiat de Cruce in ejusmodi Processione ferenda. Verum præter Bauldry tenet hanc sententiam etiam Gav. *sup. lit.* z ubi ait — Si fiat Processio a Sacristia ad locum destinatum, Subdiaconus ferat Crucem inter Acolythos — unde mirari est, quomodo Bissus asseveret, nullum alium auctorem præter Bauldry facere mentionem dictæ Crucis a Subdiacono deferendæ in dicta Processione. Si igitur feratur dicta Crux, in tali casu perget utique Subdiaconus inter dictos Ceroferarios, & Diaconus a sinistris Celebrantis.

Cum pervenerit ad locum deputatum, Subdiaconus si defert Crucem, præstet ea, quæ tradit Gav. *supra*; Ceroferarii vero hinc inde a lateribus Altaris in plano expectent Celebrantem, qui Cruci Altaris profundam facit reverentiam, aliis omnibus genuflectentibus (exceptis tamen Cruciferario, & Ceroferariis) sed prius Cæremoniarius accipit bireta Celebrantis, & Diaconi, quæ in loco congruo deponit. Clerus vero in duas partes dividitur, & accedit vel totus, vel pars ad legile, seu legilia, si plura sint ad decantandas Antiphonas, Psalmos, ℣℣. &c. dum fiet pedum lotio, &c.

XX. Gavant. lit. a — *Imposito prius de more Incenso; &c.*) Celebrans ascendit ad Altare, illudque osculatur in medio, & Diaconus accepto de manu Cæremoniarii libro Evangeliorum, eum portat de more ad Altare cum debitis genuflexionibus, illumque in medio collocat, ut in Missa, dum ipse Celebrans ponit cum Benedictione thus in Thuribulo, ministrante Diacono cum debitis osculis, & cætera omnia præstando tam Celebrans, quam Diaconus, ut in Missa. Idem Diaconus procedit ad decantandum Evangelium, quo finito, Celebrans osculatur librum delatum a Subdiacono.

XXI. Gav. lit. b — *Finita incensatione Celebrantis, &c.*) Ceroferarii deponunt candelabra super Credentiam, Thuriferarius Thuribulum, & Ministri sacri Manipulum suum cum debitis reverentiis, seu genuflexionibus. Celebrans vero exuitur Pluviali per eosdem, illudque tradunt alicui Ministro, qui loco congruo deponat, & per eosdem præcingitur magno linteo ab Acolythis allato.

XXII. Rub. & Gav. lit. c — *Extergit, & osculatur, &c.*) Deinde medius inter sacros Ministros accedit ad lotionem pedum, & dispositis per ordinem tresdecim numero (juxta Cærem. Episc. *lib. 2. c. 24.*) pauperibus, seu aliis, quibus ex more lavandi sunt pedes, tectis capitibus (ut ait Bissus *lit. M n. 20. §. 4.*) ut in figura, quæ est in Cærem. Episcop. depicta, & sedentibus; genuflexus, & nudo capite lavat, tergit, & osculatur pedem dexterum uniuscujusque nullo modo formans signum Crucis super eum, ut optime advertit Gavantus *sup.* quem tamen prius ille pauper debuit discalceare, & antequam sedeat, seorsim lavare debuisset pro ratione decentiæ, ne immundus appareat. Dum autem Celebrans pedem lavat, Subdiaconus a sinistris Celebrantis genuflexus tenet illum paululum elevatum, ut commodius lavari possint; Diaconus vero a dexteris Celebrantis pariter genuflexus extergit pedem lotum linteo, quo Celebrans est præcinctus. Cærem. Episc. *loc. cit.* Si tamen essent tot Mappulæ, ut innuimus *sup.* (id quod ad majorem decentiam conveniret) quot sunt illi, quibus lavantur pedes, in tali casu Diaconus pro unoquoque tradet Celebranti unam ex dictis Mappulis, qui cum ea pedem lotum absterget. Bissus *sup.* §. 4. Bauld. *sup. n.* 15. Interim autem aliquis Minister, seu Acolythus pelvim aqua plenam sub pedibus lavandi tenet, alter mutat aquam, quando opus est, alius urceo infundit aquam tepidam, quando pariter opus est, non enim eam ministrat Diaconus, ut docet Bissus, & Bauld. *loc. cit.* Incipitur autem hæc lotio a digniori, nimirum ab eo, qui Altari est propinquior, & ejus pede loto, unus ex prædictis Acolythis trahit pelvim ad pedes illius, qui proxime sequitur; aliaque supposita, mutabit illam frequenter prout viderit opportunum; & tunc aliquis designatus eam accipiens effundet aquam in vas ad id præparatum, aut commodiorem locum, non vero in pavimentum. Thuriferarius autem tenere poterit Bacile cum Mappulis, quas successive tradet sine osculis Diacono, & ab eo recipiet cum erit opus.

Si post lotionem pedum dandæ sint pauperibus eleemosynæ, aliquis Acolythus lancem cum eleemosynis ministrabit, & Diaconus loco, & exterso pede accipiet ex lance unam eleemosynam, quam tradet Celebranti, & hic pauperi, qui eam accipiet cum osculo manus Celebrantis, & ejusdem eleemosynæ. Bissus *sup. n.* 17.

XXIII. *Et interim hæc subscripta cantatur, &c.*) Dum Celebrans incipit lotionem, Cantores in lo-

co

eo assignato intonant Antiphonas cum Psalmis ut in Missali, & Chorus prosequitur. Verum ad confusiones vitandas securius est prædicta omnia intonari, & cantari eo modo, quo infra optime describitur; clare enim explicatur a quibus intonandi sint, & a quibus sequendi ℣℣. Psalmi, & Antiphonæ, id quod in Missali desideratur, & ideo sæpe oritur confusio quando cantantur, & intonantur ℣℣. Psalmi, &c.

Cantores primi Chori intonant Antiph. Mandatum novum do vobis.

Chorus prosequitur. Ut diligatis invicem sicut dilexi vos, dicit Dominus.

Iidem Cantores intonant Psalmum. Beati immaculati in via.

Chorus prosequitur. Qui ambulant in lege Domini.

Iidem Cantor. iterum intonant Antiph. Mandatum novum do vobis.

Chorus prosequitur. Ut diligatis invicem sicut dilexi vos, dicit Dominus.

Cantores 2. Chori intonant Antiph. Postquam surrexit Dominus a Cœna.

Chorus prosequitur. Misit aquam in pelvim, & cœpit lavare pedes Discipulorum suorum, hoc exemplum reliquit eis.

Iidem Cantores intonant Psalm. Magnus Dominus, & laudabilis nimis.

Chorus prosequitur. In Civitate Dei nostri in monte sancto ejus.

Cantores 1. Chori incipiunt Antiph. Dominus Jesus postquam cœnavit cum Discipulis suis, lavit pedes eorum, & ait illis:

Chorus prosequitur. Scitis quid fecerim vobis ego Dominus, & Magister? Exemplum dedi vobis, ut & vos ita faciatis.

Iidem Cantores intonant Psalm. Benedixisti Domine terram tuam.

Chorus prosequitur. Avertisti captivitatem Jacob.

Iidem Cantores incipiunt Antiph. Dominus Jesus postquam cœnavit cum Discipulis suis, lavit pedes eorum, & ait illis.

Chorus prosequitur. Scitis quid fecerim vobis ego Dominus, & Magister? Exemplum dedi vobis, ut & vos ita faciatis.

Cantores secundi Chori intonant Antiph. Domine tu mihi lavas pedes?

Chorus prosequitur. Respondit Jesus, & dixit ei: Si non lavero tibi pedes, non habebis partem mecum.

Iidem Cantores dicunt totum ℣. Venit ergo ad Simonem Petrum, & dixit ei Petrus.

Chorus repetit Antiph. Domine, tu mihi lavas pedes? Respondit Jesus, & dixit ei: Si non lavero tibi pedes, non habebis partem mecum.

Cantores 1. Chori dicunt ℣. Quod ego facio, tu nescis modo, scies autem postea.

Chorus repetit Antiph. Domine, tu mihi lavas pedes? Respondit Jesus, & dixit ei: Si non lavero tibi pedes, non habebis partem mecum.

Cantores 2. Chori dicunt ℣. Si ego Dominus, & Magister vester lavi vobis pedes: quanto magis debetis alter alterius lavare pedes?

Cantores 1. Chori incipiunt Psalm. Audite hæc omnes gentes.

Chorus prosequitur. Auribus percipite, qui habitatis orbem.

Cantores 2. Chori incipiunt Antiph. In hoc cognoscent omnes, quia Discipuli mei estis.

Chorus prosequitur. Si dilectionem habueritis invicem.

Iidem Cantores dicunt ℣. Dixit Jesus Discipulis suis.

Chorus repetit Antiph. In hoc cognoscent omnes, quia Discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem.

Cantores 1. Chori incipiunt Antiph. Maneant in vobis Fides, Spes, Charitas, tria hæc.

Chorus prosequitur. Major autem horum est Charitas.

Iidem Cantores dicunt ℣. Nunc autem manent Fides, Spes, Charitas, tria hæc: major horum est Charitas.

Chorus repetit Antiph. Manent in vobis Fides, Spes, Charitas, tria hæc: major autem horum est Charitas.

Cantores 2. Chori aliquanto altius intonant Antiph. Benedicta sit Sancta Trinitas, atque indivisa Unitas.

Chorus sequitur. Confitebimur ei, quia fecit nobiscum misericordiam suam.

Iidem Cantores dicunt totum ℣. Benedicamus Patrem, & Filium cum Sancto Spiritu.

Cantores 1. Chori intonant Psalm. Quam dilecta Tabernacula tua, Domine virtutum.

Chorus prosequitur. Concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini.

Chorus repetit Antiph. Benedicta sit Sancta Trinitas, atque indivisa Unitas: confitebimur ei, quia fecit nobiscum misericordiam suam.

Cantores 2. Chori intonant Antiph. Ubi Charitas, & Amor.

Chorus prosequitur. Deus ibi est.

Iidem Cantores ℣. Congregavit nos in unum Christi amor.

Cantores 1. Chori ℣. Exultemus, & in ipso jucundemur.

Cantores 2. Chori ℣. Timeamus, & amemus Deum vivum.

Cantor. 1. Chori ℣. Et ex corde diligamus nos sincero.

Chorus repetit Antiph. Ubi Charitas, & Amor, Deus ibi est.

Cantores 2. Chori ℣. Simul ergo cum in unum congregamur.

Cantores 1. Chori ℣. Ne nos mente dividamur, caveamus.

Cantores 2. Chori ℣. Cessent jurgia maligna, cessent lites.

Cantores 1. Chori ℣. Et in medio nostri sit Christus Deus.

Chorus iterum repetit Antiph. Ubi Charitas, & Amor, Deus ibi est.

Cantores 2. Chori ℣. Simul quoque cum Beatis videamus.

Can-

Cantores 1. *Chori* ℣. Gloriantes vultum tuum, Christe Deus.
Cantores 2. *Chori* ℣. Gaudium, quod est immensum, atque probum.
Cantores 1. *Chori* ℣. Sæcula per infinita Sæculorum Amen.

Hæc Norma intonandi, prosequendi, & cantandi prædictos ℣℣. *Psalmos, & Antiph. desumpta est ex Rituali nostræ Congregationis, & ex Cæremoniali PP. Minimorum elaborato, atque digesto per Theodorum Solarium ejusdem Ordinis Professorem, quem etiam secuti sumus in repetendis Antiphonis, cum hoc sit conforme dispositioni Rubricæ Missalis Romani, quæ ita præscribit:* Antiphonæ, quæ habent Psalmos, vel ℣℣. repetuntur, & de quolibet Psalmo dicitur tantum primus ℣. *Hæc sunt verba præcisa Rubricæ inserta huic Mandato.*

XXIV. Rub. n. 16. *Post lotionem Superior, &c.* Completa lotione pedum, Acolythi asportant ad Credentiam omnia Vasa, ac Mappulas ibi deponunt, deinde ipsimet Acolythi sumunt Urceum cum Bacile, in quo est mica panis, ac Manutergium pro lavandis manibus Celebrantis, qui eas lavat, & extergit extra cornu Epistolæ. Mox a Ministris exuitur linteo, quo erat præcinctus, & induitur suo Pluviali. Postea iidem Ministri sacri sumunt suos Manipulos, & Ceroferarii Candelabra, qui hinc inde accedunt ad latera Altaris in plano cum debitis genuflexionibus, & Celebrans in cornu Epistolæ, & Ministris post eum adstantibus, alta voce, & devota dicit: *Pater noster, &c.* & alios ℣℣. (Choro respondente) & Orationem, prout in Missali.

XXV. Gav. n. 17. *Finitis omnibus, &c.*) Finita Oratione, si prædicta functio peracta est in Sacristia, ibidem exuitur Celebrans, & sacri Ministri, secus vero ad eam redeunt cum reliquis de Clero, eodem modo, & ordine, quo venerant, præcedente Thuriferario sine Thuribulo fumigante, sacrasque vestes in Sacristia deponunt.

XXVI. Gav. n. 18. *De hoc Mandato, &c.*) Quoniam Jesu Christi ævo omnes nudi pedibus cum sandaliis tantum incedebant, ac pedes ambulando facillime deturpabant, hinc factum est, quod hospitibus primum omnium præstabatur officium lavandi, & extergendi eorum pedes. S. Paulus *in epist.* 1. *ad Timoth. c.* 5. *v.* 10. innuit viduarum munus esse hospitalitatem exercere, & Fidelibus pedes abluere. De hac Cæremonia mentionem etiam facit S. Augustinus in Epistola ad Januarium, &c. Hanc eamdem Christus Dominus præstitit erga Discipulos suos, eamque ipsismet præscripsit exercendam illis verbis: *Mandatum novum do vobis, &c. exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis.* Exemplo igitur, & Mandato Christi Domini inhærentes Episcopi, alii Prælati, & Superiores Regularium, necnon Principes Sæculares, & ipsemet Romanus Pontifex, solent duodecim pauperibus, vel aliis juxta Locorum, & Ecclesiarum consuetudinem lavare pedes.

Decimum septimum Toletanum Concilium habitum anno 742. *Can.* 3. eam Cæremoniam hac Feria V. præcipit celebrari, & Bonifacius Moguntinus Antistes consuluit ante Zachariam Pontificem, utrum Sanctimonialibus liceret sibi invicem lavare pedes, sicut homines faciunt in Cœna Domini, aliisque diebus? Cui Pontifex respondit: licere; præceptumque Domini, non tam ad masculos, quam ad fœminas pertinere, & in vita S. Berthæ Abbatissæ Ordinis Vallumbrosani apud Bollandum 20. Martii legitur, eam Feria V. sanctimonialibus suis pedes lavare consuevisse.

Sed circa hoc, ut optime adnotat Cærem. Episc. *l.* 2. *c.* 24. *n.* 2. diversi sunt Ritus Ecclesiarum, & revera Narbonæ in Gallia quilibet Canonicus duodecim pauperibus pedes lavat; Lauduni vero, non pedes, sed manus omnium Canonicorum lavantur in Capitulo hac die, & pluribus in Monasteriis, ut asserit Grancolas *l.* 2. *sui Commentarii Historici cap.* 61. mutatus est usus lavandi pauperum pedes, & lavantur eodem statuto numero manus, singulis Quadragesimæ diebus ante prandium. Rursus magna etiam discrepantia est circa hunc Ritum inter Cærem. Episc. & inter Ordines Romanos, praximque nonnullarum Ecclesiarum, ac Principum laicorum; nam præfatum Cær. Episc. asserit alicubi in usu esse vestire sumptibus Episcopi, vel Capituli tresdecim pauperes, eosdemque cibo, & potu reficere, & mox suo tempore eisdem pedes lavare, & eleemosynam præbere. Alibi vero Episcopos lavare pedes tredecim ex suis Canonicis; dictumque Cæremoniale solum relinquit arbitrio Episcopi, vel consuetudini Ecclesiarum, lavandi pedes tredecim pauperibus, vel tredecim Canonicis, sed circa numerum lavandorum nullum relinquit arbitrium, & hinc est, quod Castaldus, Bauldry, Bissus, & alii Rubricistæ semper asserunt, lavandos debere esse tredecim numero. Multæ vero Ecclesiæ, ut supra innuimus, in usu habent lavare pedes duodecim pauperibus, vel aliis, sicut etiam Ordines Romani a Mabillonio vulgati eumdem numerum præscribunt, ex quo Christus Dominus duodecim Apostolis pedes laverit. Sic in Ordine X. Romano *n.* 12. dicitur, quod Pontifex post Missam celebratam hac die sine Planeta residens in Sede facit Mandatum duodecim Diaconorum. In Ordine vero Romano XIV. ab eodem Mabillonio vulgato auctore Cajetano *n.* 91. asseritur, quod Papa peragendo Mandatum lavat pedes duodecim Diaconibus, vel Capellanis in defectu ipsorum. Rursus in eodem *Ordine n.* 84. inscripto *de Mandato fiendo in die Jovis Sancto Rubrica*, hæc verba leguntur: Ipse vero (nempe Papa) præcinctus linteo habens se linteum mundum, quo unus Diaconus, qui ei servit, secundum Dominum Jacobum Cajetanum, ipsum Papam præcingit Bracheolam ad hoc portatam, habens in brachiis, & linteum mundum ante se tenens, quæ omnia debent parari per Thesaurarium, vel Fratres de Prognota, & duodecim Subdiaconi manent foris Basilicam discalceati: duo vero Ostiarii accipiunt prio-

priorem in ulnis, & portant eum ante Pontificem. Pontifex vero cum aqua calida, quam infundere debent Cubicularii, lavat pedes ejus, & tergit linteo, & deosculatur pedem ejus dexterum, & dat ei duos solidos, & sic facit unicuique Subdiaconorum, & dat eis duodecim denarios — Ex quibus verbis prædicti Ordinis Romani duo colliguntur: primum, ut notat optime Mabillon ibi, hoc non esse purum dicti Cajetani Ordinem, sed ab aliquo alio interpolatum, maxime in iis locis, ubi Rubricæ vocabulum in Titulo apponitur. Secundum, quod adverti debet, est quod ibi pariter numerus lavandorum est duodenarius, & quod lavandi erant Subdiaconi. Denique in Ordine Romano XV. auctore Petro Amelio *n.* 68. narratur, quod Patriarcha Grandensis Confessor in defectum Papæ de mandato ipsius lavit illa die pedes pauperum in parva Capella, non declarando quot fuerint dicti pauperes: nimirum 12. vel 13. num. vero 69. mentionem facit lotionis 12. Subdiaconorum.

Verum in Cæremoniali Papæ, seu Romano, ab Augustino Patricio Piccolomineo Episcopo Pientino digesto, & a Marcello Corcyrensi Archiepiscopo evulgato Venetiis anno 1516. die 21. Novemb. Typis Gregorii de Gregoriis, de qua re legi possunt ea, quæ tradit Mabillon in suo eruditissimo Commentario ad Ordinem Romanum *pag. 4. et seqq.* & in Appendice, quæ habetur ad calcem Ordinum Romanorum ab eodem editorum *pag.* 584. *et seqq.* in prædicto; inquam, Cærem. Rom. seu Papæ *l. 2. c.* 46. aperte declaratur Papam lavare pedes in hac V. Feria majori tredecim pauperibus, in albis vestibus novis a Papa sibi datis, &c. *cap.* vero 49. in eodem Cæremoniali præscribitur, quod Papa absente, debeat fieri lotio pedum tredecim pauperum ab aliquo ex Cardinalibus, unde liquet non solum in Cæremoniali Episcoporum, sed etiam in Cæremoniali Papæ, talem numerum, nimirum tredecim lavandorum esse præscriptum, cujus mysterium non miror, sicut mirari videtur Pompejus Sarnellius, quod neque Isidorus Hispalensis, neque Alcuinus, neque Amalarius, neque ullus alius ex antiquis S. R. & Rubricarum Interpretibus, explicaverit, nam antiquitus non erat præscriptus talis numerus lavandorum, & idcirco ab antiquis auctoribus mirum non est, si de mysterio talis numeri nihil fuerit investigatum.

Primus quæstionem hanc ex professo tractavit mox laudatus eruditissimus Sarnellius Vigiliensis Antistes *tom.* 1. *epist.* 13. qui duplicem apud Rupertum lotionem inveniens hac die peractam, quarum prima repræsentabat Mariæ lotionem, quam Christi Domini pedibus exhibuit in domo Pharisæi; altera vero exprimebat ablutionem a Christo Domino factam Discipulorum pedibus pridie quam pateretur, existimavit, quod Romana Ecclesia experimento edocta duas lotiones eadem die commode fieri non posse ob plures functiones, quæ Feria V. peragi debent, exstimavit inquam quod Ecclesia Romana decreverit, ut una, & eadem lotio ambas exprimeret, jubens ut Episcopus tredecim pauperum pedes ablueret, quorum primus Christum ipsum repræsentaret, cui Ecclesia Mariæ exemplo pedes ungat, reliqui duodecim Apostolos designarent, quorum pedes lavit Christus. Ruperti verba, quæ huic sententiæ locum dederunt, sunt hæc: *Mandatum, quod agitur inter pauperes, non omnino ejusdem rationis est. Illud enim Christi, hoc Ecclesiæ est. Illud diei præsentis, hoc præteriti spectat historiam Sabbati. Sabbato namque quando venit Dominus Jesus Bethaniam, etc. Maria accepit libram unguenti nardi pistici pretiosi, et unxit pedes Jesu, & extersit capillis pedes ejus &c. Mulierem illam imitatur Ecclesia, pedes Domini ungens, idest pauperes eleemosynis refovens, qui licet infima, tamen ejus membra sunt, & sicut pedes, ita magis corporis ejus extrema reputantur partes. Hos pedes capillis suis tersit, idest superfluis rerum suarum refecit, sicut Apostolus ait: vestra abundantia illorum inopiam suppleat. Hoc ergo mandatum Ecclesiæ obsequium est, ideoque cuncta congregatio pedes lavat pauperum. In illo autem, ut dictum est, Prælati vice Christi deserviunt* — In hujus rei confirmationem illud etiam Sarnellius adjecit, in antiquo nimirum Ordine Romano præscribi Antiphonas recitandas tempore mandati, quæ Mariæ Christi pedes ungentis narrant historiam. Hanc Sarnellii sententiam pluribus argumentis impugnant doctissimi viri Orlendus, & Frescobaldi, quorum rationibus libenter acquiescimus. Putant alii in tertiodecimo pauperum repræsentari D. Paulum, cujus placiti auctor primus fuit noster Paulus Aresius vir eruditissimus Episcopus Dertonensis *lib.* 5. ex iis, quos italice inscripsit: *delle sagre imprese impresa* 136. *n.* 30. *p.* 341. non quod dictus Paulus Cœnæ assideret, quem certum est post Salvatoris ascensum fuisse vocatum, sed ob peculiarem reverentiam Romanæ Ecclesiæ præ cæteris erga concivem suum, & Apostolum, quem una cum Petro susceptæ Christianæ Fidei cognoscit auctorem. Opinionem hanc sua non carere probabilitate demonstrat laudatus Orlendus Ordinis Prædicatorum Magister *cap.* 13. operis, quod inscripsit: *Duplex lavacrum in Cœna Domini fideliter exhibitum* Florentiæ anno 1710. eamque vindicat a censuris Frescobaldi. Hic vero auctor in opusculo edito anno 1709. sub hoc titulo: *Pedilavium, sive de numero pauperum, quibus lavandi sunt pedes Feria V. majoris hebdomadæ*; putat Ecclesiam ideo tredecim pauperum lavare pedes, quia Christus tredecim pedes lavit; si autem quæras quis fuerit ille tertius decimus, cui Christus pedes laverit, respondebit fuisse illum Patrem familias, in cujus domum Christus Pascha cum Apostolis celebraturus diverterat, quem propterea in tertio decimo pauperum repræsentat Ecclesiam. Opinionem hanc merito tamquam Evangelio contrariam Orlendus impugnat; certum enim est ex Evangelio, Christum cum duodecim Apostolis Cœnam celebrasse. Demum Orlendus ipse postquam omnes hac de re auctorum sententias retulit, & earum momenta accurate perpendit,

con-

concludit incertum admodum esse, quos numerus ille exprimat, quem Romana præscribit Ecclesia in tredecim pauperibus aqua lustrandis: equidem id satis incertum est, nostros tamen sensus, ut fateamur, libere pronuntiabimus: videri nobis in hoc numero nullum latere Mysterium, neque Romanam Ecclesiam cum hac die lavare cœpit tredecim pauperum pedes, exemplum imitari voluisse Christi duodecim Discipulorum pedes lavantis.

Etenim duplex olim in Ecclesia Romana fiebat lotio pedum Feria V. majoris hebdomadæ, primam exhibebat Pontifex duodecim Subdiaconis statim ac Missam absolverat, alteram post prandium tredecim pauperibus. Id colligitur ex Ordine Romano a Cencio Camerario tempore Cælestini edito, in quo ista leguntur — *Duodecim Diaconi cum Priore remanent extra Basilicam discalceati, schola Ostiariorum, & Mappulariorum accipiunt Priorem Basilicæ, et alios undecim Subdiaconos in ulnis suis, sicque per ordinem portant eos unus post alium ante D. Papam, Pontifex autem lavat pedes eorum, et tergit cum linteo, et postmodum osculatur, et dat unicuique suos solidos* — De altera vero lotione hæc paulo post refert — *Comestione autem finita D. Papa intrat Cameram, ibique incontinenter facit mandatum abluendo tredecim pauperibus pedes, et extergendo, et postmodum osculando. Ibi etiam Camerarius est paratus, qui Domino Papæ porriget Marabonitos singulos singulis pauperibus erogandos. Hoc facto Dominus Papa dat eisdem pauperibus manu propria ad potandum.*

Non dubium quin prima lotio Christum repræsentet duodecim Apostolorum pedes lavantem; quid vero significet altera lotio, Scriptores non satis intelligunt. Sed observandum est Ecclesiam Romanam a Gregorii Magni temporibus usque ad nostram ætatem quotidie tredecim pauperes convivio excipere in memoriam illius gesti, quod contigit ætate Gregorii Magni, quando nimirum duodecim pauperibus, quibus Gregorius prandium erogabat, sese decimustertius adjunxit, scilicet Angelus. Cum ergo vides Ecclesiam Romanam antiquitus lavare pedes tredecim pauperum, nullum tibi mysterium in mentem veniat, sed opinare tantum Pontificem, ut majus humilitatis præberet exemplum die Jovis Sancto, non solum pauperes excepisse convivio, quod quotidie fiebat, sed etiam eorum pedes abluisse. Hinc cum prior illa consuetudo Subdiaconorum pedes lavandi desierit, & altera Romæ retenta fuerit, manifestum est Romanam Ecclesiam lavando pedes tredecim pauperibus, neque Paulum, neque Mathiam, nec dominum domus, nec Christum ipsum in tertiodecimo pauperum exhibere, sed ea die imitari voluisse, & exemplum Christi lavantis Apostolorum pedes, & Gregorii charitatem tredecim pauperes prandio excipientis. Ut autem magis exprimeretur Christi Domini factum, seliguntur modo a Pontifice tredecim quidem pauperes, sed Presbyteri, quod aliis diebus non fit. Rem ita esse illud etiam evincit, quod Ecclesia Romana Fer. V. majoris hebdomadæ non aliis pauperibus prandium distribuit, quam iis, quibus lavandi sunt pedes: ergo Ecclesia in die Sancto Jovis morem consuetum observat, dum pauperibus prandium exhibet, & quia tredecim sunt, quos quotidiano convivio reficere solet, idcirco tredecim sunt, quorum eadem die pedes abluuntur.

De eadem Feria V. Majoris Hebdomadæ, & de Sacris ejus Ritibus peragendis in Minoribus Ecclesiis.

XXVII. Ante Officium præparentur in Altari omnia, quæ requiruntur pro dicenda Missa propria hujus diei. Advertatur tamen, quod Crux, quæ est inter candelabra, remaneat tecta velo violacei coloris juxta nostram sententiam supra, & Missale collocetur super pulvino albo, seu legili in cornu Epistolæ. In Abaco vero, seu Credentia sit Calix pro Missa cum ornamentis coloris albi, & duplici Hostia. Rursus sit etiam alius Calix cum Palla, Patena, velo albo, & ligula serica albi coloris, deinde Pyxis cum Particulis consecrandis ad Communionem populi, Thuribulum cum Navicula, Velum humerale albi coloris; prope Credentiam vero sit præparata Crux processionalis cooperta velo violaceo, & extra cancellos Baldachinum hastatum albi coloris pro Processione, vel in defectum Baldachini paretur umbella dicti coloris prope Credentiam. Denique crotalum pro signo salutationis Angelicæ. In Sacristia tria Superpellicea pro Clericis, & omnia ea sint parata, quæ requiruntur pro Missa Privata celebranda. Præterea Pluviale album pro Processione, & Stola violacea pro denudatione Altaris, ita etiam funalia, sive candelæ pro dicta Processione.

In Sacello vero pro reponendo SS. Sacramento debent disponi, & parari omnia ea, quæ diximus supra, nempe Altare erectum cum luminibus, &c. Capsula elegans, clave firmanda pro Calice servando; Corporale stratum intra Capsulam, aliud Corporale super Altare, & scabellum graduatum pro repositione Calicis in Capsula.

Hora congrua Rector Ecclesiæ Missam celebraturus, induit se paramentis Missalibus albi coloris, & interim primus Clericus accendit candelas in Altari majori, aptat Calicem in medio ejus, & retro illum Pyxidem cum Particulis. Deinde idem Celebrans, præcedente primo Clerico, & post eum secundo cum tertio, manibus junctis procedit tecto capite ad Altare, ubi Missam de die celebrabit cum cantu, si fieri potest, eo modo quo diximus supra in Dominica Palmarum, & quando cantatur Missa sine Ministris. In eadem Missa ultra Hostiam consuetam consecratur & alia, & Particulæ pro Communione Fidelium, & pro infirmis. Dum Celebrans dicit orationes ante Communionem, primus Clericus portat ex Abaco ad Altare Calicem vacuum cum Palla, Patena, Velo albi coloris, & Vitta serica. Idem Celebrans sumpto Sanguine, & cooperto Calice, ex quo eum

sum-

sumpsit, ponit alterum Calicem a primo Clerico delatum in medio corporalis, & detegit, deinde genuflectit, & alteram Hostiam consecratam in eo reponit, cooperit Palla, & Patena inversa, velumque desuper expandit, quo facto, facit Communionem Clericorum apud Altare juxta morem consuetum cum debitis genuflexionibus, deinde virorum, & mulierum ad cancellos.

Peracta Communione, Celebrans ad Altare cooperit Pyxidem, eamque reponit in Tabernaculo, postea prosequitur Missam cum iisdem Ritibus, & cæremoniis, ac si esset expositum SS. Sacramentum ad Altare. Sumpta ab eodem Celebrante ablutionem digitorum, Calix Missæ defertur a primo Clerico ad credentiam. Interim accenduntur candelæ in Sacello Sepulcri, disponitur Baldachinum, seu umbella, & distribuuntur cerei pro sodalibus, si adsint, vel cultoribus de populo.

Finita Missa, accedit ad medium Altaris, genuflectit, & per viam breviorem descendit ad planum Epistolæ, ibique per manus Clericorum deponit Planetam, & Manipulum, & accipit Pluviale albi coloris. Utrum autem in defectu Pluvialis debeat deponere Casulam, & Manipulum, an vero ob majorem erga Sacramentum reverentiam retinere casulam (deponendo tamen Manipulum) eaque uti Pluviali, controvertitur inter DD. Bauld. agens de Feria V. in Cœna Domini *art.* 6. *n.* 5. sustinet loco Pluvialis adhibendam esse Planetam, cui sententiæ adhæret etiam Boverius in Cæremoniali PP. Capuccinorum, quibus tamen opponitur P. Victorius ejusdem Ordinis Capuccinorum in Synopsi S. R. *pag. mihi* 60. hac permotus ratione, nimirum quia cum in Rubricis tum generalibus, tum particularibus præcipiatur, ut in casibus, in quibus Pluvialis usus præscribitur, Sacerdos (eo deficiente) stet sine Planeta, cum Stola tantum super Albam sine Manipulo; hinc infert quod inhærendo Rubricis, Planeta pro Pluviali inservire non potest. Et quamvis Rubrica Generalis Missæ *part.* 1. *tit.* 19. *n.* 4. videatur restricta ad solas benedictiones, quæ fiunt in Altari; nihilominus auctores illam passim ad alios casus similes extendunt: videlicet Gavantus *p.* 2. *tit.* 3. *n.* 4. & Bissus *tit. M n.* 22. ad absolutionem post Missam Defunctorum, Claudius Arnaud. *tract.* 1. *p.* 1. *tit.* 19. *n.* 4. ad Processionem, Castaldus *lib.* 2. *sect.* 2. *c.* 1. *num.* 5. ad aspersionem Aquæ benedictæ, quæ fit diebus Dominicis, & idem docet P. Quarti de Benedictionibus *tit.* 3. *sect.* 1. *n.* 4. qui in Commentariis super Rubricas Missalis *p.* 1. *tit.* 19. *n.* 9. eam generalem Rubricam, seu Legem accipit tamquam absolute, & generaliter latam. Et tandem Anonymus quidam a præfato P. Victorio allegatus Rubricarum peritissimus, ut ait ipse, in Rituum expositione *part.* 2. *cap.* 1. *n.* 2. eam extendit ad Expositionem, ac Benedictionem SS. Sacramenti. Gavantus vero *part.* 1. *tit.* 19. *n.* 4. *lit.* m aperte docet, quod *Planeta cum Stola est habitus ad Missam tantum, & idco potius Stola super Albam sufficit, deficiente Pluviali.* Ex his præfatus P. Victorius deducit, quod sine Planeta in defectu Pluvialis debeat deferri Sanctissimum Sacramentum hac die ad Sacellum, ubi est capsula, in qua reponi debet. Verum contraria sententia non caret sua probabilitate, & cum hæc Processio sit quoddam veluti completum Missæ antea celebratæ, valde decens videtur, quod a Celebrante deferatur Sacramentum cum capsula, sicut postridie ex Rubricis ejus diei reportandum est Sacramentum a Sepulcro ad Altare cum Planeta, & in Festo Corporis Christi, plerisque in locis intersint processioni hujus diei aliqui Sacerdotes Planeta induti.

Sacerdos, inquam, paratus ut supra, vel cum Pluviali, vel sine ipso cum Stola, per anteriorem viam redit ad medium Altaris, ubi flectit utrumque genu, deinde manens genuflexus super infimo Altaris gradu, præterquam dum imponit Thus in Thuribulo, ministrante aliquo Acolytho, sine osculis, & benedictione, deinde Sacramentum incensat triplici ductu, postea sumit Velum humerale adjuvante aliquo Acolytho, & surgens ascendit ad suppedaneum Altaris, genuflectit, deinde surgit, & ad cantelam firmat velum Calicis ligula serica. Accipit deinde Calicem sinistra per nodum, submittens eam velo, & dexteram ponit supra Calicem, supra quam secundus Clericus extendit extremitates ambas Veli humeralis.

Si nulli sint Cantores, ipsemet Celebrans facie ad populum conversa, incipit Hymnum: *Pange lingua, &c.* postque statim incipit Processio, in qua proceditur ordine sequenti.

Primo, procedunt Sodales alicujus confraternitatis, si qui sunt, vel pii viri cum luminibus. Secundo, Crux processionalis delata a tertio Clerico. Tertio, primus Clericus cum Thuribulo fumigante. Quarto, Celebrans sub Baldachino, vel sub umbella, & a sinistris ejus Clericus elevans ejus vestis anterioris extremitates, dum descendit gradus, vel ascendit, & recitans cum eodem Sacerdote *Pange lingua, &c.* illumque prosequendo.

Cum perventum fuerit ad Sacellum, omnes se disponunt per duas partes, ita ut Celebrans, & Thuriferarius transire possint per medium illorum, deferens vero Crucem, sistet e regione Sacelli. Celebrans ascendit ad Altare ejusdem Sacelli, & deponit Calicem super corporale extensum in ejus Mensa, & deinde descendit primum gradum, ac genuflexus in suppedaneo, deponit Velum humerale. Interim deferentes Baldachinum asportant illud in locum congruum, tunc Celebrans surgens, imponit incensum in Thuribulum sine benedictione, & sine osculis, & utroque genu procumbens, inclinato profundo capite antea, & post, Sacramentum incensat triplici ductu, recitantibus interim Clericis ℣. *Tantum ergo Sacramentum, &c.*

Facta incensatione surgit, & genuflexione iterum facta, postea Calicem in capsula reponit, eamque claudit, deinde descendit ad secundum, vel infimum gradum, ubi parumper orat, deinde surgit, & facta iterum genuflexione ambobus genibus in pla-

plano, per breviorem viam recedit præcedente Cruce, medius inter duos Clericos, & revertitur ad Altare majus, ibique facta genuflexione ascendit ad suppedaneum, indeque extrahit e Tabernaculo, & defert Pyxidem, in qua sunt Particulæ, præcedentibus duobus Clericis cum candelis accensis ad locum, ubi est Calix reconditus, vel ad alium locum paratum, quo facto pergit in Sacristiam, ubi deponit paramenta alba, sed non Albam; postea accedit in Chorum, ubi incipit, & prosequitur Vesperas sine cantu, quibus finitis sumit Stolam violaceam super Albam pendentem ante pectus, & procedit ita indutus ad denudationem Altaris, adjuvante aliquo Ministro, seu pluribus, dicens Antiphonam: *Diviserunt sibi*, &c. & Psalmum *Deus Deus meus respice in me*, &c. quem interim Cantores prosequuntur, si qui forte adsint.

Denudatis etiam aliis Altaribus, si quæ sunt, redit ante Altare majus, ubi post ultimum ℣. Psalmi, & repetita Antiphona, genuflectit cum omnibus aliis, dum aliquis Clericus dat signum Salutationis Angelicæ cum crotalo. Surgit deinde, & facta genuflexione Cruci cum suis Clericis, revertitur in Sacristiam, ubi paramenta deponit, & gratias Deo agit.

Curare debet Ecclesiæ Rector, ut assidue adsint, qui orent ante SS. Sacramentum in Sacello Sepulcri, & decens numerus cereorum in eo colluceat.

Antequam finem imponamus Observationibus, quæ spectant ad Ritus dirigendos hujus diei, advertere debemus, quod tota hebdomada, sicut alibi diximus, non possunt celebrari Missæ de Requie, etiam præsente Cadavere, sed per totum hoc ultimum triduum neque possunt celebrari Exequiæ solemnes pro Defunctis, uti decrevit S. R. C. die 11. Aug. 1736. *in Placentina*, quod Decretum datum est in nostro Indice *sub num.* 690.

De Feria VI. in Parasceve. IX.

GAVANTUS.

1. Institutorem Feriæ Parasceve facit S. Paulum *Chrysost. hom.* 1. *de Cruce*, & *latrone*, quæ præparationem significat. Cœna pura dicta est *apud Irenæum. lib.* 5. *cap.* 23. idest, sine azymis, ut explicat *Baron. ann.* 34. cujus Rubricas cum augmento minutiorum tunc explicabimus.

Novæ Observationes & Additiones ad Gavanti Commentarium.

1. Gav. *Institutorem Feriæ Parasceve*, &c.) Apostolos Mysteriorum quorum ipsi fuerant testes instituentes Festa, unum in Dominicæ Passionis honorem præcepisse, communis est Ecclesiæ sententia, Augustini etiam auctoritate firmata, quæ habetur *in epist.* 45. novæ editionis. Hoc autem Festum licet augustissimus esset, precibus tamen, jejuniis, & mortificatione potius quam lætitiæ signis celebratur. Tertullianus hanc diem Paschatis nomine non semel appellat, tum lib. adversus Judæos, tum lib. 4. adversus Marcionem, tum lib. de oratione, ubi affirmat diem Paschatis esse diem luctus, & publici jejunii, ac propterea pacem in Fidelium cœtibus osculo non esse tribuendam, his verbis: *Sic et die Paschæ quo communis, et quasi publica jejunii Religio est, merito deponimus osculum, nihil curantes de osculando, quod cum omnibus faciamus.* Nunc ad ejusdem Feriæ recentes Ritus minute examinandos descendimus.

RUBRICA.

1. (a) *Finita Nona, Sacerdos, et Ministri induti paramentis nigri coloris, sine luminaribus, et incenso* (b) *procedunt ad Altare, et* (c) *ante illud prostrati aliquandiu orant. Interim Acolythi unam tantum* (d) *tobaleam extendunt super Altare, Sacerdos cum Ministris facta oratione ascendit ad Altare, et* (e) *osculatur illud in medio; deinde Lector accedit ad legendum Prophetiam in loco ubi legitur Epistola, et incipit eam* (f) *sine titulo: quam etiam Sacerdos legit submissa voce apud Altare in cornu Epistolæ.*

GAVANTUS.

(a) *Finita Nona.* Notat hoc *Rupert. lib.* 6. *c.* 4. quia hora nona expiravit Christus, ad cujus quasi funus nos accedimus cum Nicodemo, & alii, *Dur. l.* 6. *c.* 77. neque enim hac die Missa dicitur *ex Innoc. I.* quia percusso Pastore, dispersi sunt Apostoli; & usque ad diem Paschatis in tristitia jejunaverunt, *de cons. d.* 3. *Sab.* Præterea celebrare non convenit, cum hac die seipsum obtulerit Christus, *Alcuin.* quod si Missam eam appelles, ea est more Apostolorum, ait *Amal. l.* 4. *c.* 20. quod tamen non placet; cum hodie nulla fiat consecratio, & Missa sit præsanctificatorum. Nona vero cum aliis præcedentibus Horis sine lumine dicitur.

(b) *Procedunt ad Altare.* Altare erit nudum cum Cruce velata velo nigro, ita ut suo tempore facile queat detegi, & candelabris sex obscuri potius coloris, & candelis ex cera communi, non alba, extinctis; gradus ejusdem nudi erunt, sed tamen bene mundi pro Sacerdotis prostratione, Credentia simplex linteo cooperta in superiori tantum parte, cum necessariis tantum ad Officium, nempe bursa cum corporali, & purificatorio, ampullis vini, & aquæ, vase vitreo ad ablutionem digitorum, ut infra, Missalibus duobus, & cussino mappa longa pro Altari, vel longo albo pro Celebrantis humeris ad Sacramentum reportandum, & candelabris Acolythorum cum candelis ex cera communi. Procedunt igitur, præeuntibus Acolythis sine candelabris cum paramentis, ut *in* 1. *part. tit.* 19. *num.* 6. *et* 7. uno post alium Ministro, ut ad Missam.

(c) *Ante illud prostrati.* Convenit, ut sub eorum

rum capitibus ponantur cussini coriacei, vel simplices, non tamen de iis, qui sunt ad usus Missalis in Altari: prostrationis meminit *Ord. Romanus*, neque ideo vestiri debent gradus Altaris panno nigro, quia sapit solemnitatem.

(d) *Tobaleam extendunt.* Ita in *Ordine Romano*, quæ Syndonem monumenti significat, *Durand. lib.* 6. *cap.* 77. & præterea Missale cum cussino super Altare apertum collocatur.

(e) *Osculatur illud.* Indicat *Ordo Rom.* ut initio Missæ fieri solet.

(f) *Sine Titulo.* Titulus est caput Lectionis, & sine capite sumus, cum Christus occiditur, hoc est repræsentative hac die, *Honor. in Gemma lib.* 3. *cap.* 89. nec in fine lector osculatur manum Celebrantis. Tractus primus habetur in *Antiphonario Gregor.* sed *Alcuin.* putat, nuperrime tunc fuisse compilatum.

RUBRICA.

3. *Finito Tractu, Sacerdos in cornu Epistolæ dicit, Oremus, Diaconus, Flectamus genua, & Subdiaconus, Levate.*

GAVANTUS.

Non dicitur, *Dominus vobiscum* hodie, quia moriente summo Sacerdote, cessant officia Sacerdotis, *Honor. ubi supra cap.* 95. frequentius dicitur, *Flectamus genua*, quod etiam docet *Ordo Romanus*, ad augmentandam humilitatem. *Hugo Vict. de spec. Miss. obs. cap.* 20.

Diaconus genuflectit ante alios dicens, *Flectamus genua*, Subdiaconus ante alios surgens dicit, *Levate*, solus stat Celebrans. Ad orationem Ministri stant, ut in Missa. Oratio vero hæc non habetur *in Sacramentario Gregoriano.*

RUBRICA.

4. *Subdiaconus in tono Epistolæ similiter sine titulo cantat sequentem Lectionem.*

GAVANTUS.

Prima Lectio ex Prophetis, secunda ex Pentateucho Moysis, quia lex, & Prophetæ Crucem Christi prænunciarunt. *Rupert. lib.* 6. *cap.* 5. & duæ Lectiones innuunt, pro duobus populis obire Christum, *Honorius in Gemma lib.* 3. *cap.* 89. Lectio Exodi vicinior est Passioni, in qua mentio de illa est: *os non comminuetis ex eo. Durand. loc. cit.* & ideo secundo loco legitur, quamvis sit antiquior Lectione Osee.

Subdiaconus in fine non osculatur manum Celebrantis.

Novæ Observationes, & Additiones, &c. pro Ritibus servandis a principio Officii hujus Feriæ VI. in Parasceve usque ad finem Tractus, antequam incipiatur Passio.

De præparandis pro dicto Officio hujus Feriæ in Altari majori. §. I.

II. Altare majus, & gradus ejus debent esse omnino nudi, Tabernaculum SS. Sacramenti sit pariter nudum, vel coopertum conopæo potius violaceo, quam nigro, ut supra diximus. In medio ejusdem Altaris collocetur Crux cooperta velo nigro, ut ait Gavantus *supra lit.* b, vel potius violaceo, ut docet Bauldry *p.* 4. *c.* 10. *de Feria VI. in Parasceve art.* 1. *n.* 1. & Turrinus *p.* 6. *sect.* 2. *cap.* 2. sed dictum velum ita componatur, ut facile denudari possit ante adorationem Crucis, de qua infra. Solent aliqui, ut diximus supra, aliam Crucem formæ grandioris diversam ab illa, quæ est inter candelabra suo velo coopertam super Altare hac die præparare, sed videtur esse discooperiendam a Celebrante illam eamdem Crucem, quæ est inter candelabra, præterquam quod ex ipsa Rubrica infra attente considerata, & ex figura Cæremonialis Episcoporum sub Innocentio X. impressi *lib.* 2. *cap.* 26. aperte deducitur discooperiendam esse a Celebrante illam eamdem Crucem, quæ est inter supradicta candelabra, quia illa figura Crux adoranda est posita super gradus Altaris, & pessulus inter candelabra sine Cruce conspicitur, ex quo patet Crucem adorandam, ex illo pede desumptam fuisse, ut observat Biss. *lit. A n.* 295. & Nicolaus de Bralion *supr. c.* 11. *n.* 11. ac propterea curare debet omnimode Cæremoniarius (si Crux ordinaria Altaris esset valde incommoda) ut Crux alia adoranda collocetur in medio Altaris, quæ suo tempore discooperiatur, & hæc eadem publicæ adorationi jam exposita, postmodum suo in pede in medio Altaris inter candelabra reponetur. Præterea super idem Altare poni debent sex candelabra obscuri coloris, ferrea, aut lignea cum candelis ceræ communis extinctis, nihilque aliud super idem Altare ponatur præter prædicta.

Antequam Celebrans accedat ad Altare, vel circa finem Nonæ, Cæremoniarius, vel Sacrista ponat tres cussinos coriaceos, vel laneos super ultimum gradum Altaris, parum distantes inter se, super quos Celebrans, & Ministri sacri dum stant prostrati super pavimentum Capellæ, deponent brachia, ut infra. Bauldry *sup. art.* 2. *n.* 2. Biss. *lit. F n.* 45. §. 2. in plano Presbyterii ante gradus Altaris non debet sterni pannus niger, qui infimo gradui inhæreat juxta sententiam Gavanti *supra*, Arnaudi, & Hyppoliti a Portu *c.* 2. *de Officio hujus Feria art.* 1. *n.* 17. tum quia talis pannus sapit solemnitatem, tum quia graduum mundities, & Capellæ excludit necessitatem hujus panni, quem tamen Castaldus *lib.* 3. *sect.* 5. *cap.* 1. *num.* 5. sterni debere asserit.

De præparandis in Abaco, seu Credentia Altaris majoris. §. II.

III. Credentia sit etiam nuda, sed paulo ante Officium tegi debet Mappa linea alba a nulla parte

te

te pendente: Gavantus *supra lit.* b Turrinus *p.* 3. *sect.* 2. *c.* 2. Bissus *lit. C n.* 555. vel quæ ad summum per ejus latera tantillum pendeat; ex Bauldry *p.* 4. *art.* 1. *n.* 1. In medio ipsius credentiæ a parte anteriori poni debet Bursa nigra corporalium, quasi jacens cum purificatorio, habens intus corporale mundum. Gavantus *supra*, Bauldry *supra n.* 4. Hippolytus a Portu *supra n.* 15.

Ad latus Bursæ versus Altare, cussinus niger cum Missali pro Celebrante. Ad latus sinistrum alius liber Missalis pro Ministris, quæ Missalia sint tecta, si fieri potest, tegumentis nigris. Post Bursam pelvicula cum ampullis aquæ, & vini omnino vitreis, cum manutergio. Ante Bursam collocetur Mappa oblonga plicata, explicanda super Altare ad initium Officii. Post Missale Sacerdotis velum humerale album, sed hoc, ut dicemus infra, melius collocabitur in Sacello, ubi est SS. Sacramentum, cum Celebrans illud ibidem ad Processionem sumere debeat. Post Ministrorum Missale Stola latior nigri coloris pro Diacono, qua utetur cum cantabit eam partem Passionis, quæ dicitur in tono Evangelii, & in Processione, ac reliquo Officio usque ad finem; Bauldry *supra n.* 2. Hippolytus a Portu *supra*; prope pelviculam ampullarum vas vitreum ad purificandos digitos, purificatorium ad eos tergendos, si forte Celebrans tetigerit Sacramentum, dum illud deponet in Patenam, Bauldry *supra*, nisi commodius videatur collocare dictum vas super Altare, non procul ab ostiolo aperto Tabernaculi; Hippolytus a Portu *supra.* Collocetur etiam in ea velum parvum nigrum pro cooperiendo, & reportando Calice ad credentiam post Officium. Memoriale Rituum majoris hebdomadæ *tit.* 8. de Feria VI. in Parasceve, *tit.* 1. *de Abaco seu credentia n.* 10. octo candelæ ex cera alba tradendæ octo Hastiferis post regressum Processionis. Memoriale prædictum *ibidem n.* 14. In medio partis posterioris ipsius credentiæ aliqui addunt collocandum esse Bacile, Buccale, & Patenam argenteam pro lotione manuum Celebrantis, & unum mantile, seu manutergium pro abstersione earumdem, præsertim, quando Celebrans est aliqua dignitate constitutus. Denique ubi est consuetudo debet poni pelvis, seu lanx argentea ad recipiendas oblationes, quæ Cruci offeruntur, tam a Clericis, quam a viris de populo, in ipsius adoratione. Ex Cæremon. Episcop. *lib.* 1. *cap.* 25. §. 2.

De aliis præparandis in Presbyterio, & Choro. §. III.

IV. In Presbyterio, vel in aliquo loco congruo, remoto tamen, & separato ab Altari præparentur tres cussini coriacei, vel ex alia materia coloris violacei, de quibus supra, item in eodem loco, sive in Choro paretur tapes oblongus, seu pannus violaceus extendendus suo tempore pro adoratione Crucis. Magnus etiam pulvinus ex serico villoso violaceo, vel ex alia materia serica, ubi Crux erit ponenda, & velum album serico violaceo contextum, super eo explicandum. Cæremon. Episcop. *lib.* 2. *cap.* 25. §. 3. Bauld. *p.* 4. *cap.* 10. *art.* 1. *num.* 5. Bissus *tom.* 1. *lit. F n.* 45. §. 1. & si ob populi frequentiam pluribus in locis ad evitandam confusionem per Ecclesiam Sacræ Crucis imagines exponendæ essent, hæc omnia multiplicari poterunt, & aliæ Cruces præparari.

Parentur etiam in aliquo loco aliquantulum remoto versus cornu Evangelii tria legilia nuda, super quæ cantabitur Passio, sicut & tria Missalia pro Passione decantanda, vel potius tres Codices, in quibus diligenter notata sit Passio.

Ponatur scamnum oblongum in Presbyterio omnino nudum a parte Epistolæ, in quo Celebrans, & Ministri Sacri suo tempore sedere debent. Bauldry *supra num.* 7. Bissus *supra*, Gerlacus Vinitor *part.* 6. *tit.* 11. *num.* 3.

Item in eodem loco instrumentum ligneum, seu crotalum, tam pro elevatione Hostiæ, ubi solet adhiberi, quam pro signo Salutationis Angelicæ.

De aliis præparandis in Sacristia. §. IV.

V. Sacristia parare debet in Sacristia paramenta nigri coloris pro Celebrante, & Ministris sacris, scilicet quatuor Planetas, quarum tres sint plicatæ ante pectus, deferendæ de more, prima pro Diacono, secunda pro Subdiacono ordinario, tertia vero erit pro Subdiacono, qui Crucem in Processione deferet, quam aliqui omittunt, quia potest uti Planeta Diaconi, cum ille Stola latiori indutus in Processione procedat, duas Stolas nigras, quarum una sit Diaconalis, altera Presbyteralis, deinde Stolam latiorem pariter nigram pro eodem Diacono, tres Manipulos ejusdem coloris, quatuor Amictus, quatuor Albas, quatuor Cingula. Item præparentur pro aliis tribus, qui Passionem sunt cantaturi, tres Amictus, tres Albæ, tria cingula, tres Stolæ Diaconales, & totidem Manipuli pariter nigri coloris.

Item in Sacristia Cathedralis Ecclesiæ, quando Episcopus celebrat, parentur Pluvialia nigri coloris si adsit, aliter coloris violacei juxta numerum Hastarum Baldachini pro Beneficiatis, vel Mansionarii, qui deferre debent Baldachinum, dum fit Processio, deficientibus Pluvialibus, deferent illud cum cottis. Cær. Episc. *l.* 2. *c.* 25. §. 10. *&c.* 25. §. 31. semper tamen sine Stolis, vel melius in habitu chorali, prout mos est in Romanis Basilicis. Præparentur etiam in Sacristia duo Thuribula, & totidem Naviculæ, vel saltem una pro Processione, & reliquo Officio; paretur quoque vas cum carbonibus accensis, ut suo tempore præsto sint; item duo candelabra cum suis candelis extinctis ex cera communi, deferenda a Ceroferariis in Processione, & Crux processionalis denudanda postquam Crux Altaris majoris denudata fuerit, quæ tunc a Sacristia privatim defertur ad Presbyterium, & ponitur ad cornu Epistolæ prope credentiam, ut colligitur ex Bisso *tom.* 1. *litt. D num.* 225. §. 5.

Pa-

Parentur etiam cottæ pro numero Clericorum inservientium Officio, & candelæ, sive funalia cereæ albæ pro numero Clericorum deferenda in Processione. Item tempore, quo celebrandum erit, seu potius Hostia consummanda, præparetur tobalea pro Altaris Mensa cooperienda, necnon alia mappa pro credentia, quæ nulla ex parte pendeant extra dictas Mensam, & credentiam. Pulvinus nigri coloris, duo Missalia, velum, Calix, & bursa, nigri pariter coloris, intus habens mundum Corporale, & purificatorium, denique pelvicula cum ampullis vitreis aquam, & vinum respective continentibus, necnon vasculum cristallinum ad abluendos Sacerdotis digitos, si opus fuerit, quæ omnia tempore opportuno deferuntur super credentiam, ut mox diximus.

De aliis præparandis prope Sacellum, &c. §. V.

VI. Prope Sacellum, ubi est reconditum Sanctissimum Sacramentum, ponatur Baldachinum album, non nigrum, in Processione deferendum, item velum humerale album juxta sententiam Gavanti *supra*, Corsetti, Christiani, Bauldry, Castaldi *supra*, imo juxta mentem Clementis XI. declaratam in sua Instructione edita 20. Januarii 1705. & a nobis superius per extensum allata, imponendum Celebrantis humeris ad Processionem eo modo, quo diximus in Feria V. supra, &c. Item parentur in supradicto Sacello intortitia, & cerei pro Canonicis si sint, & aliis de Clero, & scabellum graduatum, si opus sit pro Diacono, qui Calicem e capsula extrahere debet.

Pro Ritibus servandis hac die a fine Horarum Canonicarum usque ad initium Passionis §. VI.

VII. Rubr. & Gav. lit. a — *Finita Nona &c.*) Dum cantatur Nona, Celebrans, & alii Ministri sacri, adjuvantibus Acolythis, induuntur suis paramentis in Sacristia. Finita autem Nona, exeunt Celebrans, & Ministri parati, de Sacristia.

VIII. Rubr. & Gav. lit. b — *Procedunt ad Altare, &c.*) Et ad Altare procedunt sequenti ordine. Primus omnium præcedit Thuriferarius manibus junctis sine Thuribulo, quem sequuntur Ceroferarii sine candelabris, pariter manibus junctis, tum Cæremoniarius, qui semper, & præsertim hac die quantum fieri potest adesse debet, nudo capite cum supradictis Acolythis, deinde Ministri sacri unus post alium, ultimo Celebrans junctis manibus, capite tecto, sicut & sac. Ministri, neminem salutantes. Bauldry *sup. n.* 3. Biss. *lit. E n.* 56. §. 4.

IX. Rubr. & Gav. lit. c — *Ante illud prostrati, &c.*) Cum ad Altare pervenerint, Diaconus absque osculis recipit biretum Celebrantis, illudque porrigit, sicut & suum Cæremoniario, quod idem facit Subdiaconus; A Portu *supra art.* 2. *Rubr.* 1. *in adnot. n.* 4. & capite detecto omnes in recta linea Cruci genuflectunt, ut docet Castald. *lib.* 3. *sect.* 5. *c.* 2. *n.* 2. Deinde, item in recta linea genuflectunt utroque genu in plana terra ante infimum Altaris gradum, & statim Celebrans, & Ministri sacri se prosternunt ponentes brachia, & capita super cussinos, ita ut genua eorum sint in plano, caput vero, & brachia super dictos cussinos. Ex Cæremon. Cleric. Regul. S. Pauli *lib.* 2. *c.* 8. Sic prostrati aliquantulum orant per spatium unius *Miserere*. Marcellus in Cæremoniali Romano, seu Papæ *lib.* 2. *tit.* 1. *cap.* 51. quo tempore omnes etiam qui sunt in choro, genuflectunt in suis locis, & stallis, & caput inclinant, & orant, quod idem etiam populus debet in Ecclesia observare. Bissus *sup.* §. 1. Horatius Christiani *sect.* 4. *cap.* 2. *n.* 12.

X. Rubr. & Gavant. lit. d — *Tobaleam extendunt, &c.*) Acolythi facta brevi oratione, sicut & Cæremoniarius, surgunt, & iterum genuflectunt Cruci, & sumpta ab Acolythis de credentia Tobalea plicata oblonga, eam, facta prius Cruci genuflexione, super Altare extendunt, ita tamen ut nihil, aut parum hinc inde pendeat. Cærem. Episc. *lib.* 2. *c.* 26. §. 2. qua extensa, Cæremoniarius ponit Missale cum cussino nigro in cornu Epistolæ: quo facto, idem Cæremoniarius, transacto Orationis tempore, ut supra, admonet voce submissa, vel aliquo potius nutu Celebrantem, & Ministros, qui statim surgunt ab Oratione, sicut & omnes alii de choro; tum Celebrans cum Ministris sacris ascendit ad Altare, ablatis cussinis a gradibus Altaris, ne impediant, qui reportari debent ad Sacristiam, vel in aliquo loco separato reponi: Bissus *supra* §. 6. Bauldry *supra n.* 5. & 6.

XI. Rubr. & Gav. lit. e — *Osculatur illud &c.*) Perventi omnes tres ad Altare, Celebrans illud osculatur in medio, ut docet Rubr. *sup.* Ministri vero sacri genuflectunt Cruci unico genu, postea cum Celebrante accedunt ad cornu Epistolæ, & stant ut ad Introitum Missæ in Missis Solemnibus, id est Diaconus stat in secundo gradu a dexteris Celebrantis, & Subdiaconus a dexteris Diaconi in tertio gradu, vel in plano in recta linea. Bissus *lit. C n.* 197. §. 11. *& lit. F n.* 45. §. 6.

XII. Rubr. *Deinde Lector accedit, &c.*) Interim Cæremoniarius accedit ad Lectorem assignatum, cotta indutum, eique ministrat Missale, qui postea accedit cum Cæremoniario a sinistris ad medium Altaris, ubi in plano ambo faciunt genuflexionem unico genu Cruci, tum pergunt ad locum, ubi cantari solet Epistola, & ibid. Lector incipit cantare Prophetiam in tono Lectionis Prophetiarum, inflectendo aliquantulum vocem in fine, assistente sibi a sinistris Cæremoniario supradicto, quo tempore in choro omnes sedent, Ministri tamen sacri non sedeant nisi sedente Celebrante; advertat Lector, ne incipiat cantare prædictam Prophetiam, antequam Celebrans illam submissa voce incœperit (cujus in fine Ministri sacri non respondeant *Deo gratias*) & nullo modo prius, contra

quosdam nimis properantes. Bissus *supra* §. 7. Bauldry *supra num.* 8.

Completa Prophetia, item cum Cæremoniario a sinistris accedit Lector ante gradum infimum Altaris, ubi in medio, in plano tamen, unico genu Cruci genuflectit una cum Cæremoniario, & erectus extra medium Altaris reddit Missale prædicto Cæremoniario, & redit ad locum suum, cum non debeat osculari manum Celebrantis, neque ab eo benedictionem accipere. Cærem. Episcop. *l.* 2. *c.* 25. §. 12. Bissus *lit. F* §. 8. Bauldry *supra.*

XIII. Rubr. *Quam etiam Sacerdos legit &c.*) Eamdem Prophetiam, quæ cantatur a Lectore, etiam Sacerdos legit submissa voce, qui si post illam lectam cum Tractu sequenti, cum Ministris sacris sedere velit, poterit id facere, sed super scamnum nudum præparatum, de quo supra; & dum ea cantatur, sedent, ut diximus, omnes in Choro, in quo, finita a Lectore tali Prophetia, cantatur Tractus. Bissus *supra* §. 9. & 10. & Bauldry *supra.*

XIV. Rubr. num. 3. *Finito Tractu.*) Cantata Lectione, Ministri recedunt a latere Celebrantis, & descendunt unus post alium retro Celebrantem, ut fit ad Orationes Missæ; Celebrans vero stat in cornu Epistolæ, ut prius; si tamen cum Ministris sedeat tempore, quo in Choro cantatur Tractus, tunc circa finem ejusdem surgit cum Ministris, & accedit ad idem cornu Epistolæ per breviorem viam, quia non debet accedere ad medium pro dicendo *Dominus vobiscum*, & ibi in cornu Epistolæ, dum Ministri sacri stant unus post alium, ut supra, dicit absolute *Oremus.* Bauldry *supra n.* 10. Bissus *supra* §. 10. Vinitor *p.* 6. *tit.* 11. *num.* 10. & 12.

XV. Gavant. in Rubr. 3. *Diaconus genuflectit ante alios dicens, &c.*) Dicto *Oremus* a Sacerdote, Diaconus dicit *Flectamus genua*, & hæc dicens primus omnium genuflectit, statimque omnes cum eo pariter genuflectunt, solo Celebrante excepto, tum Subdiaconus primo surgens, & alii cum eo dicit *Levate*, quod semper eodem modo in pari casu servari debet. Bauldry, Bissus *supra*, & Vinitor pariter *supra n.* 17. postea Celebrans extensis manibus cantat Orationem ut in Missali, ad quam sacri Ministri stant adhuc unus post alium post Celebrantem, sicut etiam omnes in Choro stare debent capite inclinato. Bauldry *supra num.* 11. Bissus *supra* §. 11. Vinitor *supra num.* 12.

XVI. Rubric. num. 4. *Subdiaconus in tono Epistolæ, &c.*) Dum Celebrans dicit Orationem, Subdiaconus vadit ad credentiam cum debitis reverentiis, ubi deponit Planetam plicatam, si ea utitur, capit Missale a Cæremoniario, & facta Altari genuflexione, ac salutato semper hinc inde Choro, cum eodem Cæremoniario in loco consueto cantat Lectionem (tenens sibi Missale) in tono Epistolæ: interim habens præfatum Cæremoniarium a sinistris, & dum Subdiaconus cantat Lectionem, Celebrans legit pariter eamdem cum Tractu submissa voce, assistente sibi Diacono a dexteris, qui tamen in fine non respondet: *Deo gratias.*

XVII. Gavant. in prædictam Rubr. 4. *Subdiaconus in fine non osculatur, &c.*) Subdiaconus vero finita Lectione, & facta iterum genuflexione Altari, & reverentia Cruci, reddit Missale Cæremoniario. Bauldry *part.* 4. *cap.* 10. *art.* 2. *n.* 11. & 12. & sine osculo manus Celebrantis, ac sine ejus benedictione vadit ad Credentiam, ibique resumens Planetam plicatam, reddit postea ad Celebrantem, assistens ei a dexteris Diaconi, ut in Introitu Missæ in cornu Epistolæ, nisi ipse Celebrans cum Ministris sedeat tempore, quo in Choro cantatur Tractus post supradictam Lectionem. Bissus *supra*, & Bauldry *supra.*

RUBRICA.

5. *Finito Tractu, dicitur Passio* (g) *super nudum pulpitum, quam Celebrans* (h) *submissa voce legit in cornu Epistolæ.*

GAVANTUS.

Tractus secundus habetur *in Antiphonario Gregoriano.*

(g) *Super nudum pulpitum.* Nudato Christo in Cruce, omnia nuda sunt, & Scripturæ revelatæ. *Durand. ibid.* in eodem pulpito, vel in tribus ad majorem commoditatem, in cornu Evangelii, in plano Capellæ legitur, seu cantatur Passio a tribus Diaconis indutis Amictu, Alba, Cingulo, Stola Diaconali nigra, cum Manipulo, *ex Cærem. Pap. lib.* 2. *cap.* 39. qui procedunt de Sacristia hoc ordine, ut, qui Evangelistam refert, librum deferat ante pectus, & sit primus; quem sequitur ille, qui Turbam: postremo, qui Christum: omnes, manibus junctis: factis autem debitis reverentiis Altari, accedunt ad cantandum, medium locum relinquentes Evangelistæ, & dexteram ei, qui personam Christi agit: in Capella Papæ unus tantum adhibetur liber, in quo tres Cantores sigillatim cantant, quæ cantare debent. Alii adhibent tres libros, ut commodius cantent: *Cærem. Episcop. lib.* 2. *cap.* 21. meminit unius tantum libri, & quoad locum non tollit consuetudinem Ecclesiarum. Non probatur illa distinctio, seu distributio Passionis inter Celebrantem, Diaconum, & Subdiaconum, ita ut Celebrans vicem Christi gerat, Diaconus Evangelistæ, & Subdiaconus Turbarum. Si desint Ministri, solus Diaconus cantare debet totam Passionem, & partem finalem ejusdem, addito deinde ministerio Subdiaconi, & Acolythorum, ut fit ad Evangelium. Pulpiti vero vox a *S. Cypriano* usurpatur *epist.* 33. pro loco Evangelii. Vide supra *part.* 2. *tit.* 6. *num.* 5.

(h) *Submissa voce legit.* Stans paulo versus Cantores, & adstantibus Ministris, ut ad Introitum Missæ: sed cum legit ipse, *tradidit spiritum*, nondum tamen genuflectit, quia non legit in cornu Evangelii, ut in aliis Missis. Lecta vero, etiam postrema parte in eodem cornu, quæ vicem gerit Evangelii, convertit se ad cantores Passionis, ex *Cærem. Papæ loco tit. cap.* 39.

6. Di-

6. Dicitur autem Passio sine salutatione, & sine incenso: *Ordo Romanus:* Passionis secundum Joannem est mentio *in Sacramentario*, & quia ultimus scripsit, & quia interfuit, ideo legitur hodie, *ex Rupert. lib.* 6. *cap.* 6.

7. Ad ea verba, *tradidit spiritum*, omnes quidem genuflectunt, sed Celebrans, & alii versus Altare, Diaconi Cantores versus librum, signumque surgendi post pausam datur a Diacono, qui Evangelistam agit, eo ipso, quod surgit, ut *in Cærem. Episcop. lib.* 2. *cap.* 23. pausa erit unius *Pater noster*, ut in Cappella Papæ, *Cærem. Marcell. lib.* 2. *cap.* 39. quare non placet dari signum a Celebrante, manu cum strepitu super librum deposita * fit autem prædicta genuflexio ambobus genibus in terra positis.

RUBRICA.

8. *Quod sequitur, legitur in tono Evangelii: et dicitur, Munda cor meum, sed non petitur benedictio, non deferuntur luminaria, neque incensum, et Celebrans in fine non osculatur librum.*

GAVANTUS.

Diaconus reliqua facit de more, ut ad Evangelium, non tamen signat librum, neque seipsum, Acolythi medium tenent Subdiaconum, qui sustentat librum, fiunt enim velut exequiæ defuncto Christo in tristitia, & mœrore, *Alcuin. et communiter alii.*

RUBRICA.

9. *Deinde Sacerdos stans in cornu Epistolæ, incipit absolute.*

GAVANTUS.

Ministri stant post Celebrantem, ut in Missa: Orationes autem pro omnibus fiunt, quia pro omnibus oravit Christus in Cruce *ex Alcuino.* Habentur in *Ord. Roman. et in Sacramentario Gregoriano.* Imo Cælestinus I. earumdem meminit, *Epist.* 1. *ad Episcopos Galliæ*, & habentur in *Ambrosiano Ritu, ex Pamelio.* Celebrans dicit monitionem primam manibus junctis: Orationem vero, manibus extensis, neque unquam genuflectit: ut in 2. *part. tit.* 5. *num.* 5. dictum est, & sic deinceps usque ad finem Orationum.

10. Ad monitionem pro Judæis, non respondetur, *Amen;* quid mysterii, quærunt hoc loco? neque in præcedentibus monitionibus respondetur, *Amen*, non enim est Oratio, sed monitio ad orandum; omittitur autem, *Oremus*, quia oratur pro iis utcumque non salvandis, nisi in fine mundi, *Durand. loc. cit. c.* 77. Item non flectuntur genua, *ex Sacram. Gregor.* quia ii genibus flexis illuserunt Christo, *Alcuin. sequutus Ordinem Rom.*

Novæ Observationes, & Additiones, &c. Pro Ritibus peragendis in hac Feria ab initio Passionis, usque ad denudationem Crucis exclusive.

XVIII. Rubr. *Finito Tractu dicitur Passio, etc.*) Quando Subdiaconus cantat Lectionem, seu secundam Prophetiam, Celebrans leget illam cum Tractu sequenti assistente sibi Diacono, sicut ad primam. Interim vero tres Diaconi cantaturi Passionem pergent ad Sacristiam, & ibi adjuvantibus aliquibus Clericis, induuntur Albis, Manipulis, & Stolis Diaconalibus nigri coloris. Lectione a Subdiacono cantata, & dum cantatur Tractus in Choro, disponuntur ab Acolythis tria legilia in eodem loco, ut diximus in Dom. Palmarum pro cantanda Passione. Circa finem ejusdem Tractus, seu aliquam ejus partem (non enim necesse est, quod ℣℣. omnes ipsius Tractus cantentur ex communi praxi Urbis, sed pauci sufficiunt si ita videatur, præsertim ob paucitatem Cantorum; convenientius tamen est, ut omnes cantentur. Bauld. *part.* 4. *c.* 6. *art.* 3. *n.* 12.) exeunt de Sacristia Cantores Passionis, præcedente Cærem. &c. qui eodem ordine, quo diximus supra in Dom. Palmarum, accedent ad Altare, & cantabunt Passionem, eaque finita, in Sacristiam se recipient.

Si Celebrans sedeat tempore Tractus, surgens paulo ante quam Cantores incipiant Passionem, perget ad cornu Epist. cum Ministris, ut dictum est *sup.* & ibi leget Passionem, dum a Cantoribus inchoabitur, aliquantulum ad eos conversus, assistentibus sibi Diacono, & Subdiacono, & omnia alia peragendo, ut diximus *sup.* agentes de Passione, quæ cantatur in Dom. Palmarum.

Ad verba *Tradidit Spiritum*, dum Celebrans private legit Passionem, an genuflectere debeat, vide ea, quæ diximus *sup.* in Dom. Palmarum, dum vero prædicta verba cantantur ab eo qui agit personam Evangelistæ, omnes genuflectere debent, vel juxta consuetudinem locorum ad terram se prosternent, & se gerent, ut dictum est supra in Dom. præcedenti. Surgens autem Celebrans redit ad cornu Epist. ubi inclinatus dicet: *Munda cor meum, etc.* non vero *Jube Domine, etc.* quia benedictio non petitur, ut clare habetur in Missali. Nicolaus de Bralion *p.* 3. *c.* 11. *n.* 9. Biss. *lit. F n.* 45. §. 13. & leget ibidem reliquam Passionis partem, assistentibus Ministris ad dexteram, sicuti ad primam partem ejusdem Passionis.

XIX. Gav. in Rubr. 8. *Diaconus reliqua facit de more etc.*) Tum Diaconus cum debitis reverentiis ante, & post, accedet ad credentiam, ibique deposita Planeta, accipit Stolam nigram latiorem (quam Planetam non resumit nisi post Communionem Celebrantis, quod semper in similibus casibus est observandum. Biss. *lit. F n.* 45. §. 14. *et lit. M n.* 250. §. 4.) tum accipit Missale, illudque portat ad Altare, deinde genuflexus in loco solito Missæ Solemnis, dicit: *Munda cor meum, etc.* non petit benedictionem, ut in Rubr. sed sta-

tim accipit Missale, & statim ut cantores terminaverint Passionem, vadit de more ad locum Evangelii cum Subdiacono, & Ceroferariis, facta prius ab omnibus genuflexione Cruci, manibus junctis (sine cereis, & sine Thuribulo) & cum ad locum pervenerint, cantat in tono Evangelii reliquam Passionis partem more consueto, sed non incensando, & non signando librum, neque seipsum. Celebrans ad hanc Passionis partem stabit manibus junctis ante pectus in eodem cornu Ep. conversa facie ad Diaconum; Thuriferarius vero prope credentiam, similiter conversus ad Diaconum, & Cæremoniarius in eodem loco, ut alias. Cumque eam Passionis partem absolverit Diaconus, Subdiaconus claudet librum, nec osculandum deferet Celebranti (qui pariter non incensabitur a Diacono) sed mox tradet eum Cærem. qui eo accepto, præcedit, & Clerici sequuntur ordine consueto, quos sequuntur Diaconus, & Subdiaconus pares, & facta genuflexione in medio de more vadunt omnes ad sua loca. Cærem. Episc. *supra* §. 19.

XX. Gav. in Rubr. 9. *Ministri stant post Celebrantem, &c.*) Post prædicta Diaconus factis debitis reverentiis, ut supra, accedit cum Subdiacono ad Celebrantem, ut ad Orationem Missæ Solemnis, hoc est retro, manibus junctis, unus post alium.

Interim Celebrans stans in cornu Epist. incipiet absolute, junctis manibus, primam monitionem: *Oremus dilectissimi, &c.* ut in Missali, eaque finita, extendens, & jungens manus, & caput inclinans Cruci subjunget *Oremus*, subdet vero Diaconus *Flectamus genua*, & Subdiaconus *Levate*, ut supra; tum cantabit Celebrans primam orationem, extensis manibus, & in tono orationis Missæ ferialis, ac eodem tono, & Ritu cantabit reliqua, orationes scilicet extensis manibus, monitiones autem junctis, sed eodem cantu, quo primam; chorus ad easdem orationes, & monitiones stat versus Altare nudo capite, genuflectens cum dicitur *Flectamus genua*, & surgens cum dictum est *Levate*, ac in fine orationum respondebit *Amen* excepto ad orationem pro Judæis, in qua non dicitur pariter *Flectamus genua*, nec *Oremus*. Ad orationem pro Papa, quando hic nominatur, Celebrans inclinat caput versus librum inclinatione minimarum minima, quod etiam omnes alii faciunt.

Si Imperator nondum sit coronatus, additur in monitione *Electo*, ut habetur in Missali. Si vero Imperator sit defunctus, & imperium sit vacans, tunc in oratione pro Imperatore dicantur hæc verba: *Oremus, & pro Romano Imperio, ut Deus, &c.* ita Macrius *in Hierol. v. Cereus.* Non tamen addi debet nomen Regis, vel alterius Principis, seu Domini Loci, quia hoc esset contra Bullam Pii V. ut optime adnotat Gerlacus Vinitor *part.* 6. *tit.* 11. *num.* 18.

RUBRICA.

11. *Completis Orationibus, Sacerdos deposita casula, accedit ad cornu Epistolæ, & ibi in posteriori parte anguli Altaris accipit a Diacono Crucem jam in Altari præparatam; quam versa facie ad populum, a summitate parum* (i) *discooperit, incipiens solus Antiphonam: Ecce lignum Crucis. Ac deinceps in reliquis juvatur in cantu a Ministris usque ad Venite adoremus: Choro autem cantante Venite adoremus, omnes se prosternunt excepto Celebrante. Deinde procedit ad anteriorem partem anguli ejusdem cornu Epistolæ, & discooperiens brachium dexterum Crucis* (l) *elevansque eam paulisper altius quam primo, Ecce lignum Crucis, aliis cantantibus, & adorantibus ut supra. Deinde Sacerdos procedit ad medium Altaris, & discooperiens Crucem totaliter, ac elevans eam, tertio altius incipit: Ecce lignum Crucis; alii cantantibus, et adorantibus, ut supra.*

GAVANTUS.

(i) *Discooperit.* Velum aufertur a Cruce, ut quod Judæis tectum erat, nobis reveletur, *Rupert. l.* 6. *c.* 20. Item, quia nudatur Christus in Cruce, *Durand. loc. cit.* ubi docet, ter discooperiri Crucem quia paulatim prædicatus est Christus Crucifixus, primo in angulo Judæorum, postea palam, deinde ante medium Altaris, idest in medio gentium.

(l) *Elevans, etc.* Ostensio ligni Crucis in hac die erat in usu in Jerusalem tempore S. Paulini Nolani, *ex Franciotto in obs. myst. anni.* Elevatur etiam Crux ter ad honorem contra tres illusiones Christi in atrio Principis, in Prætorio, in Calvario; fit prostratio non tamen usque ad terram, sed genibus flexis, & capite valde demisso: Salutatur, & adoratur ter, cum genuflexione, & tertia vice prosternimus, ut eam osculemur, ut nimirum Christum Crucifixum omni humilitate veneremur, & easdem tres illusiones compensemus, *Durand. ibid.* Nota adverbium, *altius*, concordare etiam cum verbo, *incipit*, nedum cum verbo *elevans*, ita ut & vocem, & Crucem elevet altius Sacerdos una simul.

RUBRICA.

12. *Postea Sacerdos solus portat Crucem ad locum* (m) *ante Altare præparatum, et genuflexus ibidem eam locat: mox* (n) *depositis calceamentis accedit ad* (o) *adorandam Crucem, ter genua flectens antequam eam deosculetur. Hoc facto, revertitur et accipit calceamenta, et casulam. Postmodum Ministri Altaris, deinde alii Clerici, et Laici, bini et bini ter genibus flexis, ut dictum est, Crucem adorant. Interim, dum fit adoratio Crucis,* (p) *cantantur improperia, et alia quæ sequuntur, vel omnia vel par-*

pars eorum, prout multitudo adorantium, vel paucitas requirit, hoc modo: Duo Cantores in medio Chori cantant, &c.

GAVANTUS.

(m) *Ante Altare præparatum.* * Portat Celebrans Crucem sine ulla inclinatione facta Altari. Acolythi, dum denudatur Crux, extendunt tapete pulchrum cum cussino pretioso, & velo longo albo supra gradus Altaris versus planum cappellæ, genuflexus Celebrans ibidem deponit Crucem super velum, & cussinum.

(n) *Depositis calceamentis.* A latere Epistolæ, prope scamnum illi paratum ad secundum: & Celebrans adorat solus, deinde Ministri simul.

(o) *Adorandum.* Adorationis hujus auctor Sanctus Gregorius est, *ex S. Antonino part. 2. cap. 3. tit. 12.* Habetur *in Ordine Romano, & in Sacramentario Gregor.* cum minoribus cæremoniis: convenit autem, ut uniformis sit omnium actio pro locorum consuetudine, tum in osculo membrorum Crucifixi, tum in æquali pausa, qua singuli genua flectunt. Ad singulas adorationes dici potest versus: *Adoramus te Christe, & benedicimus tibi, quia per Sanctam Crucem tuam redemisti Mundum.* Ordo adorationis est, ut quilibet laicus, etiam Princeps, post Clerum adoret; Prælati vero, si qui adsunt, post Celebrantem.

(p) *Cantantur improperia. Ordo Roman.* eadem legat Sacerdos sedens cum Ministris. *Cæremonial. Pap. lib. 2. sect. 1. cap. 51.*

Improperia continent verba Latina, & Græca in laudem Christi, non Hebræa; quia Judæi negavere Christum, & reprobavere. *Rupert. lib. 6. c. 19.* Agios, & Trisagion hoc Græce dicitur adhuc, ex instituto S. Sabbæ. *Apud Rar. ann. 492.* Hymni *Pange lingua gloriosi*, auctor est Venantius Fort. *ex Baron. infra citando.*

Si repetitio est facienda ob longiorem adorationem, fiat ab Hymno *Pange lingua*, ut in Missali.

Novæ Observationes, & Additiones, &c. Pro Ritibus peragendis a Crucis denudatione usque ad Processionem.

XXI. Rub. *Completis orationibus, etc.*) Dum dicuntur ultimæ Orationes, Acolythi duce secundo Cæremoniario extendunt tapetem, seu pannum violaceum ante gradus Altaris, seu per planum Presbyterii, ita ut pars ejusdem panni superior sit super ejus primos gradus. Cærem. Episc. *lib. 2. cap. 25. et §. 22. cap. 26. §. 8.* Horatius Christiani *sect. 4. c. 3. n. 1.* & in infimo gradu Altaris ponent cussinum, & super cussinum extendent velum pretiosum violaceo serico contextum, de quo supra, seu mappam sericam.

XXII. Rubric. *Sacerdos deposita capsula accedit, etc.*) Celebrans vero cantatis Orationibus descendit extra cornu Epistolæ ad partem posteriorem Altaris, ubi adjuvante aliquo Acolytho, vel Cæremoniario, deponit Planetam, quam Cæremoniarius transfert ad credentiam, & Subdiaconus cum eo in eodem cornu Epistolæ extra Altare, adjuvante aliquo Acolytho, deponit pariter suam Planetam plicatam juxta communiorem usum Urbis, quam vel primus Cæremoniarius, vel aliquis Acolythus ad credentiam pariter transfert. Nicolaus de Bralion *part. 3. Bauldry part. 4. c. 10. art. 3. n. 1.* Diaconus tamen suam Stolam latiorem retinet. Nicolaus de Bralion *ibid. sup.* Sed antequam prædicti pergant ad Crucis adorationem, debent omnes deponere etiam Manipulos juxta Decr. recens emanatum die 15. Septembr. 1736. *in Toletana*, & datum in nostro Indice *sub n. 693.*

XXIII. Rubr. *Et ibi in posteriore parte anguli Altaris, etc.*) Tum Celebrans medius inter sac. Ministros accedit ad angulum posteriorem cornu Altaris in parte Epistolæ, ut sit quasi collateralis candelabris super Altare positis, ibique se collocat in secundo gradu. Memoriale Rituum *c. 2. §. 4. de Crucis denud. num. 4.* versa facie ad populum; Cærem. Episc. *l. 2. c. 25. §. 23.* & statim Diaconus relicto ibi Celebrante cum Subdiacono a sinistris procedit per planum ad medium Altaris, ubi facta reverenter genuflexione Cruci unico genu super infimum gradum, expectat donec eam sibi tradat sine osculis primus Cæremoniarius, qui ideo facta prius genuflexione, eamdem de Altari devote capit, quam Crucem suo velo coopertam, Diaconus summa cum reverentia portat, conversa facie ad seipsum, ad Celebrantem per planum, & eidem illam, facie Crucifixi ad populum versa, in manibus sine osculis tradit. Bissus *lit. D n. 88. §. 1.* Bauldry *part. 4. c. 10. art. 3. n. 2.*

XXIV. Rubr. Gav. lit. i — *A summitate parum discooperit, etc.*) Celebrans devote accepta Cruce, stans ibid. adhuc versus populum in medio Diaconi a dextris, & Subdiaconi a sinistri ejus, versa facie ad Crucem, sinistra eam tenens, manu dextera discooperit Crucis summitatem usque ad ejusdem Crucis lignum transversum; ita tamen ut Crucifixi caput non appareat, adjuvantibus eum Cæremoniario, & Ministris sacris, si opus sit. Bauldry *sup. n. 3.* Interim accedit ad supradictum Celebrantem aliquis Acolythus cum debitis reverentiis deferens Missale, quod apertum tenet ante eum stans renibus ad populum versis. Bauldry *sup.* Memoriale Rituum *supra n. 5* Cærem. Episc. *lib. 2. c. 26. §. 9.* Discooperta summitate illa Crucis, Celebrans ambabus manibus Crucem elevans reverenter ad altitudinem oculorum, ex Cæremoniali Papæ Marcelli Corcyrensis *lib 2. sect. 1. c. 51.* populo ostendit, voce gravi aliquantulum demissa ut secundo, & tertio alius cantare possit citra indecentiam) ex Missali sustentato ab Acolytho, ut supra dictum est, incipit solus in cantu secundum notas in prædicto Missali Romano appositas, Antiphonam, *Ecce lignum Crucis*, stantibus omnibus in choro nudo capite, qua Antiphona a Celebrante intonata, non solum Ministri,

stri, sed etiam Cæremoniarii, ac reliqui Cappellani, aut Clerici officio inservientes, sive sint circa Celebrantem, sive suis locis apud Credentiam, dummodo hæc sit prope Altare, prosequuntur cum eodem Celebrante: *In quo salus Mundi pependit*, & non ulterius; Cæremoniale Episc. *sup.* Paris de Crassis *l.* 2. *c.* 47. Bauld. *sup. n.* 4. quibus verbis cantatis Chorus solus respondet, non autem Celebrans, nec Ministri, nec Clerici officio inservientes cantant illis verbis: *Venite adoremus*, quo tempore omnes, etiam Diaconus, & Subdiaconus genuflectunt utroque genu, capite etiam valde demisso. Ex Nicolao de Bralion *par.* 3. *cap.* 11. *n.* 13. Bissus *sup.* §. 3. (excepto solo Celebrante, qui semper stat. Ex Rubr. *sup.* & ex Bralion *sup.*) non tamen prosternunt se usque ad terram, quia prostratio, de qua loquitur Missale, intelligitur tantum de genuflexione, ad quam neque valde demittitur, & ratio est, quia Chorus ita prostratus usque ad terram, vix cantare posset. Bauld. *sup. n.* 4. Bralion, & Bissus *sup.* Hippolytus a Portu *cap.* 2. *de Officio Feriæ VI. in Parasceve Rubr.* 8. *in adnot. num.* 9.

XXV. Rubr. *Deinde procedit &c.*) Cantatis prædictis verbis a Choro, omnes surgunt, & Celebrans accedit ad partem anteriorem anguli ejusdem cornu Epistolæ, in eodem scilicet loco, ubi dici solet Introitus Missæ, ibique stans medius inter Diaconum stantem a dextris super suppedaneum Altaris, & Subdiaconum a sinistris super gradum proximiorem suppedaneo, quasi illi angulo collaterali versus populum, & adjuvantibus Ministris sacris, & primo Cæremoniario, si opus sit, discooperit dexterum brachium Crucis, detegendo etiam caput figuræ Crucifixi, tum Crucem populo paulo altius, quam prius, ambabus manibus elevat, mox repetit voce etiam altiori, quam prima vice, Antiph. *Ecce lignum Crucis*, & eam cum Celebrante prosequuntur Ministri sacri, Cæremoniarii, Capellani ut supra, stantibus omnibus in Choro nudo capite, ut dictum est, & postea iterum Chorus altius, quam prima vice, cantat: *Venite adoremus*, & genuflectunt omnes, excepto Celebrante ut supra. Bauld. *sup. num.* 5. Bissus *sup.* §. 4. Gerlacus Vinitor: *tit.* 11. *de offic. Fer. VI. in Parasceve n.* 20. Benvenuti *de Ritu servando in Missa pro Fer. VI. in Parasceve pag. mihi* 93.

XXVI. Rubr. *Deinde Sacerdos accedit ad medium.*) Deinde surgunt, & Celebrans cum Ministris procedit ante medium Altaris; *Rubr. supra;* Cærem. Episc. *lib.* 2. *cap.* 25. §. 23. & stans, ut supra, versus populum, inter sacros Ministros totam discooperit Crucem, velum tradens Subdiacono, & hic primo Cæremoniario, seu Acolytho, qui illud, factis debitis reverentiis, super credentiam deponet. Discooperta tota Cruce, eam tenet, ambabus manibus altius elevat, quam primo, & secundo; tum tertio etiam voce altiori cantat Antiphonam: *Ecce lignum Crucis*, quam Ministri, & alii, ut supra, prosequuntur supradictis verbis; *In quo salus Mundi, &c.* & deinde Chorus etiam altius, quam secunda vice cantat: *Venite adoremus*, genuflexis omnibus ut supra. *Rub. sup.* Bauldry *sup. n.* 6. Bissus *supra* §. 5. Horatius Christiani, de Crucis denudatione *sect.* 4. *cap.* 3. *n.* 6. Hippolytus a Portu *supra n.* 16.

XXVII. Rubr. & Gav. lit. m — *Ante Altare præparatum, &c.*) Post prædicta Celebrans sine ulla genuflexione, vel reverentia facta Altari, ut innuit Gavantus *supra*, & Cærem. Episc. *lib.* 2. *cap.* 25. §. 24. *& cap.* 26. §. 10. portat Crucem ambabus manibus elevatam devote; Cærem. Episc. *supra*, descendens per latus Evangelii, tenens faciem Crucifixi ad populum conversam: Bauldry *supra*, Benvenuti *supra*, Hippolytus a Portu *sup. n.* 17. sine Ministris, Cæremon. Episcop. *supra*, a Portu, & Benvenuti *supra;* sed comitante solo primo Cæremoniario, qui fimbrias Albæ elevat, cum opus est; & interim omnes remanent genuflexi. Bauld. *sup. n.* 8. a Portu *supra* nempe Ministri sacri super suppedaneum, manibus junctis ante pectus, facie versa ad populum. Hippolytus a Portu *supra.* Clericus de libro, quem claudit, genuflectit in secundo gradu versus Altare. A Portu *supra;* cæteri vero de choro genuflectunt in loco suo facie versa quasi ad Crucem, pariter manibus junctis. Benvenuti, Hippolytus a Portu *supra*, & alii; Turrinus vero *par.* 3. *sect.* 3. *c.* 2. §. *Sacerdos*, vult, quod peracta denudatione, & cantato ultima vice: *Venite adoremus*, Ministri sacri descendant de Altari, & eant ad locum sessionis, ibidemque stent, donec Celebrans genuflexus aptet, & firmet Crucem cordulis, si opus est, supra pulvinum, adjuvante alio Cæremoniario, Cærem. Episcop. *lib.* 2. *c.* 25. §. 24. *& c.* 26. §. 10. Bauld. *sup. n.* 7. pariter genuflexo, Hippolytus a Portu *sup. n.* 18. qui etiam paulo ante ponere debet prope ipsum pulvinum lancem ad dexteram adorantis, ubi pecuniæ, quæ Cruci offeruntur, ponantur. Cærem. Episc. *supra*, tunc autem nempe genuflexo Celebrante, Ministri sacri, & omnes alii quicumque sint, maneant genuflexi. Bauld. *supra n.* 8. Vinitor *supra n.* 23. Ego tamen censeo, quod aut genuflectere debent statim, aut cum Celebrante, ut supra, ita ut talis Ritus utroque modo observari possit. Dum Celebrans ponit Crucem super pulvinum, omnes Cruces, quæ sunt per Ecclesiam, & non aliæ Imagines denudantur a Sacrista, vel ab aliis, si commode fieri potest. Bauld. *sup. n.* 7. Benvenuti, & Hippolytus a Portu *supra.*

Celebrans aptata Cruce ut supra (ita ut caput Crucifixi sit versus Altare, populumque respiciat, pedes autem versus populum) surgit, adjuvante, si opus est, Cæremoniario primo, recedit ad scamnum paratum ad latus Epistolæ, ibique tecto capite sedet, Gavant. *sup. lit. n.* Bauld. *sup. n.* 8. Vinitor, & Benvenuti *supra;* ubi adjuvantibus Acolythis, si opus est, extrahit calceamenta, vel deponit crepidas, quibus omnes hodie uti deberent ad decentiam, & commoditatem. Bauld.

su-

supra, Benvenuti *supra*, & Hippolytus a Portu *supra num.* 19.

Si Ministri sacri remanserunt genuflexi super suppedaneum (quod idem dic de Clerico de libro) tunc surgente Celebrante post aptatam in suo loco Crucem, surgunt & ipsi, & facta super suppedaneum genuflexione unico genu versus Crucem, ad sedes suas accedunt, Bauld. Benven. a Portu *supra*, ibique sedent, & similiter calceamenta deponunt, Bauldry *supra*, Bissus *lit. A n.* 165. §. 1.

XXVIII. Rubr. & Gav. lit. n — *Depositis calceamentis, &c.*) Celebrans depositis calceamentis, seu crepidis, surgit, & detecto capite solus manibus junctis procedit per planum devote oculis demissis, ad Crucis adorationem, & quia trina genuflexione hanc adorationem perficere debet, ideo primam genuflexionem faciet in loco designato, ita a Cruce adoranda distante, ut inter unam genuflexionem, & aliam, æqualis distantia intercedat.

XXIX. Rubr. & Gav. lit. o — *Adorandam &c.*) Genuflexus igitur utroque genu faciet primam adorationem capite reclinato in terram, super manus junctas, & secreto dicet: *Adoramus te Christe, & benedicimus tibi, quia per S. Crucem tuam redemisti Mundum.* Gav. *supra.* Deinde surgens accedet ad locum, ubi secundo genuflectendum est, & ibi præstabit quod in prima adoratione, tum progrediens ulterius accedet ad locum Cruci propinquum, ubi tertio præstabit quod prima, & secunda vice, dicens ad singulas genuflexiones: *Adoramus te Christe, &c.* quibus prolatis tertia vice adhuc genuflexus osculabitur pedes Crucifixi, & particulam veræ Crucis, si aderit, offerens tamen prius Cruci pecunias, quas offerre volet. Cærem. Episc. *l.* 2. *cap.* 26. §. 11.

Hic notandum occurrit, quod majoris humilitatis est osculari pedes quam latus Crucifixi, & saltem ob reverentiam ab oris osculo abstinendum est. Nicolaus de Bralion *n.* 13. & idem firmant Bauldry, & Bissus *supra.*

XXX. Rubr. *Hoc facto revertitur, & accipit calceamenta.*) Cum Celebrans totam ordinationem perfecerit, surgit, & facta genuflexione Cruci unico genu, & Altari inclinatione, ex Cærem. Cler. Regul. S. Pauli, & Benvenuti *supra*, per viam breviorem ad sedem suam redit in cornu Epist. & ibi adjuvantibus Acolythis sumet crepidas, seu calceamenta, postea per eosdem sumit Planetam, & Manipulum, tum sedebit tecto capite in scamno nudo ad sedendum præparato, quousque Ministri sacri Crucem adoraverint. Bauld. *supr. n.* 19. Bissus *sup.* §. 2. & Vinitor *sup. n.* 24.

XXXI. Rubr. *Postmodum Ministri.*) Et non prius ambo simul (Diaconus scilicet cum Stola latiori, sed sine Manipulo, ut supra diximus) quam non debet deponere nisi in fine Officii, ex Cæremon. Episc. *lib.* 2. *cap.* 26. §. 6. Subdiaconus vero in Albis, pariter sine Manipulo (ex usu Cappellæ Pontificiæ) detractis calceis, ut supra dictum est, procedunt per planum ad faciendam Crucis adorationem eodem modo, quo de Celebrante diximus, nudo capite, & simul manibus junctis ter genuflectendo, & orantes ad loca designata, observantes ut ad tertiam adorationem, unus sit ex una parte, alius ex alia genuflexus, quasi in medio Crucem habentes; pedes autem Crucifixi primo Diaconus osculetur, deinde Subdiaconus, simul vero surgent; completa ab ambobus adoratione iterum genuflectunt simul Cruci, & Altari unica genuflexione unico genu, nec Diaconus prius surgat, quam Subdiaconus adoraverit, ut ambo simul surgant sicut convenit. Deinde per planum ambo modeste ad locum, in quo calceamenta deposuerant, redeunt, ibique, facta Celebranti inclinatione, ea resumunt, & Subdiaconus sumit etiam Planetam suam plicatam, & Manipulum. Diaconus resumit pariter Manipulum, & remanet cum Stola latiori, ut supra dictum est; mox Diaconus a dexteris, & Subdiaconus a sinistris Celebrantis se recipiunt, & cum eo sedent capite tecto. Bauld. *sup. n.* 10. Claudius Arnaudus de Fer. VI. in Parasceve *tit.* 9. *n.* 9. Bissus *sup.* §. 2. & Gerlacus Vinitor *sup. n.* 25. Celebrans vero postquam Ministri sacri ad ipsum pervenerint, sedens cum ipsis voce demissa legit improperia, ut in Missali habetur, & in Memoriale Rituum majoris hebdomadæ §. 5. *de adoratione Crucis* §. *de improperiis recitandis*, sustinentibus librum Missalem hinc inde Ministris sacris, nisi ab aliquo Acolytho genuflexo ante ipsum (ut commode Celebrans, & Ministri sacri legere possint) teneatur, ut certe convenit; quibus lectis Acolythus collocat Missale apertum super Altare in cornu Epistolæ; Bauld. *sup. n.* 11. & Bissus *supra* §. 4.

Interim antiquiores, seu seniores de Clero, deinde alii per ordinem, deponentes calceamenta sua in locis suis, bini & bini accedent ad Crucem adorandam juxta ordines suos, junctis manibus, &c. terque genuflectentes, se inclinabunt in iisdem locis, & eodem modo quo Celebrans, & sacri Ministri, ac post tertiam prostrationem osculabuntur pedes Crucifixi, deinde surgent simul, & facta genuflexione Cruci unico genu, secedentes redeunt ad loca sua æquali passu gradientes, & si contingat eos transire ante Celebrantem, illi se inclinare debent; Acolythi vero postquam Crucem adoraverint, vel stabunt ad credentiam, vel prope Crucem adorandam, remanebunt genuflexi, ut populi tumultum, si opus est, modeste compescant.

Si qui sunt Prælati extranei, qui adorationem hanc peragant, statim ut *sup.* adorant etiam sine calceamentis post Celebrantem, ante Ministros, sed hoc in casu Celebrans stat aperto capite, donec Crucis adorationem perfecerint. Episc. vero propius, etiam ante Celebrantem Crucem primus adorat; Cærem. Episc. *lib.* 2. *c.* 25. §. 11. Laici vero etiam Principes post Clerum procedunt ad adorationem Crucis bini simul ut supra, eo modo, & ordine, quo de Clero dictum est. Magistratus, & Nobiles Sæculares Crucem ad Altare adorare debent, si talis sit consuetudo. Bauld. *sup. n.* 16. un-

de observent (& alii Laici, sive mares, sive fœminæ in adorandis aliis Crucibus, quæ per Ecclesiam proponuntur adorandæ, si opus est) quod dictum est de Celebrante, & Ministris, &c. excipe quod non deponunt calcamenta. Hippolytus a Portu *sup. Rub.* 8. *in adnotat. n.* 24.

Hic advertendum occurrit, quod pro mulieribus prædictis, & populo debet extendi in loco apto tapetum cum cussino, & velo; tum Sacerdos paratus Stola nigra illuc defert aliam Crucem, Acolytho aliquo præcedente, qui ibi remanebit genuflexus devote assistens quando fiet adoratio, tum ob reverentiam Crucis, tum ut impediat populi tumultum, quod similiter observandum erit, si aliæ Cruces ponantur in aliis locis adorandæ propter populi multitudinem.

Si tamen adesset Gubernator principalis, aut aliquis maximus vir aut Princeps, qui alias habere soleat honorem ante Canonicos, hodie in hoc actu ibit post Canonicos, sed ante alios de Clero: quia est humilitatis actus, in quo Laici debent Clericis deferre. Cærem. Episc. *l.* 2. *c.* 25. §. 27. Convenit etiam, ut non solum Celebrans, sed etiam omnes alii, præsertim de Clero, aliquam pecuniæ oblationem hodie faciant Cruci ante ipsam deosculationem, ut colligi potest ex Cærem. Episc. *sup.* §. 10. & Nicolao de Bralion *sup. n.* 11. & aliis. Consuetudo autem ut prædictæ oblationes dentur Magistris Cærem. servanda est juxta Decretum editum a S. R. C. die 29. Nov. 1603. *in Beneventana*, & in nostro Indice *sub n.* 26.

Convenit autem ad dictas Stationes, & adorationes decentius, & pariformiter faciendas, ut tria loca inter se eo modo distantia, ut supra diximus, assignentur a Cæremon. ubi fiant; & ut in adoratione nulla interponatur mora, nec confusio suboriatur, hæc serventur, nimirum cum duo primi secundo genuflectunt, duo sequentes debent genuflectere primo, & quando illi tertio, hi secundo, & cum illi osculata Cruce discedunt, isti genuflectent tertio; atque alii deinceps: ita ut qui sequuntur succedentibus præcedentibus absque mora, neque prius ab una prostratione surgant, quam alii discedant ab altera. Ex Cærem. Monastico *l.* 4. *cap.* 9. *num.* 10. & 11.

XXXII. Rubr. & Gav. lit. p — *Cantentur improperia &c.*) Cum incipit adoratio Crucis, Cantores in choro incipiunt cantare supradicta improperia, quæ legit Celebrans cum suis Ministris, ut diximus, submissa voce: cantentur autem eo modo, ac ordine, qui descriptus est in Missali, & advertatur ut quatuor designati, duo in primo, & duo pariter in secundo choro alternatim ℣℣. decantent, quibus suo ordine chorus respondebit prout in Missali habetur, & docet Castaldus *l.* 3. *sect.* 7. *cap.* 3. *n.* 8. necnon Horatius Christiani Fer. VI. in Parasceve *sect.* 4. *c.* 3. *n.* 9. & Hippolytus a Portu *supra Rubr.* 8. *in adnot. num.* 26. cantantur autem usque dum ad Altare majus omnes fecerint adorationem, adeoque non est necesse omnia cantare, sed solum tot, quæ possunt cantari eo tempore quo fit adoratio. Cæremoniale Episcop. *lib.* 2. *cap.* 26. §. 11. Bissus *lit. I. n.* 54.

RUBRICA.

13. *Circa finem adorationis Crucis accenduntur* (q) *candelæ super Altare: & Diaconus accipiens bursam corporalium, extendit Corporale amore solito, & juxta illud* (r) *ponit purificatorium, & finita adoratione, Crucem reverenter accipit, &* (s) *reportat ad Altare. Postea ordinatur Processio ad locum, ubi pridie Sacramntum repositum fuerat: præcedit* (t) *Subdiaconus cum Cruce inter duos Acolythos deferentes candelabra cum cereis accensis, & Clerus per ordinem, ultimus Sacerdos cum Ministris. Cum perventum fuerit ad locum Sacramenti, accenduntur intortitia, quæ non extinguuntur, nisi post sumptionem Sacramenti: & Sacerdos genuflectit ante Sacramentum, orat aliquantulum: Diaconus interim aperit capsulam, in qua reconditum est Corpus Domini: postea Sacerdos surgens, absque benedictione imponit incensum in duobus Thuribulis, Diacono* (u) *Naviculam ministrante, & genuflexus* (x) *incensat Sacramentum: tum Diaconus extrahens Calicem cum Sacramento de capsula* (y) *dat ad manus Sacerdotis, & tegit extremitatibus veli, quod humeros illius circumdat: & procedunt ordine, quo venerunt:* (z) *defertur Baldachinum super Sacramentum, & duo Acolythi cum Thuribulis continue Sacramentum incensant: interim cantatur Hymnus,* (a) *Vexilla Regis prodeunt.* (b) *Cum venerit Sacerdos ad Altare,* (c) *posito super illud Calice genuflexus rursus incensat, & accedens* (d) *deponit Hostiam ex Calice super Patenam, quam Diaconus tenet, & accipiens Patenam de manu Diaconi, Hostiam sacram ponit super Corporale, nihil dicens. Si tetigerit Sacramentum, digitos abluat in aliquo vase. Interim Diaconus imponit* (e) *vinum in Calicem, & Subdiaconus aquam, quam Sacerdos non benedicit, nec dicit super eam Orationem consuetam, sed accipiens Calicem a Diacono ponit super Altare,* (f) *nihil dicens, & Diaconus illum cooperit palla, deinde imponit incensum in Thuribulo* (g) *absque benedictione, & incensat oblata, & Altare* (h) *more solito, genuflectens ante, & post, & quandocumque transit ante Sacramentum. Dum incensat oblata, dicit, &c. ipse non incensatur.*

GAVANTUS.

(q) *Candelæ super Altare.* Et item eæ, quæ super Credentiam habentur pro Acolythis.

(r) *Pa-*

(r) *Ponit purificatorium.* Ad cornu Epistolæ, loco solito; & tunc etiam transfertur a Cæremoniario Missale ad cornu Evangelii cum cussino.

(f) *Reportat ad Altare.* Quo casu nemini reverentiam faciat, sed & Celebrans assurgat transeunti Cruci, *ex Cærem. Episc. l. 2. c. 26.* cui genuflectit simul cum Subdiacono, * quod hodie faciunt omnes omnino in honorem Crucifixi Domini Nostri, *ex Cæremoniale Episcoporum l. 2. c. 25. & 26.* amoveantur statim ab Acolythis tapete, & cussinus cum velo. Quæ delatio Crucis ad Altare cum Processione sequenti a Pio V. statuta fuit; nec in antiquioribus Missalibus habetur.

Si multus adest populus, poterit collocari alia Crux a Sacerdote cum Stola nigra ante aliud Altare, ad quam adorandam accedant tum mares, tum fœminæ, ne processio nimis differatur, & Officium sequens.

(t) *Subdiaconus cum Cruce.* Hoc est, alter paratus, ut Subdiaconus Missæ, non cum Dalmatica, ut scripsit *Alcozer*, excepto tamen Manipulo, defert autem Crucem processionalem discoopertam. Duo Thuriferarii præcedunt Subdiaconum sine incenso in Thuribulis, quia nondum est Processio facta, sed aditus ad eam; & ideo itur ad locum destinatum per viam breviorem. Ibi omnes genuflexi orant, exceptis Subdiacono, qui gestat Crucem, & Acolythis.

(u) *Naviculam ministrante.* Omittuntur oscula manus, & rerum in hac Missa.

(x) *Incensat Sacramentum.* Ut heri, & statim imponitur ejus humeris velum album, non nigrum.

(y) *Dat ad manus Sacerdotis.* Nimirum stans Diaconus.

(z) *Defertur Baldachinum.* Non nigrum, ut aliqui solent, & male, debet enim esse simile velo, quod Calicem tegit, & esse illud idem, quod heri tegebat.

(a) *Vexilla Regis prodeunt.* Cujus auctor, *ex Baron. anno* 566. fuit Venantius Fortunatus.

(b) *Cum venerit Sacerdos ad Altare.* Subdiaconus Crucis, deposita Cruce, ubi minus impediat, in latere Epistolæ genuflectit. Acolythi deponunt candelabra super credentiam, Clerus in plano Cappellæ circumdat Altare genibus flexis.

(c) *Posito super illud Calice.* Hoc est, ut pridie, cum ministerio Diaconi, nam Diaconus genuflexus accipit Calicem de manu Celebrantis stantis, & deponit super Altare, genuflectit, descendit, ministrat Naviculam stanti Sacerdoti pro impositione incensi, & deposito humerorum velo, Celebrans genuflexus rursus incensat Sacramentum, ut prius. Recedit alter ex Thuriferariis post hanc incensationem.

(d) *Deponit Hostiam.* Facta prius genuflexione, & amoto a Diacono velo albo parvo a Calice, neque debet sponte tangere Sacerdos Hostiam, neque ideo prius lavare manus, quod aliqui scripsere; si tamen accidat ut tangat, purificet statim digitos, quod in hac Rubrica sub conditione dicitur, non autem jubetur.

(e) *Vinum cum aqua.* Habet *Ordo Romanus.*

(f) *Nihil dicens.* Neque signum Crucis, ut alias, faciens cum Patena, aut Calice.

(g) *Absque Benedictione.* De hac incensatione nihil antiqui. De benedictione vero nova Rubrica est in recognitione Missalis addita; est enim dubitatum, an benedici hoc loco debeat incensum; & videbatur affirmandum, quia incensandum est præterea Altare, & tunc benedicitur incensum etiam coram Sacramento, *in Cærem. Episc. l. 1. c. 23.* ubi, cum excipiatur a benedictione incensum in principio, & in fine Processionis, quæ fit in Feria quinta, & sexta majoris hebdomadæ, nulla mentione facta oblatorum hujus diei, dicendum videbatur, ibidem non excipi a benedictione incensum in incensatione hac oblatorum. *Marcellus* quoque *in Cærem. Pap. l. 1. c. 51.* scribit, poni incensum a Papa, *more consueto*: ergo cum benedictione. Urgere quoque videbatur illud, quod dicitur: *Incensum istud a te benedictum*; sed vim faceret, si diceretur, *a nobis benedictum*; & hac die verbis utimur minus propriis, ut Sacrificium in seq. Quid ergo? nihilominus tamen, cum in Missa hodierna expresse omnia describantur, quæ dicenda sunt, ita ut quidquid de consueta Missa hoc loco omittitur, omittendum esse prorsus videatur, & cum omissa fuerint in textu omnium Missalium verba benedictionis incensi, solita dici ante incensationem oblatorum: *Per intercessionem, etc.* & espresse posita sint reliqua verba totius incensationis: in eam partem ab iis, quorum intererat me præsente, in recognitione Missalis dictum est, ut omittatur incensi benedictio; & hac die videtur congruum, nihil prorsus debere benedici, *in Cærem. Episc. loc. cit.* benedicitur incensum, quando alii quoque præter Altare, quod Christum significant, incensantur, sed hodie neque ipse Celebrans incensatur. *Marcellus* etiam explicat *more consueto*, idest, ter, cum ministerio Diaconi, &c.

(h) *More solito.* In recognitione Missalis secundum prædictam sententiam, *more solito*, cadere dictum fuit super incensationem oblatorum, & Altaris tantum, non super impositionem incensi, quod hodie magis declaratum est.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

Pro Ritibus servandis in Processione ad Sacellum, & regressu ad Altare cum SS. Sacramento, & in reliquo Officio hujus Feriæ.

XXXIII. Rubr. & Gavant. lit. q. *Accenduntur candelæ super Altare etc.*) Circa finem adorationis duo Ceroferarii sumpto lumine de Sacristia accedunt cum debitis reverentiis ad Altare, & accendunt candelas, & etiam illas duas suorum candelabrorum, sive sint in Credentia, Cærem. Episcop. *supr.* §. 28. Gav. *supr. lit.* q. sive sint in Sacristia.

XXXIV. Rub. *Et Diaconus accipiens bursam Corporalium &c.*) Deinde Diaconus surgit, & facta re-

ve-

verentia Celebranti (interim Subdiacono stante nudo capite) vadit ad Credentiam, & capit bursam habentem intus Corporale e manibus Cæremoniarii, prout in Symbolo Missæ Solemnis, & purificatorium super eam positum, quam bursam ad oculos usque elevatam ambabus manibus per breviorem viam portat ad Altare: non enim potest per planum ad medium accedere, cum adhuc ibi sit Crux, quæ adoratur, & facta prædictæ Cruci genuflexione unico genu, & inclinatione Altari, quia tunc in eo nulla est Crux, cum ad medium suppedanei Altaris pervenerit, extrahit de bursa Corporale, qua deposita inter candelabra in cornu Evangelii (non jacente super Altare, ut male nonnulli faciunt) explicat Corporale more solito in medio Altaris.

XXXV. Rubric. & Gav. lit. r — *Ponit purificatorium etc.*) Deinde idem Diaconus ponit, prope Corporale explicatum, purificatorium in parte Epistolæ, quo facto, redit ad locum suum per breviorem viam cum debitis reverentiis Altari, Cruci, & Celebranti, & sedet cum Subdiacono, qui nudo capite stabat, & statim ambo caput tegunt. Bauld. *supra n.* 24. & Biss. *lit. F n.* 45. §. 23. & 24. Memoriale Rituum *supra* §. 5. *n.* 15. Cæremoniarius vero, vel alius eodem tempore defert Missale cum debitis genuflexionibus Cruci prædictæ ad latus Evangelii, Gavantus *supra*, illudque relinquet apertum super cussinum cum signaculis ab eodem aptatis, jacens prope Corporale Biss. *supra n.* 23. Bauldry *sup. n.* 25. Corsettus *tract.* 1. *part.* 2. *cap.* 7. *n.* 12.

Interim vero, dum scilicet hæc fiunt ad Altare, paratur in Sacristia alius Subdiaconus, amictu, alba, cingulo, cum Planeta plicata nigra sine Manipulo, qui Crucem in Processione defert denudatam. Iste Subdiaconus potest sola Alba esse indutus, & si desit prædictus Subdiaconus, Clericus sola cotta indutus defert Crucem. Bauldry *sup. n.* 26. Benvenuti *supra* §. *Circa finem.* Item duo Thuriferarii parent in Sacristia sua Thuribula igne in eisdem imposito, simulque curent ne deficiat incensum in Naviculis. Item Beneficiarii seu Mansionarii, qui in Cathedralibus delaturi sunt hastas Baldachini, parentur Pluvialibus nigri coloris, si commode fieri potest, & si celebret Episcopus; alias si non celebret Episcopus, gestaturi hastas Baldachini sola Cotta sine Stola indui debent, & hoc declaratur in Cæren. Episc. l. 2. c. 26. &c. & confirmatur Decreto edito a S. R. C. die 15. Septembris 1736. quod Decretum exhibetur in nostro Indice *sub n.* 692. Curet præterea Sacrista, ut Baldachinum deferatur (si non est jam delatum) prope Capellam, ubi est SS. Sacramentum: Bauldry *supra num.* 27.

XXXVI. Rubr. & Gav. lit. f — *Reportat ad Altare, &c.*) Interim Diaconus deponit biretum, & surgit) sicut & Subdiaconus, qui tamen stat apud Celebrantem) & facta reverentia eidem Celebranti, accedit ad locum ubi est Crux, cui facta genuflexione unico genu, reverenter illam capit, & ambabus manibus elevatam usque ad oculos, nulli reverentiam faciens, ad Altare reportat. Ex Gavanto *supr.* Bauldry *supr. n.* 28. & Biss. *supra* §. 25. Celebrans surgens transeunti Cruci, simul cum Subdiacono, nudo capite, genuflectit, sicuti & alii omnes de Choro; quod hodie faciunt omnes, nemine excepto, ut supra dictum est. Bauldry, Bissus *supr.* Nicolaus de Bralion *supra n.* 20. Corsettus *supra n.* 21.

Diaconus vero Crucem ad Altare reponet suo in loco in medio ejusdem Altaris inter Candelabra, adjuvante Sacrista, & deinde Celebrans sedet tecto capite, sedentibus omnibus. Memoriale Rituum majoris hebdomadæ *supra n.* 19. Tum Diaconus facta prædictæ Cruci genuflexione, per breviorem viam redit ad Celebrantem, ei se inclinans, deinde sedet cum Subdiacono; & ambo caput tegunt. Acolythi vero pannum cum velo, & cussino plicatum reponunt in loco congruo, vel in Sacristiam reportant, Bauldry *supra n.* 29. & Bissus *supra* §. 25.

XXXVII. Gav. eadem lit. f — *Si multus adest populus, etc.* Si Cruces aliæ ob populi frequentiam sint expositæ, a Sacerdote, si unica sit, vel a Sacerdotibus si plures sint, Stola nigra insignitis, reverenter reportantur in Sacristiam, quibus omnes genuflectunt; reportantur, inquam, eodem tempore, vel successive, si copia non haberetur Sacerdotum, & tapetia pariter amoventur. Castaldus *lib.* 3. *sect.* 7. *de Officio Feriæ* VI. *in Parasceve cap.* 3. *num.* 3. Bauldry *supra num.* 30.

XXXVIII. Rubric. *Ubi pridie Sacramentum repositum fuerat, etc.*) Sint præparata octo funalia ex cera alba deferenda a lateribus hinc inde ante Baldachinum, Cærem. Episcop. *lib.* 2. *cap.* 25. §. 30. & *cap.* 23. §. 7. Parentur etiam alia funalia, seu Candelæ item ex cera alba distribuendæ Clero, & ab eo deferendæ in processione.

XXXIX. Rubric. & Gavant. lit. t — *Subdiaconus cum Cruce, etc.*) Subdiaconus paratus, ut *supra*, in Sacristia, accedit tunc ad Presbyterium (sicut & Sacerdotes, sive Beneficiati cottis tantum, vel suo habitu chorali induti pro deferendis hastis Baldachini) accipit Crucem Processionalem denudatam, & medius inter duos Ceroferarios deferentes candelabra cum cereis accensis, firmat se cum eisdem extra cancellos facie versa ad Altare. Item duo Thuriferarii cum Thuribulis ut *supra*, & duabus Naviculis, seu una tantum, se post dictum Subdiaconum firmant, ut commodius primi procedant. Tum ad locum Sacramenti ordinatur Processio sequenti modo; sed dum ordinatur Processio in loco, ubi repositum manet Sacramentum, debent accendi omnia luminaria, & ibidem præparari velum humerale album pro Celebrante, & Baldachinum pariter album, nisi prius fuerit paratum, ut supra dictum est, & Cerei deferendi in Processione, sicut supra fuit notatum. Horatius Christiani *supra c.* 4. *n.* 2. Debet pariter extendi Corporale super Altare, super quo deponendus est Calix cum SS. Sacramento, ut dicetur infra.

XL.

XL. Rubric. & Gavant. lit. z — *Præcedit Subdiaconus cum Cruce &c.*) Præcedant omnium primi duo Thuriferarii sine incenso in Thuribulis, ut mox innuimus cum Gavanto *supra*, postea Subdiaconus cum Cruce detecta, medius inter Ceroferarios deferentes candelabra cum Candelis accensis; deinde Clerici, bini, & bini; postea Beneficiati, & post eos alii, qui deferre debent Hastas Baldachini. Tum Canonici si adsint, & omnes juxta suum ordinem; deinde procedit Subdiaconus, quem sequitur Diaconus, ultimo Celebrans, omnes manibus junctis, & nudo capite propter reverentiam Crucis, quæ hac die peculiariter colitur, Bissus *lit. P n.* 226. §. 7. & Bauldry *supra n.* 32. vel potius tecto capite, donec pervenerint ad locum Sacramenti, quia incessus iste non est Processio, & quia Episcopus in tali casu utitur Mitra. Hippolytus a Portu *supra Art.* 3. *Rubr.* 9. *in adnot. n.* 7. Castaldus *supra num.* 4. Christiani *sect.* 4. *cap.* 4. *num.* 3.

XLI. Rubric. *Cum perventum fuerit ad locum Sacramenti, &c.*) Subdiaconus Crucem deferens in loco congruo, non quidem in ipso loco, in quo Sanctissimum Sacramentum repositum est, sed e conspectu, ut heri, inter Ceroferarios, sistit se, ibique immobilis, sicut & dicti Ceroferarii stant, non genuflectentes. Horatius Christiani *supra sect.* 3. *cap.* 8. *num.* 12. & *sect.* 4. *cap.* 4. *n.* 5.

Thuriferarii, facta genuflexione utroque genu, & profunda inclinatione, surgunt, ad Altare accedunt, & genuflexi sistent se in loco, ubi alios non impediant. Reliqui de Choro servato ordine, & facta genuflexione ut *supra*, suis in locis se collocant hinc inde, ibique manent genuflexi, ita ut juniores sint prope Crucem, seniores vero hinc inde prope Altare, facta genuflexione, & profunda inclinatione suis in locis se ponunt, & genuflectunt.

Ministri sacri, & Celebrans cum pervenerint ante fores Sacelli, deponunt bireta. Cærem. Episcop. *l.* 2. *c.* 25. §. 31. & *c.* 26. §. 14. quæ a primo Cæremoniario traduntur primo Acolytho (nisi ad eum locum nudo capite processerint ut *supra*,) & statim sacellum ingressi, unus post alium simul genuflectunt utroque genu, & profunde se inclinant. Benvenuti *supra*, Nicolaus de Bralion *p.* 4. *in Append.* 3. *c.* 3. *n.* 3. Deinde surgunt, & ad Altare accedunt, ante quod iterum genuflectunt unico genu in plano, tum surgunt, & genuflectunt in primo gradu. Cærem. Episc. *supra c.* 26. §. 14. & Benvenuti *supra* §. *His omnibus:* omnibus itaque genuflexis (exceptis Subdiacono Crucis, & Ceroferariis, qui numquam genuflectunt, sed præfatus Subdiaconus cum Ceroferariis sistit se e regione, ut diximus, unde facile possit recedere prior. Bauldry *supra n.* 6.) aliquantulum omnes devote orant, nempe per spatium unius *Miserere*, Bissus *lit. P n.* 226. §. 9. Dum hæc peraguntur, a Sacrista vel ab alio, debent accendi intortitia, & Candelæ in Processione deferendæ, quæ non extinguuntur, nisi post sumptionem Sacramenti: ex Rubric. *supra*, & Benvenuti *supra*, nec non Bauldry *art.* 4. *n.* 1.

XLII. Rubr. *Diaconus interim aperit Capsulam &c.*) Dum Sacerdos cum aliis ante Sacramentum genuflexus orat aliquantulum, solus Diaconus surgit, & manibus junctis ascendit ad suppedaneum Altaris, aut ad locum proximiorem, unde facile capsulam aperire possit, & ibi facta genuflexione SS. Sacramento, ita ut non vertat terga Celebranti, erigit se, & immediate ascendit Scabellum graduatum, ut Sanctissimi Sacramenti capsulam aperiat; eam aperit, eique caput inclinat, non tamen ex ea capsula Sacramentum adhuc extrahit, (& hic notandum, quod si locus, in quo est SS. Sacramentum, ita dispositus sit, ut commode Diaconus non possit ad capsulam aperiendam accedere, & ex ea Calicem extrahere, tunc alius Sacerdos cotta, & Stola nigra indutus, capsulam aperiat, & suo tempore Sacramentum extrahat, quod reponet in loco congruo super Corporale, ut facilius Diaconus illud accipere possit. Bissus *supr.*) & relicta ea capsula aperta, descendit ex scabello, & in eodem loco super suppedaneum iterum genuflectit, sed nunc utroque genu, & profunde inclinat (vel melius unico genu, ut infra dicetur) surgit, descendit in planum, se sistit ad dexteram Celebrantis, & non genuflectit, Benven. *supra* §. *Completa*, Hippolytus a Portu *supra n.* 11. quia statim Naviculam ministrare debet, ut infra.

XLIII. Rubric. & Gavant. lit. u — *Imponit incensum in duobus Thuribulis, Diacono Naviculam ministrante, &c.*) Tunc Celebrans, & Subdiaconus surgunt absque ulla genuflexione. Benvenuti *supra*, & ut colligitur ex Instructione Clementis XI. fel. rec. pro Oratione 40. Horarum, supra a nobis tradita. Accedit primus Thuriferarius, qui utroque genu genuflexus Naviculam Diacono tradit, qui eam aperiens, & accipiens ex ea cochleare vacuum, incensum ministrat Celebranti absque osculis manus, & rerum; quæ omnia omittuntur in hoc officio, Gavantus, a Portu *supra n.* 12. Benvenuti *supra.* Celebrans accepto cochleari de dextera manu Diaconi, ter incensum sumens de Navicula, ter imponit incensum in primo Thuribulo sine benedictione, nihil dicens; Bauldry *p.* 2. *c.* 19. *Articul.* 1. *n.* 5. Postea recedit primus Thuriferarius cum suo Thuribulo (retinente tamen Diacono Naviculam,) & versus cornu Epistolæ genuflectit utroque genu, agitans interim Thuribulum, non tamen Sanctissimum Sacramentum incensat: tum accedit, facta prius suo in loco genuflexione. Secundus Thuriferarius cum Thuribulo ad Celebrantem, & ante eum utroque genu genuflexus Thuribulum elevat (ne ipse Celebrans cogatur se inclinare, dum incensum imponit, quod semper servandum est. Bauldry *supra n.* 4.) Diaconus incensum Celebranti ministrat sine osculis ut supra; Celebrans incensum imponit in secundo Thuribulo eodem modo, quo imposuit in primo Thuribulo, quo facto statim hic secundus Thuriferarius surgit, & facta Sacramento genuflexione, accedit versus cornu Evangelii, ubi flexo utroque genu agitat Thuribulum, sed Sacramentum non thurificat. Abbas Benvenuti, & alii.

XLIV.

XLIV. Rubric. & Gavant. lit. x — *Incensat Sacramentum, &c.*) Tum Celebrans, Diaconus, & Subdiaconus genuflectunt utroque genu in infimo Altaris gradu, & Thuriferarius primus, recepta prius Navicula, genuflexus utroque genu, Thuribulum Diacono tradit, & Diaconus Celebranti sine osculis. Bissus *supra* §. 9. Benvenuti *supra* §. *Tunc.* Celebrans accepto Thuribulo cum Diacono, & Subdiacono, facit profundam inclinationem SS. Sacramento in supradicta Capsula aperta existenti, & statim erigunt se a profunda inclinatione, sed adhuc tamen manent genuflexi; & statim Celebrans ter graviter incensat de more Sanctissimum Sacramentum. Interim Ministri sacri elevant etiam de more partem posteriorem Planetæ Celebrantis circa brachia. Bauldry *p. 4. c. 10. de Fer. 6. in Parasceve Art. 4. n. 1.* Bissus, Corsettus, & Benvenuti *supra.* Sacramento incensato, iterum Celebrans cum Ministris profunde se inclinat. Diaconus statim recipit Thuribulum a Celebrante, quod tradit Thuriferario, qui statim genuflexione facta utroque genu, Bauldry, *supra n.* 3. recedit, & genuflectit in plano Sacelli e regione alterius Thuriferarii usque ad Processionis initium. Memoriale Rit. *supra* §. 6. *n.* 5. Bauldry *supra.* Ambo tamen Thuriferarii se locare debent in loco, ut commode procedere possint ante Celebrantem. Bissus *supra* §. 10. sed advertant, ne aliis sint impedimento, ut facilius omnes possint ante eos procedere in Processione, ut colligitur ex Bisso *supra* §. 8.

Reddito Thuribulo Thuriferario, imponitur velum humerale album per Magistrum Cæremoniarium super humeros Celebrantis adhuc genuflexi; vel etiam imponitur prædictum velum per Ministros sacros, adjuvante Cæremoniario, Cæremoniali Episc. *l. 2. c. 33. §. 20.* Bauldry *supra n. 3.* Bissus *supra* §. 10. quod spinulis, vel vittis sericis firmabitur, ne per viam decidat, & ut æqualiter hinc inde pendeat, Cæremoniale Episc. *supra;* cit. Doctores, & Horatius Christiani cit. num. 9. & alii.

XLV. Rubric. *Cum Diaconus Calicem, &c.*) Quo facto Diaconus surgit, & absque alia genuflexione ascendit super suppedaneum Altaris, ibique utroque genu flectit, & profunde inclinat: a Portu *supra n.* 14. Benvenuti *supra*, vel potius genuflectit unico tantum genu, ut commodius surgere possit, ut colligitur ex Bauldry *supra num. 4.* ex Bisso *supra* §. 10. & præsertim ex eodem *lit. M n.* 222. §. 1. tum ascendit super scabellum paratum, Sanctissimo Sacramento caput inclinat, extrahit de Capsula Calicem cum SS. Sacramento, parvo velo albo coopertum, ibidem remanente Pyxide (si heri delata fuit) cum particulis pro infirmis, quæ postea ad alium locum deferetur. Bissus *lit. P supra* §. 10.

XLVI. Rubric. & Gavant. lit. y *Dat ad manus Sacerdotis, &c.*) Diaconus igitur Calicem tenens ambabus manibus, dextera scilicet per nodum, sinistra per pedem, descendit de scabello, vertit se, & erectus ac stans illum tradit Celebranti genuflexo; sed advertendum quod extracto Calice de Capsula, statim eam claudit altera manu (si tamen in Capsula reperiatur Pyxis cum Particulis consecratis, nam si Pyxis non reperiatur, relinquenda est Capsula aperta) quod si non possit, reponat prius super Altare Calicem, cujus in medio ad hunc finem erit extensum Corporale, & clausa Capsula, accipiet de Altari Calicem cum Sanctissimo Sacramento absque ulla genuflexione, & eum tradet Celebranti, ut *supra*, Benvenuti *supra.* Celebrans vero tenet sinistra Calicis nodum undequaque suo velo albo coopertum, & dexteram super eumdem Calicem ad cautelam ponit. Diaconus autem, extremitatibus Veli humeralis pendentibus a Celebrantis humeris, ipsius manus cooperit sicut heri. Deinde Celebrans expectat, ut Diaconus adoret utroque genu, & Sanctissimo Sacramento inclinet. Bissus *supra*, Bauldry *supra n. 4.* Benvenuti *supra.* Idque colligitur etiam ex Cæremoniali Episc. *lib. 2. c. 26.* Tum surgit Celebrans & ascendens ad suppedaneum vertit renes Altari, & faciem versus populum, ut ad principium Processionis fecit heri in cœna Dominica, a Portu *supra n. 16.* Memoriale Rituum *supra* §. 6. *n. 18.* & interim Diaconus, & Subdiaconus cum debita genuflexione mutant loca adinvicem.

XLVII. Rubric. *Et procedunt ordine quo venerunt, &c.*) Postea omnes successive surgunt ut pridie, factis genuflexionibus, & Processio revertitur ad Altare majus per viam longiorem hoc ordine. Præcedit Subdiaconus cum Cruce, medius inter Ceroferarios, gestantes candelabra cum candelis accensis, quem sequitur Clerus, inferioribus præcedentibus ut heri, ultimo Celebrans cum Sanctissimo Sacramento medius inter Ministros sacros, qui simul cum ipsis recitat submissa voce Hymnum: *Vexilla Regis, &c.* Bissus *supra*, Memoriale Rit. *supra n. 20.* & Benvenuti *supra.*

XLVIII. Rubr. & Gav. lit z — *Defertur Baldachinum. &c.*) Dum Celebrans descendit per gradus Altaris supradicti Sacelli cum Sanctissimo Sacramento, si videbitur, poterit elevari umbella serica albi coloris supra caput Celebrantis priusquam transeat, & Baldachino se supponat. Ex Baruffaldo *supra tit.* 80. §. 3. *n.* 37. quod semper servari poterit in similibus casibus, deinde Baldachino se supponit, quod defertur ab iis, quos diximus *supra.* Advertendo tamen quod, qui deferunt hastas Baldachini, sive sint Beneficiati cum solis cottis, sive sint Canonici in suo habitu chorali, expectare debent cum Baldachino ante fores Sacelli Celebrantem, quo perveniente, & procedente, ipsi Baldachinum elevant, & procedunt cum Celebrante. Ex Hippolyto a Portu *supra n. 17.* Ante Baldachinum præcedere debent qui deferunt intortitia, & candelas accensas ut heri, & duo Thuriferarii continuo incensantes Sacramentum pariter ut heri. Ex Cæremonial. Episcop. *lib. 2. cap. 25. §. 31.*

XLIX. Rubric. & Gavant. lit. a — *Vexilla Regis prodeunt, &c.*) Antequam Celebrans in Sacello surgat, vel surgente Celebrante, Cantores adhuc genu-

nuflexi incipiunt Hymnum *Vexilla Regis prodeunt, etc.*) & omnes illico surgunt prosequentes eumdem Hymnum, & facta simul genuflexione (exceptis Thuriferariis) procedent ad Altare per longiorem viam, ut situs loci permittet, ordine quo venerant; Thuriferarii vero præcedendo immediate Sanctissimum Sacramentum, ut heri, Thuribula sua movebunt; tum Celebrans medius inter sacros Ministros, qui ejus sustentant brachia, si opus est, non vero Planetam, Sanctissimum Sacramentum reverenter portabit sub Baldachino, eodemque Ritu, quo hesterna die, recitando cum Ministris suis prædictum Hymnum submissa voce. Si longior fuerit Processio, poterit a Choro Hymnus repeti, sic tamen ut ultima stropha dicatur semel tantum in fine.

I. Rubr. & Gavant. lit. b — *Cum venerit Sacerdos ad Altare, etc.*) Cum Processio pervenerit ad Altare; Laici, si qui sunt, & qui præcedunt omnes in hac Processione, genuflectunt circa cancellos. Castaldus *supra n.* 7. Bauldry *supra n.* 7. Subdiaconus vero cum pervenerit in Presbyterium, antequam deponat Crucem, & Ceroferarii antequam deponant candelabra, nullam faciunt reverentiam, Subdiaconus tamen deponet Crucem in aliquo loco congruo a latere Epistolæ, & ibidem genuflectet, ut vult Gavantus *supra*, Horatius Christiani, Castaldus *sup.* Cæremoniale Monasticum *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 11. & Corsettus *supra num.* 15. sed Bauldry *supra num.* 7. Benvenuti *supra* §. *Cum perventum fuerit*, & Nicolaus de Bralion *sup. cap.* 12. *num.* 8. volunt quod Subdiaconus Crucis post depositam Crucem ad Sacristiam, ibi sacras vestes deponat, & iterum habitu suo chorali indutus ad Presbyterium accedat, ubi cum aliis in ordine suo genuflectet. Hippolytus tamen a Portu *supra* n. 20. utrumque approbat, siquidem supradictus Subdiaconus tunc jam functus est Officio suo, ideoque discedere potest, licet non sit persolutum officium Divinum, & postea, ut *supra*, redire; vel potest indutus sacris vestibus in parte Epistolæ genuflexus assistere; sicut etiam Ceroferarii, depositis suis candelabris super credentiam, genuflectunt, ut ad Missam. Hippolytus a Portu *supra.*

Reliqui vero pariter eodem ordine quo venerant, Presbyterium ingredientur, non genuflectentes Cruci in Altari positæ. Presbyterium ingressi procumbent in genua hinc inde, vel quasi in gyrum, non tamen prope credentiam, ne accessu aliorum impediant, sicque disponentur, ita ut seniores sint Altari proximiores (nisi sit contraria consuetudo,) ibique remanent omnes usque ad finem, Biss. *supra* §. 11. & alii; si vero Chorus sit prope, & ante Altare, tunc Clerus accedit ad illum, & genuflectet in suis locis, seu stallis, Bauldry *supra num.* 4. quod etiam colligitur ex Nicolao de Bralion *supra.*

Celebrans autem præcedentibus Acolythis, vel aliis, intortitia accensa deferentibus, medius inter suos Ministros ingreditur Presbyterium (removentibus. Baldachinum extra cancellos Altaris aliquibus deputatis, vel ubi non sunt cancelli, ad gradus Presbyterii. Cærem. Episc. *supr.* §. 32. & Bissus *supra*,) & statim prompta sit umbella elevanda super caput Celebrantis, ut innuimus *supra*, usque ad Altaris gradus. Cum Celebrans ingreditur Presbyterium, omnes, *ut supra*, genuflexi cum candelis accensis in manibus inclinabunt profunde caput, & Sanctissimum Sacramentum oculis externis devote, interius autem humili, & propensiore affectu prosequentur, donec ad Altare pervenerint, ad quod manebunt conversi, neque surgent, nec extinguent candelas, donec fuerit completa Communio. Thuriferarii quoque cessabunt a thurificatione, & hinc inde genuflectent ante infimum gradum, primus a latere Epistolæ, secundus vero a latere Evangelii. At Celebrans cum Ministris ascendet ad secundum gradum Altaris, hoc est suppedaneo proximiorem, Bissus lit. *F n.* 45. §. 26. si tres sint gradus; si vero duo sint gradus, tunc sistet in primo gradu, Benvenuti *supra.* Subdiaconus interim genuflectet a sinistris Celebrantis utroque genu. Bissus *lit. F num.* 45. §. 26.

LI. Rubr. & Gav. lit. c. — *Posito supra illud Calice, cum ministerio Diaconi, etc.*) Celebrante igitur stante ut *supra* in secundo gradu, Diaconus interim in suppedaneo flectet utrumque genu, versis aliquantulum renibus ad cornu Epistolæ; deinde surget, & remotis extremitatibus veli oblongi, iterum genuflexus accipiet reverenter Calicem manu dextera per nodum, vola vero sinistra regens ejus pedem, de manu Celebrantis, qui tradito Calice una cum Subdiacono genuflexus adorabit Sanctissimum Sacramentum. Tum Celebrans erigit se a profunda inclinatione; non tamen surgit, & tunc Subdiaconus adhuc genuflexus ab humeris ipsius Celebrantis, adjuvante Cæremoniario, amovet velum humerale, quod ab aliquo Acolytho, vel Cæremoniario, factis genuflexionibus ante, & post, ad credentiam reportatur, Bauldry *supra*, & Bissus *supra*, & notandum quod non decet removere dictum velum, statim ac Celebrans deposuerit Calicem in manibus Diaconi (ut fit a multis) ne distrahatur a veneratione Sacramenti. Adorato Sanctissimo Sacramento a Celebrante, Diaconus surgit, & Calicem cum Sanctissimo Sacramento collocat in medio Altaris super Corporale, coopertum adhuc parvo velo, solvendo interim vittam appositam ad cautelam, quam ponit versus cornu Epistolæ, & extendendo velum parvum ejusdem Calicis, ut fit in initio Missæ; Memoriale Rituum *supra n.* 24. caveat ne Patena de Calice cadat; tum Diaconus genuflectit in suppedaneo prope Altare unico genu, ut facilius surgere possit, sed quasi renes vertens ad cornu Epistolæ, ob reverentiam Celebrantis, Bauldry *supra*, & Bissus *supra*, deinde surgit, descendit ad dexteram Celebrantis, terga pariter vertens cornu Epistolæ, & sistit se in secundo gradu, non genuflectens. Benvenuti *supra* §. *Postquam*, quia statim ministrare debet Celebranti Naviculam pro impositione incensi in Thuribulo.

LII. Rubric. & Gav. lit. c — *Genuflexus Celebrans iterum incensat Sacramentum, etc.*) Interim primus Thuriferarius, qui expedite, positis prius novis carbonibus, si opus fuerit, in Thuribulo, & facta genuflexione, ad dexteram Diaconi accedit, Bissus *supra* §. 28. ibi genuflectit, & Thuribulum ministrat; quod si præfatus Thuriferarius non esset promptus cum Thuribulo, uti esse deberet, tunc Diaconus postquam accesserit ad dexteram Celebrantis, genuflectet simul cum eo. Bissus *supra* §. 27. Curet tamen Cæremoniarius, ut omnia ita tempestive fiant, ne ob nimiam moram, ut interdum accidit, scandalum oriatur: tunc surgit Celebrans, & Subdiaconus, qui Celebrans aliquantulum retrahit se versus cornu Evangelii, & stans in eodem secundo gradu ponit incensum ter in Thuribulo absque benedictione, nihil dicens, ministrante Diacono sine osculis. Memoriale Rituum *supra n.* 25. quo facto, reddito cochleari, & accepto Thuribulo a Diacono, genuflexus ter incensat Sacramentum more solito, factis debitis inclinationibus ante, & post, elevantibus Ministris sacris hinc inde partem posteriorem Planetæ circa brachia. Memoriale Rituum *supra n.* 26. Bauldry *supra n.* 19. & alii Rubricistæ communiter.

Incensato Sacramento, Celebrans reddit Thuribulum Diacono, & hic Thuriferario, qui illud præparatum tenet pro incensandis de more oblatis. Bissus *supra.* Post prædictam incensationem secundus Thuriferarius recedit cum Thuribulo in Sacristiam, Gavantus *supra lit. C* Corsettus *supra num.* 16. Bauldry *supra n.* 9. Facta prius ante Sacramentum genuflexione utroque genu, & depositis in eadem Sacristia Thuribulo, & Navicula, redit in Presbyterium, ubi in ordine suo genuflexus (facta prius in medio genuflexione, ut *supra*) candelam accensam tenet. Bauldry, supra §. 28. nisi tamen secundus iste Thuriferarius, Navicularii personam gerat, tunc enim non accipiet prædictam candelam accensam. Ideo autem discedit e Presbyterio, & secundum Thuribulum dimittit, quia jam est absoluta Processio; Corsettus *supra n.* 16. & Hippolytus a Portu *supra n.* 22. & extra Processionem, & Reliquiarum translationem non approbat usum duorum Thuribulorum S. R. C. ut apparet ex Decreto edito die 15. Martii 1608. *in Alexandria*, dato in nostro Indice *sub n.* 87. & ex alio edito die 20. Julii 1618. *in Lucernia*, dato vero in nostro Indice *sub n.* 168.

Sicut secundus Thuriferarius recedit in Sacristiam ad reponendum Thuribulum, ita etiam octo Hastiferi, si Pluvialibus essent induti, debent ad Sacristiam pergere, & ibi Pluvialia deponere, & deinde Presbyterium ingredi, & ponere se in gyro Beneficiatorum, vel Mansionariorum, prout illis convenit, ibique genuflectere, & accipere ab aliquo Acolytho cereos accensos. Sed quando dicti Hastiferi cum suo habitu chorali, vel cum suis Cottis tantum sunt induti, tunc statim ac hastas Baldachini dimiserint, ascendent ad Presbyterium, & se ponent in locis sibi competentibus, ibique accipient cereos accensos, & cum aliis genuflectent.

LIII. Rubric. & Gavant. lit. d — *Deponit Hostiam, etc.*) Reddito Thuribulo post incensationem, Celebrans cum Ministris sacris surgit, & medius inter ipsos ascendit ad Altare, ubi cum prædictis Ministris genuflectit unico genu, surgunt omnes; tum Diaconus velum e Calice removet, quod primus Cæremoniarius existens ad dexteram Diaconi tradit primo Acolytho, ideo ad Altare advenienti cum utriusque genuflexione, qui illud postea plicatum, facta iterum genuflexione, ut supra, ad Credentiam reportat. Ex Hippolyto a Portu *supra;* insuper Diaconus genuflectit unico genu, & removet Patenam (quam inverteus ponit super Corporale, non subtus, versus cornu Epistolæ) & Pallam cum nova subsequenti genuflexione. Hippolytus a Portu *supra*, & Bauldry *supra n.* 10. Deinde Diaconus resumens Patenam ambabus manibus, eam tenet elevatam super Corporale coram Celebrante, qui accepto Calice, eum declinat, ut Sacra Hostia de Calice exiens cadat super Patenam, & advertat Celebrans quantum fieri potest, ne prædictam Hostiam manibus tangat; quod si casu etiam tetigerit, ibidem lavabit statim digitos aqua contenta in vase, ad hoc suo loco præparato, quam postea ipse Celebrans post suam Communionem sumet, eosque digitos statim exterget, Diacono Purificatorium ministrante. Bauldry *supra n.* 11. Bissus *supra* §. 29. Benvenuti *supra* §. *Facto.* Emissa Sacra Hostia, Celebrans reponit Calicem in suo loco in medio Altaris super Corporali. Benvenuti *supra*, vel potius super eodem Corporali, sed versus cornu Epistolæ, ut tenet Bissus *supra.* Calice deposito, Celebrans reverenter accipit ambabus manibus Patenam de manibus Diaconi sine ipsius osculis, & Hostiam Sacram reponit in medio super Corporale, nihil dicens, nulloque signo Crucis facto cum Patena, quam non collocat subtus Corporale, ob reverentiam sacrarum specierum, quas tetigit, & quarum aliquod fragmentum remanere posset in ea, sed eam ponit versus cornu Epistolæ super Corporale. Bissus *supra*, Bauldry *supra n.* 11. Vinitor *part.* 6. *tit.* 11. *n.* 38. *et seqq.* Memoriale Rituum *supra* §. 7. *n.* 1. *et* 3. a Portu *supra n.* 23. & Benvenuti *supra.*

LIV. Rubr. & Gavant. lit. e — *interim Diaconus imponit vinum in Calicem, etc.*) Hactenus Subdiaconus stetit ad Celebrantis sinistram, & primus Cæremoniarius ad Diaconi dexteram; sed deposita a Celebrante Patena super Corporale, vel paulo citius Subdiaconus genuflectens unico genu in loco, in quo est, & transiens (sine genuflexione in medio) ad dexteram Diaconi accedit paululum primo Cæremoniario in secundo gradu laterali; & iterum Subdiaconus ibidem genuflectit unico genu: interim delatis ampullis e Credentia (cum manutergio) aquæ, & vini, ad Altare per primum Acolythum cum genuflexione, comite secundo Cæremoniario, Diaconus Calice non exterso, nec ante, nec post propter sacras species, imponit tan-

tantum vini in Calicem, quantum placuerit Celebranti, & deinde Subdiaconus parum aquæ, non petens benedictionem a Celebrante, qui neque dicit consuetam Orationem, scilicet: *Deus, qui humanæ substantiæ, etc.* Bauldry *supra n.* 12. Bissus *supra* §. 30. a Portu *supra n.* 25. Vinitor *supra n.* 40. Benvenuti *supra.*

LV. Rubr. & Gavant. lit. f — *Nihil dicens etc.*) Imposito vino, & aqua in Calice, qui nullo modo extergitur, Diaconus, statim sine osculis tradit Calicem Celebranti, qui illum accipit, & nihil dicens, neque ullo cum eo facto Crucis signo, eum deponit super Corporale post Hostiam consecratam, ut fieri solet in Missa, quem Calicem postea Diaconus, nulla facta genuflexione (quia in Calice non est Sacramentum) sua Palla cooperit. Bauldry *supra n.* 13. Bissus *supra* §. 31. Vinitor, Benvenuti *supra.* Rursus imposito vino, & aqua, primus Acolythus accipit ampullas, & facta genuflexione Sacramento reponit ampullam vini in loco consueto, & retinens lancem cum ampulla aquæ cedit manutergium secundo Acolytho, & uterque stat prout ad Missam Solemnem. Hippolytus a Portu *supra n.* 27. Subdiaconus vero, qui est a dexteris Diaconi, genuflectit ibidem unico genu, & surgens, ad sinistram Celebrantis redit, ubi denuo genuflectit unico genu; a Portu *supra n.* 29. Benvenuti *supra*, non enim Subdiaconus in hac Feria VI. in Parasceve Patenam sustinere debet. Bissus *supr. n.* 13.

LVI. Rubr. & Gav. lit. g — *Absque Benedictione, &c.*) Dispositis omnibus, ut supra dictum est, accedit Thuriferarius cum Thuribulo, & Navicula semiaperta (vel etiam Navicularius, ubi est consuetudo, gestans prædictam Naviculam) genuflectens utroque genu super suppedaneum, tunc Celebrans cum Ministris suis parum se vertit ad ipsum; Thuriferarius vero, vel Navicularius, si adest, tradit more solito Diacono Naviculam, quo ministrante sine osculis more solito, Celebrans nulla interveniente Benedictione imponit ter incensum in Thuribulo; quo recepto a Diacono pariter sine osculis habens, Diaconum prædictum, & Subdiaconum hinc inde stantes, genuflectit simul cum ipsis unico genu Sacramento, tum surgunt omnes. Benvenuti *supra* §. *Tunc Celebrans*, Bissus *lit. F supra* §. 32. Bauldry *supra.* Et Celebrans, Diacono a dexteris ipsius pedem Calicis dextera tenente, sinistra vero posteriorem Planetæ partem circa brachia tantillum elevante (quam etiam eodem modo Subdiaconus dextera manu, sinistra infra pectus admota elevat) incensat oblata cum gravitate, & mora competenti, dicendo; *Incensum istud, etc.* Facta tamen cum Diacono ipso a dexteris assistente, & Subdiacono a sinistris ante, & post incensationem oblatorum, genuflexione, ex Rubr. *supra*, & Bisso infra citando, sicut etiam quandocunque transit ante Sacramentum, debet similiter genuflectere. Post incensationem oblatorum, utrum sit incensanda Crux Altaris, controvertunt DD. nam Tonellius *lib.* 3. *c.* 2. §. 2. *et* 11. nec non Bissus *lit. F n.* 45. §. 33. quibus accedit a Portu *supra n.* 30. tenent, quod præsente figurato, debet cessare cultus figuræ, adeoque incensatis oblatis, nempe Sacramento, volunt non esse incensandam Crucem. Gavant. *supra*, Bauldry *supra*, & Castaldus *supra*, nullam faciunt mentionem de hac Crucis incensatione, solumque dicunt inhærendo verbis Rubricæ, esse incensanda oblata, & Altare more solito, & ex his verbis colligitur, eosdem auctores versari in sententia contraria, & sustinere Crucem esse incensandam, quia hoc est de more. Quæstio tamen, & dubium omne circa hunc Ritum nunc cessat, ob Decreta edita a S. R. C. & data in nostro Indice *sub n.* 519. *et* 535. in quibus statuitur, quod in hac Feria post thurificationem oblatorum debet incensari Crux, facta tamen tali incensatione, non esse iterum thurificandum Sacramentum, quæ quidem Decreta consonant Rubricæ hujus diei, & doctrinæ prædictorum Auctorum dicentium, oblata, & Altare esse thurificanda more solito.

Eadem Crucis incensatio præscribitur etiam in Cæremoniali Episcoporum recentissime recognito a Benedicto XIII. *lib.* 2. *c.* 35. §. 33. *et c.* 26. §. 19.

Rationes adductæ a Bisso, & Tonellio juvant ad probandum, non esse incensandam Crucem, quæ est super Altari, quando est expositum SS. Sacramentum, ut etiam nos iisdem rationibus permoti suo loco tradidimus. Cæterum in hac Feria VI. Parasceves, in qua fulget Crucis mysterium, & in qua Sancta Mater Ecclesia huic principali instrumento Passionis Christi Domini specialis cultus signa exhibet, incensato Sacramento, optime præscribitur, quod etiam incensanda sit Crux, licet hæc sit figura, illud vero originale, & figuratum.

Diximus paulo ante debere incensari oblata, & Altare more solito hac die, unde eadem omnino servari debent, quæ servantur in Missa Solemni pro incensatione oblatorum; videri igitur possunt ea, quæ a nobis diligenter tradita sunt, *part.* 2. *tit.* 7. *n.* 4. *& seqq. pag.* 212. *&* 213. rursus diximus post incensationem oblatorum incensandam esse Crucem Altaris, in qua incensatione hic Ritus servari debet: Incensatis oblatis, Diaconus amovet Calicem de medio Altaris, illumque collocat a parte Epistolæ, sed super Corporale, cum in eo reperiatur forsan fragmentum aliquod Hostiæ consecratæ. Tunc Celebrans, Diaconus, & Subdiaconus genuflectunt uno genu; Celebrans tamen dum genuflectit, ponit manuum extremitatem super Altare, ut facilius genuflectere, & surgere valeat. Surgunt deinde uniformiter omnes, & Celebrans ter incensat Crucem in medio tantum æquali ductu, itaut ad unumquemque ictum tantillum quiescat, & tractim ducat Thuribulum. In primo ductu dicitur: *Dirigatur*; in secundo: *Domine*; in tertio: *Oratio mea*, & statim Diaconus ponet Calicem in medio Corporalis in solito suo loco. Tunc iterum omnes ut supra genuflectunt, & deinde surgunt, & prosequuntur Altaris incensationem hoc modo.

Primo incensatur, ut fit in Missa Solemni, planities

ties posterior a parte Epistolæ triplici ductu per lineam rectam æquali distantia distributo, prout distribuuntur candelabra, quæ tamen, ut alibi diximus, agentes de Missa Solemni *part. 2. tit. 15. n. 25. et seqq.* non incensantur: hi ductus fient incipiendo prope medium, & progrediendo ad latus Epistolæ. In primo ductu Celebrans dicit: *sicut*; in secundo: *incensum*; in tertio: *in conspectu tuo.* Cum pervenerit Celebrans ad cornu Epistolæ, demittet Thuribulum, & inclinatur ipse quantum commode potest, & incensat uno ductu inferiorem partem illius lateris dicens, *Elevatio*; postea se elevans incensat uno ductu partem superiorem ejusdem lateris dicens, *manuum.* Deinde adhuc elevans Thuribulum supra planitiem anteriorem Altaris, eam incensat, Thuribulum in semicirculum ter ducendo circa oram ejusdem partis anterioris, ut diximus *loc. cit. n.* 26. incipiendo a cornu, & progrediendo per æqualem distantiam ad medium. In primo semicirculo dicet, *mearum*: in secundo, *Sacrificium*; in tertio, *vespertinum.* Tunc Celebrans, & Ministri sacri genuflectunt SS. Sacr. unico genu; deinde prosequitur Celebrans incensare posteriorem planitiem Altaris ex parte Evangelii triplici ductu per lineam rectam æquali distantia distributo, ut supra, incipiendo prope medium, & progrediendo ad latus Evangelii. In primo ductu dicet: *Pone Domine*; in secundo: *custodiam*; in tertio: *ori meo.* Postea incensat partem inferiorem lateris, & superiorem eo modo quo incensavit a latere Epistolæ; dicens incensando in parte inferiori: *et ostium*; in superiori: *circumstantiæ.* Post hæc incensat planitiem anteriorem Altaris ab eadem parte Evangelii eodem modo quo a parte Epistolæ incipiendo semicirculum a cornu, & formando semicirculos hujus partis, ut diximus *cit. loco supra*, & progrediendo ad medium; in primo semicirculo dicet: *labiis meis*; in secundo: *ut non*; in tertio *declinet.* Tunc nulla præmissa reverentia, retrocedens a medio Altaris accedit ad cornu Evangelii, ubi manu aliquantulum demissa incensat partem illius anteriorem, seu frontem, ter ducens recta linea, & æquali distantia Thuribulum, incipiendo a cornu, & progrediendo ad medium, ut fieri solet in Missa Solemni, & in Vesperis. In primo ductu dicet: *cor meum*; in secundo: *in verba*; in tertio: *malitiæ.* Postea Celebrans, & Ministri sacri genuflectunt uno genu, & surgunt; & Celebrans progreditur ad incensandam triplici ductu partem aliam anteriorem Altaris, seu frontem Mensæ, incipiendo ab ejus medio, & procedendo ad cornu Epistolæ. In primo ductu hujus postremæ incensationis dicet: *ad excusandas*; in secundo: *excusationes*; in tertio: *in peccatis.* Hæc prædictorum verborum distributio servari potest, quotiescumque in Missa Solemni incensatur Altare post oblata.

In tota incensatione Diaconus, & Subdiaconus hinc inde stantes partem posteriorem Planetæ Celebrantis elevant. In quolibet ictu Thuribulum ducitur, & reducitur; & quando Sacerdos progreditur thurificando, pari passu progrediuntur & ejusdem Ministri sacri: advertendo, quod manus thurificantis quantum fieri potest concordet cum motu pedis. Terminata incensatione, Celebrans in cornu Epistolæ reddit utraque manu Thuribulum Diacono, dicens: *Accendat in nobis etc.* Diaconus autem tunc stat in secundo, supponensque manum suam, vel ambas dexteræ Celebrantis capit Thuribulum prope vas sua manu dextera, manubrium vero sua manu sinistra, sed sine osculis, & statim illud consignat Thuriferario: hodie enim nec Celebrans, nec alii ullo modo incensantur. Tum ipse Thuriferarius cum Thuribulo, & Navicula, facta genuflexione unico genu Sanctissimo Sacramento, redit in Sacristiam, ibique suum Thuribulum, & Navieulam relinquit, cum amplius inservire non debeant, & inde redit in Presbyterium, ubi facta in medio genuflexione utroque genu (quia tunc non reperitur impeditus a Thuribulo, & navicula, ut erat, dum redibat in Sacristiam) vadit ad Credentiam, seu ad locum suum, & cum aliis manet genuflexus. Bauldry *supra n.* 14. Bissus *lit. F n.* 45. §. 34.

Huc spectat, innuere Decretum emanatum die 15. Septembris 1736. & datum in nostro Indice *sub n.* 698. in quo declaratur; quod quando lignum S. Crucis super Ara expositum incensatur, hoc debet fieri a Celebrante non genuflexo, sed stante; unde si in Altari hac die in Cruce incensanda adesset particula veri ligni Sanctæ Crucis, non ideo incensari deberet a Celebrante genuflexo.

RUBRICA.

14. *Postea aliquantulum extra Altare in cornu Epistolæ* (i) *lavat manus, nihil dicens, deinde in medio Altaris inclinatus* (l) *junctis manibus dicit.*

GAVANTUS.

(i) *Lavat manus.* Facie ad populum versa.
(l) *Junctis manibus.* Idest super Altare, ut alias.

RUBRICA.

15. *Deinde versus ad Populum in cornu Evangelii dicit more solito: Orate fratres.*

GAVANTUS.

Et dum se vertit, caveat, ne vel minimum terga vertat Sacramento, ut mox dicetur. Videsne, quod, *more solito*, non includit omnia de more?

RUBRICA.

16. *Et per eamdem viam revertitur, non perficiens circulum, et consequenter, omissis aliis, dicit.*

GAVANTUS.

Si omissis aliis, ergo non dicitur *Suscipiat*, nec aliud quidquam, quod hic non sit descriptum.

R U-

RUBRICA.

17. *Sacerdos sub silentio, dicto, Amen, eadem voce, quæ dixit, Pater noster, absolute sine Oremus, in tono Orationis ferialis Missæ dicit, Libera nos.*

GAVANTUS.

Ita *Ord. Rom.*, & *Sacramentarium Gregorianum*, in quo nihil aliud præterea de Missa habetur pro ejusdem fine.

Tria hæc, *Præceptis, Pater noster, Libera nos*, triduum Sepulturæ Christi significant. *Honor. in Gemma lib.* 3. *c.* 96. alta voce dicitur: *Libera nos*; ut pateat hodie descensus Christi in Limbum ad liberandos Patres, quod alias docuimus in expositione Mystica Missæ, cum *Durand. lib.* 4. *c.* 49. Diaconus ad *Pater noster*, descendit, ut alias cum Subdiacono post Celebrantem. Dicit autem manibus extensis, neque se signat cum Patena, ut alias.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

Pro Ritibus servandis in Officio hujus Feriæ, a lotione manuum Sacerdotis usque ad elevationem Hostiæ inclusive.

LVII. Rub. & Gav. lit. i — *Lavat manus facie, &c.* Celebrans reddito Diacono Thuribulo, immediate (advertens ne terga SS. Sacramento vertat) descendit cum Ministris sacris in planum extra gradus Altaris per gradus laterales cornu Epistolæ, ubi versa facie ad populum, Gav. *sup.* Cærem. Episc. *lib.* 2. *c.* 26. §. 19. nihil dicens lavat manus, ministrante aquam, & pelvim primo Acolytho, & Diaconus a dexteris, Subdiaconus vero a sinistris Celebrantis tenentes faciem ad eum conversam, & terga ad populum; mediumque habentes prædictum primum Acolythum, eidem Celebranti ministrat manutergium, acceptum de manu secundi Acolythi, sed sine osculis, prout fit in Missa Defunctorum, quia hic sacri Ministri non sunt in aliis impediti, ut colligitur ex Bauld. *p.* 3. *c.* 12. *n.* 14. *et par.* 4. *c.* 10. *art.* 4. *n.* 15. ex Bissus *sup.* §. 35. & a Portu *sup. Rubr.* 10. *in adnot. n.* 1.

LVIII. Rubr. *Deinde in medio Altaris. &c.*) Lotis manibus, primus Cæremoniarius tempestive accedit ad latus Altaris in cornu Evangelii supra secundum gradum, cum genuflexione; Celebrans per eosdem gradus laterales cornu Epistolæ ascendit ad Altaris medium, ibique genuflectit unico genu, & una cum eo Diaconus vadit ad librum, & in transitu per medium genuflectit unico genu: Subdiaconus vero vadit per planum, & ad medium Altaris, ubi sistit se ante ejus infimum gradum, præmittendo genuflexionem unico genu; quæ quidem genuflexiones quantum fieri potest, tempestive faciendæ sunt cum Celebrante, & statim surgunt omnes. Benv. *supra.* §. *Celebrans*, Bauldry *part.* 4. *supra num.* 16. Bissus *supra*, a Portu *supra num.* 2.

LIX. Rubr. & Gav. lit. l — *Junctis manibus, &c.*) Celebrans facta genuflexione ut *supra*, inclinatus inclinatione mediocri, a Portu *supra in adnot. n.* 2. (reportantibus interim cum genuflexione ad Credentiam Acolythis urceolum, pelvim, & manutergium plicatum) junctis manibus super Altare, & ante ejus medium positis, ut alias, dicit submissa, sed intelligibili voce: *In spiritu humilitatis*, ut in Missali. Cærem. Episc. *lib.* 2. *cap.* 16. §. 19. Nicolaus de Bralion *supra cap.* 10. *num.* 10.

LX. Rubr. 15. *Deinde versus ad populum, &c.*) Celebrans osculato Altari, genuflectit unico genu, surgit, & vertit se ad populum in cornu Evangelii, non perficiendo circulum ut alias, sed a latere, ita ut non vertat terga SS. Sacramento. Gavantus *supra.* Cæremon. Episc. *supra*, dicit mediocri voce: *Orate fratres*, proferens reliqua verba secrete. Christiani *supra n.* 21. Memor. Rituum *sup. n.* 15.

LXI. Rub. 16. *Et per eamdem viam revertitur, etc.*) Quo dicto, revertitur Celebrans per eamdem viam ad Altaris medium, ubi genuflectit iterum unico genu, & Sacramentum adorat. Bauld. *sup.* Bissus *sup.* §. 36.

LXII. Gav. in prædictam Rubr. 16. *Non dicitur, Suscipiat etc.* Postquam Sacerdos dixerit totam illam precem: *Orate fratres, &c.* prout in Missali, non respondetur *Suscipiat Dominus, &c.* Rubric. & Gav. *sup.* Celebrans igitur statim ut dixerit: *Orate fratres*, & ad Altaris medium reversus fuerit, facta ibidem genuflexione, prosequitur junctis manibus, & alta voce, *Oremus: Præceptis salutaribus, etc.* ad quæ verba erigit se a simplici capitis inclinatione, tenens adhuc manus junctas versus Sacramentum, mox subdit: *Pater noster, &c.* alta quidem voce, sed manibus extensis de more, in cujus fine Chorus respondet: *Sed libera nos a malo*, & Sacerdos subdit submissa voce: *Amen.* Dum Celebrans incipit *Pater noster*, Diaconus facta genuflexione ibi a sinistris ejus unico genu, descendit ad secundum gradum Altaris, ubi stat in medio post Celebrantem, & ante Subdiaconum stantem in plano, usque ad elevationem Hostiæ exclusive. A Portu *sup. Rubr.* 12. *in adnot. n.* 4. Bissus *sup. lit F*, *n.* 45. §. 37. Bauld. *supra n.* 17. & Memoriale Rituum *sup. n.* 16. *& seqq.* Interim cum genuflexione accedit ad librum primus Cæremoniarius, qui Diaconi assistentiam toties assumit, & derelinquit, quoties illam deserit, aut assumit Diaconus, aut Subdiaconus. A Portu *sup.*

LXIII. Rub. n. 17. *Dicto Amen submissa voce, &c.*) Responso a Choro in fine Orationis Dominicæ: *Sed libera nos a malo*, Celebrans dicit, ut innuimus, *Amen*, submissa voce; quo dicto statim eadem voce, qua dixit *Pater noster*, prosequitur: *Libera nos, &c.* manibus item extensis, & in fine Chorus alte respondet: *Amen.* Rubr. hodier. Cær. Episc. *supra*, Memor. Rituum *supra*

num. 18. perseverantibus adhuc tam Diacono, quam Subdiacono post Celebrantem, & primo Cæremoniario ad assistentiam libri. A Portu *sup. Rubr.* 13. *n.* 3. *in adnot.*

LXIV. Gav. in eamdem Rubr. 17. *Neque se signat cum Patena, ut alias, &c.*) Sacerdos in fine Orationis Dominicæ prædictæ non adhuc accipit Patenam, neque cum ea se signat, dum in sequenti Oratione dicit: *Da propitius pacem, &c.* sed tunc demum illam accipit, quando expleta hujusmodi Oratione, & responso a Choro, *Amen*, facturus est elevationem: Gavantus *supra c.* 4. *n.* 12. & Bissus *supra.*

RUBRICA.

18. *Tunc Celebrans, facta reverentia usque ad terram, supponit Patenam Sacramento, quod in dextera accipiens,* (m) *elevat, ut videri possit a populo: & statim* (n) *supra Calicem dividit in tres partes, quarum ultimam mittit in Calicem more solito nihil dicens.* (o) *Pax Domini non dicitur,* (p) *nec Agnus Dei,* (q) *neque pacis osculum datur. Postmodum* (r) *prætermissis duabus primis Orationibus dicit tantum sequentem, Perceptio, &c.*

GAVANTUS.

(m) *Elevat, ut videri possit.* A Pio V. hoc fuit additum; non elevatur Patena, quam tenet manu posita super Altare: nec elevatur Planeta, nec incensatur Hostia. * Elevatur autem altera tantum manu, ad differentiam elevationis, quæ fit post Consecrationem, ne hac die videatur de novo consecrata.

(n) *Supra Calicem dividit.* Diaconus cum debitis reverentiis discooperit Calicem, & cooperit, ut alias. Celebrans mittit particulam in Calicem sine aliquo Crucis signo, quod firmavit Decreto S. R. C. *die* 28. *Augusti* 1626. & licet hic dicatur, *more solito*, cadit hoc verbum super totam Hostiæ divisionem, non præcise super immissionem particulæ. Vides hoc etiam loco, quod, *more solito*, non dicit, omnia de more solito fieri.

(o) *Pax Domini non dicitur.* Ita *Ordo Rom.*

(p) *Nec Agnus Dei.* Qui ordinatur ad pacem dandam, ut in tertio patet, *Dona nobis pacem.*

(q) *Neque osculum pacis datur.* Negat *Ordo Rom.* in odium osculi Judæ. *Amalar. lib.* 1. *c.* 13. tum quia publicum erat jejunium populi, *ex Tertull. de Oratione*, tum quia nullum hac die fit Sacrificium *ex Albaspino lib.* 1. *de vet. Rit. observ.* 17.

(r) *Prætermissis, &c.* Omittuntur duæ Orationes. Prima, quia est de pace, secunda, quia mentionem facit de Sanguine, tertia dicitur, & manibus junctis super Altare, ut alias, in qua solum de Corpore Christi agitur; fit Communio Sacerdotis, ut in Missali, ad quam Ministri stant capite inclinato, ut alias.

RUBRICA.

19. *Deinde* (s) *omissis omnibus, quæ dici solent ante sumptionem Sanguinis, immediate particulam Hostiæ cum vino* (t) *reverenter sumit de Calice: & more solito* (u) *facta ablutione digitorum, et sumpta purificatione, in medio Altaris inclinatus, manibus junctis dicit: Quod ore, etc.*

GAVANTUS.

(s) *Omissis omnibus.* Quia in iis de Sanguine fit mentio. Diaconus Calicem discooperit, & cum Celebrante genuflectit.

(t) *Reverenter sumit de Calice.* Neque se signat, ut alias, cum Calice: quod & decrevit S. R. C. *die* 28. *Augusti* 1627.

(u) *Facta ablutione.* Non Calicis, sed tantum digitorum in Calice, ministrante Subdiacono ampullas. Extinguuntur hoc loco, dum fit ablutio, non prius, cerei a Clero delati.

RUBRICA.

30. *Non dicitur,* (x) *Corpus tuum Domine, nec Postcommunio,* (z) *nec Placeat tibi, nec datur benedictio; sed facta reverentia Altari, Sacerdos cum Ministris discedit, et dicuntur Vesperæ sine cantu, et* (a) *denudatur Altare.*

GAVANTUS.

(x) *Corpus tuum Domine.* Omittitur, quia Sanguis commemorandus esset, qui non extat in Calice.

(y) *Nec Postcommunio.* Quia nemo alius communicat apud Rom. *Ex Alcuin. c. de Cœna Dom.* ubi testem citat Augustinum ad Januarium; neque consequenter *Communio* dicitur quæ dicebatur tempore Communionis populi; & ut diximus *in expositione Mystica Missæ*, lætitiam significat Apostolorum, quæ hac die desideratur.

(z) *Nec Placeat.* Non ob eam rationem, quia Sacrificium in ea nominatur prece, quod non fit hodie; nam supra nominatum est in *Orate fratres:* sed quia hic expresse diceret Sacerdos, se obtulisse Sacrificium, quod non est verum; est autem verum in Sacramento Christi esse Sacrificium Sacerdotis & populi, seu victoriam Sacrificii, late sumpto vocabulo Sacrificii, ut in hoc casu docet *Suarez* 3. *part. disp.* 75. *sect.* 4. *in fine* quod in *Orate fratres* dicitur: & hoc idem voluit *Durand. loc. cit.*

21. Diaconus librum claudit: Subdiaconus, plicato Corporali, & in bursam reposito, reportat Calicem ad Credentiam: & postremo cum debitis reverentiis redeunt omnes, unde, & modo quo venerant.

(a)

(a) *Denudatur Altare.* Ab Acolythis, a quibus & nudatur Credentia, & candelæ extinguuntur post Vesperas, reportanda est Crux, ut eam Populus adoret, ad priorem, seu alium locum, * supponatur eadem, quæ prius, & decet eam portari ab alio Sacerdote post Vesperas.

22. Habet autem mysterium, *Durand. loc. cit.* quia in fine Mundi Hebræa gens salutem consequetur, & Crucem adorabit. Sed deceret magis, ut dictum est, etiam Crucem poni pro adoratione populi post adorationem primam.

23. Pyxis, quæ remansit cum particulis in loco pro Calice, & Hostia deputato, portatur ad aliud Sacellum, in loco remotiori præparatum, cum luminibus, *Cærem. Pet. Ruiz*, & placet, ne in Ecclesia sint luminaria in Matutinis sequentibus, & Officio Sabbati, ultra præscripta.

24. Quæritur: An occurrente Festo Annunciationis B. Virginis in Parasceve teneantur Fideles interesse Officio prædicto, quod loco Missæ celebratur, & an ratione Festi ministrari possit Eucharistia aliis, quam infirmis? Scio, alicubi edicto Episcopi translatum fuisse hoc Festum cum suo præcepto in diem, quo ex Rubricis recitandum erat Officium; & cum hæc mutatio Festi universalis excedat facultatem Episcopi, de majorum auctoritate factum esse, tunc credidi: quo casu cessavit prima dubitatio, non autem admiratio, quod Episc. transferre Festum de præcepto universale, non translatum alibi, neque Romæ a Papa. Immutato igitur Festo, S. R. C. vetuit Missam fieri hac die de B. Virgine, etiam in Æde Lauretana, etiam ratione concursus populi, seu Festi tituli Ecclesiæ, die 9. Maji 1606. deinde anno, quo contigit, censuit *die* 19. *Februarii* 1622. non teneri Fideles interesse prædicto Officio.

25. Ad aliud vero dubium, eadem respondit, *eadem die*, servandam esse universalis Ecclesiæ præsentem consuetudinem, non ministrandi nisi infirmis hac die Eucharistiam; & quidem, licet *Ord. Rom. Sacrament. Gregor.* concedat Communionem Clero, & aliis, tamen antiquitus, *August. teste*, ut dixi, Romani non communicabant hac die, *Innoc. in cap. Sabb. de cons. dist.* 3. Sacramenta penitus non celebrari tradit, & in Rubrica nostra Missalis de infirmis tantum est mentio, ut illis reservetur pridie Sacramentum. *Francol.* eadem docet 1. *part. c.* 30. *n.* 10. *de temp. Hor. Canon, et Albasp. de vet. Ritibus lib.* 2. *observ.* 14. negat, in jejunio rigoroso, & in mœrore maximo priscis temporibus Eucharistiam distributam esse.

26. * Abrogatus fuit abusus deferendi nocte in hac Feria sexta SS. Sacramentum a Congr. Card. super negotiis Episcoporum *die* 22. *Martii* 1596. ut alienus a Ritu, & legitimo sensu S. R. C. quæ occultat his diebus Eucharistiam, & in aliud tempus ideo distulit Processionem, & Festum Corporis Christi.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

Pro Ritibus servandis in Officio hujus Feriæ ab elevatione Hostiæ usque ad finem.

LXV. Rub. & Gav. lit. m — *Elevat ut videri possit etc.*) Responso a Choro *Amen*, Celebrans devote genuflectit unico genu, deinde erectus submittit Patenam Hostiæ consecratæ, & statim sola dextera inter pollicem, & indicem, accipiens Hostiam. Bissus *sup.* eam elevat altius solito. Cærem. Episc. *supra* §. 20. ita ut a populo videri possit, figens semper in eam oculos, & advertens ne Corporalis limites tunc excedat. Baul. *sup. n.* 18. Patenam vero non elevat, sed eam super Corporale positam manu sinistra extensa tenet, ita ut pollex, & index dictæ manus nitantur Patenæ, reliqui digiti ponantur super Corporale. Gav. *sup.* & omnes alii cum eo. Ad elevationem talis Hostiæ pulsatur tabula lignea, seu crotalum, ob rationem illatam in Feria V. in Cœna Domini; ex Clericato *ibidem cit.* & ex communi praxi Basilicarum Urbis. Sed vide ibidem a nobis dicta.

Diaconus vero, & Subdiaconus ante elevationem Hostiæ hinc inde genuflectunt in suppedaneo. Memoriale Rituum *sup. n.* 19. Prædicti Ministri sacri non elevant Planetam Celebrantis, nec Hostia ab aliquo incensatur, ut optime adnotat Gav. *sup.* & alii Rubricistæ communiter cum eo. Cæremoniarius primus ante elevationem Hostiæ genuflectit ad ultimum gradum lateralem cornu Evangelii.

LXVI. Rubr. & Gav. lit. n. — *Supra Calicem dividit, etc.*) Quando Celebrans incipit declinare Hostiam sacram jam elevatam, Diaconus, & Subdiaconus surgunt. Memoriale Rituum *sup. n.* 21. Diaconus statim accedit ad dexteram Celebrantis, & Subdiaconus ad sinistram (præstitis debitis genuflexionibus ante discessum, & post accessum, & procedentibus ut infra) Diaconus statim Calicem discooperit sine genuflexione, quia in eo adhuc non est Sacramentum; Subdiaconus vero ad sinistram vertit folia Missalis quando opus est. Bauldry *sup. num.* 19. Bissus *supra*, Benvenuti *sup.* §. *Elevata Hostia*, Gerlacus Vinitor *sup. n.* 45. & alii communiter, quibus tamen adversatur Nicolaus de Bralion *part.* 3. *cap.* 13. *n.* 13. vult enim quod ipse Diaconus, aut alius accedat ad librum, Subdiaconus vero ad dexteram Celebrantis; nam cum Rubricæ propriæ hujus diei, ait ipse, nihil novi præscribant circa hunc Ritum, certissimum est nihil etiam esse innovandum; quæ quidem Bralion opinio quamvis mihi magis arrideat, nihilominus ab aliorum DD. *sup. cit.* sententia recedere non ausim.

LXVII. Gav. ead. lit. n — *Celebrans mittit particulam in Calicem.*) Elevata Hostia eo modo quo dicit Gavantus *supra*, & nos quoque cum eo, Celebrans eam immediate declinat super Calicem a Diacono discoopertum. Memor. Rit. *sup. n.* 22. & ex Cærem. Episc. *lib.* 3. *c.* 27. §. 34. Non debet igitur dictam Hostiam reponere super Patenam,

nam, ut docent fere omnes DD. sed eam declinatam super Calicem, ut innuimus, statim dividit in tres partes more solito, nihil tamen dicendo, quarum majores duas partes collocat super Patenam, tertiam vero parvam immittit in Calicem, nihil pariter dicens, & nullum faciendo cum prædicta particula signum Crucis super Calicem, ex Decreto S. R. C. a Gav. *cit. sup.*, & dato in nostro Indice *sub n.* 218. Deinde Diaconus Calicem cooperit, & postea tam ipse quam Celebrans, ac Subdiaconus genuflectunt unico genu, & statim surgunt. Bauld. *sup. n.* 19. Biss. *sup.* §. 39. Memoriale Rituum *sup. n.* 23.

LXVIII. Gav. lit. r — *Et manibus junctis super Altare, &c.*) Celebrans, prætermissis iis quæ innuuntur a Rubrica, & Gavanto *supra*, stans manibus junctis, & super Altare positis, ita ut duo digiti minores frontem Altaris tangant, junctis pollicibus, & indicibus inter se, oculis ad Sacramentum intentis, mediocriter inclinatus, dicit secreto tertiam tantum Orationem: *Perceptio Corporis tui etc.* Interim Subdiacono per tertium gradum accedente ad dexteram Celebrantis, & ibi genuflectente, Diacono vero per secundum gradum accedente ad sinistram ejusdem, & ibi pariter genuflectente, ita ut ambo in recessu, & accessu genuflectant unico genu. Bauld. *sup. n.* 10. Biss. *sup.* §. 40. a Portu *supr. in adnot. in* 7. Dicta autem prædicta Oratione, Celebrans magis devote genuflectit unico genu, & una cum ipso genuflectunt etiam sacri Ministri, & postea surgunt. Celebrans vero erigens se dicit secreto: *Panem cœlestem accipiam, &c.* Rubrica Generalis *t.* 10. *n.* 4. quibus verbis prolatis, accipit Hostiam cum Patena, ut moris est, & dicit ter idem more solito, mediocriter inclinatus (sicut & Ministri sacri mediocriter se inclinant) *Domine non sum dignus, &c.* ter etiam percutiens sibi pectus (quod idem faciunt præfati Ministri, posita interim manu sinistra infra pectus) quo tertio dicto, Celebrans erectus signat se dextera cum Sacramento, dicendo de more: *Corpus Domini nostri, &c.* Deinde maxima cum reverentia mediocriter inclinatus, cubitis super Altare positis, Sacramentum sumit, Ministris sacris interim stantibus profunde inclinatis, manibus junctis, ut in Missa solemni fieri solet, qui postea se erigunt, dum etiam Celebrans erectus aliquantulum in meditatione SS. Sacramenti quiescit. Bissus *sup.*, Bauld. *sup. n.* 21. *et* 22. & Vinitor *sup. n.* 46. Primus autem Cæremoniarius, qui post elevationem Hostiæ surgens, accessit ad cornu laterale Evangelii in secundo gradu, ibi genuflectit ad principium Communionis, & perseverat usque ad sumptionem Calicis. A Portu *sup. Rubr.* 15. *in adnot. n.* 5.

LXIX. Gav. lit. s — *Diaconus Calicem discooperit*) Subdiaconus, qui ad dexteram Celebrantis, ut supra esse debet, detegit Calicem, non vero Diaconus, qui assistere debet ad librum (nam probabiliter Gavantus supra innuit, quod Diaconus discooperiat Calicem per errorem Typographi, quem errorem assumpserunt illinc nonnulli Scriptores, non tamen omnes: nam etiam in Cærem. Monastico *lib. 4. c. 9. n. 21.* legitur *discooperto Calice per Subdiaconum*) Itaque certum est, quod Subdiaconus Calicem discooperit, qui postea genuflectit tam ipse, quam Celebrans cum Diacono unico genu; adest enim in Calice particula Hostiæ consecratæ.

LXX. Rubr. & Gav. lit. t — *Reverenter sumit de Calice, etc.*) Celebrans, collectis de more fragmentis, extergit Patenam super Calicem. Memoriale Rituum *sup. n.* 28. deinde omissis omnibus, quæ solent dici ante sumptionem pretiosi Sanguinis, accepto Calice, & Patenam ipsi Calici subtus mentum supponens, absque eo quod signet se ipsum prædicto Calice (juxta Decretum, de quo *sup.*, & datum *sub n.* 219.) ex eo reverenter accipit cum vino, & aqua in eo existentibus particulam Hostiæ pridie consecratæ; Castaldus *supra n.* 15. a Portu *sup. n.* 2. Benvenuti *supra* §. *Completo:* Interim Diaconus, & Subdiaconus stant profunde inclinati Bauld. *sup. n.* 23. a Portu *sup.*, & alii communiter.

LXXI. Rubr. & Gav. lit. u — *Facta ablutione non Calicis, etc.* Post prædicta primus Acolythus, comitante secundo Cæremoniario cum genuflexione, defert ampullas aquæ, & vini ad Altare, quas prout alias administrat Subdiacono; Celebrans vero non sumit purificationem, ut innuit Gav. *sup.*, quia prima Calicis sumptio pro purificatione inservit; nam id quod sumitur, non est Sanguis Christi, sed vinum cum modica aqua, quod hac die non fuit consecratum. Tum igitur Subdiaconus infundit in Calicem vinum, & aquam statim super digitos Celebrantis de more (posita etiam in Calice aqua, cum qua Celebrans forte abluit digitos antea, si forte tetigerit Hostiam) qui deposito Calice, & inde extersis cum Purificatorio digitis, sumit ablutionem in medio Altaris, ut alias; deinde inclinatus, & manibus junctis ante pectus, & non super Altare (contra aliquorum opinionem) ex Cærem. Cleric. Regul. S. Pauli, necnon ex Cæremon. Monastico *sup. n.* 27. dicet: *Quod ore sumpsimus, etc.*

LXXI. Gavant. ead. lit. u — *Extinguuntur hoc loco, etc.*) Dum fit prædicta digitorum ablutio, & non prius, juxta Gavantum, vel post sumptam ablutionem, secundum Bissum, non autem immediate post sumptionem Calicis, ut vult Castaldus, Acolythi colligunt cereos, asportant, & extinguunt surgentibus omnibus, si fuerint ante Altare genuflexi, quasi in gyrum, seu semicirculum, ad loca sua ordinate se recipient, Memoriale Rituum *supra n.* 30. relictis tamen in Altari accensis pro Vesperis sex candelis, quæ post Vesperas extinguendæ erunt.

LXXIII. Rubr. & Gav. lit. x — *Corpus tuum Domine, etc.*) Celebrans dicta Oratione: *Quod ore sumpsimus*, omittendo alias preces, nempe *Corpus tuum Domine*, & *Postcommunionem*, necnon *Placeat tibi*, ut declarat Rubrica superior, & ob ra-

rationes, quas adducit Gavantus *supra*, Celebrans, inquam, dicta Oratione: *Quod ore sumpsimus*, stat in medio Altaris, donec hæc quæ infra sequuntur, fiant, ut etiam hic apposite notat Benvenuti *supra* §. *Tunc.*

Itaque Diaconus post prædictam Orationem statim clauso Missali in parte Evangelii (quod per aliquem ex Acolythis pariter amovetur cum legili, seu cussino ab Altari, & cum debitis reverentiis Cruci, & Choro, reportatur ad Credentiam, ut colligitur ex Memor. Rituum *sup.* §. 7. *n.* 32.) vadit, facta genuflexione in medio Capellæ, ad Credentiam, ibique Stolam latiorem deponit, & resumpta Planeta plicata, redit ad Altare ad dexteram Celebrantis, facta reverentia debita Choro, & genuflexione Cruci unico genu in accessu. Benvenuti *supra*, a Portu *sup. n.* 5. Interea defertur ab aliquo Acolytho e Credentia ad Altare Velum nigrum pro cooperiendo Calice (ut mox dicetur) illudque ponitur super Mensam a latere Evangelii.

Subdiaconus vero, sumpta a Celebrante ablutione, Calicem extergit Purificatorio in cornu Evangelii, ad quod accessit, facta genuflexione Cruci unico genu; postea super dictum Calicem Purificatorium extendit, & si sit valde magnum, illud plicat juxta sui aptitudinem; super Purificatorium sinistra manu ponit Patenam, posita prius super hanc dextera manu Palla, tum plicat ambabus manibus Corporale, quo plicato, Calicem velo suo parvo nigro cooperit, de quo supra locuti sumus; postea accepta sinistra manu Bursa, & dextera Corporali, ipsum omnino reponit in Bursam, quam deinde ponit super Calicis velum, ita ut illius pars aperta ipsum Subdiaconum respiciat, & tandem ipsum velum super Bursam Calicis revolvit de more. Bauld. *sup. n.* 25. Bissus *sup.* §. 42. a Portu *sup. n.* 4. Juxta morem aliquarum Ecclesiarum prædictus Calix aptatur, & deinde defertur ad Credentiam a Cæremoniarum Magistro ob temporis angustiam; Subdiaconus enim statim debet ab Altari discedere cum Celebrante, & Diacono, ut mox dicemus.

LXXIV. Gav. n. 21. *Subdiaconus plicato Corporali, & in Bursam reposito, &c.*) Tunc Subdiaconus, &c. (vel melius Cæremoniarum Magister) accipit Calicem accommodatum sinistra manu per nodum, extensa dextera super Bursam ad cautelam appositam; & solus sine comite defert ad Credentiam per gradus anteriores; sed antequam discedat, facit Cruci genuflexionem unico genu, ipsumque super eam collocat in medio, & velum in anteriori parte revolutum explicat, ita ut totum Calicem cooperiat omnino, ac mox redit ad Altare ad sinistram Celebrantis, facta iterum genuflexione Cruci ibidem unico genu. Bauld. *sup.*

His omnibus expletis, Celebrans cum Ministris sacris descendit in planum, ubi unico genu facta ab omnibus genuflexione Cruci, & debitis reverentiis Choro de more; Corsettus *sup. n.* 20. Celebrans accipit biretum sine osculis, sibi a Diacono porrectum, & cum iisdem in Sacristiam redit, hoc ordine. Præcedit Thuriferarius manibus junctis, nudo capite, & sine Thuribulo; Ceroferarii sine candelabris, tum Cæremoniarius item nudo capite, & manibus junctis, deinde Subdiaconus, & Diaconus, ultimo Celebrans unus post alium, oculis demissis, modesto, & gravi incessu, manibus junctis, tecto capite, & cum Sacristiam fuerint ingressi, facta Cruci, aut Imagini de more nudo capite profunda reverentia, paramenta sacra deponunt. Benvenuti *sup.* §. *His expletis.* Bauld. *sup. n.* 36. Vinitor *sup. n.* 49. Bissus *sup.* §. 44. Postea (si exiguus sit Clericorum numerus, alias non) accedunt ad Chorum cum Cottis; nam in Choro, ad cujus stalla pergunt omnes, post discessum Celebrantis ab Altari cum Ministris statim dicuntur Vesperæ sine cantu, ut heri.

LXXV. Rub. & Gav. lit. a — *Denudatur Altare, &c.*) Dum dicuntur Vesperæ, denudatur Altare, & Credentia ab Acolythis, Gav. *sup.* Corsett. *sup. n.* 21. Castald. Bauld. *sup.* cum genuflexionibus debitis Cruci, & asportantur omnia in Sacristiam; Altaris candelæ post Vesperas extinguuntur.

Completis Vesperis, datur signum in instrumento ligneo, seu crotalo pro Salutatione Angelica, genuflectentibus omnibus. Memoriale Rituum *sup.* §. 8. *n.* 4. & facta solita oratione, surgunt omnes, genuflectunt Cruci unico genu, & ordinatim redeunt in Sacristiam, ubi facta Cruci, seu Imagini profunda reverentia, ibique depositis vestibus, quibus in Choro utuntur, devote domos, vel cellas suas, si Regulares sint, redeunt, &c.

LXXVI. Gav. n. 23. *Pyxis quæ remansit &c.*) Dum Vesperæ dicuntur in Choro, si Clerici multi sint, vel his finitis, si Clerici pauci sint, aliquis Sacerdos, Cotta, & Stola albi coloris, Gerlacus Vinitor *sup. n.* 50. & non nigra, ut docet Bauld. *sup. n.* 27. (quia licet commemoratio fiat de Passione, & Morte Christi, adest tamen idem Christus redivivus, & jam impassibilis, & immortalis, ut optime ponderat Nicolaus de Bralion *sup. c.* 12. *n.* 4.) & velo humerali indutus pariter albo, cum Clericis candelas, vel faces accensas gestantibus, reportat Pyxidem cum Particulis consecratis, si quæ remanserunt in capsula, ad locum paratum, ut *sup.* docet Gav. necnon Bauld., & Vinitor *sup.* nos tamen supra diximus talem Pyxidem non esse regulariter servandam in memorata capsula, sed alibi, in loco tamen decenti, & congruo.

LXXVII. Gav. n. 4. *Quæritur: An occurrente Festo Annunciationis B. M. V. in Parasceve, &c.*). Pro resolvendo hoc primo dubio a Gavanto proposito, recolendum est Decretum editum die 15. Martii 1712. & datum in nostro Indice *sub n.* 620. in quo habetur, quod Sacerdotes omnes, tam Sæculares, quam Regulares, etiam privilegiati, ne audeant in Feria VI. Parasceves, occasione SS. Annunciationis, in dicta Feria occurrentis, celebrare in quavis Ecclesia, seu Oratorio aliquam Missam Solemnem, vel Privatam, nec facere Festum, vel parare, & ornare Ecclesias, aut Altaria, licet

licet dicata Beatissimæ Virgini, etiam Annunciatæ, &c. prout in Decreto ibidem exposito, & auctoritate Clementis XI. edito. Ex quo fit, cum tali die non possint celebrari Missæ Privatæ, neque Solemnes, quod nullus Fidelis tenetur interesse Missæ Sacrificio, etiamsi occurrat Festum SS. Annunciationis.

Rursus certissimum pariter est, ex alio Decreto edito die 19. Februarii 1622. a Gav. *supra* relato, & dato in nostro Indice *sub n.* 188. quod neque tenentur Fideles interesse Officio, seu sacræ functioni fieri solitæ in hac Feria. Denique legendum est etiam Decretum emanatum a S. R. C. 11. Februarii, & 11. Martii 1690. datum in nostro Indice Decretorum spectantium ad Rubricas Breviarii, in quo interveniente auctoritate Apostolica, sancitum est, quod si Festum SS. Annunciationis B. M. semper Virginis, occurrat in Feria VI. Parasceve, vel in Sabbato Sancto, transferatur una cum præcepto audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus ad Feriam II. post Dominicam in Albis, etiam quocumque alio Festo impeditam, ita ut eadem Feria præfato casu eveniente, perpetuis futuris temporibus pro Sede propria, & fixa, memorato Festo Annunciationis assignata, & stabilita intelligatur, & in illa eo prorsus modo, & forma præfatum Festum quoad Officium, & Missam celebretur, quibus propria die 25. Martii in Kalendario Romano appositum celebraretur: protractis ad aliam diem non impeditam juxta Rubricas Breviarii Romani omnibus aliis Festis in eadem Feria occurrentibus, quæ non sunt altioris Ritus. Ita decrevit S. R. C. approbante Alexandro VIII. diebus, mensibus, & anno supradictis.

Ex hoc Decreto non sequitur, quod si in eadem Feria VI. Parasceves, vel Sabbato Sancto occurrat alicubi Festum de Patrono principaliori Loci, cui ex Decreto edito die 13. Septembris 1642. & contento in Constitutione Urbani VIII. *n.* 164. quæ incipit: *Universa* §. 7. *apud Cherubinum in Bullario Romano tom.* 4. cui, inquam, Festo ex vi prædictæ Constitutionis affixa est obligatio audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus; non, inquam, sequitur, quod tale Festum erit pariter celebrandum in prædicta Feria II. post Dominicam in Albis quoad Missæ auditionem, & vacationem ab operibus servilibus, necnon ad translationem alterius Festi in dicta Feria occurrentis, cum hæc sit specialis prærogativa translationi Annunciationis concessa, ut colligitur etiam ex alio Decreto emanato die 14. Junii 1692. quod datur a nobis in Indice Decretorum pertinentium ad Rubricas Breviarii. Idcirco, occurrente tali Festo Patroni principalioris, in hac Feria VI. abstinendum utique esset ab operibus servilibus, sed nulla adesset obligatio interessendi Missæ, quæ non potest hac die celebrari, ut supra diximus, neque ulla adesset obligatio interessendi Officio hujus diei, ut pariter colligitur ex supradictis.

LXXVIII. Gav. num. 25. *Ad aliud vero dubium, &c.*) Proposito dubio, an ratione Festi Annunciationis occurrentis in hac Feria VI. Parasceves ministrari possit Eucharistia aliis, quam infirmis, optime respondit Gav. etiam præscindendo a supra exposito Decreto translationis prædicti Festi Annunciationis, servandam esse universalis Ecclesiæ consuetudinem, non ministrandi nisi infirmis hac die Eucharistiam, pro qua re allegatur a Gavanto in suo Indice, & etiam in nostro *sub n.* 187. Decretum a S. R. C. editum die 19. Februarii 1622. cujus tamen autographum in Regestis S. Congr. non reperitur; habetur quidem aliud simile Decretum editum a S. C. Concilii in Decreto de Communione quotidiana, quod legitur apud Murgam in Tractatu de Beneficiis Ecclesiasticis in Additamento primo, & illud referunt etiam Pascuccius in Compendio ad Consultationes Canonicas Jacobi Pignatelli *part.* 2. *tit. de Monialibus*, necnon Monacellus *in Formul. Legali practico part.* 2. *tit.* 13. *Form.* 1. *post num.* 99. denique Eminentiss. Card. Petra *in suis doctissimis Commentariis ad Constit. Apostol. tom.* 4. *circa Constitutionem* 20. *Eugenii IV. sub num.* 6. in quo Decreto sancitur, quod circa Communionem in Feria VI. Parasceves Missalis Rubricæ, & Ecclesiæ Romanæ usus serventur, quapropter, ut notat optime Jo. Baptista Pittonus ex hoc Decreto corruit omnino opinio quorumdam Theologorum, asserentium posse in hac Feria VI. Parasceve ministrari Eucharistiam illis, qui quotidie illam sumere volunt.

Spectat etiam ad hanc Feriam Decretum editum die 14. Februarii 1806. & datum in nostro Indice *sub n.* 591. in quo præscribitur tollendam esse consuetudinem quorumdam, qui contra id quod præscribitur in Missali, exponunt patenter Hostiam consecratam reservandam a Feria V. in Cœna Domini, usque ad ipsius consumptionem in hac Feria VI. Parasceves.

LXXXIV. Gav. num. 26. *Abrogatus fuit abusus deferendi nocte, &c.*) Verissimum est, quod abrogatus fuit abusus deferendi nocte in hac Feria VI. SS. Sacramentum; nihilominus die 29. Martii 1596. ex Congregatione Episcoporum prodiit sequens Decretum — Si consuetudo deferendi processionaliter SS. Sacramentum Feria VI. Parasceves in feretro nigris velleribus contecto, non potest absque graviori incommodo extirpari, est toleranda — Ita respondit S. Congr. Episcoporum, & idem antea rescripsit an. 1582. 5. Januarii, ut testatur Nicolaus *in Flosculis v. Eucharistiæ sub n.* 27. & Venetiis servatur adhuc consuetudo hujusmodi Processionis nocte cum Baldachino, & paramentis nigri coloris, ut pote innixa peculiari privilegio, ut asseritur.

Præter allegata sparsim Decreta spectantia ad Ritus Officii hujus Feriæ VI. in Parasceve, addenda sunt etiam hæc alia: nimirum, Processio Solemnis aliquo certo die facienda, si cadat in Feriam VI. Parasceves, eo anno trasferenda est in aliam diem; ita statuit S. C. Episcop. *in Spoletana* 25. Februarii 1598.

Non licet in Ecclesiis, in quibus non asser-

vatur

vatur SS. Sacramentum, celebratio Missæ in Feria V. in Cœna Domini, nec ejusdem Augustissimi Sacramenti asservatio in Sepulcro. S. R. C. 14. Junii 1659. *in Neapolitana*, & datur in nostro Indice *sub n.* 336.

Functiones Pontificales, quæ absente, vel impedito Episcopo spectant ad primam dignitatem, sunt Festum Nativitatis Domini, &c. Feriæ V. in Cœna Domini, & Feriæ VI. in Parasceve, Cinerum, Palmarum, &c. S. R. C. 3. Decembris 1672. datur in nostro Indice *sub n.* 449.

Videndum est etiam Decretum, quod supra tradidimus, emanatum die 15. Augusti, & datum in nostro Indice *sub n.* 690. in quo prohibentur Exequiæ Solemnes hac, & die sequenti, &c.

De Sacris Ritibus hujus Feriæ VI. Parasceves servandis in minoribus Ecclesiis.

De præparandis pro Officio hujus Feriæ. § I.

Altare ipsum undequaque nudum cum sex candelabris, ut supra, in Ecclesiis majoribus: deinde Crux in eodem cooperta velo violaceo, vel nigro, quod facile removeri, & solvi possit.

In Abaco, seu Credentia Mantile lineum planiciem Abaci non excedens; Mappa unica plicata pro altari ad mensuram Mensæ; legile, seu cussinus niger cum Missali; Bursa nigri coloris cum Corporali, Palla, & Purificatorio; Thuribulum, & Navicula cum thure; Velum nigrum pro Calice in fine Officii; Pelvicula cum ampullis vini, & aquæ, & manutergio; aliud parvum vas aquæ cum Purificatorio ponendum super Altare ad abluendos digitos Sacerdotis, si forte Hostiam consecratam tetigerit; lanx argentea pro oblationibus.

Prope Credentiam præparetur tapes, pulvinar violaceum, & velum album serico violaceo contextum. Cussinus violaceo supponendus initio Officii capiti Celebrantis; Crux processionalis vel ibi, vel in Sacristia detegenda statim post Crucis Altaris denudationem.

In Sacello Sepulcri Corporale stratum super Altare, velum humerale album, Baldachinum, sive umbella albi coloris, intortitia, & cerei pro Processione.

In Sacristia tria Superpellicea pro Clericis, Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus, Stola, Planeta nigri coloris pro Sacerdote, foculus cum igne, & forcipe.

De principio Officii usque ad denudationem Crucis. §. II.

Hora competenti datur signum cum crotalo, Clerici accipiunt Superpellicea in Sacristia; Celebrans vero induitur Planeta nigra, & procedit cum iisdem, sed ipse recto capite, illi vero detecto, ad Altare majus, manibus junctis, quo cum pervenerit, ibi præcumbit, & orat quasi ultra spatium unius *Miserere*, ut diximus supra; interim duo Acolythi, facta cum ipso brevi oratione surgunt, & facta genuflexione Cruci, sumunt de Credentia Mappam, illamque extendunt super Mensam Altaris, ut supra: deinde unus ex illis ponet Missale apertum cum suo cussino super cornu Epistolæ. Celebrans ad monitionem alicujus Ministri surgit a procubitu & amoto per aliquem Clericum pulvino, ascendit ad Altare, & osculatur illud in medio. Accedens deinde ad cornu Epistolæ, legit primam Lectionem cum Tractu, deinde dicit *Oremus*, & genuflexus cum omnibus, ipsemet dicit: *Flectamus genua*, & unus ex Acolythis primo surgens, dicit: *Levate*, & Celebrans subjungit Orationem: *Deus a quo &c.* deinde legit secundam Lectionem, & Tractum, ac successive cantat Passionem integre, nisi forte aliquis Diaconus eam decantet, sicut etiam postea cantat in eodem cornu Epistolæ monitiones manibus junctis, & Orationes manibus extensis, ut in Missali; ante singulas Orationes, Octava excepta, idem Celebrans genuflexus prout faciunt & cæteri, dicit: *Flectamus genua;* & unus ex Acolythis, *ut supra*, dicit, *Levate*; circa finem Orationum aliquis Acolythus tapetem explicat, aptat desuper cussinum, & deinde velum extendit, ubi est collocanda, & adoranda Crux, ut supra dictum est.

De Crucis denudatione, & adoratione. §. III.

Dictis Orationibus omnibus, Celebrans in eodem cornu Epistolæ Planetam tamen deponit, deinde genuflectit in medio Altaris, & reverenter ipsemet Crucem, quæ est inter Candelabra, capit, & primus Clericus accipit Missale, postea Celebrans accedit ad angulum posteriorem Epistolæ, facie versa ad populum, & Clerico sustentante Missale ante illum, incipit manu dextera detegere summitatem Crucis, ut supra diximus, & ambabus aliquantulum Crucem elevans, gravi voce dicit *Ecce lignum Crucis*, & Clerici eadem voce prosequuntur: *In quo Salus Mundi pependit*, & genuflectentibus omnibus præter Celebrantem, iidem Clerici subjungunt: *Venite adoremus*, & similiter omnes secunda, & tertia vice, peragunt, ut supra dictum est.

Discooperta tota Cruce, & pronunciatis tertio prædictis verbis ab omnibus Clericis, unus ex illis ponit lancem a latere sinistro Pulvinaris, ad accipiendam oblationem; alter vero Clericus, qui habebat Missale, illud reponit super Legile, vel super cussinum, & interim ab alio tertio discooperitur Crux Processionalis, & aliæ Cruces omnes per Ecclesiam; interim Celebrans descendens per latus Evangelii portat devote Crucem ambabus manibus elevatam ad locum præparatum, ubi genuflexus eam collocat super velum pulvino superpositum, deinde surgit, & facta genuflexione vadit ad planum cornu Epistolæ, ibique deponit prius manipulum juxta superius dicta, deinde calceamenta, Clericis adjuvantibus, & ita excalceatus procedit ad adorationem Crucis, ut supra, qua tertio

adorata, & osculata, oblataque pecunia surgit, & facta genuflexione redit ad cornu Epistolæ, & ibi in plano Clerici deponunt & ipsi calceamenta ob specialissimum Cultum, quem hac die S. Ecclesia exhibet Cruci, & post Celebrantem, ante omnes alios de populo, adorabunt Crucem eo modo quo Celebrans, & reversi ad sua loca calceamenta resument, post Clericos adorabunt Sodales cum saccis, si adsint, deinde viri, ultimo mulieres, omnes bini devote ac graviter. Interim primus Clericus assistat adorantibus, secundus, & tertius accedunt ad Celebrantem, & alta, & clara voce cum eo improperia recitant. Bauldry *p. 4. cap.* 10. *art.* 1. *n.* 6. Memoriale Rit. *pag.* 76.

Circa finem adorationis primus Clericus accendit Cereos Altari, secundus vero successive portat ad Altare Bursam cum Corporali incluso, & super eam Purificatorium; extrahit, & explicat Corporale, & prope illud in parte Epistolæ extendit Purificatorium. Tertius vero Clericus transfert Missale cum Legili, & cussino ad cornu Evangelii. Completa adoratione, Celebrans reportabit Crucem ad Altare cum debitis genuflexionibus; Clerici vero amovebunt tapetem, pulvinar, velum, & lancem, & apponent ignem in Thuribulo, & Celebrans, collocata Cruce, descendet ad planum in cornu Epistolæ, ubi resumet Planetam, & Manipulum, & postea aperto capite accedit ante Altare.

De Processione ad Sacellum, & regressu ad Altare cum SS. Sacramento. §. IV.

A Celebrante ante Altare commorante incipitur Processio per breviorem viam ad sacellum, ubi asservatur SS. Sacramentum hoc ordine. Procedunt Sodales, si adsint, Confraternitatis, sive pii viri, deinde Thuriferarius cum Navicula, & Thuribulo non fumigante, postea sequitur Crux Processionalis denudata, & delata a tertio Clerico inter duo Candelabra, si adsint qui ea deferre possint, denique Celebrans cum Planeta habens ante ipsum a sinistris secundum Clericum. Interim accenduntur Cerei dicti Sacelli ab aliquo ministro. Cum pervenerit Celebrans ad dictum sacellum, facta genuflexione in plano Capellæ surgit, & postea genuflectit in infimo gradu Altaris, ibique orat parumper cum omnibus, deinde surgit, aperit Capsulam, genuflectit, descendit ad infimum gradum Altaris, vel remanendo genuflexus in suppedaneo, ut alii volunt, incensat Sacramentum in Capsula, inde surgit & facta genuflexione extrahit e Capsula Calicem, quem ponit super Altare; iterum genuflectit, claudit Capsulam, si in ea reperiatur Pyxis cum Particulis, alias relinquitur Capsula aperta, & præmissa alia genuflexione, descendit primum gradum, & genuflexus in suppedaneo, accipit velum humerale, surgit, & facta genuflexione, stans accipit Calicem, quem secundus Clericus dicto velo cooperit. Celebrans vertens renes Altari, & faciem ad populum, intonat voce alta Hymnum *Vexilla regis prodeunt*; quem cum secundo Clerico prosequitur &c. Revertitur Processio ad Altare ordine sequenti. Primo Sodales, seu pii viri cum cereis accensis; post eos Crux processionalis, deinde Thuriferarius continue Thuribulum agitans; denique Celebrans sub Baldachino, vel sub Umbella habens secundum Clericum ante se a sinistris.

Cum perventum fuerit ad Altare majus, Sodales, & pii viri remanent extra cancellos, ibique dispositi cereos accensos usque ad Officii finem in manibus tenebunt. Crux processionalis reponitur prope credentiam; Baldachinum vero, seu Umbella deponitur ante cancellos, & loco proprio collocatur; Celebrans accedit ad Altare, & Calicem ponit super Corporale, solita vitta apposita ad cautelam, & velum ejusdem Calicis extendit, ut fit in initio Missæ, deinde genuflectit, surgit, velum humerale deponit, & stans Thus sine osculis, & benedictione in Thuribulo ponit, deinde genuflexus, ibi in suppedaneo, vel descendens ad infimum gradum, Sacramentum triplici ductu incensat adhuc parvo velo tectum.

De reliquo Officio, & Ritu hujus Feriæ. §. V.

Incensato SS. Sacramento, Celebrans surgens accedit ad Altare & genuflectit, deinde amovet Velum de Calice, postea Patenam, quam invertens ponit super Corporale in medio, postmodum removet Pallam, & Calicem accipiens, deponit ex eo Hostiam super Patenam, cavens ne illam digitis tangat, & si forte tetigerit, lavat digitos ibidem in vase ad hoc præparato, & aquam continente (quam postea ipse Celebrans sumet post suam communionem) & digitos statim extergit; tunc Celebrans respective prosequitur omnia, ut in Missali disponitur.

Ministrabunt etiam, si fieri potest, aliqui Sodales alicujus Confraternitatis in suo habitu, ut omnia convenientiori modo fieri valeant. Expleto Officio, Celebrans Cotta & Stola indutus reportabit ad locum paratum Hostias seu particulas contentas in Pyxide pro Infirmis e loco, ubi prius erat Calix cum Sanctissima Hostia, & si aliter fieri non possit, remanebit ibidem.

Reposita dicta Pyxide, antequam Lampas continuo ardeat, omnes genuflectunt, & datur signum meridianum Salutationis Angelicæ cum crotalo. Tandem extinguuntur cerei Altaris, & ab Acolythis omnia reportantur in sua loca; sunt alia minutiora, & leviora, quæ libenter omittimus, cum ex supradictis facile intelligi possit, quid in hac functione sit agendum. Ex Bauldry *Part.* 4. *cap.* 10. *art.* 5. Et Memoriale Rit. *pro Minoribus Ecclesiis*, & ex aliis auctoribus &c.

De Sab-

De Sabbato Sancto. X.

GAVANTUS.

1. SAbbatum hoc antonomastice appellatur Sanctum, quia ad suscipiendam sancti luminis claritatem nova Ecclesia sacro Baptismi fonte sanctificatur, *Rupert. lib.* 6. *cap.* 25. vel quia Sanctus Sanctorum quievit in sepulcro, *Alcuin.* nullum habet Officium proprie, nam Officium noctis erat sequentis, ut patet ex benedictione Cerei; *Hæc nox est*, &c. & ex Collecta Missæ *Durand. lib.* 6. *cap.* 78. jejunium autem omnino servandum est, ex *lib.* 6. *Constit. Apostol. cap.* 24.

Videamus Rubricas ejusdem, & de more nostro, minutioribus additis, eas explicemus.

RUBRICA.

2. *Hora competenti* (a) *cooperiuntur Altaria, & dicuntur Horæ, candelis Altaris extinctis, usque ad principium Missæ. Interim* (b) *excutitur ignis de lapide foris Ecclesiam, & ex eo accenduntur carbones.* (c) *Dicta Nona, Sacerdos inautus Amictu, Alba, Cingulo, Stola, & Pluviali violaceo, vel sine Casula,* (d) *astantibus sibi ministris cum Cruce, aqua benedicta, & incenso,* (e) *ante portam Ecclesiæ, si commode potest, vel in ipso aditu Ecclesiæ benedicit novum ignem* (f) *dicens, &c.*

GAVANTUS.

(a) *Cooperiuntur Altaria.* Habet *Durand. lib.* 6. *cap.* 85. quia Christus in resurrectione stolam gloriæ induit. Sed convenit duplici pallio vestiri Altare majus, violaceo nimirum super album; ita, ut removeri cito queat violaceum circa finem Litaniarum, *Cærem. Episc. lib.* 2. *cap.* 27. super Altare candelæ erunt ex cera alba. Cereus etiam benedicendus collocabitur cum suo candelabro in latere Evangelii, *Cærem. Episc. ubi supra:* ante Cereum legile vestitum veste alba, super illud Missale non apertum.

(b) *Excutitur ignis de lapide.* Ignis de Christo, cui lapis est in caput anguli; *Honor. in Gemma lib.* 3. *cap.* 100. & antiquus ignis extinguendus est ut lex finem habeat. Ante Zachariæ Papæ tempora Romæ novus ignis ex lampadibus servatis in Feria quinta sumebatur, ut scribit *Baronius Ann.* 751. *ex literis Zachariæ eodem anno datis.* Ritus ergo noster post eumdem annum.

(c) *Dicta Nona.* Non ante Horam Nonam, Urb. II. Decreto *apud Baron.* anno 1095.

(d) *Adstantibus sibi ministris.* Ministri debent esse in violaceis: manipuloque dato Subdiacono ante: *Lumen Christi, in Cærem. Episc. lib.* 2. *cap.* 28. Crucem gestare debet Subdiaconus, quem præcedunt Acolythi tres cum aqua benedicta, thuribulo sine igne cum navicula, & pelvicula cum quinque granis incensi, hoc eodem ordine procedunt ad portam.

(e) *Ante portam Ecclesiæ.* Extra portam passus est Christus, exeamus ad eum, inquit Paulus, ut eum explicat de hoc ritu loquens *Durand. cap.* 86. Crux cum Subdiacono sit in porta ante faciem Celebrantis: ignis autem in foculo super aliquod scamnum coram Celebrante: ubi etiam forcipes ferrei, & candelulæ cum lignis sulphuratis parari debent.

(f) *Dicens.* Manibus junctis: & Diaconus elevet fimbriam pluvialis, quando est benedicturus manu ignem, & grana incensi.

RUBRICA.

3. *Deinde benedicit quinque grana incensi ponenda in Cereo, dicens absolute hanc Orationem.*

GAVANTUS.

Quidam addunt aliam incensi quantitatem una cum quinque granis benedicendam; sed ad quid? An, & ea deinde in naviculam inmittatur denuo benedicenda a Celebrante, ut adoleat ignem, & grana? superfluit hæc duplex incensi benedictio, & præter Rubricam. De hisce granis aperte meminit *Rupertus loc. cit. cap.* 31. & significari docet aromata a mulieribus empta, ut ungerent JESUM.

Celebrans non dicit, *Oremus*, quasi conjungens novam benedictionem incensi cum præcedendi benedictione ignis.

RUBRICA.

4. *Dum benedicit grana incensi, Acolythus assumens de carbonibus benedictis ponit in Thuribulo, & finita Oratione supradicta* (g) *Sacerdos de navicula ponit incensum in Thuribulo, benedicens illud more solito: deinde prædicta grana incensi, & ignem* (h) *ter aspergit aqua benedicta dicens: Asperges me, sine cantu, & sine Psalmo, &* (i) *ter adolet incenso. Interim omnia luminaria Ecclesiæ extinguuntur, ut de igne benedicto postmodum accendantur.*

GAVANTUS.

(g) *Sacerdos de Navicula.* Supple a Diacono de more ministrata; qui & ministrat cum osculis Aspersorium, & Thuribulum Celebranti.

(h) *Ter aspergit.* In medio, a dextris rerum benedictarum, & a sinistris earumdem.

(i) *Ter adolet.* Nimirum, uti aspersit.

Novæ

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

Pro Ritibus servandis a principio officii hujus diei, usque ad Benedictionem Cerei.

De præparandis necessariis pro Officio hujus diei §. I.

I. Rub. & Gavant. lit. a — *Cooperiuntur Altaria, &c.*) Mundatur summo mane Ecclesia, & ornatur, parantur etiam omnia ejus Altaria pretiosioribus ornamentis albis. Altare vero manibus vestietur duplici pallio, interiore quidem albo pretioso, & exteriore violaceo, quod facile possit amoveri, super idem Altare ponentur sex candelabra, vel plura juxta Ecclesiæ consuetudinem, cum totidem Cereis albæ ceræ, & Crux in medio discooperta, Tabernaculum SS. Sacramenti tegetur conopæo, ut infra, ut si quæ sint statuæ vel Imagines in ipso, minime appareant, nisi saltem finitis Litaniis, & tunc tam illæ, quam aliæ per Ecclesiam detegentur. Gradus etiam Altaris tunc tapetibus festivis operientur, quia decentius est, ut remaneant nudi usque ad illud tempus.

Etiam Altaria minora, si commode fieri potest, cooperiuntur duplici Pallio violaceo, nimirum super album, ita ut removeri facile possit violaceum ab omnibus Altaribus, circa finem Litaniarum, vel deficientibus Palliis violaceis pro supradictis Altaribus minoribus, saltem erunt cooperienda etiam ante officium, quamvis in ipsis non sit dicenda Missa, Pallio albo. Nicolaus de Bralion *part.* 3. *cap.* 13. *num.* 1.

Candelæ super Altare majus relinquantur extinctæ, donec erit tempus eas accendendi, ut infra.

Conopæum Tabernaculi subtus sit album, supra violaceum facile removendum circa finem Litaniarum si fieri potest, aliter tegantur initio solo tegumento albo. Item Baldachinum seu Umbraculum, quod est appensum super Altare majus, sit album. Bauld. *p. 4. c.* 11. *de Sabbato Sancto art.* 1. *n.* 1. Turrinus *part.* 3. *sect.* 2. *cap.* 3. *de Sabbato Sancto.*

Lampades extinctæ ante Altare ita aptentur, ut facile suo tempore accendi possint, ut infra dicetur. Imagines omnes in Ecclesia adhuc tectæ remaneant usque ad finem Litaniarum, exceptis Crucibus, quæ heri detectæ fuerunt. Bauldry *supra num.* 3. Vinitor *part.* 6. *tit.* 13. *de Sabbato Sancto num.* 2.

Ad Cornu Epistolæ in plano apponatur scamnum oblongum nudum (vel tria scabella) ut possint sedere Celebrans, & Ministri Sacri ad Prophetias, sed paulo ante Missam cooperiatur prædictum scamnum panno viridi pro Missa solemni. Bauldry *supra n.* 4. Bissus *lit. S n.* 6. §. 2. Castaldus tamen *in Cæremoniali lib.* 5. *cap.* 19. *n.* 1. tenet tale scamnum etiam ante Missam solemnem debere tegi panno violaceo.

Super credentiam paratam in Presbyterio in plano a latere Epistolæ ponitur Calix paratus, tectus suo velo albo, & Bursa, similiter duo cussini, unus violaceus, alter albus, duo item Missalia iisdem coloribus tecta, ampullæ vini & aquæ cum manutergio, velum humerale album pro Subdiacono, & Campanulæ pulsandæ ad Angelicum Hymnum. Ponantur etiam super ipsam aliquæ candelulæ ceræ, quibus uti debent Acolythi suo tempore pro accendendis Lampadibus, & candelis Altaris. Hæc autem omnia, quæ super credentia sunt, cooperiri possunt ante officium, & usque ad Missam exclusive aliquo velo violaceo, vel ibidem poni possunt paulo ante Missam, tunc cum dicuntur Litaniæ, si commode fieri possit. Bauld. *sup. n.* 5.

Si autem Benedictio Fontium fieri debeat, ibidem ponentur duo candelabra Ceroferariorum, alias relinquentur in Sacristia cum cereis albis.

Parentur ibidem prope credentiam tres cussini coriacei, vel ex panno violaceo capiti Celebrantis, & Ministrorum supponendi, dum sunt prostrati ad Litanias. Bissus *lit. S. n.* 6. §. 2. Cæremoniale Monasticum *lib.* 4. *cap.* 10. §. 1. *n.* 4.

In plano a latere Evangelii, seu eo loco, in quo solet Evangelium cantari, aptetur Pulpitum facie ad populum, seu melius ad meridiem versa, vel juxta consuetudinem ponatur legile tectum velo albo pretioso, pendente ad terram, & super illud imponatur pulvinus intextus auro vel argento, ubi cantari debet Præconium a Diacono.

Post dictum Legile seu Pulpitum versus parietem collocetur candelabrum affabre elaboratum, & magnum pro cereo Paschali sustinendo, sive etiam loco dicti candelabri, ponatur Angeli simulacrum, quod mysterio videtur congruum, ut notat Castaldus *lib.* 3. *sect.* 1. *cap.* 1. *n.* 1. ad sustinendum dictum cereum Paschalem. Solent etiam aliqui quoddam brachium ligneum inauratum parieti adhærens præparare pro cereo sustinendo, quod licet non videatur improbandum, præsertim pro Ecclesiis minoribus, convenientius tamen est, uti prædicto candelabro magno, & eminenti, cum id sit conformius Cæremoniali Episcop. *lib.* 2. *c.* 27. §. 1. & id etiam docet Bissus *lit. C n.* 55. Observandum tamen est, quod candelabrum prædictum debet esse in tali situ, ut non sit impedimento prospectui, & aditui ad Altare, neque Diacono ad cantandum Evangelium tempore Paschali.

Cereus Paschalis ponendus supra dictum candelabrum sit ceræ albæ, in quo intra Crucis effigiem debent adesse quinque foramina in modum Crucis disposita, adhibito ferro calido si opus sit, pro infigendis in eo quinque granis incensi; infra vero dictam Crucem possunt S. Patroni, vel Titularis, aut loci, seu Religionis insignia depingi. Castaldus *supra.* Cereus iste sit ponderis octo, aut decem librarum pro laudabili quarumcumque Ecclesiarum consuetudine; nam quanta esse debeat illius magnitudo, non est determinatum. In quibusdam Ecclesiis idem Cereus est triginta trium librarum pondo, in honorem triginta trium annorum D. N. J. C. In Sacrosanta Basilica Lateranensi est octoginta librarum, & collocatur super co-

columnam marmoream, tortuose elaboratam, & etiam in aliis Ecclesiis Romæ super columnam cereus iste ponitur, imo ab origine sua hic cereus columna erat cerea, ut asserit etiam Claudius de Vert *tom. 2. suarum explicationum pag.* 125., necnon Grancolas *lib. 2. sui Comment. Histor. c.* 66. in qua cerea columna inscribebatur, hoc est stylo quodam imprimebatur officii ordo per totum annum, usque futurum Pascha, unde annus incipiebat, & *Breve anni* appellabatur, quod quidem *Breve* deinceps aptius visum fuit inscribi super cartham, & affigi dicto cereo, ut fit etiam hodie in Rothomagensi, & Cluniacensi B. V. Ecclesia. Refert Beda, Monachos Romam a se missos cognovisse Natalis diem in novo cereo S. M. Majoris an. 701. & Papebrochius in mense Majo addit — *Ordo Festorum pro anno sequenti inscribebatur toto isto anno legendus.* Alia spectantia ad dictum cereum Paschalem, præsertim ad ipsius benedictionem, tradentur infra a nobis, & alia legi poterunt apud cit. Grancolas, de Vert, necnon apud Edmundum Martene, de antiqua Disciplina *cap. 24. §. 1. & seqq.* & Ant. Bellotte *in suis observationibus ad Ritus Ecclesiæ Laudunensis pag.* 815. *& seqq.*

Præterea prope dictum candelabrum sustinens cereum Paschalem, paretur in plano pes marmoreus, vel ligneus ad sustinendam Arundinem post cerei Paschalis benedictionem, de qua Arundine paulo infra. Rursus prope dictum candelabrum præparetur Scabellum graduatum ligneum pro ascendendo ad cereum, & Virga cum candela ex eo accendenda.

Paretur etiam in Choro aliud legile nudum pro legendis Prophetiis suo tempore.

In Sacristia præparentur Paramenta violacea pro officio ante Missam, scilicet Pluviale, Planeta pro Celebrante, duæ Planetæ plicatæ pro Ministris sacris, Stolæ duæ cum suis Manipulis etiam violaceis, necnon tres Amictus, tres Albæ, tria cingula pro Celebrante, & Ministris. Pro Missa solemni præparentur Planeta, Dalmatica, & Tunicella cum suis Manipulis, & Stolis, omnia albi coloris.

Item in Sacristia præparetur Arundo cum tribus candelis albis in ejus cuspide positis, quarum singulæ erunt duarum circiter unciarum, & quæ in infima sui parte desinant in unam candelam, & postea distinguantur in tres quasi ramos, ex eodem trunco nascentes, æqualiter intra se distantes, & desinentes in triangulum. Debet autem esse vera Arundo, & non alius baculus, ut aliqui male faciunt. Bissus litt. A *n.* 460. §. 2. Cujus altitudinis debeat esse prædicta Arundo, Biss. cit. §. 2. censet in hoc servandam esse communem praxim. Bauld. *sup. n.* 12. dicit debere esse decem circiter palmorum, cujus opinio nobis arridet. In Ordine tamen Romano Cajetani describitur talis arundo trium cubitorum cum dimidio alta, & ita etiam in ordine Romano Amelli. Denique dicta arundo floribus ornari, & undequaque circumtegi potest, ut innuit etiam Gavantus *infra in Rubricam* 5. *lit. M*, sed ita ornetur, ut appareat ex aliqua parte arundo, non baculus, seu quid aliud. De eadem arundine, præsertim de illius origine sermonem iterum habebimus infra cum Gav. *loc. c.*

Item præparetur in Sacristia Thuribulum cum Navicula incensi, & etiam pelvicula argentea, vel ex alia materia, in qua sint quinque grana incensi novi (quod masculum vocat Paris Crassus; *de Cær. Card. & Episc. l. 2. c. 48. pag. mihi* 107. *a tergo*) pulchre elaborata in modum nucis pineæ ferreisque clavis suffulta, & in extremitate inaurata, modo tamen plus thuris appareat, quam alterius rei. Bauldry *sup. n.* 15. Bissus *supra lit. S n.* 63. §. 10.

Si non sit facienda Benedictio Fontis Baptismalis, vel etiam in suppositione, quod pro Missa solemni Celebrans, & Ministri sacri paramenta sumant in Sacristia, & ex ea ad Altare procedere debeant, tunc candelabra pro Ceroferariis præparentur in Sacristia, ut prædicti Ceroferarii ea ibidem sumentes cum Celebrante, & Ministris ad Altare pro Missa solemni procedant. Si vero sit facienda benedictio Fontis Baptismalis, supradicta candelabra ponantur super credentiam, ut finitis Prophetiis (paulo ante, & non prius candelis prædictorum candelabrorum accensis, sumpto lumine ex cereo, vel ex una de tribus candelis arundinis) Ceroferarii ea sumant ad associandum de more Cruciferarium. Item hæc candelabra super credentiam poni debent, si Celebrans, & Ministri sacri pro Missa solemni paramenta sumant in loco Altari vicino, puta retro illud, quia tunc non ordinatur Processio cum Ceroferariis, Celebrans enim paratus cum Ministris sacris in loco vicino statim est ad Altare. Biss. *lit. S n.* 63. §. 11.

II. Rub. & Gav. lit. b. — *Interim excutitur ignis de lapide &c.*) Pro novi ignis benedictione præparari debet opportuno tempore ante Nonam, extra januam majorem Ecclesiæ, vel in atrio, vel in ipsius aditu (vel etiam in claustro apud Regulares) pavimentum conspersum herbis, & flosculis odoriferis, quibus etiam debet conspergi via, qua procedendum est de illo ad Altare. Castaldus *l. 4. sect. 8. c. 1. n. 4.* Bauld. *sup. n.* 20. Hippolytus a Portu *cap. 3. de Sabbato Sancto art. 1. n.* 15. In supradicto loco parari etiam debet mensa aliqua cooperta sola mappa munda. Castaldus *sup.* sine Cruce, sine candelabris, Bauld. *sup. n.* 14. Hippolytus a Portu cit. loc. supra hanc mensam quasi in cornu Evangelii ponatur Dalmatica, Stola, & Manipulus albi coloris pro Diacono. Castaldus, Bauld. *supra*, & alius Manipulus violaceus pro Subdiacono quasi in cornu Epistolæ. Hi enim ibidem sumere debent prædicta paramenta, facta ignis, & quinque Granorum incensi benedictione, ut infra, nisi tamen aliud notetur. Bissus *lit. C num.* 556. §. 1. Item præparetur ibidem in medio Missale. Scamnum seu scabellum, quod sit a dextris Celebrantis, seu mensula mappa tecta, cui superponatur vas aptum, in quo carbones extincti pro benedicendo novo igne accendantur. Item paretur Busia, seu duæ candelulæ, simul nexæ, ut difficilius extingui possint, & Laterna inclu-

cludens candelam, nec non ligna sulphurata, pro ponendo novo igne in Thuribulo, forcipes ferrei; item instrumenta omnia necessaria ad excutiendum novum ignem e silice.

In dictum locum ante accessum Celebrantis deportetur Arundo, quæ in summitate habeat tres candelas extinctas, & ibidem tuto firmetur, Bissus *lit. S. num.* 6. §. 2.

De Præparandis in Ecclesia, ubi adest Fons Baptismalis. §. II.

Si Ecclesia habeat Fontem Baptismalem, locus ejus parari debet mediocriter, non sumptuose, ut correspondeat colori, qui primarie adhibetur a Celebrante, qui violaceus est, ac proinde non lætitiam, sed mœrorem designat. Ita sentit Turrinus *p.* 3. *sect.* 2. *c.* 3. *de Sabbato Sancto* §. *Paratur etiam.* Quamvis tamen Bauld. *sup. n.* 16. & Biss. *lit. F n.* 152. §. 1. velint, quod prædictus locus decentissime paretur cum floribus, velis, cortinis, & tapetibus, & aliis hujusmodi ornamentis albis si fieri potest, quia, ut ait præfatus Bauldry, hac die præcipue recolitur memoria Sacrosancti Sacramenti Baptismatis. Extra cancellos Baptisterii præparetur credentia, sive aliqua Mensa parva Mappa munda cooperta, supra quam poni debet una, aut altera mappula plicata, ad manus Celebrantis extergendas cum tetigerit aquam. Vas amplum, & vacuum implendum aqua, postquam benedicta fuerit ante oleorum infusionem, reservanda pro sequenti die, & pro domibus Fidelium. Item aliud vas consuetum cum Aspersorio, & Stola violacea pro Sacerdote ad populi aspersionem faciendam. Item ampullæ Oleorum Chrismatis, & Cathecumenorum, ad ea infundenda in aquam benedictam dicti Fontis Baptismalis. Bissus *sup.* §. 1. & 2. Gerlacus Vinitor *p.* 6. *tit.* 13. *n.* 6. Bauld. *sup.*

Item Bacile cum mica panis, & Bucale cum aqua pro lavandis manibus Celebrantis. Turrinus *supra*, necnon manutergium pro extergendis ejusdem manibus ablutis, & bombaceum ad manus inunctas tergendas.

Supradicta tamen parari etiam possunt ante Fontis benedictionem.

Per octo dies ante in ipsa Ecclesia nisi periculum immineat, nullus infans baptizetur. Cærem. Episc. *l.* 2. *c.* 27. §. 18. Si igitur sint aliqui baptizandi, parentur vestes albæ, candelæ, Olea sacra, & alia hujusmodi ad Baptismum necessaria, ut præscribitur in Rituali Romano, & præterea Paramenta alba, scilicet Pluviale, & Stola ibidem, ut Celebrans iis paratus actu baptizet Cathecumenos. Bauldry *supra num.* 18.

Exponatur in Ecclesia, vel Sacristia tabella, in qua describantur nomina illorum, qui ministrare debent hac die, legere Prophetias, populum aspergere, baptizandos catechizare, necessariis providere, tamen ut omnia suo tempore fiant sine tumultu, cunctatione, & mora. Bauldry *supra num.* 19.

His omnibus dispositis, hora competenti datur signum crotalo seu instrumento ligneo inchoandi officium, & deinde recitantur Horæ minores in Choro non accensis luminibus. Bauldry *sup. art.* 2. *num.* 1. *et* 2. Vinitor *tit.* 14. *n.* 2. Memoriale Rituum *supra tit.* 8. *cap.* 2. §. 1. *num.* 1.

De Benedictione novi Ignis. §. III.

III. Rub. & Gav. lit. c — *Dicta Nona, etc.*] Quando Nona dicetur in Choro, vel statim post ipsam recitatam, Celebrans in Sacristia parabitur Amictu, Alba, nec non Stola, & Pluviali violaceis, Diaconus pariter Amictu, Alba, Stola, & Planeta plicata etiam violaceis, Subdiaconus pariter Alba, & Planeta plicata violacea, sed sine Manipulo, & denique tres, vel quatuor Acolythi induentur superpelliceis. Cum hæc peraguntur in Sacristia, vel etiam dum recitatur Hora Sexta in loco supra descripto, a Sacrista, vel ab alio excutitur a silice ignis extra Ecclesiam, & accenduntur carbones, qui ibi reperiuntur extincti, ut adveniente Celebrante reperiatur novus ignis ibi accensus, qui ab eo debet benedici. Ex Cærem. Episc. *lib.* 2. *cap.* 27. §. 3.

De Benedictione novi ignis in Sacramentario S. Gregorii nulla fit mentio, & ex Epistola Zachariæ Romani Pontificis data ad S. Bonifacium Moguntinum Antistitem colligitur, ignis novi a silice, seu crystallo extracti benedictionem ignotam fuisse Rom. Eccles. Sæc. VIII. viguisse tamen in aliquibus locis, maxime in Gallis probat Bonifacii interrogatio, ad quam respondit præfatus Summ. Pontif. De hac benedictione intelligendus videtur Leo Papa VI. in Homilia de cura Pastorali, ubi ait: *In Sabbato Paschæ, extincto veteri, novus ignis benedicatur, et per populum dividatur, et aquæ similiter.* Quæ quidem verba leguntur etiam in Epistola Synodica Ratherii Veronensis Episcopi ad Presbyteros suæ Diœcesis, quæ reperitur in Spicilegio Dacheriano. Habetur etiam mentio de usu excutiendi novum ignem ad cereum Paschalem accendendum in Ordine Romano Cajetani, in quo legitur: *Ignis excutitur de Crystallo, sive lapide, et accenditur,* & referuntur tres Orationes, quæ in Benedictione ignis dicebantur. Carthusiani novum ignem non excutiunt Sabbato Sancto, quia Sacrista Lucernam accensam in fine Officii recondit, qua in accendenda lampade utitur, neque benedicunt cereum Paschalem. Alia spectantia ad originem, & Ritus prædictæ benedictionis novi ignis in hac die legi possunt apud Edmundum Martene, *De antiq. Eccl. Discipl. cap.* 24. *n.* 3. necnon apud Grancolas *loc. suprac. cap.* 65.

Resumendo nunc priorem nostrum Sermonem: dum excutitur extra Ecclesiam novus ignis a Sacrista, vel ab alio, Celebrans, & Ministri sacri accedunt ad sumenda Paramenta sua sibi respective convenientia, prout paulo ante diximus: Bissus *lit. P. n.* 28. §. 14. Deinde ita parati, præcedentibus Ministris, debito ordine, prout infra;

alii

alii de Clero procedunt omnes ad locum deputatum extra Ecclesiam, vel ad aditum illius, *ut supra*, pro benedicendo novo igne. Bauld. *sup. n.* 30. Bissus *lit. S. n.* 6. Vinitor *sup. n.* 3. Hic notandum occurrit, quod recitata Hora Nona, Dignitates, & Canonici non amplius ante Crucem Altaris genuflectunt, sed profundam tantum faciunt inclinationem. Memoriale Rit. *supra* §. 6. *n.* 2. *in fine pag.* 288.

IV. Rub. & Gav. lit. d — *Adstantibus sibi Ministris. &c.*) Ad locum igitur, in quo benedicendus est novus ignis, sequenti ordine procedendum est. Procedunt simul tres Acolythi, quorum qui est medius defert vas cum aqua benedicta, & Aspersorio intus; ad ejus sinistram alter Acolythus, qui portat pelvim, in qua sunt quinque grana Thuris pro cereo benedicendo; Ad dexteram vero tertius Acolythus portans Thuribulum sine igne, & Naviculam cum incenso, & cochleari intus: sequitur Subdiaconus Epistolam cantaturus in Missa, necnon alter deferens Crucem solus sine Ceroferariis; deinde secundus Cæremoniarius, nisi malit ante omnes incedere: a Portu *sup. a.* 2. *Rubr.* 1. *in Adn. n.* 8. sequuntur postea omnes de Clero, Nicolaus de Bralion *p.* 3. *c.* 13. *n.* 3. per ordinem, tum Cæremoniarius primus: a Portu *sup.*; ultimo Celebrans recto capite habens Diaconum a sinistris non elevantem fimbriam Pluvialis ipsius Celebrantis, & nudo Capite, ambo tamen manibus junctis procedunt ad locum, *ut sup.* facta prius debita reverentia Cruci, seu Imagini Sacristiæ.

V. Rub. & Gav. lit. e — *Ante portam Ecclesiæ, etc.*) Cum ad locum designatum extra Ecclesiam pervenerit Subdiaconus, sistit se ad portam Ecclesiæ, ei renes vertens, faciem vero suam, & Crucifixi Imaginem vertat Celebranti. Clerus autem hinc inde disponitur, ita ut juniores Cruci viciniores sint, & seniores Celebranti, qui Celebrans, facie ad portam Ecclesiæ versa, stat ante Mensam ibidem præparatam; Diaconus vero a dextris ejus, paulo tamen post eum, & ibidem tres Acolythi, qui supra, videlicet ad dexteram Diaconi ille, qui de granis incensi, ad dexteram hujus alter de Thuribulo, & ad dexteram Thuriferarii ille de Aqua benedicta. Bauldry *sup. n.* 6. Bissus *sup.* §. 4. Vinitor *sup. n.* 4. & post hunc secundus Cæremoniarius a sinistris Celebrantis, sed pariter paulo post eum primus Cæremoniarius, ad cujus sinistram Clericus serviens de libro, & ad hujus sinistram Navicularius si adsit, a Portu *supra.*

VI. Rubr. & Gav. lit. f — *Dicens manibus junctis, &c.*) Omnibus ut supra dispositis, Celebrans deponens biretum (quod datur per Diaconum primo Cæremoniario, & per hunc alicui Acolytho, stans a dexteris Vasis, in quo est ignis benedicendus, junctis manibus, & nudo capite benedicit præfatum novum ignem, ex Libro Missalis, (quem Acolythus aliquis tenet supra caput, ante eum,) dicens, sine cantu in tono Orationis Missæ ferialis. Bralion *sup. n.* 6. *Dominus vobiscum*, & tres sequentes Orationes, ut in Missali, & dum format signum Crucis, Diaconus elevet fimbriam anteriorem Pluvialis a dexteris, & in fine Orationum a Choro respondetur *Amen* sine cantu, ut *sup.* Biss. *cit.* §. 4. Bauld. *sup.* Vinitor *sup. n.* 5.

De Benedictione Incensi. §. IV.

VII. Rub. n. 4. — *Deinde benedicit quinque grana incensi &c.*) Igne novo benedicto, accedit (adhuc extra portam Ecclesiæ) secundus Cæremoniarius, vel Acolythus, qui est ad dexteram Celebrantis habens pelviculam cum quinque granis incensi (quam sustinet elevatam ante pectus) ante ipsum Celebrantem, qui non præmisso *Dominus vobiscum*, neque *Oremus* ob rationem, quam adducit Gav. *sup.* in hanc Rubricam, quasi conjugens novam Benedictionem incensi cum præcedenti Benedictione ignis dicit junctis manibus sine cantu Orationem pro Benedictione prædictorum quinque Granorum incensi, incipiens absolute ab illis verbis — *Veniat quæsumus, &c.* & dum ad verbum: *Benedictionis* format dextera super grana signum Crucis, Diaconus elevat a dexteris fimbriam anteriorem Pluvialis, *ut supra* dictum est. Bauld. *sup. n.* 7. Biss. *sup.* §. 6. Vinitor *sup. n.* 5.

VIII. Gav. in Rub. 3. — *De hisce granis aperte meminit, etc.*) De his granis incensi fit etiam mentio in Ord. Rom. Amelii §. 78. & ab aliis recentioribus auctoribus. Præter autem ignis Benedictionem, nonnisi in quibusdam Ecclesiis, ut optime notat Martene *de Antiqua Ecclesiæ Disciplina c.* 24. *n.* 4. habebatur & alia incensi Benedictio, quæ in Missali Narbonensi tribus Orationibus ab eodem Martene relatis complebatur; in Missali vero Tolosano unica dumtaxat pro Benedictione ignis, & unica pro Benedictione incensi continetur, quæ cum in aliis Missalibus non reperiantur, exhibentur pariter ab eodem Martene *cit. loc.* Alias etiam diversas Orationes, quas adhibent Ecclesiæ Viennensis, Verdunensis, Trojensis, pro Benedictione incensi diversas a Benedictione ignis, innuit Claudius de Vert *tom.* 2. *suarum Explic. pag.* 119.

IX. Rub. & Gav. lit. g. — *Sacerdos de Navicula, etc.*) Postquam Thuriferarius, dum benedicuntur grana incensi, acceptis forcipibus posuit carbones ardentes benedictos in Thuribulo, accedit cum eodem Thuribulo, & Navicula prope Celebrantem, qui finita Oratione ministrante Naviculam Diacono cum osculis, ponit de more incensum in Thuribulo, dicendo: *Ab illo benedicaris, &c.* & producit signum Crucis; tum recedente Thuriferario post acceptam Naviculam a Diacono, accedit Acolythus a dexteris Diaconi cum Vase aquæ benedictæ, & Aspersorio, quod Diaconus sine osculis accipit ad Acolytho, illudque cum osculis solitis aspersorii, videlicet, & manus, porrigit Celebranti. Bissus *sup.* §. 7. Bauld. *n.* 8. Vinitor *sup. n.* 20.

X. Rub. & Gav. lit. h — *Ter aspergit, &c.*) Celebrans deinde Aspersorio accepto, ter aspergit quinque grana incensi, ut describit Gavantus supra dicens interim submissa voce: *Asperge me, &c.* &

Dia-

Diaconus recipiens a Celebrante Aspersorium cum solitis osculis manus, & Aspersorii, tradit illud sine osculis Acolytho de Vase aquæ benedictæ. Bissus, Bauld. Vinitor; & a Portu *sup. Rubrica* 3. *in Adnot. n.* 6.

XI. Rubr. & Gav. lit. i — *Ter adolet, etc.*) Deinde Diaconus accipit a Thuriferario sine osculis Thuribulum, illudque cum osculis catenularum, & manus Celebrantis, ei offert, qui ter incensat grana incensi, & novum ignem eo modo quo aspersit, nihil tamen dicens. Bauldry, Bissus, Vinitor, & a Portu *sup.*

Quo facto, per aliquem Acolythum accenduntur prædictæ Candelæ simul nexæ, & intortæ, vel unica sola Candelula de novo igne, & si opus sit includitur in Laterna, ne a vento forte flante extinguatur, (interim vero per aliquem Acolythum reportatur Vas cum igne in Sacristiam) & tunc lampades omnes Ecclesiæ per Sacristam extinguuntur, ut præscribit Rubrica supra (relicta tamen accensa illa, quæ ardet ante Tabernaculum, in quo est SS. Sacramentum, ut infra. Nicolaus de Bralion *part.* 3. *c.* 8. *n.* 8. *et c.* 13. *n.* 14.) ut de novo lumine benedicto suo tempore accendantur, sicuti præcipitur a Rubrica *supra.*

Finita ignis incensatione, Diaconus (qui debet esse ille idem, qui in Missa, & Officio inservire debet, & non alius ad hanc solam functionem, & ad cantandum tantummodo Præconium: *Exultet, etc.* ut male multi faciunt. Hoc enim repugnat omnino Rubricæ Missalis, neque in ullo habetur Cæremoniali, cum sit quiddam addere, quod est contra Bullam Pii V. & maxime notandum cum Corsetto *tract.* 1. *part.* 2. *de Sabbato Sancto c.* 8. *n.* 5. & Hippolyto a Portu *sup. Rubr.* 4. *in Adnot. n.* 7.) recepto a Celebrante Thuribulo cum debitis osculis, redditoque Thuriferario, transit ad sinistram Celebrantis, & adjuvante aliquo Acolytho, depositis super Mensam omnibus Paramentis violaceis, assumit Manipulum, Stolam, & Dalmaticam albi coloris nihil dicens. Subdiaconum hoc tempore, & loco Manipulum accipere debere volunt fere omnes allegantes Cærem. Episc. *lib.* 2. *c.* 28. §. 1. ubi agitur de Officio Sabbati Sancti, Episcopo non celebrante. Sed ex Cap. præcedenti §. 12. in quo de eodem Officio, Episcopo Celebrante, agitur, manifeste colligitur Subdiaconum assumere debere Manipulum, quando Celebrans, cantato Præconio a Diacono, Planetam, & Manipulum accipit. Igitur aut error irrepsit *Cap.* 28. §. 1. qui tamen neque in recognitione sub Innocentio X. neque in nuperrima sub Benedicto XIII. fuit correctus, aut utrumque fieri potest. Putat tamen Nicolaus de Bralion *sup. n.* 7. ultimum esse multo conformius regulis Rituum, ut facile Rubricarum arbitri judicabunt, scilicet ut non accipiat Manipulum supradictus Subdiaconus, nisi cum Celebrante.

RUBRICA.

5. *Tum Diaconus* (l) *indutus Dalmatica albi coloris accipit* (m) *Arundinem cum tribus candelis in summitate illius trianguli distinctis.* (n) *Præcedit Thuriferarius* (o) *cum Acolytho deferente in Vase quinque grana Incensi*, (p) *sequitur Subdiaconus cum Cruce, et Clerus per ordinem: deinde* (q) *Diaconus cum Arundine: post eum Celebrans; cum* (r) *Diaconus ingressus est Ecclesiam, inclinat Arundinem, et Acolythus deferens candelam accensam de novo igne, accendit unam ex illis tribus candelis desuper positis, et Diaconus elevans Arundinem genuflectit similiter, et omnes alii cum eo præter Subdiaconum Crucem ferentem, et cantat solus: Lumen Christi.* ℟. *Deo gratias. Et procedens ad medium Ecclesiæ, ibi accenditur alia candela, et iterum genuflexus, ut supra, altius cantat, Lumen Christi.* ℟. *Deo gratias. Tertio procedit ante Altare, ubi accenditur tertia candela, et rursus genuflexus, ut prius adhuc altius dicit, Lumen Christi.* ℟. *Deo gratias. Deinde Celebrans ascendit ad Altare in cornu Epistolæ, et Diaconus dat Arundinem uni Acolytho, et accipiens librum petit a Celebrante benedictionem, ut fit ad Evangelium: Sacerdote dicente, &c.*

GAVANTUS.

A consecratione luminis incipitur Paschalis solemnitas, quia æternæ lucis contulit claritatem, *Raban. lib.* 2. *cap.* 38. Idem innuit *Concil. Tolet.* 4. *Canon.* 8.

(l) *Indutus Dalmatica, Ex Ord. Rom.* Cur autem ad Diaconum spectet proxima Cerei benedictio, etiam præsente Sacerdote? *Rupert. lib.* 6. *t.* 30. Inferioris, ait, Ministri est annunciare Christi resurrectionem, sicut inferior mulierum sexus Apostolis ipsis eamdem nunciavit; vel quia Angelum significat, qui movebat Hebræis columnam nubis, & ignis, quam indicat Cereus, ut dicemus, *Gemma loco cit. c.* 102. Dalmatica festiva, & ideo congruit Benedictioni Cerei: *Exultet jam, etc.* accipit etiam Manipulum Diaconus, *ex Cærem. Episc. lib.* 2. *c.* 28.

(m) *Arundinem cum tribus candelis.* De Arundine cum Cereo in eadem satis aperta est mentio in *Ord. Rom.* non tamen de tribus candelis; neque interpretes *Ord. Rom.* quidquam indicant de Arundine ipsa: candelæ in calce unum quid esse deberent, & deinde distingui in tres, ad designandum mysterium Unitatis, & Trinitatis Dei; fortasse significat Arundo humilitatem passionis Christi, ex qua in fine patuit major gloria Unitatis, & Trinitatis Dei. Patuit autem veluti lumen Christi, qui in Trinitate est Deus, vel *ex Athanas. de Passione*, sicut Arundo serpentes necat: ita

Pas-

Passio Christi diabolum vicit: solet ornari floribus, sed ita ornetur, ut appareat ex parte Arundo, non baculus, seu quid aliud.

(n) *Præcedit Thuriferarius.* Posito prius incenso a Celebrante in Thuribulum more solito.

(o) *Cum Acolytho deferente &c.* Nempe a dextris Thuriferarii.

(p) *Sequitur Subdiaconus.* Et hic etiam cum Manipulo. *Ex Cærem. Episc. loc. cit.* coloris autem violacei.

(q) *Diaconus cum Arundine.* Ad cujus sinistram stat Acolythus cum candela accensa de novo igne, & si opus est, intra laternam, ne a vento extinguatur in Processione.

(r) *Diaconus ingressus.* Et cum ingressus est etiam Celebrans post eum (non ante) inclinet Arundinem, ut celebrans quoque genuflectat in Ecclesia.

RUBRICA.

6. *Postea vadit ad pulpitum, & ponit super eo librum, & incensat: a dexteris Diaconi stent Subdiaconus cum Cruce, & Thuriferarius: a sinistris duo Acolythi, ille qui tenet Arundinem, & alius tenens in vase quinque grana Incensi benedicta figenda in Cereo. Tunc surgentibus omnibus, & stantibus, ut fit ad Evangelium,* (f) *Diaconus cantat.*

GAVANTUS.

(f) *Diaconus cantat.* Non signat librum, neque seipsum; * neque imponitur incensum de novo in Thuribulo: quod notasset aliquis Ritualis liber, si de novo imponendum esset: & vere sufficit impositio incensi facta semel, & proxime in ordine ad *Lumen Christi*, & Cereum. Ministri vero hinc inde stantes respiciunt librum, ut Diaconus, rectam quasi efformantes lineam cum Diacono medio, ita tamen ut latera, non terga vertant Altari.

7. Quod attinet ad benedictionem Cerei magni, *Ord. Rom.* habet *Exultet jam &c.* dicitur esse S. Ambrosii *ab Honor. in Gemma lib. 3. c. 112.* sed excepto proœmio, discordat nostra ab Ambrosiana, ut videre est *in Missali Ambros.* tribuitur S. Augustin. *in Missali Gothico tom. 6. Bibl. PP.*

Cereus autem benedicetur ex Decreto Zosimi Papæ, *Alcuin.* sed Prudentius ante Zosimum cecinit Hymnum de hoc Cereo: *Martinus Polonus* auctorem facit Theodorum I. an. 643. *Baron. ann.* 418. docet, concessisse Zosimum, ut etiam in Parochiis benedici posset, nedum in Ecclesiis principalibus.

8. Significat autem Cereus Christum resurgentem, & quidem cera corpus, elychnium animam, lumen Deitatem designat, *en Durand. loc. cit.* 80. antequam vero illuminetur, repræsentat columnam nubis; illuminatus autem columnam ignis, quæ præcedit Cathecumenos hodie transeuntes per mare Baptismi, *idem Durand. ibid.* Crucis figura in Cereo solet inscribi, ut Christum demonstret Crucifixum *Rupert. lib. 6. cap. 29.* sed grana quinque incensi in formam Crucis in eo confixa idem sonant, & aperte plagas ejus quinque, *ex eodem Durand.*

9. Ordo signandi grana est, ut primum in superiori parte, alterum in media, tertium in inferiori, quartum in dextera Cerei, quintum in sinistra figatur.

10. Habet etiam mysterium, quod Diaconus accendit Cereum, non cum candelula, ut aliqui scripsere, sed *immediate* (ait Rubrica) *cum una ex tribus candelis in Arundine positis.* Dicerem ego, tacentibus aliis, sicut tres illæ candelæ inclinantur versus Cereum, & cum una tantum ex iis accenditur; ita Resurrectio Christi est effectus quidem totius Trinitatis, sed potissimum Verbi, quod animam carni rursus univit, & immortalitatis gloriosa luce vestivit; quam rationem afferebam Recognitoribus Missalis sub Clemente VIII. quando hic Ritus fuit stabilitus, & fuit approbatus etiam in *Cærem. Episcop. lib. 2. c. 27.*

11. Accenduntur deinde lampades, sumpto lumine a Cereo ipso, vel a candelis Arundinis, ut sicuti, *ex Alcuin.* Cereus significat novam gratiam, & doctrinam Christi; ita ut ab eodem oriri demonstretur tum gratia, tum doctrina Apostolorum, qui sunt lex Mundi: & Christus ipse resuscitatus statim accendit in Apostolis ignem Spiritus Sancti, quando insufflavit, & dixit, *Accipite Spiritum Sanctum*, in ipso die Resurrectionis, *Rupert. lib. 6. c. 29.*

12. In fine benedictionis Cerei, excepto Papa, Episcopo, & Imperatore, cui additur Electi titulus, si nondum est coronatus, nemo alius nominari debet, inconsulta Sede Apostolica; quidquid scripsere alii, qui tamen hanc additionem pridie fieri prohibent: at quæ major est ratio, cum Pius V. in sua Bulla additiones omnes prohibuerit? Sede Romana, vel Episcopali vacante tacetur nomen Papæ, vel Episcopi.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

Pro Ritibus servandis ab accensione novi luminis, & benedictione Cerei usque ad cantum Prophetiarum.

De accensione novi luminis. §. V.

XII. Gav. *A consecratione luminis incipitur Paschalis Solemnitas, &c.*) Ex veteri majorum consuetudine, ut optime ostendit Lodovicus Thomassinus *lib. 2. c. 14.* de celebratione dierum Festorum, lumen diebus singulis, sive Festivalibus, sive Privatis, nocte fere adventante cum precibus accendebatur, & lampas, vel Cereus offerebatur veluti Sacrificium quoddam Divinum, illud JESU Christi indicans; sed Sabbatis singulis solemniori Ritu, solemnissimo tamen in Paschæ Pervigilio id peragebatur. Verum sub finem Sæculi XI. istiusmodi mores sublati videri possunt; siquidem Lanfrancus, qui ea ætate floruit, tradit eos viguisse apud Monachos

chos quintis, sextisque Feriis: *Plurima Monachorum Cœnobia fecisse hanc ad sanctificandum ignem Processionem, non Sabbato tantum Sancto, sed in quinta etiam, & sexta Feria Secretario præferente Cereum, &c.* In ejusmodi tantum Cœnobiis ii Ritus adhibebantur postremis tribus diebus majoris hebdomadæ. Ex Glabro Radulpho autem *lib. 4. Historia c.* 6. colligitur Sabbato Sancto dumtaxat veteris prædicti moris reliquias superfuisse. Audivit enim de Aurelianensi quodam Episcopo a Palestina, & Jerosolymis redeunte, dum populus accensas lampades conspicere in votis haberet, ignem divinitus, ex una earum erumpentem alias inflammasse. Ea verba Glabrii — *Eodem tempore Oldaricus Aurelianensium Præsul illuc pergens, quid viderit, nobisque narraverit, non prætermittendum videtur miraculum. Die igitur magni illius Sabbati, quo ignis mirabili Dei potentia veniens ab universo populo præstolatur, ibi cum Cereis idem Præsul adstabat. Jamque dies ipsa in Vesperum transiens, &c. statim Dei virtute erumpens ignis ex una lampadarum, quæ septem ibi pendere cernuntur, cursim eructando cæteros inflammavit* — Hæc Glaber *cit. loc.* Similis miraculi mentionem quoque facit Hugo Flaviniacensis in Chronico Virduensi, ubi agens de itinere Jerosolymitano Riccardi Abbatis S. Victoris, hæc habet — *Venit dies Sabbati Sancti, quo expectabatur ignis a Domino, & Gentiles armati Christianis introconclusis, & beneplacitam voluntatem Domini de igne suscipiendo præstolantibus, totam observaverant Ecclesiam, ut si ignis non adveniret, omnes gladio perimerentur: Cum ecce hora circiter nona omnibus orantibus, in una lampade ignis accensus est a Domino, nullius mortalium suffragante adminiculo: & Gentiles stupor apprehendit, & pavor; Christianos vero gaudium, & exultatio, ut ab omnibus tota certatim caneretur Ecclesia*: Magnus Dominus noster, & magna virtus ejus, & sapientiæ ejus non est numerus. De hoc prodigio insigni quotannis ad Sanctum Domini Sepulcrum contingere solitum mentio quoque fit in Historia Belli Sacri *n.* 102. Musæi Italici *tom.* 1. & in Sermone Urbani Papæ II. habito in Concilio Claromontano, nec non in Chronico Cassinensi Leonis Marsicani *lib. 3. cap.* 3. Rursus de hoc pariter portento sermonem faciunt Anonymus de Locis Jerosol. num. 1. Bernardus Monachus in Itinerario *tom.* 1. *cap.* 10. Wilielmus Malesburgh. *lib. 4. Historia Anglicana pag.* 140. Du Fresne, seu Du Cange, sub quo nomine communiter allegatur *tom. 2. editionis veteris sui Glossarii lit. Z v. Ignis Sacer.* Du Saussay *in Panoplia Sacerdotali cap. 6. n.* .... Edmundus Martene *de antiqua Ecclesiæ disciplina c. 24. §. 9.* Hinc ad normam hujus miraculi, & ne ejus memoria pereat, optime sancitum est, ut conservetur Benedictio novi Ignis in Sabbato Sancto, & nonnisi ex eo accendantur Lampades, & cerei, & sic incipiatur Officium Resurrectionis Domini.

XIII. Rub. & Gav. lit. l — *Tum Diaconus indutus Dalmatica &c.*) Deinde Celebrans iterum imponit, & benedicit incensum in Thuribulo pro Processione, & Præconio, ministrante Diacono jam Dalmatica induto Naviculam cum solitis osculis, & Thuriferario Thuribulum, ex Cæremoniali Episcop. *lib. 2. cap. 27. §. 3.* Bisso *supra §. 9.* Bauldry *supra num. 10.* Vinitore *supra n. 9.* Turrino *part. 3. sect. 2. cap. 3.* & Corsetto *supra n. 6.* Imo adverti debet, talem Thuris quantitatem esse imponendam, ut sufficere possit pro incensando libro, antequam Diaconus cantet Præconium, quia, ut videbimus *infra*, non debet poni aliud incensum pro dicta libri thurificatione. Bralion *cap. 13. num. 12.*

XIV. Rub. & Gav. lit. m — *Arundine cum tribus candelis, &c.*) Diaconus paratus ut supra, redditaque navicula Thuriferario, & post impositionem incensi, accipit dextera Arundinem, Bauldry *supra*, quam ei porrigit primus Cæremoniarius: a Portu *supra num. 2.* & ordinatur Processio modo sequenti.

De Processione ad Ecclesiam cum Arundine. §. VI.

XV. Gav. lit. m — *De Arundine cum Cereo in eodem, &c.*) Antequam descendamus ad describendum ordinem prædictum Processionis, aliqua addenda occurrunt, & observanda de prædicta Arundine, de qua quamvis in Ordine Romano a Cassandro, & Hittorpio edito, aliqua fiat mentio, nullum tamen, ut observat Gavantus, habetur verbum de tribus candelis in ejus cuspide poni solitis. Imo de eadem Arundine neque sermonem habent prædicti Ordinis Romani interpretes; verum & de prædicta Arundine, & de prædictis tribus candelis expressus sermo habetur in Ordine Romano Cajetani, ubi §. 94. legitur quod *Diaconus junior accipit Arundinem trium cubitorum, & dimidii cubiti, triplicem candelam, quam de novo igne illuminatam imponit Arundini, &c.* Rursus de eadem Arundine, & prædictis tribus candelis fit etiam mentio in Ordine Romano Amelii, & in Pontificali MS. Ecclesiæ Apamiensis in Syria, cujus verba referuntur ab Edmundo Martene *de antiq. Eccles. discipl. c. 29. pag. mihi* 442. ubi legitur, quod *benedicto novo igne junior Diaconus .... de ipso novo igne triplicem candelam conjunctam accendat, et eam in capite Arundinis ponat, ipsam Arundinem in manu tenens, etc.*

Quis tamen fuerit auctor Arundinis, & cui sæculo referenda sit ejus origo, penitus ignoratur, Biss. *lit. an.* 460. §. 4. cum multum de origine talis Arundinis quæsierit, fatetur se nihil invenisse. Martene *loc. cit.* ubi erudite satis suo more disserit de Ritibus Officii hujus diei, nullum verbum facit de origine Arundinis; sed Claudius de Vert *tom. 2. suarum Explicat. pag.* 132. censet hanc Arundinem, & dictum cereum in tres ramos divisum, in sua origine nihil aliud fuisse, nisi candelulam Baculo, vel Arundini circumvolutam in ejus summitate, ut etiam hodie adhiberi solet ad accendendas Altaris candelas, & dicebatur juxta verba

verba antiquorum Cærem. *Ponere candelulam in modum serpentis, seu colubri.* In Ecclesia Cameracensi lumen, quod inservit ad accendendum Cereum Paschalem, circumvolvitur cuidam virgæ rubei coloris. Hæc Arundo in veteri Disciplina Monastica, edita a Marquardo Heergott Monacho Benedictino S. Blasii in Germania *c.* 68. vocatur *Pertica cum candelis*, quæ a Matriculario, nempe a socio majoris Sacristæ præparatur, ut a Diacono inde Cereus de igne consecrato illuminetur; & in Ecclesia Constantiensi hæc Arundo nihil aliud est, nisi quædam Pertica, circa quam retorta habetur quædam Diaconi effigies, supra cujus caput reperitur *hic Cereus torquatus*, ut exprimitur in antiquis Cærem. illius Ecclesiæ. In Pontificali vero Ecclesiæ Pictaviensis, & in Missali MS. Ecclesiæ Arelatensis iste Cereus trium candelarum, dicitur, quod sit dispositus in modum *Colubri*, in figuram *Serpentis*, & in Pontificali Guilelmi Durandi præscribitur, Subdiaconum deferre in cuspide Baculi intortos in formam serpentis tres Cereos, qui accensi fuerant ex novo igne. Joannes vero Abrincensis: Cereus, inquit, accendatur in quadam Hasta, in cujus summitate effigies serpentis habeatur; & in Cærem. Cluniacensi, necnon in Concordia S. Dunstani describitur hæc Hasta cum imagine Serpentis cum candela, quæ in ore prædicti Serpentis infixa est.

Ex hucusque dictis, patet antiquissimum esse prædictæ Arundinis usum, ad accendendum Cereum Paschalem. Solum superest inquirendum, quandonam incœperit candela talis Arundinis in calce unum quid esse, & deinde distingui in tres candelas, veluti ramos. Quamvis non desint, qui rensent, originem prædictarum trium candelarum cepeti debere ab usu adhibendi eas candelulas simul nexas ad modum parvuli intortitii, ne flante vento facile extingui possit, sicut etiam præcipitur ab aliquibus Cærem. recentibus, nimirum quod ob eumdem finem deferatur, vel aliqua candelula in laterna accensa, vel aliquæ candelulæ simul intortæ, quibus accendi possunt in Ecclesia tres prædictæ Arundinis Candelæ, quamvis, inquam, aliqui originem trium candelarum nostræ Arundinis prædicto ordinario usui referant, nihilominus valde antiquum in Romana Ecclesia crederem usum prædictarum trium candelarum ab antiqua forma tricerei Græci desumptum; ad designandum, ut optime Gav. interpretatur, mysterium Unitatis Divinæ Essentiæ, & Trinitatis Divinarum Personarum, & quidem ubi Ritus Latinus præscribit, ad novum luminis fulgorem cani debere: *Lumen Christi*, *Deo gratias*; Græci juxta Ritum suum Orientalem, Sanctam Trinitatem laudibus efferebant, quod etiam confirmatur auctoritate S. Basilii, qui *cap.* 29. *de Spiritu Sancto*, ait: *Populus autem antiquam profert vocem, neque cuiquam unquam visi sunt impietatem committere, qui dicunt: Laudamus Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum Dei.* Quapropter clarissimus vir Ludovicus Thomassinus *lib.* 2. *cap.* 14. de dierum Festorum celebratione *n.* 7. ait — In Trinitatis honorem Cereum in tres divisum accendimus, rati nos Jesu Christi lumine fusos Trinitatis penitiora Mysteria nosse.

XVI. Rubr. & Gav. lit. n — *Præcedit Thurifer arius, etc.*) Redeundo nunc, unde discessimus, nimirum ad ordinem Processionis describendum, hæc incipit a Thuriferario, qui cum Thuribulo fumigante in dextera, & Navicula in sinistra omnes præcedit.

XVII. Rubr. & Gav. lit. o — *cum Acolytho deferente, etc.*) A dexteris prædicti Thuriferarii, ut innuit Gav. erit Acolythus, qui deferre debet Bacile cum quinque granis incensi, quod portat ambabus manibus elevatum. Cærem. Episc. *sup.* §. 6.

XVIII. Rubr. & Gav. lit. p — *Sequitur Subdiaconus, & hic cum Manipulo, etc.*) Post prædictos sequitur Subdiaconus Crucem deferens, de cujus Manipulo supra sermonem fecimus. Hic Subdiaconus observare debet, ut opportune, & loco convenienti se sistat, cum Diaconus dicturus est: *Lumen Christi.*

XIX. Rubr. & Gav. lit. q — *Diaconus cum Arundine, etc.*) Post Subdiaconum ibunt bini duo Acolythi, deinde Navicularius, si adsit, & Clericus de libro: a Portu *sup. n.* 5. & postea incedet Clericus per ordinem, junioribus præcedentibus; post Clerum Diaconus portans ambabus manibus Arundinem, habens ad ejus sinistram secundum Cærem. cum candela una parva, vel duabus simul nexis accensis de novo igne. Cærem. Episc. *supra*, & Bauld. *sup. n.* 8. sive etiam candelulam in laterna cum lignis sulphuratis, ut innuimus *sup.* & ultimus omnium procedit Celebrans manibus junctis, & tecto capite. Interim asportantur per aliquos Ministros reliqua de Mensa prædicta, nimirum ignis, vas aquæ benedictæ, forcipes, & alia quæ ibidem sunt. Paramenta autem violacea reponuntur in tali loco, ut Diaconus commode ea recipere possit, cantato Præconio, ut *infra.* Bissus *sup.* §. 9. Bauldry *supra n.* 11. a Portu *supra n.* 8.

XX. Rubr. & Gav. lit. r. — *Diaconus ingressus, etc.*) Cum Diaconus, aliis præcedentibus, fuerit ingressus Ecclesiam, & post eum Celebrans (ut hic etiam possit intra Ecclesiam genuflectere. Gav. *sup.* Corsettus, a Portu *supra*) qui statim caput detegit, si ibi teneat biretum, se sistent omnes, & Diaconus caute Arundinem inclinat, tunc Cærem. secundus deferens candelam accensam de novo igne accendit unam ex tribus candelis in summitate Arundinis positis, & statim Diaconus elevat Arundinem; deinde tam ipsi, quam alii omnes, etiam Celebrans (adjuvante primo Cærem. si opus est, a Portu *supra n.* 11.) genuflectunt utroque genu, præter Subdiaconum Crucem deferentem. Diaconus itaque sic genuflexus elevat aliquantulum Arundinem, & tono mediocri, clara tamen, & sonora voce cantat: *Lumen Christi*, quo audito Celebrans, & omnes alii surgunt, & Chorus respondet in eodem tono *Deo gratias*; quod si nullus adesset Chorus, præter Clericos inte-

ressent Processioni, responderent isti, ut *supra: Deo gratias.* A Portu *sup. n.* 12. Tum ulterius procedunt omnes, & cum Diaconus ad medium Ecclesiæ pervenerit, iterum omnes sistunt se, & Diaconus iterum inclinat Arundinem, & a Cærem. ut *sup.* accenditur altera ejusdem candela, ut prius & eodem modo cum omnibus genuflexis (solo Subdiacono excepto) ipse Diaconus genuflexus altius elevans Arundinem, & altius elevans vocem, cantat: *Lumen Christi;* inde surgunt omnes, ut supra, & eodem altiori tono respondetur per Chorum: *Deo gratias;* mox omnes ulterius procedunt versus Altare, ante cujus infimum gradum in plano se sistent Thuriferarius, & alter Acolythus ferens quinque grana incensi. Post eos sistet se Subdiaconus, vel saltem si planum sit angustum, medius inter eos; alii autem de Choro se sistent hinc & inde ad ingressum Presbyterii, senioribus Altari vicinioribus; vel si Chorus sit juxta Altare, intrantes in Chorum, non ascendent ad Presbyterium, sed hinc inde stantes, facta transeunti Celebranti inclinatione, petent locum suum. Diaconus vero cum Cærem. secundo, vel Acolytho a sinistris per medium eorum transiens, stabit retro Subdiaconum, & post Diaconum Celebrans, ut antea, & ibidem ipse Diaconus tertio inclinabit Arundinem, prædicto Cærem. vel Acolytho tertiam candelam accendente, & genuflexus Arundinem, & vocem adhuc altius elevans cantabit: *Lumen Christi*, cui omnes, ut *sup.* genuflexi respondebunt: *Deo gratias.* Ex Cærem. Episc. *sup.* §. 7. & ex Cærem. Monastico *lib. 4. cap.* 10. §. 8. necnon ex Bisso *sup.* §. 10. Bauld. *sup. n.* 12.

Quo tertio facto, Clerus accedit, factis debitis reverentiis, ad locum suum in Choro, præcedentibus junioribus; & Celebrans, deposito bireto in manibus primi Cæremoniarii (qui illius fimbrias elevabit de more) ascendet ad Altare, & osculabitur, ut mos est, illud in medio, & accedet in cornu Epistolæ; ibique stabit conversus ad Altare, donec benedicat Diaconum. Cærem. vero primus, postquam Celebrans ascenderit ad Altare, & ipse deposuerit Celebrantis biretum super ejus sedem, revertetur ad Celebrantem, & post eum stabit toto Præconii tempore. A Portu *supra n.* 19. Diaconus vero stans adhuc in plano dat Arundinem Acolytho ad id deputato, & accipit de manu secundi Cæremoniarii (statim ut ipse laternam, & candelam tradiderit Sacristæ, vel super Credentiam deposuerit) Missale velo albo tectum, & deinde eodem secundo Cærem. comite, genuflectens in medio, ascendit idem Diaconus ad supremum gradum Altaris, ubi fere in medio super oram suppedanei genuflexus, & non ministrans incensum de novo, neque præmittens *Munda cor meum* (Ministriis aliis stantibus) petet absolute benedictionem a Celebrante, facie ad eum versa dicendo: *Jube Domne benedicere;* & Celebrans stans versus illum respondet: *Dominus sit in corde tuo etc.* prout in benedictione ad Evangelium, sed loco *Evangelium suum*, dicit *suum Paschale Præconium*, ut peculiariter notatur in Missali. Dicens vero *in nomine Patris*, eum benedicit, sed ejusdem Celebrantis manum post benedictionem idem Diaconus minime osculatur, juxta præscriptionem Cærem. Episcopalis *lib. 2. cap.* 27. §. 9. In hac enim sacra functione apertis verbis præscribitur, quod dicta benedictio, absque osculo manus in fine accipitur. Quapropter quamvis a Rubrica Missalis hic in proprio loco dicatur, quod Diaconus petit benedictionem ut ad Evangelium, nullum tamen dicta Rubr. verbum facit de osculo manus: quoniam vero Cærem. Episc. *loco cit.* expresse disponit, ne dictus Diaconus osculetur manum Celebrantis, sequitur ut dicta Rubrica Missalis non exigat in hac functione, nisi ut Celebrans benedicat Diaconum, non vero ut hic osculetur manum illius, sicut volunt omnes fere Rubricistæ, non advertentes forsan prædictam Cæremonialis Episcopalis dispositionem.

Notandum tamen præterea hic est ad lucidiorem hujus Rubricæ explicationem, & continuo mente est retinendum, quod quando Missale, & Cærem. discrepant in præscribendo aliquo Ritu, non ideo ita sibi contradicere dicendum est, ut unum prohibeat, quod alterum præscribit, sed quoad fieri potest conciliandæ sunt eorumdem dispositiones. Cum vero aliquis Ritus expresse præscribitur in uno, ut contingit in nostro themate, quod reticetur in alio, convenientius, & securius esse videtur, quod Ritus expresse præscriptus ad praxim reducatur, non vero tacitus, seu obscurus, sicut in hac Sacra Præconii functione de dicto osculo manus accidit. Nec obstat ratio, quam in contrarium adducit Nicolaus de Bralion *sup. n.* 11. tam pro se, quam pro reliquis Rubricistis, qui hac in re nullam pro sua opinione afferunt rationem; Quia prohibitio expressa osculi manus, non potest intelligi de osculo manus Episcopi ante petitionem benedictionis, sicut talis manus deosculatio præcipitur in supradicto Cærem. *lib. 2. c.* 8. §. 42. ut vult supracit. Nicolaus de Bralion, quia forsitan in tantum Diaconus in Missa Pontificali osculatur manum Episcopi ante Orationem, *Munda cor meum*, ut ibi, sive ante benedictionem, in quantum dum accedit ad recitandam benedictionem Episc. aut ei profunde se inclinat, si fuerit Canonicus; aut utroque genuflectit si fuerit Beneficiatus, in plano ante, & prope ultimos gradus Sedis Episcopalis; Et propterea cum non parum distet ab Episcopo, non potest commode manum illius osculari, & ideo videtur apposite Cærem. Episc. præscripsisse, ut osculatio manus Episc. Pontificaliter Celebrantis, seu Assistentis, præmitteretur ejusdem benedictioni; quod tamen locum non habet in alio Celebrante, cum Diaconus petens ab hoc ipso benedictionem, ascendat ad gradus Altaris, & super ejusdem suppedaneo genuflectat, si fuerit beneficiatus; si vero fuerit Canonicus, profunde in gradu prope suppedaneum sese inclinet. Deinde considero, quod pro cantando Evangelio, semel tantum Diaconus osculatur

ma-

manum Episc. nimirum ante benedictionem. Cum autem *cit. loc.* præscribat Cærem. quod Diaconus petere debet ab Episc. benedictionem absque osculo manus, sequitur hic prohiberi illud manus osculum, quod dari solet, quando cantatur Evangelium. Quod si prohibetur osculatio manus Episcopi in prædicto casu, multo magis prohibetur osculatio manus alterius Celebrantis inferioris Episcopo, & hæc nostra opinio consonat praxi Sacrosanctæ Basilicæ Lateranensis.

De Cerei Benedictione. §. VII.

XXI. Rubr. num. 6. — *Postea vadit ad Pulpitum, &c.*) Diaconus igitur, accepta benedictione, non osculata tamen manu Celebrantis, ut diximus, surgit, & descendit in planum, ubi in medio ante infimum gradum Altaris genuflectit unico genu cum aliis Ministris, exceptis Subdiacono, & Ministro Arundinem ferente, tum surgunt omnes, & procedunt factis debitis reverentiis Choro, si fit juxta Altare, ad locum deputatum pro cantando Præconio (qui locus esse debet in cornu Evangelii in plano Presbyterii, vel in aliquo Pulpito, nisi sit contraria consuetudo legitime introducta) sequenti modo: Præcedit secundus Cærem. tum Thuriferarius cum Navicula habens a dextris Acolythum deferentem pelviculam cum quinque granis incensi; postea sequitur Subdiaconus cum Cruce, habens a sinistris Acolythum cum Arundine, postmodum unus Acolythus vacuus, ut suo tempore amoveat Cereum a Candelabro (super quo præcedenter fuit collocatus) & ad ejusdem Acolythi sinistram alter Acolythus cum Candelula ad accendendas Lampades suo tempore; ultimo tandem Diaconus solus portans Missale clausum ante pectus, Bissus *sup.* & a Portu *sup.*

Cum pervenerint ad locum designatum, sic se locant: Diaconus in medio supra Ambonem, vel ante Legile, super quod ponit Missale; Subdiaconus stat ad dexteram Diaconi vertens faciem Crucifixo, quæ est in Cruce ad Celebrantem. Cæremon. Episc. *lib.* 2. *c.* 27. §. 10. & a dexteris Subdiaconi Thuriferarius, a sinistris Diaconi Acolythus cum Arundine, & alius Acolythus, tenens quinque grana incensi a sinistris dicti Acolythi de Arundine, Bauld. *supra n.* 3. Vinitor *supra tit.* 15. *n.* 2. Cærem. secundus stabit post Diaconum, ut ad Evangelium. Rubr. *supra*; Qui omnes vertere debent faciem prout Diaconus ad Librum, & formare cum eo rectam lineam. Verum quamvis nonnulli Rubricistæ præscribant, ut prædicti omnes latera dextera vertant ad Altare, faciem ad Aquilonem, renes ad Meridiem, & idcirco Legile statuendum esse juxta hanc considerationem: nihilominus certum est, quod saltem quando Præconium canitur in Pulpito, seu Suggestu, tunc Diaconus non cantat facie versa ad Aquilonem, sed potius ad Meridiem, nimirum ad Celebrantem; & cum præscribatur a Cærem. Episc. *lib.* 2. *c.* 27. quod prædicti omnes Acolythi debeant vertere facies prout ipse Diaconus; hinc sequitur, quod sicuti Diaconus in Pulpito canit Præconium, versa facie ad Celebrantem, & Meridiem, ita pariter hoc eodem modo cæteri manere debent, non autem vertendo renes ad Meridiem, & facies ad Aquilonem. Et idem faciendum esse censeo, si canatur Præconium super Legile, quod aptari deberet eo modo, ut Diaconus cantet Præconium facie versa ad Sacerdotem: inhærendo enim Gav. supra, sufficit, ut prædicti Ministri efformantes lineam cum Diacono, qui est in medio, latera, non terga vertant Altari: ubi observandum est, Gav. non dicere, ut latera *dextera* vertant Altari, sicut explicat Bauld. *supra art.* 3. *n.* 3. & alii cum eo.

XXII. Gav. lit. f — *Non signat Librum, neque se ipsum, &c.*) Ministris omnibus dispositis, *ut supra*, Diaconus statim Librum deponet super pulvinum in Pulpito, vel Legili positum, eumque aperit, & ter incensat, ut ad Evang. Thuriferario Thuribulum ministrante sine osculis, quo incensato, statim reddit Thuribulum Ministro, qui statim ad locum suum redit, nempe a dexteris Subdiaconi. Tum Diaconus non signans librum, neque se ipsum, alta, & sonora voce, junctis manibus incipit cantare Præconium absolute dicens: *Exultet, &c.* Omnes interim in Choro stabunt versus Altare detectis capitibus, & Celebrans statim se convertit ad Diaconum, & stat manibus junctis in latere Epistolæ, ut ad Evang. habens post se primum Cærem. Bauld. *supra n.* 4. Bissus *supra* §. 2. Vinitor *supra n.* 3. A Portu *sup. n.* 6. & 7.

XXIII. Gav. num. 7. *Cereus benedicitur ex Decreto Zosimi Papæ, &c.*) Non solum Alcuinus, sed etiam Amal. *lib.* 1. *c.* 18. necnon Microl. *c.* 5. Pontificale Apamiense; Ordinarium Rothomagense; Missale Tholosanum; & nonnulli auctores recentiores, institutionem Cerei Paschalis Zosimo Papæ tribuunt ann. 417. Grancolas tamen *l.* 2. *sui Comment. Historici in Brev. Rom. c.* 66. contendit, nullum extare vestigium talis Cerei ante Enodium sexto Sæculo, & ante quartum Conc. Tolet. & sustinet certo sciri non posse hujusmodi institutionem ante Theodorum Papam Romæ fuisse in usu; cui quidem opinioni adhærere non possumus, quia Cerei Paschalis benedictio altius ab Enodii ævo profecto repetenda est. Immo etiam Zosimo Papæ antiquiorem esse pro certo habeo; huic enim Pontificalis tribuit non ejusdem Cerei institutionem, sed quod licentiam benedicendi Cereum Paschalem concesserit singulis Parochiis; unde quod asserunt Card. Baronius, necnon Franciscus Pagius in Hist. dicti Pontificis, non ita intelligendum est, quasi Zosimus Cerei Paschalis usum primus instituerit; sed quod a Zosimo hoc tantum institutum est, nimirum, ut idem Cereus, qui in majoribus tantum Basilicis accendi soleret, æque singulis Parochiis concederetur. Quapropter Ritus accendendi, & benedicendi Cereum Paschalem in Basilicis, seu Ecclesiis majoribus inolevit sane, antequam Zosimus Ecclesiam regeret. Ejusdem Cerei antiquitatem, & institutionem ante Zosimum Papam alii

colligunt ex Prudentio, cujus Hymnus *ad incensum Cerei Paschalis* compositus reperitur in veteri Ordine Romano. Verum, quia Hymnus ille in MSS. Codicibus inscribitur *Ad incensum Lucernæ*, non vero *Ad incensum Cerei Paschalis*; idcirco viri eruditi, nimirum Jacobus Sirmondus, in notis ad Eunodium, Menardus *in Observ. ad Concordiam Regularum c.* 24. §. 2. Nicolaus Heinsius *in nova Prudentii Editione:* & Joannes Mabillon *in lib. 2. de Liturg. Gallic.* inferunt, eumdem Hymnum ad accendendas in Lucernario, seu Vesperis quotidianis Lucernas, fuisse compositum, idque aliis etiam rationibus ostendunt iidem Menardus, & Mabillon in veteri Codice Ecclesiæ Noviomensis, ante annos 900. scripto; in Regio Codice Gallicano num. 1866. ejusdem ætatis, ut opinatur Martene *de Antiqua Ecclesiæ Disciplina c.* 24. *n.* 5. necnon in Missali Gallicano, quod ex Codice Bobiensi ab annis circiter mille exarato, publici juris fecit laudatus Mabillon *Musæi Italici tom.* 1. & denique in alio Missali Gallicano, atque in Gothico Gallicano, quod ex Bibliothecæ Vaticanæ vetustissimis Codicibus, nec annis mille inferioribus, in lucem emisit noster Cardin. Josephus Thomasius, legitur: Benedictio ceræ B. Augustini Episc. quam adhuc Diaconus cum esset, edidit, & cecinit feliciter. *Exultet jam Angelica Turba Cœlorum, &c.* Cui quidem opinioni Martene dicit favere, id quod idem August. Literis consignatum reliquit *in Lib.* 15. *de Civ. Dei c.* 22. *In laude quadam Cerei breviter versibus dixi.*

Hæc una sunt, bona sunt, quia tu bonus ista creasti.
Nil nostrum est in eis, nisi quod peccamus amantes.

Quæ quidem verba ita leguntur in omnibus Codicibus MSS. ut observant eruditissimi PP. S. Mauri; quamquam in Editionibus, quæ Maurinam præcesserunt, aliter legatur: nempe: *In Laude quidam Creatoris breviter versibus dixit.* Sed cum prædicti versus minime reperiantur in Præconio Paschali, frustra putavit Martene favere posse eorum opinioni, qui Aug. Canticum illum adscribunt. Contendit quidem præclarissimus auctor Præconium emendatum fuisse, quod deducit ex veteri Pontificali Ecclesiæ Pictaviensis, in quo hæc leguntur: *Usum benedicendi Cereum a Beato August. repertum tradit Ecclesia, qui benedictionem illius perficiens a Sancto Hieronymo reprehensus est, cur Virgiliana verba inseruerit: sed sicut a B. Hieron. emendata tunc fuit, ita tunc per Ecclesias canitur.* Verum nobis alienum a veritate omnino videtur, quod August. fuerit hac de re ab Hieron. reprehensus, tum quod id nusquam legatur in Hieron. Epistolis ad August. neque apud quemquam ex veteribus, qui de utroque Doctore aliquid scriptis consignarunt, tum quod carmina August. superius adscripta Virgiliana non sint. Præterea quamquam in variis MSS. Codicibus Præconium illud *Exultet, &c.* aliter legatur, ac modo canitur ab Ecclesia, nullum tamen prætensæ hujus emendationis vestigium apparet; quocirca denuo statuimus carmina Augustini a Martene laudata patrocinari non posse sententiæ, quæ Augustinum hujus Præconii facit auctorem. Apud Enodium Diaconum Ticinensem, qui floruit 100. ferme annis ante S. Gregorium Magnum, duplex in Opusculis reperitur benedictio Cerei Paschalis; verum utraque diversa ab ea, quam nunc adhibet Romana Ecclesia.

Quamvis ex huc usque dictis colligatur, antiquissimam esse Cerei Paschalis benedictionem, nihilominus ubique recepta non fuit, ut deduci potest ex Concilii Toletani IV. *Can.* 9. in quo loco habetur — Lucerna, & Cereus in Pervigiliis Paschæ apud quasdam Ecclesias non benedicuntur; Et cur a nobis benedicantur, inquirunt, propter gloriosum enim noctis ipsius Sacramentum solemniter hæc benedicimus, ut Sacræ Resurrectionis Christi Mysterium, quod tempore hujus votivæ noctis advenit, in benedictione sanctificati luminis accipiamus, & quia hæc observatio per multarum loca Terrarum, Regionesque Hispaniæ in Ecclesiis commendatur; Dignum est, ut propter unitatem Pacis in Gallicanis Ecclesiis conservetur — In Missali Ambrosiano benedictio Cerei Paschalis in initio non discrepat ab ea, quæ in Ordine Romano reperitur. Præfatio tamen omnino discrepat, & in Missali Mozarabico habetur quidem benedictio Cerei Paschalis, sed diversa prorsus ab ea, quæ legitur in Ordine Romano, & in antiquis Gallicanis Liturgiis; immo ipsamet Romana benedictio Cerei non est conformis in omnibus Codicibus, quia in variis non parum dissidet; & quidem quod de S. Hugone Cluniacensi Abbate scribit Uldaricus *in Antiquis Consuetudinibus sui Monasterii lib.* 1. *cap.* 14. ubi agens de benedictione Cerei Paschalis, ait. In cujus quodam loco cum aliquando non bene haberetur: *O felix culpa*, & quod peccatum Adæ *necessarium esset* ante hos annos Dominus Abbas optime fecit, quod fecit abradi, & ne amplius legerentur interdixit — Hæc Uldaricus relatus a Martene *loc. suprac.* Verum ut observat idem Martene, S. Hugo non fuit primus, qui prædicta verba ex Benedictione Cerei Paschalis delevit, nam ea desiderantur etiam in vulgato antiquo Ordine Romano, in Gallicana Liturgia Codicis Bobiensis, in veteri Sacramentorum Libro Carnotensi S. Petri Monasterii annorum circiter 700. in duobus Codicibus Ecclesiæ Turonensis annorum minimum 600.

Deest etiam in duobus MSS. Missalibus Bibliothecæ Colbertinæ num. 1388. & 3789. cujus character annos circiter 400. refert. In Rituali Ecclesiæ Sennonensis, & in Rhemensi pervetusto, denique in Missalibus Coloniensi, Melodunensi, & Lingoniensi, in quo ultimo tamen etsi non legantur hæc verba: *O certe necessarium Adæ peccatum*, non desunt tamen ea, quæ præcedere solent, nimirum; *O felix culpa.*

XXIV.

XXIV. Gav. n. 9. — *Ordo figendi grana est &c.* Cum ad illa verba Præconii pervenerit; *Curvat Imperia;* intermittet cantum (interim Chorus sedere potest si vult, non vero Celebrans, Paris Crassus *lib. 2. c. 48.* Bauldry *sup. n. 5.* Turriuus *supra §. Ingresso.* Bissus *sup. §. 4.* Memoriale Rituum *de Sabbato Sancto c. 2. §. 3. de Præconio n. 7.* a Portu *sup. Rub. 6. in Adnot. n. 1.* qui etiam excipit Clericos Officii, a facultate sedendi) & interim Diaconus, comitante illum Acolytho ferente grana incensi, accedens ad Cereum; Vel interim amovetur per Acolythum Cereus e suo candelabro, & Diaconus in eodem Cereo infigit quinque grana incensi in modum Crucis, prout describit Gavantus hoc ordine:

1
4 2 5
3

Quo facto, Acolythus de granis incensi, accedet ad credentiam, super quam deponet pelviculam, indeque accepta cerea candelula, non tamen accensa, protinus ad locum suum redibit, factis tamen semper debitis reverentiis Altari, & choro in recessu, & accessu. Bissus *sup. §. 3.* a Portu *sup. n. 3.* & reposito Cereo a prædicto alio Acolytho in loco suo, vel infixis granis, redibit Diaconus ad Pulpitum, seu Legile nullam faciens inclinationem: & surgentibus omnibus de choro prosequetur Præconii cantum, dicendo: *In hujus igitur noctis*: ut in Missali. Claudius de Vert *t. 2. suarum explicationum c. 1. n. 11. et seqq.* censet ex errore Rubricistarum male percipientium illa verba: *Incensi hujus Sacrificium Vespertinum* recenter introductum fuisse hunc Ritum benedicendi, & infigendi quinque grana incensi in Cereo Paschali: opinatur siquidem præfatus auctor per illud verbum *incensi*, non esse intelligendum thus, sed ipsummet Cereum Paschalem accensum, unde *l. c.* dicit: illa verba *incensi hujus*, supplenda esse per hæc alia, *Cerei hujus.* Dum hæc prælegebam in præfato auctore, quasi credebam consueta suæ severioris critices prurigine excitatum, prædictam ponderationem fecisse; verum progrediendo ad lectionem suorum argumentorum, & diligenter examinando verba talis Præconii (ut sincere mentem meam aperiam) video ipsum, licet aliquanto sit plus æquo in Rubricistas infestus, hac vice rem acu tetigisse; & revera nomine incensi in prædicto loco nihil aliud intelligi posse, nisi Cereum ipsum accensum, ex contextu verborum satis ostenditur: nullum enim legitur verbum in toto *Exultet*, ex quo conjici possit ibi sermonem esse de thure. Huic ponderationi non leve robur accedit ex benedictione ejusdem Cerei, quæ habetur in Sacramentario Gelasiano *pag. 79.* quæ intitulatur *Benedictio super incensum*; ubi nomine incensi nil aliud intelligitur, nisi ipsemmet Cereus, quia post Præconium non benedicebatur thus, sed solum Cereus: & quidem verba ipsa benedictionis id aperte confirmant, cum in ea hæc præcise legantur — *Veniat ergo, omnipotens Deus, super hunc incensum larga tuæ benedictionis infusio, et hunc nocturnum splendorem invisibilis Regnator intende.* Quæ manifeste designant tò *incensum* esse ipsummet Cereum; si enim significaret thus, diceretur *super hoc incensum*, (cum incensum pro thure acceptum sit generis neutrius) non vero *super hunc incensum.* Præterea id magis exprimitur etiam per illa subsequentia verba, *et hunc nocturnum splendorem invisibilis Regnator intende*, quæ profecto non referuntur nisi ad splendorem Cerei jam illuminati; unde magis, magisque confirmatur, prædictam Orationem, & benedictionem directam fuisse in tali Sacramentario ad Cereum, non vero ad thus benedicendum, & tamen prænotatur: *Benedictio super incensum.* Tandem omnem dubitationem submovet Ritus Ecclesiæ Ambrosianæ, quæ eamdem Orationem recitando, loco dicendi *hoc*, vel *hunc incensum*, adhibet hæc verba, *hunc ignem.* Quapropter evidentissimum est, juxta tale Ritum non benedici grana incensi, sed ignem.

Quod autem hoc verbum *incensum* nihil in rigore aliquando importet, quam rem aliquam igne accensam, probatur ex verbis *Psalmi 65. v. 15. Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum, &c.* ubi nomine *incensi* ipsæ carnes arietum combustæ intelliguntur; immo ipsummet thus non alia de causa incensum appellatur, nisi quia igne consumitur, cum Deo offertur, quæ observatio Isidori.

Pene omiseram advertere cum eodem auctore, quod ubi novus ignis accendebatur Fer. V. *in Cœna Dom.* Fer. VI. *Parasceve*, & Sabbato Sancto (quod etiam nunc observatur in Ecclesiis Rothomagensi, Rhem. & Cluniac.) illa eadem oratio recitabatur, quamvis nulla benedicenda essent incensi grana Feria V. & Fer. VI. indubie igitur die Jovis, ac Veneris recitabatur ad ignem novum, non ad incensum. Observandum præterea, quod cum tempore Gelasii PP. Cereus accenderetur ex igne, qui Feria VI. præcedenti abconditus fuerat, ut ex Rubrica ejusdem Sacramentarii inferius referenda apparet, illa Oratio non recitabatur super ignem novum, sed super ipsum Cereum, & hac de causa illuminato jam Cereo dicebatur. Postquam vero placuit uti hac Oratione ad benedicendum incensum, mutarunt *hunc incensum*, in *hoc incensum*, quæ mutatio, & Orationis translatio Sæculo XII. non videtur antiquior.

Prædictam Thesaurarii Cluniacensis expositionem, atque sententiam refellere conatus est vir omni laude dignissimus Jo. Josephus Languet olim Suessionensis, nunc vero Senonensis Antistes in præclaro Libro gallice exarato, cui Titulus — *Du Veritable Esprit de l' Eglise dans l'usage de ses Ceremonies, ou Refutation du Traité de D. Cl. de Vert, etc.* ubi *pag. 422.* ponderat, quando Diaconus in Præconio Paschali pronunciat illa verba, *Suscipe Sancte Pater incensi hujus Sacrificium Vespertinum*, nondum Cereum esse accensum, adeoque illa verba nihil aliud exprimere posse, ait, quam verum thus, quod adhiberi debet in Cerei benedictione. Sed pace illustrissimi, & sapientissimi hujus Præsulis doctrina, & pietate commendatissimi,

quamvis impræsentiarum verum sit, Cereum nondum illuminatum esse, cum illa proferuntur verba; certissimum tamen est, quod antiquitus Cereus accendebatur, antequam a Diacono benediceretur, idque D. de Vert tot argumentis ostendit, ut omnem ab animo dubitationem evellat, quibus dum Præsul amplissimus nullam responsionem afferre dignatur, satis ostendit, se vel parum hic causæ fidere, vel argumenta contraria ipsi ineluctabilia videri. Et revera, si Cereus ad illa verba nondum supponatur accensus, difficillime explicari poterunt sequentia Præconii verba — *Gaudet et Tellus tantis irradiata fulgoribus, et æterni Regis splendore illustrato totius Orbis se sentiat amisisse caliginem; lætetur et Mater Ecclesia tanti luminis adornata fulgoribus.... Quapropter ad tam miram hujus luminis claritatem* — quæ omnia verba controversum Textum præcedunt, & aliud significare non possunt, nisi Cerei accensi splendorem. Argumentis D. de Vert addere possumus Rubricam, quæ habetur in Sacramentar. Gelasiano pag. 78. his verbis — *Deinde veniens Archidiaconus ante Altare, accipiens de lumine, quod Feria VI. absconditum fuit, faciens Crucem super Cereum, et illuminans eum: et completur ab ipso benedictio Cerei.* Micrologus etiam *pag.* 53. diserte testatur Cereum ante benedictionem illuminandum esse, & quod magis est, sæculo adhuc XIV. illuminatio Cerei hujus benedictionem præcedebat, ut liquet ex Ord. Rom. Jacobi Cajetani, qui est XIV. inter editos a Jo: Mabill. in quo hæc leguntur — *Accedit* (nempe Diaconus) *ad ornatum pulpitum, et illuminato magno Cereo, et incensato libro, incipit absolute benedictionem Cerei. Exultet, &c.* in quo etiam Ordine nulla fit mentio granorum incensi.

Idem illustrissimus Præsul putat Cæremoniam figendi Cereo quinque grana incensi esse IX. sæculo vetustiorem, & sæculo saltem VIII. invectam fuisse in Ecclesiam, sed nullum opinionis suæ fundamentum assignat. Certe veteres Rubricistæ omnes, præsertim ii, qui sæculo IX. floruerunt, nullam de hac cæremonia fecere mentionem, & vereor, ne doctissimus Antistes ullum possit ante XI. sæculum assignare Scriptorem, qui hujus Ritus meminerit. Primus, quod sciam, qui de hac re sermonem habet, est Rupertus Abbas Turriensis *lib.* 6. *de Div. Offic. c.* 31. talis autem auctor floruit sæculo XII. Hæc sunt Ruperti verba — *CumqueDiaconus cum cæteris subministris ad benedicendum accedit, frustula quoque portantur incensi ut Cruciculæ, quæ Cereo insculpta est, offerendo infigat.*

XXV. Gav. n. 10. — *Diaconus accendit Cereum, &c.*) Postquam Diaconus dixerit illa verba: *Rutilans ignis accendit*, cessat a cantu, & accendit Cereum cum una ex tribus candelis Arundinis, eam inclinando, & omnes de Choro, ut etiam diximus *supra*, non tamen Celebrans, & Clerici Officii sedent, si velint. Memoriale Rituum *sup. n.* 9. & alii auctores *supracit.* Quod si commode Cereus super candelabrum accendi nequeat a Diacono, Acolythus de Cereo, ut innuimus supra, amovebit illum de candelabro, in quo est, & ad Diaconum defert, ut illum non cum candelula, sed cum una ex tribus candelis Arundinis, *ut sup.* dictum est, inflammet. Deinde iterum Cereus accensus reponitur a supradicto Acolytho super suum candelabrum. Bissus *sup.* §. 4. & ita collocetur, ut Crux, quæ super Cereum est formata, vel depicta, Celebrantem respiciat. Cærem. Episc. *sup. c.* 27. §. 10. a Portu *sup. Rubr. n.* 2. Reposito Cereo super suum candelabrum, omnes de choro surgent, & Diaconus prosequetur cantare: *Qui licet sit divisus in partes etc.*

XXVI. Gav. n. 11. *Accenduntur deinde Lampades etc.*) Dictis illis verbis: *Apis Mater eduxit*, Diaconus cessat aliquantulum a cantu, donec Acolythus cum candelula Virgæ super inflexa, ac a Cereo, vel ab una ex tribus candelis Arundinis accensa, proximas Lampades accendit, sed quia Lampas, quæ est in capella, ubi asservatur SS. Sacramentum, semper ardere debet; ideo videtur nunc extinguenda, & statim novo igne benedicto accendenda. (Nicolaus de Bralion *part.* 3. *cap.* 13. *n.* 14.) Sacrista vero alias remotas Lampades per Ecclesiam accendit, & interim omnes de choro sedent, si velint, *ut sup.* Bauldry *sup. n.* 8. Bissus *sup.* §. 5. & Memoriale Rituum *num.* 10. Accensis Lampadibus proximis, ac omnibus surgentibus, si sederint, Diaconus prosequitur: *O vere beata nox*, ut in Missali.

XXVII. Gav. n. 12. — *In fine benedictionis Cerei, etc.*) Semper exprimitur nomen Papæ viventis cum capitis inclinatione; Sede autem Romana vacante, tacentur verba: *Una cum Beatissimo, etc.* Item exprimitur nomen proprii Episcopi, (ad quod tamen, licet sit præsens, nullo modo inclinatur caput) nisi ratione Sedis Episcopalis vacantis esset omittendum. Additur etiam nomen Imperatoris viventis, ut notat Gav. *sup.* sedente tamen Leone X. in Throno Apostolico anno 1519. disputatum fuerat, quomodo deberet cani solita Imperatoris acclamatio in dicto Præconio adnotata, cum Cæsar vita functus erat. Aliqui relinquendum existimaverunt; sed post maturam discussionem refert Paris de Crassis, tunc Cæremoniarum Magister, se hoc consilium præbuisse, ut nempe mutarentur illa verba sic: *Respice etiam ad Romanum Imperium, cujus tu Deus Fidelium vota prænoscens etc.* Quæ opinio a præfato Pontifice approbata fuerat; & cum similis casus de anno 1658. accidisset, dubitantibus de omissione hujus Orationis Cæremoniarum Directoribus, Macrius infra citandus, resolutionem prædictam eis præbuit, quam ex MSS. Angeli de Rocca *in Bibliotheca Angelica* asservatis desumpserat; & ab Alexandro VII. tunc regnante approbata, & a S. R. C. observari debere mandatum fuit; necnon pro die Feriæ VI. in Parasceve dicendum esse: *Oremus, & pro Romano Imperio ut Deus etc.* ut supra diximus, Halden *part.* 1. *titul.* 20. §. 3. *de Sabbato Sancto*, & Macrius in Hierolexico *lit. C, v. Cereus Paschalis.*

Hinc

Hinc dubitandum occurrit, an Cereus semel benedictus in Sabbato Sancto licite iterum benedici possit alia vice? Nonnulli enim Ecclesiarum Superiores, ut sumptibus parcant, solent Cereum benedictum hoc anno, in Sabbato Sancto, & inter Divina Officia pluries accensum, atque adeo ex parte consumptum, eumdem reficere pro anno sequenti, solum addita de novo parte absumpta, & sic refectum iterum benedicunt in Sabbato Sancto sequenti.

Quæritur autem an hoc licite fieri possit, & ratio dubitandi est, quia Cereus semel benedictus, non perdit benedictionem quoad partes non consumptas. Nec etiam amittit benedictionem, ex eo quod postea reficitur, solum addita minori parte absumpta, quia potius major pars, quæ remanet benedicta, trahit ad se minorem, & sic Cereus totus, quamvis refectus, remanet benedictus; ergo non potest iterum benedici, quia cum jam habeat esse sacrum, quod benedictione confertur, frustra secunda benedictio adhiberetur. In oppositum tamen urget praxis multarum Ecclesiarum, in quibus passim Cereus anni præteriti iterum benedicitur modo supra explicato.

Propositam quæstionem resolvi posse censerem, quod si Cereus anni præteriti quoad majorem sui partem fuerit consumptus, ita ut illa pars, quæ additur de novo, superet partem illam, quæ remanserit, seu cui fit additio; tunc licite Cereus sic refectus, & renovatus iterum anno sequenti benedici potest, quia per additionem majoris partis perditur prior benedictio, cum pars major non benedicta trahat ad se minorem benedictam; quapropter hoc in casu jam Cereus benedictus non benedicitur, sed Cereus carens benedictione; & absolute Cereus novus, qualis benedici debet ex vi Rubricarum Missalis, & ex vi formæ benedictionis, seu Præconii, quæ Cereum novum esse debere supponit, & alias non benedictum; unde non militat in hoc casu ratio dubitandi super adducta. E contra vero dicendum est, si Cereus anni præteriti solum reficiatur quoad partem minorem, quia tunc revera non potest iterum benedici sequenti anno, & absque veniali peccato, ut manifeste ratio dubitandi, supra explicata, ostendit, quia benedictio secunda suo frustraretur effectu contra reverentiam ei debitam. Praxis igitur adducta hoc in casu non est admittenda, sed potius corrigenda. Ita Quarti *tract. 2. de sacris benedictionibus tit. 2. dubit. 2.*

Pessime faciunt ii, adeoque non imitandi, qui absque ulla Cerei refectione (ut fit in multis Ecclesiis) semper eumdem Cereum, donec totus fuerit consumptus, benedicunt.

RUBRICA.

13. *Completa benedictione Cerei, Diaconus, depositis albis, sumit* (t) *violacea paramenta, & vadit ad Celebrantem, qui exuitur Pluviali, et sumit Manipulum, et Casulam violacei coloris. Postea* (u) *leguntur Prophetiæ* (x) *sine titulo: et Celebrans legit eas submissa voce ad Altare in cornu Epistolæ. In fine Prophetiarum dicuntur Orationes modo subscripto. Ante vel interim dum Prophetiæ leguntur, Presbyteri* (y) *cathechizent Cathecumenos baptizandos, et præparent ad Baptismum.*

GAVANTUS.

(t) *Violacea paramenta.* Juxta *tit. 19. 2. part. n. 6. et 7.*) Crux deponatur in loco decenti: Arundo stabiliatur pede marmoreo præparato, non procul a Cereo.

(u) *Leguntur Prophetiæ.* In medio chori, ait *Cærem. Episc. lib. 2. c. 27.* ubi scilicet ab omnibus audiri queat Lector; unde non male illi, qui in ambone, vel ante Altare Prophetias legunt.

(x) *Sine titulo.* Tradit *Ordo Rom.* quia adhuc sine capite Christo, nondum viso ab Apostolis, videtur esse Ecclesia, *Rup. l. 7. c. 9.* vel tacentur tituli, ait *Hugo Victor. de Miss. obs. l. 3. c. 24.* ne Catechumenis de Gentilitate venientibus, Hebræorum auctorum nominibus auditis Lectiones vilescant: vel ad repræsentandam cæcitatem Cathecumenorum, qui nesciunt doctrinæ nostræ originem. *Alcuinus:* leguntur autem ad instructionem Cathecumenorum. *Idem.*

Porro quatuor tantum legebantur in *Ordine Romano* cum tribus Canticis. Primas, qui meminit harum duodecim Lectionum, *est Microl. c. 53.* & significant duodecim Apostolorum doctrinam, qua erudiuntur Cathecumeni, *Honor. in Gemma lib. 3. c. 108.* Habentur *in Sacr. Gregor.* e nostris prima, 3. 9. 4. 5. 8. 10. & hoc eodem ordine. Lectores autem non osculantur in fine manum Celebrantis, neque recedunt, nisi dicto, *Levate*, a Subdiacono.

15. Cantica tria, sive tractus, sunt eadem, quæ *in Antiphonario Gregoriano, Ordine Romano, et apud Amalar. lib. 1. c. 22.* tamen apud nos post 4. 8. & 11. Lectionem; & sunt indicia exultantium Catechumenorum de proprio Baptismo, sed non sine timore; unde & Tractus, idest luctus vocantur. *Rupert. lib. 2. cap. 9.*

16. Orationes indicant expectationem, & desideria SS. Patrum circa redemptionem per Christi Resurrectionem, *Raban. lib. 2. c. 38.* easque Celebrans dicit, ut in Missa, manibus extensis, & secundum aliquos sunt pars Missæ, ut dicemus.

(y) *Catechizent Cathecumenos*, Catechizent, idest instruant: Cathecumenos, idest, auditores *Raban. lib. 1. cap. 26.* de Ritu vero catechizandi pro Baptismo, vide Rituale Romanum Pauli V.

17. A Ministris illud observandum, ut dum Celebrans Prophetias legit, assistat sicut ad Introitum, quas & appellat Introitum Missæ hujus diei *Hugo Victor. ubi sup. c. 28.* Dum ille Orationes dicit, stant post Celebrantem, unus post alium: Diaconus dicit genuflectens ante alios: *Flectamus genua:* Subdiaconus surgens ante alios: *Levate:* excepta ultima Oratione, quia tres pueri, de quibus in ultima Prophetia, noluerunt genua flectere

statuæ Nabuchodonosor, ut alias diximus *in Sabbato Quatuor Temporum Adventus.* Celebrans autem nunquam genuflectit; ut dictum est *in Rubr. Gener.*

18. Si sedere voluerit Celebrans post lectam in Altari prophetiam, sedeat ad scamnum consuetum, sed nudum, in latere Epistolæ; eat autem per viam breviorem cum Ministris, & redeat per longiorem cum debitis reverentiis ante medium Altaris, nullo modo sedeat ad Altare, quod Episcopo tantum concedi debet.

19. Ordo legendi Prophetias hic erit, ut primas legant minores, postremas majores, nisi aliud necessitas suadeat.

Novæ Observationes, & Additiones, ad Gavanti Commentarium,

Pro ritibus peragendis a cantu Prophetiarum, usque ad Benedictionem Fontis Baptismalis.

XXVIII. Gav. lit. t — *Crux deponatur in loco decenti, &c.*) Completa benedictione Cerei, idest, cantato toto Præconio a Diacono, ipsemet, & non alius librum claudit, & in suo loco relinquit (non enim post Præconium Celebrans librum osculatur, neque incensatur) interim collocata Arundine super basem suam ab Acolytho, qui eam sustinebat durante Præconio; præcedente secundo Cæremoniario, sequitur Thurifer arius cum Thuribulo, & Navicula, post quem Subdiaconus cum Cruce, & alii Acolythi sequuntur; postremo Diaconus, & facta genuflexione unico genu Cruci Altaris, & reverentia choro ab omnibus (excepto tamen Subdiacono ferente Crucem, qui non genuflectit, nec ullam facit reverentiam choro) vadunt ad Sacristiam. Bauld. *sup. n.* 10. a Portu *sup. Rub.* 9. *in adnot. n.* 1. vel potius se recipiunt retro Altare, si parieti non adhæreat, vel pergunt ad alium locum deputatum, ubi Subdiaconus Crucem, Thuriferarius Thuribulum cum Navicula, Diaconus albas vestes deponit, & eorum loco violacea paramenta sumit; nimirum Manipulum, Stolam Diaconalem, & Planetam plicatam; aliquis vero Acolythus accipit Planetam, & Manipulum violacei coloris pro Celebrante. Bissus *sup.* §. 7. Deinde Diaconus, & Subdiaconus accedunt ad Celebrantem in cornu Epistolæ, & dum ipse Celebrans ope Cæremoniarii, & alicujus Acolythi induitur Planeta violacea, nihil dicens (deposito prius Pluviali) accipit Manipulum; Subdiaconus pariter eodem tempore accipit suum Manipulum, ut *sup.* monuimus. Nicol. de Bralion *sup. c.* 14. *n.* 1. & interim aliquis Acolythus deponit Pluviale Celebrantis in aliquo loco congruo.

XXIX. Rubr. & Gav. lit. u — *Leguntur Prophetiæ &c.*) Post Cerei benedictionem, dicuntur Lectiones, quæ olim ad Cathecumenorum instructionem recitabantur, & quæ antiquitus benedictionem Cerei præcessisse videntur, id quod clare innuit antiquus Ordo Romanus ad usum Corbejensis Monasterii, ante annos 800. accommodatus: cujus verba refert Martene *suprac.* §. 13. Lectiones istæ in Missali Romano duodecim numerantur, quæ postquam noctu non baptizatur amplius, & Baptismo Sacrorum Ordinum collatio substituta est, cum Ordinationis diebus duodecim habebantur Lectiones, Sabbato Sancto assignatæ sunt, quæ ut dixi, juxta primam institutionem, ad instructionem Cathecumenorum, & ad Baptismum referuntur. De harum Lectionum numero, Joannes Beleth in explicatione Divinorum Officiorum *c.* 106. hæc scribit: *Tandem vero viginti quatuor in quibusdam Ecclesiis leguntur Lectiones. Ac Romæ quidem hoc pacto fieri solet, ut duodecim recitentur Græce, & totidem Latine. In nonnullis autem Ecclesiis leguntur tantum duodecim, & in nonnullis dumtaxat septem, &c .... In minimis tamen Ecclesiis non habentur, nisi sex ob senarium numerum, qui quodammodo perfectus est.* Et Durandus *lib.* 6. *Rational. c.* 81. ait: *Lectiones autem in quibusdam Ecclesiis leguntur quatuor, in quibusdam sex, in quibusdam duodecim, et in quibusdam quatuordecim.* Quatuor Lectiones, & plures recensent Amalarius *cap.* 19. Alcuinus, Hugo a S. Victore, Rupertus, Codex Ecclesiæ Turonensis, ante annos 800. scriptus; Rituale S. Martini Carnotensis, Liber Sacramentorum Monasterii S. Petri, annorum circiter 700. Ordinarium Lugdunense, Pontificale Argentinum, Missale Arelatense, Parisiense, & nonnulla alia pariter Missalia, Ordinaria, & Ritualia allegata a mox citat. Martene. Sacramentarium S. Gregorii octo tantum designat, Gelasianum vero a Cardinali Thomasio editum, decem exhibet, Comes Hieronymi duodecim, & Ordo Romanus Canonici Benedicti pariter innuit duodecim Lectiones esse legendas Latine, & duodecim Græce; alia spectantia ad sacram eruditionem prædictarum Lectionum tradit cit. Martene, & Grancolas *lib.* 2. *suo Comment. Hist. cap.* 67.

Sed resumendo sermonem spectantem ad praxim nostrorum rituum, collocatur Missale in cornu Epistolæ pro Celebrante; asportatur legile, in quo cantatum est Præconium cum suo Missali, interim omnibus in choro sedentibus, & collocatur aliud legile denudatum in medio chori, vel Presbyterii, cum Missali cooperto velo violaceo, & dicitur (surgentibus omnibus Clericis tantum) a Cæremoniario aliquis Acolythus, vel Clericus, vel Cantor, cotta indutus ad supradictum legile, quo cum pervenerit cum Cæremoniario vel alio assistente a sinistris, cum ipso facit genuflexionem Cruci unico genu, tum ambo salutant primum a parte, ubi est dignior de Clero, deinde ab altera parte (quo facto sedent Clerici) & mox Lector propius accedit ad legile, manibusque extensis positis super Librum, cantat in tono feriali, Romano more, primam Prophetiam, curet tamen, ne in cantando sit tædio audientibus; nam Prophetiæ voce quidem sonora, atque intelligibili, non tamen morose, sed expedite cantantur, ut admonet Castald. in Praxi Cærem. *lib.* 3. *sect.* 8.

cap.

cap. 4. n. 8. & in fine Prophetiæ parum vocem inflectat.

XXX. Rubric. & Gavant. lit. x — *Sine Titulo, &c.*) Dum vero cantantur Prophetiæ, Celebrans Planeta indutus eas legit ad Altare in cornu Epistolæ submissa voce; stante Diacono a dexteris ejus, & Subdiacono a dexteris Diaconi; primus autem Cæremoniarius stabit tunc prope angulum posteriorem Altaris versus ipsum Celebrantem, ut in Introitu Missæ. Ad Orationes vero stabunt Ministri sacri unus post alium, ut in Missa de more fieri solet ad Orationes. Bauldry *supra, n.* 20. Bissus *lit. P n.* 143. §. 2. Gavantus *supra n.* 13.

Finita Prophetia, Lector genuflectit cum Cæremoniario apud Legile versus Librum utroque genu: cum mox dicendum sit a Diacono, *Flectamus genua* (si tamen post Prophetiam sequatur Tractus, tunc non genuflectunt utroque genu, sed unico genu Cruci, & factis debitis reverentiis iis, qui in Choro existunt, stantibus interim Clericis, discedant, & Cæremoniarius eum ad locum suum ducit) dicto vero *Levate*, surgunt ambo, & cum debitis reverentiis, *ut supra*; & Cantorem Prophetiæ ad locum suum reducit Cæremoniarius, qui statim ad eum, qui secundam Prophetiam lecturus est, accedet, & eum ducit ad Legile pro cantanda alia prophetia, & omnia fiant ut de primo diximus. Bauldry *supra n.* 14. usque ad *n.* 16. Bissus *supra*, Vinitor *supra num.* 8.

Cantantur deinde eodem modo aliæ Prophetiæ in Cathedralibus, & Collegiatis (pro aliis enim Ecclesiis, ubi non sunt Canonici, dicemus infra) quarum primas quatuor cantabunt Cantores, vel Acolythi, seu Clerici, *ut supra.* Alias quatuor Beneficiati, seu Mansionarii; ultimas quatuor Canonici, vel alii, prout commoditas, vel numerus Clericorum suadebit. Cæremon. Episcop. *lib. 2. cap. 28. §. 5.*

Cantatis igitur quatuor primis Prophetiis a Clericis, Cæremoniarius accedens ad Beneficiatum, vel Mansionarium juniorem, qui lecturus est Prophetiam; factaque ei mediocri inclinatione, & ab eo eadem inclinatione mediocri resalutatus, ducit ad Legile (surgentibus tunc omnibus Beneficiatis cum Mansionariis eorum æqualibus, & reliquis inferioribus. Cærem. Episcop. *lib. 1. cap. 18. §. 6.*) ibique factis solitis reverentiis, *ut supra*, cum Cæremoniario, sedent omnes qui assurrexerunt, & supradictus Beneficiatus, seu Mansionarius cantat quintam Prophetiam, qua cantata, observatis etiam hic iis omnibus supranotatis Cæremoniis, reducens Cæremoniarius eum ad suum subsellium, ibi eum relinquit, & discedit postea, facta tamen prius per Cæremoniarium mediocri inclinatione, *ut supra*, cui & Beneficiatus correspondet parem ei faciendo inclinationem, quæ omnia pariter observantur in ducendis, & reducendis reliquis Beneficiatis ad octavam usque Prophetiam.

Post hanc autem octavam Prophetiam, idem Cæremoniarius accedit ad juniorem Canonicum, eidemque profundam facit inclinationem (nam Dignitatibus, & Canonicis reverentia est exhibenda, a Beneficiatis quidem, sicut a Cæremoniario, & aliis Clericis profunda inclinatione; minus tamen profunde, præsente Episcopo; a Canonicis vero aliis suis Canonicis Collegialibus reverentia mediocri inclinatione est exhibenda, ut colligitur ex Bauldry *part. 1. cap. 9. n. 7. & 14.*) quem Cæremoniarium tunc Canonicus simplici inclinatione resalutat, quæ consistit in sola capitis inflexione, atque in humeris tantisper inclinatis (surgentibus omnibus de Choro) eumque præfatus Cæremoniarius ducit ad Legile, quo cum dictus Canonicus pervenerit, habens Cæremoniarium a sinistris facit cum eodem nudo capite profundam tantum Cruci Altaris inclinationem, & Chorum, ut supradictum est, cum eodem Cæremoniario salutat, deinde nonam cantat, *ut supra*, Prophetiam, interim omnibus de Choro sedentibus.

Cantata supradicta Prophetia, factis reverentiis, *ut supra*, Cæremoniarius eumdem Canonicum ad suum subsellium reducit (cui omnes de Choro itidem assurgunt) & factis ad invicem reverentiis supra expositis, præfatus Cæremoniarius ab eodem discedit, & ita se gerit in ducendis, & reducendis reliquis tribus Canonicis usque ad ultimam Prophetiam.

Hic est Ordo, qui hodie servatur in cantandis dictis Prophetiis; antiquitus tamen cantabantur in Ambone, aut in medio Chori ad Aquilam, seu Pulpitum, & incipiebantur a dignioribus descendendo ad inferiores, ita ut primam Lectionem cantaret, v. gr. Decanus, secundam qui ipsum in dignitate sequebatur, & sic de cæteris, ut refert Martene *loc. cit. §. 14.*

XXXI. Rubric. & Gavant. lit. y — *Catechizat Cathecumenos, &c.*) Sacerdotes parati Cottis, & Stolis violaceis (aut unus Sacerdos sic paratus) catechizat baptizandos, si qui sint (nisi hoc antea fuerit factum. Ex Bisso *supra n.* 6.) & præparant eos ad Baptismum ante Atrium, aut in Porticu Ecclesiæ, vel ad summum in Ecclesiæ aditu, quod est conformiter ad Rituale Romanum, sive sint parvuli, sive sint adulti, dicunturque, & servantur omnia, quæ ibidem præcipiuntur, usque ad ingressum Ecclesiæ; quibus peractis, & facta Benedictione Fontis, *ut infra*, in Ecclesiam introducuntur, ut præscribitur in Rituali Romano; si plures sint baptizandi, Orationes dicuntur in plurali; sed actiones, videlicet insufflationes, signa Crucis, & salis gustatio, & alia hujusmodi fiant in singulari. Bauldry *part. 4. cap. 11. artic. 3. num. 22.*

XXXII. Gavant. num. 18. — *Si sedere voluerit Celebrans, &c.*) Post lectam a Celebrante unam Prophetiam, donec compleatur a Cantore; facta prius ibidem in cornu Epistolæ cum Ministris sacris simplici inclinatione Cruci Altaris per breviorem viam, cum præfatis Ministris, præcedente secundo Cæremoniario de more, nudo capite ibit Celebrans ad scamnum nudum, vel panno violaceo tectum, ut innuimus *supra*, ubi ipse, & Ministri sede-

sedebunt tecto capite, Gavantus *supra*; Corsettus *supra n.* 11. A Portu *sup. Rubr.* 9. *in Adnotat. n.* 6. & circa finem Tractus Prophetiæ iterum accedet cum Ministris nudo capite ad Altare, præcedente Cæremoniario per viam longiorem, ut in Missa solemni, sive per breviorem viam, quod magis placet, præsertim si cito absolvetur a Lectore Prophetia, vel Tractus a Choro (aliter si in hujusmodi contingentia revertere deberet ad Altare per longiorem viam, deberet assurgere statim ac incœpit sedere; A Portu *supra*) sicut etiam ne sit incommodum ita sæpe per gradus anteriores redire; nulla tamen tunc ab ipso Celebrante reverentia, & a Ministris sacris fieri debet genuflexio Cruci, neque reverentia Choro, cum non ascendunt ad medium Altaris, & si fieri potest, scamnum supradictum sit proximum infimo Altaris gradui a parte Epistolæ. Bauldry *supra n.* 20. Idem Celebrans Orationes assignatas post Prophetiam cantabit manibus extensis in tono Orationis Missæ, ad quas Chorus stabit nudo capite versus Altare; Diaconus, & Subdiaconus de more post Celebrantem, & Diaconus, dicto a Celebrante *Oremus*, ubi occurret genuflectere, cantabit: *Flectamus genua*, omnibus præter Celebrantem genuflectentibus, Subdiaconus vero surgens dicet: *Levate*, omnibus etiam surgentibus.

XXXIII. Gavantus num. 19. *Ordo legendi Prophetias, &c.*) Cæremoniarius, vel Acolythus, qui forte eodem Cæremoniario deficiente, Lectores Prophetiarum comitatur, nullam cantare debet Prophetiam, si tamen forte aliqua facturus est, Minister alter eum comitari debet. Bauldry *supra n.* 15. Ordinem, qui servari debet in cantandis Prophetiis, jam supra innuimus. Si tamen necessitas cogat unum plurimas Prophetias cantare (ut sæpe accidit in Ecclesiis, ubi exiguus est Clericorum numerus, quod tamen videtur faciendum non continuatim, sed cum interruptione quorumdam, & ii ita ad id eligantur, ut qui fortiori voce pollent, longiores ipsi Prophetias decantent. Bauldry *sup. n.* 18. Dum cantatur ultima Prophetia, unus ex Cæremoniariis curabit, ut Acolythi deferant tres cussinos, & post discessum e Choro ad Fontem (ubi talis fons tenetur) unum disponat in secundo gradu a parte Evangelii, alterum in secundo gradu a parte Epistolæ, tertium in medio tertii gradus, si plures habeat Altare gradus (vel etiam hunc disponat in secundo gradu, ut in alio disposuit) vel in medio Suppedanei si habeantur cum Suppedaneo tres gradus tantum: a Portu *supra num.* 8.

RUBRICA.

20. *His expletis: si Ecclesia habuerit Fontem Baptismalem, Sacerdos benedicturus Fontem accipit Pluviale violaceum, & præcedente Cruce cum Candelabro, & (z) Cereo benedicto accenso, descendit cum Clero, & Ministris paratis ad Fontem: & interim cantatur sequens* (a) *Tractus: Sicut Cervus &c.*

GAVANTUS.

Baptismus significat Mortem, Sepulturam, & Resurrectionem Christi, *Rom.* 16. & ideo potissimum hac die celebratur, *Rupert. lib.* 6. *cap.* 34.

(z) *Cereo benedicto.* Portabitur Cereus ante Crucem. *Cærem. Episc. lib.* 2. *cap.* 27.

(a) *Tractus: Sicut Cervus, &c.* Est *in Ordine Romano*, cum quo concordat Oratio sequens, ut manifeste patet, *& in Gregoriano legitur Sacramentario.* * Imo & hujus Ritus meminit *Sanctus Augustinus in Psalm.* 41.

RUBRICA.

21. *Postea procedit ad benedictionem Fontis, dicens, manibus junctis.*

GAVANTUS.

De Fontis usu antiquo, *Dionys. de Eccles. Hierarch.* quem matrem adoptionis vocat.

De consecratione ejusdem. *Clem. lib.* 3. *constit. cap.* 43. *& Sidon. Apollin. lib.* 4. *epist.* 15. plura vide *apud Baron. anno* 132. *& Durand. de Ritibus lib.* 1. *cap.* 19.

22. Porro sex facit Sacerdos in hac benedictione Fontis: orat, manu tangit aquam, & format Cruces, mutat vocem, sufflat, demittit, & elevat Cereum in aquam, infundit oleum, & Chrisma, & commiscet.

23. *Orat Deum.* Ut sit præsens tantis mysteriis, movetque in præfatione adstantes in Deum, ad eumdem finem, ut Deus audiat.

24. *Manu tangit aquam.* Ter. Primo dividens in formam Crucis, a qua pendet effectus Baptismi. Secundo tangit simpliciter, quia manu sacerdotali opus est, etiam in Baptismo, ad fugandos Dæmones. Tertio projiciens, & effundens aquam versus quatuor Mundi partes: quia Baptismus omnes homines attingit, non circumcisio. Facit etiam manu varias Cruces super aquam, ut benedicatur a Trinitate per virtutem Sanctæ Crucis.

25. *Mutat vocem.* Ter primo per modum Orationis, secundo per modum Præfationis, tertio per modum Lectionis, ut in Trinitate omnia fiant, & modo humilius, modo audentius Deus precetur.

26. *Halat.* Ter in modum Crucis, & sufflat ter in modum ✠ ut cum Cruce Trinitatem conjungat, a quibus habet vim Baptismus, majorem autem a Trinitate. Valet etiam insufflatio ad expellendos Dæmones cum ignominia, qui levi flatu expelli queunt a Sacerdote.

27. *Demittit Cereum.* In aquam, & elevat ter, profunde, profundius, profundissime, ut Spiritus Sanctus sua plenitudine fontem impleat, sicuti quan-

quando descendit in specie Columbæ in Baptismo Christi, adumbrati in hoc Cereo demerso in aquam: elevatio autem ejusdem Cerei significat effectum Baptismi, qui confert gratiam elevantem a peccato ad gloriam.

29. *Infundit Oleum, & Chrisma.* Et commiscet, de quo etiam *Dionys. ubi supra cap.* 20. *part.* 2. ut indicetur conjunctio Christi per Baptismum cum populis Ecclesiæ, *aqua multa, populi multi*, & Christi nomen, idest, uncti, ab oleo, & Chrismate deducitur: cæterum Ritus hic totus habetur *in Ordine Romano*; expositio vero sumpta est partim *ab Amalar. lib.* 1. *cap.* 25. partim *ab Honor. in Gemma lib.* 3. *cap.* 3. partim *a Durand. lib.* 6. *cap.* 81.

20. *In eodem Ordine Romano.* Jubetur, ut in Rubrica nostra, aspersio populi cum aqua fontis ante infusionem olei, & ejusdem aquæ reservatio ad aspergendum in domibus, & aliis locis ad munditiam Baptizatorum: de qua etiam *Gregor. Turon. lib.* 1. *de glor. Mart. cap.* 24.

Novæ Observationes, & Additiones, &c. Pro Ritibus persolvendis a Benedictione Fontis, usque ad initium Litaniarum, & Missæ.

XXXIV. Rubric. numer. 20. — *His expletis, si Ecclesia habuerit Fontem Baptismalem, &c.*) Ubi habetur Fons Baptismalis, servari debet hic Ritus pro illius Benedictione. Ante Fontem, intra ejus cancellos præparari debet legile, & super illud Missale, nisi designetur Acolythus, qui coram Celebrante librum teneat. Juxta Fontem vero a latere ponentur duo Vasa vacua, unum magnum implendum aqua benedicta, priusquam Sacrum Oleum, & Chrisma in dictum Fontem infundantur; aliud erit Vas consuetum cum Aspersorio pro aspersione facienda; deinde præparetur etiam Bacile cum bombacio, & mica panis, necnon Mantile ad extergendas manus Celebrantis cum opus fuerit. Finitis omnibus Prophetiis, per aliquem Acolythum removetur e medio Chori legile, & reportatur ad locum suum, & interea accenduntur Cerei ex Candelabris supra Credentiam.

XXXV. Gavant. in Rubric. 20. — *Portabitur Cereus ante Crucem, &c.*) Celebrans stans adhuc in cornu Epistolæ super suppedaneum deponit Planetam, adjuvantibus Ministris sacris, vel Cæremoniario, & Acolytho; ex Nicolao de Bralion *part.* 3. *num.* 2. *cap.* 15. in quo, ut pluries diximus, servanda est consuetudo Ecclesiarum; deinde deponit Celebrans etiam Manipulum, sicut faciunt Ministri sacri, & accipit Pluviale violaceum ibidem per aliquem Acolythum delatum; deinde Acolythus de Cruce accipit Crucem processionalem; Ceroferarii, factis debitis reverentiis, accipiunt candelabra cum candelis accensis, & alius Acolythus Cereum Paschalem; postea procedunt in medio Presbyterii, numquam tamen genuflectentes, neque se inclinant Cruci; notandum igitur hic est, quod præfatam Crucem deferre non debet Subdiaconus Missæ, ut colligi potest ex Rubrica attente considerata, & clarius ex Cæremon. Episcop. *lib.* 2. *cap.* 28. §. 7. ubi dicitur, quod Celebrans post alios de Clero, procedit medius inter Diaconum, & Subdiaconum. Minister ergo Cotta indutus, eam deferre debet; nam si necessarius esset alius Subdiaconus, id præscriberetur in Rubricis hoc loco, sicut præsertim reperitur in fine Feriæ V. in Cœna Domini. Nicolaus de Bralion *supra cap.* 14. *n.* 4.

Procedit igitur omnium primus Acolythus, Cereum ambabus manibus deferens; postea Crucifer cum Cruce inter duos Ceroferarios medius, deinde Clerus bini simul, aperto capite, junioribus præcedentibus, facta ab iis genuflexione unico genu Cruci Altaris; ultimo sequitur Celebrans tecto capite, manibus junctis (facta tamen prius nudo capite, reverentia Cruci) medius inter Diaconum, & Subdiaconum, ex Cærem. Episcop. *lib.* 2. *cap.* 28. §. 7. qui Cruci genuflexionem faciunt unico genu, & elevantes fimbrias anteriores Pluvialis Celebrantis, detecto capite accedunt ad Fontem. Bissus *lit. F num.* 134. §. 4.

Advertendum tamen, quod ubi non est Fons Baptismalis, non est facienda Benedictio aquæ. Hoc autem colligitur ex Decreto dato in nostro Indice *sub n.* 516. edito die 13. Julii 1697. *in una Januen.*

XXXVI. Rubric. & Gavant. lit. a — *Tractus: Sicut Cervus, &c.*) Dum procedunt ad Fontem ut supra, in via cantatur Tractus: *Sicut Cervus desiderat, &c.* ut in Missali, Cantoribus incipientibus, quem Chorus prosequitur. Bauldry *supra art.* 4. *n.* 3. Bissus *supra*, Vinitor *p.* 6. *t.* 16. *n.* 1.

Cum pervenerint ad Fontem, Clerus vel se locat hinc inde in duos Choros, vel quasi in gyro pro loci situ; in variis enim Ecclesiis varius est Fontis Baptismalis situs, & idcirco certa, & determinata regula nequit assignari; spectat igitur ad prudentem Cæremoniarium omnia cum debito ordine disponere. Ex Bisso *supra* §. 5.

Cruciferarius autem semper medius inter Ceroferarios, sistit se prope Fontem, sed ante cancellos, ita tamen, quod hi faciem Celebrantis respiciant, ibique stent cum Acolytho Cerei, & Ceroferario, tamquam immobiles. Horatius Christiani *sect.* 5. *de Sabbato Sancto cap.* 5. *de Benedictione Fontis Baptismalis n.* 5. Celebrans vero medius inter Diaconum a dexteris, & Subdiaconum a sinistris; ex Cæremoniali Episcop. *supra*, aliquantulum post eum: antequam ad benedictionem Fontis procedant, deposito Bireto, cantabit in tono Feriali manibus junctis (sustinente Librum aliquo Acolytho, vel posito Libro super Legile) & ad Orationes Ministri sacri elevent semper fimbrias Pluvialis. Ex Cæremon. Episcop. *l.* 1. *c.* 6. §. 3.) *Dominus vobiscum*, deinde præmisso *Oremus*, inclinato capite Cruci, simplici inclinatione de more, dicit Orationem: *Omnipotens sempiterne Deus, respice, &c.* ut in Missali. Bissus *supra* §. 6. Hæc autem Oratio, si Fons Baptismalis sit in Ecclesia,

sia, seu Capella separata, dicatur in ipso ingressu Ecclesiæ, seu Capellæ, si autem fuerit in Ecclesia ubi celebratur, dicatur ante cancellos Baptisterii. Horatius Christiani *supra.*

XXXVII. num. 12. — *De Fontis usu antiquo, & de consecratione ejusdem, &c.*) Veterem esse Ecclesiæ consuetudinem, ut aqua eorum, qui baptizandi sunt, solemni Ritu consecretur, colligitur ex S. Dionysio *Lib. de Eccles. Hierarch. cap.* 2. ubi loquendo de Fonte Baptismali, ait: *cujus aquam postquam sanctis invocationibus sanctificavit.* Sanctus Basilius pariter *lib. de Spiritu Sancto, ad Amphilochium cap.* 26. *Benedicimus,* inquit, *aquam Baptismatis;* & hunc Ritum recenset inter traditiones Apostolicas. Eadem veritas comprobatur etiam auctoritate S. Cypriani, qui *Epist.* 70. ad Januarium ait: *Oportet ergo mundari, & sanctificari aquam prius a Sacerdote, ut possit Baptismo suo peccata hominis, qui baptizatur, abluere;* & Sanctus Cyrillus Hierosolymitanus *Catechesi* 3. dicit: *Sic aqua munda ad invocationem Spiritus Sancti, & Christi virtutem accipiens, sanctitatem consequitur.* Aliæ SS. PP. Auctoritates, quibus præfati Ritus antiquitas ostenditur, legi possunt apud Menardum *in suis notis, & Observationibus ad Librum Sacrament. S. Gregorii Papæ pag.* 95. præsertim vero apud Josephum Vicecomitem *in lib.* 1. *de Antiquis Baptismi Ritibus, & Cæremoniis cap.* 14. a quo etiam, *cap.* 15. pererudite traditur, quibus Cæremoniis Aqua Baptismalis consecraretur, & qua forma, quo tempore, quaque hora sequebatur talis consecratio; *cap. vero* 4. docet antiquum Ecclesiæ morem fuisse baptizandi in fluminibus, &c. *et capit.* 5. Baptisteria Sancti Dionysii tempore fuisse instituta, eorumque usum stabilem in Ecclesia fuisse.

XXXVIII. Rubric. & Gavant. num. 22. — *Porro sex facit Sacerdos, etc.*) Resumendo nunc sermonem Rituum, quos peragit Sacerdos in Fontis Baptismalis consecratione, postquam Celebrans prædictus ad Fontem Baptismalem pervenerint, sistit se facie versa ad Occidentem, si nihil impediat; ex Bauldry *supra n.* 3. medius inter Diaconum, & Subdiaconum, *ut supra;* & tunc prædicti Ceroferarii, & Cæremoniarii vertunt se contra Celebrantem. Memoriale Rituum *supra* §. 3. *n.* 11. Acolythus autem Cerei, prope ipsum Diaconum cum altero ferente Mapulam a sinistris hujus, Bauldry *supra.*

XXXIX. Gavant. num. 22. — *Orat, etc.*) Deinde Celebrans, deposito bireto, stans dicit manibus junctis in tono Feriali (Ministris sacris fimbrias Pluvialis interim elevantibus *ut supra*) *Dominus vobiscum*, & alteram Orationem: *Omnipotens sempiterne Deus, etc.* Memoriale Rit. *supra n.* 12. qua finita, cum in conclusione dixerit illa verba: *Spiritus Sancti Deus*, elevans vocem, cantando adhuc manibus junctis, prosequitur in tono Præfationis: *Per omnia sæcula sæculorum*, & alia ut in Missali.

XL. Gavant. eodem n. 22. — *Manu tangit, et format Cruces, etc.*) Idem Celebrans post verba: *Gratiam de Spiritu Sancto*, dividit Aquam manu dextera in modum Crucis, & immediate manum tergit. Post verba: *Non inficiendo corrumpat*, tangit aquam manu, & tergit. Post verba: *Indulgentiam consequantur*, facit tres Cruces supra Fontem manu dextera. Antiqua est autem Ecclesiæ consuetudo, ut aqua Baptismalis per signum Crucis benedicatur, ut constat ex sermone S. Augustini 181. de tempore. *Hoc enim signo Crucis* (ait S. Pater) *consecratur Corpus Dominicum, sanctificatur Fons Baptismatis;* & in Joannem *cap.* 118. *quod signum nisi adhibeatur sive frontibus credentium, sive ipsi aquæ, ex qua regenerantur, etc.* Post verba: *super te ferebatur*, dividit aquam dextera manu, & effundit versus quatuor partes Mundi, Orientem, Occidentem, Aquilonem, & Austrum, hoc modo: $\frac{1}{3}\ \frac{}{}\ \frac{}{}\ \frac{4}{2}$ Memor. Rit. *supra num.* 4.

XLI. Gavant. eodem num. 22. — *Mutat vocem, et sufflat, etc.*) Post verba: *In nomine Patris, etc.* mutat vocem in modum Lectionis. Post verba: *Tu benignus aspira*, halat ter in aquam in modum Crucis dicens: *Tu has simplices aquas, etc.* usque ad illa verba: *Purificandis mentibus efficaces.*

XLII. Gavant. eodem num. 22. — *Dimittit, et elevat Cereum, etc.*) Post verba prædicta: *Purificandis mentibus efficaces*, immittit aliquantulum Cereum in aquam, dicens in tono Præfationis: *Descendat in hanc plenitudinem, etc.* & extrahit. Immittit secundo profundius, & eodem tono aliquanto altiori repetit: *Descendat in hanc, etc.* & pariter extrahit &c. Immittit tertio usque in fundum, & altiori voce repetit: *Descendat, ut supra*, & non extrahit; Ter sufflet immediate in aquam in formam tridentalem juxta figuram in Missali, & prosequitur dicendo: *Totamque hujus Aquæ substantiam regenerandi fœcundet effectum*; & tunc extrahitur Cereus de aqua, atque prosequendo in tono Præfationis, &c. *Hic omnium etc.* tandem legendo concludit: *Per Dominum nostrum etc.* & adstantes respondent: *Amen.*

Completa benedictione Fontis, sed antequam Celebrans infundat olea in aquam, accipitur per aliquem Acolythum de ipsa aqua benedicta ex Fonte in Vase consueto, & ministrante Diacono de more Aspersorium; Celebrans aspergit se, & circumstantes cum dicta aqua benedicta, nihil dicens. Bauldry *supra num.* 7. Et facta aspersione prædicta, Celebrans reddit Aspersorium Diacono (quod accipit cum debitis osculis) & hic Acolytho. Horatius Christiani *supra num.* 16. & Memoriale Rituum *supra n.* 14. Interim Parochus, vel aliquis Sacerdos, Cotta, & Stola violacea, & non alba, indutus, associatus ab uno Acolytho Vas ferente, aspergit de ipsa aqua benedicta reliquos de Clero, ac populum per Ecclesiam. Memoriale Rituum *supra num.* 16. qui autem asperguntur, stabunt capite profunde inclinato, & cum reverenti devotione; ex Bisso *supra* §. 12. & Bauldry *supra.*

In-

Interim Sacrista, vel alius infundit in aliud vas (pariter antequam Celebrans in aquam infundat sacra olea) amplum ad hoc præparatum partem illius aquæ, eamque servet ad aspersionem locorum, domorum, & aliarum rerum. Gavantus *supra*, & præsertim in sequentem diem pro aspersione populi ad Missam. Bauldry, & Bissus *supra*.

XLIII. Gavant. eodem num. 22. — *Infundit oleum, et Chrisma, et commiscet, etc.*) Celebrans post factam aspersionem infundit in Baptisterium, nempe in aquam baptismatis jam benedictam oleum Cathecumenorum in modum Crucis, dicens: *Infusio Chrismatis, etc.* in fine respondetur: *Amen:* postea accipit ambas ampullas dicti Olei Cathecumenorum, & Chrismatis, & de utroque simul in modum Crucis infundendo dicit: *Commixtio Chrismatis, etc.* & in fine respondetur *Amen;* mox depositis ampullis, manu sua dextera miscet in aqua, spargens oleum, & Chrisma per totum fontem, quo facto, abstergit manum bambacio, deinde lavat manus more solito cum mica panis. Fundi Crisma in Fontem Baptismalem, est mos antiquus, & hoc colligitur ex S. Gregorio Turonensi *lib. 1. de Miraculis cap. 24.* ubi ait: *Tunc cum Exorcismo sanctificatum conspersum desuper Chrisma, omnis populus cum devotione accipit.* Et *lib. 2. Historiæ cap. 31.* ubi dicit: *Baptisterium componitur, Balsama diffunduntur, etc.*

Chrisma infunditur in aquam baptismalem in modum Crucis, ex more antiquo, quem videre est apud Dionysium *cap. 2. et 4. Eccles. Hierarch.* idque faciunt etiam Græci, & Orientales tribus vicibus, ut constat ex eodem Dionysio *cit. c. 2. Eccles. Hierarch.* ubi legitur: *Cujus aqua postquam sacris invocationibus sanctificavit, illasque tribus sanctissimi unguenti infusionibus perfecit etc.* Idem liquet ex Euchologio Græcorum in sequentia S. Baptismi, in qua habetur: *Tres facit cum oleo Cruces in aqua.* Ubi oleum sumitur pro unguento, vel Chrismate. Ita enim aliquando a Patribus usurpatur, ut colligitur ex variis locis Prudentii, & Sancti Augustini, quos citat Menardus supracitat. *pag.* 98. Idem Ritus apparet in Libro Severi Patriarchæ Alexandrini, de ritibus Baptismi, idemque etiam facere consueverunt Æthiopes, ut colligitur ex Ordine Baptismi Ecclesiæ Æthiopicæ.

Finita Fontis Benedictione, & lotis manibus, juxta Cæremoniale Episc. *lib. 2. c. 27. §. 18.* si aderunt Cathecumeni, baptizentur more solito per octo dies antecedentes in ipsa Ecclesia, nisi periculum immineat, nullus Infans baptizetur, ut de ipsis hac die solemniter Baptismus celebretur. Horatius Christiani *supra, c. 6. de solemni Parvulorum Baptismo n. 1.* Ad baptizandos autem recte, & rite dictos Cathecumenos, Celebrans ascendere debet ad fores Ecclesiæ, ibique eos recipiens postea comitatur cum Patrinis, & Matrinis ad Fontem Baptismalem, & paulo ante Baptismum, depositis Paramentis violaceis, accipit Stolam, & etiam Pluviale albi coloris, Castaldus *lib. 3. sect. 8. c. 8. n. 7.* & reliqua peragit, ut in Rituali Romano. Finita vero Baptismatis administratione, deponit Celebrans Paramenta alba, & iterum accipit supradicta Paramenta violacea, & potest habere sermonem brevem, si velit, ac tempus permittat, de effectu Baptismi.

Post Benedictionem Fontis, & post collatum Baptisma, præsertim Cathecumenis, si qui fuerint baptizandi (hoc enim est determinatum tempus pro baptizandis adultis. Rissus *lit. B n. 17. §. 30.*) Celebrans, & omnes alii redeunt ad Altare eodem ordine, quo accesserunt ad Fontem. Interim vero, dum scilicet ad Altare procedunt, duo Cantores incipiunt cantare Litanias, & Chorus respondet, repetendo illud idem, quod Cantores dixerunt, ut sic Litaniæ dicantur Ritu duplici. Talis enim est sensus Rubricæ Missalis, quod nempe Litaniæ incipiantur, cum Celebrans, & alii de Fonte ad Altare procedunt, & ita tradunt Bauldry *supra art. 5. n. 1.* Bissus *lit. S n. 6. §. 13.* Aliqui tamen DD. præsertim Gerlacus Vinitor *supra tit. 17. n. 2.* nolunt Litanias incipi ad locum Fontis, sed in Choro, juxta Cærem. Episcop. *lib. 2. cap. 27. §. 19.* Clara tamen est Rubrica Missalis præscribens, ut incipiantur ad Fontem, ut supra dictum est, & talem esse frequentiorem usum Ecclesiarum Parochialium, procul dubio existimo, & convenientius est, ut qui ad Fontem cantando accesserunt, cantando etiam revertantur. Alius ergo usus ob particularem quamdam rationem Cathedralibus relinqui potest, pro quibus principaliter est Cæremon. Episc. sicut sentit, & docet Nicolaus de Bralion *part. 3. c. 14. n. 8.* Interim Sacrista, aut alius præparat (si adhuc non sint parati, & dispositi, ut supra diximus) hinc inde super secundum gradum Altaris tres cussinos supradictos supponendos capiti Celebrantis, & Ministrorum. Bauldry *supra.*

Cum autem ad Altare pervenerint, Celebrans, & Ministri retrahunt se versus cornu Epistolæ (non enim convenit, quod Celebrans, & Ministri ante medium Altaris Paramenta accipiant, & deponant) ibique depositis Pluviali, & Planetis plicatis, statim revertuntur ante Altare, ut ex Nicolao de Bralion *part. 3. cap. 1. n. 15.* & genuflexi in plano ante infimum Altaris gradum procumbunt, superponentes capita sua prædictis cussinis in secundo gradu Altaris positis. Bauldry *supra §. 114.*

Interim duo Cantores genuflexi ante scabellum in medio Chori Litanias, ex Libro ante eos posito, Cotta induti prosequuntur, si ad Fontem, ut supra dictum est, eas incæperint; sin minus, tunc eas inchoant, & prosequuntur: cæteri de Choro genuflectunt suis in locis (sed non procumbunt) & repetunt, ut diximus, ea omnia, quæ dicuntur a prædictis Cantoribus.

RUBRICA.

30. *Ubi vero non est Fons Baptismalis, finita ultima Prophetia cum sua Oratione, Celebrans Casulam deponit,* & (b) *cum Ministris ante Altare procumbit:* & *aliis omnibus genuflexis,* (c) *cantantur Litaniæ in medio Chori a duobus Cantoribus, utroque Choro idem simul respondente. Cum autem perventum fuerit* (d) *ad* ℣. *Peccatores, te rogamus, Sacerdos,* & *Ministri surgunt,* & *accedentes ad Sacristiam induuntur Paramentis albi coloris pro Missa solemniter celebranda, et interim* (e) *accenduntur luminaria Altaris.* (f) *In fine Litaniarum cantantur solemniter, Kyrie eleison, et repetuntur, ut in Missa moris est.*

GAVANTUS.

(b) *Cum Ministris.* Et hi quoque in Albis procumbunt ex communiori usu Ecclesiarum Romæ. * Deponunt tamen Planetas plicatas paulo ante, *Peccatores. Cæremon. Episcop. lib.* 2. *c.* 27. quod etiam mihi magis placet, cussini coriacei dari possunt sub eorum capitibus, & Celebrantis.

(c) *Cantantur Litaniæ.* Ita *Ordo Romanus.* Litaniæ, idest, deprecationes. *Amalar. lib.* 1. *c.* 28. quibus significatur consortium Sanctorum cum nuper baptizatis, *Raban. lib.* 2. *cap.* 28. Hæc vero non inchoantur apud Fontem, sed apud Altare, *Cærem. Episc. lib.* 2. *cap.* 28. Aliqui scripsere geminandum illud: *Per Sanctam Resurrectionem tuam;* sed nullo antiquo auctore, immo contra Bullam Pii V. quæ additiones prohibet.

(d) *Ad peccatores.* Discedunt in Sacristiam, ut dicitur etiam *in Missali Vatic. Vol.* 474. si vicina est; alioquin in locum viciniorem, & decentem post Altare; omnino ante Altare nemo Episcopo inferior est vestiendus, licet sit loci superior, non enim est illi communicanda Episcopalis prærogativa, nisi Mitra utatur.

(e) *Accenduntur luminaria. Sacramentarium Gregorianum, et Ordo Romanus,* ad *Agnus Dei,* accendi jubent, quia per Agnum Dei Christum lumen Fidei communicatum est, *Amalar. lib.* 1. *cap.* 30. sed pallium violaceum removetur ab Altari, ornatur Credentia suis necessariis ad Missam solemnem, ut supra dictum est.

In fine Litaniarum cantantur, etc. Monet *Ordo Romanus,* quod cantari debent ita tarde, ut Sacerdos, & Ministri queant procedere ad Altare.

RUBRICA.

31. *Interim Sacerdos cum Ministris in Paramentis albis accedit ad Altare, et dicto Psalmo, Judica me Deus, cum Gloria Patri, facit Confessionem, ut moris est, in loco consueto; deinde ascendens osculatur Altare, incensat more solito, et finitis a Choro, Kyrie eleison, incipit solemniter,* (g) *Gloria in Excelsis,* (h) *pulsantur Campanæ.*

GAVANTUS.

(g) *Gloria in Excelsis.* Habet *Ordo Roman. et Sacramentar. Gregor.* * Dicat autem prius de more Celebrans cum Ministris, submissa voce, *Kyrie eleison,* novies. *Cæremon. Pap. lib.* 2. *sect.* 1. *c.* 57. *et* 60.

(h) *Pulsantur Campanæ.* Jubet *Ord. Rom.* pulsari ad Litanias; forte, ut populus vocaretur ad initium Missæ. *Durandus c.* 85. ad Hymnum Angelicum, & convenit, sicuti cessavere in Hymnum eodem Fer. V.

Sed adverte, ne majores Campanæ pulsentur, antequam signum datum fuerit in Cathedrali, seu Matrice Ecclesia, ex decreto Concilii Lateranen. *sess.* 11. *sub Leone X.* sub pœna Regularibus centum ducatorum ex Sacr. Rituum Congr. die 21. Martii 1609. & eæ tantum eo casu pulsabuntur, quæ sunt intra parietes Ecclesiæ; dato deinde signo a Cathedrali, seu Matrice, dabitur etiam (licet detur longe post, *Gloria in Excelsis*) solemne signum ab omnibus aliis Ecclesiis cum Campanis majoribus. Per Matricem intellige quoque Parochialem in Diœcesi; & si plures sint parochiales, eam, quæ aliis major est dignitate: nam ante Matricem hanc non sunt pulsandæ a Confratriis Campanæ, ex Decreto S.R.C. *die* 9. *Febr.* 1608.

RUBRICA.

32. *Postea Sacerdos dicit, Dominus vobiscum.*

GAVANTUS.

Quid Episcopus? dicat; *Pax vobis;* ita *Ordo Romanus,* contra *Durand. cap.* 85.

RUBRICA.

33. *Finita Epistola, Celebrans incipit, Alleluja, et totum decantat ter, elevando vocem gradatim: et Chorus post quamlibet vicem in eodem tono repetit illud idem. Postea Chorus prosequitur,* ℣. *Confitemini &c.*

GAVANTUS.

34. *Alleluja* cantatur in cornu Epistolæ, osculata prius manu a Subdiacono, * & dum cantatur, stant omnes, *Cærem. Pap. loc. cit. c.* 57.

Præcedit, *Alleluja, Tractum. Ordo Roman.* & *Sacrament. Gregor.* & ecce gaudium Paschale, sed non plenum; quia Tractus luctum significat, ut alias docuimus. Versus tamen, *Confitemini,* est de Psal. 117. cujus titulus est, *Alleluja, Rupert. l.* 6. *c.* 11. est ergo lætitia in spe proxima. *Hugo Victorin. ubi supra lib.* 3. *cap.* 29. Versus & Tractus habentur in *Antiphonario Gregor.*

RU-

RUBRICA.

35. *Ad Evangelium non portantur luminaria, sed tantum Incensum, petitur benedictio, & alia fiunt de more.*

GAVANTUS.

Tradit *Ord. Roman.* & significantur aromata mulierum ad monumentum, sine lumine Fidei: quia putabant Christum hominem mortuum. *Alcuin.* Devotio aderat, fides obscura erat, *Durand. loc. cit.* Evangelium legitur a Celebrante in cornu Evangelii, ut alias, post cantatum a se tertio: *Alleluja.*

RUBRICA.

43. *Non dicitur* (i) *Credo, sed finito Evangelio, Sacerdos dicit, Dominus vobiscum.* ℟. *Et cum spiritu tuo, & postea, Oremus,* (l) *non dicitur Offertorium.*

GAVANTUS.

Hæc *Ordo Romanus.*

(i) *Credo. Quia* nondum Apostoli credebant Resurrectionem Christi.

(l) *Non dicitur Offertorium.* Quia mulieres sub silentio ibant cum aromatibus ad Sepulcrum. *Alcuin.* neque habetur *in Sacram. Greg.* Subdiaconus defert ad Altare una cum Calice Bursam Corporalium. Ad *Lavabo* dicitur *Gloria Patri.*

37. De *Communicantes*, & *Hanc igitur oblationem*, ubi etiam de Præfat. propria, vide supra in *Rubr. gener.*

RUBRICA.

38. *Dicitur; Pax Domini sit semper vobiscum, sed* (m) *pacis osculum non datur:* (n) *Agnus Dei non dicitur, nec* (o) *Postcommunio, dicuntur tamen tres consuetæ Orationes ante Communionem.*

GAVANTUS.

(m) *Pacis osculum non datur. Ord. Rom.* quia nondum dixerat Christus Apostolis, Pax vobis.

(n) *Agnus Dei. Ord. Rom. & Sacram. Greg.* inquit *Alcuin.* ob silentium mulierum, quæ nondum credebant Christo Redemptori animarum ad tollenda peccata mundi, *Durand. c.* 85.

(o) *Postcommunio.* Hæc omittitur, quia in hac Missa non communicabant, tempore nimirum Durandi introducta etiam tunc nova consuetudine celebrandi hanc Missam mane; sed in die sequenti communicabant cum Cathecumeni, tum alii, quod nota (contra quosdam, qui gratis oppositum scripserunt) ne communicet alius a Celebrante in hac Missa noctis, vel Vesperæ sunt vice ℣. *Communio, & Postcommunio*, ut scribit *Durand. loc. cit.*

RUBRICA.

39. *Post sumptionem Sacramenti,* (p) *pro Vesperis in Choro cantatur Antiphona, Alleluja, Alleluja, & Psalmus Laudate Dominum omnes gentes, cum Gloria Patri in fine, & post repetitur eadem Antiphona. Capitulum, Hymnus, & Versus non dicuntur, sed statim Celebrans in Cantu incipit Antiphonam ad Magnificat.*

GAVANTUS.

Non deponitur a Celebrante Casula, ut assumat Pluviale, quod aliquando fecere perperam nonnulli; quia nondum est finita Missa.

(p) *Pro Vesperis.* Hoc Sabbatum proprie non habet Officium, *ex August. & Alcuin.* & quæcumque hic habentur pro Vesperis, eadem sunt *in Ordine Romano*; si habet Officium, hoc terminatur in Vespera, non in Missa, ut sine fine laudetur Christus, qui morte sua non redemit. *Durand. ibib.* Sed verius finitur Officium in Missa, cum, *Ite Missa est*, quæstio est de nomine. Porro Antiphona, *Alleluja*, convenit, ut intonetur a digniori, qui est in Choro.

RUBRICA.

40. *Deinde cantatur, Magnificat, cum, Gloria Patri, in fine, & fit incensatio,* (q) *ut alias in Vesperis. Repetita Antiphona Celebrans dicit, Dominus vobiscum.*

GAVANTUS.

Ministri cum Celebrante dicunt Psal. *Magnificat*, in cornu Epistolæ, ut stant ad Introitum Missæ.

(q) *Ut alias.* Incensatio item fit eodem modo, quo initio Missæ; sed præterea incensantur alii in Choro.

41. Extra Chorum dicuntur Vesperæ, ut in Breviario adnotatum est: & nos in Commentariis Rubric. Breviarii opportunius de his dicemus.

42. Ad Orationem ultimam usque ad finem, omnino servantur omnia, quæ in fine Missæ alias præscripta sunt.

43. Peracta Missa, quæritur: An aliæ Missæ celebrari queant? *Microlog. c.* 55. concedit, si necesse fuerit, & a Litania incipere docet, omissis Lectionibus, inquit, auditis. Negant *Navar. c.* 25. *n.* 88. *& Francolin. tract. de tempor. Hor. Canon. c.* 30. *n.* 2. & 9. quia usu receptum est, ut unum tantum Sacrificium fiat solemne, nullusque est introitus, ut in Sabbato Pentecostes, nisi dicas cum *Hugone supra*, Lectiones omnes habere vicem Introitus. Unde & Sacerdos habet Casulam tunc, & jubetur eas legere submissa voce ad Altare. *Sotus in* 4. *dist.* 13. *q.* 2. *art.* 2. concedit hac lege ut celebretur Superioris concessu, & auctoritate, sed *Azor. qui lib.* 10. *c.* 24. *quæst.*

quæst. 4. omnino negat *ex c. Sabbato, dist.* 3. *de cons.* ubi dicitur biduo hoc Sacramentum penitus non celebrari, concedit a Superiore dari posse licentiam tantum, quando justa adsit causa, puta, quia multi sunt, qui commode eo die Sacrificio publico interesse non possunt; quod accidere potest, quando Festum Annunciationis incidit in Sabbatum Sanctum, & tunc de licentia Superioris celebrari posset, alias non, & nonnisi post inchoatum saltem solemne Sacrificium, depositoque luctu, & mœrore Ecclesiæ.

44. Quo casu forte sufficit incipere a Confessione, qua finita, dicat Sacerdos, *Kyrie eleison*, de more, & reliqua cum Vesperis usque ad finem Missæ, nam *Gemma lib.* 3. *c.* 118. ait Officium hujus Missæ per *Kyrie eleison*, inchoari: nisi pro *Kyrie eleison*, intelligat *cum Micrologo* Litaniam.* Volunt aliqui non dici Vesperas in hac privata Missa, & pro ℣. *Communio*, dici Antiphonam tantum ad *Magnificat*, hoc est, *Vespere autem Sabbati, &c.* & statim Orationem, sed fugiendus est hic casus, non decidendus.

45. Tutiorem autem arbitror sententiam *Navarr. & Francol.* eamque conformiorem *c. Sabbato*, ut non celebretur, nisi unica Missa, quæ noctis est; sub initio noctis dicebatur tempore S. Thomæ *in 4. dist.* 12. *q.* 1. Festi vero, cujus Officium transfertur, nulla prorsus, quod ad Missam attinet, haberi debet ratio: & multo minus Votiva Missa dici debet etiam pro re gravi.

46. Idem dicerem de Communione Cleri, seu Laicorum, in Festo Annuntiationis in Sabbato Sancto, quod non debent alii communicare in Missa, quæ noctis est, & ideo non dicitur *Communio*, ut supra adnotavi.

47. De Cereo accendendo in tempore Paschali nihil invenio apud antiquos, nisi quod *ex Ord. Roman. & Micrel. c.* 53. in Octavis Paschæ distribui solitus fuit Cereus hodie benedictus; ergo non ultra Octavam Paschæ ardebat: *in Annal. Minorum Wading.* decretum fuit Anno 1263. quod in Ordine Minorum Cereus Paschalis remaneret usque ad Ascensionem Domini, & accenderetur in Missis saltem diebus festivis. Sacr. Rituum Congregatio 12. Maji 1607. censuit, regulariter accendi debere ad Missas, & Vesperas solemnes in triduo Paschatis, in Sabbato in Albis, & Dominicis usque ad Ascensionem, in aliis servandam esse consuetudinem locorum.

48. Romæ varia est consuetudo: a peritioribus hæc laudatur, ut a latere Evangelii ille ardeat a Sabbato Sancto usque ad Dominicam in Albis inclusive, quia est unicum Resurrectionis Festum, *ex Ord. Roman.* ad Missam, & ad omnes Horas. Præterea diebus Dominicis a primis Vesperis usque ad secundas, & Completorium inclusive, ad Missam, & Horas: quia Dominica est repetitio Festi Resurrectionis Christi, etiam per annum, nedum Paschali tempore, quem Ritum tradit *Samarinus in thes. Sacerdotali tit. de Cereo Pasch.* nimirum ad utrasque Vesperas, & Missam Dominicæ, & in Ascensione ad omnes Horas usque ad Evangel. Missæ: quod si dicatur Missa Parochialis, seu Conventualis non solemnis, ad eam item die Dominico accendi potest.

49. Postremo a primis Vesperis Ascensionis Domini, usque ad finem Evangelii Missæ solemnis, seu Parochialis seu Conventualis non solemnis, in aliis diebus nunquam accenditur.

50. Candelæ tres, de quibus supra in Arundine positæ non ultra Vesperas Sabbati Sancti ardere debent: alioquin gratis ardebunt, & sine causa.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

Pro Ritibus servandis a principio Litaniarum, seu Missæ, usque ad finem.

XLIV. Gavant. in Rubr. 30. lit. b — *Deponunt tamen Planetas plicatas, &c.*) Ubi non est Fons Baptismalis, finita ultima Prophetia cum sua Oratione, aliquis Acolythus designatus amovebit legile cum libro; Ceroferarii tres cussinos super secundum gradum æquali distantia collocabunt. Interim Celebrans deponet Planetam violaceam in cornu Epistolæ, juvantibus Cæremoniario, & Acolythis, sive Ministris sacris, prout mox diximus juxta consuetudinem Ecclesiarum, qui pariter Ministri statim suas Planetas plicatas deponent, & tradent Ceroferariis, ad Sacristiam cum Planeta Celebrantis deferendas, retenta Stola, & manipulis; deinde cum iisdem accedet Celebrans ad medium Altaris, ubi inclinabit se Cruci, descendet ante infimum gradum, iisdem Ministris comitantibus, & genuflectentibus, tum simul cum illis, hinc inde distantibus ab illo, se prosternet. Tunc vero, & non prius Cantores genuflexi incipient Litanias. Acolythi vero e Sacristia reversi, genuctunt in plano, hinc inde, sicut & cæteri, sed non procumbunt. Bauldry *cit. loc. art.* 5. *de Sabbato Sancto* §. 4. & Biss. *lit. S n.* 6. §. 15. Diximus statim ab initio, debere Celebrantem, & Ministros deponere Planetas, quia hæc est praxis fere communis omnium Ecclesiarum, & opinio omnium Rubricistarum, quamvis enim supra dicatur a nostro Gavanto, quod juxta Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *c.* 27. §. 20. id facere debent tantum, cum dicendum est (seu paulo ante) *Peccatores*, nihilominus attente consideranti patebit, quod prædictus usus conveniens est solum Cathedralibus Ecclesiis, Episcopo Celebrante, nam *c.* 28. seq. ejusdem Cæremonialis, Episcopo non Celebrante, sed præsente, vel absente §. 9. aperte habetur, quod Diaconus, & Subdiaconus in albis esse debent, statim antequam Litaniæ inchoentur.

XLV. Rubric. & Gav. lit. c — *Cantantur Litaniæ, &c.*) Quod loco Litaniæ sunt inchoandæ, jam diximus supra, & quo modo cantari debeant. Hic addimus, quod Acolythi aliqui, & Cæremoniarius secundus citius surgunt, nempe cum in Litaniis dicitur: *Propitius esto etc.* ut amoveant de Credentia, & Altari, ea quæ non sunt amplius usui,

usui, & observent si aliquid desit pro Missa solemni celebranda, ea præparent, ex. grat. thuribulum, ignem, & cætera requisita. Debent etiam parare scamnum Celebrantis, si antea nudum erat. Ex Bauldry *supra n. 4.* & ex Bisso *supra* §. 15.

XLVI. Rubric. & Gavant. lit. d — *Ad Peccatores, &c.*) Cum in Litaniis perventum fuerit ad ℣. *Peccatores*, Cantores reliqua cantent lentius, si opus est, ut ea quæ sequuntur tempore congruo fiant, & ne mora, aut silentium inter Litanias, & Missam interponatur. Celebrans vero, & Ministri, admonente Cæremoniario, surgunt ad præfatum ℣. & facta a Celebrante Cruci Altaris profunda reverentia, & a Ministris sacris (sicuti a Cæremoniario, & aliis Ministris, qui inservire debent) genuflexione eidem Cruci unico genu, & Choro ab utraque parte reverentia de more, sumptisque biretis a primo Cæremoniario sibi porrectis, tegunt caput, quo tecto, eo modo quo sunt, nempe in albis, manibus junctis ante pectus, præcedentibus Thuriferario sine Thuribulo, junctis manibus, & nudo capite, cum Ceroferariis sine candelabris, deinde secundo Cæremoniario (& ii etiam erunt manibus junctis, & nudo capite) Ministri vero sacri unus post alium, ultimo Celebrans, accedunt ad Sacristiam, si vicina sit, alioquin ad locum viciniorem Altari, sive post illud, sive ad latus ejusdem, si idem Altare sit prope murum; ibique depositis Paramentis violaceis, sumunt Paramenta alba pro Missa, adjuvantibus Cæremoniario, & Acolythis. Nicolaus de Bralion *supra.*

XLVII. Rubric. & Gavant. lit. e — *Accenduntur luminaria, &c.*) Dum Celebrans, & Ministri sacri sumunt respective supradicta Paramenta alba pro Missa celebranda, Acolythi, vel Sacrista removent cussinos a gradibus Altaris, & super eos tapetem festivalem extendunt; accendunt candelas ejusdem, nec non candelas in candelabris ab ipsis deferendis (quæ candelabra, si Celebrans cum Ministris paratur in Sacristia, erunt etiam in eadem Sacristia, ut possint Ceroferarii cum Celebrante, & Ministris, de Sacristia ad Altare procedere, ut infra dicemus; sin vero Paramenta sumant retro Altare, vel si ipsum Altare sit prope murum, in alio loco viciniori, tunc Ceroferariorum candelabra accenduntur super Credentiam) removetur etiam eodem tempore a Sacrista, vel ab alio, ab Altari majori pallium violaceum, ut appareat album, quod sub ipso positum fuit, & extenditur velum Tabernaculi in parte anteriori, vel ablato Conopæo violaceo, album detegent, sive aptabunt. Rursus interim detegentur Imagines, sive Icones per Ecclesiam, si fieri potest. Ex Bauldry *supra num.* 6. ex Bisso *supra* §. 17. & ex Cærem. Monast. *lib. 4. cap.* 10. §. 5. *n.* 3. Si autem hoc tempore detegi non possent prædictæ Imagines per Ecclesiam, discooperiantur dum fit benedictio Fontis, vel ubi non est Fons Baptismalis, dum cantantur ultimæ Prophetiæ; cum enim de tempore præciso, quo id faciendum est, nihil ab Ecclesia statutum sit, certe convenientius videtur, quod id fiat ante Missam hujus diei, & quando luctu Quadragesimali, & Passionis completo in Litaniis, omnes Sancti solemniter sunt invocandi. Ita Nicolaus de Bralion *supra n.* 7. licet tamen in aliquibus Ecclesiis detegi etiam soleant ad intonationem Hymni Angelici, quod etiam placet.

XLVIII. Rubric. n. 31. — *Interim Sacerdos cum Ministris in Paramentis albis, &c.*) Celebrans, & Ministri sacri, sumptis Paramentis albis pretiosis sibi respective convenientibus, & posito, ac benedicto a supradicto Celebrante incenso in Thuribulo de more, factaque ab omnibus, nudo capite, profunda reverentia Cruci, vel Imagini, quæ est in Sacristia, si ibi Paramenta sacra sumpserunt, procedunt, ut mos est, ad Altare pro Missa solemni celebranda ordine solito; nimirum præcedit primus omnium Thuriferarius cum Thuribulo, & Navicula, deinde sequuntur Ceroferarii cum candelabris, post hos sequitur Cæremoniarius solus, omnes nudo capite; sequitur deinde Subdiaconus solus, & post eum Diaconus; ultimo loco Celebrans, qui tres postremi incedunt capite cooperto, & manibus junctis; hic tamen ordo tenendus est, dummodo Celebrans, & Ministri sacri Paramenta alba sumpserint in Sacristia, nam si ea sumpserint retro Altare, vel in alio loco eidem Altari viciniori, tunc accedunt ad Altare Ceroferarii, non deferentes candelabra. Ex Bisso *lit. O n.* 121. *et lit. S* §. 6. *n.* 8. Juxta tamen morem nostrum, & aliarum Ecclesiarum exeunt e Choro, qui est retro Altare, Ceroferarii cum candelabris accensis. Meminisse fas est, quod in Ecclesiis Cathedralibus in hoc Sabbato ab Episcopis conferuntur ordines tum majores, tum minores, de qua origine ordinandi Ministros in hac Feria fuse disseruimus supra in nostris Observationibus *tit. 2. num.* 8.

XLIX. Rubric. & Gavant. lit. f — *In fine Litaniarum, etc.*) Cum pausa convenienti solemniter cantatur *Kyrie eleison*, ut detur tempus Celebranti faciendi Confessionem, & postea incensandi Altare, ac dicendi etiam *Kyrie* cum Ministris sacris in cornu Epistolæ more solito, antequam ipse Chorus cesset a cantu. Castaldus *supra cap.* 51. *num.* 5. Bauldry *supra num.* 8.

L. Rubric. & Gavant. lit. g — *Gloria in excelsis, etc.*) Finita Confessione, & incensato Altari more solito, non dicitur Introitus, nam hæc Missa eo caret, quia Introitus est veluti introductio ad publicas preces: unde cantabatur ad occupandos adstantes, donec Sacerdos veniret ad Altare, & universus populus foret adunatus, cum autem veniat populus in speciem Processionis, una cum Celebrante a Fonte Baptismali (vel ubi non est Fons, a Processione *Lumen Christi*) & ad Altare procedat, non est opus Introitus. Rursus cum decantatum sit *Kyrie* in Litaniis, mos jam olim fuit, ut Missa hæc ab intonatione *Gloria in excelsis* inchoaretur: dicto igitur a Celebrante novies *Kyrie*, ut supra in cornu Epistolæ, cum Ministris submissa voce, juxta consuetudinem pergit ad medium Al-

taris, ibique de more incipit intonare solemniter: *Gloria in excelsis*, & juxta solitum peraguntur reliqua, ut in aliis Missis. Hippolytus a Portu *supra art. 4. Rubr. 11. n. 6.*

LI. Rubr. & Gavant. lit. h — *Pulsantur Campanæ, etc.*) Intonato Hymno *Gloria in excelsis*, & non prius, pulsantur omnes omnino Campanæ, quæ sunt in Ecclesia, & Cappellis, & tintinnabula, quæ inserviunt ad elevationem Sacramenti in Missis Privatis: præterea pulsantur & Organa, ubi habentur, sed Chorus non prosequitur Hymnum, nisi postquam desierit omnino sonitus Campanularum, Lohner *par. 4. n. 12.* Castaldus *supra n. 7.* & Organorum existentium intra fines Ecclesiæ, alioquin confunderentur voces cantantium in Choro, cum sonu prædictarum campanarum. Castaldus *supra n. 6.* Lohner *loco supra cit.* Bauldry *supra n. 11.* Hippolytus a Portu *supra n. 6.*

LII. Rubric. & Gavant. lit. i — *Sed adverte ne majores Campanæ, etc.*) Majores tamen Campanæ existentes in turri campanaria non debent pulsari nisi postquam pulsatæ fuerint campanæ Ecclesiæ matricis, scilicet principalis in eo loco, etiamsi esset tantum parochialis, quod verificatur respectu Ecclesiarum, sive Regularium, sive Confratrum, eaque omnia certa sunt, etiam ex Decretis a S. R. C. editis, quæ mox a nobis allegabuntur; hinc fit, ut hoc solemne signum in Campanili detur, aliquando longe post Hymnum *Gloria in excelsis*, in Ecclesia decantatum.

Decretum allegatum a Gavanto *supra*, de pulsatione talium Campanarum, confirmatum etiam fuit per aliud Decretum, quod datur in nostro Indice *sub n.* 568. in quo statuitur primam pulsationem Campanarum in Sabbato Sancto, non esse de juribus mere Parochialibus, sed spectare ad Ecclesiam digniorem, juxta Constitutionem Leonis X.

Prædicta Decreta observari debent etiamsi Ecclesia aliqua Collegiata habeat omnimodam præcedentiam supra Matricem, pro qua re, apud Gavantum in Manuali Episc. *v. Campanæ in addit. n. 2.* allegatur Decretum a S. R. C. editum sub die 23. Februarii 1619. quod tamen in Regestis Sacræ Congregationis saltem sub tali data non reperitur; non obstantibus tamen prædictis Decretis, ubi Religiosi ex immemorabili consuetudine semper, & continuo consueverunt ad libitum in dicto Sabbato Sancto pulsare Campanas nulla habita ratione, an prius fuerint pulsatæ in Cathedrali, vel Matrice, hujusmodi immemoralis consuetudo est retinenda, ut pluribus relatis Rotæ Decisionibus, firmat Tamburinus *de Jure Abbatum, tom. 1. disputat. 15. quæst. 7. sub num 28.*

Spectat etiam ad hanc materiam Decretum, quod asseritur editum a S. R. C. sub die 8. Junii 1641. & affertur a Pascuccio *in Compendio ad Consult. Can.* Jacobi Pignatelli *part. 2. tit. de Regularibus*, in quo habetur — Ad effectum pulsationis Campanarum in Sabbato Sancto, sufficit probare Ecclesiam esse Parochialem, Antiquiorem, Digniorem, & Majorem, ex quibus concluditur esse Matricem — sed neque hoc Decretum potuit reperiri in Regestis S. C.

LIII. Rubric. num. 32. *Sacerdos dicit Dominus vobiscum etc.*) Ad finem Hymni surgentibus Clericis, & deinde Ministris sacris surgit & Celebrans e suo scamno, & vadit ad medium Altaris per longiorem viam cum debitis reverentiis Choro, & Altari, & peragit omnia, ut in aliis Missis, & cantat Orationem, prout in Missali. Hippolytus a Portu *supra n. 7.* sed est hic observandum, quod ad Orationem Missæ Chorus non genuflectit. Bissus *lit. C n. 29. §. 10.*

LIV. Rubric. & Gavant. num. 24. — *Alleluja cantantur in cornu Epistolæ, etc.*) Cantata Epistola a Subdiacono, ipse Subdiaconus osculatur de more manum Celebrantis. Gavantus *supra*, & accipit ab eo benedictionem: deinde, & non prius, contra nonnullos, ipse Celebrans incipit gravi voce cantando, stans adhuc in cornu Epistolæ cum Ministris sacris, ut ad Introitum: *Alleluja*; omnibus in Ecclesia stantibus: ex Gavanto *supra*; quo semel cantato a Celebrante, ut in Missali notatur, Chorus in eodem tono, & voce illud repetit: deinde Celebrans elevando vocem gradatim (qui ideo advertere debet ut prius voce demissiori incipiat, ut secundo, ac tertio illam absque indecentia elevare possit) secundo, & tertio repetit in cantu *Alleluja*, & idem repetit Chorus post quamlibet vicem. Hippolytus a Portu *Rubr. 12. in adnot. num. 3.*

LV. Rubric. & Gavant. eodem num. 34. *Præcedit Alleluja, Tractum etc.*) Decantato tertio *Alleluja*, Chorus prosequitur ℣. *Confitemini, &c.* quo finito, cantat Tractum. Ita etiam Celebrans dicto tertio *Alleluja*, legit submissa voce prædictum ℣. *Confitemini, etc.* & Tractum, ut in Missali, scilicet *Laudate Dominum &c.* Turrinus *p. 3. sect. 2. c. 3. §. Cantata Epistola*, Corsettus *de Sabbato Sancto tract. 1. c. 8. n. 21.* & alii communiter.

LVI. Rubric. num. 35. — *Ad Evangelium non portantur luminaria.*) Sed Ceroferarii stant manibus junctis a lateribus Subdiaconi, & signant se cum Diacono, cum non teneant candelabra. Bauldry *supra num. 14.* A Portu *supra Rubr. 13. in adnot. n. 3.* incensum tamen, ut alias, impositum prius in Thuribulo, & benedictum de more, defertur, & Liber Evangeliorum incensatur de more.

LVII. Rubr. & Gav. lit. l — *Non dicitur Offertorium, quia mulieres, &c.*) In Missa hujus diei non dicitur deprecatio illa, quæ Offertorium communiter appellatur. Hujus omissionis rationem mysticam, ex Alcuino desumptam, affert noster Gavantus, nimirum, quia mulieres sub silentio ibant cum aromatibus ad sepulcrum. Walfridus Strabo *de Rebus Eccl. cap. 22.* postquam cum Alcuino prædictam rationem mysticam retulit, dicendo, agens de Sabbato Sancto Paschæ: *Non cantatur offerenda ... ad memoriam reducitur Sacrificium seu silentium mulierum: ipsæ enim tantummodo unguenta detulerunt.* Prosequitur deinde, & assignando aliam rationem literalem, cur hæc non dicatur Offertorium,

ait:

ait: *Cum vere credamus priscis temporibus PP. sanctos silentio obtulisse, vel communicasse, quod etiam hactenus in Sabbato Sancto Paschæ observamus.* Hæc præfatus Strabo; Berno vero Abbas Augiensis *cap.* 1. *de Rebus ad Missam spectantibus*, adoptando eadem ferme verba Strabonis, adstruit: *Offertorium, quod inter offerendum cantatur, quamvis a prioris populi consuetudine &c.... fateri possunt cum veraciter credi possit priores Sanctos silentio obtulisse, vel communicasse, quod etiam hactenus in Sabato Sancto Paschæ solemus observare.* Mens igitur laudatorum auctorum est antiquitus, dum offerebantur dona, & fiebant oblationes a populo, nihil recitari solere a Cantoribus, & hanc veterem disciplinam conservatam fuisse in Missa Sabbati Sancti Paschæ. Horum opinioni adhæret etiam noster Pater Franciscus Berlendi in sua erudita dissertatione de oblationibus §. 4.

Prædictæ sententiæ ego quoque accedo, postquam pene mihi persuaseram in Missa hujus diei ideo prætermitti Offertorium, quia cum Gavanto *cap. lit. O* credebam, quod in hac Missa nemo communicaret, & hinc quasi inferebam, neque in hac Missa antiquitus factas fuisse oblationes a populo, quibus prætermissis, rationabiliter inferri poterat, quod pariter prætermittebatur Antiphona, quæ Offertorium appellatur; hæc siquidem instituta fuit, ut cantaretur a Choro, dum a populo porrigebantur dona, & fiebant oblationes. Rursus mos antiquus erat, ut qui communicandi jus non haberent, offerre pariter prohiberentur, idque constat ex Concilii Illiberitani *canone* 28. in quo habetur: *Episcopum placuit ab eo, qui non communicat, munera accipere non debere.* Ex quo colligitur, quod omnes, qui communicabant, panem, & vinum offerebant, ex quibus Eucharistia conficeretur, & ita ex suis oblatis reficerentur, ut tradit etiam Cardin. Bona *lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 4. unde cum jure communicandi annexum erat jus offerendi; quæ confirmantur etiam auctoritate S. Eligii Episc. Noviomiensis, qui obiit anno Christi 665. & in sua Homilia ait: *Hæc dicit Apostolus, quia Corinthii, qui per prædicationem ejus ad finem venerant, solebant in hac die offerre ad Ecclesiam panem, et vinum, et dabatur Sacerdoti ad consecrandum: expletisque mysteriis, unusquisque quod dederat, accipiebat.* Quibus omnibus positis, quasi arguebam, & quidem cum fundamento, quod si in Missa hujus Sabbati nemo Corpus Christi Domini de manu Celebrantis accipiebat, ut censet Gavantus *supra*, nemo pariter panem, & vinum ad Ecclesiam deferebat, & ad Altare offerebat, & idcirco in hac Missa Antiphona, quæ *Offertorium* dicitur, omitteretur. Quæ quidem opinio confirmari poterat ex iis, quæ laudatus Pater Berlendi adstruit *cit.* §. 4. nimirum, quod antiquitus in Missis Defunctorum, quia privatæ omnino erant, nulla fiebat oblatio, sicut pariter nulla interveniebat Communio, nisi ipsiusmet Celebrantis, id quod comprobat auctoritate S. Villielmi *lib.* 1. *suarum constitutionum Hirsaugensium*, ubi legitur: *Si Missam defunctorum cantat, nemo, nisi ipse solus, communicat. Sed si vivorum Missa est, sic quoque tenendo dat pacem Converso, &c.* Quæ quidem Constitutiones requiruntur *in Veteri Disciplina Monastica* Patris Hergott; prædicta vero verba leguntur *p.* 457. Idem etiam comprobari poterat auctoritate eruditissimi Gabrielis Albaspinæi Aurelianensis Episcopi, qui *lib.* 1. *suarum observ. c.* 17. ait: *Ideo in mortuorum Sacris osculum non persolutum esse, quod olim privata essent illa Sacra, non autem Solemnia, hoc est, non essent instituta, ut eis publice Fideles omnes communicarent, perinde atque in Dominicis, Festisque diebus fieret. Id autem apparet ex Can. 4. Concilii 2. Vasensis, ubi discrimen ponitur inter solemnia, mortuorumque Sacra. Itaque cum in his Sacris non communicaretur, nullum etiam osculum dabatur, quod quidem Symbolum quoddam, et argumentum erat communionis Fidelium, eoque tantum nomine permittebatur, ut ad Communionem Fideles præparārentur, et ad mutuam benevolentiam excitarentur.* Hæc præfatus auctor; ex quibus omnibus validum desumi poterat argumentum in favorem supradictæ opinionis, cui libenter adhærerem, si subsisteret illud assumptum Gavanti, quod in Missa hujus Sabbati, utpote nocturna, nullus alius a Celebrante communicabat, sed solum in die sequenti, quo cum Cathecumeni, tum alii Sacramenti Eucharistici participes fiebant.

Verum prisca evolvendo monumenta Liturgica relata a Martene infra citando, Ordinem Romanum primum inter evulgatos a Joanne Mabillon, præsertim vero Sacramentarium Gelasianum, cogor omnino recedere ab exposita Gavanti opinione, & sustinere cum Domino Grancolas in *Breviarium Romanum lib.* 7. *cap.* 21. cum Petro Moretto in *sua erudita Disceptatione Epistolari de Ritu variandi chorale indumentum etc. n.* 14. & cum aliis, cogor, inquam, asserere, quod in hac Missa omnes communicabant, non solum Neonati, sed reliqui quoque Fideles cæterarum Synaxeon more; idque patet ex Collectis hujus Missæ descriptis in allegato Sacramentario Gelasiano *lib.* 1. *cap.* 45. in Oratione siquidem, quæ *Postcommunio* dicitur, hæc præcisa verba leguntur: *Præsta quæsumus, etc. ut divino munere satiati, & sacris mysteriis innovemur, & moribus.* Ex quibus evincitur Eucharistico pane omnes refectos fuisse, non vero solum Sacerdotem. Rursus quod in eadem Missa factæ fuerint oblationes, etiam pro Cathecumenis recenter baptizatis, colligitur ex verbis, quæ habentur in præcedentibus Orationibus. Prior enim e secretis Gelasianis ait: *Suscipe, quæsumus, Domine, & plebis tuæ, & tuorum hostias renatorum: ut, & Confessione tui nominis etc.* Altera vero Secreta incipit his verbis: *Suscipe, Domine, preces populi tui cum oblationibus hostiarum &c.* Ex quibus liquet in prædicta Missa profecto factas fuisse oblationes & Cathecumenorum, & aliorum Fidelium; quapropter iterum dico, nullo modo sustineri posse, ideo in hac Missa prætermitti Antiphonam, quæ dicitur *Offertorium*, quia in eadem nullæ fiebant

populi oblationes, in quibus offerendis recitabatur a Choro prædicta Antiphona.

Aliam igitur rationem assignare debemus, propter quam, nunc juxta Ritum Rom. Ecclesiæ, non recitatur neque Antiphona, quæ *Offertorium*, neque alia, quæ *Communio* dicitur. Unde præter rationem, quam adducunt superius allegati auctores Strabo, & Berno Augensis, dici etiam posset, & fortasse probabilius, quod prædictæ oblationes pro Cathecumenis (ipsi enim, teste Ambrosio in *Prologo ad expositionem Psalmi* 118. neque hac die, neque in tota Baptismi sui Octava offerebant) fiebant ab eorumdem susceptoribus, quorum magnus erat numerus, quia pro uno Cathecumeno baptizando non unus tantum, sed duo, vel tres, immo plures etiam susceptores destinabantur, ut ostendit Martene *lib. 1. de Antiquis Ecclesiæ Ritibus cap. 1. art. 16. num. 12.* & isti constituebant probabiliter, si non totam, maximam saltem partem illius plebis, de qua fit mentio in prædictis Collectis Gelasianis; probabile autem est prædictos susceptores hac die detulisse suas oblationes antequam inchoaretur Missa, nam cum ante Missam Baptisma conferretur, iidem occupati erant in exuendis, & induendis suis Cathecumenis, cæterisque muniis exequendis, quapropter non poterant apud se oblationes retinere, ut illas tempore consueto ad Altare deferrent; proinde necessum erat, ut delatio talium oblationum sequeretur ante Missam; & hinc probabiliter factum est, quod Antiphona ad offerendum non recitabatur a Choro. Supradicta magis confirmari possunt ex iis, quæ leguntur *in cit. Ordine Romano n. 46.* ubi habetur — *Illud autem de parvulis providendum est, ut postquam baptizati fuerint, nullum cibum accipiant, nec lactentur, antequam communicent Sacramenta Corporis Christi: et omnibus diebus septimanæ Paschæ ad Missas procedant, et parentes eorum offerant pro ipsis, et communicent omnes* — En igitur, quod omnes communicabant, quod parentes pro parvulis offerebant: unde manifestum est, quod pro Cathecumenis oblationes fiebant a suis susceptoribus.

Quoniam vero ex cit. Textu Ordinis Romani parvuli postquam baptizati erant, nullum sumebant cibum, nec sugebant lac ab uberibus, antequam Eucharistico Cibo reficerentur, opinandi locus datur, quod in hodierna Missa omitteretur Offertorium ad evitandam ejusdem Missæ prolixitatem, quia prædicti parvuli difficillime temperare se poterant ab iteratis, & molestis vagitibus emittendis, si longo temporis tractu jejuni perseverassent: & quidem ad eos cito etiam corporaliter reficiendos, statim ut Sanguis Christi cum cochleari sumptus e Calice in eorum os infusus esset, illis porrigebatur lac, & mel. Idem agebatur cum Neophytis, ut ipsi tamquam infantes designarentur lacte, & melle nutriendi, juxta illa verba S. Petri: *Quasi modo geniti infantes sine dolo lac concupiscite.* Quod brevis esset hæc Missa ad prædicta incommoda præcavenda, colligitur etiam ex iis, quæ tradit Theophanes Nicænus *Epist. 3. ad Sacerdotes*, in qua ait, quod statim post Baptismum dabatur omnibus Communio. Rursus quia Joannes Moschus *in Prato Spirituali c. 19.* ait antiquam fuisse consuetudinem in Ecclesia, ut pueri ante sacrarium assisterent, & primi post Clericos communicarent; colligitur, ideo invectam fuisse hanc sollicitudinem communicandi innocentes pueros, & infantes, ne jejuni longo tempore permanerent.

Dixi, quod Antiphona Offertorii probabiliter omittebatur, ne in longum nimis hæc Missa protraheretur; habemus enim in Ordine Romano II. inter evulgatos a Mabillon *p. 46.* hæc præcisa verba — *Transit deinde Sacerdos ad suscipiendas oblationes. Interim Cantores cantant Offertorium cum Versibus, et populus dat oblationes suas, idest panem, et vinum, et offerunt cum Fanonibus candidis, primo masculi, deinde fœminæ.* Ex quibus colligitur Offertorii versus multos simul fuisse constitutos, qui cantabantur a Choro, & quorum cantus toto illo tempore durabat, quo populus sua dona offerebat; quos ideo Hadrianus Papa, inquit Democharès *t. 4. c. 15.* voluit geminatos cantari, & geminari, & neutrum omitti. Eos ipsos tamen nunc videmus simplices esse, nec ullum ex illis repeti, nisi in Missa Defunctorum, ut notavit etiam noster Gavantus *infra* in suis doctissimis Commentariis *ad t. 18. hujus partis 4. sub n. 3.* denique ex iis, quæ tradit P. Berlendi in sua *cit. Dissert. de Oblationibus §. 4. n. 6.* variæ adhibebantur formulæ juxta diversitatem Ecclesiarum, & Liturgiarum in recipiendis, & offerendis oblationibus, quæ porrigebantur a populo; unde semper firmum remanet, quod multum temporis impendebatur in exercenda hac functione oblationum, & idcirco non sine fundamento opinamur in hodierna Missa tales Ritus prætermissos fuisse prolixitatis vitandæ gratia, ob rationes supra adductas, sed omnis ista actio sub silentio complebatur, sicut fiebat antiquissimis Ecclesiæ temporibus.

In eadem Missa non dicitur *Agnus Dei*, quia hæc nova est adjectio; hæc enim deprecatio instituta fuit a Sergio Papa, qui sedit anno 688. ut tradunt Scriptores a nobis citati, cum ex professo egimus de hac deprecatione in parte prima hujus Thesauri.

Quod spectat ad Antiphonam, quæ Communio dicitur, licet antiquitus fuisse cantatam in hac Missa, dum fiebat populi Communio, quia in Sacramentario Gelasiano, *ut sup.* innuimus, recitabatur a Celebrante Oratio *Post communionem*; unde infertur præcedenter fuisse a Choro recitatam Antiphonam illam, quæ *Communio* prænotatur; hæc enim correlativa erant, nimirum Antiphona, quæ *Communio*, & Oratio, quæ *Postcommunio* dicitur; quod notat etiam Ordo Romanus Hittorpii *p. 55.* asserens juxta Romanos dictam fuisse in hac Missa Orationem *ad Complendum.* In præsentiarum autem ideo omittitur & *Communio*, nec non Oratio *Postcommunio* inscripta, quia earum loco, ut notat etiam Grancolas *l. c.* & ante ipsum Gavantus *supra*, nec non Durandus, suffectæ sunt Vesperæ, quæ gratia-

riarum actio potius dicendæ sunt, quam Officium Vesperarum, hanc rationem jam assignaverat prædictus Ordo Romanus Hittorpii *loc. cit.*

Denique quoad osculum pacis juxta prædictum Grancolas antiquitus in hac Missa non dabatur, quia Romæ reservabatur ad principium Matutini Paschatis, ubi tunc populi conveniebant ante Ecclesiam, & antequam inchoaretur Officium, sese invicem amplexantes in pacis signum, dicebant *Surrexit Dominus*; et hoc habetur in eodem Ordine Romano ab Hittorpio edito *pag.* 55. in quo legitur — In ipsa nocte matutina luce rumpente tenebras surgentes in Ecclesiam veniant, & mutua Charitate se invicem osculantes, dicant: *Surrexit Dominus.* Juxta tamen Ritum Mozarabum, & Ambrosianum pax publice datur in hac Missa, & recitatur Postcommunio, sicuti etiam in veteri Ritu Gallicano.

LVIII. Gav. eadem lit. l — *Subdiaconus defert ad Altare, etc.*) Subdiaconus post redditum librum Evangeliorum secundo Cærem. vadit ad medium plani post Diaconum, dum Celebrans dicit *Dominus vobiscum*, & deinde *Oremus*, & quando Diaconus accedit ad Altare, cantato a Celebrante *Oremus*, Subdiaconus cum debitis reverentiis Choro, & Altari vadit ad Credentiam, ex qua præposito sibi velo humerali de more, sumit Calicem, insuper Bursam Corporalium, & subsequente Acolytho cum ampullis, ea portat ad Altare; a Portu *sup. Rub.* 14. *in adnot. n.* 2. quem Calicem collocat inter medium Altaris, a cornu Epistolæ; Diaconus vero stans ad dexterum latus Celebrantis, accipit Bursam, & vadit ad medium ubi erat Celebrans, qui pergens aliquantulum versus cornu dexterum Altaris, cedit ei locum, ut extrahat, & extendat Corporale, ac reponat Bursam ad locum suum de more; quo facto, Diaconus recedit, & Celebrans revertitur ad medium, ubi accipit de manu Diaconi Patenam, & alia facit de more. Turrinus *sup.* §. *cantato Oremus.*

LIX. Rubr. & Gav. lit. p — *Pacis osculum non datur, etc.*) Quamvis non detur osculum Pacis in hac Missa, ut præscribit Rubr. *supra*, Subdiaconus tamen transit ad dexteram Celebrantis, & discooperit Calicem quando opus erit de more: a Portu *supra Rubr.* 15. *in adnot. n.* 1.

LX. Rubr. & Gav. lit. p — *Pro Vesperis, etc.*) Facta a Celebrante ablutione post sumptionem Sacramenti, Subdiaconus accommodat (deferente aliquo Acolytho cum debitis reverentiis velum Calicis ad Altare) & reportat Calicem ad Credentiam de more; interim vero, dum Celebrans scilicet sumit ablutionem, Cantor, seu alius, comite secundo Cærem. vel alio, accedit cum debitis reverentiis ad digniorem de Choro, eique de more præintonat Antiphonam *Alleluja* pro Vesperis, quam statim dignior absque signo Crucis intonat, & Chorus eam bis repetit, ut in Missali, & post Antiphonam cantatur alternatim ab utroque Choro Psalmus *Laudate Dominum omnes gentes, etc.* & post Psalmum iterum repetitur ter *Alleluja.* Capitulum, Hymnus, & ℣℣. non dicuntur; omittuntur etiam diebus sequentibus. Postea Celebrans intonat Antiphonam ad *Magnificat*, ut infra, Bauld. Bissus infra citandi, Vinitor *sup. n.* 12. præfatus autem Celebrans facta ablutione accedit in cornu Epistolæ, ubi adhuc retenta Planeta dicit loco Antiphonæ, quæ appellatur *Postcommunio*, submissa voce ter *Alleluja*, subjungens Psalmum: *Laudate Dominum omnes Gentes*, cum Ministris stantibus in cornu Epistolæ, ut ad Introitum Missæ; deinde idem Celebrans, finito cantu in Choro, stans adhuc cum Ministris in prædicto cornu Epist. intonat in cantu Antiphonam ad *Magnificat*, nempe, *Vespere autem Sabbati*, ut in Missali, quam Antiphonam postea ipse Celebrans prosequitur submissa voce cum Ministris sacris, Choro eamdem Antiphonam prosequente in cantu. Bauld. *supra n.* 17. Bissus *supra* §. 4. Gerlacus Vinitor *supra*, Hippolytus a Portu *supra n.* 5. *usque ad n.* 9. *inclusive.*

LXI. Rubr. num. 40. — *Deinde cantatur Magnificat, &c.*) Cantata Antiphona a Choro, intonatur *Magnificat* solemniter a Cantoribus, Choro alternatim prosequente. Interim vero dum scilicet a Cantoribus inchoatur *Magnificat*, Celebrans stans adhuc in cornu Epist. cum Ministris se signat a fronte ad pectus de more (& omnes pariter signant se) & statim cum iisdem accedit ad medium Altaris, ubi facta solita simplici inclinatione Cruci, imponit, & benedicit Incensum in Thuribulo, ministerio Diaconi, & Thuriferarii. Bauld. *sup. n.* 18. Bissus *sup.* Gerlacus Vinitor *sup.* Halden. *par. 1. tit.* 20. §. 3. *de Sabb. Sanct.* §. *Porro.*

LXII. Rubr. & Gav. lit. q. — *Ut alias, &c.*) Imposito, & benedicto de more Thure, Celebrans incensat Altare, ut fit initio Missæ, sacris Ministris hinc inde stantibus, & eum adjuvantibur, ut de more, elevando posteriorem Planetæ partem, &c. in cujus incensationis fine, ipse Celebrans incensatur a Diacono in cornu Epist. stante Subdiacono a sinistris ejus, ut in Introitu Missæ, deinde Diaconus vadit ad incensandum eos, qui sunt in Choro, more consueto, ut ad oblata, comite Cærem. quo facto vadit versus Altare (semper tamen cum debitis reverentiis eidem Altari, & Choro) ubi stans in plano in cornu Epist. cum Thuriferario a dexteris ejus, sed paululum retro, incensat Subdiaconum stantem a dexteris Celebrantis, qui Subdiaconus vertit faciem Diacono, cavens tamen ne directe tergo vertat Celebranti. Celebrans vero postquam fuerit a Diacono incensatus, & statim ac Diaconus se contulit ad incensandum Chorum, adhuc stans in cornu Epistolæ cum Subdiacono, ut ad Introitum Missæ, prosequitur tunc, & non prius alternatim cum eodem Subdiacono submissa voce: *Magnificat*, usque ad finem, & post *Gloria Patri, &c.* repetit cum ipso Subdiacono etiam Antiphonam, ibique stat, quousque in Choro sit repetita Antiph. post *Magnificat*, & postea accedit ad medium Altaris, ut infra. Bissus *sup. lit. M n.* 25. §. 4. Subdiacono ut

supra incensato, Diaconus reddit Thuribulum Thuriferario, qui statim incensat prædictum Diaconum stantem a dexteris Celebrantis in cornu Epist. in secundo gradu Altaris, facie ad Thuriferarium versa. Tum Diaconus, & Subdiaconus stant cum Celebrante in cornu Epistolæ, ut ad Introitum Missæ, usque dum in Choro sit repetita Antiphona post *Magnificat*. Thuriferarius vero incensato Diacono, factis semper debitis reverentiis, incensat Acolythum, & populum, & postea facta genuflexione Altari, & reverentia Choro (quando est ante Altare) vadit in Sacristiam, ubi deponit Thuribulum, & Naviculam, & reddit cum reverentiis, ut par est, ad Altare. Bissus *supra* §. 1. Bauld. *supra num.* 18. & 19.

Mox diximus dum cantatur *Magnificat* a Diacono incensandum esse Chorum eo modo, quo incensatur idem Chorus post oblata, & post incensatum Celebrantem; diximus autem *supra part.* 2. *tit.* 9. *n.* 74. quod Diaconus, incensato tunc Choro, præcedente Thuriferario, redit ad Altare per eamdem viam, qua venit in Chorum, nimirum a latere Epist. & ibi facta genuflexione, stans in eadem parte Epist. Subdiaconum incensat: hinc idem Ritus debet servari etiam in præsenti casu incensationis ad Canticum *Magnificat*. Quoniam vero aliqui, nimirum Castaldus in nostro Cærem. *l.* 1. *c.* 29. *n.* 14. Flumara in Cærem. Clericorum Regul. Minor. *part.* 2. *c.* 7. Cærem. Clericorum Regular. S. Pauli *lib.* 1. *cap.* 1. præscribunt, quod incensato Choro, & præstita a Diacono, & a suo comite reverentia ad utramque Chori partem, & facta etiam genuflexione Cruci, vel Sacramento, idem Diaconus pergit in Presbyterium per latus Evangelii, ubi facta Altari juxta cornu Evangelii genuflexione, incensat Subdiaconum stantem facie versa ad eumdem Diaconum, præmissis debitis mutuis inclinationibus, idcirco iterum super hoc Ritu sermonem instituimus, ut validiori discursu firmetur nostra contraria opinio superius tradita, nimirum quod Diaconus tunc, nempe in Missa, & modo in præsenti casu debeat egredi non per ostiolum a latere Evang. sed a latere Epist. per quod ingressus est ad incensandum Chorum. Nos igitur versamur in hac opinione, quod Subdiaconus debeat incensari a latere Epist. sive Chorus sit ante Altare (ut concedunt in tali casu etiam Bauldry *par.* 3. *c.* 11. *art.* 7. *n.* 19. necnon Bissus *lit. D*, *n.* 123. §. 34.) sive Chorus sit retro Altare, in quo tamen casu prædicti Bissus, & Bauld. censent Subdiaconum incensandum esse a Diacono a latere Evang. & idcirco etiam juxta ipsos debet Diaconus egredi ab eodem latere Evangelii: sed admittere non possum hanc Ritus variationem in Subdiaconi incensatione, & iterum sustineo semper Subdiaconum incensandum esse a latere Epist. quo firmato, magis congruum mihi videtur, quod completa Chori incensatione debeat ab eodem latere Diaconus egredi e Choro. In hac sententia versantur etiam doctissimi Monachi S. Mauri; in suo etenim Cærem. *lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 25. sermone habito de Diacono incensante Chorum, ajunt — *Incensatione Chori peracta, profunde se inclinabit versus ipsum Chorum in suprema parte circa medium & reversus ad Altare, genuflectet ubi prius ante discessum, stansque a latere Epistolæ thurificabit Subdiaconum duplici ductu.* — Certum autem est ibi sermonem esse de Choro existente retro Altare, ut ex eorum consuetudine, necnon ex contextu verborum manifeste id colligitur. Si autem juxta ipsos debet Diaconus stare a latere Epistolæ dum Subdiaconum thurificat, quis inficiari poterit magis congruum esse Diaconum egredi ab eodem latere, quam a latere Evangelii? alias egrediendo ab hoc latere deberet perficere totum gyrum Presbyterii, & genuflectere in medio, non vero in eodem loco, ubi prius ante discessum a Presbyterio. Omnes illi, qui censent Subdiaconum esse incensandum a latere Evangelii, ideo moventur ad hoc asserendum, quia firmiter tenent, eos, qui a Choro discedunt, & ad Capellam pergunt, semper egredi a latere Evangelii; ex quo autem Diaconus servando hanc regulam debeat ab eodem latere egredi, ne totum gyrum Presbyterii perficiat, congruum judicant, illum se a latere Evangelii sistere, & in eo situ Subdiaconum ad ejusdem Diaconi faciem vertentem thurificare; nos vero e contra magis invariabilem judicamus dispositionem illam, qua præscribitur Subdiaconum semper incensari debere a latere Epistolæ, & facie versa ad idem latus, ad quod versus incensatus fuit Celebrans, sicut ob eamdem rationem ad idem latus conversus debet incensari Diaconus a Thuriferario; & idcirco suadetur in hoc casu minus incongruum esse variari regulam illam, quod discedentes e Choro debeant egredi a latere Evangelii: & revera Acolythi in Missa Solemni, celebrante aliquo in dignitate constituto, quando deferunt bacile, & bucale argenteum: necnon mappulam ad lavandas, & tergendas manus Celebrantis, quia id præstare debent a latere Epistolæ, ab eodem latere exeunt a Choro prædicta deferentes, non vero a latere Evang. faciendo totum gyrum Presbyterii; cum igitur Diaconus debeat pariter incensare Subdiaconum a latere Epistolæ, ab eodem latere egredi magis congruum videtur, quam a latere Evangelii.

Superest hoc solummodo advertendum, quod juxta Cærem. prædictorum Clericorum Sancti Pauli, Diaconus post incensatum Celebrantem, quia non discedit a medio Capellæ, sed a latere Epistolæ, nullam debet facere genuflexionem, e contra vero juxta Cærem. Clericor. Minor. & Monachorum S. Mauri, præscribitur talis genuflexio, quam nos quoque approbavimus; in hoc unusquisque sequi potest consuetudinem suæ Ecclesiæ.

LXIII. Gav. num. 42. — *Ad Orationem ultimam, &c.*) Circa finem Antiphonæ, quæ repetitur a Choro post *Magnificat*, Ministri sacri locant se unus post alium retro Celebrantem in recta linea & hoc modo procedent ad medium Altaris cum

eodem

eodem Celebrante; qui finita Antiphona a Choro, & osculato Altari, ad populum conversus dicit: *Dominus vobiscum*, & prosequitur Missam more solito usque ad finem, *ut supra*, hoc tamen notato, quod Diaconus dicit: *Ite Missa est* cum duplici *Alleluja*, ut in Missali. Bauld. *sup. n.* 20. Bissus *supra* §. 8. Gerlacus Vinitor *sup. n.* 13.

Tandem finita Missa, factis debitis reverentiis Cruci Altaris, & Choro, & acceptis biretis de more redeunt in Sacristiam, ubi facta Cruci, vel Imagini debita reverentia, & postquam sacras vestes exuerint, mutua sibi gaudia Paschalia annunciant, factis sibi invicem mutuis reverentiis, & quasi amplexibus, & idem fit ab omnibus de Choro, & deinde omnes læti in Domino recedunt. Bauld. Gerlacus Vinitor *supra*, Hippolytus a Portu *supra num.* 16. Halden *supra.*

Post Missam aliquis Sacerdos paratus Superpelliceo, Stola, & Velo humerali albi coloris cum Clericis, faces deferentibus, reportat Pyxidem cum Sanctissimo Sacramento ex Oratorio secreto ad Tabernaculum ordinarium, seu solitum. Bauldry *supra n.* 21. Gerlacus Vinitor *sup. n.* 14. Turrinus *par.* 3. *sect.* 2. *cap.* 3. *de Sabbato Sancto* §. *Reportetur.*

LXIV. Gav. num. 43. — *Peracta Missa quæritur, an aliæ Missæ celebrari queant, &c.*) Hoc dubium discutitur etiam a Castaldo *lib.* 3. *sect.* 8. & a Bisso *lit. S. n.* 7. §. 1. *et* 2. ubi fatetur se non posse refellere sententiam affirmativam, quia scit nonnullos doctos, & timoratæ conscientiæ viros eam in praxi aliquando reduxisse; tum etiam quia multi DD. & quidem fere in omnibus maxime venerati eam apertissime tuentur. Verum nullo modo tenenda est prædicta sententia affirmativa, quia nonnulla emanarunt a S. C. & Summis Pontificibus Decreta, quæ expresse prohibent in hac Feria Celebrationem cujuscumque Missæ Privatæ, in quacumque Ecclesia, & Oratorio, & non concedunt nisi Celebrationem unius Missæ Solemnis, & Conventualis; id patet in Decreto edito S. R. C. die 11 Februarii 1690. approbante PP. Alexand. VIII. die 11. Martii ejusdem anni, & datum in nostro Indice *sub n.* 495. In alio pariter Decreto edito die 11. Januarii 1693. in una *Galliarum*, quod exhibetur in nostro Indice *sub n.* 504. Denique idem colligitur ex alio Decreto edito die 13. Julii 1697. in una *Januen.* & dato in nostro Indice *sub num.* 515.

LXV. Gav. eodem num. 43. — *Quod accidere potest, quando Festum Annunciationis inciderit in Sabbatum, &c.* (Prædicto loco Gavantus prius videtur concedere, quod si in Sabbatum Sanctum incidat Festum Annunciationis, possit a Superioribus concedi facultas celebrandi aliquas Missas, sed nonnisi post inchoatum saltem solemne Sacrificium; num. tamen 45. tenet etiam in tali casu non esse celebrandam, nisi unicam Missam Solemnem. Verum etiam pro talis contingentia facti satis provisum est ab Apostolica Sede per sua Decreta, quid faciendum sit, si occurrat prædictum Festum in Sabbato Sancto, nimirum esse transferendum ejus Officium una cum præcepto audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus ad Fer. II. post Dom. in Albis, quod quidem Decretum editum fuit a S. R. C. die 11. Martii 1690. & est illud idem, quod supra innuimus, dato in nostro Indice *sub n.* 495. de quo Decreto pariter sermonem fecimus supra agentes de Ritibus servandis in Feria sexta Parasceves, & iterum sermonem faciemus de eodem in nostris Additionibus, & observationibus ad Gavanti Commentaria in Rubr. Breviarii Romani. Solum hic advertimus iterum, quod si Festum Annunciationis in dicto casu, ob Festum altioris Ritus occurrens in prædicta Fer. II. post Dom. in Albis, deberet protrahi, quo ad recitationem Officii, nonideo protrahenda esset obligatio audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus in illa Feria, sicuti de facto fit, quando accidit tale Festum Annunciationis in Fer. V. in Cœna Domini, tunc enim, ut diximus, licet transferatur Officium, & Missa, non tamen protrahitur Festum, sed hoc servatur in illa Feria, observando præceptum audiendi Sacrum, & abstinendi ab operibus servilibus. Deinde advertendum est, quod licet modo Festum Annuntiationis, quando id incidit in Parascevem, aut Sabbatum Sanctum, ex vi prædicti Decreti, tam in foro, quam in Choro transferatur, non tamen permittit eadem S. C. sed potius prohibet alia quoque Festa si quæ accidant in aliqua Diœcesi similiter in foro transferri, quando die suo celebrari Officium, ac Missa non possunt.

LXXI. Gav. num. 47. *In Octavis Paschæ distribui solitus fuit Cereus, &c.*) In utraque Cerei Paschalis benedictione ab Exodio relata, de qua supra mentionem fecimus, ait ipse ab eodem Cereo benedicto decerptas fuisse a Fidelibus aliquas particulas contra procellas. Hinc nonnulli arbitrantur Agnos Cereos, qui vulgo Agnus Dei appellantur, originem trahere, de quibus Amalarius *lib.* 1. *de Divinis Officiis cap.* 16. ait: *Libellus Romanus narrat eodem die* (scilicet Sabbato Sancto) *benedici coram oleo mixtam, indeque fieri Agnos, eosque reservari usque ad octavas Paschæ.* Idem scribit Alcuinus, & idem præscribitur in Ordine Romano, quibus adstipulatur Durandus in *lib.* 6. *c.* 79. ubi sic ait: *Hac die Acolythi Romanæ Ecclesiæ faciunt Agnos de cera nova benedicta, vel de cera Cerei Paschalis anni præcedentis, admixto Chrismate, qui in Sabbato in albis in Ecclesiis per Dominum Papam distribuuntur.*

LXVII. Gav. num. 48. — *Romæ varia est consuetudo, &c.*) Ultra dies a Gav. descriptos, in quibus accendi debet Cereus Paschalis, placet etiam, immo videtur conveniens usus accendendi dictum Cereum in Festis Apostolorum, Patroni, ac Titularis, & Dedicationis Ecclesiæ, & in omnibus Festis Sanctorum de præcepto; immo & in diebus Festis Sanctorum, non de præcepto, sed solemniter in Choro celebratis. Item accendi potest Cereus in Missa non solemni, sed Parochiali die Dominico, & in omnibus Festis Sanctorum.

rum. Item in Missis Votivis solemnibus pro re gravi, dummodo non adhibeatur color violaceus, unde non est accendendus in Missis majorum, minorumque Litaniarum, & in aliis similibus, & a fortiori accendi non debet in Missis Defunctorum, licet cantatis.

Advertendum tamen est, quod in die Sancto Paschæ accenditur dictus Cereus ad totum Matutinum Solemne, & Laudes, item in Missa ad Vesperas, & Completorium. Duobus vero sequentibus diebus Dominicis, & Festis Sanctorum accenditur ad Laudes, Missam solemnem, & Vesperas. Ex Castaldo *lib.* 3. *sect.* 9. *c.* 8. *num.* 3. & 4. Bauld. *sup. n.* 24. Memoriale Rituum *supra n.* 17. *de Vesp. Sabb. Sanct. a num.* 1. *ad* 6. *usque inclusive.*

LXVIII. Gav. n. 49. *Postremo a primis Vesperis Ascensionis usque ad finem Evangelii, &c.*) in die Ascensionis accenditur ad primas Vesperas, Laudes, & Missam solemnem usque ad Evangel. quo dicto statim extinguitur, & completa Missa solemni, seu Parochiali, removetur a Candelabro & reportatur in Sacristiam, & non amplius accenditur, nisi ad Sabbatum Pentecostes in benedictione Fontis. Castaldus *supra*, Memoriale Rituum *Majoris Hebdomadæ sup. n.* 6.

LXIX. Gav. num. 50. *Cundelæ tres, &c.*) Post Missam extinctis Cereis Altaris, & Cereo Paschali, extinguuntur etiam tres supradictæ Candelæ in cuspide Arundinis positæ, quæ amplius non accenduntur, & ideo Arundo ipsa amovetur omnino, Bauld. *supra n.* 21. Memoriale Rituum *supra n.* 33. A Portu *supra n.* 16. §. *Arundinis Candelæ.*

Superest nunc, ut exhibeamus sequentia Decreta, quorum primum est — Cereus Paschalis regulariter accendi debet ad Missas, & Vesperas solemnes, in triduo Paschatis, in Sabbato in Albis & Dominicis, usque ad Ascensionem; in aliis servanda est consuetudo Locorum. S. R. C. 19. Maij 1607. & datur in nostro Indice *sub n.* 68.

Secundum vero est — Functiones omnes Hebdomadæ Sanctæ non sunt de juribus mere Parochialibus, ut declaravit S. R. C. die 10. Decemb. 1803. & datur in nostro Indice *sub n.* 566.

De Ritibus peragendis in eodem Sabbato Sancto, in Minoribus Ecclesiis.

De præparandis pro omnibus functionibus in hac die persolvendis. §. I.

Extra Portam principalem Ecclesiæ præparetur Mensa cum Mantili albo, & super eam legile parvum, seu cussinus cum Missali, Pelvicula, seu Patena cum quinque globulis incensi, Thuribulum & Navicula cum Thure; Vas aquæ benedictæ cum Aspersorio: Manipulus, Stola Diaconalis, & Dalmatica albi coloris; Laterna cum candelula, & lignis sulphuratis. Item prope dictam Mensam tripes cum foculo, in quo accendi debent Carbones pro novo igne; Forcipes ferreæ, Arundo ornata cum tribus candelis in summitate.

In Ecclesia paretur Altare majus cum Cruce, & Candelabris festivis; Duplex in eo pallium, album subtus, & violaceum desuper; Pes ligneus, vel basis marmorea in latere Evangelii, pro firmanda Arundine in eodem latere; legile velo albo contectum pro Præconio cantando. Cereus benedicendus aptatus in Candelabro magno a latere pariter Evangelii, *ut supra*; Lampades compositæ.

In Abaco ejusdem Altaris præparetur Mensa mantili albo composita, Missale pro Præconio, & Missa, Calix cum ornamentis albi coloris, Pelvicula cum utceolis Vini, & Aquæ, & cum Manutergio.

In Sacristia præparentur quatuor Superpellicea pro Clericis. Amictus, Alba, Cingulum, Stola, & Pluviale coloris violacei; item Manipulus, & Planeta violacea, nec non Manipulus, Stola, & Planeta coloris albi. Velum pro humeris albi coloris, & Cerei pro asportatione Pyxidis, & Crux Processionalis.

In Baptisterio si adsit, præparentur ea, quæ diximus *supra*.

De principio Officii usque ad benedictionem Cerei §. II.

Extra Ecclesiam excutitur a Sacrista, vel ab alio novus ignis e silice, & accenduntur Carbones in foculo, & hora competenti quatuor Clerici accipiunt Superpellicea in Sacristia, & disponunt omnia suis locis. Dato signo cum crotalo, Celebrans lotis manibus accipit Amictum, Albam, Cingulum, Stolam, & Pluviale coloris violacei, & deinde procedit ad portam principalem Ecclesiæ hoc ordine.

Primus Clericus manibus junctis; tertius Clericus cum Cruce processionali, Celebrans inter duos Clericos.

Extra portam Clericus cum Cruce sistit in limine portæ, renes eidem vertens, facie Crucifixi versa ad Celebrantem. Celebrans ante Mensam collocatam inter ipsum, & Crucem, ibidem stans ex Missali posito super legile, legens benedicit ignem tribus Orationibus, deinde unica Oratione grana incensi, quæ dum benedicuntur, primus Clericus forcipe sumit novum ignem benedictum, & ponit in Thuribulo.

Celebrans imponit cum benedictione, & osculis incensum in Thuribulo, deinde aspergit ignem & grana, & eadem postea thurificat; idem Celebrans post redditum Thuribulum Thuriferario, deponit Pluviale, & Stolam coloris violacei, & accipit Manipulum, Stolamque Diaconalem, & Dalmaticam albi coloris; interim secundus Clericus cum aliquo ligno sulphurato accendit candelam de novo igne, & recondit in laterna, & alius Clericus accipit pateram cum granis incensi: Celebrans iterum ponit incensum in Thuribulo cum benedictione, & osculis, postea accipit Arundinem, & proceditur ad benedictionem Cerei ordine sequenti.

Primo,

Primo, Clericus cum granis incensi a dexteris, & Thuriferarius a sinistris. Secundo, tertius Clericus cum Cruce: Celebrans cum Arundine, & alius Clericus cum laterna a sinistris ejus; Clerici cum granis, Thuribulo, & Cruce ingrediuntur Ecclesiam, & sistunt quando Celebrans ingressus fuerit januam Ecclesiæ. Celebrans ingressus Ecclesiam inclinat Arundinem, & accensa ex candela laternæ, sive ex ligno sulphurato una ex tribus candelis Arundinis per Clericum, genuflectit, genuflectentibus omnibus; excepto tantum Clerico Cruciferario, & sic genuflexus clara voce dicit: *Lumen Christi*; tum surgentibus omnibus, & Clerici, seu Sodales alicujus Confraternitatis, si adsint, respondent: *Deo gratias*, & alia vice facit ut supra, donec pervenerit ad Altare, ut ibi dicat tertia vice, *Lumen Christi*, ut supra.

De Benedictione Cerei. §. III.

His omnibus peractis, & data Arundine alicui Acolytho, seu alicui Sodali, Celebrans genuflexus (accepto prius libro de manu alicujus Acolythi, seu Sodalis, ut supra) ante Altare in infimo gradu, prætermisso *Munda cor meum*, dicit tantum, *Jube Domine benedicere*, & ipsemet subdens dicit: *Dominus sit in corde meo, & in labiis meis, ut digne, & competenter annunciem suum Paschale Præconium.* Deinde surgit, & facta genuflexione Cruci Altaris, accedit ad legile paratum in plano Evangelii hoc ordine. Primo, Thuriferarius habens a dexteris quartum Clericum cum granis incensi; secundo, tertius Clericus cum Cruce, habens a sinistris secundum Clericum cum Arundine; tertio, Celebrans cum Missali.

Cum pervenerint ad legile supradicti, apud illud se disponunt in recta linea, ut supra, & vertunt faciem sicut Celebrans juxta nostram sententiam, non ad partem Aquilonarem, sed ad Meridionalem, & latera sinistra ad Altare ut facilius populus audire possit Præconium Paschale.

Celebrans, posito Missali super legile, illud apertum incensat, ut supra diximus, & postea clara, & hilari voce incipit præconium: *Exultet*, *&c.* Ad verba: *Curvat imperia* infigit grana incensi prout *supra*, & ad alia verba: *Rutilans ignis*, accendit Cereum ex una candelarum Arundinis: ad verba: *Apis mater eduxit*, quiescit donec quartus Clericus ex Cereo per candelulam in virga lampadem, vel lampades accendat. Finito Præconio, Celebrans claudit Missale, secundus Clericus firmat Arundinem in sua basi; tertius deponit Crucem a latere Epistolæ, vel eam defert in Sacristiam; deinde præcedentibus Thuriferario cum Clerico de granis a sinistris, ac secundo, & tertio Clerico, facta genuflexione Altari, revertitur Celebrans in Sacristiam; ibique depositis Paramentis albis, accipit Manipulum, Stolam, & Planetam coloris violacei.

De Prophetiis §. IV.

Celebrans ita paratus, præcedentibus Clericis, procedit ad Altare, & facta Cruci genuflexione ascendit, osculaturque illud in medio, deinde accedens in cornu Epistolæ super Missali ab aliquo Acolytho ibi asportato, alta voce legit duodecim Prophetias, Orationes, & Tractus, genuflectens cum omnibus, dum ante Orationes, excepta ultima, dicit: *Flectamus genua*, cui Clericus surgens respondet: *Levate.*

Si tamen erit numerus sufficiens Acolythorum, in plano ante Altare cantare poterunt Prophetias, & tunc Celebrans eas submissa voce legit; ita etiam si erit Chorus, omnes tractus cantabit, aliter leget idem Celebrans, ut diximus.

Completa ultima Oratione, Celebrans descendit in planum, & facta genuflexione Cruci procedit ad scabellum, sive Credentiam, & ibi deponit planetam, & manipulum.

Si Ecclesia habuerit fontem Baptismalem, Celebrans accipiet Pluviale violaceum; si autem Fontem non habet, accedit sine Casula ante Altare pro Litaniis, ut infra.

De Benedictione Fontis. §. V.

Si benedicendus sit fons Baptismalis, primus Clericus amovet Cereum accensum a Candelabro, & accedit ante Altare, tertius Clericus accipit Crucem, & similiter venit ante Altare. Duo alii Clerici accedunt ad Celebrantem sedentem super aliquo scabello, qui surgens incipit alta voce Tractum: *Sicut Cervus*, *&c.* quem lente prosequitur cum suis Clericis.

Inchoato Tractu, dirigitur Processio ad Fontem, factis debitis reverentiis Altari hoc ordine. Primo Clericus cum Cereo; secundo Clericus cum Cruce; tertio Celebrans medius inter duos alios Clericos, recitans tecto capite Tractum. Cum ad Fontem pervenerit, peragit omnia, *ut supra*, extollendo, & deprimendo vocem, etiamsi non cantet, ut in Missali, & ipsemet aspergit populum de aqua, quam benedixit suo tempore, & baptizat in Paramentis albis, si aliqui sint, quos catechizaverit ante Officium, & in Ecclesiam introduxerit eodem modo, quo supra diximus.

De Litaniis, & Missa cum Vesperis, &c. §. VI.

Completa Fontis benedictione, incipit Litanias, & revertitur ad Altare, & deposito Pluviali procumbit ad Altare, ut supra, si aliquis cantet, vel legat Litanias; si vero ipsemet recitat, tunc non prostratus, sed genuflexus manet, & eo casu, non dicit in fine *Kyrie eleison*, sed discedit ad vestiendum se pro Missa celebranda in Paramentis albis, & interim removetur Pallium Altaris violaceum, ut appareat album, quod sub ipso positum fuit, & accenduntur candelæ. Ponitur etiam ab aliquo Acolytho Calix super Altare, & præparatur Miss. su-

per

per cussino albo; deinde Celebrans indutus Paramentis albis, revertitur ad Altare (Clerico præcedente) ante cujus gradus facit Confessionem de more cum Psalmo *Judica me Deus, &c.* si adsint aliqui Clerici Cantores, sive Laici, qui sciant cantare, poterunt cantare *Kyrie eleison* (licet reliquum Officium sine cantu celebratum fuerit) sin autem non adsit Chorus, ipse Celebrans juxta morem, facta Confessione, ascendit ad Altare, & in ejus medio post Orationem *Aufer a nobis*, dicit immediate *Kyrie eleison*, ut alias cum non legatur Introitus. Si hæc Missa, ut dixi, celebratur cum cantu Chori, fieri poterit in ea thurificatio Altaris, etiamsi celebretur ea sine Ministris sacris, non obstante sequenti Decreto — In Missa Conventuali dierum solemnium, quæ absque cantu, & Ministris celebratur, non est facienda thurificatio, ut respondit S. R. C. die 22. Januarii 1701. in una *Camaldulensium ad* 11. *dubium* — Ex dicto enim Decreto colligitur, quod ad faciendam hanc thurificationem sufficiat si Missa celebretur cum cantu, etiamsi sine Ministris. Finita autem tali incensatione, tunc dicit *Kyrie* in cornu Epistolæ; & deinde rediens ad medium Altaris cantat, vel dicit *Gloria in excelsis*, & pulsantur Campanæ, ut supra diximus.

Post Epistolam Celebrans dicit ter *Alleluja*, elevando gradatim vocem, & Clerici post quamlibet vicem in eodem tono repetunt illud, & Celebrans prosequitur ℣. & Tractum. Reliqua omittit, vel dicit prout in Missali. Loco Antiphonæ, *Communio*, dicuntur Vesperæ, ut in Missali, videlicet, Celebrans in cornu Epistolæ dicit Antiphonam *Alleluja, &c.* & cum Clericis prosequetur Psalmum *Laudate &c.* & in fine repetitur *Alleluja;* deinde subdet Antiphonam: *Vespere autem Sabbati, &c.* cum Cantico *Magnificat.*

Si Missa sit in cantu, *ut supra*, incensare poterit oblata, & Altare, quod etiam incensabit ad prædictum Canticum *Magnificat.*

Finita Missa, Celebrans, præcedente Ministro, deferente Missale, redit in Sacristiam de more. Minutiores Ritus, & Cæremonias hic omisimus, quia Celebrans respective servare poterit alia, quæ supra diximus de hac sacra functione, servatis servandis pro Ecclesiis Minoribus.

Tandem Celebrans, vel alius Sacerdos, paratus Cotta, & Stola alba, ac Velo humerali, reponit Sanctissimum Sacramentum, Clericis, vel aliis faces deferentibus, in Tabernaculo solito, a quo amplius non removetur, nisi necessitas ad id cogat. Ex Memoral. Rit. *pro Eccles. Minor.* ex Bauldry *part. 4. c.* 11. *art.* 6. & ex Turrino *part.* 3. *sect. 2. c.* 3. §. *In Minor. Ecclesiis.*

Terminatis Commentariis, & Observationibus in Rubricas, quæ in Missis, & Officiis Quadragesimalibus exacte observantur ab Ecclesia Latina, superest nunc, ut te moneamus, benevole Lector, ideo nos de Ritibus, qui toto Quadragesimali tempore in Ecclesia Græca peraguntur, pauca tradidisse, quia de iis Gavantus noster, cujus vestigiis insistimus, nullam fere mentionem fecit. Quisquis tamen de Ritibus Quadragesimalibus prædictæ veteris Ecclesiæ Græcæ instrui perfecte desiderat, legere poterit ejus Officium Quadragesimale recens recognitum, & castigatum ad fidem præstantissimi Codicis Barberini, quod in latinum sermonem convertit, & doctissimis etiam Diatribis illustravit, linguis Orientalibus, & omnigena eruditione ornatissimus Angelus Maria Quirini S. R. E. Cardinalis, & Bibliothecæ Vaticanæ præfectus. De Ritibus vero servari solitis ab Ecclesia Græca in Vigiliis noctis præcedentis, necnon in tota die Dominicæ Passionis, seu Feria VI. Parasceve majoris Hebdomadæ, opusculum edidit noster piissimus pariter, & doctissimus Cardinalis Thomasius sub titulo, *Officium Dominicæ Passionis, &c.* quod latino sermone donavit, illud desumendo ex diversis Græcorum libris, scilicet *Typico S. Sabæ, Triodio Euchologio, Evangelistario, Horologio, Anthologio,* græce edito in alma Urbe sub Clemente VIII. & *Horologio* Monasterii Criptæ Ferratæ in Agro Tusculano græce pariter typis expresso anno 1677.

De Die Sancto Paschæ, usque ad Festum Trinitatis XI.

GAVANTUS.

1. Nobilitas anni, mensis, decus, alma dierum, splendor horarum est Pascha, *ex Rupert. lib.* 6. *cap.* 26. Pascha, idest, transitus, ex vi nominis Hebræi *apud Isid. lib.* 1. *cap.* 31. vel Passio, a Græco verbo πασχειν *apud Innocent. III. in Sermon.* vel est compositum ex Hebræo, & Græco per divinam dispositionem; quia in Passione Christi cum ipso & nos transivimus de morte ad vitam, ita *August. citat. a Durando lib.* 6. *c.* 86. celebratur etiam semper in Dominica ex auctoritate S. Petri, *apud Baron. ann.* 58. *num.* 82. & meminit *Clemens lib.* 5. *Const. c.* 18. Item ex Decreto Pii *cons. dist.* 3. *nosse* post decimum quartum diem Lunationis primi mensis, & ex Decreto Victorii *de cons. dist.* 3. *c. celebritatem;* tum ut a Judæis Pascha nostrum distinguatur, tum quia Christus resurrexit die Dominico post 14. Lunam, hoc est, *ex Isid. sup. in* 3. *hebdomada* Luna ob numerum mysticum Trinitatis, sicut etiam triduo mortuus resurrexit tertia die, qui vixerat triginta tribus annis, in quibus numeris resplendet ternarius numerus in quo intellige, non modo gloriam Trinitatis, sed salutem omnium, qui ante legem, qui sub lege, qui sub gratia extitere. Hæc *ex Isid. cit. & Rupert. lib.* 8. *c.* 14.

2. Habet Octavam ex institutione Apostolorum, ait *Baron. anno Domini* 58. *n. cit.* infra quam si fit commemoratio de Simplici, non tamen dicitur tertia Oratio.

3. Missa vero habet hæc notatu digna. Sequentia auctorem habet hactenus incognitum, de qua *Durand. lib.* 6. *c.* 87. neque priores illo meminere, nisi subobscurissime. *Honorius in Gemma lib.*

lib. 3. *c.* 135. Graduale adhuc dicitur *ex Sacramentario Gregor.* quod, ut alias docuimus, Canticum est laborantium, & dicitur propter recenter baptizatos, qui gradiuntur ad gloriam, quam Resurrectio Christi promittit cum labore. Additur *Alleluja* duplex, ob spem binæ stolæ, animæ, & corporis, & ut gradiendo lætentur cum laude Dei. Hæc partim *ex Rupert. lib.* 8. *c.* 1. partim *ex Hugone Victor. de spec. Miss. observat. lib.* 3. *c.* 32. notat *Ordo Romanus sumi* Graduale ex Psalm. 117. ab hac die usque ad Sabbatum in Albis, unde nimirum sumitur & ille versus frequentior *Hæc dies*, *&c.* cui Psalmo titulus est *Alleluja*, ut supra diximus, *ex Rupert. lib.* 7. *c.* 11. Reliqua quæ habentur in Missa hujus Festi, & in Octava propria, patent ex dictis *in Rubr. gener.*

Ite Missa est, dicitur cum duplici *Alleluja*, usque ad Sabbatum in Albis inclusive., in Missis nimirum de Octava Paschatis, non in iis, quæ cum Paramentis violaceis forte debent cantari, puta Litaniarum majorum, seu pro publica necessitate: quia duplex *Alleluja*, est proprius Ritus Missæ Paschalis, & summæ lætitiæ, & meo judicio, neque in Missa quacumque Votiva solemni pro re gravi debet dici.

4. Evangelium legitur secundum Marcum, sicuti pridie secundum Matthæum, & postridie secundum Lucam, ordine congruo, quem indicat *Augustin. serm.* 144. *de temp.* & Evangelia cum Epistolis per totam hanc Octavam habentur in Comite S. Hieronymi; sicut etiam Orationes *in Sacramentario Gregoriano*, & Officia Missarum *in Antiphonario ejusdem S. Gregorii*, usque ad Domin. in Albis, sed Orationes Feriæ tertiæ, quintæ, & sextæ, & Sabbati sunt Ambrosianæ, *ex Pamelio.*

5. In Sabbato in Albis, qui titulus est vel ab Angelis, qui visi sunt in Stola candida *ex Durand. c.* 80. vel quia hodie baptizati deponebant albas vestes *ex Alcuin.* ut intelligant fore illis requiem æternam Sabbati cœlestis, si deposuerint corpora immaculata, ut vestes albas in morte. Una est varietas post Epistolam; quia quatuor *Alleluja*, & duo versus deinceps dicuntur: qua de re vide, quæ diximus *part.* 1. *in Rubr. tit.* 10. abundant autem *Alleluja*, & merito in lætitia Paschali, *ex August. epist.* 19. *ad Joann. c.* 17.

6. De Dominicis sequentibus nulla est Rubrica specialis, habentur earumdem Missarum Officia *in Antiphonario Gregor.* Orationes autem non sunt eædem *in Sacramentario*: tamen habentur *ibidem sub aliis titulis.* Domin. in Albis meminit *Clem. lib.* 5. *Const. cap.* 20. cujus Oratio est Ambros. *ex Pamelio.* Tempus est Paschale, quod vocatur, Remissionis, *a Conc. Carthag.* 4. *Can.* 82.

7. Occurunt in hoc tempore Paschali Litaniæ Majores, & Minores, seu Rogationes; & Majores quidem in Festo Sancti Marci, etiamsi Festum cum ejusdem Missa contingat transferri, quas instituit S. Gregor. Papa non simpliciter; sed ad S. Petrum, ut ait *Baronius in notis Martyrolog.* 25. *Aprilis*, erant etiam annuæ ante Gregor. ut idem ipse ait *initio lib.* 2. *Epist. & in Comite S. Hier.* habentur Epistola, & Evangelium assignata Missæ de Rogationibus. Septiformem ille Litaniam instituit, propter imminentem cœlestis iræ mucronem, ait *Ordo Roman.* hoc est, pestem inguinariam; quia obibant multi, etiam oscitando, & sternutando, morte repentina. Unde & oscitantes digito super os formabant signum Crucis, & sternutantibus dicebatur: *Deus te juvet*, qui mores ad nos usque devenerunt, *Durand. lib.* 6. *c.* 202. sed *Baron.* haurit a *Plinio l.* 28. *Histor. natur.* Ritum salutandi prædicto modo sternutantes.

8. Dictæ vero sunt hæ Litaniæ, Processiones nigræ; quia in signum mœroris, & pœnitentiæ homines vestibus nigris induti procedebant; Cruces, & Altaria nigris coloribus velabantur. Item dicta est Processio Septiformis, quia S. Gregor. eam distribuit in septem ordines ad certas Eccles. Clericorum, Religiosorum, Monialium, Puerorum, Adolescentium, Viduarum, Continentium, & Conjugatorum. *Idem ibid.* fit in primis ad conservandas fruges. *Ordo Romanus.*

9. Si terminatur Processio Litaniarum majorum ad Ecclesiam Sancti Marci, cantatur ibi Missa de S. Marco, ex Decreto Sacr. Rituum Congregation. 13. Maji 1603. quia titulus est Ecclesiæ, & lætitiæ locus eo die. * Nam alioquin cantantur duæ Missæ, de Festo, & de Litania, ex *Micrologo. cap.* 38. In Missis autem de S. Marco non fit commemoratio Litaniarum.

10. Si occurrant in die Paschatis, transferuntur in feriam tertiam sequentem ex Decreto S. R. C. *die* 25. *Septembr.* 1627. & in Missa de rogationibus, quæ dici debent sine commemoratione octavæ Paschatis, dicitur quidem Præfatio Paschalis; sed ea, quæ cum suo cantu dicitur in diebus ferialibus: quia est Missa ferialis, & consequenter neque in fine Missæ adduntur, *Ite Missa est*, duo *Alleluja*, certum autem est, quod festiva Præfatio Paschalis dici non debet; sicuti non dicitur ex Rubricis hujus Missæ in Litaniis majoribus, *Credo*, neque Præfatio de Apostolis, licet sit Festum S. Marci, ut probavimus *supra part.* 1. *tit.* 11. *n.* 2. *Communicantes* dicitur ea ratione, quam attulimus *part.* 1. *tit.* 12.

11. Litaniæ Minores, idest, Rogationes Latinæ, seu deprecationes fiunt triduo ante Ascensionem: de quibus *August. serm.* 173. *de tempore, & in Concilio Aurelianensi c.* 29. *de consecr. dist.* 3. *c. Rogationes*, unde restitutæ potius *ex Baron. in notis Martyr. supra*, dici debent, quam institutæ a S. Mamerto, seu Mamerco ex *Sydon. Apol. lib.* 7. *epist.* 1. Viennen. Episc. in Galliis ob incursionem luporum, in damnum gravissimum populorum: quæ ideo appellatæ sunt Minores, quia a minori Episcopo, si ille auctor est, vel restitutor, & in minori loco respectu S. Greg. & Urbis Romæ, *Durand. ubi supra;* qua ratione eæ forent, quoad restitutionem, etiam antiquiores Majoribus, centum saltem ante annos, *ex Rupert. lib.* 9. *cap.* 5. nam anno 452. *ex Baronio loc. cit.* Mamertus erat

in

in humanis, & eo anno Litanias celebravit. * In postrema tandem Martyrologii Romani recognitione, re penitius indagata, institutor Sanctus Mamertus Litaniarum minorum, non restitutor est appellatus. Vide locum 11 Maji.

12. Fiunt autem ob peccata, pacem, pestem, conservationem frugum, & cæteras necessitates, *Ordo Roman.* cibisque Quadragesimalibus utendum esse jussit Concilium Aurelianen. *supra*, certe dies abstinentiæ sunt, non lætitiæ, *Ordo Roman. Amalar. lin.* 1. *c.* 32. negat esse jejunandum, & probat ex SS. Patribus. In Ecclesiis autem Occidentalibus fieri jejunium docet *Raban. lib.* 2. *c.* 40. quod Ambrosiani observant, translatis Rogationibus post Ascensionem; ne præsente sponso Christo jejunent, juxta illud *Matth.* 9. *auferetur ab eis sponsus, & tunc jejunabunt*, sed & congrue sub Dominica præcedenti celebrantur, in qua invitamur ad orandum: *Petite, & accipietis.* Missa Processionum tres habet orationes, sine *Gloria*, sine *Credo*, & sine Commemoratione Festi occurrentis cujuscumque, de quo, si novem lectionum est, cantatur alia Missa. Unicum *Alleluja*, quia temperanda est lætitia Paschalis: Oratio Missæ in *Sacram. Gregor.* habetur; & officium Missæ in *Antiphonario Gregoriano.* Præfatio semper est Paschalis, etiam in Litaniis Majoribus, ut dicitur in proprio loco Missalis, quocumque die occurrant.

13. * In Fer. 5. Rogationum in Missis privatis, si fiat de Sancto 9. lectionum, in illius Missa fit commemor. Rogationum; si fiat officium de Simplici Festo, potest dici Missa de eo, cum commem. Rogationum, vel Missa Rogationum cum commem. Festi, ut dicitur in *Rubrica propria*; si Festum non occurrat, dicitur Missa Rogationum, ut in Missali; neque in ea fit commem. de officio feriali: quod est peculiare in hac die, licet Rubrica sit obscurior in modo loquendi. Altarium paramenta erunt officio conformia; Altaris autem majoris, & Celebrantium ad quodcumque Altare conformia Missæ Rogationum, ut diximus *part.* 1. *tit.* 18. *in fin.* Hymnus Angelicus non dicitur, neque *Credo*, in Missa Rogationum Majorum, & Minorum, ut dicitur *in propria Rubrica*, quocumque die occurrant.

14. In Vigilia Ascensionis, de qua *S. Hieron. in Lectionario*, dicitur Missa propria, cujus meminere *Microl. c.* 40. & *Ordo Rom.* si in eo occurrat Festum 9. lect. dicuntur tres Missæ in Collegiatis, de Festo, de Vig. & de Rogationibus, post Tertiam, Sextam, & Nonam Horam, & in unaquaque harum; secunda Oratio, si dicenda est, erit de B. V. 3. Eccles. vel pro Papa * In privatis si eo die occurrat Festum simplex erit de eo secunda oratio, tertia de Rogat. quæ in officio nullam habent commem. quia ut diximus *n. præcedenti*, Festum simplex præcedit supra ultimas Rogationum Ferias, etiam in Missa; si occurrat Festum 9. Lectionum, Missa erit de Festo, cum commem. Vigil. & rogation. ita *in Rubrica propria.*

15. In Ascensione Domini, de qua Clem. *lib.* 5. *Constit. c.* 20. extinguitur Cereus Paschalis post Evangelium ad repræsentandum Christi discessum ab Apostolis. Missa habetur in *Antiphon. & Sacram. Gregor.* De Cereo extinguendo nihil in Missalibus habetur usque ad Pium V. neque apud antiquiores Auctores.

16. Habet Octavam, de qua *Radulph. prop.* 19. & Missa Dominicæ infra octavam habetur in *Sacram. Gregor.* sed oratio sub alio titulo Festi.

17. Vigilia Pentecostes, de qua *Hier. in Lectionario*, jejunium habet, *Ordo Rom.* non habebat quidem tempore Ambrosii, *Ex Amalar. lib.* 4. *c.* 45. & licet oppositum tribuatur Ambrosio *dist.* 76. *cap. nosse ex serm.* 60. ejusdem, tamen non est ille sermo S. Ambrosii, qui *serm.* 61. *c. scire eadem dist.* negat hoc jejunium, cum quo concordat *S. Hieron. Epist. ad Lucinium, cap. Utinam eadem dist.* Verisimile autem est Ritum mutuatum fuisse post tempora etiam Sancti Isidori, *ut ex c. post Pascha dist. cit.* dicitur nimirum *ex ejusdem c.* 42. *lib.* 1. *de officiis Eccles.* * Nunc vero temporis, hujus jejunii præceptum est de consuetudine, ajunt Summistæ, & asserunt Rubr. Breviarii *tit.* 6. *n.* 5. & Missalis *de Color. parament. tit.* 18. *n.* 5.

18. Benedictionem fontis habet, & baptismum, ut in Sabbato Sancto; *Idem Ordo*, & dicta Nona; quia in eadem hora Cornelius a Sancto Petro baptizatus fuit, *Amal. lib.* 4. *c.* 28. & quia eadem hora Christus expiravit, baptismus enim significat mortem Christi, & sepulturam ejusdem. *Roman.* 6. Unde & in Sabbato Sancto, & in hodierno baptismus solemnis habetur. Hæc idem *Amal. ibid. c.* 29. vide supra in Sabbato Sancto. Adde, adventum Spiritus Sancti vocari a Christo Baptismum, *Baptizabimini*, ait, *Spiritu Sancto non post multos hos dies. Act.* 1. & Baptizati a Spiritu Sancto Apostoli baptizaverunt aqua ter mille in die Pentecostes, quare merito sub Pentecoste Baptismus solemniter celebratur *Rupert. lib.* 10. *cap.* 2. Postremo duo Sabbata tantum Paschatis, & Pentecostes baptismate coluntur solemni, *ex Leone epist.* 4. *c.* 5. *& habetur dist.* 4. *de consecrat. duo tempora.* Immo *ex Siricio ead. dist. non ratione*; nimirum, ut primum sit Filio, alterum Spiritui Sancti; ne videatur differentia inter Filium, & Spiritum Sanctum, quorum est æque mundare animas a peccato, ait *Raban. lib.* 2. *c.* 41.

19. Ritus autem in iis tantum est diversus a Ritu Sabbati Sancti, quia in Vigilia Pentecostes ad instructionem Cathecumenorum sex tantum leguntur Lectiones, quarum antiqui, usque *ad Durand.* inclusive, quatuor tantum meminerunt, *in Sacramentario Gregor.* aliæ legebantur, & quatuor tantum, quare Ritus noster est posterior; aliæ item Orationes excepta quinta dicebantur. Tractus. *Sicut cervus*, cum Oratione sequenti, est *in Sacramentario eodem.* Item non dicitur *Flectamus genua*, quia sumus in tempore Paschali, color albus usque ad Nonam, violaceus usque ad Missam, rubeus deinceps adhibetur, * qui & in privatis Missis hujus diei, quoad vestes Celebrantium, licet celebrent ante Nonam.

20. Cæ-

20. Cæterum Missa est cum Tractu post unum *Alleluja*, pro Cathecumenis, quorum lætitia luctu adhuc miscetur, ut alias diximus. Luminaria non deferuntur ad Evang. quia eorumdem fides subobscura, & recens: qua de causa, neque *Credo* dicitur post Evang. *De Præfatione*, *Communicantes*, & *Hanc igitur*, vide *in Rubr. gener.* Officium vero hujus Missæ totum, excepta Secreta, est *in Antiph. & Sacram. Gregor.* De simplici non fit commemoratio in hac Missa, licet in officio facta sit, ut habetur supra *par.* 1. *tit.* 7. *n.* 1.

21. Introitus pro Missis privatis additus fuit a Pio V. usitatus tamen antea in Missis votivis de Spiritu Sancto. Reliqua ex prædictis patent.

22. Pentecostes, de qua *S. Clem. lib.* 5. *Constit. cap.* 21. hoc est, quinque decem, ex vi Græcanicæ vocis, ait *Durand. lib.* 6. *c.* 107. Dies quinquagesimus, *Honor. in Gemma lib.* 3. *cap.* 147. ideo figura quietis, *ex Aug. epist. ad Januar.* qui numeratur ab ipso die Paschatis, nimirum cum Hebræis a Prima Sabbati Paschæ azymorum, quæ nobis Dominica fuit resurrectionis, ut egregie notat *Rupert. lib.* 10. *cap.* 12, non tamen explicat, quomodo eo anno resurrect. Christi accidere potuit Pentecostes in Dom. explicat autem acutissime *Bellarm. l.* 3. *de cultu SS. cap.* 13. quia nimirum numerus dierum Pentecostes sumitur a die 2. Azymorum, in qua meti poterat fasciculus spicarum offerendus eadem die Domino, *Deut.* 16. *vers.* 9. quæ secunda dies eo anno fuit Sabbatum, in quo meti non poterat, sequenti ergo die messuerunt, & obtulerunt, in quo præcise Christus resurrexit, quæ fuit Dom. dies, inde ergo, numeratis quinquaginta diebus, eodem die, quo Pentecosten celebrabant Hebræi, descendit in Apostolos Spiritus Sanctus: immo super 120. discipulos, ætati Moysis, qui 120. annos vixit, congruentes, ut ait *Raban. lib.* 2. *c.* 41. & sicut quinguagesimus annus Jubilæus erat apud Judæos, ita quinquagesimus hic dies fuit Jubilæus Christi discipulis, & jubilationis dies, celebrandus cum præcedentibus 49. & seq. 7. cum omni lætitia: nempe Paschali. *Ordo Romanus*, in Jubilæo namque dabatur omnibus libertas, & *ubi Spiritus Domini, ibi libertas*, ait Sanctus Paulus.

23. Septem vero Hebdomadæ, quæ præcedunt, septem dies, qui sequuntur, septiformem Sancti Spiritus designant gratiam, *ex Honor. in Gemma l.* 3. *cap.* 147. quod a *Beda in hom. de septem hebdomad.* fuerat adnotatum, & *ab Alcuino de septem diebus.*

24. Missa habetur *in Antiphonario et Sacram. Greg.* sicut etiam Feriarum sequentium, præter quintam Epist. & Evangelia, ut *in Lectionar. S. Hieron.* Auctorem Sequentiæ, vide *in Rubr. gener.* 1. *par. tit.* 10. *n.* 3. Octavam habet hoc festum ex Institutione Apostolorum. *Baron. anno Domini* 58. & licet tempore Sancti Isidori *lib.* 1. *c.* 37. quinquaginta diebus Paschale tempus concluderetur, nobis tamen tota hæc Octava una dies est, ex Regula *Radulph. propos.* 23. & eamdem ob causam dicitur per octavam totam *Gloria in excelsis*, cum Symbolo, ut in Festis.

25. Jejunium autem Quatuor Temporum fit ad imitationem Apostolorum, qui absente jam sponso Christo, jejunio se dederunt, & Spiritus Sancti Adventu carnis delicias ablegaverunt. *Isid. lib.* 1. *c.* 37. *Amal. lib.* 2. *cap.* 1. Festivum tamen jejunium est, cum in eo non dicatur, *Flectamus genua*, ratione temporis adhuc Paschalis, *ex Ordine Romano*, quod si fiat de Simplici commemoratio, non tamen dicitur tertia Oratio in Missa.

26. Feria quinta habet in Missa quamplura, quæ desumpta sunt a Dominica Pentecostes, *Ordo Rom.* desumit omnia: *Honor. in Gemma lib.* 4. *cap.* 38. subobscure indicat Epistolam, & Evangelium diversa a Dominica Pentecostes; & ea causa esse potest, *ex Durand. lib.* 6. *cap.* 111. quia septem sunt Officia Spiritus Sancti, septiformis munere, a Sabbato ad Sabbatum, vel quia sicut Dominus ascendit Feria quinta, & per Spiritum Sanctum descendit die Dominica, ita voluit Ecclesia in utroque die communem Missæ Introitum, cum suis accessoriis post Epistolam Versibus, Offertorio, & Communione. Docet etiam *Durand. lib.* 4. *cap.* 6. *n.* 21. solitam dici diem Jovis cognatam Dominicæ, & in utroque die prohibitum fuisse quandoque jejunium.

27. An vero dies Octava Pentecostes dici debeat Sabbatum sequens, vel Dominica, disputat *Berno, de quibusdam ad Missam spec. cap.* 3. & concludit cum Catholica Ecclesia Octavam dici Dominicam sequentem, quam nos Festum Trinitatis; sed tamen tempus Paschale terminatur in Nona Sabbati, *ex Ordin. Romano, Beda, & Alcuino locis citatis*, hujus Sabbati Missa est plenissima, quia omnia, quæ dici possunt in Missa in ea una continentur, Hymnus Angelicus, Prophetiæ, Sequentia, Symbolum, Præfatio, Communicantes, Hanc igitur.

28. * Cur in hoc Sabbato Quatuor Temporum omittitur canticum trium puerorum post quintam lectionem? arbitror ego, quia dicitur statim Hymnus Angelicus nobilior Hymno trium puerorum: quod deinde adnotatum legi ab auctore antiquo rerum Liturgicarum: adde, ne duo Hymni immediate cantentur a Choro.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium, pro die Paschæ Resurrectionis, ejusque Octava.

I. Gav. n. 1. — *Celebratur semper in Dominica, ex auctoritate S. Petri, &c.*) Hildemarus in suo Commentario Regulæ S. Benedicti, cit. ab Edmundo Martene in suo pariter Commentario, in Cap. 8. dictæ Regulæ, asserit, *quod Pascha antiquitus in Ecclesia quartadecima Luna celebrabatur, quocumque die occurreret, quem Ritum SS. PP. in NicænaSynodo prohibuerunt constituentes non solum Lunam Paschalem, et Mensem inquirere, sed etiam in die Resurrectionis Dominicæ observare:* hæc Hildemarus, qui tamen hallucinatur (ut optime observat Mar-

Martene) in eo quod adstruit, Luna quartadecima, quacumque accidisset die, antiquam Ecclesiam celebrasse Pascha. Nam multo ante Synodum Nycenam aliter decreverat Victor Romanus Pontifex, ut mox *infra* videbimus, coacto Romæ Concilio adversus Asianos, qui a communi Ecclesiæ consuetudine discesserant.

II. Gav. eodem n. 1. — *Item ex Decreto Pii, &c.*) Verissimum est, quod S. Pio Pontifici I. qui anno Domini 141. Ecclesiam Christianam regendi onus suscepit, tribuitur Decretum de celebrando Paschate die Dominico, sed Epistolam Decretalem Pii, ex qua id conjicitur, veluti suppositiam, viri eruditi rejiciunt. Præterea, quamvis Decretum illud a Pio editum esse legatur in Chronico Eusebii his verbis: *Sancitum est a Pio, ut Resurrectio Dominica, die Dominico celebretur, quod a pluribus postea Pontificibus confirmatum est:* Arnaldus tamen Pontacus in notis testatur illa verba non reperiri MSS. Codicibus Chronici Eusebiani, ideoque censet ex eo penitus abradi debere; cum præsertim ex ipsomet Eusebio supra a nobis citato perspicuum sit, morem celebrandi Pascha die Dominico ab ipsis Apostolis emanasse. Quare Josephus Scaliger in nova editione Chronici Eusebii, ex eo verba illa expunxit.

III. Gav. eod. n. 1. — *Et ex Decreto Victoris, &c.*) Certissimum est Victorem Pontificem Romanæ Ecclesiæ secundo labente sæculo, congregasse in Urbe Synodum, in qua sancitum est non decimaquarta Luna primi mensis, sed Dominica post Lunam decimaquartam occurrente, Pascha esse celebrandam, juxta SS. Petri, & Pauli traditionem, ut scribit Eusebius *lib.* 5. *c.* 23. idque sub pœna excommunicationis, reclamantibus licet Asianis, maxime Polycrate Ephesino Episcopo. Quod prædictæ Romanæ Synodo adfuerint quatuordecim Episcopi, tradit auctor Libelli Synodici, quos inter viri doctissimi Baronius, Binius, Labbæus numerant Theophylum Cæsariensem, quamvis id a Pagio, Tillemontio, aliisque negetur. Verum tamen est, quod idem Theophylus fretus auctoritate Victoris Romani Pontificis Concilium Cæsareæ in Palestina eadem de causa coegit, cujus fragmentum extat apud Bedam de Æquinoctio vernali. Rationes, quibus permotus fuit Victor ad faciendum tale Decretum, fuere, ne communicemus cum Judæis Christi interfectoribus celebrantibus suum Pascha semper Luna quartadecima primi Mensis, quacumque accidat die; & ut in tota Ecclesia sit una ratio Paschatis celebrandi, & pauci Orientalis Judaizantes, omnibus Occidentalibus, pluribusque Orientalibus populis, & Episcopis aliter sentientibus, se conformarent. Prædictum Decretum Victoris in Synodo Arelatensi habita anno 314. confirmatum fuit; in Concilio Nicæno I. Oecumenico, anno 325. æquitas prædicti Decreti pariter remansit approbata, Victorisque constitutum, plene confirmatum; & denique in *Concilio Antiocheno anno* 341. *Can.* 1. iterum instauratum fuit. Thomassinus *in Tract. de dierum Festorum celebr. lib.* 2. *cap.* 15. fuse pertractat hanc discrepationem de Paschali die, & quomodo se gesserit Victor Romanus Pontifex, & quomodo prædicta Concilia ejusdem Decreto adhæserint. Baillet pariter *tom.* 4. *pag.* 9. *et seqq.* erudite disserit super eadem materia.

IV. Gav. n. 2. — *Non tamen dicitur tertia Oratio, etc.*) Sicut in Feriis occurrentibus post Dominicam Passionis, si occurrat Festum simplex, non debet dici tertia oratio *Ecclesia, vel pro Papa*, ut ostendimus in nostris Observationibus supra *ad Titulum VII. n.* 4. & id probavimus tum ratione, tum auctoritate plurium Decretorum S. R. C. necnon aliorum auctorum contra sententiam Caroli Guyeti; de qua re sermonem etiam habuimus in nostris pariter observationibus ad Tit. IX. Primæ Partis n. 6. & seqq. nec etiam infra hanc Octavam Paschatis occurrente Festo simplici debet dici tertia Oratio juxta sententiam Guyeti, sed duæ tantum, omissa illa, quæ præscribitur dicenda *Ecclesiæ, vel pro Papa*, post orationem diei.

V. Gav. n. 2. — *Sequentia auctorem habet hactenus incognitum, etc.*) Supradictæ Sequentiæ, quæ incipit: *Victimæ Paschali:* auctorem esse Hotgerum, Ducis Sueviæ filium, & Abbatem S. Galli, asserit Herrera Scriptor recentior *Lib.* 2. *de Origine, et progressu Rituum Missæ c.* 12. relatus a Card. Bona de Rebus Liturgicis *lib.* 2. *c.* 6. *n.* 6. Alii vero tribuunt talem Sequentiam Hermanno Contracto, Theutonico, qui fuit Astrolabii inventor, ita Bellotte *in suis Observ. pag.* 416. & Possevinus in Apparatu *tom.* 2. unde verum est, quod scribit Gavantus incertum esse talis sequentiæ auctorem.

VI. Gav. eod. n. 2. — *Neque in Missa quacumque votiva solemni, etc.*) Sicut in quacumque Missa Votiva solemni pro re gravi, non debet dici *Ite Missa est*, cum duplici *Alleluja*, ita in eadem Missa Votiva, si celebretur hoc tempore, neque dici debet *Graduale* (quamvis præfatum Graduale dicatur in Missa de hac Octava, cum sit proprius Ritus Paschalis) sed tantum duo *Alleluja, etc.* Bauldry *part.* 4. *c.* 12. *n.* 7. Corsettus de die Sancto Paschæ, *Tract.* 1. *part.* 2. *c.* 9. Gavantus *infra hac part.* 4. *tit.* 17. *n.* 12. Halden *p.* 1. *tit.* 21. *de Festo Sancto Paschæ, ejusque Octava*, qui etiam notat, quod in dictis Missis dicenda est *Præfatio Paschalis*, nisi habeat propriam, item *Communicantes*, & *Hanc igitur, etc.* ut in Missa de die recurrente.

De Ritibus servandis ab Octava Paschæ, usque ad Festum SS. Trinitatis.

VII. Gavant. n. 6. — *Dominicæ in Albis meminit etc.*) Dominica in Albis (hoc est prima post Pascha) est Dominica major primæ Classis, adeoque privilegiata contra quodcumque Festum in ea occurrens, quod proinde est transferendum in diem aliam proxime non impeditam, juxta Rubricam Generalem de Translatione Festorum. In Ecclesiis tamen, in quibus hodie vel occurrit Titulus, seu Festum titulare Ecclesiæ, & ad celebrandum Festum,

stum, quod transferri debet, est hodie concursus populi, possunt hac Dominica cantari duæ Missæ, una de die, altera de Festo, ut saltem fieri commemoratio de Festo, de quo hodie non licet celebrare Officium, ut habetur respective in eadem Rubrica. Vocatur autem hæc Dominica in Albis, quia hodie, teste S. Augustino serm. 1. in Octav. Paschæ: *Neophytorum habitus commutatur*, ubi tamen monet: *id ita faciendum, ut candor, qui de habitu deponitur, semper in corde teneatur.*

De Feria II. post Dominicam in Albis, aliqua occurrent dicenda post Decreta edita anno 1690. die 11. Febr. & 11. Martii, nec non die 24. Julii 1748. nimirum — Si Festum SS. Annunciationis B. M. V. occurrat in Hebdomada majori, vel Paschali, transferatur ad Feriam secundam post Dominicam in Albis, nisi in dicta Feria occurrerit Festum aliquod majoris ritus: quod si inciderit in Feria sexta Parasceves, vel in Sabbato Sancto transferendum erit (una cum præcepto audiendi Missam, &c.) ad Feriam secundam prædictam, etiam quocumque alio Festo impeditam. Ita ut eadem Feria, prædicto casu eveniente, pro sede propria, & fixa memorato Festo Annunciationis assignata, & stabilita intelligatur, & in illa eo prorsus modo, & forma præfatum Festum, quo ad Officium, & Missam celebretur, quibus propria die 25. Martii in Kalendario Romano appositum celebraretur — Quibus Decretis positis, & declaratis etiam ab Innocentio XII. die 14. Junii 1692. ut apparet in ejus Bullario, deducitur primo, quod si Annunciationis Festum ob Festum aliud altioris Ritus non translatum, sed in hac ipsa Feria II. occurrens aliquando alibi sit transferendum, ut etiam alias diximus, non tamen propterea transfertur obligatio audiendi Missam hac die, & vacandi ab operibus servilibus.

Deducitur secundo, quod prædicta Feria II. quia vigorem dictorum Decretorum intelligitur pro sede propria, & fixa, & in ea prorsus agendum, ut die 25. Martii; erit idcirco genuflectendum ad *Incarnatus est* in Missa solemni (quando cantatur dictus Versiculus) a Choro, ut præscribit Cæremoniale Episcop. *lib.* 2. *c.* 8. *n.* 53.

Deducitur tertio, quod in prædicta Feria II. post Dominicam in Albis, abstinendum erit a celebratione in Oratoriis privatis, prout abstinendum est die 25. Martii, nam Annunciatio est unus ex diebus exceptis in Decreto evulgato die 17. Novembris 1607. & dato in nostro Indice *sub num.* 74.

Toto tempore Paschali in Missis tam Festivis, quam Votivis additur in fine Introitus ante Psalmum duplex *Alleluja.* Unum item ad finem Offertorii, & unum ad Communionem, nisi jam antecedenter in illis reperiatur. Tunc enim juxta Rubricas nullum aliud est addendum ibi jam positis, aut posito. Post Epistolam vero non dicitur Graduale tempore Paschali, sed tantum dicuntur duo ℣℣. cum quatuor *Alleluja*, duo scilicet ante primum ℣. tertium post primum ℣. & quarum post secundum ℣. quæ omnia declarantur in Rubrica præfixa Festo Annunciationis B. M. V. & post Cummune plurimorum Martyrum tempore Paschali. Ab hac Feria II. post Oct. Paschæ, usque ad Ascensionem post Orationem diei (nisi sit Festum duplex) dicitur secundo loco Oratio contra persecutores Ecclesiæ, vel pro Papa, prout notatur in Rub. Missal. Rom. post Dom. in Albis.

VIII. Gav. n. 7. *Occurrunt in hoc tempore Paschali Litaniæ Majores, et minores seu Rogationes, etc.*) Quamvis græca vox *Litania* significet omnem seriam, & ardentem precationem, ut notat Gardin. Bona *c.* 18. *Divinæ Psalmodiæ* §. 4. nihilominus usu receptum est, ut Litaniæ nomen usurpetur pro certa quadam Ecclesiasticæ supplicationis specie, qua Dei misericordiam, Sanctorumque patrocinium invocamus, quorum usum etiam primis Ecclesiæ sæculis, in Libello primo de Litaniis eruditissime comprobat Nicolaus Serrarius tot antiquorum PP. sententiis, tot veteris Historiæ exemplis, & tot validis rationum momentis, ut nec ejus diligentiæ quidquam addi possit, nec sectarii novatores tam insignia antiquitatis testimonia ulla valeant exceptione submovere, ut ait Gardin. Bona *loc. cit.* Litania etiam interdum pro solo *Kyrie eleison* usurpatur, ut constat ex Jacobi, Basilii, & Chrysostomi Liturgiis.

Quoniam vero multoties solent Litaniæ hujusmodi, vel aliæ preces processionaliter decantari, ipsa multitudo cantantium, & procedentium, Litania appellatur ab Ordine Rom. & ab aliis; sic Abbas Joannes in Prato Spirituali *cap.* 210. narrans cujusdam Episcopi humilitatem; pertranseunte, inquit, Litania, idest Processione, &c. Ita etiam Litania septiformis, quam D. Gregorius PP. instituit, ob ingruentem inguinariam pestilentiam, significat septenariam Processionem, quam ipse describit in Sermone, quem ad Populum Romanum habuit, & qui exhibetur *lib.* 11. *sui Registri epist.* 2. ubi S. Pontifex ait — Litania Clericorum exeat ab Ecclesia B. Joannis Baptistæ. Litania virorum ab Ecclesia B. Martyris Marcelli. Litania Monachorum ab Ecclesia Martyrum Joannis, & Pauli. Litania Ancillarum Dei ab Ecclesia BB. Martyrum Cosmæ, & Damiani. Litania fœminarum conjugatarum ab Ecclesia B. Martyris Stephani. Litania viduarum ab Ecclesia B. Martyris Vitalis. Litania Pauperum, & Infantium ab Ecclesia Beatæ Martyris Cæciliæ — En igitur nomen *Litania* hic significare Processionem, & concursum populi procedentis ad aliquam Ecclesiam. Prædictam Litaniam, quam S. Pontifex statim aç ad Apostolicam Cathedram evectus fuit, ad iram Dei placandam, grassante lue, indixit in Basilica S. Sabinæ sub die 4. Kalend. Septembris indictione 9. Septiformis vocatur ab eodem Pontifice, quia supplicatio illa solemnis, in septem præcipuis Urbis Ecclesiis facta est, vel potius, quia Processiones illæ ex variis personarum cætibus compositæ a septem prædictis designatis Ecclesiis egredi debebant, & ad Ecclesiam Sanctæ Genitricis Domini

omnes

omnes convenire, ut liquet ex eodem Sermone S. Gregorii. Ex quo S. Gregorius tantæ cladis expiandæ gratia, prædictas supplicationes publicas per septem Ecclesias universo Clero, ac populo Romano in septem classes dispertito indixit, Ordo Romanus, Walafridus, Micrologus, Rupertus, Honorius, Durandus, necnon recentissimi PP. Benedictini Gregorianor. operum illustratores *in Appendice ad Epist. ejusd. Pontificis tom. 2. pag.* 1284. præfatum Pontificem asserunt institutorem fuisse Litaniarum majorum, quas die 25. Apr. quotannis tota Occidentalis Ecclesia celebrat. Verum præfati auctores, & alii, qui in eamdem sententiam abierunt, non considerarunt id, quod S. Pontifex prædictus adstruit in alia Litania majori, quam pariter indixit tresdecim post annis a prædicta septiformi jam instituta, nempe anno 603. De hac igitur alia Litania majori instituta anno 603. sermo habetur *In epist. 1. l. 2. sui Registri*, ubi legitur: *Solemnitas annuæ devotionis, Filii charissimi, admonet, ut Litaniam, quæ major ab omnibus appellatur, sollicitis, ac devotis debeamus auxiliante Domino mentibus celebrare.* Ex quibus verbis recte observat Gussanvellus in notis ad hanc Epistolam, Litaniam, quæ major appellatur a D. Greg. ipso valde antiquiorem fuisse, cum ibi tamquam de re jam instituta, annuam illarum Litaniarum celebritatem indicet illis verbis: *Solemnitas annuæ devotionis &c.* Hæc autem Litania non est confundenda cum illa, de qua mox supra, & quæ septiformis ab eodem Papa appellata fuit, nam ista non fuit seqq. annis celebrata. Secunda igitur hæc Litania, de qua nunc est sermo, non erat septiformis, quia non a septem Ecclesiis, sed ab unica tantum Ecclesia, nempe B. Laurentii Martyris, qui appellatur Lucinæ, egrediebatur, & ad Basilicam S. Petri terminabat, ut colligitur ex Concione ipsius S. Gregorii contenta in præfata Epistola, in qua hæc leguntur — Considerare etenim nos convenit, dilectissimi, quod variis, continuisque calamitatibus pro nostris culpis, atque offensionibus affligamur, & qualiter cœlestis pietatis nobis subinde medicina subveniat. Sexta igitur Feria veniente a titulo B. Laurentii Martyris, qui appellatur Lucinæ egredientes ad B. Petrum Apostolorum Principem, Domino supplicantes cum hymnis, & canticis spiritualibus properemus, ut ibid. sacra mysteria celebrantes, tam de antiquioribus, quam de præsentibus beneficiis pietati ejus in quantum possumus referre gratiam mereamur — Ex quibus Gregorii verbis, iterum patet jam tunc Processionem hanc fuisse ordinariam, unde non ab ipso instituta fuit, sed tantummodo ab eo fuit inductum, ut talis Processio ad S. Petri Basilicam terminaret, & hinc est quod Eminent. Baronius in notis Martyrologii 25. Aprilis ait: Dictas Litanias Gregorium non simpliciter instituisse, sed tantum præscripsisse terminum dicte Processionis ad S. Petrum. Laudati PP. Benedictini *l. c.* ex eo quod hanc Litaniam terminari S. Pontifex jubeat ad S. Petrum, existimant Epistolam hanc esse supposititiam, putantes eam pugnare cum dictis in Sermone de mortalitate, in quo statio indicitur ad Ecclesiam S. Dei Genitricis. Verum si animadvertissent S. Gregorium in illis duobus locis, non de una, ac eadem Litania agere, eam profecto opinionem exuissent. Inter igitur primam, & secundam ex dictis Litaniis, hoc intervenit discrimen, quod prima pro ingruente calamitate, & ad submovendum pestilentiæ inguinariæ flagellum, primum indicta fuit anno 590. & in Mense Augusti die 29. ac per triduum, ut aliqui tenent, fuit celebrata, de qua re agunt Greg. Turonensis *l. 10. Historiæ c. 1.* Paulus Diaconus *l. 3. de Festis Longobardorum c. 1.* & Joannes Diaconus *in Vita S. Gregorii lib. 2. c. 34. et seqq.* Secunda vero jam erat ante Gregorii ævum instituta, & jam facta anniversaria, ut patet ex illius verbis, & deinceps saltem verno tempore, & diei 25. Aprilis adhæsit addicta, ut colligitur ex Sacramentario ejusdem Gregorii a Pamelio edito, ubi talis Litania major sic adnotatur —*VII. Kalendas Maji*, id est 25. die Mensis Aprilis, *Litania major ad S. Laurentium in Lucina.*

Ex hucusque dictis patet hanc Litaniam non ideo majorem fuisse appellatam, quia a Divo Gregorio Magno fuerit instituta, cum ex ipsomet S. Pontifice habeatur, quod jam antea ab omnibus Litania major appellaretur; hoc nomen igitur sortita est hæc Litania, seu Processio, vel quia ex toto Clero tam Sæculari, quam Regulari, & ex magno populi concursu componebatur, vel potius ob longitudinem itineris, quia ut colligitur ex mox allegato Sacramentario Gregoriano a Pamelio edito, *septimo Kalendas Maji*, idest 25. Mensis Aprilis egrediebatur hæc Processio ab Ecclesia *S. Laurentii in Lucina*, ubi recitata super populum Collecta, quæ incipit: *Mentem familiæ tuæ, etc.* procedebat ex porta Flaminia ad Ecclesiam S. Valentini in qua recitabatur alia Collecta, quæ incipit: *Deus qui culpa etc.* deinde prosequebatur suum iter usque ad Pontem *Olbi*, seu *Molbi*, quem Pamelius eumdem esse Pontem existimat, qui olim *Molvius* dicebatur, e quo Maxentius imperator cum toto exercitu præcipitatus periit. Hic Pons a Latinis dicitur *Milvius*, ab Italis *Ponte Molle*, & in antiquissimo Codice Illustrissimi Passionei *Pons Molvius* appellatur, quo cum pervenerat dicta Processio, dicebatur altera Collecta, quæ in laudato Sacramentario inscribitur *ad Pontem*, & incipit his verbis: *Parce Domine etc.*

De supradicta Ecclesia S. Valentini, quæ in via Flaminia reperiebatur, & quæ nunc deleta est, mentio fit a Floravante Martinello in sua *Roma Sacra pag.* 405. ubi ait, Benedictum II. eam adornasse, & Panvinium eamdem appellasse *Abbatiam juxta Pontem Milvium*, in qua ejusdem S. Valentini Corpus requievit. Opinatur idem Martinellus, quod hujus Ecclesiæ reliquum reperiatur nunc in Vinea Fratrum S. Augustini. Videri potest etiam Bosius *lib. 3. cap.* 65.

Resu-

Resumendo sermonem itineris facti a prædicta Processione majori; hæc a Ponte Molvio post recitatam ibi Collectam, pergebat usque ad Crucem, ut habetur tam in Sacramentario Pamelii, quam in MS. Codice præstantissimi Passionei; postea ad S. Petrum terminabat, in cujus atrio recitabatur altera Collecta, quæ incipit: *Adesto Domine, &c.* & in Ecclesia Missa celebrabatur.

Ad supra memoratam Crucem pariter recitabatur Collecta, quæ incipit: *Deus, qui culpas nostras, &c.* ut liquet ex Sacramentario Pamelii. Olim Crucis Oratorium, seu Cappella reperiebatur prope Ecclesiam D. Petri; vulgatus Anastasius Bibliothecarius de hoc certos nos reddit in Symmacho. At in Leone III. vocat Oratorium, & Monasterium Jerusalem. Et in Leone IV. vocat Monasterium Venerabile Jerusalem juxta Ecclesiam Beati Petri. Ista Cappella, seu Oratorium an. 1611. sublatum fuit novi Templi ædificandi gratia, de qua pariter mentionem facit prædictus Martinellus *pag.* 353.

Ex supra assertis liquet, quod hujusmodi Litaniæ non sunt dictæ majores ob differentiam aliarum, quæ fiunt triduo ante Ascensionem, quæ minores appellari solent, nam hæc, de qua nunc loquimur, Litania *major* appellabatur antequam Rogationes receptæ essent ab Ecclesia Romana, quod sub Leone III. factum est an. 801. quo fortasse tempore Rogationes appellari cœperunt Litaniæ minores, ut ab hisce majoribus, quæ VII. Kalendas Maji fixæ celebrantur, distinguerentur. Igitur antiquitus etiam Litaniæ Rogationum in Conc. Moguntino an. 813. & in aliquibus MSS. Codicibus, majores dictæ sunt, id observante Martene *de antiqua Ecclesiæ disciplina c.* 16. forsan quia sicut istæ, de quibus nunc agimus, majores appellabantur, quia principio majori solemnitate fuerunt institutæ, & celebratæ, videlicet majori concursu tum Ecclesiasticorum cum præsentia Pontificis, tum sæcularium, ut supra innuimus, & majori cum apparatu, ita Litaniæ Rogationum quando, & ubi fuerunt institutæ, relate ad alias Litanias, quæ minori concursu celebrabantur, majores illæ quoque alicubi vocatæ fuerunt.

Cæterum quamvis prædictas Litanias majores aliqui, immo plures affirment, fuisse institutas, & compositas a D. Gregorio Magno, ab aliis tamen valide, ut supra pariter innuimus, hæc opinio refellitur, siquidem in pluribus Conciliis, quæ præcesserunt D. Gregorium, ut videre est apud Suarez *lib.* 3. *de Oratione vocali c.* 9. *n.* 26. fit mentio harum Litaniarum, idque confirmat præfatus Auctor etiam Augustini, Basilii, & aliorum D. Greg. antiquiorum auctoritate. Huic opinioni adhæret etiam noster Quarti in suo doctissimo libro *de Processionibus punct.* 9. ubi ex professo disserit *de Processione Litaniarum majorum in die S. Marci* 25. *Aprilis.* Quamvis itaque idem Sanctiss. Gregorius eas indixerit, & celebrari præceperit solemniori Ritu præ cæteris, non tamen præfatas Litanias ipse composuit, sed potius secundum aliquos auxit, & ampliavit. De hac autem Processione, seu Litania majori utpote antiquissima, & valde celebri luculenter scripserunt Durandus *in Ration. lib.* 6. *cap.* 102. Stephanus Duranti *de Ritibus Ecclesiæ lib.* 1. *cap.* 37. Alcuinus *cap.* 33. Serrarius suprac. Jacobus Eveillon, & alii ab eodem relati.

Superest hoc loco, quod multo tempore antequam talis dies 25. Aprilis D. Marco Evangelistæ sacra esset, eidem diei Litaniæ majores affixæ fuerunt, ut patet ex Frontonis Kalendario Rom. nongentis annis vetustiore, in quo habetur quidem prædicta die annotatum *Litania major*, sed nulla habetur mentio de Divi Marci festivitate. Hujus Litaniæ majoris sermo etiam habetur in Conc. Cloveshoviæ II. an. 747. *Can.* 16. & dies ejus dicitur esse VII. Kalendas Majas. Rursus in Sacramentario Gregoriano antiquissimo, quod ad Serenissimam Svecorum Reginam pertinebat, & a Ven. Cardin. Thomasio fuit revisum, & collatum cum Sacramentario a Pamelio edito, quamvis die 25. Aprilis habeatur prædicta inscriptio VII. Kalendas Maji, idest 25. Mensis Aprilis, *Litania major ad S. Laurentium in Lucina &c.* nihilominus nulla habetur Missa, neque mentio de S. Marco Evangelista. Ita etiam in antiquo Sacramentario Gregoriano, quod custoditur in Bibliotheca Vaticana sub *n.* 1275. prædicta die 25. Aprilis prænotatur quidem *Litaniæ ad S. Laurentium in Lucina, &c.* sed eadem die desideratur Missa, & mentio S. Marci Evangel. E contra vero in Sacramentario a Menardo edito habetur VII. Kalendas Maji *Missa*, & inscribitur *Natalis S. Marci Evangelistæ*, nulla habita mentione Litaniarum. Quæ tamen Missa fuit adjecta vetustiori Sacramentario Gregoriano; nam illud a Menardo editum, non est purus putusque Codex Gregorianus, cum supponatur exaratus octavo sæculo. In aliis vero Codicibus MSS. ab eodem Menardo allatis *pag.* 150. nimirum Rodradi, Rhemensi, & Ratoldi nulla habetur pariter Missa de S. Marco, quemadmodum neque Rogationes ante Ascensionem Domini. Prædictis omnibus consonant ea, quæ tradit Baillet *tom.* 1. *pag. mihi* 331. ubi agens de origine cultus D. Marco præstiti ab Ecclesia Occidentali, adstruit ante finem septimi sæculi nullum extare vestigium in Ritualibus, in Kalendariis, in Sacramentariis de festivitate S. Marci ab Ecclesia Occidentali, præsertim Romæ celebrata, & si in aliqua Ecclesia particulari recolebatur talis celebritas, hæc affixa videbatur die 23. Septembris, ut colligitur ex antiquis Martyrologiis, quæ sub nomine S. Hieronymi circumferuntur, & ex antiquis Kalendariis Romanis ad usum Ecclesiarum Gallicanarum confectis, postquam Carolus Magnus Romanum Ritum accepit.

In antiquo tamen Kalendario Corbejense apud Martene in Thesauro Anedoctorum *tom.* 3. *pag.* 1697. Litania major, sive passio Sancti Marci appellatur die 25. Aprilis; & in Chronico Mindensi apud Meiban *tom.* 1. *pag.* 572. Albertus Episcopus

in nocte Beati Marci Evangelistæ obiisse dicitur, (quod est in versibus sepulcralibus) *quando pia major cantatur Litania.*

IX. Gav. n. 9. — *Si terminatur Processio Litaniarum &c.*) Decretum allegatum a Gavanto supra, datur in nostro indice *sub n.* 18. & idem omnino reperitur etiam præscriptum in Cærem. Episc. *lib.* 2. *c.* 32. Rursus si hoc accidat infra Octavam Paschatis, ita ut ratione Tituli Ecclesiæ sit cantanda Missa S. Marci, non est dicendum: *Ite Missa est*, cum duplici *Alleluja*, ut notat Bissus *lit. L n.* 113. §. 5.

X. Gav. n. 10. — *Si occurrat, &c.*) Si occurrat Festum in Dominica Resurrectionis Domini, ut contingit quando Littera Dominicalis est C. Epacta autem XXV. vel XXIX. ut accidit anno 1734. tunc juxta Rubricam Missalis Festo Divi Marci præfixam, & inhærendo Sacr. C. Decreto a Gav. supra cit. & dato in nostro Indice *sub num.* 221. Processio, ac Litaniæ majores una cum Missa Processionis, seu Rogationum transferuntur in Feriam III. Paschæ sequentem ob congruentias a Gavanto *tom.* 2. *sect.* 6. *c.* 16. *n.* 1. observatas. Festum autem S. Marci tunc non transfertur, nisi quoad Officium celebrandum post Octavam Paschæ; si vero supradictum Festum S. Marci non in ipsa Dominica Paschatis, sed in alia quacumque die infra ejus Octavam occurrat, semper die illa fit Processio, & sub ea dicitur Missa de Rogationibus, cum Præfatione Paschali, *ut sup.*; dicitur quoque *Communicantes*, & ita etiam: *Hunc igitur*, Paschæ proprium, in fine dictæ Missæ Litaniarum, dicitur *Benedicamus Domino*, cui, *ut supra*, non additur *Alleluja*, quia duplex illud *Alleluja* est proprius Ritus Missæ Paschalis, & summæ lætitiæ. In ea Missa secunda Oratio *Concede*, tertia *Ecclesiæ*, vel *pro* Papa. Halden *supra.* Rursus in eadem Missa Rogationum, seu Litaniarum, occurrente Festo S. Marci infra Octavam Paschatis non est dicendum *Credo*, prout declaravit S. R. C. die 5. Julii 1698. in una *Collen.* ad 17. dubium, quod Decretum datur in nostro Indice *sub. n.* 530. ex quo Decreto sequitur, quod neque dicendum sit Symbolum in dicta Missa Rogationum, si prædictum Festum S. Marci occurrat in qualibet Dominica; nam si non potest dici *Credo* in eadem Missa Rogationum ratione Octavæ Paschatis, neque poterit dici ratione Dominicæ, quia ista Missa habetur, ut pura Missa Ferialis, sicuti habetur Missa Feriæ Quadragesimalis, quæ occurrit in die Festivitatis SS. Annunciationis: neque hoc pugnare videtur cum dispositione, quæ habetur in Rubrica Missalis *n.* 11. ubi præscribitur: *Symbolum dicendum esse in omnibus Festis, quæ in Dominicis, & infra Octavam celebrantur, in quibus ratione Dominicæ, & octavæ dici debet*, nam ibi Rubrica loquitur de Missis Festivis, quæ dicuntur in Dominicis, vel infra Octavas, quæ habent *Credo*, non autem de Missis Ferialibus, quales sunt hujusmodi Missæ Rogationum, & Processionum; unde, & in Kalendario Romano de anno 1728. non esset dicendum *Credo* in tali Missa, & in tali occurrentia adnotatum fuit, juxta Decretum 25. Septembris 1688. in nostro indice *n.* 490. Igitur non est admittenda opinio Halden *part.* 2. *tit.* 4. §. *Si Festum S. Marci*, ubi cum auctore Directorii Viennensis ad annum 1694. tenet quod quando Festum S. Marci, ac Litaniæ majores incidunt in Dominicam, inhærendo prædictæ Rubricæ generali, tenet, inquam, quod propter Dominicam dici debeat *Credo.* Cætera serventur prout declarat Gavantus *supra n.* 10.

XI. Gav. n. 11. — *Litaniæ minores, idest Rogationes, &c.*) Rogationes triduanæ, quæ fiunt tribus diebus præcedentibus Festum Ascensionis Domini, *Græcis ignotæ sunt*, inquit Getserus *in Cod. in lib.* 3. *c.* 9. *nec ulla habent jejunia inter Pascha, & Pentecosten;* secus vero apud Latinos, ubi receptæ sunt illæ percelebres, quas Mamertus Episcopus Viennensis instituit in Galliis, temporibus Valentiniani III. Imperatoris anno circiter 452. ut scribit Ado Episcopus pariter Viennensis in Chron. quæ & Rogationes appellatæ sunt, cujus piæ institutionis occasionem scribit in quodam sermone Alcimus Avitus ejusdem Ecclesiæ Antistes, & successor Esichii, cui quidem præcessit S. Mamertus. Extat etiam de iisdem Epistola Sydonii Apollinaris ad eumdem S. Mamertum; alia ad Aprum, in quarum ultima: *erant*, inquit, *quidem prius (quod salva Fidei pace dictum sit) vagæ, tepentes, infrequentesque, usque sic dixerim oscitabundæ supplicationes, quæ sæpe interpellatum prandiorum obicibus hebetebantur, &c. ... In his autem, quas suprafatus Summus Sacerdos, & protulit pariter, & contulit, jejunatur, oratur, psallitur, fletur &c.* ex quibus Apollinaris Sydonii verbis deducit Baronius S. Mamertum Episcopum non tam instituisse, quam restituisse, & in meliorem formam reduxisse Sacras Rogationes, contra mentem Alcuini, Amalarii, Walafridi, Micrologi, Ruperti & aliorum, qui præfatum Viennensium Antistitem hujus triduanæ Processionis primum auctorem agnoscunt, inter quos recensentur etiam Aimonius *lib.* 1. de Gestis Francorum, & Burcardus *lib.* 13. *c.* 8. ex Concilio Aurelianensi, qui ut refert Menardus *in notis, & observationibus in Sacramentarium S. Gregorii Papæ pag.* 153. & alii veteres constanter asserunt harum triduanarum Rogationum ante Ascensionem Domini auctorem fuisse S. Mamertum, non vero instauratorem, ut nonnullis recentioribus placet, inter quos præter Baronium, numerandi etiam sunt Brouven in notis ad Venantium Fortunatum *lib.* 7. & Franciscus Maria de Aste *in suis eruditis notis ad Martyrol. Rom. sub die* 11. *Maji*, ubi ad illa verba: *Viennæ S. Mamerti Episcopi, qui ob imminentem cladem sollemnes ante Ascensionem Domini triduanas Litanias in ea Urbe instituit*, præfatus adnotator ait: *to instituit* videtur in *restituit* mutandum. Supralaudatus vero Menardus firmiter adhæret veterum auctorum sententiæ permotus illis verbis, quæ al-

le-

legati Synonii Apollinaris *epistol. l.* 14. *lib.* 7. habentur, nimirum: *quidquid illud est, quod otio, vel negotio vacans, in Urbano tamen (nisi fallimur) Rogationum contemplatione revocabore, quarum nobis sollemnitatem primus Mamertus pariter, et Pontifex reverentissimo exemplo, utilissimo experimento invenit, instituit, invexit*, quibus verbis, concludit Menardus, nihil clarius dici potest; qui suæ assertioni minime obesse asserit alia supra allegata verba ejusdem Sydonii, nimirum *quippe prius vagæ, tepentes, infrequentesque, &c.* quia etsi ante S. Mamertum fuerint prædictæ Rogationes, aut Litaniæ, ut vocant, erant tamen vagæ, idest non statæ, nec certo die stabiles, seu indictæ, quas deinde ob varias calamitates descriptas a SS. Avito, & Gregorio Turonensi in Historia Francorum *lib.* 2. *cap.* 34. & aliis, pridie ante Ascensionem Domini celebrandas instituit S. Mamertus. Rursus sententiæ Menardi, & aliorum veterum Auctorum, nihil pariter officit textus S. Patris Augustini *serm.* 173. ut notat Gav. *supra*; quia etiam verbis in illo contentis refragatur omnino cit. Menardus, qui ait — non valet, quod dicunt S. Aug. meminisse hujusmodi Rogationum, quia cit. Sermo Augustino attributus, non reperitur inter ejus Sermones; nec ejus stylum redolet, sed est S. Cæsarii Arelatensi, habeturque inter ejus Sermones — & quidem in nova editione Parisiensi S. Augustini, talis sermo reperitur in Appendice *tom.* 5. adeoque eidem S. Patri abjudicatur, & tribuitur mox laudato S. Cæsario Arelatensi Episcopo, & affertur *sub n.* 173. Imo tantum abest D. August. Litaniarium, seu Rogationum prædictarum mentionem fecisse, ut potius Rogationes Mamerti S. Augustini doctrinæ adversari videantur. Hoc autem liquet ex ejusdem S. Patris epist. ad Januarium, in qua abunde, & diserte agit de vacatione a jejunio, quæ contingit inter Pascha, & Pentecosten, vacationemque dierum illorum quinquaginta enucleatius explicat, quam triduanum illud a Mamerto inductum jejunium intercidens intra illos dies quinquaginta prorsus labefactaret. En verba S. Augustini: *Qui dies quinquagesimus habet aliud sacramentum, quod septies septem quadraginta novem fiat, et cum reditur ad initium, quod est octavus, qui et primus dies quinquaginta complentur post Domini Resurrectionem, jam in figura non laboris, sed quietis, propter quod et jejunia relaxantur, et stantes oramus, quod est signum Resurrectionis;* quare Amalarius Fortunatus in lectione S. Augustini apprime versatus *lib.* 1. *de offic. Ecclesiast. c.* 37. præclare dicit — sequitur una varietas inter Octavas Paschæ, & Vigilias Pentecostes, hoc est jejunium triduarum in Vigilia Ascensionis Domini; miror, quomodo inolevit consuetudo præsentis jejunii in nostra Ecclesia, quæ tamen non tenetur per omnes Orientales Ecclesias; cum SS. Patres, quos memoravimus, Ambrosius, Hieronymus, & August. dicant relaxanda jejunia tempore Pentecostes, necnon etiam Ven. Presbyter Beda. Hæc Amal.

Ex quibus omnibus firmum profecto remanet præfatar. Rogat. seu Litaniar. triduan. ante Ascensionem S. Mamertum, seu Mamercum, ut alii vocant, recognoscere institutorem, tum quia ferventiores sunt aliis Litaniis, quæ ante ipsum celebrabantur, tum quia in istis Mamertianis Litaniis jejunabatur, orabatur, & plangebatur, tum quia istæ Mamertianæ Rogationes, non vagæ, sed statis his tribus diebus Ascensionem antecedentibus affixæ fuerunt. De his Rogationibus agit S. Cæsarius Arelatensis *Homil.* 33. easque Gregorius Turonensis vocat *orandi modum*, Sidonius vero Apollinaris eas appellat *supplicationes*, & S. Germanus Parisiensis eas vocat ubique *Litanias*. Quamvis vero S. Avitus Viennensis, & S. Cæsarius Arelaten. dicerent ævo suo Rogationes fere ubique terrarum fuisse receptas, videlicet circa finem quinti sæculi, intelligendi tamen sunt de Galliarum tantum Ecclesiis, & finitimarum provinciarum. Et quidem Conc. I. Aurelianense allegatum a Gav. *sup.* an. 511. *Can.* 26. Rogationes expresse decrevit servandas esse cum jejunio: *Rogationes, idest Litanias ante Ascensionem Domini, ab omnibus Ecclesiis placuit celebrari cum triduano jejunio.* Conc. vero Turonense II. an. 567. celebratum *Can.* 17. a Pascha ad Pentecost. prandia permittit Monachis, exceptis Rogationibus. Romæ autem hujusmodi Rogationes ante Pontificatum Leonis III. minime receptæ fuerunt; in libro enim de Vitis Pontificum Romanorum, qui nomine Luitprandi Diaconi circumfertur, & Auctorem Monachum Germanum habuisse creditur *c.* 98. Leo III. dicitur constituisse, ut tres dies ante Dominicam Ascensionem Litaniæ celebrarentur. Id etiam de tali Pontifice testatur Anastasius in ejus Vita, & post eum Ordericus Vitalis *lib.* 2. Historiæ Ecclesiasticæ; & recentissime Franciscus Pagi in Vita præfati Pontificis. Ex quo autem ab Ecclesia Romana multo tempore post Litanias die 25. Aprilis celebrari solitas, istæ Rogationes receptæ fuere, hinc factum est, quod cum illæ jam Litaniæ majores appellarentur, etiam Ævo Gregoriano, istæ Mamertianæ in comparatione illarum, minores statim appellatæ fuerint, & adhuc hoc nomine in Missali Rom. vocentur. Cæterum etiam istæ suo tempore, & in Gallia, ut adnotavimus supra, agentes de prædicta Litania pro die 25. Aprilis instituta, majores utique dicebantur, nimirum relate ad alias Litanias, seu Processiones, quæ minus solemniter in Ecclesiis Gallicanis probabiliter aliis anni diebus celebrantur. In Hispania autem tardius etiam, quam Romæ Rogationum supplicationes receptas fuisse facile colligi potest, ait Martene de Disciplina Ecclesiastica *c.* 26. *n.* 2. ex Isidori *lib. de Div. Officiis*, in quibus nulla fit earum mentio; atque hinc forsitan Belethus eas asserit non celebrari nisi in Gallia Cisalpina; verum prætereundum non est, quod Conc. Gerundense habitum an. 517. commendat eas in Hispania, sed assignat hujusmodi Rogationibus Feriam V. VI. & Sabbatum post Pentecosten.

Tres prædicti Rogationum dies in Gallia pri-

mitus etiam festivi fuere, ut liquet ex Conc. I. Aurelianensi, & ex Capitularibus Caroli Magni, necnon ex *c. Pronunciandum*, quod Burchardus, Ivo Carnotensis, & Gratianus perperam adscribunt Conc. Lugdunensi, quod est incognitum, ut asserit Grancolas *Comment. Hist. in Brev. Rom. lib. 2. c. 74.* Inhibitiones autem abstinendi hoc triduo ab operibus servilibus, postmodum fuere restrictæ tantum ad Processiones, & Officium, quibus completis, permissum fuit precationi, & abstinentiæ manuum opera conjungere, potius quam otio, & voluptatibus operam dare.

Rursus in Rogationibus jejunium pariter a prima earum institutione, ut innuimus, præscriptum fuit, idque confirmatum etiam a Conc. Aurelian. I. & Curonensi II. supra assignatis, sed etiam hoc jejunii præceptum in Gallia redactum est tantum ad abstinentiam a carnalibus, quæ disciplina adhuc ibidem viget. Romæ autem prædicti dies, & nunquam fuere festivi, & nunquam in eisdem imposita fuit lex jejunandi, neque lex abstinendi a carnibus.

Ritus, qui observandi sunt in hujusmodi Litaniis recitandis, & etiam in aliis majoribus, die 25. Aprilis, describentur a Nobis in nostris Additionibus, & Observationibus ad Commentarium Gav. in Rubricas Breviarii Rom.; quæ ad dictas Litanias spectabunt, tamquam partes Div. Officii.

XII. Gav. n. 12. — *Missa Processionis tres habet Orationes, &c.*) Feria II. Rogationum est Feria major, unde licet non excludat Festum novem Lectionum in ea occurrens, etiam translatum, fieri tamen commemoratio debet de ea Feria in Laudibus, ac Missa ante commemorationem Festi simplicis, si etiam facienda sit Commemoratio, attamen post Commemorationem de die infra Octavam, si aliqua tunc occurrat. Rursus in Missa ultimum ejus Feriæ legitur Evangelium, in quocumque Festo etiam primæ Classis in ea occurrente.

In Ecclesiis vero Cathedralibus, & Collegiatis, occurrente in hac Feria aliquo Festo duplici, vel semiduplici, dicuntur duæ Missæ Conventuales, una post Tertiam de Festo sine Commemoratione Feriæ; altera post Nonam, vel completa Processione Litaniarum, de II. Feria Rogationum sine Commemoratione illius Festi. In prima dicitur *Gloria* cum *Credo*, vel sine, pro qualitate Festi, aut diei; in posteriore autem, nec *Gloria* dicitur, nec *Credo;* in utraque autem dicitur Præfatio Paschalis (nisi forte Festiva habeat aliam sibi propriam) & in fine utriusque Evangelium S. Joannis. Color ad priorem Missam adhibetur Festo conveniens, posterior vero Missa dicitur in Paramentis violaceis. Si autem in hoc triduo Festum non occurrat, Altarium Minorum Paramenta erunt Officio conformia, nempe coloris albi; Altaris autem Majoris post Horas Canonicas, & Celebrantium in quocumque Altari de Feria occurrenti, conformia erunt Missæ Rogationum. Congregationes, Religiones, & Nationes, seu Ecclesiæ, quibus a Sede Apostolica indultum est, ut semel vel pluries singulis hebdomadis, aut Mensibus dicant Officium, & Missam v. g. de SS. Sacramento, aut certo aliquo Sancto, diebus nullo Festo novem Lectionum impeditis, non possunt uti hoc suo privilegio in Feria II. Rogationum, quantumvis nullum in eam incidat Festum duplex, vel semiduplex. Id autem constat ex Decr. S. R. C. edito 20. Martii 1706. quod datur in nostro Ind. Decr. spectantium ad Rub. Brev.

XIII. Gav. n. 13. — *In Feria Rogationum &c.*) Si in hac Feria III. Rogationum occurrat Festum solummodo simplex, tunc fit Officium de eo sine Commemoratione de Feria currente, sed tantum de Cruce, & tempore Paschali, at vero Missa dici tunc potest, vel de Festo cum Commemoratione Rogationum, vel de Rogationibus cum Commemoratione Festi, ut dicitur in Rubr. propria, & cum tertia Oratione *Concede.* Paramenta Altarium minorum in tali occurrentia Festi simplicis cum hac Feria Rogationum erunt quoad colorem conformia Officio, at vero Altaris majoris (saltem sub Missa solemni, seu Conventuali) erunt coloris violacei; Celebrantium vero ad quodcumque Altare conformia erunt Missæ, quam celebrant, adeoque violacei coloris, si dicatur Missa de Rogationibus, secus autem, si dicatur Missa de Sancto. Notat hic Bauldry, in hujusmodi Festi simplicis occurrentia cum Feria III. Rogationum, in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis esse dicendas duas Missas Conventuales, unam de Sancto, alteram de Rogationibus. Verum S. Rit. Congr. declaravit in tali casu non esse cantandam, nisi unam Missam Conventualem de Feria, ut liquet ex Decreto ab ipsa emanato sub die 5. Julii 1698. in Collen. & dato in nostro Indice *sub n.* 321. Unica igitur Missa Conventualis in tali occurrentia est cantanda, nimirum Missa Processionalis, seu Litaniarum &c. cum Commemoratione de Festo simplici, & tertia Oratione *Concede.* Si denique in hac Feria III. Rogationum nullum omnino occurrat Festum (hoc est, nec trium, nec novem Lectionum) neque etiam dies Octava alicujus Festi, nec dies infra aliquam Octavam, tunc Officium dicetur de ea, & Missa pariter dicetur de Rogationibus, sine *Gloria*, & *Credo*, ac sine Commemoratione hodierni Officii ferialis, quod est peculiare in hac die. Unde secunda Oratio tunc non est de Feria occurrente (habente in Officio Orationem Dominicæ præcedentis) sed erit *Concede*: 3. vero *Ecclesiæ, vel pro Papa*, ut ait Gav. *sup.* licet (ut ibidem notat) Rubrica Missalis hic in modo loquendi sit obscurior, dum dicit: *Feria III. Rogationum, si Festum non occurrat, dicatur Missa de Rogationibus sine Gloria in Excelsis, licet in Officio dictum sit Te Deum, & Oratio Dominicæ*, quæ ultima verba non sunt referenda, ut notat Halden. *part. 1. tit. 27. pag. mihi* 153. ad verba mediate præcedentia, quasi sensus sit, *dicatur Missa de Rogationibus, & in ea Oratio Dominicæ*, sed ad verba immediate antecedentia: *Sicut &c.*

ita

ita ut sensus sit, dicatur Missa de Rogationibus sine *Gloria in Excelsis* (licet in Officio dictum sit: *Te Deum Laudamus*) eaque cum suis orationibus; licet item in Officio non sit dicta oratio Missæ, sed dicta sit oratio Dominicæ præcedentis.

XIV. Gav. n. 14. — *In Vigilia Ascensionis, etc.*) Feria IV. in Rogationibus occurrit Vigilia (sine jejunio) Ascensionis Domini. Si hac die occurrat Festum primæ Classis, v. g. Titularis Ecclesiæ, vel Patroni Principalis loci, tunc nec in Officio, nec in Missa fit aliquid de hac Vigilia, ex quo autem in Missis etiam privatis, nulla in hoc casu debeat fieri commemoratio de Vigilia; hinc Bissus *tit. V n.* 54. deducit, quod in eo casu cantari solum debeat Missa de Festo Patroni post Tertiam, & alia de Rogationibus post Nonam, omissa alia de Vigilia, de qua etiam in Missis privatis, juxta Bauldry sententiam *p.* 4. *c.* 13. *n.* 1. & juxta Haldem *p.* 1. *tit.* 27. *pag.* 154. nulla fit Commemoratio, uti neque de Festo simplici si quod forte occurrit, de dicto Festo primæ Classis. Si autem occurrat Festum novem Lectionum (seu duplex, seu semiduplex) aut alicubi hodie dies octava alicujus Festi, vel dies infra octavam, tunc Officium fit de eo cum nona Lectione de Homilia Vigiliæ, ejusque Commemoratione ad Laudes. Missæ quoque privatæ, si hodie occurrat Festum novem Lectionum, aut dies octava alicujus Festi, dicuntur de Festo, aut de die octava in hac Vigilia occurrente cum Commemoratione primo Vigiliæ, deinde Festi simplicis (si quod occurrat) ac demum etiam Rogationum; quæ in Officio nullam habent Commemorationem, sed tantum in Missa diei, in qua *Gloria*, & Præfatio Paschalis (nisi propriam habeat Festum illud occurrens) ac ultimum Evangelium de Vigilia. At vero in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis si hodie occurrat Festum novem Lectionum (quod non sit primæ Classis) aut dies octava, dicuntur in hac Vigilia tres Missæ: I. de Festo post Tert. cum colore tali Festo convenienti; II. de Vigilia post Sextam in Paramentis coloris albi; III. de Rogationibus post Nonam in Paramentis violacei coloris, & in qualibet illarum (cum exceptione tamen mox subjungenda) Oratio secunda est *Concede*, 3. *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, Præfatio Paschalis; ac in fine cujusque Missæ Evang. S. Joannis. Gav. *sup. num.* 14. *et tit. seq.* 11. *num.* 9. Ubi observat Missam hujus Vigiliæ, ideo dici post Sextam quia est Vigilia, in qua non jejunatur. At vero si hac, aut alia Feria Rogationum occurrat alicubi dies tantum aliqua infra Octavam, tunc Officium quidem fit de die illa infra Octavam, Missa autem (excepta Missa Latiniarum, seu illa quæ dicitur in Paramentis violacei coloris in Statione, seu termino Processionis Rogationum) in Ecclesiis quoque Cathedralibus, ac Collegiatis, dicitur de Vigilia Ascensionis cum Commemoratione Octavæ, & tertia Oratio *Concede*, atque ad eam perinde adhibetur color albus; nequaquam autem tunc etiam in hujusmodi Ecclesiis dicenda insuper est alia Missa Conventualis de octava, quia Missalis Rubrica Generalis III. id tantum statuit de die *octava*, non autem de die infra *octavam*, quando Officium fit de octava, ut S. R. C. declaravit apud Arnaud. *tract.* 1. *part.* 1. *tit.* 3. *n.* 1. & rationem dat Gavantus in citatam Rubricam. Hæc omnia consonant cum his, quæ diximus in nostris Additionibus *ad tit.* 3. *part.* 1. *n.* 2. *& num.* 4.

Si denique Feria IV. Rogationum, & in Vigilia Ascensionis occurrat solum Festum aliquod simplex, tunc de eo nihil aliud fit, nisi Commemoratio in Laudibus, ac in Missa. Tandem hæc Feria IV. Rogationum, seu in Vigilia Ascensionis, in supra memorati diei infra octavam, aut festi simplicis cum Festo semiduplici occurrentia, in Missis privatis de Festo II. Oratio erit de die infra octavam, tertia de Vigilia, quarta de Festo simplici, & ultima de Rogationibus, quia ut notat Gav. *sup.* Festum simplex præcedit Feriam III. & IV. Rogationum, qua tales etiam in Missa, quarum neutra in Officio aliquam habet, juxta eumdem, Commemorationem. In Missa autem Conventuali de Festo II. Oratio tunc erit de die infra Octavam, tertia seu ultima de Festo simplici, si tale simul occurrat; si vero tantum vel dies infra octavam, vel tantum Festum simplex occurrat, tunc tertia oratio erit *Concede*, juxta Rubricam generalem VII. Missalis, & Gav. *ibid. lit. h.*

XV. Gav. n. 15. — *In Ascensione Domini, etc.*) Festum Ascensionis Domini recensendum est inter eas Solemnitates, quæ ab Apostolis institutæ fuerunt, ut docet S. August. *epist.* 54. *novæ Editionis.* Hujus Festi mentionem faciunt pariter Constitutiones Apostolicæ *l.* 5. *c.* 18. Verum ista Festivitas non habebatur antiquitus inter illas solemniores, quæ ubique uniformi Ritu recolebantur, quales erant Nativitas Domini, Pascha, & Pentecostes, de quibus Concilium Agathense anno 516. *can.* 63. & Concilium Aurelianense anno 511. *can.* 25. sed inter minus præcipuas, & secundi Ordinis, in qua Classe numerabantur Epiphania, Ascensio, & Festum S. Jo: Baptistæ. Alia spectantia ad eruditionem hujus Festi, necnon ad Ritus antiquos, qui in eo observabantur, tradit Edmundus Martene *de Antiqua Eccles. discipl. c.* 28. Grancolas *Comment. Hist. in Brev. Rom. lib.* 2. *c.* 75. Baillet *tom.* 4. *pag. mihi* 103. *et seq.*

XVI. Gav. n. 17. — *Vigilia Pentecostes, etc.*) In Vigilia Pentecostes urgere præceptum servandi jejunium, certissimum est apud omnes; solum dubitatur de antiquitate, & origine talis jejunii, nam liquet ex Tertull. *de Corona Militis cap.* 3. S. Hieronymo *Epist. ad Lucinum*, S. August. *Epist. ad Casulanum*, quod antiquitus non jejunabatur per integros quinquaginta dies post Pascha; sed postquam in Gallia mos invaluit jejunandi in Rogationibus, istius quoque Vigiliæ jejunium servatum fuit. Id tradit etiam S. Ambrosius, cujus tamen textus a Gavanto *supra*, tamquam non genuinus reputatur. Ordo Romanus ab Hittorpio editus, ait, quod in hoc privilegio Pentecostes je-

junatur sicut in Paschate, & fit Officium sicuti in Sabbato Sancto. *Sabb. in Vigilia Pentecostes omnes jejunium faciunt, et omne Divinum Officium, vel Ordinem, tam Lectiones, quam Baptismum, sicuti in Sabbato Sancto Vigiliarum Paschæ;* Glaber vero *lib.* 3. *c.* 3. ait, quod anno circiter mille, habita sunt Concilia in Gallia, & in Italia, in quibus libera jejunandi, vel non jejunandi facultas data est ab Ascensione usque ad Pentecosten, excepta hujus Festi Vigilia, in qua jejunium præscribebatur: *excepto Sabbato Pentecostes*; Capitularia Caroli Magni *lib.* 6. *c.* 188. jejunium hac die præscribunt his verbis: *Ut adnuncient Presbyteri eodem modo ad Vesperas ante Sabbatum Sanctum Pascha celebretur, et ipsum diem Pentecostes similiter celeberrimum habeant, ut Sabbato Paschæ, et jejunium, et Missam, et Baptismum, etc.* S. Bonifacius Moguntinus præcepit pariter in suis Statutis *Statut.* 34. ut Sabbato Pentecostes, sicut Sabbato S. Paschæ omnes jejunent, & ad Ecclesiam hora Nona conveniant. In Sacramentario pariter Gelasiano a Thomasio edito, in Vigilia de Pentecoste Duplex habetur Missa, in quarum secunda expressa fit mentio de jejunio, quæ quidem Missa forsan post Nonam dicebatur, ut ipse Thomasius in suis notis ad Capitulare Evangeliorum *pag.* 173. animadvertit; altera vero Missa ibi assignata cum suo particulari Evangelio dicebatur forte in Vigiliis noctis post Bapismum, ad quem refertur. Denique in Sacramentario Leonino recentissime evulgato a clarissimo viro Josepho Blanchino, Congr. Oratorii in Urbe Presbytero, inter Orationes, quæ habentur pridie Pentecostes, una sic habet: *Supplices tuam Domine clementiam deprecamur, ut qui prævenis semper mala merita nostra miserendo, tibi placita fieri piis actibus, et jejuniis salubribus expiando. Per etc.* in qua Oratione To *Fieri* vertit Blanchinus in v. *Faciat.* In subsequenti Oratione pariter habentur verba indicantia ciborum parsimoniam; quæ quidem Orationes pariter leguntur in Missali Anglicano ætatem septimi sæculi redolente, & a celeberrimo Scultingio in sua Eccl. Biblioth. evulgato; unde rationabiliter inferre possumus ævo Gelasiano, & Leonino fuisse præscriptum jejunium in prædicta Pentecostes Vigilia. Ex quibus omnibus mirari subit Paschalis Quesnelii oscitantiam, qui *dissert.* 6. de jejunio Sabbati in Ecclesia Romana audet asserere, ante sæculum duodecimum, jejunium Vigiliæ Pentecostes, non fuisse in Ecclesia servatum.

XVII. Gav. n. 19. — *Qui et in privatis Missis hujus diei, etc.*) Missæ privatæ (omissis Prophetiis earumque Orationibus, ac Litaniis) dicto de more Psalmo *Judica*, ac facta Confessione, absolute incipiuntur ab introitu Missæ hodiernæ (*Cum sanctificatus fuero*) qui extat in fine hodiernæ Missæ, dicitur in ea *Gloria* sine *Credo*; Oratio unica (diversa ab Oratione Officii) ut ibi sine commemoratione Festi simplicis, si quod hodie occurrat, tam in Missis privatis, quam in Missa solemni, ut infra notatur, etiamsi de eo facta sit commemoratio in Laudibus, & Vesperis hesternis, atque etiam dicta sit de eo nona Lectio in Officio. Rubr. gener. Missalis *tit.* 7. *n.* 1. Neque dicitur in Missa hujus Vigiliæ Oratio indicta ab Episcopo; reliqua vero ut in Missali.

Ad Missam cantatam Chorus non genuflectit ad Orationem. Ab hac die, per totam sequentem hebdomadam non dicuntur Missæ Votivæ privatæ, nec de *Requiem*; sed permittitur solemnis præsente Cadavere, post primum triduum hujus solemnitatis.

XVIII. Gav. n. 22. — *Pentecostes, de qua S. Clemens, etc.*) De Historia hujus celeberrimæ Festivitatis, erudite discurrit suo more Baillet *tom.* 4. *pag. mihi* 126. *et seqq.* videri etiam possunt Martene *loc. supracit.* nempe *c.* 28. in quo pariter agit de Festo, & Octava Pentecostes, necnon Grancolas *lib.* pariter *supracit. c.* 77. ubi notat, quod Prosa, quæ dicitur ad Missam hujus diei, est noviter introducta — *Veni Sancte Spiritus etc.* noviter Romæ introducta est, licet antiquissima sit quatuor Prosarum, quæ novissimis temporibus conservatæ sunt, nempe: *Victimæ Paschali, etc. in* Paschate, *Lauda Sion, etc.* in Festo Corporis Christi; & *Dies iræ etc.* in Officio Defunctorum — Sunt qui putant hanc Prosam: *Veni Sancte, etc.* adscribendam esse Roberto Galliæ Regi, qui XI. regnabat sæculo; alii eam tribuunt Hermanno Contracto Germaniæ Monacho, qui obiit an. 1054. sed probabilius est prædictam Sequentiam ab Innocentio III. fuisse compositam, & ab eodem Missali insertam, cum in ejus operibus reperiatur.

XIX. Gav. n. 25. — *Non dicatur Flectamus genua, etc.*) Ad Missam, quæ dicitur in his Quatuor Temporibus, sicuti non dicitur *Flectamus genua, etc.* ratione scilicet temporis adhuc Paschalis, ita nec Chorus genuflectit ad Orationes. Si occurrat Festum simplex, tunc de eo fit commemoratio etiam in Missa, sed juxta Gav. sententiam supra est omittenda tertia Oratio *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, ut etiam rationibus & Decr. S. R. C. datis ad *tit.* 7. sub *n.* 4. in nostris Additionibus ostensum est.

Si intra hanc Octavam post primum ejus triduum dicenda sit Missa Votiva solemnis pro re gravi, & dicatur de Spiritu Sancto, dicenda est ea, quæ competit diei occurrenti, & non alia. Arnaud. *Epist. Gav. n.* 1. §. 1. *tit.* 5. *in fine*, & idem *part.* 4. *tit.* 16. *n.* 2. monet. Si aliqua infra hanc Octavam die (post primum ejus triduum) cantanda sit Missa de Festo S. Titularis transferendo (ut in Rubr. gener. 6. Missalis) aut Missa Votiva solemnis pro re gravi dicenda est illa, quæ tempori Paschali convenit, eo quod hoc tempus terminatur tantum Sabbato ante Trinitatem post Nonam, ita etiam Halden *part.* 1. *tit.* 29. *de Domin. et Fest. Pentecost.* §. *Missa hac, & seqq. Feriis.* Notandum præterea occurrit, quod si prælaudatum Festum, quod transfertur, occurreret in die aliqua temporum Pentecostes, tunc ambæ dictæ Missæ cantari debent post Nonam, prius tamen illa de tempore, secunda vero de Festo translato; & non obstat,

stat, quod ante secundam Missam non præcedat aliqua Hora Canonica, sicut regulariter præcedere debet immediate ante Missam Conventualem, vel aliam Missam cantatam, ex Decreto Urbani II. Hic enim est casus unicus, & privilegiatus ob concursum populi. Bissus *lit. T n.* 72. §. 12. Idem dicendum si cantanda esset in dictis temporibus supradicta Missa Votiva solemnis pro re gravi.

Si Fer. VI. horum Quatuor Tempor. dicenda sit ex mandato Superioris in Missa Oratio *Deus refugium*, &c. correspondens huic *Postcommunio* mutanda est cum *Postcommunione* Orationis proxime sequentis *pro quacumque tribulatione* (ne coincidat cum *Postcommunione* hodiernæ Missæ Feriæ VI. Quatuor Tempor. Pentec. Halden *supra.* §. *Feria VI.*

De Festo Trinitatis, Corporis Christi, & Dominicæ post Pentecosten. XII.

GAVANTUS.

1. In Octava Pentecost. fieri Festum SS. Trinitatis docet *Microl. c.* 6. ab aliquibus, quos reprehendit, quia propria auctoritate celebrant, Missamque de eadem Trinitate *ab Alcuino* compositam asseruit, sicut & Officium *a Stephano Laodiensi*: Præfationem tamen a Pelagio approbatam & ipse recipit, *Berno* meminit *Festi lib. de quibusdam ad Missam spect. c.* 6. deinde *Rupert. lib.* 11. *c.* 1. tradit, & laudat idem Festum, eo quod post adventum Spiritus Sancti cœpit statim prædicari, & credi mysterium SS. Trinitatis, in cujus nomine dabatur baptismus. Tandem testatur *Radulph. propos.* 16. a S. Rom. Eccl. inductum fuisse tale festum, & communiter celebratum, congruentem addit causam *Durand. lib.* 7. *c.* 14. quia Natalis Domini fuit Festum Patris, cui natus est Filius: Pascha fuit Festum Filii, Pentecostes Spiritus Sancti; celebretur ergo statim trium simul Personarum Festum SS. Trinitatis. Dicitur auctor Festi Trinitatis Gregor. IV. *ab auctore Ligni Vitæ lib.* 5. *Pisanela* facit auctorem Joannem XXII. *vers. Feria* §. 3. & Missæ Orationes omnes cum Præfatione propria habentur *in Sacrament. Greg. in nocte Dominica Pentecostes.*

2. Feria quinta proxime sequenti occurrit Festum Corporis Christi cum octava, ex instituto Urbani IV. 1262. ab Eugenio IV. 1433. confirmatum ob causam, quam reddit S. Thom. *in Officio ejusdem Festi*, cujus Officii & ipse fuit auctor, *ut in ejusdem Opusculo* 57. Leodienses primo celebrarunt hoc Festum, *Bzovius an.* 1230. *n.* 16.

3. Fit Processio solemnissima in Paramentis albis, & in Cathedralibus quidem Ecclesiis servantur ea, quæ *in Cærem. Episcop. lib.* 2. *c.* 33. habentur; in minoribus autem Ecclesiis ea item, quæ *in Ritual. Rom. Pauli V.* in Missa vero cantanda ne omittantur genuflexiones, quæ supra sunt præscriptæ; *et in Feria quinta in Cœna Domini.* Finita Missa, deponuntur Manipuli, induit Celebrans pluviale extra cornu Epistolæ, imponit stans incensum sine benedictione, & genuflexus ter incensat Sacramentum in Tabernaculo Ostensorio positum, ea ratione prorsus, qua diximus *in Feria quinta in Cœna Domini.* Potest cantari interim dum incensatur: *O sacrum convivium*, vel *Tantum ergo Sacramentum, ut in Instructione Romæ edita pro Oratione quadraginta horarum dicitur.*

4. Non deferatur Tabernaculum SS. Eucharistiæ Sacerdotum humeris, sed manibus tantum Celebrantis, non obstante quavis contraria consuetudine, quam abusum esse declaravit S. R. C. *die* 2. *Junii* 1618. imago vero, quæ est in Hostia, debet terga vertere Celebranti, ut de imagine Crucifixi alias docuimus; & ita accidit, dum ab Altari Diaconus Tabernaculum accipit, & stans genuflexo Celebranti immediate tradit.

5. In Processione Clerus immediate præcedat Celebrantem cum cereis accensis, cæteri, sive Confratres, sive Regulares ante Clerum procedant, cereosque gestent omnes ea manu, quæ extima cuique est, altera pectori admota, Hymni decantentur alternatim, quia a Celebrante cum Ministris dici poterunt submissa voce; qui Crucem defert, congruit, ut veste Subdiaconali sit indutus, & procedat medius inter Acolythos cum candelabris, & cereis accensis, ut alias dictum est in honorem Crucis, & Crucifixi; sicut fit in Altari.

6. De Baldachino, & hastarum distributione diximus *in Feria quinta in Cœna Domini.* De circulo, & via procedendi, standum erit locorum consuetudini; rectius a latere Evangelii proceditur ad latus Epistolæ.

7. In fine Processionis Subdiaconus deponit Crucem in loco decenti, Ceroferarii candelabra in Credentia, & cum Clero genuflectunt, deposito Sacramento super Altare cum ministerio Diaconi, ut in Cœna Domini, imponitur astante Celebrante sine benedictione incensum in Thuribulo: fit incensatio trina de more, cantante interim Clero genuflexo, ante, & circum Altare, ultimos duodecim versus Hymni *Pange lingua gloriosi: Tantum ergo*, &c. quibus dictis, cantantur versus a duobus Clericis: *Panem de Cœlo, etc.* & a Celebrante stante, Ministrisque genuflexis, librum sustinentibus hinc inde, dicitur *Dominus vobiscum*, cum Oratione *Deus, qui nobis etc.* nihilque aliud addens, ascendit ad Altare, genuflectit, & ipsemet nullo Diaconi ministerio accipit velatis manibus, ut prius, Tabernaculum, benedicit cum eo populum facie Hostiæ ad eamdem versa in modum Crucis semel, nihil dicens, & gyrum perficiens reverenter reponit. Hæc fere omnia *ex Rit. Rom.*

8. Tum genuflexione facta, descendit ad gradus, ut prius, & amoto velo a Subdiacono, Diaconus ascendit, genuflectit, & reponit, vel in locum altiorem, ut eo die colatur a populo pro locorum consuetudine, vel contectum velo, in locum suum. Corporale, seu Palla Tabernaculo semper sit substrata; & velum longum eidem Tabernaculo, * quod hinc inde apte cadat versus Altaris latera, & a posteriori parte Tabernaculi, seu umbellula su-

peraddatur, emineat quoque locus supra locum Reliquiarum, quod alias monuimus; * Scripsere quidam, & gratis, quod præter Corporale supponi debet Tabernaculo Ara lapidea cum tribus mappis; sed hæc necessaria sunt ad conficiendam Eucharistiam, non autem ad eam collocandam, seu exponendam; alioquin & in Turri lignea, & cum ad ægrotos defertur, eadem forent adhibenda.

9. Parietes viarum, per quas est transeundum, ornari debent, *exprædicto Rituali*, tapetibus, & aulæis, & sacris imaginibus, non profanis; actus autem scenici, vel ludicri, vel indecori prohibentur *in Cærem. Episc. loc. cit.*

10. Ardebunt candelæ usque ad datam benedictionem inclusive: & Diaconus nihil osculabitur coram Sacramento.

11. Si cantantur Vesperæ coram Sacramento in Altari exposito, in die hac, & per Octavam, conveniret, ut omnes starent aperto capite, numquam sederent; si sedeant, caput tamen non tegant: quod etiam observandum erit in discessu, ne intra cancellos cooperiatur caput. *Infra hanc Octavam non celebrentur Missæ Votivæ, neque de Requiem, ex novo Decr. S. C. sub die 21. Junii* 1667.

12. Officium Dominicæ infra octavam quadrat octavæ cum Evangelio de Cœna magna, quod legebatur etiam antiquitus *in Comite S. Hier. et ex Rup. l. 12. c. 2.* Oratio Dominicæ est Ambr. *ex Pamel.*

13. In sequentibus Dominicis post Pentecosten aliqua est varietas Evangeliorum respectu antiquorum, non modo quoad ordinem, quia in primis Dominicis mutatus est ordo Evangeliorum; verum etiam quoad sedem Dominicalem, quia Evangelium, quod legebatur Dominica quinta post Pentecosten de captura piscium miraculosa, hodie legitur Dominica quarta; quod alias Dominica sexta, nunc Dominica quinta; & sic deinceps usque ad Dominicam primam ultra vigesimam.

14. Numerus autem Dominicarum post Pentecosten non erat antiquitus ultra viginti tres, & sequens spectabat ad adventum, quod in idem recidit.

15. Circa vero Missas, Orationes, & Evangelia per Dominicas distributa a Sancto Hieronymo, & Gregorio, quos ut plurimum sequutus est Pius V. *ut in Lectionario S. Hier. Antiphonario, et Sacramentario S. Gregorii* videmus; cur potius hanc, vel illam, hoc vel illud, huic vel illi Dominicæ assignaverint, difficile est causam invenire, nam in Adventu, & Festis Domini aliqua semper est proportio inter orationes, Evangelia, & Festa, in Quadragesima vero, & Dominicis 4. 5. & 6. post Epiphaniam: & in secunda, tertia, quarta, & quinta post Pascha, & in reliquis Dominicis post Pentecosten, sufficere debet auctoritas tantorum Patrum; quibus (nec puto sine ratione) ita visum est opportunius fore, & utilius.

16. Unius Evangelii, quod nos legimus Domin. 9. post Pentecosten de Jerosolymorum destructione, causam reddit *Honor. in Gemma l. 4. c. 64.* quia, inquit, in eo mense, quo legi solet, accidit ipsamet destructio facta a Romanis.

17. Cæterum, posito Evangelio, quod *ex Rupert. l. 1. c. 37.* est in Missa quasi caput omnium post Canonem, reliquæ partes non discordant, & olim concordabant omnes cum Evangelio, quod videre est *apud Rupert. tot. lib. de Dominicis post Pentecosten, et apud Honor. in Gemma lib. 4. toto, et apud Durand. tot. lib. 6.* arbitrariis tamen conjecturis, & ad eorum libitum rationabilibus, nobis hodie parum utilibus, post mutationem seu potius restitutionem a Pio V. factam, quam paulo ante memoravi, Evangeliorum.

18. Quod si non omnia consonant, audi *Augustinum citatum in hanc rem a Bernone libello de quibusdam ad Missam spect. cap. 6.* Non sane omnia, quæ gesta narrantur, aliquid etiam significare putanda sunt; sed propter illa, quæ aliquid significant, adduntur; solo enim vomere terra proscinditur, sed ut hoc fieri possit, etiam cætera aratri membra sunt necessaria; & soli nervi in cytharis aptantur ad cantum, sed ut aptari possint, insunt & cætera in compagibus organorum, quæ non percutiuntur a canentibus, sed ea, quæ percussa resonant, his connectuntur. Hæc ille.

19. Quando vero plures Dominicæ occurrunt post Pentecosten ultra viginti quatuor, eo casu differtur vigesima quarta in ultimum locum, cujus Evangelium est de fine mundi, legendum idcirco in fine Anni Ecclesiastici, qui incipit ab Adventu, & desinit ante Adventum.

20. Post vigesimam tertiam ponuntur Missæ Dominicarum, quæ superfuerunt post Epiphaniam, dato eisdem Introitu cum suis accessoriis, & mutuatis a Dominica 23. & 24. ejusdem rationis tunc esse videantur; lege quæ diximus *sup.* de Dominicis post Epiph. Cur autem plures quoque numero variari eas contingat, attinet hoc ad Rubricas Breviarii, ubi & nos opportuna dicemus.

21. Hoc loco libet indicare, quanti fecere antiqui diem Dominicum, quem appellavere Apostoli Dominicam diem, idest Domini *Apocal.* 1. Reginam, & Principem omnium dierum, *Ignat. Epist. ad Magnesianos.* Diem panis, & Diem lucis, *Chrysost. de resurrectione homil.* 5. Primam Feriam antiquiores Sylvestro *apud Baron.* An. 58. *n.* 87. Diem remissionis, *Conc. Carth. 4. Can.* 82. Diem Solis, *S. Max. homil.* 3. *Pent.* ex communiori, ait usu loquendi Diem Sanctum, *Alcuin. cap. de die Sancto*, nimirum, *ex Synodo* 5. *cap.* 8 quia eo die, primo mundi, creati sunt Angeli, & elementa mundi, *Alcuin. loc. cit.* Manna primum pluit, Christus est natus (si natus, ergo & circumcisus) ejusdem Stella Magis aparuit, baptizatus est, satiavit quinque millia quinque panibus, resurrexit a mortuis. Hæc *Synodus.* Deinde Spiritus Sanctus eadem die descendit. Lege *August. serm.* 251. *de tempore, et S. Leon. epist.* 81. *cap.* 1.

22. Inde est, quod Missæ Dominicarum per annum numquam omittuntur, quin saltem aut de iisdem commemoratio fiat, aut præcedenti die non impedita celebrentur, aut a tempore ad tempus transferantur, puta ab Epiphania ad extremum tempus Pentecostes.

23.

23. Inter has Dominicas a Pentecoste dictas occurrit autumnale jejunium Quatuor Temporum, quod Leo decrevit in mense septimo fieri debere. *Microl. cap.* 26. qui tradit, & nulli certæ hebdomadæ fuisse assignatum, ut reliqua jejunia: sed tamen Ecclesiastica consuetudine factum esse, ut in tertio Sabbato Septembris jejunetur, est Urbani II. Decretum *distin.* 76. *statuimus*, *ex Conc. Placentin. cap.* 15.

24. Ex quo intelliges, cur in Missali hujus jejunii Missæ sub titulo Septembris positæ fuerunt post Missam Dominicæ 17. post Pentecost. non quod hæc illi sedes certa sit, sed quasi sedes media inter Dominic. 14. ante quam tale jejunium non accidit, & Dominicam 19. ultra quam illud idem non occurrit.

25. Citius autem, vel tardius inter utramque dictam Dominicam celebratur, prout citius, vel tardius celebratur Pentecostes: sed semper post eam Dominicam, quæ in Breviario vocatur tertia Septembris, a quo idcirco titulum portant hæ Missæ in Missali. Vide quæ diximus in quatuor Temporibus Adventus, tum circa numerum Lectionum, tum circa alios Quatuor Temporum Ritus..

26. Si contingat Festum in his temporibus Septembris, tamen erit jejunium, *Ordo Romanus;* Officia vero Missarum horum temporum sunt fere eadem, quæ *in Aniphonario, & Sacrament. Gregor.*

27. Atque in his quatuor Temporibus Stationum finis est, quarum initium in prima Dominica Adventus constituit S. Gregorius earumdem institutor, *ex Rupert. lib.* 3. *cap.* 4. saltem magna ex parte; ut *ait Platina** seu, ut verius luquamur, nonnullarum institutor, & omnium ordinator, nam teste Sixto V. *Const.* 23. *edita die* 13. *Februarii* 1586. vetus admodum est ab Apostolicis usque temporibus dicta sacrarum Stationum consuetudo, in quibus fidelium multitudo ad Apostolorum sepulchra, & fortissimorum martyrum memoriam conveniens hymnis, & canticis spiritualibus Deum in sanctis suis mirabilem laudabat, & salutaribus immaculatæ Hostiæ sacrificiis placabat, & adversus multiplices antiqui hostis oppugnationes, tamquam in castris Dei statione tutissima consistebat. Hæc ille.

28. Ex quibus patet primo; nomen — Stationes Ecclesiasticæ — translatum esse a Castris, & statione militari, quæ locus erat militibus assignatus. Quæ etymologia solidior est, quam aliæ, ex diebus statutis, quod docuit *S. Isidorus*, vel ex eo, quia stabant fideles cum Papa, & aliquando tota die in Ecclesia stationali. Vide alias minus probabiles *apud Pompejum Ugonium de historia stationum Romæ.*

29. Deinde patet origo Apostolica: cujus etiam meminit *Tertull. in pluribus locis*, ut mox dicemus.

30. Tertio patet Ritus stationis, qui nimirum erat potissimus in Missis celebrandis; unde & singulis Missis stationalibus præfigitur in Missali; locus stationis addebatur, & Missæ concio, ut videre est in Homiliis SS. Leonis I. & Greg. Magni.

31. Jejunium quoque cum statione conjungebatur, *ex Tertulliano semel, & iterum contra Psychicos, & in l.* 2. *ad uxorem*, quod & nos retinemus in plerisque stationibus, hoc est, in Quadragesima, & Quatuor Temporibus.

32. Processionis item mentio est apud *Tertull. loc. cit. ad uxorem;* & a viciniori Ecclesia, vel non admodum semota, ibat Papa cum Clero ad Ecclesiam stationalem, atque hinc fortasse *Belethus cap.* 6. *& cum eo Durand.* definiere stationem, hoc est processionem: sed erat terminus processionis.

33. Significat Sixtus V. in prædictis verbis, diversa fuisse loca stationalia, & hodie sunt quinque supra quadraginta, licet stationales dies quadragesimales sint quinquaginta quatuor, & alii per annum 51. omnes 85. quia ad eumdem locum sæpius itur, non tamen scire possumus, quæ antiquiora, quæ sint posteriora, ea vero omnia ordinavit S. Gregorius, ut aperte scribit *Joann. Diaconus in ejus vital.* 2. *c.* 6. Idemque concessit Indulgentias stationarias, quod hisce iisdem verbis refert *Bonifacius VIII. in Bulla* 13. *Aprilis anno* 3. *Pontificatus*, in qua confirmat Indulgentias a Prædecessoribus concessas, & præterea concedit & ipse contritis, & confessis visitantibus Ecclesias stationales annum unum, & dies 40. de vera Indulgentia, sed immensæ in unaquaque conjiciuntur esse Indulgentiæ.

34. Post obitum S. Greg. nonnullæ stationales Ecclesiæ fuerunt mutatæ, qua de re lege *Pompejum Ugonium loco citato.* Illud ergo observo de titulis Ecclesiarum stationalium Urbis, Officium, seu Commemorationem in Breviario Romano, exceptis Sancta Balbina, & Sancto Quirico; & in illius quidem Ecclesia fuisse Stationem credimus tempore Sancti Gregorii; in hujus autem instituta fuit, seu translata aliunde a Sixto IV. excipe quoque titulum S. Onophrii, & lege *Ugonium supra.*

Et hoc de Stationibus, quæ habentur in Romano Missali, ne quid illius prætermittamus in hisce Commentariis.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. n. 1. — *Festum SS. Trinitatis, &c.*) Quamvis festus Trinitatis dies paucis ab hinc sæculis in Ecclesia introductus fuerit, nihilominus si rem ipsam attente consideremus, cæteris Festis vetustate antecellit, propterea quod in Dominicis omnibus, necnon in Festis Sanctorum, id quod principaliter a Christianis colitur, est SS. Trinitatis mysterium, unde Festos quosvis Christianorum dies jure vocare possumus Trinitatis solemnia; & hæc est præcipua ratio, ob quam Festum speciale SS. Trinitatis tardius in Ecclesia Romana instituerunt Summi Pontifices. Ab undecimo sæculo celebrabatur hæc Festivitas in quibusdam Ecclesiis, teste Micrologo *cap.* 60, qui hanc solemnitatem colentes coarguit; adjudicat vero Stephano cuidam Leodiensi preces Canonicas Trinitatis (necnon Historiam inventionis S. Stephani) quas tamen Ecclesiam Romanam respuisse asserit, & alia ibi contexit. En verba Micrologi — Quidam Officium

cium de S. Trinitate in Octava Pentecostes instituunt, licet non sit Allelujatum, quod & per totam subsequentem hebdomadam observandum putant, quod non est authenticum, nam quidam Leodiensis Stephanus idem Officium, sicut & Historiam de inventione S. Stephani composuisse asseritur, quæ utraque ab Apostolica Sede respuuntur, unde piæ memoriæ Alexander Papa de hac re inquisitus, respondit juxta Rom. Ord. nullum diem specialiter adscribi solemnitati SS. Trinitatis, sicut nec S. Unitatis, præcipue cum in omni Dominica, immo quotidie utriusque memoria celebretur — Hæc Micrologus, qui alia pariter subnectit. Ex quo aliqui in Octava Pentecostes, alii vero aliis diebus hoc Festum celebrabant, obortæ sunt celebres contentiones de octavo die Pentecostes. Radulphus enim Tungrensis, qui vixit sub finem sæculi XIV. relatus a Gav. *sup. Propos.* 16. ait — Super Octava vero Pentecostes magna est adhuc diversitas. Cum enim Romani in hac Dominica imponerent historiam Regum, nec servarent Festum Trinitatis: aliquæ nationes, ut Alemanni, eadem die servant octavas Pentecostes, in hebdomada, & Dominica sequenti servantes Officium Trinitatis. Alii, ut Gallici, plures illo die plenum faciunt Festum Trinitatis cum Octavis majoribus. Hodiernis vero temporibus Romæ, & in Curia Romana, solemnis habetur Festivitas S. Trinitatis in Octava supradicta, quod etiam plures Alemanni cœperunt sequi postea — Hucusque Radulphus, ex cujus verbis, & ex aliis etiam auctoribus colligitur Festum hoc hac Dominica cœpisse celebrari in Gallia, immo adsunt in eodem Regno Ecclesiæ, in quibus bis celebratur hæc solemnitas, in prima scilicet, & ultima Dominica post Pentecosten. Roma tamen nonnisi Jo: XXII. Ecclesiam regente, hoc speciale Festum SS. Trinitatis in Octava Pentecostes celebrandum statutum fuit, ut tradit etiam Ciaconius in Vita ejusdem Pontificis — Id etiam asseri videtur a Gersone, a quo memoratur hoc Festum tamquam noviter institutum, ubi enim agit de visitatione Prælatorum, ait: *De Festo Trinitatis solemnizando, prout noviter Papa instituit.* Et revera Durandus, qui paulo ante Jo: XXII. vixit *l.* 6. *c.* 114. asseverat quidem, quod in plerisque locis in Octava Pentecostes fiebat Festum SS. Trinitatis, sed nullam faciendo mentionem de Romana institutione hujus Festi. Sunt qui opinantur nostrum Gavantum antiquitus, & Gregor. IV. institutionem hujus Festi referre. Verum noster auctor solum adstruit hanc esse opinionem auctoris Ligni Vitæ *lib.* 5. absque eo, quod asseveret se hanc sententiam amplecti; eodem enim modo mox subnectit, quod Pisanella facit auctorem Festi Jo: XXII. *v. Feria* §. 3. quin explicet cui ex dictis auctoribus adhæreat. Ex iis, quæ diximus, liquet, primam ex dictis opinionibus esse rejiciendam.

Cæterum redeundo unde digressi sumus, & resumendo verba Micrologi, cum hic decesserit ante Alexandrum III. liquet, quod Alexander, cujus ipse meminit, fuerit secundus hujus nominis. Romanus autem Pontifex, ut optime advertit Thomassinus *lib.* 2. *de celebr. Fest. c.* 19. non respuit, ut Micrologus paulo liberius scripsit, hanc solemnitatem, sed ei minime est suffragatus, Ecclesiarum tamen cæterarum Rit. & pietatem non contemnens.

Alexander vero III. ea, quæ supra tradidimus, ante finem sæc. XII. literis consignavit, cujus verba habentur *in c. quoniam de Feriis extra*, sunt autem hæc — Præterea Festivitas SS. Trinitatis secundum consuetudines diversarum Regionum a quibusdam consuevit in Octavis Pentecostes, ab aliis Dominica I. ante Adventum Domini celebrari: Ecclesia siquidem Romana in usu non habet, quod in aliquo tempore hujusmodi celebret specialiter Festivitatem, cum singulis diebus *Gloria Patri, & Filio & Spiritui Sancto*, & cætera similiter dicantur ad laudem pertinentia Trinitatis.

II. Gav. eodem n. 1. — *Missamque de eadem Trinitate ab Alcuino compositam, &c.*) Micrologus *loc. c.* ut notat etiam Gavantus, Missam, quam legimus SS. Trinitatis, Alcuino tamquam auctori attribuit, sed ejus auctor Alcuinus profecto non est, ut jam doctiores agnoscunt. Codex Rhamensis apud Menardum nihil habet hujus Missæ, sicut pariter nec Sacramentale Gregorianum a Pamelio evulgatum, ex Bernone Augiensi tamen, & Micrologo, & ex iis, quæ habent Menardus, & Pamelius in Notis, conjicere possumus hac die mentionem aliquam Trinitatis esse antiquitus factam, non quidem in Oratione, aut Missa, sed in versiculis, & Præfatione, quæ Pelagio II. solet adscribi, & quæ legitur etiam in Sacramentario Gelasiano a Thomasio edito, non quia, ut dixi, pertineret tunc ad Missam de Trinitate, quia nondum instituta erat, sed quia continebat expositionem Catholicæ Fidei contra Hæreticos, præsertim Arianos, quam, abjurantes hæresim suam, & Ecclesiam ingredientes, profiteri jubebantur, ut notat Grancolas *Comment. hist. in Brev. Rom. lib.* 2. *cap.* 80. Nonnulla alia spectantia ad sacram eruditionem, & institutionem hujus Festi tradunt mox laudatus Grancolas *cit. loc.* Baillet *tom.* 4. *pag.* 134. *& seqq.* & Thomassinus de Festis *lib.* 2. *cap.* 18.

Pro Feria IV. post Festum SS. Trinitatis juvat hic exhibere sequens Decretum — Occurrente Vigilia Nativitatis S. Joannis Baptistæ in die Festo Corporis Christi, anticipato jejunio Vigiliæ prædictæ in diem 22. Junii ad formam Constitutionis Urbanæ editæ die 25. Septembris 1638. in Officio, & Missa de eadem Vigilia nihil fit. — Ita S. R. C. die 13. Septembris 1706. approbante Clemente XI. 2. Octobris ejusdem anni, & datur in nostro Indice *sub num.* 602.

De origine Festivitatis Corporis Christi. §. I.

III. Gav. n. 2. — *Ex instituto Urbani IV.* 1262. *&c.*) Urban. IV. Romanus Pontifex, quando Leodii Archidiaconus erat, Jacobus de Trecis tunc appel-

la-

latus, viderat in ea Urbe Festum SS. Corporis Christi tunc celebrari; immo etiam cum præcedenti Vigilia, & jejunio, prout (juxta nonnullorum opinionem) præscriptum fuerat in Synodo Diœcesana illius Urbis anno 1246. habita per Robertum Laodiensem Episcopum, hortante præsertim B. V. Juliana, Montis Cornelii apud Leodium Sanctimoniali, ut habent acta ejusdem Servæ Dei apud Bollandum 5. Aprilis, in quibus tamen legitur præfatum Robertum universis Ecclesiasticis personis suæ Diœceseos per elegantem Epistolam præcepisse, ipsam solemnitatem singulis annis die ad hoc statuto cum Officio celebrari, & ab eorum plebibus sicut diem Dominicam, ab omni servili opere abstinendo debere observari. Verum, ut tradit Martene *de antiq. Eccl. disc. c.* 29. ne piissimo fraudaretur voto Robertus, & ne quisquam negligentium Prælatorum de ignorantia se posset excusare, proposuit in Generali sua Synodo, quæ singulis annis, convenientibus Ecclesiarum Rectoribus, & Conciliorum Decanis in unum fieri solet, quod per Epistolam statueret viva voce solemniter publicare. Morte autem præventus Robertus, sanctum haudquaquam potuit adimplere propositum. At Hugo S. R. E. Card. ad partes Alemanniæ Summi Pontificis a latere Legatus, hoc in se suscepit negotium, primusque in S. Martini Ecclesia Laodiensi Festum illud promulgavit, & celebravit. Hæc, & alia citatus Martene ibidem. Ad instar igitur prædictæ solemnitatis Leodii prius institutæ, hortante non solum mox memorata B. Juliana, sed allaborante etiam Ven. Eva ad dictam S. Martini Ecclesiam Reclusa, Urbanus præfatus ad Summi Pontificatus apicem evectus constitutionem edidit anno 1264. non die oct. Septemb. ut communiter Scriptores affirmant, confundentes datam Bullæ cum data Brevis ab eodem Urbano scripti ad antedictam Ven. Evam Leodiensem, sed die 11. Aug. apud Urbemveterem, in qua Civitate celebraverat eamdem Festivitatem cum Processione solemni die 19. Junii ejusdem anni ob celeberrimum miraculum, quod Bolsenæ contigerat, de quo sermonem habent, & historiam referunt plures Scriptores ad Andrea Pennazzi congesti in Historia ejusdem miraculi typis edita anno 1731. Inter laudatos Scriptores recensentur præsertim S. Antoninus *p.* 3. *tit.* 9. *c.* 13. §. 1. & Diæstemius Blærus Prior S. Jacobi Leodiensis Ord. S. Benedicti *art.* 4. Commentarii de Institutione Festi Corporis Christi sub anno 1496. ab eo compositi. De hac re erudite pariter scripsit Franciscus Pagius in Vita antedicti Urban. IV. §. 5. *&c. seqq.* ubi ex D. Antonino narrat, quod an. 1264. in loco non longe ab Urbeveteri sito, Bolsenæ dicto, accidit ingens miraculum, cujus occasione Urbanus IV. solemnitatem Corporis Christi indixit. In Ecclesia universali nimirum ejusdem Oppidi Bolsenæ, Sacerdote celebrante, post consecrationem gutta aliqua Sacratissimi Sanguinis ex Calice in Corporale profluxit; idem Sacerdos, ut negligentiæ suæ defectum occultater, cooperuit pluribus plicis partem Corporalis, sed reperta est per omnes plicas transisse, & reliquisse ibi rubeam ad modum Sanguinis formam Hostiæ in pluribus partibus Corporalis. Joannes vero Diæstemius Blærus *loc. cit.* ait: *Sacerdotem Bolsenæ celebrantem, inter verba consecrationis dubium in Fide, vidisse carneis oculis Hostiam in formam pietatis, & de ea Sanguinem fluere in Calice. Quo territus dum conaretur occultare, & cooperire, de Corporali apparuit mox forma pietatis in singulis partibus Corporalis, & ita coactus est populo assistenti miraculum patefacere. Quod ubi populus comperit, ad Urbem veterem properans, Summo Pontifici mirabilia stupenda, quæ viderat, nuntiavit.* Quod quidem Corporale de mandato præfati Pontificis ad Urbem veterem, in qua ipse commorabatur, processionaliter translatum fuit, & in Cathedrali Ecclesia ad perpetuam rei memoriam usque ad præsentem diem decentissime reservatur, aliquando populo ostenditur cum magna veneratione.

Insignis hujus miraculi occasione, necnon Festi Sacratissimi Corporis Christi Leodii jam instituti, ejusdem sacri mysterii solemnitatem, annuatim quinta Feria post octavam Pentecostes, perpetuis temporibus ubique celebrandam Urbanus indixit, de qua institutione extat præclara, & elegans ejusdem Pontificis Constitutio ad omnes Catholicæ Ecclesiæ Prælatos directa.

Prædictæ Bullæ data constat ex originali ejusdem, quod in Archivio secreto Bibliothecæ Vaticanæ asservatur, cujus copia primum locum sibi vindicat inter Bullas ejusdem Pontificis, quæ habentur in *tom.* 1. Bullarii Romani, eam quoque exhibet in sua sacra Hierologia laudatus Pennazzi. Urbani tamen Bulla ob bellicos tumultus, quibus pene tota Europa agitabatur, suum effectum statim assecuta non fuit. Durandus enim, qui paulo post Urbanum scripsit Rationale Div. Offic. nullam habet de hoc Festo mentionem, hinc factum est, ut in Concilio Viennensi anno 1311. Clemens V. Urbani Bullam iterum promulgaverit, atque altera sua Bulla confirmaverit. Docet id Glossa a Martene *cit. loc.* relata his verbis: *Quia illa Constitutio Urbani non fuit recepta ab omnibus, ideo Clemens PP. V. innovavit illam Constitutionem, & illam præcepit ab omnibus observari.* Clementinam Constitutionem susceperunt Reges Galliæ, Angliæ, & Aragoniæ, quæ, postmodum anno 1316. a Joanne XXII. successore Clementis nova promulgatione fuit confirmata, & ab aliis deinceps Romanis Pontificibus gratiis, & privilegiis exornata. Hinc fortasse non erit immunis ab errore Papirius Massionius, dum *in lib.* 5. *de Episc. Urbis*, in vita Urbani IV. scripsit; Hoc Festum ante annum 1318. non fuisse in Gallia receptum. Quidquid sit, certum est, quod post promulgationem a Joanne XXII. factam, fuit ab omnibus Ecclesiis, nulla discrepante, susceptum. Qui plura de institutione hujus Festi desiderat, legat ea, quæ tradunt Christianus Lupus *tom.* 1. *in erudita Dissert. de Sacris Process. inserta tom.* II.

re-

recentissimæ editionis Venetæ. Chapeavilla Canonicus, & Vicarius Ecclesiæ Leodiensis *tom.* 5. *Pontificum Leodiensium.* Enschenius *ad tom.* 4. *Aprilis.* Martene *loc. supracitat.* Theophilus Raynaudus *tom.* 11. *pag.* 347. Grancolas *Comment. Brev. lib.* 2. *cap.* 81. Thomassinus *lib.* 2. *de Festis cap.* 19. Baillet *tom.* 4. *pag.* 164. *et seqq.* supracit. Franciscus Pagius *in Vita Urbani IV.* præcipue vero Andreas Pennazzi in Historia prædicti miraculi, in qua innumeros alios Historiæ hujus Festi recenset.

De origine, & institutione Processionis, quæ in hac die fieri solet, nonnulla infra dicemus.

De auctore Officii ejusdem Sacratissimi Corporis Christi. §. II.

IV. Gav. eod. n. 2. — *S. Thomas in Officio ejusdem Festi, cujus ipse fuit auctor, &c.*) Primum hujus Festi Officium, alii a Religioso Hospitalis Montis Cornelii prope Urbem Leodiensem, alii vero a Joanne Clerico Leodiensi compositum fuisse adstruunt, & hoc comprobant auctoritate illius, qui vitam B. Julianæ exaravit. Quoniam vero tale Officium juxta Gallicanum Ritum compositum fuerat, Urbanus IV. aliud componi jussit juxta Ritum S. R. E. per S. Thomam Aquinatem, quod tanta pietate, tantaque divini spiritus unctione refertum est, ut illud mox omnes Ecclesiæ persolvendum susceperint; ipsa etiam Leodiensis Ecclesia S. Martini, illo relicto, quod primum jubente S. Juliana a Joanne Clerico, vel ab alio compositum fuerat, & ipsa decantare incœperat, sed Rituum suorum tenax, nonnulla ad proprium usum jam accommodata, Officio Doctoris Angelici adjecit, ut sunt Hymni ad singulas Horas proprii, propriæ item Collectæ cum quibusdam Antiphonis, & versiculis. Omnes eruditi viri verum, & germanum auctorem prædicti Officii esse S. Thomam Aquinatem agnoscunt, omnemque super hac re evellit scrupulum eruditissima Dissertatio, quam elucubravit P. Natalis Alexander ejusdem Ordinis Prædicator. Professor.

Hinc in Propileo ad Mensam Maji *p.* 2. *pag.* 53. eruditissimus P. Papebrochius, celebris inter Bollandi continuatores opinionem suam retractavit, dicendo: *Ecce citius, & plusquam sperarunt, ultro præsto, eorumdem (nimirum PP. Dominicanorum) sententiam totus transiens, & paratus similem sastisfactionem, quibuscumque aliis dare, sicut jam pluribus casibus dedi, quando pro iis viderim veritatem stare. Contra hanc, nihil nec possum, nec volo.*

Prædicta communis sententia, quod S. Thomas dictum Officium vere composuerit, jubente Urbano IV. confirmare videtur etiam Theodoricus Valicolor, loquendo de Urbano IV. ita canens:

Sic digne statuit, ut in anno Corporis hujus
Tam Festum celebre fiat in Orbe simul;
Post Pentecostes Octavas luce Jovis, nam
Consumi Christus fecerat ista die:
Hocque sui terno Papatus fecit in anno,
Officiumque novum continet ista dies.

Ex quibus duo optime eruit Franciscus Pagi *loco supracit.* primum hanc institutionem factam fuisse sub finem anni tertii Pontificatus Urbani, cum Breve ad Evam datum sit anno IV. ineunte. Secundum, jam antea fuisse aliud Officium de eadem solemnitate. Leodii nempe, cum Theodoricus Valicolor referat istud Festum contigere novum Officium, illud scilicet, quod est a S. Thoma compositum, quodque Urbanus ad Evam misit, & suo diplomate commendavit. Denique omne submovetur dubium circa hanc quæstionem, si legatur Constitutio Sixti IV. inserta *in tom.* 5. novi Bullarii Dominicani *pag.* 555. collecti, & nonnullis eruditissimis notis illustrati a doctissimo P. Bremont ejusdem Religionis Professore, & Sacræ Theologiæ Magistro. Lubet hic exhibere verba prædictæ Bullæ, & sunt sequentia: *Ac in ejus solemnitatem, & venerandam inde memoriam, idem Urbanus Prædecessor statuit Festum Gloriosissimi Sacramenti, annis singulis, & temporibus perpetuis quinta Feria post Octavas Pentecostes a cunctis Fidelibus ubique solemniter celebrari, propriumque ejusdem solemnitatis Officium per B. Thomam de Aquino tunc in ipsa Curia existentem compositum edidit.*

De Processione solemni in hoc Festo facienda §. III.

V. Gavant. n. 3. — *Fit Processio solemnissima, &c.*) De solemni Processione, quæ hac die fieri solet in omnibus Ecclesiis, gravis apud eruditos, & sacrorum Rituum DD. agitatur quæstio, utrum Urbanus IV. eam instituerit, sicut certum est, quod Festivitatem Corporis Christi ubique celebrandam indixit. Nonnulli, quos suppresso nomine refert Eminentissimus, & sapientissimus Cardinal. Lambertini in sua quinta instructione Pastorali *vol.* 1. in ea versantur sententia, quod cum de solemni hujus diei Processione, ne minimum quidem verbum Urbanus IV. fecerit in sua Bulla, qua hodiernam solemnitatem instituit, idem Pontifex ejusdem Processionis auctor non sit. Alii vero e contra arbitrati sunt Urbano IV. non minus hujus diei Festivitatem, quam Processionem esse adscribendam, ex quo Panvinius scriptis consignatum reliquit, quod dictus Pontifex jussit sibi afferri Processionaliter ex Oppido Bolsenæ ad Civitatem Urbevetanam, in qua commorabatur, ut mox innuimus, sacrum illud Corporale Sanguine Christi perfusum, de quo *supra* mentionem fecimus: en verba Panvinii — Admonitus Pontifex ab Episcopo loci cum Processione ad Urbemveterem transferri voluit, & illud, solemnitate instituta, in Ecclesia Urbevetana condidit — Sed quidquid sit de hac quæstione, hoc certissimum est, non multo post talis Festi erectionem, institutam fuisse etiam Processionem, idque docent antiqui libri, & Rituales cir-

circa illa tempora scripti, ut tradit Edmundus Martene *loco supracit.*

In aliquibus vero locis, non solum hac die, sed etiam per totam octavam fit ista Processio, cujus institutionis Historiam refert Monacellus *tract.* 2. *tit.* 13. *n.* 10. ex actis Bollandi *tom.* 1. ad Mensem Aprilis *pag.* 459. 462. 465. 477. recogn. & examin. a S. R. C. sub die 20. Junii 1700. Nonnisi tamen ad illam, quæ fit in prædicta Feria V. hujus Festivitatis, tenetur Clerus Sæcularis, & Regularis omnium Ordinum, atque piæ Sodalitates convenire juxta Concilii Tridentini Sanctionem, quæ habetur *sess.* 25. *cap.* 13. inqua statuitur: *Quod tam Clerici Regulares, quam Sæculares quicumque etiam Monachi ad publicas Processiones vocati accedere compellantur.*

VI. Gav. eodem num. 3. — *In minoribus autem Ecclesiis, &c.*) Cum Processio, quæ facienda est in hac Solemnitate, sit solemnior omnibus Processionibus, distinctior quoque ejus pompa, & apparatus esse debet; ornatus enim major majorem Solemnitatem ostendit.

De Ecclesiæ itaque apparatu, nimirum de illa Ecclesia, in qua Processio incipit, ac finem habet; Primo diximus, quod super omnia curandum est, ut ubi per ornatum, sive pompam ista magna Solemnitas nequit haberi, per nitorem saltem, & munditiem habeatur, adeo ut Ecclesiæ parietes, qui velis, vel aulæis ornari nequeunt, saltem per decorem, & venustatem eluceant, nec pulvere, sive araneis sordescant. Pavimentum vero perpolitum sit, & floribus, seu herbis bene olentibus, præsertim ubi Processio transire debet, sit sparsum, & seminatum; qui quidem flores non debent projici nec in faciem, nec super dorsum incedentium in Processione, ut declaravit S. C. Episcoporum *in Calien. Synod.* 21. *Januarii* 1720. relat. ab Ursaja *tom.* 5. *part.* 2. §. 16. *n.* 71. Nihil igitur sordidi, nihil ludicri, neque indecori prorsus appareat in tali Ecclesia, cum omnes actus scenicos, & profanos prohibeat Cær. Episc. *l.* 2. *c.* 33. §. 12.

Altare insuper, in quo est ponenda SS. Eucharistia, parari debet festivo apparatu, & pretiosiori supellectili. Non tamen placeat in eo ponere statuas cum Reliquiis sanctorum, ne populus minimum quid distrahatur ab adoratione SS. Eucharistiæ. In eodem Altari non desit copia Lampadarum, & Candelarum, quæ ardeant, & sint ad minus viginti juxta instructionem Clem. PP. XI. felic. record. quam *supra* per estensum dedimus. Deinde super Altare in loco aliquantulum eminenti collocetur parvum Baldachinum albi coloris, sub quo ponetur Corporale, seu Palla supponenda SS. Sacramento, quod ibi exponi debet. Cavendum tamen est, ne ita alte ponatur, ut necesse sit indecenter ad illud ascendere, tam pro exponendo, quam pro reponendo SS. Sacramento, sed sit ad talem altitudinem, ad quam commode ascendi possit per aliquod scabellum graduatum ad hoc paratum. Ex Bisso *lit. A n.* 247. Bauldry *part.* 4. *cap.* 16. *art.* 2. *num.* 7.

In Sacristia vero pro facienda prædicta Processione præparari debent Paramenta pretiosa albi coloris pro Celebrante, & Ministris quoad Missam solemnem; Item Pluviale album pretiosius sumendum a Celebrante in fine Missæ, præterea Amictus, Alba, Cingulum, & Tunicella, sine Manipulo pro alio Subdiacono, qui in hac Processione Crucem deferre debet, ut supponit Gavantus *supra num.* 5. Item quamvis Episcopus in Festo SS. Corporis Christi non deferat Eucharistiam, Canonici tamen induere debent sacras vestes, ut declaravit S. R. C. die 27. Martii 1628. & habetur tale Decretum in nostro Indice *sub num.* 227. Quapropter præparentur in Choro ad loca, seu Sedes Canonicorum Pluvialia pro Dignitatibus, plures Planetæ pro Canonicis Presbyteris, Dalmaticæ pro Canonicis Diaconis, & Tunicellæ pro Subdiaconis Canonicis, & Amictus pro supradictis Dignitatibus, & Canonicis; qui sacris vestibus ita induti procedunt in Processione, incipiendo a Minoribus, vel Inferioribus hoc ordine, videlicet, primo Subdiaconi cum Tunicellis, & Diaconi cum Dalmaticis, deinde Presbyteri cum Planetis, ultimo loco Dignitates cum Pluvialibus, ut ii omnes appareant cum Paramentis suo ordini convenientibus coram suo Rege, a quo eorum tota gloria, splendor, & decor emanat in suo Solio residente; quod videtur observandum in aliis etiam Ecclesiis, non Cathedralibus (præsertim si sit consuetudo, quæ admodum laudabilis est) quod Ecclesiastici in sacris vestibus convenientibus suo ordini, in tali Processione incedant. Item præparentur in Sacristia alia Pluvialia alba secundum numerum hastarum Baldachini pro iis Presbyteris, seu Beneficiatis ex Dignioribus, qui juxta Cærem. Episcop. *lib.* 1. *c.* 14. §. 4. *et lib.* 2. *c.* 33. §. 5. initio Processionis, & per totam Ecclesiam, usque ad portam ejusdem Baldachinum, seu ipsius hastas deferre debent. Si tot Pluvialia haberi possunt, ita procedant; alioquin cum Cottis, semper tamen sine Stolis. Quod si fieri non potest ob parvum Clericorum numerum, præsertim in Collegiatis, aut aliis Ecclesiis Parochialibus, hastæ Baldachini deferuntur etiam in Ecclesia ab iis, ad quos pertinet juxta loci consuetudinem, vel a nobilioribus ex Laicis, qui adsunt Processioni, Nicolaus de Bralion *part.* 3. *cap.* 16. *num.* 9. Sodalibus alicujus piæ Confraternitatis habitu ejusdem indutis. Supradicta Pluvialia solent adhiberi in Ecclesiis Cathedralibus, & in aliis, ubi ex privilegio Apostolico celebratur pontificaliter. Item in Sacristia duo Thuribula cum suis Naviculis, & plura funalia, & Candelæ ceræ albæ gestandæ ab omnibus de Clero in Processione, omnes enim tam Ecclesiastici, quam Laici, nisi funalia, saltem candelas cereas accensas manibus gestare debent. Bauldry *supra num.* 5. 8. *et* 11. & ex Bisso *lit. S num.* 63. §. 12.

Credentia quoque paretur cum omnibus requisitis ad solemnem Missam celebrandam more consueto:

sed

sed præterea ratione Processionis faciendæ, hæc addantur. Primo super Patenam Calicis ponantur duæ Hostiæ magnæ consecrandæ a Celebrante, quarum una servanda erit pro Processione; secundo, præter velum humerale Subdiaconi, ponatur aliud pretiosius, quo uti debebit Celebrans pro Processione; tertio ponatur Ostensorium suo velo albo coopertum, in quo reponendum est SS. Sacramentum pro Processione. Biss. *lit. C n.* 557.

Prope Altare, sed in loco remoto in plano Presbyterii convenit, quod ponatur aliquod scabellum, cum duobus, vel tribus gradibus, quo uti debet ille, qui ponet sub parvo baldachino in eminenti loco posito Ostensorium. Item in Presbyterio (vel in Sacristia) ponatur Crux Processionalis adhærens parieti, prope Credentiam. Baldachinum perpulcrum etiam cum suis Hastis in loco congruo, non longe ab Altari præparetur deferendum in Processione super SS. Sacramentum, vel etiam præparari potest tale Baldachinum extra Presbyterium.

Paretur quoque Umbella serica albi coloris cum suis laciniis, vel sericis vel aureis, vel demum argenteis circa eam pendentibus. Umbella coloris rubei, quo utuntur nonnulli, non est toleranda, non enim concordat cum Paramentis Eucharistiæ convenientibus, & assignatis; ut Gavantus *part.* 5. *de Mensuris*; Cavalier. hic *n.* 23. & Baruffaldus *tit.* 80. *n.* 38.

Nonnulla Decreta spectantia ad hanc Processionem summatim in unum collecta, dabimus paulo infra.

VII. Gav. eodem n. 4. — *In Missa vero cantanda, etc.*) Hac die, dicta Tertia, celebratur solemnis Missa de more; Tertia tamen citius cantari potest, ut habet Cærem. Episcop. *lib.* 2. *c.* 33. §. 15. & est casus singularis ob longam Processionem, & calorem. Celebrans igitur solemniter celebrat more consueto cum Ministris sacris, sed duas magnas Hostias consecrat, quarum unam tantum elevat, & alteram pro Processione relinquit super Corporale in sua sinistra, cavens ne Manipulo suo eam tangat, dum elevat SS. Sacramentum, aut aliud agit. Bauldry *supra art.* 3. *num.* 1. Turrinus *p.* 3. *sect.* 3. *cap.* 2. §. *Hac die.* Reliqua quæ spectant ad Missam hujus diei, quomodo agenda sint, ne eadem sæpius repetantur, colligi possunt ex iis, quæ a nobis tradita sunt in nostris Additionibus, & Observationibus ad Tit. XIV. *part.* 2. ubi egimus de Missa, quæ celebratur solemniter pro expositione SS. Sacramenti, occasione orationis quadraginta Horarum, & pro ejusdem Sacramenti repositione. Rursus legi possunt pariter ea quæ tradidimus pro celebranda Missa in Feria V. in Cœna Domini. In hac autem Missa elevato SS. Sacramento, vel etiam ante, si opus erit, junior Cæremon. Magister curabit, ut Processio secundum ordinem in rotolo infra describendum dirigatur, & procedat. Cær. Episc. *sup.* §. 16.

Sumpto Sacratissimo Corpore, vel paulo ante Communionem a Cæremoniario per viam breviorem defertur Ostensorium cum velo, quo tegitur, quod (genuflectendo prius utroque genu SS. Sacramento) collocat super Altare extra corporale in latere Epistolæ, & facta iterum genuflexione, ut supra, recedit. Diaconus vero, qui stabat ad librum, facta ibidem genuflexione unico genu (dum Celebrans sumpto Corpore Sacratissimo stat in meditatione SS. Sacramenti) accedit ad dexteram Celebrantis, ubi iterum genuflectit, ut supra, & surgit, serviens prout Subdiaconus, recedente interim præfato Subdiacono cum iisdem genuflexionibus in recessu, & accessu ad latus Evangelii, ubi libro, seu Missali assistit. Sumpto a Celebrante Sacratissimo Sanguine, Diaconus Calicem prædicti Celebrantis versus cornu Evangelii ponit, sed super corporale, ipsumque palla cooperit, & continuo Offertorium detectum aperit, & collocat ante Celebrantem, qui statim cum Diacono, & Subdiacono genuflectit in suo loco unico genu; moxque surgunt, & Celebrans, extracta lunula ex Ostensorio, sua propria manu dextera adaptat Sacram Hostiam in supradicta lunula, quam cum Sacra Hostia in Ostensorio deinde reponit, quod adjuvante Diacono statim claudit, & in medio corporalis reverenter collocat, veloque suo cooperit. Postea tam Celebrans, quam Ministri sacri genuflectunt, & deinde surgunt. Adstantes Clerici, Cæremoniarius, & alii, non genuflectunt dum Sacra Hostia collocatur in Tabernaculo gestatorio, sed manent inclinati sicut ad Communionem. Turrinus *part.* 3. *sect.* 3. *cap.* 2. §. *Hac die*, Bauldry *supra art.* 3. *n.* 1. *et* 2.

Tunc Celebrans dat Communionem iis, qui sunt communicandi, si opus sit, cum solitis, & debitis reverentiis, sed præstat ut fiat Communio ante Missam, vel ut differatur ad aliam horam commodiorem, vel melius, dicta Missa, in qua fit Communio, anticipetur. Reposita igitur Hostia in Ostensorio, ut supra notatum est, & sumpta purificatione, Celebrans Calicem ponit in cornu Epistolæ extra corporale, & cætera ipse, & sacri Ministri peragunt usque ad finem Missæ, ut diximus in nostris Additionibus ad *tit.* 14. *p.* 2. hujus Thesauri *sub n.* 54. 15. *& seqq.* ubi egimus de Missa solemni, celebrata coram SS. Sacramento.

VIII. Gav. eodem n. 3. — *Finita Missa deponuntur Manipuli etc.*) Finito ultimo Evangelio; Diaconus accedit propius ad Altare, sicut & Celebrans accedit ad medium ejusdem Altaris, & illum immediate sequitur Subdiaconus, ibique Celebrans facta cum ipsis genuflexione stat medius inter eosdem sacros Ministros, dum a Diacono aufertur velum album ab Ostensorio (quod adhuc remanet in medio corporali) ut Hostia Sacrosancta ab omnibus conspiciatur: ex Baruffaldo de Festo SS. Corporis Christi *tit.* 80. §. 20. *num.* 3.

Deinde facta iterum genuflexione tam a Celebrante, quam a Ministris in medio Altaris unico genu, ut facilius surgere possint (sine tamen capitis inclinatione) tum unus post alium præcedente Subdiacono, descendunt per gradus laterales a cornu Epistolæ in planum, & retrahunt se retro

Alta-

Altare, si parieti non adhæreat, vel ad credentiam, seu cornu Epistolæ ob præsentiam SS. Sacramenti, ubi adjuvante Cæremoniario, vel Diacono, & Subdiacono juxta consuetudinem Ecclesiarum, ut supra diximus, Celebrans exuit Planetam, deponit Manipulum (quem etiam Ministri sacri deponunt) & accipit Pluviale. Nicolaus de Bral. *p.* 3. *c.* 17. *n.* 1.

Postea per planum incedens manibus junctis, nudo capite, medius inter Ministros sacros, elevantes hinc inde fimbrias Pluvialis, accedit ad medium, ubi genuflectit cum eisdem Ministris sacris in plano, utroque genu, & cum ipsis etiam profunde se inclinat; tum erectus in medio inferioris gradus Altaris, ut colligi potest ex Cærem. Episcop. cum Ministris postea genuflectit; Nicolaus de Bralion *supra*, ibique parumper orat.

IX. Gav. eodem n. 3. — *Et genuflexus ter incensat Sacramentum, etc.*) Quamvis certissimum sit apud omnes quod Celebrans peractis iis, quæ supra diximus, debeat ter incensare Sacramentum, nihilominus variæ sunt auctorum sententiæ circa gradum Altaris, super quo Celebrans genuflexus debeat Sacramentum in Tabernaculo Ostensorio positum incensare. Bauldry *p.* 3. *cap.* 17. *de Missa solemn. quæ coram SS. Sacram. exposito celebratur n.* 11. *et p.* 1. *c.* 16. *de Festo Corporis Christi art.* 3. *de Missa, et Processione SS. Sacramenti n.* 5. *et art.* 6. *n.* 2. *Item art.* 8. *de exposit. SS. Sacramenti initio Officii per totam octavam n.* 3. & demum *art.* 12. *n.* 3. & alibi tenet, quod Celebrans debeat ascendere ad secundum gradum Altaris, & ibi genuflectere, & in eodem gradu SS. Sacramentum incensare: alii vero, nimirum Tonellius *lib.* 2. *c.* 2. §. 5. *de exposit. SS. Sacr. n.* 7. Claudius Arnaudus *p.* 4. *in Epist. Thes. S. Rit. tit.* 12. *n.* 3. Turrinus *p.* 3. *sect.* 3. *c.* 2. *de Festo Corp. Chris.* §. *Dum terminatur Missa, &* §. *Lubet hic addere*, Corsettus *tract.* 1. *p.* 2. *c.* 10. *n.* 16. Biss. *lit. H n.* 222. §. 2. a Portu *c.* 8. *de Missa solemni coram Vener. exposit. n.* 3. Vinitor *p.* 4. *t.* 24. *Fest. Corp. Christi n.* 7. & ipsemet Bauld. *p.* 4. *c.* 16. *art.* 7. *de Orat. public. n.* 4. dicunt, quod Celebrans debeat genuflectere super suppedaneum, & in eodem SS. Sacramentum incensare; denique suprac. Hippolytus a Portu *in Append. prima de privata Ven. Expos. n.* 4. *et* 6. docet quod prælaudatus Celebrans debeat genuflectere super suppedaneum, si gradus sint tres, quod si forent plures, tunc in secundo gradu (& non super suppedaneum) genuflexus ter incenset Sacramentum. Horum tamen omnium diversa in hoc Ritu opinio omnino rejicienda esse videtur; tum quia Cær. Episc. *l.* 2. *c.* 33. §. 26. in reditu Processionis SS. Sacramenti in ejus Festo præcipit, quod Celebrans genuflectat in infimo gradu Altaris, ibique genuflexus opportuno tempore thurificet Sacramentum, prout legere est *loc. suprac.* tum quia Nicolaus de Bralion in suo elaborato Canonicorum Cæremoniali *p.* 3. *de Oratione quadraginta Horarum n.* 8. de incensatione SS. Sacramenti in Missa appositæ notat ut supra per hæc ipsa verba: *Incensatur vero SS. Sacramentum a Celebrante genuflexo in infimo Altaris gradu.* Idem Auctor *cap.* 17. *de solemni Process. SS. Sacramenti in ejus Festo n.* 1. *et c.* 18. *de Statione, quæ fit per viam, et in fine processionis n.* 7. & denique *c.* 19. *de iis, quæ observanda sunt infra octavam SS. Sacramenti n.* 4. sicut etiam supracit. Turrinus §. *Cum pervenerit*: idem docent cum Cæremon. Episcop. & id etiam habetur in Instructione pro expositione SS. Sacramenti in oratione quadraginta Horarum Clementis XI. *n.* 16. *et* 20.

Confirmatur hæc sententia ex eo, quod Summus Pontifex cum Mitra sedens in solio a primo ex Eminentissimis Presbyteris Cardinalibus genuflexo in infimo gradu ejusdem Solii Pontificii incensatur, ut colligitur ex Cærem. Romanæ Ecclesiæ Marcelli Archiep. Corcyrensis *pag.* 66. a tergo editionis Coloniensis, quamvis præfatus Summus Pontifex non sit nisi Christi Domini Nostri Vicarius in Terris. In favorem hujus sententiæ alia etiam trademus infra, quibus magis magisque confirmabitur nostra opinio de thurificando SS. Sacramento a Sacerdote genuflexo in infimo Altaris gradu.

Igitur dum Celebrans, & Ministri genuflexi in infimo gradu Altaris parumper orant, duo Thuriferarii cum Thuribulis, & Naviculis incedunt ad cornu Epistolæ, ubi genuflectunt, & facta oratione a Celebrante, & Ministris, ipse Celebrans, Diaconus, & Subdiaconus surgunt (neque hic genuflexionem SS. Sacramento facere debent, quia non discedunt a medio in quo sunt) & statim accedentibus ad dexteram Diaconi Thuriferariis cum debitis genuflexionibus, imponit Celebrans incensum, ministrante Diacono Naviculam, in Thuribulum primi Thuriferarii genuflexi sine ulla benedictione, & absque osculis; tum ipse Thurifer arius paululum recedit, & cedit locum secundo Thuriferario (qui pariter manet genuflexus cum sustinet Thuribulum) in cujus Thuribulum pariter Celebrans imponit Thus ex prima Navicula, quam ideo retinuerat apud se Diaconus; quo facto, idem secundus Thuriferarius surgit, & facta genuflexione recedit aliquantulum, & manet genuflexus in plano a cornu Epistolæ. Primus vero Thuriferarius iterum accedit ad Diaconum, cui, post Naviculam suam receptam, tradit Thuribulum, & parum recedit, advertens ipse, & omnes alii, ne vertant terga SS. Sacramento quantum fieri potest.

Posito incenso in duobus Thuribulis, Celebrans genuflectit cum Ministris ut prius, deinde Diaconus tradit primum Thuribulum sine osculis Celebranti genuflexo, qui ter incensat SS. Sacramentum, facta profunda inclinatione ante, & post, quam etiam Ministri sacri faciunt cum Celebrante ante, & post, elevantes interim anteriores partes Pluvialis. Deinde Celebrans reddit Thuribulum Diacono genuflexo, & hic primo Thuriferario, qui statim se recipit ad cornu Evangelii e regione alterius Thuriferarii. Hi autem duo, acceptis Thuribulis, incensare non debent SS. Sacramentum, nisi duranti Processione. Bauldry *sup. n.* 9. *et* 10.

Tum

Tum imponitur Celebranti super humeros Velum humerale, quod cum firmatum fuerit a Cæremoniario, vel ligulis ante, si in ipso sint, vel spinulis retro; Cærem. *sup.* n. 20. ipse Celebrans juxta sententiam Nicolai de Bral. *p.* 3. *cap.* 17. *n.* 2. ascendit inter Ministros sacros usque ad secundum Altaris gradum, tum genuflectit super suppedaneum cum Subdiacono; Diaconus vero accedit usque ad Altare, ubi facta genuflexione unico genu sine capitis inclinatione, capit Ostensorium, ubi est SS. Sacramentum, ambabus manibus, & tenens illud, Imag. Crucifixi, quæ est in Hostia ad se conversa; illud tradit Celebranti eodem modo, ita ut in tota Processione prædicta Imago Crucifixi, non Celebrantem respiciat, sed viam, quam habet ante se.

X. Gav. n. 4. — *Et stans, genuflexo Celebranti immediate tradit, etc.*) Diaconus stans, prædictum Ostensorium tradit, ut dixi, Celebranti, qui manibus sub Velo positis, illud cum debita reverentia accipit genuflexus; regulare enim est, ut SS. Sacramentum semper a stante tradatur, a genuflexo recipiatur; statim vero ac ipse Diaconus in manibus Celebrantis Ostensorium reverenter posuerit, genuflectit eodem loco, in quo est, sed convenire videtur, ut idem Diaconus etiam genuflexus profundam faciat inclinationem Sacramento, ut fit facta incensatione ejusdem Sacramenti, ac statim accedens ad dexteram Celebrantis, genuflexus accipit partem anteriorem sui Pluvialis, quam sustinet, & Subdiaconus pariter genuflexus idem facit ex altera parte a sinistris: tum Celebrans cum ipsis Ministris surgit, & ascendit super planum ultimi gradus, seu suppedanei, ut ibi commodius cum iisdem se vertere possit ad populum, eodem modo, quo se vertit in Missa pro dicendo *Dominus vobiscum*; & Ministri sacri item eodem modo & simul cum ipso se vertunt, ita ut Diaconus vertendo se non relinquat dexteram, nec partem, quam sustinet Pluvialis, sed simul vertendo se cum Celebrante sequatur eandem dexteram, Subdiaconus vero sinistram. Bralion *supra num.* 5.

Statim vero ac Celebrans se vertit ad populum, duo Cantores deputati in medio Presbyterii, & ad SS. Sacramentum conversi, intonant Hymnum *Pange lingua, etc.* & Chorus illum prosequitur alternatim ab una, & ab alia parte (omnibus tunc cum debita genuflexione SS. Sacramento incipientibus progredi eo ordine qui infra describitur) vel ambæ partes Chori prædictum Hymnum prosequuntur alternatim cum Musicis, si adsint, & cantantur alii Hymni, si longa sit Processio, qui in Rituali præscribuntur; Celebrans vero in hac Processione submissa voce cum Ministris recitat *Pange lingua*, & alios Hymnos, & Psalmos, quos facilius mente recitare potest, quos semper primus incipit, dicendo solum totum primum ℣. Deinde Ministri sacri dicunt secundum, & sic alternatim illos prosequuntur ex Cærem. Episc. *lib.* 2. *c.* 33. §. 22. & Nicolao de Bralion *sup. n.* 6. Celebrans numquam cum aliis in Processione Sacramenti cantat; limitatur tamen hæc regula, quando Processiones in locis extra Urbes sunt, aut in Oppidis, aut in aliis ruralibus locis, in quibus si Celebrans sileret, aliquando vel nemo caneret, vel inordinate, & extra tonum populus boatus ederet, eo quia vel nullus, vel pauci cantum Gregorianum, seu tonos Hymnorum callent; atque unicè id quod audiunt facile repetunt. Baruffaldus *in Comment. ad Rit. Rom. de Process. in Festo SS. Corporis Christi tit.* 80. *sub num.* 49.

Beneficiati, seu Mansionarii supradicti parati cum Pluvialibus, ut supra, finita Missa accedunt, facta ab omnibus genuflexione SS. Sacramento utroque genu, ad accipiendas hastas Baldachini (sibi ab Acolythis porrectas) ad cancellos, seu ad aditum Presbyterii, aut etiam ad locum Altaris, quoad fieri potest, viciniorem, secundum commoditatem loci. Nicolaus de Bralion *part.* 3. *cap.* 17. *num.* 3. ibique genuflexi manent, donec tempus sit procedendi.

Ita pariter Subdiaconus deputatus ad ferendam Crucem, eam accipit, eumque statim duo Ceroferarii excipiunt obviantes ei cum suis Candelabris de Credentia sumptis, ad ingressum Presbyterii, vel extra, si fieri potest; ibique stant, & numquam genuflectunt, habentes medium Subdiaconum directe coram SS. Sacramento, qui similiter dum Crucem tenet, numquam genuflectit, & sic permanent, ita ut Baldachinum sit inter eos, & Altare, ut priores postea facilius procedant. Ex Bauldry *part.* 4. *cap.* 16. *art.* 3. *num.* 4.

Statim ac data est benedictio in fine Missæ, distribuuntur in Choro Candelæ ceræ albæ, seu faces ab aliquo Ministro pro Processione, quæ etiam accenduntur; ex Bauldry *supra.*

XI. Gav. eodem n. 4. — *Sed manibus tantum Celebrantis, etc.*) Docet Gavantus Tabernaculum SS. Eucharistiæ non esse deferendum Sacerdotum humeris, sed manibus tantum Celebrantis, ut declaravit S. R. C. in Decreto ab ipso allegato, & dato in nostro Indice *sub n.* 167. Hoc tamen non obstante Romana Rota *in una Hispal. Processionis* super secundo dubio coram Ansaldo, die 28. Julii 1700. firmavit, et dixit, quod ab Innoc. XI. permissa anno 1686. ex voto S. R. C. Capitulo Hispalensi vetusta consuetudine deferendi Sacramentum, in illius annua solemnitate, super pretiosæ structuræ machina, non licet Archiepiscopo illam impedire, prætendendo eumdem Eucharisticum Panem propriis manibus gestare. Confirmationes autem Apostolicæ in Ordine ad Cæremoniale, numquam intellexerunt tollere, & infringere consuetudines centenarias, & immemorabiles. Ita, inquam, dicit, & firmavit Rota *supra*, quam Decisionem affert Scarfantonus ad Ceccoperium *tom.* 1. *in fine decis.* 31. *et* 32. *pag.* 159. Rursus etiam in Urbe veteri in prædicta solemnitate, vel ex aliqua concessione, vel ex antiqua consuetudine adhuc fertur SS. Sacramentum processionaliter in ea machina argentea, ubi asservatur Sacrum Corporale, in quo accidit miraculum omnibus notum (de quo nos supra *num.* 3. agentes de historia hu-

hujus Festi) hajulantibus Sacerdotibus indutis sacris Vestibus, hastasque Baldachini ferentibus aliis Presbyteriis cum Pluviali.

Cum sæpe dicatur, a Celebrante qui defert Sacramentum, debere servari nonnullos Ritus, nunc quæritur, quinam erit iste Celebrans, qui debet deferre SS. Sacramentum suis manibus in hac Processione? Baruffaldus citandus, respondet cum Clericato de Sacrificio Eucharistiæ *dec. n.* 20. & 21. in prima die solemnitatis Corporis Christi, solemnis Processio in quacumque Ecclesia Cathedrali est facienda ab ipsomet Episcopo, si non sit impeditus, sit minus a prima Dignitate juxta Cærem. Episc. *lib.* 2. *cap.* 33. §. 8. cui concordant nonnulla S. R. C. Decreta, quæ summatim collecta lubet hic subnectere.

Missarum solemnium celebratio, delatio SS. Sacramenti in Processione in ejus Festivitate, &c. & functiones similes, quas Episcopus præsens in sua Cathedrali facere debet, & solet juxta formam Cærem. Episc. absente, vel impedito Episcopo ad primam dignitatem, & prima deficiente, ad secundam, & sic successive pertinet. Ita S. R. C. 25. Junii 1611. *in Civitatens. seu S. Severi*, & datur in nostro Indice *sub n.* 116.

SS. Eucharistiæ Sacramentum in Processione, quæ fit in Festo Corporis Christi, deferri debet ab eo, qui Missam celebrat, & idem servandum est in Processione, quæ fit in die Dominico infra Octavam ejus. S. R. C. 23. Martii 1709. & datur in nostro Indice *sub n.* 612.

Idem confirmatur in Decreto edito diei 6. *Junii* 1634. ut in expositione SS. Sacramenti Orationis quadraginta Horarum, qui celebrat, vel ordinat Vesperas in dictis Solemnitatibus, gestare debeat SS. Sacramentum in Processione immediate ad Missam, vel Vesperam sequentem, & affert hoc Decretum Pascuccius in Compendio ad Consultat. Canonicas Jacobi Pignatelli *part.* 3. *tit. de Parocho & Parochia pag.* 210. juxta editionem Romanam, sed 129. juxta editionem Venetam.

Non convenit quod prima Dignitas celebret Missam ante Processionem SS. Sacramenti, & deinde alia Dignitas minor gestat illud in Processione. S. R. C. 31. Julii 1632.

Hoc Decretum confirmatum fuit ab Innoc. XI. *in Constit.* 21. quæ incipit: *Alias emanarunt*, & quæ habetur in Bullar. Rom. edit. Luxemburgensis *tom.* 5. sub die 4. Junii 1689. & hæc dantur in nostro Indice *sub n.* 266. In Festo SS. Corporis Christi deferatur Eucharistia a Celebrante; In Vesperis autem Octavæ (si fiat Processio) deferatur ab eo, qui cantavit Vesperas, modo sit Dignitas vel Canonicus. S. R. C. 12. Junii 1627. & datur in nostro Indice *sub n.* 207.

Assistentia Episcopo in Missis Pontificalibus, &c. Peragere solemnia Missarum, & delatio SS. Sacramenti absente Episcopo in Festivitate Corporis Christi spectant ad primam Dignitatem, vel successive ad alias Dignitates, vel ad seniorem Canonicum, non autem ad Vicarium Generalem. S. R. C. 29. Maji 1655. & datur in nostro Indice *sub n.* 317.

Impedito, vel nolente Episcopo celebrare in Solemnitatibus majoris hebdomadæ, Paschatis, Pentecostes, & cæteris expressis in Cærem. Episc. prout etiam occasione Processionum SS. Corporis Christi, & similium, tam istæ, quam cæteræ functiones expleri non possunt a Vicario Generali, nec Canonico hebdomadario, sed spectant ad primam Dignitatem, eaque impedita, gradatim ad alias. Ita declaravit S. R. C. *in Geruden.* 11. *Februarii* 1702. & hoc Decretum habetur apud Scarfantonum ac Ceccoperium *part.* 1. *lib.* 2. *tit.* 13. *sub n.* 9. *pag.* 177.

Missa Conventualis in die SS. Corporis Christi, si abest Episcopus, celebrari debet per digniorem de Capitulo ejus Ecclesiæ, in qua dies Festus celebratur, & sic in Collegiata, in qua incipit & desinit ipsa Processio. Ita declaravit Sacra Rota 8. Februarii 1677. *in Burgen. Præeminentiarum coram Bourlemont. decis.* 66.

Alia Decreta spectantia ad hanc Processionem tradentur a nobis infra.

Quamvis resolutum sit, ut vidimus, a S. Congregatione, præsertim die 23. Martii 1709. quod ille, qui celebrat Missam in Festo SS. Corporis Christi, debeat deferre Sacramentum in Processione, excipitur tamen ab hac regula Episcopus, qui licet non celebret Missam Pontificalem, nihilominus ab ipso deferri debet Sanctissimum Sacramentum in Processione hodierna, nisi legitime fuerit impeditus, & non a prima Dignitate, seu a digniori Canonico, qui Missam cantavit, & hoc colligitur ex suprac. Cæremoniali Episc. eodem loco.

In Oppidis vero, & aliis locis Ruralibus a Sacerdote Sæculari digniori illius loci deferri debet. Ita Barbosa *Decis. Apost. collecto. l.* 335. *n.* 9. & 10. & Nicolaus *in Flosculis, verb. Eucharistia n.* 25. & 26. Pax Jordanis *lib.* 3. *tom.* 3. *num.* 9. Bauldry *supra* §. 2. *n.* 3.

XII. Gavant. n. 5. — *In Processione Clerus &c.*) Elevato SS. Sacramento, vel etiam ante, si opus erit, junior Cæremoniarium Magister curabit, ut Processio secundum ordinem in Rotulo descriptum dirigatur, & procedat: Cæremoniale Episc. *lib.* 2. *c.* 23. §. 16. juxta & Decretum editum a S. R. C. 8. Maji 1617. & datum in nostro Indice *sub n.* 161. & postea curare etiam debet, ut continuato, & convenienti ordine omnes per viam semper procedant, huc illucque eundo. Nicolaus de Bralion *sup. cap.* 16. *num.* 1. qui etiam vult, ut ad hanc Processionem, duo vel tres Cæremoniarum Magistri deputentur præter illum, qui Celebranti pro Missa, & Processione assistat. Idem *loc. cit.*

Omnes procedere debent in hac Processione detecto capite, quamvis longe sint a SS. Sacramento, non ideo tamen absque bireto Clericali incedere convenit Clericis, sed illud manu a candela non impedita ante pectus gestare debent, nec valetudo excusare potest in hoc casu, juxta Decre-

tum S. R. C. sub die 3. Augusti 1795. & datum in nostro Indice *sub n.* 509. & allegatur etiam a Sarnellio Epistolarum Ecclesiast. *tom. 4. Epist.* 26. *n.* 4. Quamvis enim Pontifex reservatam habeat facultatem concedendi pileolum in celebratione Missæ, ut declaravit Sac. Congr. Episc. 2. Januarii 1690. & 17. ejusdem 1695. & S. R. C. 31. Januarii, & 24. Aprilis 1626. ut refert noster Gavant. *hoc tom.* 1. *part.* 2. *tit.* 2. *n.* 2. & Corsettus *Addit. n.* 26. nihilominus ille, cui datur talis facultas, non potest uti pileolo, tam in solemni, quam in Privata Missa, a Præfatione usque ad peractam Communionem. Pyr. Corradus *Praxis dispensat. lib.* 3. *c.* 6. *n.* 31. Polaccus *part.* 1. *n.* 13. quod & ampliari potest ad tempus præsentis Processionis, quia tam in Missa a Canone ad Communionem, quam in Processione hodierna patet Sanctissima Eucharistia, cui debetur cultus latriæ, Baruffaldus *sup.* §. 4. *a n.* 50. *ad n.* 52. usque.

XIII. Gav. eodem n. 5. — *Regulares ante Clerum procedant, &c.*) Unaquæque Religio, & Confraternitas, quæ præcedere debent Clerum Sæcularem cum suis insignibus & Cruce, ac etiam funalibus, seu candelis accensis in Processione hac procedit. Cæremoniale Episc. *loco cit.* Crux in Processionibus deferenda est a prædictis Regularibus cum velo pendente, ut decrevit S. R. C. die 14. Januarii 1617. & datur in nostro Indice *sub n.* 157. Ordo autem describendus in prædicto Rotulo, & procedendi in hac Processione, erit, ut primo præcedant Confraternitates Laicorum si adsint, & si utantur proprio, & particulari habitu Confraternitatis, alias enim nullum debent habere locum particularem; deinde Religiosi secundum ordinem antiquitatis, vel prout de jure vel consuetudine præcedere solent; postmodum Curiales, & Officiales portantes intortitia accensa, inter quos ultimo loco ibunt Nobiliores, & Magistratus, juxta Cæremoniale Episc. *lib.* 2. *c.* 33. §. 5. quod procul dubio ita intelligendum est, si ipsi Religiosi, aut etiam Confratres intortitia non portent, alioquin prædicti laici nobiliores, ut *supra*, ante omnes alios procedere deberent; cum manifestum sit talem locum eis non dari, nisi quatenus decet majora lumina viciniora esse SS. Sacramento; Magistratus, & Officiales ibunt ut *supra*, vel secundum consuetudinem loci, post SS. Sacramentum; non enim ita exacte potest regulari hæc Processio, quin quo ad multa aliquid consuetudini (modo sit tolerabilis) concedatur. Omnes autem in hac Processione deferre debent juxta Cæremoniale Episc. *sup.* §. 4. tam laici, quam Religiosi, si non funalia, saltem candelas Ceræ albæ accensas; & idem dicendum de omnibus aliis de Clero; Bralion *part.* 3. *c.* 16. *n.* 2. & hoc est juxta Decretum etiam datum in nostro Indice *sub num.* 15. quas quidem candelas debent deferre ea manu, quæ extima cuique est, altera pectori admota, ut optime notat Gavantus *supra*, & nos tradidimus agentes de Processione, quæ fit occasione Orationis quadraginta Horarum; ab hac regula excipiendi videntur ii, qui proximiores SS. Sacramento deferunt intortitia, ut paulo fusius advertemus.

Cantores seu Musici si adsint, procedant ante Crucem secundum Cæremoniale Episc. *l.* 2. *c.* 16. §. 15. quod tamen intelligendum videtur de Musicis, qui non sunt beneficiati, neque etiam de gremio Ecclesiæ, aut Clerici, sed Laici, quamvis Cottis induti, nam si sint Clerici, seu Beneficiati, convenientius videtur, ut est usus communior, ut procedant immediate post Crucem. Nicolaus de Bralion *p.* 3. *c.* 5. *n.* 14. *&* *c.* 16. *n.* 3. Si tamen ob magnum Clericorum numerum Ecclesiæ, qui sequuntur post, valde remoti essent a SS. Sacramento, profecto conveniret, ut post omnes Clericos procederet minor Chorus selectorum Musicorum vocis suavioris, qui eodem tempore, quo alter, scilicet alternatim cum Clero eodem cantaret. Idem Nicolaus de Bralion *supra n.* 3. sed absint quæso, ait Baruffaldus infra citandus, ab hac sanctissima functione Musici, qui vocis strepitu nimis hilari, ac licentioso, pietatem, & devotionem populi distrahunt, & dissipant, & tot repetitionibus inutilibus Religionem in incommodum vertunt: Baruffaldus *supra*, *&c.*

Huc pertinent sequentia Decreta a S. R. C. edita, scilicet.

In festo Sanctissimi Corporis Christi non convenit cantare cantiones vulgari sermone. S. R. C. die 12. Martii 1609. & datur in nostro Indice *sub num.* 95.

Nullo modo convenit, ut Magister Cappellæ incedat in Processionibus cum Beneficiatis, sed quacumque consuetudine, vel usu non obstante debet incedere cum suis Cantoribus immediate post Crucem, ante ipsos Beneficiatos, vel in loco, ubi ab Episcopo ordinatum fuerit. S. R. C. 20. Novembris 1610. & datur in nostro Indice *sub num.* 112.

Rursus eadem S. C. Vigiliensi Episcopo, suisque Canonicis supplicantibus declarari ubi, & quomodo incedere debeant Cantores in Processionibus SS. Corporis Christi, aliisque solemnibus; Sacra, inquam, Congregatio respondit 8. Octobris 1650. servandum esse Cæremon. Episc. *in c.* 2. *lib.* 1. & alibi, eosque superpelliceo indutos, tunc incedere debere, & refert hoc Decretum Pascuccius in Compendio ad Consultationes Canonicas Jacobi Pignatelli *part.* 2. *Titulo de Præcedentia*, & *Præeminentia pag.* 248. juxta editionem Romanam, & 152. juxta Venetam.

XIV. Gavant. eodem n. 5. *Qui Crucem defert, congruit, &c.*) Post prædictos in Processione sequitur Clerus, hoc est primo qui defert Crucem, & hic ut notat Gavantus, congruit, ut veste Subdiaconali sit indutus, & debet procedere medius inter duos Ceroferarios portantes duo Candelabra cum candelis accensis (nullo tamen præeunte Thuriferario; procedentes vero observare debent, ut exceptis Subdiacono, cum Cruce, & Ceroferariis, qui non genuflectunt, omnes

alii

alii genuflexionem utroque genu, etiam profunda Capitis inclinatione. Turrinus *part.* 3. *sect.* 3. *c.* 2. *de Festo Corporis Christi* §. *Præcedentes*) Deinde si adsunt Clerici Seminarii juxta Decretum editum a S. R. C. die 1. Septembris 1607. & datum in nostro Indice *sub num.* 72. nimirum — Clerici Seminarii debent in Processionibus primi incedere ante Clerum Sæcularem, & relinquere locum digniorem Curatis — Post eos autem procedere debent Ecclesiarum Parochialium Curati cum cottis, & eorum insignibus, si illa deferre soleant, tum Ecclesiæ Collegiatæ, item cum eorum insignibus, & deinde Clerus Ecclesiæ Cathedralis, cujus Ecclesiæ Beneficiati, seu Mansionarii, ex dignioribus, vel alii Beneficiati Ecclesiæ Collegiatæ, seu Parochialis parati cum Pluvialibus, ut *supra* adnotatum est, hastas Baldachini per Ecclesiam deferent; ibunt deinde in Processione cum candelis accensis ante Canonicos (si aderunt, vel ante alios Presbyteros, ubi non sunt Canonici) qui similiter omnes, una cum Dignitatibus erunt parati Paramentis albis, nempe Dignitates, seu digniores de Clero cum Pluvialibus, alii secundum ordinem cum Paramentis sibi competentibus, ut *supra* dictum est; omnes tamen sine Stolis, & Manipulis, ac sine eorum insignibus, deferent tamen omnes intortitia, aut saltem candelas accensas modo, quo *supra* diximus. Cæremoniarius nullum certum locum habere potest, nec candelam deferre debet, sed omnibus debet providere modeste, ut debitis modo, ordine, & ea qua par est, reverentia fiant Bauldry *part.* 4. *c.* 6. *art.* 3. *n.* 14. & juxta Decretum editum a S. R. C. die 8. Maji 1617. & datum in nostro Indice *sub n.* 161. Nimirum — Cæremoniarum Magister in Processionibus incedit apud Celebrantem, & ejus Assistentes, & ubique discurrit quando opus est pro ordinanda Processione. — Immo ut *supra* diximus conveniens est, ut pro dirigenda hac Processione plures adsint Cæremoniarum Magistri. Post dignitates, seu Ecclesiæ Digniores a lateribus hinc inde ibunt octo Cappellani, seu Clerici cum cottis, qui in Missa inservierunt, quatuor pro qualibet parte deferentes eadem funalia accensa, quæ pro Missa servierunt, & post eos duo Acolythi cum duobus Thuribulis continue SS. Sacramentum per viam thurificantes ex Cæremoniali Episcoporum *sup.* §. 7. & videantur quæ diximus supra loquentes de Processione, quæ fit de Feria V. in Cœna Domini, ubi explicatur quomodo prædicti Acolythi thurificare debeant.

Hinc notandum occurrit, non esse necesse, ut qui prædicta octo intortitia gestant, procedant a lateribus Baldachini (quod fieri non potest sine magno incommodo, ut optime notat Bralion *sup. c.* 16. *n.* 6.) sicut quidam male opinantur dispositionem Cærem. Episc. male interpretantes, eo quod ibi dicatur quod procedunt a lateribus Baldachini, quæ verba nihil aliud profecto significant, quam quod procedere debeant hinc inde ab una parte, & ab altera, immediate ante Baldachinum; & hunc esse sensum genuinum dictorum verborum, clare colligitur ex seqq. nam additur, quod immediate post eos sequuntur duo Acolythi Thuriferarii continuo Sacramentum incensantes, quod nullo modo fieri posset, si a lateribus Baldachini procederent, ut optime advertit Bralion *loco suprac,* qui tamen *n.* 7. seq. advertit, quod deferentes prædicta octo intortitia, ea non debent deferre manu extima, sicuti deferuntur candelæ ab omnibus in Processione, ut supra diximus; sed prædicti octo (juxta Bralion sententiam) qui a dextris sunt, debent deferre intortitium manu sinistra, altera manu supra pectus posita; qui vero procedunt a sinistris, deferre debent intortitium manu dextera; deinde subdit Bralion, quod idem facere debent omnes, qui portant funalia, aut cereos. Sed certum est, hoc esse contra praxim communem, nam in omnibus Ecclesiis deferentes candelas, & etiam funalia, ea deferunt juxta regulam traditam a Gavanto supra, nimirum manu extima, & sic qui a sinistris sunt, manu sinistra, & qui a dexteris sunt, manu dextera, ut docet etiam Bauldry *sup. art.* 3. *n.* 13. Cur autem, quod deferunt intortitia, seu funalia, debeant ab hac regula recedere, & alia manu, nempe intima ea deferre, nullus alius hoc docet, nisi Bralion *sup.* nullam assignando rationem. Aliqua tamen afferri possent pro illis octo, qui deferunt intortitia immediate ante Baldachinum, nimirum conveniens esse, ut ea deferant manu intima, quia talia funalia & intortitia sic delata proximiora sunt SS. Sacramento, quod defertur a Celebrante, qui proxime adest sub Baldachino.

Sequitur deinde Celebrans detecto, & nudo capite deferens manibus suis SS. Sacramentum, inter Diaconum, & Subdiaconum, hinc inde ut sup. dictum est, Pluvialis fimbrias elevantes, & Cærem. Episc. *sup.* §. 8.

Dum Celebrans descendit per gradus Altaris, tenens ambabus manibus Ostensorium, prompta debet esse umbella albi coloris supra caput ejus elevanda, priusquam transeat, & supponat Baldachino; quia Baldachinum difficile, & cum magno incommodo ad Altare accedere potest, ut Celebrantem tegat. Igitur, ut diximus in Processione Feriæ V. in Cœna Dom. & Orationis quadraginta Horarum, conveniens est, ut prompta sit umbella per totum spatium, quod interest ab Altari ad Baldachinum, ne Sacramentum absque honoris tegmine, licet per breve spatium, deferatur; nam Baldachini hastæ solent ad cancellos, seu in aditu chori, vel in medio Presbyterii elevari; itaque ab Altari usque ad medium Presbyterii, seu usque ad aditum chori, umbella ministerium suum præstabit tegendo caput Celebrantis, seu melius Sacramentum vice Baldachini, donec Celebrans ipse transeat, & Baldachino magno se supponat, Baruffaldus *sup.* §. 3. *n.* 37.

De Thuribulis fumigantibus, noster P. Quarti *de Process. sect.* 3. *n.* 13. *in sextam circumstantiam* quærit quinto: an Thuriferarii debeant incensare,

vel suffumigare pavimentum sternendo viam in hac Processione, & post allatas hinc inde rationes relinquit resolutionem arbitrio dirigentium Processionem, alterum ex ibi adductis modis eligere in reverentiam Sacramenti, de quibus pariter nos locuti sumus agentes de Processione, quæ fit Feria V. in Cœna Dom. Dicit tamen allegatus Quarti in fine, quod modus ille sternendi viam cum Thuribulis effumantibus, magis congruit huic Processioni, quæ fit per vias publicas. Hæ enim cum sint profanæ, indigent prævia quadam cum incenso expiatione, salvo semper &c.

Huc spectat summatim tradere in unum collecta sequentia Decreta, quæ omnia pertinent ad magis confirmanda supradicta, & ad dirigendos Ritus hodiernæ, & aliarum etiam Processionum.

Clerus Ecclesiæ Cathedralis unitus ultimo loco incedere debet in Processionibus, nec Clerus, vel Canonici aliarum Ecclesiarum debent cum dicto Clero Cathedrali incedere. Ita S. R. C. 21. Augusti 1604. & datur in nostro Indice *sub n.* 36.

Presbyteri, & Clerici Cathedralis, omnes faciunt unum corpus cum Canonicis, & omnes sub una Cruce debent incedere. Ita S. R. C. 28. Novembris 1609. & datur in nostro Indice *sub numero* 103.

Curatus ratione Stolæ debet præcedere aliis Presbyteris, etiam Canonicis Ecclesiæ Collegiatæ, S. R. C. 24. Octobris 1609. & datur in nostro Indice *sub num.* 102.

Confraternitatis SS. Sacramenti, aliqui ex Confratribus cum funalibus accensis incedant hinc inde SS. Sacramentum; dummodo major pars Confraternitatis cum sua Cruce, & Insignibus incedat ante in loco suo. S. R. C. 10. Maji 1618. *in Neposina*, & datur in nostro Indice *sub n.* 89.

Priores Confraternitatis SS. Sacramenti, non ante Baldachinum post Capitulum, sed a latere Baldachini debent incedere. S. R. C. 30. Januarii 1616. & datur in nostro Indice *sub n.* 152.

Abbates, quando sunt plures in eodem loco, & habent Clerum distinctum, debent in Processionibus incedere unusquisque cum suo Clero. S. R. C. 19. Januarii 1613. & datur in nostro Indice *sub n.* 134.

Rectores Ecclesiarum Parochialium in Processionibus non debent incedere inter Dignitates, & Canonicos, sed separatim cum suo Clero, & ante Clerum Cathedralis S. R. C. 12 Maji 1612. & datur in nostro Indice *sub n.* 125.

Ubi habitus dignitatum est distinctus, & diversus ab habitu Canonicorum, quamvis Canonici sint impares numero, non sunt conjungendæ Dignitates cum Canonicis in Processionibus, sed tres ultimi digniores, tam ex illis, quam ex ipsis incedunt simul in eadem riga S. R. C. 3. Junii 1617. & datur in nostro Indice *sub numero* 162.

Si Episcopus in Processione Sanctissimi Sacramenti non deferat Eucharistiam, Canonici tamen Cathedralis induant sacras vestes. S. Rit. Congr. 27. Martii 1629. & datur in nostro Indice *sub numero* 227.

Non licet, non habentibus usum Pluvialis in die, & infra Octavam SS. Corporis Christi, peragere Processionem cum SS. Sacramento. Ita respondit S. R. C. 22. Januarii 1701. & datur in nostro Indice *sub n.* 551.

Potest Archiepiscopus Granatensis ex immemorabili consuetudine in Processionibus solemnibus post se deferre sellam gestatoriam mediam inter se, & Præsidentem, ac Regium Magistratum, S. R. C. 10. Maji 1608. Et etiam in Processione SS. Corporis Christi. S. R. C. 15. Septembr. 1657.

Liquido constat tale Decretum esse municipale pro Ecclesia, & Antistite Granatensi, non vero generale pro omnibus Ecclesiis Cathedralibus, & Episcopis, ut aliqui supponunt, inter quos recensetur Pasuccius, qui idcirco in compendio ad Consultationes Canonicas Jacobi Pignatelli *part. 1. tit. de Episcopis*, conatur afferre rationes, quibus vindicare studet præfatum Decretum verbis generalibus conceptum, veluti pro omnibus Episcopis, dicendo, quod usus ejusdem Decreti sit juxta Ritus, & arbitrarius Episcopo in quocumque loco magis apto, & designato ad ministrandum, præsertim quando est eadem sella gestatoria, quæ utitur in Ecclesia, & quam Cæremoniale, Concilium, & Canones dicunt esse de dignitate, & de Pontificali, & usus illius in stationibus reputatur, ac si esset in Ecclesia, quia Processio ab exitu usque ad reditum unicus dicitur actus, non minus ac si in ipsa Ecclesia perficeretur, ideoque omnia loca, per quæ Processio transit, tamquam Ecclesia considerantur. Hucusque Pascuccius. Sed frustranea est talis interpretatio, quia ut dixi, præfatum Decretum non est generale pro omnibus Episcopis, sed particulare, immo & singulare pro solo Archiepiscopo Granatensi ob immemorabilem consuetudinem ibi expositam; unde frustra adducuntur rationes ad vindicandum illud Decretum, veluti esset generale pro omnibus Episcopis.

In Processione solemni SS. Corporis Christi, quando Processio sistit, Sacerdos celebrans, Subdiaconus, & Diaconus non debent sedere neque in scamno, neque in sedibus. S. R. C. 21. Januarii 1690. & datur in nostro Indice *sub n.* 494.

Processio in solemnitate SS. Corporis Christi debet inchoari a Cathedrali, seu Matrice, & ad eamdem terminare. S. R. C. 19. Augusti 1629. & datur in nostro Indice *sub n.* 243.

Idem confirmatum fuit die 1. Septembris 1708. & 9. Julii 1718.

Non possunt Regulares Processiones facere extra Ecclesiam in Feria V. in Cœna Domini, nec in Festo Corporis Christi, extra eorum jurisdictionem, & per Parochiam alienam. S. R. C. 11. Dec. 1613. & datur in nostro Indice *sub n.* 138.

Fratres Prædic. nequeunt in suis Processionibus SS. Sacram. Dom. infra Oct. Corp. Christi, mutare viam semel a principio electam. S. R. C. 14. Nov. 1615. & datur in nostro Indice *sub n.* 150.

In

In Regno Castiliæ, & Legionis in Hispania, servandum est Cærem. Episc. de generalibus Processionibus, ita ut Fratres, seu Monachi, vel Ordines Regulares antecedant, & Presbyteri, seu Clerici Sæculares subsequantur, & ultimum locum obtineant, nec mixtim cum Regularibus incedant. Superiores vero dictorum Regularium numerum debitum decentem, & consuetum Fratrum ad easdem Precessiones mittant. S. R. C. 30. Aug. 1602. *in una Castilia, & Legionis*, & datur in nostro Indice *sub n.* 8.

In Ecclesiis Regularium habentibus claustrum, fiant Processiones intra claustra tantum; si vero non habent claustra, fiant prope muros Ecclesiæ, sive exeundo ab una porta, & intrando per aliam Ecclesiæ portam, sive per eamdem. S. R. C. 26. Februarii 1628. & datur in nostro Indice *sub n.* 224.

Ubi adest Sodalitas SS. Sacramenti, competit ei præcedentia super alias Confraternitates in omnibus Processionibus, in quibus defertur SS. Sacramentum. S. R. C. 19. Junii 1695. & datur in nostro Indice *sub n.* 312.

Extra ambitum Ecclesiæ non licet Regularibus facere Processiones nisi de licentia, & consensu Parochi, salvis privilegiis, si quæ sint. Processiones vero Confraternitatum non debent extendi per vias, sed circa muros Regularium, qui eas regunt. S. R. C. 26. Februarii 1628. & datur in nostro Indice *sub n.* 225.

Intra ambitum Ecclesiarum Confraternitatum fieri possunt Processiones juxta cujusvis Confraternitatis institutum, absque interventu, & licentia Parochi. S. R. C. die 10. Decembris 1703. & datur in nostro Indice *sub. n.* 572.

Capellanus Confraternitatis non potest suo arbitrio sine expressa licentia Episcopali Processiones facere. S. R. C. 4. Martii 1606. & datur in nostro Indice *sub n.* 46.

Primicerius, licet dubitetur, an sit dignitas, debet in Processionibus capere Pluviale sicut dignitas, & non Planetam, sicut Canonicus. S. R. C. 28. Aprilis 1607. *in Capuana*, & datur in nostro Indice *sub n.* 54.

Canonici Ecclesiæ Collegiatæ non debent in Processionibus incedere parati, sicut Canonici Cathedralis. S. R. C. 19. Maji 1607. & datur in nostro Indice *sub n.* 66.

Potest Episcopus compellere Regulares, etiam per censuras, ut accedant ad publicas Processiones. S. R. C. 27. Julii 1609. *in Ferrarien.* & datur in nostro Indice *sub n.* 99.

Regulares præcedente generali indictione, tenentur accedere ad Processiones publicas SS. Corporis Christi, prout respondit Sacra Conc. Cong. *in una Insularum Canariar. jurisdiction.* apud Monacellum in Formulario Legali practico *par.* 4. in supplement. ad 2. *tom. sub n.* 443.

Regulares tenentur accedere ubi vocati fuerint ad Processiones Corporis Christi, Rogationem, quæ vocatur Litania major, & ad eas, quæ pro serenitate, vel pluvia impetranda fieri solent, nec-

non ad alias quascumque pro bono publico, & honore indictas, dummodo eorum Monasteria a Civitate ultra medium militare non distent, aut nisi exhibeant privilegia Apostolica posteriora publicatione S. C. Trid. & quatenus accedere noluerint, compellendi sunt per censuras, vel alias pœnas Episcopo benevisas. Eadem S. Concilii Congregatio *in Mediolan.* die 3. Aug. 1658. Vide Decretum in nostro Indice *sub n.* 2.

Non potest Episc. cogere Clerum totius Diœcesis ad interessendum Processioni, in die solemnitatis SS. Corporis Christi; ita censuit S. Conc. Cong. *in Foro Sempronien.* apud Pascuccium in compendio ad Consultationes Canonicas Jacobi Pignatelli *par.* 2. *tit. de Process. pag.* 165. juxta editionem Venetam.

Quamvis Episcopus adhibito Capituli consilio, præfigat, & dirigat, ac transferat Processiones, tamen non potest invertere, & immutare Ritum Processionum a Cærem. & Rituali Romano præscriptum, neque de consensu Capituli. S. R. C. 26. Januarii 1658. & datur in nostro Indice *sub n.* 326.

Associans Processionem SS. Sacramenti, gaudet immunitate Ecclesiastica, S. C. Immunitatis, *in Beneventana* 30. Septembris 1636. & reperitur apud Pascuccium in compendio ad Consult. Pignatelli *part.* 1. *tit. de Immunit. Eccles.* & refert etiam Riccius *in Synopsi Decretorum dicta Congreg. v. Immunitas Localis sub n.* 4.

Presbyteri alicujus Ecclesiæ intra limites propriæ Parochiæ non possunt propriam Crucem erigere, sed debent incedere sub Cruce Parochiæ, licet Parochia sit Regularium. S. R. C. 12. Martii 1616. & datur in nostro Indice *sub. n.* 153.

Dum elevatur Eucharistia, Canonici, & Clerus, qui processionaliter incedunt, debent genuflectere. S. R. C. 2. Maji 1620. & datur in nostro Indice *sub n.* 178.

Verum hoc Decretum non se extendit ad eos, qui intersunt Processioni SS. Sacramenti; isti enim ad prædictam elevationem non tenentur genuflectere, quia sunt in actuali illius adoratione. Bissus *lit. C. n.* 19. §. 2.

Rursus adnotare debemus, quod juxta alias dispositiones Clerici Missæ inservientes non debent pulsare campanulam ad elevationem Sacramenti in Missa, dum Processio transit ante Altare, ubi celebratur.

Episcopus in publicis Processionibus, cum cappa, & bireto, non inter Dignitates, sed solus incedere debet; quod si deferatur aliqua Imago, seu Reliquia, ipse cum cappa, & bireto debet incedere post Imaginem, seu Reliquiam, nisi adsit consuetudo in contrarium. S. R. C. 20. Novemb. 1628. & datur in nostro Indice *sub num.* 259.

XV. num. 6. — *De Baldachino, et Hastarum, etc.*) Nos quoque in nostris Additionibus, & Observationibus ad Feriam V. in Cœna Domini, necnon ad Processionem, quæ fit pro Oratione quadraginta Horarum, satis locuti sumus, de ha-

starum Baldachini distributione. Nunc addendum est, quod Baldachinum debet esse perpulchrum, & quadratum, albi coloris, cum octo hastis, vel ad minus quatuor ad ejus angulos, æquali distantia distributis, & mobiliter fixis in telario superiori, totam machinam quadratam componente. Forma illius omnino decet, ut sit quadrata, & fixe immobilis non autem plicabilis, & sine telario, ut in aliquibus locis adhibetur, quia ista plicabilitas parit deformitatem, nec semper tenet partem superiorem apertam, & expansam, unde fit, quod Sacerdos deferens Eucharistiam, detectus aliquando maneat, & sub dio. Baruffaldus *supra par. 4. titul.* 80. *n.* 43.

Ordo autem hujusmodi hastas gestandi, ita est, ut dignior ferat primam hastam, quæ est ante Celebrantis dexteram; secundus alteram, quæ proxima est ante Celebrantis sinistram; tertius aliam, quæ immediate est sub prima a parte dextera; quartus aliam, quæ succedit primæ a parte sinistra; quintus tertiam hastam a parte dextera; sextus a parte sinistra; sic deinceps, ita ut minus digni habeant postremas hastas post tergum Celebrantis. Deinde si via erit longior, præsertim in hac Processione SS. Corporis Christi, distribuendum erit onus ferendi hastas prædictas cæteris civibus, & Nobilibus civitatis, seu Officialibus, vel Sodalitatibus pro locorum consuetudine judicio Episcopi moderanda, ubi opus videbitur, ne rixæ, aut contentiones oriantur. Cærem. Episc. *lib.* 1. *c.* 14. §. 2.

Quod si inter digniores, & illustriores plures essent, qui de æquali gradu, aut præeminentia contenderent, adeo ut omnibus his primo loco hastæ Baldachini assignari nequirent, relinquitur iis ultimus locus, idest ubi processio jam pervenit ad Ecclesiam, ad quam dirigitur, talis enim locus reputatur primo æqualis. Cærem. Episc. *sup.* §. 3.

Primo tamen loco Sacerdotes digniores de Capitulo, sive sint Dignitates, sive Canonici, sive Beneficiati, aut Mansionarii digniores (ut supra notatum est) parati cum Pluvialibus albis juxta consuetudinem Ecclesiæ, deferant Baldachini hastas, quas portabunt per totam Ecclesiam, & ad Ecclesiæ januam cum pervenerint in laicorum manibus eas relinquent, qui primo loco Barones, & Nobiliores, seu Magistratus esse debent, deinde alii, ut supra dictum est. Ipsi vero Beneficiati ibunt ad locum suum, idest ante Canonicos paratos. Ex Cærem. Episc. *par. 4. lib. 2. c.* 33. §. 21.

Si adsint Prælati in hac Processione, & Nobiles Laici, incedunt post Celebrantem, & si velint, faces deferunt, ut decet. Continuate, uniformiter, & sine ulla interruptione omnes incedant, itaut non sistant se Clerici, nisi necessitas id postulet; & si contingat eos transire ante Sanctissimum Sacramentum, quod forte defertur ab aliis, non propterea debent se firmare. Si item accidat, ut Celebrans, per aliquos gradus ascendat, aut descendat, Cærem. aut alius, Albæ extremitates, & vestes interiores Celebrantis elevet. Advertant autem, quod Dignitates, Canonici, seu Sacerdotes, qui posteriores sunt, cavere debent, ne nimium se elongent a Sanctissimo Sacramento. Bauldry *part. 4. cap.* 15. *art.* 3. *n.* 20. & 21.

XVI. Gav. eodem n. 6. — *De circulo, & via procedendi, &c.*) Nihil addendum est, nisi quod modus procedendi, vel a prædicto latere Evangelii ad latus Epistolæ, si id patiatur locorum situs, videtur conformis Pontificali Romano, in quo præscribitur, ut in dedicatione Ecclesiæ Processiones sic inchoentur.

Si longior sit Processio, potest Celebrans in aliqua Ecclesia, & super illius Altare deponere Sanctissimum Sacramentum super Corporale in eo præparatum, & aliquantulum quiescere, quod tamen non passim in singulis Ecclesiis, vel ad singula Altaria, quæ forsitan per viam constructa, & ornata reperiuntur, faciendum est, sed semel tantum, & iterum arbitrio Celebrantis. Cærem. Episc. *l.* 2. *cap.* 33. §. 22. frequentes enim stationes videntur importunæ, & sæpe Processionis ordinem pervertunt. Bauld. *supra n.* 23.

Cum igitur Celebrans pervenerit ad locum stationis ante Altare, Diaconus genuflexus cum debita reverentia accipit ab ipso Celebrante stante Tabernaculum Sanctissimi Sacramenti, seu Ostensorium; Celebrans vero statim ut in ejus manibus illud reposuit, & priusquam Diaconus ad Altare cum Ostensorio se vertat, genuflectit. Reposito deinde Sanctissimo Sacramento in medio Altaris super Corporale, Diaconus, facta prius genuflexione unico genu Sacramento, ut facilius surgere possit, revertitur ad dexteram Celebrantis, qui deposito velo humerali dum Cantores in cantu pausato, & devoto cantabunt Versiculum: *Tantum ergo Sacramentum: &c.* Cærem. *supra* §. 25. surgit (sicuti & Subdiaconus) & tunc ministrante de more Diacono, imponit incensum in Thuribulum, deinde suis cum Ministris genuflectit, & incensat SS. Sacramentum, eodem Ritu, quo initio Processionis. Nicolaus de Bralion. *sup. n.* 2.

Quo facto, duo Cantores genuflexi ante Sanctissimum Sacramentum cantabunt Versiculum: *Panem de Cœlo, &c.* & responso a Choro: *Omne delectamentum, &c.* Celebrans surgens ex Libro, quem Diaconus, & Subdiaconus genuflexi hinc inde sustinebunt, cantabit, præmisso *Dominus vobiscum*, Orationem: *Deus qui nobis sub Sacramento, &c.* cum brevi conclusione: *Qui vivis, & regnas per omnia sæcula sæculorum.* Cærem. Episc. *sup.* §. 27. & Rituale Romanum *de Processione in Festo Corporis Christi.*

Cantata Oratione, Celebrans genuflectit, & statim, ut initio Processionis, per Magistrum Cærem. imponetur super humeros ejus iterum velum humerale, ut supra adnotatum est, & interim Diaconus accedit ad Altare, facta genuflexione unico genu Sanctissimo Sacramento, capit Ostensorium, & stans illud reponit in manibus Celebrantis sub velo positis, ac statim genuflectit, ut initio Processionis. Celebrans vero illud accipit genuflexus cum debita reverentia, tum surgit cum Ministris, & continua-

tinuatur Processio, & similiter cantus eorum, quæ prius cantabuntur, a loco, in quo intermissa fuere; Ex Nicolao de Bralion *sup. n.* 6.

Dum fit Processio, semper pulsantur Campanæ Ecclesiæ principalis, & aliarum, ante quas transitur. Bauld. *sup. n.* 24.

XVII. Gav. n. 7. — *In fine Processionis, &c.*) Expleto gyro Processionis, omnes Religiosorum Ordines, ad eamdem Ecclesiam, a quo Processio discessit, reversi, ut patet ex Decretis a nobis supra datis, ac in ea manentes benedictionem expectabunt, ne prius discedant.

Subdiaconus deponit Crucem in loco decenti, hoc est in cornu Epistolæ prope credentiam, tum etiam ipse in suo loco genuflectit usque ad benedictionem postea dandam. Bauld. *sup. n.* 25.

Item dum prædicta Processio erit in fine prope eamdem Ecclesiam, a qua discessit, ante ejusdem Ecclesiæ fores, iterum nobiliores Laici, vel alii nobilitate eisdem æquales, Hastas Baldachini capient, & Celebrans sub Baldachino ibit usque ad cancellos, vel Presbyterium, vel ad gradus Altaris juxta Ecclesiæ structuram, aut situationem. Cærem. Episc. §. 23. Postquam Celebrans ad supremum Altaris gradum pervenerit, Cærem. Episc. §. 24. hoc est ad secundum gradum prope suppedaneum. Turrinus *sup.* §. *Cum pervenerit.* Bauld. *sup. n.* 29. (amoto Baldachino, prompta sit Umbella supra caput Celebrantis elevanda, usquedum pervenerit ad supradictum secundum Altaris gradum, ut supra in initio Processionis adnotavimus cum Baruffaldo ibidem citato) atque ibidem stans deponit Ostensorium cum Sanctissimo Sacramento in manibus Diaconi genuflexi in plano suppedanei ad cornu Epistolæ, quasi vertentis renes eidem cornu, & hic cum debita reverentia accipiet de manu ipsius Celebrantis *ut sup.* stantis, Sanctissimum Sacramentum. Deinde idem Diaconus surgens reverenter Ostensorium collocat in medio Corporalis extensi super Altare, cavendo ne omnino renes vertat Celebranti. Advertere pariter debet, ne statim Sacramentum ponat super Altare, sed tantillum expectare, ut Celebrans utroque genuflexo illud reverenter adoret. Castaldus *in Praxi Cærem. lib.* 2. *sect.* 10. *cap.* 2. *n.* 8. Baruffaldus *supra* §. 5. *n.* 64. Sic autem illud ponit, ut Imago Christi in Hostia sacra expressa populum respiciat. Bauld. *sup.* §. 29. Interim Cantores in cantu pausato, & devoto incipient ℣. *Tantum ergo Sacramentum, &c.* Cærem. Episc. *supra* §. 25.

Celebrans adorato Sanctissimo Sacramento, ut supra, descendit ad infimum Altaris gradum cum Subdiacono, & remoto ab eo velo humerali per Cærem. genuflectit in eodem infimo gradu. Cærem. Episcop. *supra* §. 26. & cum ipso genuflectit etiam Subdiaconus a sinistris in dicto gradu.

Hic nihil aliud addendum videtur, nisi quod iste gradus Altaris, in quo Celebrans genuflectere debet, & subinde incensationem facere, diversimode a Scriptoribus intelligitur. Volunt enim alii, quod sit gradus primus, & nomine primi gradus intelligunt gradum supremum, & explicat Sarnellus *lib.* 8. *Epist.* 26. Alii vero intelligunt nomine primi gradus, gradum infimum Altaris, & sustinent quod hæc incensatio debeat fieri super dicto gradu infimo, quæ quidem opinio colligi potest ex Cærem. Episc. *lib.* enim 2. *cap.* 33. §. 26. expresse tradit: quod in reditu Processionis ad Ecclesiam Episcopus, deposito velo, genuflectet super pulvino in infimo gradu Altaris; ubi mox erectus imponet incensum in altero ex duobus Thuribulis, & iterum genuflexus Sanctissimum Sacramentum triplici ductu, prout fecerat in principio, thurificabit. Rursus idem pariter docet loquendo de hac Thurificatione Castaldus *lib.* 2. *sect.* 9. *cap.* 2. *n.* 8. *et* 9. Huic sententiæ adstipulatur etiam Turrinus *par.* 3. *sect.* 2. *cap.* 2. §. *Cum pervenerint*, ubi ait: quod Sacerdos cum Subdiacono descendit ad infimum gradum Altaris, ubi etiam genuflectit, & imposito thure stando, iterum genuflectit, & incensat Sacramentum. Denique hæc est praxis omnium Basilicarum, & Ecclesiarum Urbis, & opinio omnium Magistrorum in Sacris Ritibus. Sarnellus tamen *cit. Epist.* 26. in qua proposito sibi hoc dubio: *Utrum Sacerdos debeat incensare Sacramentum super primo gradu Altaris?* postquam explicavit quid veniat nomine primi gradus Altaris, utrum infimus, vel supremus, adhæret tandem huic communi sententiæ, & docet quod quando incensatio Sacramenti fit extra Missam, sicut est hæc, de qua loquimur, tunc proculdubio debeat hæc fieri a Sacerdote genuflexo super infimo Altaris gradu; sed quando occurrit incensare Sacramentum intra Missam Solemnem celebratam coram eodem Sacramento exposito, tunc, inhærendo nostro Gavanto *part.* 2. *tit.* 14. *num.* 6. *et num.* 12. tenet cum ipso Sacramentum incensari debere a Celebrante super altiorem Altaris gradum cum Ministris genuflexo, ut sit magis expeditus idem Celebrans ad cæteras functiones ejusdem Missæ peragendas; sicut in eadem Missa præter primam, & ultimam genuflexionem, quæ fiunt utroque genu in plano Cappellæ, cæteræ genuflexiones fiunt a Celebrante, & Ministris sacris etiam coram SS. Sacramento exposito unico tantum genu, ut expeditiores sint, ut docet idem Gav. *supra num.* 5.

Deposito igitur Sanctissimo Sacramento a Diacono super altare in medio Corporalis, genuflectit de more unico genu, & accedit erectus ad dexteram Celebrantis genuflexi super infimo Altaris gradu, ut mox innuimus. Mox Celebrans cum Subdiacono surgit, & imponit incensum in altero ex duobus Thuribulis (ministrante Naviculam Diacono) sine benedictione, & osculis, *ut supra*, & iterum cum Ministris genuflexus in infimo Altaris gradu, Sanctissimum Sacramentum triplici ductu, prout fecerat initio Processionis, thurificabit, ut mox diximus.

Supradictus igitur modus incensandi Sanctissimum Sacramentum in infimo Altaris gradu, servandus est etiam in quavis alia functione peragenda coram

ram Sanctissimo Sacramento publicæ adorationi exposito, præsertim quando hæc incensatio fit extra Missam. Immo ex Nicolao de Bralion *pag.* 3. *c.* 3. *n.* 8. *et cap.* 17. *n.* 1. nec non *cap.* 18. *num.* 7. ac denique *cap.* 19. *num.* 4. sicut etiam ex praxi Ecclesiæ Parisiensis eruitur, quod prædictus Ritus incensandi SS. Sacramentum a Sacerdote genuflexo in infimo Altaris gradu, quando est expositum publicæ adorationi, sit servandus etiam intra Missam Solemnem, coram eodem SS. Sacramento celebratam. In Cærem. enim prædictæ Parisiensis Ecclesiæ *part.* 1. *art.* 4. in quo agitur de thurificatione SS. Sacramenti in Altari expositi hæc leguntur:

In Missa Altare semper thurificari debet ante Introitum, et post Oblationem Hostiæ, et Calicis, ante Introitum quidem hoc modo: Celebrans facta confessione ascendit ad Altare, illud osculatur, genuflectit, secedit tantillum versus cornu Evangelii (ne sit directe ante SS. Sacramentum) quasi convertens faciem ad cornu Epistolæ, ibi benedicit de more incensum, Diacono ministrante Naviculam sine osculis; impositoque, ac benedicto Thure, genuflectit in medio, et statim descendit cum Ministris in planum, advertens ne terga vertat Sacramento, et ibi in ora infimi gradus genuflexus, accipit a Diacono Thuribulum, et statim SS. Sacramentum triplici ductu incensat. Et *num.* 5. in eodem Cærem. habetur descriptus similis Ritus incensandi Sacramentum servandus a Sacerdote genuflexo in ora infimi gradus, postquam more solito thurificavit oblata. Verum quia praxis Basilicarum Urbis est, quod in Missis Solemnibus coram Sanctissimo Sacramento celebrandis, Celebrans stans super Suppedaneum Altaris, postquam imposuerit incensum in Thuribulo, absque alia genuflexione, descendat cum Ministris usque ad secundum gradum ejusdem Altaris, tunc genuflexus cum eisdem in Suppedaneo, eodem in loco triplici ductu thurificet, *ut supra*, SS. Sacramentum, ideo etiam hic Ritus prædictarum Basilicarum Urbis a nobis non improbatur, sed hunc quoque decenter servari posse censemus in omnibus Ecclesiis.

XVIII. Gav. eodem n. 7. — *Cantante interim Clero genuflexo, ante et circum Altare duodecim* ℣℣.) Dum incensatur Sacramentum, Clerus genuflexus cantare debet duodecim ℣℣. excerptos ex Hymno *Pange lingua, etc.* nempe *Tantum ergo, etc.* Immo Instructio Clementina supra a nobis data docet, quod in repositione SS. Sacramenti Celebrans, nonnisi ad ℣. *Genitori, Genitoque*, se erigat cum Ministris, & imponat incensum in Thuribulum, quibus Versibus terminatis, & terminata incensatione, duo Cantores cantabunt Versiculum: *Panem de Cœlo, &c.* cui in tota hac Octava, sicut etiam toto tempore Paschali additur *Alleluja.* Ita declaravit S. R. C. 10. Januarii 1705. & habetur in dicta Instructione Clementis PP. XI. sæpius a nobis allegata. In aliquibus Ecclesiis dictus V. *Panem de Cœlo, etc.* intonari solet a Diacono, & Subdiacono, sed secundum Rituale Romanum intonandus est a Clericis duobus, & sive ipsum cantent Musici, sive Ministri sacri, aut duo Clerici, semper debent esse genuflexi, numquam vero erecti. A Portu *Append.* 2. *De Ven. Expos. n.* 5. Bauld. *supra n.* 32. Baruffaldus supra §. 6. *n.* 70. *et* 71.

XIX. Gav. eodem n. 7. *Et a Celebrante stante, &c.*) Dicto Versiculo, & alio pariter, nimirum: *Omne delectamentum, &c.* a toto Clero cantato, Celebrans surgit (& erectus absque genuflexione juxta instructionem supracitatam) ex libro, quem Ministri sacri genuflexi hinc inde sustinebunt, cantabit (sine ℣. *Dominus vobiscum*) Orationem: *Deus, qui nobis sub Sacramento, etc.* Cærem. Episc. *sup.* §. 27. in cujus fine dicitur tantum brevis conclusio: *Qui vivis, et regnas per omnia sæcula sæculorum*, & non adhibetur longior, quia tantum additur ad Missam, & ad Horas. Quo vero ad versiculum: *Dominus vobiscum*, qui in primis Ritualibus adnotatur (sic & cum ipsis, necnon cum Gav. *sup.* fere omnes Rubricarum interpretes docent) per multos annos in usu fuit, sed Cærem. Episc. *supra*, nullam de tali versiculo facit ibi mentionem. Sacra vero Rituum Congregatio allegata in eadem Instructione Clementina *n.* 21. expresse declaravit, quod omisso versiculo *Dominus vobiscum*, Sacerdos erectus debet cantare Orationem, &c. Baruffaldus *sup.* §. 6. *n.* 74. censet ideo in tali circumstantia omitti *Dominus vobiscum*, quia frustra diceretur, quod Dominus sit cum astantibus, cum de facto adsit in SS. Sacramento coram illis. Verum quia quando fit expositio SS. Sacramenti, in eadem Instructione Clementina *n.* 15. præscribitur, quod ad Orationem: *Deus qui nobis sub Sacramento, etc.* præmitti debeat a Sacerdote versiculus *Dominus vobiscum*, etiamsi Dominus adsit tunc in SS. Sacramento; idcirco ratio adducta a Baruffaldo non suffragatur, nec sufficit pro assignanda causa omissionis talis versiculi, quando reponendum est SS. Sacramentum; quapropter potius dicerem, ideo omittendum esse talem versiculum in repositione SS. Sacramenti, quia Sacerdos debet statim dare benedictionem populo adstanti cum SS. Sacramento; omittit igitur verba illa, quia cum facto ipso debet elargiri benedictionem, & deprecari, quod Dominus sit cum adstantibus.

XX. Gav. eodem *n.* 7. — *Ascendit ad Altare etc.*) Finita Oratione, & responso a Choro *Amen*, Celebrans genuflectens in supradicto infimo gradu Altaris, accipit super humeros velum oblongum, seu humerale (ministerio Cærem.) deinde ascendit ad Altare, ibique genuflectit unico genu (ut facilius, & commodius surgat) Sanctissimo Sacramento, & absque alterius ministerio accipit velatis manibus, *ut supra*, Ostensorium.

XXI. Gav. eodem n. 7. — *Benedicit cum eo populum, etc.*) Et vertens se ad populum, ad latus suum dexterum ut ad *Dominus vobiscum*, tenens manu dextera nodum, & sinistra pedem Ostensorii ante pectus, cum ipso benedicit populum semel

tantum

tantum hoc Ritu. Tenens igitur Tabernaculum, seu Ostensorium ante pectus, *ut supra*, tum elevans illud decente mora, non super caput (ut multi inepte faciunt) sed tantum usque ad oculos, & eodem modo illud demittit infra pectus, mox iterum recta illud attollit usque ad pectus, & deinde ad sinistrum humerum ducit (corpus non movens, ex Bralion citando) & reducit ad dexterum, & rursus ante pectus reducit, ibique aliquantulum sistit, quasi peracta ad omnes Mundi partes Cruce. Tunc gyrum perficiens, ut infra, se convertet ad Altare, & collocabit super eodem Ostensorium. Fagioli in suo Kalendario perpetuo, & Adnot. ad Mensem Junii *pag. mihi* 210. Baldry *supra n.* 34. Tonellius *lib.* 3. *c.* 2. §. 3. *de reposit. SS. Sacramenti n.* 8. Nicolaus de Bralion *sup. part.* 3. *c.* 18. *n.* 7. Turrinus *supra.* Baruffaldus *supra* §. 7. *n.* 80. Bongiov. *lib.* 5. *c.* 14. Horatius Christiani *sect.* 1. *c.* 17. *n.* 10. Polaccus *part.* 2. *tit.* 13. *n.* 10. & Cærem. Monast. *lib.* 4. *c.* 14. *n.* 18. in quo bene præscribitur, quod Sacerdos post brevem prædictam morulam, non versus cornu Epistolæ, ut tenet Fagioli *supra*, sed versus cornu Evangelii debet se convertere ad Altare, ut faciat circulum perfectum. Hic Ritus dandi benedictionem cum Sacramento, quamvis præscribatur a prædictis, & ab aliis auctoribus, & deducatur in praxim in nonnullis Ecclesiis, præsertim Regularium, nihilominus communis usus Ecclesiarum Urbis est, ut postquam Sacerdos reduxit Ostensorium ad latus dexterum, non debeat rursus ante pectus reducere, sed statim ad cornu Evangelii se convertere, & ita perficere circulum, sicut cum dicit *Orate fratres.* Uterque hujusmodi Ritus benedicendi populum cum SS. Sacramento approbatus fuit a S. R. C. quæ cum fuerit interrogata pro parte Petri Pellicionis Canonici Ecclesiæ Cathedralis Collensis, an in benedicendo populo cum SS. Sacramento sit servandus primus ex dictis Ritibus? Prædicta S. C. sub die 25 Martii 1676. respondit, posse observari supradictum modum, quem tradit Bauldry *part.* 4. *c.* 16. *art.* 3. *n.* 34. sin minus, servandum esse modum dispositum in Cæremoniali Episcoporum *lib.* 2. *c.* 33. ubi requiritur tantummodo, ut cum eodem Sacramento Celebrans producat signum Crucis super populum; hoc Decretum datur per extensum in nostra Appendice sub n. 725.

XXII. Gavant. eodem n. 7. — *Nihil dicens, etc.*) Dum Celebrans benedicit populum, nihil prorsus dicit, quia proprie Celebrans non est ille, qui benedicit populum, sed Sacramentum. Baruffaldus *supra n.* 78. Musici quoque, & Cantores silere debent dum datur benedictio, possunt tamen pulsari Organa suavi sono, & gravi, sicut fit ad elevationem Sacramenti. Diaconus autem, & Subdiaconus, sive alii hinc inde genuflexi (hoc est in ora suppedanei) & inclinati facie versa ad SS. Sacramentum, elevant partes anteriores Pluvialis, dum Celebrans benedicit populum. Bauldry *supra num.* 35. Tonellius *supra num.* 5. Gerlacus Vinitor *part.* 4. *tit.* 7. *de process. SS. Sacramenti n.* 7.

XXIII. Gavant. eodem n. 7. — *In modum Crucis semel, etc.*) Celebrans, qui benedicit populum eo Ritu, quo supra in modum Crucis, si sit Sacerdos simplex, semel tantum benedicere, & unam tantum Crucem efformare debet ad distinctionem Episcopi, qui per tres vices facit signum Crucis super populum; ita Cærem. Episc. *supra*, Castaldus *lib.* 2. *sect.* 10. *c.* 3. *n.* 10. Baruffaldus *supra* §. 7. *n.* 76.

XXIV. Gavant. n. 8. — *Tum genuflexione facta, etc.*) Data benedictione, & deposito Sanctissimo Sacramento a Celebrante super Altare, ipse statim facta genuflexione descendit cum Subdiacono ad infimum Altaris gradum, ubi iterum cum eodem genuflexus manet, & per Cæremoniarium, vel per eumdem Subdiaconum, ut ait Gavantus, amoto velo ab ejusdem humeris, Diaconus interim remanens in suppedaneo Altaris, reponit SS. Sacramentum in Tabernaculo, factis ante, & post, debitis genuflexionibus.

XXV. Gav. eodem n. 8. — *Vel in locum altiorem, etc.*) Si alicubi sit consuetudo exponendi Sanctissimum Sacramentum, ut hoc die colatur a populo, tunc Diaconus, si opus sit, scabellum ante Altare positum ascendit, ut reponat SS. Sacramentum in loco eminenti super Altare præparato, ubi debet esse Corporale, aut Palla substrata; tum facta genuflexione, descendet Diaconus, & se collocabit ad dexteram Celebrantis, & cum eo genuflexus orabit paulisper, postea, surgente Celebrante, surgent omnes, & facta genuflexione, hoc est, utroque genu in plana terra, & profunda capitis inclinatione recedent in Sacristiam debito ordine, nimirum præcedentibus Ceroferariis cum Subdiacono Cruciferario, & cæteris sequentibus, ibique extinguentur cerei, & omnes depositis Paramentis, statim in albis revertentur, illi qui sunt de Choro, ad Chorum ipsum ut ibi cantent Sextam, & Nonam nudo capite, omnibus stantibus, & non sedentibus; sex Bauldry *supra n.* 41. nisi tamen ob longiorem Processionis viam, horarum ordo esset immutandus.

At si Sanctissimum Sacramentum includatur in Tabernaculo, Celebrans, & Ministri eo incluso, facta genuflexione Sacramento unico genu, acceptis deinde de more biretis, tegunt capita sua ante Altare, & recedunt in Sacristiam, sed antequam recedant ab Altari, quia Sacramentum est jam inclusum, omnes extinguunt candelas, non vero statim post datam benedictionem; Bauldry *supra n.* 40. & deinde dicuntur in Choro Sexta, & Nona, ut supra innuimus.

XXVI. Gavant. n. 9. — *Parietes viarum ornari debent etc.*) Circa vias, per quas est transeundum, nulla limitatur pompa, ideo eædem debent summo mane bene mundari, & floribus, frondibusque arborum virentibus ornari juxta locorum consuetudines. Arcus, quos vocant triumphales, si locis congruis apte disponantur, cum versibus emblema

blematibus, & mysticis figuris erit admodum laudabile. Bauldry *part.* 4. *c.* 16. *art.* 2. *n.* 2. Bissus *tit. V. n.* 42. Possunt etiam per vias erigi aliquot Altaria, super quæ aliquando collocari possit Sacramentum, ut etiam supra innuimus, ut Sacerdos, qui illud defert, si velit, aliquantulum possit pausare, & in illis Altaribus sint Corporalia, nisi bursa cum Corporali in Processione ab aliquo Acolytho deferatur; non est tamen necesse, quod prædicta Altaria habeant petram sacram, quia in iis non est celebranda Missa; ea quæ in hac Processione prohibita sunt, jam patent, & ex iis quæ supra diximus, & ex Decretis S. C. quæ supra dedimus, advertendo quod omnes inhæreant dictis Decretis, & sanctionibus Synodalibus ab Ordinario loci factis, & publicatis per aliquot dies ante Processionem, ut moris est; Baruffaldus *supra* §. 1. *ad* 22. usque; qui plura alia scire desiderat circa eruditionem, & ritus hujus solemnis Processionis, legere poterit ea, quæ tradit Jacobus Eveillion in singulari libro, quem inscripsit *de Processionibus Ecclesiasticis c.* 25. ubi disserit erudite de Processione Corporis Christi.

XXVII. Gavant. n. 10. — *Ardebunt candelæ, etc.*) Jam supra satis indicavimus, quod omnes, qui huic Processioni intersunt, debent cum candelis accensis permanere in Ecclesia usque ad datam benedictionem inclusive.

XXVIII. Gavant. n. 11. — *Si cantantur Vesperæ coram Sacramento in Altari exposito, etc.*) Conveniens esset, ut ob reverentiam tanti Sacramenti, tam Episcopus, si adsit, quam Canonici, & omnes præsentes, & in Choro assistentes, durante Officio, starent semper capite detecto, & numquam sederent. Quod si hoc ob longitudinem Officii præstare non poterunt, non omittant saltem in signum reverentiæ, detecto capite, existente SS. Sacramento super Altare, Divinis Officiis assistere. Idem faciendum est ad omnes Horas Canonicas, & etiam ad Missam. Cæremon. Episc. *supra* §. 33. Bauldry *supra art.* 6. *n.* 1.

De Ritu exponendi SS. Sacramentum in Festo Corporis Christi. §. IV.

Si ante Vesperas hujus diei Sanctissimum Sacramentum non sit expositum, Celebrans Amictu, Alba, stola paratus, & Pluviali cum duobus assistentibus Cotta, & Pluviali indutis, vel saltem sola Cotta, sed sine Stola (quæ tamen quando, & a quo sit adhibenda dicemus infra) procedit ad Altare, præcedente omnes Thuriferario cum Thuribulo non fumigante, & Ceroferariis, necnon post eos sequentibus quatuor Clericis deferentibus intortitia accensa juxta laudabilem praxim aliquarum Ecclesiarum. Cum pervenerint ante infimum Altaris gradum Celebrans, & Assistentes, bireta Ministro, seu Cæremoniario tradunt, qui deponit illa in loco congruo, quia ad Vesperas usui non erunt, & facta genuflexione unico genu in plano solo ob reverentiam SS. Corporis Christi, ex Cærem. Episc. *lib.* 1. *c.* 15. §. 5. (& non super infimum gradum Altaris; ut docent Bauldry *supra n.* 5. Hippolytus a Portu *in Appendice prima de privata Vener. exposit. n.* 4.) Deinde Celebrans surgens cum Assistentibus paratis genuflectet postea in infimo Altaris gradu, & aliquantulum cum ipsis orabit. Mox primus Assistens ad Altare ascendens, Corsettus *tract.* 1. *par.* 2. *c.* 10. *n.* 20. cum debitis genuflexionibus, hoc est, unico genu, aperit ostiolum Tabernaculi, & facta genuflexione ut supra, statim prælaudatus primus Assistens descendit ad dexteram Celebrantis, ubi ministrat de more ei sine osculis Naviculam, de qua ponit thus in Thuribulo sine benedictione, & stans hic genuflexus super infimum Altaris gradum, Sacramentum incensat triplici ductu, facta cum Assistentibus (qui etiam elevant fimbrias Pluvialis Celebrantis) profunda reverentia ante, & post incensationem. Bissus *lit. E n.* 232. §. 2. Interim pulsantur Organa, cessante campanarum sono, deinde reddito Thuribulo Assistenti primo, qui illud reddit Thuriferario, & ipse primus Assistens iterum ascendit ad Altare, genuflectit unico genu, ut citius surgat, & collocat SS. Sacramentum in loco eminenti super Corporale, aut Pallam ibi substratam. Bauldry *supra*; Ceroferarii autem vel relinquunt candelabra super Abacum, vel comitantur Celebrantem, qui debet in Choro juxta morem consuetum celebrare Vesperas.

Aliqui præscribunt, ut primus Assistens aperto ostiolo Tabernaculi, statim facta genuflexione, Ostensorium extrahat, atque in medio Altaris super Corporale reverenter collocet, & tunc facta demum genuflexione descendat ad dexteram Celebrantis, peragat, *ut supra*, ea omnia, quæ diximus usque ad trinam incensationem inclusive. Alii denique sunt in sententia, quod extractum Ostensorium e Tabernaculo, antequam incensetur, collocetur a primo Assistente in suo loco eminenti, præparato sub parvo Baldachino, & hoc facto, dictus Assistens descendat ad dexteram Celebrantis, qui surgens imponat thus in Thuribulum sine benedictione, & statim accipiens Thuribulum dictum a primo Assistente sine osculis, tunc incenset triplici ductu Sacramentum, caput profunde inclinans ante, & post incensationem, qua peracta, reliqua fiant ut supra: quæ quidem ultima sententia est illa, quæ in Ecclesiis Urbis hodie prævalet omnibus aliis supradictis.

Auctores primæ sententiæ adducunt Textus Cæremonialis Episcop. *lib.* 2. *c.* 25. §. 31. *et c.* 26. §. 14. ubi in pari casu præcipitur, ut Episcopus incenset Sanctissimum Sacramentum in Capsula aperta, antequam inde extrahatur, & tradatur Episcopo, & idem Missale ordinat Feria VI. in Parasceve, & idcirco Bauldry *supra*, censet incensandum esse Sacramentum, dum adhuc est in Tabernaculo majori, statim ut a primo Assistente apertum fuerit dicti Tabernaculi Ostiolum; sed auctoritates, & exempla eruta a Cæremoniali Episcop. *locis supracit.* mihi videntur parum suffragari posse

huic

huic opinioni, quia Feria VI. in Parasceve ideo statim ac est aperta Capsula, incensatur Sacramentum, quia in illa die Sacramentum ibidem collocatum consideratur, tamquam in suo Throno, & asservatur cum magna pompa, præsertim Candelarum, & Lampadarum, unde optime præscribitur, quod statim ac Capsula aperitur, & conspicuus omnibus redditur Calix, in quo Hostia Sacrosancta servatur, debeat incensari. At in casu nostro, Sacramentum in Tabernaculo clausum, non censetur in suo Throno, & ideo melius videtur incensandum esse vel postquam fuerit extractum Ostensorium, & positum super Altare, & ab omnibus videtur, vel etiam quando idem Ostensorium positum fuerit in loco eminenti præparato, & sub suo Baldachino, tamquam in suo Throno positum.

Incensato Sanctissimo Sacramento, *ut supra*, & collocato in loco eminenti, non debet amplius incensari, sed facta ab omnibus genuflexione utroque genu in plano Capellæ, & etiam profunda inclinatione, debet Celebrans a suis Assistentibus comitatus procedere debito ordine ad scamnum in cornu Epistolæ præparatum, vel Stallum, seu primam Sedem Chori, vel Assistentes parati, stantes ante ipsum in plano, ut mos est, ibidem cantare solemniter Vesperas, omnibus stantibus detecto capite.

Ad Canticum *Magnificat*, Celebrans accedens cum suis assistentibus, & aliis detecto capite, & facta ab omnibus genuflexione utroque genu in plano, ante inferiorem Altaris gradum, ascendit ad illud cum duobus tantum Assistentibus paratis, (stantibus aliis ante infimum gradum) & facta iterum cum ipsis Assistentibus genuflexione unico genu, ut facilius, & commodius surgant, ut colligitur ex Bisso *lit. M n.* 222. §. 1. sicut etiam ex Bauldry *p.* 3. *c.* 17. *n.* 5. (quod semper est observandum, dum sunt apud Altare, non vero in accessu, & recessu ab eodem Altari, quia tunc in utroque genu in plano genuflectere debent, addita etiam profunda capitis inclinatione, quæ inclinatio omittitur in genuflexione, quæ fit unico genu. Cæremon. Missæ Privatæ, *coram SS. Sacramento Exposito c.* 12. Bissus *supra & tom.* 2. *lit. R n.* 82.) dictum Altare etiam osculatur Celebrans in medio, deinde retrocedit aliquantulum in cornu fere Evangelii, tum ministrante primo Assistente, si adsit, alioquin Thuriferario, sine osculis, Celebrans stans imponit, & benedicit thus de more, sed sine osculis, quia est coram Sanctissimo Sacramento, cum benedictione tamen, quia incensare debet non solum Sacramentum, sed etiam Altare. Hæc regula igitur servanda est in Sacramenti incensatione, ut quando cum Altare incensatur, Celebrans benedicat semper incensum de more; at quando incensatur solum Sacramentum, thus non benedicitur, utrobique vero abstinendum ab osculis tum cochlearis, & thuribuli, tum manus Celebrantis.

Facta denique in medio genuflexione, descendit ad planum Capellæ, & retrahens se ad cornu Evangelii, ne terga vertat Sacramento; & ante medium Altaris, in medio infimi gradus genuflexus juxta nostram supra expositam sententiam, accipit Thuribulum, & Sanctissimum Sacramentum triplici ductu thurificat cum profunda inclinatione ante, & post, interposita inter quemlibet ductum, aliqua morula; Assistentes interim fimbrias anteriores Pluvialis elevabunt, deinde peracta trina incensatione, ascendens ad Altare cum duobus Assistentibus, cum iisdem ibi genuflectit, & ipsum Altare thurificat juxta morem.

Completa Altaris incensatione, & reddito de more in cornu Epistolæ Thuribulo Thuriferario, descendunt in planum, Celebrans quasi per latus Evangelii, sicut & secundus Assistens; primus vero Assistens per latus Epistolæ, versa facie quasi ad medium Altaris, ita ut terga non vertant Sanctissimo Sacramento. Bauldry *sup. n.* 2. tum facta genuflexione utroque genu in plano ante infimum Altaris gradum, eo ordine quo venerant, loca sua repetunt, & fit generalis omnium incensatio (incensato prius Celebrante) in Choro, & Ecclesia prout de more. Turrinus *sup.* §. *Libet hic addere in fine &c.*

Finito Completorio, benedictio populi cum Sanctissimo Sacramento fit eodem Ritu, quo in fine Processionis, de quo Ritu supra satis locuti sumus. Interim Chorus cantat — *Tantum ergo, &c.* & alia de more, ut ibi dictum est.

De Ritu exponendi Sanctissimum Sacramentum infra Octavam Corporis Christi. §. V.

XXIX. Quia solitum est ex Cæremon. Episcop. *lib.* 2. *c.* 33. §. 33. juxta laudabilem consuetudinem Ecclesiarum per hanc totam Octavam Solmnitatis Corporis Christi exponere Sanctissimum Sacramentum super altare, dum Vesperæ, & Officia Divina recitantur, ad quæ magna populi frequentia adesse solet, convenit, ut aliqua de expositione Ostensorii, in quo est Sanctissimum Sacramentum, & ejusdem repositione dicamus.

Igitur ad Vesperas Solemnitatis Corporis Christi fiant omnia, ut *supra* dictum est.

Vesperæ vero infra Octavam Corporis Christi solemniter pariter dicuntur, sed parcius quam in die Festo, attamen Altare debet decenter ornari candelabris, & aliis, & si non adsint Assistentes sacri, saltem adsit Sacerdos aliquis, & Cæremoniarius cum Celebrante, qui erit paratus Amictu, Alba, Stola, & Pluviali coloris respondentis Officio, cujus Vesperæ celebrantur; quamvis Pallium Altaris, in quo est expositum SS. Sacramentum, debet esse albi coloris. Ad faciendam expositionem SS. Sacramenti ante Vesperas, procedunt ad Altare dictus Celebrans tecto capite, cum aliquo Sacerdote, Cotta induto, sed sine Stola, de qua tamen infra, & aliquis Cæremoniarius præcedente Thuriferario, & Ceroferariis, & juxta commemorabilem nonnullarum Ecclesiarum morem; sequentibus post Ceroferarios quatuor Clericis, vel saltem duobus, deferentibus intor-

intortitia accensa, & cum pervenerint omnes ante infimum gradum Altaris, facta ab omnibus unico genu genuflexione in plano Cappellæ, & deposito bireto a Celebrante, reliqua peraguntur sicut supra diximus de expositione facienda ante Vesperas solemnitatis Corporis Christi. Hoc solum tamen notandum superest, quod Sacerdos ille, aut Cæremoniarius, qui assistit Celebranti, non debet adhibere Stolam nisi quando debet aperire ostiolum, & pertractate SS. Sacramentum, seu Ostensorium in aliquo loco collocare, seu e summo Altari demittere. Et statim ut has functiones peregerit, debet Stolam a collo pendentem sibi auferre, & alicui Acolytho custodiendam tradere, vel super brachium suum dexterum eam deponere. Quod Pontificibus stolatis, seu Sacerdotibus par sit alios quoque stolatos Sacerdotes, seu Diaconos adesse, qui Augustissimum Sacramentum educant a Tabernaculo, vel suspensum demittant, vel officia Ecclesiastica celebrantibus dent in manus, docet etiam, & erudite disserit de hoc Ritu Joannes Baptista Thiers in sua Dissertatione de Stola, &c. *c.* 26. quæ tamen Stola a prædicto assistente, seu Ministro non est adhibenda nisi modo supradicto, quem ad praxim reducunt in omnibus fere Ecclesiis omnes illi, qui accurate Sacr. Ritus servare student. Aperto igitur ostiolo Tabernaculi modo supradicto, & educto Ostensorio, cætera peragi debent, prout diximus paulo ante de expositione facienda in Festo SS. Corporis Christi.

Facta vero Expositione, & facta in plano ante infimum Altaris gradum genuflexione utroque genu, cum profunda etiam capitis inclinatione a Celebrante, & cæteris aliis, surgit iterum, & recedit in Chorum nudo capite, comitantibus eum Ceroferariis, ubi adhuc tenens Pluviale de more, dictis secreto, *Pater noster*, & *Ave Maria*, incipit & prosequitur Vesperas, prout fieri solet, & cætera peraguntur incensando Altare ad *Magnificat*, ut diximus paulo ante de Vesperis celebrandis in Festo Corporis Christi.

Hic notandum occurrit, quod ea omnia, quæ supra diximus de Expositione, quæ fit ante Vesperas, servanda erunt respective in Expositione, quæ fit ante alias Horas Canonicas; si tamen fieri debeat Expositio immediate ante Missam Solemnem celebrandam, tunc fiet a Celebrante Planeta induto eo colore, qui ad Missam talis diei celebrandam congruit, & eidem Sacerdoti assistet Diaconus ad peragenda omnia, quæ supra dicta sunt.

De Sanctiss. Sacramenti Expositione, quacumque alia die, vel extra prædictas circumstantias, facienda. §. VI.

XXX. Huc usque egimus de Expositione Sanctissimi Sacramenti, quæ fieri solet infra Octavam Corporis Christi; nunc lubet aliqua tradere circa Ritus servandos in quacumque alia expositione aliis diebus facienda ejusdem Sanctissimi Sacramenti. Igitur si exponi debeat Venerabile in Hostia præsanctificata, ut fieri communiter solet, & quæ asservatur in Tabernaculo majori; in Sacristia Clerici induunt Superpellicea, nimirum Thuriferarius & Navicularius (ubi commode haberi possunt, alias solus Thuriferarius cum Navicula, & Thuribulo) deinde alii quatuor, aut saltem duo, qui deferre debent intortitia accensa. Sacerdos qui Expositionem facere debet, decens est, ut paretur Amictu, Alba, Stola, & Pluviali albi coloris, & quod aliquis alius Sacerdos, sive sit Sacrista, sive Cæremoniarius, vel alius quicumque Superpelliceo indutus ei assistat, qui Stolam adhibere debet modo supra a nobis exposito; hora debita, accensis omnibus luminibus ad Altare, ubi fieri debet expositio, facta a prædictis omnibus inclinatione profunda Imagini Sacristiæ principali, præcedent Thuriferarius a dexteris cum Thuribulo non fumigante, & Navicularius a sinistris, deinde quatuor, vel saltem duo alii Clerici deferentes funalia accensa, post quos Cæremoniarius, aut alius Sacerdos Cotta indutus, *ut supra*, & denique alius principalis Sacerdos Pluviali indutus, ambo tecto capite, & manibus junctis ante pectus.

Cum pervenerint ante Altare, dicti duo Sacerdotes cedent sua bireta Cæremoniario, aut alii Assistenti, qui ea accipit cum quasi osculis. Tum genuflectent Sacerdotes unico genu, aliis post eos genu pariter unicum simul flectentibus in plano, & omnes orabunt in locis suis aliquantisper. Nimirum principalis Sacerdos, & alius Sacerdos illi assistens genuflexi in infimo gradu: reliqui vero in plano Cappellæ. Post brevem illam orationem surgit Sacerdos Pluviali indutus, & si non habeat alium Sacerdotem sibi assistentem, ipsemet accedit ad Altare, aperit Tabernaculum, extrahit Ostensorium cum præcedente genuflexione unico genu, & ponit super Corporale in Altari præparato. Si autem Hostia consecrata fuerit in Pyxide, eam de Tabernaculo extrahet, ponet super Corporale, aperiet, genuflectet, & Hostiam collocabit in Ostensorio, utrumque claudet, abluet digitos, purificatorio absterget, genuflectet, Pyxidem in Tabernaculo reponet, iterum genuflectet, claudens ostium magni Tabernaculi, & Ostensorium in medio collocabit, *ut supra*, tum genuflectens, descendet ad infimum Altaris gradum, & retrahens se aliquantulum in cornu Evangelii, ibique stans, imponet incensum in Thuribulo absque benedictione (vel imponet incensum in Thuribulo antequam ab Altari descendat, ut supra dictum est) & nihil dicens; deinde in eodem infimo Altaris gradu, genuflexus accipit Thuribulum sine osculis, & ter incensat Sacramentum profunde se inclinando ante, & post; mox reddito Thuribulo, ascendet ad Altare, genuflectet, & Ostensorium cum Sacramento ponet in suo loco eminentiori, ubi collocato Sacramento genuflectit, iterum descendit in planum, & facta ab omnibus genuflexione duplici genu, redeunt in Sacristiam.

Si aliquis Sacerdos assistat dicto Celebranti, tunc peragentur ab ipso ea, quæ supra exposuimus circa

circa extractionem Hostiæ, vel Pyxidis e Tabernaculo, & collocationem Ostensorii sub Baldachino. Quo facto, Sacerdos Pluviali indutus peragit ea omnia, quæ diximus supra circa incensationem Sacramenti.

De Venerabilis Depositione, & modo recondendi SS. Sacramentum. §. VII.

XXXI. Paululum ante depositionis tempus Clerici, & alii in Sacristiam se recipient, ibique resument ea, quæ paulò ante ad expositionem assumpserant, sed præterea requiritur alius Clericus, vel Navicularius, qui deferat velum album oblongum reponendum humeris Sacerdotis, qui populum cum Sacramento benedicere debet. Aliqui requirunt etiam alium Clericum, qui inserviat de libro, sive Rituali, sive Missali, in quo contineantur preces, & Orationes legendæ. Præterea indui debent Superpelliceis quatuor, vel saltem duo, qui deferre debent intortitia accensa, sicut diximus in Expositione Sanctiss. Sacramenti. Tum Sacerdos vestit se, *ut supra*, Amictu, Alba, Cingulo, Stola transversa in modum Crucis, & Pluviali albi coloris; & quia juxta a nobis superius dicta, & juxta sententiam Tonelli *lib.* 3. *cap.* 2. §. 3. *n.* 2. Castaldi *lib.* 2. *sect.* 10. *cap.* 2. *n.* 25. Bauldry *part.* 4. *cap.* 16. *art.* 3. *num.* 5. decet ad majorem solemnitatem, ut alter Sacerdos deponat, & reponat Sanctiss. Sacramentum, & assistat primo Sacerdoti, populum benedicturo, ideo hic secundus Sacerdos eodem tempore assumet Superpelliceum, non tamen statim assumet Stolam, sed eam adhibebit eo modo, quo supra exposuimus, quia non decet ut Sacerdos Sacerdotali habitu indutus, qualis est Stola, assistat alteri Sacerdoti. Ita induti procedunt omnes tempore opportuno ad Altare, ubi est expositum Sanctiss. Sacramentum eodem ordine servato, prout fecerunt in expositione; ita tamen ut Clerici de libro, & de velo, si intersint, eant post Clericos intortitiorum, & ante Cæremoniarium, sive Sacristam; Sacerdos autem adjutor incedet ante Sacerdotem Pluviali indutum, & ambo tecto capite, & manibus junctis; statim ac Sacellum ingressi fuerint dicti Sacerdotes, cedunt suum biretum Cæremoniario, vel Sacristæ, & ante Altare, tam isti, quam alii in utrumque genu in plana terra procumbent, & surgentibus Sacerdotibus, surgent omnes, & genuflectent iterum prout fecerunt in Expositione.

Huc spectat adnotare ea, quæ traduntur ab Hippolyto a Portu hoc loco *Append.* 2. *n.* 3. nimirum quod si depositioni Sanctiss. Sacramenti interesset Cardinalis, aut Episcopus loci, aut Princeps laicus, cui deberetur reverentia; videtur opponi dispositioni Cærem. Episcop. praxis illa qua post genuflexionem exhibitam Sacramento, Sacerdos, & alii sese inclinant Cardinali Episcopo, &c. unde convenientius videtur, quod potius antequam perveniat ad medium Altaris Sacerdos Pluviali indutus, & hic, & reliqui sese inclinent, ut præscribi videtur ab eodem Cæremoniali Episcop. *lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 13. Post brevem orationem factam, aut post finem Officiorum, quæ forte cantantur in Choro, Sacerdos adjutor imposita sibi Stola, accedit ad Altare, ubi genuflectit utroque genu, manibus super Altare positis ad differentiam Diaconi, qui numquam Altare tangit, faciem convertendo ad cornu Epistolæ tantisper, ne terga vertat Sacerdoti principaliori, inclinat, & accedens ad medium ascendit scabellum graduatum, si opus est, ut deponat Venerabile a loco eminentiori super Corporale explicatum in Altari; deinde retrahens se, & genuflectens, & inclinans, *ut supra*, deposita Stola, vel super brachium suum eam collocando, vel alicui Acolytho eam tradendo, descendit, & pergit ad locum suum absque eo quod terga Sacramento vertat per latus suum dexterum.

Tum principalis Sacerdos dum cantatur *Tantum ergo* a Choro ad ℣. *Genitori Genitoque* se erigit cum Sacerdote adjutore, imponit incensum in Thuribulum absque benedictione, & incensat Sacramentum genuflexus in infimo Altaris gradu, prout diximus supra post Processionem solemnem in Festo Corporis Christi. Cantores dicant ℣. *Panem de Cœlo, &c.* cui additur *Alleluja* tempore Paschali solummodo, & in tota Octava Corporis Christi, alias non dicitur, ut patet ex Decreto edito die 5. Julii 1698. & dato in nostro Indice *sub n.* 523. mox Celebrans erectus absque nova genuflexione, ut declaratum est a S. R. C. die 6. Septembris 1698. & habetur in nostro Indice *sub n.* 538. Sacerdote adjutore, vel Cæremoniario librum sustinente (omisso ℣. *Dominus vobiscum*, ut supra ibidem diximus) cantat Orationem manibus junctis cum brevi conclusione, ut diximus, qua finita, genuflexus accipit velum humerale a Cæremoniario, vel a Sacerdote assistente, & solus ascendens ad Altare, factisque debitis genuflexionibus accipiet in manibus, coopertis dicti veli humeralis extremitatibus, Ostensorium, & dat cum ipso benedictionem populo eo modo, quo descripsimus supra post Processionem solemnem in Festo SS. Corporis Christi, unde recolantur, quæ ibi dicta sunt a *n.* 18. usque ad *n.* 24. inclusive. Post benedictionem reposito super Altare SS. Sacramento, descendit, & amoto velo humerali genuflexus manet in infimo gradu Altaris. Sacerdos postea adjutor Stola collo sibi imposita, factis debitis reverentiis Sanctiss. Sacramentum in Tabernaculo majori includit, quo recondito, descendit ante infimum Altaris gradum ad locum suum, & surgentibus cæteris, omnes unicum genu flectentes, ut alias, redeunt in Sacristiam ordine quo venerant, sed Sacerdotes tegunt capita ante Altare, antequam e Presbyterio discedant.

Huc usque dicta sunt fere omnia certa apud omnes Auctores; solum discrepantia aliqua reperitur circa circumstantiam temporis, in qua debet incensari Sacramentum a prædicto Sacerdote principali; nos enim docuimus debere incensari, postquam a Sacerdote adjutore est depositum e loco suo emi-

eminenti, & positum super Corporale in Altari explicatum; alii vero (& hæc est praxis Ecclesiarum Urbis) tenent, quod statim ut prædicti Sacerdotes ad Altare pervenerint, facta genuflexione in plana terra utroque genu, surgant, & statim genuflectant super infimo Altaris gradu, ubi præmissa brevi Oratione, iterum surgunt, & ministrante Sacerdote adjutore Naviculam sine osculis, & Thuriferario Thuribulum, Sacerdos principalis imponit thus sine Benedictione, & nihil dicens. Imposito vero thure, dictus principalis Sacerdos genuflexus accipit Thuribulum de manu Sacerdotis a dexteris sibi assistentis, & incensat Sacramentum triplici ductu cum profunda inclinatione ante, & post, Sacerdotibus assistentibus, si sunt duo, vel Cæremoniario cum Sacerdote assistente, si est unus tantum, hinc inde fimbrias Pluvialis elevantibus, & cum eo se pariter inclinantibus; interim cantatur *Tantum ergo* a Choro, & prædicta incensatio fieri debet juxta superius dicta, dum dicitur *Genitori*, *Genitoque*; postea Celebrans Ritu a nobis supra descripto, dicit Orationem, & dum accipit velum humerale sibi a Cæremoniario, vel ab altero Sacerdote assistente impositum; Sacerdos adjutor imposita sibi Stola ascendit ad Altare, & si opus est scabellum graduatum, ut deponat Ostensorium e loco eminenti, ubi est collocatum sub parvo Baldachino, super Corporale in medio Altaris explicatum. Quo facto Sacerdos principalis ascendit, & cætera peragit, prout supra descripsimus, ut det benedictionem populo.

XXXII. Superest nunc, ut tradamus Decreta quæ spectant ad Ritus servandos infra hanc Octavam SS. Corporis Christi.

Missæ Conventuales infra Octavam Corporis Christi, possunt juxta consuetudinem Ecclesiæ cantari sine Diacono, & Subdiacono, excepto die Festo, ac Dominica, ac die Octava, S. R. C. 15. Martii 1608. *in Alexandrina*, & datur in nostro Indice *sub num.* 80.

Infra Octavam SS. Corporis Christi prohibentur Missæ Votivæ quæcumque, vel pro Defunctis, prout prohibet S. R. C. die 21. Junii 1670. & datur in nostro Indice *sub n.* 442.

Idem confirmatur per aliud Decretum datum in nostro Indice *sub n.* 627.

Anniversaria Mortuorum infra Octavam Corporis Christi non sunt facienda, nisi præsente Corpore, S. R. C. die 12. Septembris 1671. & datur in nostro Indice *sub n.* 448.

Ex iis sequitur, quod infra hanc Octavam non posset dici alia Missa Votiva, quam Solemnis pro re gravi.

XXXIII. Gavant. num. 12. — *Officium Dominicæ infra Octavam, etc.*) Solitum est octava die hujus Festi post finem Completorii instituere Processionem ad reponendum SS. Sacramentum, quæ non tam solemnis, & longa via, ut prima, sed vel per Ecclesiam, vel parum extra eam fieri debet. Cæremon. Episcop. *lib.* 2. *cap.* 33. §. 54. Gerlacus Vinitor *part.* 6. *artic.* 5. *numer.* 1. Dum dicitur Completorium, quamvis omnes de Clero non parentur, paratur tamen Subdiaconus pro Cruce ferenda, sicut Celebrans paratur Alba, Cingulo, Stola, & Pluviali albi coloris, & potest esse ille idem, qui Vesperas celebravit, quamvis hæc Processio fiat post Vesperas; dantur tamen Ministri Celebranti, scilicet Diaconus, & Subdiaconus parati Dalmatica, & Tunicella, sed sine Manipulis, sed Diaconus cum sua Stola Diaconali. Ita parati omnes, procedunt ad Altare, præcedentibus Thuriferariis, Subdiacono cum Cruce, & Ceroferariis cum cereis accensis, tum Cæremoniariis; postea Celebrans, medius inter Diaconum, & Subdiaconum, fimbrias Pluvialis tenentes, qui statim ac Cappellam, in qua SS. Sacramentum est expositum, fuerint ingressi, caput detegunt, & cum ad Altare pervenerint, omnes, ut alibi dictum est (exceptis Subdiacono de Cruce, & Ceroferariis, qui remanent extra Presbyterium) genuflectunt utroque genu, & cætera omnia alia præstant, respective, ut in Processione solemnissima in Festo Corporis Christi, vel in Oratione quadraginta Horarum, vel in Feria V. in Cœna Domini, ut ibi notatum est, cum benedictione tamen, quæ datur cum SS. Sacramento in fine antequam recludatur in majori Tabernaculo, de cujus benedictionis Ritu servando satis superque supra locuti sumus.

Huc usque sermonem habuimus de ritibus servandis in Processione solemnissima hujus diei, nullum verbum faciendo de Ritibus Missæ, quæ in hac die, & per totam Octavam dicitur. Lubet itaque hoc loco alia etiam observare de tali Missa, de qua dicimus, quod in die solemni Corporis Christi, & per totam Octavam (quando fit Officium de illa) dicitur Missa uti notatur prædicto die in Missali in proprio de tempore cum Gloria, Sequentia, & Credo, Oratio in prædicta Festivitate est unica sine ulla Commemoratione, etiam Octavæ Trinitatis si alicubi celebratur, & etiam sine Commemoratione Festi simplicis, si in eodem die incidat. Censet autem P. Didacus de Avendanno apud P. Gobat *tract.* 3. *num.* 731. *lit. C.* in collecta de Venerabili, inclinandum esse caput ad nomen Sacramenti ob rationem ibi adductam. Halden *p.* 1. *tit.* 31. *p.* 194. censet Præfationem de Nativitate Domini sine ejusdem Communicantes per totam Octavam dici debere, nisi infra hanc dicatur Missa habens Præfationem propriam V. G. ab eo, qui celebrat Festum Sanctissimæ Trinitatis cum Octava, nam a tali dicenda est (ait præfatus Halden) infra Octavam utramque hanc simul occurrentem, præfatio de SS. Trinitate, sive celebret de SS. Trinitate (subnectit ibi Halden; sicuti debet nisi occurrat Festum duplex) sive de Festo alio duplici infra hanc octavam occurrente, & tunc in Missa Festi facienda est Commemoratio de octava Sanctiss. Trinitatis ante Commemorationem de octava Corporis Christi, &c. Verum non subsistunt ea quæ dicit præfatus Halden circa Præfationem de Sanctissima Trinitate, & circa ejusdem Commemorationem faciendam ab eo, qui celebrat il-

illius octavam, ante Commemorationem de octava Corporis Christi, nam ex Decretis S. R. C. quæ tradentur in nostro Indice Decretorum spectantium ad Rubricas Breviarii constat, quod Celebrantes utramque octavam Sanctissimæ Trinitatis, & Sanctissimi Corporis Christi debent præferre hanc secundam octavam, nempe Corporis Christi octavæ Sanctissimæ Trinitatis; & revera valde congruum rationi est, quod concurrentibus duabus octavis, præferatur magis privilegiata, qualis est procul dubio octava Corporis Christi, minus privilegiatæ, qualis est octava Sanctissimæ Trinitatis relate ad illos, qui illam celebrant, de qua prælatione octavæ unius præ alia nonnulla dicemus suo loco in nostris Additionibus, & Observationibus ad Gavant. Comment. in Rubricas Breviarii Romani, nimirum ad *cap.* 19. *sect.* 6. Quapropter Feria VI. & Sabbato infra octavam Corporis Christi in tali concurrentia prædictarum octavarum fieri debet de octava Corporis Christi cum Commemoratione Festi Trinitatis, & si occurrat Officium aliquod duplex in prædictis Feriis, Commemoratio Corporis Christi præcedere debet Commemorationem Sanctissimæ Trinitatis, & Præfatio in Missa dicenda est illa, quæ dicitur in octava Corporis Christi.

XXXIV. Gavant. n. 33. — *Diversa fuisse loca stationalia, &c.*) Nomen Stationis ambiguum est, ut optime adnotat Mabillon in suo eruditissimo Commentario præfixo Ordinibus Romanis, quos ipse evulgavit *num.* 5. Aliquando igitur Statio accipitur pro jejunio voluntario, quandoque vero usurpatur pro statu orantium, in quo sensu loquitur Tertullianus præsertim *Lib. de Orat.* Stationes appellabantur etiam dies illi, quibus Christiani orabant, & jejunabant usque ad Horam Nonam, & inde dicti sunt dies stationales; ut colligitur ex S. Cypriano *Epist.* 41. Tertull. *Lib. de Anima, de jejun. et lib.* 2. *ad uxorem*, & ex D. Ambrosio *serm.* 25.

Deinceps vero Stationes appellatæ sunt illæ Ecclesiæ, ad quas Clerus, & populus agmine supplici instructo proficiscebantur, & ibi consistebant ad aliquam Divini Officii partem celebrandam; & hujusmodi Ecclesiæ dictæ etiam sunt loci Stationales. Olim apud Romanos in extraordinariis lætitiæ, vel luctus Festis in Templis omnibus Stationes populo præcipiebantur.

Est etiam antiquus Ritus in Urbe, ut certis determinatis diebus Clerus, populusque Romanus in unam aliquam conveniant Ecclesiam supplicationis causa, ubi sacra fiunt, Sermones habentur, aliaque Divina Officia recitantur. Ad prædictam destinatam Ecclesiam, seu Stationes pergere poterat Clerus Romanus solemniter, aut private. Hoc secundum eveniebat quando unusquisque in locum indictum privatim se recipiebat. Primum vero contingebat quando cum solemni more, decantando Litanias, aliasve preces, Pontifex, aliique omnes ad statam Ecclesiam processionaliter pergebant. Ejusmodi solemnes Processiones præcedebant, Collecta, nimirum coadunatio Clericorum in una Ecclesia, ut ex ea quasi agmine facto ad locum Stationis procederetur: Sic dicta, quod in eo loco Clerus cum populo colligebatur ad faciendam solemnem Processionem, & quia in loco, ubi Collecta fiebat, Oratio super populum recitabatur ante egressum Processionis ab Ecclesia; & inde factum est, quod hujusmodi Orationes Collectæ appellatæ fuerunt, ut deducitur ex Micrologo *c.* 3. & refert Mabillon *l. c.* Igitur in Statione quatuor occurrebant, nimirum Stationis indictio, populi Collectio, Processio populi, & terminus Stationis, seu Statio ipsa. Indictio fiebat a Notario die Festo proxime antecedente, & duo indicebat, nempe locum, quo omnes convenire, & ex quo egredi debebant, deinde locum Stationis, ad quem processionaliter pergere jubebatur. Sic die 23. Aprilis in Festo S. Gregorii, ejusque Ecclesia fiebat indictio Stationis ad S. Petrum pro die 25. ejusdem mensis, & invitabatur populus ad se coadunandum in Ecclesia S. Laurentii, ut inde procederet ad S. Petrum, ubi erat Statio. Hæc colliguntur ex iis, quæ traduntur a Frontone in Prænotatis eruditissimis ad suum Kalendarium §. 7. In aliis etiam civitatibus ab Urbe Roma fiebant Stationes in majoribus Ecclesiis, & Episcoporum Cathedræ huc, & illuc transferebantur, Concilium Aurelianense IV. anno 541. *Can.* 3. clare id indicat. Turonibus Stationes per diversas Ecclesias designavit S. Perpetuus Archiepiscopus, & id narrat Gregorius Turonensis *lib.* 10. *cap.* 30.

Quoniam vero prædictas Stationes Romæ antea vagas, vel certis Ecclesiis non addictas, S. Gregorius Magnus in suo Sacramentario constituit per certas Basilicas, vel Beatorum Martyrum Cœmeteria, ideo Joannes Diaconus in ejusdem Vita *l.* 3. *c.* 18. *et l.* 2. *c.* 6. ut notat Gavantus, ea omnia a dicto Pontifice ordinata fuisse asserit. Omnibus tamen perspectum est ante Divum Gregorium Stationes prædictas institutas fuisse, vel ob Sanctorum Natalia, vel ob dies publicæ Processionis, sive Missæ sacratiori tempore celebrandæ. Stationes ob Sanctorum Natalia fiebant in eorum memoriis, vel in Cœmeteriis, idest in Ecclesiis, super eorum Tumulis constructis, quæ ob id *Cœmeteria* quandoque appellantur; cum autem notissimæ essent Sanctorum Festivitates, & memoriæ, superfluum videbatur harum Stationum diem, & locum in Sacramentariis assignare. Stationes vero aliorum dierum, puta Quadragesimæ, Quatuor Temporum, Adventus, Natalis Domini, Paschatis, & similium, cum incertæ essent, eas in Sacramentariis designare opus erat, ut omnibus manifestaretur ad quamnam Ecclesiam esset procedendum ad publicam Stationem. Unde S. Gregorius, eas certis diebus in suo Sacramentario addixit, ut a cunctis dignosci possint Stationum loca.

Hæc diximus, ut nihil omitteretur eorum, quæ afferri poterant pro Gavanti, aliorumque sententia, quibus placet, ante Gregorium vagas fuisse Stationes. Cæterum si Kalendarium Romanum a doctis-

ctissimo Martene vulgatum *tom. 4. Thes. Anecd.* eam sibi antiquitatem vindicat, quam illi auctor attribuit, fatendum est, Stationes Adventus, & Quadragesimæ certis fuisse Ecclesiis addictas longe ante Gregorium, cum in ea assignatæ leguntur. Verum quidem est, quod in Sacramentariis Gelasiano, & Leonino nullæ Stationes inveniuntur, necesse tamen non erat illas describere in Sacramentariis, cum essent in Kalendario descriptæ. Quamvis autem fixæ, ac ratæ essent in Sacramentario Gregoriano Stationes, nihilominus mos erat eas populo denunciari ab Archidiacono in publica Missa præcedente; sed aliquando loco Archidiaconi id muneris præstabat Notarius, cujus rei insigne exemplum habetur in actis Leonis III. & refertur a Mabillon, ut supra diximus.

Ad locum Stationum deferebantur ex Patriarchio Lateranensi libri, vasa sacra, præeunte Cruce stationali; Pontificem in sella gestatoria eo portari mos erat; aliquando tamen equo vehebatur. Leo IV. instauravit *Crucem auream*, quæ (*ut mos antiquitus est*, ait Anastasius) *Subdiaconi manibus ferebatur prædecessorum Pontificum.* Presbyteria etiam, idest Erogationes fiebant, tum ob ministrorum obsequia, tum ob laudes, & acclamationes; immo Pontifex quandoque in ipso itinere causas finiebat, aut certe ad ejus nutum, nomenclator, & Sacellarius, ut in primo Ordine Romano *num.* 2. Hæc summatim collecta sunt ex iis, quæ tradidit Mabillon *l. c. n.* 5. Cæterum Stationes antiquiores esse Divo Gregorio etiam aliis argumentis constat, præsertim quia S. Hilarius, qui multo tempore ante divum Gregorium Romanam rexit Ecclesiam, constituit in Urbe *Ministrales*, qui circuirent constitutas Stationes, ut refert Macrius in Hierolexico. *V. Statio.* Ministrales autem dicebantur Clerici illi, qui ad serviendum Missis in Ecclesiis, in quibus Stationes celebrabantur, erant destinati, sicuti Subdiaconi Stationarii dicebantur illi qui Pontifici in Stationum Ecclesiis Celebranti ministrabant.

Chronicorum Orientalium auctor hunc usum Stationum Sancto Cyrillo refert acceptum, nullo tamen fundamento nixus, ut notat Grancolas *l. 2. sui Comment. Histor. in Brev. Rom. c. 44.* quia Stationum usus nonnisi in Occidente cognitus fuit. Reliqua ad hujusmodi Stationes spectantia legi poterunt apud allegatos auctores ibidem, & apud Pompejum Ugonium in Historia Stationum Romæ edita, & apud Honuphrium Panvinium in Libello de Stationibus.

De Rubricis propriis Missarum de Sanctis. XIII.

GAVANTUS.

1. A vigilia Sancti Andreæ sumunt exordium, quæ est Adventui Domini proxima, a quo fit initium, ut diximus in Propr. de tempore.

2. Illud autem est certum, tria de Sanctis fieri solita, Vigilias, Festa, & Octavas. Vigiliæ a Pastoribus cœperunt, qui Vigilias, nascente Christo, custodierunt, & tota nocte ante quædam Festa vigilabatur a populis nostris; sed ob scandala noctu contingentia, jejunio, & Vigiliarum nomine retentis, Vigiliæ fuerunt interdictæ, ait *Honor. in Gemma lib. 3. cap. 6.*

3. A S. Ambrosio vulgo dicuntur interdictæ, sed *Baron. in Notis Martyrologii ad 5. diem Januarii*, probat fuisse potius auctas Vigilias tempore S. Ambrosii; neque tunc scandala fuisse, de quibus cum opinione vulgi loquitur Honorius; neque unquam fuisse verum, S. Ambrosium interdixisse Vigiliarum usum.

4. Indictæ vero sunt Vigiliæ Sanctorum, tum, ut Festum præveniendo sit solemnius, *ex Radulph. propos. 19.* tum, ut temporali eorum angustiæ compatiamur, & per pridianam purificati abstinentiam dignius celebremus sequentis Festi lætitiam, *Alcuin. Parasceve.*

5. Festa Sanctorum Natalitia dicuntur a *Tertull. lib. 6. Coron. milit.* qui Cœlo hinc emigrantes, nascuntur, *Alcuin. de Div. Offic.* Festa, quia jus in eis fatur, hoc est, dicitur, *Raban. lib. 2. cap. 46.* Festivitates, quasi fasti divinitatis, quia annuatim illis diebus jus divinitatis persolvitur, *Honor. in Gemma l. 3. c. 7.* Celebritates, quasi Cælibum, idest, castrorum Ritus, quia illi Ritus cælestium tamquam a Castris agitur. *Idem ibid.* Solemnitates, quia fieri solent in anno, *Beleth. cap. 36.*

6. Porro ex Apostolica traditione manant *ex Baron. anno 58. n. 93.* qui citat *Clem. l. 8. Constit. c. 39.* & probat; primum Festum Sancto Stephano dicatum fuisse; neque Martyrum solum, sed etiam Pastorum, & Doctorum Festa celebrata docet: *ex Gregorio Nysseno Oratione in laudem Athan.* Festa tamen Confessorum in Conc. Maguntiaco statuta sunt, ait *Bellarm. l. 2. de Missa c. 20. an. 813.* ad excitandam, inquit *August. lib. 20. contra Festum c. 21.* imitationem Sanctorum, vult ut in meritis eorum consociemur, & orationibus adjuvemur; alias affert causas *Johan. Dam. lib. 4. cap. 7.* quæ in easdem fere recidunt.

7. De Festis autem Sanctorum illud posset hoc loco quæri: quando in Missali habuere locum singula Festa, & apud quos, seu a quibus paullatim ad generalem consuetudinem transiere? sed hac de re fusius, & commodius *in Commentariis ad Rubricas Breviarii Romani*, ubi etiam de auctoribus Officiorum cujusque Missæ agemus.

8. Octavæ Sanctorum ad proroganda eorumdem Festa, ut celebriora sint, tum ad compensanda ea, quæ in Festis negliguntur, ut ait *Radulph. propos. 19.* & quorumdam fiunt, ut Octavarum mysteria pateant, non autem omnium Festorum, ne vilescant, *Durand. lib. 7. cap. 1.*

9. Mysteria vero sunt: nimirum, quia per octavas Sanctorum consummatio doctrinæ *ex S. Hilario in Psal. 118.* solida eorum virtutis forma, *Clem. Alex. Strom. 6.* æterna animarum, & corporum glorificatio, *ex Ambr. enarrat. 2. ad Horontianum*, & Au-

et August. lib. 2. serm. in monte c. 3. significantur, quæ fusius explicuimus *in Præfatione nostra ad Octav. Rom. editum et approbatum a S. R. C. die 19. Februar.* 1622. a Moyse, Salomone, Apostolis, & eorum successoribus eas deduximus: Ritum etiam *ibid.* significavimus, qui partim a Moyse est, ut dies Octava æque ac prima colenda sit, *Levit.* 23. partim ex consuetudine antiqua Ecclesiæ, quæ intermedios dies celebrat, ac si essent temporis Paschalis, idest, cum lætitia, ait *Raduph.*

10. Duo supersunt, alterum ad benedictionem Candelarum spectat, & Processionem, in Festo Purificationis B. V. alterum quando plures Missæ in diebus Sanctorum Festis sint cantandæ.

Novæ Observationes, & Additiones, ad Gavanti Commentarium.

I. Gav. n. 3. — *Neque unquam fuisse verum, S. Ambrosium interdixisse Vigiliarum usum, etc.*) Errant igitur illi, qui auctoritate cujusdam asserti Sermonis S. Augustini *ad Fratres in Eremo* (qui est *Ordine* 25. juxta editionem veterem) affirmant Divum Ambrosium ad persuasionem D. Monichæ, usum Vigiliarum ea de causa ab Ecclesia eliminasse, quod Christianorum plurimi illud noctis tempus ludendo, & choreas ducendo transigerent, nam hoc validis argumentis, Baron. a Gav. citatus, *in notis Martyrologii ad quintam diem Januarii lit. A* falsissimum esse, ab Augustiniano calamo alienum demonstrat. Igitur, ut ait idem Baronius ibidem, non Ambrosius, non Augustinus, nec alius Orthodoxorum iis temporibus, Vigilias nocturnas Ecclesiasticas abrogavit, vel minuit, sed impurissimus Hæresiarca Vigilantius, Vigilias, sui nominis hostis, impugnavit, sicque minuere conatus est, ut non nisi semel in anno, in Paschali solemnitate Vigilias peragendas esse jactaret; ita ex Hieronymo *adversus Vigilantium*, cujus intentio ad abrogandas in Ecclesia Dei Congregationes tendebat; idem Baronius *an.* 51. quæ omnia confirmari possunt *Can.* 1. *Matisconensis Concilii* habiti an. 581. duo ferme sæcula post DD. Hieronymum, & Augustinum, in quo Canone approbantur Vigiliæ ante Dominicas totius Anni, quæ assidue a Fidelibus frequentabantur, & quamvis Conc. Antissiodorense *Can.* 5. prohibuisse videantur Vigilias, non de Vigiliis sacris, & publicis in Ecclesia celebratis ibi egisse, ex ejusdem verbis satis liquet. Eliberitanum vero Conc. *Can.* 55 interventum fœminarum in Vigiliis utique prohibuit; alii vero perperam Vigiliarum nocturnam prohibitionem Bonifacio Papæ I. tribuunt. S. Leo Papa, qui tertio loco illi successerat, Vigiliarum observantiam crebro in sermonibus inculcat. De hac materia in Additionibus nostris *ad sect. 3. cap. 7. tom. 2.* continentis Commentaria ad Rubrica Brev. Rom, iterum sermonem habebimus.

De Benedictione Candelarum; & Processione in Festo Purificationis B. Virginis. XIV.

GAVANTUS.

1. Purificatio B. V. dicta est Festum Simeonis, & Annæ, Præsentationis, Occursus, a Græcis, Hypante, seu Hipapante, hoc est obviatio, occursus: & cœpta est coli Constantinopoli sub Justiniano Imperatore, *ex Niceph. lib. 17. c. 28.* Romana Ecclesia recepit an. 542. *ex Sigeberto*; at sub Gelasio, *ait Baron.* qui abstulit Lupercalia circa an. 496. imo etiam ante: nam habetur *in Comite S. Hieron.* lege *Baron. ann.* 544. certe ante S. Gregorium, in cujus quoque *Sacrament.* legitur. Sergius Papa addidit Litanias, seu Processionem cum cereis benedictis, *ex Ord. Rom.* sed ante Sergium S. Eligio tribuit hunc cereorum Ritum, *Baron. in Martyrol.* qui obiit circa an. 665. *ex Sigiberto*; habuitque de his cereis benedictis sermonem. *Beda in lib. de temp.* affert causam: vice, ait, lustrationis, quæ in secundo mense Plutoni fiebat, accenduntur cerei quasi lucentes bonorum operum lampades, ut obviam Christo cum virginibus eamus, aliam habet *Rupert. lib. 3. c. 25.* ut cum Simeone gestemus Christum velut in ulnis, quem cereus designat, genitus ex ape opere virginali una cum melle divinitatis.

2. Nunc Rubricas hujus Festi proprias explanemus. Primo, vestiendum erit Altare pallio violaceo super album, ita ut facile quoque ante Missam removeri queat.

Novæ Observationes, & Additiones, ad Gavanti Commentarium; De origine, & antiquitate Festi Purificationis B. V. §. I.

I. Gav. n. 1. *A Græcis Hypante, seu Hypapante, etc.*) Festum hoc Purificationis B. M. V. Græco nomine *Hypante*, seu *Hypapante*, dicitur, quasi occursus, quo alicui honoris, & officii gratia obviam itur. Quoniam vero hoc Festum institutum fuit ab Ecclesia in memoriam illius diei, quo Christo cum Matre, & Josepho ad Templum accedenti obviam venerunt Simeon, & Anna gratulantes, & benedicentes Deo, ut habetur etiam in Menologio Græco ad hanc diem, ideo in Ecclesia Orientali prædictum nomen *Hypante*, seu *Hypapante* sortitum est; ab aliquibus vero dicitur Hypante Domini, ab aliis autem Hypante Simeonis, & Annæ, sed a Theophilacto Simocatta *lib. 8. Hist. c. 4.* appellatur Quadragesima dies celebritate Natalium *Magni Dei Jesu.* Ex præcepto siquidem Legis Mosaicæ mulier, quæ masculum pepererat, elapsis quadraginta diebus purificabatur in Tabernaculo, & post Templum a Salomone constructum in Templo, oblationibus a lege præscriptis, & quamvis purissima Dei Genitrix, quæ de Spiritu Sancto conceperat, nulla prorsus Purificatione indigeret, & a prædicta legis veteris dispositione immunis esset, ut certum est apud omnes, & clare

ostendit Laurentius Maffæi, in suis eruditissimis notis ad Sigonianam Hebræorum Rempublicam, quæ extant *tom.* 4. *Collectan. Mediolan. p.* 224. *annot.* 58. *et* 66. nihilominus Beatissima Virgo, quadraginta diebus elapsis a salutifero partu, voluit prædictam legem adimplere, & cæteris puerperis se conformare.

II. Gav. eodem num. 1. — *Et cœpta est coli Constantinopoli sub Justiniano Imperatore, etc.*) Prædictum Festum Hypante prius institutum fuisse apud Græcos, quam apud Latinos, conveniunt rerum ecclesiasticorum scriptores. Cedrenus refert institutionem hujus Festi ad annum nonum Justini Magni, cum Antiochia corruit gravi terræmotu concussa, Anastasius Bibliothecarius in Historia Ecclesiastica Theophanis opinioni adhærendo, illam Justiniani ævo consignat, dicendo: *Anno Justiniani* 15. *Mense Octobris facta est Bizantii mortalitas, et eodem anno Hypante sumpsit initium, ut celebraretur apud Bizantium secunda die Februarii.* Habet Landulphus Sagax *in Vita Justiniani.* Sigebertus *in Chronico ad annum* 541. adhæret eidem sententiæ, & apud Martyrologium Usuardi die secunda Februarii hæc leguntur: *Hypante Domini, & Purificatio B. V. quod Festum tempore Justiniani Imperatoris apud Bizantium, seu Constantinopoli sumpsit exordium.*

Verum nonnulli Scriptores Festi hujus institutionem in Ecclesia Orientali longe antiquiorem existimant, putant enim Methodium Episcopum primo Olympi, & Pataræ maritimarum Lyciæ urbium, tum Tyri in Phœnicia, qui quarto ineunte sæculo martyrii palmam adeptus est, putant, inquam, Methodium illius fecisse mentionem in Homilia edita a clarissimo Combefisio in Amphilochio, sicut & Gregorium Nyssenum celeberrimum ejusdem sæculi scriptorem, aliosque a Bollando *tom.* 1. Mensis Februarii, & a Petro Galesinio laudatos in suis eruditis Adnotationibus ad Martyrologium 4. *nonas Februarii.* Addunt Cyrillum Jerosolymitanum de cæremonia etiam cereorum verba fecisse; idcirco concludunt vel Justinianum instituisse Constantinopoli Festum, quod jam pridem in aliis Orientalis Ecclesiæ provinciis colebatur, vel nova sanctione instaurasse hujusmodi Festum solemniori ritu celebrandum. Huic ergo sententiæ meum facile præberem assensum, si certo constaret, laudata opera iis esse auctoribus adscribenda, quorum nominibus insignita sunt. Verum Thomassinus *lib.* 2. *de Festis c.* 11. *n.* 6. aliique scriptores putant ea opera esse adjudicanda illis Patribus, vel decerpta fuisse ex aliis eorumdem operibus, præsertim ex Commentariis in Evangelium Lucæ, ubi mysteria hæc enarrantur. Quidquid tamen sit de hac opinione in illis veterum Testimoniis fundata, fatetur nihilominus ipse Thomassinus suspicari posse Festum hoc ante Justinianum alicubi fuisse peractum, propterea quod Nicephorus scribat præcepisse Justinianum, ut toto Terrarum Orbe celebraretur.

III. Gav. eodem. n. 1 — *At sub Gelasio ait Baronius, ubi abstulit Lupercalia circa an.* 496.) Quando institutum sit in Ecclesia Occidentali hujusmodi Festum, adhuc incertum est. Si Romanum Kalendarium a Martene vulgatum *tom.* 4. *Thesauro Anecd.* desinente sæculo IV. vel ineunte V. exaratam fuisset, quemadmodum doctissimus ejus editor sibi persuasit, certissimo argumento probaretur hujusmodi solemnitatem antiquissimam esse, & prius in Occidentali, quam Orientali Ecclesia institutam, cum in eo ista legantur: *Die secundo mense Februario Hypante, etc.* sed nonnulla sunt in prædicto Kalendario, quæ tantam illi vetustatem adjudicant, immo ex hoc ipso doctissimus Plinius *in Tract. Historico Chronologico de Liturgia antiqua Hispanica c.* §. 9. 5. suspicatur minoris illud Kalendarium antiquitatis esse. Sane incredibile omnino videtur hujus Festi nullam fecisse mentionem Sacramentarium a Gelasio conscriptum, si jam ab initio sæculi quinti celebratum fuisset in Ecclesia Romana. Baronius, cujus sententiam noster Gavantus amplectitur, in notis ad Martyrologium Romanum, credidit hujus solemnitatis institutionem in Ecclesia Latina Gelasio Romano Pontifici esse tribuendam, qui an. 496. sustulit Lupercalia, quæ mense Februario Romæ peragebantur, idque colligit ex Libello Apologetico ejusdem Pontificis contra Andromacum senatorem, Annalibus suis inserto, ex quo etiam colligit Gelasium Lupercalium abolitione cæremoniæ luminarium viam aperuisse. Longius progrediuntur Edmundus Martene *de antiqua Ecclesiæ disciplina c.* 15. & Jacobus Eveillon *in libro de Processionibus Ecclesiasticis c.* 7. Isti enim constanter affirmant cæremoniam accensorum cereorum a Gelasio I. Summo Pontifice institutam fuisse, quod ex citato Libello adversus Andromacum sibi colligere posse videntur. Quod spectat ad Festum, confidenter affirmo Gelasio adscribi non posse, illius enim mentionem fecisset in Sacramentario. Ex quo evidenter sequitur neque Processionis hodiernæ, & cæremoniæ cereorum institutorem fuisse; nihilominus negare non possum huic cæremoniæ viam aperuisse Gelasium; quod negat vir eruditissimus mihique amicissimus Laurentius Maffei in notis ad vitam Sergii Pontificis *n.* 8. ea ratione ductus, quod in Apologia Gelasii adversus Andromacum nullum verbum de Ritu luminarium occurrat; attamen cum Ritus hic Lupercalium, & lustrationum, quæ a Paganis mense Februario in Plutonis honorem fieri consueverat, abolitioni suffectus fuerit, ut testatur Beda *in lib. de temporum ratione* his verbis: *Secundum mensem Numa dicavit Febro, idest Plutoni, qui lustrationum potens credebatur, lustrarique eo mense civitatem necesse erat quo statuit, ut justa* (idest sacrificia, ut idem Beda interpretatur *lib. de divisionibus temporum*) *Diis manibus solverentur, sed hanc lustrandi consuetudinem bene mutavit Christiana Religio, cum in mense eodem, die S. Mariæ Plebs universa cum Sacerdotibus, ac Ministris, hymnis modulatæ vocis per Ecclesias, perque congrua Urbis loca procedit, da-*

tos-

tosque a Pontifice cuncti cereos in manibus gestant ardentes. Certe qui Lupercalia delevit, suffectæ cæremoniæ viam aperuisse videtur, cum Lupercales ludi sine lustratione non fierent, nocturno etiam tempore peragebantur; cum instituta essent mense Februario Diis Inferis sacro, quibus sacrificia de nocte fieri solebant. Videatur Pitiscus v. *Februarius*, & v. *Lupercalia*, ubi reperietur Lupercalia cum lustrationibus fuisse conjuncta. Ut redeamus ad Festum, probabiliter opinamur vel Justiniani temporibus, vel paulo post ipsum ab Ecclesia Romana fuisse susceptum, ejus enim meminit Gregorius in suo Sacramentario, tum a Pamelio, tum a Menardo vulgato, tum etiam ab antiquiori, quod vidit Card. Thomasius.

IV. Gav. eodem n. 1. — *Sergius addit Litanias, & Processiones cum cereis accensis.*) Non desunt qui velint Sergium hodiernæ Processionis auctorem esse, libri Pontificalis, & Romani ordinis auctoritate suffulti. Sed ante Sergium Ritus hic in Hispania, & Gallia vigebat, ut constat ex Sermone primo S. Idelphonsi, qui floruit an. 644. & ex Homilia secunda in Purificatione S. Eligii Novionensis Episcopi, qui obiit an. 665. Solum igitur suspicari possumus Sergium, qui præfuit Rom. Eccl. an. 687. Cæremoniam hanc Romam quoque invexisse, id enim quod certo affirmari potest de Sergio est, ipsum ordinasse, ut Processio hujus Festi, sicut & Annunciationis, Nativitatis, & Assumptionis B. Mariæ Virg. exiret ab Ecclesia S. Adriani, & terminaret ad Ecclesiam S. Mariæ Majoris, ut scribit auctor libri Pontificalis in ejus Vita. Hinc colliges hæc verba: *Oratio ad Collecta ad S. Adrianum*, & alia *Missa ad S. Mariam Majorem*, quæ hac die leguntur in Sacramentario Gregoriano a Pamelio evulgato, addita fuisse post Sergii tempora. Alter enim Codex Gregorianus a Thomasio visus, & examinatus (& cujus ope exhibentur Additiones, quæ in Pameliano desunt) illa verba omittit.

Unum superest addendum hoc loco, quod de benedictione prædictorum cereorum nulla fit mentio apud Amalarium, Walafridum, Strabonem, Alcuinum, Bedam, qui duo postremi cereos tantum a Pontifice dari asseruerunt. In Codice tamen Gregoriano, Gelonensi, aliisque supra nongentos annos scriptis Sacramentariis, nihil ea de re extat. In aliquo Missali Ecclesiæ Turonensi ante annos 800. scripto unica Oratio *ad luminaria benedicenda* reperitur, quam Martene *loc. cit.* exhibet cum quibusdam aliis Ordinibus antiquis ad cereos benedicendos. Cætera spectantia ad hoc Festum legi poterunt apud citatos auctores, necnon apud Florentinium in Martyrologio Jeronymiano, & apud Jacinthum de Graveson *in tract. de Mysteriis Christi dissert. quæst. 9. ult.* & apud Menardum *in notis ad Sacramentarium Gregorianum pag. 40. & 41.*

RUBRICA.

3. *Si hoc festum* (a) *venerit in Dominicis Septuagesimæ, Sexagesimæ, vel Quinquagesimæ, fit tantum candelarum distributio, & Processio, & dicitur Missa de Dominica.* (b) *Missa vero Festi transfertur in sequentem diem.* (c) *Finita Tertia, Sacerdos indutus Pluviali violaceo, vel sine Casula, cum Ministris similiter indutis, procedit ad benedicendum candelas in medio ante Altare, vel* (d) *ad cornu Epistolæ, positas,* (e) *& ipse ibidem stans versus Altare,* (f) *dicit in tono Orationis Missæ Ferialis, Dominus vobiscum.*

GAVANTUS.

(a) *Venerit in Dominicis.* Fit aspersio aquæ ratione Dominicæ ante benedictionem candelarum, nempe, antequam ascendatur ad Altare.

(b) *Missa vero Festi.* Fit benedictio cum Processione, dilato Officio de Festo in sequentem diem, ex Decreto Clementis VI. nisi Ecclesia dicata sit in honorem B. Virg. de qua eo casu erit Missa. *Cærem. Episc. lib. 2. c. 16.* cantata altera de Dominica, quæ respondet Officio; sed ego censeo, sensum Cæremonialis esse de Ecclesia sub titulo Purificationis B. Virg. qua ratione, sicuti dicitur officium de ea ibidem, ita dici debet & Missa, quod si urgeas, de quacumque Ecclesia B. V. intelligi textum illum, duæ Missæ erunt cantandæ juxta Rubr. de Translatione Festorum supra *part. 1. tit. 6.*

(c) *Finita Tertia.* Ob rationem allatam *in 1. part. Rubr. tit. 15. n. 2.*

(d) *Ad cornu Epistolæ.* Est aptior locus ad Ritum; *in Cærem. Episc. lib. 2. c. 17.* ibidem etiam paretur vas aquæ benedictæ, & Thuribulum cum Navicula; in ipso vero cornu Altaris collocetur Missale apertum.

(e) *Et ipse.* Osculato prius Altari in medio, *ex Ord. Rom.* Ministri vero stabunt hinc inde; si quid omittimus hoc loco, repetite ea, quæ diximus in Dominica Palmarum, communia huic Benedictioni, & Processioni.

RUBRICA.

4. *Finitis Orationibus, Celebrans ponit incensum in Thuribulum, deinde ter aspergit candelas aqua benedicta, dicendo Antiphonam, Asperges me, sine cantu, & sine Psalmo, & ter adolet incenso, tum dignior ex Clero accedit ad Altare, & ab eo Celebrans* (g) *accipit Candelam, non genuflexus, nec osculans manum illius. Postea Celebrans stans in medio ante Altare versus ad populum distribuit candelas primum digniori, a quo ipse acceperat, deinde Diacono, & Subdiacono paratis, & aliis Clericis singulatim per ordinem, & ultimo laicis omnibus genuflectentibus, candelam, et manum Celebrantis o-*

sculantibus, exceptis Prælatis, si adsint: et cum incœperit distribuere candelas, a Choro cantatur Antiphona.

GAVANTUS.

De incenso imponendo, aspersione aquæ, incensatione, & distributione, *Ord. Rom.* quo autem Ritu, vide supra in benedictione Cinerum, & Palmarum, est enim eadem ratio.

(g) *Accipit candelam. Ord. Rom.* accendi jubet, & distribui, toleratur tamen alicubi, ut accendantur tantum initio Processionis, ob longiorem distributionem, vel tenuitatem candelarum: & ne ob concursum accidat macula ex fluenti cera supra vestem Celebrantis.

Quo habitu dignior ex Clero accedat, diximus in benedictione Cinerum, & Palmarum; eodemque modo, quo palma traditur, tradatur & candela Ministris, ut ibidem, ministrantibus tum Prælatis, & Canonicis qui manum Canonici celebrantis non osculantur. Antiphon. & Cantic. repeti possunt usque ad finem distributionis.

RUBRICA.

5. *His expletis, cantatur Antiphona: Exurge Domine, et repetitur, Exurge Domine. Deinde Sacerdos dicit, Oremus, et Diaconus Flectamus genua.* ℟. *Levate; si tamen* (h) *post Septuagesimam venerit, et* (i) *non in die Dominica.*

GAVANTUS.

(h) *Post Septuagesimam.* Habet *Ord. Rom.*

(i) *Non die Dominica.* Quæ Resurrectionem Christi designat, & tempus Paschale, in quo non genuflectimus: Celebrans autem numquam genuflectit, *ut in part. Rubr. tit.* 17. *n.* 3.

RUBRICA.

6. *Deinde fit Processio, et primo Celebrans imponit incensum in Thuribulum. Postea Diaconus vertens se ad populum dicit, Procedamus in pace, et Chorus respondet: In nomine Christi, Amen. Præcedit Thuriferarius cum Thuribulo fumigante, deinde Subdiaconus paratus deferens Crucem medius inter duos Acolythos cum candelabris accensis, sequitur Clerus per ordinem, ultimo Celebrans cum Diacono a sinistris, omnes cum candelis accensis in manibus, & cantantur* (l) *Antiphonæ sequentes.*

GAVANTUS.

Eadem omnino sunt observanda, quæ notavimus in Processione Palmarum: neque duo Subdiaconi adesse debent, quod aliqui scripsere.

(l) *Antiphonæ sequentes.* Habentur *in Ord. Rom.* sicut & quinque Orationes pro benedictione. Prima quoque Antiphona cum initio sequentis habetur *in Sacramentar. Gregor.*

RUBRICA.

7. *Finita Processione, Celebrans, & Ministri, depositis violaceis, accipiunt paramenta alba pro Missa, & candelæ tenentur in manibus accensæ, dum legitur Evangelium, & iterum ad elevationem Sacramenti usque ad Communionem.*

GAVANTUS.

Causæ deduci possunt eædem, quæ supra *part.* 2. *tit.* 13. *n.* 13. sed a ministris candelæ non tenentur in Missa, a Celebrante ad Evangelium tantum; ab aliis ad elevationem quoque; standum tamen erit, etiam cum candelis post elevationem, non genuflectendum.

8. Si ob pluviam non itur extra Ecclesiam, fiat idem, quod in simili casu diximus in Processione Palmarum.

9. Amovetur Pallium violaceum, si Missa dicenda de Festo B. V. in qua Præfatio erit de Nativitate Domini, ex Decreto Gelasii, *teste Pamelio tom.* 2. *Liturgicon*, a qua Nativitate dies hæc 40. est, & terminus quidam legalis, unde & Collecta est de Christo præsentato principaliter, de Purificatione accessorie; *purificatis* (ait Ecclesia) *mentibus præsentari.*

10. An vero in Missa de Dominica Septuagesimæ sint tenendæ candelæ accensæ ad Evangelium, &c. ex verbis Rubricæ: *Fit tantum benedictio, et distributio candelarum, et Processio, et Missa dicitur de Dominica,* & infra: *Accipiunt Paramenta alba pro Missa: & candelæ tenentur in manibus accensæ, dum legitur Evangelium, &c.* videtur inferri candelas accensas teneri in honorem B. V. & consequenter in ejusdem tantum Missa. *Marcellus in Cærem. Papæ lib.* 2. *cap.* 28. Meminit earumdem trium functionum, ut fiant; Missa autem, inquit, fit de Dominica, in qua, *ut in Diariis Cæremoniarum Cappellæ* legitur, non ardebant candelæ benedictæ, neque Romæ in Ecclesiis Patriarchalibus S. Petri, S. Joannis, S. Mariæ Majoris accenduntur in prædicta Missa. Nota, quod in Cappella Papæ nunc semper accenduntur; quia hodie semper ibi Missa fit de B. V. cujus nomine dicata est Cappella, ex Decreto Clementis VIII. licet occurrat in Septuagesima.

Novæ Observationes, & Additiones, &c. Pro Ritibus servandis in Benedictione Candelarum. §. II.

V. Gavant. num. 2. — *Primo vestiendum erit Pallio violaceo super album, etc.*) Non est necesse ut SS. Sacramentum amoveatur ab Altari, ubi faci-

cien-

cienda est benedictio Candelarum, si ibi sit Tabernaculum Sacramenti, & id colligitur ex Cærem. Episc. *lib.* 2. *c.* 17. §. 1. ubi præcipitur Celebranti, ut genuflectat, si ibi aderit SS. Sacramentum in Tabernaculo.

Paratur Credentia prout de more, in qua præter consueta pro Missa solemni, ponitur vas cum medulla panis, & aliud vas cum aqua, scilicet bucale cum pelvicula, & manutergio pro lavandis, & extergendis manibus Celebrantis post distributionem Candelarum; insuper etiam Crux processionalis; parentur item Ritualia, vel libri processionales, vas aquæ benedictæ, & Thuribulum cum Navicula; ex Bauldry *part.* 4. *c.* 3. *art.* 1. *n.* 6. & 7. & Turrino *part.* 3. *sect.* 1. *c.* 1. *de benedict. & distrib. Candelarum in die Purificationis.* §. *Parantur.*

Præterea in plano prope cornu Epistolæ paretur alia Mensa, sive Credentia, Mappa munda cooperta, & super eam ponantur Candelæ cetæ albæ benedicendæ, & pulchro linteo tegantur: tanta vero sit copia candelarum, ut sufficiant omnibus quibus distribui, & dispensari debent juxta loci consuetudinem, sed ea, quæ dabitur Celebranti, sit major præ cæteris, & reliquiæ majores, & minores pro numero, & qualitate personarum, quibus distribui debent, & pro locorum usu. Debet etiam Sacrista reservare sufficientem numerum Candelarum pro Infirmis; & eas obsignare, ne distribuantur simul cum aliis.

In Sacristia præparentur Paramenta violacea, & alba respective, si dicatur Missa de Festo, sed pro Ministris sacris pro benedictione Candelarum, & Processione parantur etiam Planetæ plicatæ ante pectus, si iis prædicti Ministri sacri utantur, sed sine Manipulis, ut videbimus infra.

VI. Rubr. & Gav. n. 3. — *Finita Tertia, etc.*) Circa finem Tertiæ, accenduntur sex Candelæ Altaris, & apponitur Pallium violaceum Altari, si jam id factum non fuerit antea. Dum in Choro dicitur prædicta Tertia, Celebrans, & Ministri sacri se parant in Sacristia, Celebrans, videlicet, Amictu, Alba, Cingulo, Stola, & Pluviali violaceo. Diaconus vero Amictu, Alba, Cingulo, Stola Diaconali sine Manipulo cum Planeta violacea ante pectus plicata. Subdiaconus etiam Amictu, Alba, Cingulo sine Manipulo cum Planeta violacea ante pectus plicata. Acolythi vero induant Cottas, nisi prius id egerint.

Finita Tertia accedant ad Altare Celebrans, & Ministri sacri parati cooperto capite, hoc modo. Primo præcedit Thuriferarius sine Thuribulo, manibus junctis, nudo capite, habens a sinistris alium Acolythum pariter nudo capite, & manibus junctis, qui suo tempore inserviet de vase aquæ benedictæ. Postea sequuntur duo Ceroferarii deferentes Candelabra cum candelis accensis: deinde Cæremoniarius etiam nudo capite, & manibus junctis; ultimo Celebrans, medius inter ministros sacros elevantes fimbrias anteriores Pluvialis manu proximiori, altera infra pectus admota, &

transeundo per Chorum: antequam perveniant ad Altare, Celebrans, & Ministri salutant hinc inde existentes in Choro. Cærem. Episc. *lib.* 2. *c.* 17. §. 1.

Si vero Celebrans sit in Alba, & non habeat Pluviale; tunc Ministri sacri præcedunt unus post alium manibus junctis, & cooperto capite. Bauld. *sup. art.* 2. *n.* 4. Bissus *lit. B. n.* 84. §. 2. Gerlacus Vinitor *part.* 6. *tit.* 2. *num.* 6. Turrinus *supra* §. *Ordo.*

VII. Gav. lit. e — *Osculato prius Altari, etc.*) Cum ad Altare pervenerint, deponunt bireta juxta solitum, & Ceroferarii deponunt Candelabra supra Credentiam; tum Celebrans medius inter Ministros sacros ascendit ad Altare (at si esset dies Dominica, fit prius aspersio aquæ benedictæ ut de more) & illud osculatur in medio, & cætera peragunt, ut optime notat Gav., & prout cum eo diximus in Dominica Palmarum. Quapropter legenda sunt, & pro hac functione, & Processione facienda, ea quæ ibidem a nobis addita, & observata fuere.

VIII. Gav. lit. f — *Manibus junctis, etc.*) Celebrans post Altaris osculum, cum se receperit ad cornu Epistolæ, ibi manibus non extensis, sed junctis incipit in tono feriali *Dominus vobiscum*, non vertens se ad populum, & Orationem *Domine Sancte Pater, etc.* recitat cum sequentibus, ut in Missali. Dum dicit *Oremus*, vel profert nomen *Jesu*, vertit se ad Crucem (semper tamen junctis manibus) & caput inclinat; extensio manuum ad Orationem, ut alibi diximus, fit solum in Missa. Bauld. *sup. n.* 7. & Bissus *sup.* §. 3. *et* 4. & quia in his Orationibus occurrit aliquando esse benedicendas Candelas manu dextera, quando scilicet ad aliqua verba habetur hoc ✠ signum, tunc Celebrans dextera benedicit Candelas, super illas producendo signum Crucis, sinistra manu super Altare posita; & Diaconus elevat a dexteris fimbriam Pluvialis anteriorem, ut Celebrans libere dexteram movere possit. Bissus *sup.* §. 5. Bauld. *supra num.* 8. Vinitor *supra.*

In Choro dum fit hæc Candelarum benedictio) stant omnes versus altare nudo capite, inclinantes se ad nomen, *Jesu*, & respondentes Celebranti quando opus est.

Dum a Celebrante dicuntur ultimæ Orationes, tempestive Thuriferarius præparat Thuribulum ponendo in eo ardentes carbones, & alius Acolythus accipit vas aquæ benedictæ cum Aspersorio, & ambo se locant in plano in cornu Epistolæ prope Diaconum usque ad finem Orationum. Thuriferarius autem cum Thuribulo in dextera, & Navicula in sinistra debet esse propinquior Diacono; alius vero Acolythus tenens ambabus manibus vas aquæ benedictæ stabit prope dictum Thuriferarium. Bauldry *sup. n.* 10. Bissus *sup.* §. 7.

IX. Rubr. num. 4. — *Finitis Orationibus Celebrans post Incensum, etc.*) Finitis postea Orationibus accedit Thuriferarius ad Altare, & Celebrans ministrante Diacono naviculam cum solitis osculis, & Thuriferario thuribulum in eodem cornu Epistolæ,

læ, imponit, & benedicit incensum more solito, & ea omnia deinde peraguntur incensando, & aspergendo Candelas aqua benedicta, sicuti factum est in benedictione Cinerum, & Palmarum. Aspersis, & incensatis Candelis, & reddito juxta morem aspersorio, & thuribulo Diacono, Thuriferarius deponit thuribulum in loco congruo, & similiter alius Acolythus vas aquæ benedictæ deponit, ut ambo Candelarum distributioni mox faciendæ inserviant. Bissus *sup.* §. 10. Bauld. *sup. n.* 11.

Hic notandum, quod non sunt benedicendæ eæ Candelæ, quas quisque tunc ante distributionem gestat in manu; Gav. *in Manuali Episcop. V. Benedictio n.* 12. neque distribui debent Candelæ, nisi præsentibus in Ecclesia. Candelæ benedictæ ad ægrotos tantum mittuntur. Idem Gav. *sup. n.* 13. & S. Cong. Episc. ita decrevit an. 1581.

X. Rubr. & Gav. lit. g — *Accipit Candelam, etc.*) Completa benedictione Candelarum, *ut sup.*, Celebrans accedit ad medium Altaris, Diacono, & Subdiacono hinc inde comitantibus, tum facta Cruci simul mediocri inclinatione, statim convertit se ad populum, remanente Diacono a latere Epistolæ, & Subdiacono a latere Evangelii, qui stabunt toto tempore distributionis in medio. Suppedanei, paullulum tamen remoti ab ora illius, ut qui accepturi sunt Candelas, commode super eam genuflectere possint: at si Suppedaneum sit nimis angustum, tunc hi genuflectent super secundum gradum. Celebrans autem stabit nudo capite, ex Decreto S. R. C. 18. Julii 1626. & dato in nostro Indice *sub n.* 200. Inter Diaconum, qui a sinistris, Candelas ab Acolytho acceptas, osculatas prius, ei tradit distribuendas; & Subdiaconum, qui a dexteris ejus Pluviale sustinet. Nicolaus de Bralion 3. *part. c.* 5. *n.* 5. Bissus *sup.* §. 11. Bauld. *sup. n.* 12. Interim Cæremoniarius, vel alius cum debita reverentia Altari, vadit ad Chorum, ubi cum debitis inclinationibus invitat digniorem de Clero, qui ipso Cæremoniario comite cum suo habitu Chorali, & non cum Stola accedit, facta inclinatione solito Choro, ac Altari, quo cum pervenerit facit cum Cæremoniario, qui erit a sinistris ejusdem Dignioris, ante infimum Altaris gradum genuflexionem unico genu (si tamen sit aliqua Dignitas, seu Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, & non asservetur Sacramentum in Tabernaculo, non genuflectit, sed profundam facit reverentiam) & postea facta Celebranti profunda reverentia, ascendit ad gradum proximiorem Suppedaneo Altaris; ibique sumpta a Diacono stante a sinistris Celebrantis Candela benedicta pulchriori, sine osculo manus, & non accensa, ex Cærem. Episcop. *lib.* 2. *cap.* 16. §. 15. vel etiam accensa, si sit consuetudo, *ex eodem Cæremoniali supra*, eidem Celebranti stanti in Suppedaneo Altaris, *ut supra*, Candelam eamdem tradit cum osculo ipsius tantum ab utroque, & non manus; mox Celebrans eam tradit alicui Capellano, sive Acolytho tenendam, donec facta sit tota distributio. Ex Cæremoniali Episcop. *libro* 2. *cap.* 17. §. 2. & Bauldry *supra num.* 13.

XI. Gavant. lit. g. — *Tradatur & Candela Ministris, etc.*) Deinde Diaconus acceptam aliam Candelam ab Acolytho, stante a sinistris ejus, tradit eamdem Candelam Celebranti etiam cum osculo tantum illius, & præfatus Celebrans stans incipiet distribuere Candelas primo eidem Digniori, deinde Diacono, & Subdiacono paratis, si sint Canonici (sin vero non fuerint Canonici, tunc prædicti Ministri sacri cum debitis reverentiis Altari, & Celebranti, accipient Candelas genuflexi ante omnes Beneficiatos, seu Mansionarios, & non prius; quas Candelas, ac etiam Celebrantis manum deosculabuntur) mox aliis omnibus Canonicis per ordinem habitu Canonicali indutis, qui bini cum debitis reverentiis accedent ad Celebrantem, (& inclinati tantum, & non genuflexi) ab eo Candelas accipient, quas tantum deosculabuntur, Ex Cæremon. Episcop. *supra*. Supradictus dignior Sacerdos de Choro, sive Vicarius, sive Dignitas, vel Canonicus; Cæremon. Episcop. *supra*, accepta Candela, descendit in planum (advertens ne directe terga vertat Celebranti) ubi iterum ad Altare convertetur, & eidem, ac Celebranti, & deinde Choro simul cum Cæremoniario debitam facit reverentiam, ut *supra*, postea eodem Cæremoniario comite ad suum Stallum redit, ex Bauldry *sup. n.* 14.

Deinde Beneficiati, seu Mansionarii, & Clerici, ac cæteri omnes, similiter bini cum debitis reverentiis accedent, & genuflexi Candelas accipient, illas ac etiam manum Celebrantis deosculantes, & omnia peragentes, sicuti diximus de iis, qui procedunt ad accipiendos ramos Olivarum in Dominica Palmarum, Cæremon. Episcop. *sup.* §. 3.

XII. Gav. eadem lit. g. — *Ministrantibus tum Prælatis, etc.*) Nec Rubricæ, nec Cæremoniale declarant ordinem, quo Prælati, si adsint in Collegiatis, accipiunt Candelas a Celebrante. Convenire tamen videtur, quod si aliquis Prælatus assistat in Choro, quamvis non sit de gremio Ecclesiæ, modo tamen aliquam in ea auctoritatem, si non jurisdictionem habeat, & assistat cum Rocchetto; ut loco Dignioris, & Canonici illius Ecclesiæ Collegiatæ accedat ad Celebrantem & illi Candelam tradat, & immediate post ab eodem Celebrante suam accipiat. Alii Prælati possent suas accipere Candelas immediate post Diaconum, & Subdiaconum; si tamen ipsi Diaconus, & Subdiaconus non essent Canonici, possent etiam ante illos eas accipere, sicut accipiunt Canonici Cathedralis Ecclesiæ, ut diximus; ex Nicolao de Bralion *sup. n.* 6. Prælati supradicti non genuflectunt Altari, nisi sit Tabernaculum cum SS. Sacramento, nec manum Celebrantis osculantur. Ex Rubr. Missalis *de Festo Purific.* sed tantum Candelam accipiunt cum inclinatione Celebranti, quæ inclinatio exigua, seu simplex esse debet, ut a pari colligi potest ex Cærem. Episcop. *lib.* 2. *c.* 8. §. 28.

Si Episcopus non facit hanc sacram functionem,

nem, sed solum intersit eidem, debent ea servari, quæ diximus supra in distributione Palmarum, & de qua re agit Bauld. *sup. n.* 20. & Bissus *sup.* §. 18. & sicut prædicto Episcopo interessenti, ita supradictis Prælatis si adsint, & non accedant ad Altare, poterint per aliquem Sacerdotem tradi Candela cum debitis inclinationibus, & osculis. Castald. in Praxi Cærem. *lib.* 3. *sect.* 3. *c.* 4. *n.* 6.

XIII. Rubr. n. 3. — *Et ultimo Laicis &c.*) Facta distributione Clericis, Candelæ distribuuntur Magistratibus, & Nobilibus pari disciplina etiam ad Altare, & cum osculis, quod si facienda sit etiam aliis laicis distributio, Celebrans descendit ad cancellos Presbyterii, & eam facit eo modo, quo Clericis, & pari disciplina, quæ servatur in distributione Palmarum, de qua *supra* locuti sumus. Non convenit tamen ut Fœminæ manum Celebrantis osculentur, nec etiam ut fiat eis distributio ad Altare. Ex Cæremon. Episc. *lib.* 2. *c.* 16. §. 10. & Bauld. *sup. n.* 14.

Quod spectat ad ordinem recipiendi Candelas inter Clerum, & Magistratus, servari debet consuetudo laudabilis locorum, sed præstat, ut Clerus semper præferatur, ut par est, præsertim ubi viget talis consuetudo. Ex Cærem. Episc. *supra*, & Bauldry *sup. n.* 15.

Si autem tanta sit populi frequentia, ut distributio fieri possit a Celebrante, nisi Clericis, Magistratibus, & Nobilioribus (quæ semper ab eo solo fieri debet) deputetur aliquis Sacerdos (vel etiam plures) si Celebranti placuerit, qui superpelliceo, & Stola violacea indutus Candelas minutiores per Ecclesiam distribuat populo utriusque sexus, Acolytho ministro eas ipsi offerente cum osculis Candelarum tantum. Cærem. Episc. *lib.* 2. *cap.* 16. §. 12. Bauldry *supra n.* 26. Gerlacus Vinitor *sup. n.* 13.

XIV. Rubr. & Gav. supra lit. g — *Et cum incœperit distribuere Candelas, a Choro cantabitur Antiphona, quæ, et Canticum repeti possunt usquedum, etc.*) Cum inchoatur distributio Candelarum, Cantores incipient Antiphonam: *Lumen ad revelationem gentium, etc.* ut in Missali, Cærem. Episc. *supra* §. quam Antiphonam Clerus prosequitur, eamque post singulos ℣℣. Cantici *Nunc dimittis, etc.* integre repetit, quos ℣℣. Cantores ipsi decantant soli, & repeti possunt cum prædicta Antiphona, usque ad finem distributionis. Quare si ita protraheretur distributio, ut esset repetendum prædictum Canticum, dicto illius ultimo vers. & omisso *Gloria Patri*, repetatur a capite: *Nunc dimittis, &c.* unde versus *Gloria Patri* dicatur semel tantum in fine quidem Cantici, & completa distributione Candelarum. Ex Bauldry *supra n.* 22. Bisso *tit. B num.* 84. §. 11. Vinitore *sup.*, & aliis communiter.

Dum Cantores procedunt ad recipiendas Candelas, semper remaneant aliqui, qui in Choro cantent ℣℣. & Antiphonam, iisque procedentibus, alii substituantur. Quapropter si pauci sint Cantores, ii non procedant bini; sed unus post alium singillatim, ut semper remaneant aliqui Cantores, & numquam cesset cantus in tota distributione. Bauld. *sup. n.* 23. Eumdem Ritum servandum esse in distributione Cinerum, & Palmarum, suo loco diximus.

Circa finem distributionis Magister Cæremoniarum curet, ut accendantur Candelæ pro Processione, nisi a principio fuerint accensæ. Cæremon. Episcop. *sup.* §. 15. *et lib.* 2. *c.* 17. §. 5.

Notandum hic occurrit, quod cum Ordo Romanus præscribat quod præfatæ Candelæ solum a Celebrante distribuantur, ideo nullo modo a Ministris sacris, neque ab aliis inferioribus Ministris juxta prædictum Ordinem distribui possunt, quia cum hujusmodi sacra functio sit actio individua, seu per plures Ministros dividi non possit, ab eodem Celebrante separari non debet; hoc tamen non obstante advertendum est, quod supradicta Ord. Rom. dispositio ita debet intelligi, ut distributio Candelarum prohibita sit fieri a prædictis Ministris sacris, vel ab aliis de Clero, & personis dignioribus; nam quod ab aliquo Sacerdote, si Episcopo, vel alii Celebranti placuerit, & si sit consuetudo Ecclesiæ, seorsum distribuantur Candelæ minutiores populo utriusque sexus, dum Episcopus, seu Celebrans alias distribuit Clero, & laicis dignioribus, habetur in Cærem. Episc. *lib.* 2. *c.* 16. §. 12. ut paulo ante innuimus.

Rursus notandum etiam occurrit, quod quamvis Cærem. Episc. *lib.* 2. *c.* 16. §. 10. prohibeat ne Episcopus Candelas mulieribus distribuat: hæc prohibito tamen locum non habet, quoad alium Celebrantem, cui permissum est, ut ad Cancellos, non vero ad Altare Candelas, & etiam Palmas populo utriusque sexus distribuat, quod non est concessum Episcopo, quia cum hic in sua Sede Episcopali Candelas pro sua dignitate distribuat, & cum mulieres, necnon alii laici vetentur ingredi in Presbyterium, ac proinde ad prædictam Sedem Episcopalem accedere non debeant, hinc fit non posse Episcopum mulieribus Candelas dispensare.

Hic summatim collecta exhibemus Decreta spectantia ad præsentem distributionem Candelarum, & etiam Palmarum.

Assistentiæ ratio non habetur in receptione Cinerum, Candelarum, & Palmarum; sed quilibet debet accedere secundum prærogativam sui ordinis. S. R. C. 23. Maji 1603. & datur in nostro Ind. *sub n.* 21.

Benedictio, distributio Candelarum, & Palmarum, regulariter potest fieri in omnibus Ecclesiis tam Collegiatis, quam Parochialibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus. S. R. C. 28. Aprilis 1607. & datur in nostro Indice *sub n.* 55.

In accipiendis Cineribus, Candelis, & Palmis, attendatur consuetudo in Vicario, & Canonicis, & aliis, nisi Canonici sint parati. S. R. C. 15. Martii 1608. & datur in nostro Indice *sub n.* 85.

Benedictiones Candelarum, Palmarum, Cinerum, & alias similes functiones facere, quas faceret Episcopus præsens, eo absente, vel impe-

dito ad primam dignitatem, non vero ad Canonicum hebdomadarium pertinet. S. R. C. 21. Martii 1609. & datur in nostro Indice *sub n.* 96.

Absente Episcopo, benedictiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, & Fontis fiant per Celebrantem. S. R. C. 12. Junii 1427. & datur in nostro Indice *sub n.* 209.

Cum Episcopus benedicit Cineres, Celebrans debet imponere Cineres Episcopo: & idem servari debet die Candelarum, & Palmarum, juxta Cærem. Episc. in *c.* de Festo Purificationis, & de Dominica Palmarum. S. R. C. 12. Julii 1627. *in Brundusina*, & datur in nostro Indice *sub n.* 211.

Dignior Sacerdos, ad quem spectat Candelam, Cineres, & Palmas Sacerdoti celebranti in die Purificationis, in Feria IV. Cinerum, & in Dominica Palmarum ministrare, debet ab eodemmet Celebrante supradicta accipere stans, non vero flexis genibus. S. R. C. 30. Aug. 1664. & datur in nostro Indice *sub n.* 421.

Dignior de Clero, a quo Celebrans in diebus Purificationis, Cinerum, & Palmarum recipit Candelam, Cineres, & Palmam, debet accedere ad Altare sine Stola, recipere Candelam, Cineres, & Palmam a Celebrante, & osculari manum Celebrantis porrigentis Candelam, Palmamque. Ita S. R. C. 14. Febr. 1705. *in una Cappuccinorum Galliæ;* & datur in nostro Indice *sub n.* 590.

Hæc duo postrema Decreta quoad digniorem de Choro, qui porrigit, & deinde recipit a Celebrante Candelam, &c. stans, seu genuflexus, conciliari possunt dicendo, quod primum loquitur de Canonicis, qui inhærendo Cærem. Episc. *lib.* 2. *c.* 17. stantes, & solum inclinati Candelam, &c. recipiunt a Celebrante; posterius vero Decretum non loquitur de Canonicis, sed de aliis inferioribus in Ecclesiis non Collegiatis; præsertim vero Regularium, qui genuflexi Candelas, &c. recipiunt, osculando Celebrantis manum.

Benedictiones, & distributiones Candelarum, Cinerum, &c. non sunt de juribus mere Parochialibus. S. R. C. 10. Decembris 1703. & datur in nostro Indice *sub n.* 565.

XV. Rubr. n. 5. — *His expletis, etc.*) Completa distributione, & non prius, Cantores supradicti cantant graviter: *Exurge Domine, etc.* in Missali, & Chorus prosequitur, & interim Celebrans, si distributio Candelarum terminatur ad Altare, pro lavandis manibus non descendit in planum, sed eas lavat, stans super suppedaneum in cornu Epistolæ, Bissus *lit. B n.* 86. §. 11. quas etiam cum medulla panis fricat, si opus sit, Acolytho Ministro fundente aquam, tenente bacile manu sinistra, & sacris Ministris hinc inde ministrantibus manutergium (quia tunc non sunt occupati) cum reverentiis ante, & post, vel potius partes anteriores Pluvialis illius hinc inde elevant, & tunc unus ex aliis Ministris manutergium porrigit Celebranti. Aqua vero, & medulla panis in Sacrarium infundantur. Bauldry *sup. n.* 28. Gerlacus Vinitor *sup. n.* 14.

Si fiat distributio Candelarum ad cancellos, Celebrans non ascendit ad Altare, ut lavet manus, sed procedit per planum ad latus Epistolæ, & ibi prope Credentiam in plano manus lavat, *ut supra*, quibus lotis, ascendit (factis debitis reverentiis) ad cornu Epistolæ, ubi dicto *Exurge Domine, etc.* submissa voce cum Psalmo, & repetita Antiphona a Cantoribus: Cærem. *supra* §. 13. ipse Celebrans (manibus junctis) subdit immediate *Oremus*, stantibus Ministris sacris, ut ab benedictionem Candelarum. Ex Bauldry *supra n.* 29. & Vinitore *sup. n.* 14.

XVI. Rubr. & Gav. lit. h — *Post Septuagesimam.*) Si hoc Festum celebretur post Septuagesimam, tunc dicto a Celebrante *Oremus* ante Orationem *Exaudi quæsumus Domine*, Diaconus adhuc stans a dexteris Celebrantis immediate genuflexus cantet: *Flectamus genua*, omnibus genuflectentibus, excepto solo Celebrante, & Subdiaconus a sinistris etiam primus omnium surgens cantet: *Levate*, tum Celebrans dicit Orationem stantibus Ministris, ut supra. Bauldry *sup. n.* 30. Bissus *sup.* §. 13. Gerlacus Vinitor *sup.*

Quamvis autem in hac sacra functione Diaconus, & Subdiaconus stare debeant hinc inde a lateribus Celebrantis, tamen convenientius videtur, ut ad dicendum prædicta accedant ad locum suum ordinarium post Celebrantem, & sic etiam facilius, & decentius genuflectent, postea vero poterunt accedere hinc inde ad ipsum Celebrantem, dum dicit Orationem. Nicolaus de Bralion *part.* 3. *c.* 1. *n.* 11.

XVII. Rubr. & Gavant. lit. i — *Non in die Dominica; etc.*) Hoc est si Festum hoc occurreret in Dominica Septuagesimæ, Sexagesimæ, vel Quinquagesimæ, tunc non dicitur *Flectamus genua*, nam die Dominico non genuflectimus ob rationes supradictas a Gavanto.

Pro Ritibus servandis in Processione hujus diei §. III.

XVIII. Rubr. *Deinde fit Processio, etc.*) Finita Oratione supradicta, Celebrans accedit ad medium Altaris, ubi imponit thus in Thuribulum, & cætera peraguntur prout diximus in Dominica Palmarum *num.* 12.

Tum ordinatur Processio per Cæremoniarium circumcirca Ecclesiam, vel alias juxta situm Ecclesiarum, prout diximus etiam de Processione Palmarum, advertendo quod Subdiaconus benedictionis, non autem alius accipit Crucem processionalem sibi allatam ab aliquo Acolytho, & præcedente Thuriferario, medius inter Ceroferarios vadit ad Cancellos, seu aditum Cappellæ majoris; ibique sistit se ante Altare, donec omnes de Choro, qui eum sequentur, hinc inde ordinati fuerint. Nicolaus de Bralion *sup. n.* 13.

Interim Diaconus accipit Candelam Celebrantis de manu illius, qui eam tenet, & eamdem ipsi Celebranti porrigit cum debitis osculis, & mox

ac-

accepta sua Candela, genuflectit, surgit & stans versus populum a tergo Celebrantis, alta, & sonora voce cantat: *Procedamus in pace*, quo dicto, Chorus respondet: *In nomine Christi, Amen.* tunc, & non prius Celebrans vertit se ad populum, descendit in planum, ubi facta reverentia Altari, accipit a Diacono biretum solitis osculis ante, qui etiam accipit suum de manu Cæremoniarii, & postea incipit Processio, præcedente Thuriferario, prout diximus in Dominica Palmarum *n.* 13. quæ iterum legi poterunt, advertendo quod interessentes Processioni deferre debent Candelas accensas, sicut Palmas, manu extima.

Cum inceptæ fuerint Antiphonæ a Cantoribus, quæ habentur in Rituali, & Missali, statim Chorus eas prosequi, & complere debet, uti moris est, & si Processio longior sit, repetantur eædem Antiphonæ.

In Processionibus hujusmodi Candelarum, Palmarum, & similium, quæ fiunt per Ecclesiam sine SS. Sacramento, non est pulsanda campanula ad elevationem SS. Corporis Christi in Missa privata; quod si pulsetur, & advertatur elevatio, tunc genuflectendum est utroque genu a transeuntibus ante Altare, ubi Missa celebratur, & deposito SS. Sacramento, progrediendum est, ut declaravit S. R. C. 1. Martii 1681. & datur in nostro Indice *sub num.* 457.

Dum Cantores in reversione Processionis ingrediuntur in Ecclesiam (vel in Presbyterium, si Processio non exit extra Ecclesiam, ut notavit Gavantus *sup. Rubr.* 7. *n.* 8.) absolute cantant Responsorium: *Obtulerunt*, ut in Missali, quod Chorus prosequitur, deinde iidem Cantores cantant soli totum ℣. sequentem: *Postquam impleti sunt, etc.* & Chorus cantat repetitionem Responsorii: *Sicut scriptum est, etc.* denique Cantores cantant *Gloria Patri, etc.* & Chorus eamdem repetitionem iterum cantat. Nicolaus de Bralion *supra num.* 18. qua finita, omnes suas Candelas extinguunt, & omnes de Clero pergunt in Chorum. Bissus *lit. B num.* 84. §. 16.

XIX. Rub. n. 7. — *Finita Processione, Celebrans, et Ministri.*) Accedunt ad Sacristiam, si hæc non multum distet ab Altari; si vero distet, facta debita reverentia Altari, & Choro, Celebrans cum præfatis Ministris se retrahit ad aliquem locum congruum viciniorem, puta retro Altare, ubi accipiunt paramenta alba pro Missa: quæ tamen si cantanda sit de Dominica Septuagesimæ, Sexagesimæ, vel Quinquagesimæ, tunc Celebrans deponit Pluviale violaceum, & accipit Manipulum, & Planetam violaceam. Ministri vero sacri deponunt Planetas plicatas, & accipiunt respective suos Manipulos cum Dalmatica, & Tunicella simili, &c. violacei coloris. Cærem. Episc. *lib.* 2. *cap.* 16. §. 17. Bauldry *supra num.* 9. Bissus *supra.*

Si autem hoc Festum Purificationis esset Titulus Ecclesiæ, tunc post Processionem Candelarum cantatur Missa de Festo, sicut fit illius Officium, licet occurreret in una ex supradictis Dominicis, quod est conforme Rubricis generalibus; cum enim prædictæ Dominicæ sint solum secundæ Classis, proculdubio cedunt Festo Titulari, vel Patrono, quod est primæ Classis. Bissus *lit. F n.* 76. §. 4.

Item si in Festo Purificationis occurreret Festum Patroni, vel Titularis, tunc post Processionem Candelarum, Celebrans, & Ministri sacri, depositis violaceis paramentis induunt se paramentis convenientibus pro Missa illius Sancti, de quo fit Officium; ob eamdem rationem mox allatam, nimirum quia Patronus, vel Titularis cum sit primæ Classis, præcedit Festo Purificationis, quod est secundæ Classis. Advertant vero Celebrans, & Ministri sacri, ut supra dictum est, ne umquam paramenta sacra sumant ad Altare, præsertim in medio, quod solis Episcopis conceditur, vel aliis habentibus usum Mitræ, & Baculi.

Ex hucusque dictis liquet, quod Decretum editum a S. R. C. die 15. Jan. 1603. & datum in nostro Indice Decretorum spectantium ad Rubricas Breviarii, nimirum — Festum Purificat. B. M. V. si venerit in Dominica Sexagesimæ celebrandum est cum Commemoratione Dominicæ — Liquet, inquam, quod hoc Decretum intelligendum venit de Festo Purificationis tamquam Titulari Ecclesiæ, uam cæteroquin in Cær. Episc. *lib.* 2. *c.* 16. §. 17. præscribitur, quod, si hujusmodi Festum venerit in Dominica Septuagesimæ, Sexagesimæ, vel Quinquagesimæ, non mutantur paramenta Altaris, nec Episcopi, sed remanent eadem violacea, & Diaconus, & Subdiaconus utuntur Dalmatica, & Tunicella, quia fit Missa de Dominica secundum regulam in Rubricis Missalis sub hoc Festo positam, & præterea additur in eodem Cærem. Episcop. ibidem, quod si Missa fiet de Festo Purificationis, Episcopus, & omnes capiunt suas Candelas accensas in manibus usque ad finem Evangelii, & iterum ad Elevationem SS. Sacramenti eas tenent accensas usque post Communionem. At quando dicitur Missa de Dominica, sicuti dici deberet in prædicto casu, præscribit, inquam, Cæremoniale ibidem, quod Candelæ amplius non accendantur, neque ad Evangelium, neque ad elevationem SS. Sacramenti. Rursus patet ex Decreto edito die 12. Junii, & dato in nostro Indice *sub num.* 209. quod idem qui benedicit Candelas in hac solemnitate, debet celebrare Missam. Videatur etiam aliud Decretum datum supra a nobis in nostris Additionibus hac *part. 4. tit. 6. de Feria IV. Cinerum, usque ad Dominicam de Passione num.* 20. ubi magis confirmatur hæc doctrina.

Sumptis igitur a Celebrante, & Ministris sacris paramentis sibi convenientibus, a Sacristia procedunt omnes ad Altare pro Missa celebranda more solito, nimirum præcedentibus Ceroferariis cum Candelabris accensis, & Thuriferario cum Thuribulo fumigante, non deferentibus tamen aliis Candelas benedictas accensas: Bauldry *supra n.* 9. verum si Celebrans, & Ministri sumpserint paramenta non in Sacristia, sed in loco viciniori

Al-

Altari, puta ut supra, retro illud: tunc accedunt ad Altare, Ceroferariis non deferentibus Candelabra, neque Thuriferario Thuribulum. Bissus *supra lit. S num.* 6. §. 18.

XX. Gav. n. 10. — *An vero in Missa de Dominica Septuagesimæ sint tenendæ Candelæ accensæ, &c.*) In supra exposita Rubrica septima præscribitur Ritus peculiaris servandus in Missa solemni hujus diei, nimirum, quod dum legitur Evangelium, debent omnes tenere Candelas accensas: cantato autem Evangelio extinguuntur. Sed iterum tenentur accensæ ad elevationem SS. Sacramenti usque ad completam Communionem Sacerdotis Celebrantis, aliorumque, si adsint communicandi. Diaconus tamen, & Subdiaconus numquam tenent prædictas Candelas accensas, sed Celebrans solum, dum cantatur Evangelium, & non amplius, suam Candelam accensam tenet. Ex Bisso *lit. M. n.* 248. §. 1. & Halden *part.* 2. *tit.* 2. *de Festis Mensis Februarii* 2. *ejusdem.*

Cum igitur Candelæ teneantur accensæ ad Evangelium, & ad elevationem Sacramenti, ideo paulo ante Evangelium, & ante elevationem SS. Sacramenti Acolythus, aut aliquis alius Minister, sumpto lumine de Candelabris Ceroferariorum, accedit ad Chorum cum debitis reverentiis, & primum Candelam cujuscumque Ordinis accendit; alii vero Clerici sibi mutuo Candelas accendunt. Bauldry *supra num.* 10.

Celebrans autem, data benedictione Diaconi ante Evangelium, stans in cornu Epistolæ accipit ab aliquo Cæremoniario, vel Acolytho Candelam suam accensam cum osculis ab ipso Acolytho præstitis, eamque tenet ad Evangelium a Diacono cantandum, quo cantato, reddit eamdem ei, a quo accepit, antequam librum osculetur. Ex Bauldry *supra num.* 11.

Movet dubium Gavantus *supra num.* 10. an in Missa de Dominica Septuagesimæ tenendæ sint prædictæ Candelæ accensæ, &c. & in progressu ex Textibus Rubricarum dicit, inferri posse Candelas accensas teneri in honorem B. V. & consequenter in ejusdem Missa tantum; & revera, ut innuimus supra, hoc idem colligitur clare ex Cærem. Episcop. in quo præscribitur, quod si fiat de Dominica Septuagesimæ, &c. Candelæ non accenduntur neque ad Evangelium, neque ad elevationem, & idem docet Halden *supra*, necnon Turrinus *par.* 3. *sect.* 1. *c.* 1. §. *Diaconus.* Item sequitur, quod accendi non debent dictæ Candelæ si cantetur Missa de alio Festo Patrono, vel Titulari, ut optime observant Bralion *supra num.* 19. Bissus *supra*, & clare deducitur ex Cæremoniali Episcop. *supra.*

Reliquum est, ut observemus, quod supradictæ Candelæ, quando tenentur accensæ post elevationem, tenendæ sunt non a genuflexis, sed a stantibus, ut notat Halden *supra.*

De prædictis Ritibus servandis in Ecclesiis Minoribus.

De præparandis pro Benedictione Cereorum. §. I.

Super aliquam Mensam parentur Cerei benedicendi, Thuribulum cum Navicula, vas aquæ benedictæ, aliud vas cum aqua, & manutergium pro lotione, & extersione Celebrantis, ut supra, tunc si unus, aut tres tantum sint Sacerdotes, Celebrans paratus Alba, & Stola tantum, vel etiam Pluviali violaceo, tecto capite, & junctis manibus accedit ad Altare cum tribus Acolythis, qui procedunt nudo capite, & junctis manibus, facta debita reverentia, vel genuflexione Altari, prout congruit, & dictus Celebrans ad illud ascendit, eoque osculato se recipit ad cornu Epistolæ, ubi benedicit Candelas paulo ante detectas ab aliquo Acolytho cum cantu, si adsint Cantores, aut sine cantu si non adsint Cantores. Aliquis Acolythus, stans a cornu Epistolæ, elevabit anteriorem partem Pluvialis Celebrantis, dum format signum Crucis super Candelas. Si sit dies Dominica, fieri debet prius aquæ benedictio, & aspersio, ut supra, ut diximus in Dominica Palmarum.

§. II.

In fine benedictionis imposito, & benedicto thure, Acolythis ministrantibus, Celebrans aspergit, & incensat Candelas, ut supra, deinde in medio Altaris eas distribuit (accepta prius sua a Presbytero, si adsit) Clero ad ipsum Altare, & Laicis ad Cancellos, debitis reverentiis servatis Altari, & Celebranti. Dum fit distributio Candelarum, cantatur Antiphona *Lumen ad revelationem gentium*, & Canticum *Nunc dimittis* in Choro, ut supra, &c. si adsint Cantores, alias Celebrans legit in cornu Epistolæ ante distributionem. Qua facta, Celebrans lavat manus, & deinde dicit orationem, præmisso *Flectamus genua*, a se, ad quod genuflectit, & *Levate*, ab Acolytho Ministro tunc surgente, si post Septuagesimam, & extra Dominicam peragatur talis functio.

§. III.

Deinde in medio Altaris iterum imponit, & benedicit incensum, accenduntur Cerei pro Processione facienda, & versus populum Celebrans tenens manu dextera Candelam accensam dicit: *Procedamus in pace, &c.* tunc fit Processio, in qua Cantores canunt Antiphonas in Rituali notatas; vel si non adsint Cantores, ipsemet Celebrans eas legit alta voce. Crux Processionalis defertur ab aliquo Acolytho inter duos Ceroferarios, si isti haberi possint, & in ingressu Ecclesiæ Responsorium: *Obtulerunt* decantatur, seu alta voce legitur ab ipsomet Celebrante.

§. IV.

§. IV.

Finita Processione, Celebrans Missam privatam celebrat prout convenit illi diei, ad cujus Evangelium, si celebret Missam de Festo Purificationis, accenduntur Candelæ ad Evangelium, & ad elevationem Sacramenti usque ad peractam Communionem inclusive, ut supra. Si autem dicatur alia Missa, quæ non sit de Festo Purificationis B. M. V. ut diximus supra, non accenduntur candelæ.

De Festis, in quibus cantandæ sunt duæ Missæ in Ecclesiis Cathedralibus, & Collegiatis. XV.

GAVANTUS.

1. De obligatione cantandi duas Missas in Festis, quæ occurrunt in Feriis Majoribus, extat aperta Rubrica in 1. *part. n.* 1. & fusius hac de re egimus in 3. *part. tit.* 11. *a n.* 7. *ad* 12.

2. Hoc igitur loco enumerabimus singillatim Festa, in quibus eæ cantari debent, Ordine Mensium servato, aliis additis opportunis notis.

3. Et in Decembri quidem præter Festum S. Thomæ Apostoli occurrens in Quatuor Temporibus, non occurrit casus in Ecclesia universali, neque in Mense Januario. In sequenti vero Februar. contingere potest casus (si in eumdem Mensem incidat initium Quadr.) in Festo S. Agathæ, & S. Romualdi, in Antiochena Cathedra S. Petri, & in Festo S. Mathiæ Apostoli, & item, si in ejusdem Vig. occurrat Antiochena Cathedra extra Quadragesim.

4. In Martio accidit sæpius; in Festis S. Casimiri, Thomæ Aquinatis, & in Missa solemni, de his Festis fiet Commemoratio S. Lucii, & SS. Perpetuæ & Felicitatis, Franciscæ Viduæ, Quadraginta Martyr. Gregor. Papæ, Joseph, Joachim, Benedicti, & Annunciationis B. V. * In Missa vero de Festo semiduplici secunda oratio, & tertia erunt eædem, quæ in Missa de Feria.

5. Quod si Fest. Annunciationis B. V. in eos dies incidat, qui occurrunt a Domin. Palmar. usque ad Fer. III. Paschatis inclusive, quamquam *in antiquis Rubricis generalibus part. de Translat. Fest. tit.* 6. ratione tituli Eccles. vel concursus populi concedebatur posse cantari aliam Missam de Festo ultra Missam correspondentem Officio; tamen ex nova Rubrica ibidem posita non potest cantari Missa de Beat. Virg. In aliis autem diebus Quadrag. poterit cantari, ut diximus, & in ejus fine dicetur Evang. S. Joann. quod semper observatur in Missa de Festo distincta a Missa de Feria majori, quando ambæ cantantur eodem die, ut alias docuimus.

6. In Aprili, si intra Quadrages. venerit Fest. S. Francisci de Paula, & S. Leonis Pap. duæ cantantur Missæ; si vero aliquid accidat Festum Semid. a Dominica Passionis ad Dominicam Palmarum, in Miss. de Festo dicuntur duæ tantum orationes, nempe 2. Eccles. vel pro Papa, sicut etiam in Missa de Feriis.

2. In Festo S. Marci Missa Litaniarum Majorum cantatur sine Gloria, Credo & cum Præfatione Pasch. cum orationibus tribus, ut Litaniis Minoribus, nisi terminetur Processio ad Ecclesiam S. Marci, quia cantabitur Festo, ex Decr. S. R. C. 23. Maji 1603. si vero incidat in diem Pasch. vide quæ diximus hac *part. 4. tit.* 11. *num.* 10.

8. In minoribus Litaniis, si occurrat Festum Semiduplex, aut Duplex, cantantur duæ Missæ, de Festo, & de Rogationibus.

9. In Vigil. Ascensionis Domini cantantur duæ, de Vigil. & Rogationibus, illa post Sextam, hæc post Nonam; quod si occurrat Festum novem Lectionum, cantari debent tres, Missam de Festo post Tertiam, reliquæ, ut dictum est: vide quæ diximus *tit.* 11. *n.* 13. & Vigil. Missa post Sextam dicitur contra Alcocer; quia non jejunatur hæc Vigil. & indicatur hic Rit. *p.* 1. *tit.* 15. *n.* 2. ubi hora Nona tribuitur Missæ de Vigilia, quæ jejunatur, ergo non illi, quæ non jejunatur: præsertim in concursu duarum Missarum, inter quas aliqua debet mediare Hora *ex Francol.* quod alias diximus, & hic est sensus Rubricæ Missalis, quæ alioquin est obscurior.

10. Mense Junio accidere potest Vigilia de S. Jo: & SS. Apostol. infra octavam, & die Corporis Christi: & tunc duæ cantantur Missæ, in Missa vero Vig. Præfat. communis dicitur, *ut supra.* In Festo item S. Leonis nisi transferatur, cantantur duæ, de Festo, & de Vigil. Apostolorum in illa fit Commem. de octav. S. Jo: & tertia oratio est de B. V. in hac vero de B. V. *& Eccles. vel pro Papa*, quia Festum, & dies infra octav. sunt similia: congruit illis color albus, & Hymnus Angelicus. In Ecclesia tamen S. Jo: Baptistæ non dicitur *Credo*, in Missa hujus Vigiliæ: sicuti neque dicitur in Missa Rogationum Majorum, ut docuimus *supra num.* 7. in Festo S. Marci, eadem enim est ratio.

11. Mense Julio occurrit casus cantandi duas Missas, quando anticipatur Vigilia S. Jacobi in Sabbato: vel transfertur Fest. S. Apollinaris in feriam secundam, & in his casibus Missæ duæ cantantur de Festo, & de Vigilia.

12. Mense Augusto, si Vigilia S. Laurentii fiat in Sabbato anticipate in Festo Sanctorum Cyriaci, &c. vel Fest. Sanctorum Cyriaci, &c. transfertur in Feria II. duæ Missæ cantantur.

13. In Vigilia Assumptionis B. V. Missa de Vigilia non admittit *Gloria*, neque *Credo*, etiam in Eccles. S. Laurentii: eadem ratione, quam attulimus paulo *supra num.* 10.

14. Extra Romam contingere potest Vig. S. Bartholamæi in die octav. Assumptionis B. M. occurrente in Sabbato: & eodem modo cantabuntur Missæ de octav. die, & de Vigilia, in qua neque *Gloria*, neque *Præfatio* de B. V. pari ratione, qua decrevit S. R. C. in casu, de quo *num. sequenti.*

15. Men-

15. Mense Septemb. occurrente post Feriam IV. Quatuor Temporum in die oct. Nativ. B. V. & in Missa de Feria non dicitur *Gloria*, neque etiam *Præfatio* de B. V. sed communis dicitur, ex simili Rubrica, de qua *supra n.* 7. quæ habetur in Missali in Missa Rogationum: & ita decrevit S. R. C. *die* 12. *Decembr.* 1626. *me petente:* & anno 1627. casus occurrit.

16. In Festis SS. Cornelii, & Cypriani, Stigmatum S. Francisci, SS. Januarii, &c. SS. Eustachii, &c. & S. Lini occurrere possunt Quatuor Tempora Septemb. &c. tunc duæ cantantur Missæ.

17. Vig. S. Matthæi semper habet duas Missas, alteram de SS. Eustachio, & sociis, alteram de Vigilia, si accidit in Feriis Quatuor Temporum in altera Missa de Fer. 4. Temporum fit commemoratio de Vigil. & tertia oratio erit *A cunctis.* In Missa vero de Sanctis secunda oratio *A cunctis*, tertia ad libitum, sed Evangelium Vigiliæ non legitur in fine, quia non fuit lectum in Officio.

18. Mense Octob. non accidit casus. In Novemb. duæ Missæ cantantur in die Commemor. omnium Fidelium Defunctorum ex nova Rubr. Missali addita, altera de die infra octav. post Tertiam, altera de Requiem post Nonam, seu post Vigilias Mortuorum; quia in Missa de Requiem fieri non potest Commemoratio illius, de quo fit Officium. Hoc loco monentur Sacerdotes, Sacrificium Missæ Defunctorum hac die applicandum esse omnibus Defunctis ex intentione Ecclesiæ: neque ideo fit injuria iis, pro quibus quotidiana forte extat obligatio Missæ, prævalet enim lex tacita rationabilis Ecclesiæ privatæ legi Testatorum: quod & deinde legitur apud Fraxinellum *de obligat. Sacerd. ad Miss. sect.* 3. *conclus.* 4. §. 22. *in edit.* 6. ubi multa docte congerit in hanc sententiam, quæ favet omnibus Defunctis.

19. In Absolutione solemni Defunctorum hac eadem die, quia solent multi circuire Sepulchra, illud observare debent, quod ultima Absolutio facienda erit ad lecticam Mortuorum, cum ℟. *Libera me* longiori, & oratione *Absolve*, in numero plurali: quæ habetur inter Psalm. Grad. eadem autem hic militat ratio, qua Burchard. *supra p.* 1. *tit.* 5. *Rubr.* 3. nos monuit, ultimo semper recitandam esse in Miss. orationem, *Fidelium*, quæ est generalis pro Defunctis, post Collectas speciales, ut hæc ultima cæteras colligat. Ad alia vero Sepulchra possunt distribui Responsoria Nocturnorum, addendo singulis ℣. *Requiem*, ut fit in tertio, & sexto, fiat aspersio, & incensatio ter, in medio a dexteris, & a sinistris, cum orationibus, ut in Missali, de pluribus, omissis Secretis; post orationem non dicitur *Requiem*, *&c.* nisi post ultimam Absolutionem, quæ fit in medio Ecclesiæ; cui additur per Cantores, *Requiescant in pace. Amen.*

20. Ubi fiunt aliæ solemnes Missæ pro Episcopis, Canonicis, & aliis; ne tamen omittatur Missa de die infra octavam omnium Sanctorum, argumento a fortiori sumpto ab iis, quæ diximus *n.* 18. etenim Missa hæc de Requiem vicem gerit Anniversarii; quod non excludit Missam concordantem cum Officio. Vide *part.* 1. *tit.* 5. *num.* 1.

21. Addam hoc loco, quod initio Aprilis, & in fine Maji, seu initio Junii Sanctorum Festa mutant Ritum a tempore non Paschali ad Paschale, & e converso Missæ atque Officia, si propria desint, sumenda erunt de communi, sed Missa S. Barnabæ dicitur ut in Festo S. Marci, præter orationes, Epistolam, & Evangelium.

22. Denique, ubi celebratur Festum SS. Rosarii ex Decreto Greg. XIII. de quo dicemus in Commentariis Breviarii, ne tamen dicatur ea Missa, quæ nomine Rosarii circumfertur, concessa tantum Ordinis Prædicatorum S. R. C. *die* 25. *Junii* 1622. & prohibita fuit aliis eodem die, & rursus *die* 8. *Aprilis* 1628. sed fiat Missa, ut in Festo S. Mariæ ad Nives, quod observatur in Æde Lauretana, *ex Synodo Diœcesana* 1626. vel ut in Nativitate, mutato nomine, in Festivitate, quod fit Bononiæ, sed illud prius magis placet.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gav. n. 1. — *Et fusius hac de re nos egimus in* 3. *p. tit.* 11. *&c.*) Nos quoque Gavanti vestigiis insistendo fuse pariter egimus de hac materia Missarum Conventualium in nostris novis Additionibus, & Observationibus ad eumdem *tit.* 11. *n.* 4. *& sequentibus.*

II. Gav. n. 3. *Non occurrit casus*, *&c.*) Mense Decembri addenda quoque est dies octava Immaculatæ Conceptionis B. M. semper Virginis quando ea incidit in Feriam 4. Temporum. Item cantantur duæ Missæ in Festo S. Eusebii Episcopi, & Martyris, si incidat in aliquam Feriam pariter 4. Temporum. Tandem cantantur duæ Missæ in Festo expectationis B. M. V. (in toto tamen tantum statu Ecclesiastico, & in aliis Regnis, & Provinciis, in quibus concessum est prædictum Officium) si occurrat in Feriis supradictis 4. Temporum.

III. Gav. eodem n. 3. — *In sequenti novo Februario.*) In mense pariter Februario contingere potest casus (si incidat in eumdem Mensem initium Quadragesimæ) in Festo S. Andreæ Corsinii si transferatur, ut accidit quando prædictum Festum occurrit in Feria IV. Cinerum. Item in Festis S. Joannis de Matha, & S. Scholasticæ.

IV. Gav. n. 4. — *In Festis SS. Casimiri, Thomæ Aquinatis*, *&c.*) Item in Festo S. Joannis de Deo, S. Patritii. Et in Festo septem Dolorum B. M. V. si occurrat in mense Martii.

V. Gav. n. 6. — *in Aprili*) In Festo S. Isidorii si celebretur in Quadragesima, & etiam in Festo S. Vincentii Ferrerii si celebretur ut supra, & demum in Festo septem Dolorum B. M. V. si celebretur pariter in mense Aprilis.

VI. Gav. n. 11. *Mense Julio — Vel transfertur Festum S. Apollinaris in Feriam secundam*) Cum Fe-

Festum S. Apollinaris sit Duplex, si incidat in Dominicam, non transfertur in Feriam secundam, & ideo cum prædictus casus non amplius occurrat in Ecclesia universali, cessat obligatio prædicta cantandi duas Missas.

VII. Gav. num. 14. *Vigilia S. Bartholomæi.*) Item ubi Festum S. Bartholomæi Apostoli celebratur die 24. Augusti, occurrit casus cantandi duas Missas in Vigilia S. ejusdem Apostoli, hoc est una de S. Philippo Benitio, alia de Vigilia, sicut idem accidit ubi celebratur die 25 Augusti quando anticipatur Vigilia S. Bartholomæi in Sabbato.

VIII. Gav. n. 16. — *Et S. Lini occurrere possunt, etc.*) Item occurrere potest in supradictis Quatuor Temporibus Festum S. Thomæ de Villanova, in quo etiam cantari deberent duæ Missæ.

IX. Gav. n. 17. — *Secunda Oratio A cunctis etc.*) In Missa cantata de SS. Eustachio, & Sociis nulla nunc fit commemoratio, nec alia dicenda oratio, quia prædictum Festum est Duplex.

X. Gav. n. 18. — *In Novembri duæ Missæ cantantur in die Commemorationis, etc.*) Quoniam Gavant. hoc loco agit de Missa solemni, & de aliis Missis privatis, necnon de Absolutione solemni Defunctorum, quæ solent dici, & fieri in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, idcirco nostri Auctoris vestigia sectando, etiam nos hoc loco de iisdem agemus, præsertim subnectendo recentia Decreta, quæ pertinent ad prædictas functiones dictæ diei proprias.

Ad Missam igitur solemnem Defunctorum cantandam prædicta die verissimum est, quod non debet cantari, nisi post Nonam, seu post Vigilias Mortuorum, & nullo modo post Primam, adest enim expressum Decretum editum a S. R. C. die 22. Januarii 1701. *in una Camaldulensium*, ad secundum dubium, in quo declaratur, quod in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum non potest celebrari Missa solemnis de Requiem post Primam, sed servandæ sunt Rubricæ, & datur tale Decretum in nostro Indice *sub n.* 549.

Ortum est dubium utrum occurrente in aliqua Diœcesi, vel Ecclesia aliquo Festo Duplici die tertia Novembris, in qua juxta Rubricas fieri debet Commemoratio omnium Fidelium Defunctorum, quando dies secunda dicti mensis incidit in Dominica; ortum, inquam, est dubium, utrum in dicto casu debeat transferri Festum illud Duplex ad aliam diem non impeditam currentis octavæ omnium Sanctorum; an vero non obstante Officio Commemorationis omnium Defunctorum, sit recitandum Officium de prædicto Festo Duplici, & præter Missas privatas de Requiem cum una solemni celebrandas pro omnibus Fidelibus Defunctis, dicenda sit de tali Festo tunc una Missa tantum? S. R. C. sub die 5. Octobris 1686. declaravit, quod in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum si alicubi occurrat Officium Duplex minus, Missæ sunt celebrandæ de Requiem, quod Decretum datur in nostro Indice *sub n.* 488. Ita etiam eadem S. C. statuit in tali casu faciendum esse Officium de Duplici, sed Missas celebrandas esse de Requiem, ita die 19. Junii 1700. *in Curien.* & hoc Decretum datur in nostro Indice *sub n.* 543. quoniam vero sub die 11. Julii 1716. *in una Oeniponti*, Patribus Societatis respondit in tali casu transferendum esse Officium S. Pirmini (quod sub Ritu Duplici celebratur ibidem in eorum Ecclesia) in aliam diem, quando occurrit simul cum Commemoratione omnium Fidelium Defunctorum, opinabar in meis Observationibus primæ partis *tit.* 5. *pag.* 62. per hoc ultimum Decretum datum in nostro Indice *sub num.* 631. derogatum fuisse duobus antedictis Decretis.

Verum quia postquam prædicta folia fuerunt prælo subjecta, sequens emanavit Decretum — Annua Commemoratio omnium Defunctorum alicujus Ordinis, seu Congregationis non est transferenda, si in illa die occurrat Festum Duplex minus etiam translatum, sed fiet Officium de Duplici cum sola Missa solemni post Tertiam. Officium vero Defunctorum recitandum erit post Laudes sub Ritu Duplici, & omnes Missæ privatæ dicentur pro Defunctis in paramentis nigris — S. R. C. 5. Maji 1736. & datum in nostro Indice *sub n.* 681. Quoniam, inquam, emanavit hoc Decretum, magis magisque confirmantur duo priora Decreta mox a nobis allata, unde dicendum est, quod illud tertio loco allegatum *in una Oeniponti* pro PP. Societatis Jesu, non deroget prædictis duobus Decretis generalibus, sed sit particulare, & municipale pro eorundem PP. Ecclesia ejusdem civitatis Oeniponti, in qua Ecclesia, cum asserventur insignes imo priores reliquiæ S. Pirmini, cujus Officium celebratur ab eisdem sub Ritu duplici, S. C. congruum censuit in supra proposita occurrentia talis Festi cum Commemoratione omnium Defunctorum, esse transferendum Festum dicti Sancti, ut eo die possint celebrari omnes Missæ privatæ de eodem S. Pirmino.

Aliud extat dubium, in quo quæsitum fuit a S. C. an in die Commemorationis omnium Defunctorum, in qua quotannis occurrit dies octava Dedicationis Ecclesiæ, sint Missæ privatæ celebrandæ de Defunctis, vel de octava? & responsum fuit a S. C. die 27. Septembris 1698. Missas privatas dicendas esse de Mortuis, & concedendas esse duas Missas Conventuales, unam scilicet de octava, & alteram de Mortuis juxta Rubricas. Quando vero dies octavæ incidat in Dominicam, omnes Missas celebrandas esse de octava; & Commemoratio omnium Fidelium Defunctorum transferatur in diem sequentem, quod Decretum datur in nostro Indice *sub num.* 536. & conciliari potest cum supra extenso alio Decreto, quia in hoc secundo agitur de Festo Duplici, quod non potest transferri, nempe de die octava Dedicationis Ecclesiæ; in superiori vero Decreto dubium versabatur circa Festum Duplex transferibile.

Pro

Pro prædicta die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum facit etiam subsequens Decretum, nimirum: Si aliquis obierit in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, vltra Missam de Communi Defunctorum, celebranda erit alia Missa, ut in die obitus præsente Corpore; ita declaravit S. R. C. 14. Aprilis 1646. & datur in nostro Indice *sub num.* 219.

X. Gav. eodem n. 18. — *Sacrificium Missæ Defunctorum hac die applicandum esse omnibus Defunctis, etc.*) S. R. C. die 4. Augusti 1663. *in una Dalmatiarum* declaravit, quod in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum Sacrificia possunt a Sacerdotibus applicari ad libitum, scilicet vel pro omnibus Fidelibus Defunctis, vel pro aliquibus tantum; & datur tale Decretum in nostro Indice *sub num.* 411. Quapropter non subsistit nostri auctoris sententia, quod Sacrificium Missæ in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum debeat ex intentione Ecclesiæ applicari pro omnibus Defunctis.

Nemini licet facere octavas pro Defunctis sine speciali indulto Sedis Apostolicæ, neque intuitu alicujus Altaris privilegiati in aliqua Ecclesia licet exponere Tabellam super januam ipsius Ecclesiæ cum inscriptione: *Indulgenza per li Morti:* sed tantum super ipso Altari privilegiato consuetis verbis: *Altare privilegiatum pro Defunctis:* S. R. C. 13. Augusti 1667. *in Romana Commemor. Defunctorum, etc.* & datur in nostro Indice *sub n.* 432.

XII. Gav. n. 59. — *In Absolutione solemni Defunctorum, etc.*) Post Missam solemnem Defunctorum in die Commemorationis omnium Fidelium, prædicta debet fieri Absolutio ad Tumulum; de qua, & de cujus Ritibus servandis fuse loquuti sumus cum Gavanto *ad tit.* 13. *part.* 2. *Rubr.* 4. quapropter hic nihil addendum est nisi sequentia Decreta.

In die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum post Absolutionem, quæ fit ad Tumulum, non additur: Animæ omnium Fidelium Defunctorum per misericordiam Dei requiescant in pace, &c. ita S. R. C. die 2. Decembris 1684. & datur in nostro Indice *sub num.* 477.

In Absolutione in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum non est dicenda tota conclusio in oratione. S. R. C. 5. Julii 1598. & datur in nostro Indice *sub num.* 522.

XIII. Gav. num. 22. — *Ubi celebratur Festum SS. Rosarii*) Prædictum Festum ubique modo celebratur de præcepto ex Decreto Clementis XI. die 3. Octobris 1716. & dabitur in nostro Indice Decretorum spectantium ad Rubricas Breviarii; Missa vero dicitur ut in Festo ad Nives, cum oratione, Secreta, & Postcommunione propriis ex Decreto S. R. C. die 10. Martii 1625. approbante Benedicto XIII. sub die 26. ejusdem mensis & anni.

De Rubricis Missarum Communis Sanctorum. XVI.

GAVANTUS.

Communes Missæ inserviunt, tum celebrandis Sanctorum aliquorum Festis, quæ habentur in Calendario; & nihil habent proprium, vel non habent omnia, ut videre est in proprio Sanctorum: tum celebrandis eorum Festivitatibus, qui extra Calendarium occurrunt in pluribus locis, præsertim vero Patronis locorum, & Titularibus Ecclesiarum, qui omnino nihil habent proprium in Missali.

2. Est autem liberum cuicumque recitare Missam, quam maluerit, ex eodem Communi, ubi sunt plures Missæ, & multo magis Epistolam, & Evangelium, ex ibidem assignatis, ut habetur *in Rubricis ante Commune unius Mart. non Pontificis, et ante Missam de pluribus Martyribus tempore Paschali*: maxime vero docet illud Evangelium legere, quod in Officio habet homiliam in Breviario approbatam, ut concordet Missa cum Officio; quamquam in octavario nostro homiliæ nunc habentur de quovis Evangelio, ut in Missali legitur.

3. Et quidem de Festo Patroni loci, seu Titularis Ecclesiæ meminit *Microl. cap.* 43. & ex generali fieri consuetudine, docet *Radulph. propos.* 17. ad quod Festum, scilicet Patroni loci, tenentur etiam Regulares ejusdem loci, non autem ad oct. celebrandam, ex Decreto S. R. C. ad populorum excitandam pietatem erga Sanctos eorumdem Patronos locorum.

4. Porro Missæ communes de Sanctis num. 24. ad sex titulos reducuntur, Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, Mulierum Sanctarum, & Dedicationis Ecclesiæ; Apostolorum autem Missa de Vigilia tantum est communis. Martyrum Missæ sunt, vel plurium, vel Pontificis, & Martyris, vel non Pontificis, vel extra tempus Paschale, vel tempore Paschali, quo tempore, ut ait *Aabr. serm.* 74. dignum & congruum est, ut post lætitiam Paschæ, quam in Ecclesia celebramus, gaudia nostra cum SS. Martyribus conferamus, qui consortes fuerunt Dominicæ Passionis: ideo de his Missæ Paschales habentur, non de aliis: in quorum Missis communibus, additio fit solummodo cantici Paschalis *Alleluja*, ut dicitur *in Rubric. ante Commune plurimorum Martyrum extra tempus Paschale.*

5. Confessores autem, quam voce non accipimus, ut apud antiquos, pro iis, qui Christi fidem interpellati coram fidei hostibus confessi sunt, vel experti aliquod tormentum, non tamen occubuerunt: lege *Cyprian. Epistol.* 7. & 9. *cum Schol. Pamelii.* Sed accipimus ex hodierno usu, pro iis, qui sancte vixerunt, qui vel sunt Pontifices, vel Doctores, vel non Pontifices, vel Abbates.

6. Virgines item vel una, vel plures Martyres

res etiam, vel non Martyres. Mulieres denique Sanctæ, vel sunt Martyres non Virgines, vel neque Virgines, neque Martyres.

7. De quibus Missis, Evang. & Epistolis mentio est apud *Durand. lib. 7. a cap. 43. ad 47.* Ante S. Gregorium nulla est Missarum de communi SS. *in cujus Sacramentario* adsunt Missæ de Communi Martyris, & plurium; unius Confessoris, & plurium; Virginum, & Martyrum. *Pamelius tertio libro Sacrament.* facit earum auctorem majori ex parte Alcuinum.

8. Rubrica illa: videlicet.

RUBRICA.

10. *Commune Martyrum tempore Paschalis regulariter locum habet a Dominica in Albis, usque ad Vigiliam Pentecostes.*

GAVANTUS.

Dempta est a novo Missali hæc Rubrica, utī supervacanea: quia infra oct. Paschatis, & Vigil. Pentecost. usque ad Trinitatem, neque etiam de Patrono fit Officium, sine privilegio; quod si iis diebus cantanda sit Missa ob concursum populi, quod concedit *in 1. p. Rubr. tit. 6.* absque dubio Missa erit, ut in tempore Paschali: quia tempus Paschale terminatur in Sabbato ante Trinitatem, ut supra docuimus, quod etiam nota pro votivis solemnibus pro re gravi, de aliquo Sancto, aut pluribus per eos dies celebrandis, quæ non prohibentur in Rubricis generalibus.

9. Dedicatio Ecclesiæ Anniversaria celebratur: cujus nomina sunt multa, & varia, nam Ecclesia vox Græca est, & Concionem significat. *Act. 19.* seu Convocationem *ex Cyrill. Catech. 18.* dicta est Cœnaculum a Cœna Domini, quod *Baron. ann. 57. & 59.* Domus Dei, Orationis; Dominicum, quasi Dei locus; Templum, quasi tectum amplum; Basilica Regis Regum, Martyrium, Confessio, & oratorium, lege *Durand. lib. 1. de Ritibus cap. 1.* jure igitur Dedicatio celebratur: ex auctoritate Apostolica, inquit *Radulp. propos. 17.* Constantinus edixit, *ex Eusebio lib. 4. Athan.* docuit *Apolog. S. August.* habuit in eadem sermonem 252. de tempore, & alios; extant Canones *Felicis IV. & Gregorii I. de consecr. dist. 1. cap. 17. Solemnitates*, ubi affertur exemplum Christi concurrentis ad Encænia, idest dedicationem Templi Jerosolymitani, *Joannis 10.* dedicantur autem, ait *Alcuinus de Cœna Domini*, ut in eis invitetur adventus Angelorum, & homines in eas intrantes etiam ab exilii cogitatione se contineant: *Solve calceamentum de pedibus tuis: locus enim in quo stas, terra sancta est.* Hæc ille. *S. Thom. 3. p. q. 85. art. ad 4.* ideo, ait, consecratur Ecclesia quia sancta est Ecclesia sponsa Christi, & cum octava celebratur, *de consecr. distinct. prædicta*, ad denotandam gloriosam Resurrectionem futuram ejusdem: hæc ibi.

10. Nota parenthesim in oratione Secreta hujus Missæ; ea enim verba, quæ parenthesi claduntur, omitti debent, cum dicitur Missa de Dedicatione alicujus Ecclesiæ, quæ non est eadem ipsa, in qua celebratur; in Dedicatione Basilicarum Salvatoris, Apostolorum Petri, & Pauli, quæ ab universis celebrantur, extra easdem Ecclesias; & in Dedicationibus Cathedralium Ecclesiarum, quæ jubentur celebrari ab omnibus diœcesanis, ne præsente, ad hunc finem facta est parenthesis, quam fere omnes ad hanc forte diem ignoravere. Collecta, & Secreta habentur *in Sacrament. Greg.*

In Dedicatione Ecclesiæ Cathedralis, quæ (ut innuimus, & in secundo Tomo docemus) celebrari debet a Clero Civitatis, & Diœcesis, dicitur *Credo* etiam extra propriam Ecclesiam; sicuti fit in Dedicationibus Basilicarum Salvatoris, & Apostolorum Petri, & Pauli etiam extra eorum Basilicas, ob rationem allatam, cum de Symbolo ageremus, quia & eodem modo, quo totus orbis veneratur Basilicas, Cathedralem alteram Urbis, hoc est, Salvatoris; alteram quasi Cathedralem, nempe SS. Apostolorum, debet unaquæque Civitas, & Diœcesis, magis, minusve, suam venerari Cathedralem, & extra eamdem, in ejusdem gratiam, recitare Symbolum in Missa. Ratio vero eorum, qui dicunt, ideo recitari Symbolum in Dedicatione Cathedralis Ecclesiæ, quia etiam extra eamdem est primæ Classis, non sufficit, quia Festum S. Jo: Baptistæ est & primæ Classis ubique, & tamen extra propriam Ecclesiam, non dicitur *Credo*, neque item alia ratio satisfacit integre, quod nimirum Cathedralis Ecclesia est propria cujusque, & potest dici Dedicatio propriæ Ecclesiæ, de qua *in Rubr. de Symbolo*; quia vere non est ita propria eo sensu, quo loquuntur Rubricæ Missalis, & Breviarii de Dedicatione propriæ Ecclesiæ.

RUBRICA.

11. *In ipsa die Dedicationis Ecclesiæ, Missa dicitur, ut supra.*

GAVANTUS.

Ordo Romanus in Dedicatione Eccles. Non est hujus loci explicare Ritum consecrationis Ecclesiæ: lege interim *Tobiam nostrum part. 1. c. 27. 28. 29.*

RUBRICA.

12. *In ipsa Dedicatione Altaris dicitur Missa, ut supra.*

GAVANTUS.

Antiquitus fiebat annua Dedicatio Altaris, *ex Aug. serm. 152. 255. de tempore*, nam unicuique Altari consecrato assistere Angelum Dei, probant exempla *in Prato Spirit. Sophronii, cap. 4. & 10.*

13. Plura quoque Altaria consecrari in Ecclesia docet *S. Greg. lib. 5. Epist. 50.* ubi agit de tredecim Altaribus dedicandis, quidquid garriant Hæretici.

14. Demum consecratur Altare ad indicandam san-

sanctiratem Christi, *S. Thom. 3. p. q. 83. art. 3. ad 4.* Plura lege Altaribus *apud Tob. nostrum part. 1. c. 7.*

De Rubricis Missarum Votivarum in fine Missalis. XVII.

RUBRICA.

1. *Sequentes Missæ Votivæ, licet pro Sacerdotis devotione quacumque die dici possint per hebdomadam, quando Festum duplex non occurrit, hoc tamen passim, nisi rationabili de causa fieri non debet, sed quoad fieri potest, Missa cum Officio conveniat. Cuique autem diei propria Missa potest assignari, ut Feria secunda, nisi dicatur pro Defunctis, Missa de Sancta Trinitate, Feria tertia de Angelis, Feria quarta de Apostolis, Feria quinta de Spiritu Sancto, vel de Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, Feria sexta de Cruce, vel de Passione Domini, Sabbato de Sancta Maria, in ipsis non dicitur Gloria in Excelsis, nec Credo nisi pro publica Ecclesiæ causa; in Missa autem de Beata Maria in Sabbato, & in Missa Angelorum dicitur tantum, Gloria in Excelsis.*

RUBRICA.

2. *Tempore Paschali in fine Introitus dicantur duo Alleluja, & in fine Offertorii, & Communionis additur Alleluja, ubi non habetur.*

GAVANTUS.

3. Missarum Votivarum de Trinitate, de Angelis, de Spiritu Sancto, de Cruce, & de S. Maria, auctorem aliquo modo dicimus, *in Rubric. gener. 1. p. tit. 4. n. 3.* fuisse Alcuinum; docuimus etiam ibidem, cur Feriæ secundæ tributa fuerit Missa de Trinitate, Feriæ tertiæ de Angelis, Feriæ quintæ de Spiritu Sancto, & de SS. Sacramento, quæ in recognitione Missalis, Clementis VIII. auctoritate, fuit hoc loco collocata, pro solemni Quadraginta Horarum, quam vocant, oratione, & pro quolibet die per annum, & aliis de causis extra ejusdem Festum, & octavam occurrentibus: cui nihil addi debet, neque *Sequentia*, inconsulta Sede Apostolica. Item Feriæ sextæ de Cruce, cui addita Missa de Passione, similem habet causam. Denique, cur Sabbato Missa de Beata Virgine assignata sit, ubi docuimus etiam non posse dici votivas Missas iis diebus, in quibus prohibetur fieri de Festo duplici.

4. Missa de Angelis, *Benedicite, &c.* citatur *in Concilio Constantiensi sessione 9.*

5. Feria quarta dicitur Missa de Apostolis, quæ non ante Pium V. eidem fuit assignata, vel quia successit Missæ votivæ de Charitate, quam eidem Feriæ *Alcuin.* inter votivas assignaverat; vel quia hac die creati fuere Sol, & Luna; Petrus autem Sol Hebræis, Paulus Luna Gentibus, prima Ecclesiæ luminaria; vel quia occupatis aliis Feriis, ex causis supra allatis, hæc Apostolis debeatur, tamquam Patronis totius Ecclesiæ, vel quia die Mercurii obierunt, *ex Ciaconio in vita S. Petri*, aliam causam vide *loc. cit. n. 3.* Collectæ vero de Apostolis auctor est, vel Leo II. *ex Durand. lib. 7. cap. 15.* vel Leo IV. *ex Ligno Vitæ lib. 5. Arnoldi Vujon.*

6. * Quæsitum est: An in Votiva Conversionis S. Pauli facienda sit Commemoratio S. Petri, qui numquam separatur a S. Paulo? Respondeo: nisi vice illius dicatur Votiva communis utrique Apostolo cum intentione ad venerandam Conversionem S. Pauli, quod mihi arridet; omnino numquam separandi erunt ii, quos Ecclesia conjunxit: & licet in Sexagesima videatur eosdem separare in Collecta solius S. Pauli, latenter id facit ob stationem in Ecclesia S. Pauli, quem, tacito nomine proprio, Doctorem Gentium appellat.

7. In Sabbato de B. V. quinque Missæ positæ sunt, pro diversitate temporum accommodatæ, ut consideranti satis aperte patet. Oratio, *Concede*, cum duabus sequentibus habetur in *Sacramentario Gregoriano*, ubi etiam orationes de Cruce Paschales, & non Paschales.

8. Sed quid agendum, quando Missa Votiva exigitur de Assumptione B. V. de Nativitate ejusdem, & ejusmodi? dici potest Missa de B. Virgine ex his quinque votivis, cum intentione ad honorem B. Virginis, &c. alias enim dedecet, vel dicere, *Gaudeamus omnes in Domino diem Festum, &c.* vel immutare tunc verba, *diem Festum, in Commemorationem;* tum quia alia sequerentur incongrua; neque laicorum causa violandæ sunt Rubricæ.

9. Missa *SS. Rosarii* non conceditur omnibus, ut dictum est supra, a S. R. C. *tit. 15. num. 22.* quod si quis habeat onus celebrandi Missam de Rosario, consulat Sacram Rituum Congregationem, quæ aliquando pro ea concessit Missam votivam, ut in Missali die 6. Maji 1625. 7. *Augusti*, & 30. *Septembris* 1628. De Missa S. Mariæ de Carmelo die 8. *Aprilis* 1628. decrevit eadem Congregatio, ut non sit communis omnibus, sed tantum Carmelitis.

10. De Apostolis aliis, quando Votiva occurrit dicenda, si quid ratione temporis desit, puta, *Tractus*, seu *Versus*, cum *Alleluja*, tempore Paschali: *Tractus* quidem desumi poterit ex Missa Votiva SS. Petri, & Pauli; *Versus* autem cum *Alleluja*, tempore Paschali, imo vero etiam Introitus cum accessoriis, ex Festo S. Marci, ut in simili casu jubetur in fine Missæ Votivæ Apostolorum Petri, & Pauli, est enim eadem ratio.

11. Dubitandum est: An in Feriis Adventus, in quibus post *Graduale* omittitur *Alleluja*, si Missæ dicantur Votivæ, & præsertim pro peccatis, & de Passione Domini, omittendus sit *Versus* cum suo *Alleluja*, sed vere non sunt Missæ de tempo-

re,

re, ut Feriæ Adventus, Quatuor Temporum, & Vigiliarum, quæ jejunantur, in quibus *Graduale* tantum dicitur; & sic Votivæ participant de Festis, quorum sunt Votivæ, ita decet post *Graduale*, idest lamentum, audiri *Alleluja*, extra Septuagesimam, ad aliqualem lætitiam exprimendam, ut in Rubricis generalibus enarravimus. * Vide Missam Votivam de B. V. ab Adventu ad Nativit. Domini, in qua reperies *Alleluja*, ut in Festis; omnes autem Votivæ institutæ sunt in eodem gradu, licet aliqua minus solemnitatis visa sit habere, quam aliæ, ut de Passione, pro peccatis, infirmis, & ejusmodi: optima igitur Missalis Rubrica.

12. Observandum vero est infra Oct. Paschæ, si Votiva cantetur pro re gravi, in ea non dici *Graduale*; quod convenit illi Octavæ, non Votivæ Paschali, ita Ruiz in suo Cærem. & bene, neque in fine dicerem duo *Alleluja* ad *Ite Missa est.*

13. In aliis votivis Sanctorum, vel dicitur Missa propria Sancti, si habet, mutato in Collecta verbo, *Natalitia Festa*, & ejusmodi, in *Commemorationem:* desumptis item, vel *Tractu*, vel *Versibus* cum *Alleluja*, vel etiam *Graduali*, si opus est, ex Missa de Communi, vel certe tota Missa dicatur de Communi, prout ratio temporis sive Paschalis, sive non Paschalis requirit. Paschale vero tempus durat, ut diximus, usque ad Sabbatum post Pentecosten inclusive.

14. Missa *de quindecim Auxiliatoribus*, quæ impressa est Venetiis, rejecta est a Sacra Rituum Congreg. *die* 16. *Januarii* 1617. * ita ut neque retineri possit in calce Missalis sub pœnis librorum prohibitorum, eodemque modo rejecta est Missa *de Patre æterno* Matriti edita, & Missa *de S. Gregorio pro Vivis* Venetiis impressa. Extant Decreta prælo data *die* 8. *Aprilis* 1628.

15. In Votivis pro gratiarum actione additur Oratio propria, quæ post Votivam de SS. Trinitate, eo modo, quo diximus *supra part.* 1. *t.* 7. *n.* 7. *& tit.* 9. *num.* 14.

16. In Missa ad postulandam gratiam Spiritus Sancti, quæ est eadem, & de Spiritu Sancto, mutantur Orationes, & dicuntur ea, quæ habentur in fine ejusdem Missæ Votivæ de Spiritu Sancto: & leguntur *in Sacramentario Gregoriano.*

17. Aliæ Missæ Votivæ pro diversis rebus dici possunt quacumque die, nisi fuerit Dominica, vel Officium duplex, sed tamen passim non dicantur, nisi urgenti de causa, ut supra dictum est de aliis Missis Votivis.

18. Additæ sunt enim tredecim aliæ Missæ Votivæ prædictis, pro aliis necessitatibus, de quibus aliqua notatu digna nunc enarrabimus, & quidem quæ ad Summum Pontificem Creandum, Creatum, Coronatum, attinent, qui est caput Ecclesiæ, nemo eas vocabit in dubium, cum pro eodem in Canone semper orandum sit distincte, in Collectis etiam Oratio pro Papa est satis frequens, & in solemnioribus anni temporibus. Patebit adhuc multo magis ex Ritu mox laudando circa Episcopos locorum proprios. S. Leo in suæ assumptionis anniversario sermonem habuit, immo Romam conveniebant eodem die alii Episcopi; ut videre est *in Epist. Hilarii Papæ ad Ascanium.* Prima ergo vice poterit hæc Missa dici etiam in Dominica, seu Festo duplici, idest Missa, ut in Cathedra S. Petri: tam in creatione Papæ, quam in coronatione, mutata Collecta, cum *Credo*, ut in Missali dicitur. In Anniversario eadem dici debet.

19. De Anniversario Electionis, seu Consecrationis Episcopi extat Canon *Felicis de consecr. dist.* 1. *Solemnitates*, dicebatur autem Natalis dies Episcopi, *ex S. Ambros. lib.* 8. *Epist.* 60. *ad Felicem, edit. Romæ Paulin. Epist.* 16. *ad Delphinum; ex Hilario prædicta Epist. ad Ascanium.* Nota in Rubrica particulam, *seu* * nam sonat (&) ut patet aperte *in Rubrica de Symbolo circa finem; & in Rubr. de coloribus parament. n.* 2. *circa finem*, quare utraque celebrari potest. Apud Græcos in Menologiis notantur dies Ordinationum Sancti Basilii, S. Joan. Chrysost. & aliorum. Apud Romanos vide, quæ scribit *S. Ambrosius de Felice Comensi Episc. l.* 8. *Epistola* 60. *cit. S. Augus. de Aurelio Carth. serm.* 32. *de verbo Domini, & de suamet Ordinatione anniversaria hom.* 24. *&* 25. ex quibus patet, si altera tantum celebretur, consecratio potius, quam electio celebranda erit.

20. Si igitur venerit in die festivo, Missa erit de Festo, cum Commemoratione de Episcopo, *Cæremon. Episcop. lib.* 2. *cap.* 55. In Oratione autem nominatur Episcopus, & Civitas, quia Ecclesia, sine additamento significat universalem Ecclesiam; si vero in die festivo Missa dicitur, ut in *Missali, & emendato Cæremoniali*, cum unica Oratione, *Gloria, Credo*, & Præfatione communi, sive de tempore, vel habentem rationem temporis, quia forte infra Octavam occurrat.

21. In sequentibus Missis nulla est difficultas. Ante Pium V. erant in usu, & in *Sacramentar. Gregor.* leguntur Orationes *pro iter agentibus, pro quacumque necessitate, remissione peccatorum, tempore belli, pace, vitanda mortalitate* (cujus Missæ dicitur auctor Clemens VI. *in ligno vitæ lib.* 5.) *& pro infirmis*, sed & Missæ *pro infirmis* meminit *Chrysost. homil.* 77. *in Joann.* Missam *pro moribundo* innuit *Joann. Diac. l.* 4. *de vita S. Greg. c.* 86.

22. Missa pro Sponso, & Sponsa dicenda est extra diem Festum de præcepto *ex propria ante eamdem Missam Rubrica*, quæ Missam Dominicæ seu Festi celebrari jubet cum Commemoratione benedictionis, si vidua sponsa est, non benedicitur cum hac Missa, etiamsi vir nunquam nupserit: si vero nupserit vir, & virginem ducat, ubi ea viget consuetudo, poterunt nuptiæ benedici cum hac Missa, ut habetur expresse *in Rituali Romano Pauli V.* cæterum Missæ sacrificium offerri solitum in nuptiis, docet aperte *Tertull. ad uxorem lib.* 2. *in fine*, unde sufficiam, inquit, ad enarrandam felicitatem ejus matrimonii, quod Ecclesia conciliat, & confirmat oblatio; oblationis autem nomine intelligit Missam, *Baron. Anno* 57. *n.* 49. Videamus Rubricas.

RUBRICA.

23. *Dicto, Pater noster, Sacerdos antequam dicat, Libera nos quæsumus Domine, stans in cornu Epistolæ, versus Sponsum, & Sponsam ante Altare genuflexos, dicit super eos sequentes Orationes.*

GAVANTUS.

Tenente librum Ministro ante eum, & dum recedit a medio, seu accedit ad medium, genuflectant semper Sacramento, verum congrue post septem petitiones Orationis Dominicalis, petit confestim Sacerdos, quæ sunt utilia Sponsis coram eodem Sacramento, ut efficacius obtineat, & iterum revertitur ad preces Ecclesiæ pro iisdem etiam Sponsis dicens: *Libera nos, etc.* Orationes autem pro Sponsis sunt Ordinis Romani. Poterit suo loco dari Pax cum instrumento osculato a Sacerdote per Ministrum Sponso, & Sponsæ.

RUBRICA.

24. *Postquam sumpserit sanguinem, communicet Sponsos.*

GAVANTUS.

Ex Tertulliano de Monogamia cap. 11. illi (Sacerdotes) sic dabunt viros, & uxores, quomodo buccellas, quas supra docuimus esse particulas cum *Baron. supra cit. n.* 49. licet *Albaspin.* aliud ibi intelligat.

RUBRICA.

25. *Sacerdos, antequam populo benedicat, conversus ad Sponsum, & Sponsam, dicat:*

GAVANTUS.

Hoc est, in cornu Epistolæ, ut supra, & ut de vicino libro commode legat.

Benedictio specialis danda est ante generalem, quasi ante partem aliorum.

26. Aspersio Sponsorum, quæ fit cum aqua benedicta in fine, fiat cum aspergillo, & aqua, & cum signo Crucis super eos, eo modo quo dicitur in *Rituali Romano: in benedictione Mulieris post partum, & aliarum personarum.* Benedictio vero hæc Sponsorum firmata fuit Evaristi Decreto *epist. ad Episcop. Africanos.*

27. Ultimo loco ponuntur Orationes diversæ, ad libitum dicendæ, quando non est Festum Duplex, circa quas hæc occurrunt notanda; & primo: Regulam illam *de eodem non fit in Missa bis, per modum principalis, sive sit Festum, sive sit Votivum, et per modum simul Commemorationis;* veram esse, & habere locum in sensu formali Commemorationis, quæ dicit ordinem ad Officium: quod accidit in Collectis ordinarie non ultra tertiam in Missa: non autem locum habet illa regula in Collectis pure accessoriis remotioribus a prima: nec in iis, quæ addi possunt usque ad quinque, seu septem, ut supra dictum est *in* 1. *part. Rubr. tit.* 9. *de Orationibus num.* 12. Prima pars probatur *ex eodem tit.* 9. *n.* 15. ubi ideo in Missis de Beata Maria dicitur Oratio de Spiritu Sancto, & in Votiva de Apostolis, pro *A cunctis*, dicitur, *Concede*, de B. V. ut ibidem adnotavimus. Altera pars manifeste patet, quia alioquin sequeretur quod (quando plures dici possunt Orationes) inter quas certum est, fieri semper mentionem de B. V. in Oratione *A cunctis*, vel *Concede*, nunquam in Missa potest dici Oratio ad poscenda suffragia Sanctorum, *Concede quæsumus, &c.* neque alia *Pro Congregatione, et familia*, in quibus fit mentio de Beata V. & essent frustra in Missali quod non debet dici. Idem in Missa de Spiritu Sancto Votiva cum quinque Orationibus non posset unquam dici Oratio ad postulandam continentiam *Ure igne S. Spiritus, neque pro devotis amicis* in qua etiam nominatur Spiritus Sanctus. Item in Votiva de Apostolis, & in aliis Missis, in quibus dicitur *A cunctis*, & tertia est ad libitum, non posset unquam dici Oratio *Pro constituto in carcere*, in qua nominatur B. Petrus, ergo ultra vicinorem accessoriam, quæ Commemorationem sapit & debet esse diversa a prima Collecta, nihil refert, an in aliis pure accessoriis, & remotioribus a prima mentio de novo fiat eorum, qui in prima, vel altera Collecta fuere nominati, qua concessa distinctione, certe nihil erit frustra positum in Missali Romano.

28. Prima tamen Oratio ex his Votivis, nimirum, *ad poscenda suffragia Sanctorum*, non debet dici, quando dicitur *A cunctis*, quia eadem sunt ut ex titulo earumdem patet: poterit autem illa prima, *Concede*, dici in ea Missa, quæ habet secundam *Concede*, de B. V. & admittit quinque vel septem Orationes, suo loco congruo post Orationem tertiam, si propria sit assignata: vel poterit, & a majoribus quandoque juberi, ut dicatur, etiam in Duplicibus, pro re gravi, & publica causa, sicut alias, *Deus refugium nostrum et virtus, etc.* & his modis non erit superflua in Missali; qua de re acute dubitavere nonnulli. Auctor ejusdem primæ Orationis nescitur: sed meminit *Abbas Grimoldus in lib. Sacramentorum apud Pamelium in tom.* 2. *Liturgicon Ecclesiæ Latinæ.*

29. Orationis *A cunctis* jam dedimus auctorem, & declaravimus N. quod in ea habetur, ac dimus hoc loco; pro dignitate Patroni nominandi in illo N. Ante Apostolos quandoque nominationem fieri, ut S. Michaelis, vel S. Jo: Baptistæ, ex Decreto Sac. Rit. Congreg. 22. *Augusti* 1620. & ex Rubric. Missalis sub Urbano XIII. recogniti *titul. de Commemorationibus* 7. *n.* 5. *in fine*.

30. Oratio *pro se ipso Sacerdote* (quod supra docuimus) dici non debet in Missa, cui interest prius Episcopus, vel eo major, vel Princeps magnus

ex

ex Burchard. in Ord. celebr. Missæ, potius orandum est pro Prælato, seu Principe præsente, quod fit ob reverentiam eorumdem majorum. Habetur autem Collecta hæc *in lib. Sacramentorum Abbatis Grimold. cit.*

51. *Idem Abbas Grimoldus* meminit ibidem Orationum, *pro navigantibus, et ad humilitatem postulandam*, reliquæ, *pro Papa, Imperatore, Rege, Prælatis, contra persecutores Ecclesiæ, contra male agentes, ad pluviam, serenitatem, repellendas tempestates, pro peste animalium, petitione lacrymarum, tentatis, et tribulatis, ad malas cogitationes repellendas, ad continentiam postulandam, pro devotis amicis, pro salute vivorum*, habentur *in Sacramentario Gregoriano.* * At in Oratione *pro Imperatore*, adde *electo*, si nondum est coronatus, ut dictum est in Benedictione Cerei Paschalis, est enim eadem utrobique ratio.

52. Ultima *pro vivis, & defunctis*, cum duabus sequentibus tribuitur August. tamquam auctori *a Durand. lib. 4. cap.* 15. & idem affirmatur *in Sacramentario Gregoriano.*

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gavant. num. 3. — *Missarum Votivarum de Trinitate, etc.*) Quia fuso calamo disseruimus de Missis Votivis, & omnia ad eas spectantia collegimus in nostris Additionibus, & Observationibus *ad tit. 4. primæ partis*, ideo evolvenda sunt ea, quæ ibi tradidimus; nihilominus etiam sub hoc titulo sequentia addemus.

II. Gavant. num. 9. — *Missa SS. Rosarii, etc.*) Si quis habeat onus celebrandi supradictam Missam de SS. Rosario, vel S. M. de Monte Carmelo; Gavantus *supra num.* 9. ait consulendam esse S. R. C. quæ aliquando pro ea concessit Missam Votivam prout in Missali, nempe Missam illam B. V. quæ in fine Missalis designatur pro tempore currenti; verum supra hoc dubium legantur ea, quæ a nobis dicta sunt in nostris Observationibus *ad tit. 4. primæ partis n.* 30. ubi resolvimus celebrari posse Missam propriam de SS. Rosario; & quamvis Gavantus *sup. n.* 8. dicat, quod quando exigitur Missa Votiva de Assumptione B. V. vel de Nativitate ejusdem, & hujusmodi, recitanda sit una Missa de B. V. ex quinque Votivis, quæ sunt in Missalis fine, cum intentione ad honorem B. V. nihilominus magna est in utroque casu disparitas; ideo enim pro Votiva Assumptionis, & Nativitatis non est dicenda propria illarum Festivitatum, quia extra Octavam, & Festum prædictæ Assumptionis, &c. dedecet, ut idem Gavantus adnotat, vel dicere: *Gaudeamus omnes in Domino, diem Festum, etc.* vel immutare tunc verba *diem Festum* in *Commemorationem*; tum quia alia sequerentur incongrua, sed hæc incongrua profecto non sequuntur in illa Missa SS. Rosarii, quæ nunc pro Ecclesia universali in Missali Romano in Dominica prima Octobris dicenda præscribitur; adeoque poterit dici ab omnibus, quando exigitur Missa Votiva de SS. Rosario, & idem nunc dicerem de Missa Votiva B. V. de Monte Carmelo, nisi obstaret Introitus, qui est idem ac in Missa Assumptionis, &c. Si exigatur Missa Votiva B. M. V. de septem Doloribus, posset dici illa, quæ nunc habetur in Missali Romano, additis iis, vel mutatis, quæ in eadem Missa notata sunt. Cætera, quæ spectant ad Missas Votivas supra fuse tradidimus *ad tit. suprac.*

III. Gav. num. 17. — *Nisi urgenti de causa.*) Docet Gavantus, Missas Votivas dici posse quacumque die, nisi fuerit Dominica, vel Officium Duplex; & addo, vel etiam dies, in quo excluditur quodcumque Officium Duplex, ut alibi cum eodem dixi, quales sunt dies infra octavas Epiphaniæ, Paschatis, &c. ut videre est apud eumdem Gavant. *supra part. 1. tit. 4. lit. O.* Lohner tamen *part. 4. tit. 1. n.* 8. adstruit, quod seclusa speciali prohibitione, probabile est ob quamcumque rationabilem causam licitum esse, Missas Votivas, in quovis Festo duplici, non majori saltem, legere; & adducit pro sua opinione auctoritatem P. Gobat, qui *num.* 708. idem docet cum Henriquez, Tannero, & aliis. Porro pro causa rationabili idem auctor, nimirum Gobat, sequentes agnoscit. Primo, ut satisfiat fundationi, quemadmodum multi sentiunt. Secundo juxta alios, & nominatim juxta Jordanum *n.* 500. promissio, & stipendium acceptum pro certa Missa. Tertio, malum publicum, vel privatum avertendum, bonumve procurandum. Quarto, quando sacrum ordinarium est valde longum, & nequit sine incommodo notabili, vel sacrificantis, vel audientis dici, quo modo facile permittenda est mutatio Missæ, in qua Passio Dominica legitur, in Votivam de Passione, si audiens, vel sacrificans debilitate capitis, oculorum, pedum, viscerum laboret; Tambur. *lib. 2. cap. 6. §. 1. n.* 12. Quinto, singularis devotio, vel facturi, vel audituri sacrum. Dico singularis, si enim vulgaris sit, melior est conformatio cum Rubricis, quia per subjectionem gratius Deo obsequium præstatur. Hæc Lohner ibidem; ego tamen non ita libenter admitto omnes prædictas causas veluti sufficientes ad celebrandam Missam Votivam diebus vetitis. Et pro nunc solum admitto illam quarto loco positam, nimirum quando sacrum ordinarium est valde longum, & ob malam affectionem oculorum, vel aliam similem causam non potest a sacrificante legi sine notabili incommodo Missa diei currentis.

IV. Gavant. num. 19. — *De Anniversario Electionis, seu Consecrationis Episcopi, etc.*) Etiam apud antiquos vigebat ista consuetudo, ut Anniversaria dies Consecrationis Episcopi annua celebritate recoleretur. Dies hæc, ut optime notat Gavant. Natalis Episcopi vocabatur, & plurimi extant Patrum sermones singulis annis, ea recurrente, habiti ad populum. Præter Patres a Gavanto allegatos etiam Augustinus, eum a se celebrari annum ordinationis diem asserit, quasi tunc primum, gravissima illi Episcopatus sarcina esset imposita. Hinc

ut gratiam divinitus obtinerent, & vires ad digne sustinendas Apostolici muneris partes, se Fidelium precibus commendabant.

Circa hujusce solemnitatis Ritum duo observanda occurrunt. Primum est, ordinem Episcoporum inter se ex tempore Consecrationis, semper fuisse servatum: Concilium Milevitanum anno 402. celebratum *Can.* 13. necnon Africanum anno 407. *Can.* 53. & ut hic ordo retineretur, ac ne lis aliqua suboriri posset de tempore Consecrationis ex cit. Concilio Milevitano anno 402. *Can.* 14. & Africano *Can.* 56. Episcopi ordinati literas accipiebant ab Ordinatoribus manu eorum scriptas cum Consule, & die. Aliud, quod observandum occurrit, circa Ritum inaugurationis Episcopi, est, quod talis anniversaria dies suæ Consecrationis tamquam solemnis, & festiva a sua Ecclesia celebrabatur, ut colligitur ex Bousac *in Notis Theolog. dissert.* 28.

V. Gavant. n. 20. — *Si igitur venerit in die festivo.*) Quamvis de hac Missa, quæ solet celebrari in die anniversario Consecrationis Episcopi, nonnulla dixerimus in Additionibus nostris ad supradictum *titul. 4. primæ partis*, nihilominus hic addere lubet, quod hæc Missa solemnis celebratur vel per Episcopum ipsum, vel per aliquam dignitatem, seu Canonicum, (pro Episcopo præsente); quæ quidem Missa, si dies anniversaria Consecrationis Episcopi venerit in die aliquo festivo, celebrabitur de Festo cum paramentis eidem convenientibus, & cum Commemoratione pro Episcopo, juxta Cæremon. Episcop. *l. 2. c.* 35. sed sub unica conclusione, ut præscribitur in Rubrica talis Missæ. Si vero talis dies Consecrationis Episcopi veniret in die non festivo, sed feriali, tunc celebrabitur Missa prout in Missali in paramentis albis, & cum unica tantum Collecta pro Episcopo, nimirum: *Deus omnium Fidelium Pastor & Rector, &c.* & si Episcopus celebret, dicat in Oratione *Me indignum famulum tuum, quem huic Ecclesiæ, &c.* sed in reliquis serventur ea, quæ in Missa solemni Episcopali, vel coram Episcopo celebrata servanda sunt.

Quamvis S. R. C. die 28. Augusti 1627. apud nostrum Gavant. *prima part. tit.* 9. *n.* 16. *lit.* i §. *Accidit etiam*, decreverit, quod: *Commemorationis pro publica causa non fiant in Festis primæ Classis;* excipitur tamen hæc Commemoratio Consecrationis Episcopi, & ratio est, quia hæc Oratio non modo est pro publica causa, sed cadit etiam sub præcepto, cujusmodi non est Commemoratio, de qua loquitur supradictum Decretum, quæ scilicet est Commemoratio pure Votiva; nec Commemoratio disconvenit etiam aliquando in Festis primæ Classis, ut patet de Commemoratione Dominicæ, quæ numquam omittitur, etiam in Festis primæ Classis. Non adduco exemplum Commemorationis S. Anastasiæ, quæ fit in secunda Missa diei Nativitatis Domini, quia, ut alibi dixi, talis Oratio introducta fuit ratione Stationis, quæ fiebat in Ecclesia S. Anastasiæ, quando celebrabatur dicta secunda Missa; unde rigorose loquendo non est Commemoratio alicujus Festi simplicis. Dicta autem Commemoratio Consecrationis Episcopi, quæ fit in Festo etiam primæ Classis, facienda est, ut dixi, sub unica conclusione cum Oratione Festi.

De Rubricis Missarum pro Defunctis. XVIII.

GAVANTUS.

1. Missæ Mortuorum imitantur triduanam Christi sepulturam, sicuti etiam in illo triduo; ita & in his Missis omnia laudis cantica subticentur; & solemnitates omnes subtrahuntur. *Durand. lib. 7. cap.* 35. & nos jam multa diximus supra *in Rubr. gener. part.* 1. *tit.* 5. *& part.* 2. *tit.* 13.

2. Introitus constat duobus versibus, quod alias non fit, nimirum, *Te Decet*, & *Exaudi Orationem*: vel quia secundus succedit in locum, *Gloria Patri*, vel quia optamus Defunctis stolam binam animæ, & corporis. *Durand. lib.* 6. *cap.* 52.

3. Offertorium habet *Versum* ad modum Responsorii: ejusmodi erant antiqua omnia Offertoria, *ex Durand. l. 4. c.* 27. in quo R. explicat illud verbum *Inferni*, idest Purgatorii, qui est locus inferior, & non differt ignis utriusque loci, nisi in duratione, cætera conveniunt, & significant, ne Deus obliviscatur animarum.

4. *Communio* etiam est unica in tono Missali cum repetitione, & ℣. *Requiem*, ut in Responsoriis, ad instar antiqui Ritus Ordinis Romani, in quo communicante populo, versus *Communio*, cantabatur cum additione ℣. *Gloria Patri, &c. Microlog. cap.* 18.

5. Quis auctor Sequentiæ? ex Auctore Ligni Vitæ *lib.* 1. *cap.* 70. S. Gregorius est; ex Stephano Proysthinio *lib.* 1. *de* 4. *noviss. cap.* 5. S. Bernardus, cujus initium, inquit ille:

Cum recordor moriturus,
Quid post mortem sim futurus,
Terror terret me venturus,
Quem expecto non securus,
Terret dies me terroris,
Dies iræ, ac furoris,
Dies luctus, ac mœroris,
Dies ultrix peccatoris.
Dies iræ, dies illa, &c.

At hi quaterni sunt versus, reliqui terni, sed Bzovius *ann.* 1294. *n.* 37. *et* 38. *ex Leandro Alberto*, eam tribuit Latino Card. Ursinio, seu Frangipanio, & idem est. Alii tribuunt aliis, Augustino de Biella Ordinis Eremitarum S. Augustini, qui erat in humanis anno 1491. *Joseph Pamphilius in Chronic. August.* ex fama tamen, qui etiam se legisse ait *in Annal. Prædicator.* F. Humbertum quintum Generalem Magistrum auctorem dici, qui obiit anno 1274. *Angelus Ellius in Speculo Spirituali*, facit auctorem innominatum ex Ordine S. Francisci: nominatus autem Thomas de Celano (qui vivebat an. 1250.) a *Barthol. Pisano in conformitatibus D. Franc. lib.* 1. *fruct.* 11. cui ergo credam, ne-

neficio. Mentio Sybillæ in tertio versu indicat recentiorem esse hanc Prosam S. Gregorii, qui in suo Sacramentorum lib. nihil prorsus Gentilitatis habet.

6. In die depositionis, & anniversario Summi Pontificis dicitur prima Missa, quia, quæ raro adhibentur, pretiosa reputantur, neque quotidiana vilescunt consuetudine, *Amalarius lib. 3. c. 40.* & ideo Missa semel in Anno constituta in Commemoratione omnium Defunctorum dici jubetur in Exequiis Summi Pontificis, & Episcoporum.

7. Pro Defunctis Cardin. eadem prima Missa dicenda est, mutatis Orationibus. Rubrica quidem non præscribit, sed usus ita declaravit Rubricam: quia sunt Episcopis majores, pro Diacono tamen Card. Oratio, *Inclina*, ut in Missali, additis verbis Diaconi Card.

8. Quid pro Sacerd. Defuncto? licet de eo Rubrica meminerit inter Defunctum Episcopum, & Cardinalem; non tamen iisdem æqualem eum facit, & rationabilis consuetudo est in plerisque Ecclesiis majoribus Urbis, ut dicatur Missa secunda mutata Oratione, ratione cujus videtur in Rubrica prius de Sacerdote, quam de Cardinali, mentio facta fuisse: si tamen dicatur Missa prima, favet Rubrica in fine Missarum pro Defunctis, quæ concedit Epist. & Evang. unius Missæ dici posse in alia quacumque Missa pro Defunctis.

9. Oratio in *tertio*, vel *septimo* dicenda *ex Amalar. lib. 3. c. 44.* dicitur ad celebritatem quamdam in propriis diebus 3. 7. 30. unde non debet dici in iis diebus, qui occurrunt inter tertium, & septimum, neque post septimum usque ad trigesimum, in quibus dicitur Missa, ut in quotidianis: alias esset mendacium in Collecta, qui dies, sicut etiam anniversarius, numerari debent a die obitus, seu depositionis, ut patet ex Collectis, in quibus fit mentio depositionis, nam Sanctus Ambrosius *Sermone 70.* accipit depositionis vocabulum, tam pro sepultura, quam pro obitu, licet Ecclesia videatur distinguere inter obitum, & depositionem, *in tit. 2. Missæ Defunct.* si contendas distingui, numerabis hos dies a die sepulturæ, qua potiori jure subjacet Defunctus Ecclesiasticæ curæ: vel sequere locorum consuetudinem, nisi testatoris verba aliud sonent. Fiunt ubique anniversaria pro Defunctis extra diem præcisum anni, & non incongrue cum propria Missa.

10. Missa *in die nono* non est amplius in usu, *& Aug. in Genes.* novemdiale pro Defunctis redarguit. Quadragenarium diem coluit *S. Ambros. in obitu Theodosii Orat. de eodem.* Alii alios dies, quos non probante Romana Ecclesia non observarunt amplius, exceptis Exequiis Papalibus.

11. Sed pro prædictis Ecclesiasticis in *tertio*, *septimo*, *trigesimo*, *& anniversario*, quæ Missa? quæ Oratio dicenda erit? in his diebus repetenda est Missa, quæ dicta est in die depositionis, sicut fit pro laicis in iisdem diebus 3. 7. & 30 ex propria Rubrica; oratio vero semper erit propria Episcopi, vel Sacerdotis, neque refert in ea non fieri mentionem de 3. 7. & 30. anniversario, nam eadem Oratio pro Papa dicitur in obitu, & in anniversario, nulla facta in ea anniversaria mentione.

12. Missa quoque est eadem in obitu, & anniversario Papæ, cur non etiam erit Episcopi? Cardinales autem eodem privilegio mortis gaudent, quo Episcopi, & in hujusmodi functionibus post mortem sunt æquales. Extra prædictos dies, Missæ dicuntur, ut in quotidianis Defunctorum, cum propriis Orationibus.

13. In titulo *Pro Patre, & Matre*, addita est vox, *Sacerdotis*; nam aliam de Patre cujusque non convenit Oratio in ore Sacerdotis, ut patet audienti.

14. Missæ, quæ circumferuntur *S. Gregorii pro vivis, & defunctis*, neque sunt Sancti Gregorii, neque sunt approbatæ a Sancta Sede Apostolica, immo rejectæ, ita ut neque in calce Missalis retineri possint, ex Dec. S. R. C. *die 8. Aprilis. 1628.*

15. Pro eo, qui proxime obiit, longe tamen a nobis, prima vice potest dici Missa, ut *in die tertio*, omisso verbo *tertium*.

16. N. exigit nomen Defuncti, si tamen est nobilis, vel consuetudo sit nominandi omnes in Collecta, & Orationibus.

17. Habentur *in Sacramentar. Gregor.* Oratio *Fidelium Deus*, cum Secreta, & Postcommunione in Anniversario. Pro Episcopo, *Deus omnium Fidelium.* Pro Sacerdote, *Præsta.* Pro Defuncto, *Inclina, & Absolve.* Pro Fratribus, Secreta pro iis, qui in Cœmeterio, tres consuetæ, pro pluribus *Deus cui proprium*, & *Animabus*, cum duabus seqq. reliquæ sunt recentiores, ex quibus illæ duæ, quæ pro Episcopo, vel Sacerdote additæ sunt post eam utrique communem; *Deus qui inter Apostolicos &c.* convenientius dicuntur in iis Missis, in quibus per modum Commemorationis dici debet Oratio pro prædictis iisdem: vel certe positæ sunt ad varietatem.

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

1. Gavant. n. 6. — *In die depositionis, & Anniversario Summi Pontificis, &c.*) Dicitur Missa prout describitur a Gavanto *supra* cum Oratione: *Deus qui inter Summos Sacerdotes, etc.* illa nempe, quæ est prima inter Orationes diversas pro Defunctis cum sua Secreta, & Postcommunione. Vide Rubricam particularem positam in Missali ante has Orationes diversas. Et si pro pluribus celebretur Anniversarium, Oratio, *ut supra*, dicitur in numero plurali. Pro defuncto vero Episcopo item dicitur prima Missa, quæ est in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum cum unica oratione, quæ erit pariter — *Deus, qui inter Apostolicus, etc.* cum sua Secreta, & Postcommunione, ut habetur in Missali inter orationes diversas pro Defunctis, Guyetus *lib. 4. cap. 23, quæst. 29.*

II. Gav. n. 7. — *Pro Defuncto Cardinali* tam in die obitus, quam in Anniversario dicitur eadem prima Missa, sed advertere oportet si sit Episcopus, Presbyter, & Diaconus Cardinalis, ut advertimus in nostris Additionibus ad *tit.* 5. 1. *part. sub n.* 11.

III. Gav. n. 8. — *Quid pro Sacerdote Defuncto, etc.*) Supradictam primam Missam sic restringit Guyetus infra citandus, ut non pro omnibus universim Sacerdotibus in die eorumdem obitus, vel Anniversarii impendatur, sed pro insignioribus dumtaxat, his videlicet, qui in dignitate aliqua, puta Abbatis, Generalis Ordinis, Præpositi Decani, Archipresbyteri, Archidiaconi, & similibus constituti, celebriores obtinent Exequias: quales itidem, immo & multo ampliores adhiberi mos est in Funeribus Imperatorum, Regum, Principum, & Magnatum, quibus proinde si quis eamdem primam Missam pari ratione tribuendam asserat, nihil illi repugnat, ita supracitatus Guyetus *lib. 4. cap. 23. qu. 27. n.* 11.

IV. Gav. n. 15. *Pro eo, qui proxime obiit, etc.*) Diximus supra in nostris Additionibus *ad tit.* 5. 1. *partis* quod cum primum habita fuerit notitia obitus alicujus personæ defunctæ in loco distanti, cantari potest Missa solemnis *de Requiem*, ut in die obitus pro tali Defuncto etiam in die Festo Duplici, quod non sit de præcepto, & ibi allegavimus Decretum S. R. C. editum *die 4. Maji* 1686. quo confirmata fuit hæc sententia.

Reliqua spectantia ad hujusmodi Missas Defunctorum vide in nostris Additionibus, & observationibus ad supradictum *Tit.* 5. 1. *partis.*

Quoniam vero ibid. sub *n.* 8. nostrarum Observationum, & Additionum varia innuimus Decreta spectantia ad Missas defunctorum in Altari privilegiato celebratas, lubet superaddere hic sequens Decretum a S. C. Congregatione emanatum sub die 3. Julii 1706. & a Clem. XI. S. M. confirmatum; unde habetur in suo Bullario particulari *p. 2. Const. 2.* & in Buliario edito Luxemburgi tom. 8. *par. 2. Decreto* 2. Refero Decretum hic prout jacet — Cum in Brevibus Concessionis indulgentiarum pro Altaribus Privilegiatis apponi soleat Clausula — *Dummodo in illa Ecclesia tot Missæ quotidie celebrantur*, & aliquando ex accidenti idem Missarum numerus præfixus non possit in eisdem Ecclesiis haberi: ideo quæritur: Primo — An absentibus Religiosis ex causa Prædicationis tempore Quadragesimæ, & Adventus, vel quando occasione Festivitatum, vel Funerum, aut similium, a Superioribus ad celebrandum alio transmittuntur, Indulgentiæ concessæ cum certo numero Missarum, qui ob dictas causas adimpleri non potest, prorsus cessent, vel pro tempore, quo numerus non fuerit adimpletus, sint suspensæ, vel potius remaneant in suo robore? *Secundo*: An idem sit statuendum, deficiente præfixo numero Missarum ob infirmitatem Sacerdotum tam Sæcularium, quam Regularium? *Tertio*, an pariter idem sit statuendum, deficiente numero Missarum ob absentiam ab Ecclesiis Sæcularibus Canonicorum, & Sacerdotum per aliquot dies, & Menses? *S. C. Concilii censuit* ad primum *quoad primam partem pro tempore Adventus, & Quadragesimæ remanere suspensas, non autem in reliquis, dummodo raro contingat;* ad secundum *non remanere suspensas;* ad tertium *satis provisum in primo.*

De Rubricis Benedictionum. XIX.

GAVANTUS.

1. Benedictio hic sumitur pro prece, qua ecclesiastico more rebus ipsis specialis sanctitas impertitur; ita ut in usus profanos illæ deinde transferri non possint, & aliæ quidem sunt constitutivæ benedictiones, aliæ invocativæ, *ex Cajet. 2. 2. q. 88. art.* 11. Illæ quidem, per quas sive res sive personæ divino cultui destinantur, hæ vero sunt, per quas a Deo, vel rebus, vel personis imploratur auxilium divinum: primi generis sunt benedictiones aquæ, vestium sacerdotalium, mapparum Altaris, Corporalium, & Vasculi pro sacrosancta Eucharistia, de quibus in Missali agitur, quia communes esse possunt simplici Sacerdoti privilegiato, seu delegato, nedum Episc. seu Abbati. Secundi generis aliæ sunt: *Agni in Paschate, ovorum, panis, novorum fructuum, cujuscumque comestibilis, candelarum, loci, domus novæ, thalami, & novæ navis,* quæ in Missali descriptæ sunt citra præjudicium aliarum, quæ in Rituali Rom. habentur; quia hæ a quocumque Sacerdote fieri possunt, & fieri sæpius contingit, neque Rituale Roman. sicuti Missale, cuicumque facere suppetere solet.

2. Origo harum benedictionum, quæ fiunt per verba Sacerdotis, addito signo Crucis, absque ullo dubio ab Apostolis est: neque desunt, qui in hanc causam illud Apostoli Pauli explicant: 1. *Tim. 4. Formam habe sanorum verborum, quæ a me didicisti*: sanorum, hoc est, quæ sanare possunt creaturas, sive insensibiles, sive sensibiles.

3. Habitus benedicturi Sacerdotis erit Superpelliceum, & Stola regulariter alba; aliquando violacea, ut infra, nam color albus designat puritatem communicandam rebus benedicendis; violaceus autem adhibetur congrue in benedictione conjuncta cum exorcismis ad effugandos dæmones, unde adaquam benedicendam eo colore utimur; potest tamen adhiberi Stola coloris tempori convenientis, ut dicitur *in Rubricis Ritualis Romani.*

4. Stando semper benedicat Sacerdos, & aperto capite, manuque formet Crucis signum versus rem, ubi est nota ✠ & idem ipsam aspergat in fine ter, hoc est, in medio, a dexteris, & a sinistris rei.

5. Super Altare quidem benedicendæ res collocari poterunt: non autem esculenta, quæ omnino super mensam ponenda erunt, non in Altari.

De aqua benedicta hæ sunt Rubricæ in Missali.

RUBRICA.

6. (a) *Die Dominica in Sacristia præparato sale, et aqua benedicenda,* (b) *Sacerdos celebraturus Missam, vel alius ad id deputatus, alba, vel superpelliceo indutus cum Stola circa collum primo dicit* ℣. *Adjutorium.*

GAVANTUS.

(a) *Die Domin.* Numquam omittitur in Dominicis aspersio aquæ benedictæ, *Micr. cap.* 41. in memoriam Baptismi, qui in Domin. Pasch. solemniter celebratur. *Rup. lib.* 6. *cap.* 20.

(b) *Sacerdos celebraturus Missam.* Sacerdotis hæc benedictio, *ex Conc. Nannetensi*, si celebraturus est Missam, induat super Albam Stolam Missæ convenientem: si alius est, adhibeat super Cottam Stolam violaceam, *ut in Ritual. Roman. Pauli. V.*

RUBRICA.

7. *Deinde absolute incipit exorcismum* (c) *Salis.*

GAVANTUS.

(c) *Salis.* Miscenda est aqua benedicta cum sale, *ex Clem. lib.* 8. *Constit. cap.* 29. ubi meminit benedictionis aquæ, & virtutis ejus, ad morbos pellendos, & dæmones fugandos, delentur etiam venialia *ex S. Thom.* 3. *par. qu.* 65. *art.* 1. *ad* 6. Quod an fiat ex opere operantis, ut asserunt cum *S. Thoma Alensis, et Abulensis, citati a Suar.* 3. *part. disp.* 12. *section.* 2. an vero ex opere operato, quod significant *Victoria, Sotus, et Ledesma apud Gregor. De Valent. tom.* 4. *disp.* 7. *q.* 4. non est, quod hoc loco minus utiliter disputemus. Valet etiam aqua benedicta ad pellendos corporis morbos, ut *Tobias noster part.* 1. *cap.* 72. fusius probat, ubi multa de hoc effectu affert exempla non communia; lege *Baron. Tom.* 2. *ann.* 152. *T.* 4. 262. *et* 389. *T.* 8. 598. *et T.* 10. 944. Illud est præcipuum in hoc Ritu; quod sicut in ingressu Ecclesiæ aspergimur statim aqua benedicta, ita mundari a Deo tacite petimus, ut majori cum puritate, vel sacrificemus, vel oremus: & præsertim Clerus hoc intendere debet, juxta illud *Isaiæ* 42. *Mundamini, qui fertis vasa Domini.*

8. Prius autem, quam a Clemente, nimirum a SS. Apostolis, & præsertim a S. Matthæo, qui *ex Marsilio Columna* fuit auctor benedictionis aquæ, hunc Ritum effluxisse certum est desumpto ritu ab Elisæo Propheta 4. *Regum* 2. qui sale fugavit sterilitatem aquæ, unde *Raban. lib.* 2. *cap.* 55. Aqua a sordibus mundat, Sal putredinem fugat; Aqua nitorem præbet, Sal sinceritatem adhibet; Aqua potum sapientiæ significat, & Sal gustum prudentiæ indicat.

9. Sed quare Sal ante aquam benedicitur? quia benedicenda est aqua cum ejus mixtione. Per salem intellige amaritudinem pœnitentiæ, per aquam baptismum, quia ergo præcedere debet cordis compunctio, ideo sal prius benedicitur *Durand. l.* 4. *c.* 4. Alexander P. Ritum hunc confirmavit Decreto *de cons. can. aquam dist.* 3. *Walafrid. c.* 19. testatur cum *Microl. c.* 41. 46. *et aliis.*

RUBRICA.

10. *Ter mittit Salem in aquam in modum Crucis, dicendo semel.*

GAVANTUS.

Ordo Romanus, ut in virtute Trinitatis fiat benedictio, & mixtio Christi cum populo, *aquæ multæ populi multi*: quia Christus sal est, a quo Apostoli sal terræ dicti sunt; miscenda quoque est amaritudo cum pœnitentia, & Baptismo, *ex Durand. loc. cit.* ad sanctificationem, quam *Cyprianus Papa* idest, *Episc. citatus a Durand. ibid.* docet esse proprium effectum aquæ benedictæ.

RUBRICA.

11. *Finita Benedictione Sacerdos celebraturus indutus* (d) *Pluviali coloris Officio convenientis accedit ad Altare, et* (e) *ibi ad gradus cum Ministris genuflexus, accipit a Diacono Aspersorium, et primo* (f) *ter aspergit Altare, deinde se,* (g) *et erectus Ministros,* (h) *incipiens Antiphonam, Asperges me, et Chorus prosequitur, Domine hyssopo, etc. ut infra: interim Celebrans* (i) *aspergit Clerum, deinde populum, dicens submissa voce* (l) *cum Ministris* (m) *Psalmum Miserere.*

GAVANTUS.

12. Ante Tertiam. *Rup. ad lit.* 9. *c.* 10. sed post Tertiam *Ord. Rom. in die sancto Paschæ*, & indicat *Cærem. Episc. lib.* 2. *c.* 31. ubi præscribitur, quod in fine aspersionis capit Planetam, & facit Sacerdos confessionem, ergo *dicta Tertia*, fit aspersio; sed & ante benedictionem Palmarum seu Candelarum si hæc occurrat in Domin. fit aspersio, ut supra, in propriis locis, dictum est.

(d) *Pluviali*, Hoc est post Amictum, Albam, Cingulum, & Stolam, ut *in præced. Cærem.* neque procedit postremus, ut aliqui scripsere; sed medius inter Ministros paratos, *ibid.* nempe, si cum iisdem cantanda sit Missa.

(c) *Ibi ad gradus.* Hoc est in infimo gradu ejus. *Cærem. ibid.* & ibidem, *ait Rubr.* genuflexus, ergo etiam genuflectit tempore Paschali, cui Dom. æquiparatur * aspergit autem genuflexus Altare ob majorem reverentiam, & se ipsum item ad indicandam humilitatem; sicuti genuflexus etiam sibi ipsi cineres imponit; ut suo loco diximus.

(f) *Ter aspergit Altare.* In medio, versus cornu Evangelii, tum Epistolæ. Altare verso aspergitur

gitur ob reverentiam Sacramenti in eo conficiendi, ut inde arceantur hostes, *Durand. ubi sup.* & ob memoriam baptismi Christi, a quo vim habet baptismus noster.

13. Quod si in Altari sit exposita Ssnctissima Eucharistia, abstinendum est ab aspersione Altaris ratione qua non signatur Altare ad *In principio*, ut dictum *in Feria* 5. *in Cœna Domini*, & hoc expresse habetur *in Ambrosiano Missali proxime edito anno* 1618. Diaconus quoque tunc similiter debet abstinere ab osculis aspersorii, & manuum.

(g) *Et erectus Ministros.* Idest, adhuc genuflexos, primo Diaconum, deinde Subdiaconum.

(h) *Incipiens Antiphonam.* Debet *ex prædicto Cærem.* incipere Antiphonam ante aspersionem Altaris, eodemque modo intellige Rubricam Missalis, quamvis postponere videatur Antiphonam, convenit etiam, ut dicatur, *Asperges*, futuri temporis ante aspersionem actualem, * neque novum videri debet, quod inchoatur Antiphona genibus flexis, nam idem præscribitur Episc. in principio Synodi in Pontificali Romano, & in qualibet sessione; est autem hæc Antiphona de fide baptismi prophetia; nam hyssopus significat humilitatem, & passionem Christi, a qua pendet baptismi virtus, *Rupert. lib.* 6. *c.* 20.

(i) *Aspergit Clerum.* Aspergens non inclinat caput: at Clerum stare detecto capite, & aspergenti reverenter caput inclinare, *Gærem. Episcop. lib.* 2. *c.* 31. neque tamen aspersio singulorum fieri debet, sed plurium simul, tam Clerici, quam populi, & juxta locorum consuetudinem fiat aspersio Laicorum. * Canonici singillatim aspergi poterunt ad majorem venerationem, immo & debent, *ex Decreto Sacr. Rituum Congr.* 20. *Decemb.* 1601. quibus & Celebrans aliquam honoris significationem adhibebit ante, & post totam eorum aspersionem, quod ne fiat incongrue a majori Celebrante, statuit Gregor. XIII. 30. Decembr. 1575. *teste Genuense in Praxi Archiepisc. c.* 65. *Romæ edita* 1616. ne in Ecclesiis Hispan. Antistes, vel alia persona principalis aspergat Clerum in Dominicis ante Missam; sed ejus loco simplex Sacerdos cum Superpelliceo, & Stola, & cum Acolythis tantum.

(l) *Cum Ministris.* Comitantur eum Ministri, Diaconusque elevat a dextris fimbriam Pluvialis, quod si *in prædict. Cærem.* procedit solus Celebrans, hoc ibi jubetur ob reverentiam Episcopi præsentis, ut coram eo cum minori pompa Celebrans procedat.

(m) *Psalmum.* Idest, totum Psalmum, alternatim cum Ministris.

RUBRICA.

14. *Hæc Antiphona prædicto modo dicitur ad aspersionem aquæ benedictæ in Dominicis per totum annum, excepta Dominica de Passione & Dominica Palmarum, in quibus non dicitur* (n) *Gloria Patri, sed post Psalmum, Miserere, repetitur immediate Antiphona: Asperges me: excepto etiam tempore Paschali: scilicet a Dominica Paschæ usque ad Pentecosten, quo tempore cantatur Antiphona*, (o) *Vidi aquam. Dominica vero Trinitatis, resumitur Asperges.*

GAVANTUS.

(n) *Gloria Patri.* Omittitur in diebus, quibus in Missa dici prohibetur, hæc enim aspersio est quasi initium Missæ.

(o) *Vidi aquam.* Habet *Ordo Romanus in die Paschæ*, Antiphonam: *Vidi aquam*, ubi etiam habes eosdem exorcismos salis, & aquæ cum Orationibus prædictis: quando nimirum agitur *de consecr. Eccles.* habentur etiam *in Sacramentario Sancti Gregorii.* Verum hæc Antiphona desumpta est ab *Ezechiele* 47. & significat fontem sacri baptismatis de templo Corporis Christi, de cujus latere quidem lævo humanitatis, dextro autem divinitatis, exivit sanguis, & aqua baptismalis. *Rupertus loc. cit.*

RUBRICA.

15. *In die sancto Paschæ, & Pentecostes, ubi est fons baptismalis, fit aspersio cum aqua pridie benedicta in fonte baptismi, & ante infusionem Olei, & Chrismatis accepta.*

GAVANTUS.

Hæc eadem *Ordo Romanus in capit. Sabb. de cons. distinct.* 4.

RUBRICA.

16. *Finita Antiphona, supradicto modo Sacerdos, qui aspersit aquam* (p) *reversus ad Altare stans ante gradus Altaris junctis manibus dicat.* ℣. *Ostende, &c. Tempore Paschali, additur, Alleluja.*

GAVANTUS.

Nota, quod in Oratione ultima petitur mitti Angelum de Cœlis, nonnisi post purificationem per aspersionem aquæ benedictæ.

(p) *Reversus ad Altare.* Hoc est ad infimum ejusdem gradum. *Cærem. Episc. loc. cit.*

17. Tenent autem Ministri librum ante Celebrantem ibidem, dum dicit Versus, & Orationem, post Orationem, *Exaudi*, deponunt Pluviale, assumitur Manipulus, cum Casula pro Missa. *Cærem. ibidem.*

18. Reliquæ Orationes, quæ sequuntur pro benedictione *Agni, Ovorum, Panis, novorum fructuum, rerum comestibilium, candelarum, loci, domus novæ, thalami, novæ navis, Sacerdotalium indumentorum, Mapparum, Corporalium, Vasculi Sa-*

Sacramenti, quæ sine unctione fiunt, habentur partim *in Ordin. Roman.* partim *in Pontific.* partim *in Rit. Roman.*

19. Benedictio *Agni* ad communem mensam fit ex usu Romano, *Microlog. cap.* 54. Panis, a S. Petro *ex Abdia lib.* 2. *Histor. Apostol.* & Oratio est in *Sacramentario Gregoriano*, ubi etiam habetur Oratio *rerum comestibilium. Frugum* vero habet originem a Sancto Clem. *Constit. lib.* 8. *cap.* 4. seu *ex Baronio anno* 283. a Decreto Eutychiani Papæ.

20. Quæ traditur hoc loco *candelarum benedictio*, ea est, quæ fieri contingit extra diem Purificationis Beatæ Virginis, quod expresse notatur *in Rituali Romano Pauli V.* Item ea *loci* est, quæ fit extra diem Sabbati Sancti, in quo majori Ritu domorum fit benedictio, & a Parocho, cujus proprius habetur Ritus, *in prædicto Rituali*; nam ut diximus, in Missali positæ sunt tantum eæ benedictiones, quæ citra præjudicium jurium Parochialium a quocumque Sacerdote, & quandocumque fieri possunt.

21. Pro benedictione *Vestium Sacerdotalium* Orationes habentur *in Sacramentario Gregoriano. Reprehendit Possevinus de Officio Curati c.* 2. *n.* 30. eos, & merito, qui assuunt vestem Sacerdotalem non benedictam vesti Sacerdotali benedictæ, & eam dissuunt post Missam, putantes, hoc sufficere vice benedictionis propriæ: quod nullatenus est permittendum. Docet *Diana tract.* 4. *de celebr. Miss. resol.* 69. quod paramenta bona fide adhibita ante benedictionem eorumdem, non egent amplius benedictione, ex usu eorum sacro, quod est probabile.

22. Quæritur autem, quis benedicere potest has vestes præter Episcopum? Abbates, & alii Regularium Superiores ex privilegio benedicere possunt; non tamen benedicere paramenta Ecclesiarum non sibi subditarum, neque Abbates, ex Decreto Sacr. Rituum Congreg. *die* 24. *Augusti* 1609. * & renovato in favorem Episcopi Spoletani die 30. *Septemb.* 1628. Neque obstat consuetudo allegata a *Tamburino de jure Abb. tom. disp.* 22. *quæst.* 2. *n.* 2. quam abrogavit, & non obstare declaravit eadem S. Congr. 18. *Augusti* 1029. nullo modo Sacerdotes simplices benedicere possunt proprias vestes, *ex Navar. cons.* 2. *de consecr. Eccles.* * Neque Protonotarii, ex Decreto S. R. C. 17. *Julii* 1627.

23. Quæritur postremo: An Episcopi hanc facultatem possint aliis Sacerdotibus delegare? *Tabien. verbo Abbas n. Ugolin. de Episcop. c.* 32. *n.* 5. negant, & in Praxi Sacra Rituum Congregatio sæpius requisita fuit ab Episcopis insignioribus & S. R. E. Cardinalibus, ejusdem Sacræ Rituum Congregationis Præfectis, justis de causis apud Ecclesias proprias non residentibus, pro facultate delegandi, & eam pluribus concessit, aliquando limitando personas in dignitate constitutas 14. *Novemb.* 1615. aliquando tempus ad sex menses 14. *Martii* 1616. & sæpius tamdem sine limitatione 2. *Maji* 1619. & deinceps aliis eodem modo * Ratio est, quia de potestate ordinis est hæc benedictio: ea vero non potest ab Episcopo delegari, sicuti potestas jurisdictionis, quæ delegari potest.

24. Hactenus de benedictionibus. In calce Missalis additas invenies Orationes dicendas in Consecratione Episcopi, & in Collatione Ordinum exceptas a Pontificali: at, inquies, cur in Missali positæ sunt? Respondeo, ad majorem commoditatem Consecrantis & consecratorum, ut quisque eas dicere possit statim in suo Missali, in Missa consecrationis. Prima vero harum Orationum legitur in *Sacramentario S. Gregorii*, nimirum ea, quæ pro Episcopi consecratione dicitur.

Et hic finis totius Missalis.

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti Commentarium.

I. Gav. lit. a — *Numquam omittitur in Dominica, &c.*) Triplex genus Aquæ Benedictæ reperitur, ut optime notat celeberrimus Cardinalis Joannes de Turrecremata *in tract. de Aqua Benedicta*, quem insertum reperio in calce ordinis Missæ pro informatione venerab. Sacerdotum, elucubrati a Joan. Bucardo, & Romæ impressi anno 1559. Triplex, inquam, genus Aquæ benedictæ reperitur, cujus usum Christianæ Religionis Ritus devote amplectitur, & observat. Prima Aqua Benedicta, est, quæ divinis precibus, necnon commixtione Vini, Salis, & Cineris sacratur, & benedicitur in Dedicatione Ecclesiæ, vel Altaris, de qua fit mentio expressa in Pontificali Romano, in quo præscribuntur omnes Cæremoniæ, & Ritus servandi in præfatis Consecrationibus Ecclesiæ, & Altaris. Secunda Aqua Benedicta, est Fontis Baptismalis, de qua sermonem habuimus agentes de Ritibus sacris, qui exercentur in Sabbato Majoris Hebdomadæ. Tertia Aqua Benedicta, est, qua communiter in Ecclesia aspergimur, de qua fit espressa mentio in *cap.* 10. *Aquam Sale conspersam*; *de consecr. dist.* 3. De benedicenda hac Aqua qualibet die Dominica præceptum urget adeo rigorosum, ut Gavant. *supra* constanter asseveraverit nunquam omitti debere tali die hujusmodi aspersionem, & præcedentem Benedictionem; circa quam obligationem extat apud Buchardum Vormacensem *lib.* 2. *c.* 12. Canon antiquissimus Concilii Nannetensis, in quo diserte præscribitur, ut — *Omnibus diebus Dominicis unusquisque Presbyter in sua Ecclesia ante Missarum solemnia aquam benedictam faciat in vase nitido, tanto Mysterio convenienti, de qua populus intrans Ecclesiam aspergatur* — Similia leguntur in Capitularibus Caroli Magni *lib.* 5. *c.* 210. nimirum: *Uc omnis Presbyter die Dominico cum Psallentio circumeat Ecclesiam suam una cum populo, et aquam benedictam secum ferat etc.* Ex quibus apparet, quod non tantum fieri debet aspersio ex hac aqua, sed etiam nova benedictio, quolibet die Dominico, contra malam consuetudinem nonnullarum Ecclesiarum etiam Cathedralium, in quibus utique

sit

fit aspersio, sed ex aqua jam præcedentibus diebus benedicta, quod aperte est contra Ritum præscribentem hanc renovationem Aquæ Benedictæ, qualibet hebdomada faciendam, ad evitandam facilem ejus corruptionem, & commixtionem cum sordibus, pura enim difficile remanet Aqua extra suum Fontem exposita per integram hebdomadam. Præterea hæc renovatio Aquæ suum habet Mysterium significando singulis Dominicis memoriam Sacramenti Baptismatis. Quarti *tit.* 3. *de Benedict. simplici dub.* & Baruffaldus *de Ordine ad faciendam Aquam Benedictam tit.* 45. §. 1. *n.* 13. *et seqq.* A prædicta tamen regula benedicendi Aquam qualibet Dominica excipiuntur Dominicæ Resurrectionis, & Pentecostes, in quibus non servatur hic Ritus benedicendi Aquam ab illis Ecclesiis, ubi adest Fons Baptismalis, quia, ut adnotavimus *supra* in nostris Additionibus ad Commentaria Gavanti in Rubricas Sabbati Sanctioris, aspergitur Clerus, & populus in prædictis duadus Dominicis cum Aqua pridie Benedicta in Fonte Baptismali ad hunc finem reservata in aliquo vase, qui Ritus clare præscribitur in Missali, ubi sermo habetur de Benedictione Fontis Baptismalis.

Rursus adnotare libet, quod etiam alio die a Dominica benedici possit dicta Aqua, prout expresse habetur in Rituali Romano, nimirum quandocumque opus fuerit, etiam infra hebdomadam, quando Aqua in Dominica præcedenti benedicta, jam consumpta, vel putrefacta sit.

II. Rubric. n. 6. — *In Sacristia præparato sale, et aqua benedicenda, etc.*) Loca præsignata ad faciendam istam aquam benedictam, sunt Ecclesia, vel Sacristia, ut patet ex Rubrica *supra*. De facto loca sacra magis conveniunt rei sacræ. Nihilominus extendi potest hæc benedictio etiam ad domos privatas, ita ut hæc aqua ubique locorum benedici possit, tum valide, tum licite; quia non est in superiore ordine rerum sacrarum, cum sæpissime contingat aquam istam, licet benedictam, in terram cadere quando illa asperguntur Fideles, nec ulla adhibetur cautela ad impediendum, ne a prætereuntium pedibus teratur. Quarti supra *dub.* 6.

Idem Auctor curiosam promovet quæstionem *dub.* 5. scilicet, utrum unica benedictione possent benedici plures fontes aquæ inter se distantes? Et respondet posse valide, & licite benedici omnes aquæ fontes, qui sunt coram Sacerdote benedicente intra viginti passus; modo idem Minister post Orationes, vel Exorcismos accedat ad singulos quando facienda est mixtio salis cum aqua. Ratio est, quia sufficit præsentia moralis materiæ, quæ benedicitur coram Ministro, quæ presentia judicio prudentium salvatur intra viginti passus, quæ doctrina valeat etiam ad respondendum illi dubio: An res quæcumque benedicendæ debeant esse præsentes Ministro, a quo fit benedictio? Circa quæ vide supracitat. Quarti *tit.* 1. *de Benedict. in genere sect.* 2. *dub.* 4. Baruffaldum *supra a n.* 27. *usque ad* 31.

III. Gavant. n. 8. — *Prius autem quam a Clemente, etc.*) Ab Antiquis, & quidem a Gentilium Ritu ortum suum cognoscit hæc aqua, quæ ideo lustralis dicebatur, quia a Sacerdote purgationis causa aspergebatur supra victimas, & supra populum templa ingredientem, qui actus postea ab Ecclesia sanctificatus fuit usque ab ejus exordiis, nam contra nonnullorum opinionem, qui censent Alexandrum I. Summum Pontificem fuisse inventorem hujus aquæ benedictæ, clare Marsilius Columna, ut optime notat Gav. *supra* in sua Hydragiologia *sect.* 2. *c.* 2. *a n.* 38. demonstrat institutionem prædictæ aquæ tribuendam esse Divo Matthæo Apostolo; verum non potius a Matthæi, quam a cæterorum Apostolorum traditione emanasse hunc Ritum, pie credendum est, quam quidem aquam deinde Alexander I. solemniter præcepit benedici; ait Casalius *de veteribus Sac. Christi Ritibus c.* 36. idque colligit ex ejusdem Epistola ad omnes Orthodoxos, ubi legitur: *Aquam sale conspersam populi benedicimus, ut ea cuncti aspersi sanctificentur, et purificentur, quod et omnibus Sacerdotibus etc.* Quæ quidem verba sunt prorsus eadem, quæ leguntur in supra allegato *c.* 10. *de Consecrat. dist.* 3. sed prædictam Alexandri I. Epistolam, quia habet plura ex aliis subsequentium sæculorum Conciliis, & Patribus; præsertimque insignem locum ex Idatio, & ex Epistola supposititia Benedicti I. rejiciunt Petrus de Marca, Christianus Lupus, aliique viri clarissimi, qui pariter non admittunt tamquam genuinas alias duas ejusdem Pontificis Epistolas, quarum una scripta est ac omnes Episcopos, alia vero ad omnes Sacerdotes. Decrevit quidem præfatus Pontifex, ut aqua benedicta in habitaculis hominum asservaretur, sicut tradit Anastasius, sive alius auctor libri Pontificalis in ejus vita; quod vas aquæ benedictæ, ab Apostolis traditione derivatum, & ejusdem Alexandri I. Decreto stabilitum probat Baronius ad annum 132. Qui plura scire desiderat de hujus aquæ benedictæ origine, Ritu, mysteriis, virtute & effectibus, legat ea, quæ tradunt Casalius *loc. cit.* & nuper Sarnellius Episcopus Vigiliensis *in Epist. Ecclesiast. com.* 4. *epist.* 18. Cardinalis Valerius *in Thesauro piarum institutionum pag.* 237. *et* 240. Castald. *lib.* 1. *sect.* 4. *cap.* 6. *n.* 4. *et lib.* 2. *sect.* 2. *c.* 1. *n.* 5. Corsettus *tract.* 1. *part.* 2. *c.* 14. *in Indice Rationali Sacrorum Mysteriorum v.* Aqua. Baruffaldus *loco supracit.* præsertim vero Quarti *de Benedict. tit.* 3. qui luculenter exponit omnia spectantia ad hanc materiam.

IV. Gavant. n. 9. — *Sal ante aquam benedicitur etc.*) Baruffaldus *loc. supracitat. n.* 21. miratur quod noster Quarti alioquin diligentissimus, in suo aureo opusculo adeo luculenter scripsit de Benedictionibus, & præsertim de Benedictione Aquæ Lustralis, nullam omnino mentionem faciat de salis benedictione, neque in actu Baptismi, neque in actu conficiendæ dictæ Aquæ Lustralis, sed rationabilius dicerem, me in majorem admirationem adduci, quod ipse Baruffaldus non legerit ea

quæ

quæ tradit citatus Quarti *tit.* 3. *sect.* 1. *præludio* 2. ubi expressum sermonem habet de salis benedictione, quæ præmitti debet ad benedictionem aquæ, & ibidem explicat quid significet aqua, & quid sal benedictum; ait enim: Aqua a sordibus mundat, sal putredinem fugat, aqua nitorem præbet, sed adhibet sinceritatem. Aqua fœcundat, sal a corruptione præservat. Aspersione igitur Aquæ Lustralis monentur Fideles, ut aqua Lachrymarum, seu compunctionis Animam a sordibus peccatorum mundent, & sale timoris Domini putredinem malitiæ fugent. Petant a Deo aquam gratiarum, qua fœcundentur virtutibus, & salem sapientiæ, quo a corruptione præserventur. Hæc omnia, quæ ex Raban. *de Instit. Cleric. lib.* 2. *c.* 65. desumpsit Quarti, consignat loco citato. Deinde subdit, quod prius benedicitur sal, quam aqua: postea miscentur ad invicem, quia per sal intelligitur amaritudo pœnitentiæ, per aquam vero gratia sanctificans, & emundans Animam, sive in Baptismo, sive in Sacramento Pœnitentiæ. Cum ergo pœnitentia, seu cordis contritio debeat præcedere Baptismum, & simpliciter absolutionem Sacerdotis, qua per gratiam fit peccatorum remissio, merito benedictio salis præmittitur benedictioni aquæ. Deinde miscetur sal cum aqua, &c. Hæc Quarti *cit. loco*, quæ desumpsit ex Durand. *Rational. lib.* 4. *cap.* 4. si hæc legisset Baruffaldus apud prædictum Auctorem, sicut multa alia & legit, & deprompsit, profecto pepercisset suæ admirationi, literis non mandasset Paulum Mariam Quarti nullam mentionem facere de salis benedictione neque in actu Baptismi, neque in actu conficiendæ Aquæ Lustralis. Igitur benedictio salis, ut notat etiam cit. Baruffaldus, duplex est, una de sale inserviente ad baptismum, altera de sale adhibendo in benedictione aquæ prædictæ, quamvis significationes, & mysteria sint eadem, ut explicant allegati auctores apud Quarti. Pro utraque benedictione sal debet esse naturalis, albus si fieri potest, siccus, non vero humidus. De prædicta salis benedictione erudite loquitur Claudius de Vert *tom.* 2. *sup. c.* 2. & Auctor Tract. de Missa Parochiali *c.* 5. *art.* 4. *et seqq.*

V. Rub. & Gav. n. 10. — *Ter mittat sal in aquam, etc.*) Aqua vero in quam benedicendam ter immittitur sal, debet esse naturalis, sive e Fonte, sive e Fluvio, sive e Puteo, sive e Cisterna pluviali, dummodo sit pura, & munda ob dignitatem rei sacræ, ob quam inservire debet, & ne inquinet res, seu personas, super quas projicitur, nec licitum est quidquam extranei liquoris cum ista aqua admisceri, nisi sit in parva quantitate, & ad decentiam dictus liquor congruus, veluti aqua rosacea ob fragrantiam odoris, quia in hac nulla apparet indecentia, & obtinuit tolerantiam in Ecclesia, quæ tolerantia, cum sit tacitus consensus, facit, ut Sacramentalia, quæ pendent ex arbitrio Ecclesiæ, non alterentur. Ex Quarti *sup. dub.* 3. & Baruffald. *sup. a n.* 22. *usque ad num.* 24.

In prædictam autem aquam ter Sacerdos mittit sal in medio Crucis, quia ter debet fieri signum Crucis cum manu, pugillo sal tenente, unde sequitur, ut ter quoque mixtio, seu immissio salis fieri debeat ex Baruffald. *sup. n.* 40. *et seqq.*

VI. Gav. n. 12. in Rub. 11. — *Dicta Tertia fit aspersio, etc.*) Non ante Tertiam solemniter cantatam, sed post eam, ut optime adnotat noster Gavant. Sacerdos, qui Missam celebrare debet Conventualem juxta Decreta edita die 27 Nov. 1632. & 16. Novemb. 1649. data vero in nostro Indice *sub n.* 268. *et* 299. etiamsi Celebrans sit prima Dignitas, vel Superior, indutus Pluviali, ut præscribit Rub. superior, coloris Officio convenientis (si commode haberi potest Pluviale, alias sine Casula) & super Albam Stolam in modum Crucis, ut in Missa, aptatam; & etiam si Pluviale non haberet, eam sic in modum Crucis gerere debet, & ita præscribit etiam S. R. C. in suo Decreto edito die 30. Septemb. 1679. & dato in nostro Indice *sub n.* 454. & quidem est solius Episcopi, ut Stola ante pectus pendente super Albam, Manipulus vero numquam, ut præscribit Rub. & alibi nos innuimus, cum Pluviali portatur. Diaconus, & Subdiaconus similiter indui debent Dalmatica, & Tunicella, vel Planetis plicatis juxta temporum diversitatem, sed sine Manipulis. Regulare est enim, ut colligi potest ex Cærem. Episc. & ex nostro Gavant. *in Rubr. pro Benedict. Palmarum*, ut illos non accipiant, cum Celebrans eo non utitur, nisi cantaturi sint Epistolam, vel Evangelium, ut in Benedictione Palmarum. Cum vero Celebrans non induitur Pluviali, sacri Ministri non induuntur Dalmatica, & Tunicella respective, nisi post factam aspersionem, quando ipsemet Celebrans sumit Planetam, & tunc procedunt ad Altare immediate ante ipsum Celebrantem unus post alium ex Bralion *part.* 3. *c.* 1. *n.* 3.

Finita Tertia, ut dixi *supra*, Celebrans, & Ministri sacri induti Paramentis, ut *supra* notatum est, ipsi, & omnes alii nudis capitibus, Cruci, seu Imagini principali, quæ est in Sacristia, profundam faciunt reverentiam, & postea Celebrantem salutant, qui etiam eis aliquantulum simplici inclinatione tecto capite respondebit, & statim procedunt ad Altare sequenti ordine, videlicet, primo procedit Minister, seu Acolythus cum vase Aquæ benedictæ, & Aspersorio nudo capite (Thuriferarius enim in diebus Dominicis non gestat Thuribulum, nisi post factam aspersionem) supradictus Acolythus deferens prædictum vas aquæ benedictæ, ipsum tenet sinistra per partem inferiorem aliquantulum elevatum usque ad pectus, mediocriter tamen ab eo remotum, dextera vero Aspersorium inter pollicem, & indicem firmans illud super labrum dicti Vasculi, ex Bauld. *part.* 1. *c.* 16. *n.* 2. Tunc sequuntur Ceroferarii cum candelabris accensis, postea Cæremoniarius, & denique Celebrans medius inter Diaconum, & Subdiaconum anteriores fimbrias Pluvialis ejus levantes

tes manu proximiori; altera intra pectus admota, unumquemque a parte sua, & hi tres tecto capite procedunt. Celebrans vero manus junctas tenet ante pectus, ita procedunt quando Celebrans est Pluviali indutus, alias procedunt, *ut supra* innuimus, observatis illis omnibus, quæ diximus suo loco de egressu Celebrantis a Sacristia, progressu, & accessu ad Altare pro Missa solemni.

Observandum hic occurrit, quod quando Celebrans cantat solemniter Tertiam in choro, ut mos est in nonnullis Ecclesiis; tunc ita paratus cum suis Ministris egreditur e choro ad Altare ad faciendam aspersionem Aquæ Benedictæ.

Rub. & Gav. lit. e — *Ibi ad gradus hoc est in infimo ejus gradu, &c.*) Cum vero prædicti omnes ante infimum Altaris gradum pervenerint, stant in plano omnes in recta linea, Celebrans scilicet in medio, Diaconus a dextris ejus, Acolythus, seu Minister cum vase Aquæ benedictæ a dexteris Diaconi, & primus Ceroferarius a dexteris dicti Acolythi, Subdiaconus vero a sinistris Celebrantis, & secundus Ceroferarius a sinistris Subdiaconi. Cæremoniarius autem stat in plano a latere Epistolæ, Bauldry *part.* 3. *cap.* 11. *art.* 4. *n.* 8. & Bissus *lit. C n.* 197. §. 1.

Tum Celebrans detegens caput dat biretum Diacono, qui statim accipit eum quasi osculo illius, & Cæremoniario, seu alteri Ministro, eo deficiente tradit, & suum similiter, sicut Subdiaconus etiam suum ex altera parte, porrigit, quæ bireta, post factam genuflexionem, ponuntur super scamnum deputatum ad secundum, vel si scamnum, sive sedilia non sint parata, quia forsitan propter reverentiam SS. Sacramenti expositi non est sedendum, tunc bireta collocantur in alio decenti loco, numquam vero super credentiam, & multo minus super Altare, Bissus *sup.* §. 4.

Tum omnes debitam faciunt reverentiam Altari, prout diximus in Missa solemni, qua facta Ceroferarii deponunt candelabra super credentiam, & locant se apud illam, Bissus *lit. A n.* 467. §. 2.

VIII. Gav. eadem lit. c. — *Genuflexus, &c.*) Postea Celebrans medius inter Ministros sacros genuflectit cum ipsis etiam tempore Paschali super infimum gradum Altaris utroque genu, Acolythus vero cum vase Aquæ Benedictæ genuflectit in plano a dexteris Diaconi. Bissus *supra.*

Et ita omnibus dispositis, Diaconus accipit ab Acolytho Aspersorium madefactum aqua benedicta, absque osculis Aspersorii, & manus Diaconi, quæ præstari possunt a dicto Acolytho. Diaconus autem, accepto Aspersorio, illud tradit Celebranti cum osculo Aspersorii in ima parte Manubrii, & deinde dexteræ Celebrantis in parte exteriori, Bauldry *part.* 2. *cap.* 8. & Bissus *supra* §. 3.

Rubr. & Gavant. lit. f — *Ter aspergit Altare, &c.*) Celebrans, accepto Aspersorio a Diacono, genuflexus manens, etiam tempore Paschali, intonat Antiphonam, scilicet: *Asperges me, &c.* extra tempus Paschale, & tempore Paschali: *Vidi aquam, &c.* quam Cantores prosequuntur; & notandum, quod dum Celebrans intonat Antiphonam, ter aspergit Altare, primo in medio, deinde versus cornu Evangelii, & denique versus cornu Epistolæ, ut optime adnotat hic Gav.

Rubr. & Gav. lit. g. — *Et erectus Ministros, etc.*) Postquam Celebrans, genuflexus manens, aspersit Altare, & deinde seipsum, signans Aspersorio madido suam frontem, mox surgit, & aspergit Miuistros sacros, & primo quidem Diaconum, & postea Subdiaconum, adhuc genuflexos, deinde pariter surgunt, Bauldry *sup. n.* 1. Bissus *sup.* §. 3. Castaldus *lib.* 2. *sect.* 2. *c.* 1. *n.* 1. & Turrinus *part.* 3. *sect.* 1. *cap.* 4. *de aspersione aquæ benedictæ.*

XI. Rub. & Gav. lit. h — *Incipiens Antiphonam, etc.*) Si scrupulose nimis attendere velimus ad literam Rubricæ verba, facit Intonationem Antiphonæ postponens Aspersioni, cum Rubrica dicat; post aspersum se, & Ministros sacros, inchoandam esse Antiphonam; sed si sequi velimus nostrum Gavantum, Bauldry *part.* 2. *cap.* 8. *n.* 6. Turin. *part.* 3. *sect.* 1. *c.* 4. §. *incipit;* & alios præmittemus Antiphonam actioni aspersionis, ob verbum futuri temporis *Asperges.* Melius forte hæ oppositæ sententiæ conciliabuntur, si inhæreamus Cæremoniali Episc. *lib.* 2. *cap.* 51. §. 3. Nec præmittenda igitur, nec postponenda, sed inter aspergendum intonanda est prædicta Antiphona. Præter Cærem. Episc. habemus Regulam Generalem in Benedictionibus tam cinerum, quam ramorum, & candelarum, componendi verba cum actionibus, ut colligitur ex propriis Rubricis Missalis, in quibus non habetur, quod Celebrans aspergit cineres, Ramos, Olivas dicendo: *Asperges me, etc.* Hoc deprecativum verbum est, unde non denotat mox futuram aspersionem, sed Celebrans rogat mundari in corde a Domino, dum aspergitur in corpore.

XII. Rubr. & Gav. lit. i — *Aspergis Clerum, etc.*) Celebrans postquam asperserit Ministros sacros, tradit Aspersorium Diacono, qui illud cum debitis osculis recipit, & postea tradit Acolytho, de eo inservienti; tum ab omnibus Ministris, factis debitis reverentiis, juxta morem, Altari, & Cruci, procedunt ad partem illam chori, ubi est dignior de Clero pro aspersione ejusdem (ad quam aspersionem omnes stant) hoc modo: Cæremoniarius præcedit cum Acolytho deferente vas Aquæ Benedictæ cum Aspersorio, ita tamen ut hic Acolythus sit vicinior Diacono, quasi a dexteris ipsius; postea sequitur Celebrans medius inter Ministros sacros elevantes hinc inde fimbriam anteriores Pluvialis, ibique facta ab omnibus debita inclinatione Clero illius partis, ubi est dignior, Diaconus accipit Aspersorium, illudque tradit cum debitis osculis Celebranti, qui illo accepto manu dextera, accedit ad digniorem de choro, quem statim salutat cum pari inclinatione ante, & post, & eum separatim aspergit; post Superiorem chori, salutat reliquos de choro unica inclinatione, deinde

eos

eos espergit, vel quasi in circulum, vel singillatim pro Ecclesiarum consuetudine: putat tamen Bissus, quod si Clerus sit valde numerosus, aspergendus sit ab utraque parte Chori quasi in gyrum, nimirum unica aspersione omnes, si vero sit exiguus, tunc convenire, quod omnes separatim aspergantur.

XIII. Eadem lit. i — *Canonici singillatim aspergi possunt, &c.*) Cum Gavanto convenit Bissus, qui censet quod Canonici debeant singillatim aspergi juxta Decretum editum die 20. *Decembris* 1601. quod in nostro Indice non reperitur, quia S. C. Regesta non incipiunt, nisi ab anno 1602. sed legitur tale Decretum apud Barbosam *de Canonicis, & Dignitatibus c.* 34. *sub n.* 23. & apud Gavant. *supra*, & in Manuali Episc. Verb. *Canonicorum munera, & præsertim in Choro sub n.* 15. *in Addit.* in quo Decreto hæc habentur — Aquæ benedictæ aspersio in Dominicis fieri debet singillatim quibuscumque Dignitatibus, & Canonicis, incipiendo ab iis, qui in dextero cornu existunt; non vero uno ictu in circulum; in quo casu, si singillatim Canonici aspergerentur, hoc debet fieri cum capitis inclinatione ante, & post quemcumque Canonicum aspersum. Bissus *lit. A n.* 465. §. 1. & 7. & Bauldry *supra n.* 7.

XIV. Rubric. — *Deinde Populum, &c.*) Post aspersionem Cleri prosequitur Celebrans aspergere populum, quæ populi aspersio fiet secundum consuetudinem Ecclesiarum, vel procedendo per principalem navem, vel in aditu Chori, si est ante Altare, vel juxta cancellos Presbyterii aspergendo illuc confluentes, idque videtur convenientius, præsertim si Celebrans fit in aliqua dignitate constitutus; Nicolaus de Bralion *supra n.* 9. ex quo etiam *num.* 1. colligitur quod Celebrans in tota aspersione manum sinistram tenere debet supra pectus. Quando autem aspergit populum, hoc facit ter, seu triplici ictu, scilicet in medio, a dextris, & a sinistris.

XV. Gav. & Rubr. lit. m — *Psalmum, idest totum Psalmum, &c.*) Dum fit aspersio Cleri, & populi, Celebrans cum Ministris sacris dicit alternatim submissa voce totam Antiphonam *Asperges me &c.* vel *vidi Aquam etc.* & totum Psalmum *Miserere mei Deus.* Ita Rubr. Missalis *supra*, quæ tamen non præscribit ut dicatur totus Psalmus *Confitemini Domino, &c.* tempore Paschali, sed si Celebrans, & Ministri eumdem memoriter scirent, congruum esset, ut dictum quoque Psalmum recitarent. Dum Celebrans transit ante medium Altaris, semper facit illi debitam reverentiam cum suis Ministris. Bauldry *supra n.* 8. Notandum insuper, quod supradicta Antiphona *Asperges me*, vel *vidi Aquam*, quæ præcedit Psalmum, dici debet integra, etiamsi Officium diei non sit Duplex, scilicet eam post intonationem prosequendo, quod item faciunt Ministri, & in fine Psalmi post *Gloria Patri*, repetitur Antiphona. Nicolaus de Bralion *supra n.* 10.

XVI. Rubr. 14. & Gav. lit. n — *Gloria Patri omittitur &c.*) In Dominicis Passionis, & Palmarum non dicitur *Gloria Patri*, sed post Psalmum *Miserere mei Deus* repetitur Antiphona *Asperges me, etc.* ex Rubricis Missalis.

XVII. Rubr. 15. & Gavant. ibidem — *Hæc eadem Ordo Romanus, etc.*) Quamvis, ut supra adnotavimus, quolibet die Dominico benedicenda sit aqua, excipiuntur tamen a prædicta regula, ut etiam ibi advertimus, Dominicæ Resurrectionis, & Pentecostes, præsertim in illis Ecclesiis, in quibus adest Fons Baptismalis, quia ibi recurrentibus dictis Dominicis non benedicitur hæc aqua, sed tam Clerus, quam Populus asperguntur cum aqua pridie benedicta in Fonte ad hunc finem reservata, ante infusionem Olei, & Chrismatis, ut clare loquitur supradicta Missalis Rubrica.

XVIII. Rubric. 16. & Gav. lit. p — *Reversus ad Altare etc.*) Celebrans terminata populi aspersione, & reversus ad Altare cum debitis reverentiis aspergit Acolythos, Ceroferarios, & ipsum Ministrum de vase, nisi prius cum aliis Clericis eos asperserit; quo facto, stans in plano erectus, medius inter sacros Ministros, ibique reddito prius Aspersorio Diacono (& hic Acolytho, qui illud cum vase aquæ benedictæ deponit super Credentiam, & accipit librum, quem porrigit Diacono, facta tamen prius Altari genuflexione ante & post) ante infimum Altaris gradum, ad idem Altare conversus junctis manibus expectat. Bissus *supra* §. 8.

XIX. Gavant. num. 17. — *Tenent autem Ministri librum, etc.*) Librum quem ab Acolytho de vase accepit Diaconus, apertum hinc inde Ministri sacri tenent ante Celebrantem, qui dicit in cantu ℣. *Ostende nobis etc.*) cui tempore Paschali additur *Alleluja*, & postquam Chorus responderit alium ℣. subnectit preces; & Orationem, prout in Missali. Cæremon. Episcop. *lib.* 2. *c.* 15. §. 3. & ex eo Bissus *supra.*

XX. Gavant. eodem num. 17. — *Post Orationem Exaudi; deponunt, etc.*) Profecto non convenit, quod Celebrans ante Altare, adjuvantibus Diacono, & Subdiacono, Pluviale deponat, & Manipulum; ac Planetam pro Missa celebranda accipiat, ut fit in quibusdam Ecclesiis abusive. Soli enim Episcopi ante Altare sacris paramentis induuntur; immo, juxta Bralion infra citandum, soli pariter Episcopi a Diacono, & Subdiacono paratis, solemniter celebraturi adjuvantur, quando paramentis sacris induuntur; sed circa hoc non sunt conformes omnium Ecclesiarum Cathedralium, & etiam aliarum consuetudines. Resumendo intermissum sermonem, debet Celebrans facta reverentia Altari, & Choro (si est ante Altare) cum Ministris se recipere versus cornu Epistolæ, (vel retro Altare, si parieti non adhæreat) ibique a Cæremoniario, & aliquo Acolytho in prædictis adjuvari, & interim Ministri sacri suos Manipulos accipiunt. Revertuntur postea cum debitis reverentiis, primo

Cho-

Choro, deinde Altari, ante ipsum ad incipiendam Missam. Nicolaus de Bralion *supra num.* 15. Quod præfatus Celebrans non debeat deponere Pluviale, & sumere Planetam in medio ante Altare, confirmatur ex Cæremoniali Episcop. infra citat. novissime a Benedicto PP. XIII. recognito, in quo habetur, quod Celebrans in solito scamno (& non in medio Altari) posito in cornu Epistolæ, deposito Pluviali, capit Manipulum, & Planetam; Cæremon. Episcop. *lib. 2. cap.* 31. §. 3. sicut etiam Bissus *supra* §. 9. contra quosdam, qui contrarium docent, & præsertim contra Turrinum *supra* §. *Expoliatur*, qui putat non esse inconveniens, quod Celebrans deponat Pluviale, & Planetam sumat in medio ante Altare.

Interim Cæremoniarius collocat Missale apertum in cornu Epistolæ pro Missa cantanda. Turrinus *supra*; & Minister de vase aquæ benedictæ defert Pluviale Celebrantis in Sacristiam cum debitis reverentiis, &c. & reposito Pluviali in loco suo, accipit Thuribulum cum Navicula, cum quibus mox ad Altare redibit, Bauldry *part.* 1. *c.* 16. *n.* 3. & *part.* 2. *c.* 8. *n.* 11.

XXI. Ne vero aliquid desiderandum remaneat pro exacta praxi Rituum servandorum in prædicta aspersione aquæ benedictæ, nonnulla lubet hic colligere.

Et primo, quod si adsit Episcopus, qui Missæ assistat, aut alii Prælati in locis suæ Jurisdictionis, aut Cardinalis ubique terrarum, asperso Altari, solus Celebrans comitatus a Cæremoniario, & Acolytho cum vase aqua benedicta pleno remanentibus (Ministris sacris ad Altare genuflexis) accedit ad Episcopum, cui facta profunda reverentia, & genuflexione a comitibus suis, Aspersorium osculatum cum debita reverentia, & osculo manus porrigit; ipse vero Episcopus primo seipsum, deinde Sacerdotem Celebrantem, postea Assistentes, & solos Ministros aspergit, & statim eidem Celebranti reddit Aspersorium, qui primo manum Episcopi, deinde illud osculatur, & facta eidem profunda inclinatione, & genuflexione a suis supradictis Ministris, cum eisdem revertitur ad Altare, factisque debitis reverentiis, aspergit Ministros suos sacros adhuc genuflexos, qui statim surgunt, & postea cum Celebrante procedunt ad aspergendos Canonicos, Beneficiatos, & Clericos ex utraque parte Chori, omnesque alios in Choro permanentes, & populum; ut supra adnotavimus. Cæremon. Episcop. *lib. 2. c.* 31. §. 3. & Bauldry *supra n.* 14.

Præcipitur in Cæremoniali Episcoporum, ut solus Celebrans, hoc est sine Ministris sacris procedat ad ferendum Aspersorium cum aqua benedicta Episcopo, quod fit ob reverentiam Episcopi præsentis, ut coram eo Celebrans minori cum pompa procedat, Bauldry *supra n.* 15. Quod si adessent alii Prælati, *ut supra*, potest Celebrans illis aquam benedictam dare, non quidem eos aspergendo, sed cum convenienti reverentia, & osculo Aspersorii ante, & post, præstando illis Aspersorium, ex quo indice digito aquam accipient, & sibi ipsis in fronte in modum Crucis imponent. Nicolaus de Bralion *supra part.* 3. *c.* 1. *n.* 7.

Quod si prædicti Prælati innuant, ut ipse Celebrans eos aspergat, facta tunc ante, & post profunda inclinatione, eos asperget, quod præcipue fit, quando sunt plures Prælati ejusdem Ordinis, & Dignitatis, Bauldry *supra num.* 15. ita etiam docet Bissus *loc. cit. num.* 7. de Episcopis, & suis Abbatibus, nempe si velint aspergi a Celebrante, tunc Celebrans debeat eis obtemperare.

Si adsit aliquis Princeps supremus non habens Superiorem, aut Principissa in loco suæ jurisdictionis temporalis, ante omnes alios asperguntur a Celebrante eo ordine, quo incensantur, Bauldry *supra n.* 17. & Bissus *supra* §. 14. Solarius vero *in PP. Minorum Cærem. part.* 3. *cap.* 5. *n.* 7. adstruit, quod si in Presbyterio adesset aliquis Magnus Princeps, aspergatur solus a Celebrante cum debita inclinatione ante, & post, antequam in Choro proficiscatur; immo ante ipsos Ministros, quod tamen ego non admitterem. Magistratus vero inferiores, & Domini minores aspergantur ab eodem Celebrante post Chorum ante populum, cum debita inclinatione.

XXII. Idem Solarius *loc. cit. num.* 8. docet, quod quando Chorus est valde distans ab Altari, quo commode Celebrans non valet accedere, tunc alter Sacerdos superpelliceo indutus adsit, qui statim ac Celebrans Ministros asperserit, aspergillo de manu illius cum debitis osculis desumpto in Chorum pergat, & cunctos, ut supra dictum est, aspergat. Celebrans vero, altero aspergillo de manu Diaconi desumpto, aspergat populum ad Presbyterii aditum confluentem; & hæc omnia mox cit. Solarius desumpsisse fatetur ex Alcoxer *tract. 4. gloss. 9. post medium.*

Hæc idem docet Bissus *supra* §. 10. sed magis limitate, dicendo nimirum, quod si celebraturus Missam esset Antistes, vel Prælatus, tunc hujusmodi aspersionem fieri debere a simplici Sacerdote induto Superpelliceo, & Stola coloris convenientis, cum uno tantum Acolytho deferente vas aquæ benedictæ, quod colligitur, ait ipse, ex Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepisc. *cap.* 65. *edita Romæ anno* 1616. ubi habetur (ut etiam tradit Gavant. *supra lit.* i) Gregorium XIII. 30. Decembris 1573. decrevisse, ne in Ecclesiis Hispaniarum Antistites, vel aliæ personæ privilegiatæ aspergerent Clerum, & populum diebus Dominicis, sed id fieret ab alio simplici Sacerdote, & licet id fuerit statutum peculiariter pro Antistitibus Hispaniæ, nihilominus bene etiam aliis ob rationis identitatem aptatur — Hæc Bissus, qui tamen putat casum raro venturum, & forte numquam, quando maxime est celebraturus Episcopus; cum tunc hu-

jus-

jusmodi aspersio omittatur juxta dispositionem Cæremon. Episcop. *lib.* 2. *cap.* 31. §. 4. quasi sufficiat ipsius Episcopi benedictio, quam (loco aspersionis) Clero, & populo impertitur procedens ad Altare.

De eodem Ritu aspersionis servando in minoribus Ecclesiis.

XXIII. In minoribus Ecclesiis, in quibus pauci sunt admodum Clerici, & forte solus Parochus, atque adeo non cantatur Missa, sed dicitur tantum Missa privata Parochialis loco solemnis, quæ tamen tenet locum Missæ Conventualis, debet ante prædictam Missam privatam diebus Dominicis a Celebrante induto Pluviali coloris tempori convenientis, vel saltem Stola super Albam sine Manipulo, ministrante vasculum aquæ benedictæ Acolytho, vel ipso Ministro Missæ privatæ, fieri aspersio Altaris, ipsiusmet Sacerdotis, & Ministri, postea Cleri (si aderit) ac denique populi interessentis in Ecclesia. Aspersione completa, Sacerdos ante Altare reversus dicet ℣. & Orationem, prout in Missali, quibus recitatis, facta Altari reverentia, retrahet se versus cornu Epistolæ, vel redibit ad Sacristiam, ubi deposito Pluviali, accipit Manipulum, & Planetam, & reversus ad Altare cum debita reverentia Missam celebrabit. Castaldus in Praxi Cæremoniarum *lib.* 2. *sect.* 2. *cap.* 1. *num.* 5. Quarti *titul.* 3. *de Benedict. simplic. in partic. dubitat.* 3. *in fine*, Baruffaldus *supra* §. 5. *num.* 45. *et* 46. Bauldry *supra num.* 23. & Corsettus *tract.* 1. *part.* 2. *cap.* 15. *num.* 7.

XXIV. Gav. num. 19. — *Benedictio Agni ad communem Mensam, etc.*) De antiquitate hujus Benedictionis constat ex vetustissimo ordine Romano, ubi Ritus præscribitur benedicendi hunc Agnum in Pascha, ut post quadragesimale jejunium (sicut adstruit Durandus *in Ration. Divin. Offic. lib.* 6. *cap.* 86. *part.* 7.) sumatur a Fidelibus aliquid de carnibus Agni benedicti, priusquam aliæ carnes gustentur, & quidem cum gaudio, & lætitia ob adimplementum Scripturarum, quæ jam promiserat Agnum esse venturum, & sanguine suo humanum genus redempturum. Qui alia scire desiderant spectantia ad prædicti Agni, & aliarum rerum benedictiones, adire poterunt P. Quarti, qui præclarissimum opus edidit inscriptum de Benedictionibus, ubi *Tit.* 3. *sect.* 3. *præludio* 1. agit de prædicta benedictione in Pascha. Item adire possunt Baruffaldum, qui toto *tit.* 17. tractat pariter de Benedictionibus.

XXV. Gavant. num. 22. — *Abbates, et alii Regularium Superiores, etc.*) Proponit quæstionem Gavant. utrum Abbates, & alii Regularium Superiores ex privilegio benedicere possint Indumenta sacerdotalia ecclesiarum non sibi subditarum, & adductis Sac. Congr. Decretis editis die 24. Augusti 1609. & die 30. Septembris 1628. resolvit negative, quibus Decretis addi possunt etiam alia Decreta ab eadem S. R. C. posterius edita, quorum primum editum die 13. Martii 1632. ita statuit — Abbates, Priores, Guardiani, & alii Religionum Prælati etiam ex Societate Jesu habentes privilegium benedicendi Vestes Sacras, & Cœmeteria, ac similia, dicto privilegio uti possunt, non nisi in his rebus, in quibus sacra unctio non adhibetur, & pro servitio dumtaxat Monasteriorum, & propriarum Ecclesiarum — Quamvis prædictum Decretum non reperiatur in Registris Sacr. Conc. saltem sub Prædicta data diei, Mensis, & Anni, nihilominus illud referunt Murgas *in Comment. ad Constit. Apostol.* post Constitutionem quartam §. 2. *sub num.* 7. Lezana *in Summ. Quæst. Regul. tom.* 3. *verbo* Altare *sub num.* 3. & noster Pasqualigus *de Sacrificio novæ legis tom.* 2. *quæst.* 803. Præter mox allegatum Decretum, aliud reperitur profecto Authenticum, editum a S. R. C. & approbatum ab Alexandro VII. die 27. Septembris 1659. in suo Decreto generali, in quo declaratur, & videre est in nostro Indice *sub num.* 355. Ac statuitur, quod — Prælati Episcopis inferiores, qui Pontificalium usu fruuntur, Ecclesiasticam supellectilem pro servitio dumtaxat suarum Ecclesiarum, vel Monasteriorum benedicant — & *num.* 356. pariter declaratur, quod — Pro servitio alienæ Ecclesiæ, exercere non valeant benedictiones Campanarum, Calicum, & similium, in quibus sacra unctio adhibetur, &c. Recurrentibus deinde Abbatibus Congregationis Cassinensis, & asserendo se obtinuisse prædicta privilegia etiam pro benedicendis Paramentis alienarum Ecclesiarum, S. R. C. habita coram eodem Summo Pontifice Alexandro VII. die 20. Julii 1660. hæc respondit — Ad §. 19. quod vetita est Abbatibus benedictio sacræ supellectilis pro usu alienarum Ecclesiarum; asserentibus Monachis etiam pro aliena Ecclesia ex Apostolico Indulto eis licentiam esse Ecclesiasticam supellectilem benedicere, S. C. mandavit exhiberi Indultum authenticum ex Archivio Apostolico desumptum, ac interim abstinere — De quo Indulto asserit Eminentissimus Cardinalis de Lambertinis in fine suæ Instructionis Pastoralis, quæ est, *sub numer.* 20. numquam dictum privilegium exhibitum fuisse; quapropter corruit sententia, quam Pasqualigus *tom. de Sacrific. novæ legis quæst.* 803. & Quarti *part.* 2. *tit.* 1. *sect.* 4. *dub.* tradunt afferentes in sui favorem Barbosam, Protel, Mirandam, Ascanium Tamburinum, & alios; donec enim non constet de prædicto asserto privilegio, quod prætenditur concessum prædictis Abbatibus, & aliis Prælatis Regularibus, hi debent abstinere a benedictione sacræ supellectilis spectantis ad alienas Ecclesias.

XXVI. Gavant. n. 23. — *Et in praxi S. R. C. sæpius requisita fuit, etc.*) De eadem praxi, & fa-

facultate ab Episcopis petita, & eisdem concessa, pro subdelegandis aliis Sacerdotibus ad prædictam benedictionem impertiendam, nonnulla tradit in notificatione, seu Instructione mox allegata idem sapientissimus Cardinalis de Lambertinis.

XXVII. Gavant. *Et hic finis totius Missalis, etc.*) Ita Deo favente, inhærentes præclarissimi Gavanti vestigiis, etiam nos finem imponimus nostris Additionibus, & Observationibus ad Rubricas totius Missalis, & ejusdem Gavanti doctissima Commentaria, cujus auctoris sequitur quædam Appendix, quam partem V. inscripsit, cui nos hæc alia addimus.

APPENDICES
IN RUBRICAS MISSALIS ROMANI.

PARS QUINTA.

AD pleniorem Rubricarum tractationem, quatuor adhuc videntur desiderari posse in hisce Commentariis: & primo, circa illam Rubricam de Hora celebrandi ab Aurora usque ad Meridiem, dari debent Tabulæ ad Auroram dignoscendam, & Meridiem. Deinde circa aliam, ut jejunus a mediâ nocte Sacerdos celebret; qua item Hora mediæ noctis limes constituatur. Tertio, exoptant multi brevem aliquam, & probatam methodum formandæ rite totius sacræ supellectilis ad Missam necessariæ, seu congruentes: quibus aliquid suppeditandum quoque erit de nitore, & munditia ejusdem sacræ supellectilis: & quidem primis duobus sufficiunt eæ Tabulæ quam brevissimæ, quas olim edidit in Mathematicis peritissimus Theodosius Rubeus Privernas: & ut Clero præsto sint, statim eas subjiciemus, additis quibusdam locorum nominibus, ubi nostri degunt, in quorum gratiam hæc Commentaria præcipue scripsimus. Pro reliquis duobus insudavit S. Carolus Borromæus, ex cujus Actis necessaria decerpemus, & utilia ad rem nostram ordine faciliori describemus.

TABULÆ LOCORUM.
PRO USU TABELLARUM SEQUENTIUM.

Loca Italiæ sunt in triplici differentia, inquit Theodosius noster: quædam sub elevato Polo per gradus 39 alia per gradus 42. alia per gradus 45. Ea vero, quæ extra hos gradus dicuntur esse, reduci possunt ad unam ex his Classibus, ad quam nimirum propius accedunt. Itaque

PER GRADUS 39.

Barium.	Cosentia.	Sardinia.
Brundusium.	Istria.	Sicilia.
Corcyræ.	Regium Calabriæ.	Tarentum, & ejusmodi.

PER GRADUS 42.

Ancona.	Fulgitia. d	Perusia. X	Septempeda. R
Aquila. c	Imola.	Pisæ. M	Spoletum. V
Ardinum, p	Lauretum.	Piscia. o	Viterbium.
Corsica.	Luccæ.	Ravenna.	Urbinum.
Florentia. r	Macerata. L	Regium Estensum.	Zagarolum. I. & alia.
Foro sempronium. n	Neapolis. a	Roma. GN.	

PER GRADUS 45.

Aunetium. f.	Comum.	Novaria. Q	Taurinum. Z
Aquæ. T.	Cremona. C.	Otta. m	Tononum. i
Aquileja.	Derthona. h	Papia. B	Tridentum.
Asta S.	Genua. g	Parma.	Venetiæ.
Bononia. OP.	Mantua. q	Patavium.	Vercellæ. F
Brixia.	Mediolanum. A	Placentia. s	Verona.
Casale S. Evasii. E	Modoetia. D	Pompeja laus. Y	Viglevanum. b & alia.
Casale majus.	Mons acutus. I.	Savona.	

Literæ Alphabeti indicant ordinem, quo Collegia nostra in Italia fundata fuerunt, sumpto initio a litera A Sancti Barnabæ Mediolani, quod fuit primum.

Tabellæ Auroræ, Meridiei, & Mediæ Noctis, per singulos Menses.

TABELLA I. PER GRADUS 45.

Principium Crepusculi Matutini.			Meridies.		Medium Noctis.	
MENSE JANUARIO.						
Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
3	12	59	19	20	7	20
9	12	54	19	17	7	17
15	12	49	19	14	7	14
21	12	40	19	9	7	9
26	12	31	19	4	7	4
MENSE FEBRUARIO.						
1	12	20	18	58	6	58
7	12	9	18	52	6	52
13	11	56	18	45	6	45
19	11	42	18	38	6	38
25	11	29	18	31	6	31
MENSE MARTIO.						
3	11	13	18	23	6	23
9	10	57	18	15	6	15
15	10	43	18	8	6	8
21	10	26	18	0	6	0
27	10	9	17	52	5	52
MENSE APRILI.						
2	9	54	17	45	5	45
9	9	37	17	37	5	37
15	9	19	17	19	5	19
21	8	3	17	26	5	26
27	8	46	17	15	5	15
MENSE MAJO.						
3	8	26	17	8	5	8
9	8	15	17	2	5	2
15	8	0	16	56	4	56
21	7	47	16	51	4	51
28	7	54	16	46	4	46
MENSE JUNIO.						
5	7	26	16	43	4	43
9	7	17	16	40	4	40
16	7	12	16	38	4	38
22	7	12	16	38	4	38
28	7	12	16	38	4	38

Prin-

Principium Crepusculi Matutini.			Meridies.		Medium Noctis.	
MENSE JULIO.						
Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
5	7	17	16	40	4	40
11	7	26	16	43	4	43
17	7	34	16	46	4	46
24	7	47	16	51	4	51
30	8	0	16	56	4	56
MENSE AUGUSTO.						
5	8	15	17	2	5	2
11	8	29	17	8	5	8
18	8	46	17	15	5	15
24	9	3	17	26	5	26
30	9	19	17	29	5	29
MENSE SEPTEMBRI.						
5	9	57	17	37	5	37
11	9	54	17	45	5	45
18	10	9	17	52	6	52
24	10	26	18	0	6	0
30	10	43	18	8	6	8
MENSE OCTOBRI.						
6	10	57	18	15	6	15
12	11	13	18	23	6	23
18	11	29	18	31	6	31
24	11	42	18	38	6	38
30	11	56	18	45	6	45
MENSE NOVEMBRI.						
5	12	9	18	52	6	52
11	12	20	18	58	6	58
17	12	31	19	4	7	4
23	12	40	19	9	7	9
29	12	49	19	14	7	14
MENSE DECEMBRI.						
5	12	54	19	17	7	17
11	12	59	19	20	7	20
17	13	3	19	22	7	22
22	13	3	19	22	7	22
28	13	3	19	22	7	22

Tabellæ Auroræ, Meridiei, & Mediæ Noctis, per singulos Menses.

TABELLA II. PER GRADUS 42.

Principium Crepusculi Matutini.		Meridies.		Medium Noctis.	
MENSE JANUARIO.					
Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
3	13	14	19	30	7	30
9	13	9	19	27	7	27
15	13	2	19	23	7	23
21	12	51	19	17	7	17
26	12	42	19	11	7	11
MENSE FEBRUARIO.						
1	12	29	19	5	7	5
7	12	16	18	58	6	58
13	12	1	18	50	6	50
19	11	46	18	42	6	42
25	11	30	18	34	6	34
MENSE MARTIO.						
3	11	15	18	26	6	26
9	10	57	18	17	6	17
15	10	40	18	9	6	9
21	10	22	18	0	6	0
27	10	2	17	51	5	51
MENSE APRILI.						
2	9	45	17	43	5	43
9	9	25	17	34	5	34
15	9	7	17	26	5	26
21	8	49	17	18	5	18
27	8	30	17	10	5	10
MENSE MAJO.						
3	8	10	17	2	5	2
9	7	55	16	55	4	55
15	7	34	16	49	4	49
21	7	20	16	43	4	43
28	7	4	16	37	4	37
MENSE JUNIO.						
3	6	53	16	33	4	33
9	6	44	16	30	4	30
16	6	38	16	28	4	28
22	6	38	16	28	4	28
28	6	38	16	28	4	28

Principium Crepusculi Matutini — Meridies. — Medium Noctis.

MENSE JULIO.

Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
5	6	44	16	50	4	50
11	6	55	16	55	4	55
17	7	4	16	57	4	57
24	7	20	16	43	4	43
30	7	34	16	49	4	49

MENSE AUGUSTO.

5	7	53	16	55	4	55
11	8	10	17	2	5	2
18	8	30	17	10	5	10
24	8	49	17	18	5	18
30	9	7	17	26	5	26

MENSE SEPTEMBRI.

5	9	25	17	34	5	34
11	9	45	17	43	5	43
18	10	2	17	51	5	51
24	10	22	18	0	6	0
30	10	40	18	9	6	9

MENSE OCTOBRI.

6	10	57	18	17	6	17
12	11	15	18	26	6	26
18	11	30	18	34	6	34
24	11	46	18	42	6	42
30	12	1	18	50	6	50

MENSE NOVEMBRI.

5	12	16	18	58	6	58
11	12	29	19	5	7	5
17	12	42	19	11	7	11
23	12	51	19	17	7	17
29	13	2	19	23	7	23

MENSE DECEMBRI.

5	13	9	19	27	7	27
11	13	14	19	30	7	30
17	13	18	19	32	7	32
22	13	18	19	32	7	32
28	13	18	19	32	7	32

Tabellæ Auroræ, Meridiei, & Mediæ Noctis, per singulos Menses.

TABELLA III. PER GRADUS 45.

Principium Crepusculi Matutini.			Meridies.		Medium Noctis.	
MENSE JANUARIO.						
Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
3	13	28	19	40	7	40
9	13	23	19	37	7	37
15	13	14	19	32	7	32
21	13	3	19	26	7	26
26	12	52	19	20	7	20
MENSE FEBRUARIO.						
1	12	38	19	12	7	12
7	12	23	19	4	7	4
13	12	8	18	56	6	56
19	11	51	18	47	6	47
25	11	33	18	38	6	38
MENSE MARTIO.						
3	11	16	18	29	6	29
9	10	56	18	19	6	19
15	10	37	18	10	6	10
21	10	16	18	0	6	0
27	9	55	17	50	5	50
MENSE APRILI.						
2	9	35	17	41	5	41
9	9	13	17	31	5	31
15	8	52	17	22	5	22
21	8	31	17	13	5	13
27	8	9	17	4	5	4
MENSE MAJO.						
3	7	49	16	56	4	56
9	7	28	16	48	4	48
15	7	6	16	40	4	40
21	6	49	16	34	4	34
28	6	31	16	28	4	28
MENSE JUNIO.						
3	6	15	16	23	4	23
9	6	5	16	20	4	20
16	5	58	16	18	4	18
22	5	55	16	17	4	17
28	5	58	16	18	4	18

Principium Crepusculi Matutini.			Meridies.		Medium Noctis.	
MENSE JULIO.						
Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
5	6	5	16	20	4	20
11	6	15	16	33	4	23
17	6	31	16	28	4	28
24	6	49	16	34	4	34
30	7	6	16	40	4	40
MENSE AUGUSTO.						
5	7	28	16	48	4	48
11	7	49	16	56	4	56
18	8	9	17	4	5	4
24	8	31	17	13	5	13
30	8	52	17	22	5	22
MENSE SEPTEMBRI.						
5	9	13	17	31	5	31
11	9	35	17	41	5	41
18	9	55	17	50	5	50
24	10	16	18	0	6	0
30	10	37	18	10	6	10
MENSE OCTOBRI.						
6	10	56	18	19	6	19
12	11	13	18	29	6	29
18	11	33	18	38	6	38
24	11	51	18	47	6	47
30	12	8	18	56	6	56
MENSE NOVEMBRI.						
5	12	23	19	4	7	4
11	12	38	19	12	7	12
17	12	52	19	20	7	20
23	13	3	19	26	7	26
29	13	14	19	32	7	32
MENSE DECEMBRI.						
5	13	23	19	37	7	37
11	13	28	19	40	7	40
17	13	32	19	42	7	42
22	13	33	19	43	7	43
28	13	31	19	42	7	42

Novæ Observationes, & Additiones, &c.

Editæ fuerunt in anterioribus impressionibus hujus operis Tabulæ supra positæ Theodosii Rubei ad dignoscendum tempora Auroræ, Meridiei, & mediæ Noctis per singulos menses, qui cum eas ad normam Horologii solaris confecisset, monitum dedit utentibus detrahendi ab illis quotam temporis, quandoque per quadrantem, quandoque per dimidium horæ (juxta suum sensum, & temporum varietatem) ut ad methodum Horologii Rotalis, seu Campanæ Italici reducerentur, eo quod istud tardius, quam solare suas adras indicet. Verum quia non omnes omnia advertunt, & multos laborem piget in monitis opere exequendis, seu non bene callent quomodo talis reductio sit facienda, evenire potest magna æquivocatio, atque erroris occasio, ut pro vero momento temporis, etiam juxta Horologii Italici stylum, quoad Auroram, Meridiem, & mediam Noctem, illud, quod in Tabulis adnotatur, existimetur: Hinc maximum oriretur inconveniens in Sacrorum Rituum præceptis adimplendis quoad horam celebrandi, & signanter in jejuniii naturalis observantia, in quo potiori rigore, quam Ecclesiastici, punctum mediæ Noctis attendi debet. Ut autem his malis occurratur, & facilior commoditas Ecclesiasticis præbeatur, judicatum probe fuit Tabulas supra positas Theodosii reducere ad calculum Horologii Rotalis, seu Campanæ Italici, atque eas jam reductas in præsenti editione imprimere.

Hujusmodi autem reductio de rigore Astronomiæ fieri debuisset per Crepusculi luminosi subtractionem ab horis solaribus, quod modo augetur, modo minuitur juxta temporum varietatem; ita tamen ut in solstitio æstivo ad tres quadrantes, & ultra perducatur, prout recentiores, & peritiores Mathematici in suis observationibus agnoverunt, & signanter peritissimus vir, & insignis Academicus *Pyrrhus Maria Gabrielli* in suo erudito opere, Senis impresso de Anno 1705. Italice conscripto cum titulo -- L' Heliometro, ovvero la Meridiana Sanese — ubi variis in locis, præsertim Cap. 7. & Cap. 12. in explicatione Tabulæ X. ab ipso de Crepusculo constructæ ad elevationem Poli gra. 43. observat pro Crepusculo luminoso intelligi illud spatium temporis, quod interest inter solis occasum, & horam 24. Italicam Campanæ, esseque tertiam partem totius Crepusculi Vespertini, quod spatium falso a multis supponitur esse semper minutorum 30. seu medietatis horæ, cum revera non sit semper idem, seu augeatur proportionaliter juxta temporum vices per alia 15. minuta, & ultra, præsertim circa Tropicum Cancri.

His tamen non obstantibus: cum communis opinio Italorum sit procedendi semper cum differentia medietatis horæ, seu minutorum 30. inter Horologium Solare, & Campanæ, itaut istud moderentur cum subtractione medietatis horæ a Solari; maxime quia juxta talem normam processerunt quamplures Mathematici, qui Tabulas supputarunt ad construenda Horologia Solaria Italica ad trámites Horologii Rotalis, seu Campanæ, prout modernis temporibus fecit eruditus vir *Dominicus Luchini* in libro, quem Romæ edidit de Anno 1730. cum Titulo — Trattenimenti Matematici — visum ergo fuit procedere cum communi praxi in reducendis Tabulis Theodosianis ad normam Horologii Rotalis Italici, & abjecta varietate Crepusculi luminosi, quod potius implicationem, & errorem ingereret, firmiter statuere, ut moris est, horam 24. Italicam Campanæ, post dimidium horæ, seu lapsum minutorum 30 ab occasu Solis. Cum quo fundamentali principio supputavimus sequentes Tabulas, ut verum punctum Auroræ, Meridiei, & mediæ Noctis indicetur, ut promptior, atque facilior eorum usus habeatur.

Superest hic advertendum, quod cum in Tabulis non omnes dies Mensium sint adnotati, & cupiat aliquis pro diebus non descriptis tam Horam, quam minuta scrupulose inquirere, utatur præsenti Regula: Subtrahat numerum minorem a majori duorum dierum, quo claudunt diem perquisitum; quod remanet dividat in partes proportionales, applicandas diebus intermediis, & quod uni, vel pluribus diebus competit, hoc addat numero minoris si progressio Tabulæ tendat in augmentum; subtrahat vero a numero majori, si progressio tendat in decrementum. Sit exemplum pro invenienda Hora meridiana diei 13. Septembris ad Poli latitudinem, gra. 42.

	Hora: min.
Numerus major die 18. Septembris in meridie	17 : 21.
Numerus minor die 11. d. subtrahendus.	17 : 13.
Remanent	0 : 8

Hoc residuum applicatum proportionaliter quinque diebus intermediis, competet mi. 1. 1/2 circiter cuilibet diei, & sic diei 13. competent m. 3. addenda numero minori, quia progressio tendit in augmentum. Unde tempus Meridiei erit.

	0 : 3.
	17 : 16

Aliud exemplum pro Crepusculo Matutino, seu Aurora diei 24. Martii Poli gradus 42.

	Hora : min.
Numerus major 21. Martii in Aurora	9 : 52.
Numerus minus 27. Martii in Aurora, subtrahendus	9 : 32.
Remauent	0 : 20.

Hæc

Hæc 20. minuta residualia, divisa quinque diebus intermediis, dabunt min. 4. cuilibet diei, & sic diei 24. competent min. 12. quæ detrahenda erunt a numero majori, quia progressio Tabulæ tendit in decrementum; unde Aurura 24 Mart. erit	0 : 10.
	9 : 40.

Desiderantur in sequentibus Tabulis pro opportunitate nostri Operis illæ, quæ demonstrent Tempus recitationis Matutini, cum juxta sententiam Gavanti, & Auctorum ab ipso relatorum in Sect. 1. cap. 5. tit. 6. num. 6. tom. 2. Matutinum, & Laudes possint ex justa causa recitari in Vesperis præcedentis diei: accedente præsertim consuetudine universalis Ecclesiæ; hinc non abs re erit in defectum harum Tabularum præscribere facilem methodum ad inveniendum hujuscemodi tempus, quod est medietas Arcus semidiurni, sive ultima residualis ex quatuor partibus totius diei artificialis, quando sol propinquior est ad occasum, quam ad meridiem, prout censet P. Claudius Lacroix in sua Theologia morali, & Auctores apud ipsum lib. 4. n. 1314. Et desumitur etiam ex Tabulis, quæ quotannis imprimuntur Romæ in Ordine divini Officii. Fiet autem ut sequitur.

Tempus meridei pro die quæsito subtrahatur ab horis 24. Residuum dividatur: medietas residualis addatur Tempori meridiei: Summa quæ provenit indicabit Tempus recitationis Matutini. Sit exemplum pro die 3. Martii ad elevationem Poli gradus 42.

	Hora : min.
	24 : 0.
Tempus Meridiei 3. Martii, subtrahendum ab horis 24.	17 : 56.
Residuum	6 : 4
Dividitur per medietatem	3 : 2.
Hæc medietas horis meridianis, & resultabit Tempus Matutini.	20 : 58.

Tabellæ Auroræ, Meridiei, & Mediæ Noctis, per singulos Menses.

TABELLA I. PER GRADUS 39.

Juxta Horologium Rotale, seu Campanæ Italicum.

Dies	Principium Crepusculi Matutini. Hora	Min.	Meridies. Hora	Min.	Medium Noctis. Hora	Min.
			MENSE JANUARIO.			
5	12	29	18	50	6	50
9	12	24	18	47	6	47
15	12	19	18	44	6	44
21	12	10	18	39	6	39
26	12	1	18	34	6	34
			MENSE FEBRUARIO.			
1	11	50	18	28	6	28
7	11	39	18	22	6	22
13	11	39	18	15	6	15
19	11	12	18	8	6	8
25	10	59	18	1	6	1
			MENSE MARTIO.			
3	10	43	17	53	5	53
9	10	27	17	45	5	45
15	10	13	17	38	5	38
21	9	56	17	30	5	30
27	9	39	17	22	5	22
			MENSE APRILI.			
2	9	24	17	15	5	15
9	9	7	17	7	5	7
15	8	47	16	59	4	59
21	8	37	16	52	4	52
27	8	16	16	45	4	45
			MENSE MAJO.			
3	7	59	16	38	4	38
9	7	45	16	32	4	32
15	7	30	16	26	4	26
21	7	17	16	21	4	21
28	7	4	16	16	4	16
			MENSE JUNIO.			
3	6	56	16	13	4	13
9	6	47	16	10	4	10
16	6	42	16	8	4	8
22	6	42	16	8	4	8
28	6	42	16	8	4	8

Principium Crepusculi Matutini			Meridies.		Medium Noctis.	
MENSE JUNIO.						
Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
5	6	47	16	10	4	10
11	6	56	16	13	4	13
17	7	4	16	16	4	16
24	7	17	16	21	4	21
30	7	30	16	26	4	26
MENSE AUGUSTO.						
5	7	45	16	32	4	32
11	7	59	15	38	4	38
18	8	16	16	45	4	45
24	8	33	16	52	4	52
30	8	49	16	59	4	59
MENSE SEPTEMBRI.						
5	9	7	17	7	5	7
11	9	24	17	15	5	15
18	9	39	17	22	5	22
24	9	56	17	30	5	30
30	10	13	17	38	5	38
MENSE OCTOBRI.						
6	10	27	17	45	5	45
12	10	43	17	53	5	53
18	10	59	18	1	6	1
24	11	11	18	8	6	8
30	11	26	18	15	6	15
MENSE NOVEMBRI.						
5	11	39	18	22	6	22
11	11	50	18	28	6	28
17	12	1	18	34	6	34
23	12	10	18	39	6	39
29	12	19	18	44	6	44
MENSE DECEMBRI.						
5	12	24	18	47	6	47
11	12	29	18	50	6	50
17	12	33	18	52	6	52
22	12	33	18	52	6	52
28	12	33	18	52	6	52

Tabellæ Auroræ, Meridiei, & Mediæ Noctis, per singulos Menses.

TABELLA II. PER GRADUS 42.

Juxta Horologium Rotale, seu Campanæ Italicum.

Principium Crepusculi Matutini.		Meridies.		Medium Noctis.	
Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
MENSE JANUARIO.						
3	12	44	19	0	7	0
9	12	39	18	57	6	57
15	12	32	18	55	6	55
21	12	21	18	47	6	47
26	12	12	18	41	6	41
MENSE FEBRUARIO.						
1	11	59	18	35	6	35
7	11	46	18	28	6	28
13	11	31	18	20	6	20
19	11	16	18	12	6	12
25	11	0	18	4	6	4
MENSE MARTIO.						
3	10	45	17	56	5	56
9	10	27	17	47	5	47
15	10	10	17	39	5	39
21	9	52	17	30	5	30
27	9	32	17	21	5	21
MENSE APRILI.						
2	9	15	17	13	5	15
9	8	55	17	4	5	4
15	8	57	16	56	4	56
21	8	19	16	48	4	48
27	8	0	16	40	4	40
MENSE MAJO.						
3	7	40	16	32	4	32
9	7	23	16	25	4	25
15	7	14	16	19	4	19
21	6	50	16	13	4	13
28	6	54	16	7	4	7
MENSE JUNIO.						
3	6	23	16	3	4	3
9	6	14	16	0	4	0
16	6	8	15	58	3	58
22	6	8	15	58	3	58
28	6	8	15	58	3	58

Principium Crepusculi Matutini			Meridies.		Medium Noctis.	
MENSE JULIO.						
Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
5	6	14	16	0	4	0
11	6	25	16	3	4	3
17	6	34	16	7	4	7
24	6	50	16	13	4	13
30	7	14	16	19	4	19
MENSE AUGUSTO.						
5	7	23	16	25	4	25
11	7	40	16	32	4	32
18	8	0	16	40	4	40
24	8	19	16	48	4	48
30	8	37	16	56	4	56
MENSE SEPTEMBRI.						
5	8	55	17	4	5	4
11	9	15	17	13	5	13
18	9	32	17	21	5	21
24	9	52	17	30	5	30
30	10	10	17	39	5	39
MENSE OCTOBRI.						
6	10	27	17	47	5	47
12	10	45	17	56	5	56
18	11	0	18	4	6	4
24	11	16	18	12	6	12
30	11	31	18	20	6	20
MENSE NOVEMBRI.						
5	11	46	18	28	6	28
11	11	59	18	35	6	35
17	12	12	18	41	6	41
23	12	21	18	47	6	47
29	12	32	18	53	6	53
MENSE DECEMBRI.						
5	12	39	18	57	6	57
11	12	44	19	0	7	0
17	12	48	19	2	7	2
22	12	48	19	2	7	2
	12	48	19	2	7	2

Tabellæ Auroræ, Meridiei, & Mediæ Noctis, per singulos Menses.

TABELLA II. PER GRADUS 45.

Juxta Horologium Rotale, seu Campanæ Italicum.

Principium Crepusculi Matutini.			Meridies.		Medium Noctis.	
MENSE JANUARIO.						
Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
3	12	58	19	10	7	10
9	12	53	19	7	7	7
15	12	44	19	2	7	2
21	12	33	18	56	6	56
26	12	22	18	50	6	50
MENSE FEBRUARIO.						
1	12	8	18	42	6	42
7	11	55	18	34	6	34
13	11	38	18	26	6	26
19	11	21	18	17	6	17
25	11	3	18	8	6	8
MENSE MARTIO.						
3	10	46	17	59	5	59
9	10	26	17	49	5	49
15	10	7	17	40	5	40
21	9	46	17	30	5	30
27	9	25	17	20	5	20
MENSE APRILI.						
2	9	5	17	11	5	11
9	8	43	17	1	5	1
15	8	22	16	52	4	52
21	8	1	16	43	4	43
27	7	39	16	34	4	34
MENSE MAJO.						
3	7	9	16	26	4	26
9	6	58	16	18	4	18
15	6	36	16	10	4	10
21	6	19	16	4	4	4
28	6	1	15	58	3	58
MENSE JUNIO.						
5	5	45	15	53	3	53
9	5	35	15	50	3	50
16	5	28	15	48	3	48
22	5	25	15	47	3	47
28	5	28	15	48	3	48

Prin-

Principium Crepusculi Matutini			Meridies.		Medium Noctis.	
MENSE JULIO.						
Dies	Hora	Min.	Hora	Min.	Hora	Min.
5	5	55	15	50	3	50
11	5	45	15	53	3	53
17	6	1	15	58	3	58
24	6	19	16	4	4	4
30	6	36	16	10	4	10
MENSE AUGUSTO.						
5	6	58	16	18	4	18
11	7	9	16	26	4	26
18	7	39	16	34	4	34
24	8	1	16	43	4	43
30	8	22	16	52	4	52
MENSE SEPTEMBRI.						
5	8	43	17	1	5	1
11	9	5	17	11	5	11
18	9	25	17	20	5	20
24	9	46	17	30	5	30
30	10	7	17	40	5	40
MENSE OCTOBRI.						
6	10	26	17	49	5	49
12	10	46	17	59	5	59
18	11	5	18	8	6	8
24	11	21	18	17	6	17
30	11	38	18	26	6	26
MENSE NOVEMBRI.						
5	11	53	18	34	6	34
11	12	8	18	42	6	42
17	12	22	18	50	6	50
25	12	33	18	56	6	56
29	12	44	19	2	7	2
MENSE DECEMBRI.						
5	12	53	19	7	7	7
11	12	58	19	10	7	10
17	13	3	19	12	7	12
22	13	2	19	13	7	13
28	13	3	19	12	7	12

De mensuris propriis Sacræ Supellectilis ad Missam congruentioribus.

GAVANTUS.

DAmus hoc loco formas, & modulos efformandæ cujusque Sacræ Supellectilis in ordine ad Missam, sive solemnem, sive privatam, *Mediolan. Ecclesiæ*, præsertim *ex lib.* 1. & 2. *instruct. Fabricæ, & Supellectilis Ecclesiasticæ probatarum in Concilio Provinciali Mediol. III. a Sancta Sede Apostolica confirmato, & laudato*, in quibus singillatim tradendis ordo placuit Alphabeticus, ut cujusque rei formam statim invenias.

Abacus, seu *Credentia*, sit e tabulis populeis, abiegnisve, longe patens circa cubitos tres, pro Ecclesiæ magnitudine, Chorive, seu Presbyterii ratione; late cubitis duobus; alteque item extruatur, ut non ultra duos cubitos, & uncias duodecim elevetur a terra.

Acerra, sive *Navicula* incensi, ex argento, vel auricalco, cum cochleari ejusdem materiæ, fieri debet ita capax, ut capiat quantitatem thuris ultra quam sit necessarium in Missa.

Alba e tela linea sit, longe producta cubitos quatuor, late sexdecim, ac paulo amplius circumquaque pateat, manicas habeat longitudine sesquicubitali, hoc est cubito cum dimidio, latitudine ab humeris pene cubitali, quæ usque ad manus sensim angustius ducantur, in summa veste, & in extremis manicis, aliquid dumtaxat sit acu paululum, ac tenuiter elaboratum, nimius enim labor in his ornandis vanitatem sapit, & levitatem.

Altare Majus, eo loco constitui deberet, ut ab ipsius Altaris gradu infimo (tres autem gradus esse debent) usque ad cancellos spatium saltem intersit cubitorum octo, vel ad minimum quatuor in Ecclesiis non Collegiatis; sit autem a scabelli solo altitudine cubitorum duorum, & unciarum octo, & ad summum decem; longitudine cubitorum quinque, ac plurium pro Ecclesiæ magnitudine; altitudine vero cubitorum saltem duorum, & unciarum duodecim; tres autem inter gradus pradella lignea numeretur, quæ a fronte Altaris cubitos duos producta, uncias sexdecim late pateat; altitudo vero singulorum graduum sit unciis octo.

Altare Minus elevetur cubitis duobus, & unciis octo, longe pateat cubitis quatuor, & dimidio; nec minus, quatuor saltem cubitis, latum sit cubitis duobus; scabellum e tabulis ligneis, latitudine cubitorum duorum, altitudine unciarum octo, sed & longius pateat, quam Altare, non cubito longius, sed unciis circiter sexdecim. Nullum foramen, neque fenestella ibi sit, ubi quidquam asservari, recondive possit.

Amictus e tenui tela sit, longitudine cubitorum circiter duorum, latitudine autem sesquicubitali, in duobus ejus angulis anterioribus assuantur funiculi commode longi, ut revocari ante pectus queant, & cum iis fieri nodus possit, in medio Crux acu pingatur, unciarum duarum, longe ab extremitate digitis duobus ex parte superiori; extremitates illius, præterquam ex ea parte, quæ collum ambit, aliquo modesto opera ornari possunt.

Ara, ex lapide longe pateat uncias viginti, lata sexdecim præter capsæ dimensionem, cui inserta est, quæ capsa e nucea omnino tabula sit, crassitudine unciarum circiter duarum, aut plurium pro lapidis crassitudine, non distet a fronte Altaris spatio longius unciarum octo, ita vero inserta sit, ut e mensa Altaris superficie paululum extet, quo Sacerdotis celebrantis tactu dignosci possit; tela denique cerata tegatur, claviculis prædictæ capsæ confixa.

Bursa Corporalium, a fronte sit Cruce, vel alia Sacra Imagine in medio intexta: a tergo etiam ex eadem materia, & colore; intrinsecus autem sub serico, aut tela candida circumvestiatur; latet vero undique pateat circiter dimidio cubito, vel paulo amplius, & forma quadrata.

Calix ita efformetur, ut Cuppa aliquantulum in fundo sit angusta, sensim usque ad summum labrum latior fiat, labrum nullo modo reflectatur, nodus ita ornatus, ut dum Calix capitur, non impedite commode capiatur, præsertim, quando indices, & pollices disjungi non possunt, minorve ne sit totus Calix, amplitudine in orbem ducta, unciarum quatuordecim, altitudine duodecim.

Candelabra basim habeant vel rotundam, vel potius triangulatem, & Crucis basi conformem; quæ ab Acolythis portantur, minora sint, quam ea quæ in Altari collocantur.

Cingulum ex candido lino, vel cannabe tenui conficiatur, longitudine cubitorum circiter septem capita ejusdem globulis ejusdem materiæ inseruntur, filamentorum manipulis appensis, quos flocos dicunt. * Non prohibetur e serico juxta varios colores paramentorum, more moderno, sed illud est antiquioris usus, & mysticæ causæ congruentius, de qua *supra part.* II. *tit.* 1. *lit. g.*

* Non placeat ea forma Cinguli (ut pro veritate loquar,) quæ Cingulo ipsi, ut hinc inde pendeant flocci a lateribus Sacerdotis duas addit ansas, quibus reipsa cingitur Alba, est enim ejusdem omnino formæ cum Succinctorio Papali, quod adhibetur (addito manipulo) ad cingendum Albam Papæ, & nonnisi in ejusdem Missa Papali: ergo non debet esse communis hæc forma cuicumque Celebranti.

Conopæum Tabernaculi majoris Sanctissimæ Eucharistiæ, e materia nobiliori, vel alba semper, vel juxta colorem varium Festorum, a summa parte crispatum in fimbriis non anguste, sed longe latius respondeat, totum Tabernaculum tegat, in extremis oris habeat de more ornatum laciniarum decorem contextarum.

Corporale e tela linea, & candida sit, ac simplex item, ab oris autem acus opere simplici, punctim solum retortum sit, longe autem uncias triginta ad minus pateat, late totidem; ita vero compactum, ut nulla ejus extremitas appareat, Crux acu pingi potest in anteriori parte.

Crux in Altari collocanda Imaginem Crucifixi habeat,

beat, & prælta emineat candelabris, ut supra dictum est *prima parte tit.* 20.

Dalmatica non recisis manicis, sed ad manum usque protensis, iisdemque late patentibus conficiatur, longa esse potest cubitis duobus, & unciis sexdecim; late vero ab humeris cubito uno, & unciis circiter quatuor, ab extremis oris undique patens cubitis circiter quinque.

* *Gradus* in Altari majori ne fiant, nisi duobus cubitis tantum, minusve a pariete posteriori illud distet: tuncque ejusmodi gradus unus, pluresve decenter adhiberi poterunt; ita tamen, ut circuitus Altaris non impediatur, neque Candelabra super iis posita extra Altare videantur esse, quod esset contra Rubricam de Altaris incensatione; in Altari minori unus sit, isque ligneus; ea longitudine, quæ Altare æquet, latitudine unciarum octo, altitudine totidem, in quo Candelabra cum Cruce locanda erunt.

Hamulæ, non ex argento, stamno, aurichalco, alioque metalli genere, sed e vitro, seu crystallo pellucido, cum operculo decenti.

Manipulus tres Cruces habere debet, & cordulas ad ligandum solidiores: reliqua vide in stola.

Manutergium pro Missa ex lino tenui contextum longitudine bicubitali, latitudine sesquicubitali constet, ornentur capita laciniis, & filamentis ejusdem materiæ.

Mappæ Altaris superiores e lino, seu cannabe, ea sint longitudine, ut ab utroque Altaris latere profundius circiter tribus digitis, quam planum pradellæ, demissæ sint nullæ ab ulla parte, bombacio cærulei alteriusque coloris elaboratæ sint, latitudine vero totam Altaris mensam contegant, inferiores Mappæ totam saltem mensam cooperiant.

Mappæ pro Communione adhibendæ, non supra scamna, seu cancellos (horum enim longitudinem æquabunt) longe pateant cubitos tres, late circiter duos, capita earum exornari poterunt.

Missale nihil profani habeat; sed Crucis insigne aliave Sancti Titularis Imago in corio depicta appareat, signaculum ejusdem constare convenit funiculis sericis duodenis, longe ita ductis, ut Missalis longitudinem vix quinque unciis excedant. Ejusdem integumentum ita longe deductum sit, ut ab ima parte octo unciis superet coriaceum Missalis operimentum: a summa vero nihil omnino exter, lineæ sericæ circumdent extremitates, laciniæ imam partem exornent, subvestiatur tela ejusdem coloris, quo est integumentum.

Pallium, quod ante Altare tenditur, paulo longius, quam Altare, patere debet; eoque alius, ut ab ima parte paululum sub coronice scabelli, seu pradellæ ejusdem Altaris occultetur. A superiori parte Palmum a summo distante laciniis, quas frangias vocant, ornetur pro qualitate pallii, in exteriori parte Crux, aut Imago Sancti, cujus nomine dicatum est Altare, aut alia sacra effigies in medio assuatur; nam Zacharias Pontifex pallam auro intextam N. D. N. Jesu Christi imagine ornatam Beati Petri Apostoli Altari obtulit, si fieri potest, telari ligneo affigatur extenta, sed illa cautio adhibeatur in telaris asserculo superiore, ut ejus angulus inferior, cui pallium adhæret, omnino recidatur, & deprimatur, ut nullo modo possit acumine lædere pallium. Velamentum quoque (si pallium pretiosum est) in superiori parte obtendi ei concinne poterit, Missarum tempore tantum, ne Sacerdos impediatur, vel adhærendo lædat Paramenta, neque tamen ultra frangiam demittatur velamentum.

Patena inaurata undique esse debet, vel si argentea sit, saltem in anteriori parte labrum extremum circulare ita tenue admodum, ut adjumentum inde sit ad Sacræ Hostiæ fragmenta facile colligenda, illam mediam concavitatem habeat, quæ amplitudinem labri Calicis fere adæquet, minor Patena pateat ample in orbem uncias triginta duas.

Pelvicula hamularum piam speciem exprimat: fundo intrinsecus constet lato, & plano, neque ita elaborato, ut minus firme hamulæ impositæ hæreant.

Pyxis, quæ ad Sanctissimam Eucharistiam custodiendam adhibetur, ex argento puro saltem, eoque inaurato fieri debet, in interiori parte, cujus pes, ut manu facile firmiterque capi queat, altitudine sit sex unciarum, nodus in medio sit ejusmodi, quo monuimus de Calicis nodo, in fundo medio paululum aliquid habeat, quod in orbem tenuiter emineat, ad facilius capiendas ultimas particulas, operculum respondeat Pyxidis formæ, quod in medio instar fere pyramidis extet; ab uno, & altero item latere parvulos, tenuesque uncinos habeat, quibus in circulo apte includatur & fiat immobile, in summo Crux parvula emineat.

Planeta more Romano (nam Ambrosiano eam describunt Acta Mediol. Ecclesiæ) late pateat cubitos circiter duos, longe tres, Fascia, quæ vel assui solet, vel distingui in ipsamet Planeta, ut Columnæ speciem a tergo, & Crucis ante pectus effingat, late erit unciis octo ad minimum; funiculi addantur, seu lineæ sericæ in ea parte, qua pectus tegitur, ita oblongæ, ut reduci possint ante pectus ad firmandam Planetam, ne defluat a tergo.

Pluviale ad imos usque talos protenditur, longitudine cubitorum trium, & unciarum circiter sex constans, & pro semicirculi ratione late patens, a parte anteriori a summo ad extremum, hinc & inde, auriphrygio decoratur, a posteriori parte caputium, ornatu auriphrygiato, qui anteriori respondeat, habet; laciniæ vero, hoc est, frangiæ, Rom. Ritu, latiores esse debent circum caputium, breviores in oris Pluvialis extremis, fibula anteriori connecti debet Pluviale, additis binis, seu ternis uncinis majoribus, globuli laciniati pendentes a caputio non sunt amplius in usu Rom. Cleri Sæcularis.

Pulvinar pro Missali plenum sit non pluma, neque lana concisa, sed lana solida, pilisve cervinis, longe pateat cubito, & paulo amplius: late unciis circiter decem & octo, ornetur in quatuor angulis laciniatis flocculis, & opere simplici consuatur.

Purificatorium e tela neque tenui, neque crassa nimis: & simplici sit acus opere confectum: latitudine unciarum circiter octodecim ad minimum: longitudine totidem, nec vero minus, in medio Crux parvula acu pingatur.

Stola cum Planeta colore congruat, & materia longe cubitis circiter sex, ut infra genua producatur: late autem unciis sex pateat; laciniæ, seu frangiæ unciarum trium sint: & præterea Cruces tres de more annectantur eidem, in medio, & in extremis partibus, unaquæque Crux sit formæ quadratæ, quæ ab omni parte unciis circiter tribus constet. Stolæ Sacerdotali nihil appendatur: Diaconali vero ab utraque media ejus parte duo funiculi cum flocculis laciniatis ad illius recte connectendæ usum.

Superpelliceum e tela potius tenui, manicis ita oblongis, ut crispatæ usque ad digitos summos pertingant, quæ esse possunt cubitis circiter duobus, vel circa, late autem patentibus in orbem circiter cubitis quatuor, in ipso ore potius forma sit rotunda, quam quadrata, a pectore nullo modo scissum, aut dissectum, longe ducatur infra genua, fere ad media crura, *vide sup. par.* II. *tit.* I. *tit. a.* late pateat ab extremis oris in ambitum cubitis circiter tredecim, ab humeris circiter octo, a nulla parte neque nimis affectata artificiosi operis elegantia elaboratum, ab humeris præsertim non specioso artificii ornatu.

Tabella pacis gestatoria aliquo piæ cælaturæ ornatu sit insignis, puta, imagine Pietatis expressa; latitudineque constet unciarum octo, longitudine duodecim circiter: a tergo manubrium habeat ejusdem materiæ.

Tabella Secretarum non quernea, non nucea, neque e ligno suboscuro sit, sed ex abiete, aliave id generis arbore albicanti, ne pagina agglutinata obscurescat, late aliquanto amplius pateat, quam longe; coronicibus decore ornata, pro Festis solemnioribus speciosior esse debet, cum coronicibus auratis, & pagina majusculis impressa literis, utroque splendentibus.

Tabernaculum SS. Eucharistiæ polite elaboratum piis mysteriorum Passionis Christi imaginibus exculptum esse debet: intrinsecus tabulis populeis circumamictum, quibus ab humiditate SS. Eucharistia defendatur. Forma vel octangula, seu sexangula, vel quadrata, vel rotunda, in summo adsit imago Christi resurgentis, vel sacra vulnera exhibentis, tum bene clave sit munitum, quæ etiam auro liniri deberet, a fronte Altaris summa procul collocatum extet, non minus cubito uno, & unciis sexdecim; ita ut Corporale late expandi, & Pyxis, si casus accidat, commode in Altari poni possit, neque sub eo sit ullum armariolum, neque asservandis quidem libris, supellectilive Ecclesiæ sit locus. Panno serico albi coloris intus ab omni parte vestiatur, ostiolum habeat ab anteriori parte ornatum sacra imagine Christi Domini Crucifixi, aut resurgentis, aut vulneratum pectus exhibentis, aut alia pia effigie.

Tela stragula Altaris ad illud operiendum, finiti Missis, longitudine, ac latitudine, ut, quæ totam illius mensam contegat undique, & paulo amplius: item laciniis brevioribus ab omni parte decore cincta, colore sit viridi.

Thuribulum cum quadruplici catenula, & operculo: catenularum autem longitudo sit cubitorum duorum, & unciarum circiter duodecim.

Tintinnabulum pro elevatione Sacramenti, si appendatur, parieti laterali affixum hæreat, & appenso funiculo tam longo, ut Minister genuflexus in cornu Epistolæ commode illud pulsare possit.

Tunicella Subdiaconalis similis sit Dalmaticæ Diaconali, de qua supra; excepto quod angustiores debet habere manicas, & longiores, *Cæremon. Episcop. lib.* I. *cap.* 10.

Vas Hostiarum rotundum sit, & late pateat uncias quatuor, pluresve, ut Hostiæ inde promi commode possint, utile quoque erit laminam plumbeam rotundam serico vestitam Hostiis ipsis superimponere, ut earum curvatura tollatur.

Vas pro abstergendis Calicibus, & lavandis Corporalibus, æneum paretur, instar pelvis, binis manubriis constans, atque ab uno labro ad aliud cubito uno, & unciis octo, pluribusve pro ratione supellectilis lavandæ, oreque eminenti, per quod quasi per canalem aqua lotionis inde paulatim in sacrarium effundi possit, quod vas huic usui tantum sit reservatum.

Velum Calicis ab omni parte cubito, & unciis duodecim late pateat; ab oris undique opere serico, auro, argentoque tenuiter ornatum.

Velum Pyxidis sit pretiosum, & quale saltem dedimus Calici.

Velum pro portanda SS. Eucharistia, in Processionibus ejusdem, sit longum sex cubitis; latum, ut veli tela.

Velum Subdiaconale longum item cubitis sex, latum sit, quanta est veli propria latitudo.

Umbella, quæ super Altare ponitur, undique late pateat, ita ut Altare ipsum, & Sacerdos ibi Celebrans omnino contegantur, qua ille, & Altare a pulvere, omnique labenti sorde defendantur, ab Altari tamen decore elata, ut facile quoque purgari queat.

Umbella alia, quæ defertur super SS. Eucharistiam in Processionibus, undique habere debet ornatum duplicium fasciarum, quæ duodecim circiter unciis longe pendeant, iisque fasciis consutæ sint ab omni parte fimbriæ cum filamentiis satis prolixis, hastile inferatur inter utramque fasciam quod recto extendat latera Umbellæ; hastilia item picta paribus inter se spatiis disposita, quibus illa tolli, & gestari possit, quatuor plurave pro ejusdem Umbellæ magnitudine supponantur; color autem albus convenit huic Umbellæ. Et hæc de Supellectili Sacra, seu ministeriali ad communem Missam.

Quia vero supra meminimus Episcopalium indumentorum, occasione data in Missali; nos erit.

erit abs re, si hoc loco addamus eorumdem indumentorum formam, & mensuram, ordine servato, quo eadem induit Episcopus.

Caligæ ita longæ debent esse, ut usque ad genua protensæ ligulis in ea parte distringantur.

Sandalia, seu *Calcei* e solea integra subtus constent, a parte autem superiori ornata, & ex serico panno leviori, quo & Caligæ.

Tunicella, & *Dalmatica* amplioribus manicis, quam Diaconalis, & ex eadem materia, qua Caligæ, constent, longæ, & latæ sint, ut de Dalmatica Diaconali diximus.

Chirothecæ debent esse contextæ, & circulo aureo insigniter in extrema parte ornatæ.

Subbiretum mitrale formæ rotundæ sit, non quadratæ.

Mitra pretiosior e serico auro intexta, gemmis, & margaritis, acusque opere ornata. Altera * auriphrygiata sine gemmis, sine laminis aureis, vel argenteis; sed vel aliquibus parvis margaritis composita, vel ex albo serico auro intermixto, vel ex tela aurea simplici sine laminis, vel margaritis. Tertia sine auro ex simplici serico Damasceno, vel alio, aut etiam linea, ex tela alba confecta, rubeis laciniis, seu frangiis, & vittis pendentibus: in Provincia Mediol. adhibetur simplex e tela lini purissimi, coloris albi; circulo aureo, quem esse notat *Innoc. III. lib.* 1. *Myst. Missæ cap.* 59. circumamicta a parte, qua induitur caput; cornua item duo a summo præseferens, duas etiam lineas in humeris pendulas habeat, quarum extremitates laciniis constent.

Annulus ex auro puro solide conflatus, palam habeat cum gemma, in qua nihil sculpti esse debet.

Gremiale longe constet cubitis circiter duobus, late cubito uno tantum, & unciis item circiter duodecim, undique cinctum laciniarum aureo, argenteove intextarum ornatu.

Baculus Pastoralis a parte ima acutus, a media totus rectus, a summa retortus esse debet.

Orario, aut Sudario non ornatur, si Episcopalis est, longitudine recta est cubitorum trium, & unciarum duodecim: pars vero retorta totidem unciis, aut paulo altius eminet, a summa rectitudinis parte est crassitudine orbiculari unciarum circiter septem, quæ prope ad imam partem descendens paulatim diminutam unciis quinque constat, connectitur autem cum illa parte recta aliquo opere cælati argenti, quod sexanguli formam exhibens sacris ornatur imaginibus.

De nitore, & munditia prædictæ Sacræ Supellectilis.

GAVANTUS.

Depromsimus hæc *ex Actis Ecclesiæ Mediolan.* Auctore, de quo supra, omissis iis, quæ movere nos debent ad procurandam omnem munditiam in ministerio Missæ, de quibus præclare scripsit *Tobias noster part.* 1. *c.* 76.

Igitur Altaria bis singulis annis, cum sudum est, a finitis Missis ad Vesperum spoliata sint, & suppedanea item amota, ut sicci aeris sentiant beneficium, quo tempore tum Altaria ipsa undequaque mundentur, tum suppedaneorum pars, quæ subter est.

Cum Mappæ mutantur, & pallia, *Altaria* quoque ipsa mundentur, arundinea scopula, tela etiam cerata, quæ sacro lapidi hæret, leviter purgata, sive lapis sit insertus, sive totum Altare capiens, quod si aliquo casu accideret, ita tectum non esse, ob reverentiam sacri Chrismatis ne purgetur, tangaturve.

Icones cum ornamentis suis, Sanctissimæ Eucharistiæ *Tabernaculum*, & quæcumque hujusmodi picta, vel inaurata adjuncta sunt Altaribus, item *Umbellæ*, superimpendentes, singulis mensibus mundentur, caudis vulpinis aut arundinea scopa.

Suppedaneum Altaris quotidie mundetur arundinea scopa, si in eo sit facienda Missa.

Arcula ad sputum excipiendum, de qua *supra*, circum fricetur, & purgetur octavo saltem quoque die, item fenestellæ urceolorum eodem tempore bene purgentur.

Candelabra, *Cruces*, *Thuribula*, & reliqua supellex argentea, quantum fieri possit manibus nudis ne contrectetur: sed adhibito panno, aut vero parte, quæ argentea non sit, capiatur antequam recondatur, excutiatur, si quid pulveris, ceræ, aut maculæ accesserit, & extergatur leniter, adhibito lineo, & molli panno; condita autem sit unaquæque res theca sua, ne quid sordium accipiat, & cum aliquid tamen purgatione egere visum fuerit, palea combusta adhibita, panno lineo leniter mundabitur; quod si quid valde sit denigratum, puta Thuribulum ignis causa, aut etiam multa cera adhæserit, in lixivia, cui sal sit admixtum, ebulliente detergendum erit, adhibito penicillo ex setis suillis confecto, caveatur tamen ne, si quæ pars inaurata sit, aurum vi

Cubiti, qui ex Unciis 24. constat, tertia pars unciatim delineata hæc est.

salis deteratur; & consulantur periti. *Calices* bini & *Patenæ* binæ, saltem ubi duodecim Sacerdotes Missam faciunt, quintodecimo quoque die, levi manu aqua tepida laventur, sexto quoque mense, sapone molliori, tuncque post quartam horæ partem, qua maneant in sole, calida lixivia bene abluantur; adhibendo pennicillum aliquem ad saponem bene amovendum, præsertim ubi fuerit cælatura, poterit etiam id fieri furfure cocto, & tunc statim aqua munda bis, aut ter abluendi essent; præstetur vero ab eo, qui in sacris sit, & in vase, ei usui & lavandis Corporalibus, de quo supra, tantum destinato, quod ex ablutione superfuerit in sacrarium fundatur. Ubi vero minor sit numerus Sacerdotum, rarius id fieri poterit ex proportione numeri sacerdotum, & dierum.

Supellex inaurata, aut inargentata eadem cautione tractetur, qua argentea; si semper est exposita, octavo quoque die panno lineo tergatur molliter: si recondenda sit, tegatur, tunc poterunt etiam inaurata sapone, aut furfure purgari, ut dictum est de Calicibus.

Candelabra & cætera *ex aurichalco* tractentur adhibito panno, vel ferrea summitate capiantur; si perpetuo usu adhibeantur, terno quoque die a pulvere & cera, si forte defluxerit, mundentur, si reponenda sint, tunc etiam id fiat. Præterea quarto quoque mense, nisi nunquam fuerint exposita, abstergantur diligenter pulvere pumiceo, aut eo, quem dicunt, tripoli (quem æstivæ muscæ fugiunt) adhibito corio bubalino; aut si utrumque desit, latere in tenuissimum pulverem redacto, & loco corii, panno asperiore, quem dicunt *saja*, nullo vero modo hac ratione adhibenda erit aqua, nitidiora fiunt (sed non diu durat nitor) si fricentur malo medico, seu massilico (vulgo arancio, o limone) & marmore trito, seu vice malorum uvis agrestibus; vel herba acida, deinde aqua bene abluantur, tum siccentur, & soli exponantur, aceto numquam abstergantur, recondita vero hujusmodi, tribulis crassioris chartæ, aut saccis lineis amicta habeantur, qui pulverem arceant, ut nitida, & lucida semper habeantur.

Lampades vitreæ, quæ sunt quotidiani usus, quintodecimo quoque die furfure, & aqua calida abstergantur.

Urceoli, præter id quod quotidie fit, singulis mensibus diligenter purgentur, adhibito ovorum cortice bene contrito cum ligneolo aliquo instrumento ad sordiculas bene eluendas: aut vero alia ratione, si quæ aptior inveniatur: opercula urceolorum quotidie cum reponuntur bene siccentur, si madeant.

Pelviculæ eorumdem quotidie abstergantur, siccenturque, si stanneæ fuerint, tertio quoque mense lixivia ferventi laventur, & avena, vel farre vestito, seu ovorum cortice contrito fricentur, post iterum aqua lotæ in sole siccentur, & panno lineo mundo abstergantur.

Æneæ vasa, pro ablutione Calicum, &c. ante quam adhibeantur, & post bene abluantur, bis vero singulis annis abstergantur accurate, si opus est, latere contrito, vel arena, & aqua, si stanno sint illita, adhibeantur furfur, & aqua.

Instrumentum ad Hostias conficiendas, cum eo usus fuerit Sacrista, seu alius, oleo perfundat, & utramque partem charta interposita simul jungat, quæ in exteriori parte fuligo hæserit, abradat, postea eamdem partem crassiore panno tergat, & in loco decenti reponat.

Linea omnia, Albæ, Amictus, Superpellicea, Mappæ, Panni, & si quid aliud est divini cultus gratia paratum, separatim ab indumentis domesticis quibuscumque laventur; quæ tamen habentur ad manus, faciemque lavandam, & ad nares purgandas, hoc numero ne censeantur.

Ternæ *Altarium mappæ*: superior quidem singulis mensibus, inferiores vero quater in anno mundæ apponantur.

Binæ *Corporalia*, tertia quaque hebdomada. Binæ Albæ decimoquinto quoque die; Cinguli alternis mensibus: manutergia Altarium, bini Amictus octo dierum spatio mutentur; & hæc saltem ubi duodecim Sacerdotes Missam faciant. Ubi autem pauciores sint Sacerdotes, ex defectione numeri Sacerdotum poterit augeri pro rata parte numerus dierum: & e contra, ubi plurimi Sacerdotes, minuendus quoque erit numerus dierum.

Purificatoria singulorum Sacerdotum (convenit enim cuique suum) spatio octo dierum, vel ad summum quindecim, superpellicea, quæ usui vario Sacerdotalium, aut Clericalium ministeriorum destinata sunt ad eamdem fere rationem.

In Suppedaneo armarii, seu mensæ, ubi Sacerdos consistit sacra indumenta sumens, perpetuo stratus sit crassior pannus, ne qua parte Alba fœdetur.

Lintea Sacristiæ ad manus extergendas singula hebdomada munda ponantur, tum valde humido cœlo quotidie siccentur admota igni.

Mappæ ad sanctæ communionis usum, contractiores quidem alternis hebdomadis, majores vero alternis mensibus mutentur.

Quod autem hæc mutationum intervalla præfiniantur, non ideo tamen extraordinarie quoque fieri non poterunt, si oporteat: puta, si ex labe, quæ forte aspersa sit, aut alia de causa.

Præcipuis solemnitatibus munda omnia adhibeantur, & pulchriora.

Mappæ Altarium, Missis finitis, contegantur stragulis suis, prius vero leviter purissima scopula ejus generis, quod vestimentis domesticis adhibetur, proprie tamen ad eum usum destinata, purgentur: ipsa stragula singula hebdomada diligenti agitatione a pulvere mundentur, præter id quod etiam quotidie mane eandem levius excuti debent, tum aeri tertio quoque mense exponantur.

Corporalia, & *Purificatoria*, cum removentur, ut alia adhibeantur, ponantur in arcula, seu canistro ad eum tantum usum destinato; & antequam detur foras ad lavandum, ab eo, qui sit in sacris, la-

laventur in proprio vase, de quo supra, lixivia, & sapone adhibito, & mox bis aqua sola abluantur; quod ex lotione superest, in sacrarium fundatur.

Alba, & superpellicea lavata, crispanda dentur, quoties reponuntur, apte saltem contorqueantur, si non crispentur.

Corporalia item dentur personis peritis, ut amylo inducto ea durescere faciant, & complicent præscripta ratione; tempus huic operi aptum erit a mense Majo ad Octobrem.

Recondantur autem hæc linea omnia bene sicca, & complicata separatim locis suis, ut sint in promptu; apponanturque rosæ siccæ, & lavandula, aut similia, tum ad majorem munditiam, & elegantiam, tum ut a tineis libera sint.

Nullus Sacerdos ad Missam faciendam accedat fœdis calceis, aut crepidis; ideo semper habendæ essent in Sacristia crepidæ ad hunc usum.

Habeatur coram in Sacristia *scopola*, qua Sacerdotes, & Clerici utantur ad vestimenta communia mundanda, antequam sacra induant.

Omnia indumenta distinctis propriis scriniis habeantur, & secundum coloris, pretiique varietatem, linea quoque pro genere, & pretio sint distincta, appositis schedulis.

Casulæ recondantur ductilibus capsis, quæ in armaria inseruntur: atque posita crassiore charta, quæ fundum capsæ contegat, appositisque siccis rosarum foliis, & lavandula, aut similibus, ponatur Casula cum Stola, & Manipulos suo; mox aliæ ejusdem generis pro altitudine capsæ, addantur bursæ Corporalium, & integumenta, si adsint, Missalium & recondantur vero Capsulæ bene externe sine ruga, aut plicatura: eodem modo *Dalmaticæ*, & *Tunicellæ*, supra omnia autem alia charta sit, ut res mundiores serventur, quæ sunt ex auro, vel argenteo panno, aut ornamenta habent auro, vel argento asperiora, habeant pannum inter utramque superficiem, ne confricata corrodantur.

Pluvialia, maxime si aurea, vel argentea sint, vel recondantur, ita tamen ut nullo modo inflectantur, quæ pars pensilis a tergo est (vulgo caputium) & interponatur pannus, ut dictum est.

Quandocumque extrahuntur hæc indumenta, substernantur, si aliquo spatio relinquenda sint.

Quæ raro adhibentur, quandoque in sereno cœlo explicata exponantur, ne forte mucescant, vel male oleant, sed non in sole; poterit id fieri in mense Majo, & Septembri, & semel in hyeme pro opportunitate temporis.

Pallia Altarium semper habeantur, si fieri possit, suis telaribus extente affixa, ut supra diximus, poteruntque uni asserculorum structuræ duo affigi diversi coloris, ut pro diei conditione necesse non sit, nisi vertere telaris faciem, ita in amplo armario erecta habeantur, dempta linea filamentorum (quam vocant frangiam) quæ assuta non sit, interponatur autem pannus, sive inter duas palliorum facies in armario, sive inter pallii, & Altaris faciem, ad vitandam eam, quam supra diximus, confricationem; commodum vero erit, pannum adeo esse latum, ut utramque telaris faciem, & ita sic pallia ab utraque parte affixa contegat: & ita in media sui parte affixus telari, nunc quidem hinc inde extendatur, & ab omni latere ligaculis connectatur: nunc vero ad unam partem tantum, prout duas facies telaris aut unam contegere oportuerit; quod si plicanda fuerint, ita fiat, ut, si quæ Crucis species aut imago affixa est, non inflectatur, cautioque adhibeatur, si oportet, interpositi panni.

Tapetia, crassioresque panni ad soli insternendi usum, cum recondenda sunt, prius purgentur cera, & si quid aliud sordidum inhæserit, aeri post exponantur, & diligenter exagitentur, ad excutiendum pulverem; scopula bene mundentur, & ita complicata suis locis recondantur.

Sacristiæ fenestræ sæpe pateant, sereno siccoque cœlo: tum capsulæ ductiles paulum educantur, ut etiam, quæ intus sunt, sentiant aeris beneficium.

Cæterum ea debet esse reverentia erga sacram supellectilem, tamquam divino servitio mancipatam, immo tamquam sanctimoniæ participem, quæ nimirum est sanctitatis instrumentum; unde, & sancta ea vocatur sæpe in scripturis sacris, Pontificiis legibus, Patrumque monimentis, ut nihil ejusdem non modo negligatur, verum etiam exquisita cura, & diligentia colatur, non enim ut ait *S. Hieronymus Epist. ad Theophyl. Alexandr.* inania ea sunt, que quasi sensu carentia sanctimoniam non habere dicuntur; sed ex consortio Corporis, & Sanguinis Domini sublimi majestate sunt veneranda; lege, quæso, quæ *Tobia noster in hanc causam collegit, cap. 77. de Sacris Templis parte 1.* ubi docet ideo prohiberi plurima circa eamdem: videlicet

Primo non omnem supellectilem tangi posse a quocumque.

Secundo, neque a quocumque quandocumque ablui posse, aquamque lotionis in sacrarium projiciendam esse.

Tertio, quæ usui amplius esse non possunt, ea nequaquam in profanos usus detorquenda esse; sed ea comburenda esse; & cineres in sacrarium inferendos, quæ nos etiam suis locis indicavimus supra.

Quarto, nec alienari posse, vendi, oppignorative, exceptis quibusdam casibus, de quibus *C. Ambrosius lib. 1. de Offic. c. 41.* & habentur *in Breviario quarta die infra octavam S. Laurentii.* Vide ibi.

Addit ille exempla multa priorum hominum, & e converso indignationis Omnipotentis Dei contra sacrilegos, impios, & desides in hoc genere; ad quem Lectorem remittimus, ne instituti nostri metas transeamus.

PROSODIA VERBORUM

IN MISSALI ROMANO.

Abstinui in prima editione a notanda Prosodia Verborum eorum, quæ dubiam in Missali habere possunt pronunciationem; tum quia solent imprimi Missalia additis accentibus, tum quia eadem fere verba, quæ in Missali leguntur, communia sunt etiam Breviario, cujus Prosodiam difficiliorem in eiusdem Commentariorum calce adnotaveram. Verum, quia Typographorum incuria male positi sunt accentus, & aliquando omissi, me impulerunt insignes Episcopi, ut in gratiam minus peritorum Sacerdotum ea quoque separatim colligerem, quæ Missalis sunt propria, ne contingat ullus error in legenda Missa.

Habent igitur penultimam longam.

Accersíto.
Advénit. *In Introitu Epiphaniæ.*
Allídit.
Anastasía.
Anathéma.
Appáre.
Appetítor.
Areopági.
Barábbas.
Bravíum.
Cæsaræam.
Candelábrum.
Circumfódit.
Comédi.
Commiscére.
Concídet.
Condolére.
Confige.
Consentítis.
Contorquére.
Convénit multitúdo.
Decóris regnum.
Delíbor.
Demolítur.
Deprómat.
Eádem. *casus ablativi.*
Elamítæ.
Eleázar.
Elíde.
Erudítur.
Esurítis.
Exémit.
Exíte.
Expetíta.
Fulcíri.
Fulgóris.
Grabátum.
Hostíli.
Hyssópo.
Idóla.
Immúta.
Impertíre.
Indícent.
Innotescéris.
Institóris.
Intuére.
Libámen.
Lorica.
Lucía.
Melótis.
Mendícans.
Munímen.
Myrícæ.
Parascéve.
Perímus.
Peripséma.
Persevérer.
Postícum.
Prædíco, sicut prædíxi.
Præsúmit.
Prævenímus.
Profúgit nudus.
Recensíta.
Redundábunt.
Salúbris.
Subjacére.
Subjacéte.
Subrépat.
Succíde.
Sunamítis.
Sidáris.
Tritúra.
Tuére.
Venímus & nos tecum.
Vovéte.

Habent igitur penultimam brevem.

A'bscide.
Abútere.
Achíllei.
A'dvocans.
A'lleva.
A'modo.
Bársabas.
Benéplacens.
By'ssino.
Cáligas.
Circúmdabat.
Circúmdabunt.
Circúmdatus.
Circúmdedit.
Circúmvolet.
Cóccinum.
Cómmori.
Cómputat.
Cóncuti.
Cóndolens.
Cóngeres.
Dámaris.
Décidet.
Dídymus.
Díscolis.
Eadem. *Casus nominativi, vel accusativi.*
E'loqui.
E'pheta.
E'surit.
E'xcolens.
Fódere.
Gálea.
Genésareth.
Hacéldama.
Jácerent in eum.
I'nito.
I'nnova.
I'nvenit.
I'nvidet.
Lápidas.
Lécythe.
Mánahen.
Multímodis.
Nérei.
Oblivísceris. *In præsenti tempore, in Sexagésima.*
O'ccidat Sol.
Paráclitus.
Parópside.
Péragat.
Pérfodi.
Póllicens.
Præ'cavens.
Præ'veni nos.
Prosélyti.
Proséquere.
Quándiu.
Réditum.
Réfove.
Rénova.
Repétitis.
Sabbáctani.
Sédulis.
Serótinus.
Smígmata.
Súbsequi.
Súppetunt.
Sycómorum.
Sy'ntychen.
Tibícines.
Timótheo.
Trístega.
Venúndari.
Víderis tu. *De Juda.*
Vénimus adoráre.
U'traque créscere.

RE-

RESOLUTIO
DUBITATIONIS
DE MISSIS PRO DEFUNCTIS.

An Sacerdos, qui tenetur Missam dicere pro Defunctis, possit celebrare de Sanctis, aut de Feriis occurrentibus.

A. R. P. Magistri Fraxinelli Ordinis Eremitarum S. Augustini publici in Patria Bononiensi Universitate Sac. Theol. Profess. & S. Officii Consultoris.

DECISIO.

Sacerdos ad dicendam Missam pro Defunctis obligatus, potest celebrare de Sancto, aut de Feria occurrente: præcipue quando Festum Sancti est Duplex.

§. I.

Sacrosanctum Sacrificium Missæ duobus modis considerari potest, vel ex parte Sacrificii, vel ex parte Sacerdotis.

1. Ex parte Sacrificii, idest Consecrationis, Oblationis, & Sumptionis, seu ex parte repræsentationis Sacrificii Christi in Cruce, quod appellatur valor essentialis Missæ, ex parte operis operati. Omnes Missæ, sive de Sancto, sive de Dom. aut de Feria, aut de Requiem, sunt æqualis valoris; cum in qualibet earum idem sit Sacrificium, & Sacramentum. Quamobrem a Sacerdote, ad celebrandum pro Defunctis obligato, æque satisfieri potest, si dicat Missam de Sancto, vel de Dom. vel de Feria, ac si Missam diceret de Requiem.

2. Ex parte autem Sacerdotis Celebrantis, & verba, ac Orationes in Missa recitantis, quod appellatur valor Missæ accidentalis ex parte operis operantis; valor Missæ potest esse æqualis pro Defunctis in Missa de Sancto, aut de Feria, sicut in Missa de Requiem.

3. Nam devotione Sacerdotis, qui ut plurimum libentius, & inde majori attentione, & affectu Missam de Sancto, aut de feria celebrat, quam de Requiem; Orationes particulares pro Defunctis in Missa de Requiem compensari possunt.

4. Præterea, memoria Sancti, eiusque virtutum, ac meritorum consideratio, Sacerdotis devotionem in Missa excitat, adauget.

5. Amplius Missa de Requiem brevior est sæpenumero, quam Missa de Sancto, aut de Feria: idcirco Orationes, etiam Missæ brevioris temporis & fructus minoris.

6. Ad hæc, Missa de Requiem, cum a Sacerdotibus dicatur frequentius, majori celeritate, ac minori etiam attentione, & devotione, quam aliæ Missæ, quandoque celebratur.

7. Ex adverso autem, novitas officii in Missa de Sancto, aut de Feria promovet attentionem, & auget Sacerdotis devotionem; a qua augmentum valoris accidentalis Missæ ex parte operis operantis dependet.

8. Intercessio etiam Sancti, de quo dicitur Missa, prodest animæ in Purgatorio existenti, pro qua celebratur, loco particularium Orationum, quæ in Missa de Requiem reperiuntur.

9. Et magna profecto quidem, & inopportuna animi, ac devotionis perturbatio evenit Sacerdoti, si postquam Officium de Sancto occurrente recitavit, atque affectu, & meditatione ad Missam de eodem Sancto celebrandam se disposuit: maxime si Sanctus magnæ solemnitatis sit in Ecclesia, aut in eum Sacerdos particulari devotione feratur (quamvis a populo solemniter non celebretur, ut frequenter accidere consuevit) cum jamjam est celebraturus, & interdum etiam cum indumentis sacerdotalibus debiti coloris indutus est, superveniat aliquis, qui Missam de Requiem pro aliquo Defuncto elemosyna exquirat: & ipse Sacerdos priores sacras vestes deponere, & paramenta nigra induere, & Missam de Defunctis dicere cogatur. Licet enim Sacerdos e charitate, vel obligatione, si subditus est, tunc Missam dicat de Requiem, non mediocri tamen molestia, ac minori attentione, & devotione Sacrificium offert, quam si Missam de Sancto pro eodem Defuncto dixisset; & ita & Sacerdos, & Defunctis aliquam partem fructus, Missam eam videlicet, quæ ex majori attentione, & devotione Sacerdotis, & ex Sancti intercessione habetur, inaniter amittit: cum Defuncto prodesse possit tam Missa de Sancto, quam de Requiem, ut dictum est.

§. II.

Videtur etiam sensus esse S. Ecclesiæ, ut Missa respondens Officio occurrenti possit pro Defunctis celebrari.

1. Quoniam Ritus, & Ordo est S. Ecclesiæ, ut Missæ Votivæ, aut Particulares dici possint, quando Officium non est Duplex, & tunc etiam (quando sci-

do scilicet Officium non est Duplex) Missa, quantum fieri potest, Officio respondeat. Dicitur enim in Missali Romano in principio Rubricarum generalium. *Missa quotidie dicitur secundum ordinem Officii.* Et in iisdem Rubricis generalibus Titul. De Missis Votivis, num. 3. habetur: *Quæ tamen Missæ, & omnes aliæ votivæ, in Missis Privatis dici possunt pro arbitrio Sacerdotum, quocumque die Officium non est Duplex, &c.* Et clarius in Tit. de Missis Defunctorum n. 2. statuitur: *Missæ autem Privatæ pro Defunctis quocumque die dici possunt, præterquam in Festis Duplicibus, & Dominicis diebus.* Et in Rubrica de Missis Votivis, quæ legitur ante Missam Votivam de SS. Trinitate, similiter dicitur, *Sequentes Missæ Votivæ licet pro Sacerdotis devotione quacumque diei dici possint per hebdomadam, quando Festum Duplex non occurrit: hoc tamen passim, ni si rationabili de causa, fieri non debet; sed quod fieri potest, Missa cum Officio conveniat.* Non est autem existimandum, quod Ecclesia, quæ piissima mater est, Missam pro Defunctis celebrari prohibeat, in Festis Duplicibus, quæ quidem frequenter occurrunt: quare sensus videtur Ecclesiæ, quod Missa respondens Officio, præcipue Duplici, pro Defunctis dici possit.

2. Et ideo licet qui stipendium exhibet pro Missa, petat Missam Defunctorum, ejus verba non sunt ita amare intelligenda, ut sic omnino Sacerdos celebrare teneatur; sed civili modo, & morali. Neque enim prævalere debet voluntas Missam petentis Ordini, ac Ritui Ecclesiastico: sed mentem suam institutioni Ecclesiæ debet aptare, ut ejus petitio ac devotio sit rationabilis, atque conveniens.

§. III.

Videtur insuper de mente esse Summorum Pontificum: quod Sacerdos pro Defunctis Missam respondentem Officio dicere valeat. Nam Greg. VIII. sanctæ memoriæ, dum privilegium universale ac perpetuum pro Defunctis elargitur Altari Cappellæ S. August. in Ecclesia S. Jacobi Bononiæ Patrum Ordinis S. August. concedit, ut quoties quicumque Sacerdos sive Sæcularis, sive Regularis, Missam ad dictum Altare pro liberatione unius animæ in Purgatorio existentis in suo, vel alieno arbitrio celebraverit, ipsa anima per hujusmodi celebrationem easdem indulgentias, & peccatorum remissiones consequatur, & ad ipsius liberationem, pro qua celebrabitur, dicta Missa operetur, quas consequeretur & operaretur, si prædictus Sacerdos hac de caussa Missam ad Altare situm in Ecclesia S. Gregorii de Urbe, ad id deputatum, celebraret. Et fortasse Privilegia, aliorum quoque Altarium pro Defunctis, ejusdem sunt tenoris. At ejusmodi Privilegio non præcipitur, ut Missa de Defunctis, sive de Requiem pro anima in Purgatorio existente celebretur; sed absolute indulgetur, quod dicatur Missa; ideo sensus Summorum Pontificum esse videtur, ut tantum valere possit pro Defunctis Missa de Sancto, de Dominica, aut de Feria, quantum ipsa Missa de Requiem.

§. IV.

Accedit, quod populus communiter Missam libentius audit respondentem Officio, maxime de Sanctis quam de Requiem, in qua benedictio populi præsentis prætermittitur. Quare ad alliciendum magis populum ad Missam audiendam; sive ad eum promovendum, ut majori voluptate, ac devotione Sacrificio assistat pro Defunctis, Missa dici potest de Sancto, aut de Feria.

§. V.

Quando autem Missa de Sancto, aut de Feria celebratur pro Defunctis, necesse non est Collectam dicere pro Mortuis.

1. Nam applicatio Missæ non fit in Collectis, sed in *Memento*, ubi Sacerdos valorem Missæ illi applicat, pro quo Sacrificium offerre tenetur: idcirco necesse non est Collectas pro Defunctis adjungere.

2. Præterea Pius V. sanctiss. memoriæ in Bulla consuetudinis Miss. Romani præcipit in virtute sanctæ obedientia (& Concilium Trident. *sess. 25. decreto de observandis, & vitandis in celebratione Missarum* idem statuerat) ut Sacerdotes, juxta formam, Ritum, & modum ejusdem Missalis celebrent: & nullo modo aliis cæremoniis, & precibus, quam illis, quæ in eo præscribuntur, uti præsumant. At sæpe in Missali Collectæ arbitrio Sacerdotis non permittuntur, præcipue diebus Festis; sed particulares præsignantur, aut una tantum dicenda est, ut in Duplicibus: ideo tunc non erit dicenda Collecta pro Defuncto, pro quo Missa dicitur.

3. Quod quidem præceptum Pii V. non Prælatis tantum imponitur, ut aliqui volunt, sed omnibus Sacerdotibus. Tum quia Conc. Trident. loco citato (cui S. Pontifex inhærere videtur eisdem verbis utens) expresse præcepit Episcopis, ut edicto, & pœnis propositis caveant, ne Sacerdotes, quicumque illi sint, Ritus alios, aut alias cæremonias, & preces in Missarum celebratione adhibeant præter eas, quæ ab Ecclesia probatæ fuerint. Tum quia non suppetit ratio, quare sub formali præcepto obligante sub pœna peccati mortalis, præcipiatur Prælatis, etiam S. R. E. Cardinalibus, ut Missam ad præscriptum Missalis novi decantent, & legant: cæteris autem Sacerdotibus, non Prælatis libera relinquatur facultas aliis rationibus, & Ritibus ad cujusque libitum celebrandi.

§. VI.

Verum, qui Missam pro suis Defunctis stipendio petit, nisi viderit Sacerdotem indumentis nigris indutum, & Missam de Requiem, aut saltem Collectam de Mortuis non audierit, fortasse non credet, aut dubitabit Missam pro suis Mortuis sibi celebrari.

1. Respondetur eum in hoc falso judicio graviter errare: non enim præsumendum est, Sacerdotem in actu celebrationis nolle promissum suum implere; & vivum, ac mortuos fructu Missæ, quam ex stipendio accepto, & promissione data celebrare debet, velle pri-

privare, & exinde gravissimum peccatum committere, & oneri restitutionis subjacere.

2. Præterquamquod si Sacerdos Missam ei, cui promisit, nollet applicare, ipse quidem dicens Missam de requiem cum Collecta pro uno, aut pro pluribus Defunctis juxta petitionem Missam stipendio exquirentis posset nihilominus valorem essentialem Missæ sibi ipsi, aut alteri vivo, aut defuncto in Purgatorio existenti applicare: applicatio enim Sacrificii, ut superius dictum est §. 5. *num.* 1. non fit in Orationibus Missæ de Requiem, sed in *memento*. Quapropter si Missam petens Sacerdoti non credit, aut si Sacerdos velit eum decipere (cuius fides in suspicionem adduci non debet) parum quidem proderit, si Sacerdotem sacris vestibus nigri coloris indutum viderit, aut Missa de Requiem ab eo audierit.

§. VII.

Verum tamen est, quod si Sacerdos majori devotione non afficitur in dicenda Missa de Sancto, aut de Feria, quam de Requiem, dicere debet Missam de Requiem pro Defunctis, quibus obligatur; dummodo festum non sit Duplex, aut dies Dominicus, cum excipiantur in Rubrica Missalis superius posita §. 2. *n.* 1.

1. Quoniam Orationes Ecclesiæ, quæ ordinantur, in Missa de Requiem magis directe petunt, & obtinere possunt desideratum effectum liberationis animarum e Purgatorio: ideo tunc, cæteris paribus, utilior est Missa de Requiem.

2. Et præterea Orationes, & alia, quæ in Missa Defunctorum dicuntur, miserias animarum in Purgatorio existentium clarius demonstrant, & circumstantes ad orandum etiam pro Defunctis magis excitare possunt.

3. Hinc in die obitus maxime præsente corpore Defuncti, aut in die tertio, vel septimo, vel trigesimo, aut in Anniversario solemni utilior poterit esse Missa de Requiem, quam alia.

4. Quamvis ejusmodi utilitates facile compensari possunt in Missa occurrente de Feria, aut de S. ex majori Sacerdotum devotione, aut ex intercessione S. de quo celebrat, ut dictum est §. 1. *num.* 5. & *seqq.*

§. VIII.

Si vero Sacerdos, stipendio accepto, expresse Missam de Requiem promisit, eam quidem dicere debet.

1. Nam tenetur implere promissum, ne virtus fidelitatis violetur: alioquin gravissime peccaret: præcipue si promissum juramento esset obfirmatum, ut evenit in legatis, aut aliis obligationibus Missarum in forma stipulationis accepta.

At Sacerdos promittere deberet, se dicturum Missam pro Defunctis eo modo, quo magis potest eis prodesse, aut Missam de Requiem, aut Missam de Feria, aut de Sancto, juxta majorem suam dispositionem, ac devotionem.

3. Et populus pariter pro suis Defunctis a Sacerdotibus eas Missas exquirere deberet, quæ majori beneficio illis esse possunt, sive de Sancto, sive de Requiem; ut multi jam pie quidem consueverunt. Maxime autem utilissimum esset, pro Defuncto Missam de illo Sancto occurrente procurare, quem ipse Defunctus, dum viveret, Patronum sibi delegerat, vel cui animo erat propensiori; & eo amplius si ille, qui Missam petiit, eumdem Sanctum sibi Advocatum selegit: sic enim, præter valorem Sacrificii, qui essentialiter in omnibus Missis æqualis est, valor ejusdem Missæ accidentalis ex opere operantis, ex devotione Sacerdotis & Missam procurantis, & ex intercessione Sancti, cui Defunctus inter vivos propensius obsequatur, augeri potest.

4. Et de hanc re passim admonendi, & instruendi sunt populi, ne scandalo afficiantur, dum petentes Missam pro mortuis, non audiunt Missam de Requiem; & ne Sacerdotibus nimium molesti sint in exquirendis quotidie Missis de Defunctis.

§. IX.

Universam hanc doctrinam sustinent, ac docent omnes Doctores, & gravissimi quidem, qui nunc citantur: quos diligenter, & singillatim in fonte videre, & animadvertere libuit.

1. *Div. Thomas Aquinas.* 4. *dist.* 45. *quæst.* 2. *art.* 3. *quæst.* 1. *ad* 5. *& in additionibus* 3. *part. quæst.* 71. *art.* 9. *ad* 5. *S. Anton. part.* 1. *tit.* 10. *cap.* 2. §. 3. *&c.*

Reliqui Auctores, quos fuso calamo allegavit Fraxinellus, hic prætermittuntur, quia prædicta sententia nunc satis superque confirmata remanet Decreto a Sac. Rit. Congr. emanato die 5. Augusti 1662. quod in sequenti Indice datur sub n. 396. ubi alia indicantur pariter Decreta eamdem doctrinam comprobantia.

SE-

SERIES

DECRETORUM

A SUMMIS PONTIFICIBUS

Præsertim vero a Sacra Rituum Congregatione ad Missalis Romani Rubricas clarius explanandas et ad sacras Functiones recte, et rite peragendas, emanatorum, ab anno 1602. usque ad annum 1737. ordine temporis regulariter servato, quo sancita fuerunt. Quæ quidem Decreta omnia, et singula excerpta, et iterum diligenter collata sunt cum suis Autographis, seu Originalibus, quæ extant in Regestis Decretorum memoratæ S. R. C. Pauca alia, quæ ab Auctoribus Rubricistis, et in aliquibus locorum Kalendariis sparsim referuntur, cum non constet de eorumdem Authenticitate, quia in præfatis Regestis reperiri minime potuerunt, idcirco in hoc Catalogo non recensentur. Ea vero, quæ in Indice edito a præclarissimo Gavanto allegantur, in præsenti copiosiori Serie pariter adducuntur, et prænotantur hoc asterisco. *

DECRETA AUTHENTICA S. RITUUM CONGREGATIONIS.

1. Clerici parati ratione Paramentorum thurificandi sunt ante Beneficiatos. Sac. Rituum Congregat. 10. Junii 1602. *in Lauretana.* Vide n. 9. 19. 29. 53. 62. 63. 70. 73. 75. 86. 87. 93. 133. 151. 158. 163. 174. 294. 305. 352. 540.
2. Monachi Congregation. Cassinensis non sunt ullo modo cogendi accedere, nisi ad Processionem Sanctissimi Sacramenti juxta eorum antiquam consuetudinem, quam eis ubique conservandam esse censuit, & declaravit Sacra Rituum Congr. die 10. Junii 1602. *in Placentina.*

   Refertur hoc Decretum a Margaren. in Bullario Cassinen. tom. 1. Constit. 253. quæ incipit: *Pro Monachis.* Confirmavit pariter hoc Decretum Urbanus VIII. in sua Constit. 255. quæ incipit.: *Nuper*, edita 1638.
3. Episcopus non potest cogere Regulares, ut faciant commemorationem ipsius in ultima Collecta, S. R. C. 10. Junii 1602. *in Egitanen.*
4. Consuetudo immemorabilis, ut præter Diaconum, & Subdiaconum Canonico Celebranti assistat unus Cappellanus cum Pluviali, servanda est. S. R. C. 19. Junii 1602. *in Mantuana.* Vide n. 35.
5. Usus semel introductus juxta Regulares libri Cæremonialis servandus est, & Pax cum osculo omnibus viri Ecclesiasticis in Choro sedentibus danda est. S. R. C. 8. Julii 1602. *in Messanen.* Vide n. 39.
6. Assistentia, quæ a Canonicis Diaconis debetur per viam Episcopo accedenti ad Ecclesiam pro Missa, & Vesperis celebrandis, fiat tantum quando Episcopus pergit intra, vel extra eamdem Ecclesiam cum Pluviali, & Mitra, non vero quando incedit cum Cappa. S. R. C. 3. Augusti 1602. *in Ærina.* Vide n. 19. 21. 30. 35. 37. 48. 64. 65. 78. 88. 93. 106. 129. 146. 154. 164. 176. 180. 269. 279. 286. 295. 312. 317. 327. 332. 618. 659. 663. 665. 672. 673.
7. Cappellani, seu alii Ministri Ecclesiæ quocumque nomine appellentur, solitas functiones facere debent, licet Cæremoniale ad eas exercendas eos nomine proprio non appellet. S. R. C. 3. Augusti 1602. *in Patavina.*
8. In Regno Castellæ, & Legionis servandum est Cæremoniale Episcoporum etiam in generalibus Processionibus, ita ut Fratres, seu Monachi, vel Ordines Regulares antecedant, & Presbyteri, seu Clerici Sæculares subsequantur, & ultimum locum obtineant, nec mixtim cum Regularibus incedant, Superiores vero dictorum Regularium numerum debitum, decentem, & consuetum Fratrum ad easdem Processiones mittant. S. R. C. 30. Augusti 1602. *in una Castilia, & Legionis.* Vide num. 36. 46. 54. 66. 72. 89. 156. 157. 224. 225. 227. 239. 240. 243. 494. 497. 503.
9. Beneficiati parati incensentur ante non paratos. S. R. C. 30. Augusti 1602. *in Calaritana.* Vide n. 1. & alios ibi notatos.

10. Baldachini hastæ in Ecclesia deferendæ sunt, ut dicitur in libro Cæremoniali Episcoporum. S. R. C. 30. Augusti 1602. *in Melphiten.* Vide Cæremoniale Episcoporum lib. 1. cap. 14.

11. Genuflectendum est semper ab omnibus transeuntibus ante SS. Sacramentum, etiam dum fiunt Processiones per Ecclesiam, & contraria consuetudo declaratur abusus. S. R. C. 14. Decemb. 1602. *in Placen.* Vide n. 178. 456. 457.

12. Substitutus Archipresbyteri non debet cantare Missas, quæ ad ipsum Archipresbyterum pertinent, nec locum, & honorem incensi, & pacis ipsius Archipresbyteri pretendere. S. R. C. 14. Decemb. 1602. *in Marugen. nullius.*

13. Potest Episcopus etiam in Ecclesiis Regularium cantari facere Missas Rogationum per suos Canonicos. S. R. C. 25. Januarii 1603. *in Firmana.*

14. Vicarius Generalis præcedere debet omnes Dignitates, & Canonicos, dummodo non sint parati sacris Paramentis, & dummodo dictus Vicarius non sit ex numero Dignitatum, vel Canonicorum ejusdem Ecclesiæ, & velit tamquam Dignitas, vel Canonicus in choro assistere, distributiones quotidianas lucrandi gratia, quia tunc sedere debet in stallo, seu loco suæ Dignitatis, vel Canonicatus. S. R. C. 12. Aprilis 1603. *in Pennen.* Vide num. 25. 36. 41. 49. 90. 102. 103. 104. 107. 108. 109. 111. 112. 115. 122. 125. 135. 139. 147. 148. 161. 170. 172. 173. 181. 183. 186. 240. 261. 262. 270. 280. 287. 295. 314. 318. 320. 334. 335. 337. 429. 445. 464. 467. 489. 493. 496. 664. 665.

15. Cæremonialis liber, nec Laicis, nec Clericis prohibet, quominus in Processione SS. Sacramenti deferant intortitia, vel candelas accensas. S. R. C. 12. Aprilis 1603. *in Adrien.* Vide n. 8. & alios ibi citatos.

16. * In Dominicis, & Festis potest celebrari Missa de Requiem pro Defunctis, insepulto cadavere. S. R. C. 23. Maji 1603. *in Egitanien.*

Hoc Decretum intelligitur de Missa Solemni, non vero de Privatis. Vide n. 69. 315. 333. 396. 422. 430. 503. 511. 514. 524. 525. 526.

17. * Cineres distribuendi in Feria quarta post Dominicam Quinquagesimæ debent esse aridi, non vero in modum luti. S. R. C. 23. Maji 1603. *in Egitanien.*

18. * Si Processio Litaniarum Majorum terminetur ad Ecclesiam S. Marci, cantetur in Missa de S. Marco, non vero de Rogationibus. S. R. C. 23. Maji 1603. *in Hispalen.* Vide n. 490. 507. 530. 679.

19. Assistentes Episcopo, licet minus digni præferuntur omnibus aliis, & ante Dignitates sunt thurificandi. S. R. C. 23. Maji 1603. *in Nolana.* Vide n. 1. & alios numeros ibi notatos, & n. 6. aliosque ibi notatos, quoad assistentiam.

20. Officium Anniversarium, vel septenarium, vel trigenarium Defunctorum post obitum, si cadat die Dominico, vel festivo, transfertur in diem sequentem cum eadem solemnitate. S. R. C. 23. Maji 1603. *in Egitanien.* Vide n. 92. 143. 422. 472. 483. 485. 524. & 547.

21. Assistentiæ ratio non habetur in receptione Cinerum, Candelarum, & Palmarum; sed quilibet debet accedere secundum prærogativam sui Ordinis. S. R. C. 23. Maji 1603. *in Nolana.* Vide n. 90.

22. Ubi adest consuetudo, quod Canonici, & Dignitates ministrent Episcopo Mitram, Gremiale, Thuribulum, & id genus alia, debet servari; sicut etiam si adsit consuetudo, quod dignitas, seu Canonicus gestet Baculum ante Episcopum, in quibusdam solemnitatibus. S. R. C. 5. Julii 1603. *in Lamacen.* & 14. Novembris 1676. *in Biturina.*

23. Non tenentur omnes Canonici associare Episcopum ab eo Altari, in quo Missam planam celebravit, ad Sedem Episcopalem, si voluerit Missæ Conventuali assistere. S. R. C. 5. Julii 1603. *in Typhernaten.* Vide n. 6. 94. 672. 673.

24. Destinatus ad regendum chorum, non est dimovendus a choro, ut assistat Episcopo. S. R. C. 6. Sept. 1603. *in Monopolitana.* Vide n. 325.

25. Vicarius Generalis supra Dignitates, & Canonicos paratos, nullam habeat præcedentiam, sed tantum aliis præcedat, quando sunt in habitu Canonicali ordinario, & sine Paramentis. S. R. C. 6. Septembris 1603. *in Lauretana.* Vide n. 14. & n. ibi notatos.

26. Consuetudo, ut oblationes, quæ offeruntur Cruci Feria VI. in Parasceve, dentur Magistris Cæremoniarum, servanda est. S. R. C. 29. Novembris 1603. *in Beneventana.*

27. Episcopus non debet in Ecclesia salutare Canonicos, aperiendo caput, sed benedicendo manu. S. R. C. 10. Januarii 1604. *in Elven.*

28. Dignitates, quæ habent Præbendas cum opere cantatili Evangelium, seu Epistolam, non tenentur ministrare inferioribus. S. R. C. 10. Januarii 1604. *in Salamantina.*

29. In Ecclesia collegiata exempta, præsente uno Canonico Cathedralis cum Episcopo, & Abbate Collegiatæ ejusdem cum suis Canonicis, prius incensetur Canonicus, quam Abbas. Sac. R. C. 7. Februarii 1604. *in Alexandrina.* Vide n. 1. 9. & alios ibi notatos.

30. Episcopo suffraganeo tenentur Canonici assistere, quando nomine proprii Episcopi functiones Episcopales exerceat. S. R. C. 21. Febr. 1604. *in Bracaren.* Vide n. 6. & n. ibi notatos.

31. Canonicus celebrans in aliqua Ecclesia collegiata de Urbe, præsente proprio Vicario illius Ecclesiæ, ad Missam conventualem non tenetur in fine Missæ ante benedictionem reverentiam facere ipsi Vicario. S. R. C. 21. Februarii 1604. *in una Urbis.*

32. Una clavis Reliquiarum Sanctorum concedi potest Magistratui Sæculari. S. R. C. 8. Maji 1604. *in Lecteren.*

33. Ubi adest consuetudo, ut Cappellani ministrent Canonici Cappas, vel Pluvialia, capite detecto, servanda est. S. R. C. 19. Junii 1604. *in Burgen.*

34. Episcopus potest habere fenestram ex Domo respicientem in Ecclesia S. R. C. 19. Junii 1604. *in Elboren.*

35. Ca-

35. Canonico solemniter celebranti datur assistens, si est immemorabilis consuetudo. S. R. C. 19. Junii 1604. *in Mantuana.* Vide num. 4. 6. & alios ibi notatos.

36. Clerus Ecclesiæ Cathedralis unitus ultimo loco incedere debet in Processionibus, nec Clerus, vel Canonici aliarum Ecclesiarum debent cum dicto Clero Cathedralis incedere. S. R. C. 21. Augusti 1604. *in Andrien.* Vide n. 14. & ibi notatos, necnon n. 8. aliosque ibi notatos quoad Processionem.

37. Non debet assistens Episcopo deponere ibi birretum de capite, sed ipse detrahat. S. R. C. 21. Augusti 1604. *in Savonen.* Vide n. 6. & n. ibi notatos.

38. Potest Episcopus ex causa necessitatis Olea Sacra conficere cum minori numero Ministrorum, quam præscribitur in libro Pontificali. S. R. C. 21. Augusti 1605. in *Curien Rbetiorum.*

39. Cæremoniale Episcoporum non tollit immemorabiles, & laudabilibes Ecclesiarum consuetudines. S. R. C. 11. Junii 1605. *in una Hispaniarum.* Vide n. 5. 50. 647.

40. Preces ordinate ad impetrandam pluviam, non sunt recitandæ inter Missarum solemnia, ne Missæ Sacrificium interrumpatur. S. R. C. 11. Junii 1605. *in Otcen.*

41. Canonicus, vel Dignitas factus Episcopus cum retentione Canonicatus, vel Dignitatis debet præcedere omnibus Dignitatibus, & Canonicis, etiam ipso antiquioribus. S. R. C. 24. Sept. 1605. *en Ruthenen.* Vide num. 24. & alios ibi notatos.

42. Consuetudo immemorabilis aliquibus in locis, ut Campanæ in salutatione Angelica non pulsentur ante pulsationem in Ecclesia Matrice, servanda est. S. R. C. 24. Septembris 1605. *in Giennen.*

43. Magister Cæremoniarum, non autem Sacrista debet vocare Vicarium, ut hora debita, si voluerit, ad Ecclesiam accedat. S. R. C. 26. Novembris 1615. *in Urbinaten.*

44. * Canonici debent aspergi singillatim Aqua benedicta in Dominicis. S. R. C. 20. Decembris 1605.

Hoc Decretum allatum a Gavanto in suo Indice, non reperitur in Regesto S. R. C. sed quod præscribit, consonat dispositionibus, quæ habentur in Cærem. Episc. unde servari debet.

45. Abbas semel benedictus cum usu birreti, si transferatur ad aliam Abbatiam cum usu Mitræ, non indiget alia benedictione, sed potest per se ipsum Mitram capere. S. R. C. 25. Februarii 1606. *in Bisuntina,*

46. Cappellanus Confraternitatis non potest suo arbitrio sine expressa licentia Episcopali Processiones facere. S. R. C. 4. Martii 1601. *in Militen. Galatri.* Vide num. 8. & num. ibi notatos.

47. Eucharistia, non est singulis diebus exponenda super Altari, sed in quibusdam tantum solemnitatibus. S. R. C. 3. Martii 1606. *in Placentina Provincia Castellana.*

48. Assistentia duarum Dignitatum, vel duorum Canonicorum Episcopo loc. Ordinario tantummodo convenit. S. R. C. 9. Maji 1606. *in Cæsaraugustana.* Vide n. 6. & alios ibi notatos.

49. Posita Præbendarum distinctione in Presbyterales, Diaconales, & Subdiaconales, qui de novo obtinuerit Presbyteralem, præcedere debet Diaconales. S. R. C. 17. Junii 1606. *in Tropien.* Vide n. 14. & ibi notatos.

50. Decretum de die 11. Junii 1605. quod Cæremonialis liber non tollat laudabiles, & immemorabiles consuetudines, habet locum in omnibus Regnis, & locis Christianitatis. S. R. C. 17. Junii 1606. *in Elboren.* Vide num. 39. & alios ibi notatos.

51. Baculi, & Mitræ usus sunt correlativa, & cui unum conceditur, alterum etiam concedendum videtur. S. R. C. 6. Octobris 1606. *in Argentina*, & 8. Januarii 1605. *in Treviren.*

52. Vicario non licet dare benedictionem Diacono antequam cantet Evangelium, neque benedicere Prædicatori, antequam pulpitum ascendat. S. R. C. 17. Martii 1607. *in Pacen.*

53. Archidiaconus, si sustinet baculum Episcopi, thurificandus est immediate post Presbyterum, & Diaconos Assistentes. S. R. C. 28. Apr. 1607. *in Bracharen.* Vide n. 1. & ibi notatos.

54. Primicerius licet dubitetur, an sit Dignitas, debet in Processionibus capere Pluviale sicut Dignitas, & non Planetam sicut Canonicus. S. R. C. 29. Aprilis 1607. *in Capuana.* Vide n. 8. & alios ibi notatos.

55. Benedictio, distributio Candelarum, & Palmarum regulariter potest fieri in omnibus Ecclesiis, tam Collegiatis, quam Parochialibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus. S. R. C. 29. Apr. 1607. *in Ostien.* Vide n. 565.

56. Episcopus concionaturus in aliena Diœcesi coram Ordinario, etiam Cardinali, non debet petere benedictionem ob supremam Episcopalem dignitatem. S. R. C. 28. Apr. 1607. *in Neapolit.*

57. * *Gloria in excelsis* cum *Credo* omittitur in votivis pro re gravi, quando dicuntur cum Paramentis violaceis. S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina.*

58. * Res gravis pro licita votivæ solemnis decantatione, ea est, pro qua convenit Clerus cum Episcopo; vel apud Regulares in eorum Comitiis generalibus, seu Provincialibus, cum cantatur Missa pro re eorumdem judicio gravi. S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina.* Vide n. 462. 606. 401. 431.

59. Genuflectendum non est ad Orationes, in Missa solemni, in qua dicitur *Gloria*, & *Credo*, S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina.*

60. Septimum Candelabrum Episcopo Celebranti adhibeatur in Missis tantum solemnibus, non vero in Vesperis, neque etiam in Missis Defunctorum. S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina.*

61. Canonicus primus Presbyter debet Episcopo Aspersorium ministrare, si Præbendæ sint distinctæ; si vero non sint distinctæ, prima Dignitas, vel primus Canonicus in ordine id facere debet.

debet. S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina.* Vide n. 84. 121. 241. 260. 163. 292. 309. 425. 574.

52. Canonici omnes ex utraque parte chori thurificandi sunt ante Mansionarios, non obstante consuetudine in contrarium. S. R. C. 19. Maji *in Placentina*, Vide n. 1. & ibi notatos.

53. Assistens Presbyter debet Episcopum thurificare ad Sedem, quicumque ille sit; non vero Diaconus Evangelii. S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina.* Vide n. 1. & ibi notatos.

54. Canonici duo Diaconi assistentes & non Presbyter assistens, debent elevare fimbrias Pluvialis hinc inde, dum Episcopus progreditur, & thurificare Altare. S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina.* Vide n. 6. & n. ibi notatos.

55. Debetur assistentia Episcopo, quando facit Ordinationes in Missa solemni; si vero ipsas in Missa privata, vel alias functiones Episcopales in Pontificalibus facit, saltem duo Canonici assistant præter Archidiaconum, qui vocare debet Ordinandos. S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina.* Vide n. 6. & n. ibi citatos.

56. Canonici Ecclesiæ Collegiatæ non debent in Processionibus incedere parati, sicut Canonici Cathedralis. S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina.* Vide n. 8. & alios ibi notatos.

57. *Gloria in Excelsis Deo*, dicitur in Missis votivis B. M. V. tam in Sabbatis Feriarum, quam in Sabbatis Adventus; licet ipsa die Officium non fiat de B. V. S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina.* Et 27. Julii 1609. *in una Urbe.*

58. * Cereus Paschalis regulariter accendi debet ad Missas & Vesperas solemnes in triduo Paschatis, in Sabbato in Albis, & Dominicis usque ad Ascensionem, quo die, cantato Evangelio, extinguitur. Ad Matutinum, & in aliis solemnitatibus, & diebus solemniter celebratis non accendatur, nisi adsit consuetudo, quod durante tempore Paschali accendatur. S. R. C. 19. Maji 1607. *in Placentina.*

59. Defunctorum Missæ non sunt cantandæ, nec celebrandæ in diebus solemnibus. S. R. C. 23. Junii 1607. *in Veronen.* Vide n. 16. 20. 71. 396. 422. 430. 524. 525. 526.

70. Presbyter assistens, licet non sit prima Dignitas, thurificandus est ante Archidiaconum a dexteris Episcopi assistentem, quamvis idem Archidiaconus sit prima Dignitas. S. R. C. 23. Junii 1607. *in Vercellen.* Vide n. 1. & ibi notatos.

71. Tolerari possunt Missæ votivæ cantatæ B. M. V. in Sabbato, vel pariter Defunctorum in Festo Duplici, quod non est de præcepto, ut testatorum voluntates adimpleantur, dummodo non omittatur Missa Convent. S. R. C. 1. Septembr. 1607. in Indice Gavant. sed ut jacet 20. Junii 1626. *in Nucerina in Umbria.*

Hoc Decretum intelligitur de Missis cantatis in die Anniversario, vel tertio, septimo, & trigesimo, relictis ex dispositione testatorum. Vide omnes n. supra datos sub n. 60.

72. Clerici Seminarii debent in Processionibus primi incedere ante Clerum Sæcularem, & relinquere locum digniorem Curatis. Sacr. R. C. 1. Septemb. 1608. *in Capuana.* Vide n. 8. & n. ibi notatos.

73. Consuetudo immemorabilis, quod eodem tempore thurificentur Canonici, & Magistratus, servanda est. S. R. C. 1. Septembris 1607. *in Fan.* Vide n. 1. & ibi notatos.

74. * In privatis Oratoriis, & privilegiatis, non potest celebrari Missa in Festis solemnioribus, nempe in Natali Domini, Epiphania, Feria V. in Cœna Domini, Paschate, Pentecoste, Ascensione D. N. J. Assumptione B. V. M. Festo SS. Apostolorum Petri, & Pauli, & omnium Sanctorum. S. R. C. 17. Nov. 1607. *in Calaguritana.*

75. Gubernator civitatis, etiam si sit uxoratus, thurificandus est immediate post Canonicos; absente vero Episcopo, immediate post Vicarium Generalem. S. R. C. 9. Maji 1606. & 17. Nov. 1607. *in Faventina.* Vide n. 1. & ibi not.

76. * In Ecclesiis Confraternitatum licitum est Confratribus & respective Capellanis facere solitas Processiones, non tamen eo tempore, quo fiunt in Parochiali, visitare in Processione alias Ecclesias tempore Quadragesimæ, & Adventus, de licentia Episcopi audire in iis Ecclesiis concionem, benedicere palmas, ignem, & aquam in Sabbato Sancto; ante Matricem tamen non sunt pulsandæ a Confratriis campanæ in eodem Sabbato Sancto. S. R. C. 9. Febr. 1608. *in Militen. Galacri.* Vide n. 565. 568.

77. Simplex reconciliatio Ecclesiæ, seu Cœmeterii non consecrati, potest committi Presbytero in dignitate ecclesiastica constituto. S. R. C. 9. Februarii 1608. *in Cameracen.*

78. Archidiaconus dum assistit Episcopo solemniter celebranti, tam in Ecclesia Cathedrali, quam in alia, intelligitur in Choro præsens. S. R. C. 15. Martii 1608. *in Camerinen.* Vide n. 6. & n. ibi notatos.

79. Quamvis Præbendæ non sint distinctæ, convenit tamen ut fiat distinctio Pluvialium, Planetarum, & Dalmaticarum in Festis solemnioribus. S. R. C. 15. Martii 1608. *in Alexandrina.*

80. Missæ Conventuales infra Octavam Corporis Christi possunt, ubi est consuetudo, cantari sine Diacono, & Subdiacono, excepto die Festo, ac Dominica, & die Octava. S. R. C. 15. Martii 1608. *in Alexandrina.*

81. Diaconus, & Subdiaconus, accipiunt pacem ab Episcopo celebrante statim post Diaconos assistentes, si in Missa Communionem non recipiunt. S. R. C. 15. Martii 1608. *in Alexandr.*

82. Usus Missalis, & Breviarii Romani semel introductus in aliqua Ecclesia, quæ habebat particulare Missale, & Breviarium, confirmandus est, nec licet redire ad usum antiqui Missalis, & Breviarii. S. R. C. 15. Martii 1608. *in Tullen.*

83. Canonici digniores debent sedere in sedibus, quæ sunt viciniores sedi Episcopali. S. R. C. 15. Martii 1608. *in Alexandrina.*

84. As-

84. Aspersorium aquæ benedictæ porrigendum est Episcopo a Priore Ecclesiæ Collegiatæ, dum eo accedit Episcopus; non autem a prima Dignitate, vel primo Canonico Ecclesiæ Cathedralis. S. R. C. 15. Martii 1608. *in Camerinen.* Vide n. 61. & n. ibi notatos.

85. In thurificatione attendatur consuetudo inter Vicarium, & Canonicos, & alios, nisi Canonici sint parati. S. R. C. 15. Martii 1608. *in Alexandrina.*

Hoc intelligitur etiam in accipiendis Candelis, Cineribus, Palmis. Vide n. 1. & ibi not. ad Thurif.

86. Diaconus Evangelii debet thurificare chorum, nec ab eo munere excusatur sub prætextu contrariæ consuetudinis. S. R. C. 15. Martii 1608. *in Alexandrina.* Vide n. 1. & ibi notatos.

87. Non approbatur usus duorum Thuribulorum in incensatione personarum. S. R. C. 15. Martii 1608. *in Alexandrina.* Vide n. 1. & ibi not.

88. Duorum Canonicorum assistentia semper convenit Episcopo, sive celebret ipse, sive assistat Divinis. S. R. C. 10. Maji 1608. *in Granat.* Vide n. 6. & n. ibi notatos.

89. Confraternitati SS. Sacramenti, si sumptus ceræ facit, indulgetur, ut in Processione ejusdem SS. Sacramenti, aliqui ex Confratribus sacris indutis cum Funalibus accensis incedant hinc inde, antè, & apud idem SS. Sacramentum; dummodo major pars Confraternitatis, cum sua Cruce, & Insignibus incedat ante, in loco suo, juxta Bullam Gregorii XIII. 10. Maji 1608. *in Neposina.*

Idem sancitum est 19. Junii 1655. *in Mediol.* ut videre est num. 314. & 12. Julii 1628. *in Lauden.* necnon 20. Sept. 1687. *in Vercellen.* in quibus postremis conceditur talis præcedentia, dummodo dicta Societas SS. Sacramenti accedat ad alias Processiones juxta ordinem antianitatis; quod si quavis ratione, aut prætextu recusaverit ad alias Processiones accedere, etiam proprio die Festo solemnitatis, & in Processionibus SS. Sacramenti, nullo modo præcedere debeat.

90. Prima Dignitas det candelam Episcopo in Festo Purificationis B. M. V. & Episcopus det statim primæ Dignitati ante Vicarium Generalem. S. R. C. 14. Junii 1608. & 28. Maji 1616. Vide num. 421.

Hæc Decreta referuntur a Gavanto in Manuali Episcoporum, v. Canonicorum munera erga Episcopum sub n. 42. & 45. in Additionib.

Prædicta Resolutio est conformis dispositioni, quæ habetur *in lib. 2. Cærem. Episcop. c.* 16. *n.* 8. ut præscribitur, quod dignior Canonicus paratus, nempe Pluviali indutus, accipit de manu Sacristæ, sive Camerarii candelam pulchre ornatam, & cum debita reverentia illam osculatam, dat in manu Episcopi, quam pariter osculatur, & ibid. n. 9. subnectitur, quod dignior ille Canonicus, nempe prima Dignitas accipit ab eodem Episcopo candelam, osculando illam, & manum Episcopi.

Notandum hic est, præscribi quidem in dicto Cæremoniali, quod ille Canonicus antequam porrigat candelam Episcopo, & post receptam candelam ab eodem, osculetur manum ejus non vero, quod recipiat candelam genuflexus. Vide n. 21. & 590.

91. * Omnes de Clero, etiam Canonici, Eucharistiam sumant de manu Celebrantis in Feria V. in Cœna Domini. S. R. C. 27. Septemb. 1608. *in Civitaten.* Vide n. 455. 501. 632.

92. * Anniversaria, & aliæ Missæ pro Defunctis certo die dicendæ, eo impedito, possunt transferri in diem sequentem. S. R. C. 27. Septembris 1608. Vide n. 20. & ibi notatos.

93. Baro Dominus loci in Ecclesia Parochiali non Collegiata, ubi non sunt Canonici, thurificandus est post Celebrantem, Ministros paratos, & Archipresbyterum duplici ductu, ab eodem Ministro, qui thurificat, & ante omnes alios Presbyteros. S. R. C. 27. Septembris 1608. *in Bisanien.* Vide n. 1. & ibi notatos.

94. Dignitates tenentur associare Episcopum cum Canonicis, ex debito, licet Cærem. Episcopor. nominet tantum Canonicos. S. R. C. 10. Januari 1609. *in Jacen.* Vide num. 23. & alios ibi notatos.

95. In Festo SS. Corporis Christi non conveniti cantare cantiones vulgari sermone. S. R. C. 21. Martii 1609. *in Abulen.*

96. Benedictio Candelarum, Cinerum, & Palmarum, & aliæ similes actiones, quas faceret Episcopus præsens, eo absente, vel impedito, ad primam Dignitatem, non vero ad Canonicum hebdomadarium pertinent. S. R. C. 21. Martii 1609. *in Pisauren.* Vide num. 90. 116. 209. 257.

97. * Sabbato Sancto non sunt pulsandæ Campanæ majores, antequam signum datum fuerit in Cathedrali, seu Matrice Ecclesia. S. R. C. 21. Martii 1609. *in Marsicen.* 14. Novembris 1615. *in Venusina*, 3. Junii 1617. *in Syracusana.*

98. Canonicus Episcopus assistens, superveniente digniore Canonico debet illi cedere locum assistentiæ. S. R. C. 20. Junii 1609. *in Ferrarien.* Vide n. 6. & num. ibi notatos.

99. Potest Episcopus compellere Regulares etiam per censuras, ut accedant ad publicas Processiones. S. R. C. 27. Julii 1609. *in Ferrarien.*

100. * Abbates, & alii Prælati Regulares non possunt benedicere Paramenta Ecclesiarum, non sibi subditarum. S. R. C. 24. Augusti 1609. *in Cremon.* Vide n. 335.

101. Abbas licet habeat usum Mitræ, & Baculi, & solemniter benedicere populo possit; privatam tamen benedictionem more Episcoporum per vias minime dare potest. S. R. C. 24. Augusti 1609. *in Provincia Burgen.* Vide n. 350.

102. Curati ratione Stolæ debent præcedere aliis Presbyteris etiam Canonicis Ecclesiæ Collegiatæ,

S. R. C.

S. R. C. 24. Octobris 1609. *in Sasso Ferrato Nucerinæ Diœcesis.* Vide n. 14. & ibi notatos.

03. Presbyteri, & Clerici Cathedralis, omnes faciunt unum corpus cum Canonicis, & sub una Cruce debent incedere. S. R. C. 28. Novemb. 1609. *in Maceraten.* Vide n. 14. & ibi notatos.

04. Reliquiam deferre in Processionibus, pertinet ad Superiorem Conventus, unde Reliquia assumitur, qui cum Ministris paratis ultimo loco incedere debet; sed Regulares debent in dictis Processionibus cedere digniorem locum Clero Sæculari. S. R. C. 23. Januarii 1610. *in una Senogallien. Montis Bodii*, & 24. Septembris 1605. 19. Aprilis 1608. Vide n. 14. & ibi notatos.

05. * Clavis Hostiæ repositæ in Feria V. Cœnæ Domini, non debet dari Laico, quantumvis Nobili. S. R. C. 30. Januarii 1610. *in Pacen.*

06. Archidiaconus non potest assistere Episcopo in habitu Prælatitio, non Chorali, licet sit Prothonotarius. S. R. C. 6. Martii 1610. *in Asculana in Apulia.* Vide n. 6. & n. ibi notatos.

07. Canonici parati assistente Episcopo præcedant Vicario Generali, & sunt ante ipsum thurificandi. S. R. C. 6. Martii 1610. *in Tiburtina*, & 3. Augusti 1602. *in Egitanien.* Vide n. 14. & ibi notatos.

08. Canonicus, vel Presbyter paratus officium faciens, debet habere locum etiam a Decano. S. R. C. 26. Junii 1619. *in Arborea.* Vide n. 14. & ibi notatos.

09. Archipresbyter, licet sit prima dignitas, in Choro tamen cedere debet primum, & digniorem locum Canonico celebranti. S. R. C. 26. Junii 1610. *in Arboren.* Vide n. 14. & ibi notatos.

10. Decretum in Visitatione factum contra regulas libri Cæremonialis, non est servandum. 7. Augusti 1610. *in Vercellen.*

11. Vicario Generali in Choro præsente, & Episcopo absente, si primum stallum ei detur in dextera Altaris, sedebit in parte sinistra prima Dignitas; secunda vero post Vicarium. S. R. C. 7. Augusti, & 25. Septembris 1610. *in Andrien.* Vide n. 14. & ibi notatos.

12. Nullo modo convenit ut Magister Cappellæ incedat in Processionibus cum Beneficiatis; sed quacumque consuetudine, vel usu non obstante, debet incedere cum suis Cantoribus immediate post Crucem ante ipsos Beneficiatos, vel in loco ubi ab Episcopo ordinatum fuerit. S. R. C. 20. Novembris 1610. & 15. Januarii 1611. *in Urbevetana.* Vide n. 14. & ibi notatos.

13. Sacerdos, Diaconus, & Subdiaconus, celebrantes solemniter possunt, & debent sedere in banco dum cantatur *Gloria*, *Credo*, *&c.* etiamsi sint Beneficiati, vel Cappellani, prout sedent Canonici, non obstante qualibet consuetudine. S. R. C. 15. Januarii 1611. *in Perusina.* Vide n. 142. 248.

14. Cantor si est Dignitas in Cathedrali, debet suum munus obire, vel per se ipsum, vel per Vice-Cantorem, ante sumendum ab Episcopo approbandum, qui non sit de iis, qui alioquin Choro sunt obligati. S. R. C. 19. Martii 1611. *in Lucerina.*

115. Inter Canonicos Presbyteros nulla datur præcedentia, nec præeminentia ratione Doctoratus, sed tantum ratione Ordinis, & antiquitatis. S. R. C. 19. Martii 1611. *in una Terræ Coniglionis Diœces. Montis Regalis in Sicilia.* Vide n. 14. & ibi notatos.

116. Missarum solemnium celebratio, delatio SS. Sacramenti in Processione in ejus festivitate, Candelarum, Cinerum, & Palmarum benedictiones, & functiones similes, quas Episcopus præsens in sua Cathedrali facere solet, & debet juxta formam libri Cæremonialis Episcoporum, absente, vel impedito Episcopo, ad primam Dignitatem, & deficiente prima, ad secundam, & sic successive pertinet. S. R. C. 25. Junii 1611. *in Civitaten. seu sancti Severini.*

117. * Canonici tenentur ad cantandam Missam Conventualem de Officio currenti, ut lucrentur distributiones, nec ad satisfactionem sufficit Missa in Aurora. S. R. C. 25. Junii 1611. *in Urbinaten.* Vide n. 119. 120. 127.

118. * Domino Loci, & Commendatario Religionis Jerosolymitanæ, & multo minus ejus Procuratori non defertur liber osculandus in Missa. S. R. C. 17. Septembris 1611. *in una Nullius Marubii.*

119. Tenentur omnino Canonici ad cantandam Missam de die, ut lucrentur distributiones. S. R. C. 28. Januarii 1612. *in Oscen.* Vide n. 117.

120. Missa Conventualis in Festo, seu de Feria currenti omnino cantanda est, non obstante quacumque contraria consuetudine. S. R. C. 28. Januarii 1612. *in Oscen.*

121. Aspersorium cum aqua benedicta Episcopo accedenti ad Ecclesiam, semper debet ministrari a prima Dignitate, vel digniore Canonico. S. R. C. 12. Martii 1612. *in Sacramen.* & 16. Jul. *in Salmantina.* Vide n. 61. & alios ibi citatos.

122. Collegiata insignis ab ejus electione præcedit aliis Collegiatis antiquioribus. S. R. C. 24. Martii 1612. *in Firmana.* Vide n. 14. & n. ibi notatos.

123. Ante Dignitates non debet poni Pulvinar cum tapete, sed debent sedere in suis stallis, prout sedent alii Canonici, tamen rationi dignitatis potest indulgeri Pulvinar de corio tantum. S. R. C. 24. Martii 1612. *in Tudertina.*

124. Cæremoniæ novæ non inducendæ, nec antiquæ immutandæ, absque expressa licentia, quam dare debet S. R. C. 12. Maji 1612. *in una Urbis.*

125. Rectores Ecclesiarum Parochialium in processionibus non debent incedere inter Dignitates, & Canonicos, sed separatim cum suo Clero, & ante Clerum Cathedralis. S. R. C. 12. Maji 1612. *in Matharana.* Vide n. 14. & ibi notatos.

126. Canonicus Diaconus, vel Subdiaconus, qui obtinuit præbendam Presbyteralem, non debet amplius uti Dalmatica, vel Tunicella, ut Ca-

no-

nonici Diaconi, quando paratur, sed Planeta, ut Presbyteri. S. R. C. 12. Maji 1612. *in Januen.*

127. Missa Conventualis pertinet ad Cantorem, & Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ, non autem ad Vicarium: quando ipse habet tantum curam Animarum Parochianorum. S. R. C. 7. Julii 1612. *in Ulyssiponen.* Vide n. 120.

128. * Episcopus tantum, & non alius, dum private celebrat, potest accipere Paramenta de ipso Altari, & duos habere Ministro Superpelliceis indutos præter alium Ministrum Clericum, sive Laicum communi veste indutum. S. R. C. 7. Julii 1612. *in Cremon.*

129. Canonici tenentur assistere Episcopo, etiam quando Ordinationem celebrat extra propriam Ecclesiam, dummodo numerus sufficiens Canonicorum, & Ministrorum in Ecclesia remaneat. S. R. C. 7. Julii 1612. *in Elboren.* Vide n. 6. & n. ibi citatos.

130. Consuetudo immemorabilis, quod Passio Domini in Dominica Palmarum, & in Feria VI. Parasceve decantetur a Canonicis, debet servari, non obstante Cæremoniali, in quo disponitur eam a Cantoribus decantandam esse. S. R. C. 7. Julii 1612. *in Viterbien.*

131. Episcopus non potest signum, quod habere debent Canonici Cathedralis ad distinctionem, concedere aliis, vel immutare, inconsulta Sede Apostolica. S. R. C. 1. Septembris 1612. *in Hydrutina.*

132. Altare portatile ligneum cum ara lapidea, permitti debet non obstante constitutione Synodali, dummodo habeat solitum Reliquiarum repositorium juxta reformationem Rubricarum Missalis Romani cap. 20. S. R. C. 10. Novembris 1612. *in Cajetana.*

133. Canonici Ecclesiæ Collegiatæ thurificari debent duplici ductu Thuribuli; Clerici vero Parochialium Ecclesiarum unico tantum ductu, nisi specialis adsit consuetudo. S. R. C. 10. Januarii 1613. *in Cæsaragustana.* Vide num. 1. & ibi notatos.

134. Abbates quando sunt plures in eodem loco, & habent Clerum distinctum, debent in Processionibus incedere, unusquisque cum suo Clero, & in suo loco. S. R. C. 29. Januarii 1613. *in Nucerina Gualdi.* Vide n. 14. & ibi notatos.

135. Prothonotarii de numero Participantium præcedunt Vicarios, & Canonicos tam in Ecclesiis Patriarchalibus Urbis, quam in aliis quibuscumque etiam Cathedralibus extra Urbem, & solis Episcopis cedunt locum. S. R. C. 4. Maji 1613. *in una Urbis.* Vide n. 14. & ibi notatos.

136. Canonici, & Dignitates non tenentur ad benedictionem Episcopi genuflectere, sed tantum caput inclinare; nec debent genuflectere quando Episcopum celebrantem thurificant. S. R. C. 4. Maji 1613. *in Oscen.* Vide n. 269.

137. Archiep. potest ante se Crucem deferri facere per Monasteria, & per loca etiam exempta suæ Diœcesis. S. R. C. 13. Julii 1613. *in Theacina.*

138. Non possunt Regulares Processiones facere extra Ecclesiam in Feria V. in Cœna Domini, nec in Festo Corporis Christi, extra eorum jurisdictionem, & per Parochiam alienam. S. R. C. 11. Decembris 1613. *in Aretina.*

139. Abbates non sunt associandi a sua Domo, nec excipiendi, cum Pontificaliter celebrandum accedunt. S. R. C. 11. Decembris 1613. *in una Hispaniarum.*

140. Vicarius Apostolicus non potest functiones Episcopales facere. S. R. C. 15. Februarii 1614. *in Brudusina.*

141. Si incæpta consecratione Ecclesiæ, correptus morbo Episcopus deficiat, & præsertim antequam ungantur Cruces, reassumenda est consecratio. S. R. C. 12. Aprilis 1614. *in Ulyssipon.*

142. Canonici Missam celebrantes coram Episcopo, non debent sedere in sede cum postergali, sed in aliquo scamno oblongo, tapete, vel panno cooperto in latere Epistolæ. S. R. C. 19. Maji 1614. *in Turritana.*

143. Anniversaria, & Missæ de Requiem, quæ certo die dici debent, eo impedito, transferri possunt in sequentem, prout transtulit S. R. C. 19. Maji 1614. *in Turritana.*

Hoc Decretum affertur a Gavanto part. 1. tit. 5. lit. y ubi allegat etiam aliud simile datum a nobis sub n. 20. Vide alios n. ibi notatos.

144. Missæ Votivæ jam acceptæ, quæ non possunt celebrari diebus impeditis, debent recitari de Festo occurrenti cum applicatione Sacrificii. S. R. C. 19. Maji 1614. *in Turritana.* Vide num. 463.

145. * Diaconus non debet pacem dare Laicis, neque Domino Loci, sed ipsa spectat ad alium Ministrum Cotta indutum, & cum instrumento, non vero cum osculo. S. R. C. 5. Julii 1614. *in Calaguritana.*

146. Decano Missam celebranti in diebus solemnibus, debent duo Canonici assistere, & ministrare pro Diacono, & Subdiacono, si Mansionarii, quibus animarum cura incumbit, in ipsius exercitio eo tempore sint impediti. S. R. C. Februarii 1615. *in Cœneten. Opitergii.* Vide n. 6. & n. ibi notatos.

147. Portionarii, & alii Beneficiati, si in omnibus sint æquales Canonicis Ecclesiarum Collegiatarum, & æqualiter incedunt in Processionibus, & sedent in æqualibus scamnis, thurificandi sunt duplici ductu sicut Canonici, non obstante Cæremoniali libro, qui intelligitur, quando non absunt Presbyteri, qui non sint omnino Canonicis æquales. S. R. C. Martii 1615. *in Cæsar augustana de Daroca.* Vide num. 14. & n. ibi notatos.

148. Canonici Cathedralis Ecclesiæ, absente Episcopo, vel Sede Episcopali vacante, in omnibus, & per omnia præferri debent Magistratibus sæcularibus, qui non sunt de perpetuis, & majoribus: & Concionatores debent prius Canonicos, quam Magistratus salutare. S. R. C. 3. Octobris 1615. *in Tyrasonen.* Vide n. 14. & n. ibi notatos.

149.

149. * Non debent Regulares in Canone nominare Superiores suos, ut Antistites. S. R. C. 14. Novembris 1615.

Hoc Decretum affertur a Gavanto in suo Indice; sed in Regest. S. R. C. non reperitur, saltem sub antedictis, die, mense, & anno. Vide n. 641.

150. Fratres Prædicatores nequeunt in suis Processionibus SS. Sacramenti Dominica infra Octavam Corporis Christi mutare viam semel a principio electam. S. R. C. 14. Novembris 1615. *in Pisauren.*

151. Absente Episcopo thurificandus est Celebrans triplici ductu Thuribuli. S. R. C. 30. Januarii 1616. *in Comen. Valluviæ.* Vide n. 1. & ibi notatos.

152. Priores Confraternitatis SS. Sacramenti, non ante Baldachinum post Capitulum, sed a latere Baldachini in Processione SS. Sacramenti debent incedere. S. R. C. 30. Januarii 1616. *in Nicen.* Vide n. 89.

153. Ptesbyteri alicujus Ecclesiæ intra limites propriæ Parochiæ non possunt propriam Crucem erigere; sed debent incedere sub Cruce Parochiæ, licet Parochia sit Regularium. S. R. C. 12. Martii 1616. *in una Urbis.*

154. Archidiaconus, si est prima Dignitas, debet facere Officium Presbyteri assistentis, dummodo sit Sacerdos; & recusans cogendus est pœnis, & censuris. S. R. C. 28. Maji 1616. *in Brixien.* Vide n. 6. & n. ibi citatos.

155. Cineres Episcopo ministrare Feria IV. Cinerum, non ad primam dignitatem, sed ad Canonicum ea die celebrantem pertinet. S. R. C. 28. Maji 1616. *in Brixien.* Vide n. 90.

156. Delatio SS. Sacramenti in ejus die Festo, absente Episcopo, spectat ad Dignitates, seu Canonicos Cathedralis, atque ab eadem Cathedrali Processio debet inchoare, & ibi finire. S. R. C. 19. Augusti 1616. *in una Tuscanellæ.* Vide n. 243.

157. * Regulares deferre debent Crucem in Processionibus cum velo pendente, seu Pallio. S. R. C. 14. Januarii 1617. *in Neapolitana.*

158. Vicario Generali sedenti in Choro, licet supra Canonicos, absente Episcopo, thurificatio duplici, non autem triplici ductu debetur; si tamen non sit Prælatus. S. R. C. 14. Januarii 1617. *in Nepesina.* Vide n. 1. & alios ibi notatos.

159. Præsente Episcopo Diœcesano sedebit Abbas in loco suæ jurisdictionis, vel apud Episcopum, in Sede Camerali, absque ornatu, & suo gradu, vel in conspectu Episcopi ex alia parte, in loco inferiori, cum uno parvo gradu, non excedente dimidium palmi. S. R. C. 18. Martii 1617. *in Aquilana.* Vide n. 29. 352.

160. Magister Cæremoniarum, etiam si sit Cappellanus, quando Officium exercet, & vestibus illius officii indutus est, sedere debet apud Celebrantem, vel ejus Assistentes Pluvialibus indutos; quando vero non est in Ministerio, sedere debet in Choro inter Præbendatos, & Presbyteros, vel Clericos sui Ordinis, servato ordine suæ receptionis. S. R. C. 30. Maji 1617. & 30. Aprilis 1701. *in Viterb.* & 30. Augusti 1602. & 28. Novembris 1609. Vide n. 14. & ibi notatos.

161. Cæremoniarum Magister in Processionibus incedit apud Celebrantem, & ejus Assistentes, & ubique discurrit, quando opus est pro ordinanda Processione. S. R. C. 3. Maji 1617. *in Patavina*, & antea 30. Augusti 1602. & 28. Novembris 1609. Vide n. 14. & ibi notatos.

162. Ubi habitus Dignitatum est distinctus, & diversus ab habitu Canonicorum, quamvis Canonici sint impares numero, non sunt conjungendæ Dignitates cum Canonicis in Processionibus, sed tres ultimi digniores tam ex illis, quam ex istis incedunt simul in eadem riga. S. R. C. 3. Junii 1617. *in Malavitana.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.

163. * Officium est recitandum de Sancto, cujus habetur insignis Reliquia. S. R. C. 3. Junii 1617. *in una Urbis Theatinorum.* Vide n. 30. 264. 482. 498. 585.

164. Ad Dignitates, & Canonicos Cathedralis, si adsint, spectat assistere Episcopo solemniter Celebranti, etiam in Collegiata Ecclesia, vel Parochiali, non autem ad Canonicos Collegiatæ, vel Presbyteros Parochialium. S. R. C. 15. Julii 1617. *in Brundusina.* Vide n. 6. & n. ibi not.

165. Substitutus Archipresbyteri non potest Missas, & divina Officia celebrare, quæ ad ipsum, si adesset, pertinent; sed spectat ad Canonicum successive. S. R. C. 22. Januarii 1618. *in una Civitatis Castellanæ.*

166. Canonici Cathedralis, vel Collegiatæ semper præcedere debent Regularibus, etiam in ipsorum Regularium Ecclesiis. S. R. C. 31. Martii 1618. *in Firmana.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.

167. * In Festo SS. Corporis Christi Eucharistia non est deferenda in Processionibus Sacerdotum humeris, sed Celebrantis manibus, non obstante quacumque contraria consuetudine, quem abusum esse declaravit S. R. C. 2. Junii 1618. *in Syracusana.*

168. In personarum incensatione, tota thurificatio facienda est cum unico Thuribulo. S. R. C. 21. Julii 1618. *in Lucerina.* Vide n. 1. & alios ibi notatos.

169. Episcopus in aliena Ecclesia non potest sibi pulvinar, & pannum coloris violacei sternere, & extra suam Diœcesim non competit illi deosculatio Textus Evangelii. S. R. C. 13. Octobris 1618. *in Jadren.*

170. Collegiata simplex præcedit Parochialibus, etiamsi antequam dirigeretur, illis cessisset. S. R. C. 23. Martii 1619. *in Senogal.* Vide n. 15. & ibi not.

171. Prothonotarii Titulares, neque supra, neque inter Canonicos locum habere debent. S. R. C. 23. Martii 1619. *in Spoletana.*

172. Vicarius Generalis, absente Episcopo, debet habere primum locum supra omnes Dignitates, & Canonicos. S. R. C. 13. Julii 1619. *in Militen.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.

173. Canonici Ecclesiæ Cathedralis præcedunt Canonicos Collegiatæ etiam intra eamdem Collegiatam, non obstante consuetudine. S. R. C. 19. Augusti 1619. *in una Tuscanellæ.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.

174. Prior Collegiatæ, si intersit in Cathedrali, thurificandus est duplici ductu Thuribuli, sicut Dignitates, & Canonici, super quos tamen non habet præcedentiam. S. R. C. 19. Augusti 1619. *in una Tuscanellæ.* Vide n. 1. & alios ibi notatos.

175. Celebratio Festi de S. Patrono Civitatis ad Episcopum, & eo absente, vel impedito, ad primam Dignitatem pertinet. S. R. C. 28. Septembris 1619. *in Collen.*

176. Non est laudabilis ea consuetudo, ut Episcopo cum Cappa sedenti ad Sedem suam, caput aperiatur, & cooperiatur ab altero ex Diaconis Assistentibus; nec ideo est quærendum, ad quem eo casu spectabit, cum Biretum debeat Episcopus sibi per se extrahere. S. R. C. 3. Apr. 1620. *in Lauden.* & 21. Augusti 1632. *in Isernien.* Vide n. 6. & alios ibi notatos.

177. Dum Horæ Canonicæ recitantur in Choro, non sunt celebrandæ Missæ privatæ in Altari Majori. S. R. C. 2. Maji 1620. *in Oscen.*

178. Dum elevatur Eucharistia Sanctissima, Canonici, & Clerus, sive in Choro existant, sive processionaliter incedant, semper debent genuflectere. S. R. C. 2. Maji 1620. *in Oscen.* Vide n. 11. 456. 457.

179. * In Oratione *A cunctis*, nomina Patronorum, S. Michaelis Archangeli, & S. Joannis Baptistæ proponenda sunt Apostolis. S. R. C. 22. Augusti 1620. Vide n. 560. Prædicta dispositio habetur etiam in Rubr. Missalis post Orationem *A cunctis.*

Eodem die 22. Augusti 1620. *in Anagina*, & 21. Januarii 1763. *in Veliternen.* decisum fuit, quod Canonicus Pœnitentiarius non potest cogi ad ministrandum pro Diacono, & Subdiacono quacumque consuetudine in contrarium non obstante.

180. Prima Dignitas debet assistere Episcopo celebranti, licet sit unica. S. R. C. 12. Decemb. 1620. *in Calaguritana.* Vide n. 6. & alios ibi notatos.

181. Præcedentia inter Presbyteros sumitur ex antianitate Ordinis, non vero ex gradu Doctoratus, quia Presbyteratus Ordo longe dignior est, quam gradus Doctoratus. S. R. C. 30. Martii 1621. *in Cephaluden.* Vide n. 115. Vide n. 14. & alios ibi notatos.

182. Episcopus processurus cum Mozzetta, eam deponere debet coram Cardinalibus, etiam non Legatis in Italia. S. R. C. 10. Julii 1621. *in Januen.*

Vide tamen Cæremoniale Episcoporum ab Innocent. X. 30. Julii 1650. & Benedicto XIII. 7. Martii 1727. recognitum, & evulgatum, *lib. 1. c. 4. n. 7.* ubi præscribitur, Episcopum in propria Diœcesi nonnisi coram Cardinali Legato abstinere debere ab usu Mozzettæ.

183. Confraternitates Laicorum in Processionibus procedunt ante Regulares, quas iidem Regulares sequuntur, postremo digniorem locum obtinet Clerus Sæcularis. S. R. C. 7. Augusti 1621. *in Messanen.* Vide n. 13. & alios ibi notatos.

184. Canonici Prothonotarii non lucrantur distributiones quotidianas, nisi proprio habitu Canonicali intersint Choro, Processionibus &c. S. R. C. 7. Augusti 1621. *in Meliten.*

185. Præcedentia competit Dignitatibus, & Canonicis paratis supra Vicarium Gener., neque consuetudo, imo vero abusus suffragatur. S. R. C. 27. Septembr. 1621. *in Castellaneten.* Vide n. 14. alios ibi notatos.

186. Episcopus Canonicus præcedat omnes Canonicos, & Dignitates in Choro, & in omnibus actibus. S. R. C. 13. Novembr. 1621. *in Calaritana.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.

187. * In Feria VI. Parasceve non est ministranda Eucharistia, nisi Infirmis. S. R. C. 19. Febr. 1622. *in una de Festo Annunciationis.*

Adest etiam Rubrica Missalis in Feria V. in Cœna Domini ante consecrationem, ubi habetur, quod Sacerdos reservat etiam aliquas particulas consecratas si opus fuerit pro Infirmis, & cum Feria VI. in Parasceve non peragatur Sacrificium, prædictæ particulæ reservantur, ut ministrentur Infirmis in dicta Feria.

188. * In Parasceve si incidat Festum Annunciationis B. V. non tenentur Fideles ad Missam audiendam, seu interesse Officio. S. R. C. 19. Februarii 1622. *in una de Festo Annunciationis.* Vide n. 495.

189. * Quædam Missa propria Sanctissimi Rosarii fuit concessa tantum Ordini Prædicatorum. S. R. C. 15. Junii 1622. *in una Prædicatorum.* Vide n. 229.

190. * Missæ certis Regularibus concessæ non possunt ab aliis dici, etiam in ipsorum Regularium Ecclesiis. S. R. C. 29. Novemb. 1622. *in una Conventualium Siciliæ.*

191. Coadjutori Episcopi debetur primum Stallum in Choro, sive Sedes Cameralis. S. R. C. 14. Januarii 1623. *in Noverien.*

192. * Annuli usus in Missa prohibetur Prothonotariis non participantibus, & quibuscumque Doctoribus. S. R. C. 11. Febr. 1623. *in Torpien.* Vide n. 237. 413. 450.

193. * In Festo Stigmatum S. Francisci adhibetur color albus. S. R. C. 9. Decembr. 1623. *in una Urbis.*

194. Qui habet usum Mitræ, & insignium Pontificalium, in Missis etiam privatis benedicit cum versu — *Sit nomen Domini benedictum* — non potest tamen benedicere populo extra actum celebrationis. S. R. C. 25. Maji 1624.

Hoc

Hoc Decretum refertur a Gav. in Manuali Episcoporum. V. *Benedictio n.* 22. Verum in Decreto Generali emanato die 27. Septembris 1659. approbato ab Alexandro VII. statutum est, quod hujusmodi Prælati inferiores Episcopis in Missis privatis quo ad indumenta, cæremonias &c. & benedictionis largitionem discrepare non debent a simplici Sacerdote; unde neque possunt uti illo versu — *Sit nomen Domini benedictum &c.* — & in Missis Pontificalibus tantum possunt dare benedictionem cum trina Crucis productione &c. Vide num. 350. & 358.

195. In Episcopi ingressu delatores Baldachini incedant pedites & capite detecto. S. R. C. 37. Julii 1624. *in Hyeracen.*

196. Regulares Ordinis Minimorum dum in Oratione S. Franciscum præfati Ordinis Fundatorem nominant, non debent adjungere *de Paula.* S. R. C. 23. Decembris 1624. *in una Urbis pro FF. Minimis.* Vide num. 682.

197. * Facultas concedendi usum Pileoli in Missa spectat ad Papam. S. R. C. 24. Aprilis 1626. *in Veliterna.*

198. Missæ votivæ non possunt suffragari pro Missa Conventuali, quæ non potest omitti, etiamsi cantetur Missa Votiva. S. R. C. 16. Maji 1626. *in Burgen.* Vide n. 204. 233. 527.

199. * Non potest omitti altera ex duabus Missis cantandis de Festo, & de Feria. S. R. C. 16. Maji 1626. *in Curgen.*

200. * Celebrans, qui Cineres distribuit, Candelas, & Ramos, detecto capite stet. S. R. C. 18. Julii 1626. *in Pientina.*

201. Prima Sedes in Choro conceditur Hebdomadario parato tantum. S. R. C. 22. Aug. 1626. *in Casertana.*

202. * In Missa Feriæ IV. Quatuor Temporum currentis in die octava Nativitatis B. M. V. dicenda Præfatio Communis, non vero de B. V. 12. Decembris 1626. *in una Urbis.*

203. Missa Conventualis de Feria in Cathedralibus, & Collegiatis omnino est dicenda ultra Missam Festi, & abusus sunt reformandi. S. R. C. 16. Januarii 1627. *in una Abusus reformandi.*

204. * Ob Missam Votivam, seu pro Defunctis, non est omittenda Missa Conventualis, neque potest introduci consuetudo in contrarium S. R. C. 16. Januarii 1627. *in Januen.* Vide. n. 198. 233. 527.

205. Signum, quod fit cum Patena a fronte ad pectus, fit integre cum signo Crucis, post quod debet deosculari. S. R. C. 13. Martii 1627. *in Panormitana.*

206. * In Altari pro certis diebus privilegiato, non potest dici Missa de Requiem in Festo duplici de præcepto, neque in die Dominico. S. R. C. 24. Aprilis 1627. *in una Galliæ.* Vide n. 396. 404. 459. 489. 622. 623. 624.

207. * In Festo SS. Corporis Christi deferatur Eucharistia a Celebrante; in Vesperis autem diei Octavæ (si fiat Processio) deferatur ab eo, qui cantavit Vesperas, modo sit Dignitas, vel Canonicus. S. R. C. 12. Junii 1627. *in Brundusiana.*

208. Celebrantes Missam solemniter sedeant in loco parato pro Celebrantibus a latere Epistolæ Sacra Rituum Congreg. 12. Junii 1627. *in Brundusina.* Vide n. 428.

209. Absente Episcopo Benedictiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, & Fontis fiant per Celebrantem. Sacra Rituum Congreg. 12. Junii 1627. *in Brundusina.* Vide num. 90. 96. 116. 257.

210. Dignitates nolentes celebrare Missas Pontificales absente Episcopo justa causa impeditæ, possunt assistere in suo Stallo in Choro. S. R. C. 11. Junii 1627. *in Brundusina.*

211. Cum Episcopus benedicit Cineres, debet Celebrans imponere Cineres eidem Episcopo: & idem servari debet in die Candelarum, & Palmarum, juxta Cæremoniale *lib.* 1. in cap. de Festo Purificationis, & de Dominica Palmarum. S. Rit. C. 12. Junii 1627. *in Brundusina.* Vide num. 90. 96.

212. Potest Episcopus cogere Canonicos, ut a Cappellanis in Quadragesima cantari faciant Missam Conventualem Feriæ cum Diacono, & Subdiacono. Sacra Rituum Congreg. 17. Julii 1627. *in Nicen.*

213. * Prothonotarii non possunt benedicere Paramenta pro Missa. S. R. C. 17. Julii 1627. *in una Castri Durantis.*

214. Coadjutor Episcopi celebrans præter Diaconum, & Subdiaconum, debet habere assistentem Canonicum pro libro. S. R. C. Mensis Aug. anni 1627. *in Aquilejen.*

215. * Ad Missam Vicarii Generalis non debent accendi quatuor Candelæ in Altari, nec illi assistere debent duo Cappellani cum Cottis. Sac. Rit. Congr. 7. Augusti 1627. *in una Castri Durantis.*

216. * Si Festum SS. Apostolorum Philippi, & Jacobi, vel Inventionis S. Crucis, aut S. Joannis ante Portam Latinam, occurrerit infra Octavam Ascensionis, Præfatio in Missa erit de Apostolis, vel de Cruce, *sed Communicantes* de Ascensione. S. R. C. 18. Augusti 1627. *in una Urbis.*

217. In diebus, quibus non potest fieri de Festo duplici, prohibentur Missæ Votivæ, & de Requiem. Sacra Rituum Congreg. 28. Augusti 1627. *in una Urbis.* Vide num. 396. 422. 505. 511. 635.

218. * Celebrans in Parasceve mittat Particulam in Calicem, sine aliquo Crucis signo, neque se signet cum Calice. S. R. C. 28. Augusti 1627. *in una Urbis.*

219. * In Festis primæ Classis non dicitur Oratio *Deus refugium*, jussa a Majoribus pro re gravi. S. R. C. 28. Aug. 1627. Vide n. 471.

220. * In fine Missæ ad quodcumque Altare celebratæ, fiat reverentia Cruci infra gradus, capite semper aperto. S. R. C. 28. Aug. 1628. *in una Urbis.*

221. * Litaniæ Majores si occurrant in die Paschatis, transferantur in Feriam 3. sequentem. S. R. C. 27. Septembris 1627. *in una Urbis.* Non in Feriam secundam. S. R. C. 19. Septembris 1665. *in una Galliarum.*

222. Canonici non possunt uti Pallio, & Pileo in Choro, quando assistunt etiam Completorio. S. R. C. 17. Julii 1627. *in Nicen.*

223. Si ad Processiones Cathedralis, sine Sanctissimo Sacramento, plures conveniant Capitulariter Ecclesiæ Collegiatæ, harum Dignitates incedere debent cum suis Capitulis, sive Pluvialibus. S. R. C. 29. Januarii 1628. *in Colonien.* Vide n. 8. & alios ibi notatos.

224. In Ecclesiis Regularium habentibus Claustra fiant Processiones intra Claustra tantum. Si vero non habeant Claustra, fiant prope muros Ecclesiæ, sive exeundo ab una Porta, & intrando per aliam Ecclesiæ portam, sive per eamdem. S. R. C. 26. Februarii 1628. *in Hispalen.* Vide n. 8. & alios ibi notatos.

225. Extra ambitum Ecclesiæ non licet Regularibus facere Processiones, nisi de licentia & consensu Parochi, salvis Privilegiis, si quæ sint. Processiones vero Confraternitatum non debent extendi per vias, sed circa muros Regularium, qui eas regunt. S. R. C. 26. Februarii 1628. *in Hispalen.* Vide n. 8. & alios ibi notatos.

226. Nequeunt Regulares SS. Sacramentum exponere sine licentia Ordinarii. S. R. C. 26. Februarii 1628. *in una Bertinori.*

227. Si Episcopus in Processione SS. Sacramenti non deferat Eucharistiam, vel non interveniat, Canonici tamen Cathedralis induant sacras vestes. S. R. C. 27. Martii 1628. *in Cajetana.* Vide n. 8. & alios ibi citatos.

228. * Missæ S. Gregorii pro Vivis, & Defunctis impressæ: XV. Auxiliatorum, & de Patre Æterno prohibitæ sunt. S. R. C. 8. Aprilis 1628. *in una Urbis.* Vide n. 236.

229. * Missæ Rosarii, & de Monte Carmelo, nonnisi certis Regularibus concessæ sunt. S. R. C. 8. Aprilis 1638. *in una Urbis.* Vide n. 189. Nunc vero cum sint demandatæ pro Ecclesia universali, debent in eorum Festis recitari, ut in Missali Romano.

230. * Insignis Reliquia est Corpus, Caput, Brachium, Crus, aut illa pars Corporis integra, & non parva, in qua passus est Martyr, & quæ sit legitime ab Ordinariis approbata. S. R. C. 8. Aprilis 1628. *in una Missalis ex Decreto Generali.* Vide n. 165. 264. 585.

231. Quod præscribitur in Cæremoniali, ut Canonici de Sacristia egrediantur bini, intelligitur in solemnitatibus. S. R. C. 12. Junii 1628. *in Vicent.*

232. Canonici habentes usum Cappæ, & Rocchetti quando administrant Sacramenta, debent deponere Cappam, & induere Superpelliceum cum Stola. Sacra Rit. Congreg. 12. Julii 1628. *in una Urbis.*

Non debent deponere Rocchettum, si eo sint induti; si vero reperiantur induti solo Pallio, vel alio habitu communi; tunc debent habere Cottam tantum cum Stola pro Sacramentorum administratione.

233. Missa Conventualis non potest celebrari pro Anniversario, sed cantandæ sunt duæ Missæ. In die vero Depositionis dicenda est Missa pro Defuncto, non obstante contraria consuetudine. S. R. C. 12. Julii 1628. *in Januen.* Vide n. 198. 204. 527.

234. Canonici Regulares possunt in publicis Processionibus uti Rocchetto, & Superpelliceo. S. R. C. 28. Augusti 1628. *in Novarien.*

235. Non licet mulieribus comitari Processiones per Claustra Monasteriorum Regularium, nisi adsit expressa licentia Sedis Apostolicæ. S. R. C. 30. Septembris 1628. *in Aurelianen.* Vide n. 8. 267.

236. * Triginta Missæ S. Gregorii pro Defunctis non prohibentur. S. R. C. 28. Octobris 1628. *in una Urbis.* Vide n. 228.

237. * Annuli usus in Missa prohibetur, non solum Prothonotariis, sed etiam Canonicis Ecclesiarum Cathedralium. S. R. C. 20. Novembris 1628. *in dubio circa delationem annuli.* Vide n. 192. 413. 450.

238. * Cappellani Sæculares in propriis Ecclesiis Monialium, quæ Romano non utuntur Breviario, dicere possunt Missam de Sancto Ordinis, de quo Moniales Officium recitant, sed cum Missali Romano, ut in Proprio de Sanctis, vel de Communi. S. R. C. 20. Novembris 1628. *in una Urbis.* Vide n. 561. 634.

239. Episcopus in publicis Processionibus cum Cappa, & Birreto, non inter Dignitates, sed solus incedere debet; quod si deferatur aliqua Imago, seu Reliquia, ipse cum Cappa, & Birreto debet incedere post Imaginem, seu Reliquiam, nisi adsit consuetudo in contrarium. S. R. C. 20. Novembris 1628. *in Savonen.* Vide n. 8. & alios ibi notatos.

240. Vicarius Generalis in publicis Processionibus absente, & præsente Episcopo, debet ultimo loco incedere inter Canonicos, seu dignitates, dummodo non adsit consuetudo in contrarium. S. R. C. 20. Decembris 1628. *in Savonen.* Vide n. 14. & ibi notatos, & n. 8. aliosque ibi notatos.

241. Aspersorium semper est porrigendum Episcopo a Digniori de Capitulo Cathedralis. S. R. C. 20. Decembris 1628. *in Arben.* Vide n. 61. & alios ibi notatos.

242. Non potest prohiberi Celebratio Missæ in Oratorio Ruri ædificato per laicum, antequam celebretur Missa Parochialis. S. R. C. 31. Martii 1629. *in Capuana.*

243. Processio in solemnitate Sanctissimi Corporis Christi incipere debet a Cathedrali, seu Matrice, & ad eamdem terminare, non vero a Parochiali. Sacra Rituum Congreg. 1. Septembris 1708. *in Nolana*, & 9. Junii 1718.

Hoc

Hoc Decretum ab aliquibus adducitur sub alia data, nempe 19. Augusti 1629. & ideo hoc loco a nobis collocatum est, sed detecto tali errore indicavimus verum diem, & annum suæ emanationis. Vide n. 8. & alios.

244. Officium cum Missa S. Rochi conceditur in Ecclesiis dumtaxat ad ejus honorem dicatis. S. R. C. 29. Novembris 1629. *in Matriten.*

245. * Sæpius decretum est, Episcopos carere facultate delegandi aliis benedictionem Paramentorum, & earum rerum, in quibus unctio non adhibeatur, S. R. C. 22. Decembris 1629.

246. * Teste Joanne Alcozer in suo Cæremoniali, si ob terræ frigiditatem populus veniat ad Ecclesiam tarde, pro solemni Missa, decrevit S. C. præstare quod recitetur tardius hora Tertia, quam quod cantetur Missa de Festo post Sextam.

247. * Eodem teste S. R. C. concessit insignioribus Regularium Ecclesiis, usum Planetarum complicatarum.

Immo adhibita majori diligentia repertum est *in una Calaguritana* 22. Martii 1631. in Ecclesiis Parochialibus posse adhiberi tempore Quadragesimæ, & Adventus Planetas plicatas.

248. * Eodem teste S. R. C. decrevit Celebrantem, & Ministros, sedere posse dum cantantur Epistola, & Graduale. Vide n. 113.

Hæc tria Decreta a Joanne Alcozer allegata, referuntur a Gav. in suo Indice suppresso die, mense, & anno, quo emanarunt. Præterea, ne aliquid in hoc Indice desideretur, quod legitur in Indice Decretorum, qui in Thesauro Gavanti reperitur, lubet afferre etiam Decreta a S. Cong. Card. super negotia Episcoporum edita; nimirum

249. * In Feria V. & VI. majoris Hebdomadæ non fit Processio SS. Sacramenti extra Ecclesiam, 6. Augusti 1591.

250. * In Feria VI. Parasceves non potest fieri nocte Processio cum SS. Eucharistia. Eadem Congr. 22. Martii 1596.

Ulterius reperiuntur etiam in aliquibus Gav. editionibus hæc alia duo sequentia Decreta a S. Conc. Trid. Congr. emanata, nimirum:

251. * Parochi in Festis non possunt recipere nova stipendia pro Missis. S. C. C. 1. Septembris 1629.

252. * Ubi expresse jubetur Missa sine obligatione Sacrificii, potest accipi stipendium pro eadem Missa. S. C. C. 13. Julii 1630.

253. Ante SS. Eucharistiæ Sacramentum publice expositum non potest fieri concio capite tecto, non obstante quacumque contraria consuetudine, & abusus omnino est tollendus. S. R. C. 16. Februarii 1630. *in Belgica.* 28. Aprilis 1607. *in Illerden.* ac etiam 9. Decembris 1622. *in Gienn.* Vide instruct. 40. Horarum a Clem. XI. de anno 1705. editam.

254. Soli Canonici debent facere consuetos circuitos ante Episcopum Diœcesanum, non autem Vicarius Generalis. S. R. C. 28. Septembris 1630. *in Maceraten.*

255. Dignitate, vel Canonico solemniter tantum Missam celebrante, Canonici pariter pro Diacono, & Subdiacono, & non alii inferiores inservire debent, non obstante contraria consuetudine; ad Vesperas vero debent assistere Presbyteri non Canonici. S. R. C. 8. & 22. Martii 1631. *in Sypontina Montis Gargani.*

256. Non possunt in Litaniis inseri alii Sancti præter ibi descriptos, neque tempore pestis addendi sunt Titulares, & Patroni Civitatis sine speciali concessione. S. R. C. 22. Martii 1631. *in Regien.*

257. Missæ solemniores, impedita prima Dignitate, non ad Hebdomadarium, sed ad secundam Dignitatem spectant, & pertinent, & impedita secunda, ad alias ordine successivo. S. R. C. 5. Julii 1631. *in Tarentina.* Vide n. 288.

258. Qui præ timore, vel balbutie non pronunciat Evangel. S. Joan., quod legitur in fine Missæ, sed ejus loco aliud suo arbitratu recitat, debet a Missarum celebratione suspendi, quousque illud rite pronunciare assuescat. S. R. C. 5. Julii 1631. *in Saler.*

259. Rector alicujus Parochialis, dum recitantur Divina Officia in sua Parochiali, debet sedere in scamno, non vero in sella. S. R. C. 14. Februarii 1632. *in Turritana.*

260. Episcopo ingredienti aliquam Ecclesiam suæ Diœcesis, associato a Dignitatibus, & Canonicis suæ Cathedralis, debet porrigi Aspersorium a Digniori illius Ecclesiæ, ad quam Episcopus accedit, non autem a Dignitatibus, & Canonicis Cathedralis Episcopum associantibus. S. R. C. 15. Februarii 1632. *in Turritana.* Vide n. 61. & alios ibi notatos.

261. Episcopo accedente ad aliquam Parochialem suæ Diœcesis cum Canonicis suæ Cathedralis, Rector illius Parochialis non debet præcedere Canonicos Cathedralis, & sedere immediate post Episcopum ante Canonicos, seu dignior locus debetur Canonicis Cathedralis immediate post Episcopum; post Canonicos vero Rector debet sedere, vel e regione sedis Episcopalis. S. R. C. 14. Feb. 1632. *in Turrit.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.

262. Canonicis, & Dignitatibus Episcopum associantibus in aliqua Parochiali, Rector Parochialis cedere debet digniorem locum, ut jam dictum est, & præterea idem Rector in eadem sua Parochiali Ecclesia sedere debet in scamno, prout sedent Dignitates, & Canonici; non vero in sella. S. C. C. 14. Februari 1632. *in Turritana.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.

263. Aspersorium aquæ benedictæ Cardinali etiam Legato, seu Ordinario Loci, aliquam Ecclesiam suæ Diœcesis, seu jurisdictionis, quacumque de causa ingredienti non ab Archidiacono, seu aliis de Capitulo cujuscumque Ecclesiæ porrigi debet, sed a Digniori illius Ecclesiæ, ad quam Cardinalis etiam Legatus, seu Ordinarius accedit. S. R. C. 14. Februarii 1642. *in Bononien.* Vide n. 61. & alios ibi notatos.

264. Spinæ de Corona Domini Jesu Christi inter Reliquias insignes computantur, & speciali nota, & cultu dignæ sunt. S. R. C. 21 Junii 1636. *in Conchen.* Vide n. 163. 230. 482. 498. 585.

265. Assistentes Episcopo pro Dignitatibus, & inchoato Officio supervenientibus Dignitatibus, debent eisdem cedere locum assistentiæ. S. R. C. 21. Junii 1632. *in Isernien.* Vide n. 6. & alios ibi notatos.

266. Non convenit quod prima Dignitas celebret Missam ante Processionem SS. Sacramenti; & deinde altera Dignitas minor deferat illud in Processione. S. R. C. 31. Julii 1632. *in Januen. sive Genuen.*

Hoc Decretum confirmatum fuit ab Innocentio XI. in Constitutione 21. quæ incipit: *Alias emanarunt* sub die 4. Junii 1689.

267. Mulieres de cætero non possunt occasione Processionum ingredi septa Monasteriorum Regularium, sub pœnis, quibus comprehenduntur Regulares permittentes fœminas ingredi septa eorum Monasteriorum. S. R. C. 5. Julii 1631. *in Urbis, & Orbis Regularium.* Vide n. 235.

268. Aquæ benedictæ aspersio in Dominicis debet fieri per ipsum Celebrantem, etiam quod sit prima, vel alia Dignitas, non obstante contraria consuetudine, quæ potius corruptela dici debet. S. R. C. 27. Novembris 1632. *in Perusina.*

269. Dignitates, & Canonici assistentes, vel aliquo modo Episcopo solemniter celebranti inservientes nunquam tenentur genuflectere. S. R. C. 15. Decembris 1632. *in Monopolitana.* Vide n. 6. & alios ibi notatos.

270. Ad Processiones, quibus Episcopus cum Mitra intervenit, Canonici incedant per Ecclesiam capite detecto, extra vero eam cum birreto in capite. S. R. C. 5. Martii 1633.

Hoc Decretum adducitur quamvis in Regesto non reperiatur; sed authenticum censetur, quia refertur hoc Decretum a Gavanto in Manuali Episcoporum v. *Processio* n. 7. in Addit. & est conforme dispositioni, quæ habetur in Cæremon. Episc. Vide n. 8. & alios ibi notatos.

271. Parocho reumate laboranti, & SS. Sacramentum infirmis deferenti, solet indulgeri usus Pileoli in itinere, non tamen intra civitatem, vel oppidum. S. R. C. 5. Martii 1633. *in Asculana.*

Et ita remisit arbitrio Episcopi usum Pileoli ad tenorem dicti Decreti S. C. die 10. Januarii 1693. *in Treviren.* Vide n. 509.

272. In Cathedralibus, in quibus non sunt distinctæ Præbendæ, Canonicus non Sacerdos licet prius admissus, cedere debet digniorem locum Canonico Sacerdoti postea admisso. S. R. C. 19. Novembris vel Decembris 1633. *in Salmonen.* & 30. Julii 1686. *in Eginen.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.

273. Ubi adest consuetudo immemorabilis cantandi singulis diebus immediate post Primam, Missam Votivam de B. V. potest, exceptis solemnioribus Festivitatibus D. N. J. C. tolerari prout tolerat S. R. C. 19. Novembris 1633. *in Vallisoletana Congreg. Ordinis S. Benedicti.*

Festa prædicta, in quibus non toleratur hæc Missa, sunt Dominica prima Adventus, Feria IV. Cinerum, Dominica prima Quadragesimæ, Dominica Palmarum cum tota Majori Hebdomada, Dominica Resurrectionis, & Pentecostes cum duobus sequentibus diebus, die Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Ascensionis, Corporis Christi, & omnes dies, in quibus celebrari debet peculiare Festum in honorem B. M. V. juxta præscriptum in Kalendario; aut dummodo diebus, in quibus celebratur dicta Missa Votiva, præter eamdem, celebretur etiam Missa Conventualis, seu diei Festi currentis.

274. Archidiaconus uti Dignitas, habens annexum Canonicatum, debet præcedere omnes alios de Capitulo. S. R. C. 6. Martii 1634. *in Sulmon.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.

275. Missa Purificationis in die Festivitatis ejusdem, debet cantari a Cappellanis Ecclesiæ Terræ Xendæ, in qua erecta est Cappella Confraternitatis sub invocatione Purificationis in casu proposito, non in Altari Majori, sed in Cappella ejusdem Purificationis B. M. V. juxta solitum. S. R. C. 19. Augusti 1634. *in Cusentina.*

Hoc cum sit Municipale, adduci non potest in exemplum pro similibus, cum Missa Conventualis regulariter debeat cantari in Altari Majori.

276. Ubi non est Aurora physice pro licita Missarum celebratione, attendatur ea moraliter, & politice, quando scilicet terminari solet hominum quies, & inchoari labor, juxta probatam Regionum consuetudinem. S. R. C. 18. Septembris, & 2. Novembris 1634. *in una Missalis Rom.*

277. Missæ Votivæ, quas ex obligatione aliqua Ecclesia tenetur per hebdomadas celebrare certis diebus præscriptis, in quibus multoties occurrit Festum de præcepto, debent transferri in alteram diem feriatam non impeditam. S. R. C. 10. Decembris 1634. *in Tarentina.*

278. Missa Conventualis de Feria in Quadragesima, & Adventu, nullo modo potest omitti, quando in eis etiam cadat Festum alicujus Sancti, non obstante contraria contra consuetudine. S. R. C. 24. Novembris 1634. *in Gallien.*

Hoc intelligitur etiam de aliis Vigiliis, in quibus juxta Rubricam Missalis duæ, vel tres Missæ debent saltem recitari.

279. Non licet Coadjutoribus Canonicorum absentibus, vel impeditis Coadjutis inservire pro Assistentibus Episcopo solemniter Celebranti, vel cum Cappa Divinis interessenti. Sed hoc munus spectat, & pertinet ad veros Canonicos ordine successivo. Sac. Rit. Cong. 24. Maji 1636. *in una Civitatis Castelli.* Vide n. 6. & num. ibi notatos.

280. Coa-

80. Coadjutores Canonicorum extra suam Ecclesiam, & sine Capitulo nullam habent prærogativam, ac si non essent Coadjutores; unde in concursu cum aliis Sacerdotibus non præcedunt, nisi ratione antiquitatis in ordine. S. R. C. 7. Martii 1637.

Hoc Decretum, quod a multis Auctoribus allegatur, non potuit conferri cum suo Originali, quia Regestum Decretorum prædicti anni non reperitur. Vide num. 14. & ibi notatos.

81. Si Vigilia S. Joannis Baptistæ incidat in solemnitate Corporis Christi, non est eo die jejunandum, nec abstinendum a carnibus in Festo hujusmodi, sed anticipandum jejunium die antecedenti, nempe Feria IV. S. R. C. 24. Septembris 1638. *in Decreto Urbis, & Orbis.*

Hoc Decretum Urbanus VIII. approbavit in sua Constitutione, quæ incipit: *Cum eveniret &c.* 13. Octobris 1638. Vide n. 602.

82. In nocte Nativitatis Domini post cantatam primam Missam nullo modo possunt aliæ duæ immediate celebrari, nec Fideles communicari. S. R. C. 20. Aprilis 1641. *in Pisauren.*

Circa tres Missas in nocte Nativitatis Domini emanavit sequens Decretum sub titulo *trium Missarum.*

Cum superioribus diebus consulta fuisset hæc S. R. C. an esset permittendum celebrari in media nocte Nativitatis Domini post Missam decantatam successive alias duas Missas, & in eis Sacram Communionem exhibere Fidelibus illam deposcentibus? Respondit: non esse permittendum, sed omnibus utrumque prohibendum. Nihilominus nonnulli Regulares asserentes hoc licere, supplicarunt audiri, & S. R. C. ipsis auditis cum Procuratoribus, & advocatis ad relationem Eminentissimi Palotti stetit in Decretis, & respondit, iterum: prohibendum tam Sacerdotibus celebrare volentibus, quam confluentibus in media nocte ad Ecclesiam, & Communionem deposcentibus. Ita decrevit, & servari mandavit die 7. Decembris 1641. Vide num. 458. & 491. & idem statutum fuit 15. Septembris 1668. *in Januen.*

83. Festum principalioris Patroni in quocumque Regno, sive Provincia; & alterius pariter principalioris Patroni, in quacumque Civitate, aut Oppido, vel Pago, ubi hos Patronos haberi, & venerari contigerit, est præceptivum, cum obligatione audiendi sacrum, & vacandi ab operibus servilibus. Sac. Rit. C. 13. Septembris 1642.

Hoc Decretum confirmatum fuit ab Urbano VII. in sua Constitutione, quæ incipit: *Universa &c.*

84. Communitates, vel Universitates Civitatum, seu Locorum, non teneantur ex præcepto servare ex voto eorumdem indicta, cum sub præcepto teneantur tantum personæ voventes. S. R. C. 18. Aprilis 1643. *in Decreto de Festorum observatione.*

285. Feria secunda post Dominicam Passionis, quando recitatum est Officium Defunctorum, non dicitur Missa Conventualis de Defunctis, neque Oratio *Fidelium*; quæ etiam in aliis Feriis secundis Quadragesimæ non dicitur juxta Rubricas, sed solum Oratio: *Omnipotens sempiterne Deus*, quæ est pro Vivis, & Defunctis, & omittitur tempore Passionis. S. R. C. 11. Julii 1643. *in Lugdunen.*

286. Episcopo prædicanti in Ecclesia Cathedrali in Ambone, ubi Concionatores Ordinarii prædicare consueverunt, sine Baldachino, & in habitu Mozzettæ, & Stolæ, non debetur assistentia a Canonicis, & Dignitatibus, quæ assistentia solum debetur Episcopo concionem habenti cum Pluviali, & Mitra ad præscriptum Cæremonialis Episcoporum. S. R. C. 19. Decembris 1643. *in una N. Dubium.* Vide num. 6. & numeros ibi notatos.

287. Si Vicarius Episcopi incedit in habitu Vicariali, præcedere debet omnes Dignitates, Canonicos, quantumvis Prothonotarius; si vero assistat uti Canonicus, debet sedere in loco suæ receptionis. S. R. C. 26 Augusti 1645. *in una Civitatis Plebis.* Vide n. 14. & alios numeros ibi notatos.

288. Functiones, quæ debent fieri per Primam Dignitatem, ea impedita, obeundæ sunt per Dignitatem sequentem. S. R. C. 7. Octobris 1645. *in Baren.* Vide n. 257.

289. Missæ Votivæ non possunt dici ullo modo in Dominica Palmarum. S. R. C. 14. Aprilis 1646. *in Ulyssiponen.*

290. Missa de Dominica Pentecostes. S. R. C. 14. Aprilis 1646. *in Ulyssiponen.*

291. Missa ut in die obitus, præsente corpore, ultra Missam de Communi Defunctorum, celebranda erit, quando aliquis obierit in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum. Sacra Rituum Congreg. 14. Aprilis 1646. *in Ulyssiponen.*

292. Aspersorium Aquæ benedictæ Episcopo in Ecclesiam Religiosorum ingredienti, est porrigendum per Digniorem illius Monasterii, non autem per aliquem ex Canonicis Episcopum associantibus. Sac. Rit. Congr. 14. Junii 1646. *in una Civitatis Castelli.* Vide num. 61. & numeros ibi notatos.

293. Archidiacono, Primæ Dignitati & Prothonotario Apostolico, dum inservit Episcopo in Missis, & Functionibus publicis, non licet portare Rocchetum cum Impluvia, seu habitum Prælatitium, sed debet uti habitu Canonicali. Sacra Rituum Congreg. 17. Novembris 1646. *in Nicotoren.*

294. Dignitates, & Canonici, a digniori latere Chori sedentes, prius thurificandi sunt, & postea Dignitates, & Canonici, qui sedent a latere Chori minus digno. S. R. C. 5. Septembris 1648. *in Beneventana.* Vide n. 1. & alios ibi notatos.

295. Dignitates, & Canonici, qui assistunt Episco-

po, locum assistentiæ cedere debent supervenienti Dignitati, seu Canonico digniori, quibus convenit assistere. S. R. C. 5. Septembris 1648. *in Benventana.* Vide n. 6. & numeros ibi notatos, n. 14. & alios ibi notatos.

296. In Missa Conventuali quando decantatur Evangelium, Ceroferarii cum Cereis accensis assistere debent, & Diaconus quoties thurificatur Altare, incensum ministrare tenetur. S. R. C. 5. Septembris 1648. *in Benventana.*

297. In Canone omnino facienda est Commemoratio de Episcopo etiam ab exemptis. S. R. C. 25. Septembris 1649. *in Tornacen.*

298. Non licet in Altari privilegiato dicere Missam de Requiem in diebus, quibus occurrit Festum primæ vel secundæ Classis, non obstante consuetudine immemorabili. S. R. C. 25. Septembris 1649. *in Tornacen.* Vide num. 620. 623. 624.

299. Aspersio die Dominico semper facienda est a Celebrante, etiam quando Superior celebrat. S. R. C. 16. Novembris 1649. *in Januen.*

300. Sabbato Passionis debent velari Imagines, & Cruces etiamsi occurrat eo die Festum S. Tutelaris, vel Patroni Ecclesiæ. S. R. C. 16 Novembris 1649. *in Januen.*

301. Imagines, & Cruces detegi non debent, etiamsi in hebdomada Passionis occurrat Festum S. Titularis, aut Dedicationis Ecclesiæ. S. R. C. 16. Novembris 1649. *in Januen.*

302. Velum, quo cooperitur Crux in Altari, semper debet esse coloris violacei, & numquam etiam in Feria V. in Cœna Domini est mutandum, ut clare constat ex responsione S. R. C. quasi negando suppositum ad dubium tenoris sequentis: quo velo cooperienda sit Crux in Altari ad functionem lotionis pedum in Feria V. majoris hebdomadæ, & Crux Processionis, cum Sacerdos indutus sit violaceo, & Diaconus colore albo; & actus ipse lotionis, sive mandatum præcipiatur a Rubricis fieri cum floribus, & signis lætitiæ, & videatur participare de festivitate Missæ celebratæ in mane cum Cruce velata albo colore, & ex alia parte sit actus humilitatis? S. R. C. die 16. Novembris 1649. respondit: Colorem non esse mutandum, *in Januen.*

303. Pyxis, Ostensorium, & Corporalia, quæ immediate inserviunt SS. Sacramento, debent benedici juxta formam, quæ habetur in Missali propriam. S. R. C. 16. Novembris 1649. *in Januen.*

304. Quando SS. Eucharistiæ Sacramentum publice discoopertum exponitur, omnes ante illud transeuntes cujuscumque conditionis, & ordinis sint, seu ad illud accedentes, seu ab eodem recedentes, semper utroque genu flectere debent. S. R. C. 19. Augusti 1652. *in una Urbis.*

305. Missa quando canitur sine Ministris, non debet thurificari neque Altare, neque Chorus, Sac. R. C. 19. Augusti 1641. *in una Urbis.* Vide n. 556.

306. Missa Votiva de B. M. V. in Vigilia Pentecostes, non potest dici. S. R. C. 19. Augusti 1651. *in sua Urbis.* Vide n. 528. & n. 478.

307. Missæ duæ ejusdem Sancti immediate una post aliam non debent cantari eadem die in Ecclesia, in qua celebratur ejus Festivitas. S. R. C. 5. Augusti 1652. *in Mediolanen.*

308. Missa non potest celebrari cum cæsarie ficta. S. R. C. 3. Augusti 1652. *in Melevitana.*

309. Aspersorium Aquæ benedictæ Episcopo debet porrigi per digniorem de Capitulo Cathedralis, quando capitulariter, & cum indumentis Canonicalibus proceditur ad Ecclesias quascumque Diœcesis. S. R. C. 18. Januarii 1653. *in Lauden.* Vide n. 61. & alios ibi notatos.

310. Missa in Feria V. majoris hebdomadæ, non potest celebrari in Oratoriis Confraternitatum, & privatis. S. R. C. 18. Februarii 1653. *in Florentina.* Vide n. 336.

311. Reliquiæ Sanctorum existentes sub custodia Capituli, in Processionibus, in casu quo requirantur quatuor unitim, deferendæ sunt a Canonicis non paratis. S. R. C. 22. Martii 1653. *in Lucana Comajoris.*

312. Quando aliqua Ecclesia Sæcularis, vel Regularis ob aliquod impedimentum est substituta pro Cathedrali, & Episcopus interest cum Cappa in concionibus, tenentur Canonici Cathedralis assistere cum habitu Canonicali. S. R. C. 22. Martii 1653. *in Callien.* Vide num. 6. & alios n. ibi notatos.

313. Missa de Dominica, seu de Festo duplici, si illa die occurrat, debet dici cum Commemoratione SS. Sacramenti, ad formam Rubricarum Missalis, quando fit particularis Processio cum SS. Sacramento in aliquibus Dominicis, seu aliis diebus cujuslibet mensis. S. R. C. 6. Decembris 1653. *in Fanen.*

314. Ubi adest Sodalitas SS. Sacramenti, competit ei præcedentia super alias Confraternitates in omnibus Processionibus, in quibus defertur SS. Sacramentum. S. R. C. 19. Junii 1655. *in Mediolanen.* & 12. Julii 1528. *in Lauden.* ac 20. Septembris 1687. *in Vercellen.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.

315. Missæ exequiales Defunctorum in die depositionis Defuncti possunt solemniter celebrari diebus, in quibus cadit Festum duplex alicujus Sancti, dummodo Festum non sit de præcepto juxta Rubricas Breviarii Romani. S. R. C. 19. Septembris 1654. *in Papien.*

Hoc Decretum editum fuit pro Missa solemni celebranda in Ecclesiis, non præsente cadavere.

316. Absolutio solemnis cum assistentia quatuor Dignitatum, vel Canonicorum ultra Celebrantem in Anniversario alicujus Episcopi, non debet fieri, quia obstant Rubricæ Pontificalis Romani S. R. C. 14. Novembris 1654. *in Recineten.* Vide n. 6. & alios ibi notatos.

317. Assistentia Episcopo in Missis Pontificalibus, ministratio Aspersorii Episcopo in ingressu ad Eccle-

Ecclesiam; canere Missas in diebus solemnioribus; necnon peragere solemnia Missarum, & delatio SS. Sacramenti, absente Episcopo, in Festivitate Corporis Christi spectant ad Primam Dignitatem, & successive ad alias Dignitates, vel ad seniorem Canonicum, non autem ad Vicarium Generalem. S. R. C. 29. Maji 1655. *in Pacen.* Vide n. 6. & n. ibi notatos.

518. Archiepiscopo uti Archiepiscopo majoritate gradus, competi præcedentia, supra Episcopum præsentem in Civitate Metropolitana, & Diœcesi. S. R. C. 29. Januarii 1656. *in Pragen.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.

519. Archiepiscopi, & Episcopi Titulares, existentes in aliena Diœcesi debent præferri Archiepiscopis, & Episcopis consecratione junioribus, necnon aliis Episcopali charactere senioribus, sed gradu Archiepiscopali posterioribus, extra tamen Ecclesiæ ambitum, intra quam Ordinario privative quoad omnes Archiepiscopos, & Episcopos, etiam seniores, præcedentia competit. S. R. C. 8. Aprilis 1656. *in Ephesina.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.

520. Cappellanus Curatus, ratione Stolæ in Funeribus, debet præcedentiam habere supra alios quoscumque Sacerdotes Curatos simplici Cotta indutos. S. R. C. 10. Junii 1656. *in Macerat.* Vide n. 14. & ibi notatos.

521. Missa solemnis de Annunciatione B. M. V. non potest celebrari, quando ejus Festum incidit in Dominica Palmarum. S. R. C. 10. Martii 1657. *in Placentina.*

Immo juxta recentiorem Rubricam, quæ habetur Tit. VI. de Translatione Festorum, non solum in Dominica Palmarum, sed etiam in tota hebdomada majori nequit solemniter decantari Missa de Titulo Ecclesiæ occurrente.

522. Baldachinum in Ecclesiis, & locus in Presbyterio non debetur Domino loci, & admonentur Ordinarii, ne permittant hujusmodi usurpationem, & non licitam detentionem. S. C. C. 9. Junii 1657. *in Poliganen.*

523. Missæ Votivæ de Titulari, & Patrono, non possunt dici cum *Gloria, & Credo*; sed Ordinariis præcipitur, ne quid contra, vel præter Rubricarum præscriptionem sub pœnis in Constitutionibus Pontificiis contentis, servari permittant, sed tantummodo die Tituli quorumlibet Ecclesiæ, & Oratorii de Sancto Titulari, Missa cum *Gloria, & Credo* celebrantur. S. R. C. 4. Augusti 1658. *in Tarvisina.*

524. Potest Archiepiscopus Granatens. ex immemorabili consuetudine in Processionibus solemnibus post se deferre Sellam gestatoriam, mediam inter se, & Præsidentem, ac Regium Magistratum. S. R. C. 10. Maji 1608. & etiam in Processione Sanctissimi Corporis Christi. 15. Septembris 1657. *in Granatens.*

525. Primicerii a Chori assistentia, & directione non sunt amovendi, sed ad Canonicos immediate digniores spectant post præfatos Primicerios Vesperarum, & Missarum solemnia, ut unusquisque proprio muneri incumbat. S. R. Congreg. 8. Junii 1658. *in Monopolitana.* Vide n. 24.

526. Episcopus non potest pervertere, & immutare Ritum Processionum præscriptum a Cæremoniali, & Rituali Romano, neque de consensu Capituli. S. R. C. 26. Januarii 1658. *in Cajetana.* Vide n. 8. & alios ibi notatos.

527. Diaconi assistentes non tenentur, imo non debent inservire Episcopo de Bugia, seu Candela, sed ea administranda est per Cappellanum, nec possunt cogi Canonici ad inserviendum Episcopo in Missis privatis, præter consuetudinem. Etiam dicti Canonici non induti Canonicalibus vestimentis, non tenentur ad præstandam Episcopo assistentiam, imo contra Ritum præstari. S. R. C. 16. Martii 1658. *in Ragusina.* Vide n. 6. & alios ibi indicatos.

528. Missa Votiva de B. M. V. cum *Gloria, & Credo*, sed sine Officio potest celebrari in aliqua die ob publicam causam, & ratione concursus. S. R. C. 8. Junii 1658. *in Claramontana.*

529. Archiepiscopus, & illius Suffraganei, cum simul in Metropolitana Divinis interfuturi conveniunt, & genuflexi preces effundunt ante Altare SS. Sacramenti, & Aram maximam, idem Archiepiscopus debet genuflectere, & incedere digniori quidem loco, sed in linea cum Suffraganeis, Archiepiscopus scilicet super Faldistorio, & Suffraganei super Pulvinaribus hinc inde. Et si loco Faldistorii Archiepiscopus adhibeat Genuflexorium commune, poterunt Suffraganei, si idem capax fuerit, super eodem hinc inde pariter genuflectere. S. R. C. 8. Junii 1658. *in Senen.*

530. Archipresbytero, seu Dignitati, vel Canonico, qui alteri Archipresbyteratum, Dignitatem, seu Canonicatum resignavit, non competit præcedentia super alios Sacerdotes seniores, quia nulla qualitas Archipresbyteri, Dignitatis, seu Canonici ei remanet post renunciationem. S. R. C. 7. Septembris 1658. *in Bisacien.* Vide n. 14. & alios ibi indicatos.

531. Missæ currentes in honorem alicujus Beati non canonizati, non possunt celebrari sine speciali Indulto Sedis Apostolicæ. S. R. Cong. 28. Septembris 1658. *in Forosempronien.*

532. Primæ Dignitati post Pontificalem solemniter celebranti in solemnioribus festivitatibus debetur assistentia duorum Canonicorum pro Diacono, & Subdiacono, quamvis Præbendæ non sint distinctæ S. R. C. 7. Decembris 1658. *in Brundusina, & Conversana.* Vide n. 6. & alios ibi notatos.

533. Missæ privatæ de Defunctis quocumque die dici possunt, præterquam in Festis duplicibus, & Dominicis diebus, juxta præscriptum Rubricarum. S. R. C. 15. Februarii 1659. *in Faventina,* & 28. Februarii 1680. *in Januen.* Vide n. 69. & alios ibi notatos.

334. Anterioritas suscepti Ordinis Presbyteratus inter Sacerdotes simplices, non gaudentes Præbenda, inspicienda est, nulla habita ratione inter eos prioritatis in ordine Subdiaconatus, vel Diaconatus. S. R. C. 29. Martii 1659. *in Trivertina.* Vide num. 14. & ibi notatos.

335. Prothonotarius simplex Sacerdos e numero non participantium in Processionibus, cæterisque ecclesiasticis functionibus, debet servare Cæremoniale Episcoporom, ideoque præcedere debet omnes simplices Sacerdotes sacris vestibus non amictos. S. R. C. 24. Maji 1659. *in Aversana.* Vide num. 14. & ibi notatos.

336. Non licet in Ecclesiis, in quibus non asservatur SS. Sacramentum, Celebratio Missæ in Feria V. in Cœna Domini, nec ejusdem Augustissimi Sacramenti asservatio in Sepulcro. S.R.C. 14. Junii 1659. *in Neapoli.* Vid. n. 310. 566. 567.

337. Prothonotarius simplex incedens in habitu Prothonotarii debet sedere in Choro post Canonicos, & ubi Capitulum non existit, immediate debet sedere post Rectorem Ecclesiæ, vel alias facientem Officium. In Processionibus vero pariter eodem loco, vel nisi adsit Magistratus, potest etiam uti Prælatus incedere post Baldachinum, sub quo defertur SS. Sacramentum. S. R. C. 2. Augusti 1659. *in Garzanens.* Vide num. 14. & ibi notatos.

338. Prælati Episcopis inferiores, qui Pontificalium usu fruuntur, super Altari, in quo Sacra erunt facturi, septimum nequaquam debet apponere Candelabrum. S. R. C. coram Alexand. VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 1.

339. Prælati Episcopis inferiores Cathedram, seu Sedem fixam, & permanentem in eorum Ecclesiis non debent detinere, sed tribus ipsis diebus, quibus ex antiquis Decretis tantummodo Pontificaliter celebrare est eis permissum, mobili Sede, seu Cathedra uti debent, quam nihilominus simplici serico panno coloris festivitati congruentis obducere possunt, non auro contexto, aut phrygio, sive basilico opere exornato. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 2.

340. Prælati Episcopis inferiores Baldachinum adhibere supra Sedem possunt, non autem pretiosum, aut aureum, sed simplex, & eo, quod Altari superimponitur, materia & opere sit inferius, & ad ipsum per duos tantum gradus in superficie Presbyterii stratos ascendatur. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Sept. 1659. in Decreto Generali §. 3.

341. Prælati Episcopis inferiores Abacum alium, præter parvam Mensam, & in cornu Epistolæ parare non possunt, in qua duo Candelabra cum Candelis, necnon Mitra, Calix, Missale, Thuribulum, Navicula, & reliqua ad celebrandum necessaria collocentur; prope vero mensam eamdem parieti hærens baculus Pastoralis aptetur. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. Decreto §. 4.

342. Dies, in quibus solemniter Prælatis inferioribus celebrare conceditur, sint de præcepto festivi, vel alii, in quibus ipsos Pontificaliter celebrare Festivitatis ratio exigat, nempe Patroni Loci, Fundatoris Ordinis, Tituli; & Dedicationis Ecclesiæ, abstinere autem debent ab hujusmodi Pontificalium usu in Officiis, & Missis Defunctorum, quocumque die etiam festivo, & de præcepto. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Gener. §. 5. Vide num. 383.

343. Prælati Episcopis inferiores, ad Ecclesiam accedentes, licet Pontificaliter Divina peracturi, & iisdem absolutis, ab Altari recessuri, a suis Canonicis, vel Monachis (ut mos est Episcoporum) non possunt associari. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 6. Vide num. 384.

344. Prælatis inferioribus præter duos Sacrificii Ministros, Diaconum nempe Evangelii, & Subdiaconum Epistolæ, duo alii tantum Diaconi cum Dalmaticis, & unicus Presbyter cum Pluviali assistere debent. Duo insuper Cappellani, qui de Mitra, & Baculo, & totidem Acolythi pro Candelabris debent inservire. Præterea sex alii Canonici, vel Monachi, duo scilicet Pluviali, duo Planetis, totidemque Tunicellis indutis, Divinis hujusmodi interesse valeant, qui tamen non in sedibus, sed stallis choralibus, seu in scamnis, absque postergalibus panno viridi laneo coopertis, situ congruo accommodatis, moxque illinc removendis, consedere debent. S. R. C. coram Alexand. VII. 17. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 7. Vide num. 385.

345. Prælati Episcopis inferiores, Mitram pretiosam, nisi illis expresse a S. Sede indultam, adhibere minime possunt: sub Missa Pileolum nigri tantum coloris induant. Baculum Pastoralem albo velo appenso deferre debent: ab iisque, & aliis Pontificalibus etiam de Ordinariorum licentia extra Ecclesias sibi subjectas prorsus abstinere debent; & neque in Processionibus, quæ ab eorum Ecclesiis per vias extra ambitum, vel Parochiam ducuntur, insigniis prædictis uti, vel penes se præferri faciant. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. Decreto Generali §. 8. Vide num. 386.

346. Prælati Regulares Rocchettum deferre non valent, nisi ex tali ordine fuerint, cui indumentum hujusmodi competat. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Sept. 1659. in Decr. Gener. §. 9.

347. Prælati Episcopis inferiores invitati ad Ecclesiam exemptam, nec in illa Pontificalibus uti valent, nec ii, qui non fuerint Abbates perpetui, vel benedicti in propriis Ecclesiis, uti possunt privilegio perpetuis Abbatibus, vel aliis benedictis indulto. S. R. C. coram Alexand. VII. 27. Septembris 1659. in Generali §. 10.

348. Prælati Episcopis inferiores, sacras vestes ex Altari sumere non possunt, nisi Pontificaliter

Di-

Divinis vacaturi. S. R. C. coram Alexand. VII. 27. Septemb. 1659. in Decreto Generali §. 11.

349. Indulgentias impertiri, vel publicare non debent Prælati inferiores absque expresso S. Sedis indulto. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 12.

350. Prælati Episcopis inferiores Pontificales benedictiones cum trina Crucis productione in Missis tantum Pontificalibus, necnon in Vesperis, & Matutinis Pontificaliter itidem celebratis, possunt impertiri, privatim etiam populis, quamvis pleno jure subjectis, nisi expresse ipsis permissum fuerit etiam Pontificalibus induti per Ecclesiam incedentes, impertiri benedictionem præsumere non debent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 13. Vide num. 101.

351. Præsent Episcopo, sine speciali Sedis Apostolicæ permissu Prælati Episcopo inferiores, etiam Pontificaliter celebrantes a benedictionibus cessare debent. Sac. Rit. Congr. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 14.

352. Si Episcopus aderit in Ecclesiis Prælatorum inferiorum, vel Abbatialibus, Sedes in cornu Evangelii, uno saltem gradu eminentior Sede Abbatiali, est erigenda, hæcque altero gradu humilior in cornu Epistolæ collocari debet; a latere Episcopi Canonici cathedralis, prope Abbatem Canonici, vel Monachi Monasterii, & Abbatialis Ecclesiæ consedere debent: Confessionem cum Celebrante Episcopus facere, isque thus Thuribulo imponere, Evangeliorum textum osculari, & populo solemniter (quamvis Abbas ipse Pontificaliter celebret) benedicere debet; Episcopus præterea trino ductu, & immediate Canonici Cathedralis duplici, moxque Abbas (nisi celebret) pariter duplici, ac subinde Canonici, vel Monachi Abbatialis Ecclesiæ unico tantum ductu thurificari debent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 15. Vide num. 29. 159. & Vide num. 1. & ibi notatos.

353. Episcopi abstinere debent, ubi consuetudo contraria non viget, a frequenti accessu ad Ecclesias exemptas pro sacris functionibus assistendo, ut liberius Abbates valeant suis uti privilegiis. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 16.

354. In Ordinationibus Canonicorum, Clericorum, Monachorum, necnon in vestitionibus Monialium, & emissione Processionis earumdem, etiam pleno jure Prælatis inferioribus subjectarum, in benedictionibus Sacræ Supellectilis, cæterisque actibus (Missarum, Vesperarum, & Matutinarum solemniis, ter tantum in anno, ut præfertur, exceptis) neque in Ecclesiis, Oratoriis, aliisque locis, tam publicis, quam privatis, quamvis exemptis, & eisdem Abbatibus pleno jure subjectis, Mitram, Baculum, & quævis alia Pontificalia insignia, nisi expressa Sedis Apostolicæ concessione, adhibere debent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Sept. 1659. in Decreto Generali. §. 17. Vide num. 387.

355. Prælati Episcopis inferiores Ecclesiasticam Supellectilem pro servitio dumtaxat suarum Ecclesiarum, vel Monasteriorum benedicere valent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 18. Vide num. 100.

356. Prælati Episcopis inferiores aliqua Pontificalia extra loca ipsis subjecta, vel pro servitio alienæ Ecclesiæ, aut in subditos pariter alienos, etiam de licentia Ordinariorum, exercere non possunt; puta Campanarum benedictiones, Calicum, & similium, in quibus Sacra adhibetur Unctio, necnon minorum collationes. Sac. R. C. coram Alexandro VII. 25. Sept. 1659. in Decreto Generali §. 19.

357. Prælati Episcopis inferiores, Concionatoribus, qui eorum subditis verbum Dei prædicandi onus acceperint, benedictionem elargiri præsumere non debent; sed Episcopis, quibus jus hujusmodi privative competit, omnino dimittant. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 20.

358. In Missis privatis quoad Indumenta, Cæremonias, Ministros, Altaris ornatum, & benedictionis largitionem, a simplici Sacerdote Prælati inferiores discrepare non debent, ac proinde sacras vestes induere debent in Sacristia, neque uti possunt Cruce pectorali: unico tantum contenti sint Ministro, aquam cum pelvi & urceolo argenteis sibi ministrare minime facere possunt, duasque tantum candelas super Altare adhibere valent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Sept. 1659. in Decr. Generali §. 21.

359. Locorum Ordinarii auctoritate Sedis Apostolicæ possunt, imo debent Abbates, & Prælatos Episcopis inferiores, qui usu Pontificalium gaudent, tum Sæculares, tum Regulares, quantumvis exemptos, & speciali expressione indigentes, etiam per censuras compellere ad omnimodam observantiam rerum præscriptarum circa moderationem Pontificalium. S. R. C. coram Alexandro VII. 29. Septembris 1659. in Decreto Generali §. 22.

360. Nonnulli ex Abbatibus, & Prælatis inferioribus proprium habent Territorium, & jura Episcopalia; nullisque subduntur Episcopis, qui eos coercere, si excesserint, valent, eo casu a Sedis Apostolicæ Nunciis, si adsint, sin minus ab Archiepiscopis, in quorum provinciis, & ab Episcopis Romano tantum Pontifici subjectis, intra, vel prope quorum Diœcesis limites, eorum Ecclesiæ, vel Monasteria sita sunt, tamquam a S. Sede delegatis ad hujusmodi Decretorum observationem, prædicti omnino debent cogi. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Sept. 1659. in Decreto Generali §. 23.

361. Beatorum Imagines, etiam non principaliter, & uti supplices appositæ, simulacra, picturæ,

ræ, tabellæ, aut scripturæ, eorum præclara gesta repræsentantes, aut referentes, in Ecclesiis, sacrariis, & Oratoriis quibuscumque, & præsertim in quibus Missæ Sacrificium, vel alia Divina Officia peraguntur, inconsulta Sede Apostolica nullo modo exponi debent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septemb. 1659. in Decreto Generali super Cultu Beatis adhuc non Canonizatis præstando n. 1. Vide n. 378.

362. Ubi indultum fuit per Sedem Apostolicam Beatorum imagines, simulacra, pictasque tabellas in Ecclesiis poni, coli posse in pariete tantum, non tamen super Altare collocandi facultas tributa censetur. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali de Beatis n. 2. Vide n. 378.

363. Si concessa fuerit per Sedem Apostolicam Altarium erectio, non tamen ob id Missam, & Officium de Beatis celebrandi, vel recitandi facultas tradita præsumatur; etenim specifica, & expressa concessio super his præcedere debet. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Sept. 1659. in Decreto de Beatis n. 3. Vide n. 378.

364. Ubi in uno loco cultus Beatis fuerit concessus, non extendatur inconsulto Pontifice ad alium locum, quamvis alia concurrente auctoritate. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decr. Generali de Beatis n. 4.

365. In locis, ubi Beatos ab omnibus coli permissum fuit, non inde publica Officii recitatio permissa censeatur, sed tantummodo privata, nec satisfactoria præcepto recitationis, nisi quo ad illos, quibus Sedes Apostolica de hoc indulserit. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali de Beatis n. 5.

366. Missæ de Beatis, quæ fuerint indultæ certis personis, nempe Presbyteris Regularibus, vel Sæcularibus alicujus loci, vel Monasterii, seu Presbyteris alicujus Ecclesiæ servitio præcipue addictis, a confluentibus Sacerdotibus, quavis Dignitate, etiam Cardinalatus insignitis, minime celebrari possunt. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali de Beatis n. 6.

367. Dies Festi in Beatorum memoriam non celebrentur, nisi speciali indulto Apostolico provisum fuerit. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali de Beatis n. 7. Vide n. 379.

368. Beatorum nomina in Kalendariis non apponantur, nisi illius tantum loci, earumque personarum, in quo, & a quibus cultus cum Officio, & Missa celebretur. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali de Beatis n. 8.

369. In quibusvis Ecclesiasticis precibus etiam in Oratoriis privatis recitandis, particularia Beatorum suffragia non apponantur, vel recitentur. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Sept. 1659. in Decreto Generali de Beatis n. 9.

370. In publicis precibus, præter indultas, & a Sede Apostolica approbatas, Beati non invocentur. S. R. C. coram Alexandro VII. 26. Sept. 1659. in Decreto Generali de Beatis numer. 10.

371. Beatorum Reliquiæ in Processionibus minime circumferantur. S. R. C. coram Alexand. VII. 27. Septembr. 1659. in Decreto Generali de Beatis n. 11.

372. Non removetur cultus Beatis, qui per communem consensum Ecclesiæ, vel per immemorabilem temporis cursum, aut per Patrum, Virorumque Sanctorum scripta, vel temporis centum annorum metam excedentis scientiam, a tolerantiam Sedis Apostolicæ, aut Ordinariorum hactenus præstitus, ac certis modo, & forma at eo tempore eis exibitus fuit. Verum si a centum annis citra, cultus hujusmodi aliqua ex parte constiterit, auctus, & extensus, eo casu idem in pristinum reducatur, prout quivis cultus, extra casus prædictos ad expressa tantum verbaliter in Apostolicis indultis omnino revocetur. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali de Beatis n. 12.

373. Beati in Patronos non eligantur, nec eorum natalitia cum octavis celebrentur. S. R. C. coram Alexandro VII. 20. Septembris 1659. in Decreto Generali de Beatis n. 13. Vide n. 380.

374. Locorum Ordinarii, auctoritate Sedis Apostolicæ possunt, imo debent Sæculares, & Regulares quoscumque, quantumvis exemptos, & speciali expressione indigentes, etiam sub censuris compellere ad omnimodam omnium Decretorum circa Beatos observationem; cum aliis qui nullo subduntur Episcopo, qui eos, si excesserint, coercere valeat, eo casu a Sedis Apostolicæ Nunciis, si adsint, sin minus ab Archiepiscopis in eorum Provinciis, vel ab Episcopis Romano tantum Pontifici subjectis, intra, vel prope quorum Diœcesis limites, eorum Ecclesiæ, vel Monasteria sita fuerint, tamquam a Sede Apostolica delegatis ad hujusmodi Decretorum observationem prædicti omnino cogi debent. S. R. C. coram Alexandro VII. 27. Septembris 1659. in Decreto Generali de Beatis n. 15.

375. In Missis ferialibus, quæ contingunt a Dominica Passionis ad Feriam V. Cœnæ Domini, s facienda obveniat Commemoratio de simplici omittenda est tertia oratio, quæ pro secund assignatur in Missali, nempe pro Ecclesia, ve pro Papa. S. R. C. 22. Novembr. 1659. *in una Rubricarum.* Vide n. 506. 614. 700.

376. Archidiaconus Prima Dignitas Cathedralis tenetur accedere ad cubiculum Episcopi, ob obsequium ei exhibendum dum Episcopus ad Ecclesiam cum Cappa accedit, & si recusat, omnino est compellendus, ut præstet. S. R. C. 24. Januarii 1667. *in una S. Severini.*

377. Archidiacono, & Canonicis Ecclesiæ Cathedralis Camerinensis petentibus, an ipsis licere plu-

plures Missas celebrare Feria V. in Cœna Domini, in qua cadit Festum SS. Annunciationis. S. R. C. respondit licere, & jussit, ut a Cardinali Vicario singularum Ecclesiarum Urbis Rectoribus idem notificaretur. 20. Martii 1660. Vide n. 632.

378. Ubi indultum fuerit, ut Missa de aliquo Beato celebretur, licitum est ejus Imaginem, & simulacrum super Altari exponere, nec non votivas Tabellas illi appendere. S. R. Congr. 17. Aprilis 1660. Vide n. 361. cui per præsens Decretum non derogatur. Vide pariter n. 362. 363. 381.

379. Die Festi in Beatorum honorem non celebrandi, non extenduntur ad Festa Devotionis. S. R. C. 17. Aprilis 1660. Vide n. 367.

380. Indulta recitandi Officium cum octava, vel sine octava, & celebrandi Missam de Beatis, non fuerunt revocata per Decretum emanatum anno 1659. 27. Septembris. S. R. C. 17. Aprilis 1660. Vide num. 373.

381. In Ecclesiis, in quibus Officium, & Missa de Beatis recitari, ac respective celebrari possunt, licitum est eorum Reliquias exponere. S. R. C. 17. Aprilis 1660. Vide num. 378.

382. Episcopi Regulares, qui ex Indulto Sedis Apostolicæ gaudent privilegiis suæ Religionis, de quibus sunt capaces pro eorum conditione, non possunt de Beatis suæ Religionis recitare Officium, & in propriis Cathedralibus Missam celebrare, & Altare Beatis prædictis erigere. S. R. C. 17. Aprilis 1660.

383. Privilegium concessum ab Alexandro II. Abbatibus Monasterii Cavensis Congregationis Cassinensium celebrandi Pontificaliter in exequiis nobilium virorum, non extenditur ad alia Monasteria ejusdem Congregationis. Neque comprehenditur in restrictione usus Pontificalium, quæ habetur §. 5. Decreti Generalis 27. Septembris 1659. pro tribus diebus tantum de præcepto quolibet anno, ex Decreto S. R. C. 12. Julii 1660. ab Alexandro VII. 20. Julii approbato. Vide num. 342.

384. Abbates Congregationis Cassinensium Divina peracturi in accessu, & recessu non obstante prohibitione in §. 6. Decreti Generalis 27. Septembris 1659. expressa ab immemorabili tempore possunt associari more Episcoporum a suis Monachis, modo non extra, sed intra septa Monasterii sese ad Ecclesiam conferant. Ex Decreto S. R. C. 12. Junii 1660. ab Alexand. VII. 20. Julii approbato. Vide num. 343.

385. Abbatibus Congregationis Cassinensis licet in §. 7. Decreti Generalis 27. Septembris 1659. taxatus fuerit numerus Ministrorum inferiorum, conceduntur tamen alii quatuor Ministri Cotta induti, ex Decreto S. R. C. 12. Junii 1660. ab Alexand. VII. 20. Julii approbato. Vide n. 344.

386. Abbates Congregationis Cassinensium, non obstante prohibitione Mitræ pretiosæ facta in §. 8. Decreti Generalis 27. Septembris 1659. debent servare dispositionem capitis: *ut Apostolica de Privilegiis in* 6. ex Decreto S. R. C. 12. Junii 1660. ab Alexandro VII. 20. Julii approbato. Vide n. 345.

387. Abbates Congregationis Cassinensium possunt uti Mitra, & aliis insignibus Pontificalibus in actu Ordinationum, & Benedictionum cum Oleo Sancto, non obstante quod usus Mitræ, & aliorum insignium Pontificalium in §. 17. Decreti Generalis 27. Sept. 1659. fuerit prohibitus, ex Decreto S. R. C. 12. Junii 1660. ab Alexandro VII. 20. Julii approbato. Vide n. 354.

388. Prælato Episcopis inferiori, vel cuique alio gaudenti usu Pontificalium, non licet benedicere Concionatorem, qui Concionem sit habiturus, dum ipsemet Missarum solemnia Pontificali more peragit; quia post Concilium Tridentinum prohibentur hujusmodi Benedictiones etiam per Decretum emanatum 27. Septembris 1659. circa usum Pontificalium. S. R. C. 12. Junii 1660. *in Mediolan.*

389. Missa solemnis in Dominica infra octavam alicujus Sancti, non debet celebrari de eodem Sancto, licet de consensu Ordinarii fiat Processio ad ejus Ecclesiam. S. R. Congr. 24. Juli 1660. *in Aretina.*

390. Missæ omnes de Sanctis sub Ritu duplici excluduntur ab octava Epiphaniæ, præter eas, quæ sunt primæ Classis, neque Titularis, & Patroni Principalis, ac Dedicationis Ecclesiæ. S. R. C. 20. Novemb. 1660. *in Asculana in Apulia.*

391. Missa secunda de Passione Domini, cum Gloria, & Credo, in Altari SS. Crucifixi singulis Dominicis, præter Resurrectionis Domini nostri, & Pentecostes, non conceditur, neque potest tolerari. S. R. C. 2. Julii 1661. *in Toletana.*

392. Missæ Sacrificium peragi potest in publico Oratorio extra aliquod oppidum constructo, de licentia Episcopi in diebus solemnioribus anni, etiam contradicente Parocho pro commoditate villicorum circumhabitantium, dummodo habeat omnia requisita ad Ecclesiam, vel saltem ad publicum Oratorium constituendum. S. R. Congr. 3. Septembris 1661. *in Feretrana.*

393. Habens Indultum a Sede Apostolica erigendi Oratorium privatum in propria domo, si quis voluerit ibi ædificare Altare ligneum, non indiget facultate Apostolica, dummodo Altare ligneum cum Sacro Lapide parieti colligatum, amovibile non sit, & Altaris portatilis Imaginem non præseferat. S. R. C. 3. Decemb. 1661. *in una Nullius Loci Cirignolæ.*

394. Symbolum in Missa solemni potest decantari in illa Ecclesia, ubi est Altare erectum sub invocatione alicujus Sancti, ratione concursus ad præscriptum Rubricarum, licet de eo fiat Officium sub Ritu semiduplici, ut pro Festo S. Antonii de Padua declaravit S. R. C. 1. Aprili 1661. *in una Burgi Sancti Domnini.*

395. Missa in die Solemnitatis Corporis Christi non debet cantari post absolutam Processionem, &

hu-

hujusmodi consuetudo, uti a Cæremonialis dispositione aliena, omnino abroganda est. Sacra R. C. 3. Junii 1622. *in Albinganen.*

396. Omnibus, & singulis Sacerdotibus, tam Sæcularibus, quam Regularibus cujusvis Ordinis, etiam necessario exprimendi, districte præcipitur, ut Missas privatas pro Defunctis, seu de *Requiem*, in duplicibus, nullatenus celebrare audeant, vel præsumant. Quod si ex benefactorum præscripto Missæ hujusmodi celebrandæ incidant in Festum duplex, tunc minime transferantur in aliam diem non impeditam, ne dilatio animabus suffragia expectantibus detrimento sit, sed dicantur de Festo currenti, cum applicatione Sacrificii, juxta mentem eorumdem benefactorum: curentque Ecclesiarum Rectores, Sacristæ, aliique, ad quos spectat, ut hujusmodi Decretum inviolate servetur, atque in Sacristia affixum retineatur, ubi commode ab omnibus celebrare volentibus conspici, & legi possit; in eos autem, qui contrafacere ausi fuerint, vel præmissa adimplere neglexerint, Locorum Ordinarii, tam Sæculares, quam Regulares pro modo culpæ animadvertant. S. R. C. approbante Alexand. VII. 5. Aug. 1622. Vide n. 16. 217. 422. 430. 438. 439. 488. 622. 623. 624. 625.

397. Missa Votiva solemnis de B. V. potest celebrari in die Dominico, ratione concursus populi. S. R. C. 22. Novembris 1662. *in Aretina.*

Hoc tamen intelligitur de Dominicis, aliisque Festis non privilegiatis, & dummodo Dominica non incidat in Festo duplicis primæ, & secundæ Classis, vel octavis privilegiatis. Vide num. 401.

398. Anniversaria dies Dedicationis Ecclesiæ, dum Episcopus in Consecratione ejusdem non elegerit diem, sed consecravit Ecclesiam die &c. Mense &c. debet celebrari in futurum diem, quo hactenus in præteritum, consueverunt celebrare. S. R. C. 20. Novembris 1622. *in Albiganen.*

399. In Festo SS. Corporis Christi servanda est dispositio Cæremonialis Episcoporum *lib. 2. c. 33.* in reponendo SS. Sacramento, ubi nulla fit mentio de ℣. *Dominus vobiscum*, non vero Rituale Romanum, ubi dicitur addi *Dominus vobiscum*, & sic servat in Urbe Summus Pontifex, & servatur ab omnibns. S. R. C. 16. Junii 1663. *in Granat.* & 28. Septembr. 1675. *in Salernitana.*

400. Crux parva cum imagine Crucifixi posita super Tabernaculum, in quo asservatur inclusum SS. Sacramentum in Altari, non est sufficiens in Missa, sed poni debet alia Crux in medio candelabrorum. Et in Altari, in quo adest magna statua SS. Crucifixi non est necesse, ut ponatur alia Crux dum celebratur Missa. S. R. C. 16. Junii 1663. *in Rossanen.* Vide num. 604.

401. Missa Votiva cantata de B. M. V. cum Gloria, & Credo, potest celebrari in die Dominico causa voti, seu alia causa. S. R. C. 16. Junii 1663. *in Aretina.*

Hæc tamen non habent locum in Dominicis & octavis privilegiatis, licet neque Duplicibus primæ, & secundæ Classis. Vide n. 397.

402. Missa solemnis de S. Josepho quando ejus Festum incidit in Feria II. III. & IV. Majoris hebdomadæ non potest cantari, etiam ob concursum populi, sed debet omitti, nec potest in illis diebus fieri Processio in ejus honorem. S. R. C. 4. Augusti 1663. *in una Urbis.*

403. Passio in Missis Privatis legi debet a Celebrante in cornu Evangelii, licet in Missa solemni legatur in cornu Epistolæ. Ita S. R. C. 4. Augusti 1663. *in Dalmatiarum.*

404. In primis Vesperis Dominicæ Passionis, non solum Cruces, & Imagines Salvatoris, sed etiam Icones Altarium, & omnes Imagines Sanctorum tegi debent. S. R. C. 4. Augusti 1663. *in una Dalmatiarum.*

405. In Consecratione Episcoporum solus Episcopus consecrandus semper uti debet colore albo, consecrator vero, & assistentes debent uti colore, qui tempori convenit. S. R. C. 16. Junii 1662. *in Granaten.*

Idem Ritus a fortiori servandus esse videtur etiam in Ordinationibus, ita ut sacris Ordinibus initiandi semper uti debeant colore albo licet Episcopus Ordines conferens, & tres Sacerdotes manus imponentes utantur colore diei currentis.

406. Cruces, quæ fiunt a Sacerdote super oblata non sunt faciendæ manu transversa, sed manu recta in transversa parte Crucis. S. R. C. 4. Aug. 1663. *in una Dalmat.* & 24. Julii 1683. *in Albigan.*

407. Manus sacerdotis ad *Hanc igitur oblationem* debent ita extendi, ut palmæ sint apertæ, pollice dextero super sinistrum in modum Crucis supra manus, non vero infra manus. S. R. C. 4. Augusti 1663. *in una Dalmatiarum.*

408. Pars inferior Hostiæ præcidi debet, non autem superior, quando dicitur: *Pax Domini sit semper vobiscum.* S. R. C. 4. Augusti 1663. *in una Dalmatiarum.*

409. Licet Episcopus non celebret, sed tantum assistat Missæ solemni, Celebrans debet ad confessionem respondere Episcopo usque ad *Indulgentiam* inclusive, non vero simul cum illo dicere *In Nomine Patris &c.* S. R. C. 4. Augusti 1663. *in una Dalmatiarum.*

410. Finito Evangelio Missæ solemnis, cui assistit Episcopus cum Cappa, thurificandus est Celebrans, non vero Episcopus. S. R. C. 4. Augusti 1663. *in una Dalmatiarum.* Vide num. 1. & alios ibi notatos.

411. In die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, sacrificia possunt a Sacerdotibus celebrantibus applicari ad libitum, scilicet vel pro omnibus Fidelibus Defunctis, vel pro aliis quibus tantum. S. R. C. 4. Augusti 1663. *in una Dalmatiarum*, & 9. Decembris 1709. Ordinis Cappuccinorum.

412. Canonici Pluviali, Planeta Dalmatica, ve-

Tu-

Tunicella parati, non debent deferre Almutias; Canonico vero Defuncto induto Planeta, seu Dalmatica, vel Tunicella imponi potest Almutia super Brachium. S. R. C. 4. Augusti 1663. *in una Dalmatiarum.*

3. Canonici quando Missam celebrant, de rigore uti possunt annulo aureo, sed sine gemma, & sine aliqua effigie. S. R. C. 4. Augusti 1663. *in una Dalmatiarum.* Vide n. 192. 237. 250.

4. Canonici assistentes tenentur accipere biretum de manu Episcopi Cappa induti, & eidem reddere, non obstante Decreto 3. Junii 1662. præcipiente per Cappellanum hujusmodi implenda esse. S. R. C. 4. Augusti 1663. *in Ragusina.*

5. In Cappella Palatii Episcopalis absente Episcopo, vel Sede vacante, potest Vicarius Generalis Missam celebrare, & in diebus Festis ipsam audientes adimplent præceptum Ecclesiæ. S. R. C. 2. Julii 1661. *in Bituntina.*

Die vero 24. Novembris ejusdem anni *in Neapolitana* sancitum fuit, non posse celebrari Missa etiam pro Animabus Purgatorii una hora post meridiem.

6. Archipresbytero Ecclesiæ, tamquam Archipresbytero, & in functionibus Archipresbyteralibus, & ad se uti Archipresbyterum spectantibus, non competit usus habitus Prothonotarii. S. R. C. 24. Maji 1664. *in Taurinen.*

7. Prothonotarius Apostolicus prima Dignitas alicujus Cathedralis non potest cum habitu Prothonotarii sedere in Choro in suo stallo, sed sedere debet, ut dicitur in libro Cæremoniali. S. R. C. 12. Julii 1664. *in Trivertina.*

8. Recitantes ex concessione Officium de Sanctissimo Corpore Christi in quacumque Feria V. per annum, non impedita Festo novem Lectionum, illum recitare debent, ut in die ejusdem solemnitatis; Missam vero ut in Votiva. S. R. C. 12. Julii 1664. *in Romana Ordin. Minorum Sancti Francisci de Observ.*

9. In Missis de Beatis, quæ sub Ritu duplici majori celebrantur, non debet dici *Credo.* Sac. R. C. 12 Julii 1664. *in Romana Ord. Minor. S. Francisci de Observ.*

10. Missæ celebratio in Ecclesia (seu Oratorio) sita in Territorio, extra Mœnia alicujus oppidi, non potest prohiberi, antequam celebretur in Ecclesia Parochiali, & Matrice, non obstante Decreto Episcopi in Synodo Diœcesana, aut quocumque alio etiam in erectione Ecclesiæ edito, celebrationem hujusmodi prohibente. S. R. C. 30. Augusti 1664. *in Camerinen.* & 24. Januarii 1665. *in Nucerina.*

11. Dignior Sacerdos, ad quem spectat Candelam, Cineres, & Palmam Sacerdoti celebranti in die Purificationis, in Feria IV. Cinerum, & in Dominica Palmarum ministrare, debet ab eodemmet Celebrante supradicta accipere stans, non vero flexis genibus. S. R. Congreg. 3. Augusti 1664. *in Sutrina.*

Iuhærendo Cæremoniali Episcoporum lib. 2. cap. 17. num. 2. hoc Decretum intelligitur de Canonicis, & ideo non derogatur per aliud sequens Decretum datum sub num. 590.

422. Anniversaria, & Missæ cantatæ de Requiem, relictæ ex dispositione Testatorum quotannis in die ipsorum obitus, etiam in duplici majori contingentis, possunt celebrari, & proinde in Decreto die 5. Augusti 1662. edito, non comprehenduntur. S. R. C. 22. Novemb. 1664. *in Novarien.* approbante Alexandro VII. in ejus Bullario.

Hoc Decretum intelligitur de unica Missa de Requiem cantata, non vero de Missis privatis. Vide num. 396. 424. 430. 438. 439. 483. 490.

423. Archipresbyter alicujus loci, & Ecclesiæ, quæ non habet Clerum, ipso absente, vel impedito potest deputare in functionibus Parochialibus unum ex Cappellanis amovibilibus plurium Confraternitatum in sua Ecclesia degentium sibi bene visum, non obstante quod alii Cappellani noviter instituti prætendant ad ipsos, uti non amovibiles, spectare. S. R. C. 20. Junii 1665. *in Ariminen.*

424. In die, quo celebratur Festum duplex etiam translatum, prohibetur Missa de Requiem, nisi sit præsens Cadaver: Anniversarium potest anteferri, immo debet, & in Feriis majoribus debent omnino cantari duæ Missæ, & Collectæ pro Defunctis non admittantur, nisi in Missis Festorum simplicium, & Ferialium. S. R. C. 31. Julii 1665. *in una Nullius Provinciæ Trevirен.* Vide num. 422. & 438.

Hoc Decreto non permittitur posse coram cadavere celebrari Missas privatas de Requiem, sed unicam tantum cantatam, cum clare constet ex nonnullis resolutionibus.

425. Jus porrigendi, & dandi Aspersorium Episcopo accedenti ad Cathedralem privative in omnibus functionibus spectat ad digniorem de Capitulo, non autem ad Vicarium. S. R. C. 31. Julii 1665. *in Marturanen.* Vide num. 61. & n. ibi notatos.

426. Quando exponitur Sacramentum in Altari pro initio quadraginta Horarum, vel Spiritualium Exercitationum, si accidat in Festo primæ, vel secundæ Classis, sive in Dominica privilegiata primæ, vel secundæ Classis, tunc in Collegiatis, vel duæ cantentur Missæ, una de Festo, seu de Dominica post Tertiam, altera Votiva de Sacramento post Nonam, vel una cantetur de die cum commemoratione SS. Sacramenti. S. R. C. 13. Febr. 1666. *in Romana.*

Hæc regula observanda est etiam pro diebus, in quibus prohibetur fieri Officium de duplici, vel semiduplici.

427. In assignatione Missæ, & Evangeliorum, quæ debentur extra tempus Paschale SS. Martyribus Stanislao Pontif. Petro, & SS. Nereo, & Achilleo servandæ sunt Rubricæ generales. S. R. C. 18. Septembris 1666. *in Romana.*

428. Celebrans, & Assistentes, in Vesperis, & Mis-

Missa solemni etiam in solemnitatibus debent sedere in scamno, & non in sede Camerali. S. R. C. 31. Julii 1665. *in Reginatens. in Calabria.*

429. Prima Dignitas in Cathedrali præcedit Vicario Capitulari, quia cum hic habeat auctoritatem, & jurisdictionem a Capitulo, non debet præcedere primam Dignitatem, in qua Capitulum repræsentatur. S. R. C. 2. Aprilis 1667. *in Feretrana.* Vide num. 14. & num. ibi notatos, necnon num. 467.

430. Missæ de Festo duplici celebratæ in Altari pro animabus in perpetuum privilegiato, & in quo proinde etiam in duplicibus sint celebrandæ Missæ de Requiem ex oblatione suffragantur, ac si celebratæ fuissent pro Defunctis juxta formam privilegiorum, ut declaravit Alexander VII. in suo Brevi, quod incipit: *Credite nobis*, 22. Januarii 1667. Vide num. 396. 422. 439. 489. 622. 623. 624. 625.

431. Missa Votiva dun cantatur pro re gravi de aliquo Sancto, semper dici debet cum *Gloria*, & *Credo*, & cum colore, quo utitur in Festo, cujus Missa cantatur. S. R. C. 13. Augustii 1667. *in una Civitatis Quenchæ.* Vide num. 58. 401. 462. 606.

432. Intuitu alicujus Altaris privilegiati in aliqua Ecclesia non licet exponere Tabellam super januam ipsius Ecclesiæ, cum inscriptione: *Indulgenza per li Morti*, sed tantum super ipso Altari privilegiato consuetis verbis: *Altare privilegiatum pro Defunctis.* S. R. C. 13. Augusti 1667. *in Romana.*

433. Missæ plures non possunt celebrari in Cappellis privatis nobilium a Sacerdotibus Regularibus. S. R. C. 23. Februarii 1661. *in Januen.*

434. Sacerdos Sæcularis, sive Cappellanus, sive non, qui recitavit Officium semiduplex, vel simplex, vel feriale, illo die celebrans in aliqua Ecclesia Regularium, in qua recitatum est ab ipsis Regularibus eadem die Officium duplex non de præcepto, prout de aliquo Sancto sui Ordinis, non potest dicere Missam de Requiem. S. R. C. 9. Junii 1668. *in Conversana.* Vide num. 558. 559. 560. 561. 562.

435. Missa S. Crucis non debet ullo modo celebrari die Veneris infra octavam Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi, non obstante quacumque prætensa consuetudine illam celebrandi singulis diebus Veneris infra annum, & signanter infra octavam supradictam. S. R. C. 12. Januarii 1609. *in Florentina.*

436. Quando adest Legatum, quod Sacerdos antequam discedat ab Altari, recitet aliquod Evangelium, Psalmum, seu Orationem post terminatam Missam, debet oneri sibi injuncto satisfacere post finem Missæ, exutis vestibus sacerdotalibus, & cum sola Cotta in Altari, vel in Sacristia, & sic Legatum adimplere. S. R. C. 31. Augusti 1669. *in Conversana.*

437. Missa Immaculatæ Conceptionis B. M. V. & continuatio qualibet de Sabbati ex particulari populi devotione, & ex quo sit Patrona loci non conceditur, sed ejus loco permittitur Missa de S. Maria in Sabbato; dummodo non sit impedita ab aliis Festis duplicibus, seu semiduplicibus. S. R. C. 20. Julii 1669. *in Alexanen.*

438. Anniversaria, & Missæ de Requiem, quæ ex dispositione Testatorum cum cantu, sunt quotannis celebrandæ, possunt cantari, etiamsi illorum obitus inciderit in Festo duplici majori. S. R. C. 20. Julii 1669. annuente Clemente IX. die 13. Augusti ejusdem anni in Decreto Generali. Vide n. 366. 422. & alios ibi notatos.

439. Privilegium Alexand. VII. die 22. Jan. 1661. circa Missas de Festo duplici in Altaribus perpetuo privilegiatis celebrandas, extenditur etiam ad Altaria, non in perpetuum, sed ad septennium seu aliud brevius, vel longius tempus, ac non omnibus, sed aliquo, vel aliquibus tantum hebdomadæ diebus privilegiata: ac proinde Missæ quæ ibidem de Festo currenti, in quo Miss Defunctorum celebrari non possunt, sive ex obligatione, sive ex sola Fidelium devotione celebrabuntur, suffragantur; ita ut Animæ Christifidelium, pro quibus celebratæ fuerint, Indulgentias per privilegia hujusmodi concessas, consequantur in omnibus, & per omnia, perinde ac si Missæ Defunctorum ad formam eorumdem privilegium celebratæ fuissent. S. R. C. 20. Julii, annuente Clem. IX. 1. Aug. 1669. & in suo Brevi, quod incipit: *Cum felicis record.* 23. Sept. ejusdem anni confirmatur. Vide etiam numeros 369. 422. 430. 622. 623. 624. 625.

440. Missa B. M. V. sub Invocatione septem Dolorum Feria VI. infra hebdomadam Passionis a iis, qui gaudent hujusmodi Indulto, debent recitari cum *Gloria Patri* ad Introitum, & cum Psalmo *Judica me Deus* ad Confessionem, sine *Gloria in Excelsis.* S. R. C. 31. Aug. 1669. *in Tornacen.*

Præfata Missa a Bened. XIII. die 22. Aug. 1727. mandata fuit cum Officio sub Ritu duplici majori pro Ecclesia universali, in qua Missa dicitur *Gloria Patri* ad Introitum cum Psalmo *Judica me Deus* ad Confessionem, cum *Gloria in Excelsis*, & *Credo.* In aliis tamen diebus etiam ejusdem hebdomadæ Passionis, quando celebratur hæc Missa uti Votiva, debet quidem ab Introitum dici *Gloria Patri*, *&c.* nec non ad Psalmum *Judica me Deus*, licet omittatur Hymnus Angelicus *Gloria in Excelsis*, qui dicitur solum in Sabbato, semper vero sine Symbolo.

441. Præcedentia debetur Coadjutori Canonicis ordinis Presbyteralis, non adhuc Sacerdoti, sed in Minoribus Ordinibus tantum constituto, & pro suo coadjutorio Ecclesiasticis functionibus, & Choro interessenti, Canonici quoque ordinis Diaconalis, in Minoribus ordinibus, vel in Sacro tantum Diaconatus ordine constituti debent præcedere Canonicis ordinis Subdiaconalis in Presbyteratus ordine constitutis. S. R. C. 31. Maii 1670. *in Æsina.* Vide n. 14. & alios ibi indicatos.

442. In-

42. Infra Octavam SS. Corporis Christi prohibentur Missæ Votivæ quæcumque, vel pro Defunctis. S. R.C. approbante Clemente X. 21. Junii 1670. Vide n. 448.

43. Missam in Altari Majori, ubi est expositum publice SS. Sacramentum, non licet celebrare, præsertim si in Ecclesia adsunt alia Altaria, in quibus celebrari possit. S. R. C. 9. Aug. 1670. *in Bononien.*

44. Missæ Defunctorum non possunt celebrari, nisi cum colore nigro, vel saltem violaceo. S. R. C. 21. Junii 1670. *in Oritana.*

45. Prothonotarius simplex Sacerdos, si vult præcedere aliis Sacerdotibus antiquioribus simplicibus quoad Ordines, & ætatem, debet incedere in habitu Prothonotarii, secus nulla eidem præcedentia debetur. S. R. C. 13. Septemb. 1670. *in Vintimilien.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.

46. Archidiacono primæ Dignitatis non licet sive in præsentia, sive in absentia Episcopi uti pulvinari serico, sed coreo tantum. S. R. C. 13 Septemb. 1670. *in Beneventana.*

In qua, eadem die sancitum fuit, quod quando a Choro cantatur Symbolum in Missa, non potest a Celebrante prosequi Offertorium, sed debet expectari, donec terminatum fuerit Symbolum, de quo vide etiam n. 510.

47. Prima Dignitate impedita, vel absente, succedat secunda Dignitas in functionibus peragendis, & secunda impedita, succedat tertia; & omnibus Dignitatibus impeditis, vel absentibus, primus Canonicus id exequatur S. R. C. 29. Novemb. 1670. *in Senen.*

48. Missæ cantatæ Mortuorum infra Oct. Corporis Christi, non sunt celebrandæ, nisi præsente Corpore. S. R. C. 12. Septembris 1671. *in Nuscana.* Vide n. 442. 526.

49. Functiones Pontificales, quæ absente, vel impedito Episcopo, spectant ad primam Dignitatem, sunt Festum Nativitatis Domini, Epiphaniæ, Ascensionis, Pentecostes, SS. Apostolorum Petri, & Pauli, Assumptionis B. M. V. omnium Sanctorum, Dedicationis Ecclesiæ Cathedralis, Tituli ejusdem Ecclesiæ, Patroni Civitatis, nec non Commemoratio omnium Fidelium Defunctorum, Distributio Candelarum, Cinerum, Palmarum, celebratio Officii Feriæ V. in Cœna Domini, Feria VI. in Parasceve, Festum Paschatis Resurrectionis D. N. & dies solemnis Corporis Christi cum Processione. S. R. C. 3. Decemb. 1672. *in Andrien.*

50. Prothonotario Apostolico in celebratione Missæ non licet deferre annulum in digito. S. R. C. 2. Martii 1674. *in Baren.* Vide n. 192. 236. 413.

51. In exequiis Parvulorum in Feria V. & VI. & Sabbato Majoris hebdomadæ potest omitti *Gloria Patri* in Psalmis qui dicuntur, pro conformitate temporis. S. R. C. 16. Januarii 1677. *in Hispalen.*

52. Ad Benedictionem solemnem Episcopi omnes, etiam Magistratus Civitatis, tenentur genuflectere præter Dignitates, & Canonicos Cathedralis. S. R. C. 21. Martii 1676. *in Ferentina*, & 23. Martii 1641. *in Imolen.*

453. Missa assignata Festo Conceptionis B. M. V. pro Fratribus Minoribus non potest dici per annum, uti Votiva, etiam in Sabbatis. S. R. C. 30. Sept. 1679. *in una Ordinis Cappuccinor.*

Ex Rubricis sparsim in corpore Missæ Immaculatæ Conceptionis B. M. V. in Missali Fratrum Minorum ab Innocentio XII. denuo approbatis, eamdem Missam ubi Votivam ab ipsis recitari posse per annum.

454. In aspersione aquæ benedictæ, quæ diebus Dominicis fit a Sacerdote Alba, & Stola induto, vel etiam cum Pluviali immediate celebraturo Missam Conventualem, Stola aptanda est ante pectus ad modum Crucis, non vero pendens a collo ad utrumque latus. S. R. C. 30. Septembris 1679. *in una Cappuccinorum.*

455. Sacerdotes in die Cœnæ Domini, SS. Christi Corpus sumpturi, possunt deferre Stolam vel ante pectus, vel a collo pendentem. S. R. C. 30 Septemb. 1679. *in una Cappuccinorum.*

456. In Processionibus Sanctissimi Sacramenti, quæ occasione Quadraginta horarum fiunt per Ecclesias, debent processionaliter incedentes ante Sacramentum in occursu, & transitu a latere ejusdem facere genuflexionem, dummodo in transitu videatur. S. R. C. 1. Martii 1681. *in una Canonicor. Regul. Lateran.* Vide n. 11. 178.

457. In Processionibus Candelarum, Palmarum, & similium, quæ fiunt per Ecclesias sine Sanctissimo Sacramento, non est pulsanda Campanula ad elevationem Hostiæ in Missa privata. Quod si pulsetur, & advertatur Elevatio, tunc genuflectendum est utroque genu a transeuntibus ante Altare, ubi Missa celebratur, & deposito Sanctissimo Sacramento, progrediendum est. Similiter si alii transeant in elevatione Calicis. S. R. C. 1. Martii 1681. *in una Canonic. Regul. Lateran.* Vide n. 11. 178.

458. In nocte Nativ. Domini non possunt dici tres Missæ privatæ immediate post decantatam, circa quod adest Decretum tenoris sequentis: *in Lucana.* Inhærendo aliis Resolutionibus circa celebrationem trium Missarum in nocte Natalis Domini alias editis, & signanter sub die 7. Decemb. 1641. iterum declaravit S. R. C. non esse permittendum usum introductum a nonnullis Canonicis, & presbyteris Ecclesiæ Cathedralis Civitatis Lucanæ celebrandi tres Missas privatas immediate post decantatam Missam solemnem in media nocte Nat. Domini, sed omnino prohibendum. Hac die 22. Nov. 1681. *in Lucana.* Idem decrevit 15. Septemb. 1668. *in Januen.* Vide n. 282. 487.

459. Qui habent Privilegium celebrandi Octavas in Quadragesima, occurrente die infra Octavam in Feria IV. Cinerum, nullam debent facere Commemorationem de Oct. neque in Laudibus,

neque in Missa. S. R. C. 24. Januarii 1682. *in Marsicana.*

460. In diebus infra aliquam Octavam occurrentibus in Quadragesima, debent Privilegiati dicere Missam Conventualem de Feria currente cum commemoratione Octavæ, quamvis recitaverint Officium de die infra Octav. S. R. C. 24. Januarii 1682. *in Marsicana.*

461. Regulares tenentur celebrare sub Ritu duplici primæ Classis Festum de Patrono principali Loci, ac titularis Ecclesiæ Cathedralis, Patroni principalis Regni, vel Provinciæ, sed ad Octavam non tenentur. S. R. C. 20. Martii 1683. *in una Ordinis Minorum de Observantia.*

462. Receptio ad habitum, & ad professionem religiosam sub re gravi numerari non potest, ut ex consuetudine cantari possit Missa Votiva solemnis etiam de Spiritu Sancto in Dominicis, vel duplicibus, & hic abusus omnino est derogandus. S. R. C. 24. Julii 1683. *in Rurem.* Vide n. 8. 237. 401. 433. 468. 606.

463. Missæ Votivæ de SS. Sacramento, vel de B. M. V. in cantu fundatæ, dici non possunt in duplicibus, aliisque diebus duplicia excludentibus; sed cantari debent Missæ de Festo currenti cum applicatione Sacrificii, juxta Decretum editum die 19. Maji 1614. sicque satisfieri, & Benefactorum mentem impleri, non obstante quacumque consuetudine in contrarium, declaravit. S. R. C. 24. Julii 1683. *in Ruremunden.* Vide n. 144.

464. In Processionibus, quæ fiunt cum interventu Capituli Cathedralis præcedentia debetur Beneficiatis ejusdem supra Parochos. S. R. C. 2. Octobris 1686. *in Taurinen.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.

Hoc Decretum ita intelligitur, quando Parochi non sunt de gremio illius Capituli; secus vero si Parochi habent Stallum in choro, & sunt de gremio illius Capituli, ut declaravit S. R. C. 22. Augusti 1688. *in Bituntina.*

465. Vicario Foraneo ratione sui Vicariatus nulla debetur præcedentia, seu præeminentia, & ad Præpositos forenses spectat præcedentia, super Vicarios foraneos in Processionibus, sessionibus, & aliis actibus fieri solitis, occasione Synodi Diœcesanæ. S. R. C. 11. Martii 1684. *in Papien.* Vide n. 14. & alios ibi notatos, præsertim n. 480.

466. Vicario Apostolico in omnibus Ecclesiis, & Ecclesiasticis functionibus debentur tantum illæ prærogativæ, quibus gaudent Vicarii Generales Episcopi, & titulus *Illustrissimi* Vicario Apostolico non debetur. S. R. C. 12. Augusti 1684. *in Spoletana,* & 12. Augusti 1684. *in Imolen.*

467. Vicario Generali debetur primus, & dignior locus, ac præcedentia supra primam, & omnes alias Dignitates, & Canonicos Ecclesiæ Cathedralis, tam in choro, quam in Processionibus, & aliis functionibus Ecclesiasticis. Sacra R. C. 2. Decembris 1684. *in Melitен.* Vide n. 13. & alios ibi notatos, & vide n. 429.

468. Qui recitat Officium de Sancto, de quo habet insignem Reliquiam in propria Ecclesia; si celebrat eo die in alia Ecclesia debet omittere *Credo.* S. R. C. 2. Decembris 1684. *in una Canonic. Regular. Later.*

469. Clerus, qui habet Indultum recitandi Officia Sanctorum, quorum Insignes Reliquiæ asservantur in aliena Ecclesia, quæ habet Clerum separatum, in Missis non debet dicere *Credo.* Sac. R. C. 2. Decembris 1684. *in una Canonicor. Regular. Later.*

470. In Missis Votivis privatis, de SS. Sacramento, & de Officio duplici quæ celebrantur in Ecclesiis, ubi adest SS. Sacramentum expositum occasione quadraginta horarum, non dicitur *Credo,* nisi aliter competat Missæ Officii duplicis de die. S. R. C. 2. Decembris 1684. *in una Canonic. Regul. Lateran.*

Idem statuitur in Instructione Clementis XI. pro expositione SS. Sacramenti occasione quadraginta horarum. §. 10.

471. In Missa privata de Sancto duplici, vel semiduplici, de quo tali die fit Officium, potest quidem fieri Commemoratio de SS. Sacramento exposito occasione quadraginta horarum, sed omittenda in Festis primæ, & secundæ Classis. S. R. C. 2. Decembris 1684. *in una Canonicor. Regul. Lateran.* Vide n. 219.

472. Durante expositione SS. Sacramenti occasione quadraginta horarum, regulariter celebrari non potest Missa privata de *Requiem,* licet occurrat Officium hujusmodi Missas admittens, neque cantari potest Missa Defunctorum pro adimplenda mente Testatoris, sive Anniversario satisfaciendo. S. R. C. 2. Decembris 1684. *in una Canonic. Regul. Lateran.* Vide n. 20. & alios ibi notatos.

473. In Missa privata de Festo semiduplici, simplici, seu votiva, vel de infra Octavam, sive de Feria non privilegiata, potest in penultimo loco dici Collecta pro particulari Defuncto, puta: *Inclina,* vel *Deus, qui nos Patrem, &c.* & similia, sed ob id non est omittenda ulla ex Collectis pro tempore assignatis, puta: *A cunctis,* vel *Ecclesiæ.* S. R. C. 2. Decembris 1684. *in una Canonic. Regul. Lateran.*

474. Qui in Sabbato infra aliquam Octav. B. M. V. recitat Officium de aliquo Sancto, eo die occurrente, volens celebrare Missam Votivam de B. V. tenetur quidem dicere Missam festivam cum *Gloria,* sed sine *Credo.* S. R. C. 2. Decembris 1684. *in una Canonicor. Lateran.*

475. Qui in Sabbato recitat Officium de B. M. volens celebrare Missam Votivam de aliquo Sancto, non debet dicere *Gloria,* neque *Præfationem* B. M. V. sed communem. S. R. C. 2. Dec. 1684. *in una Canon. Reg. Later.* Vide n. 608.

476. Non est omittenda una ex assignatis Orationibus in Missa, veluti tertia *A cunctis,* si secunda esset

esset de Festo simplici, ut ejus loco dicatur Oratio imperata, veluti *Deus Refugium*: sed post tertiam Orationem *A cunctis*, potest & imperata dici, cum in Missa de semiduplici, vel simplici, vel votiva, non sint necessario dicendæ Collectæ impares, puta tres, quinque, vel septem. S. R. C. 2. Decembris 1684. *in una Canonic. Regular. Lateranen.*

77. In Exequiis post absolutionem, quæ fit supra Cadaver in die obitus, vel supra Tumulum in die Anniversario, dicto ℣. *Requiescant in pace*, subjungi debet: *Anima ejus, & Animæ omnium Fidelium Defunctorum per misericordiam Dei requiescant in pace*; sed super lecticam, seu castrum doloris in commemoratione omnium Fidelium Defunctorum, nihil est superaddendum. S. R. C. 2. Decembris 1684. *in una Canonic. Reg. Later.*

78. In Ecclesiis B. M. V. dicatis, seu aliis Sanctis, ubi adest immemorabilis consuetudo cantandi Missam Votivam de B. M. V. singulis Sabbatis, licite continuari potest, etiamsi occurrat Officium duplex, dummodo non omittatur suo tempore Missa Conventualis. S. R. C. 2. Decembris 1684. *in una Canonic. Regul. Later.* Vide num. 273.

79. In Missa Patroni minus principalis non debet dici *Credo*. S. R. C. 2. Decemb. 1684. *in Beneventana*, & 15. Septemb. 1691. *in Licien.* in qua declaratum fuit, particulam *Patroni* intelligendam esse de Patrono principali tantum, nec extendi posse ad minus principales, & ideo in horum Missa non esse dicendum Symbolum.

80. Vicarii foranei in functionibus Ecclesiasticis, nimirum Missis, Vesperis, & Processionibus, sessionibus locorum, aliisque similibus non debent præcedere Archipresbyteris, aliisque Curatis Parochialium. In Congregationibus vero casuum conscientiæ quæ solent fieri, debent præcedere supra omnes, etiam Archipresbyteros. S. R. C. 10. Februarii 1685. *in Imolen.* Vide n. 14. & alios ibi notatos, præsertim n. 465.

81. Præceptum, quod in nocte Nativitatis Domini post Missam decantatam non possint successive aliæ Missæ celebrari, nec Communio exhiberi Eucharistiam Fidelibus deposcentibus, ligat etiam omnes Regulares tum Ordinum Mendicantium, tum Congregationum Monachalium, tum etiam Patres Societatis Jesu, tam omnes cujuscumque alterius Instituti, etiam speciali mentione nominandi. Neque possunt excipi in Ecclesia Confessiones, maxime mulierum, durante tempore nocturno, sed expectandum est, ut illucescat Aurora tam pro Confessionibus mulierum excipiendis, quam pro Eucharistia ministranda Fidelibus utriusque sexus. S. R. C. 23. Martii 1686. *in Senen.* Vide num. 282. 458. & 15. Septembris 1608. *in Januen.*

82. Reliquiæ Sanctorum, quæ deferuntur in Processionibus per civitates, & oppida, non debent deferri sub Baldachino. S. R. C. 23. Martii 1686. *in Calaguritana.* Vide num. 163. 230. 264. 585.

483. Anniversaria, sive Missæ quotidianæ cantatæ de Requiem, relictæ ex dispositione Testatorum pro certis diebus, hisque impeditis die Dominico, seu alio Festo de præcepto, cantari possunt in diebus subsequentibus, seu antecedentibus, in quibus occurrunt Officia de Festo duplici, non tamen de præcepto, præcipue de Sanctis alicujus Ordinis, non relicta tamen Missa in cantu de festo duplici minori occurrente, quatenus adsit obligatio cantandi. S. R. C. 4. Maji 1686. *in una Canonic. Regul. Lateran.* Vide n. 20. & alios ibi notatos.

484. Cum primum accipitur nuntius de obitu in loco dissito alicujus potest cantari Missa de Requiem, ut in die obitus pro ejus Anima: in Festo duplici majori, vel minori, non tamen de præcepto, ut citius suffragetur Animæ Defuncti non relicta tamen Missa in cantu de Festo duplici, quatenus adsit obligatio. S. R. C. 4. Maji 1686. *in una Canonicorum Regular. Lat.*

485. In Anniversario translato ob Festum de præcepto non variari debet Oratio: *Cujus Anniversarium depositionis diem commemoramus, &c.* sed recitanda, ut in Missali. S. R. C. 4. Maji 1686. *in una Canonic. Reg. Later.* Vide n. 20. & alios ibi notatos.

486. Quando in Missa solemni Concionator post Salutationem Angelicam, salutat Ministros Altaris, seu facit reverentiam, non est incongruum si Ministri Altaris, & ipse Celebrans correspondeat salutationi Concionatoris discooperiendo caput. S. R. C. 20. Julii 1686. *in Angenopolis.*

487. In Natali Domini in tribus Missis post sumptionem Sanguinis, eundo, & redeundo in medium Altaris, non est facienda genuflexio. Vertendo se Celebrans ad *Dominus vobiscum*, & ad dandam benedictionem debet renes vertere ad Altare, licet species vini non sint exsiccatæ in Calice, & serventur Rubricæ Missalis Rom. de Ritibus servandis in celebratione Missarum 11. & 12. num. 2. S. R. C. die 20. Julii 1686. *in Angenopolitana.* Vide n. 537.

488. In die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, potest fieri Officium de Festo duplici minori, etiam translato, sed Missæ privatæ sunt celebrandæ de Requiem. S. R. C. 5. Oct. 1686. *in una Urbis.* Vide n. 536. 543. 685.

His Decretis non derogatur per alterum, n. 631. ob peculiarem inspectionem ibi expositam.

489. Vicario Generali in functionibus Ecclesiasticis, in Choro, Processionibus, Synodo, & aliis actibus publicis, & privatis competit præcedentia supra Capitulum Cathedralis. S. R. C. 13. Martii 1688. *in Lauden.* Vide num. 14. & ibi notatos.

Decreta Alexandri VII. & Clem. IX. (de quibus n. 430. & 438.) circa Missas Defunctor. in Altaribus pro animabus privilegiatis non ce-

lebrandas, occurrente Festo duplici, explicantur ab Innoc. XI. in suo Brevi, quod incipit: *Alias postquam*, & deinde a Clem. XI. ut videre est n. 622. & seq.

490. Occurrente Festo S. Marci die Dominico, in Missa Rogationum non dicitur *Credo*, quia est Missa Ferialis. S. R. C. 25. Septemb. 1688. *in Mutinen.* Vide n. 18. & alios ibi notatos.

491. Quando occasione belli contra Turcas dicitur Collecta, vel Missa contra Paganos, non potest mutari nomen *Paganorum*, dicendo *Turcarum*, vel *Hæreticorum*. S. R. C. 30. Julii 1689. & 4. Aprilis 1626. *in Egitanien.*

492. Canonici Sacerdotes, quamvis possessione Canonicatus posteriores, ibi Præbendæ non sunt distinctæ, semper & ubique præferendi sunt Canonicis inferioris Ordinis, etiam possessione Canonicatus anterioribus, non obstante immemorabili consuetudine, quam abusum impræceptibilem esse declaravit S. R. C. 30. Julii 1688. *in Sutrina.* Vide n. 14. & ibi notatos.

493. Vicario Generali quotidiano habitu induto, sive si sit Prothonotarius cum Rocchetto, & Mantelleto, danda est præcedentia semper, & ubique super omnes Dignitates, & Canonicos sacris vestibus non indutos. S. R. C. 30. Julii 1689. *in Isolana.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.

494. In Processione solemni SS. Corporis Christi, quando Processio sistit, Sacerdos celebrans, Subdiaconus, & Diaconus non debent sedere, neque in scamno, neque in sedibus, etiamsi deferantur ad ornatum tantum. S. R. C. 21. Januarii 1690. *in Hispalen.* Vide num. 8. & ibi notatos.

495. In Sabbato Sancto etiamsi occurrat Festum Annunciationis B. M. V. celebratio Missarum privatarum omnino prohibetur in quibuscumque Ecclesiis, & Oratoriis, tam publicis quam privatis, non obstante quacumque contraria consuetudine, sed unica tantum Missa Conventualis una cum Officio ejusdem Sab. Sancti celebretur. S. R. C. 11. Februarii, approbante Alexandro VIII. 11. Martii 1690. Vide n. 188. 501. 504.

496. Vicario Generali nunquam competit præcedentia supra Canonicos sacris vestibus indutos, neque in Choro, neque in Processionibus, nec competit usus sacrarum vestium, nisi sit de gremio Capituli, & eo casu stare debet in loco suæ receptionis, juxta alias resoluta. S. R. C. 2. Decembris 1690. *in Adjacen.* Vide num. 14. & ibi notatos.

497. In Processionibus, in quibus defertur Sanctissimum Sacramentum, vel Lignum Crucis, tam Clerus, quam Sæculares detecto capite incedere debent; in aliis vero Processionibus, in quibus deferuntur Reliquiæ, vel Statuæ Sanctorum, tunc Sæculares, & Ecclesiastici, qui eas deferunt, detecto capite, alii vero Clerici possunt incedere tecto capite cum birreto; quando vero non gestantur Reliquiæ, Magistratus ad instar Cleri potest incedere capite cooperto. S. R. C. 18. Junii 1690. *in Cajetana.* Vide n. 8. & ibi notatos.

498. Officia Sanctorum ratione Corporis, seu insignis Reliquiæ recitanda, intelligi debent de Sanctis dumtaxat in Martyr. Rom. descriptis; & dummodo constet de identitate Corporis, seu Reliquiæ insignis illiusmet Sancti, qui reperitur in Martyr. Rom. descriptus. De cæteris autem Sanctis in prædicto Martyrol. non descriptis, aut quibus a S. Sede non fuerit specialiter concessum, Officia recitari, & Missæ celebrari non debent, non obstante quod ipsorum Corpora, vel insignes Reliquiæ in Ecclesiis asserventur; quibus tamen ab Ordinariis locorum approbatis, debita Fidelium veneratio (prout hactenus servatum est) exhibeatur, sed absque Officio, & Missa, sub pœnis de non satisfaciendo præcepto recitandi Officium aliisque in Constitutione S. Pii V. contentis. S. R. C. 11. Aug. in Decr. gener. ab Innoc. XII. approbato 19. Octob. 1691. prout in ejus particulari Bullario. Vid. n. 163. 230.

499. Concionator absente Episcopo debet prius salutare Canonicos Cathedrales in apparatu Chorali capitulariter sedentes, & deinde Gubernatorem Sæcularem Civitatis. S. R. C. 11. Aug. 1691. *in Vercellen. Salutationis.*

500. Canonici semper, & quandocumque tenentur in Missis solemnibus, & Conventualibus quæ a Dignitatibus, & ab ipsis cantantur per gyrum, præcipue in diebus Festis, ex obligatione Capitulari, assistere sibimetipsis gradatim in ministerio Subdiaconi, & Diaconi, nec possunt substituere alios simplices Sacerdotes non de gremio Capituli ad exercendum Officium Subdiaconi, & Diaconi in hujusmodi solemnium Missarum celebrationibus, etiam assistente Episcopo, non obstante quacumque antiqua consuetudine. S. R. C. 15. Septemb. & 15. Decemb. 1691. *in Sarnen.* quod pariter 14. Junii 1692. fuit demandatum *in una Bituntina.*

501. Si Festum S. Joseph occurrat in Feria V. majoris hebdomadæ, ejus Officium transferendum erit ad aliam juxta Rubricas Brev. Rom. & Decreta S. C. cæterum præceptum audiendi Missam & vacandi ab operibus servilibus, non erit transferendum, sed servandum in prædicta Feria V. adeoque per Ordinarios locorum accurate provvidendum, ut eo die aliquæ quidem Missæ privatæ, ante celebrationem solitæ Missæ Conventualis celebrandæ pro præcepti adimplemento non desint: sed tamen propterea antiquus mos Communionis Cleri in Missa solemni illius diei quo Ecclesia SS. Eucharistiæ Sacramenti institutionem, & memoriam recolit, summa religione hactenus retentus, nullatenus omittatur. S. R. C. 15. Septemb. 1692. & habetur in Bullario particulari Innoc. XII. Vide n. 495. 503. 632.

502. Si Officium, & Missa de aliquo Sancto celebretur in Cathedrali, vel Matrice, seu Parochiali propter insignem Reliquiam, quæ ibi asservatur, non potest celebrari per Civitatem, sed in

ipsa

ipsa sola Ecclesia ex Decreto S. Congr. contra abusus, edito 8. Aprilis 1628. & impresso in Missali, & Breviario Romano. Si autem Officium concessum sit universo Clero Civitatis de aliquo Sancto, cujus insignis Reliquia asservatur in Cathedrali, vel Matrice, seu Parochiali, tunc Missa cum Symbolo celebranda est in ipsa Ecclesia tantum; in aliis vero Ecclesiis sine Symbolo ex Rubr. Missalis Romani 11. de Symbolo, juxta Decretum 2. Decembris 1684. *in una Ordinis Canonicorum Regul. Lateranen.* S. R. C. 10. Januatii 1639. *in una Galliarum.*

503. Ubi est Confraternitas SS. Sacramenti, quando in una Dom. cujuslibet Mensis fit Processio intra, vel extra Ecclesiam cum SS. Sacramento, debet dici Missa de Dominica. S. R. C. 10. Januarii 1693. *in una Galliarum.* Vide num. 8. & ibi notatos.

504. Quando Festum Annunciationis B. M. V. occurrit in Sabbato Sancto, Missæ privatæ celebrari non possunt, & Festum Annunciationis transferendum erit ad Feriam secundam post Dom. in Albis, tamquam ad diem propriam, & fixam, juxta Decretum 11. Februarii, & 11. Martii 1690. Quando vero occurrit in Feria V. in Cœna Domini, servandum est Decretum generale pro Festo S. Joseph editum 13. Septembris 1692. S. R. C. 10. Jannarii 1639. *in una Galliarum.* Vide num. 501. & alios ibi datos.

505. Missæ privatæ ad Requiem, corpore præsente, & insepulto dici non possunt diebus, quibus fit de Officio duplici, vel aliis a Rubrica vetitis, & quamcumque consuetudinem tamquam abusum abolendam, juxta dispositionem Rubricæ V. Missalis Romani de Missa Defunctorum n. 2. in fine, & Decreta Sac. Congregationis, & signanter Generale 5. Augusti 1662. servanda esse mandavit. S. R. C. 10. Januarii 1693. *in una Galliarum.* Vide num. 16. 69. & alios notatos.

506. In Missa solemni de Feria Commemoratio non est facienda de Sancto semiduplici occurrente, cujus Missa pariter cantanda est absque Commemoratione Feriæ, & in utriusque Missis tempore Passionis dicenda est tantum secunda Oratio *Ecclesiæ, vel pro Papa*, ut docet Gav. In Missis autem privatis de Festo semiduplici, cum sit clara dispositio Rubricæ IX. de Orat. num. 5. dicenda est secunda oratio de Fer. 3. Ecclesiæ, vel pro Papa. De simplici vero facienda est Commemoratio juxta eamdem Rubricam. S. R. C. 10. Januarii 1693. *in una Galliarum.* Vide n. 375. 614. 700.

507. Si in die S. Marci post Processionem in Ecclesia Minori, seu non Collegiata cantetur unica Missa, ipsa debet esse de Rogationibus, & servanda est Rubrica Missalis Romani posita ante Missam Festi Sancti Marci, ubi præscribitur quod de prædicto Sancto cantanda est Missa tantummodo quando Processio terminatur ad Ecclesiam eidem Sancto dicatam, quemadmodum cavetur in Cæremoniali Episcoporum lib. 2. cap. 32. Et decrevit Sac. Congr. 23 Maji 1603. & alias pluries. S. R. C. 10. Januarii 1693. *in una Galliarum.* Vide num. 18. & alios ibi notatos.

508. Occurrente Vigilia 8. Mathiæ Apostoli in Feria tertia post Dom. Quinquagesimæ, observandum est jejunium, quod non potest anticipari ratione Carnis Privii. S. R. C. 23. Januarii 1694. *in Ariminen. & una Decretum.*

509. Parochis ministraturis SS. Sacramentum Infirmis, non est licitum de die, neque de nocte uti parvo Pileolo in delatione ejusdem per Civitatem, sub prætextu alicujus infirmitatis, absque speciali Sanctæ Sedis licentia. S. R. C. 15. Augusti 1695. *in una Urbis.*

510. Sacerdos, qui celebrat Missam Conventualem, in qua Chorus tenetur cantare Symbolum non potest eam prosequi eo tempore, quo a Choro cantatur Symbolum. S. R. C. 17. Decembris 1695. *in Januen.*

Idem statutum fuit die 13. Septembris 1670. *in Beneventana*, ut videre est n. 446.

511. In Ecclesiis, in quibus occasione Quadraginta horarum, expositum detinetur Augustissimum Sacramentum, congruentius abstinendum est a celebratione Missarum Defunctorum, etiam si ex præscripto Testatorum essent celebrandæ. S. R. C. 27. Aprilis 1697. *in Eugubina.*

512. Evangelium pro solemni benedictione Palmarum a Sacerdote celebrante absque Diacono, & Subdiacono, canendum est in cornu Epistolæ. S. R. C. 27. Aprilis 1697. *in Eugubina.*

513. Diaconus ministrans thus Canonico celebranti, ut benedicat, debet dicere: *Benedicite Pater Reverende*, & non *Pater Reverendissime.* S. R. C. 4. Aprilis 1699. *in una Burgi S. Sepulc.*

514. In Vigilia Epiphaniæ dici non possunt Missæ privatæ Defunctorum. S. R. C. 27. Aprilis 1697. *in Panormitana.* Vide n. 607. 635. 651.

515. In Ecclesiis, tam Parochialibus, quam non Parochialibus, ubi deest numerus Cantorum, non potest celebrari in Sabbato Sancto unica Missa privata, loco solemnis, ut in eisdem Ecclesiis fiat benedictio, tam Luminis, & Cerei, quam Aquæ, attentis maxime Decretis 11. Febr. & 11. Martii 1690. prohibentibus celebrationem Missarum privatarum, & unicam tantum Missam Conventualem una cum Officio Sabbati Sancti celebrari præcipientibus. S. R. C. 13. Julii 1697. *in Januen.*

Benedictus vero XIII. jussit in omnibus Parochialibus debere omnes functiones solemnes, etiam sine numero Cantorum, & ministrorum, & parvum Cæremoniale pro Ecclesiis minoribus evulgari præcepit anno 1725. ac servari mandavit diebus Purificationis B. M. V. Feria VI. Cinerum, Dominica Palmarum, Feria V. in Cœna Domini, Feria VI. in Parasceve, & Sabbato Sancto.

516. Benedictio Aquæ in Sabbato Sancto etiam sine infusione Olei Sancti, fieri non potest in Ecclesiis non habentibus fontem baptismalem; quamvis usus sit in hujusmodi Ecclesiis talem benedictionem fieri. S. R. C. 13. Julii 1697. *in Januen.*

517. In Ecclesiis permittuntur Altaria tantum antiqua Sanctis veteris Testamenti Prophetis dicata, S. R. C. 13. Aug. 1697. *in Imolen.*

518. In depositione Defunctorum in verbis illis: *Non intres in judicium cum servo tuo Domine, quia nullus apud te justificabitur homo.* Quando est Mulier, aut plures sunt Defuncti, non possunt verba *Servo tuo*, immutari in *Serva tua* vel *Servis tuis*, absque Sacræ Rubricæ læsione, & servandum est Rit. S. R. C. 31. Augusti. 1697. *in Fanen.*

519. Non est tolerandus usus, qui in aliquibus Ecclesiis servatur Feria VI. in Parasceve, incensandi iterum SS. Sacramentum post incensationem Oblatorum, omittendo consuetam Crucis incensationem, cum sit contra Rubricam illius diei. S. R. C. 3. Aug. 1697. *in Panormit.* Vide n. 553.

520. Ante Versiculum, qui dicitur Communio, cooperiendus est Calix velo in anteriori parte prout ante Confessionem. S. R. C. die 1. Martii 1698. *in Pragen.*

521. Si in Feria III. Rogationum occurrat Festum Simplex in Cathedralibus, & Collegiatis, non sunt cantandæ duæ Missæ. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.*

522. In absolutione in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, non est dicenda tota Conclusio in Oratione. S. R. C. 3. Julii 1698. *in Collen.*

523. In expositione, & depositione SS. Sacram. etiam causa devotionis non est addendum Alleluja ad ℣. *Panem de Cœlo.* S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.*

Hoc Decretum non comprehendit tempus Paschale, & Oct. Corp. Christi, tunc enim addendum est ad prædictum ℣. *Alleluja.*

524. In Anniversario occurrente in Festo duplici secundæ Classis, non potest cantari Missa de Requiem. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.* Vide n. 20. & alios ibi notatos.

525. In duplicibus primæ Classis, etiam præsente Corpore, non potest cantari Missa Defunctorum, & multo minus dicenda est una Missa privata deficientibus Clericis in Choro. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.*

526. Infra Octavas privilegiatas non potest cantari Missa Defunctorum in Anniversario, & officio solemni. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.* Vid. n. 448.

527. In die Anniversarii, & depositionis non potest cantari Missa Defunctorum loco Conventualis. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.* Vide n. 198. 604.

528. In Dominicis Adventus, & Quadragesimæ, in quibus fit de duplici primæ Classis, non sunt cantandæ duæ Missæ. S. R. C. 5. Julii 1598. *in Collen.*

529. Si Anniversarium anticipetur, & postponatur per aliquot dies, potest dici Missa, ut in anniversario. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.* Vide n. 20. & alios ibi notatos.

530. Occurrente Festo S. Marci infra Oct. Paschatis, in Missa Rogationum non est dicendum *Credo.* S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.* Vide n. 18. & alios ibi notatos.

531. Deficiente Subdiacono pro Missa solemni data necessitate, potest permitti per Superiores, ut substituatur constitutus in Minoribus Ordinibus ad cantandam Epistolam paratus absque Manipulo. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.*

532. Sacerdos Missam celebraturus transiens ante Altare, ubi fit Populi Communio, non debet permanere genuflexus, donec, & quousque terminetur Communio. S. R. C. 5. Julii 1698. *Collen.*

533. In Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata, quæ habet privilegium recitandi Officium novem Lectionum qualibet hebdomada non impedita, non potest cantari unica Missa Feriæ cum Commemoratione Officii currentis novem Lectionum, quando eo die occurrit Feria, quæ habet Missam propriam. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.*

534. Potest permitti, quod Hebdomadarius, aut alius Canonicus post Processionem in Festo alicujus Sancti, stans ad Altare majus, benedicat populum, habens tantum Superpelliceum, & Stolam, sicut in aliis Processionibus, in quibus circumferuntur aliquæ Reliquiæ cum Alba, Stola, & Pluviali. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Collen.*

535. In Feria VI. Parasceves thurificanda sunt Oblata; sed post thurificationem Oblatorum, non est iterum thurificandum Sacramentum, ob cujus tamen præsentiam non est omittenda thurificatio Crucis, sed Crux, & Altare thurificanda sunt eo prorsus modo, quo fit in aliis Missis, non omissis debitis genuflexionibus, transeundo ante SS. Sacramentum. S. R. C. 5. Julii 1698. *in Panormitana.* Vide n. 519.

536. In die Commemorationis omnium Defunctorum in Ecclesiis Cathedralibus, vel Collegiatis, ubi quotannis occurrit dies octava Dedicationis Ecclesiæ, Missæ privatæ dicendæ sunt de Requiem, & cantandæ sunt duæ Missæ Conventuales, una scilicet de die Octavæ post Tertiam, & altera de Requiem post Nonam, juxta Rubricas. Quando vero dies Octavæ incidit in Dom. omnes Missæ celebrandæ de die Octava & Commemor. omnium Fidelium Defunct. transferatur in diem sequentem. S. R. C. 27. Septembris 1698. *in una S. Germani Montis Cassini.* Vid. n. 488. 543. 683.

Per hæc Decreta non derogatur alteri numer. 631. ob speciale motivum, ibi indicatum.

7. In transeundo de una ad alteram partem Altaris in prima, secunda, & tertia Missa Nativitatis Domini, serventur Rubricæ Missalis, quæ nullam præscribunt genuflexionem ante Calicem esse faciendam. S. R. C. 2. Augusti 1698. *in Veneta.* Vide n. 487.

8. In Expositione SS. Sacramenti, cantatis, seu recitatis Versiculis, *Panem de Cælo, &c.* Sacerdos insurgens non debet reiterare genuflexionem antequam recitet Orationes. S. R. C. 2. Augusti 1698. *in una Urbis*, & 6. Septembris 1698. *in Ravennaten.*

9. Pyxis, in qua proprio velo coopertum defertur SS. Viaticum infirmis, debet etiam cooperiri extremitatibus veli oblongi humeralis. S. R. C. 21. Martii 1699. *in Borgomen.*

10. Dignitatibus, seu Canonicis in choro non debetur thurificatio triplici, sed duplici tantum ductu, non obstante quod ibi amissis distributionibus Persona habens dignitatem, vel Canonicatum incedat cum habitu Prothonotarii in choro. S. R. C. 21. Martii 1699. *in Cavallicen. Insulæ.* Vide n. 1. & alios ibi notatos.

11. Non possunt Canonici in celebratione Missæ uti Palmatoria, vulgo *Bugia.* S. R. C. 11. Julii 1699. *in Vicentina.*

12. Dignitates nunquam debent Canonicis celebrantibus inservire. S. R. C. 3. Octobris 1699. & 11. Junii 1701. *in Geruden.*

13. Occurrente duplici minori, seu translato in die Commemorationis Defunctorum, Officium faciendum est de Sancto, Missæ vero celebrandæ sunt de Requiem. S. R. C. 19. Junii 1700. *in Curien.*

Vide num. 488. 536. 631. 683. quæ quidem Decreta firma remanent, non obstante Decreto, quod datur infra sub n. 631. per quod ob particularem inspectionem insignis Reliquiæ illius Sancti, hujus Officium celebratur sub Ritu duplici, debet etiam dici *Credo* in Missa, quod redolet aliqualem solemnitatem, declaravit Sac. R. C. tale Festum esse transferendum, non vero celebrandum in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum.

14. In Festo translationis Patroni Principalis Cathedralis sub Ritu duplici majori, non potest in Missa dici Symbolum, nec in ipsa Ecclesia Cathedrali, neque per totam Diœcesim. S. R. C. 19. Junii 1700. *in Curien.*

15. In Festis SS. Martyrum, Confessorum, & Virginum, quæ celebrantur sub Ritu duplici majori, non est dicendum Symbolum in Missa, sed serventur Rubricæ generales Missalis Romani cap. XII. de Symbolo. S. R. C. 19. Junii 1700. *in Curien.*

16. In Ecclesiis Parochialibus Ruralibus, in quibus per Annum plerumque unus tantum Sacerdos celebrat, & sine cantu, potest dici Missa *de Requiem*, quando Anniversaria ex Testatorum dispositione, recurrente obitus die, incidunt in Festum duplex majus; Non idem tamen dicendum de diebus tertio, septimo, & trigesimo, sed servatur Decretum Generale editum 5. Augusti anno 1662. S. R. C. 19. Junii 1700. *in Curien.* Vide n. 422.

547. Ex privata devotione Parochianorum petentium sæpius per Annum Anniversaria pro Defunctis parentibus, fratribus, amicis, & aliis Defunctis, potest in Ruralibus Ecclesiis cantari Missa solemnis *de Requiem* in Festo duplici minori, altera Missa cantata de Festo, ubi adsunt plures, vel saltem duo Sacerdotes, dummodo sermo sit de die vere anniversaria a die obitus. S. R. C. 19. Junii 1700. *in Curien.* Vide n. 20. & alios ibi notatos.

548. Quadragesimæ, Adventus, & Vigiliarum temporibus, necnon in diebus Rogationum occurrente aliquo Festo duplici, vel semiduplici, non licet post Primam celebrare Missam prædictarum Feriarum, sed solvendæ sunt Rubricæ, quæ præscribunt post Nonam. S. R. C. 22. Januarii 1701. *in una Camaldulensium Montis Coronæ.*

549. In die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum non potest celebrari Missa solemnis *de Requiem* post Primam, sed servandæ sunt Rubricæ, quæ præscribunt post Nonam. S. R. C. 22. Jan. 1701. *in una Camaldul. Montis Coronæ.*

550. Benedictio publica sacrorum Cinerum facienda in Feria IV. post Dominic. Quinquagesimæ, non potest fieri post Tertiam, sed servandæ sunt Rubricæ, in quibus præscribitur post Nonam. S. R. C. 22. Januar. 1701. *in una Camaldulensium Montis Coronæ.*

551. Absque Pluviali non licet in die, & infra Octavam SS. Corporis Christi peragere Processionem cum SS. Sacramento, non potest tamen cogi, ut ejus expositio fiat cum Pluviali. S. R. C. 22. Januarii 1701. *in una Camaldulensium Montis Coronæ.*

552. In Sacrificio Missæ non est adhibenda Palla a parte superiori drappo serico cooperta. S. R. C. Jan. 1701. *in una Camaldul. Montis Coronæ.*

553. Sacerdotes in Missæ Sacrificio congruentius utuntur cingulo lineo, quam serico. S. R. C. 22. Januarii 1701. *in una Camaldulensium Montis Coronæ.*

554. Quando exponuuntur sacræ Reliquiæ, ultra lampadem, debent continuo super Altare ardere duo saltem lumina, alias non exponantur. S. R. C. 22. Januarii 1701. *in una Camaldulensium Montis Coronæ.*

555. Ante ostiolum Tabernaculi SS. Sacramenti, in quo depicta, vel insculpta est Imago Domini Nostri, non est retinendum vas florum, vel quid simile, sed potest collocari in humiliori, & decentiori loco. S. R. C. 22. Januarii 1701. *in una Camaldulensium Montis Coronæ.*

556. In Missa Conventuali dierum solemnium, quæ absque cantu, & Ministris celebratur, non est facienda thurificatio. S. R. C. 22. Januarii 1701. *in una Camaldulensium Montis Coronæ.*

557. Canonici Ecclesiæ Cathedralis interessentes Concionibus præsertim Quadragesimalibus, debent esse induti habitu Canonicali, dum sedent in propriis stallis. S. R. C. 31. Martii 1703. *in una Pomponii Stabitæ.*

558. Sacerdotes etiam Regulares diebus, quibus propria Officia recitant sub Ritu duplici, celebrantes in alienis Ecclesiis, quando peragitur Festum cum solemnitate, & concursu populi, debent celebrare Missas conformando se Ritui, & colori earumdem Ecclesiarum. In aliis vero diebus possunt, sed quando prohibentur Missæ Votivæ, vel Defunctorum, debent se uniformare, saltem quoad colorem. S. R. C. 11. Junii 1701. *in una Tertii Ordinis S. Francisci.*

559. Sacerd. exteri confluentes ad Ecclesias, etiam Regularium, & celebrantes de Sanctis etiam Ordinis, quando Festum celebratur cum solemnitate, & concursu populi, debent in Missis se uniformare cum Sacerdotibus illius Ecclesiæ etiam Regularibus quoad *Credo*, & numerum Orationum more duplicium; in aliis vero diebus possunt. S. R. C. 11. Junii 1701. *in una Tertii Ordinis S. Francisci.*

560. In Ecclesiis Regularium diebus Dominicis, quibus tam Regulares, quam exteri celebrant de Dom. possunt exteri uti coloribus Paramentorum, quibus utuntur Regulares, ratione alicujus Octavæ; & Regulares Celebrantes in alienis Ecclesiis uti coloribus juxta Ritum eorumdem, & tam exteri in Ecclesiis Regularium quam Regulares in alienis possunt apponere commemorationem Octavæ, ut supra occurrentis, servata Rubrica de duplici Oratione habenda in Dominicis infra Octavam. S. R. C. 11. Junii 1701. *in una Tertii Ordinis Sancti Francisci.*

561. Facultas celebrandi cum Missali Romano pro Cappellanis Monialium, intelligi debet pro omnibus, & singulis qui ex debito tenentur celebrare in Ecclesiis ipsarum Monialium, dummodo celebrent cum Missali Romano. S. R. C. 11. Februarii 1702. *in Tarvisina.* Vide n. 238. 634.

582. Prohibitio facta 9. Junii 1668. Sacerdotibus Sæcularibus, etiam Cappellanis, qui licet recitaverint Officium semiduplex, vel simplex, vel feriale, ne celebrent Missam de Requiem in Ecclesiis Regularium, in quibus recitatum sit Officium duplex de non præcepto, vel de aliquo Sancto eorumdem sui Ordinis, intelligi etiam debet pro Ecclesiis Monialium. S. R. C. 11. Februarii 1702. *in Tarvisina.* Vide n. 434. 558 & seqq.

563. In prima, & secunda Missa, quæ celebrantur in die Festo Nativitatis D. N. J. C. non debet fieri purificatio Calicis. S. R. C. 16. Septembris 1702. *in una Regni Portugalliæ.*

564. Sacerdotes non debent deferre manutergium super Calicem, tam eundo, quam redeundo ab Altari. Sac. Rituum C. 1. Septembris 1703. *in Pisauren.*

565. Benedictiones, & distributiones Candelarum, Cinerum, & Palmarum, non sunt de juribus mere Parochialibus. Sac. Rituum C. 10. Decembris 1703. in Decreto generali, approbante Clemente XI. 12. Januarii 1704. Vide num. 55.

566. Functiones omnes Hebdomadæ Sanctæ non sunt de juribus mere Parochialibus. S. R. C. 10. Decemb. 1703. in Decreto generali, approbante Clemente XI. prout supra. Vide n. 336.

567. Celebratio Missæ solemnis Feriæ V. in Cœna Domini non est de juribus Parochialibus, spectat ad Parochos. S. R. C. 10. Decemb. 1703. in Decreto generali &c. Vide n. 336.

568. Prima pulsatio Campanarum in Sabbato Sancto non est de juribus Parochialibus, prout jacet, sed spectat ad Ecclesiam digniorem ad formam Constitutionis Leonis X. S. R. C. 10. Decembris 1703. in Decreto generali, &c. Vide num. 76.

569. Expositio quadraginta Horarum, & benedictio, quæ fit super populo, non est de juribus mere Parochialibus. S. R. C. 10. Decemb. 1703. in Decreto generali, &c.

570. Expositio, quæ fit cum Reliquiis, vel sacris Imaginibus, benedictio, quæ cum eis fit super populo, non est de juribus Parochialibus; & quoad benedictiones cum Reliquiis & Imaginibus serventur Decreta. S. R. C. 10. Decembris 1703. in Decreto generali, &c.

571. In Oratoriis privatis Confraternitatum per Confratres statis horis, recitari possunt Horæ Canonicæ cum cantu, vel sine, absque licentia Parochi, nisi aliter Ordinarius statuat ex rationabili causa; & licita est in dictis Oratoriis privatis Celebratio Missæ, assentiente Ordinario Loci, & contradicente Parocho; Cappellani autem Confraternitatum possunt populo denunciare Festivitates, & Vigilias occurrentes in hebdomada, & absque licentia Parochi. Sacra Rituum Congreg. 10. Decembris 1703. in Decreto generali, &c.

572. Intra ambitum Ecclesiarum Confraternitatum fieri possunt Processiones juxta cujusvis Confraternitatis Institutum, absque interventu, & licentia Parochi. S. R. C. 10. Decembris 1703. in Decreto generali, &c.

573. Processiones juxta institutum Confraternitatum fieri non possunt extra ambitum earum Ecclesiarum, absque licentia illorum Parochorum, per quorum Territorium transeundum est, nisi adesset licentia Episcopi; & extra propriam Ecclesiam non possunt Cappellani dictarum Confraternitatum in iisdem Processionibus deferre Stolam. S. R. C. 10 Decembris 1703. in Decreto generali, &c.

574. Episcopo accedenti ad Ecclesias publicas Confraternitatum, quæ non sint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficiatum habeant, non est porrigendum Aspersorium a Parocho in cujus Territorio sunt sitæ Ecclesiæ, S. R. C. 10. De-

10. Decembris 1703. in Decreto generali, &c. Vide n. 61. & alios ibi notatos.

5. Non potest Parochus cessante alio speciali, ac legitimo titulo, & ex solo jure Parochialitatis compellere Ecclesiarum, & Confraternitatum Rectores, & Cappellanos invitos ad assistendum functionibus Ecclesiæ Parochialis. Sacra Rituum Congr. 10. Decembris 1703. in eodem Decreto generali, &c.

6. In Ecclesiis Confraternitatum, si non sint Parochiales, vel Regulares, non potest retineri SS. Eucharistiæ Sacramentum, sine speciali indulto Sedis Apostolicæ. Sacra Rituum Congregatio 10. Decembris 1703. in eodem Decreto generali, &c.

7. Præsupposita facultate retinendi SS. Eucharistiæ Sacramentum, non potest per annum publice exponi sine licentia Ordinarii. S. R. C. 10. Decembris 1703. approbante Clemente XI. 12. Januarii 1704. in Decreto generali, quod extat in Bullario particulari ejusdem Pontificis par. 2.

8. Episcopis, & his majoribus Prælatis, etiam Cardinalatus dignitate fulgentibus, neque sub prætextu privilegii clausi in corpore juris, neque alio quocumque titulo, ullo modo liceat extra Domum propriæ habitationis in Domibus laicis, etiam in propria Diœcesi, quod fortius intelligitur in aliena, etiamsi Diœcesani consensus adhiberetur, erigere Altare, ibique Sacrosanctum Missæ Sacrificium celebrare, seu celebrari facere. Sacra R. Cong. 15 Decembris 1703 approbante Clemente XI. in sua Constitutione, quæ extat in particulari Bullario par. 3. & quæ incipit: *Quoniam Sancta sancte, &c.* Vide n. 640.

9. In Oratoriis privatis, quæ per Sanctam Sedem concessa fuerint, non licet Regularibus cujusvis Ordinis, aut Instituti, seu Congregationis, etiam Societatis Jesu, aut etiam cujuscumque Ordinis Militaris, etiam Sancti Joannis Jerosolymitani, aut aliis quibuscumque Sacerdotibus, etiamsi essent Episcopi, celebrare in diebus Paschatis SS. Resurrectionis D. N. J. C. aliisque Anni Festis solemnioribus, ac diebus in indulto exceptis: in reliquis vero diebus, prædictis Regularibus, seu Sacerdotibus quibuscumque, etiam Episcopis, in præfatis Oratoriis celebrare non liceat, ubi etiam unica Missa, quæ in indulto conceditur, celebrata fuerit, super quo celebraturus tenetur diligenter inquirere, & de eo se optime informare: atque illa etiam in casibus permissis celebrari nequeat post Meridiem, & in omnibus hujusmodi casibus personæ quæcumque dictas Missas audientes, nullatenus Ecclesiæ præcepto satisfaciunt. Eadem S. R. C. dicta die 13. Decembris 1703. approbante eodem Clemente XI. ibidem.

80. Quo ad Altare portatile, licentiæ, seu privilegia concessa nonnullis Regularibus in capite *In his, de privilegiis,* & per aliquos Summos Pontifices, aliis Regularibus communicata utendi dicto Altari portatili, in eoque celebrandi absque Ordinariorum licentia in locis, in quibus degunt, omnino revocata sunt per Sacrum Concilium Tridentinum, & propterea iisdem Regularibus prohibetur, ne illis utantur, ac mandatur Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, ut contra quoscumque contravenientes, quamvis Regulares, procedant, etiam tamquam Sedis Apostolicæ delegati, ad pœnas præscriptas per idem Sacrum Concil. in Decreto sess. 22. c. unico, usque ad censuras latæ sententiæ, tributa etiam iisdem facultate per hoc Decretum ita procedendi, perinde ac si per Sanctam Sedem specialiter concessa fuisset. Eadem S. R. C. 15. Decemb. 1703 approbante, & mandante eodem Clemente XI. ibidem. Vide n. 684.

581. Prima Dignitas præcise tenetur supplere partes Episcopi impediti in celebrandis Missi solemnibus, & petagendis aliis solemnibus functionibus ad ipsum Episcopum spectantibus. S. R. C. 10. Januarii 1749. *in Cremonen.* Vide n. 611.

Idem antea declaraverat 11. Februarii 1702. S. R. C. in *Cerunden.* impedito, scilicet, aut nolente Episcopo celebrare, & alias functiones explere, spectare non ad Vicarium Generalem, aut ad Canonicum Hebdomadarium, sed ad primam Dignitatem, eaque impedita, gradatim ad alias ejus vice supplere.

582. Decedet, quod Sacra Corpora, & Reliquiæ SS. Martyrum, quorum Zelotypus est Christus, & specialiter Insignes, collocentur, & conserventur in Domibus privatis, & apud Laicos, cum sint custodiendæ, & adorandæ religiose in Ecclesiis; in Alma Urbe non conceduntur Corpora integra, nec Reliquiæ Insignes, nisi petentes deferant literas Ordinarii loci, a quo exponantur qualitas Ecclesiarum, in quibus debent collocari, & decenter custodiri; excipiuntur tamen ab hac prohibitione Magni principes, & conspicui Ecclesiæ Prælati. Et ne pietas aliorum Fidelium hisce omnino privetur sacris thesauris, eis conceduntur Reliquiæ minus insignes Clem. XI. 19. Februarii 1704. in ejus Bullario particulari.

583. Quando in Dominicis Septuagesimæ, Sexagesimæ, & Quinquagesimæ occurrit Festum Purificationis B. M. V. in Ecclesiis eidem sub alio titulo dicatis, scilicet Annunciationis, &c. Missa solemnis post Benedictionem Candelarum, & Processionem debet cantari de Dominica. S. R. C. 23. Augusti, & 13. Septembris 1704. *in Catanien.* & 15. Septembris 1736. *in Toletana.* Vide n. 691.

584. Cruces Altarium, seu Processionum, non sunt benedicendæ de præcepto; potest tamen simpl. Sacerdos eas benedicere privatim, & non sole ter. S. R. C. 12. Julii 1704. *in una Urbicitum*

585. Ubi adest consuetudo immemorabi rasceve, est Spinam D. N. J. C. præsertim ssionaliter capite aperto, sub Baldachino defer.

deferre. S. R. C. 12. Julii 1704. *in una Urbis & Orbis.* Vide n. 163. 230. 264. 482.

586. In Ecclesiis, ubi quotidie non cantatur Missa, si occurrat Festum Patroni, seu Titularis diebus, quibus non potest de eo fieri Officium, potest nihilominus (diebus non exceptis a Rubrica Missalis tit. 6. de translatione) cantari Missa de Patrono, seu Titulari, licet non cantetur altera Missa concordans cum Officio S. R. C. 23. Augusti 1704. *in una Ordinis Eremit. S. Augustini.*

587. Parochi, Cappellani Confraternitatum, Sacerdotes, aliique Ecclesiastici, qui Cotta induti interveniunt Processionibus funeralibus, deferant sicuti in aliis Processionibus, Birretum Sacerdotale: non vero Pileum, excepto tempore pluviæ, & noctis, prout disponit Rituale Romanum, Tit. de Processionibus, & ut sæpe resolvit S. R. C. quæ quidem pilei prohibitio non solum est pro Ecclesiastico Sæculari, sed etiam Regulari, licet sint Parochi Cotta induti. Clemens XI. 9. Decemb. 1704. *in ejus Bullario particulari part.* 2.

588. Quando Festum Purificationis B. M. V. non celebratur die 2. Februarii, sed transfertur ejus Officium post aliquam Dominicam, vel post Festum semiduplex, vel simplex, in Suffragiis debet dici ℣. *Ora pro nobis Sancta Dei Genetrix*, cum Oratione, *Concede nos famulos*, & in Missa secunda Oratio, *A cunctis*, tertia ad libitum, cum in fine Completorii diei secundæ Februarii ex Decreto S. R. C. 11. Januarii 1681. *in una Urbis* dicenda sit Antiphona, *Ave Regina Cœlorum*, S. R. C. 14. Februarii 1703. *in una Ordinis Cappuccinorum Galliæ.*

589. Si Festum S. Marci occurrit in die Paschatis, Processio cum Litaniis transfertur in Feriam tertiam sequentem, juxta Rubricam particularem Missalis, & si alicubi fit abstinentia, vel jejunatur, servanda est consuetudo a Regularibus. S. R. C. 14. Februarii 1705. *in una Cappuccinorum Galliæ.* Vide n. 18. & alios ibi notatos.

590. Dignior e Clero, a quo Celebrans in diebus Purificationis, Cinerum, & Palmarum recipit Candelam, Cineres, Palmam, debet accedere ad Altare sine Stola, & genuflexus sicut alii, recipere Candelam, Cineres, Palmam a Celebrante, & osculari manum Celebrantis porrigentis Candelam, Palmam, &c. S. R. C. 14. Februarii 1705. *in una Cappuccinorum Galliæ.*

Hoc decretum quoad secundam partem circa genuflexionem non loquitur de Canonicis, sed de aliis inferioribus in Ecclesiis non Collegiatis juxta dispositionem Missalis Romani; & ideo non derogat alteri n. 421.

591. Non est toleranda consuetudo quorumdam, contra id, quod præscribitur in Missali, exponunt inter Hostiam consecratam reservandam a Festione Cœna Domini, usque ad ipsius consum- Februam Feria VI. in Parasceve. S. R. C. 14. 705. *in una Cappuccinorum Galliæ.*

592. Antiphona B. M. V. in fine Officii debet omitti in Choro, quando immediate sequitur Missa, quæ in Ecclesiis non Cathedralibus, & non Collegiatis, sed in Minoribus etiam Regularium, licet non cantetur a Choro, sed coram Clero legatur tantum a Celebrante, habenda est tamquam Conventualis; & in Festis secundæ Classis debet omitti Commemoratio S. Simplicis eadem die occurrentis, ut præscribit in Rubrica Missalis Tit. 7. n. 1. S. R. C. 14. Februarii 1705. *in una Cappuccinorum Galliæ.*

593. Quando dies anniversaria Consecrationis Episcopi incidit in Dominicam primæ Classis, infra hebdomadam Majorem, in die Paschæ, Pentecostes, Nativitatis Domini, vel alio solemniori, non potest dici Missa de dicta Consecratione, sed in ipsa Missa de die, fieri debet Collecta pro Episcopo sub unica Conclusione, ut disponit Cæremoniale Episcoporum. S. R. C. 4. Aprilis 1705. *in Lycien.* Vide n. 19.

594. In Feria VI. post Octavam Ascensionis si occurrit Festum novem Lectionum, facienda est in Missa Commemoratio illius diei, nisi Festum fuerit ex solemnioribus, juxta Rubricas. S. R. C. 4. Aprilis 1705. *in Lycien.*

595. In Missa Votiva SS. Sacramenti tertia Oratio dicenda, est ea, quæ secundo loco erit dicenda ratione temporis occurrentis, non vero ea, quæ est assignata secundo loco infra Octavam ejusdem SS. Sacramenti. S. R. C. 4. April. 1705. *in Lycien.*

596. In Processionibus, & Funeralibus debetur præcedentia Parochis supra Mansionarios etiam Ecclesiæ Cathedralis, incedentes sine Canonicis & Capitulo: Mansionariis autem Ecclesiæ Collegiatæ incedentibus absque Capitulo, non est licitum deferre pelles super brachio in Processionibus funeralibus. S. R. C. 12. Septemb. 1705. *in Aretina.* Vide n. 14. & alios ibi notatos.

597. Parochi, Superiores Ecclesiarum, Sæcularium, & Regularium, Sacristæ, & alii, ad quos spectat, non permittere debent, quod Cadavera Ecclesiasticorum Sæcularium præsertim Sacerdotum, sicut etiam Diaconorum, & Subdiaconorum transferantur ex propriis domibus ad Ecclesias, vel in istis exponantur quocumque alio habitu, sive Confraternitatum, sive Religionum, sed cum sacris vestibus eorum Ordini convenientibus, juxta dispositionem Rituals Romani Tit. de Exequiis. Clemens XI. 9. Decemb. 1705. *in ejus Bullario particulari part.* 2.

598. Si accedat ad Regularium Ecclesias Episcopus Titularis Suffraganeus ad celebrandum Pontificaliter, non debent Regulares ei Baldachinum erigere, quod nec in Ecclesiis suis, nec in exemptis Diœcesibus, nec extra Diœcesim illi competit, quamvis accedat de licentia Ordinarii. S. R. C. 6. Martii 1706. *in Hildisimen.*

599. Missa ad postulandam gratiam bene moriendi, demandatur apponenda in Missali Romano post Mis-

Missam *pro Remissione peccatorum*: & in Rubricis Generalibus in *Tit. de Coloribus Paramentorum* sub colore violaceo, ac propterea in Gradualibus ad cantum Chori in eodem cantu, & tono, qui in antiquis habetur Feria IV. Dominicæ primæ, & Sabbato Dominicæ tertiæ in Quadragesima, & in Dominicis IV. VI. XVI. XX. & XXI. post Pentecosten. S. R. C. 20. Martii 1706. approbante Clem. XI. 27. ejusdem Mensis, & anni.

90. Dignitatibus, & Canonicis Ecclesiæ Cathedralis convenit distinctio, tam quo ad qualitatem Paramentorum, quam quo ad locum se parandi pro Missis privatis respectu Altaris tantum, aliorumque Sacerdotum eidem Ecclesiæ addictorum. S. R. C. 20. Martii 1706. *in Recineten. præeminentiarum.*

91. Sacræ Religioni Jerosolymitanæ conceditur, ut in Navibus Magnis occasione longæ navigationis in alto Mari contra Infideles (quibus Navibus rarissime terra attingitur, & sunt magni ponderis, ac firmæ structuræ, ut unaquæque sustineat quinquaginta ænea tormenta bellica) celebrari possit Missa, eo dumtaxat tempore quo Mare est tranquillum, & Cœlum est serenum, & cum assistentia alterius Sacerdotis, seu Diaconi; ita ut adesse non possit periculum effusionis Sanguinis in dicta celebratione. Clemens XI. in Diplomate *Exponi nobis*, editum die 22. Martii 1706. *in ejus particulari Bullario p. 1.*

92. Occurrente Vigilia Nativitatis S. Jo: Baptistæ die Festo SS. Corporis Christi, anticipato jejunio Vigiliæ prædictæ in diem 22. Junii ad formam Constitutionis 232. S. M. Urbani Papæ VIII. emanatæ 24. Septembris 1638. de eadem Vigilia nihil fit in Officio & Missa. S. R. C. 18. Septembris approbante Clemente XI. 2. Octobris 1706. Vide n. 281.

Habetur etiam in ejus Bullario particulari p. 2.

93. Feria III. Rogationum non dicitur secunda Oratio Dominicæ. S. R. C. 25. Septembris 1706. *in una Urbis, & Orbis.*

Decretum de non celebrandis Missis Votivis privatis, & de Requiem infra Octavam Nativitatis Domini hoc anno emanatum servetur. Vide infra sub n. 628.

94. Super Altare, in quo Sanctiss. Sacramentum expositum est, Crux de more collocari debet, cum Imagine Crucifixi apposita. S. R. C. 14. Maji 1707. *in una Senarum.* Vide n. 400.

95. Canonicus Sacerdos præcedere debet Canonicum Diaconum, seu Subdiaconum anteriorem habentem possessionem tam in Stallis, quam in omnibus aliis functionibus intra, & extra Ecclesiam, & Canonicus Diaconus, vel Subdiaconus anteriorem habens possessionem, promotus postea ad Sacerdotium præcedere debet Canonicum Sacerdotem Ordine Sacerdotali anteriorem. S. R. C. 27. Augusti 1707. *in Sutrina præcedentia.* Vide num. 14. & alios ibi notatos.

96. Non potest Missa Votiva de Spiritu Sancto vel alia celebrari etiam ab Episcopo pro eligenda Abbatissa in Festo duplici, vel Dominica. S. R. C. 28. Aprilis 1708. *in Bracharen. Dubiorum.* Vide n. 58. & alios ibi notatos.

97. In Vigilia Epiphaniæ non licet celebrare Missas privatas de Defunctis. S. R. C. die 16. Junii 1708. *in Parisien.* Vide n. 514. 635. 651.

98. Quando per annum fit apud privilegiatos Officium de Immaculata Conceptione, vel sub alio Titulo, vel de Sancta Maria in Sabbato, vel de SS. Sacramento, si dicatur aliqua Missa Votiva, non habens Præfationem propriam, Præfatio debet esse de Communi, vel de Tempore, si tunc specialis dicatur, non vero ea, quæ est conformis Officio, & servetur Rubrica Generalis Tit. 12. S. R. C. 16. Junii 1708. *in Parisien.* Vide n. 475.

99. In die S. Laurentii Titularis alicujus Ecclesiæ Cathedralis, vel Matricis nullius Diœcesis, non est recitandum Symbolum Apostolorum in aliis Ecclesiis ejusdem loci, sed tantum in Ecclesia propria. S. R. C. 23. Martii 1709. *in Perusina.*

100. Celebratio Missæ solemnis in diebus Nativitatis Domini, Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, & in die Festo SS. Corporis Christi, spectat privative ad primam Dignitatem, seu primum de Capitulo; eo autem absente vel impedito, non potest alium in sui locum ad libitum subrogare, sed hujusmodi celebratio fieri debet privative ab illo, qui immediate succedit, non vero ab Hebdomadario. S. R. C. 23. Martii 1709. *in Compsana.*

101. Celebratio Missarum in secundis Feriis Paschatis Resurrectionis, & Pentecostes, ac in die Festivitatis S. Stephani Prothomartyris, necnon in die Dominico infra Octavam SS. Corporis Christi, spectat ad secundum de Capitulo. S. R. C. 23. Martii 1709. *in Compsana.* Vide num. 58.

102. Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in Processione, quæ fit in Festo SS. Corporis Christi, deferri debet ab eo, qui Missam celebrat, & idem servandum in Processione, quæ fit in die Dominico infra ejus Octavam, non vero deferendum est a primo de Capitulo, qui non celebravit. S. R. C. 23. Martii 1709. *in Compsana.*

103. Occurrente commemoratione Sancti simplicis in Feria II. Quadragesimæ, quando dictum est Nocturnum defunctorum, non debet in Missa quarto loco dici Oratio: *Omnipotens sempiterne Deus, qui vivorum, &c.* pro Commemoratione Defunctorum, sed sufficit tertia Oratio *A cunctis.* Quod si dicatur quarta *Omnipotens, &c.* quinta erit ad libitum. S. R. C. 4. Maji 1709. *in Pistorien.*

104. Occurrente commemoratione Sancti simplicis in Feria II. post Domin. Passionis, quando dictum est Nocturnum Defunctorum, in Missa dicenda est secunda Oratio de simplici tantum. S. R. C. 4. Maji 1709. *in Pistorien.* Vide n. 375. 306. 700.

615. Episcopi debent uti vestibus violaceis in die Annunciationis B. M. V. quando occurrit in Quadragesima, excepta tota Hebdomada majori, & Feria VI. non vero eo die, ad quem prædictum Festum transfertur in Quadragesima. S. R. C. 8. Junii 1709. *in Bracharen.*

616. Cingulum, tertium indumentum Sacerdotale, potest esse coloris Paramentorum. S. R. C. 8. Junii 1709. *in Bracharen.* Vide n. 553.

617. Instrumentum bugiæ, de candela serviens Episcopo, non potest esse materia Ordinis Acolythorum loco candelabri, seu Ceroferarii. S. R. C. 8. Junii 1709. *in Bracharen.*

618. Quatuor dignitates, seu Canonici assistentes Episcopo ad absolutionem ad tumulum, debent necessario esse Sacerdotes. S. R. C. 8. Junii 1709. *in Bracharen.* Vide n. 6. & ibi notatos.

619. Commemoratio in Missa pro consecratione Episcopi, quando ratione Festi occurrentis dicitur Missa de Festo habente plures commemorationes, debent uniri cum oratione Missæ, & dici sub unica conclusione, juxta Rubricam Pontificalis Romani de consecratione electi in Episcopum, & Missalis Romani in fine post benedictiones. S. R. C. 8. Junii 1709. *in Brachar.* Vide n. 593.

620. Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares, etiam privilegiati, non possunt in Feria VI. Parasceves, occasione SS. Annunciationis in dicta Feria occurrentis celebrare in quavis Ecclesia, seu Oratorio aliquam Missam solemnem, vel privatam, nec facere Festum, vel parare, & ornare Ecclesias, aut Altaria, licet dicata B. V. etiam Annunciatæ, cum ob dolorosam Mortis Nostri Redemptoris recordationem tenendæ sint coopertæ sacræ Imagines, & Altaria spoliata, sed tantum debet fieri solita sacra functio, prout præscribit Missale Romanum, in Ecclesiis scilicet, in quibus Feria V. in Cœna Domini collocari solet Venerabile in aliquo Altari, vel alio decenti loco vulgato, *il Sepolcro*, & per hanc prohibitionem pro Feria VI. in Parasceve, non possunt in Feria V. in Cœna Domini, & Sabbato Sancto celebrari Missæ privatæ, sed solum Conventualis juxta Ritum Sanctæ Ecclesiæ, & iterata Decreta. S. R. C. Clemens XI. 15. Martii 1712. in ejus Bullario particulari part. 2. Constit. 17. n. 495. 501. 632.

621. Quando in Missa solemni ministratur Sacra Eucharistia Clericis, vel Laicis, reliqui de Clero in Choro debent stare. S. R. C. 9. Maji 1711. *in Catanien.*

622. Missæ pro Defunctis, sive de Requiem in Festis duplicibus contra præscriptum Rubricarum Missalis Romani, nullatenus celebrari debent. Quod si ex Benefactorum institutione Missæ hujusmodi celebrandæ incidunt in Festum duplex, tunc, ne dilatio Animabus suffragia expectantibus detrimento sit, in aliam diem non impeditam minime transferantur, sed dicantur de Festo currenti cum applicatione Sacrificii juxta mentem eorumdem Benefactorum. S. R. C. 5. Augusti 1662. approbante Alexandro VII. eadem die, & iterum ab eadem demandatum 15. Septembris 1714. annuente Clemente XII. 29. ejusdem.

623. Decretum de die 5. Augusti 1662. ab Alexandro VII. approbatum, de Missis Defunctorum non celebrandis in Festo duplici, sed dicendis de dicto Festo cum applicatione Sacrificii, a speciali Brevi, quod incipit: *Creditæ nobis*, iterum ab eodem fuit confirmatum, ac insuper statutum idem servari debere, quoad Missas in Altaribus Privilegiatis ex obligatione celebrandas, & Indulgentias per ejusmodi Privilegia concessas Animabus in Purgatorio existentibus suffragari perinde ac si celebratæ fuissent Missæ Defunctorum. Ac denique declaratum, Anniversaria, & Missas cantatas de Requiem relictas ex dispositione Testatorum quotannis in die ipsorum obitus, etiam in duplici majori contingentis, in prædicto Decreto die 5. Aug. 1662. edito minime comprehendi, prout antea. S. R. C. 22. Novemb. 1664. *in una Novariens.* declaravit die 22. Januarii 1667. Pontif. XII. ac denuo ab eadem S. R. C. demandatum 15. Sept. 1714. annuente Clemente XI. 29. ejusdem.

624. Clemens XI. S. R. C. Decreta de die 5. Augusti 1662. & 22. Novembris 1664. alio Brevi, cujus initium; *Cum fel. record.* confirmavit, & Alexandri VII. dispositionem de die 22. Jan. 1667. Quoad Missas in Altari privilegiato ex obligatione celebrandas, & indulgentias per hujusmodi privilegia concessas Animabus Purgatorii suffragari perinde ac si celebratæ fuissent Missæ de Requiem, extendit ad Altaria, non in perpetuum, sed ad septennium, seu aliud brevius, vel longius tempus, ac non in omnibus, sed aliquo, vel aliquibus tantum hebdomadæ diebus nunc, & in futurum quandocumque Privilegiata. Die 23. Sept. 1669. Pontif. III. Quod quidem ab eadem S. R. C. fuit confirmatum 15. Septembr. 1714. annuente Clemente XI. 29. ejusdem.

625. Declarationes Alexandri VII. 22. Januarii 1667. & Clement. IX. 23. Septembris 1669. circa Missas Defunctorum in Altari pro Animabus Purgatorii privilegiato non celebrandas, licet loquantur tantum de Festis duplicibus, tamen intelligenda sunt etiam de diebus Dominicis, & infra octavas Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, Corporis Christi, aliisque anni diebus, quibus, licet a Festo duplici non impediantur, adhuc tamen Missæ Defunctorum juxta Ritum Ecclesiæ celebrari nequeunt, quatenus nimirum Missæ, quas iisdem diebus celebrare licitum est, servata cæteroquin Privilegiorum forma ad Altaria privilegiata celebrarentur. S. R. C. 3. Aprilis 1688. ab Innocentio XI. Brevi, quod incipit: *Alias postquam* 4. Maji 1688. confirmatum, & denuo ab eadem demandatum 15. Septembris 1714. annuente Clemente XI. 29. ejusdem.

626. De-

26. Decretum a S. R. C. ann. 1630. editum, quo permittitur posse in Ecclesiis recitari Officia, & Missas celebrari de illis Sanctis quorum Corpora, vel Reliquiæ insignes in iisdem asservantur, intelligendum est de Sanctis dumtaxat in Martyrologio Romano descriptis, & dummodo constet de identitate Corporis eorumdem, vel insignis Reliquiæ, secus vero de Sanctis in eodem Martyrologio non descriptis; Quorum tamen Corporibus, & Reliquiis ab Ordinariis locorum approbatis debita Fidelium veneratio exhibenda est, sed absque Officio, & Missa, sub pœnis de non satisfaciendo præcepto recitandi Officium, aliisque in Constitutione S. Pii V. contentis. S. R. C. 11. Augusti 1681. approbante Innoc. XII. 19. Octobris ejusdem, & iterum ab eadem demandatum 15. Septemb. 1714. annuente Clemente XI. 29. ejusdem.

27. Ad augendam Fidelium venerationem erga Augustissimum Eucharistiæ Sacramentum, ejusque cultum in toto Terrarum orbe promovendum, prohibuit celebrari Missas Votivas, vel pro Defunctis infra Octavam Corporis Christi. S. R. C. 21. Julii 1670. & iterum ab eadem 15. Septembris 1714. demandatum, annuente Clemente XI. 29. ejusdem.

28. Infra Octavam Nativitatis Domini prohibentur Missæ Votivæ, vel pro Defunctis. In Missis vero solemnibus pro re gravi infra eamdem Octavam celebrandis dicenda est Præfatio juxta Rubricam generalem tit. 12. n. 4. S. R. C. 25. Sept. 1706. & denuo ab eadem 13. Sept. 1714. demandatum, annuente Clem. XI. 29. ejusdem.

29. Feria V. in Cœna Domini, cum Episcopus exit a Sacrorum Custodia ad Altare, non debent Canonici, qui eum parati associant, præcedere Presbyteros, Diaconos, & Subdiaconos paratos, qui eum comitantur, sed debent sequi. S. R. C. 8. Junii 1709. *in Bracharen.*

30. In Vigilia Omnium Sanctorum si occurrit dici Missa de Festo semiduplici, post Orationem Vigiliæ, tertia Oratio erit *A cunctis*, non vero de Spiritu Sancto. S. R. C. 21. Junii 1710. *in una ordinis Cappucinorum.*

31. Quando die 3. Novembris occurrit Festum duplex minus ratione insignis Reliquiæ (sicut accidit Oeniponti in Ecclesia PP. Societatis Jesu, in qua celebratur Festum S. Firmini Episcopi Meldensis ob insignes ejus Reliquias ibi asservatas) & cadit in Feria II. in qua transfertur aliquando Commemoratio omnium Fidelium Defunctorum, tunc dictum Festum transferendum est ad primam diem non impeditam, non vero celebratur dicta die tertia simul cum Commemoratione omnium Fidelium Defunctorum. Ita decrevit S. R. C. die 11. Julii 1716. *in una Oeniponti, seu Brixinen.*

Per hoc Decretum non derogatur Decretis datis sub n. 488. 636. 643. & 683. nam ob specialem inspectionem dictarum Reliquiarum insignium, congruum censuit S. C. transferendum esse tale Festum, ut de eodem possent celebrari omnes Missæ, in quibus dicitur etiam *Credo*, quod redolet specialem aliquam solemnitatem.

632. Si Festum Sanctissimæ Annunciationis inciderit in Feriam V. majoris hebdomadæ, præceptum audiendi Missam, & abstinendi a servilibus, non erit transferendum, sed omnino servandum in prædicta Feria V. prout in Camerinensi, & pro Ecclesiis Almæ Urbis mandatum fuit 20. Martii 1680. adeoque per Ordinarios locorum providendum, ut eo die pro civitatum, & pagorum qualitate, ac Christi Fidelium in iis degentium numero; plures Missæ privatæ ante celebrationem Missæ Conventualis, pro præcepti adimplemento, celebrandæ non desint; sed tamen propterea antiquus mos Communionis Cleri in Missa solemni ejus diei, quo Ecclesia SS. Eucharistiæ Sacramenti institutionem, & memoriam recolit; summa Religione hactenus observatus, nullo modo omittitur. S. R. C. 12. Septembris 1716. approbante Clemente XI. 27. ejusdem, in ejus Bullario particulari part. 3. Vide n. 387. 455. 501.

633. Quando Altare fuit consecratum ad modum Altaris fixi cum sacris Sigillis, & unctionibus inter stipitem, & Altare, si motus fuerit lapis superior, qui formet mensam Altaris, a suo stipite, tunc execratur Altare. Si vero fuit consecratum ad modum Altaris portatilis, non execratur in quavis remotione, sed tantum quando frangitur Sepulcrum Reliquiarum. S. R. C. 21. Junii 1710. *in una Ordinis Cappuccinorum.*

634. Confessario, & Cappellanis tantum quarumcumque Monialium servitio addictis licitum est Missas Sanctorum, de quibus ipsæ recitant Officium, celebrare, sed cum Missali Romano, & de Communi, non vero Missas proprias eorumdem Sanctorum variis Ordinibus concessas. S. R. C. 20. Novembris 1717. approbante Clem. XI. die 11. Decembris, *in Decreto generali* contento in ejus Bullario particulari parte 3. Vide n. 238. 561.

635. In Vigilia Epiphaniæ, Missæ Votivæ, & Defunctorum celebrari non possunt. S. R. C. 10. Decemb. 1718. *in Æsina.* Vide n. 514. 607. 651.

636. Episcopus celebrans Missam de Natali Domini in Pontificalibus, vel assistens cum Pluviali, vel Cappa, quæ eo die ob maximam solemnitatem numquam conveniret; ex quo sedens legit Evangelium, non debet genuflectere ad *Verbum caro factum est*, sed solum quando Diaconus illud cantat. S. R. C. 28. Septemb. 1708. *in Bracharen. Dubiorum.*

637. Episcopus, deputatus Administrator alterius Ecclesiæ, in functionibus Pontificalibus, non gaudet omnibus illis præeminentiis, & prærogativis, quibus fruuntur, & gaudent omnes alii Episcopi in propriis Diœcesib. S. R. C. 22. Aug. 1722. *in Sarsinaten.*

638. Episcopus, & Administrator amovibilis Ecclesiæ vacantis, dum cantat Missam, & Vesperas in Pon-

Pontificalibus non potest sedere super Cathedra Episcopali elevata quatuor gradibus, parata cum Baldachino, & postergali, nec uti potest Baculo Pastorali, sedere debent super Faldistorio prope Altare, sine ipso Baculo. S. R. C. 22. Augusti 1722. *in Sarsinaten.*

639. Episcopus deputatus Administrator amovibilis Ecclesiæ vacantis non potest concedere Indulgentiam quadraginta dierum sine speciali facultate Apostolica. S. R. C. 22. Augusti 1722. *in Sarcinaten.*

640. Episcopo deputato Administratori amovibili Ecclesiæ vacantis, dum assistit Missæ solemni ab alio cantatæ, non debent Canonici facere Circulos *ad Kyrie eleison*, *Gloria in excelsis*, *Credo*, *Sanctus*, & *Agnus Dei*, & tunc sedeat in primo Stallo Chori. S. R. C. 22. Augusti 1722. *in Sarsinaten.*

641. Pro Episcopo deputato Administratore Ecclesiæ vacantis fieri non debet Anniversarium suæ Consecrationis, cum Missa cantatur per Capitulum, & Clerum: ejusque nomen non debet in Canone memorari per Sacerdotes celebrantes. S. R. C. 22. Augusti 1722. *in Sarsinaten.* Vide n. 149.

642. Dum Episcopus deputatus Administrator Ecclesiæ vacantis Missam cantat in Pontificalibus, non debet poni super Altare septimum Candelabrum cum Candela accensa. S. R. C. 22. Augusti 1722. *in Sarsinaten.*

643. Dum Episcopus deputatur Administrator amovibilis Ecclesiæ vacantis, cantat Missam in Pontificalibus, non debent omnes Canonici Sacris Paramentis indui, sed tres tantum fungentes Officio Diaconi, Subdiaconi, & Presbyteri Assistentis. S. R. C. 22. Augusti 1622. *in Sarsinaten.*

644. Cum Episcopus Administrator Ecclesiæ vacantis, vadit ad Cathedralem, potest proprio arbitrio sumere Cappam Magnam, vel in Ædibus superioribus Episcopatus, vel in ingressu Ecclesiæ, vel Presbyterii. S. R. C. 22. Augusti 1722. *in Sarsinaten.*

645. Episcopum administratorem accedentem ad Cathedralem, decet, quod omnes Canonici excipiant in Ædibus Episcopalibus, non vero soli tres, aut quatuor ad portam Ecclesiæ. S. R. C. 22. Augusti 1722. *in Sarsinaten.*

646. Diebus Festis fieri debent publicæ orationes pro novi Episcopi electione ad formam Concilii Tridentini, & Cæremonialis Episcoporum, licet adsit Episcopus administrator. S. R. C. 22. Augusti 1722. *in Sarsinaten.*

647. Episcopi abusus omnes, qui in Ecclesiis, aut Sæcularibus, aut Regularibus contra præscriptum Cæremonialis Episcoporum, & Ritualis Romani, vel Rubricas Missalis, & Breviarii irrepserint, debent omnino removere, & si adversus ea, quæ in dicto Cæremoniali statuta sunt, consuetudinem etiam immemorabilem, allegari contingat, postquam recognoverint, aut eam non satis probari, aut etiam probatam suffragari, utpote irrationabilem, de jure non posse, executioni eorum, quæ in dicto Cæremoniali instituta sunt, diligenter incumbere debent, nec ulla suspensio, aut appellatio admittitur. Innocentius XIII. in Constitutione, quæ incipit *Apostolici Ministerii*, 13. Maji 1723. super Ecclesiastica Disciplina confirmata a Benedicto XIII. in alia Constitutione, quæ incipit: *In supremo*, 23. Septembris 1724. Vide n. 39. & 50.

648. Circa Missarum celebrationem in privatis Oratoriis, & usum Altaris gestatorii juxta Clementis XI. de die 15. Decembris 1703. opportunum Decretum, Episcopi debent operam dare ut omnia ibidem statuta, ubique serventur, idemque in suis respective Diœcesibus, ut facilius omnibus innotescat, publicari faciant, addita etiam prohibitione, ne in privatis Regularium cellis, sive cubiculis erigatur Altare pro se ad sacra ibidem facienda, & contra quoscumque contravenientes, censuris etiam Ecclesiasticis procedant, adhibita quoad Regulares auctoritate Sedis Apostolicæ in memorato Decreto ipsis delegata, remotaque quacumque in contrarium consuetudine etiàm immemorabili. Innocent. XIII. in Constitutione, quæ incipit *Apostolici Ministerii*, 13. Maji 1723. super Ecclesiastica Disciplina, confirmata a Benedicto XIII. in alia, quæ incipit: *In supremo*, 23. Septemb. 1724. ex Bullario Romano. Vide n. 579.

649. In Decreto a Clemente XI. 15. Decembris 1703. promulgato circa Missarum celebrationem in Oratoriis privatis, necnon circa usum Altaris gestatorii statuitur, non licere Episcopis extra domum propriæ habitationis in domibus Laicis erigere Altare; ibique Sacrosanctum Missæ Sacrificium celebrare, sive celebrari facere; declaratur quod hujusmodi prohibitio intelligenda non est de domibus etiam Laicis, in quibus dicti Episcopi forte occasione visitationis, vel itineris, hospitio excipiuntur, ut nec etiam quando Episcopi in casibus a jure permissis, vel de speciali Sedis Apostolicæ licentia absentes a domo propriæ ordinariæ habitationis, morantur idcirco faciunt in aliena domo per modum similis habitationis: in his enim casibus licita iis erit erectio Altaris, ad effectum prædictæ celebrationis, non secus, ac in domo propriæ ordinariæ habitationis. Innocentius XIII. 13. Maji 1723. in Constitutione, quæ incipit: *Apostolici Ministerii*, super Ecclesiastica Disciplina, quam confirmavit Benedictus XIII. 17. Septemb. 1724. in alia, quæ incipit: *in supremo*, 27. Septembris 1724. ex Bullario Romano. Vide n. 578.

650. In Litaniis Sanctorum pro diversitate functionum, & temporum assignatis, & in illis pro commendatione animarum, post nomen S. Joannis Baptistæ, statim adjungi debet S. Josephi, dicendo, *Sancte Joannes Baptista*, *Ora pro nobis*: *Sancte Joseph*, *Ora pro nobis*: *Omnes Sancti Patriarchæ*, *&c.* Benedictus XIII. 19. Decemb. 1726. *in Decreto Urbis*, *& Orbis.* Vide n. 179.

651. In

51. In Vigilia Epiphaniæ Domini non possunt celebrari Missæ privatæ *de Requiem*, & Votivæ S. R. C. 16. Septembris 1730. *in una Ordinis Hierosolymitani.* Vide num. 514. 506. & 635.

52. Canonici, & Beneficiati, dum occasione benedictionis Augustissimi Sacramenti singulis Dominicis post Completorium cantatur *Pange lingua*, non tenentur descendere a choro, sed flexis genibus canere ante Venerabile, & remanere possunt in eorum stallis Choralibus. S. R. C. 26. Augusti 1730. *in Avenionen.*

53. Cappellani Ecclesiæ Cathedralis, de Massa nuncupati, Episcopum Missam, aliaque Divina Officia Pontificaliter celebraturum ex Aula Episcopali ad Ecclesiam, & ab ea ad Aulam, ubi adest antiquum solitum comitari tenentur. Sac. R. C. 3. Martii 1731. *in Januen.*

54. Associatio a Cappellanis, juxta antiquum solitum, debetur Episcopo, quando ipse Cappa indutus, descendit ad Ecclesiam pro præstanda assistentia. Sac. Rit. Congr. 3. Martii 1731. *in Januen.*

55. Cappellani, ubi adest antiquum solitum, in Aula Episcopali, quando Episcopum excipiunt tam in recessu, quam in regressu, tenentur eidem Episcopo genuflectere. S. R. C. 3. Martii 1731. *in Januen.*

56. Cappellani, de Massa nuncupati, non tenentur Episcopo Pontificaliter celebraturo deferre Sacra Paramenta ad Cathedram Episcopalem, nisi deficientibus Acolythis, actualiter vero Celebranti debent tenere librum, & bugiam. Sac. R. C. 3. Martii 1731. *in Januen.*

57. Directio chori privative spectat ad Primicerios, quatenus intersunt choro. S. R. C. 24. Novembris 1731. *in Baren.*

58. Non possunt Primicerii, eisdem, vel eorum altero absentibus subrogare eorum loco simplicem Presbyterum, sed eorum vices supplere debent Canonici; eosque coadjuvare in canendis Antiphonis. S. R. C. 24. Nov. 1731. *in Baren.*

59. Primicerii quando sunt secundæ Dignitates debent assistere Episcopo in Ecclesia collegiata Diœcesis Pontificaliter celebranti. S. R. C. 24. Novembris 1731. *in Baren.* Vide n. 6. & n. ibi notatos.

60. Primicerii, seu secundæ Dignitates non debent assistere in officio Diaconi, & Subdiaconi Archipresbytero primæ Dignitati functiones solemniter peragenti. S. R. C. 24. Novemb. 1731. *in Baren.*

61. Aliqui ex Dignitatibus, seu Primiceriis, & Canonicis abesse possunt a choro audiendi causa Monialium, seu Sæcularium Confessiones, & dirigendi Confraternitates, vel ex alia causa pro diebus, quibus tenentur interesse choro. S. R. C. 24. Novembris 1731. *in Baren.*

62. Ad secundas Dignitates, non vero ad Canonicos spectat peragere functiones solemnes, prima Dignitate impedita, vel celebrare nolente. S. R. C. 24. Novembris 1731. *in Baren.*

663. Functiones solemniores Dignitatibus, seu Primiceriis peragentibus, tenentur Canonici illius assistere in munere Diaconi, & Subdiaconi. S. R. C. 24. Novembris 1731. *in Baren.* Vide n. 6. & alios ibi notatos.

664. Abbatibus Pontificaliter indutis, uti coabsolventibus juxta Decretum 12. Julii 1727. debetur præcedentia super Canonicos Cathedralis in Processionibus funerum. S. R. C. 24. Nov. 1731. *in Ragusina.* Vide n. 14. & ibi notatos.

665. Abbates Pontificalibus induti invitati pro assistentia in solemnibus Vesperis, Processione, & Missa debet sedere in loco decenti separatim a Canonicis in choro post Episcopos. S. R. C. 24. Novembris 1731. *in Ragusina.* Vide n. 6. & alios n. ibi notatos, necnon n. 14. & alios ibi notatos.

666. Abbatibus Pontificaliter indutis, & genua flectentibus in actu receptionis, & restitutionis Sacrarum Reliquiarum, quæ per eosdem in Processione deferuntur, debet permitti usus ejusdem Pulvini, quo in eodem actu utuntur tam Archiepiscopus, quam Episcopi Suffraganei. S. R. C. 24. Novembris 1731. *in Ragusina.*

667. Abbates Pontificaliter induti in Processionibus secum ducere possunt duos tantum Clericos, seu Monachos cotta indutos in utroque latere assistentes pro servitio, & usu Mitræ, & Baculi Pastoralis. S. R. C. 24. Novembris 1731. *in Ragusina.*

668. Licitum est Capitulo eligere pro functionibus Canonicalibus, & ejus servitio Magistrum Cæremoniarum distinctum ab altero Episcopi. S. R. C. 7. Julii 1734. *in Aquilana.*

669. Magister Cæremoniarum non potest suum munus exercere absque approbatione Episcopi. S. R. C. 7. Julii 1734. *in Aquilana.*

670. Magister Cæremoniarum in functionibus tantum Episcopalibus, uti valet veste violacea, ex dispositione Cæremonialis. S. R. C. 7. Julii 1734. *in Aquilana.*

671. Dignitates, & Canonici in eorum Missis privatis celebrandis, tam intra, quam extra Cathedralem ultra unum inservientem, qui Missæ respondeat, uti non possunt Magistro Cæremoniarum, cum vel sine veste violacea, vel alio Ministro Sacerdote, tam pro delatione Calicis ad Altare, & illius reportatione ad Sacristiam, quam pro sustinendo Missale, indicando Orationes, operiendo, & porrigendo Patenam cum Hostia, eumdemque postea cum velo instruendo, & cæteris actibus Missæ inserviendo ad instar Episcoporum; sed debent celebrare, ut quilibet alius simplex Sacerdos, omnes relatos Ritus a seipso explendo absque ope Ministri. S. R. C. 7. Julii 1734. *in Aquilana.*

672. Dignitates, & Canonici tenentur capitulariter in habitu Canonicali recipere Episcopum a suo cubiculo, & associare ad Ecclesiam Cathedralem, similique modo ad idem reducere, quando ipse vult Pontificaliter celebrare tam in solem-

lemnioribus a Pontificali Romano præscriptis, quam in aliis Festis ex consuetudine, vel devotione in Civitate introductis, vel occasione universalis Jubilæi, vel alia rationabili causa Episcopo benevisa. S. R. C. 7. Julii 1734. *in Aquilana.* Vide n. 6. 23. 94. 673.

673. Quando Episcopus ad Ecclesiam Cathedralem accedit cum Cappa, ut assistat Missæ cantatæ, Vesperis, vel Processioni, vel ut Concionem audiat, vel alia de causa, dignitates, & Canonici tenentur capitulariter in habitu Canonicali ipsum recipere a suo cubiculo; & associare ad eamdem, & similiter ad idem reducere, juxta Cæremoniale Episcoporum. S. R. C. 6. Julii 1734. *in Aquilana.* Vide num. 6. 672. & num. ibi notatos.

674. Licitum est Capitulo eligere Magistrum Cæremoniarum ab Episcopo confirmandum. S. R. C. 17. Julii 1734. *in Monopolitana.*

Pro hujus Decreti intelligentia animadvertendum est, quod in qualibet Cathedrali retineri debent duo Magistri Cæremoniarum, unus eligendus a Capitulo pro functionibus Capitularibus, & alter eligendus ab Episcopo pro functionibus Episcopalibus, uterque tamen approbandus est ab Episcopo, ut declaratum fuit per Congregationem particularem a Clemente XI. deputatam *in Casalen.* 16. Maji 1708. quæ quidem resolutio una cum aliis fuit ab eodem Pontifice confirmata per Breve 6. Junii 1708. Quæstio autem non versabatur circa primum, sed circa secundum ex dictis Magistris Cæremoniarum, cujus electio debet quidem fieri a Capitulo, sed confirmari ab Episcopo, juxta decisionem Congregationis particularis.

675. Episcopus justis de causis in Cæremoniali Episcoporum præscriptis confirmationem Magistri Cæremoniarum a Capitulo factam potest denegare, nec tenetur causas exprimere. S. R. C. 17. Julii 1734. *in Monopolitana.*

676. Magister Cæremoniarum non censeri debet electus privative etiam quoad omnes functiones Pontificales, & assistentias præstari solitas Episcopo tam intra, quam extra Ecclesiam Cathedralem. S. R. C. 17. Julii 1734. *in Monopolitana.*

677. Episcopo licitum est alium Magistrum Cæremoniarum eligere pro omnibus functionibus ab ipso peragendis, & aliis ipso præsente explendis, tam intra, quam extra Ecclesiam Cathedralem. S. R. C. 17. Julii 1734. *in Monopolitana.*

678. Magistro Cæremoniarum ab Episcopo electo omnes Capitulares tenentur obedire quoad ea, quæ divinum cultum concernunt sub pœna arbitrio Episcopo. S. R. C. 17. Julii 1734. *in Monopolitana.*

679. In Festo S. Marci, vel respective in Feriis Rogationum, si fiat de Officio duplici, vel semiduplici in locis, ubi tantum una Missa cantatur, pro majori populi commoditate, ut possit post Processionem vacare laboribus, convenientius est Processionem facere post Nonam, inde cantare Missam Rogat. S. R. C. 5. Maji 1736. *in Einsilden.* Vide n. 18. & alios ibi not.

680. In Festo B. M. V. de Monte Carmelo, dicenda est Missa a Sede Apostolica approbata, quæ incipit: *Gaudeamus omnes, &c.* juxta præceptum Benedicti XIII. & in Missali Romano impressa. S. R. C. 5. Maji 1736. *in Einsilden.*

681. Quando Festum S. Petri Martyris transfertur extra tempus Paschale, Evangelium erit: *Si quis venit ad me.* S. R. C. 5. Maji 1736. *in Einsilden.*

682. Ab Orationibus expungenda sunt cognomina, & patriæ Sanctorum. S. R. C. 23. Junii 1736. *in Einsilden.* Vide n. 196.

683. Annua Commemoratio omnium Defunctorum alicujus Ordinis, seu Communitatis non est transferenda, si in illa die occurrat Festum duplex minus, etiam translatum, sed fiet Officium de duplici cum sola Missa solemni post Tertiam; Officium vero Defunctorum recitandum erit post Laudes sub Ritu duplici, & omnes Missæ privatæ dicentur pro Defunctis in paramentis nigris. S. R. C. 5. Maji 1736. *in Einsilden.* Vide n. 488. 536. 543.

Per hæc Decreta derogatum non venit alteri n. 631, ob particulare motivum Insignis Reliquiæ ibi expositum.

684. Dum Missa cantatur coram SS. Sacramento in Altari exposito, debet fieri Commemoratio de eodem SS. Sacramento post omnes alias Commemorationes de præcepto, & in Missis solemnibus tantum Festorum primæ, & secundæ Classis est facienda sub unica conclusione. S. R. C. 23. Junii 1736. *in Burgen.*

685. Sequentia in Missa de SS. Nomine Jesu, est omittenda. S. R. C. 23. Junii 1736. *in Burgen.* & 16. Februarii 1737. *in Mechlinien.*

686. Dum præter Missam Conventualem cantatur Missa votiva ex fundatione, in hac Missa non debet fieri Commemoratio Festi, de quo cantatur Missa Conventualis. S. R. C. 23. Junii 1736. *in Burgen.*

687. Quando occurrit Vigilia, aut Feria Quatuor Temporum infra Octav. Conceptionis B. M. V. debet recitari Officium de die infra Octavam. Missæ autem sive una cantentur, sive legantur, sint de Feria Quatuor Temporum cum secunda Oratione de Octava, & tertia de Spiritu Sancto, quæ semper dicitur infra Octavas B. M. V. juxta Titul. 9. de Orationibus n. 7. & 9. nam Oratio, quæ ibi præscribitur dicenda secundo loco, ponitur tertio loco.

At si Feria Quatuor Temporum occurrat in die Octava Conceptionis, omnes Missæ privatæ dicantur de Octava, cum commemoratione Feriæ. Missa autem solemnis, quæ dicitur post Tertiam, erit de ipsa Octava sine commemoratione Feriæ, cum de ea cantari debeat alia Missa post Nonam sine comm. Conceptionis. Dicendæ autem sunt Orationes assignatæ in ipsa Feria, nempe *Deus, qui de B. M. V. utero,* & tertia

Ec-

Ecclesiæ, vel *pro Papa*, cum Præfatione communi. Idem servandum est in Missa, & Officio alicujus Sancti, ex speciali privilegio aliquibus in locis in Quadragesima Octavam habente, in qua Missæ omnes dici debent de Feria cum commemoratione Octavæ, & tertia Oratione *Concede*, non vero *A cunctis*.

Tempore autem Passionis, quando contingat fieri Officium de infra Octavam, unica pariter cantari debet Missa de Feria cum commemoratione diei infra Octavam, & Præfatione de Octava, si habetur propria, ut dictum est de Octava Conceptionis. S. R. C. 23 Junii 1736. *in Einsilden.* Vide quæ dicta sunt in nostris Observationibus p. 1. tit. 3. n. 5.

688. In Missa Feriali, quæ substituitur Missæ de Octava, est genuflectendum in Choro. S. R. C. 23. Junii 1736. *in Einsilden.* Vide quæ dicta sunt in Novis Observat. part. 1. tit. 3. n. 5.

689. In Missa Votiva, quæ celebrari aliquando potest infra Octavam, in Adventu, Quadragesima, Quatuor Temporibus, Vigiliis, & secunda Rogationum; prima Oratio erit de Missa, secunda de Octava, tertia de Feria, & non recitatur Evangelium Feriæ, sed initium S. Joannis: *In principio etc.* S. R. C. 23. Junii 1736. *in Einsilden.*

690. In secundo triduo majoris Hebdomadæ non possunt celebrari exequiæ Defunctorum, & Officium, & Preces recitentur privatim. S. R. C. 11. Augusti 1736. *in Placentina.*

691. Si festum Purificationis B. M. V. venerit in Dominica Septuagesimæ, vel Sexagesimæ, in Ecclesiis dicatis sub Titulo Annunciationis, vel Assumptionis debet cantari Missa Dominicæ tantum, nec facienda est commemoratio Purificationis B. M. V. S. R. C. 15. Septembris 1736. *in Toletana.*

692. In Processione Feriæ VI. in Parasceve, Episcopo totum Officium, & sacram functionem in Pontificalibus non peragente non sunt a gestantibus hastas Baldachini adhibenda Pluvialia, sed solum Cottæ S. R. C. 15. Septembris 1736. *in Toletana.*

693. In adoratione Crucis Feriæ VI. in Parasceve debent Celebrans, & Ministri deponere etiam Manipula. S. R. C. 15. Septembris 1736. *in Toletana.*

In extendendo hoc Decreto irrepsit forsan aliquis error scriptoris, ut aliquando evenit, quia ex Rubricis Missalis potius deducitur, non deponendum Manipulum in dicta circumstantia; unde opus est, ut hoc diligentius examinetur.

694. Translato Festo semiduplici ad Vigiliam alicujus Apostoli, in Missa Festi tertia Oratio debet esse *A cunctis.* S. R. C. 15. Septembris 1736. *in Toletana.*

695. Si secunda Oratio est de Spiritus Sancto, aut de eo fit mentio, tertia, sive ultima non debet concludi *ejusdem Spiritus Sancti Deus, etc.* S. R. C. 15. Septembris 1736. *in Toletana.*

696. In Communione Monialium habentium fenestellam in parte Evangelii, Sacerdos debet descendere, & reverti per gradus anteriores, & non laterales Altaris. S. R. C. 15. Septembris 1737. *in Toletana.*

697. Post expositionem Reliquiæ SS. Crucis, vel post ejus delationem in Processione, benedicendus est populus cum ipsa. S. R. C. 15. Sept. 1736. *in Brix.*

698. Reliquia SS. Crucis non est incensanda a Celebrante genuflexo. S. R. C. 15. Sept. 1736 *in Brix.*

699. Non est genuflectendum a Capitulo, & Clero processionaliter transeuntibus ante Altare, in quo recondita est Reliquia SS. Crucis. S. R. C. 15 Septemb. 1736 *in Brixien.*

700. In Missis Ferialibus a Dominica Passionis usque ad Feriam V. in Cœna Domini, & infra Octav. Paschatis, & Pentecostes, juxta alias resolutiones 22. Novemb. 1659. *in una Rubr.* 13. Sept. 1692. *in Cæsaraugustana*, & 4. Maji 1709. *in Pistorien.* occurrente Festo simplici, non est dicenda tertia Oratio *Eccl.* vel *pro Papa* S. R. C. 15. Sept. 1736. *in una Rubr.* Vide n. 375. 506. 614.

701. Cum S. R. C. sub die 29. Decembris anni 1570. annuente san. mem. Clemente X. demandaverit in expressione Nominum Beatorum, qui canonizandi sunt, servandum esse Ordinem Hierarchiæ Ecclesiasticæ, nempe antecedere debere, prime illos status Clericalis; secundo illos status Regularis; & tertio inter plures ejusdem Ordinis attendendum esse tempus mortis; prout clarius subinde declaravit alio simili Decreto die 24. Januarii subsequentis anni 1671. ab eodem Pontifice similiter approbato; Cumque occasione proximæ futuræ Canonizationis dubitatum fuerit de ordine servando in exprimendis Nominibus B. Vincentii a Paulo Sacerdotis Fundatoris Congregationis Missionis, & Societatis Puellarum de Charitate; & B. Joannis Francisci Regis Sacerdotibus Professis Societatis Jesu; Congregatio Particularis Sacrorum Rituum a Sanctissimo Domino Nostro deputata hoc suo Decreto, statuit, & mandat, servari memorata Decreta, cum hac tamen declaratione, quod si inter plures ejusdem status, & Ordinis reperiatur unus, qui sit Fundator alicujus Religionis, Congr., Societatis, aut alterius hujusmodi instituti, sive Clericalis, sive Regularis a S. Sede approbati, præferantur aliis, qui hanc qualitatem Fundatoris non habent, licet ante in Domino obdormierint, ideoque in casu, de quo agitur, primo loco nominetur Vincentius a Paulo, secundo Joannes Franciscus Regis: sic Sanctiss. &c. Die 10. Aprilis 1737.

Factaque per me Fidei Promotorem de prædictis SS. Domino Nostro CLEMENTI XII. relatione, Sanctitas Sua Decretum istud prædictæ Sacræ Congregationis Particularis confirmavit, & approbavit, & in posterum servari mandavit.

Die 17. ejusdem mensis Aprilis 1737.

Ludovicus de Valentibus S. Fidei Promotor.

APPENDIX ALIORUM DECRETORUM,

Quæ solum post confectam, & coordinatam superiorem Seriem quoad maximam sui partem reperta fuerunt, & collata cum suis Originalibus descriptis in Regestis Sacræ Rituum Congregationis.

---

702. Canonicus Prothonotarius potest uti subtana violacea in Choro, & in Ecclesia dum Divinis assistit, dummodo in cæteris habitum proprium Canonicis convenientem deferat. S. R. C. 14. Januarii 1612. *in Panormitana.*

703. Coadjutor Canonici justa de causa immunis, & exempti a Choro, tenetur interesse, ut Canonicus lucretur distributiones. S. R. C. 20. Februarii 1627. *ad dubium de Coadjutore.*

704. Electus Ecclesiæ Archiepiscopalis non potest exercere Pontificalia in sua Ecclesia ante receptionem Pallii. S. R. C. 28. Augusti 1627. *in Ulyssiponen.*

705. Prothonotarii Titulares præcedere debent Canonicos Cathedralis Collegialiter non incedentes. Sacra Rituum Congreg. 12. Julii 1628. *in una Urbis.*

706. Præcedentia semper danda est supra Dignitates, & Canonicos Vicario Generali tam præsente, quam absente Episcopo, prout declaravit S. R. C. 23. Martii 1602. *in Lauretana, & Nolana.* S. R. C. 7. Augusti 1628. *ad dubium de Vicario Generali.*

707. Episcopus potest cogere Sacerdotes Sæculares, ut audiant Confessiones Sacramentales cum Superpelliceo, & Stola, & Regulares cum Stola tantum. S. R. C. 28. Augusti 1628. *in Casertana.*

708. Quando adest obligatio, & onus faciendi diversa Anniversaria statis diebus, in quibus occurrunt Festa duplicia, sive semiduplicia, necnon etiam tempus Quadragesimale, & Quatuor Tempora, Vigiliæ, & similia, Missa Conventualis nullo pacto est omittenda, sed utraque Missa est cantanda, altera de die, altera de Requiem, etiamsi occurrat Festum duplex, dummodo non sit festivum de præcepto, ad hoc ut Testatorum voluntates adimpleantur, & licite eleemosyna lucrari possit, ut declaravit 1. Septembris 1607. *in Pampillon.* S. R. C. 29. Novembris 1628. *in Januen.* Vide in Indice n. 20. & alios ibi notatos.

709. Sacerdos etiamsi sit Dignitas, vel Canonicus, absente, vel impedito Episcopo, distribuens Palmas juxta Decretum 18. Julii 1626. stare debet capite detecto. S. R. C. 31. Martii 1629. *in Pientina.*

720. Non valentes satisfacere Anniversariis Defunctorum in diebus Ferialibus, possunt ipsa adimplere in Festis duplicibus, non tamen de præcepto. Sacra Rituum Congregatio 3. Martii 1619. *in Papien.* Vide in Indice num. 20. & 707.

711. In Altari, sub quo sunt sepulta cadavera Defunctorum, non potest celebrari. S. R. C. 11. Junii 1620. *in una Turritana.*

712. Coadjutores, quando Coadjuti sunt præsentes in Choro, vel Processionibus, non possunt in habitu Canonicali intervenire. S. R. C. 24. Maji 1636. *in una Civitatis Castelli.*

713. Benedictio cum SS. Sacramento danda est in fine Hymni *Pange lingua*, non vero ad ℣. *Sit et benedictio.* S. R. C. 5. Febr. 1639. *in Sabinen.*

714. Cappellani Societatum non possunt prohiberi a Parocho celebrare Missam ante Missam Parochialem. S. R. C. 11. Novembris 1641. *in Narnien.* Vide n. 420.

715. Feria V. in Cœna Domini Episcopus debet per seipsum ministrare Eucharistiam Canonicis, & Clericis, numquam vero debet illam ministrare Diaconus, vel unus ex Assistentibus. S. R. C. 8. Augusti 1643. *in Majorana.*

716. Canonici Presbyteri non debent habere præcedentiam super Archidiaconum, etiam si ipse in Diaconali tantum Ordine sit constitutus. S. R. C. 26. Septembris 1643. *in Ariminen.* Vide in Indice n. 214.

717. Tam Sæculares, quam Regulares cujuscumque Instituti, etiam Societatis Jesu, non possunt excedere limites verbales Indultorum Sedis Apostolicæ super Beatificationibus, præsertim in celebratione Missarum, & Officiis cum Octavis, nisi hoc expresse Sedes Apostolica eis indulserit. S. R. C. 5. Octobris 1652. approbante Innocentio V. 16. Decembris ejusdem anni.

718. Regulares etiam Societatis Jesu in Missis solemnibus adhibere debent Diaconum, & Subdiaconum, & in Vesperis Sacerdotem Pluviali indutum, ac in reliquis omnibus tenentur exacte observare Rituale, Cæremoniale, & Rubricas Missalis Romani. S. R. C. 5. Octobris 1652. confirmante Innocentio X. 16. Decembris ejusdem anni.

719. In novem diebus ante Nativitatem Domini, ubi adest antiquissima consuetudo, vel concursus, potest decantari una Missa Votiva solemnis B. M. V. quamvis in ipsis occurrat Festum S. Thomæ Apostoli, & Dominica tertia, vel quarta Adventus; non omissa tamen Conventuali, statuta hora decantanda. S. R. C. 28. Septembris 1658. *in Agren.*

720. Jus

20. Jus deferendi SS. Sacramentum, & Reliquias in Processionibus spectat ad Hebdomadarium Missarum solemnium peractarum post Processionem, vel ad illum, qui immediate ante Processionem eadem peregerit privative quoad reliquos, etiam Dignitates, & Seniores Canonicos, tam absente, quam nolente Episcopo prædicta munia subire. S. R. C. 26. Januarii 1658. *in Cajetana.*

21. Prima Dignitas Officium Presbyteri assistentis, Episcopo Divina Pontificaliter peragente, faciens, tenetur sustentare librum, quando solum Episcopus cantat, non vero quando legit, quod spectat ad Cappellanum. S. R. C. 15. Martii 1658. *in Ragusina.*

22. Patenæ suppositio per Sacerdotem Cotta indutum in Communione Generali, quæ per Dignitates agitur, licita est. S. R. C. 3. Septembris 1661. *in Andrein.*

23. Canonicus Pœnitentiarius Ecclesiæ Cathedralis non potest cogi ad inserviendum Missis cantatis pro Diacono, & Subdiacono, constitutione, seu consuetudine in contrarium non obstante. Sacra Rit. Cong. 21. Januarii 1673. *in Veliterna.*

24. Celebrans in Missa solemni procedere debet ad præparatam sedem aperto capite, & ita regredi ad Altare, quando sedere debet dum cantatur Hymnus Angelicus, & Symbolum Apostolorum, sed ad illa verba, quæ cantantur in Choro, ad quæ fieri debet inclinatio, tenetur se inclinare nudo capite, non obstante contraria consuetudine. S. R. C. 21. Martii 1676. *in Collen.*

25. In benedicendo populum cum SS. Sacramento, iste modus approbatur, nimirum cum Sacerdos stat ante populum; Ostensorium ante pectus tenet, tum elavat illud decenti mora, non supra caput, sed tantum usque ad oculos, & eodem modo illud demittit infra pectus, mox iterum secta linea illud tollit usque ad pectus, & exinde ad sinistrum humerum ducit, & reducit ad dexterum, & versus ante pectus reducit, ibique aliquantulum sistit, quasi peracta ad omnes Mundi partes Cruce, & Sacramentum etiam venerandum omnibus præbet, tunc gyrum perficiens collocat Ostensorium super Altare. Servari etiam potest alius modus descriptus in Cæremon. Episcop. lib. 2. cas. 33. ubi requiritur tantummodo, ut cum eodem Sacramento Celebrans producat signum Crucis. Sac. R. C. 21. Martii 1676. *in Collen.*

26. Potest Episcopus concedere, etiam contradicente Parocho, licentiam Regularibus in die festivitatis alicujus Sancti, præcipue Fundatoris, faciendi processionem cum Reliquia ejusdem Sancti, & cum Confraternitatibus erectis intus Conventum, & extra Claustra dicti Conventus, & intra limites Parochiæ dictorum Regularium S. R. C. 23. Junii 1676. *in Nuscana.*

27. Si urgente causa celebranda est Missa Votiva infra Octavam, quæ habeat Præfationem propriam, ac Communicantes; in Missa Votiva debet dici Præfatio conveniens, Communicantes vero de infra Octavam, quia est proprium de illo tempore. S. R. C. 16. Junii 1683. *in Granaten.*

728. Si Altare non haberet planitiem, sed multos gradus, vel si ipsam haberet nimis latam, debet in eo apponi pradella, quæ dividat Altare a planitie, ut Sacerdos incipiat Missam ante ipsam pradellam. S. R. C. 19. Junii 1683. *in Granaten.*

729. SS. Sacramento exposito Gubernator Civitatis, seu personam Regiam repræsentans, debet habere eamdem sedem, vel scamnum, quod habet reposito SS. Sacramento. S. R. C. 16. Junii 1683. *in Granaten.*

730. Patena ad Missam in extremitate, seu ora Patenæ congruentius est osculanda. S. R. C. 24. Junii 1683. *in Albiganen.*

731. Rubrica concedit usum Planetarum complicatarum ante pectus Diaconis, & Subdiaconis ministrantibus in Missa solemni, in Cathedralibus, & præcipuis Ecclesiis, in diebus jejuniorum cum limitatione, ut ibi; in minoribus vero Ecclesiis, Ministris prædictis dat tantum usum Albæ cum Manipulo Subdiacono, & cum Stola, ac Manipulo Diacono. S. R. C. 13. Jun. 1684. *in Angelopolitana.*

Ex quo sequitur, quod in Ecclesiis non insignibus Regularium, & Monialium, & in parvis Ecclesiis Sæcularibus, etiam Parochialibus, non conceditur usus Planetarum complicatarum. Vide n. 247.

732. Modus benedicendi alios, vel rem aliquam debet esse cum manu recta, & digitis simul junctis, & extensis. S. R. C. 24. Julii 1683. *in Albiganen.* Vide in Indice n. 406.

733. In Missis Votivis B. M. V. quæ recitantur in Sabbato, dicitur *Gloria in Excelsis Deo*, etiam si non fiat Officium de eadem. S. R. C. 30. Julii 1689. *in una Ordinis Capuccinorum.*

734. Licitum est Episcopo incedere cum Mitra, quando defert Reliquiam Ligni SS. Crucis in Processionibus. S. R. C. 14. Junii 1692. *in Materan.*

735. In expositione Sanctissimi Sacramenti, quæ fit ad instar Proscenii, quantitas luminum pietati facientis expositionem remittitur, & in Altari super candelabris ad minus sex candelæ accendi debent. Sac. Rit. C. 15. Martii 1698. *in Narnien.*

736. Si Episcopus Suffraganeus accedens ad Ecclesiam deferat Cappam, tenetur ipse sustentare sibi caudam involutam brachio sinistro, & duo Canonici debent ire usque ad ostium Ecclesiæ, dignior vero illorum porrigere ei tenetur Aspersorium, quo Suffraganeus se ipsum tantum aspergit, & pariter eum associant ad eumdem locum. S.R.C. 6. Sept. 1698. *in Veliterna.*

737. Si Episcopus Suffraganeus assistens concioni sedeat in Presbyterio, Concionatoris salutatio ei prius dirigi debet distincta ab illa Canoni-

corum, & Magistratus Sæcularis. S. R. C. 6. Septembris 1698. *in Veliterna.*

738. Si Episcopus Suffraganeus occasione functionum Episcopalium accedat cum Cappa, debet se parare in faldistorio, alias in sacrario, non potest tamen sibi deferri facere caudam vestis violaceæ una cum elevatione fimbriæ anterioris in plano pavimenti Ecclesiæ. S. R. C. 6. Septembris 1696. *in Veliterna.*

739. Non licet Clericis ministrantibus Thuribulum, seu Naviculam Canonicis celebrantibus coram Episcopo genu illis flectere, sicuti fit Episcopo. S. R. C. 4. Aprilis 1699. *in una Burgi Sancti Sepulcri.*

740. Lampas ardens omnino retinenda est ante Altare SS. Sacramenti, non vero supra valvas Ecclesiæ in Choro de diametro opposito ante prædictum Altare. S. R. C. 22. Augusti 1699. *in una Ordinis Capuccinorum.*

741. Episcopus Palmas benedicens, & Missæ assistens, non debet legere Epistolam, neque Evangelium *Cum appropinquasset*; vel *Altera autem die* post Passionem tam ex praxi Cappellæ Pontificiæ, quam ex præscripto Cæremonialis Episcoporum. S. R. C. 28. Aprilis 1708. *in Bracharen.*

742. Dum Episcopus distribuit Candelas, Cineres, Palmas, &c. Celebrans, & Ministri debent sedere capitibus coopertis. S. R. C. 28. Aprilis 1708. *in Bracharen.*

743. Episcopus Assistens Missæ in Dominica Palmarum paratus, vel cum Cappa, non debet sedere, neque genuflectere, sed stare discoopertus dum cantatur Passio, & in casu impotentiæ debet abstinere ab interventu saltem Missæ. S. R. C. 28. Aprilis 1708. *in Bracharen.*

744. Canonici, & Assistentes Episcopo parati, & illum ad Altare comitantes in Pontificalibus, ratione Paramentorum possunt procedere per Ecclesiam coopertis, non vero nudis capitibus. S. R. C. 28. Aprilis 1708. *in Bracharen.*

745. In Ecclesiis, ubi Titulus est Ecclesiæ, vel concursus populi ad celebrandum Festum, quod transferri debet diebus, in quibus juxta Rubricas Missalis *de Translatione Festorum*, possunt cantari duæ Missæ, una de die, alia de Festo. Sed in Ecclesiis, in quibus non est obligatio cantandi Missam quotidie, cantari potest Missa solemnis Votiva de Festo occurrente tantum. S. R. C. 17. Augusti 1709. *in Bergomen.*

746. In die Consecrationis, vel Tituli Ecclesiæ Parochialis, non Cathedralis, & per Octavas non potest celebrari Missa Dedicationis, seu Titularis sub eodem Ritu duplici, ac in Parochiali, etiam in Oratoriis eidem Ecclesiæ Parochiali subjectis, in quibus multi Sacerdotes celebrant: Sacra R. C. 17. Augusti 1709. *in Bergomen.*

747. Quando tertia Oratio in Missis est ad libitum, & ex jussu Summi Pontificis, vel Episcopi debet apponi aliqua specialis Oratio pro publica indigentia, videlicet contra Turcas, seu ad petendam serenitatem, aut pluviam, &c. hæc Oratio debet recitari tamquam ex præcepto, 4. loco, non omissa 3. loco illa, quæ est ad libitum, seu pro devotione Sacerdotis eligenda. S. R. C. 17. Aug. 1769. *in Berg.* Vide in Indice n. 476.

748. Canonico Episcopo Titulari, post delatam per Archidiaconum sive Presbyterum assistentem pacem Episcopo locali, non debet illa per eumdem Archidiaconum, sive Presbyterum ipsi deferri, sed illam recipere debet ab eodem Ministro parato, qui eam distribuit Choro, & postquam Episcopus localis ipsam dederit Canonicis Assistentibus in Throno. S. R. C. 10. Aprilis 1728. *in Asculana.*

749. Canonicus Episcopus Titularis in Missis, & Vesperis cantatis cum assistentia Episcopi localis tenetur discedere a Stallo una cum reliquis Canonicis pro faciendis consuetis circulis præscriptis a Cæremoniali Episcoporum. S. R. C. 10 Aprilis 1728. *in Asculana.*

750. Canonicus Episcopus Titularis, exercente Pontificalia Episcopo locali, cum existentia Capituli sacris vestibus parati, potest cum reliquis Canonicis in Stallo assistentibus deferre Pluviale, & de consensu Episcopi gestare Mitram lineam, sed illam per seipsum imponere, & removere debet a capite; & semper thurificandus est post Archidiaconum, seu Presbyterum assistentem, & Canonicos a latere Episcopi in Throno pariter assistentes. S. R. C. 10. Aprilis 1718. *in Asculana.*

751. Canonicus Episcopus Titularis debet se abstinere a celebratione Missæ cantatæ, & Vesperarum de Turno in propria hebdomada, sed subrogare tenetur alium; in solemnioribus vero Festis de licentia Episcopi debet uti Faldistorio, & indumentis Pontificalibus. S. R. C. 10. Aprilis 1728. *in Anagnina.*

752. Præpositus Cathedralis, absente Episcopo, non debet thurificari triplici ductu, neque præsente Vicario Generali. Ubi ob deficientiam Sedium fixarum Chori, Canonici sedent in scamnis, sive in functionibus sacris, sive in congressibus canonicalibus, præsente, vel absente Episcopo, debet sedere in illis primo loco, nec eidem apponenda est Sedes Cameralis. Sacra Rituum Congregatio 21. Aprilis 1736. *in Anagnina.*

753. In diebus solemnibus, sacrum faciente Præposito Cathedralis, non possunt exponi in gradibus Abaci pelvis, gutturnium, & manutergium in lance pro *Lavabo*, duobus mansionariis, vel Clericis cum Cotta ministrantibus, sed debet celebrare adinstar aliorum Canonicorum. S. R. C. 21. Aprilis 1736. *in Anagnina.*

754. In Processionibus Præposito Cathedralis debetur Candela majoris ponderis, & in distributione Palmarum distincta, & honorabilior Palma, quam cæteris de Capitulo. S. R. C. 21. Aprilis 1736. *in Anagnina.*

755. As-

755. Assistentibus in Choro Vicario Generali, & Præposito Cathedralis, præcedere debet Vicarius, non vero Præpositus; secus vero si Præpositus sit indutus sacris vestibus, aut si Vicarius sit Canonicus, & intersit in Choro habitu Canonicali. S. R. C. 21. Aprilis 1736. *in Anagnina.* Vide num. 14.

756. Præpositus Cathedralis, dum induitur vestibus Choralibus, tolerari non potest, ut ei inserviat unus ex Mansionariis; neque aliquis ex illis debet ei deferre Breviarium ad suum Stallum. Sacra Rituum Congreg. 21. Aprilis 1736. *in Anagnina.*

757. Præposito Cathedralis non debentur paramenta sacra, & nobiliora in loco distincto a cæteris Canonicis. S. R. C. 21. Apr. 1736. *in Anagnina.*

758. Præpositus Cathedralis tenetur per seipsum, quando non est legitime impeditus, servare hebdomadam in Choro, & canere Missas per turnum cum cæteris Canonicis. S. R. C. 21. Aprilis 1736. *in Anagnina.*

APPENDIX ALTERA DECRETORUM.

Quæ sive ante, sive post editam a Merato Seriem & Additionem, usque in præsens ab eadem Sacra Rituum Congregatione emanarunt.

759. Presbyter ritu græco ordinatus SS. D. Nostro licentiam petiit ingrediendi Religionem Capuccinorum, & celebrandi Missam ritu latino, & cum ex ejusdem Sanctissimi Dataria hujusmodi supplicatio ad Sacram Rituum Congregationem remissa fuerit; Sacra Rituum Congreg. censuit licentiam petitam celebrandi ritu latino posse concedi post ingressum Religionis, & emissionem professionis. Sacra Rituum Congreg. 16. Octobris 1604. *in Anconitana.*

760. Canonicus pœnitentiarius non potest cogi ad ministrandum pro Diacono & Subdiacono quacumque consuetudine in contrarium non obstante. Sacra Rituum Congreg. 22. Augusti 1620. *in Anagnina* & 21. *Jan.* 1673. *in Velitternen.*

761. Per comporre le differenze vertenti in questa Sacra Congregazione tra li Canonici, e Capitolo della Chiesa di Calleri per una parte, e li Beneficiati della medema Chiesa dall' altra, piacque alle Signorie Vostre Illustrissime di scrivere a quell' Arcivescovo, che saria stato bene di far osservare quanto disponeva il Ceremoniale Romano. Ma perchè tal lettera conteneva solo una semplice inclinazione della Sacra Congregazione, non ordine o precetto alcuno, perciò non fu mai messa in esecuzione: onde di nuovo supplicano i Canonici le Signorie vostre Illustrissime, che si degnino far decreto preciso sopra l' osservanza di detto Ceremoniale Romano, conforme la Costituzione di Clemente VIII. sopra l' approvazione, e conformazione di esso, che tutto ec.

Sacra Rituum Congreg. mandavit, & præcepit in Ecclesia Calaritana servari ad unguem Cæremoniale Episcoporum, die 30. Sept. 1628. *in eadem Calaritana Urbano VIII. annuente. Die* 30. *Junii* 1629. *in Const. quæ incipit.* Exponi nobis fecerunt.

762. Instante Patre Don Silvio Favilla de Nea-

poli Procuratore generali Congregationis Monachorum Montis Oliveti, nomine Abbatum ejusdem Congregationis, ut attenta antiquissima consuetudine solemniter cum baldachino & assistentibus in eorum Ecclesiis celebrandi, recederetur quoad eos a decretis alias hac de re editis in caussis Firmana 28. Januarii 1606. & in Neapolitana 18 Martii 1617. Sacra Rituum Congreg. sæpius audito eodem procuratore generali, & rationibus ab eo deductis mature consideratis, Illustrissimo & Reverendissimo D. Cardinali Cæsarino referente, censuit & declaravit, in hac parte recedendum esse a dictis Sacræ Congregationis decretis, & licere Abbatibus Olivetanis solemniter, in tribus tantum anni festivitatibus, celebrantibus uti baldachino, sine auro tamen & pompa: nec non assistentia unius Presbyteri, & duorum Diaconorum, ac aliorum sex ad summum Monachorum sacris indumentis coloris solemnitati convenientis paratorum, ultra Diaconum & Subdiaconum, qui in Missa cantaturi sunt Evangelium & Epistolam: atque ita, iidem Abbates nullo modo teneant sedem Abbatialem fixam & permanentem prope altare, ut sedes episcopalis retineri consuevit: sed eorum sedes retineatur in Ecclesia iis tantummodo diebus, quibus solemniter celebratur; & dicti sex Monachi, ut supra parati non in sedibus choralibus, sed super scabellis sedeant in situ congruo juxta Ecclesiarum convenientem situm tunc appositis, panno laneo coopertis: dictis S. Congreg. decretis in caussa Firmana & Neapolitana editis alias in suo robore permansuris. Eadem S. R. C. die 17. Mar. 1629. *in eadem Neapolitana Congreg. Montis Oliveti, approbante Urbano VIII. die* 5. *Apr. ejusdem anni Const.* Exponi Nobis.

763. Cum S. R. C. alias de anno 1606. sub die 18. Januarii ad instantiam Archiepiscopi Firmani prohibuerit Priori S. Catherinæ ordinis Canonicorum Regular. in eorum Eccl. usum baldachini

& aliquarum Cæremoniarum. Et de an. 1617. sub die 18. Martii idem decretum ad instantiam Cardinalis Carafæ Archiepiscopi Neapolitani extenderit ad omnes Priores & Abbates cujuscumque Ordinis, etiam Cassinen. R. P. D. Henricus Fortuna de Monte Leone Procurator generalis totius Congregationis Monachorum Cælestinorum Ordinis S. Benedicti, ægre ferens hujusmodi decreta tamquam præjudicialia antiquissimæ consuetudini solemniter celebrandi cum baldachino & assistentibus in eorum Ecclesiis; instetit audiri in eadem Sacra Congregatione super dicta antiquissima eorum consuetudine. Et commissa Illustrissimo & Reverendiss. Cardinali Antonio Barberino, coram quo, audito sæpius dicto Procuratore generali Cælestinorum, & rationibus ab eo deductis bene perpensis; eodem Illustrissimo ac Reverendissimo Antonio referente: S. R. C. re mature discussa, censuit in hac parte recedendum a suprascriptis decretis de anno 1606. & 1617. & declaravit licere Abbatibus Cælestinis in tribus tantum anni festivitatibus solemniter celebrantibus uti baldachino sine auro tamen & pompa, nec non assistentia unius Presbyteri, & duorum Diaconorum, ac aliorum sex ad summum Monachorum sacris vestibus coloris solemnitati respective convenientis indutorum, duorum nempe cum pluvialibus, duorum cum planetis, & aliorum duorum cum tunicellis, ultra Diaconum & Subdiaconum, qui in Missa cantaturi sunt Evangelium & Epistolam: dummodo iidem Abbates nullo modo teneant Sedem Abbatialem fixam & permanentem prope altare, ut sedes Episcopalis retineri solet, sedes retineatur in Ecclesia iis tantum diebus, quibus solemniter, ut supra, celebrari debet: Et dicti sex Monachi, ut supra parati, non in sedibus choralibus, sed super scabellis sedeant in situ congruo, juxta Ecclesiarum convenientem situm tunc appositis, panno laneo coopertis, firmis in reliquo remanentibus supra scriptis Sacræ Congregationis in Firmana, & Neapolitana Decretis editis. Eadem Sac. Rom. Congr. 30. Junii 1629. *in una supradicti ordinis Urbano VIII. approbante die* 27. *Sept. ejusdem anni, Constitutione, quæ incipit;* Exponi Nobis.

764. S. R. C. annuente SS. Domino nostro in electione Patronorum mandavit, infrascripta in posterum servari debere, declarans, quod aliter facta electio nulla sit ipso jure.

Primo, quod deligi possint ad Patronos ii solum, qui ab Ecclesia universali titulo Sanctorum coluntur, non autem Beatificati dumtaxat.

Secundo, quod de Patrono Civitatis electio fieri debeat per secreta suffragia a populo, mediante Concilio generali civitatis, vel loci, non autem ab officialibus solum: & quod accedere debeat assensus Episcopi & Cleri illius loci. Idemque servari debeat in Patrono Regni, qui pariter eligi debeat per secreta suffragia a populo singularum civitatum Provinciæ. Et quod Repræsentantibus Regnum, Civitatem, Provinciam, nulla competat facultas eligendi Patronos, nisi ad hoc habeant speciale mandatum, & ulterius conveniat consensus Episcopi & Cleri dictarum civitatum.

Tertio, quod caussæ electionis novorum Patronorum debeant in S. C. deduci, & ab ea examinari, ac demum caussa cognita ab eadem Cong. approbari & confirmari. S. R. C. 23. Martii 1630. *Urbano VIII. jubente & confirmante.*

765. Regulares in publicis processionibus non posse prohiberi a Clero sæculari, quod incedant sub propria Cruce, non obstante contraria consuetudine. S. R. C. 11. Aug. 1631. *in una Ord. Capuc. Terræ Modogni, Baren. Diœces. Urbano VIII. confirmante* 30. *ejusdem mensis, & anni, in sua constit. quæ incipit:* Exponi Nobis.

766. An liceat Curatis, salvis eorum juribus parochialibus, impedire, contra voluntatem heredum defunctorum, ne Regulares Curati ad funus corpora Defunctorum ad quasvis Ecclesias deferenda una cum Parochis & clericis processionaliter associent? Responsum fuit, Regulares in casu proposito non posse impediri. S. R. C. 23. Aprilis 1633. *in una Ord. Præd. S. Franc. S. Aug. et Discalc. Carm. Urbano VIII. annuente* 25. *Junii ejusd. anni in sua Const. quæ incipit:* Nuper pro parte delectorum.

767. Propositum fuit dubium pro parte Cathedralis Hispalensis, nempe de quo festo translato potius agendum sit, an de patrono civitatis, qui est S. Isidorus, an vero Titulari, qui est B. Virgo? Responsum fuit de digniori, nempe de B. M. Virg. S. R. C. 27. Aug. 1633. *in Hispalen.*

768. Articulo super matricitate prætensa, inter Ecclesias S. Georgii, & S. Petri Civitatis Modicæ. S. C. respondit S. Georgii esse matricem, eique competere præcedentiam. S. R. C. 24. Maji 1636. *in Syracus. Inn. XI. Confirmante in Concist. quæ incipit:* Alias emanarunt *die* 4. *Junii* 1689. *edita.*

769. Cum S. R. C. sub die 24. Maji 1636. ad relationem Em. & Rev. D. Card. Cæsarini declaraverit Ecclesiam S. Georgii Civitatis Modicæ Syracusanæ diœcesis esse Collegiatam insignem, & Matricem, eique uti tali deberi præcedentiam supra omnes alias Collegiatas ejusdem civitatis, institutum fuit pro bono pacis declarari quænam sint hujusmodi præeminentiæ, & S. R. C. censuit esse infrascriptas.

Primo, quod in solemnitate Corporis Christi processio incipere debeat ab ipsa Ecclesia Matrice, ad quam convenire debent Archipresbyter S. Petri cum suo clero, & omnes alii interesse debent enumerati in Cærem. Episcop. Lib. 2. cap. 33. & nullo modo per vias expectare.

Secundo, quod delatio SS. Sacramenti spectet ad Præpositum S. Georgii, & eo absente ad aliam Dignitatem ejusdem Matricis ordine successivo, dummodo illo die solemniter celebraverit.

Ter-

Tertio, quod omnes aliæ processiones publicæ, puta S. Marci Rogationum, pro pluvia petenda, serenitate impetranda, & similes, incipere debeant ab ipsa Matrice.

Quarto, quod in die Ascensionis Domini, processionibus S. Marci, nec non Rogationum tam intra, quam extra civitatem Præpositus S. Georgii, seu alia Dignitas, quæ succedit, deferendo stolam, officium faciat, benedicendo segetes, & similia.

Quinto, quod in omnibus actibus, in quibus intervenit clerus S. Georgii, & clerus S. Petri, Præpositus S. Georgii præcedentiam habeat, & votum supra Archipresbyterum, & Canonicos S. Petri.

Sexto, quod accedente clero S. Georgii ad Ecclesiam S. Petri pro exercenda publica functione, spectet præcedentia, & pertineat ad præpositum S. Georgii, & hoc caso præcedentiam deberi eidem clero S. Georgii; in functionibus autem privatis, puta ex devotione, vel simili, præcedentiam competere clero S. Petri in propria Ecclesia.

Septimo, quod in Sabbato sancto pulsatio campanarum spectet privative quoad omnes alios, & Matricem S. Georgii.

Octavo, quod Indulgentiæ, seu excommunicationes publicandæ nullibi publicari valeant, nisi prius publicatæ fuerint in Ecclesia S. Georgii.

Nono, quod fideles in die Paschatis recipientes SS. Eucharistiam in Ecclesia S. Georgii satisfaciant obligationi.

Decimo, quod quando aliquis Parochianus S. Petri eligit sepulturam in Ecclesia S. Georgii, Præpositus S. Georgii officium faciat super cadavere, etiam præsente Archipresbytero & clero S. Petri.

Undecimo, quod in assumptione cadaveris, quando intervenit Clerus S. Georgii, & S. Petri, semper præcedentia debeatur Præposito, & clero S. Georgii, etiamsi cadaver deferatur in Ecclesiam S. Petri, quo casu erit deferenda crux S. Georgii, sub cujus cruce omnes funus associantes incedere debeant, officium vero super cadavere spectet ad Curatum, vel Sacerdotem illius Ecclesiæ, in qua cadaver tumulari debet.

Duodecimo, quod Archipresbyter S. Petri nullo modo ministrare valeat Sacramenta suis Parochianis extra propriam Parochiam. S. R. C. 6. Sept. 1636. *in Syracusana Innoc. XI. confirmante* 4. *Jun.* 1689. *in sua Const. quæ incipit*: Alias emanarunt.

770. Fratribus Ordinis Eremitarum S. Augustini Discalceatorum de Congregatione Italiæ conceditur licentia erigendi propriam Crucem in publicis processionibus, dummodo digniorem locum omnibus aliis Regularibus, qui hactenus Crucem erexerunt, concedant. S. R. C. 1. Octob. 1636. *in una Ord. Erem. S. Aug. Urbano VIII. approbante Concist.* 225. *quæ incipit*, Cum sicut.

771. Præcedentiam & digniorem locum in processionibus tam publicis quam privatis, competere & deberi Augustinianis supra Franciscanos Recollectos & Discalceatos juxta dispositionem Bullæ Gregorii XIII. quæ incipit *Exposcit* sub die 15. Julii 1583. editam. Et hoc sive dicti Recollecti incedant conjunctim, sive divisim, & perpetuum silentium imposuit S. R. C. 20. Decem. 1636. *in una Civitatis Oriotenensis Urbano VIII. approbante die* 12. *Jan.* 1637. *ex Bulla quæ incipit*: Ex incumbenti.

772. Imagines S. Augustini, S. Nicolai de Tolentino, ac aliorum Beatorum ejusdem Ordinis impressæ, aut depictæ a Fratribus Discalceatis ejusdem Ordinis cum habitu, quo ipsi Discalceati utuntur, suspendendæ sunt & abolendæ; injungendumque dictis Fratribus Discalceatis, ne sub pœnis arbitrio hujus Sacræ Cong. infligendis, talia amplius audeant peragere, & omnino servari. S. R. C. 19. Decembr. 1637. *in una Ord. S. Aug. Urbano VIII. anno* 1638. *confirmante, in Const. quæ incipit*, Exponi nobis *die* 24. *Jan. edita.*

773. Sacerdos celebraturus Missam privatam, dum transit ante altare, in quo est expositum SS. Sacramentum, post factam adorationem flexis genibus, aperto capite, dum se erigit, caput cooperiat. S. R. C. 7. Sept. 1638. *approbante Clem. XI. Bened. XIII. & Clem. XII. in Brevi pro quadraginta horarum, quæ incipit*: Essendo state introdotte, n. 5.

774. Officium super cadaveribus in Ecclesiis Regularium spectat, & pertinet ad ipsos Regulares, non autem ad Curatos defunctorum: & ita imposterum servari mandavit, non obstante contraria consuetudine. S. R. C. 27. Novembris 1638. *in una Ord. Sancti Franc. de Observ.*

775. Electionem, & numerum Religiosum pro associandis cadaveribus ad libitum heredum defunctorum spectat, & pertinet: ita ubique servari debere censuit S. R. C. 14. Jan. 1640 *in una Ord. Frat. Mendic. approbante Alex. VII. in sua Const.* 93. *anno* 1660. *emanata.*

776. Episcopus quando reperitur in aliquo oppido suæ diœcesis ob visitationem, seu aliam ob caussam, potest licite recitare Officium Sanctorum, de quibus ex forma rubricarum, seu ex concessione Sac. Cong. eo quod sint Patroni, seu Titulares, in eisdem oppidis recitatur, & sic præcepto de recitando Officio satisfacit. Sacra Rituum Congr. 14. Mar. 1643. *in una Dubiorum.*

777. Regulares, etiam Societatis Jesu, in Missis solemnibus adhibere debent Diaconum & Subdiaconum; & in Vesperis Sacerdotem pluviali indutum, ac in reliquis omnibus tenentur exacte observare Rituale, Cærem., & Rubricas Missalis Romani. S. R. C. 5. Oct. 1652. *confirmante Innoc. X.* 16. *Decemb. ejusdem anni.*

778. Stante altercatione in terra Montecchii diœcesis Burgi S. Sepulcri super delatione simulachri S. Antonii de Padua in Processione, respectu ha-

bitus Capuccinorum, cum quo efficienda est: S. R. C. ad quem negotium deductum est, respondit: Habitum hujusmodi non esse vetitum in casu, de quo agitur, & ideo arbitrio Episcopi. Eadem S. R. C. 18. Julii 1654. *in una Ordinis Capuccinorum Montecchi Provinciæ Marghiæ 17. Junii* 1673. *in Benventana.*

779. Asserentibus Monachis Cassinensibus eorum Abbatibus licitum esse benedicere paramenta Ecclesiarum non subditarum ex Apostolico Indulto, S. R. C. mandavit exhiberi indultum authenticum ex archivio Apostolico desumptum, ac interim abstinere. Eadem. S. R. C. 12. Junii 1660. *confirmante Alexand. VII. die 20. Julii ejusdem anni* in decreto quod incipit: *Procurator generalis.* Vide n. 372.

780. In capella Palatii Episcopalis, absente Episcopo, vel sede vacante, potest Vicarius generalis Missam celebrare, & in diebus festis ipsam audientes adimplent præceptum Ecclesiæ S. R. C. 2. *Julii* 1661. *in Bituntina.*

781. Non posse celebrari Missas etiam pro animabus Purgatorii una hora post meridiem statutum fuit. S. R. C. 24. Novemb. 1661. *in Neapolitana.*

782. Laicos professos non deberi præsumere præcedentiam a Clericis suæ religionis eo quod hi sint professione posteriores, sed in omnibus & quibuscumque actibus tam publicis quam privatis sunt præferendi. S. R. C. 19. Aug. 1662. *in una ordinis Ministrantium infirmis Alex. VII. die 6. Decembris ejusdem anni confirmante in Constit. quæ incipit*: Alias emanavit.

783. Decretum de non exponenda imagine S. Antonii de Padua in habitu Capuccinorum, sed Conventualium, habet locum tantum in Sacrario & Ecclesia Metropolitana Neapolis & non ubique. S. R. C. 21. Julii 1668. *in una Ordinis Capuccinorum.*

784. Non debet cantari, nec celebrari Missa in Altari, ubi expositum est SS. Sacramentum, nisi sit pro eo reponendo: at si ex necessitate fieri opus esset, populus benedicendus est more consueto; & non cum SS. Sacramento. S. R. C. 13. Junii 1671. *in Angelopolitana.*

Decreta S. Rituum Congregationis de iis qua in caussis Beatificationum & Canonizationum Sanctorum servanda sunt approbantur.

785. Sanctissimus D. N. Innocentius XI. provide considerans, quod in tota Ecclesiæ gubernatione nihil majus, aut gravius sit, quam homines declarari pro Sanctis, eosque uti tales colendos, & venerandos decernere, & perpendens, quod licet fel. rec. Urbanus VIII. de consilio Congreg. SS. Inquisitionis nonnulla super hoc ediderit decreta, subindeque S. R. C. alias ordinationes fecerit secundum casuum contingentias a Summis Pontificibus approbatas; nihilominus experientia docuit quod adhuc nonnulla desiderantur pro meliori caussarum hujusmodi directione; idcirco jussit materiam diligenter discuti primum in Congregationibus particularibus, deinde vero in generalibus, prout factum fuit, & sub diebus 9. Julii & 6. Augusti 1678. emanarunt resolutiones sequentes, si eidem SS. placuerit, publicandæ.

§. I.

Primo. Animadvertens eadem S. Cong. quod necessarium sit ut processus auctoritate ordinaria fabricandi conficiantur cum maxima diligentia, censuit mandari Ordinariis locorum, ut ultra testes inductos a postulatoribus, teneantur ipsi quoque inquirere, ac examinare alios testes bene instructos super vita & moribus Servi Dei: & si aliquid repererint in contrarium, quod ipsis videatur relevans, supersedeant in ulteriori inquisitione, donec S. Cong. ab eis certiorata per litteras, mandet quid agendum sit.

Secundo. Hujusmodi diligentias servari vult etiam in processionibus auctoritate Ap. faciendis a Judicibus Delegatis, quibus per litteras particulares S. Cong. enixe commendari debeat: & idem faciat Promotor Fidei in literis scribendis Subpromotoribus.

Tertio. Et pro majori cautela præscribi debeat in literis remissorialibus, quod non solum Interrogatoria retineantur semper clara & sigillata cum sigillis eorumdem Judicum, non aperienda, nisi in actu examinis, claudenda in fine, sed ulterius depositiones ipsæ, antequam processus sit absolutus, in fine cujuslibet sessionis claudi, & signari debeant cum sigillis Judicum; nec possint aperiri, nisi in præsentia ipsorum in principio cujuslibet examinis, & sessionis; ac hujusmodi diligentiæ fieri debeant etiam in processibus fabricandis in Curia. Iidemque Judices, prout etiam Subpromotores, & Notarii tam in partibus, quam in Curia, ac Testes, & in Curia etiam Protonotarius, debeat ante inchoationem processuum præstare juramentum de servando secreto, servandum religiose sub pœna excommunicationis ipso facto in casu contraventionis incurrendæ juxta formulam ejusdem juramenti imprimendam in fine decretorum, & pro omnimoda observantia transmittendam Judicibus Deleg. in ipsis liter. remissor., & Subpromotoribus in liter. Promotoris.

Quarto. Considerans quoque S. C. quod principale fundamentum in caussis Beatificationum, & Canonizationum constitui debet in fideli interpretatione processuum extero idiomate confectorum: & quod licet ex laudabili observantia interpres semper fuerit electus ab Em. Ponente, citato & audito R. P. Fidei Promotore; nihilominus super hoc decreta generalia nihil disponunt: idcirco decrevit, quod imposterum in qualibet caussa Interpres eligatur ab Em. Card. Ponente ci-

ato, & audito R. P. Fidei Promotore, & pro ajori cautela, postquam interpretatio fuerit fa-, revideatur ab aliquo viro probo, & perito, i secrete ad hoc Officium assumatur ab eodem n. Ponente, & si reperiatur aliquis error subntialis, Interpres severe puniatur arbitrio Sac. ongreg. per quem Em. deferri debeat tam Inrpreti, quam Revisori juramentum de fideliter oi munus commissum adimplendo, quibus etiam dem Sacr. Cong. assignavit mercedem pro suis oribus, nempe carolenum unum pro quolibet lio reducto, ita ut facies sit linearum 24. & ea syllabarum 26.

Quinto. Advertens etiam quam necessarium sit ligens custodia processuum originalium, decrevit od ii, sicuti etiam interpretationes originales orum, qui sunt extero idiomate confecti, retiri debeant in archivio S. Cong. in Vaticano, loco clauso, & separato ab aliis scripturis, c possint amoveri nisi de ordine Em. Cardin. nentis, vel ad instantiam R. P. Promotoris ad fectum videndi, quatenus opus sit, & deinde portandi. Cujus archivii duæ sint claves: una nes Protonotarium Apostolicum, qui pro tempre intervenerit S. Cong. & altera penes Secreium, & clavis loci in quo custodiuntur dicti ocessus, stet penes eumdem Protonotarium, terius vero, in quo retinentur aliæ Scripturæ Cong. penes Secretarium.

Sexto. Idemque Protonotarius etiam habeat faitatem revidendi inventarium dd. processuum, quatenus non adesset, illud diligenter fieri andet cum quatuor copiis, quarum una stet nes eumdem Protonotarium, altera penes Protorem, altera penes Secretarium, & quarta eodem archivio, & in fine anni idem Protoarius, Promotor, & Secretarius revidere deant dictum inventarium, & conferre cum proessibus, ad effectum recognoscendi an aliquid deiat, & curandi ut reportentur, & Secretarius ferat in prima sequenti Congregatione.

Septimo. Cum pluries dubitatum fuerit circa telligentiam decretorum pag. 28. quod non prius edes Apostolica moveri soleat, quam Reges, incipes, & aliæ personæ authenticæ, & honeæ instanter supplicaverint Summo Pontifici, & nc etiam non statim, sed expectare, quod diu alsetur; nam si perdurabunt miracula, & supicantium instantiæ, tum Summus Pontifex, si videbitur, committit causam S. Congr. ideo ita Sanctissimo visum fuerit, censuit eadem S. ongr. commissionem non esse signandam nisi ost elapsum tempus decem annorum a die præntationis processus auctoritate ordinaria fabrica, & cum præcedenti rigorosa discussione ejusem processus cum scriptura, & summario, & super habitis post decennium a die fabricationis lius novis litteris Episcoporum circa percrebrescentiam famæ Sanctitatis, & miraculorum, ac evotionis populi enixe pro Beatificatione, & Canonizatione instantis. Nisi tamen in aliqua causa ex peculiaribus circumstantiis S. Congr. existimaverit anticipari posse tempus in discussione processuum auctoritate ordinaria confectorum, & Sanctissimus hoc approbaverit.

Octavo. In caussis Servorum Dei ante Decretum fel. record. Urbani VIII. introductis non signentur commissiones reassumptionis, nisi prius per Sac. Congr. examinatis processibus, tam auctoritate ordinaria confectis, quam examinatis auctoritate apostolica, quatenus adsint.

Nono. Cum in decreto approbato a fel. record. Urbano VIII. die 12. Martii 1631. impresso in libello pag. 57. Sac. Congreg. cognoscens, quod in hac re, utpote gravissima, rite, sancteque procedendum est, prohibuerit omnibus, & singulis personis ecclesiasticis tam Sæcularibus, quam Regularibus, quantumvis speciali nota dignis, ne audeant per se per alios capere informationes super sanctitate, aut miraculis alicujus, nec ullo modo exquirere, aut obtinere ad hunc effectum extrajudiciales testificationes, aut subscriptiones sub pœnis arbitrio ipsius Sac. Congreg. infligendis, illud confirmando jussit quod hujusmodi extrajudicialis attestationes non solum exquiri, aut obtineri non valeant, sed rursus, quod hactenus obtentæ, sive in futurum obtinendæ non faciant aliquem gradum probationis, nec inseri possint in processibus, tam ordinaria, quam apostolica auctoritate fabricandis.

Decimo. Subpromotor fidei a R. P. Promotore deputatus, cui onus incumbit primo loco spoliandi, & examinandi processus (ex quibus pendet beatificationum, & canonizationum substantia) ad effectum referendi eidem Promotori, debeat hujusmodi munus diligentissime, ac cum omni rigore adimplere, ac summaria quæ solent a procuratoribus fieri, antequam typis mandentur, conferat cum processionibus, subsecuta attestatione, quod fuerint per ipsum revisa, & in quolibet folio se subscribat, eamdemque diligentiam conferendi cum exemplari manuscripto iterum faciat postquam fuerint impressa cum iterata subscriptione in fine, quam subsequatur subscriptio, & sigillum Secretarii: nec ante prædictas subscriptiones possint tam summaria, quam informationes publicari sub gravissimis pœnis tam quoad postulatores, quam etiam quoad impressorem arbitrio S. Cong. seu Em. Card. Præfecti infligendis. Idemque Subpromotor (quatenus ipse D. Promotor ex diligenti, & accurata revisione processuum, quam facere solet, necessarium, vel opportunum duxerit) teneatur aliud summarium objectionale ad comprobationem oppositionum conficere, quod Sac. Cong. plurimum expedire cognoscit ad hoc ut veritas magis elucescat. Et pro quolibet processu ab eodem Subpromotore examinando in quolibet dubio, persolvatur ei stipendium decem ducatorum auri præscriptum in decretis generalibus pag. 62. cum declaratione tamen quod respectu processuum auctoritate apostolica in specie, qui pluries ad diversum effectum exa-

examinari debent, dictum stipendium debeatur pro tribus dubiis tantum, nempe prima vice quando disputatur validitas, secunda vice quando disputatur de virtutibus, seu de Martyrio, & causa Martyrii, & tertia vice quando disputatur de miraculis: quamvis disputationes alicujus ex dictis dubiis plures reiterari contingat, seu eadem dubia in diversas inspectiones pro faciliori resolutione dividantur.

Undecimo. Et quia materiæ gravitas, & dignitas exposcit ut pertractetur, & dirigatur a viris notæ probitatis, experientiæ, & peritiæ; censuit Sac. Cong. quod ad conficiendum tam informationes in facto, quam summarium, in quibus potissime consistit causarum pondus, assumantur solum Procuratores Collegii Sacri Palatii Apostolici, tribuendo Postulatoribus libertatem eligendi ex dicto cœtu quem voluerint, dummodo quilibet ex eis non possit eodem tempore patrocinari plures causas quam quatuor, ad hoc ut ei faciliùs operam dare possint, sub pœna inhabilitatis amplius scribendi in casu contraventionis: & liceat partibus in quocumque statu causæ, rationabiliter tamen, & prævia licentia Em. Ponentis, mutare procuratorem, dummodo alius in ejus locum subrogandus sit de eodem collegio, & non habeat in totum plures causas quam quatuor.

Duodecimo. Advocati vero ad scribendum in jure assumi debeant ad libitum postulatorum, dummodo sint ex Collegiis Sacræ Consistorialis Aulæ, vel ex duodecim aliis approbatis a Sacra Congr. ita tamen ut quilibet eorum sex tantum causas patrocinari possit.

Decimotertio. Pro mercede autem prædictorum, ac etiam Notarii, Sacra Congr. jussit servari taxas ab ea diligenter revisas, quæ ut omnibus innotescant, typis mandari debeant, & in fine decretorum inseri.

Decimoquarto. Cum etiam observatum fuerit sæpe postulatores dare scripturas medicorum, vel chirurgorum pro confirmatione miraculorum, & ex alia parte non fuerit solitum responderi per peritos ejusdam professionis, ideo videtur necessarium ad hoc ut respondeatur secundum artem, quod Em. Ponens deputet ex officio secreto, & prævio juramento, alium medicum, vel chirurgum celebriorem, qui respondeat pro veritate, ad effectum videndi an asserta miracula excedant vires naturæ.

§. II.

Die 15. *Octobris* 1678. *facta per me infrascriptum relatione Sanctissimo præfatorum Decretorum cum eorum integra lectura, Sanctitas Sua laudavit, & approbavit, atque servari mandavit, & publicari.*

Joannes Baptista de Luca Auditor, & Secret. Memoralium.

Loco ✠ Sigilli.

Bernardus Casalius Sac. Rit. Congr. Secretarius.

§. III.

Formula juramenti Judicum ante inchoationem Processuum.

Ego infrascriptus tactis sacrosanctis Evangeliis coram me positis juro, & promitto fideliter adimplere munus mihi commissum circa fabricationem Processus in causa Beatificationis, & Canonizationis Servi Dei N. juxta formam Decretorum Sacræ Congregationis Rituum, & præcipue novissimorum, quæ confirmata fuerunt a SS. D. N. Innocentio XI. Necnon juro, & promitto religiose servare secretum, tam de contentis in Interrogatoriis, quam de Testium depositionibus super iisdem, & super Articulis, nec de iis loqui cum aliqua persona, exceptis aliis Judicibus, & Subpromotore, ac Notario pro eodem Processu deputatis, & in Curia excepto etiam Protonotario, sub pœna perjurii, & excommunicationis latæ sententiæ, a qua nonnisi a Summo Pontifice (excluso etiam majori Pœnitentiario) præterquam in mortis articulo absolvi possim: Et ita promitto, & juro: sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

Idem juramentum præstabitur a Subpromotore, & Notario, & in Curiam a Protonotario mutatis mutandis.

§. IV.

Formula juramenti Testium.

Ego infrascriptus tactis sacrosanctis Evangeliis coram me positis, juro dicere veritatem, tam super interrogatoriis, quam super articulis, super quibus examinabor, necnon servare secretum, nec alicui penitus revelare tam contenta in iisdem Interrogatoriis, quam responsiones, & depositiones a me factas, sub pœna perjurii, & excommunicationis latæ sententiæ, a qua nonnisi a Summo Pontifice (excluso etiam majori Pœnitentiario) præterquam in mortis articulo absolvi possim: Et ita promitto, & juro; sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

§. V.

Tassa per gli Avvocati, e Procuratori, che patrocinano le cause di Beatificazione, e Canonizzazione nella Sagra Congregazione de' Riti rinnovata, e stabilita dalla medesima.

Primo. Per lo spoglio universale, che si fa *pro una vice tantum*, si osservi la Tassa del 1618. al num. 3. ove si dice, che non si possa dare più di scudi 4. per ogni cento fogli di esso processo ridotto, cioè che il foglio sia due facciate da linee 24. e la linea abbia sillabe 16.

Secondo. Per le scritture *super virtutibus*, & *miraculis*, sc. 20. per ciascheduna, e non più.

Ter-

Terzo. Per le risposte ne' medesimi dubbj sc. 10. per tutte le altre scritture, che risguardano fatica considerabile in tutti gli altri dubbj sc. 15. per ciascheduna, e non più.

Quarto. Per le scritture d' introduzione delle cause nuove, e di reassunzione di quelle introdotte avanti li Decreti del 1642. ad effetto di servarsi nell' altre la Commissione, sc. 15. e non più.

Quinto. Per le copie originali di tutte le scritture bajocchi 15. il foglio ridotti come sopra.

Sesto. Per il Sommario sopra ciaschedun dubbio, bajocchi 5. per carta dello stesso, ridotte le carte come sopra.

Settimo. Per li memoriali di qualsivoglia sorta giulj 12. per ciascheduno, eccettuate le scritture di reassunzione o introduzione delle cause, quali vogliono andare sotto nomi di memoriali, per li quali si osservi ciò che s'è disposto di sopra al num. 4.

Ottavo. Per la prima copia originale tanto de' sommarj, quanto de' memoriali bajocchi 6. la carta ridotti, come sopra.

Nono. Per l' informazione in voce, quando s' informa tutta la Congregazione con l' intervento de' Consultori sc. 30. tra il Procuratore e gli Avvocati, e quando s' informa la sola Congregazione ordinaria, si dia la metà.

Decimo. L' emolumento degli Avvocati sia di sc. 10. per la scrittura, e per l' informazione in voce sia il medesimo che si dà a' Procuratori.

Undecimo. Per la minuta di qualsivoglia commissione giulj 15. e per le due copie da darsi al Sig. Cardinal. Ponente, e al Segretario, si paghi a ragione di bajocchi 6. il foglio ridotto come sopra.

Duodecimo. Per l' accesso del Procuratore al Sig. Cardin. Ponente, ed al Procuratore, e per la minuta, e copia originale del fatto concordato giulj 12.

Decimoterzo. Per l' informazione in voce di N. Signore, e dell' Auditore di Sua Santità sc. 3. moneta al Procuratore, ed altrettanti all' Avvocato, se informerà anch' esso.

Decimoquarto. Per le citazioni, e intimazioni non si paghi cosa alcuna, e per l' esecuzione di esse si paghi a ragione della tassa de' Cursori.

Decimoquinto. Le copie dell' opposizioni del Promotore, eccetto la prima originale, si facciano fare delle parti, e fatte che saranno, dovranno portarle al Promotore, che sigillate le darà alle medesime parti per distribuirle alli Signori Cardinali, Protonotario, e Segretario, e Consultori.

Decimosesto. Per qualsivoglia fatica o scrittura non espresse di sopra, s' intenda l' arbitrio del Sig. Cardinale Prefetto della S. Congreg. e Ponente della causa, nè possano i Curiali arbitrare da sè medesimi.

Decimosettimo. E li suddetti ordini si debbano registrare, stampare, e pubblicare, ed osservare sotto pena di perpetua privazione del patrocinio, e sollecitazione delle cause vertenti nelle dette Congreg. e sotto altre pene ad arbitrio della medesima Sagra Congregazione.

§. VI.

Ad 15. Ottobre 1678. Avendo Io infrascritto fatto relazione della presente Tassa a Nostro Signore Innocenzio XI. la Santità Sua l' ha lodata, ed approvata, ed ha comandato, che si osservi, e si pubblichi.

Gio: Battista de Luca Auditore, e Segretario de' Memoriali.

Loco ✠ del Sigillo.

Bernardino Casali Segretario della Sacra Congregazione de' Riti.

Ordini e Tassa da osservarsi dal Notaro della Sagra Congregazione de' Riti rinnovati, e stabiliti dalla medesima Congregazione.

§. VII.

Primo. S' ordina che il Notaro non faccia registri, se non degli atti giudiziarj, e non dell' esame de' Testimoni, o altro, e quelle siano senza estensione di termini, o ripetizione de' titoli, eccetto che nel primo atto: quali registri debbano onninamente farsi in tutte le cause.

Secondo. Che per ogni centinajo di fogli di registro ben fatto, e secondo la riforma della felice memoria di Paolo V. sotto il titolo de' registri, non pigli più di quattro scudi, nè per la rubricatura, nè per la collazionatura, nè per qualsivoglia altro pretesto.

Terzo. Che l' Istanze de' Principi, Religioni, Università, ed altri nelle cause delle Beatificazioni, o Canonizzazioni del Segretario si consegnino al Notaro, il quale le registri negli atti, non altrimenti *per extenum*, ma indicando solamente il nome del Principe, o d' altri che fa l' Istanza; e la data della lettera, cioè: *pro introductione caussæ instat talis Rex suis litteris datis die tali &c. & talis Rex &c.* e in altra separata, o susseguente carta dopo gli atti fatti per l' introduzione della causa scriva: *Pro caussæ prosequutione ad effectum obtinendi litteras remissoriales in genere instant N. Rex &c.* e gli originali si conservino nell' archivio, nè si dia l' estratto *de verbo ad verbum*, ma ogni volta che sarà richiesto il Notaro, ne dovrà dare un ristretto da cavarsi dal detto registro, o manuale, come sopra, e per esse copie si paghi a ragione di copia, come si dirà al seguente numero. E per la fede di esse si diano due giulj per ciascuna copia, delle quali una si darà all' Em. Signor Card. Ponente, e l' altra a Mons. Segretario, e l' altra a Mons. Promotore della Fede.

Quar-

Quarto. Per la copia degli atti fatti in curia o fuori in forma di buon originale non si paghi più di bajocchi sette, e mezzo per foglio da tutte le bande, e la faccia sia di linee 24. e la linea di sillabe 16. ed essendo scritta in forma di registro, si paghi a ragione di registro, come sopra.

Quinto. Per la copia publica di qualsivoglia Processo, fatto *auctoritate ordinaria*, quanto *apostolica*, si paghino al Notaro bajocchi 7. e mezzo per foglio solamente, senza alcun altro emolumento, o mercede per detta copia, o scrittura; ed il foglio sia di facciate, linee, e sillabe, come al num. 4.

Sesto. Tutti li registri, copie, e scritture si debbano fare in carta buona, e lettera intelligibile, e secondo la riforma, ed ordini sopraddetti: altrimente il Notaro sia tenuto farle copiare di nuovo senza altra spesa.

Settimo. Che li processi che vengono *de Partibus* tanto fatti *auctoritate ordinaria*, quanto *auctoritate apostolica*, non si registrino per conto alcuno, secondo la detta riforma, ancorchè non passassero 20. fogli, ma solo si possano rubricare se non saranno rubricati, o non intieramente, nel qual caso, si possa solo rubricare quello che manca, e non altro.

Ottavo. Per la rubricazione di qualsivoglia cosa, che n'abbia bisogno, ridotto il Processo a carte buone, conforme alla detta riforma, oltre detti bajocchi sette e mezzo per foglio per la scrittura, si paghino giulj dieci per cento, e tale rubricazione debba in sostanza contenere tutto quello che contiene il corpo della scrittura, e venendo Processo, o altra scrittura rubricata *de partibus*, non essendo intieramente rubricata, si paghi solamente quello che manca, come si è detto.

Nono. Per l'ascoltazione, e collazione de' Processi ogni volta che sia continuata a ragione di sei ore il giorno, non si paghi al Notaro più di uno scudo il giorno oltre gli emolumenti suddetti, e gli ajutanti sieno deputati dalle parti, dalle quali se gli paghi quel tanto che sarà convenuto, e per la fede dell'ascoltazione di tutto il Processo, si paghino giulj cinque per la prima copia solamente, e quando le parti volessero altre copie autentiche di detti Processi, oltre la prima, non possa il Notaro pretendere più di bajocchi cinque per foglio, ridotto come sopra, compresovi la rubricatura; ma oltre detti bajocchi cinque per foglio, se gli debba la mercede della collazionatura, e ascoltatura, come sopra, e per la fede di dette copie duplicate.

Decimo. Per le compulsorie si paghino giulj 12. conforme prescrive la Riforma suddetta di Paolo V. al Tribunale dell'A. C.

Undecimo. Per le Remissioni in genere, anche *super non cultu*, *super casu excepto*, o altre inosservanze, ed esecuzione de' Decreti della SS. Inquisizione, non si paghi più di scudi 6. per quelle in specie di sc. 10. in tutto compensavi la scrittura, e ogni altra cosa spettante alle medesime spedizioni. Nè per la scrittura delle interrogazioni, che si mandano chiuse, prenda il Notaro mercede alcuna; ma per gli articoli l'eccessività della scrittura sopra a quindici fogli, se gli paghi a ragione di bajocchi sette e mezzo il foglio, come al num. 5. ed occorrendo di dette lettere darne duplicati, non debba il Notaro per essi esigere che la metà della mercede stabilita per la prima spedizione, ed essendovi eccessività di scrittura degli Articoli, come sopra, debba la detta eccessività pagarsi a ragione di bajocchi 5. il foglio.

Duodecimo. Per compulsa di qualsivoglia scrittura fuori di ufficio, per l'accesso, e sessione di tre ore, non possa pigliar più di otto giulj, per la fede in fine di Processo compulsato 5. giulj, e per la scrittura a ragione di bajocchi sette e mezzo per foglio, come al num. 4. dentro l'officio per ciascuna sessione di tre ore giulj cinque, per la fede, e scrittura, come sopra.

Decimoterzo. Dovendosi compulsare libri stampati dandosi dalle parti un santo, sia tenuto il Notaro inserirlo in fine del Processo, senza farne copia, o registro di sorta veruna.

Decimoquarto. Per ogni esame nell'ufficio, se finisce in una sessione, si paghino giulj tre, se si vogliono più sessioni, sinchè si finisce l'esame di detto Testimonio, non possa il Notaro pretendere più di giulj due per sessione, e fuori dell'Officio il doppio.

Decimoquinto. Per le surrogazioni de' Giudici, o nuovi termini nelle cause delle Beatificazioni, e Canonizzazioni non se li paghi più di 15. giulj in tutto, per ciascuna spedizione di lettere remissoriali, e compulsoriali, proroghe di termini, e surrogazione de' Giudici da farsi solamente per comandamento dell'Em. Sig. Card. Prefetto della Sag. Cong. Ponente nelle cause controverse, non si paghi più di quello che prescrive la riforma suddetta al Tribunale dell'A. C.

Decimosesto. Per qualsivoglia citazione semplice da spedirsi solamente, come sopra, e da eseguirsi fuori di Roma, non si paghi di più di giulj tre, e per quelle che si spediscono con l'inibizioni in virtù delle commissioni, giulj 10.

Decimosettimo. Per duplicato di qualsivoglia scrittura pubblica, o privata con sottoscrizione, sigillo, ec. o senza, non si debba pagar più di cinque bajocchi per foglio.

Decimottavo. Occorrendo dar altra scrittura, o far altre fatiche non espresse nella presente Tassa, l'emolumento si stabilisca dall'Eminentiss. Sig. Cardin. Prefetto, nè possa il Notaro prendere alcun altro emolumento, ancorchè incorra la medesima, o maggior ragione delle mercedi espresse.

Decimonono. Che nelli Processi delle Beatificazioni, e Canonizzazioni s'osservi puntualmente per le Commissoni, Remissorie, compulsorie, Ar-

icoli, Interrogatorj, e altro la forma prescrit-nelli Decreti, e norma di fare detti Proces-pubblicati d' ordine della Santa mem. d' Urba-VIII. l' anno 1642. ed ora confermati da No-o Signore coll' aggiunte, che ci sono fatte.

Vigesimo. Che il Notaro debba ritenere il li-*Receptorum*, e fedelmente in esso notare quan-gli entra in mano de' suoi emolumenti sotto a della privazione dell' officio.

Vigesimoprimo. Che si facciano due manuali, è uno degli atti delle cause di Beatificazioni, Canonizzazioni, e l' altro degli atti delle cause ntroverse, nelle quali si registrino tutte le mparse, proteste, citazioni e intimazioni con sue intitolazioni, quali restino sempre nell' Of-o, e per queste non si paghi cosa alcuna, e ssano sempre da tutti gl' interessati esser vedu-, e letti *gratis*, e il Notaro sia sempre obbli-to mostrarli.

Vigesimosecondo. Non possa il Notaro estrar-fuori d' Officio li processi originali, o qual-oglia altra scrittura prodotta, ma debba darne pia pubblica, o semplice, secondo che le parti iederanno.

Vigesimoterzo. Per la restituzione di qualsivo-a scrittura prodotta, *dimissa copia*, si danno giuli, e debba il Notaro far buoni due fogli, delle due in su se li paghi a ragione di sette jocchi e mezzo, come sopra al num. 4. ma se restituiscono in una volta più scritture pro-tte in un solo atto, si debbano solamente tre uli, e di più l' eccessività della copia, come ora.

Vigesimoquarto. Che volendo le parti veder ocessi, o qualsivoglia altra scrittura originale ntro l' Officio, sia il Notaro tenuto lasciarli ve-re senza mercede alcuna.

Vigesimoquinto. Sappino le parti, che nella greteria della Sac. Congreg. tutto si spedisce *atis*, nè perciò debbano al Notaro per sigillo, rittura, sottoscrizione, o qualunque altra cosa, e si faccia in Segretaria, emolumento, o mer-de alcuna.

Vigesimosesto. Che non possa pretendere il No-ro per il viatico cosa alcuna nell' andare a leg-re le citazioni.

Vigesimosettimo. Che il Notaro debba dare il uramento in Sac. Cong. d' osservare la presen-Tassa, ed ordine nella forma seguente.

Ego N. Notarius a S. Cong. specialiter deputatus caussis ejusdem S. Congr. tactis Sacrosanctis Dei vangeliis juro, & promitto fideliter exercere offi-um mihi concessum, & ad unguem observare su-raditam taxam sub pœna perjurii, privationis of-cii ipso facto incurrenda; & restitutionis contra r ultra dictam Tassam habitorum, & acceptorum, iisque pœnis arbitrio ipsius Sac. Cong.

Vigesimo ottavo. Che si facciano stampare li resenti Ordini, e Tassa, e il Notaro debba te-erli pubblicamente affissi, e il tutto sia obbli-ato ad osservare tanto nelle cause di Beatifica-zioni, e Canonizzazioni, quanto respettivamente in quelle dei Sagri Riti, sotto le pene contenute nel detto giuramento; dandosi facoltà di ricorre-re ad ogn' uno, che si sentisse gravato, e vedes-se non osservarsi quanto è espresso di sopra, perchè vi si prenderà la debita provisione. *Dato in Roma li* 6. *Agosto* 1678.

§. VIII.

Adì 15. *Ottobre* 1678. *Avendo io infrascritto fat-to relazione della suddetta Tassa a Nostro Si-gnore Innocenzo XI. con la sua intiera lettura, la Santità Sua l' ha lodata, e approvata, ed ha comandato, che si osservi, e si pubblichi.*

Gio: Battista de Luca Auditore, e Segretario de' Memoriali.

Loco ✠ del Sigillo.

Bernardino Casali Segretario della Sacra Con-gregazione de' Riti.

786. Festum Purificationis B. M. V. quando oc-currit in Dominicis Privilegiatis, nisi sit titu-lus Ecclesiæ, quoad Officium & Missam in se-quentem diem transferendum est. S. R. Cong. 9. Augusti 1681. *in Bergomensi.*

787. Dies tertia Februarii non potest assignari alicui Sancto duplici, vel semiduplici semper translato pro ejus certa, & perpetua sede S. R. C. 9. Augusti 1681. *in Bergomensi.*

788. Cum SS. D. N. Innocentius Papa XI. per universam Ecclesiam celebrari præceperit Fe-stum SS. Nominis Mariæ Dominica infra octa-vam Nativitatis ejusdem cum Officio & Missa propria sub ritu duplicis majoris: quod festum jam ante ex Indulto Apostolico, nonnullis in locis, cum Indulgentiis pro Christifidelibus Missæ solemni interessentibus die 17. Septemb. celebrabatur cum Officio & Missa propriis: In-stitutum fuit a S. R. C. declarari: Primo: An cessare debeat in dictis locis tam Officium pro-prium, quam festum SS. Nominis Mariæ jam an-tea a Sede Apostolica approbatum, ita ut idem festum dicta die 17. Sept. cum dicto Officio & Missa propriis non possit amplius mutari? Se-cundo: An dictæ Indulgentiæ etiam censeantur cessare, an vero intelligantur translatæ ad di-ctam Dominicam in octavam B. M. V.? Tertio: An dictum Officium & Missa pro dictis lo-cis, aut Ordinibus Regularibus possint amplius reimprimi; ac illo posthac possint iidem uti? Et S. C. ad dicta dubia resp. ut infra. Ad pri-mum: Cessare debere. Ad secundum: Indulgen-tias pariter cessare pro illa die, & pro trans-latione supplicandum esse Sanctissimo. Ad ter-tium: Non licere. Ead. S. R. C. 17. Junii 1684. *annuente Innoc. XI. in sua Const. XVI. in fine*, quæ incipit NUPER PRO PARTE.

789. Pro-

789. Proposito dubio, an Declarationes Alexandri VII. & Clementis IX. sibi locum vindicarent etiam in diebus Dominicis & infra octavas Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, & Corporis Christi, aliisque anni diebus, quibus licet a festo duplici non impediantur, adhuc tamen Missæ defunctorum juxta ritum Ecclesiæ celebrari nequeunt, quatenus nimirum Missæ, quas iisdem diebus celebrare licet, servata ceteroquin privilegiatorum forma, ad altaria privilegiata celebrarentur. Et responsum fuit: Prædictorum Pontificum declarationes pro omnibus diebus, quibus juxta Rubricas Missæ defunctorum celebrari non possunt, intelligendas esse. S. R. C. 3. Apr. 1688. *in Decreto Generali ab Innocentio XI. confirmato per Breve, quod incipit;* Alias postquam, *datum die* 4. *Maji* 1688.

790. Quando Parochi non sunt de gremio Capituli, præcedentia debetur Beneficiatis supra Parochos, secus vero si Parochi habent stallum in choro, & sunt de gremio illius Capituli. S. R. C. 22. Augusti 1688. *in Bituntina.*

791. Usus pileoli Parocho reumate laboranti, & Eucharistiam infirmis deferenti, non intra civitatem & oppidum, spectat privative ad Episcopum. S. R. C. 10. Junii 1693. *in Trevirensi.*

792. In consecrandis Virginibus servetur Pontificale, & quoad egressum in Ecclesiam exteriorem arbitrio Em. Archiepiscopi, circa modum accessus standum erit. Moniales vero per eamdem portam exterioris Ecclesiæ accedere debent, ac recedere. S. R. C. 27. Sept. 1698. & antea 4. Julii ejusdem anni *in Bononien.*

793. Conceditur primatus Fratribus Provinciæ S. Didaci novæ Hispaniæ in Indiis Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci Discalceatorum nuncupatorum contra Fratres Augustinianos in Regno Mexicano, non solum in processionibus solitis, & sub propria Cruce, sed etiam in concionibus, disputationibus, concurrentia Prælatorum, aliisque actibus tam publicis, quam privatis, interveniente, vel non interveniente familia de Observantia: tam in voce, quam in scriptis partibus acerrime informantibus auditis, ita respondit, & amplius dubium proponi vetuit. S. R. C. 13. Martii 1700. *annuente Innoc. XII.* 4. *Apr. ejusdem anni in Const. quæ incipit,* Emanavit.

794. Impedito, aut nolente Episcopo celebrare, & alias functiones explere, spectat non ad Vicarium Generalem, aut ad Canonicum hebdomadarium, sed ad primam Dignitatem, eaque impedita gradatim ad alias, ejus vices supplere. S. R. C. 11. Februarii 1702. *in Gerund.*

795. An Confraternitates Laicorum legitime erectæ in Ecclesiis Parochialibus, habeant dependentiam a Parocho in explendis functionibus Ecclesiasticis, non parochialibus; & responsum fuit: Affirmative; S. R. C. 10. Decemb. 1703. *Urbis et Orbis. Clemente XI.* 22. *Jan.* 1704. *confirmante, Constit. quæ incipit:* Ad debitum.

796. An Confraternitates Laicorum erectæ in Cappellis, vel Oratoriis, tum publicis, tum privatis adnexis Parochialibus Ecclesiis, ab eis dependentibus, habeant dictam dependentiam a Parocho quoad dictas functiones? Et responsum fuit: Affirmative. S. R. C. 10. Decemb. 1703. *Urbis, & Orbis,* Clem. XI. approbante ut supra.

797. An Confraternitates erectæ in aliis Ecclesiis publicis, habeant quoad easdem functiones aliquam dependentiam a Parocho, intra cujus Parochiæ limites sitæ sunt Ecclesiæ? Et responsum fuit: Negative. S. R. C. 10. Decembr. 1703. *Urbis & Orbis, ut supra.*

798. An Confraternitates erectæ in Oratoriis tam publicis, quam privatis, sejunctis ab Ecclesiis Parochialibus, quoad dictas functiones Ecclesiasticas, habeant dictam dependentiam a Parocho? Et responsum fuit: Negative. S. R. C. 10. Decemb. 1703. *Urbis, & Orbis.*

799. An benedictiones mulierum post partum, Fontis Baptismalis, Seminis, Ovorum, & similium, sint de juribus mere Parochialibus? Et responsum fuit: Negative; sed benedictiones Mulierum, & Fontis Baptismalis fieri debere a Parochis. S. R. C. 10. Decembris 1703. *Urbis, & Orbis.*

800. An celebratio Missarum solemnium per annum, sive pro vivis, sive pro defunctis, sit de dictis juribus Parochialibus? Et responsum fuit; Negative prout jacet, sed licere confratribus solemnioribus ejusdem Ecclesiæ vel Oratorii, ut in Brundusin. sub die 1. Junii 1601. S. R. C. 10. Decemb. 1703. *Urbis, & Orbis.*

801. An Parochus invitis Confratribus docere possit doctrinam Christianam in prædictis Ecclesiis, Oratoriis publicis vel privatis a Parochia divisis, & separatis? Et responsum fuit: Negative. S. R. C. 10. Decemb. 1703. *Urbis, & Orbis.*

802. An in sæpe dictis Ecclesiis publicis Confraternitatum possint haberi publicæ Conciones etiam per totum cursum Quadragesimæ, vel Adventus cum licentia Ordinarii, & absque licentia Parochi? Et responsum fuit: Affirmative. S. R. C. 10. Decemb. 1703. *Urbis, & Orbis.*

803. An in eisdem Ecclesiis possit celebrari Missa sive lecta, sive cantata ante Missam Parochialem, sive lectam sive cantatam? Et responsum fuit: Negative, nisi aliter Episcopus disponat. S. R. C. 10. Decembr. 1703. *Urbis, & Orbis.*

804. An ad Parochum spectet Officium funebre super cadaveribus sepeliendis in sæpe dictis Ecclesiis, & Oratoriis publicis Confraternitatum? Et responsum fuit; Affirmative, quando tumulandus est subditus Parocho, intra cujus fines est Ecclesia, vel Oratorium. S. R. C. 10. Decembris 1703. *Urbis, & Orbis.*

805. An possit Parochus se ingerere in administratione oblationum, vel eleemosynarum in sæpe dictis Ecclesiis recollectarum, vel Capsulæ pro illis recipiendis expositæ clavem retinere? Et responsum fuit: Negative. S. R. C. 10. Decembris 1703. *Urbis, & Orbis.*

806. An

6. An in Ecclesia Parochiali Confratres, vel eorum Cappellani immisceri se valeant invito Parocho in ejusdem Ecclesiæ functionibus, sive Parochialibus, sive non Parochialibus? Et responsum fuit: Negative. S. R. C. 10. Decembris 1703. *Urbis, & Orbis.*

7. An Confraternitates sive sint erectæ in Ecclesia Parochiali, sive extra illam, possint pro libito, & juxta uniuscujusque peculiaria statuta Congregationes suas facere, absque interventu, vel licentia Parochi? Et responsum fuit: Affirmative, dummodo non impediant functiones, & divina officia. S. R. C. 10. Decembris 1703. *Urbis, & Orbis.*

8. An possint propria bona administrare, atque de illis disponere absque ulla dependentia a Parocho? Et responsum fuit: Affirmative. S. R. C. 10. Decembris 1703. *Urbis, & Orbis.*

9. Quando Parochus eisdem Congregationibus intersit de mandato Ordinarii, & tamquam ejus Delegatus, an possit suffragium decisivum ferre, & quatenus Affirmative? Et responsum fuit: Negative. S. R. C. 10. Decembris 1703. *Urbis, & Orbis.*

10. An etiam suffragium duplex? Die 10. Decembris 1703. prout infra respondit. Et responsum fuit: Negative. S. R. C. 10. Decemb. 1703. *Urbis, & Orbis, Clem. XI. annuente super omnia dicta dubia die 12. Januar. 1703. Const. quæ incipit:* AD DEBITUM.

11. An impedito Diacono munus auferendi mitram, & gremiale Celebranti in Cappella Pontificia, & alia ejusdem Diaconi munera, spectent ad Subdiaconum, vel potius ad Cæremoniarum Magistros &c. S. C. respondit *Dilata* & ad Em. Ponentem *ad mentem* & onus fuit, quod Em. Ponens curaret, ut Magistri Cæremoniarum abstineant in futurum ab imponendo & auferendo mitram, & gremiale in casu &c. nisi impeditis Diacono & Subdiacono. S. R. C. 26. Aprii. 1704. & iterum denegata nova audientia Præfectis Cæremoniarum, servari hoc Decretum statuit eadem S. R. C. 17. Jun. 1704. *in Romana.*

12. Religiosi celebrantes ex quacumque causa in aliena Ecclesia ubi non agitur Officium Duplex, & sint Exequiæ pro aliquo Defuncto, vel anniversaria, vel simile Officium pro Defunctis, etiamsi ipsi Religiosi recitaverint Officium Sancti duplicis, possunt se conformare cum Ecclesia, in qua celebrant. S. R. C. 23. Augusti 1704. *in una Eremit. Camald.*

13. An liceat PP. Capuccinis Civitatis Neocastri retinere, processionaliter publice deferre, & respective publice exponere in propria, & in alienis Ecclesiis statuam S. Antonii de Padua in habitu Capuccino? Et an eisdem PP. Capuccinis in publicis functionibus ecclesiasticis tam intus propriam Ecclesiam, quam extra, & in Processionibus, tam publicis, quam privatis, liceat uti vexillis, velis, alleolis, planetis, pluvialibus, vel similibus mobilibus, ubi sint depictæ, sculptæ, & impressæ imagines ejusdem S. Antonii cum habitu Capuccino? Et an eisdem PP. Capuccinis subtus Imagines ejusdem S. Antonii, vel S. Francisci de Assisio depictas, sculptas, vel impressas cum eorum habitu, & caputio, tam intus Ecclesiam, & Conventum, quam extra, & signanter in parietibus, & frontispicio eorum Ecclesiæ sint permittendæ inscriptiones indicantes illas esse effigies S. Antonii de Padua, & S. Francisci de Assisio cum veriore forma habitus ipsius S. Francisci, vel potius sint delendæ, aut cancellandæ, ac in futurum prohibendæ in casu? Responsum fuit ad primum, & secundum, Affirmative. Ad tertium quoad primam partem, Negative, & quoad secundam, Affirmative: & ita decrevit, & servari mandavit S. R. C. die 22. Jan. 1707. *in una Neocastrensi.*

814. Episcopus celebrans Missam de Natali Domini in pontificalibus, vel assistens cum pluviali, vel cappa, quæ eo die ob maximam solemnitatem numquam conveniret; ex quo sedens legit Evangelium, non debet genuflectere ad *Verbum caro factum est*, sed solum quando Diaconus illud cantat. S. R. C. 28. Septembr. 1708. *in Bracharens.*

815. Quando Altare fuit consecratum ad modum altaris fixi cum sacris sigillis, & unctionibus inter stipitem, & altare, si motus fuerit lapis superior, qui formet mensam altaris a suo stipite, tunc execratur Altare. Si vero fuit consecratum ad modum altaris portatilis, non execratur in quavis remotione, sed tantum, quando frangitur sepulcrum Reliquiarum. S. R. C. 21. Junii 1710. *in una Ord. Capuccin.*

816. Cum S. R. C. ne tam processus caussarum Beatificationum, & Canonizationum, quam alii qui in caussis controversis confici possunt, per manus Notariorum variorum tribunalium dispersi vagarentur, usque ad annum 1725. eadem S. C. censuerit omnes caussas penes ipsam controversas, ac imposterum controvertendas, ab eaque cognoscendas, illarumque acta omnino spectare ad Notarium ipsius S. C. privative quoad omnes alios Notarios quorumcumque tribunalium; ita observari mandavit, non obstantibus quibuscumque, quæ caussæ, processus &c. quovis modo in ipsa S. C. privative quoad omnes etiam Sac. Palatii Apostolici, & A. C. Notarios sub pœnis arbitrio ipsius S. C. infligendis cum ingerere sese audeant, & præsumant. Ead. S. R. C. 6. Julii 1715. *Clement. XI. approbante 13. ejusdem mensis, & anni* in Decreto XXI. Tom. 8. Bull. Rom. edict. Luxemburgi 1727. pag. 438.

817. Licet Capitulo Collegiatæ S. Joannis Baptistæ Modœtiæ Coronam ferream uno ex clavis Domini Nostri Jesu Christi, ut pie creditur, in laminam, sive circulum compacto exornatam, retinere intus Crucem, in qua fuit reposita simul cum aliis reliquiis, & publicæ venerationi exponere, etiam in altari majori, & processionaliter deferre, prout olim practicabatur.

tur. S. R. C. 7. Augusti 1717. *in una Modœtiæ, Clement. XI. annuente* 10. *ejusdem mensis & anni in suo Brevi, quod incipit:* Cum Modœtiæ *Tom. Bullar. Roman. ut in num.* 88. *pag.* 440.

818. Cum Tertiariæ Ordinis Capuccinorum Terræ Fani Diœcesis Nonantularum, ob nondum constructam earum Ecclesiam, Missam in una ex Capellis Parochiæ audire soleant, cumque Feria V. majoris hebdomadæ in eadem Capella Missa solemnis celebrari nequeat, propterea pro facultate, ut ultra Missam Parochialem in altari majori decantandam alia privata in memorata Capella, ad spiritualem ipsarum consolationem celebrari possit, S. R. C. enixe supplicarunt, & eadem S. Congregatio attentis circumstantiis, Oratricibus gratiam petitam, concedendam esse censuit, quibuscumque Decretis in contrarium non obstantibus. S. R. C. die 11. Martii 1719. *in una nullius Nonantulæ.*

819. In Missa S. Anselmi Archiepiscopi Cantuariensis, & Angliæ Primatis, quæ incipit; *In medio Ecclesiæ*, dicitur etiam *Credo.* S. R. C. 3. Febr. 1720. *in una Urbis & Orbis ad instantiam Serenissimi Jacobi III. Magnæ Britanniæ &c. regis approbante Papa Clemente XI. die* 8. *ejusdem mensis & anni decreto* 29. *quod incipit:* Ad pias preces. *Tom.* 8. *Bull. Rom. edict. Luxemburgi* 1727. *pag.* 441.

820. In Missa S. Isidori die 4. Aprilis de communi Doctorum dicitur Credo. S. R. C. 25. Aprilis 1722. *in decreto Urbis & Orbis ad pias Serenissimi Philippi V. Regis Catholici preces, & Ecclesiæ Hispalensis, annuente Innocentio Papa XIII. die eodem & anno.*

821. Officium S. Margaritæ de Cortona Ordin. Minor. cum Lectionibus secundi Nocturni, ac Oratione, necnon Antiph. ad Benedictus, & Magnificat propriis, & Missam respective Clemens XII. approbavit pro die 23. Februarii sub Ritu semiduplici, recitandum ab utroque Clero Sæculari, & Regulari, & tantum in totam Italiam extendit cum Decreto S. R. C. die 5. Maji 1736.

822. In secundo triduo majoris hebdomadæ non possunt celebrari Exequiæ defunctorum, & Officium, & preces recitentur privatim. S. R. C. 11. Augusti 1736. *in Placentina.*

823. Clemens XII. Missam & Officium proprium S. Aloysii Gonzagæ e Soc. Jesu pro Festo ipsius die 21. Junii omnibus Sacræ Cæsareæ Majestatis subjectis, nonnullisque aliis Regnis & Provinciis concessum sub Ritu duplici minori, dictum Officium, & Missam ad omnes utriusque sexus Christifideles existentes in tota Italia, & Insulis adjacentibus, qui ad Horas Canonicas tenentur, sub eodem Ritu imposterum extendi mandavit. Die 10. Martii 1737.

824. Orationes & Lectiones secundi Nocturni proprias S. Vincentii a Paulo Congreg. Missionis, & Missam cum Evang. *Designavit Dominus &c.* ut in Communi Evangelistarum, S. R. C. annuente Papa Clem. XII. pro die 19. Julii in Officio dicti Festi ipsius Sancti ab omnibus Christifidelibus utriusque sexus tam Sæcularibus, quam Regularibus, qui ad Horas Canonicas tenentur, sub Ritu semiduplici recitari posse concessit. die 7. Decembris 1737.

825. Serventur Rubricæ Missalis, Breviarii, & Cærem. Episcop. ad verba Invitatorii: *Venite adoremus, & procidamus ante Deum, &c.* ac verba Symboli: *Et incarnatus est &c.* & alia similia genuflexionem requirentia, etiam a Cantoribus ad ambonem, aut Chorum degentibus, dum ea proferuntur actualiter: sic tamen quando mora genuflexionis est brevis, hæc fiat; quando autem mora est longa, ne plurium voces cum unisona modulatio inflectatur, genuflectendum erit sub finem verborum. S. R. C. 8. Martii 1728. *in Ulixbon. Occid. Regii Nosocomii.*

826. An Feria secunda post Festum SS. Trinitatis in qua tamquam in sede perpetua, & propria quotannis celebratur solemnitas SS. Mysterii ut Titularis, debet cantari Missa solemnis de Sanctissima Trinitate cum *Gloria*, & *Credo* ratione rei gravis ob concursum fidelium, licet ipsa met Feria secunda impedita sit festo duplici dempto classico. Responsum fuit: Pro gratia. S. R. C. 8. Martii 1738. *in una Ulixbon. Occidentali pro Confraternitate Clericorum Sæcularium in Ecclesia Regii Nosocomii.*

828. An Officia pro animabus Confratrum extra diem obitus, seu depositionis, tertium, septimum, & trigesimum, cum castro doloris, & concursu Sacerdotum officiata, habere debeant ritum duplex, vel semiduplex cum psalmo, an tribus orationibus? responsum fuit: Serventur Rubricæ Ritualis Romani una cum novissimo Decreto edito anno 1737. in Nolana, nempe duplicatio Antiphonarum præter diem Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum, & diem depositionis Defunctis, fiat in diebus tertio septimo, trigesimo, anniversario tantum. S. R. C. 8. Martii 1738. *in Ulixbon. Occidentali.*

828. Feria secunda post Dominicam infra octavam omnium Sanctorum, festo duplici minori occupata, in qua pro animabus Confratrum cantatur Officium Defunctorum cum solemnitate debet pro gratia cantari Missa de Requiem quod si anniversarium prædictum contingat in festo altioris ritus, debet illud præcedenti die celebrari. S. R. C. 8. Martii 1738. *in Ulixbon. Occid. pro Ecclesia Regii Nosocomii.*

829. An in diebus infra octavam Corporis Christi duplicia non excludentibus, cantari possit Missa de Requiem in die obitus, tertio, septimo, & trigesimo, ac anniversario in dicto octavario incidentibus? Responsum fuit negative & serventur Decreta vulgata in Nuscana 12. Septembris 1671. & in Collensi 5. Junii 1655. *in Ulixp. Occid.*

830. Rappresenta umilmente all'EE. VV. il Capitolo, e Canonici della Cattedrale di Lisbona Orien-

Orientale, qualmente per uso antichissimo, e senza memoria d' uomini, quando il Parroco di detta Cattedrale porta il Santissimo Sacramento per Viatico agl' Infermi, e dà la benedizione al popolo con il Santissimo chiuso nella Pisside, l'incensa uno, o due Canonici, o Sacerdoti, che sono obligati, ed ordinariamente sono due Canonici, che accompagnano il Santissimo per li statuti di detta Cattedrale approvati dalla S. Sede Apostolica, e Constituzioni dell' Arcivescovato in modo tale, che tanto li Sacerdoti, come li Canonici, che il Presidente del Coro manda accompagnare il Santissimo Viatico, sono contati nel Coro, quando in esso cantano il Mattutino, ed altre ore dell' Offizio Divino. Ma perchè, Eminentissimi Signori, è stata riprovata dal Maestro di Cerimonie di detta Cattedrale quella d' incensare il Santissimo rinchiuso nella Pisside, quando il Parroco dà la benedizione al popolo, e non stante detta riprovazione, ha ordinato il Capitolo Oratore, s' osservasse la detta cerimonia d' incensare il Santissimo nel suddetto atto per rendergli maggior culto: pertanto supplicano l'EE. VV. a degnarsi graziarli con dichiarare, se devono, o no osservare detta cerimonia, che lasciando di farla, seguirà scandalo al popolo.

Sacra R. C. declaravit servari debere dictam Cæremoniam thurificandi SS. Sacramentum inclusum in Pyxide, cum defertur pro Viatico infirmis, & cum ipso benedicendum esse populum. Eadem S. R. C. 21. Junii 1738. *in Ulixuon. Orien.*

831. Si transferatur ad tempus Paschale festum SS. Martyrum, in quorum Missa Introitus sit *Gaudeamus omnes in Domino &c.* si ultra Introitum *Gaudeamus &c.* habeat etiam proprium vel Evangelium, vel Epistolam; tunc debet recitari idem Introitus; secus si nihil aliud proprii haberet, quia in eo casu Introitus alter incipiens *Protexisti me Deus*, dicitur. S. R. C. 29. Novemb. 1738. *in una Carthagen. in Hispan.*

832. Si festum alicujus Sancti Maryris habens in Missa proprium Evangelium transfertur ad tempus Paschale, dici debet idem proprium Evangelium, non vero unum ex assignatis pro tempore Paschali. S. R. C. 29. Nov. 1738. *in una Carthagen. in Hispania.*

833. Dum incensatur Altare, in quo est expositum publicæ adorationi Venerabile Sacramentum, non debet post illud incensatum Crux quoque incensari. S. R. C. 29. Novemb. 1738. *in una Carthagen. Hisp.*

834. Ex parte moderni Episcopi Polensis Sacræ R. C. pro declaratione infrascripti dubii supplicatum fuit; nempe, Dignitates, Canonici, & Capitulum Cathedralis Polensis, obtentu consuetudinis, terminatis omnibus Horis Canonicis, etiam diebus festivis, in quibus nec horam Tertiam unquam canunt, nisi Pontificalia exercente Episcopo, recitatis anticipate hoc casu Sexta, & Nona, Missam Conventualem decantant. Itemque Missas pro Defunctis a testatoribus legatas ante Matutinum, quoties contingunt cum cantu celebrant. Cumque hæ consuetudines resistant Rubricis Missalis Titul. de hora celebrandi Missam, nec non cuidam Decreto Sacræ Rituum Congreg. in una Cathacen. die 18. Junii 1689. quæritur, an attenta consuetudine tolerari queant hujusmodi respective anticipationes, & postpositiones horarum, & solemnium Missarum cantationes supramemoratæ. Et responsum fuit: Serventur omnino Rubricæ Missalis Romani sub tit. xv. S. R. C. 9. Maji 1739. *in Polana.*

835. Anno itidem 1739. sub die 9. Maji S. R. C. decrevit, ut Officium S. Gertrudis Virg. Abbat. Ord. S. Benedicti cum Lectionibus secundi Nocturni, ac Oratione propriis in Ecclesia universali die 15. Novembris recitetur sub Ritu Dupl. Min. ac ejusdem Missa respective celebretur.

836. Nequit Episcopus Abbatibus, aliisque Prælatis inferioribus exercitium Pontificalium restrictive habentibus, in suis tantum Ecclesiis, facultatem, seu licentiam impertiri exercendi illa in Ecclesiis ipsis non subjectis, sive Sæculares fuerint, sive Regulares suæ Diœcesis. S. R. C. 11. Julii 1739. *in Barchinon.*

837. Canonici Collegiatæ, seclusa consuetudine in contrarium, uti personæ graduatæ, & quasi in dignitate constitutæ non genuflectunt, sed caput, & humeros profunde inclinant Episcopo, & Altari, ad instar Canonicorum Cathedralis. Sacra Rituum Congregat. 11. Julii 1739. *in Neritonen.*

838. In Sabbatis quatuor Temporum, vel aliis ad Ordines conferendos a jure præstitutis, Episcopus Ordinationem faciens, Missam de feria, non autem de Sancto, qui forte diebus illis occurret duplex, vel semiduplex, v. g. S. Matthiæ tempore verno, S. Thomæ tempore hyemali &c. celebrare debet. S. R. C. 11. *Julii* 1739. *in Neritonen.*

839. Non tenetur Capitulum Cathedralis pro inchoandis Divinis Officiis, quibus intervenire assolet Magistratus Civitatis multoties ad deferendas consuetas oblationes, expectare ultra horam conditam. S. R. C. 11. Julii 1739. *in Senogallien.*

840. Capitulum, & Canonici celebrantes tam in Cathedrali, quam extra, postquam ingressi sunt presbyterium pro Missis, vel Vesperis celebrandis induti pluvialibus, sicut quoties procedunt ad sedem, & redeunt ad Altare sese inclinant Cruci, Episcopo, & Canonicis existentibus in presbyterio, ita quoque non debent se se vertere a presbyterio ad extra, & salutare Magistratum. S. R. C. 11. Julii 1739. *in Senogallien. inhærendo aliis resolutionibus in similibus pluries editis.*

841. Non licet juxta mentem, & normam præscriptam in Rituali Romano Sacerdotibus Prioriæ S. Petri in Silice civitatis Volaterranæ deferre cada-

vera Monialium ex Monasterio ad Ecclesiam supradictæ Prioriæ. S. R. C. 11. Julii 1739. *in eadem Volaterrana.*

842. Servandum est Cærem. Roman. quoad Canonicos Cathedralis, etiam si Mitram deferant ex indulto Apostolico, pro Diacono, & Subdiacono, assistentes a latere Archiepiscopi; nempe debent genuflectere, dum Archiepiscopus actu Sacramento benedicit, ut declaravit pro Cathedrali Messanensi: nec valet contraria consuetudo, licet immemorabilis, ut stent, ex praxi etiam nonnullarum Cathedralium corroborata. S. R. C. 28. Novemb. 1739. *in dicta Messanen.*

843. Responsorium ex testamento quotidie cantandum pro Defunctis a Monialibus Monasterii *das Chagas* potest cantari post Missam decantatam exceptis diebus primæ, & secundæ classis, Octavis eorumdem festorum privilegiatis, necnon tota hebdomada majori, in quibus diebus ne pia Testatoris voluntas defraudetur, recitetur privatim in Choro a Monialibus prædictis, absolutis Horis Canonicis. S. R. C. 8. Julii 1741. *in Lamacen.*

844. Quando festum Annuntiationis B. M. V. transfertur simul cum præcepto audiendi sacrum ad feriam secundam post Dom. in Albis, præfertur cuicumque duplici etiam primæ classis eo die occurrenti. Si vero transfertur absque præcepto audiendi sacrum, præfertur quidem cuicumque festo translato, licet primæ classis, non autem festis eo die occurrentibus. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.*

845. Obligatio audiendi sacrum non reddit solemnitatem majorem, sed relinquit Officium in suo ritu: quare reponendum prius erit Officium altioris ritus præ alio minoris, quamvis istud haberet annexum præceptum audiendi sacrum; cum sit peculiaris tantummodo prærogativa festi Annunciationis B. M. V. & S. Joseph ex Decretis tum Alexandri VIII. tum Clem. XI. quod ista festa sic translata quibusque aliis festis tam translatis quam occurrentibus præferantur, quando cum illorum Officio transfertur simul obligatio audiendi sacrum. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.*

846. Festa duplicia, quæ coluntur a populo de præcepto, retinent eumdem ritum, quem alias haberent, seclusa hac qualitate præcepti, nec sunt duplicia majora. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.*

847. Cum juxta Rubricas Rit. Romani absque Missa quantum fieri potest defunctorum corpora non sint sepelienda, poterit præsente cadavere unica Missa solemnis pro defunctis celebrari feria secunda post Pascha, aut Pentecostes. Hæc autem Missa decantabitur in duplici primæ classis haud festivo, si corpus præsens fuerit, aut pridie sepultum. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.*

848. In Missis quotidianis, quæ pro defunctis celebrantur, possunt quidem plures dici orationes quam tres, sed curandum ut sint numero impares, & aliquando pro illa *Deus veniæ largitor* impune subrogabitur alia, v. g. pro Patre, pro Matre, &c. dummodo ultimo loco dicatur illa *Fidelium.* Insuper Anniversaria adimplenda non sunt infra Octavas privilegiatas. S. R. C. 2. Septemb. 1741. *in Aquen.*

849. In Missis defunctorum, seu ut utar verbis Decreti, in paramentis nigris, non ministratur Eucharistia per modum Sacramenti, scilicet cum particulis præconsecratis, extrahendo Pyxidem a custodia; potest tamen ministrari per modum Sacrificii, prout est, quando fidelibus præbetur Communio cum particulis infra eamdem Missam consecratis. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.*

850. Etsi Decretum hujus S. C. de anno 1707. præcipiat, quod in Altari ubi est publice expositum SS. Sacramentum tempore Sacrificii Crux de more collocetur; non est tamen in viridi observantia, & Patriarchales Ecclesiæ Urbis oppositum servant. Supervacuam enim adjudicant Imaginis exhibitionem, ubi prototypus adoratur. Et hacce de causa Instructio pro Oratione quadraginta Horarum Clem. XI. Benedicti XIII. & Clem. XII. Summ. Pontificum jussu edita sub silentio præterit, an locanda, removendave sit hujusmodi Crux, linquens quemlibet in sua praxi. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.* Benedictus Papa XIV. 16. Julii 1746. Const. quæ incipit *ACCIPIMUS* corroborante.

851. Commemorationem de SS. Sacramento tempore solemnis expositionis posse fieri in Missa de festo duplici, non tamen primæ, vel secundæ classis, declaravit S. R. C. Insuper Sanctorum Reliquias non esse collocandas super Altari, in quo reipsa SS. Sacramentum publicæ venerationi est expositum. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen. et antea per Constitutionem Quadraginta Horarum* Clementis XI. Benedicti XIII. & Clem. XII. quæ data fuit die 1. Sept. 1736. incipit Italice: *Essendo state fatte.* §. v.

852. Possunt adimpleri quælibet fundationes, sive in honorem Sanctorum, sive pro defunctorum liberatione Missam de die celebrando, quando & Missæ Sanctorum, & defunctorum prædictæ ab occurrente primæ, vel secundæ classis solemnitate, aut festivo die quoad forum impediantur. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.*

853. Tertia oratio in Missa dicenda ad libitum Sacerdotis potest esse vel de Sancto, vel de SS. Sacramento, vel de Patrono, de Passione, de Cruce, &c. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.*

854. Organa non silent, quando Ministri Altaris, Diaconus scilicet, & Subdiaconus utuntur in Missa Dalmatica, & Tunicella, licet color sit violaceus. S. R. C. 2. Septembris 1741. *in Aquen.*

855. Ubi festum S. Petri ad Vincula, vel Conversionis Sancti Pauli est Titulus Ecclesiæ, semper per Octavam facienda est commemoratio distincta alterutrius prout in die festo, non autem unica communis per Antiphonam: *Petrus Apostolus &c.* S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.*

856.

6. Si Episcopus non sit primum consecratus pro Ecclesia cui præstet, sed pro alia, a qua ad præsentem fuerit translatus, Missa quæ habetur in Missali, celebranda est in Ecclesia cui fuit ultimo loco præpositus, recurrente die quo Papa eum tali Ecclesiæ præfecit. Exempla habentur in electione Summi Pontificis. Festumque hujusmodi erit annunciandum cum termino translationis. S. R. C. 2. Sept. 1741. *in Aquen.*

7. Petitum fuit, an possint Regulares, cujuscumque sint Ordinis, intra limites Parochiæ, & extra ambitum propriæ suæ Ecclesiæ absolutiones defuncti facere, cumque incenso adolere etiam si ad id faciendum rogati sint a parentibus defuncti, vel a magistratibus civitatis, quando agitur de funeribus unius e magistratibus; & si contra jus parochiale supradictas functiones palam, & publice deposito feretro in vico facere præsumant, quanam pœna plectendi sint? Et responsum fuit negative quoad primam partem. Parochi jurisdictio supra defuncto durat quousque transeat in aliorum jurisdictionem: non transit autem in jurisdictionem Regularium nisi quando pervenit ad fores eorum Ecclesiæ. S. Cong. Conc. 28. Februarii 1708. in Sutrina, & 26. Martii 1711. in Montispolitiani. Et sicut non licet Parocho deposito feretro ante limen Ecclesiæ Regularium consuetas recitare preces supra cadaver. S. R. C. in Camerinen. 1. Sept. 1708. ita non poterunt Regulares antequam vere, & realiter sit cadaver intra limites propriæ jurisdictionis, super illud absolvere, deposito feretro in vico, qui actus ad summum unice spectaret ad Parochum. Ad secundam vero partem pœna consultius erit pecuniaria, quia agitur de re mere jurisdictionali juxta alias in similibus statutas, prout ex decreto diei 21. Martii 1609. quod inflixit pœnam centum aureorum Regularibus pulsantibus campanas in Sabbato Sancto ante Ecclesiam Matricem. S. R. C. 2. Septemb. 1741. *in Aquen.*

8. Consuetudo deferendi in processionibus Reliquiam SS. Crucis manibus opertis cum velo a spatulis prendente, potest retineri. S. R. C. 16. Sept. 1741. *in Bracharen.*

9. An festis, quibus concessa est Indulgentia, attenta eorum perpetua translatione, transferri etiam possit Indulgentia? ut multi prætendunt virtute Constitutionis Leonis X. quæ incipit, *Exposuit*, sub die 23. Julii 1518., in qua prope finem habentur hæc verba: *Ac volumus ut quoties dictarum festivitatum, & octavarum earundem celebrationes qualibet ex causa, etiam extra tempus, transferrentur etiam Indulgentiæ, dictas Ecclesias in festivitatibus hujusmodi, & per earum octavas visitantibus pro tempore concessæ ad tempus celebrationis hujusmodi sint, et censeantur translatæ.* Et responsum fuit: translato festo unice quoad Officium non transfertur Indulgentia tali festo concessa. S. R. C. 16. Sept. 1741. *In Panorm. in una in Ord. Min. de Ob. Ref. S. Franc.*

860. Non est omittendus in fine cujusvis Horæ *℣. Fidelium animæ* &c. quando post eam immediate dicitur Missa, sed servandus adamussim textus Rubricæ 30. Brev. Romani sub num. 3. S. R. C. 14. Apr. 1742. *in Thelesina.*

861. Ex vi aut lege Cærem. Episcoporum non prohibetur Episcopo, ut propria utatur sede, qua ex desuper umbraculum, seu baldachinum dependeat, dum divinis assistit, vel per se ipsum peragit, SS. Sacramento super altari palam exposito: dummodo genuflexiones tunc præscriptas, debitasque reverentias adamussim observet, atque aperto capite in signum reverentiæ saltem assistat. S. R. C. 9. Junii 1742. *in Conimbricen.*

862. D. Mattia Eremita Camaldolese di Monte Corona al presente Priore dell' Eremo di S. Maria degli Angeli di Nola in Rego Oratore umilissimo dell' EE. VV. riverentemente espone, come in tutta la sua Congregazione vi è l' abuso che nella processione del *Corpus Domini* si porta il Venerabile dal Celebrante col solo umerale, e senza alcuna assistenza de' Ministri con indumenti sagri, che d' un solo Chierico, che porta il turibulo, ed un altro, che sostiene l' ombrella appresso, lo che pare sia contro le Rubriche, e l' uso universale di S. Chiesa, ed anche di poca venerazione, decoro, e rispetto verso Gesù Sacramentato: che però supplica l' EE. VV. volersi compiacere d' instruire tanto l' Oratore, che tutta la detta sua Congregazione della maniera propria, colla quale si deve fare non solo detta processione del *Corpus Domini*, ma anche quelle del Giovedì e Venerdì Santo, per potere in avvenire correggere gli abusi, ed errori fin al presente commessi. Che ec.

Responsum fuit a S. R. C. Præcedet Crux hastata a Religioso Cotta induto delata inter Ceroferarios Cotta pariter indutos. Sequentur viri Religiosi bini incedentes, qui in solemnitate Corporis Christi, Monasterii cappis depositis, post Communionem Celebrantis, sument non in Choro, sed in alio convenienti loco, superpelliceum, cereosque accensos gestabunt. In Processionibus vero, quæ fiunt Feria V. in Cœna Domini, & Feria VI. in Parasceve, quia hæ intra Ecclesiam peraguntur, cum cappis Monasticis procedunt. Post digniores Religiosos viros succedent suo Thuriferarii itidem cum Cottis, qui thuribula cum incenso fumigantia lente ducent ante Celebrantem facie, non dorso, ad Sacramentum semiversa in incessu. Tamdem adveniet Celebrans pluviali, ac velo humerali albo amictus, deferens Sacramentum inter ministros sacris vestibus, sed sine manipulo, indutos, fimbrias pluvialis hinc inde elevantes, qui alternatim una cum eodem Celebrante psalmos submissa voce recitabunt. Supra Celebrantem Sacramentum portantem deferatur omnino baldachinum quaternis saltem hastis instruc-

ctum, quæ a totidem Religiosis superpelliceo indutis in Festo Corporis Christi eleventur. Feria autem sexta in Parasceve deferri poterit baldachinum a Religiosis sine Cotta: qua die Celebrans non sumet Pluviale, ministri autem Celebrantis, cum non utantur planetis plicatis, tum solemni illius diei Officio, tum Processioni, cum superpelliceo assistent. Cerei extinguuntur postquam reconditum fuerit Sacramentum, & Feria sexta in Parasceve postquam fuerit a Celebrante consumptum, nec cessabit campanarum sonitus, ubi ab Ecclesia non prohibetur, nisi post sacram actionem absolutam. Quod si ad hujusmodi supplicationes convocentur Confratres alicujus Sodalitii, hi sacco induti designari poterunt ad deferendum baldachinum, supplendo vices Religiosorum alia munia obeuntium. In his autem Cœnobiis, seu Religiosis familiis, in quibus parva Monachorum manus sit, assistentes Celebrantis poterunt incedere cum superpelliceo; sed numquam fas sit ut omittatur baldachinum, semper deferendum ut supra, sive a Monachis, sive a Confratribus. S. R. C. 15. Sept. 1742. *in una Ord. Erem. Mont. Coronæ.*

863. Si Festum alicujus Sancti erit, tamquam Patroni loci, erecti a Clero, populo &c. illius loci cum approbatione Episc. vigore Constitutionis Urbani VIII. anno 1642. quæ incipit: *Universa*, juxta decreta S. R. C. tunc festum prædicti Sancti erit de præcepto observandum, & celebrandum ab incolis totius loci, etiam a suburbanis, alias negative. S. R. C. 15. Sept. 1742. *in Tridentina.*

864. Festa, quæ sunt ritus duplicis, non celebrantur sub alio ritu, quam ritu duplici minoris, nisi constet de diversa concessione. Festa tamen secundaria Patronorum minus principalium, si celebrentur cum solemnitate, habent in se naturam duplicis majoris, & qualitatem duplicis minoris, si absque solemnitate peragantur. Symbolum autem in Missis recitandum non est nisi in iis Ecclesiis, in quibus aut sacrum eorum corpus, aut insignes Reliquiæ asservantur. S. R. C. 1. Dec. 1742. *Poloniæ in una Ord. Carm. Exc.*

865. Cum in Synodo Provinciali constitutum sit, ut in Adventu singulis diebus celebretur Missa primaria de B. V. quæ vocatur *Rorate*, utrum in duplicibus possit dici Missa eadem privatim, & in Dominicis Adventus, ac Festis primæ, vel secundæ classis secundum institutum ejusdem Synodi, utrum ut solemnis cum oratione unica, *Gloria* & *Credo*, an vero cum Orationibus Dominicæ, vel alia tum canenda sit, & præcipue in illis Ecclesiis, ubi non est consuetudo cantandi duas, sed tantum unam Missam? Et responsum fuit tum ad primam, tum ad secundam dubii hujus partem negative. S. R. C. 1. *Decemb.* 1741. *Poloniæ in una Ord. Carmel. Excalceat.*

866. Cantata Missa solemni de aliquo Sancto, ut est de S. Joseph in Polonia, ob concursum populi, & Indulgentias, licet solemnitas & expositio SS. Sacramenti adesset, color paramentorum in Missis privatis, nullo habito respectu colori adhibito in quavis Missa votiva solemni, semper is esse debet, qui convenit Officio in illa die occurrenti, etiamsi violaceus. S. R. C. 1. Decemb. 1742. *Poloniæ in una Ord. Carm. Excalceat.*

867. An Celsitudinis Regalis Eminentissimi Ludovici Domini Cardinalis Hispaniarum Toletanæ Hispalensis Ecclesiæ administratoris, ac possessoris, licet sacris destituti Ordinibus, nomen in Canone Missæ, Collecta, & Præconio sit exprimendum? Et responsum fuit affirmative. S. R. C. 19. Januar. 1743. *in Hispal.*

868. Cum per Rubricas, & Decreta statutum sit, quod Quadragesimæ, Adventus, & Vigiliarum temporibus, nec non in diebus Rogationum occurrente aliquo festo duplici, vel semiduplici, celebretur Missa dictarum feriarum post Nonam, cum per Constitutiones teneantur Camaldulenses Montis Coronæ celebrare Missam conventualem post Nonam in Quadragesima, & non sit consuetudo celebrandi post Nonam aliis temporibus; dubitatur an prædicta Missa feriarum remitti possit ad aliud tempus, an potius relinquenda, cum non adsit aliqua obligatio apud illos eam celebrandi? Resp. fuit, observandum esse decretum diei 22. Januarii 1701. in quo prohibetur celebratio Missæ Vigiliarum &c. post Primam, sed servandas esse Rubricas, in quibus præscribitur post Nonam. S. R. C. 19. Jan. 1743. *in una Congr. Camald. Montis Coronæ.*

869. Cum in Ecclesiis Camaldulensium Montis Coronæ non adsit consuetudo celebrandi Missam post Nonam in feria quarta Cinerum, & cum rubrica, ac decreta præcipiant benedictionem publicam sacrorum Cinerum fieri debere post Nonam, dubitatur an remitti possit ad aliud tempus, nempe post Tertiam hæc benedictio, aliter post consuetudinem apud illos introducta? Resp. fuit, observandum esse decretum 22. Januarii 1701. in quo prohibitum fuit fieri Cinerum benedictionem post Tertiam, sed servandas esse Rubricas, in quibus præscribitur post Nonam. S. R. C. 19. Januarii 1743. *in una Cam. Montis Coronæ.*

870. Pax danda est magistratibus sæcularibus solemniter asssistentibus Missæ Convent. in Ecclesiis tam Sæcul. quam Regul. sed cum instrumento ab eodem ministro, qui illum per osculum defert Dignitatibus, & Canonicis, ceterisque Choro interessentibus, & non per Diaconum. S. R. C. 23. Martii 1743. *in Barchin.*

871. An Mazzerii, & Virgarii Magistratus sæcularis in processionibus Corporis Domini nostri J. C. & aliis, in quibus dictus Magistratus assistit, & aliqui ex personis, quæ Magistratum componunt hastas baldachini deferant, & reliqui Magistratus cum suo capite Episcopum subsequentes, incedere debeant ante illos baldachinum deferentes, ita quod ante dictos Mazzerios, & Virga-

Virgarios incedant Sacerdotes facies, & insignia Pontificalia portantes, seu potius illi incedere debeant ante dictos Sacerdotes, aut extra lineam processionis alam facientes a lateribus illorum, vel post Episcopum ante reliquum majorem numerum Regitorum cum suo capite, in quibus potius corpus Magistratus repræsentatur? Et responsum fuit: Mazzerios autem in processione Sanctissimi Corporis Christi incedere debere non ante, sed hinc inde prope baldachinum. S. R. C. 23. Martii 1743. *in Barchinonen.*

872. An Subdiaconus, vel alius quicumque Minister, qui inter Missarum solemnia, vel alio quovis casu petit benedictionem a Prælato pro incenso, seu aqua, possit, seu debeat invertere ordinem Pontificalis Rubricæ, qua jubetur, ut dicat: *Benedicite Reverendissime Pater*, & dicere Bracharæ tempore præsenti, *Benedicite Serenissime Pater*? Et responsum fuit: Servetur Cæremoniale Episcoporum lib. 1. cap. 23. Sac. R. C. 11. *Maji* 1743. *in Bracharen.*

873. An illa Antiphona: *Ecce Sacerdos magnus*, quæ dici debet ex dispositione Pontificalis Romani in ingressu, & receptione Prælatorum in suis civitatibus; debeat repeti toties quoties iidem Prælati ingrediuntur Ecclesiam cathedralem ad actus pontificales peragendos? Et responsum fuit. Servetur consuetudo. Sac. R. Cong. 11. Maji 1743. *in Bracharen.*

874. In oratione *A cunctis*, & in Suffragiis præponendus est S. Joseph Apostolis Petro & Paulo, ut præscribitur in Litaniis majoribus. S. R. C. 11. Maji 1743. *in Senen.*

875. Ubi S. Joannis Baptistæ festum, & ejusdem Decollationis memoria gaudent prærogativa Patroni, vel Titularis, in Missa est utique recitandum Symbolum, secus vero negative, ni rursus adesset ejusdem Sancti insignis Reliquia. S. R. C. 11. Maji 1743. *in Senen.*

876. Il Guardiano, e Religiosi Cappuccini di Vipacco nella Provincia di Stiria, diocese di Aquileja, espongono riverentemente all' EE. VV. come essendo nato un dubbio circa il giorno anniversario della Dedicazione della loro Chiesa, stantechè il documento della Congregazione della medesima parla in questi termini: *Consecravimus anno* 1643. *ipsa Dominica quatuor Temporum post Festum Exaltationis S. Crucis Ecclesiam &c.* e dandosi alcuni anni, che fra l' Esaltazione di S. Croce, e le quattro Tempora intermedia una Domenica: si domanda, se questa Domenica, che antecede le quattro Tempora, o quella che immediatamente segue, debba considerarsi propriamente: *ipsa Dominica quatuor Temporum*, nella quale si debba celebrare l' anniversario di Consecrazione.

S. Congr. respondit: Dominicam quatuor Temporum esse illam, quæ Sabbatum quatuor Temporum immediate sequitur, non est prorsus ambigendum. S. R. C. 31. Aug. 1743. *in Aquilejen. in una Ord. Capuc.*

877. An diebus, quibus juxta ritum Ecclesiæ Ambrosianæ prohibetur fieri de duplici, sive de solemni, prohibeantur etiam Missæ de Requiem. Et responsum fuit affirmative. S. R. C. 7. Decembris 1743. *in Mediolanen.*

878. An Missæ pro enuntiatis diebus Officium de duplici, seu de solemni non admittentibus in Cal., & Missali Ambrosiano præscriptæ ad altaria privilegiata celebratæ, animabus in Purgatorio existentibus perinde suffragentur, ac si celebrentur Missæ de Requiem. Responsum fuit affirmative. S. R. C. 31. Augusti 1743. *in Mediolanen.*

879. In fixatione festorum attendi debet, quod præcipitur a Rubrica x. Brev. Tom. sub n. 7. de Translatione festorum, ut scilicet prius agatur de duplici, postea de semiduplici, & inter plura duplicia quod est magis solemne semper prius celebretur, sive ex ritu, sive ex dignitate majoritas ista solemnitatis proveniat; alioquin si sint omnino æqualia, unum ante aliud reponatur, & ordine quo erant celebranda in propriis diebus: eadem enim militat ratio in fixatione, quæ probaret in translatione. S. R. C. 7. Decemb. 1743. *in Mediolanen.*

880. An sit validum votum emissum anno 1726. in civitate Thermitana ob liberationem a ruinis terræmotus, primo celebrandi tria festa de præcepto, scilicet diem primam, secundam, & tertiam Septembris: secundo jejunandi die præcedente prædicta festa: tertio numquam admittendi mulieres in scænis histrionum, & theatris? Responsum fuit: Votum sustineri quoad personas tantum, quæ illud emiserunt. S. R. C. 1. Febr. 1744. *in Panormitana.*

881. Utrum in Sabbato Sancto pro collatione sacrorum ordinum, Episcopus in suo domestico Oratorio teneatur Missam cum Prophetiis, ut in Missali celebrare? Responsum fuit Missam collationis &c. incipiendam esse a Prophetiis. S. R. C. 21. Mar. 1744. *in Bergomen.*

882. In Ordinum collatione diebus a jure statutis dicenda est semper Missa de Feria occurrente, non de Sancto in ea contingente. S. R. C. 21. Martii 1744. *in Bergomensi.*

883. Utrum in Dominicis primæ classis, & aliis diebus, in quibus absolute quæcumque alia festa etiam primæ classis excluduntur, licitum sit cantare Missam de Requiem præsente cadavere? Et responsum fuit: Servetur decretum latum die 5. Jul. 1698. videlicet: In duplicibus primæ classis etiam præsente cadavere non potest cantari Missam defunctorum. S. R. C. 21. Mar. 1744. *in Bergomensi.*

884. Cum Rubrica Missalis de Introitu n. 5. præscribat, quod incensata Cruce, incensentur & Reliquiæ, seu imagines Sanctorum; quæritur an imagines Sanctorum debeant habere inclusas Sanctorum Reliquias juxta Quarti p. 2. l. 4. de Introitu; & Merati t. 1. p. 2. t. 4. Responsum fuit: Non esse de necessitate in sculptis Sanctorum imaginibus in altari dispositis sacras includere

Reliquias ad hoc, ut incensata Cruce valeant illæ a celebrante thurificari. S. R. C. 21. Mar. 1744. *in Bergomen.*

885. Cum in Missali ultra primam in principio detur & altera Rubrica in ordine, & Canone Missæ, & inter has videatur aliqua discrepantia, præcipue in inclinationibus, & manuum junctionibus; quæritur quænam sequendæ? Responsum fuit, pari forma sequendas esse tum Rubricas generales, tum particulares Missalis Romani, præcipue ad cæremonias inclinationibus, & manuum junctione rite peragendas. S. R. C. 21. Mar. 1744. *in Bergomen.*

886. Permitti posse, ut statua B. Mariæ V. velo nigro circumdata in nocte feriæ quintæ in Cœna Domini cum Jesu Domino filio mortuo in gremium depositò in Ecclesia exponatur, & sequenti feria sexta in mane processionaliter cum pluvialibus nigris deferatur. S. R. C. 21. Mar. 1744. *in Bergomen.*

887. Serventur præscripta a Cæremoniali Episcoporum circa vestem violaceam, & ferulam gestandam, prout legitur cap. 5. & hujusmodi color, & ferulæ gestatio convenit solummodo Cæremoniariis Ecclesiæ cathedralis. S. R. C. 21. Martii 1744. *in Bergomen.*

888. Capellani Monialium Ordinis S. Benedicti, ceterique Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares ad earum Ecclesias confluentes, Missam propriam S. Benedicti cum Missali Monastico, non solum in die festi, sed per subsequentes dies alias non impeditas infra ejus octavam celebrare possunt, ac debent. S. R. C. 21. Martii 1744. *in Patavina, Benedicto XIII. antea permittente.*

889. Cum Sanctissimus Dominus Noster Benedictus Papa XIV. ad instantiam Serenissimi Caroli utriusque Siciliæ Regis sub die decima Julii 1743. indulserit universo Clero præfatorum regnorum, Officium, & Missam Beati Camilli de Lellis sub ritu duplici ad libitum pro die 15. Julii; cumque eadem die occurrat Officium diei festi S. Enrici Confessoris sub ritu semiduplici de præcepto; propterea Clerus diœcesis Barensis ad tollendam omnem hæsitationem S. R. C. demisse supplicavit, quatenus benigne declarare dignaretur, quodnam ex duobus enunciatis Officiis sit transferendum? Et S. eadem C. censuit rescribendum ad Dominum Secretarium cum Sanctissimo. Et facta de prædictis per me Secretarium relatione, Sanctitas sua decrevit, ut fiat Officium de S. Enrico Confessore die 15. Julii, Officium vero Beati Camilli non transferatur, sed omittatur. Die 18. Apr. 1744. *pro eadem Barensi.*

890. Clerus alicujus Terræ non tenetur recitare Officium, & octavam Dedicationis Ecclesiæ Matricis, nisi fuerit ipsius Ecclesiæ servitio, vel commoditati adstrictus, aut in ea aliquod beneficium, vel tenue possideat, vel beneficium simplex. S. R. C. 16. Maji 1744. *in Auximana.*

891. An Clerus alicujus Terræ possit, vel debeat recitare Officium cum Missa tam in die, quam per octavam Dedicationis Ecclesiæ matricis, an sint excludendi Sacerdotes alicujus Congregationis, qui habeant onus recitandi divinum Officium more Canonicorum in propria Ecclesia, cujus Dedicatio occurrit, sub cujus Cruce in processionibus, quæ fiunt infra annum promiscue incedunt? Et responsum fuit, non indigere responsione. S. R. C. 16. Maji 1744. *in Auximana.*

Decretum generale SS.D.N. Benedicti Papæ XIV.

892. Cum ex relatione eorum, quæ in Cong. Sacr. R. aut Antepræparatoriis, aut Præparatoriis proponuntur & discutiuntur facta Nobis pro sui muneris adimplemento tum a Congregationis Secretario, tum a Fidei Promotore, innotuerit, sæpe excitatam fuisse inter ejusdem Congregationis Consultores controversiam, an in causis Beatificationis, & Canonizationis Servorum Dei, procedentibus per viam non cultus, cum disputandum proponitur dubium super virtutibus, aut Martyrio, testes de auditu auditus, qui soli extant in Processu Apostolico, in linea probationis jungi possint cum testibus de visu, qui extant in Processu Ordinario, contendentibus nonnullis, id tantum fieri posse, si testes de auditu, qui extant in Processu Apostolico sint de auditu a videntibus; aliisque asserentibus, id ipsum fieri debere, etiamsi testes non sint de auditu a videntibus, sed de auditu auditus, dummodo cætera alia non desint, quæ requiruntur pro conjunctione Processus Ordinarii cum Processu Apostolico, & alia etiam concurrant a Congregatione Rituum statuta, ut rite, & recte admittantur testes de auditu, de quibus omnibus in Nostro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib. 2. cap. 4. & 5.*

2. Nos ad amputandam quamcumque controversiam, decernimus primo, non posse in linea probationis conjungi testes de auditu auditus in Processu Apostolico examinatos, cum testibus de visu, qui extant in Processu Ordinario, prædictamque conjunctionem in linea probationis competere tantum testibus de auditu a videntibus, qui sint in Processu Apostolico examinati, dummodo cetera supra indicata non desint requisita: & ex conjunctione testium de visu examinatorum in Processu Ordinario, cum testibus de auditu a videntibus, examinatio in Processu Apostolico, propositis Dubiis super Virtutibus, aut Martyrio, responderi posse, *constare de Virtutibus &c.* aut *constare de Martyrio*: & in progressu ad ulteriora pro obtinenda formali Beatificatione sufficere debere duo miracula, quæ ante Beatificationem patrata sint, & approbata: & pro obtinenda Canonizatione sufficere debere alia duo miracula, post Beatificationem secuta, & approbata.

3. Decernimus secundo loco, quod, si in Processu Ordinario testes extent de visu, & in Processu Apostolico non reperiantur nisi testes

de

le auditu auditus, testes hi de auditu auditus, n Processu Apostolico excepti, vim, & robur dminiculi habere valeant, modo quidem levis, modo gravis, prout eorum numerus, & qualitas xposcit, ita ut, exclusa a Postulatoribus quaumque fraudis, aut negligentiæ suspicione, ex qua factum sit, ut soli testes de auditu auditus in Processu Apostolico fuerint examinati, si, ttentis numero, & qualitate testium de visu n Processu Ordinario examinatorum, habitaque onsideratione adminiculi non levis, sed gravis, desumpti ex testibus de auditu auditus in rocessu Apostolico examinatis, res ad eum statum redacta sit, ut faciat fidem, & auctoritatem viro prudenti de re gravi judicaturo, propositis Dubiis super Virtutibus, aut Martyrio, esponderi possit: *ita constare de Virtutibus*, ut *ita constare de Martyrio*, *ut procedi possit ad ulteriora*, *hoc est ad discussionem Miraculorum*: Nec obtineri posse Decretum Beatificationis, nisi tria Miracula præcesserint, quæ fuerint approbata: neque demum Canonizationis Decreto locum esse debere, nisi duo alia post Beatificationem Miracula superveniant, quæ pariter fuerint approbata.

§ 4. Demum tertio loco decernimus, nihil per præsens Decretum a Nobis fuisse immutatum uper Dubio Virtutum, aut Martyrii, in Cauis, quæ procedunt per viam casus excepti, aut n quibus, etsi procedant per viam ordinariam non cultus, soli testes de auditu extant in Proessu tum Ordinario, tum Apostolico; quoad as enim exacte observari mandamus Decretum Generale a Nobis editum *die* 23. *Aprilis* 1741. *&c.* impressum in Nostro Opere *de Canonizatione Sanctorum l.* 3. *c.* 3. *n.* 28. *editionis Patavinæ*, *& editionis Romanæ*, quod etiam nunc confirmamus tum quoad numerum miraculorum, um etiam quoad cetera, quæ in dicto Decreto ontinentur; & in quibus statuitur Miracula emper esse comprobanda per testes contestes de isu, sive agatur de Causis procedentibus per viam Ordinariam de non cultu, sive per viam extraordinariam de casu excepto, & sive res sit de miraculis pro obtinenda Beatificatione, sive de liis, quæ proponuntur pro Canonizatione obtinenda. Et Secretario Congregationis Sacrorum Rituum mandamus, ut præsens nostrum Decretum inter acta Congregationis referat, ac typis di curet, ut ad omnium notitiam deveniat.

Datum hac die 17. Julii 1744.

D. F. Card. Tamburinus Præfectus.

Locus ✠ Sigilli.

M. Marefuscus S. R. C. Secr.

3. Occurrente die octavo S. Michaelis cum festo B. M. V. de Rosario, faciendum est Officium de octava S. Michaelis, transferendo Officium, & Missam Rosarii ad primam diem non impeditam. S. R. C. 20. Junii 1744. *in Albiganen.*

894. Tolerari potest Missa Votiva cantata B. M. V. toto tempore Adventus, ut in Polonia, exceptis solemnioribus festivitatibus, dummodo cantetur sine Symbolo, etiamsi Missa occurrens illud exigat, & solum cum *Gloria in Excelsis* in Sabbatis, & infra octavam ejusdem B. V. non omissa tamen Missa Conventuali. S. R. C. 22. Aug. 1744. *in Cracoviensi.*

895. In Ecclesiis minoribus, ubi unica celebratur Missa, non potest omitti illa occurrentis festi de præcepto, ut cantetur Votiva. S. R. C. 22. Augusti 1744. *in Cracoviensi.*

896. Exequenda sunt omnino Decreta 2. Decembris 1684. 15. Septembris 1691. & 19. Junii 1700. quibus vetitum est dicere *Credo* in Missis Patronorum minus principalium, etiamsi numquam fuerint ad praxim deducta, & a Missalibus, ubi contrarium notatur. S. R. C. 22. Augusti 1744. *in Cracoviensi.*

897. Imagines Beatorum pingi, ornarique possunt laureolis, radiis, & splendoribus; non autem diademate juxta Decretum S. R. C. 19. Februarii 1658. ab Alexandro VII. confirmatum; *quod rursus a Benedicto XIV.* die 16. Septembris 1744. *in causa Canonizationis B. Nicolai Albergati renovatum fuit, ut in ejus Bullario.*

898. Prima die mensis impedita duplici, aut semiduplici, cum ex præscripto Rubricarum Officium Defunctorum, & Missa Conventualis de Requiem non sit celebranda, Officium, & Missa hujusmodi differenda sunt ad aliam diem non impeditam juxta Rubricas. S. R. C. 23. Martii 1745. *in una Eponegien.*

899. Non est reprobandus Parochus, qui defert SS. Viaticum infirmo feria sexta in Parasceve, dummodo private, & submissa, quinimmo submississima voce, recitet psalmos consuetos per vias publicas, etiamsi dicat ℣. *Gloria Patri &c.* quia in tali circumstantia actio talis nullam habet connexionem cum functionibus Ecclesiæ hujus diei, & considerandum est, quod defert cum stola, atque pluviali albi coloris, quando in feria supradicta color paramentorum est niger pro Ecclesiæ functionibus. Ideoque si defert privatim pro aliqua necessitate, non est reprobandum, si populum absque benedictione dimittat feria sexta in Parasceve, quia in publica Ecclesia non debet recondi. S. R. C. 15. *Maji* 1745. *in Lucana.*

900. Licet Episcopo observari facere cæremoniam candelæ accensæ in Confirmatione conferenda, utpote ab Ecclesia receptam uti fidei protestativam, & meritoriam. S. R. C. 15. Maji 1745. *in Portugallen.*

901. Non licere Tertiariis Sacerdotibus S. Francisci in numero decem, & octo, seu viginti nuncupatis congregatis B. M. V. de Oliveira in Diœcesi Portugallensi deferre Mozzettam ad

instar Episcoporum, & Episcopus etiam auctoritate Sac. Congr. per censuras, si opus sit, eos obliget ad illam deponendam: ita declaravit Sac. Rit. Congr. 15. Maji 1745. *in eadem Portugallen.*

902. An non obstante Decreto prima Sept. 1707. aut alio qnocumque, possit quis in festo omnium Sanctorum post secundas Vesperas, etiam Vesperas Vigiliæ defunctorum una cum Matutino & Laudibus recitare, facereque fructus suos, aut an obligetur sub peccato obedire prædicto Decreto, & secunda Novembris dictum Matutinum cum Laudibus recitare, facereque fructus suos? Et responsum fuit: Privata Officii defunctorum recitatio pro generali illorum commemoratione absolvi licite potest post vespertinas horas festi omnium Sanctorum; in Choro autem juxta Rubricas adimplenda est mane die secunda Novembris: nisi ut populi commodius, & frequentius illis interesse possint, contraria jam faceret consuetudo. Sacra Rit. Congreg. 4. Sept. 1743. *in Ratispon.*

903. Canonici assistentes Episcopo in Missa Pontificali non albam, sed Rocchettum, vel Cottam, quoquo modo, vel forma ad regionis morem compacta illa sint, & consueta induere debent una cum amictu subtus Dalmaticam, vel aliud Chori peculiare insigne. S. R. C. 4. Sept. 1743. *in Pernambucen.*

904. Quando præbendæ non sunt distinctæ, duo Diaconi assistentes apud solium Episcopi erunt primæ duæ Dignitates immediate sequentes post primam. Si autem inter præbendatos Canonicos perpetua, non autem accidentalis esset ordinum distinctio in Presbyterales, & Diaconales, tum pro munere assistentiæ assumuntur primo duo Canonici ex Ordine Diaconali. Diaconus vero Evangelii, & Subdiaconus pro Epistola in Missa Pontificali inservientes, quando tale onus inter omnes per vices, vel alias juxta Ecclesiæ consuetudinem distribuendum non sit, erunt alii duo digniores, sive Canonici, sive Dignitates fuerint, qui sequuntur in ordine post assistentes Canonicos in solio, si, ut supra dictum est, nulla intercedat ordinum, vel præbendarum distinctio. Sac. Rit. C. 4. Septembris 1745. *in Pernambucen.*

905. Cum nullus pro Vicario Generali Episcopi determinatus sit locus, sed illum diversum obtineat juxta diversam consuetudinem Ecclesiarum; idcirco scribendum Episcopo, ut de suæ respondeat Ecclesiæ praxi. S. R. C. 4. Septembris 1745 *in Pernambucen*

906. Vigore Decreti Sanctissimi D. N. Benedicti XIV. editi sub die 22. Aprilis 1742. in actis Sacræ Congregationis exhibiti, potest Ordinarius Rhegienensis Provinciæ Bononiensis, in feria quinta post Sexagesimam absque alia ulteriori facultate, solemni pompa festum Sancti Aloysii Gonzagæ cum Communione generali, Indulgentia plenaria, & Missa ejusdem Sancti celebrare juxta consuetudinem, ac respective in perpetuum assignare Patribus Societatis Jesu feriam prædictam post Sexagesimam pro Celebratione prædictæ festivitatis pro spirituali populorum profectu. S. R. C. 19. Januarii 1746. *in eadem Rhegien. Provinciæ Bononien.*

907. Cum Officium Gratiarum actionis pro victoria de Turcis obtenta pro Polonia concessum sit, atque approbatum a Sacra Rituum Congreg. sub die 21. Januarii 1629. sub ritu duplici, & Missa nulla sit ordinata, varie illam Sacerdotes dicunt, alii dicunt Votivam de SS. Trinitate cum secunda oratione pro gratiarum actione, ut in Missali, alii vero Missam quidem dicunt de Sanctissima Trinitate, ideoque ad tollenda dubia supplicatur declarari qualiter debeat dici Missa, an priori modo, an posteriori, utpote in quo Missa est conformior Officio? Responsum fuit: Exhibeant Officium concessum, ut ex ipso designari possit Missa. Sacra R. C. 7. Maji 1746. *in Varsavien.*

908. Commemoratio de SS. Sacramento in Missis privatis poterit fieri, quando ejus expositio fiat pro publica causa, etiamsi Sacramentum expositum sit in Pyxide. S. R. C. 7. Maji 1746. *in Varsavien.*

909. Missa de Requiem extra Altare ubi est expositum Sanctissimum Sacramentum etiam in Pyxide poterunt celebrari, dummodo tamen oratio coram Sacramento non sit pro publica causa. S. R. C. 7. Maji 1746. *in Varsav.*

910. Genuflexio utroque genu est facienda a transeuntibus ante Sanctissimum Sacramentum, etiamsi fuerit in Pyxide patenter expositum. S. R. C. 7. Maji 1746. *in Varsavien.*

911. Quando frequenter fiunt expositiones Sanctissimi publice in majori Altari, & præter Missam solemnem dicuntur etiam Missæ privatæ ad idem Altare Majus, an etiam in Missis privatis ad Altare Majus, & ad alia Altaria minora durante expositione Sanctissimi poterit fieri commemoratio de Sacramento durante expositione? Responsum fuit: Poterit fieri commemoratio de SS. Sacramento durante expositione. S. R. C. 7. Maji 1746. *in Varsavien.*

912. Exposito Sanctissimo Sacramento in Altari majori dum sub Magnificat in Vesperis idem Altare majus incensatur, an debeant etiam incensari alia Altaria, ex eo quod incongruum esse videtur relinquere in Altari expositum Sacramentum; & utrum thurificato Altari majori ubi est expositum Sanctiss. debeat etiam fieri thurificatio illius Altaris, in quo est reconditum Sanctiss. in ciborio? Responsum fuit, non esse thure edolenda alia altaria, licet alibi Sanctissimum Sacramentum asservetur. S. R. C. 7. Maji 1746. *in Varsavien.*

913. Transeuntes ante expositam Reliquiam S. Crucis, utrum debeant genua usque ad terram flectere, vel etiam an sufficiat semigenuflexio, uti

uti solet fieri coram Episcopo: & utrum eadem genuflexio facienda sit ante prædictam Reliquiam S. Crucis, quæ licet non sit exposita, asservatur tamen occlusa in aliquo altari, aut etiam quando exposita est, sed non apparet, ex eo quod pars hæc, quæ respicit populum, habeat figuram Christi Crucifixi? Et responsum fuit: Si loco principe Reliquia Sanctissimæ Crucis super altare fuerit exposita, tum transeuntes ante illam unico genu usque ad terram flexo venerare debent; diversimode vero sola capitis inclinatione, si præfata Reliquia recondita erit intra custodiam. S. R. C. 7. Maji 1746. *in Varsavien.*

914. Cum contingat sæpius in Ecclesiis Regularium, vel aliis, præsertim in die obitus, seu anniversario defunctorum, Missas celebrari a confluentibus Sacerdotibus, supplicatur declarari, an Sacerdotes, qui recitant Officium de festo duplici confluentes ad Ecclesias sive Regularium, sive aliorum, ubi dicitur Officium de semiduplici, possint ibi dicere Missas privatas defunctorum? Responsum fuit negative. S. R. C. 7. Maji 1746. *in Varsavien.*

915. Recitantes Officium de Martyre, & celebrantes in Ecclesiis, ubi dicitur de Confessore, utrum debeant se conformare in colore illis Ecclesiis etiam si nulla ibi sit solemnitas? Responsum fuit affirmative, etiam quoad Missam, quæ non poterit celebrari de Sancto Confessore, si color fuerit rubeus. S. R. C. 7. Maji 1746. *in Varsavien.*

916. An Dominica infra octavam Beatæ Mariæ Virgin. ut de S. Maria de Monte Carmelo in Missa &c. Sacerdotes qui accedunt ad dictam Ecclesiam debeant in ea celebrare Missam de S. Maria cum commemoratione, & Evangelio Dominicæ in fine, & an possit eadem Ecclesia celebrare ejusmodi Missam solemnem, prout singulis annis celebrat dicta Ecclesia de Massa absque ulla commemoratione? Responsum fuit: in Dominica infra octavam, Missæ privatæ nequeunt dici de festo, sed dicuntur de Dominica cum commemoratione octavæ juxta Rubricas; constito tamen de concursu populi, permittitur unica tantum Missa solemnis de octava cum *Gloria* & *Credo* absque ulla commemoratione. Sac. Rit. Cong. 3. *Sept.* 1746. *in una Massæ, & Populoni.*

917. An in exequiis defunctorum Sacerdotum præsente corpore, Subdiaconus se sistere debeat ad caput defuncti Sacerdotis, vel ad pedes juxta opinionem P. Merati? Responsum fuit: Servetur Rituale Romanum, & in exequiis defuncti Sacerdotis præsente corpore locetur Crux ad caput defuncti inter feretrum, & altare. S. R. C. 3. Sept. 1746. *in una Massæ, & Populoni.*

918. An in Ecclesiis sub titulo S. Mariæ Angelorum fieri debeat die secunda Augusti Officium cum Missa de B. M. V. prout hactenus servatum fuit, vel potius festum S. Mariæ Angelorum sit celebrandum die Assumptionis ejusdem. S. R. C. re mature discussa ad relationem Eminentiss. & Reverendiss. D. Cardinalis Alexandri Albani rescribendum censuit, servari solitum, nempe in casu proposito, die secunda Augusti faciendum esse Officium cum Missa de B. M. V. titulari Ecclesiæ, prout in festo ad Nives, præter lectiones secundi Nocturni, quæ sumendæ sunt ex secundo nocturno Nativitatis ejusdem B. M. mutato verbo *natali* in verbum, *festivitate*, juxta decretum editum die decima Junii anni 1690. in una Ord. Min. de Observ. S. R. C. 7. Sept. 1748. *in una Ord. Capuccinorum Provinciarum Calabriæ in Italia, Sanctissimo Papæ Benedicto XIV. suppliciter porrecta & ad* S. R. C. *eadem die remissa.*

919. Ubi Processio SS. Sacramenti in ejus festo die, vel per octavam ea, qua decet solemni pompa nequiverit haberi, designabit Episcopus pro suo arbitrio & prudentia unicuique Ecclesiæ aliquam ex sequentibus Dominicis, in qua celebrata Missa cum commemoratione SS. Sacramenti juxta Rubricarum præscriptam formam solemnis illius Processio peragi possit. S. R. C. 8. Martii 1749. *in Lisbonen.*

920. Instructio pro Oratione quadraginta horarum Romæ jussu fel. record. Clementis XI. primum edita, extra Urbem non obligat; laudandi tamen, qui se illi conformare student, nisi aliud ab Ordinariis locorum statutum sit. S. R. C. 12. Julii 1749. *in una Cong. Oratorii S. Philippi Neri civitatis Patavinæ.*

921. An Presbyteri ordinandi statim ab initio vel solum a *Suscipe Sancte Pater* &c. debeant inchoare Missam cum celebrante, & ordinante Episcopo? Responsum fuit, teneri solum ad *Suscipe Sancte Pater.* S. R. C. 20. Sept. 1749. *in una Jaurinen. in Hungaria.*

922. An Presbyteri ordinandi debeant legere Missam stantes, vel in terra genuflexi? Responsum fuit negative ad primam, affirmative ad secundam partem. S. R. C. 29. Sept. 1749. *in Jaurinen. in Hungaria.*

923. An Presbyteri ordinandi omnes illas, quas Episcopus ordinans in Missa facit actiones, debeant facere, adeoque, an ii Presbyteri debeant cruces manu super oblata peragere, an genuflectere &c. ac denique omnia illa, quæ Episcopus sub Sacrificio agit, agere? Similiter idem quæritur de Episcopo consecrando? Responsum fuit ad primum negative, ad secundum, servandum esse Pontificale Romanum. S. R. C. 20. Septembris 1749. *in Jaurinen. in Hungaria.*

924. An Presbyteri ordinandi postquam sunt de Corpore D. N. J. C. communicati, debeant de illo Calice, quem in ordinatione sua tetigerunt, ablutionem sumere? Responsum fuit, non esse necesse. S. R. C. 20. Sept. 1749. *in Jaurinen. in Hungaria.*

925. Cum Sabbato Sancto unica tantum in quavis Ecclesia Missa cantata admittatur, an Episcopus in privata Capella, vel Oratorio possit ordinationem sub Missa lecta servare? Et quatenus affir-

affirmative, an debeat post Communionem idem Episcopus pro Vesperis: *Alleluja, Vespere autem &c. Laudate Dominum, Magnificat, &c.* dicere? Responsum fuit, ad mentem. S. R. C. 20. Septemb. 1749. *in Jaurinen. in Hungaria.*

926. An Episcopi non habentes facultatem specialem concedendi in Oratoriis privatis, & Capellis pro sæcularibus, & aliis legendi Missam, possint licentiam dictam petentibus concedere? Responsum fuit, negative. S. R. C. 20. Sept. 1749. *in Jaurinen. in Hungaria.*

927. Cum in Rubricis de Sacramento Confirmationis dicatur: Adulti seu alii Majores ponant pedem suum super pedem dexterum Patrini sui: quæritur, an sufficiat, si Patrinus ponat manum suam dexteram super humerum dexterum Confirmandi? Responsum fuit, sufficere. S. R. C. 20. Sept. 1749. *in Jaurinen. in Hungaria.*

928. An Confirmandus tempore Confirmationis, quando Episcopus dicit: N. *Signo te signo Crucis, &c.* præter nomen suum baptismale, possit aliud nomen Sancti sibi imponi curare? Responsum fuit, posse. S. R. C. 20. Sept. 1749. *in Jaurinen. in Hungaria.*

929. Dum fit expositio SS. Sacramenti ratione solemnitatis ad populum in Dominicis privilegiatis, vel aliis festis in Altari majori ubi est expositum publice Sacramentum, si celebretur Missa diei, celebrari debet cum paramentis festo, seu officio convenientibus, scilicet non est adhibendus color albus, uti competens solemnitati ratione expositionis, sed etiam violaceus. S. R. C. die 29. Januarii 1752. *in una Ordinis Discalceat. Carmelitarum Provinciæ Poloniæ.*

930. Etsi cum maxima solemnitate, & concursu populi, cantetur ab immemorabili tempore in Adventu Domini singulis diebus Missa Votiva B. M. V. quæ vocatur *Rorate*, instituta etiam a Concilio Provinciali, ut est in Regno Poloniæ, a Paulo V. Papa approbato, non est tamen censenda inter Missas Votivas pro re gravi, vel pro publica causa, sed haberi dumtaxat poterit, ut mera populi devotio. S. R. C. 29. Januarii 1752. *in una Ordinis Carmelit. Discalc. Provinciæ Poloniæ.*

931. Utrum ex præscripto Fundatorum, & institutione eorumdem possit dicit Missa de Assumptione, Purificatione, Conceptione B. M. V. in sabbatis, vel aliis feriis per annum non impeditis festo duplici? Responsum fuit. Non sunt violandæ Rubricæ imperitorum laicorum causa, & ideo petentibus Missam Votivam de Assumptione &c. fiet satis celebrando unam ex Missis Votivis B. M. V. juxta temporis occurrentiam. S. R. C. 29. Januarii 1752. *in una Ordinis Carmelitarum Discalceat. Provinciæ Poloniæ.*

932. In iis Ecclesiis Regularium, in quibus non est consuetudo canendi quotidie Missam currentis officii, utrum in Missa solemni, quæ sola canitur pro re gravi, vel occursu festi solemnis, de quo eodem die officium nequit fieri; non cantata Missa officii diei, nempe de Dominica privilegiata, feria majori, vel festo aliquo, debeat addi Collecta illius diei officii currentis? Responsum fuit: in Missis Votivis solemnibus, quæ pro re gravi, vel ob occursum festi solemnis in aliam diem sunt transferendæ, etsi unica tantum cantetur Missa, unica Oratio dicenda est. S. R. C. 29. Januarii 1752. *in una Ordinis Carmelit. Discalc. Prov. Poloniæ.*

933. Utrum Sacerdos sæcularis vel regularis habens officium duplex, & quid si duplex primæ vel secundæ classis, Celebrans in aliena Ecclesia ex devotione, ubi celebratur festum solemne, debeat ne celebrare Missam se conformando illi Ecclesiæ, ubi celebrat, etiam quoad solemnitatem, & colorem paramentorum? Utrum etiam Sacerdos sæcularis vel regularis habens officium duplex, & quid si duplex primæ, vel secundæ classis, celebrans in aliena Ecclesia ex obligatione in sepultura solemni alicujus cadaveris, vel exequiis solemnibus, debeat se conformare illi Ecclesiæ celebrando Missam de *Requiem?* Responsum fuit: Serventur Decreta alias edita in una Tertii Ord. S. Francisci die 11. Junii 1701. Et sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares, confermare se debent ritui Ecclesiæ, in qua celebrant. S. R. C. 29. Januar. 1752. *in una Ordinis Carmelit. Discalceat. Prov. Poloniæ.*

934. Missæ privatæ de *Requiem* etiam corpore præsente, & insepulto dici non possunt diebus, quibus fit de Officio duplici etiam minori, vel aliis a rubrica exceptis, & quæcumque consuetudo in contrarium abusus esse declaratur; Missa tamen unica solemnis insepulto corpore celebrari poterit etiam in Dominicis & festis diebus, non tamen solemnioribus primæ classis. S. R. C. 29. Jan. 1752. *in una Ordinis Carmelit. Discalc. Provinciæ Poloniæ.*

935. Utrum in majori hebdomada, excepto triduo ante Pascha, & biduo post, & infra octavam Paschæ & Pentecosten, ac etiam in festis duplicibus primæ classis, non tamen celebribus, possit cantari Missa unica solemnis de *Requiem* in sepultura cadaveris? Responsum fuit, Affirmative. S. R. C. 29. Januar. 1752. *in una Ordinis Carmelit. Discalceat. Provinciæ Poloniæ.*

936. In die obitus, vel depositionis alicujus defuncti sacerdotis dici poterit vel Missa prima, quæ est pro Episcopis assignata, ut in Commemoratione omnium fidelium defunctorum, vel ea quæ est secundo loco posita, quæ est in die obitus, seu depositionis, dummodo oratio pro eo designata: *Deus qui inter Apostolicos Sacerdotes, &c.* omnino adhibeatur. Similiter agendum erit in anniversario pro Sacerdote defuncto. S. R. C. 29. Januar. 1752. *in una Carmelitarum Discalceat. Provinciæ Poloniæ.*

937. Dignitates, & Canonici Metropolitanæ Ecclesiæ Urbinatensis possunt uti annulo cum unica gemma, cruce pectorali sine gemmis, caligis, sandaliis, & chyrothecis sine auri ornatu in Mis-

in Missis solemniter decantandis; & quoad solum celebrantem, qui sedere debet in scamno cooperto tapete, vel panno currentis coloris, non vero in faldistorio. S. R. C. 29. Jan. 1732. *in eadem Urbinaten. Benedicto XIV. confirmante die* 28 *Febr. ejusdem anni in Constit. quæ incipit.* In Throno Justitiæ *ad primum & secundum dubium.*

938. Supradicti Dignitates & Canonici, an Palmatoria seu Bugia in Pontificalibus, & in Missis lectis seu privatis, uti valeant? Responsum fuit negative, & amplius. S. R. C. 29. Jan. 1732. *in eadem Urbinatensi, ut supra num. anteced.*

939. An liceat eisdem in Missa Pontificali populum salutare dicendo *Pax vobis*: loco dicendi: *Dominus vobiscum*? Et an post Missas, Vesperas, aut Matutinum in Pontificalibus celebratum, possint ipsi solemnem dare benedictionem, dicendo: *Sit nomen Domini benedictum*: seu potius simplicem benedictionem tantum post Missam dicendo: *Benedicat vos omnipotens Deus* cum unico, seu cum trino signo Crucis? Et an benedicendo populum cum SS. Sacramento, dare possint trinam benedictionem, vel unicam? nec non, an induti mitra, aliisque paramentis ad instar Abbatum, etiamsi Missas aut vesperas in Pontificalibus non celebraverint, dare possint trinam benedictionem? Et responsum fuit ad primum, Negative & amplius. Ad secundum, Negative ad primam partem, affirmative ad secundam, cum unico signo & amplius. Ad tertium ad primam partem, affirmative; ad secundam, cum unica tantum & amplius. Ad quartum, negative, & amplius. S. R. C. 29, Januar. 1732. *in supradicta Urbinaten. ad quintum, sextum, septimum, & octavum dubium Benedicto XIV. annuente.*

940. An possint supradicti pontificaliter celebrare Missas in Ecclesiis Monialium absque consensu Archiepiscopi? Et an in vestitionibus, & velationibus Monialium, factis de commissione Archiepiscopi, uti possint Mitra? Et responsum fuit, Negative in omnibus. S. R. C. 29. Jan. 1732. *in dicta Urbinatensi ad nonum & decimum dubium ut supra.*

941. An in Metropolitana Ecclesia supralaudatæ Dignitates & Canonici uti possint mitra, & pontificaliter celebrare in Missis Defunctorum? Et responsum fuit, negative. S. R. C. 29. Januarii 1732. *in Urbinatensi ad undecimum dubium ut supra.*

942. An in insignibus, & armis suæ familiæ appositis, vel apponendis in paramentis sacris, aliisque rebus Ecclesiam concernentibus, loco mitræ, vel una cum ipsa, pileum apponere valeant, Dignitates & Canonici supradictæ Metropolitanæ? Et responsum fuit, Affirmative quoad mitram tantum, & amplius. S. R. C. 29. Jan. 1732. *in Urbinatensi ad undecimum dubium ut supra.*

943. An pluries superlaudatæ Dignitates & Canonici in Processionibus SS. Corporis Christi incedere possint capite mitra cooperto? Responsum fuit Negative & amplius. S. R. C. 29. Januarii 1732. *in Urbinatensi ad trigesimum, & ultimum dubium, Benedicto XIV. ad servandum mandante die* 29. *Januar. ejusdem anni in Const. quæ incipit*: In Throno Justitiæ.

944. Missæ, quæ cohærenter ad officia semel in mense, vel hebdomada recitari concessa celebrabantur, puta de SS. Sacramento feria quinta, de SS. Nomine B. M. V. in Sabbato, de Patrono principali in alia feria, cum *Gloria in excelsis* tantum, & sine *Credo* celebrari debent. S. R. C. 26. Augusti 1732. *in una Gadicensi.*

945. Cum ex fundatorum voluntate muneris sit quotannis ultra officium diei plura anniversaria adimplere, & de pluribus festivitatibus Sanctorum officium cum Vesperis, & Missa celebrare, quæritur num Vesperæ dictarum festivitatum Sanctorum Pontificum v. g. seu Virginum tempore Paschali, si celebrentur Antiphonæ Psalmorum, & reliquæ dici debeant cum *Alleluja* ob citati temporis Paschalis occurrentiam. Et similiter in iisdem Vesperis (utpote extra diem proprium earum festivitatum) ultimus Psalmus esse debeat in Sanctis Pontificibus v. gr. *Memento Domine David*, & in Sanctis Martyribus Psalm. *Credidi*, num vero Psalm. *Laudate Dominum omnes gentes?* Responsum fuit: Quando ultra officium diei recitatur aliud de aliquo Sancto ex fundatorum voluntate, si tempus currerit Paschale, ritum pro tempore convenit imitari, addendo Antiphonis, Versiculis & singulis responsoriis *Alleluja* uno excepto B. M. V. officio parvo, in quo dum feriali conjungitur officio diei nullum additur *Alleluja* secundum peculiarem illius Rubricam juxta alias resoluta. Psalmi quoque Vesperarum erunt, ut jam alias designati in festo, scilicet ut in primis, si primæ decantantur Vesperæ, ut in secundis, si secundæ. S. R. C. 26. Augusti 1732. *in una Gadicensi.*

946. Cum ex fundatorum voluntate Missæ solemnes ultra illam diei celebrentur, quæritur num propositæ Missæ solemnes celebrari possint occurrente festo duplici, & maxime quia tunc casus, si celebretur, datur quod de eadem festivitate in eodem die duæ Missæ solemnes in eodem principali Altari dicantur, e. gr. una solemnis post Primam, & altera eadem post Tertiam? Responsum fuit: In casu de quo agitur duplex de eodem occurrenti solemni festo cantabitur Missa: una videlicet pro fundatione post Primam, altera Conventualis post Tertiam. S. R. C. 26. Aug. 1732. *in una Gadicensi.*

947. Quæritur, num in Officio eidem Cathedrali Gadicensi, & Clericis ejus choro tantum adscitis concesso nomine & privilegio dictorum Clericorum Cathedralis gaudere possint Clerici Curati, in eadem Ecclesia curam animarum exercentes, qui quidem eidem choro de rigore non sunt adscripti? Responsum fuit: Servetur Decretum. S. R. C. 30. Augusti 1602. nempe: Cle-

Clerici licet adscripti alicui Ecclesiæ, non tamen obligati choro, non tenentur recitare officia, quæ in choro propria dicuntur. S. R. C. 26 Augusti 1752. *in eadem Gadicensi.*

948. Lignum SS. Crucis & Spinæ Coronæ D. N. J. C. ubi adest immemorabilis consuetudo, licitum est capite aperto sub Baldachino processionaliter deferre; easdem Reliquias incensantibus duobus thuriferariis. S. R. C. 26 Augusti 1752. *in Gadicensi.*

949. An onus celebrandi Missam unam omnibus diebus festivis Deiparæ Virginis, intelligendum sit pro diebus festivis tantum de præcepto, an etiam pro aliis simplicibus, in quibus Commemoratio in honorem Deiparæ Virginis intra annum fieri consuevit; quo relato per Eminentissimum Cardinalem Cavalchinum Ponentem, Sacra eadem Congregatio respondit: Missas esse celebrandas omnibus diebus, in quibus fit officium Beatissimæ Virginis sub ritu duplicis majoris, & altioris ritus tam in Ecclesia universali, quam in Diœcesi. Die 9 Decembr. 1752. *in Bracarensi.*

950. An attentis circumstantiis toleranda sit consuetudo asserta cantandi unicam Missam, aliamque legendi iis diebus, quibus a Rubrica duæ præcipiuntur Missæ? Responsum fuit: Negative, reservato jure probandi antiquam consuetudinem, & amplius. S. R. C. 14 April. 1753. *in Conimbricensi.*

951. An in Missa Conventuali cani semper debeant *Gloria*, *Credo*, totum *Graduale*, *Offertorium*, *Præfatio*, & *Pater noster?* Responsum fuit: Affirmative juxta præscriptum Cæremonialis Episcoporum, & amplius. S. R. C. 14 Aprilis 1753. *in Conimbricensi.*

952. An servari possit asserta consuetudo, qua diebus non festivis in Missa Conventuali non adsistit Magister Cæremoniarum, nec adhibetur incensum? Responsum fuit: Affirmative quoad Magistrum Cæremoniarum; Negative quoad thurificationem, & amplius. S. R. C. 14 Aprilis 1753. *in Conimbricensi.*

953. An servari possit asservata consuetudo pulsandi organum tempore Quadragesimæ, Adventus, ac Vigiliarum in Missis Votivis B. M. V. quæ singulis Sabbatis solemniter celebrantur, & in ejusdem Litaniis, quæ post Vesperas cantantur? Responsum fuit: Affirmative, & amplius. Sac. Rit. Congr. 14 Aprilis 1753. *in Conimbricensi.*

954. An Canonici possint, & teneantur in Feria 4. Cinerum transferre Processionem quamdam & aliquas Commemorationes pro Defunctis, ad quas ex Legato tenentur, ut expositionem SS. Sacramenti quadraginta horarum facere possint; seu potius, an melius sit dictam Expositionem in aliam diem transferre, ut prædictis functionibus mentem Testatorum impleant? Responsum fuit: Negative quoad primam partem: Affirmative quoad secundam: nempe Expositionem SS. Sacramenti esse transferendam in aliam diem commodiorem arbitrio Episcopi, & amplius. S. R. C. 14. Aprilis 1753. *in Conimbricensi.*

955. An in elevatione SS. Sacramenti in Missis solemnibus cani possit: *Tantum ergo*, &c. vel aliqua Antiphona tanti Sacramenti propria: Responsum fuit: Affirmative, & amplius. S. R. C. 14. Aprilis 1753. *in Conimbricensi.*

956. An a Cantoribus in choro incipi possit Introitus Missæ, priusquam Sacerdos eamdem Missam celebraturus ad Altare pervenerit? Responsum fuit: Negative, & amplius. S. R. C. 14. Aprilis 1753. *in Conimbricensi.*

957. An Hebdomadarius in choro intonare possit initium Horæ sequentis priusquam Sacerdos Evangelium S. Joannis terminaverit? Responsum fuit: Negative, & amplius. S. R. C. 14. Apr. 1753. *in Conimbricensi.*

958. Utrum servari possit asserta consuetudo, ut Feria 4. Cinerum Canonicus Turnarius, impedito, vel nolente Episcopo, Cinerum Benedictionem peragat, & Missam cantet? Responsum fuit: Affirmative, & amplius. S. R. C. 14. Apr. 1753. *in Conimbricensi.*

959. An servari possit asserta consuetudo, ut in Processionibus Palmarum, & Candelarum, functionem non peragente Episcopo, Crucem portet Capellanus per turnum paratus? Responsum fuit: Affirmative, & amplius. S. R. C. 14. Aprilis 1753. *in Conimbricensi.*

960. An servari possit asserta consuetudo, ut in Processionibus Litaniarum, earumdem Cantores incedant Pluvialibus induti? Responsum fuit: Affirmative, & amplius. S. R. C. 14. Aprilis 1753. *in Conimbricensi.*

961. An in Ecclesiis, quas Processio Litaniarum per viam ingreditur, fieri possint Commemorationes pro Defunctis in adimplementum Legatorum a Personis in iisdem Ecclesiis sepultis relictorum? Responsum fuit: Affirmative. Sacra Rituum Congreg. 14. Aprilis 1753. *in Conimbricensi.*

962. An servari possit asserta consuetudo, ut duo medii Canonici, seu Tertienarii Tunicella, seu Dalmatica induti in Processione Corporis Christi thuribula deferant, & SS. Sacramentum incensent? Responsum fuit: Affirmative, & amplius. S. R. C. 14. Aprilis 1753. *in Conimbricensi.*

963. Utrum asserta consuetudo, ut quatuor Canonici, seu medii Canonici Pluvialibus induti quædam argentea insignia sine Palmis, & Candeli præ manibus gestent in Processionibus Palmarum, & Candelarum, licite retineri possit? Responsum fuit: Affirmative, & amplius. S. R. C. 14. Aprilis 1753. *in Conimbricensi.*

964. Anniversaria, quæ ex diversorum Testatorum voluntate sunt a Capitulo præsertim circa singula quatuor anni tempora in cantu celebranda, absolvi possunt in festo duplici majori per annum,

annum, non tamen de præcepto, etiamsi dies ille non sit vere dies anniversarius defuncti. Sacra Rit. Congreg. 22. Decemb. 1753. *in una Vilnen. in Lithuania.*

965. Translato Anniversario a proprio die obitus Testatoris ob occurrens impedimentum in alium diem non impeditum, de Requiem cantanda est Missa sive ut in anniversario, sive ut in quotidianis, verba tamen in oratione, *cujus anniversarium depositionis diem commemoramus etc.* non sunt varianda. S. R. C. 22. Decemb. 1753. *in una Vilnen. in Lithuania.*

966. Obitus die impedito, non potest pro Defunctorum anniversario cantari Missa de occurrenti festo vel feria privilegiata per applicationem. S. R. C. 22. Decemb. 1753. *in una Vilnen. in Lithuania.*

967. Anniversaria quæ occurrunt absolvenda circa quatuor tempora Paschalia, & infra octavam Pentecosten, & non possunt omnia absolvi aut finiri ante octavam Sanctissimi Corporis Christi; quomodo & qualiter absolvenda? Responsum fuit: Servetur Decretum datum die 4. Maji 1686. in una Canonicorum Regularium Lateranensium. S. R. C. 22. Decembris 1753. *in una Vilnen. in Lithuania.*

968. Pro Missis ex fundatione, aut ex alia quacumque causa in cantu celebrandis, sive de Assumptione, sive de Conceptione Beatæ Mariæ Virginis extra ejus festos dies, vel octavas earumdem solemnitatum assumi nequit propria festivitatis, sed substituenda est ei una ex quinque votivis Missis Beatæ Mariæ virginis, quæ habentur in Missali Romano juxta congruentiam temporis. S. R. C. 22. Decembris 1753. *in una Vilnen. in Lithuania.*

969. Pro Missa votiva alicujus Sancti, si habeat propriam, mutanda sunt verba: *natalitia vel festivitas* in aliis congruentibus votivis, scilicet *commemoratio aut memoria.* S. R. C. 22. Decembris 1753. *in una Vilnen. in Lithuania pro Missa S. Casimiri.*

970. Quando per Rubricas Missalis, ac per decreta Sacræ Congregationis videlicet per octavas Nativitatis, Epiphaniæ, per feriam IV. Cinerum, a Dominica Palmarum usque post Octavam Paschæ, per octavas Pentecostes & Sanctissimi Corporis Christi prohibentur Missæ votivæ privatæ, prohibentur etiam votivæ in cantu fundatæ. S. R. C. 22. Decembris 1753. *in una Vilnen. in Lithuania.*

971. Substitui debent Missæ de festo pro votivis in cantu fundatis diebus impeditis; & ex rationabili causa ab Ordinario dignoscenda, & approbanda satisfieri posse lectis, loco cantatarum, statuit S. R. C. 22. Decembris 1753. *in una Vilnen. in Lithuania.*

972. Num saltem in primis diebus solemnibus possint substitui loco votivarum Missæ cantatæ de festo; reliquis vero diebus infra octavas prædictas, & aliis diebus supra enunciatis cantari votivæ? Responsum fuit, negative. S. R. C. 22. Decembris 1753. *in una Vilnens. in Lithuania.*

973. Quando juxta Rubricas Missalis in feriis Quadragesimæ, quatuor Temporum, Rogationum, ac Vigiliarum præscribantur duæ Missæ cantatæ in Cathedralibus & Collegiatis, una de festo post Tertiam, altera de feria post Nonam: An propter insufficentiam temporis, ratione multarum votivarum cantandarum ex fundatione (ut est in Cathedrali Vilnensi) possit una ex his duabus substitui lecta pro cantata; & quæ potius; an de festo post Tertiam, an post Nonam de feria? Responsum fuit: Non posse omitti alteram ex his duabus Missis cantandis. Rursus, an securius una ex dictis votivis legi possit, ut ambæ Conventuales de Sancto, & de feria per rubricas præscriptæ decantentur? Et responsum fuit: Quoad Missam votivam lectam cantatæ substituendam, jam provisum sub num. octavo (de quo vide n. 971.) S. R. C. 22. Decemb. 1753. *in una Vilnen. in Lithuania.*

974. An in Dominicis infra octavam sive privilegiatam, sive non, præter Missam Conventualem, quæ cantatur de Dominica, debeat etiam alia Missa cantari de die infra octavam; in Dominicis per annum, in quibus fit de aliquo festo cum commemoratione Dominicæ. An item præter Missam Conventualem de festo celebrandam per Hebdomadarium, debeat etiam alia Missa cantari de Dominica per Vicarios, ut agitur in Cathedrali Vilnensi. Et responsum fuit, Negative: scilicet in Dominicis infra octavas, vel aliis a festo duplici impeditis, unicam tantummodo cantandam esse Missam: In Dominicis quidem infra octavas, de Dominica cum commemoratione octavæ, in aliis vero Dominicis non privilegiatis, & in quibus fit de occurrenti festo duplici; Missa de festo cum commemoratione Dominicæ, ejusque Evangelio in fine. S. R. C. 22. Decembris 1753. *in una Vilnen. in Lithuania.*

975. Quando absolvitur Missa lecta coram Sanctiss. Sacramento in Pyxide exposito, debent omnes genuflexiones observari in tali Missa, quæ alias observantur coram Sanctissimo Sacramento publice exposito, & non velato conformiter ad rubricam Missalis feriæ quintæ in Cœna Domini. S. R. C. 22. Decemb. 1753. *in una Vilnen. in Lithuania.*

976. Quando Episcopus pro publicis supplicationibus injungit in sua Diœcesi recitari publice in templis litanias de Sanctissimo Nomine Jesu, utrum Parochi scientes easdem litanias esse prohibitas, debeant satisfacere huic edicto? Responsum fuit: Dilata, & exhibeantur Litaniæ. S. R. C. 22. Decembris 1753. *in una Vilnen. in Lithuania.*

977. Cum Archiepiscopus Civit. Bahiæ, alias S. Salvatoris nuncupatæ, occasione controversiæ in sua civitate exortæ circa commemorationem faciendam

v. gr. *Jesu tibi sit gloria.* Et in Missis Præfatio Beatæ Mariæ Virginis erit dicenda, ut pro festo S. Hyacinthi patroni principalis Poloniæ decrevit S. R. C. 29. Novemb. 1755. *in Varmiensi.*

996. Pater Provincialis Ordinis Minorum Excalceatorum Sancti Francisci Provinciæ S. Didaci Hispalensis Sacræ Rituum Congregationi exposuit, prohiberi suis Religiosis a quibusdam peculiaribus Constitutionibus usum pluvialis in Processionibus Sanctiss. Corporis Christi; quæ leges cum adversentur Decretis hujus Sacræ Congregationis, humillime eidem supplicavit, ut præcipere dignaretur, ut ab omnibus suis Religiosis præfatæ Provinciæ eadem Decreta Sacræ Congregationis essent observanda. Et Sacra Congregatio rescripsit, quod eidem Oratori darentur Decreta alias in hoc dubio emanata, videlicet: Congregationis Montis Coronæ: Supplicante humiliter Sacræ Rituum Congregationi P. Juvenale Visitatore generali Congregationis Camaldulensium Montis Coronæ infrascriptum dubium declarari: An liceat non habentibus usum pluvialis in die, & infra Octavam Sanctissimi Corporis Christi peragere processionem cum Sanctissimo Sacramento, & illud sine pluviali exponere? & Sacra eadem Rituum Congregatio censuit respondendum: Negative quoad primam partem, & quoad secundam non posse cogi, idest in expositione Sanctissimi Sacramenti? Et ita respondit & declaravit. Die 22. Januarii 1701. Quod Decretum eadem Sacra Congregatio etiam a Religiosis Excalceatis S. Francisci dictæ Provinciæ S. Didaci servari mandavit. Die 15. Maji 1736. *in eadem Hispalensi.*

997. Sanctiss. Dominus Noster Clemens XIII. prævio Voto Sacræ Cong. Indulgentiis, & sacris Reliquiis præpositæ indulsit die 19. Maji 1759. omnibus Ecclesiis Parochialibus Orbis Christiani Altare Privilegiatum quotidianum ad septennium, quo expleto Sanctitas sua præcipit omnibus Episcopis, Abbatibus, & Sede vacante, Vicariis Capitularibus pro unaquaque suarum Diœcesium Parochia pro confirmatione ejusdem Privilegii ad septennium. Idque fieri jubet sub unico tantum Brevi, atque vult hoc unicum Breve suffragari omnibus uniuscujusque Diœcesis Ecclesiis Parochialibus. Ne autem Parochi expensis graventur, vetat omnibus tam Episcoporum, quam Abbatum Officialibus, sub pœna nullitatis Privilegii, ne quidquam penitus exigant a Parochis, sive pro ipsis certiorandis, sive in expediendis literis pro designatione Altaris privilegiati in eorum Parœciis.

998. Singulis Dominicis diebus totius anni, quibus Præfationes propriæ, per Rubricas non sunt adsignatæ, incipiendo a Dominica Sanctissimæ Trinitatis anni 1759. Sacerdotes omnes utriusque Cleri Sæcularis, atque Regularis, Præfationem de SS. Trinitate, quæ jam inde a vetustissimis temporibus in usu fuisse dignoscitur in Missa recitare teneantur; & inviolabiter observari mandavit S. R. C. 3. Januarii 1759. *in Decreto urbis & orbis, Sanctissimo D. N. Papa Clemente XIII. feliciter regnante, ipso movente, & confirmante.*

999. SS. Dom. Noster Papa Clemens XIII. pro sua erga Sanctum Laurentium Justinianum pietate, decrevit, ut ab omnibus Christifidelibus utriusque sexus, qui ad Horas Canonicas tenentur, sub Ritu semiduplici de præcepto die 5. Septemb. prædicti Sancti Officium, & Missa imposterum recitari, & celebrari debeat. Die 11. Septemb. 1759.

F. Card. Tamburinus Præfectus.

Loco ✠ Sigilli.

M. Marefuscus S. R. C. Secret.

1000. Concesso jam a SS. Clemente XIII. die 8. Aug. 1759. Officio & Missa de Comm. Conf. non Pontif. B. Petri Acotanto sub ritu dupl. min. Clero Sæculari & Regulari Civitatis Venetiarum, modo ad novas preces Rev. Patriarchæ supradictæ Civitatis pro approbatione Lectionum secundi Nocturni, Orationis, & Antiphonarum in primis Vesperis ad *Magnificat* & *Benedictus*, Sanctitas sua eas accurate revisas, & approbatas a S. R. C. recitari concessit die 13. Nov. 1760.

1001. Piis, enixisque precibus Sereniss. Reip. Venet. pro extensione Officii, & Missæ, cum Lectionibus, Oratione, & Antiphonis die 19. Nov. 1760. pro Civitate Venetiarum approbatis, Sanct. Clem. XIII. benigne annuit die 19. Junii 1761.

INDEX TITULORUM.

COMMENTARIA IN RUBRICAS MISSALIS

Dividuntur a Gavanto in quinque Partes; & Partes in Titulos plures.

TOMUS PRIMUS.

PARS PRIMA.

Continet Rubricas generales primi ordinis, & Titulos XX.

De Duplici. I. Tom. 1. 51
De Semiduplici, & Simplici. II. 53
De Feria, & Vigilia. III. 54
De Missis Votivis S. Mariæ, & aliis. IV. 58
De Missis Defunctorum. V. 77
De Translatione Festorum VI. 85
De Commemorationibus. VII. 86
De Introitu, Kyrie eleison, Gloria in excelsis. VIII. 91
De Orationibus. IX. 97
De Epistola, Graduali, Alleluja, Tractu, & Evangelio. X. 106
De Symbolo. XI. 111
De Offertorio, Secretis, Præfationibus, & Canone. XII. 119
De Communione, Orationibus, Postcommunione, Ite Missa est, vel Benedicamus Domino, & Evangelio S. Joannis. XIII. 126
De ordinanda Missa ex supradictis Rubricis. XIV. 130
De Hora celebrandi Missam. XV. 131
De his, quæ clara voce, aut secreto dicenda sunt in Missa. XVI. 134
De ordine genuflectendi, sedendi, standi in Missa Privata, & Solemni. XVII. 135
De coloribus paramentorum. XVIII. 138
De qualitate paramentorum. XIX. 143
De præparatione Altaris, & ornamentorum ejus XX. 148

PARS SECUNDA.

Continet Ritum servandum in celebratione Missæ, & Titulos XVII.

De præparatione Sacerdotis celebraturi. I. 160
De ingressu Sacerdotis ad Altare. II. 181
De principio Missæ, & Confessione facienda. III. 198
De Introitu, Kyrie eleison, & Gloria in Excelsis. IV. 210
De Oratione. V.
De Epistola, Graduali, & aliis usque ad Offertorium. VI. 232
De Offertorio usque ad Canonem. VII. 255
De Canone Missæ usque ad Consecrationem. VIII. 384
De Canone post Consecrationem, usque ad Orationem Dominicam. IX. 399.
De oratione Dominica, & aliis usque ad factam Communionem. X. 405
De Communione, & Orationibus post Communionem dicendis. XI. 437
De Benedictione in fine Missæ, & Evangelio S. Joannis. XII. 441
De iis, quæ omittuntur in Missa pro Defunctis. XIII. 450
De iis, quæ addenda sunt in Missa, quæ celebratur ad Altare, in quo expositum est Sanctissimum Sacramentum. XIV. 460
Ordo Missæ, & partium ejusdem additio juxta ordinem temporum. XV. 479
Mystica expositio Missæ secundum ordinem totius vitæ Christi. XVI. 480
Canonis expositio literalis. XVII. 483

INDEX TITULORUM

COMMENTARIA IN RUBRICAS MISSALIS

Dividuntur a Gavanto in quinque Partes; & Partes in Titulos plures.

TOMUS SECUNDUS.

PARS TERTIA.

Defectibus circa Missam adhibet remedia Titulis XII.

De defectibus in celebratione Missarum occurrentibus. I. 3
De defectibus in Materia. II. 4
De defectibus Panis. III. 4
De defectibus Vini. IV. 8
De defectibus Formæ. V. 13
De defectibus Ministri. VI. 14
De defectibus intentionis. VII. 14
De defectibus dispositionis animæ. VIII. 18
De defectibus dispositionis corporis. IX. 20
De defectibus in Ministerio ipso occurrentibus. X. 23
De Rubricis præceptivis, & directivis. XI. 27
De obligationibus aliis Sacerdotum circa Missam. XII. 37

PARS QUARTA.

Complectitur Rubricas proprias, & Titulos XIX.

De Rubricis Missarum de Adventu I. 46
De Quatuor Temporibus Adventus. II. 51
De Natali Domini, & Festis sequentibus. III. 58
De Dominicis post Epiphaniam usque ad Septuagesimam. IV. 72
De Dominicis a Septuagesima usque ad Feriam 4. Cinerum. X. 73
De Feria 4. Cinerum usque ad Dominicam de Passione. VI. 77
De Dominica de Passione, & Hebdomada majore. VII. 87
De Feria quinta in Cœna Domini. VIII. 104
De Feria sexta in Parasceve. IX. 126
De Sabbato Sancto. X. 155
De die sancto Paschæ usque ad Festum Trinitatis. XI. 186
De Festo Trinitatis, Corporis Christi, & Dominicis post Pentecosten. XII. 199
De Rubricis propriis Missarum de Sanctis. XIII. 224
De Benedictione Candelarum, & Processione in Purificatione B. M. V. XIV. 225
De Festis, in quibus cantandæ sunt duæ Missæ in Collegiatis. 235
De Rubricis Missarum communium SS. XVI. 238
De Rubricis Missarum Votivarum in fine Missalis XVII. 240
De Rubricis Missarum pro Defunctis. XVIII. 244
De Rubricis Benedictionum. XIX. 546

PARS QUINTA.

NEMPE ULTIMA.

Appendices addit, quinque hæ sunt:

Tabulæ locorum pro usu Tabellarum sequentium. I. 257
Tabellæ Autoræ, Meridiei, & mediæ noctis. II. 258
Aliæ Tabellæ ut supra, ad usum Horologii Rotalis. 266
De mensuris propriis sacræ supellectilis ad Missam congruentioribus. III. 282
De nitore, & munditia prædictæ sacræ supellectilis. IV. 275
Prosodia Verborum in Missali Romano. V. 278
Resolutio dubitationis de Missis pro Defunctis. 279
Series Decretorum. 282

49524